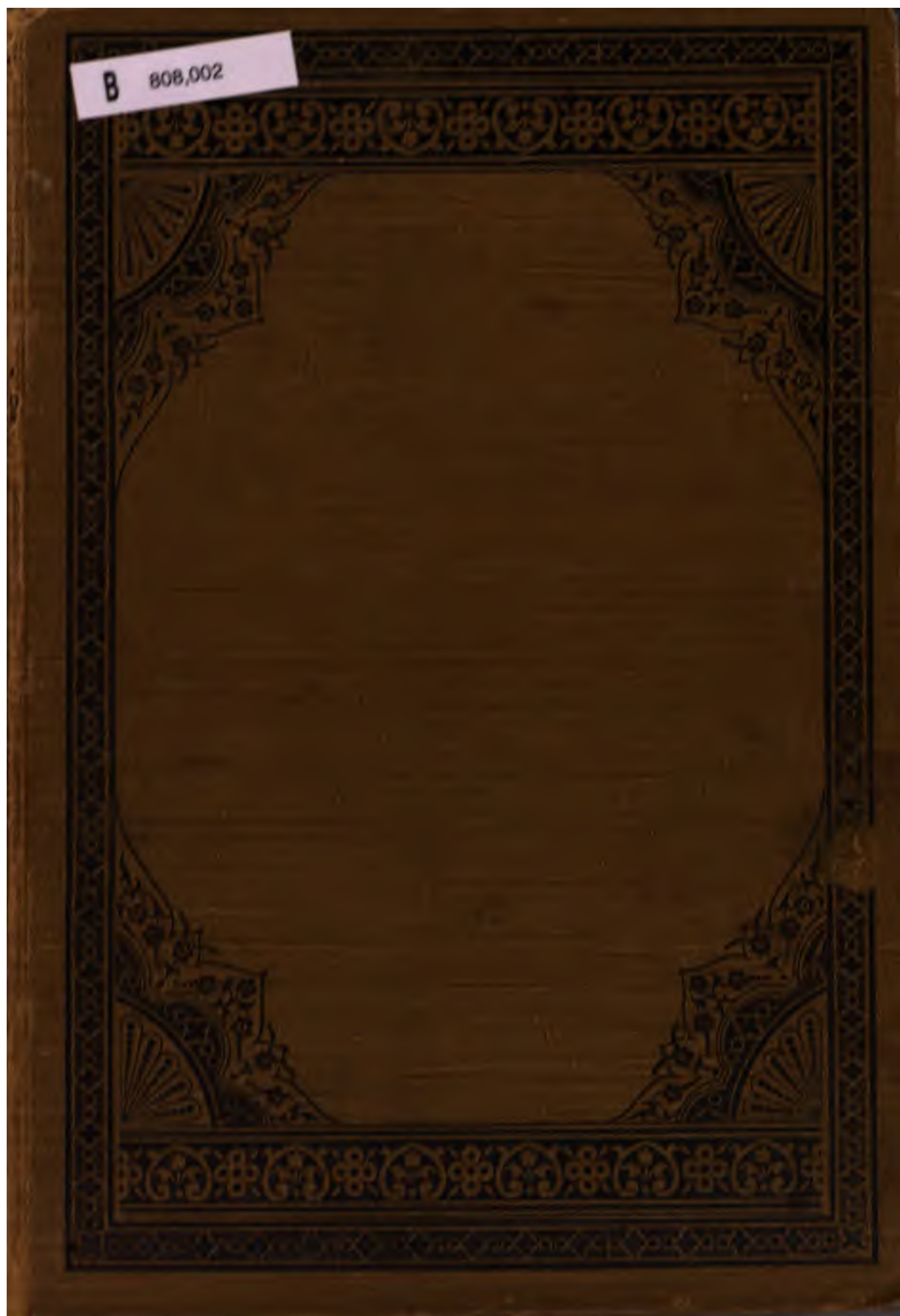

ПО

ЗА УБИЙСТВОТО

НА

…СОЧЕСТВО КНЯЗА И МИНИСТ…
…ДАТЕЛЯ СТАМБОЛОВА

И

… НА МИНИСТРА БѢЛЧЕ…

Издава

Г. Цуковъ

СОФИЯ
Типо-Литография Б. Зилберъ
1892

ОБВИНИТЕЛЕНЪ АКТЪ.

По дѣлото на Свѣтославъ Миларова, Константинъ Попова, Гоерги Василиева, Стою Джуджева, Иванъ Бобекова, Тома Георгиева, Димитръ Попъ Стойкова, Спасъ Лѣпавцова, Петко Каравелова, Трайко Китанчева, Александръ Карагюлева, Григоръ Карагюлева, Петръ Македонский, Георги Великова, Димитръ Моллова, Димитръ Карастоянова, Димитръ Ножарова и Петръ Милкова, обвиняеми въ покушение да прѣдизвикатъ промѣнение въ сѫществующия държавенъ строй и други прѣстѫпления.

На 15 Мартъ 1891 г. къмъ 8 ч. вечерьта, г, Министра-Прѣдсѣдателя Стамболовъ, заедно съ г. Министрà на Финанситѣ Хр. Бѣлчева, въ съпровождание на полицейския стражарь Спасъ Антонова, идейки отъ слаткарницата на Панахова, биле нападнати на войнишката улица, до послѣднята врата на градската градина, при Д-ръ Цачевата кѫща, отъ четирма неизвѣстни хора, отъ които едина далъ върху тѣхъ съ револверъ два вистрѣла, а другъ злодѣй изгърмѣлъ веднажъ сѫщо съ револверъ, които вистрѣли причинили на покойния г. Бѣлчева моментална смърть. Отъ дѣлото се констатира по най-наглѣденъ начинъ, че цѣльта на убийцитѣ е била да убиятъ г. Стамболова и чрѣзъ това да се достигне отдавна замишляваното отъ тѣхъ и тѣхнитѣ съмисленници промѣнение на настоящий държавенъ режимъ; но по причини чисто случайни, откритото това нападение е имало само спомѣнатий резултатъ.

Ако това убийство е стрѣснало властьта и произвело едно дълбоко всѣобщо впечатление, то отъ друга страна заготовляванието на всевъзможни комплоти отъ страна на главатаритѣ на извѣстни политически групи и тѣхнитѣ съмисленници емигранти, които намѣрватъ силна морална и материялна поддръжка въ неприятелски настроенитѣ къмъ отечеството ни държави, не

е бивало ни на минута вънъ отъ вниманието на властьта. На тая послѣдната, достатъчно подготвена за съставляванието и водение на такива прѣдателски планове и комплоти, съ извършванието на първото начало за испълнението имъ, се е дало само възможность да се тури въ дѣйствие за откриване на авторитѣ имъ и прѣдаванието на послѣднитѣ въ ржцѣтѣ на правосждието.

Сждебно-полицейскитѣ власти не сж могли да откриятъ, непосрѣдственно слѣдъ произшествието, нѣкои важни данни за изобличаванието нѣкого въ извършеното убийство. Тѣхната дѣятелность на първо врѣме не е могла да отиде по-далечь отъ распитвание на разни подозрѣваеми и събиранието на данни за обрисувание вънкашната обстановка на злодѣянието. Обаче, на скоро ѝ се е удало възможность да падне на слѣдитѣ на важни комплоти, отъ които освѣтлѣнитѣ до сега сж слѣдующитѣ:

1. Прѣзъ м. Май 1891 г. Сливенския жител Александръ Пенковъ, съобщилъ писменно на Сливенский Окол. Началникъ, че той знаялъ за сжществуванието на заговоръ за убийството на г. Стамболова и че единъ отъ съучастницитѣ въ този заговоръ билъ и Св. Миларовъ, бившпй емигрантъ, комуто е било разрѣшено да се възвърне и се възвърналъ въ България. Веднага слѣдъ това Пенковъ далъ слѣдующитѣ показания:

Прѣзъ м. Августъ 1890 г. Миларовъ се срѣщналъ съ него на лжджитѣ при Сливенъ и го питалъ има ли понятие отъ химията, за да му се възложило нѣкакво си прѣдприятие, като го прѣдупрѣдилъ, че се касае до важни секретни работи, които, ако той не би съумѣлъ да скрие, щѣли биле да му струватъ живота. Касаело се, да се взематъ мѣрки за да се укрие и упази отъ поврѣждение динамитъ, който щѣлъ да се прѣнесе отъ Турция и билъ прѣдназначенъ за употрѣбление не въ близско бждяще. Слѣдъ това, съобщилъ му, че ще му открие важни тайни, но прѣдварително поискалъ да даде прѣдъ него такава клѣтва: „заклѣвамъ се, че това, което ми кажешь, ще го пазя въ тайна и ако чуешъ нѣщо отъ това или се усъмнишъ въ мене, давамъ ти право да ме погубишъ.“ А когато свидѣтеля далъ и клѣтва, Миларовъ продължилъ, че ималъ свои хора въ Карнобатъ, които щѣлъ билъ да прати въ София, за да хванатъ и убиятъ г-нъ Стамболова; че ако това не сполучило, то щѣлъ да заповѣда да се употрѣби въ дѣло динамита и че пари за тая цѣль, щѣли да се отпустнатъ отъ русското правителство.

(Папка VI л. 14—17). Слѣдъ нѣколко врѣме, Пенковъ получилъ въ София отъ него писмо, съ което го кани да се запознае съ д-ръ Моллова, тъй като послѣдния билъ единъ отъ ржководителитѣ на дѣлото; на Моллова било писано за това познакомяванне. (П. VI л. 184.)

Противъ Св. Миларова е възбудено по тоя поводъ сждебно прѣслѣдванне. При обиска, извършенъ въ дома му, уловени сж нѣкои и други приложени къмъ дѣлото (папка № X л. . .) компрометирующи го писма. Распитанъ въ качество на обвиняемъ, той се помжчилъ отъ начало да скрие истинното значение на тия книжя, но когато се убѣдилъ самъ въ несъстоятелностьта на подобни обяснения, измѣнилъ първитѣ си показания и вмѣсто тѣхъ далъ други, по видимому, по-блиска до истинната. Писмото, отбѣлѣжено при дѣлото подъ № 1, което е очевидно черновката на една експедирана кореспонденция, е написана на лошъ руски язикъ и съ него обвиняемия се обръща къмъ нѣкого си Ал. Ал-чъ, комуто извѣстява, че паритѣ биле раздѣлени между него, Константинъ Поповъ и поручика Василиева и че наскоро щѣли да заминатъ въ България, — което впрочемъ, трѣбвало да се устрои така, щото да не възбуди съмнѣние. Необходимостьта да напише това писмо и неговото значенне обвиняемия обяснилъ така: Когато му омръзнало да се скита като емигрантинъ по чужбина, дошелъ до убѣждение въ безсилието на Руссия да наложи волята си съ сила на България и се рѣшилъ да се прибере въ отечеството си, гдѣто да се прѣдаде всѣцело на мирни занятия. Обаче, за да тури това си намѣрение въ испълнение, трѣбвало му пари, за намѣрване на които скроилъ съ другаря си Мусевича слѣдующата хитрость: да отидатъ при Александра Александровича — Кривцова — Одеский делегатъ на Петербургското Славянско Благотворително Общество — и му кажатъ, че иматъ намѣрение да образуватъ заговоръ противъ Н. Ц. Височество, да отидатъ въ България и Го убиятъ; а слѣдъ това да му поискатъ пари за пжтни разноски и други надобности. Намислили още, щото за свои другари да отрекомандуватъ К. Попова и бившия поручикъ Василиева — извѣстни за хора способни за самопожертвование. Тѣ знаяли какво Кривцову било извѣстно за храброто сражавание на Попова въ четата на Набакова. Планътъ имъ се видѣлъ прѣвъсходенъ и въ послѣдствие прѣвъсходно се испълнилъ, тъй като Кривцовъ незабавно

имъ далъ една сумма, отъ която Мусевичъ ударилъ 150 рубли, а той си раздѣлилъ съ Васйлиева и Попова по 33 наполеона. Така улесненъ той заминава за Цариградъ, отъ гдѣто и съобщава съ въпросното писмо на Кривцова за раздѣлянието на паритѣ и тѣхното (на обвиняемитѣ) положение.

Между другитѣ уловени писма заслужва внимание и занумерованото подъ № 6, което Миларовъ получилъ отъ другаря се К. Попова. Това писмо, очевидно алегорически написано, обвиняемия обяснява, че Поповъ, комуто не е била извѣстна хитростьта имъ прѣдъ Кривцова, а смѣталъ за истиненъ заговорътъ имъ противъ Особата на Н. Ц. Височество, му го билъ писалъ, за да узнае скоро ли ще бѫде извършено заговореното, и въ своя рѣдъ увѣрява, че той билъ готовъ на обѣщаното самопожертвование. На скоро, обаче, обвиняемия Миларовъ е билъ длъженъ да признае, че и тѣзи му показания не сѫ настоящата истина и да ги измѣни и вторий пѫть. Къмъ това било заставенъ отъ прѣловения му дневникъ, въ който той си записвалъ всичкитѣ свои политически дѣйствия и отъ когото се установява че заговорътъ имъ съ Попова, Мусевича и Василиева не е никаква хитрость, а настояща дѣйствителность. Обвиняемия начева разсказътъ си съ подробно описание лутанията на съмисленницитѣ си емигранти въ Руссия да изнамѣрятъ срѣдства за прѣмахванието на сѫществующия държавенъ строй въ България, до дѣто най-послѣ прѣзъ Януарий 1890 г. станало събрание въ Одесса, въ централната гостилница, на квартирата на Мусевича, гдѣто съставили заговоръ да убиятъ Н. Ц. Височество Княза, и за оржжие биле приети револвери и кама. Нужно било да се рѣши и за оржжието, тъй като опитванията имъ да заготвятъ динамитни бомби останали тщетни. Заговорътъ се състоялъ отъ него, Мусевича, Василиева, Попова и бившия капитанъ Бѣлова; тоя послѣдния отъ послѣ билъ исключенъ отъ заговорътъ по недовѣрие. Планътъ си тѣ съобщили на Аристова (дѣловодитель на Петербургското Славянско Благотворително Общество) и на Кривцова, отъ които получили пълно удобрѣние и, освѣнъ тово, пари за извършванието му и по единъ револверъ на човѣкъ. Слѣдъ това обвиняемия веднага заминалъ за България и се установилъ въ София, като взелъ прѣдварително въ Цариградъ разрѣшението на правителството, да се завърне. Слѣдъ нѣколко дена билъ сюрпризиранъ отъ идванието въ стаята му въ хотелъ „Вазовъ," на К. Попова, дошелъ за испълнение

на заговора; обаче, послѣдния билъ въспрѣпятствуванъ отъ тогавашния градоначалникъ, който му прѣдложилъ на 21-й Априлий 90 г. да напустне столицата и се прѣмѣсти да живѣе въ други градъ. По тоя начинъ той се видѣлъ принуденъ да отиде да живѣе въ Пловдивъ, гдѣто два дена слѣдъ заминаванието му го намѣрилъ К. Поповъ. Отъ Пловдивъ Миларовъ заминалъ за Карнобадъ. Въ Пловдивъ К. Поповъ билъ настаненъ отъ Миларова въ една грьцка кѫща, близо до грьцката Митрополия и съ сина на хазяина ходилъ насамъ нататъкъ да узнава маршрута на Н. Ц. Височество Княза и, като се научилъ за тръгванието на Н. Ц. Височество, писалъ Миларову да дойде въ Пловдивъ за осѫществяванние цѣльта на заговора. Послѣдния незабавно дошелъ.

На 30-й Май Н. Ц. Височество заминавалъ за София прѣзъ Пловдивската станция. Св. Миларовъ и братъ му отишле на станцията (Пловдивска), а слѣдъ тѣхъ слѣдвалъ и К. Поповъ: тѣ и двамата биле близо до Н. Ц. Височество, но нито единъ отъ тѣхъ не се рѣшилъ да гръмне. На 8 Юлий 90 год. прѣзъ нощьта ($10^1/_2$ ч.) Господаря минавалъ прѣзъ Пловдивдивската станция. Миларовъ и К. Поповъ отишле на станцията съ прѣдварително скроенъ планъ, когато Н. Ц. Височество влѣзе вътрѣ въ салона, да стрѣлятъ и Го убиятъ. До дѣто се чѣкало пристиганието на екстренния тренъ, който носелъ Господаря, къмъ нужника на станцията чулъ се револверенъ гърмежъ, по който Пловдивский градски агентъ Никола Бояджиевъ и полицейския стражаръ Константинъ Димитровъ се завтекли и, като сварили тамъ Миларова, задържали го. Обвиняемия за пьрвъ пѫть отказалъ да е гърмѣлъ, но скоро призналъ, че револвера му случайно се изтървалъ въ джобътъ. Обаче, дълго врѣме слѣдъ това, когато прѣдварителното дирение открило участието му въ разни заговори противъ сѫществующия държавенъ строй и когато това му обвинение се е подтвърдило по найочевиденъ начинъ отъ прѣловената му кореспонденция, той се видѣлъ принуденъ да признае между друго и обстоятелствата на гърмежътъ, но въ такава форма, щото да послужи за доказателство на твърдението му, че не е ималъ намѣрение да испълни заговоръть; а именно: Него день се чакало тренътъ, съ който пѫтувалъ Господаря. Тѣ съ К. Попова биле готови да извършатъ посѣгателство, но той се билъ раскаялъ и бързо потърсилъ случай да се избави отъ другаря си, а заедно съ това

— да направи невъзможенъ атентатътъ. Съ тази цѣль и отишалъ въ нужника, гдѣто гръмналъ веднѫжъ въ джобътъ на сетрето си, като се надѣвалъ, че по гърмѣжътъ ще бѫде уловенъ и, догдѣто успѣе да обясни, че ужь билъ случаенъ, Господаря ще пристигне и замине. Случило се, обаче, че по гърмѣжътъ не се явилъ никой, а полицията го уловила едва като излѣзалъ изъ нужника, и то по това, че излизало пушекъ изъ джобътъ му, който продължавалъ да гори. Този расказъ на обвиняемия самъ по себе е не възможенъ, подтвърждава само, че атентатътъ е несполучилъ по причини, независящи отъ волята на обвиняемия, като навежда на увѣрението, че револверътъ е гръмналъ по проста една неосторожность въ обращенията съ него, когато стопанинътъ му е считалъ за нуждно да провѣри за послѣденъ пѫть дѣйствието му и, нагласенъ добрѣ, посочилъ е да го тури въ джобътъ си. Подобни случайности не сѫ рѣдкость при важнитѣ злодѣйства.

Случаенъ гърмѣжътъ или не, но властьта, знаеки добрѣ миналото на обвиняемия, макаръ и да не ѝ сѫ биле извѣстни на първо врѣме истинскитѣ му причини, считала е за своя длъжность да бди върху поведението на подобни личности и да ги държи далѣчъ отъ възможностьта имъ да иматъ достѫпъ било до държавни лица, било до държавни работи. Съ тая цѣль Миларовъ е пращанъ на жителство ту въ Карнобатъ, ту въ Сливенъ и въобще тамъ, гдѣто неговото присѫтствие се е считало за по-безврѣдно. При прѣдварителното дирение той се е ползувалъ отъ проживяванието му въ тия отдалечени мѣста и твърди, че, съ идванието си въ България, билъ се отказалъ отъ намѣрението си да привежда въ испълнение каквито и да било заговори, — домогвание, което по най-категорически начинъ се опровергава както отъ гърмѣжътъ, произведенъ на Пловдивската гара, така и съ обстоятелството, че сама властьта го е държала далѣчь отъ възможностьта му да се опита на нѣкои посѣгателства; то се опровергава още и отъ показанията на Александра Пенкова, съ когото той се е срѣщалъ и го е въвличалъ въ заговорътъ, именно въ врѣме на едно отъ интерниранията. Обаче, най-нагледното опровержение на тия домогвания се намира въ собствения му дневникъ. Послѣдния прѣдстввлява голѣмъ интересъ не само въ това отношение, но и за една вѣрна обрисовка, както ролята на обвиняемия въ заговоритѣ, подробнитѣ обстоятелства на послѣднитѣ, участвую-

щитѣ въ тѣхъ лица, источникътъ на моралната и материална поддържка на заговорщицитѣ, — така и на борбата, която е произлизала на обвиняемия прѣди да взѣме твърдото рѣшение да посѣгне върху живота на Господаря, на всичкия ходъ на тоя интеллектуаленъ процесъ, самата рѣшимость, взѣта слѣдъ единъ дълъгъ диалогъ между него, като човѣкъ, подлѣжащъ на увличения отъ чрѣзмѣрна чувствителность и отъ друга страна — студения му разсждъкъ.

Дневникътъ е написанъ по такъвъ начинъ, щото да се прочете въ него обрисовката на Св. Миларова, — като политическа личность, всѣцѣло прѣдадена на идѣята за едно коренно държавно промѣнение, за възвръщанието политическото положение на отечеството ни на 10 години назадъ отъ пжтя на естественното му саморазвитие, па ако не — за едно прямо негово подчинение подъ чуждото владичество, — необходимостьта отъ изучванието на нѣкои части отъ неговата пб-стара политическа дѣятелность става очевидна. За обвиняемия е извѣстно, — а това признава и самичъкъ, че е взѣмалъ дѣятелно участие въ държавния ударъ на 9-й Августъ 1886 година. Между друго, на него е било възложено да заготви цивилни дрѣхи за Негово Височество бившия ни Князъ Александръ I, които да му се облѣкътъ при откарванието му задъ граница. Слѣдъ произлѣзлия отъ това прѣвратъ, той е билъ главенъ сътрудникъ на революционний вѣстникъ „9 Августъ“, а отсѣтнѣ и редакторъ на подобния нему „19-й Февруарий“, — двѣ периодически издания, печатани въ Ромжния на срѣдства, отпускаеми отъ Букурещския русски посланникъ, г. Хитрово.

Подобни на тия свѣдѣния се намиратъ и въ дневникътъ му, въ когото той се рисува така: „правото е да оцѣня, че прѣзъ тия десеть години на крайни междуособни терзания между лицата, партиитѣ и всички, посрѣдъ вѣковната борба между северъ и западъ — и азъ като членъ на една отъ партиитѣ, и отъ най-безпокойнитѣ, най-самопожертвователнитѣ, не съмъ останалъ чистъ отъ съврѣменнитѣ наши страсти, слабости, глупости, — а и низости“. Тоя же пжть той е — както ще се види по-послѣ — най-безпокоенъ и най-самопожертвователенъ, защото не вѣрва България да има собственни свои политически интереси, които да могжтъ да минуватъ по нѣкогажъ въ конфликтъ съ ония на освободителката ни Руссия; не вѣрва на естественни закони, които управляватъ както материялния, тъй

и духовния миръ и които народитѣ, като слѣдватъ, несъзнателно идватъ до стълкновения, и тая несъзнателность си я обясняватъ съ грѣшки и прѣстжпления, правени и отъ двѣтѣ страни. За него България прави „историческо прѣстжпление“ отъ какъ е пригърнала и защищавала обявеното на 6-ий Септемврий Съединение на двѣтѣ Българии, — фактъ, който ни скаразявалъ съ Руси, Сърби и всичкото изобщо славянство и по тоя начинъ врѣдилъ на общата всеславянска идея, като усилвалъ нѣмското могжщество. Тоя възглядъ на работитѣ се родилъ въ него, впрочемъ, не отколѣ. По-отдавна той се е борилъ съ сжщата распаленность противъ русскитѣ въ България генерали и за въстановлението на Търновската конституция; но настаналия на скоро Каравеловский режимъ го разочаровалъ, та тогазъ повникналъ въ конституцията и „открилъ въ нея безбройни неясности, противорѣчия, безмислици и недостатъци“. „Отъ пролѣтьта на 85 г., гласи дневникътъ по-нататъкъ — се прѣдадохъ рѣшително противъ Батемберга и неговата коварна политика, почнахъ заговорътъ за испъжданието му и се борихъ и боря противъ режимитѣ и лицата, които го наслѣдиха“. Тази наклонность къмъ политически борби за него не е, при това, скорошна. За послѣднитѣ, за тѣхното значение за страната и нравственната имъ подкладка, той прави слѣдующата исповѣдь: „Азъ открай си имамъ слабость и стремление на заговорщикъ, съзаклятникъ. Спокойна и честна, честна и сжщеврѣменно спокойна борба бѣше у насъ невъзможно, нито бѣше възможно стоението надъ партиитѣ на единъ явенъ българский дѣятель. Посрѣдъ обикновеннитѣ въ всѣка, особенно млада нация, лични и партийни борби, у насъ имаше съзаклятие противъ самата България, като славянска и православна, като свързана и . . .“ (стр. 2).

Така е мислилъ и такъвъ е билъ Свѣтославъ Миларовъ до края на 1883 год., защото казва дневникътъ „понятията посрѣдъ интелегентната, младата и дѣятелната масса бѣха до толкозъ неясни, разбъркани и даже противни на горѣрѣченното опрѣдѣление, щото за подобни съзаклятници се считаха и ония, които мислѣха и радѣха за славянска България. За самаго мене бѣха понятия неясни, не само това, но азъ съмъ подозиралъ Руссия отъ прѣвратътъ на 27 Априлий до (рѣчи го) испжжданието на Скобелева и Каулбарса отъ България“. Отъ тогасъ той наченалъ да съглѣжда заблужденията си, но сѐ пакъ

постоянствувалъ въ сѫщето направление до прѣзъ зимата 1884—85 г. когато издавалъ вѣстникъ „Клѣпало“. Прѣзъ 1885 г. българо-славянскитѣ убѣждения и стрѣмления начеватъ да наддѣляватъ, но пассивностьта, родена отъ скепцитизмътъ, продължава до 1887—88 г., когато понятията му относително Руссия се обистрили много и, повидимому, до толкозъ, щото начева да става — и тоя пѫть твърдѣ жестокъ —. заговорщикъ и съзаклятникъ не вече противъ славянска България, но за нея. — Въ дневникътъ се не вижда, щото той да си е обяснилъ едно нѣщо, а именно; защо не е била и сега възможна една „спокойна и честна, и сѫщеврѣменно спокойна борба“. Ако така настойчиво твърди, че се е заблуждавала едно врѣме всичката интелигенция, па *даже* и самъ той. — Това отсѫтствие прави да се отдаде пълна справедливость на автора на дневникътъ, въ когото той, като описва самичъкъ личностьта си, между друго отбѣлѣжилъ: „Не съмъ охолно и лѣгко-съобразителенъ, не постоянно размишлявамъ и изучвамъ ситуациитѣ, често пѫти правя прѣнагленни младчески и рисковани опити; не умѣѭ умѣренно да ямъ и пия. . . . Обичамъ да се хваля, често даже наложително!“

Дневникътъ начева отъ 25 Януарий 89 год. На 28 с. м. се е състояло събрание въ Одесската „Централна Гостилница“, отъ гдѣто събранитѣ се лица приели слѣдующата клѣтва: „Долуподписанитѣ заклѣваме се въ честьта си и въ името на отечеството ни Бългерия, че ще жертвуваме живота си и всичко мило и драго на тоя свѣтъ, за да махнемъ отъ тоя свѣтъ Фердинанда Кобургский, или който подобенъ би го наслѣдилъ—, и че за постигванието на тая цѣль ний се повѣряваме безусловно на Свѣтослава Миларова, когото избираме за нашъ рѫководачь и веленията когото ще испълняваме точно и безпрѣкословно; За живъ и вѣренъ спомѣнъ въ подписътъ си примѣсвамъ капки отъ собственната си кръвь“. Дневникътъ за тоя денъ съдържа слѣдующитѣ важни пасажи; „По вечеря на 5 часътъ събрахме се въ стаята на Г. Мисевича Централна Гостилница 59, азъ, Иорданъ Бѣловъ, поручикъ Василиевъ, Константинъ Поповъ и Петръ Мусевичъ, разисквахме и рѣшихме: а) Четирмата, колкото сме, да се ограничимъ и да не привличаме въ съзаклятието повече лица; б) прие се слѣдующия бюджетъ: по 50 рубли за пѫтни разноски, съ още 40 р. за заплащание дългътъ си, на поручикъ Василиева; по 75

рубли за ония, които ще има да се бавятъ по Цариградъ и Одринъ; по 32 рубли на всички за купувание револверъ и отилетъ (кама), по 75 рубли мѣсечно пособие прѣзъ течението на 3 мѣсеци отъ встѫпванието въ България; — всичко около 2000 рубли (въ туй число и Алексий Костовъ, съ когото остава да се грижа азъ самъ); — други 2000 рубли за непрѣдвидѣни, отъ които 1000-та ще бѫдѫтъ съ насъ въ България, а втората хиляда съ Г. Мусевича; в) Мусевичъ да се яви въ Петербургъ, като делегатъ отъ съзаклятническата дружина, но безъ да исказва имената, освѣнъ моето, което е вече знайно тамъ и да прѣдстави бюджета и да нарѣди какъ ще се прѣпрати или приеме парата; г) да иска и настоява неотстѫпно за получвание бомби, като се погрижи за тѣхното прѣнасяние въ Турско и въ България; д) Мусевичъ да остане въ Одринъ и да служи като посрѣдникъ между насъ и Руссия и да се грижи за всичко, което може да се случи съ насъ и по нашето дѣло, като напр. въ случай на избѣгвание или пръсвание; е) особенно да се грижи, да се не прѣкратява дѣлото, въ случай, че ний изгинемъ или че и подиръ Кобурга потрѣбватъ втори трудове и жертви за наслѣдника му, все догдѣ се не свърши цѣлото дѣло; ж) въ безотложна нужда и очевидна полза да влѣзе и той, Мусевичъ, въ България и да покаже или самъ извърши дѣлото; з) той самъ да се грижи за втората, отъ него по прости хора, дружина, която ще има сѫщата цѣль, както и ний; и) К. Поповъ да мине и той, макаръ тайно, въ България и да участвува, ако бѫде възможно, въ дѣлото; к) Св. Миларовъ се избра за главенъ въ дружината, който ще надзирава всичкото дѣло, ще се споразумѣва съ другаритѣ и ще дава починъ; л) поручикъ Василиевъ се опрѣдѣли за резервната сумма отъ 1000 рубли; м) който по просто лѣгкоумие или въ пиянство, макаръ неволно или несвѣстно, пропустне нѣкоя дума, която би компрометирала дѣлото, — да се накаже съ самоубийство по американски или пъкъ просто да се затрие отъ другаритѣ си; н) въ случай че има бомба, съ жребие да се опрѣдѣли оня, който ще я хвърли, а другаритѣ ще способствуватъ и спомагатъ за укриванието му“ (л. $^7{}_8$).

Това съзаклятие противъ особата на Господаря не е първото за обвиняемия. На гърбътъ на л. 5 на дневникътъ се чете: „Лани прѣзъ лѣтото се увлѣкохъ да мисля и прѣдприехъ направата на бомби, които да се прѣнесѫтъ въ Бъл-

гарня и да убиятъ Кобурга и С-ие — разбира се, не азъ, а други. Графътъ, разбира се, не ясно одобряваше тая мисъль, а и Цанковъ, по-сегнѣ, сѫщо". (Въ показанията си Миларовъ обяснява, че подъ думата „графътъ" се разбира графъ Игнатиевъ). Обаче, тоя пѫть работата стои малко по-другояче, защото обвиняемия взема отгорѣ си да извърши и самичъкъ убийството. Въ размишленията си за това, той говори самъ на себе: „ти не си прѣдставяшъ доста ясно, че ти си се обвързалъ прѣдъ дѣда Цанкова и прѣдъ Руссия, както и прѣдъ другитѣ си другари, че никакви „обстановки" нѣма да ти попрѣчатъ, за да извършишъ дѣлото. Да не говоря вече, че ти ето снощи се обвърза съ честната си дума, че и самъ да останеше, пакъ ще смогнешъ сила за да извършешъ дѣлото и да очистя образа си прѣдъ обществото и прѣдъ Руссия". (Стр. 15).

Обвързанъ така тържественно, той не искалъ да бѫде и тоя пѫть сѫщо тъй повърхностенъ, безъ да размишлява и изучава ситуацитѣ и да прави „прѣкалени, младчески и рисковани опити". Ако не може лѣсно се отърва и отъ другитѣ си недостатъци, като на пр., да яде и пие много и да се хвали наложително. Това го кара на една малка ексцентричность. Въ дневникътъ се завързватъ чести и дълги разговори между Лапчо отъ една страна и г. Умъ и Разумъ — отъ друга. Подъ „Лапчо", той разбира материалния Миларовъ или неговата чувствителность, способна да го увлѣче въ непрактични и безцѣлни работи. Г-нъ Умъ и Разумъ е моралния Миларовъ или неговата съвѣстъ.

Въ тия разговори се дабатира върху три важни пункта: 1). Необходимо нуждно ли е убийството на Господаря и защо? 2). Какъ да се устрои то вообще? 3). Способенъ ли е той да го извърши и какви послѣдствия може то да има частно за него. По първия пунктъ, Лапчо пита г-нъ Умъ и Разумъ: „защо искашъ да го убивашъ? Ти даже чувствувашъ отвращение отъ убийство. Не си привикналъ на това, нито на подобно нѣщо. Тъкмилъ си, истина, едно врѣме подобно покушение върху Началевича, но ти бѣше като омаянъ, нито осѣщаше всичката сериозность на това, па и за послѣдствията хичъ не мислѣше или се не страхуваше. Защо сега си се рѣшилъ да убивашъ съ пълно съзнание и при това, като си най-добрѣ убѣденъ, че ще погинешъ и ти, даже се страхувамъ, че би могло да се не

случи едното и другото? Приемамъ на радо сърдце второто, само да се свършеше първото! — Какви и кои сѫ причинитѣ за това твое необходимо прѣобразование? — Забѣлѣжвамъ, че тебе отъ край те е понесълъ подобенъ вѣтръ още отъ 1867 год. въ Бѣлградъ; а отъ 1868 отъ Босна захвана да правишъ съзаклятия и комитети политически. Това ще е подлогата, най-долния пласть. И изъ пѫтьтъ, въ който си тръгналъ отъ начало, ти, логически, съ помощьта на обстоятелствата, трѣбваше да се усъвършенствувашъ и да стигнешъ до края. Отъ тукъ нататъкъ нѣма вече друго. Въ послѣдньо врѣме много е спомогнало за такова твое рѣшение и зададената ти на Попето (К. Поповъ), Аристова (Дѣловодитель на Петербургския Славянски Благотворителенъ Коммитетъ) и на Цанкова дума, макаръ полусъзнателно, — но ти си слѣпъ поварникъ на, за юнашка и висока цѣль, дадената си дума. Въ това имамъ доста видно и осѣтно тщеславие. Добрѣ, че то се е упражнявало да страда за пò-чиста и пò-висока похвала". (Стр. 41).

На рѣдъ съ тоя монологъ стоѭтъ и други подобни, гдѣто убийството на Господаря оправдава се отъ Лапча съ необходимостьта да се тури край на Германо-Румѫнското влияние въ България и да се усили вмѣсто него Русското, — което значало въстържествуванието на всеславянската идея надъ интригитѣ на гнилия западъ. Тѣ се завършватъ съ слѣдующето Лапчево всклицание: „Помисли си, не тържествувашъ ли вѫтрѣшно, че си билъ правъ за прѣзиранието си на Батемберга и за турянието въ ходъ заговорътъ срѣщу него." (Стр. 42). Слѣдъ което се прави заключение, какво Н. Ц. Височество толкозъ по-вече заслужава убийството, когато се има прѣдъ видъ, че бившия князь се още се скланялъ и къмъ Руссия.

При разрѣшванието на втория въпросъ, на стр. 39/40 сѫ изброени всички случаи, при които убийството може да стане: въ дворецътъ; въ черква; на расходка по столичната околность; край гарата; при тържественнитѣ случаи въ казармитѣ, Военното Училище или на други мѣста; въ врѣме визититѣ у г. г. министритѣ и у други лица; въ врѣме расходкитѣ по крака изъ пазаря; разни други случайности. Всичкитѣ тия случаи сѫ подробно коментирани, както и орѫжието, което би трѣбвало да се употрѣби при всѣкой единъ отъ тѣхъ. Едно голѣмо мѣсто се отвѣжда на бомби, за които на стр. 40/41 е

казано: „Въ случай, че бихме имали бомби, добри бомби, прѣмахването му би било сигурно, безъ да пострада посторонно лице. Намирамъ това, слѣдъ като смислювамъ по-точно самата работа. Да пиша на Мусевича и да занесѫ писмото на гарата". — По третия пунктъ, слѣдъ дълги дебати, г. Умъ и Разумъ отправя на Лапча слѣдующето категорическо питание:

— Добрѣ, рѣшавашъ ли се?

— Рѣшавамъ се.

— Безусловно, окончателно?

— Окончателно и безусловно.

— Хайде върви спи. (Стр. 16/17).

Отъ това врѣме дневникътъ свидѣтелствува сякашъ една твърда и отчаяна рѣшителность въ взѣтото направление, едно разочарование къмъ прѣлеститѣ на живота, който се счита принесенъ вечь въ жертва на възвишени идеи. Въ минути на тъмно пятно отъ съмнѣние тукъ-таме се срѣщатъ такива утѣшениѣ: „впрочемъ, Лапчо, ничево, Господъ ще помогне. Само ти не губи куража си и вѣрата си въ това твое прѣдопрѣдѣление. Ти за 9-ий Августъ пристигна, дѣлото да почнешъ вò-врѣме. Може и сега да бѫде тъй. Малко ли прѣпятствия имаше да се махнатъ тогава?" (стр. 19). „Азъ трѣбва да разбера, че, като съмъ стѫпилъ на чело на работата, трѣбва да сѫ нераздѣлни съ мене: хладно-кръвието и ведростьта . . . . Но незабравяй, Лапчо, да се държишъ хладнокръвно и ведро!... Знай, че трѣбва да те ангажирва изцѣло само захванѫтото дѣло (стр. 20). . . . Въ всѣкий случай, едно да си знаешъ, Лапчо, че ще се *гине*, така или инакъ, но има да се *гине*."

Дневникътъ не съдържа само тия пасажи, които рисуватъ така ярко моралната и интелектуална физиономия на лицата, които сѫ заговаряли и заговарятъ въ полза на „Славянска България", на утровния тоя терминъ, който е искоренилъ въ тѣхъ всяко патриотическо чувство. Оцѣленитѣ листове на дневника сѫ 61 и съдържатъ хрониката на съзаклятието отъ 25 Януарий 89 г. до 28-й Февруарий с. г., съ което число, очевидно, не се завършя, тъй като слѣдватъ нататъкъ остатки отъ издрани листове. Било би интересно да се прочетеше въ отсѫтствующитѣ листове и онова, което обвиняемитѣ сѫ вършили и слѣдъ минаванието имъ въ България, гдѣто тѣ сѫ биле пустнѫти, както свидѣтлствува дневника, само чрѣзъ настоятелни молби, клѣтвени отричания отъ държаното имъ до

тогазъ поведение, чрѣзъ масса удобрѣния сѫществующия държавенъ режимъ, па даже чрѣзъ молитствувания дългоденствия на Господаря и пр. Тѣзи имъ подлости и даватъ възможность, както на Миларова, така и на неговитѣ другари, да твърдятъ на прѣдварителното слѣдствие, че дѣйствително сѫ се биле отрѣкли отъ кроенитѣ въ Руссия заговори и сѫ се завърнали въ България съ единствената цѣль, да се прѣдадътъ на мирни занятия, още по-вече, че се ужъ убѣдили въ безсилиетс на руската политика спрямо отечеството ни. Впрочемъ, може би, тѣзи имъ увѣрения би изглѣждали до нѣгдѣ и правдоподобни, ако не биха биле тъй нагледно опровергнати отъ дневникътъ, отъ когото се вижда, че сегашното имъ отричание е работа така сѫщо прѣдвидѣна, скроена, дълго обсѫждана и удобрена. Все съ тази цѣль Миларовъ отрича и да е говоралъ на свидѣт. Пенкова за заговорътъ и за бомбитѣ, при срѣщанието имъ на Сливненскитѣ лѫджи.

Константинъ Поповъ и бившийй поручикъ Василиевъ сѫ тоже уловени и привлѣчени въ качеството на обвиняеми. Първия отъ тѣхъ поддържа напълно показанията на Св. Миларовъ; вториятъ-же, като признава, че е участвувалъ въ засѣданията на заговорщицитѣ, отказа да е дѣлилъ съ тѣхъ паритѣ и орѫжието, които имъ бивали давани отъ русскитѣ славянски благотворители, а така сѫщо — да е давалъ обѣщание или зѣмалъ отгорѣ си нѣкакви обязанности по извършванието на заговорътъ. При това добавя, че бидейки на служба въ русската армия, получилъ задграниченъ отпускъ, взѣлъ отъ Кривцова 100 рубли въ заемъ, които щѣлъ да му върне, когато получилъ пари отъ брата си, и отишелъ въ Одринъ да се види съ послѣдния, гдѣто случайно се срѣщналъ съ К. Попова, съ когото приказвалъ ли е или не за Миларова, не помни. Обаче, тия му домогвания напълно се опровергаватъ, не само отъ показанията на помѣнатитя двама обвиняеми, но и отъ приловената при тримата тѣхъ корреспонденция. (Папка . . . л. . . .).

II. На 18 Мартъ 1891 г. Софийския житель Никола Митаковъ, при распитванието си въ качество на свидѣтель, показалъ, че прѣзъ Декемврий 1890 г. срѣщналъ го обвиняемия Тома Георгиевъ и му открилъ, че имало скрити въ градътъ емигранти, които щѣли да убиятъ Князя и Стамболова, и, че за поддържанието трѣбвало му пари, които той нѣмалъ; за това молилъ го да му заеме 1000 лева. Свидѣтеля му обѣщалъ,

но искалъ полица съ поржчители, каквито понеже Георгиевъ не можалъ да достави, то той отказалъ да му даде и 100 лева, на които послѣдния слѣзалъ. Нѣколко дена слѣдъ това, въ градската градина се спрѣлъ при него единъ малко извѣстенъ нему човѣкъ, който си казалъ името Караконовъ, и поченалъ да го хвали за неговия патриотизмъ, а отъ сетнѣ продължилъ, че се заговаряло убийството на Княза и Стамболова, че за тая цѣль ставали голѣми приготовления и че той, като патриотъ, трѣбвало да вземе участие. Когато свидѣтеля възразилъ съ отказъ, то той му прѣдложилъ да позволи поне да скрие на варницата му при с. Драгоманъ нѣколко пушки, принадлѣжащи на заговорщицитѣ. Папка I, л. 15—16). За всичко това Митаковъ е съобщилъ своеврѣменно на властьта.

Едноврѣменно съ Митакова е распитанъ и свидѣтеля Никола Стоименовъ, който показалъ, че сжщия Георгиевъ го е молилъ да го запознае съ Атанаса Здравкова, защото билъ юнакъ човѣкъ. Свидѣтеля испълнилъ желанието му. Отъ Здравкова же той се научилъ и отъ по-напрѣдъ, че сжществува комплотъ за убийството на Господаря и първия Му министръ. (П. I, л. 40).

Т.-Пазарджикския жител Атанасъ Здравковъ свидѣтелствува, че въ първитѣ числа на Септемврий 90 г. въ г. Т.-Пазарджикъ срѣщналъ го обвиняемия Димитръ Попъ Стойковъ и като му съобщилъ за комплотътъ, продължилъ, че заговорщицитѣ отъ София питали за сигурни хора и като за такъвъ билъ прѣпоржчанъ той, Здравковъ. Казалъ му още, че е дошълъ за тая цѣль нароченъ пратеникъ, при когото трѣбвали да отидать да ги запознае. Отъ тамъ отишли двамата въ Шишковия ханъ, гдѣто свидѣтельтъ се запозналъ съ пратеникътъ, който се назвалъ Джуджевъ. Послѣдния го дръпналъ на страна, расправилъ му, че комплота е образуванъ по инициативата на Каравелова и Д-ръ Моллова и че не оставало освѣнъ да се вербуватъ довѣренни лица. Двѣ недѣли слѣдъ тоя разговоръ при свидѣтеля дошълъ запасния поручикъ Бобековъ и му говорилъ сжщото, както и Джуджевъ, като добавилъ, че, когато ще трѣбва да се тури заговорътъ въ испълн[illegible] той щѣлъ билъ да получи телеграмма отъ София, и т[illegible] не съ Джуджева отъ Панагюрище, ще минатъ прѣ[illegible]ъ да зематъ и него и ще заминатъ за столицата. [illegible]овъ

му съобщилъ и планътъ на заговорътъ, който билъ скроенъ така: когато Н. Ц. Височеетво тръгне по желѣзницата на Царибродъ, за да срѣща Нейно Царско Височество Княгинята, заговорщицитѣ щѣли да завземать Драгоманската гора, като арествуватъ находящитѣ се въ нея чиновници и стражари; а когато тренътъ се завръщалъ отъ границата, то ще го спрѫтъ, ще убиятъ Господаря и свитата Му, ще се качатъ на трена и заминатъ въ Сърбия, гдѣто имали подготвени хора да имъ дадѫтъ убѣжище. Въ случай-же, че свитата се опита на съпротивление, то ще стрѣлятъ връху тренътъ, ще му подложятъ динамитъ и ще го хвърлявъ на въздухътъ. Изобщо, заговорщицитѣ биле на мнѣние, че съ погубванието на Господаря, другъ князь нѣма да се осмѣли да дойде въ България; по тоя начинъ помирѣнието на България съ Руссия имъ се прѣдставлявало за осигурено, а така сѫщо прѣдвиждали и необходимото възвръщание на Цанкова на чело на управлението.

Слѣдъ тоя заговоръ Бобековъ се качилъ на кола да замине за Панагюрище. Когато файтонджията му събиралъ дрѣхитѣ, въ числото на които имало и една торба съ нѣкакви си цилиндрически прѣдмѣти, доста тѣжки, той не довѣрилъ торбата на файтонджията, а я земалъ самъ, като се качилъ. (П. I, л. 39).

Изложеното до тукъ Здравковъ съобщилъ на свидѣтеля Никола Стойменова, а отъ сетнѣ заедно съ него прѣдставили се Министру Г-ну Стамболову, комуто открили всичко.

Въ първитѣ числа на Декемврий с. г., свидѣтеля се срѣщналъ въ София отъ ново съ Стойменова, който го запозналъ съ обвиняемия Тома Георгиевъ; послѣдния и по-отрано търсилъ случай да се запознае съ него. Знакомството направили въ кафенето на Панахова, отъ гдѣто, по знакъ съ очи на Георгиева, тѣ излѣзли двамата и по пѫтя послѣдния му казалъ, че той, Здравковъ, му е билъ прѣпорѫчанъ за единъ отъ съмишленницитѣ и продължилъ, какво убийството на Господаря, което било натъкмявано да се извърши чрѣзъ платени за това хора, не се състояло, по причина на мекушавостьта на подкупенитѣ; за това, спорѣдъ него, не оставало освѣнъ да се завземѫтъ интелигентни като тѣхъ хора, които могѫтъ да извършѫтъ съзнателно замисленото. Георгиевъ добавилъ още, че тоя пѫть атентатътъ щѣлъ да се извърши при Драгоманъ. На другия день Здравковъ посѣтилъ обвиняемия на квартирата му, гдѣто послѣдния му предалъ, че ималъ срѣща съ главатаря

на заговорщицитѣ, който постановилъ важно измѣнение въ планътъ на заговорътъ. Дошло имъ било на умъ, че убийството на Господаря едва ли може да докара очакванитѣ резултати, тъй като Г-нъ Стамболовъ билъ въ състояние да задържи положението. За това се рѣшило да се вземжтъ по радикални мѣрки, които не могли да бждѫтъ други отъ убийството на Министра — Прѣдсѣдательтъ. А когато това се испълни, то щѣли се распратжтъ писма съ застрашително съдържание до лицата, които би могли да замѣстжтъ Г-на Стамболова. Въ тия писма ще имъ се каже, че въ растояние на 24 часа ще бждѫтъ убити, ако приематъ властьта. Това положение на работитѣ щѣло да принуди Господаря да напустне страната, слѣдъ което помирението съ Руссия било сигурно. Въ случай же, че това убийство не се сполучи, то ще се тури въ испълнение атентатътъ при Драгоманъ, гдѣто въ свитата на Господаря можалъ да бжде и г. Стамболовъ (п. I, л. 41). Понататъкъ Георгиевъ съобщилъ на свидѣтельтъ, че за заговорътъ билъ съгласенъ Др. Цанковъ, П. Каравеловъ и Д-ръ Молловъ и че послѣднитѣ двама щѣли да снабдятъ приготвенитѣ за убийството хора съ оржжие и други необходими срѣдства (п. I. л. 242).

Отъ тоя день свидѣтельтъ забѣлѣжилъ, че интимностьта между него и казанитѣ пô-горѣ обвиняеми исчезнали и тѣ странели отъ него: явно било, че го подозирали.

На 14 Февруарий 91 г. срѣщналъ го пакъ Джуджевъ въ г. Т.-Пазарджикъ и му се признялъ, че го подозирали, нъ добавилъ, че имали случай да се убѣдятъ въ заблуждението си, и тѣ възстановляватъ отъ ново довѣрието си въ неговата искренность. Относително комплотътъ казалъ му, че испълнението му било отложено по причина на снѣгътъ, нъ не и напустнато (п. I, л. 43—44).

Австрийский подданникъ Антонъ Петровъ свидѣтелствува, че прѣзъ 1890 г., бидейки на служба въ пивоварната фабрика на обвиняемия Александра Карагюлева, при с. Петричъ, на скоро слѣдъ застрѣлванието на Майора Паница, братовчедътъ на Карагюлева, Георги Кузмановъ, се върналъ отъ градътъ съ едно писмо до послѣдния, който малко слѣдъ това казалъ свидѣтелю, че Майоръ Паница билъ застрѣленъ по распорѣжданието на г. Стамболова, и за това той намира, че трѣбвало да се убие Г. Стамболовъ, като прибавилъ, че ако се намѣри нѣкой

да го убие, то щѣли да му се дадѫтъ 2000 лири, каквито партията на обвиняемия била готова да брои. Слѣдъ това прѣдложилъ свидѣтелю да се наеме той съ убийството и ако приема, то веднага да заминѫтъ за София, за да си получи паритѣ. На това Петровъ отговорилъ съ отказъ. Въ врѣме на тоя разговоръ Карагюловъ държалъ въ рѫцетѣ си малъкъ бѣлъ револверъ, съ бѣла дрьжка, тъкмо такъвъ, каквито сѫ се намѣрили въ градската градина въ врѣме убийството на министра Бѣлчева. Такива револвери той виждалъ още въ Никола Тюфекчиевъ и въ братовчедътъ му Унча.

Прѣзъ м-цъ Януарий 1891 г., свидѣтельтъ чулъ отъ жената на обвиняемия, че неговитѣ съмишленници, които сѫ държали отъ по̀-напрѣдъ събрания въ тѣхната кѫща, сега биле наели кѫща за засѣдания близо до домътъ на Г. Стамболова, и се удивлявала на тая имъ дързость да се излагатъ на рискъ да бѫдѫтъ изловени, тъй като щѣли да отговарятъ съ главитѣ си. Тя му говорила и другъ пѫть за подобни засѣдания на съмишленницитѣ на мѫжътъ ѝ, отъ които се страхувала, като казвала, че ако би да я викатъ на участъка, то щѣла да открие събранията и участвующитѣ въ тѣхъ, нъ не би можала да каже какво се е замислювало, тъй като тя не е участвувала при разговоритѣ. Изобщо, Петровъ мисли, че Карагюловъ силно желаялъ убийството на Г. Стамболова, тъй като, когато веднъжъ послѣдния е пѫтувалъ по Лозенското шоссе, въ което врѣме той и Карагюловъ го срѣщнали, то обвиняемия казалъ Петрову, че ако би ималъ възможность, ей сега би убилъ Г. Стамболова. Подобни разговори тѣ сѫ имали и други пѫть; веднъжъ му казалъ даже, че убийцата на Министра Прѣдсѣдателя щѣлъ да намѣри убѣжище въ Русското консулство. Другъ пѫть братовчедъ му Кузмановъ, като се напилъ, казалъ му, че той, Кузмановъ, съ още двама македонци, щѣли да убиятъ Г. Стамболова между ресторанътъ „Français“ и хотелъ „Витоша“ и щѣли да избѣгатъ въ Русското консулство (п. I, л. 126).

Като на главни съмишленници на Карагюлова свидѣтеля сочи между друго на обвиняемия Петръ Македонский и на друго едно лице, нему неизвѣстно, нъ знаялъ, че е емигрантинъ. По отношение на първия твърди, че той е ималъ чести свиждания съ Карагюлева и е ходилъ на фабриката му въ с. Петричъ, гдѣто се водили тайни разговори. Освѣнъ това,

Македонский е участвувалъ въ едно засѣдание на заговорщицитѣ въ кѫщата на Стоянъ Маркова, въ която Карагюловъ е квартирувалъ. Това събрание е станало прѣзъ Августъ 1890 година и въ него сѫ вземали участие 17 души съмишленници. Непознатия му-же емигрантинъ е билъ облѣченъ въ селски дрѣхи и се е въртялъ на фабриката, като майсторъ — дюлгеринъ. За прѣструвкитѣ на послѣдния той се е научилъ отъ Кузманова, който, като му открилъ истината, добавилъ, че емигрантина е дошелъ отъ Сърбия и ималъ за цѣль убийството на Г. Стамболова. Отъ показанията же на други распитани по дѣлото лица се вижда, че тоя прѣсторенъ майсторъ е билъ извѣстния емигрантинъ Иванъ Козаровъ, бившиий окрѫженъ управитель; а когато Петрову била показана фотографическата карточка на послѣдния, то той позналъ на нея престорения майсторъ и добавилъ, че той е вземалъ участие и въ събранията на заговорщицитѣ. (п. II, л. 109). Петровъ свидѣтелствува още, че на Карагюловата фабрика сѫ идвали така сѫщо Никола и Наумъ Тюфекчиеви.

Распитанъ е въ качество на свидѣтель и Карегюловия слуга Апостолъ Ивановъ, който обяснява, че Кузмановъ се готвѣлъ да убие Г-на Стамболова срѣщо премия отъ 2000 лири; че на Карагюловата квартира той видѣлъ веднъжъ събрани отъ 20—25 души хора, и въ това врѣме, когато щѣлъ да влѣзе въ кѫщи, срѣщнала го съпругата на обвиняемия и му казала да дойде сетнѣ; че въ единъ отъ по-интимнитѣ разговори съ господарката си, послѣдната му съобщила, че и мѫжъ ѝ вземалъ участие въ атентатътъ, който се готвѣлъ противъ Министра — Прѣдсѣдателя (гл. I л. 138).

По отношение на Александра Карагюлова распитвани сѫ още братъ му Димитръ, съпругата му Клия, Денко Илиевъ, Стефанъ Николовъ, файтонджия, Стефанъ Димитровъ, Георги Сотировъ, Ставри Крьстевъ и Хр. Тепавичаровъ. Отъ показанията на Димитръ Карагюлева заслужватъ внимание слѣдующитѣ пасажи: а) „Единъ день въ началото на 91 г. братъ му Александръ го пратилъ въ „Спирковия тунелъ,“ гдѣто да намѣри братовчеда имъ Георги Кузмановъ и да му каже да прави-струва, да избѣга отъ Софии, защото работата му била спукана: търсила го била полицията. б) Бидейки на служба въ Лейбъ Гвардейски ескадронъ, ходилъ веднъжъ въ отпуска въ с- Петричъ да се види съ домашнитѣ си. Вечерьта, когато тръгналъ да се

да го уб ... отъ сетнѣ да
партия ... насѣдали:
прѣдло ... и едно не-
приему ... Въ София братъ
пари ... квартира, а
тоя ... При това свидѣ-
ре ... на Георги по
мѣ ... сѫ говорили и кое е
Б ... се и той не познава
ф ... по албански да
... На свидѣтельтъ била
... на Ив. Козарова и той
... Въ началото на 91 г.,
... отъ София на файтонъ единъ
... на фабриката и говорилъ се-
... посрѣщналъ твърдѣ привѣтливо,
... качилъ го на собственния си конь
... си до Сливнишката гара, отъ
... да върне коня обратно. Освѣнъ
... непознатия съ собственнитѣ си чизми
... познавалъ въ лицето на тоя братовъ му
... човѣкъ, когото нѣколко мѣсеца по рано ви-
... селски дрѣхи. г) Когато Александръ билъ
... му Клия го пращала на фабриката при с. Пет-
... сламата на тавана една искуственна *брада*, ко-
... Свидѣтельтъ не знае ролята, която тази брада е
... се свѣдѣния, че съ нея се е маскиралъ Ив. Коза-
... първитѣ числа на м. Декемврий 90 г., когато си
... военната служба, братъ му го пратилъ на по-
... града, да намѣри тамъ обвиняемия Македонски и да
... каквото писма би имало на неговъ адресъ, тъй като
... му заржчалъ да прибира на страна неговата корреспон-
... По пѫтя за града той срѣщналъ единъ селянинъ, който
... далъ едно писмо за брата му Александра. Димитръ го рас-
... печаталъ отъ любопитство и въ него прочелъ, че нѣкой си
Петръ пише брато му, да отиде незабавно при него, защото
имало да му съобщи важни новини. Подписътъ „Петръ,“ прѣд-
полага да е на Петръ Македонски, защото, когато отишелъ на
пощата и приелъ отъ послѣдния 2—3 писма за брата си, сѫ-
щия му далъ сѫщата поржчка, каквато се писало и въ пис-

мото, а именно: Александръ да отиде при Македонски, който ималъ да му съобщи важни новини. е) Свидѣтельтъ видѣлъ веднажъ въ братовото се чекмедже единъ револверъ, сжщата система и съ такава же седефена дрьжка, какъвто и револвера № 4, който му билъ показанъ и който е намѣренъ въ градската градина въ врѣме убийството на Министра Бѣлчева ж) Другъ пжть спаха му Клия казала му, че на квартирата имъ, въ кжщата на Стоянъ Марковъ ставали чести събрания, гдѣто се заговаряло убийството на г. Стамболова, и че на Георги Кузманова заговорщицитѣ прѣдлагали 1000 лири да извърши убийството. (п. IX л. 109). Миналата година, бидейки арестованъ въ една стая, съсѣдна съ стаята на Георги Сотировъ, послѣдния му казалъ прѣзъ прозореца, че се разговарялъ веднъжъ съ брата му Александра, когато сж ги държали арестовани сжщо въ сжсѣдни стаи, за която цѣль Александръ пробилъ дупка въ стѣната. Въ врѣме на тоя разговоръ чулъ отъ брата му че майсторътъ, който билъ дошелъ ужъ да му работи на фабриката и който отъ сетнѣ билъ си отишелъ подъ прѣдлогъ, че ужъ нѣмали готовъ материялъ, билъ Иванъ Козаровъ. При това на оплакванията на Сотирова, Александръ го мъмрилъ за малодушието му, прѣдъ видъ на патриотическото дѣло, което трѣбвало да се върши и че поради своитѣ търговски гешефти, роптаялъ срѣщу страданията си за народность, като прибавилъ още, че него, Александра, го било страхъ само да не го застрѣлятъ, та че и на 15 години да го осждатъ — нищо не значило, тъй като положението нѣмало да се продължи дълго: идването на власть на неговитѣ съпартизани било неминуемо.“ (п. IX л. 120.)

Всичкитѣ тия данни се потвърдяватъ и отъ послѣдующитѣ шесть души свидѣтели, а именно: Клия, съпругата на обвиняемия признава, че мжжъ ѝ е ималъ сжщо такъвъ револверъ, какъвто описва свидѣтеля Стоянъ Марковъ и деверътъ ѝ Димитръ и какъвто се е намѣрилъ на мѣстото на убийството; че отъ София дѣйствително е дошелъ на фабриката имъ него день, човѣкътъ, за когото говори Димитръ и на когото името било Иванъ; че мжжътъ ѝ зналъ албански и говорилъ на тоя язикъ съ баща си и Георги Кузманова. (п. IX л. 279). Карагюловия слуга Денко Илиевъ подкрѣпи, че дѣйствително той е осѣдлавалъ коньтъ на обвиняемия и съпровождалъ единъ непознатъ нему човѣкъ до Сливница, отъ гдѣто върналъ коньтъ, едни бо-

върне,
тръгва
той,
позна
му и
той
теля
алба
той
той
н
н
н

...ловъ, пай-
...Петричъ и
...елъ при него
...файтонътъ и
...бека и пасаже-
...дѣто се върнали
...познава, качили
...на Александровската
...който пазарилъ
...възатъ въ с. Петричъ,
...за София — Александръ
...тѣ: Стефанъ Димитровъ
...вали при пазарлъка на
...дѣйствително е говорилъ при
...установки, както съ по-
...сазра и повтаря даденитѣ
...187 — 195).

...Главичаровъ дава слѣдую-
...ъ-надзиратель по желѣзнопжт-
...станция, която е близо до с.
...запознае съ братия Карагюлови.
...90 г. билъ на угощение у
...на новопостроеното имъ едно зда-
...мечъ му загатвалъ за готвящъ се
...жавнитѣ работи, а отъ сетнѣ и на-
...лето на тѣхнитѣ съмишленници да
...ратъ чрѣзъ убийството на г. Мини-
...го канилъ и той да вземе участие.
...и планътъ на убийството, който се съ-
...На 25-й Септемврий с. г. Министрътъ
...въ с. Петричъ на ловъ, гдѣто ще го из-
...Григоръ Карагюловъ и Георги Кузмановъ.
...за да замаскира участието си, щѣлъ да за-
...Казали му още, че по-прѣди било рѣшено да
...царьтъ, когато отивалъ за Виена; но тогасъ имало
...ди по линията, които имъ попрѣчили. Отпослѣ
...че било по добрѣ да се убие г. Стамболовъ, съ
...лето на когото Н. Ц. Височество и самъ щѣлъ да
...страната. Всичкитѣ тия свѣдѣния биле прѣдадени на
...съ заканвание да го убиятъ, въ случай че издаде

нѣкому нѣщо. Нѣколко дена отъ това, свидѣтельтъ се срѣщналъ веднъжъ съ Александра на Костинбродския ханъ, гдѣто послѣдния го молилъ да отиде при него, защото ималъ да му съобщи важно нѣщо и че на другия денъ щѣлъ да замине за Виена. Той не отишелъ, но на сутриньта при него дошелъ на станцията обвиняемия и го молилъ да прѣдаде на Георги Кузманова, че щомъ се свърши работата (убийството) да му телеграфиратъ въ Виена за кждѣто заминвалъ. По искането на свидѣтельтъ, Карагюловъ написалъ на едно парче книга приблизително слѣдующия текстъ на телеграммата, която трѣбвало да му се отправи: „Свършено, ела си". Слѣдъ това обвиняемия заржчалъ Тепавичарову да вѣрва на думитѣ на брата му Григора и да слуша всичко каквото му каже. — Сжщия, 15 дена прѣдъ заминаванието си за Виена, канилъ свидѣтельтъ да отидѣли заедно въ градътъ, за да му покажалъ кжщата, въ която се събирали заговорщицитѣ, но той отказалъ. За всичко това свидѣтельтъ съобщилъ своевремѣнно за властьта. (п. V, л. 25 — 33).

По разни донесения полицията е силно подозирала Софийския житель Спасъ Лепавцовъ, а отъ сѣтнѣ направила въ домътъ оу обискъ, при който било задържано и приложено при дѣлото едно писмо, адресувано на обвиняемия отъ приятеля му Коста Арсениевъ отъ г. Ломъ, въ което послѣдния между друго съобщава, че е унищожилъ писмото, което Лепавцовъ му билъ писалъ. Това обстоятелство, притурено къмъ свѣдѣнията, които полицията е притѣжавала вечь за участието на Лепавцова въ заговорътъ противъ държавния режимъ, е дало поводъ на сждебно противъ него прѣслѣдвание въ врѣме на което той, привлеченъ въ качеството на обвиняемъ, е далъ слѣдующитѣ показания:

Прѣзъ м-цъ Октомврий 90 г. нему му казалъ Трайко Трайковичъ — а Трайковичъ се научилъ отъ Петра Станчевъ — какво емигранта Ив. Козаровъ пристигналъ и щѣли да вършатъ голѣми работи. Лепавцовъ съобщилъ това Илия Георгиеву и го молилъ да му раскаже, ако знае нѣщо по това, което имало да става; въ отговоръ чулъ, че Д. Ризовъ испратилъ отъ Бѣлградъ до Наума Тюфекчиевъ въ София нѣколко души хора да убиятъ Г. Стамболова, и че Ив. Козаровъ, който ималъ сжщата цѣль, се билъ криялъ въ една кжща, отъ гдѣто сполучилъ да избѣга, когато полицията вървейки по стжпкитѣ

туши и един ка
тонджия — че
че на другия д
на ханътъ въ
тръгнали. Фа
рътъ му вл
двама съ о
се на фай
площадъ п
файтонътъ,
отъ гдѣто
Карагюл
и Стаь
файтон
описа
слѣд
от

щ
на
И
І

това, съ
на едно
Тюфекчиевъ му оста-
слѣдъ оставянието на
му и го питалъ да ли
когато получилъ утвърди-
писмото, за да го прѣ-
му испълнилъ просбата.
не обажда Тюфекчиеву,
че го е изгубилъ. На
дошли пакъ при обви-
; а когато се научилъ,
да го гълчи и му при-
подлецъ и пр. Казалъ
да го издаде, но да мисли,
това, той щѣлъ да му свѣти
Тюфекчиева обвиняемия молилъ
ането на писмото, което прави
; но той отказалъ на просбата
ѣтилъ го обвиняемия Тома Геор-
за го помири съ Тюфекчиева и го
му направи нищо, стига той да
нищо по тѣхнитѣ рабати. Казалъ
се е научилъ отъ Георгова за дѣто
убиятъ Г. Стамболова, и че това
извърши отъ нѣколко души, подъ глава-
за. Слѣдъ нѣколко дена обвиняемия пакъ
Георгиева, който му говорилъ, че Илия
авилъ твърдѣ злѣ, дѣто му е открилъ заго-
какво да се прави; а тъй като му е било
то той трѣбва да не обажда никому, а още
цията, па даже въ случай че би го аресту-
нуарий м-цъ 1891 г., Георговъ дошелъ въ дю-
му казалъ, че Тюфекчиеву било съобщено, какво
дирила, и за това той, Георгиевъ, му съвѣтвалъ
При това попиталъ Лепавцова, да ли сж освободили
, който въ това врѣме билъ арестованъ, защото се
, да не би той да искали приготвенитѣ за убийството
Стамболова хора, които живѣли у него, Карагюлева. За
послѣдния Лепавцовъ показва, че веднъжъ К. Кушлевъ,

като му прѣдавалъ, че Д Ризовъ и Н. Тюфекчиевъ възложили нему да завѣжда прѣхраната на лицата, които ще извършатъ убийството, мърѣлъ, че за тая цѣль билъ похарчилъ вечь собственни 5—600 л.; при това забѣлѣжилъ, че паритѣ употрѣбявалъ по на значението си чрѣзъ Карагюлева — за оныя, които той криялъ, а за лицата, които биле скрити въ бирхалето, той се распорѣждалъ лично.

Така подготвенъ по дѣлото на приготовляемия прѣвратъ, Лепавцовъ наченалъ да става отъ день на день пò-довѣрно лице на авторитѣ му и свършилъ съ това, че не само Т. Георгиевъ, Ил. Георговъ и други подобни сѫ го считали за тѣхенъ съучастникъ, но даже и Петко Каравеловъ не всѣкога е могълъ да скрива отъ него завѣдванието дѣлата на сѫществувавшия заговоръ, както това се вижда отъ по-нататъшнитѣ Лепавцови показания. По тоя начинъ той узналъ веднъжъ отъ Ил. Георгова, че убийството на г. Стамболова е било дѣло рѣшено и то трѣбвало да стане coûte que coûte, безразлично гдѣ, отъ кого и какъ. Вслѣдствие на това, избирани сѫ като мѣста за убийството: Цариградското шоссе, при затварянието на Народното Събрание или други пѫть, когато отива за министерския съвѣтъ или по расходка. Самото же убийство много прѣди 15-й Мартъ 91 год. е било работа съвсѣмъ подготвена и до толкозъ, щото на заговорщицитѣ не е оставало освѣнъ да уловятъ сгодния моментъ. За тая цѣль тѣ сѫ слѣдили вечь стѫпкитѣ на г. Стамболова. Така, единъ день прѣзъ есеньта 90 г., Тома Георгиевъ застаналъ на прагътъ на Лепавцовия дюгенъ, гдѣто се намиралъ и Илия Георговъ, и, слѣдъ нѣкои знакове и жестове, казалъ на послѣдния, че министра билъ въ аптеката на Странски. Веднага слѣдъ това Т. Георгиевъ заминалъ къмъ Папаховото кафене, а Илия Георговъ — по Цариградското шоссе. Тоя послѣдния тоже идвалъ веднъжъ да го пита виждалъ ли е г. Стамболова да влиза въ дворецътъ. Другъ пѫть, на скоро, пакъ дошелъ въ дюгенътъ му Т. Георгиевъ и му казалъ: „язѫкъ, снощи не може да стане онази работа. Стамболовъ се расхождаше съ Грекова отъ Папаховъ до книжарницата на Лой, а онѣзи хора стояха въ градината и глѣдаха сеиръ“. Въ първитѣ числа на мѣсецъ Ноемврий с. г. Наумъ Тюфекчиевъ и Тома Георгиевъ се отбили при него и го пращали да отиде да види кой отъ министритѣ се намира въ Комановата берберница, тъй като прѣдъ нея стоялъ стражаръ,

Лепавцовъ ходилъ, подъ прѣдлогъ да развали пари, и на връщание прѣдалъ имъ, че тамъ билъ министра Живковъ. Слѣдъ това тѣ заминали по Цариградското шоссе. На 5-ий или 6-ий сжщий мѣсецъ, Никола Тюфекчиевъ идвалъ и питалъ, влизалъ ли е г. Стамболовъ въ дворецътъ; Лепавцовъ отговорилъ, че не билъ забѣлѣжилъ. Тогазъ той заминалъ къмъ баракитѣ при Черната Джамия, отъ гдѣто по-сгодно да слѣди стжпкитѣ на министра, а Лепавцову заржчалъ, ако го види, че влиза въ дворецътъ, да се затича до Бирхалето, гдѣто имало скрити двама хора, единътъ отъ които си викалъ Георги и да съобщи това на послѣдния. Като условенъ знакъ, за да му се довѣри скрития Георги, Тюфекчиевъ му давалъ единъ плайвазъ, когото да му покаже. Обаче обвиняемия се боялъ и не взелъ плайвазътъ, нито пъкъ обѣщалъ да испълни поржчката. Такъвъ сжщо условенъ знакъ съ сжщата поржчка му давалъ и Илия Георговъ, който му открилъ, че тия двама скрити хора сж били: Георги Великовъ и Ив. Козаровъ и че, освѣнъ тѣхъ, въ убийството щѣли да вземать участие: Георги Кузмановъ, Никола Тюфекчиевъ и единъ сърбинъ, проживающъ въ София. Слѣдъ два дни — 8-ий Ноемврий — сжщий Никола сутриньта рано отишълъ при Лепавцовъ на дюкянътъ му и го питалъ да ли ще има парадъ и да ли ще присжтствуватъ княза и министритѣ; а като получилъ утвърдителенъ отговоръ, казалъ, че щѣлъ да отиде къмъ църквата да гя слѣди. На въпросътъ на Лепавцова, да ли и той ще вземе участие въ готвящето се убийство, Никола Тюфекчиевъ отговорилъ утвърдително и за потвържление поизвадилъ изъ джебътъ си единъ револверъ съ бѣла кокалена дръжка. Казалъ му още, че се прѣдполагало да се наеме единъ добъръ файтонъ и за файтонджия да се тури единъ отъ съзаклятницитѣ; файтонътъ щѣлъ да да чака при Папаховото кафене, отъ гдѣто г. Стамболовъ, като излизалъ, ималъ обикновение да се кача на файтонъ, и, слѣдователно, лесно можелъ да се качи и на тѣхния, който, по този начинъ, можелъ много да улесни убийството. Изобщо твърди Лепавцовъ, че слѣденнето за министра-прѣдсѣдателя било систематически нарѣдено, тъй като веднъжъ Никола Тюфекчиевъ и Илия Георговъ му казали, че слѣденнето слѣдъ пладнѣ било усигорено, но сутринъ нѣмало кой да слѣди, за това молили него да се натовари съ тая обязанность, и каквото забѣлѣзва да съобщава въ Бирхалето. За това сжщо го молилъ и Тома Георгиевъ. И за всѣко прѣд-

полагаемо движение на г. Стамболова съзаклятницитѣ бързо сѫ съставлявали планъ за убийството и бързо сѫ земали мѣрки за испълнението му. Така, веднъжъ, прѣзъ мѣсецъ Октомврий биле устроили засада оттатъкъ Кавалерийскитѣ казарми, отъ гдѣто него день сѫ се надѣвали да мине министра по расходка; но не се сполучили, защото колата, която возила г. Стамболова съ г-жата му, като минала моста при пипипиерата, повърнала обратно. Тази подробность Лепавцовъ научилъ отъ Ил. Георговъ, който веднѫжъ, по поводъ една такава несполука, разсърдилъ се на Тюфекчиева и казалъ Лепавцову: „остави се джапѫмъ, по-добрѣ да нѣмаме земане даване съ Тюфекчиева; той се бои и отъ сѣнката си. Едно проклѣто копиле: додѣто да ми каже хората, които ще дѣйствуватъ, мина се сумма врѣме".

Въ по-нататашнитѣ си показания Лепавцовъ иде да подтвърди онпя на свидѣтеля Митакова, относително факта, че Т. Георгиевъ му е искалъ въ заемъ пари за поддържанието на скрититѣ убийци. Послѣдния ходилъ веднъжъ при него и го молилъ да му стане порѫчитель, за да земе отъ Митакова 500 — 1000 лева. Лепавцовъ се обѣщалъ, но съ условие, че ще порѫчителствува не съ търговската фирма „Братя Лепавцови", а като частно лице. На това Георгиевъ се разсърдилъ и го смъмрѣлъ, за гдѣто не искалъ да помогне на едно патриотическо дѣло. „А какво е това патриотическо дѣло?" попиталъ съ очудване Лепавцовъ! Нима ти не знаешъ, нима тебъ Илия Георгиевъ не ти е расправялъ? Белки испратенитѣ до Тюфекчиева хора за убийството на Стамболова ще мрѫтъ гладни?" билъ отговорътъ на Георгиева. Отъ тия показания се вижда още, че заговорътъ, който обвиняемитѣ сѫ кроили да приведѫтъ въ испълнение, не е билъ вънъ отъ вниманието на емигрантитѣ, противници на днешния държавенъ режимъ. Напротивъ, като сѫ доставлявали всичкия му нуженъ материялъ, тѣ сѫ и енергически слѣдѣли за турянието му въ дѣйствие. Лепавцовъ твърди, че Илия Георговъ и Наумъ Тюфекчиевъ сѫ водили тайно корреспонденция съ Дим. Ризовъ въ Бѣлградъ, при посрѣдството на единъ чиновникъ по желѣзницата. За това му обадилъ самъ Илия Георговъ, който добавилъ, че името на чиновника не знае, и не го познава, тъй като корреспондирането завеждалъ самъ Тюфекчиевъ. По сѫщия каналъ послѣдния билъ получилъ отъ Ризова и 100—200 екземпляра отъ нѣкаква си негова политическа брошура, отъ които далъ

по една на Илия Георговъ и нему. Лепавцову, а когато той прочелъ подарения му екземпляръ, далъ го Тома Георгиеву.

Распитанъ отъ ново, да ли не знае нѣщо по-вече за писмото, което му оставилъ Тюфекчиевъ и което той по съвѣта на Георгова изгорилъ, Лепавцовъ добавилъ слѣдующитѣ подробности, които се подтвърждаватъ и отъ показанията на свидѣтельтъ Здравкова: Това било на 7 Ноемврий 90 г., когато Наумъ Тюфекчиевъ му оставилъ единъ пакетъ съ книжна обвивка и му казалъ, че имало въ него писма, които той трѣбвало да пустне въ пощенската кутия щомъ се убие Г. Стамболовъ. Нея вечерь се срѣщналъ и съ Илия Георговъ и му съобщилъ за пликътъ. Послѣдния казалъ, че знаялъ за тия писма и тѣхното съдържание и му посъвѣтвалъ да ги изгори, за да не се преловятъ отъ полицията; а въ случай, че убийството се сполучи, лѣсно било да се напишатъ други. Като считалъ, че прѣдполагаемото убийство е въ надвечерието си, още по-вече, че Тюфекчиевъ, като носилъ пакетътъ, идѣлъ по Войнишската улица, гдѣто се намира Бирхалето съ скрититѣ въ него убийци, а слѣдователно, билъ увѣренъ, че и писмата сѫ тамъ написани, Лепавцовъ се исплашилъ и, за да маскира своето участие въ заговорътъ, затворилъ дюгенътъ си 3/4 часа по-рано отъ колкото обикновенно, за да не се окаже тамъ въ случай, че убийството стане въ това врѣме. На другия день отворилъ пакетътъ, въ когото имало три писма: едното, запечатано и облѣпено съ 5 ст. пощенска марка, носило адресъ: „До Негово Царско Височество Фердинандъ I-ий Князъ на България,“ а другитѣ двѣ биле турени въ отворенъ единъ бланковъ пликъ отъ Дирекцията на общитѣ сгради *). Въ писмото до Господаря се говорило да остави страната, ако не иска да испита участьта на министра си, а така сѫщо — да не се прѣслѣдватъ убийцитѣ, въ случай че се изловятъ. Отъ другитѣ двѣ, едното било адресувано до Министерския Съвѣтъ, а другото носило адресъ само: „Господине!“ Лепавцовъ прѣдполагалъ, че и тѣ сѫ имали съдържание въ сѫщата смисълъ, та не ги прочелъ. Всичкитѣ три биле писани отъ името на нѣкакъвъ си Централенъ Българский Революционенъ Коммитетъ и, вмѣсто подписъ, фигуриралъ печатъ, на когото надписа той не помни добрѣ, но знае че е имало думата „Коммитетъ“ и въ срѣдата

*.) Наумъ Тюфекчиевъ е билъ чиновникъ въ тая Дирекция.

левъ. Слѣдъ изгарянието на тия писма и скарванието, което е послѣдвало отъ това между него и Наума, при Лепавцова се явилъ Наумова братъ Никола, и на Лепавцовитѣ оплаквания, за дѣто Наумъ му се каралъ, питалъ го, защо пъкъ той изгорилъ писмата и какво щѣли да правятъ ако убийството бѣше сполучило или би сполучило днесь — утрѣ? Спорѣдъ Никола, не било мжчно да се напишжтъ и други такива писма, но мжчнотията била въ това, че Георги, въ когото билъ печатжтъ, отсжтствувалъ на нѣкакъвъ си чифликъ.

Попитанъ за лицата, които, спорѣдъ него, сж могли да взематъ участие въ приготовлявшия се комплотъ, Лепавцовъ далъ единъ списъкъ, въ когото споменува и имената на Трайко Китанчевъ и Петко Каравелова. За първия той мисли да е въ числото на заговорницитѣ, защото, когато щѣли да го интерниратъ, той се отбилъ при него и му казалъ, че знаялъ за дѣто Георговъ му открилъ работата на Тюфекчиева (относително заговорътъ), нъ да си мълчалъ и никому нищо да не говори. Що се касае до Петко Каравелова, то показанието на Лепавцова буквално е слѣдующето: „Прѣзъ Януарий или Февруарий мѣсецъ т. г. (91) слѣдъ като бѣха вече испждили изъ София Трайко Китанчева и Илия Георгова, азъ бѣхъ отишелъ една вечерь у Петка Каравелова и влѣзохъ въ неговата стая. Бѣхме само двамата.. Той ме запита, да ли не знамъ какво сж станжли хората на Тюфекчиева, които щѣли да убиватъ Стамболова. Спорѣдъ него, работата изглѣждала на бошъ-лафъ, нъ той не губѣлъ надѣждата, понеже Тома Георгиевъ го увѣрявалъ, че приготвенитѣ хора биле вѣрни и щѣли да свършжтъ работата. Какъ Каравеловъ е научилъ, че азъ зная за приготовлението по убиванието на Стамболова — това не знамъ. Прѣзъ сжщитѣ мѣсеци Каравеловъ и вторий пжтъ ме запитва за хората, които ще убиватъ Стамболова; и слѣдъ това никога вечь не ме е питалъ“ (п. IV, л. 3—4). Освѣнъ това Лепавцовъ показва, че, прѣди да бжде арестуванъ, Ил. Георговъ му предалъ, какво и П. Каравеловъ участвува въ заговорътъ. По-нататъкъ добавя, че когато билъ арестуванъ въ една съсѣдна стая съ стаята, гдѣто билъ задържанъ и Каравеловъ, послѣдния почукалъ на вратата, която ги дѣлила, и като узналъ че въ нея се намира той, Лепавцовъ, питалъ го какво е говорилъ прѣдъ слѣдователътъ за него, на което той възразилъ, че не е нищо говорилъ, а ако има говорено, то това е направилъ билъ Тома

Георгиевъ. Каравеловъ казалъ, че отъ страна на Георгиева нищо не било говорено и че самъ той е челъ показанията на Лепавцова. Тогазъ послѣдния се оправдавалъ какво полицията преловила корреспонденцията му и той се принудилъ да испо· вѣда истината. Каравеловъ му казалъ още, че билъ говорилъ по сѫщия начинъ и съ обвиняемия Георги Великовъ, арестуванъ тоже въ една съсѣдна стая, отъ когото узналъ, че нищо не е откривалъ. Въ отговоръ на това, му прѣдалъ, че у Великова била намѣрена сѫща такава печатна снимка, каквато носили писмата, които той, Лепавцовъ, изгорилъ. (Отъ дѣлото се вижда. че писмата, за които тукъ Лепавцовъ споменува, сѫ ония съ застрашително съдържания, които сѫ биле приготвени да се испратятъ до Господаря и министритѣ, слѣдъ убиванието на г. Стамболова). Тукъ Каравеловъ питалъ, не е ли откривалъ и за печатъ нѣщо на слѣдовательтъ и, като получилъ отрицателенъ отговоръ, съвѣтвалъ му, да не обажда нищо, защото може би да „назорятъ“ и Георги Великова и по този начинъ щѣли да се издадѫтъ много хора. По-нататькъ Каравеловъ го питалъ, дали е показвалъ нѣщо и противъ Трайко Китанчевъ и, когато узналъ, че Лепавцовъ и за него раскрилъ всичко, прѣдложилъ му, да се откаже прѣдъ сѫдътъ отъ показанията си за него и Китанчева; а въ случай, че това му се види за невъзможно, то да говори уклончиво, като придружава фразитѣ си съ: „чини ми се, струва ми се, не помня добрѣ“ и прочее. По отношение на този обвиняемъ Лепавцовъ показалъ още че-когато Д. Ризовъ билъ арестованъ, той, обвиняемия, ходилъ въ затворътъ да приказва съ него.

Изложенитѣ до тукъ показания на распитанитѣ по дѣлото свидѣтели намиратъ най-логическото и очевидно свое подтвърждение въ убийството на министра г. Бѣлчева, подробнитѣ обстоятелства на което сѫ слѣдующитѣ:

На 15 Мартъ 91 г., часътъ къмъ 7, министръ-прѣдсѣдательтъ г. Стамболовъ и министра на Финанситѣ г. Бѣлчева вървѣли по Цариградското шоссе, по направление къмъ Княжеския палатъ. Обвиняемия Спасъ Лепавцовъ видѣлъ че Димитръ Тюфекчиевъ, комуто се е прѣдставлявалъ драгоцѣненъ случай да слѣди вървѣлъ на нѣколко крачки задъ министритѣ. Той билъ увѣренъ въ това, защото, като минавалъ Тюфекчиевъ покрай него, изглѣдалъ го твърдѣ подозрително изъ подъ вѣжди, пушейки цигарата си. Послѣднитѣ влѣзли въ Панаховата слаткар-

ница, отъ гдѣто, часътъ къмъ 8, тръгнали да си отиватъ по домоветѣ, като вървѣли по шосето на Войнишка улица нарѣдъ единъ до другъ: г. Стамболовъ отъ дѣсно, а г. Бѣлчовъ отъ лѣво. Слѣдъ г. г. министритѣ на 6—7 крачки вървѣлъ е спокойно, както всѣкога, безъ всѣкакво подозрѣние, полицейский стражаръ, който по видимому, най-малко е очаквалъ, че може случайно да се обърне и на въоржженъ защитникъ на ония, които той е ималъ за обязанность да придружава. Ето защо въ момента на убийството стражарътъ не е могжлъ да забѣлѣжи повече отъ слѣдующето:

При послѣднитѣ врата на градската градина, 10 крачки по направление къмъ Д-ръ Цачевата кжща, четирма хора, на които той не е могжлъ да разглѣда чертитѣ по причина на нощната тъмнина, го настигнали и заминали, като се раздѣлили по двама отъ двѣтѣ му страни. Като дошли до г. г. министритѣ, гръмнали два вистрѣла: въ това врѣме г. Стамболовъ истичалъ напрѣдъ, а г. Бѣлчевъ се озърналъ назадъ и извикалъ: „помощь". Мжгновенно единъ отъ убийцитѣ го уловилъ за пардесюто; стражарътъ се спустналъ съ извадената шашка върху този убийца, когото гонилъ по Асѣновската улица, и гръмналъ веднъжъ подирѣ му; г. Бѣлчевъ пъкъ тръгналъ по направление къмъ градинската врата. Догонванието на бѣгущия било невъзможно и за това той се върналъ отново къмъ мѣстото на произшествието, гдѣто сварилъ г. Бѣлчова падналъ мъртавъ на земята, на нѣколко крачки на вжтрѣ отъ градинскитѣ врата. Стражарътъ добавя още, че когато извадилъ шашката, единъ отъ убийцитѣ гръмналъ отгорѣ му, безъ да го сполучи. Другъ единъ убийца избѣгалъ прѣзъ градината; съ останалитѣ двама какво е станало не видѣлъ.

Свидѣтелитѣ: Никола Василевъ и Никола Наумовъ, като поддържатъ, че гърмежитѣ сж биле 4, добавятъ, че въ градината тѣ срѣщнали двама хора, които бѣгали и толкова силно щото тѣ, вървейки заедно, биле принудени да имъ даджтъ пжть. Бѣгущитѣ излѣзли изъ градинската врата, що е срѣщу сръбското агенство; обаче, на кждѣ сж отсетнѣ избѣгали — тѣ не видѣли.

Съставенитѣ при оглѣда на мѣстото на произшествието протоколи сж констатирали слѣдующитѣ данни: По срѣдата на Войнишка улица, при послѣдната врата на градската градина и

10 крачки напрѣдъ, къмъ Д-ръ Цачевата кѫща, сѫ се намѣрили 3 капки кръвь, съ направление къмъ градската градина, единъ метръ прѣдъ която и по сѫщото направление — други 2 капки; четири метра отъ вратата на вѫтрѣ въ градината — сѫщо една капка кръвь, отъ която 13 метра по-на вѫтрѣ, по пѫтеката, входяща по първата алея, успорѣдно съ градежа на войнишката улица — голѣмо кърваво пятно и на около такива же петь пятна, на величина на 5 левова монета. Това е мѣстото, гдѣто тѣжко ранения г. Бѣлчевъ е паднала и умрѣлъ. По-нататъкъ, къмъ центра на градината и въ различни мѣста сѫ намѣрени: а) 1 револверъ „Смита-Весона" образецъ № 3, 1874 г., подъ № 6814, зарѣденъ съ 6 патрона, отъ които двата гръмнати и останали само гилзитѣ; б) други два револвера подъ № 4 и 8, съ бѣли седефени дрѫжки, отъ система „Хамерлесъ" въ която, спорѣдъ показанията на нѣкои отъ распитанитѣ по дѣлото лица, Наумъ Тюфекчиевъ, въ качеството си техникъ по орѫжейното дѣло, е въвелъ нѣкакво си подобрѣние. Едина отъ тѣхъ (№ 8) съ 4 патрона и една гилза, а другия съ петь патрона: (барабаритѣ и на двата сѫ съ камари само по за 5 патрона;) в) 8 револверни патрони за револвера отъ системата „Хамерлесъ" сѫ се оказали на друго едно мѣсто въ градината и г) на трето мѣсто, на тротоара, вънъ отъ градината, по Асѣновската улица — единъ куршумъ отъ револверъ (прѣдполага се да е гръмнатия отъ стражаря, съпровождавший г-да министритѣ).

Спорѣдъ сѫдебно-медицинския актъ, по тѣлото на покойния министръ Хр. Бѣлчевъ сѫ се намѣрили рани, нанесени отъ два револверни куршуми: едина е ударилъ дѣсния лакатъ отъ вънъ, миналъ е прѣзъ мускула на рѫката подъ костьта, проникналъ въ дѣсната мишца и, безъ да поврѣди грѫдния кошъ, извѣзълъ на близо отъ прѣдъ гѫрдитѣ. Този куршумъ е намѣренъ на редингота на покойния. Други е ударилъ подъ дѣсната мишца, счупилъ третото ребро, пронизалъ дробоветѣ и аортата и застаналъ подъ лѣвата цица, отъ гдѣто билъ и изваденъ. Мнѣнието на експертитѣ — лѣкари е, че смъртьта е причинена само отъ втория куршумъ, който съ раняванието на дробоветѣ и скѫсванието на аортата (главна артерия) прѣдизвикалъ е бързо и силно кръвоизлияние въ грѫдната кухина, което имало за послѣдствие моментална смърть.

Такова е вкратцѣ описанието на резултата отъ кроенитѣ въ течение на едно продължително врѣме заговори за промѣнението на съществующия законенъ държавенъ строй на Княжеството. Но защо се убива министра на Финанситѣ, вмѣсто министра-прѣдсѣдателя — главната цѣль на заговоритѣ — това се обяснява съ случайности, близски до фаталностьта, които, както е извѣстно, сѫ присѫщи на всѣко злодѣйство. Вечерньта темнина, еднаквия рѫстъ, единквото тѣлосложение и много други таквиа, — всичко това сѫ елементи на тая толкозъ знаменателна за страната ни случайность.

При дѣлото е приложенъ протоколъ, съставенъ по поводъ оглѣда отъ експерти на намѣренитѣ револвери. Освѣнъ изложеното описание на тия револвери, въ протокола се казва, че револвера „Смита и Весона“ е разглобяванъ отъ неопитна рѫка, вслѣдствие на което сѫ побити зѫбитѣ на зѫбатото колело, а засѣницитѣ на шайбата на сѫщото колело сѫ пилени съ пила. Протоколътъ е съставенъ на 17 Мартъ и експертитѣ се произнасятъ, че като се сѫди по нагарата на револверитѣ и гилзитѣ, съ тѣхъ е стрѣляно не по рано отъ три дена, — обстоятелство, което съвпада съ врѣмето на убийството. Освѣнъ това, револверитѣ сѫ съвършено нови и съ тѣхъ стрѣляно: съ „Смита и Весона“ не повече отъ два пѫти, съ револвера № 8 не повече отъ единъ пѫть, а съ № 4 — ни веднажъ.

Въ свързска съ револверитѣ подъ № 4 и 8, които обвиняемия Лепавцовъ нарича система „Тюфекчиевъ“, се намиратъ слѣдующитѣ показания на тоя обвиняемъ: прѣзъ послѣднитѣ числа на мѣсецъ Октомврий 90 г., Наумъ Тюфекчиевъ донесълъ на дюгенътъ му една кутия, обвита съ синя книга, обвързана съ канапъ и запечатана съ три восъчани печата; послѣднитѣ носили инициалитѣ: „Н. Т.“, отъ което прѣдполага, че това е билъ печатътъ на Наума Тюфекчиевъ. Тюфекчиевъ заржчалъ да я даде на Ил. Георговъ, който да я пази въ кѫщи. Сѫщия день дошелъ и взелъ кутията, а па 9 или 10 Ноемврий с. г. донесълъ я пакъ, но съ счупени печати, и му казалъ, че когато дойде Тома Георгиевъ и я поиска, да му я даде, за да я занесе Тюфекчиеву. Подиръ малко Т. Георгиевъ се явилъ да я иска. Кутията стояла на единъ шкафъ, кѫдѣто Лепавцовъ му я посочилъ; обаче Георгиевъ го молилъ да я отвори скрито въ чекмеджето си и да му даде едно по едно находящитѣ се въ нея нѣща, защото нѣмало какъ инакъ да вземе цѣлата кутия,

Въ послѣднята сѫ се указали: 3 револвера, система „Тюфекчиевъ", отъ които двата сѫ бѣли кокалени, а третия — съ седефена дръжка; една кутия съ револверни патрони и единъ вързопъ съ писма, написани на обикновенна пощенска хартия и натуряни едно въ друго, които Лепавцовъ подалъ Георгиеву, а тоя послѣдния ги натурялъ въ джобоветѣ си и заминалъ. Нѣколко врѣме прѣди да се яви тая кутия, единъ день сѫщия Тюфекчиевъ отишелъ при Лепавцова и му далъ необходимитѣ книжа за изваждането отъ митницата единъ неговъ револверъ, пристигналъ отъ странство, като го молилъ да му направи тази услуга. Лепавцовъ се распорѣдилъ за изваждането на револверътъ, когото отсетнѣ прѣдалъ на Тома Георгиева, да го занесе Тюфекчиеву. Въ началото на Декемврий 90 г. пакъ дошелъ Георгиевъ и, подъ прѣдлогъ, че си проигралъ въ карти жалованието и нѣма пари да продължава играта, за да го отиграе назадъ, взелъ отъ него въ заемъ петь наполеона. Надвечерь Георгиевъ му донесълъ обратно паритѣ и му обяснилъ, че го е лъгалъ какво е игралъ въ карти и че истинската причина на заемътъ е била съвсѣмъ друга. Него го молилъ Наумъ Тюфекчиевъ да найде пари и му даде, за да се купятъ въ дюгенътъ Екименъ — Пѣевъ отъ неговата система револвери, за въоржжаванне убийцитѣ. Въ сѫщность, револверитѣ, които магазинътъ Екименъ — Пѣевъ продавалъ, сѫ биле собственность на Тюфекчиева, оставени тамъ за продань; а когато станало нужда да се въоржжаватъ убийцитѣ, то да си вземе револверитѣ обратно, ще рѣче да даде слѣдъ убийството явна слѣда за откриванне на убийцитѣ. Не: трѣбало да се устрои така, щото да се каже, че намѣренитѣ на мѣстото на прѣстѫплението револвери сѫ обикновенни и такива, каквито се намиратъ въ продажба. Очевидно, че тия револвери, които сѫ голѣма рѣдкость въ столицата, и ония, които ги има, сѫ написвани само чрѣзъ Тюфекчиева, послѣдния ги е оставилъ на магазинътъ съ исключителната цѣль да замаскира тѣхното прѣдназначение. Това се вижда доста наглѣдно и отъ обстоятелствата, при които покупката е станала — обстоятелства, расказани отъ покойния Тюфекчиевъ братъ, Димитръ. Наумъ далъ Димитру заетитѣ 5 наполеона и му казалъ да отиде на магазинътъ и купи револверитѣ; а когато послѣдния възразилъ, че той не знае магазинътъ Екименъ — Пѣевъ, нито неговата система револвери, то той нагласилъ слѣдующето: Димитръ да върви на

нѣколко крачки слѣдъ него и да влѣзе въ дюгенътъ, въ когото и той влѣзе; тамъ да попита за револвери и да купи ония, за които той му скимне съ глава. Въ врѣме на покупката да се прѣструватъ, че не се познаватъ. (п. I, л. 70). Тия обстоятелства се подтвърждаватъ и отъ показанията на обвиняемия Т. Георгиевъ (п. V, л. 97), както и отъ ония на свидѣтеля Ивана Кузманова, Лепавцовия съсѣдъ, отъ когото послѣдния заелъ петьтяхъ наполеона, тъй като въ него моментъ не е имялъ толкозъ пари при себе си (п. IX, л. 216). Тѣ намиратъ своето подтвърждение и въ распититѣ на свидѣтелитѣ Кръстя Пѣева и слугагата му Митя Такева, отъ които се установява, както дѣйствително Наумъ Тюфекчиевъ е оставилъ веднъжъ на магазинътъ имъ за продань петь револвери, отъ които тѣ продали; 1 на Лукянова, сега Софийский Градоначалникъ, единъ — на нѣкой си Златаровъ, телеграфистъ, два на едно македонче и единътъ Тюфекчиевъ си взелъ на заминавание отъ София. Когато македончето купувало револверитѣ, то тамъ билъ и Тюфекчиевъ, който, слѣдъ излизанието на македончето, казалъ: Вижъ какъ лесно се продаватъ револвери на магазинътъ, ами ако бѣха у мене, кога щѣхъ да ги продамъ?" Македончето отъ начало попитало само: „Имате ли револвери?" и когато му показали прости револвери, то прибавило; „а имате ли подобри?" Тогасъ тѣ му показали системата „Тюфекчиевъ". Минимото мющерийче свидѣтелитѣ познали на очната ставка въ лицето на Димитра Тюфекчиева и, като се научили, че той е братъ на Наума Тюфекчиева, добавятъ, че Наумъ се държалъ при покупката като съвършенно непознатъ на македончето (п. I, л. 60—61).

На основание изложенитѣ до тукъ данни, привлѣчени сж при прѣдварителното дирение въ качество на обвиняеми, въ покушение върху живота на министра-прѣдсѣдателя г-на Стамболова и въ убийство бившия министръ на Финансиitѣ Христо Бѣлчевъ, слѣдующитѣ лица: 1) Стою Джуджевъ, 2) Димитръ Попъ Стойковъ, 3) Тома Георгиевъ, 4) Иванъ Бобековъ, 5) Петко Каравеловъ, 6) Трайко Киганчевъ, 7) Д-ръ Молловъ, 8) Александръ Карагюловъ, 9) Григоръ Карагюловъ, 10) Петръ Македонский, 11) Илия Георговъ, 12) Спасъ Лепавцовъ и 13) Георги Великовъ, които, съ исключение на Тома Георгиева и Спасъ Лепавцова, отказватъ да сж участвували въ съставляемитѣ заговори, противъ държавния режимъ, безъ обаче да сж могли да опро-

вернятъ събранитѣ противъ тѣхъ уличающи ги данни. За забѣлѣжвание е при това, че Тома Георгиевъ е отказвалъ рѣшително всичко, което се е знаяло за него отъ показанията на свидѣтелитѣ, и отъ ония на обвиняемия Лепавцова; слѣдъ това той дава на нѣколко пѫти показания твърдѣ малко въ противорѣчие съ тѣхъ; най-послѣ отрича ги отъ ново, съ исключение на факта за земанието въ заемъ отъ Лепавцова 5 наполеона и за това, че за готвящия се заговоръ е знаялъ, но само отъ Лепавцова, и отъ никого другиго.

По отношение на обвиняемия Георги Великовъ при дѣлото се намиратъ още слѣдующитѣ данни. Бидейки емигрантинъ, той е билъ извѣстенъ на властьта за единъ отъ яритѣ противници на държавния режимъ и за такъвъ, който дѣйствително се е занимавалъ съ организованието на атентати противъ живота било на Господаря, било на други видни държавни мѫже. Вслѣдствие на това, прѣлавянието му по единъ или другъ начинъ дълго врѣме е било за сѫдебната полиция една отъ важнитѣ задачи, която тя е сполучила да разрѣши въ единъ сгоденъ за това случай. Сѫществувавшитѣ противъ него улики по найнагледенъ начинъ се потвърждаватъ отъ записситѣ въ намѣреното при него, при растръсванието му, тефтерче. Въ послѣдното покрай нѣкои и други латински афоризми, записани народни пѣсни, и стихотворения отъ притѣжателя му, намира се една дълга смѣтка, отъ която се вижда, че Великовъ, като е билъ натоваренъ да прави расходи по нуждитѣ на другаритѣ си и организуванитѣ отъ тѣхъ комплоти, записвалъ е тия расходи съ цѣль да оправдае даденитѣ му за тая цѣль 4000 лева. Смѣтката е оглавена: „разноски по дѣлото"; въ нея се намиратъ статии, между другитѣ и за купуване револвери, за пѫтни разноски на разни лица по 60 — 70 — 80 лева. за нѣкакви си кръстове, ремъци и пр. На една страница стои снимка отъ печатъ съ надписъ: Комитетъ Свободна България". Распитанъ по поводъ на това тефтерче, обвиняемия отъ начало показалъ, че въ него забѣлѣжвалъ паритѣ, който той давалъ въ заемъ на другаритѣ си; сетнѣ измѣнилъ това си показание и настоялъ, че русското въ Бѣлградъ посолство отпустнало чрѣзъ него 1000 лева помощь на емигрантитѣ. Обаче, той билъ принуденъ да измѣни още веднѫжъ тия си обяснения, по поводъ равно-смѣтката, нахвърлена съ карандашъ на корицитѣ на тефтерчето, отъ която

се вижда, че общата сумма, прѣдназначана за разноски, е била 4000 л. Тоя пять Великовъ твърди, че е получилъ отъ русското въ Бѣлградъ посолство не 1000, а 4000 лева за разноски по обдържанието емигрантитѣ; че тия пари той е расходвалъ за разни нужди на послѣднитѣ; че тѣ не сж готвѣли никакви атентати, по мислили да навлѣзать отъ разни страни въ Българая, съ цѣль само да агитиратъ по врѣме на изборитѣ; и че макаръ и да сж се въоржжавали, не сж имали намѣрение да употрѣбляватъ негдѣ въ дѣйствие оржжието си. Между друго Великовъ подтвърждава още, че той е редактиралъ, заедно съ обвиняемия Миларовъ, българския революционенъ вѣстникъ „9 Августъ", за поддържанието на когото — както това признава и Миларовъ — получавали сж пари отъ бившия русский посланникъ въ Букурещъ, г-нъ Хитрово. Всички же други изобличающи го данни, които произтичатъ отъ изложенитѣ по-горѣ показания на свидѣтелитѣ, отрича. Отрича така сжщо да е идвалъ нѣвгашъ въ София и да се е крилъ въ Бирхалето на Ернста Прайзера, заедно съ другитѣ тамъ приготвенни убийци, — обстоятелство, което се подтвърждава отъ части и отъ стопанина на Бирхалето: послѣдния е силно наклоненъ да познае въ лицето на Великова едного отъ хората, които по това врѣме сж гостували при него. (п. V, л. 5 за Великова, л. 3 за Прайзера). При това, спорѣдъ Лепавцова, Георги Великовъ е дошелъ отъ Сърбия, заедно съ Ивана Козарова.

По това дѣло привлечени сж още въ качеството на обвиняеми: Димитръ Карастояновъ, Димитръ Ножаровъ и Петръ Милковъ. При направения обискъ въ кжщата на първия, намѣрено е едно писмо, адресирано отъ Нишъ, съ надписъ „Георги" и съ слѣдующето съдържание: „Любезний бае Карастояновъ! Не намирамъ думи, съ които да изразя благодарностьта, за добрината, която ни оказахте. Шаяка приехме, дрѣхитѣ сж вече скроени и ако до сега не ви благодарихме, то вий ще ни извините, като вземете прѣдъ видъ, че други работи, които по-отпослѣ ще узнаете, ни заставиха да мълчимъ. Поздравяватъ ви приятелитѣ и стареца. Извинете ни, че не смѣя по-вече да се простирамъ. Поздравете всички въ София и до скоро свиждание". Писмото носи дата 13 Мартъ 90 година. За него обвиняемия обяснява, че, когато минвалъ прѣзъ Нишъ, срѣщналъ се тамъ съ емигрантитѣ Стефана Тенева и Георги Вели-

кова, които, между другитѣ разговори молили го да имъ прати отъ хубавия шаякъ, отъ когото той носилъ дрѣхи, за да си направятъ и тѣ по единъ катъ, — що той е испълнилъ, щомъ се върналъ въ България (п. IX, л. 6). Въ тефтерчето, намѣрено при обвиняемия Георги Великова, сѫществува расходътъ, направенъ за съшиванието на дрѣхитѣ отъ въпросния шаякъ, все подъ сѫщата рубрика: „разноски по дѣлото“. Участието на обвиняемия въ съзаклятието, въ което важна ролъ играе Георги Великовъ, което участие се подкрѣпя до извѣстна степень отъ описанитѣ обстоятелства, подкрѣпя се още по-вече отъ слѣдующето показание на свидѣтелката Клия Карагюлова: когато се връщала единъ день съ мѫжътъ си Александра отъ фабриката за София, послѣдния ѝ казалъ, че въ София ще вземе Димитра Карастоянова и Наумъ Тюфекчиева и ще ги закара на фабриката, гдѣто, както е извѣстно, въ това врѣме се криялъ прѣдназначения за извършвание на убийството Иванъ Козаровъ (п. IX, л. 279).

Сѫщата тая свидѣтелката показва и по отношение на Димитра Ножарова, какво мѫжъ ѝ и казалъ веднъжъ, прѣзъ Октомврий мѣсецъ 90 година, че щѣлъ да отиде съ него въ селото Княжево да посрѣщнатъ тамъ и доведѫтъ въ София нѣкой си тѣхенъ приятель, на име Иванъ. И дѣйствително, него день тѣ заминали за Княжево. По-нататъкъ свидѣтелката твърди, че тоя Иванъ е билъ сѫщия, който е ходилъ съ файтонъ на фабриката имъ и който, както се вижда отъ дѣлото, е Иванъ Козаровъ. Обвиняемия се уличава още и отъ приложенитѣ при него писма, отъ които двѣ сѫ отъ Бѣлградъ, подписани отъ уклонившия се отъ прѣдварителното дирен_и_е обвиняемъ Ставри (Кръстю) Петковъ. Въ едно отъ тия писма послѣдния му пише, че за споразумѣнието имъ той трѣбвало да доде самъ въ София, защото инакъ можѣли да пострадатъ интерессситѣ и коститѣ имъ: а въ другото си извѣстява, че щѣлъ да пристигне съ експресътъ, съ който, понеже стигалъ въ София въ 9$^1/_2$ часътъ вечерьта, билъ много по-осигуренъ. При това добавя, че съ експресътъ било скѫпо, но не можало инакъ и че на всѣкий случай, той прѣди да тръгне, щѣлъ да чака неговитѣ, на Ножарова, съвѣти (п. IX, л. ....).

Обвинямия Петръ Минковъ се уличава отъ слѣдующитѣ показания на свидѣтеля Дончо Продановъ: около 20 — 25 Мартъ 91 г., свидѣтельтъ отищелъ отъ Кюстенжа – постоян-

ното му мѣстожителство — въ г. Галацъ, гдѣто слѣзалъ въ хотелъ „България". Въ хотелътъ билъ намѣстенъ да нощува въ една стая съ петь кревати, отъ които двата биле заети отъ непознати нему пасажери на хотелътъ. Съ тѣзи двама. които узналъ отъ сетнѣ, че сѫ българи емигранти, влизалъ въ разговори и тѣ му расказали, че що-току биле избѣгали изъ България, гдѣто, заедно съ още двама, убили министра Бѣлчева, вмѣсто Стамболова, противъ когото била главната цѣль на съзаклятнето имъ. Него день въ Галацъ очаквали да пристигнатъ и другитѣ имъ двама другари, съ които да заминатъ съ русския параходъ за Одесса. На другия день свидѣтельтъ, като се събудилъ, видѣлъ, че и другитѣ два праздни кревати биле заети отъ лица, тоже нему не познати, и заключилъ, че тѣ ще сѫ очакванитѣ другари, за които му е било говорено. Сѫщия день, като щѣлъ да замине обратно за Кюстенджа, единъ отъ тия емигранти му заржчалъ да не обажда никому нищо отъ това, що сѫ му казали; освѣнъ това, молилъ го да поздрави агентския помощникъ на Гагариновитѣ параходи въ Черна-Вода и му прѣдаде, че лицето, за което знаялъ, е избавено, — що свидѣтельтъ и испълнилъ. Помощникъ агента билъ руссинъ, който служилъ едно врѣме по телеграфното вѣдомство въ г. Пловдивъ. Въ Кюстенджа свидѣтельтъ расказвалъ веднажь въ тамошното Българско Читалище, че говорилъ съ убийцитѣ на министръ Белчева; отъ тамъ бърже се разнесълъ за това слухъ по цѣлия градъ и, по видимому, намѣрилъ се нѣкой да извѣсти и полицията въ България, тъй като, когато свидѣтельтъ слѣдъ нѣколко врѣме дошелъ въ България, въ Варна, отъ гдѣто прѣдполагалъ да се качи на парахода обратно за Кюстенджа, той билъ поканенъ отъ окрѫжното управление, гдѣто снѣли отъ него довпание, а слѣдъ това билъ испратенъ въ София, по исканието на сѫдебно-полицейскитѣ власти. Въ врѣме слѣдването му за София, въ Бургасъ прѣнощувалъ, по нѣмание срѣдства да нощува въ хотелътъ, въ единъ отъ полицейскитѣ участъци, гдѣто случайно видѣлъ и позналъ въ лицето на обвиняемия българинътъ, който се рекумандувалъ въ Галацъ за убийца на министра Бѣлчева. За забѣлѣзвание е, че този българинъ отъ своя страна тоже се заинтересувалъ въ него и молилъ Околийския Началникъ да му позволи да се види. На свиждането свидѣтельтъ му припомнилъ срѣщата имъ въ Галацъ, която обвиняемия признавалъ да му е откривалъ участието си въ убийството, (п. IX, л.

78). На предварителното дирение обвиняемия, като поддържа показанията на свидѣтеля относително срѣщата имъ въ Галацъ, продължава да отрича, че му се е признавалъ да е извършилъ съ тримата си другари въпросното убийство. За подкрѣпление на домогването си, сочи на факта, че до 21 Мартъ нея година е състоялъ общинский писаръ при Радувацкото Общ. Управление и, слѣдователно, не е ималъ физическа възможность да се намѣри на мѣстото на прѣстжплението (п. IX, л. 87). Дѣйствително, отъ направената по тоя поводъ справка чрѣзъ надлѣжния каналъ, тоже се има като констатиранъ факта да е билъ Радуевацский общинский писаръ, но съ нищо не се доказва, че той не само е билъ такъвъ, но и не е отсжтствувалъ отъ мѣстослужението си прѣзъ врѣмето, когато се е извършило убийството. А вслѣдствие на това, показанията на свидѣтеля Проданова сж далѣчь отъ да бждатъ опровергнати (п. IX, л.. . . .).

Обвиняемия Константинъ Поповъ подлѣжи да се сжди, по правилата за съвокупность на прѣстжпленията, и за слѣдующитѣ д[...] прѣстжпления, извършени прѣди това и за които до сега не бивалъ сжденъ, а именно: а) за участието му въ извърш[...]ние на 23 Октомврий 86 г. възстание противъ законно-установенитѣ власти въ г. Бургасъ, съ цѣль да се предизв[...] промѣнение въ политическото положение на страната и б) взимание участие въ четата на капитана Набокова, която [...] вербувана задъ граница, бѣше навлезла въ България съ [...]щата цѣль.

I. Прѣзъ есеньта на 1886 г. Костантинъ Поповъ е [...]вѣлъ въ Г. Бургасъ, въ качеството си на писарь при [...]гаското Окр. Управление. Въ това врѣме, както въ цѣла [...]гария, така и въ Бургасъ, вниманието на всичката интели[...] часть на обществото всецѣло се е поглъщало отъ тогава[...] важни политически събития, каквито бѣха: 6-ий Септе[...] войната съ Сърбия, 9-ий Августъ и пр., а главното -- [...]ната борба съ Русското правителство, която се бѣше веч[...] очертала. Частно въ Бургасъ, интелигентната младежь е [...] да се бори съ запасния руский капитанъ Набоковъ, [...] назначение на когото е било да се окржжи съ съмиш[...] измежду токо-що встжпилитѣ въ обществения животъ хора и съ тѣхъ да работи въ полза на Русскитѣ въ Б[...] интереси. При такова положение на работитѣ не е бил[...]

я
го
ъ
си
об-
вя
оть
ен-
а, а
за-
о не
ство-
ерно-
там
русски

не да
сть,

отъ дружината, арестували дружинния и ротнитѣ командири, както и нѣкои отъ чиновницитѣ, извикали нѣколко пѫти урра прѣдъ Окрѫжното Управление и — преврата craналъ. Образувало се и привремѣнно правителство на чело съ Горанова, а на обвиняемия се паднала завидната длъжность — секретарь на привремѣнното правителство. Дошло рѣдъ на важенъ дипломатически актъ: Емилияновъ съчинилъ, а Горановъ подписалъ нота до Бургазскитѣ вице-консули, съ която се извѣстявало, че, съ общи сили войската и народа, и никой другъ, свалили Бургазското Управление на регенството. А за да се вижда наглѣдно, че тукъ нѣма никакъвъ чуждъ прьстъ, Набоковъ и Залѣвский, по заповѣдь на Емилиянова, не ходили въ казармитѣ при войската. Хитро скроено и лесно извършено, и до толкозъ лесно, щото привремѣнното правителство, освѣнъ приемание свои чиновници на служба, уволнявание законнитѣ чиновници и распорѣждание за извикване на резервиститѣ, тоя день, 23-ий Октомврий, рѣшително не е имало да се занимава съ пò-важни други работи по вѫтрѣшното си устройство. Нѣкои и други затруднения сѫ се срѣщнали едва на другия день, когато се касаело — прѣдъ видъ наближающитѣ къмъ Бургасъ войски — да се намѣри убѣжище за членоветѣ отъ привремѣнното правителство, а може би и за конфиденциалната му прѣписка. При все това Горановъ и нѣкои негови другари сѫ имали достатъчно врѣме да се пустнатъ съ лодка по морето, а на Попова Залевский устроилъ убѣжище въ кѫщата на консулскитѣ гавази, отъ дѣто, слѣдъ два дена, на секретаря на привремѣнното правителство било дадено пò-достойно за званието му скривалище въ русското консулство, гдѣто той е можалъ да прекарва скучното си врѣме въ обществото на вице-консула и на командира на клипера „Забиакъ“, капитана Силвестрана. Нъ тъй като и това положение, толкозъ преходно, не е можало дълго да отиде, а откритото амбаркирание на клипера — не тъй удобно, то много пò-удобно се е прѣдставлявало да се престори секретаря на привремѣнното правителство на архивъ, закованъ и запечатанъ въ сандѫци, и тъй да се отнесе до парахода. Тоже хитро скроено и тоже лесно испълнено.

II. До тукъ се свършва участието на обвиняемия ву Бургазския бунтъ. Отъ стѫпванието му на русския воененъ параходъ „Забиакъ,“ той се е намиралъ въ сферата на сѫщитѣ си политически инспиратори и другари, които сѫ замишлявали въ

Руссия разни планове, за да подигнатъ възстания въ България изпърво — чрѣзъ испращание въоржжени чети, а отъ сетнѣ — чрѣзъ убийства на виднитѣ ни държавни мжже. За забѣлѣзвание е, че параходътъ, който е носилъ за Одесса Бургазския Русский вице-консулъ, заедно съ архивата на консулството, носилъ е въ сжщото врѣме и нѣкои дѣйци по бунта като: Набокова, Залевский, черногорцитѣ: Попъ Драговичъ и нѣкой си Контичъ, а така сжщо, разумѣва се, и игравшия ролята на консулский архивъ, секретаря на привремянното правителство Костантинъ Поповъ. Послѣдния расказва подробно какъ Г. Емилияновъ е слѣдилъ зорко за безопасностьта на бунтовницитѣ, какъ ги е прѣдупредилъ на врѣме за приближающата се правителственна войска и какъ е улеснилъ качванието имъ на клиперитѣ и избѣгванието имъ въ Руссия.

Въ Одесса се е трупало всичко, което е мислило по славянски. Нееднократнитѣ засѣдания на българскитѣ и русскитѣ славяни сж имали за прѣдмѣтъ обсжжданието на единственния въпросъ: какъ да се произведе революция въ България? Найпослѣ взело се рѣшение: 1) да се организува централенъ революционенъ комитъ въ Одесса и негови клонове въ: Букурещъ, Цариградъ и Бѣлградъ, 2) да се командируватъ бившитѣ български офицери: Майоръ Груевъ и Капитинъ Бендеревъ, въ Петербургъ, за да прѣдставятъ на Русското правителство тоя проектъ за одобрѣние и му поискатъ пари за привежданието му въ испълнение. Груевъ и Бендеревъ отишле въ Петербургъ отъ гдѣто послѣдния на скоро се завърналъ при другаритѣ си и имъ обявилъ радостната вѣсть, че Русското правителство одобрило планътъ имъ и че пари били отпустнати отъ Азиятския департаментъ. Не закжснѣли да се образуватъ и комитетитѣ отъ които Букурешкия клонъ произвелъ Руссенския и Силистренския бунтове, — Цариградския испратилъ. Набоковата чета, а Бѣлградския тъкмѣлъ чета подъ командата на българския запасенъ капитанъ Вахчеванова, съ испращанието на която не се успѣло, благодарение печалната участь на първата. Участвовавшитѣ въ тия чети емигранти и паемнитѣ руссп и черногорци сж получавали пари чрѣзъ комитетскитѣ кассиери, а тамъ гдѣто такива не е имало, то направо чрѣзъ мѣстнитѣ русски консули.

Отъ начало Цариградския комитетъ еималъ намѣрение да даде по-друго направление на своята революционна дѣятелность,

Той избралъ нѣколко души измежду емигрантитѣ, които щѣлъ да испраща по различни пунктове по пограничнитѣ мѣста, отъ гдѣто да поддържатъ агитация въ българското население да не плаща данъкъ, а когато го насилятъ, то да възстане. Биле назначени даже и началници на пунктоветѣ, както и тѣхни помощници, единъ отъ които — въ помощь на Горанова — билъ назначенъ обвиняемия. Когато агитаторитѣ биле вечь готови да тръгнатъ по мѣстата си, въ Цариградъ дошелъ и се спрѣлъ въ тамошния русский мънастиръ капитанъ Набоковъ. Едновремeнно пристигналъ съ четата си и капитанъ Бояновъ, който се връщалъ отъ несполучливото си появявание въ Старо-Загорския окржгъ. Въ това врѣме комитетътъ измѣнилъ взетото си първоначално рѣшение и постановилъ да се образува чета отъ 70 -- 100 человѣка, подъ командата на Набокова и Боянова. Незабавно тръгнали и приготовления; накупило се оржжие, наелъ се единъ малъкъ грърцки параходъ, заржчано било на емигран титѣ да се държжтъ по мѣстата си готови; нѣкой си Ставри Дражевъ повикали отъ Одринъ и му заржчали да приготви 20 души хора, заедно съ които да очаква навлизанието на четата въ България и да се присъедини къмъ нея. На урѣченото врѣме (на 23 Декемврий 1889 год. вечерьта) наетия параходъ, заедно съ четата и товаритѣ й, съ припаси и оржжие, тръгналъ отъ Цариградъ и пристигналъ на българския брѣгъ при мѣстността „Атъ Лиманъ“, отъ гдѣто четата тръгнала на вжтрѣ, съ цѣль да подига по селата възстание, вербува въ рѣдоветѣ си способното да носи оржжие население, и по такъвъ начинъ да се нападне и завладѣе градътъ Бургасъ. Обаче случило се така, че планътъ имъ не можалъ съвсѣмъ да се испълни. Отъ селата, прѣзъ които минали, никой не влѣзълъ въ състава на четата имъ и нейната численность си останала таквазъ, каквато и потеглила отъ Цариградъ, а именно: 46 човѣка, отъ които 29 души черногорци, руссинътъ Набоковъ и 16 души българи, въ това число и обвиняемия Случило се още, че въ едно село ги видѣлъ единъ стражаръ, който избѣгалъ да занесе новината за тѣхното появявание, въ Бургасъ. Всичко това е подѣйствувало на четата не особно благоприятно, -- що я и заставило да размисли и вземе мѣрки за собственната си безопасность. За такава една мѣрка било рѣшено да се покърза и завземе позиция на мѣстностьта, називаема „Подъ“, на която е можало да се задържи четата най-дълго врѣме, въ случай че се испрати

срѣщу нея войска. Прѣзъ нощьта позицията била взета, а на разсъмвание настигнала и войска, съ която се завързало сражение. На скоро, слѣдъ убиванието на нѣколко души, между които и капитанъ Бояновъ, и раняванието на други, четата се распръснала и едва слѣдъ трудни лутания по горитѣ въ течение на два дена, нѣкои отъ члоноветѣ ѝ, гладни и съ измързнали крака, достигнали турската граница. Капитанъ Набоковъ който въ врѣме на сражението прѣвъ избѣгалъ съ 10—15 души, по неизвѣстно за обвиняемия направление, билъ настигнатъ и убитъ, заедно съ другаритѣ си, отъ селски потери. Въ Турция бегущитѣ биле прѣловени отъ властьта и испратени на заточение.

Изложенитѣ до тукъ обстоятелства се подтвърждаватъ на пълно отъ самопризнанието на обвиняемия и се подкрѣпятъ въ по-голѣмата си часть отъ показанията на распитанитѣ по тия двѣ дѣла свидѣтели, а именно: Никола Стефанова, Слава Тодорова, Вичю Иванова, Коста Сапунова, Власи Ставрева, бившия капитанъ, сега подполковникъ, Караиванова (дѣло № 26) Василъ Драгулова, Христо Славова Янулова и Георги Попова Кереметчиева (дѣло № 166/87 стр.65, и дѣло № 136/88 стр. 175 и 190).

На основание горѣизложенитѣ данни обвиняватъ се:

1). *Свѣтославъ Миларовъ*, житель Карнобатский, на 42 години, българинъ, православенъ, не женинъ, литераторъ, билъ подъ слѣдствие по политически прѣстѫпления, но не осѫжданъ;

2). *Константинъ Поповъ*, отъ г. Хайтосъ, на 25 години, българинъ, православенъ, жененъ, бивший чиновникъ, подъ сѫдъ и слѣдствие не билъ;

3). *Георги Василиевъ*, отъ г. Сливенъ, на 32 години, българинъ, православенъ, не жененъ, запасенъ поручикъ, подъ слѣдствие и сѫдъ не билъ; 1) въ това, че а) сѫ влизали въ споразумѣния и сплѣтни съ неприятелски настроеното къмъ България руско правителство, на което сѫ улесნявали неприятелскитѣ постѫпки спрямо отечеството ни; и б) извършили сѫ по прѣдварително съставено съзаклятие приготовителни дѣйствия, съ цѣль за лишавание отъ живота Негово Царско Височество, но неиспълнени по причини независящи отъ виновнитѣ, — злодѣяния, наказуеми по чл. 49 отъ Отоманския На-

казателенъ законъ и чл. чл. 2 и 3 отъ закона за прѣстжпнитѣ дѣяния противъ особата на Негово Царско Височество Князьтъ.
2) *Свѣтославъ Миларовъ* е виновенъ освѣнъ това, въ въоржжаване жителитѣ на държавата и подбужданието имъ на смущения и убийства, насочени да прѣдизвикатъ измѣнение на сжществующия държавенъ строй, които смущения и убийства сж имали едно начало съ убийството на министра г. Бѣлчева,—прѣстжпление, наказуемо по чл. 55 отъ Отоманския Наказателенъ Законъ.

3) *Константинъ Поповъ,* е виновенъ още: а) въ подбуждение населението на Бургаския окржгъ да въстане съ оржжие противъ правителството, което възстание напълно се е извършило, и б) въ участие въ четата на убития русски запасенъ капитанъ Набокова, която чета е дошла въ България изъ задъ граница и е подбуждала поданницитѣ на държавата да въстанжтъ съ оржжие противъ правителството, опитала се е да въоржжи населението, съ цѣль да прѣдизвика мѣждуособна война, а слѣдъ това завързвала е сражение съ испратенитѣ срѣщу нея рѣдовни войски, — прѣстжпления наказуеми по чл. 55 и 57 отъ Отоманския Наказателенъ Законъ.

4). *Стою Джуджевъ,* отъ гр. Панагюрище, на 28 г., българинъ, православенъ, не женենъ, бивши чиновникъ, подъ сждъ и слѣдствие не билъ;

5). *Иванъ Бобиковъ,* отъ сжщий градъ, на 32 г., българинъ, православенъ, женонъ, запасенъ поручикъ, подъ сждъ билъ за обида, нанесена на полицейскитѣ власти, но оправданъ съ кассационно рѣшение;

6). *Тома Георгиевъ,* отъ сжщия градъ, на 34 г., българинъ, православенъ, женонъ, бивши чиновникъ, подъ сждъ и слѣдствие не билъ;

7). *Димитръ Попъ Стойковъ,* родомъ отъ с. Стрѣлча, Панагюрска околия, на 36 г., българинъ, православенъ, жененъ, занятие печатарь, подъ сждъ и слѣдствие не билъ;

8) *Саасъ Лепавцовъ,* родомъ отъ гр. Прилѣпъ, жителъ Софийский, на 21 г., българинъ православенъ, не жененъ, търговецъ, грамотенъ, подъ сждъ и слѣдствие не билъ;

9). *Петко Каравеловъ,* жит. Софийский, на 47 г., българинъ, православенъ, литературъ, жененъ, подъ сждъ и слѣдствие не билъ;

10). *Трайко Китанчевъ,* родомъ отъ с. Подмочани, (Македония) [illegible]новский, на 35 г., българинъ, православенъ,

не женень, бивши чиновникъ, подъ сѫдъ и слѣдствие не билъ;

11). *Александръ Карагюловъ*, родомъ отъ гр. Охридъ, жит. Софийский, на 34 г., българинъ, православенъ, жененъ, фабрикантъ на пиво, грамотенъ, подъ сѫдъ и слѣдствие не билъ;

12). *Григоръ Карагюловъ*, родомъ отъ сѫщия градъ, жит. Софийский, на 25 г., българинъ, православенъ, не жененъ, грамотенъ, търговецъ, подъ сѫдъ и слѣдствие не билъ;

13). *Петръ Македонски*, родомъ отъ сѫщия градъ, жит. Софийский, на 35 г., българинъ, православенъ, жененъ, бивши чиновникъ, подъ сѫдъ и слѣдствие не билъ:

14). *Георги Великовъ*, родомъ отъ гр. Браила, жит. Тетевенски, на 34 г., българинъ, православенъ, жененъ, бивши чиновникъ, подъ сѫдъ и слѣдствие не билъ;

15). *Димитръ Моллова*, отъ с. Беброво, българинъ, православенъ, на 48 г., Д-ръ по медицината и хирургията, жененъ, подъ сѫдъ не билъ;

16). *Димитръ А. Карастояновъ*, жит. Софийский, българинъ, православенъ, на 33 год., фотографъ, подъ сѫдъ и слѣдствие не билъ;

17). *Димитръ Ножаровъ*, отъ гр. Неврокопъ, жит. Софийский, българинъ, православенъ, на 50 г,, жененъ, грамотенъ, търговецъ, подъ сѫдъ и слѣдствие не билъ;

18). *Петръ Милковъ*, отъ гр. Търново, на 34 г., българинъ, православенъ, жененъ, бивши чиновникъ, подъ сѫдъ и слѣдствие не билъ; — въ това че сѫ съставяли съзаклятие, съ цѣлъ да се прѣдизвика промѣнение на сѫществующия държавенъ строй, което съзаклятие е получило едно начало на извършванието чрѣзъ покушението върху живота на г. министра-прѣдсѣдателя *Ст. Стамболова*, и убийството, вмѣсто него, на министра на Финанситѣ г. *Бълчева*, — злодѣяния, наказуеми по чл. чл. 55 и 170 отъ „Оттоманския Наказателенъ Законъ“.

На тия прѣстѫпни дѣяния, на основание чл. 13 отъ закона за истрѣбление на разбойничеството, и приказа по Софийский гарнизонъ подъ №. 144, обвиняемитѣ подлѣжѫтъ да се сѫдятъ отъ Полевия Воененъ Сѫдъ.

Що се касае до обвиняемия Илия Георгова, то, понеже той е екстрадиранъ отъ Германскитѣ власти при условие да не бѫде сѫденъ отъ военнитѣ сѫдилища, прѣслѣдванието му

по рѣдътъ, указанъ отъ Военно-Сѫдебния законъ. е прѣкратено, съгласно приказътъ по Софийский гарнизонъ подъ № 144,

Първообразното подписалъ: Полевия Воененъ Прокуроръ, майоръ Стойковъ

СПИСЪКЪ

На лицата, които се викатъ като свидѣтели и експерти по углавното дѣло подъ № на Софийския Вр. Полевой Воененъ Сѫдъ.

Ст. София, Юний ..... день 1892 г

Свидѣтели:

1. Ст. Стамболовъ, М-ръ Прѣдсѣдатель, София; 2. Александръ Пенковъ, София; 3. Константинъ Димитровъ, Пловдивъ; 4. Никола Г. Юруковъ, Пловдивъ; 5. Никола Митаковъ, прѣдприемачь, София; 6. Атанасъ Здравковъ, Т.-Пазарджикъ; 7. Христо Тепавичаровъ, София; 8. Антонъ Петровъ, София. 9. Апостолъ Ивановъ, София; 10. Димитръ Карагюловъ, София; 11. Клия Карагюлова, София; 12. Донко Илиевъ, сел. Петричь, Соф. околия; 13. Стефанъ Николовъ, пайтонджия, София; 14. Стефанъ Димитровъ, София; 15. Ставри Кръстевъ, София; 16. Ернестъ Прайзоръ, София; 17. Никола Стоименовъ, Т.-Пазарджикъ; 18. Иванъ Кумановъ, София; 19. Кръстю Пѣевъ, София; 20. Митю Такевъ, София; 21. Дончо Продановъ, София; 22. Подполков. Караивановъ, София; 23. Никола Стефановъ, Ст.-Загора; 24. Славъ Тодоровъ, Бургасъ; 25. Вичо Ивановъ, Бургасъ; 26. Коста Сапуновъ, Хасково; 27. Власи Ставровъ, с. Карагачь (Конушка околия); 28. Василъ Драгудовъ, с. Сарѫ-Муса (Бург. окол ... 29. Христо Славовъ Яну-

ловъ, Бургасъ; 30. Георги Поповъ Кереметчиевъ, Бургасъ; 31. Спасъ Антоновъ стражарь, София; 32. Никола Василевъ, София; 33. Никола Наумовъ, София; 34. Стоянъ Марковъ, Окол. Началникъ, г. Пещера; и 35. Никола Поповъ, София.

Експерти:

1. Капитанъ Шондевъ, Поручикъ Поповъ, Софийский Артиллерийский Складъ.

СѪДЕБНО ДИРЕНИЕ.

На 18-й Юний 1892 год., часътъ 8 и 40 минути, прѣдъ пладнѣ, въ военното училище, въ Столицата, Военния Полевой Сѫдъ откри засѣданието си въ слѣдующия съставъ: Прѣдсѣдатель-Подполковникъ Драндаровски, членове: Подполковникъ Кутинчевъ, Подполковникъ Галунски, Майоръ Драгановъ и Майоръ Фичевъ, запасни членове: Подполковникъ Андрѣевъ и Подполковникъ Аптекаровъ, Прокуроръ-Майоръ Стойковъ и дѣловодителъ-Поручикъ Желѣзовъ.

Провѣри се списъкътъ на свидѣтелитѣ и самоличностьта на подсѫдимитѣ. (Отъ обвинителния актъ се знаятъ вече, кои сѫ подсѫдимитѣ).

Защитници на подсѫдимитѣ бѣха адвокатитѣ: 1) Д-ръ К. Помяновъ, на Свѣтославъ Миларовъ; 2) Капитанъ Ранковъ, на Георги Василевъ; 3) Расолковъ, на Стоя Джуджевъ; 4) Кукурешковъ, на Ив. Бобековъ и Тома Георгиевъ; 5) Марковъ, на Тома Георгиева, Димитра Попъ Стойковъ, Петръ Македонски и Д. Ножаровъ; 6) Д. Михаиловъ, на Спасъ Лѣпавцовъ; 7) Константиновъ, на П. Каравелова и Трайка Китанчевъ; 8) Ив. Плакуновъ, на братия Александръ и Глигоръ Карагюлеви и Константинъ Поповъ; 9) Бобчевъ, на Георги Великовъ; 10) Д-ръ Даневъ, на Д-ръ Д. Молова; 11) Н. Мановъ, на Петра Милковъ.

Слѣдъ като се разрѣшиха нѣкой процессуални въпроси, възбудени отъ защитницитѣ, прѣстѫпи се къмъ распита на подсѫдимитѣ:

(Довеждатъ подсѫдимия Свѣтославъ Миларовъ).

Прѣдсѣд.: **Св. Миларовъ, вий се обвинявате: 1) Че сте влизали въ споразумѣния и сплѣтни съ неприятелско настрое-**

ното къмъ България русско правителство, съ което сте улѣснявали неприятелскитѣ постжпки спрямо отечеството ни; 2) Въ извършвание съ прѣдварително съставено съзаклятие приготовителни дѣйствия, съ цѣль за лишение отъ живота Н. Ц. Височество, но не испълнели по независящи отъ васъ причини; и, 3) Въ въоржжавание жителитѣ на държавата и подбужданието имъ на смущения и убийства, насочени да прѣдизвикатъ измѣнение на сжществующия държавенъ строй, които смущения и убийства сж имали едно начало на испълнение съ убийството на министра г. Бѣлчела.

Признавате ли се въ това за виновенъ?

Подс. Миларовъ: По първий пунктъ, че съмъ влизалъ въ споразумѣния и сплѣтни съ Руссия, не се признавамъ за виновенъ; по вторий пунктъ, въ който се обвинявамъ въ съзаклятие съ цѣль за лишавание отъ животъ Негово Царско Височество, тоже не се признавамъ за виновенъ; по третий пунктъ въ който се обвинявамъ, въ въоржжавание жителитѣ на държавата и подбужданието имъ на смущение и убийства, насочени да прѣдизвикатъ измѣнение на сжществующия държавенъ строй, съвсѣмъ не се признавамъ за виновенъ.

— Не желаете ли да раскажете нѣщо по дѣлото на сжда?

— Всичко, каквото има да кажа по дѣлото има го написано въ книжата и дневника, както, ако има щастие, ще го прѣдставя съвсѣмъ ясно съ помощьта на защитника ми Помянова, само трѣбва лично да се срѣщна съ него, а до тогава моля да потърпите малко.

Прокурора: Г. Миларовъ, вие казахте, че всичко, каквото имате да кажете, е писано въ дневника и книжата.

Подс. Миларовъ: Да.

— Какво има писано въ дневника, можете ли ми каза?

— Азъ имамъ честь да заявя на сжда, че днесь не съмъ приготвенъ да отговарямъ. Има нѣкои мотиви, които хичъ не се спомѣнуватъ въ обвинителния актъ. Заради това моля г. Прокурора и г-да сждиитѣ, да ми се позволи да се приготвя и тогава безъ много расправии ще ви расправя всичко нагледно, отъ което ще се увѣрите, че азъ не съмъ виновенъ въ нищо.

Прѣдсѣд.: Обвиняемий Св. Миларовъ, ще ви се даде възможность; ще ви се прочетатъ нѣкои отъ вашитѣ документи, които се намиратъ при дѣлото, (Миларовъ: Именно това моля) но за сега вие ще се запитате отъ г. Прокурора по нѣкои въпроси за разяснение на дѣлото, тъй щото ще отговаряте на тия въпроси.

Прокурора: Г-нъ Миларовъ, азъ забѣлѣзвамъ вашитѣ затруднения, за туй ще ви питамъ само за нѣкои прости факти да ли сѫ биле или не, да ми отговаряте общо, а не подробно.

Когато бѣхте въ Руссия, правихте ли съ поручикъ Василиева, Константинъ Попова и Мусевича заговоръ, да убиете Господаря?

Подс. Миларовъ: Правили сме.

— При какви обстоятелства стана това, не можете ли ни расправи?

— Въ този часъ не мога да отговарямъ. Бѫдете милостиви, втори пѫть ви моля, дайте ми врѣме, да се расправимъ малко съ моя защитникъ и тогава ще ви изложимъ работата много лѣсно и ясно.

— Биле ли сте нѣкога въ Централната гостилница, въ Одесса № 59 на засѣдание, съ цѣль да размислите за убийството на Господаря?

— Билъ съмъ.

— Кои присѫтствуваха тамъ?

— Мусевичъ, К. Поповъ, Юрданъ Бѣловъ (чини ми се) и азъ бѣхъ.

— Кой ви подбуди да направите заговоръ противъ особата на Господаря?

— Не съмъ приготвенъ да отговарямъ на тоя въпросъ. Моята цѣль бѣше, както е изложена въ дневника и както може да се забѣлѣжи отъ всичкия животъ на Свѣтослава Миларова, въ висша стъпень самопожертвателна, идеална. Допускамъ, че може да съмъ се лъгалъ, но лъгалъ съмъ се като човѣкъ, както казва Агрипъ въ Шекспировий Юлий Цезаръ, лъгали сме се, именно като хора.

— Г-нъ Миларовъ, вие може да сте много идеаленъ, но ный сме реални. Моля да обясните на сѫда, билъ ли е тогава въ гостилницата капитанъ Бѣловъ?

— Земахте ли клѣтва, че ще испълните заговора?

— Г-нъ прокуроре, тия работи ги има въ дневника.

— Г-нъ Миларовъ, азъ питамъ, желаете ли да ми отговорите, взимахте ли клѣтва или не?

— Това не мога да си спомня. Възможно е да е имало такова нѣщо, но не могж да си припомня сега.

— Отъ Одесса вий сте тръгнали за Цариградъ четирма?

— Азъ тръгнахъ самъ, и подиръ мене К. Поповъ, въ Цариградъ съ Василиява не съмъ се виждалъ.

— Пращали ли сте Мусевича да води прѣговори съ русского правителство по този въпросъ?

— Пращахме, прѣди да тръгна за Цариградъ, Мусевича да води прѣговори не съ русското правителство, а съ дѣловодителя на Славянский благотворителенъ коммитетъ въ Петербургъ, Аристова.

— Каква личность виждахте вие въ лицето на този Арисова?

— Въ лицето на Аристова виждахме едно частно лице секретарь на едно общество, което симпатизираше на нашитѣ желания и на нашитѣ стрѣмления и на нашитѣ страсти, ако щете.

— Тѣзи прѣговори, вие какъ мислѣхте, че съ русското правителство ли ги водехте, или съ частно лице?

— Никакъ не съ правителството, а съ частно лице.

— Одесса ли бѣше постоянното мѣстожителство на Аристова?

— Той прѣминаваше прѣзъ Одесса, като пѫтникъ, а не е ималъ мѣстожителетво постоянно въ Одесса.

— Какъвъ характеръ има въ Руссия това Славянско Благотворително Общество?

— То е частно общество, за което русското правителство не носи никаква отговорность.

— Какво разбирате подъ думата отговорность?

— Неговитѣ дѣйствия не обвързватъ вънищо русското правителство.

— Напр. ако рѣши Славянското Благотворително Общестло да обяви Руссия война на нѣкоя държава, ще ли русското правителство д[illegible] това?

— Славянското Благотворително Общество е едно частно общество, което въ врѣме покойний Императоръ Александра II-й се призна. Неговитѣ дѣла нѣматъ нищо общо съ дѣлата на правителството (русско). То се занимава съ частни свои благотворителни цѣли, а друго е правителството на една велика държава, която се нарича Руссия.

— Искате ли да кажете, г-нъ Миларовъ, че Русското Благотв. Славянско Общество не се занимава съ по литика?

— Не зная.

— Допускате ли, Русското Славянско Благотв. Общество да има друга политика отъ оная на русското правителство?

— Не искамъ да кажа, че то не се занимава съ политика, но тя е политика за смѣтка на това общество.

— Но недопускате ли вий, че въ Руссия може да има едно общество, което да води своя собственна между народна политика, независима отъ русската?

— Азъ не зная. Азъ мисля, че то слѣдва своя политика — поддържание на славянитѣ въ Турция и Австрия. Ние българитѣ намѣрихме тамъ цѣрь за нашитѣ болки, подкрѣпление въ пари и по-нататъкъ не искахме нищо да знаемъ.

— Вие, г-нъ Миларовъ, считате ли се политическа личность, като замисляхте заговора?

— Спорѣдъ основний законъ на българската държава всѣки единъ българинъ е политическа личность, всѣки избиратель и избираемъ е политическа личность, а толкозъ повече азъ, който се занимавамъ съ тѣзи работи отъ много врѣме.

— Има политика вътрѣшна, има и външна. Азъ питамъ отъ точка зрѣние на външна политика, считахте ли себе си за политическа личность.

— И като българинъ и като такъвъ, който съмъ билъ въ Руссия, съмъ политическа личность.

— А тъй като славянското благотв. общество способствува въ вашитѣ политически стрѣмления, занимава ли се то наистина съ политика или не?

— Нѣка да отговори Славянското благотворително общество на този въпросъ.

— Г-нъ прокуро...
— Г-нъ Милар...
ворите, взимахте ли ... ли или не, т. е.
— Това ...
такова нѣщо, ... Благотвор. общество
— Отъ ... ственна, или е това
— ...
Цариградъ ... че въ Руссия не може
— ... случай ний като се сно-
ского вр... ското общество Аристова,
... или полуофициални лица, съ
да в... тическото положение на на-
дин...
бу... сношавали, който ни е съчувст-

... ахте за динамитъ и отрова въ Петер-
... да вземете тия нѣща? Вие казвате
... че сте имали сношение само съ Славян-
... което ви е поддържало материално, и че нѣ-
... е отишелъ въ Петербургъ, за да вземе динамитъ,
... Има ли ги тия нѣща обществото въ свое рас-
... или отъ другадѣ сѫ вземани?

Не се е споменавало за такива нѣща. Забърканъ ... не мога да отгаварямъ на тия въпроси.

— На какви срѣдства живѣхте въ Одесса?

Подс. Миларовъ: Не мога нищо да си спомня.

— По коя причина командировахте едного отъ васъ въ Кримъ?

— Намирамъ се въ растроенно положение, дайте ми врѣме да се успокоя, и тогава ще ви расскажа всичко по рѣдъ. Сега нищо не мога да си припомня.

Защ. Помяновъ: Г-да сѫдии! Мене ми се чини, че подиръ тия отговори, които даде подсѫдимия, Св. Миларовъ на различнитѣ въпроси, дадени нему отъ сѫдиитѣ или прокурора, справедливо бѣше, да се вникне въ неговото положение така, както той го прѣдстави и г-нъ прѣдсѣдателя да вземеше прѣдъ видъ ст. 630 отъ Военно Сѫдебни Законъ, която казва: „Прѣдсѣдателя на сѫда е длъженъ да дава на всѣкой подсѫдимъ всевъзможни законни срѣдства за оправдание". А ст. 598 казва: ... „Заедно съ распорѣжданието за допущание ... итѣ" ...

Прѣдсѣд. (Прекъсва го.) Нѣма нужда да викате толкова, защото сѫда самъ съзнава, че трѣбва да се даде почивка на г. Миларова.

Дежурний! Да се отведе подсѫдимия Св. Миларовъ на почивка и да се доведе подсѫдимия К. Поповъ.

Г. Помяновъ вий сте свободни да се видите съ г. Миларова и да се приготвите за защитата.

(Довежда се обвиняемия К. Поповъ.)

Прѣдсѣд. К. Поповъ! Вий се обвинявате, че сте влѣзли въ споразумѣние и сплѣтни съ неприятелски настроеното къмъ България русско правителство, на което сте улеснявали неприятелскитѣ постѫпки спрямо отечеството ни; второ, въ извършванието, съ предварително съставено съзаклятие, приготвителни дѣйствия, съ цѣль да лишите отъ животъ Н. Ц. Височество, но испълнението не станало по независящи отъ васъ причини; трето, въ подбуждание на населението въ Бургаския окрѫгъ, да възстане съ орѫжие противъ правителството, което възстание напълно се е извършило, и четвърто, за участието въ четата на убития русски запасенъ капитанъ Набокова, която чета е дошла въ България изъ-задъ граница и е подбуждала подданницитѣ на държавата да възстанѫтъ съ орѫжие противъ правителството, съ цѣль да прѣдизвика между особна война, а слѣдъ това направила е сражение съ испратенитѣ срѣщу нея рѣдовни войски.

Признавате ли се за виновенъ въ тия обвинения?

Подсѫд. К. Поповъ: Не се признавамъ за виновенъ по слѣдующитѣ причини:

Дѣлата, за които съмь призованъ днесь прѣдъ сѫда, сѫ дѣла извършени прѣди 5—6 год. Врѣмето, което се е изминало, е толкова дълго, щото съмь забравилъ да спомня много важни обстоятелства прѣдъ слѣдственитѣ граждански власти. За това, за да мога да освѣтля по-добрѣ почит. сѫдъ, азъ искамъ да си спомня всичкитѣ тия обстоятелства и да ги съобща.

Не зависимо отъ това, когато турското правителство ме прѣдаде и бѣхъ доведенъ въ София, азъ бѣхъ хвърленъ въ IV уч. гдѣто прѣдварителнитѣ власти ме държаха. Съгласиха се гражданскитѣ власти само тогава да ме искаратъ отъ тамъ, когато имъ дадохъ дума, че ще кажа всичко.

Прокурора: Азъ бихъ желалъ К. Поповъ да обясни какво иска да каже съ това? Ако подсѫдимия има едничкото

че нѣкаква нота била испратена до к исулствата, съчинена отъ Емилиянова. Азъ несъмъ казалъ въ показанията си таквосъ нѣщо, защото никога не съмъ зпаялъ такога нѣщо. Нота е направилъ, мисля Иванъ Х. Петровъ. Забравихъ да кажа, че азъ ходихъ въ Вилна и подиръ се срѣщнахъ съ Мартнега, но не говорихъ нищо за бомби. Върнахъ се послѣ и съобщихъ на Миларова, че другия не се съгласява, съ цѣлъ да се не осѫществи онова, което мислятъ. И дѣйствително, никакви бомби не се направиха.

На 28 отидохъ въ централната гостилница и тамъ намѣрихъ: Мусевича, Миларова и Георги Василева. Тогава Мусевичъ захвана да расправя, че трѣбвало да се предприеме нѣкакво дѣло въ България, за да може да се въдвори тамъ русското влияние, защото тоя режимъ, който сѫществува, билъ режимъ, който мѫчи населението и въобще българския народъ и пр. Миларовъ подиръ него пое думата и говори въ сѫщата смисълъ. Най-сетнѣ се рѣши да се изнамѣрятъ отъ Миларова и Мусевича пари, за да може да се направи покушение противъ живота на Н. Ц. Височество, та по тоя начинъ да се махне, тъй да се каже, сѫществующий въ България режимъ. Взе се такова рѣшение. Азъ колкото и да не искахъ да вливамъ въ тоя заговоръ, както виждате отъ показанията ми, бѣхъ ангажиранъ, защото всичкитѣ дадоха обѣщание, че трѣбва да се отиде. Мене ми бѣше съвѣстно и азъ дадохъ обѣщание че ще отида. Рѣшихъ се да отида.

Прѣдсѣд.: При това рѣшение давахте ли клѣтва?

К. Поповъ: Само дума си дадохме, че сме готови да положимъ живота си за убийството на Н Ц. Височество, за да може по тоя начинъ да се рѣши кривата въ България, а друго нищо не е станало. (Прѣдсѣд.: Продължавайте). Послѣ, казва се, г. прѣдсѣдателю, въ обвинителния актъ, че се подписвала нѣкаква клѣтва отъ кръвъ. Никакъвъ подписъ не сме турили на клѣтва.

Слѣдъ малко врѣме, Мусевичъ замина за Петербургъ и слѣдъ малко се завърна и ми каза, че е намѣрилъ срѣдства, но, отъ гдѣ ги е намѣрилъ, не знамъ. (Прѣдсѣд.: Какви срѣдства?) Мусевичъ отиде за пари, за друго не се е говорило прѣдъ мене. Когато се върна, донесе извѣстие, че намѣрилъ пари. Дѣйствително донелъ пари и далъ на Миларова една сумма, отъ която той даде и на мене 33 наполеона. Сетнѣ

Миларовъ тръгна за Цариградъ, и азъ тоже тръгнахъ. Миларовъ дойде въ България, а азъ отидохъ въ Едрене.

Прѣдсѣд.: Съ 33-тѣ наполеона купвахте ли нѣщо?

К. *Поповъ*: Забравихъ да кажа, че Мусевичъ бѣше донесълъ заедно съ паритѣ и три револвера.

Прѣдсѣд.: Какво стана съ револверитѣ?

К. *Поповъ*: Раздадоха съ паритѣ и револверитѣ. Мусевичъ, Василиевъ и азъ взехме по единъ, а Миларовъ се снабди съ такъвъ въ Цариградъ. Слѣдъ това Миларовъ дойде въ България, азъ отидохъ въ Едрене, тамъ се срѣщнахъ съ Василиева.

Прѣдсѣд.: На Василиева други пари, като въ запасъ, не се ли дадоха?

К. Поповъ: Не зная. Говореше се, че нему щѣли да се даватъ нѣкакви 1000 рубли; но послѣ Миларовъ ми каза, че не му се дали, защото не му биле отпуснати.

Прѣдсѣд.: Не знаете ли отъ гдѣ сѫ отпуснати?

К. *Поповъ*: Не зная, казаха ми, че тѣ сѫ биле пари на Бендерева, понеже той отъ жена си ималъ много пари и той ги билъ отпусналъ. Азъ не играяхъ никаква роль между емиграцията, за да съмъ въ течението на всичкитѣ тайни. Въ Едрене се срѣщнахме съ Василева, но говорихме ли нѣщо по това дѣло, не знамъ.

Прѣдсѣд.: Въ Цариградъ съ кого се срѣщахте и колко врѣме се бавихте?

К. *Поповъ*: Бавихъ се три дни и се видохъ съ нѣкои гърци, които познавахъ, защото съ никой българинъ въ Цариградъ не се познавахъ. Кога дойдохъ въ Едрене Мусевичъ ми напомни за заговора, а слѣдъ нѣколко дена ме снабди съ единъ паспортъ на име Павелъ Тодоровъ. По слѣдствие на туй, че съмъ си фалшифициралъ името, азъ бѣхъ принуденъ, да се крия, да не ме узнаятъ, че съмъ се върналъ въ България. Дойдохъ въ София и се установихъ въ хотелъ „Вазовъ". Тамъ намѣрихъ Миларова.

Прѣдсѣд.: Другадѣ не се ли срѣщахте съ Миларова?

К. *Поповъ*: Срѣщахме се въ Цариградъ, послѣ той замина за България, понеже получи амнистия.

На Миларова послѣ се запрѣти да живѣе въ София, и му бѣше казано отъ бившия Градоначалникъ, че трѣбвало да отиде да живѣе въ нѣкой градъ въ провинцията. Той отиде въ Пловдивъ, а слѣдъ него и азъ отидохъ въ Пловдивъ. Азъ

не бѣхъ въ намѣрение да извърша нѣкакво прѣстѫпление, но просто го слѣдвахъ отъ страхъ, за да не ме убие, защото когато бѣхме въ Одесса, въ централната гостилница, се каза, че ако нѣкой се откаже отъ дѣлото или издаде, ще бѫде убитъ.

Въ Пловдивъ дойде единъ пѫть Н. Ц. Височество, (мисля бѣше това прѣзъ м. Юний); излѣзохме съ Миларова на гарата, когато замина, но като не бѣхъ рѣшенъ да го убия, стояхъ си хладнокръвно.

П*рѣдсѣд.*: Кѫдѣ бѣхте на квартира въ Пловдивъ?

К. П*оповъ*: Въ една кѫща съ кприя стояхъ, която Миларовъ ми намѣри.

П*рѣдсѣд.*: Кѫдѣ се намира тази кѫща?

К. П*оповъ*: Намира се до грѣцката митрополия, махала Свѣта Мария.

П*рѣдсѣд.*: Какво вършехте въ Пловдивъ?

К. П*оповъ*: Нищо не вършехъ, защото не смѣяхъ да излизамъ, понеже имахъ чуждо име, а отъ друга страна въ Пловдивъ имамъ мнозина познати и ме бѣше страхъ да не ме срѣщне нѣкой и да ме издаде.

П*рѣдсѣд.*: Не помните ли кое врѣме идвахте на гарата първи пѫть?

К. П*оповъ*: Не помня.

П*рѣдсѣд.*: Миларовъ купи ли си отъ Цариградъ револверъ?

К. П*оповъ*: Купи си.

П*рѣдсѣд.*: Когато отивахте на гарата, носехте ли съ себе си револвери?

К. П*оповъ*: Когато дойдохъ въ България, азъ нѣмахъ револверъ, понеже го бѣхъ забравилъ въ Едрене.

П*рѣдсѣд.*: Не пожелахте ли да си доставите револверъ, като бѣхте въ София и въ Пловдивъ?

К. П*оповъ*: Когато бѣхъ въ София и Пловдивъ, не купихъ, понеже нѣмахъ възможность.

П*рѣдсѣд.*: Миларовъ не пита ли ви нѣкога, да ли имате револверъ, или не?

К. П*оповъ*: Азъ казахъ на Миларова, че съмъ въорѫженъ, но въ сѫщность нѣмахъ такова нѣщо.

П*рѣдсѣд.*: Не е ли искалъ Миларовъ да види вашия револверъ?

К. П*оповъ*: Не е искалъ подобно нѣщо.

П*рѣдсѣд.*: Миларовъ носеше ли въ себе си револверъ?

К. Поповъ: Той знамъ, че бѣше купилъ револверъ и имаше.

Прѣдсѣд.: Говори ли ви Миларовъ нѣщо по пѫтя, когато отивахте за гарата?

К. Поповъ: Говори ми по пѫтя, че ако има възможность ще извършимъ атентата противъ княза. Като отитохме на гарата, сѣднахме на една масса, пихме бира, и послѣ той отиде въ нужника. Слѣдъ малко се чу вистрѣлъ.

Прѣдсѣд.: Когато ходихте първий пѫть на гарата, като пристигна Н. Ц. Височество бутали ли сте Миларова въ гърбътъ, съ цѣль да го насърдчите, да стрѣля?

К. Поповъ: Не е истина, че съмъ го буталъ; това наистина е писано въ дѣлото, но то не бѣше възможно да стане, защото азъ бѣхъ доста далечъ отъ него; помѣжду ни имаше други хора. Възможно е като се е притискалъ въ калабалѫка, той да е мислилъ, че азъ го бутамъ.

Прѣдсѣд.: Продължавайте си расказа.

К. Поповъ: Чу се вистрѣлъ. Азъ, както множина хора, излѣзохъ да вида, отъ гдѣ е този вистрѣлъ и видѣхъ, че Миларовъ се държи отъ двама агенти. Арестуваха Миларова, а азъ останахъ на станцията и послѣ се върнахъ у дома. Ако имахъ намѣрение да убия Негово Царско Височество княза можеше да го направя, защото Той замина покрай мене.

Прѣдсѣд.: По пѫтя Миларовъ каза ли ви, че ще направи атентатъ?

К. Поповъ: Бѣше ми казалъ, че ако е възможно ще го извърши.

Прѣдсѣд.: Слѣдъ два-три деня, като се освободи Миларовъ, каза ли ви, че случайно револвера му е гръмналъ? На втория пѫть, когато отивахте на станцията, какво видѣхте?

К. *Поповъ*: Той ми каза, чо револвера му се истървалъ, а за отиването ни на станцията каза че било добрѣ да се види може ли да стане убийството или не. Когато се освободи Миларовъ отъ арестуванието му, азъ му отказахъ съвършенно отъ тоя заговоръ, защото нѣмахъ и пари и заминахъ за Одринъ. Отъ тамъ се назначихъ за учитель отъ Екзархията въ Димотика и отидохъ въ това село. Слѣдъ нѣколко врѣме получихъ едно писмо отъ Мусевича, съ което ме кани да отида въ Одринъ. Земахъ отпуска и отидохъ при него. Той ми каза, че трѣбвало да стане това, което сме рѣшили и даже каза, че ако нѣкой отъ насъ се откаже да извърши това, другъ ще го

убие. Каза ми още Мусевичъ, че ималъ писмо отъ Кривцова изъ Одесса съ сѫщото съдържание и на основание на това писмо, писахъ на Миларова, че Крифуллисъ т е. Кривцовъ — въ Одесса имахме особенни имена: азъ се казвахъ Архиповъ, а Миларовъ — Трипановичъ — желае да се довърши останалата часть отъ романа, който сме започнали. Това писмо написахъ за форма, защото Мусевичъ каза, че ще ме убие, и отъ друга страна да замаскирамъ постѫпката си, че се отказвамъ отъ заговора. Отъ послѣ се прѣдадохъ на мирни занятия, учителствувахъ и се оженихъ въ Одринъ. За моето поведение може да има свѣдѣния отъ турскитѣ власти и отъ митрополията, които показватъ, че слѣдъ това азъ не съмъ се занимавалъ съ политика?

Прѣдсѣд.: Желаете ли да дадете нѣкои въпроси г-нъ Прокуроръ?

Прокурора: Азъ моля да се прѣкъсне засѣданието прѣдъ видъ на късното врѣме.

К. Поповъ: Азъ моля да се вземе прѣдъ видъ, че въ Набоковата чета несъзнателно взимахъ участие, както и въ Бургазското въстание.

Прѣдсѣд.: Това което говорихте, чухме го.

Засѣданието се прѣкъсва до утрѣ $8^1/_2$ часа.

(Закрито въ $7^1/_2$ часа послѣ пладнѣ).

III Засѣдание.

(на 19-й Юний 1892 год.)

Прѣдсѣд.: (Звъни). Засѣданието се продължава.

Прокурора: Чл. 596 отъ Военно-сѫдебния Законъ казва слѣдующето: (Чете): „За двама или по-вече подсѫдими, може да се назначи единъ общъ защитникъ само тогава, когато интереситѣ на защитата на единия не противорѣчатъ на защитата на другия, въ противенъ случай за всѣки подсѫдимъ се назначава особенъ защитникъ“.

Отъ испитътъ, г-да сѫдии, на двамата подсѫдими, Миларовъ и Поповъ, вие забѣлѣжихте, че г. Поповъ се стрѣми да свали много отъ онѣзи дѣла и дѣйствия, за които се обвинява, върху гърба на обвиняемия Св. Миларова. И у г. Миларова забѣлѣжихъ нѣкои стрѣмления, да стоваря на Попова обстоятелства, въ които той самъ се изобличава. По тази причина

интереситѣ на тѣзи подсѫдими сѫ разнообразни и си противорѣчатъ, защото единия иска да стовари онова, въ което се обвинява, върху гърба на другия. И понеже на тия двама обвиняеми е назначенъ единъ общъ защитникъ, това е противорѣчие на закона. Моля, прочее, поч. сѫдъ, прѣдъ видъ на това, да освободи г. Помянова отъ защитата на едного отъ двамата подсѫдими и да възложи защитата му на другъ защитникъ.

Защитникъ К. Помяновъ: Г-нъ Прѣдсѣдателю! По принципъ нѣма да възразявамъ. Азъ напълно съмъ съгласенъ, както съ г. Прокурора, тъй сѫщо и съ текста на закона, че, щомъ интереситѣ на двама подсѫдими сѫ противорѣчиви, нѣма съмнѣние, че единъ защитникъ не може да ги защищава, защото ще трѣбва да обвинява единия, а да защищава другия, — нѣщо, което е въ несмисълъ само по себе си и отъ самия законъ не се допуща. Казвамъ, че по принципъ нѣмамъ нищо противъ исканието на г. Прокурора, но колкото чухъ отъ обясненията, които дадоха вчера подсѫдимитѣ: Поповъ и Миларовъ, такова нѣщо не можахъ да забѣлѣжа.

За да се приеме отъ сѫда това, което прѣпорѫчва г. Прокурора, трѣбва ло би да се окаже на нѣкое факти, отъ които да се види, че тѣзи двама подсѫдими се обвиняватъ единъ други. Принципиално въпроса е разрѣшенъ, противъ което не възставамъ. Но за да нѣма никакво съмнѣние поч. сѫдъ, който по-добрѣ знае дѣлото, както и г. Прокурора, че бихъ искалъ да се натрапя за защитникъ—понеже азъ съмъ назначенъ и ми е прѣдписалъ Окр. Сѫд. да защищавамъ тѣзи хора, — то ще се съгласи да се откажа отъ защитата на едного отъ двамата обвиняеми, само когато ми се посочатъ обстоятелствата, които доказватъ, че интереситѣ на тия подсѫдими си противорѣчатъ. Ако такива обстоятелства дѣйствително има, азъ на радо сърдце ще приема сѫдътъ да ме освободи отъ защитата на едного отъ двамата, защото азъ не защищавамъ тѣзи хора за интересъ. Имамъ да добавя и това, че ми е по-легко да защищавамъ единъ подсѫдимъ, нъ въ такъвъ случай, ако сѫдътъ се съгласи съ мнѣнието на г. Прокурора, ще ходатайствувамъ да бѫда защитникъ на г. Миларова, който по-вече има нужда отъ защита, отъ колкото на г. Константина Попова.

Прокурора: Г-да Сѫдии! Не ставамъ съ цѣль да права възражение, но да посоча нѣкой отъ ония обстоятедства, които

доказватъ основностьта на моето заявление и които ще убѣдятъ г. Помянова да се съгласи съ мене.

Г-да! Вий си припомняте, че вчера въ своитѣ показания К. Поповъ се ссилаваше на това, че е влѣзълъ въ заговора и дѣйствувалъ не по своя воля, а отъ страхъ отъ Миларова.

Поповъ казва, че когато е билъ въ България, билъ се вжтрѣшно отказалъ отъ заговора, но боялъ се отъ Миларова, да не би да го заподозрѣ, че се е отказалъ отъ дѣлото и да го убие. По тъзи причина той билъ принуденъ да се показва, че продължава да дѣйствува, спорѣдъ както е било уговорено, когато съ сжщность той даже и револверъ е нѣмалъ при себе си. Отъ друга страна Поповъ казва, че той винаги е билъ единъ отъ по-долнитѣ емигранти и е игралъ даже петостепенна роль. Ако това той докаже, т. е. че е игралъ 5 степенна роль, а Миларовъ първостепенна, тогасъ трѣбва да свалимъ отъ него вината и да я стоварилъ на Миларова.

Вижда се отъ тукъ, прочее, че интереситѣ на тия двама си противурѣчатъ и става нужда, щото защитата на г. Помянова спрямо единъ отъ тѣхъ да се инвалидира и да се назначи другъ защитникъ вмѣсто него.

Прѣдсѣд.: Г-да! Сждътъ постановява да се уважи заявлението, както отъ страна на г. прокурора, тъй и отъ страна на защитника г. Помянова. Г. Помяновъ остава защитникъ на г-нъ Миларова, а на г. Попова остава да се назначи другъ защитникъ. За такъвъ ще помоля г. Расолкова, тъй като той има да защищава само единъ обвиняемъ, а другитѣ защитници иматъ по двама души.

Защит. В. Расолковъ: Моля почит. сждъ да ме освободи, защото нѣмамъ физическа възможность да взема защитата и на Попова, понеже съмъ натоваренъ съ много работа, толкова повече, че даже не зная дѣлото на Попова.

Прѣдсѣд.: Въ такъвъ случай, моля г-да защитницитѣ, по желание да приеме нѣкой отъ тѣхъ защитата на К. Попова.

Защ. Плакуновъ: Азъ приемамъ.

Прѣдсѣд.: (Къмъ дежурний офицеръ). Дежурний! Направете распорѣждание да се доведе обвиняемия К. Поповъ.

(Подсждимия К. Поповъ влиза).

Прѣдсѣд.! Вие вчера казахте, какво знаете по дѣлото отъ началото отъ Бургасъ нататъкъ. Сега стигна[illegible] минаванието ви отъ Пловдилъ за Одринъ. Казахте. [illegible] на-

значенъ за учитель въ Димотика. Раскажете, въ това врѣме каква работа сте вършили и по чия прѣпорѫка сте назначенъ за учитель?

Подс. К. Поповъ: По това врѣме С. Миларовъ бѣше арестуванъ по случай гърмежа и като го пустнаха на утрѣто, заявихъ му, че се отказвамъ отъ заговора и искахъ му срѣдства, да замина за Одринъ.

Прѣд.: (Прекѫсва го). По причина че вашитѣ показания, които вчера исказахте прѣдъ сѫда, противорѣчатъ въ нѣкои нѣща съ показанията на г. Миларова, то на мѣсто защитника г. Помяновъ прие защитата ви г. Плакуновъ. Имате ли нѣщо противъ това?

Подсѫд. К. Поповъ: Нѣмамъ нищо.

Прѣдсѣд.: Раскажете сега, какво направихте слѣдъ заминаванието ви въ Одринъ?

Подс. К. Поповъ: Г. Миларовъ ме улѣсни съ срѣдства, заминахъ за Одринъ, тамъ си издѣйствувахъ учителско положение въ Димотика. Слѣдъ единъ или два мѣсеца, слѣдъ назначението ми, писа ми се да направя, каквото зависи отъ мене, за да се продължава дѣлото, понеже Кривцовъ, който билъ замѣсенъ въ дѣлото, искалъ да се извършило то.

Прѣдсѣд.: Познавате ли вий, кой е този Кривцовъ?

Подсѫд. К. Поповъ: Виждалъ съмъ го по улицитѣ.

Прѣдсѣд.: Не сте ли чували кѫдѣ служи?

Подсѫд. К. Поповъ: Билъ е адвокатъ и служеше въ Славянското Благотворително Общество.

Послѣ въ Одринъ Мусевичь ми науми, че съмъ далъ честна дума, че ако се откажа отъ това дѣло, другаритѣ ми иматъ право да ме убиятъ. Вслѣдствие на това, азъ написахъ на Миларова, че Кривцовъ настоява за продължавание на дѣлото и това го направихъ, понеже се бояхъ, че ще бѫдѫ наказанъ отъ другаритѣ си.

Прѣдсѣд.: Какво му писахте?

Подсѫд. К. Поповъ: Писахъ му, че Кривцовъ настоява да се извърши дѣлото и че трѣбало да се извърши. Въ каква смисълъ съмъ писълъ, и по-нататъкъ не помня; но главната смисълъ на писмото бѣше това. Това съмъ писалъ, защото Мусевичь ме заплашваше, че ще бѫдѫ убитъ, ако не слѣдвамъ дѣлото, понеже съмъ далъ честна дума прѣдъ другаритѣ си. Отъ Миларова не получихъ писмо. Слѣдъ нѣколко врѣме

съ Мусевича се скарахъ и прѣстанахъ да мисля вече за заговора.

Прѣдсѣд.: По чия прѣпоржка станахте учитель?

Подсжд. К. Поповъ: Учитель станахъ въ Димотика по прѣпоржката на Мусевича.

Прѣдсѣд.: Какъ тъй Мусевича да ви кара да извършите дѣлото и въ сжщото врѣме да ви търси учителско мѣсто?

Подсжд. К. Поповъ: Това стана по-послѣ, когато го увѣрихъ, че не може да се извърши дѣлото по причина на случката съ Миларовия револверъ. Слѣдъ единъ или 2 мѣсеца отъ назначението ми, както казахъ и по напрѣдъ, Мусевичь ми писа, да отида въ Одринъ и, като отидохъ, ми каза, че на основание думата, която съмъ далъ прѣдъ него, ще ме убие, ако не слѣдвамъ дѣлото, понеже Кривцовъ билъ му писалъ, че дѣлото непрѣмѣнно трѣбва да се извърши. Вслѣдствие на това, азъ писахъ на Миларова. Послѣ заминахъ за Димотика обратно и си слѣдвахъ учителската работа. Между това врѣме азъ пакъ бѣхъ отишелъ въ Одринъ, за да купя нѣкои учебници за учениците и тамъ се срѣщнахъ съ Мусевича и се скарахме по дѣлото и по частни работи, вслѣдствие на което непомислихъ вече да говоря за заговоръ.

Какво сж правили послѣ съ Мусевича, не знамъ. Когато се върнахъ отъ Пловдивъ въ Одринъ, Мусевичь ми каза, че Василиевъ дохождалъ въ Одринъ, видѣлъ се съ брата си, говорили сж за частни работи и слѣдъ това се завърналъ въ Одесса. Послѣ ме назначиха за секретарь въ българската митрополия въ Одринъ, която длъжность занимавахъ около една година. Послѣ турското правителство ме арестува не зная по каква причина и слѣдъ тримѣсечно държание въ затворъ ме прѣдаде на българското правителство. Полицмейстера въ Пловдивъ ми каза, че съмъ се обвинявалъ въ убийството на м-ра Бѣлчева.

Прокурора: Вие казахте снощи, че полицията ви истѣзавала. Не чухъ да обадите, защо направихте това заявление — съ цѣль да се оплачете ли?

Подсжд. К. Поповъ: Не. Но съ цѣль да видите, при какви обстоятелства съмъ далъ тѣзи показания, които опровергавамъ.

Прокурора: Кои точки отъ прѣдварителнитѣ си показания сега опровергавате?

Подсжд. К. Поповъ: Азъ искамъ да отмѣня, че азъ друго нищо не знаяхъ за заговора въ Бургасъ, освѣнъ това, което казахъ вчера. Тамъ впрочемъ е казанъ случая, само че не е казано, че имаше хора назначени да ме убиятъ за издайничество. Това ми каза Горановъ.

Прокурора: Вий казвате, че вашитѣ показания при прѣдварителното слѣдствие сж изтръгнати чрѣзъ истезания и не сж истински, обаче отъ показанията, които дадохте прѣдъ сжда, азъ не виждамъ нищо повече отъ онова, което сте казали прѣдъ слѣдственнитѣ власти. Кажете, има ли неистински нѣща въ прѣдварителнитѣ ви показания и кои сж тѣ?

Подсжд. К. Поповъ: Има. Тамъ съмъ казалъ, че въ Бургаския бунтъ, нотата, която е распратило врѣменното правителство, е писана отъ Хаджи Петрова. Това не е истина.

Прокурора: Има ли противорѣчие още въ нѣкои други точки на вашитѣ прѣдварителни показания относително Бургаския бунтъ?

Подсжд. К. Поповъ: Нѣма.

Прокурора: Да дойдемъ сега до четата на Набокова. Какво сте говорили при прѣдварителното слѣдствие относително нея и какво ще кажете сега?

Подсжд. К. Поповъ: Колкото за четата на Набокова, разликата между моитѣ прѣдварителни показания и сегашнитѣ е тази, че тамъ казахъ, че съмъ знаялъ прѣдварително, че се приготовлява тази чета да вдига въстание въ България, когато азъ това не знаяхъ. Това знаяхъ, което ми каза г-нъ Горановъ, че на повече мѣста въ България избухнала революция, че правителството било снето, режима размѣненъ и войската се обявила противъ правителството и че отиваме да се завърнемъ по мѣстата си и си живѣемъ мирно. За мене стана явно отъ послѣ, че четата отива да повдига възстание, когато самъ Бояновъ ми каза по пжтя.

Прокурора: Какъ се качихте на парахода?

Подсжд. К. Поповъ: Качихъ се, безъ да зная, че се крои подобно нѣщо.

Прокурора: Незнаехте ли, че има чета въ парахода, приготвена за възстание да повдига?

Подсжд. К. Поповъ: Не знаяхъ.

Прокурора: Когато парахода, въ който се бѣхте качили, отиде въ Буюкъ-Дере, и послѣ се върна, защото било забра-

вено оръжието, вий тогава, като чухте, че парахода се връща за оръжие, не се ли сѣтихте, че се приготовлява възстание?

Подсжд. К. Поповъ: Когато отидохме въ Буюкъ-дере, тамъ стана явно, че оръжието, което имъ трѣбвало, било забравено, но азъ не знаяхъ за какво ще се употрѣби то; но послѣ ми се каза, че щѣли да вхоружавать Черногорци, но защо, не знамъ. Мене ме взе капитанъ Бояновъ въ парахода като прѣводчикъ, понеже зная гръцки, да прѣдавамъ на гърцитѣ това, което той ще ми казва. Азъ прѣдполагахъ, че всички се връщатъ по мѣстата си, т. е. отиватъ въ България, понеже е паднало правителството; а защо бѣха Черногорцитѣ, не зная. Въ втория параходъ като се качихме, чакъ тогава Бояновъ ми каза, че ще става въстание, но вече нѣмаше възможность да се върна.

Прокур.: Вие като секретарь на привременното правителството трѣбвало е да знаете. Отиватъ Черногорци. Гдѣ отиватъ? Въ България. Не сѣщахте ли се, че е за въстание?

Подсжд. К. Поповъ: Отпослѣ се усѣтихъ. Освѣнъ това прѣдъ мене се расправяше това, че въ България имало революция, и че за да могжтъ емигрантитѣ да стигнатъ по-скоро, то се условява нароченъ параходъ за тая цѣль. Това зная азъ, а друго не зная. Капиганъ казва, че ще излѣземъ на Бургазъ, а по пжтя промѣнили плана и парахода излѣзе на друга скеля, на Атлиманъ, тогава разбрахъ работата. Имаше вжтрѣ черногорци, както казахъ, но прѣдполагахъ, че тѣ се взиматъ за това, защото нѣкои отъ тѣхъ живѣяха въ България, а абсолютно нищо не знаяхъ, че се крояло да се произведе бунтъ въ България. Когато излѣзохме на Атлиманъ, тогава ни се каза, че ще правимъ бунтъ. Нѣмаше възможность вече да се върна. Азъ не щѣхъ да отида по горитѣ особенно зимно врѣме, но на черногорцитѣ бѣше заповѣдано, че който се отдалѣчи отъ четата, трѣбва да се застрѣли. Така щото азъ бѣхъ принуденъ по неволя да вървя слѣдъ тѣхъ, при всичко че нѣмахъ цѣль да се бия съ войскитѣ.

Прокур.: Г-нъ Поповъ, за вашата цѣль ний ще сждимъ отъ дѣйствията ви. Покажете ония дѣйствия, които показватъ, че вий наистина сте нѣмали цѣль да дигате въстание.

Подсждимия К. Поповъ: Казахъ, че слѣдвахъ четата, само защото ме бѣше страхъ, д[illegible]иятъ. Но че азъ съмъ нѣмалъ цѣль да правя вьст[illegible] отъ това, че азъ нѣ-

махъ и пушка даже. Пушкитѣ се раздадоха на по-опитнитѣ. Колкото за мене, азъ пушка не съмъ хващалъ прѣзъ цѣлия си животъ и не зная даже какъ се пълни. На менъ пушка не се даде толкова по́-вече, че нѣкои отъ тѣхъ бѣха счупени и не достигаха за всички. Когато излѣзохме на Атлиманъ, Горановъ и Бояновъ искаха пушки отъ селянитѣ да довъоржжатъ четата, и каняха даже нѣкои да вземать участие, но никой не дойде.

— Познавате ли Ставри Дражевъ?

— Зная го, родомъ е отъ Ямболъ и отъ него научихъ, когато бѣхъ въ затвора въ Цариградъ, че имало поржчка отъ Горанова за пушки. Зная още отъ затвора, че Дражевъ е билъ приготвенъ да дойде въ България, но не зная, какво сж кроили съ Набокова и Горанова, понеже отъ мене всичко се криеше.

— И тъй въ прѣдварителнитѣ показания казвате, че сте биле въ четата на Набокова, а сега отмѣнявате това показание, като казвате, че сте дѣйствували несъзнателно, по принуждение?

— Да. Дохождахъ да се захвана за мирни занятия, а не да вдигамъ бунтъ.

— Да се върнемъ пакъ на Бургазский бунтъ. Вий казахте, че когато Горановъ ви обявилъ, че ще стане бунтъ, вий не сте смѣяли да съобщите на властьта, защото се бояхте да не ви убиятъ, тъй ли?

— Да. Той тури хора да ме слѣдятъ, да не ги издамъ.

— Каква длъжность имахте вий тогава?

— Писарь въ Окр. Управление.

— Излиза, че вий не сте биле довѣрено лице на Горанова, а между това, когато става бунта, васъ ви назначаватъ за секретарь на врѣменното правителство. Какъ да си обяснимъ това?

— Тѣ ме накараха съ сила да приема секретарството.

— Но, г. Поповъ, секретарь на правителството — това е нѣщо вродѣ министръ. Бургазското царство, колкото да е било, всѣ е било царство и, като въ всѣко царство, министритѣ не могжтъ да бждатъ назначавани на сила, съ револверъ, а по довѣрие.

— Азъ бѣхъ секретарь не по довѣрие, а защото нѣмаха други хора.

Забравихъ да кажа по-рано, че въ врѣме на бунта Грановъ и Кишелски рѣшиха да испратятъ Набокова въ Анхиало да състави чета отъ гърци и да замине за лъжитѣ между Айтосъ и Бургазъ и въ случай че нападне войска, да може да я спрѣ нѣкакъ си. Набоковъ замина, но отъ послѣ узнахъ, че не сполучилъ и билъ хванатъ.

— Защо нѣкой си Тодоровъ въ Одесса е заръчвалъ бомби?

— За да произведжтъ бунтъ въ Силистра — нѣщо което отъ послѣ узнахъ, а отъ първо само го запознахъ съ единъ нѣмецъ, който щѣлъ да му прави бомбитѣ, за която цѣль бѣше накупилъ медъ и други нѣкои потрѣбности.

— Азъ знаяхъ, че това е прѣстжпления, но само го запознахъ съ нѣмеца не съ цѣль да участвувамъ въ нѣщо и съ кого е щѣлъ да прави бунтъ, не знамъ.

— Имахъ паспортъ, когато дохохъ отъ Одеса до Одринъ, а отъ Одринъ ме улѣсни Мусевичъ да мина за България. Снощи расправихъ по това.

— Защо дойдохте тукъ?

— Защото бѣхъ далъ дума, че ще убия княза, но не щѣхъ да го свърша.

— Не считате ли за прѣстжпление това, че сте дали дума да убивате княза?

— Въ това се признавамъ за виновенъ, ако това съставлява прѣстжпление.

— А защо не се отказахте отъ заговора, когато дойдохте тукъ?

— Защото ме беше страхъ отъ другитѣ, да не ме убиятъ. Но азъ нѣмахъ намѣрение да извърша убийството.

— Съ какво ще ни убѣдите, че не сте имали намѣрение да извършите убийството?

— Съ това, че Н. Ц. ВИСОЧЕСТВО е минавалъ край мене и азъ, ако исках, можахъ да го извърша, но не щѣхъ.

— Това може да е за това, че не сте смѣяли; отъ гдѣ да знаемъ, че е истина, че не сте искали?

— Азъ даже нѣмахъ револверъ. Револвера ми бѣше въ Одринъ.

Вий казвате, че сте нѣмали намѣрение да убивате, но вий сте имали намѣрение да направите всички приготвителни дѣйствия, заедно съ другаритѣ си. Т[illegible]татъчно, за да съставя прѣстжпление.

— Азъ ги подпомагахъ, само защото ме бѣше страхъ отъ тѣхъ, понеже бѣхъ далъ дума въ Одесса и се сключиха условия, че който не испълни заговора, ще бѫде убитъ. Намѣрихъ се въ слабость и дадохъ дума, но никакви приготвителни дѣйствия не съмъ правилъ.

— Правилъ ги е Миларовъ, а вий сте го слѣдвали.

— Слѣдвахъ го, но не да бѫдѫ участникъ въ убийството.

— Но докажете прѣдъ сѫдътъ, че вий не сте виновни въ това, че сте имали намѣрение да убивате?

— Доказвамъ съ това, че имахъ случай два пѫти да извърша убийството, както на гарата при испращанието за София Н. Ц. Височество, тъй и когато стана гърмежа съ Миларовия револверъ, когато Н. Ц. Височество мина до мене и, ако имахъ намѣрение, щѣхъ да го извърша. Това е ясно доказателство.

— Вий не сте смѣяли, а не че не сте имали намѣрение. Това, което казвате, не е доказателство.

— Но освѣнъ това казахъ, че и револверъ нѣмахъ, понеже ми остана въ Одринъ.

— Защо се криехте, когато дойдохте въ България?

— Защото не бѣхъ далъ прѣдварително заявление на българското правителство, че ще се върна, и защото паспорта ми носеше чуждо име.

— Защо не дадохте прошение на правителството, да ви позволи да си дойдете?

— Не можахъ, при всичко че се съгласихъ да дамъ.

— Вие се криехте при Миларова въ София?

— Въ София останахъ всичко нѣколко деня въ сѫщия хотелъ, въ който живѣеше и Миларовъ

— Защо отидохте послѣ въ Пловдивъ?

— Защото тукъ нѣмахъ никого познатъ и Миларовъ ми каза, че азъ съмъ длъженъ да го слѣдвамъ, понеже той мислѣше, че азъ поддържамъ заговора. Той се показваше прѣдъ мене, че поддържа заговора.

— Като отидохте въ Пловдивъ, какво бѣше намѣрението на Миларова?

— Да убива княза.

— Гдѣ живѣяхте въ Пловдивъ, и не се ли срѣщахте тамъ съ никого, да го питате за маршрута на Н. Ц. Височество?

— Той ми нае кѫща близо до гръцката митрополия. Хазяина имаше двама синове, съ които се виждахъ само въ квар-

...ъ. Не съмъ рас-
...ъ не остана прѣзъ
...ъ Карнобатъ, за да

...гара, когато е идвалъ

... Миларовъ ми каза, че е ималъ
...случай да убие Княза. Вжтрѣшно
...

... нѣкой отъ васъ не гръмна ли?
... азъ го глѣдахъ, но азъ даже нѣ-
... Револвера ми бѣше забравенъ въ
... гдѣто спахъ една нощь.
... казалъ, че вие сте го подбутвали да гръмне?
... защото между насъ имаше други
... да го е буталъ, а той да мисли, че азъ

... на 8-ий Юлий ходихте ли пакъ на гарата?
... не помня на кое число.
Съ какво намѣрение?
Съ какакво. Миларовъ ми каза, че ще отидемъ на гарата
... ако се удаде случай, ще испълнимъ заговора. Като оти-
...Миларовъ отиде въ пужника, и слѣдъ малко се чу единъ
...гърмежъ. Видѣхъ послѣ, че го държатъ двама,
единъ стражаръ, и единъ градски агентинъ, мисля, арестуваха
... Азъ останахъ. Дойде Н. Ц. Височество и си замина и азъ
си отидохъ, слѣдъ единъ день Миларова го освободиха. Азъ
му казахъ, че се отказвамъ отъ заговора и му поискахъ пари
да си отида. Той се съгласи, даде ми пари, и азъ си заминахъ
за Одринъ.

Прѣдсѣд.: Защитника на Попова има ли да зададе нѣкои въпроси?

Защитника Плакуновъ: Нѣмамъ.

Чл. Подполк. Гелунски: Когато се извърши бунтътъ въ Бургасъ, вие избѣгахте въ Русското консулство, тъй ли?

К. Поповъ: Избѣгахъ въ кжщата на гавазина.

— Въ Консулството послѣ не отидохте ли?

— Ходихъ.

— Видѣхте ли се съ консула и говорихте ли?

— Видохъ се и му казахъ, че искамъ да бѣгамъ и той се съгласи да избѣгамъ.

— Не ви ли каза: не бойте се, ще ви спася?

— Каза, че е съгласенъ да ме улѣсни да избѣгамъ.

— Като отидохте въ Одесса, имахте ли пари?

— Имахъ свои пари около 50—60 лева, послѣ Славянското Благотворително Общество отпущаше по 25—30 рубли на българскитѣ емигранти и съ тѣхъ се поддържахъ.

— Въ Одесса като пристигнахте, нѣмаше ли нѣкакво събрание?

— Може да е имало, но не съмъ присѫтствувалъ. Азъ чувахъ, че има такова събрание, но отъ вънъ.

— Въ това събрание прѣдсѣдателствувано отъ капитана Сарафова, гдѣто присѫтствували Груевъ, Бендеревъ и пр., не сте ли присѫтствували?

— Не съмъ.

— Съ офицери не сте ли срѣщали?

— Срѣщахъ се съ Панчо Николовъ отъ Бургасъ, Стойновъ отъ Стара-Загора.

— Кой ви даваше пари?

— Капитанъ Тодоровъ; той се считаше за кассиеръ, той получаваше пари отъ Славянското Благотворително Общество въ Петербургъ. Отъ тамъ ги испроваждаха.

— Слушахте ли, че емигрантитѣ се раздѣлили на групи — една да отиде въ Бѣлградъ, друга въ Цариградъ, друга въ Букурещъ и пр.?

— Чувахъ и зная, че едни отидоха въ Букурещъ, други въ Бѣлградъ и въ Цариградъ за да приготвятъ революция въ България. Това го чухъ отъ Залевски, Бѣлова и капитанъ Набокова, който бѣше прѣдсѣдатель на Одесския комитетъ.

— Вие у тия групи не влѣзохте ли?

— Азъ бѣхъ причисленъ къмъ тѣхъ, за да ми се плаща. Слѣдъ нова година въ 1887 отидохъ въ Цариградъ. Тамъ седѣхъ почти една год. Пари си искахъ отъ дома, отъ България, и съмъ ги получавалъ чрѣзъ Горанова. Въ Ц-градъ има единъ домъ, въ който всички емигранти се хранятъ на срѣдства на Сл. Бл. Общество, но азъ не съмь ходилъ тамъ. Когато бѣхъ въ Ц-градъ тамъ бѣха Цанковъ, Люцкановъ, Ножаровъ и др., но не се видѣхъ съ тѣхъ.

— Кога тръгна четата за Бургасъ, тѣ гдѣ бѣха?

— Тѣ бѣха тамъ.

— Познавате ли Руси Славовъ отъ Сливенъ?

— Познавамъ го, но не знамъ да е съставлявалъ чета.

— Славовъ, Господиновъ, Дражевъ отъ гдѣ получаваха пари?

— Тѣ имаха пари, но по нѣкога се плачаха, че нѣматъ и вземаха кое отъ приятели, кое отъ домоветѣ имъ пращаха.

— Бѣхте ли амнистирани за Бургаския бунтъ?

— Бѣхъ.

— Тогасъ защо и вие не дадохте прошение на Българското правителство, да се върнете въ България?

— Защото чакахъ по послѣ да се завърна.

— Тогасъ защо идете съ чуждо име?

— Защото такъвъ ми бѣше паспорта.

— Прѣди да тръгнете отъ Одесса, когато заминаха Миларовъ и Г. Василиевъ, почти едноврѣменно, револвери получихте ли?

— Получихме, само Миларовъ не получи.

— Когато дойдохте въ Одринъ, опитахте ли ги какъ гърмятъ?

— Да, опитвахме ги отъ любопитство.

— Кой ви извади паспортъ въ Одринъ?

— Азъ самъ се мжчихъ да искарамъ, но Теневъ, бивши Окр. Управитель въ България, ми искара паспортъ. въ него пишеше моето собственно име К. Поповъ, но той бѣше само за Одринъ.

— Прѣзъ 1889 г. не писахте ли писмо на Миларова въ Пловдивъ?

— Писахъ.

— Когато прѣзъ Май отивахте на станцията въ Пловдивъ, не хвърлихте ли жребие, кой отъ васъ да стрѣля?

— Никога.

— Когато бѣше Миларовъ въ Карнобатъ, не писахте ли му да се върне въ Пловдивъ?

— Може да съмъ му писалъ, но не помня.

— Богатъ не сте биле!

— Не.

— Тогава защо не си отидохте въ Айтосъ, а ходите ту въ Пловдивъ, ту въ София, и при това майка ви можѣше да ви крие по-добрѣ въ кжщи?

— Защото думата бѣше такава, че който се откаже отъ дѣлото, или се подозрѣ, ще се убие отъ другаритѣ. За това азъ бѣхъ длъженъ да стоя тамъ, до като се даде край на дѣлото.

— Вчера вие казахте, че имате познати хора въ Пловдивъ и за това не сте смѣяли да излизате вънъ, за да не ви познаятъ, а днесь казвате, че не сте познавали никого, за да го питате, кога минава Негово Царско Височество.

— Не познавамъ никого, но бѣше ме страхъ, да не би случайно нѣкой да се намѣри и да ме познае, да ме извика на име и да ме хванатъ.

Прѣдсѣд.: Г-нъ Поповъ! Какъ се намѣрихте съ г-нъ Миларовъ въ София; дали случайно или прѣдварително той ви бѣше писалъ?

Подсѫд. К. *Поповъ*: Още когато бѣхъ въ Цариградъ, той ми бѣше писалъ и понеже азъ никога не бѣхъ дохаждалъ въ София, за това отидохъ въ хотель Вазовъ, гдѣто живѣеше и г-нъ Миларовъ.

— Не излизахте ли вънъ да се расхождате?

— Излизахъ само, да ямъ, въ една малка гостилница.

— Можете ли да си припомните, коя е била тази гостилница: кѫдѣ се намира и какъ се казва?

— Не могѫ да си припомня.

— Не сте ли измѣнявали нѣкога физиономията си и дали не е било прѣдварително говорено за това въ Одесса?

— Никога не съмъ измѣнявалъ физиономията си, нито пакъ е ставало дума въ Одесса за това.

— Вие бѣхте казали, че револвера си сте го оставили въ Едрене. Безъ револверъ ли дойдохте тукъ?

— Азъ бѣхъ забравилъ револвера си въ Едрене на лѣглото си въ гостилницата.

— Значи тукъ вий не сте имали револверъ. Ами какъ тъй? Вий слѣдите г-нъ Миларова, дохаждате тукъ да му кажете, че ще земете участие въ комплота, живѣете съ него въ една стая и той не ви ли е попиталъ: гдѣ ви е револверътъ?

— Не ме е попиталъ.

— Значи той не е слѣдялъ за васъ.

— Ами когато отидохте на станцията въ Пловдивъ, бѣхте ли говорили прѣдварително съ г-на Миларова: гдѣ ще стане покушението: да ли на платформа, да ли въ салона или гдѣ?

— Той ми каза само на гарата, ако се удаде случай.

— Имаше ли разговоръ да влезете въ салона и тамъ да извършите убийството или въ самия вагонъ?

— Не сме имали подобенъ разговоръ.

— Като зеха г-на Миларова, вие какво правихте на станцията?

— Азъ стояхъ на станцията до като Н. Ц. Височество замина за въ София.

— Ами по-послѣ когато освободиха г-на Миларова, не ви ли бѣше страхъ, да не ви убие, когато му казахте, че се отказвате отъ заговора и му поискахте даже и пари?

— Азъ му казахъ, че се отказвамъ, и той самъ ми даде пари.

— Не сте ли казвали на г. Миларова, че вий сте го бутали да гърми, когато е присѫтствувалъ Н. Ц. Височество на гарата, а той ви отговорилъ, че мислѣлъ, че тълпата го бутала?

— Азъ не съмъ говорилъ такова нѣщо, нито съмъ го буталъ нѣкога.

Чл. Подполк. Кутинчевъ: Помните ли, кога се рѣши въ Централната гостилница за заговора?

К. *Поповъ*: Въ обвинителния актъ гледамъ, че е било на 28 Юний, но азъ не помня добрѣ датата.

— Вие когато рѣшавахте това нѣщо, чухте ли че майоръ Паница прави заговоръ въ България?

— Пишеше се по вѣстницитѣ.

— Не стана ли дума, че до като не сѫ успѣли още да уловятъ всичкитѣ виновници по Паницовия заговоръ да искате и вие да дойдете въ България?

— Азъ подобно нѣщо не знамъ.

— Вие споменѫхте, че сте се виждали съ нѣкой си Вазовъ. За кой Вазовъ се отнася?

— За поета Вазовъ. Но той не е билъ въ заговора. Азъ тъй го познавамъ; виждалъ съмъ се съ него, но никога не съмъ му говорилъ по заговора или по други политически работи

— Какъ считате г-на Миларова, отъ важнитѣ емигранти или не, и дали стоеше той като главатарь между васъ?

— Азъ го зная отъ важнитѣ емигранти. Между заговорницитѣ той бѣше ка-

— Вий, като рѣшихте заговора, какви срѣдства прѣдприехте за укриванието на вашитѣ дѣйствия? Нѣмахте ли нѣкои секретни жестове, за да не ви подозрѫтъ: като хващание по ухото, засукване на мустакъ, мигание съ око, хващание дѣсната страна или лѣвата?

— Не помня; подобно нѣщо нѣмаше.

— Когато сте кореспондирали, вий сте се подписвали Архивовъ, а г. Миларовъ Трипаничь. Отъ гдѣ излизатъ тѣзи имена?

— Менъ г-нъ Мусевичь ме кръсти тъй.

— Вие отъ Цариградъ зехте паспортъ съ фалшиво име и дойдохте тукъ да испълните заговора; ами г-нъ Миларовъ защо дойде въ България?

— Той ми каза, че ще подаде прошение на българското дипломатическо агенство въ Цариградъ, ще чака отговоръ и, слѣдъ като добие разрѣшение, ще се върне въ България. Послѣ той ми каза, че г-нъ Вълковичъ му се обѣщалъ.

— Не ме разбрахте. Той защо дойде въ България—съ цѣль да убива или да живѣе, като миренъ гражданинъ?

— Незнамъ това.

— Г-нъ Миларовъ не ви ли е говорилъ нѣкога нѣщо по адресъ на Д-ръ Вълковича.

— Нищо.

— Нѣкой си Орловски познавате ли?

— Познавамъ го.

— Той не ви ли е говорилъ нѣщо за Д-ръ Вълковича?

— Никога.

— Чухте ли нѣкога, че Мусевичъ и Кривцовъ щѣли да доставятъ отрова на г-на Миларова, за да я има при себе си?

— Такова нѣщо не знамъ.

— Говорилъ ли ви е г-нъ Миларовъ, кѫдѣ иска да извърши убийството?

— Той ми каза, че ще дойде въ София и тукъ ще испълни заговора, било въ двореца, било когато Н. Ц. Височество се расхожда.

Прѣдсѣд.: Кое мѣсто се намираше за най-удобно, да се извърши прѣстѫплението?

К. П*оповъ*: Това го знаеше г. Миларовъ, защото той се бѣше нагърбилъ да избира срѣдства и мѣсто.

— Можете ли да ни раскажете, кога излѣзе Василиевъ отъ Одесса, по-рано или по-късно?

— Той излезе по-късно отъ мене.

— Виждахте ли се въ Цариградъ съ него?

— Въ Цариградъ не съмъ се виждалъ. Въ Едрене се виждахъ, но при такива обстоятелства, щото не можахме да говоримъ нищо, защото имаше тамъ други лица емигранти. А на слѣдующия день азъ веће тръгнахъ за България.

— А Василиевъ остана да дойде послѣ ли?

— Спорѣдъ както се говореше въ Одесса, той трѣбваше едноврѣменно да излѣзе, но той поискалъ отпускъ, отпуска му закъснѣ, за това остана по-послѣ.

— Отпускъ ли взе или командировка?

— Отпускъ взе отъ командира на полка.

— Въ България гдѣ се срѣщахте съ Василиева?

— Никадѣ. Само въ Одринъ се срѣщнахъ. Забравихъ да кажа, че отъ Мусевича получихъ писмо, въ което ми казваше, че Василиевъ се виждалъ съ братъ си.

— Тукъ въ България не стана ли между васъ и г-нъ Миларова дума за Василева?

— Стана дума, че той се е отказалъ.

— Не говорихте ли по между си, да го накажете, за гдѣто се е отказалъ? Вие бѣхте се споразумѣли, щото ако нѣкой се откаже да го убиете за измяна.

— Не помня да сме говориле такова нѣщо.

Чл. Подполк. Кутинчевъ: Вий казахте, че сте се виждали съ Василиева въ Одринъ и не сте могли да се разговорите, прѣдъ видъ, че имало и други емигранти. Нима вий не сте солидарни по между си съ другитѣ емигранти? Какво щѣше да ви попрѣче, ако говорехте?

К. Поповъ: Можеше нѣкой да помисли работата на сериозна, да ме прѣдаде въ България и да ме хванатъ като такъвъ, който дѣйствително ще извърши убийство.

— Вий защо отбѣгвахте да се срѣщнете съ Василиева?

— Азъ за пръвъ пжть бѣхъ отишелъ въ Одринъ и като не познавахъ града, не смѣяхъ да излизамъ.

— Въ Одесса чували ли сте г-нъ Миларова, да се кара нарочно съ другаритѣ си емигранти, съ цѣль да се постави въ такова положение съ тѣхъ, щото да го подозрѫтъ тѣ като недовѣрено лице?

— Не съмъ чулъ.

— Не сте ли чували, че г-нъ Миларовъ се е отказалъ да подпише протеста на Цанкова, противъ растурвание на Синодалния Съвѣтъ въ София, само съ цѣль да се скара?

— Не съмъ чулъ.

— Какъ стана, че Бѣловъ се отказалъ отъ ваший заговоръ?

— Той се отказа по тази причина, че отпустнатитѣ пари за заговора не бѣха толкова, колкото той искалъ, за да влѣзе въ заговора.

— Колко дена стояхте тука въ София?

— 5—6 дена.

— Сини очила носѣхте ли?

— Болѣше ме лѣвото око и за това носѣхъ тъмни очила.

— Познавахте ли се съ сѫдията Миларовъ въ Пловдивъ?

— Да.

— Нѣкой пѫть сѫдията Миларовъ сварвалъ ли ви е съ г-на Миларова?

— Не.

Прокурора: Кога се отказахте отъ заговора?

К. Поповъ: Веднага щомъ стана гърмежа.

— Какъ се рѣшихте тогава да кажете на г-на Миларова, че се отказвате? той не ви ли заплаши, че ще ви убие?

— Не ме е заплашвалъ. Той даже ме улѣсни съ пари, да отида въ Одринъ.

— Не прилѣжила ли вашето заминаванне малко нѣщо на бѣгство, като мислѣхте, че г-нъ Миларовъ може да открие нѣщо, когато го арестуваха и да арестуватъ и васъ?

— Не, защото азъ нѣмахъ никаква вина. Всичката вина лѣжеше върху него.

Защитника Плакуновъ: Да опрѣдѣли г-нъ Поповъ: кога е билъ арестуванъ отъ турскитѣ власти, кога е билъ прѣдаденъ въ България, кога е билъ въ София въ хотелъ „Люксембургъ", въ коя дата е тръгналъ отъ Пловдивъ, въ коя година, кой мѣсецъ и кой день. Моля тѣзи дати да се опрѣдѣлятъ.

Прокурора: Въ отговоръ на това, азъ ще питамъ г-на Попова, не е ли той съгласенъ съ датитѣ, които сѫ споменати въ обвинителния актъ?

К. Поповъ: Може да сѫ вѣрни, но положително не помня, да ли сѫ сѫщитѣ дати.

Прѣдсѣд.: Кажете датитѣ, както ги знаете?

К. Поповъ: Азъ тръгнахъ въ началотото на мѣсецъ Априлий 1889 година. Въ Одринъ седѣхъ около една седмица и слѣдъ това дойдохъ въ София. Това е станало навѣрно около 11—12 Априлий 89 година. Тъй прѣдполагамъ да е било. Тукъ седѣхъ около една седмица; значи около 20 Априлий съмъ излѣзалъ. Отидохъ въ Пловдивъ, тамъ стояхъ до началото на мѣсецъ Юний. Слѣдъ това заминахъ за Одринъ.

— Значи прѣзъ половината на месѣцъ Юний?

— Така прѣдполагамъ, но ако има нѣкои по-точни свѣдѣния, азъ се съгласявамъ съ тѣхъ.

Подполк. Галунски: Въ Одесса не ви ли запозна нѣкой съ Кривцова? Кривцовъ не бѣше ли и той въ централната гостилница въ вашето събрание?

К. Поповъ: Не съмъ запознаванъ и той не бѣше тамъ.

Защитника Плакуновъ: Да каже г-нъ Поповъ въ коя година, прѣзъ кой мѣсецъ и въ кой день е станалъ заговора въ централната гостилница.

К. Поповъ: Прѣзъ мѣсецъ Юний 1889 год.

— Въ обвинителния актъ има една погрѣшка. — Тамъ е казано въ 90 год.

Прѣдсѣд.: Ще имаме случая да говоримъ по този въпросъ, когато се испита г-нъ Миларовъ.

Прѣдсѣд.: Обвиняемий Свѣтославъ Миларовъ, вчера вамъ се каза, че се обвинявате въ три пункта, но вий не отговорихте. Искате ли да се повторятъ вашитѣ обвинения?

С. Миларовъ: Моля.

— Вие се обвинявате 1) че сте влизали въ споразумѣние и сплѣтни съ неприятелски настроеното къмъ България русско правителство, на което сте улѣснявали неприятелскитѣ постжпки спрямо отечеството ни; 2) извършили сте по прѣдварително съставено съзаклятие приготовителни дѣйствия, съ цѣль за лишаване отъ животъ Негово Царско Височество и Министра-Прѣдсѣдателя г-на Стамболова, но неиспълнели по не зависящи отъ васъ причини и 3) въ въоржжаване жителитѣ на държавата и подбужданието имъ на смущения и убийства, насочени да прѣдизвикатъ измѣнение на сжществующия държавенъ строй, които смущения и убийства сж имали едно начало на испълнение съ убийството на министра г-на Бѣлчева. Признавате ли се за виновенъ въ тѣзи три пункта?

— Не се признавамъ ни въ единъ отъ тѣзи три пункта за виновенъ.

— Желаете ли да раскажете прѣдъ сѫда нѣкои нѣща, които знаете, по първия пунктъ?

— Нѣщата, които зная, сѫ тѣзи: Дѣйствително, въ Одесса, като емигрантъ, обстоятелствата, въ които живѣяхъ, доведоха ме до тоза рѣшение, щото, въ съгласие съ нѣкои други лица, именно Константинъ Поповъ, Георги Василиевъ, Юрданъ Бѣловъ и Мусевичъ, да посѣгнемъ върху живота на Негово Царско Височество, но подробно обстоятелствата и мотивитѣ, за всичко това, за сега не бихъ могълъ да расправя.

— Сега колкото можете да си припомните, послѣ пакъ ще ви се даде врѣме. Най-напрѣдъ тъй да почнемъ:

Освѣнъ горѣпоменатитѣ лица, знаяха ли и други за това нѣщо?

— Знаяха още Кривцовъ и Аристовъ.

— Каква служба занимаваха тѣ въ Одесса?

— Кривцовъ бѣше прѣдсѣдатель на Славянското Благотворително Общество въ Петербургъ, а Аристовъ се считаше дѣловодитель на сѫщото общество.

— Тѣ какво участие зимаха въ заговора — съзаклятници ли бѣха, или имаха друга нѣкоя миссия?

— Всичкото тѣхно участие състоеше въ това: да ни доставятъ парични срѣдства, за да се постигне цѣльта, която имахме.

— Други още лица не знаяха ли за заговора?

— Немогѫ да си припомня.

— Драганъ Цанковъ знаеше ли?

— Азъ бѣхъ му писалъ, но не номня, той какво отговори на писмото ми.

— Други лица въ Руссия знаяли ли сѫ? Тукъ се споменува нѣкой си графъ; и той знаялъ ли е?

— Не могѫ да си спомня за този графъ.

— Продължавайте по-нататъкъ: какъ се започна работата; какво ви подбуди на това?

— Изобщо казано, подбудиха ни нѣколко причини: първо моята лична неволя, като емигрантъ отъ 6-й Септемврий 1885 г., сѣтнѣ дългото ми стоение като емигрантъ въ чужбина; сетнѣ слуховетѣ и извѣстията, които идяха отъ България, заради не доброто положение на работитѣ, за страданията на разни

Прѣдсѣд.:
К. Поповъ:
лий 1889 год.
слѣдъ това
11—12 Апр.
Тукъ седѣхъ
съмъ излѣзал
на мѣсецъ
— За
— Т
дѣния, азъ
Под
съ Крив
гостилни
К.
За
година.
въ цен
К

казан

кога.

се
ри

и
н
с

...ждения, които имахъ въ
... книжка, да се жертвувамъ
... за доброто бѫдѫще на бъл-
...гаринитѣ, които ме подбу-
... едно такова дѣйствие, ще
... за България, за което моя

... идеалъ?
... в възвръщанието ѝ въ
... порядъкъ, въ испълнението на
... бѫдѫще, обединението на цѣло-
... Балканския Полуостровъ неза-
... което и да било чужда държава.
... не мога да кажа.
...яловихте само съ такова ограни-
... другите, когато е имало много
... сте избрали само тѣзи, които ли-
... Кажете и нѣщо за приготовле-
... за срѣдствата и за заминаванието

...
... само съ нѣколко лица, защото
... става съ по-малко лица. То е об-
... заговори въ историята на всич-
... искахме да спазимъ тайпата. Цѣльта
... ъ посѣгание противъ живота на Не-
...

... задължателства по между си?
... помня добрѣ, но мисля, че други
... честната кавалерска дума, че ще

... каква клѣтва?
... да сме давали.
... по-нататъкъ.
... раздѣлихме си ги, и азъ на 4 Мартъ
... стахъ тамъ единъ мѣсецъ; 2—3 дена
... дойде и К. Поповъ.
... направихте заговора въ Одесса?
... въ началото на 89 г., Януарий или Февр.
... год.
...

— Сетнѣ отъ Ц/градъ даде ми се паспортъ и заминахъ за България.

— Отъ гдѣ се снабдихте съ срѣдства?

— Отъ Кривцова.

— По колко пари си раздѣлихте?

— По около 30 напал.

— Друго нѣщо не получихте ли?

— Получихме и револвери.

— Кои взеха револвери?

— Азъ отъ тѣхнитѣ револвери не взехъ; азъ си купихъ отъ Ц/градъ, а мисля, че взеха: Поповъ, Мусевичъ, Василиевъ и не помня още кой.

— Тѣзи пари и револвери вий ли ги искахте или отъ Руссия ви ги пратиха тукъ?

— Ний ги искахме.

— Какъ вземахте Турскитѣ паспорти — сами или други ви снабдиха съ тѣхъ?

— Сами си ги искарахме.

— Продължавайте.

— За заминаванието отъ Цариградъ за България трѣбваше да искамъ поне единъ билетъ отъ нашето въ Цариградъ агентство. Получихъ такъвъ билетъ и на 4-ий Априлий заминахъ за България, право за София. Останахъ тукъ 2—3 дена, послѣ слѣзохъ въ Пловдивъ и, заедно съ брата си, заминахъ за Карнобатъ при майка си. Азъ като видѣхъ майка си, която отъ много години не бѣхъ виждалъ и понеже между мене и майка ми сѫ се сложили особни връски, азъ се почувствувахъ до извѣстна стъпень расколебанъ. Но, разбира се, борихъ се съ себе си. Оставихъ брата си въ Пловдивъ и азъ се върнахъ пакъ въ София. Въ София ме завари Константинъ Поповъ, разговорихме се по тази работа, какъ да стане. Въ това врѣме Софийския градоначалникъ, Басмаджиевъ, ме вика и ми прѣдложи да напустна София. Установихъ се въ Пловдивъ при брата си. Слѣдъ 1—2 дена дойде и Поповъ. До като слушахме, отъ тукъ отъ тамъ, кога ще мине Негово Царско Височество, менъ сърдцето ме потегли пакъ въ Карнобатъ и отидохъ при майка си. Имахме случай на саме да си прикажемъ съ нея и се оплачемъ единъ на другъ. И дѣйствително при това второ срѣщание се расколебахъ и се покърти сърдцето ми окончателно, но страшна борба имаше въ моята душа. Помня, че почувствувахъ

обязателствата, които съмъ взелъ прѣдъ себе си, прѣдъ другаритѣ си и прѣдъ идеята. Дълго врѣме размислювахъ и най-сетнѣ дойдохъ до едно заключение. Заключението бѣше това: тази работа, която съмъ се натоварилъ да върша, по естество не е за мене, защото азъ никога въ живота си не съмъ се занимавалъ съ оржжие. Натурата ми сама по себе си не е за такава работа. Това разтълкувание на моята натура, даде ми единствения способъ, да се помира съ себе си и да се откажа отъ това дѣло, макаръ и другаритѣ ми да биха ме осждили като измѣнникъ на едно прѣдприятие. Тогава азъ захванахъ да кроя планъ, по кой начинъ да се освободж, да освободж живота си, който считахъ за необходимо нужденъ за спокойствие, за добруванието на старость на майка си; да освобода себе си отъ една работа, за която не съмъ създаденъ естественно, — и какъ да направя, щото да се не осѣтятъ другаритѣ ми за това, а сжщо така да се не сѣтятъ и ония лица, които сж ни снабдили съ срѣдства, заради тази наша цѣль. Мислѣхъ и най-сетнѣ скроихъ този планъ. Но мисля, че почитаемия сждъ ще ми даде случай другъ пжть, за да расправя подробно за това нѣщо.

— Гдѣ се намѣрихте съ Попова въ Пловдивъ.

— Като заминахъ отъ тукъ за въ Пловдивъ, слѣдъ 2—3 дена дойде и Поповъ тамъ и се виждахме. Азъ му намѣрихъ и една кжща въ гръцката махала.

— Какво вършеше Поповъ въ тази кжща, излизаше ли вънъ да се расхожда?

— Излизаше, ходеше, но не толкова явно. Послѣ, като заминахъ азъ за Карнобатъ, той бѣше останалъ, за да събира свѣдѣния за маршрута на Негово Царско Височество.

— Прѣди да отиде въ станцията, какъ се намѣрихте съ Попова и какво говорихте?

— Не мога да си спомня.

— Като отидохте въ станцията бѣше ли Негово Царско Височество тамъ.

— Да, бѣше, и много близо до мене, но азъ недръзнахъ да гръмна. Поповъ бѣше до мене и тогава бѣше най-прѣкрасния случай, но не извършванието азъ го тълкувамъ само по този начинъ, че азъ бѣхъ расколебанъ.

— Защо не се извърши това отъ Попова?

— Не знамъ.

— Ами Поповъ буташе ли ви задъ гърбътъ, за да гръмнете?

— Имаше нѣкой да ме бута, но не зная отъ кого бѣше това. Азъ помислихъ, че е отъ него, но по съвѣсть не могѫ да кажа точно, защото имаше много публика, та че може да е било отъ другиго нѣкого.

— Ами когато втори пѫть ходихте на гарата, на 8 Юний, да убивате Негово Царско Височество, какво се случи?

— Слѣдъ заминаванието на трена отидохъ въ захода и гърмнахъ нарочно. Този ми бѣше плана, за да оттърва себе си отъ отговорността прѣдъ другаритѣ си, — планъ, който азъ видохъ отъ послѣ, че излѣзе дѣйствително сполучливъ — умно скроенъ, защото само по този начинъ можеше да накарамъ, да бѫда демонстративно отстраненъ отъ Пловдивъ и сетнѣ да прѣдставя на другаритѣ си работата въ тази смисъль, че заговорътъ се е осуетилъ вслѣдствие на една фатална случка.

— Поповъ бѣше ли на станцията?

— Бѣше.

— Защо се страхувахте отъ Попова?

— Азъ се страхувахъ да не би да узнае той, че работата е развалена отъ мене.

— Слѣдъ вистрѣла какво се случи?

— Слѣдъ вистрѣла, излѣзохъ на перона, като видѣха, че джобътъ ми пуши, събраха се стражари, стана шумъ, дойде г-нъ Дюкмеджиевъ, тогавашенъ Пловдивски кметъ, распита работата, взе револвера, даде го на стражара и каза да ме заведѫтъ на участъка. Стражаритѣ се колебаяха, но най-сетнѣ закараха ме. Отидохъ въ участъка, прѣспахъ нея нощь, на втория денъ ме пуснаха. Вечерьта се видохъ съ Попова, разсказахъ му работата въ такъвъ видъ, като че случайно е станалъ вистрѣла и че се подозирамъ, че този вистрѣлъ има свърска съ идванието на Негово Царско Височество; вниманието на полицията е възвудено и че той трѣбва да си върви по-скоро. Той се съгласи и замина за Одринъ. Остана сега какъ азъ демонстративно да бѫдѫ изгоненъ отъ Пловдивъ, за да нѣмамъ обязателство за послѣ, т. е. да прѣдстава, че азъ съмъ каралъ работата, но една случайность ме е побъркала и вслѣдствие на нея отстраняватъ ме на мѣстожителството. И дѣйствително тъй се случи. На 15 й Юний дойде Бояджиевъ, градский приставъ, и ми каза да оставя Пловдивъ и да замина на мѣсто-

обязателствата, които съмъ взелъ прѣдъ себе си.
ритѣ си и прѣдъ идеята. Дълго врѣме размис
сетнѣ дойдохъ до едно заключение. Заключен
тази работа, която съмъ се натоварилъ да в
не е за мене, защото азъ никога въ живота
нимавалъ съ оржжие. Натурата ми сама по
такава работа. Това разтълкувание на мо
единственния способъ, да се помира съ с
кажа отъ това дѣло, макаръ и другаритѣ
дили като измѣнникъ на едно прѣдприя
нахъ да кроя планъ, по кой начинъ да
бодж живота си, който считахъ за необ
койствие, за добруванието на старость
бода себе си отъ една работа, за ко
естественно, — и какъ да направя,
гаритѣ ми за това, а сжщо така да
които сж ни снабдили съ срѣдства,
слѣхъ и най-сетнѣ скроихъ този п
емия сждъ ще ми даде случай др
дробно за това нѣщо.

— Гдѣ се намѣрихте съ П

— Като заминахъ отъ тукъ
дена дойде и Поповъ тамъ и
и една кжща въ грьцката ма

— Какво вършеше Поп
вънъ да се расхожда?

— Излизаше, ходеше,
заминахъ азъ за Карнобатъ.
свѣдѣния за маршрута на

— Прѣди да отиде в
Попова и какво говорихте

— Не мога да си сп

— Като отидохте въ
Височество тамъ.

— Да, бѣше, и ми
да грьмна. Поповъ бѣ
ния случай, но не нам
този начинъ, че азъ б

— Защо не се

— Не знамъ.

ъ. Тогава
направихъ
разбира се,
вече ми е

раскаяхте отъ
ано и сте се
съ старата въ

ой планъ, за да
мъ другаритѣ си.
ли да ни кажете?
ичко?
ъ, че дневника ми
за, признахъ всичко
що си губите времето,
да ви расказа всичко.
ъ, вий казахте вашитѣ
че сте имали побужде-
лични облаги. Кои сж
заставили да направите

и лични облаги. Азъ
поводъ съмъ билъ прѣ-
ня 1885 г. насамъ и азъ
въ, безъ моя ни най-малка
направя по-подробно за това.
денъ, а при това имате и
азъ тукъ и побуждения, про-
дства, какво значи това?
сжщество на човѣка е свързано
насилватъ и ума.
ото състояние на тѣлото, човѣкъ
за които не би помислилъ

идеята за обединението на Бълга-
съ Русия и славянството?
отъ моята люлка. Бѣща ми, Ни-
дѣтелствуватъ неговитѣ
то Списание" на кни-

ния, още отъ 1846 година въ
едно съ всичкитѣ ес-
черква въ Цариградъ,
і съборище на Българитѣ
е това списание и вие тамъ
ица ми, въ което е казано,
ъ, се з дължавамъ, до като
всичкитѣ разноски да бѫдѫтъ
ри за добрѣ българската об-
лати тѣзи разноски. Азъ съмъ
ъ малъкъ съмъ ималъ случай
Да кѫсо да ви кажа, азъ още
лъ да се освободимъ отъ гърцката
слѣдъ като се освободихме — за
, и за пълно споразумѣние и дру-
ге и за пълната цѣлокупность на
а сѫ моитѣ идеали и азъ ги носа
дѣтинство. Още отъ 1867 г., когато
ахъ училището и до сега се мѫча за тѣхъ.
ли сте се противъ славянската идея?
анската идея не съмъ се борилъ.
азбирате подъ славянската идея?
нската идея азъ разбирамъ, че всичкитѣ
като членове отъ славянското плѣме, сѫ
тъ въ съгласие и любовъ съ Руссия и

же би, подъ славянската идея да разбирате
ponderence съ Руссия, както стана напримѣръ
объединение и тукъ да стане нѣщо като русска

нското объединение е основано въ историята,
ръ Великий, върху единството на языка, а у
ли нѣщо не може да стане, защото ний имаме
язикъ и отъ когато Руссия е почнала да спомага
житѣ народи, азъ не съмъ забѣлѣзалъ нѣкакво на-
рху языка, за да може да се мисли, че тукъ се
лъ за объединение подобно на германското. Азъ раз-
. просто, че Руссия помага за въздиганието на сла-
то плѣме, но не и за завладѣванието на славянскитѣ
ия.

— Значи вий сте противъ prépondегеnce-тъ, но не сте ли се борили противъ славянската идея, когато бѣха русскитѣ генерали тукъ?

— На 27-й Априлий, 1881 година, когато стана прѣврата, русския полковникъ Ремлингенъ управляваше отъ Августъ до края на Декемврий мѣсецъ, слѣдъ това зеха управлението либералитѣ и настана въ България миръ и тишина подъ чисто българско управление. Но като мина властьта въ ржцѣтѣ на консерваторитѣ, тѣ почнаха да управляватъ по свое усмотрение. Стана такава бъркотия, щото Княза се принуди да отиде въ Руссия и да каже: „дайте ни генерали да управляваме България". И дѣйствително, щомъ дойдоха тѣ, дадоха и намъ, на опозицията, да изджхнемъ. Прѣзъ тази година можеше да се пристжпи вече къмъ опитвание за помирение между консерваторитѣ и опозицията, съ Цанкова на чело. Както знаете, това спогождение стана, генералитѣ си отидоха и стана чисто либерално министерство съ Цанкова на глава, който стоя 6 мѣсеца. Това бѣше единственото врѣме, за което и вѣстникъ „Свобода" призна, че прѣзъ тѣзи 6 мѣсеца въ България владѣеше истински миръ и тишина, съгласно съ Конституцията.

— Какво излиза отъ това?

— Разправямъ обстоятелствата, когато живѣяха генералитѣ тукъ. Тогава имаше посѣгателство и върху моя животъ и много пжти съмъ билъ затварянъ. Слѣдователно, твърдѣ е логично, щото азъ да съмъ билъ на мнѣние, че генералитѣ ни бъркатъ работитѣ, но слѣдствието ми доказа, че работата не е така. Когато разсждихъ и разсжждавахъ по-зрѣло, узнахъ, че на това генералитѣ не бѣха криви и че тѣзи генерали дойдоха не сами, за да ни узурпиратъ или завладѣватъ, а по изричната молба на Княза Батемберга.

— Вий не знаете ли, че генералитѣ готвяха испжжданието на Княза и Цанковъ бѣше повиканъ ужъ за да помири консервативната партия съ либералната,а главната му цѣлъ бѣше той да улѣсни това испжждание? Това и дѣцата го знаяха.

— Азъ зная какъ е било, защото и азъ съмъ игралъ тогава роль, и казахъ ви вече, какъ глѣдамъ на тази работа.

Искамъ да кажа, че ако и може би да съмъ билъ противъ русскитѣ генерали, *азъ никога не съмъ се борилъ противъ славянската идея.*

— Г. Миларовъ! на въпроса на г. прѣдсѣдателя, признавате ли се за виновенъ въ тритѣ пункта, които ви и опрѣдѣли, вий отговорихте, че не се признавате, че като сте биле въ Одесса, сте инспирирали противъ живота на Господаря. Не е ли това прѣстжпление?

— На въпроса, както ми се постави отъ г. прѣдсѣдателя, азъ казахъ, че не съмъ виновенъ, защото г. предсѣдателя, въ въпроса, каза, че било спрѣно прѣстжплението не по моя воля, когато азъ по своя воля оставихъ тази конспирация. Не признавамъ, че по независящи отъ мене причини е въспрѣно испълнението на конспирациата, а по моя собственна воля.

— По вторий въпросъ, че сте влизали въ споразумѣние съ неприятелски настроена намъ държава, вий казахте, че не се признавате за виновенъ, но казахте, че сте биле подпомагани отъ нѣкакъвъ си Слав. Комитетъ. И това не е ли прѣстжпление?

— Азъ не считамъ, че съмъ влизалъ въ споразумѣние съ друга държава, както отговорихъ и по-напрѣдъ. Азъ считамъ, че съмъ билъ подпомаганъ отъ едно частно общество въ Руссия.

— Кой е прѣдсѣдатель на това общество?

— Графъ Игнатиевъ.

— Каква личность е той въ Руссия?

— Той е частна личность. По-напрѣдъ е билъ министръ, а сега въ немилость.

— Влизали ли сте въ споразумѣние съ графа Игнатиева?

— Не помня.

— Но това сте казали въ прѣдварително слѣдствие?

— Не помня.

— Но ако ви се покаже подъ вашия подписъ ще ли го признаете?

— Не знамъ.

— Въ каква смисълъ сте казвали вий, че сте се обязали прѣдъ Руссия и Цанкова да правите тази конспирация?

— Въ каква смисъль съмъ употрѣбилъ тази фраза н… помня. На тоя часъ не желая да отговарамъ по тоя въпро…

— Клѣхте ли се, когато правихте заговора?

— Не мога да си спомня. Даже въ обвинителний актъ се говори, че клѣтвата била подписана съ кръвъ, но такова нѣщо не е употрѣбено. Най-сетнѣ, когато видя самъ дневника си, може да си спомня. Азъ и тази сутринъ ви молихъ да ме извините за това. Въобще азъ мисля, че дневника ми съдържа всичко. Азъ имамъ впечатлението, че не бѣше тъй, но когато видя дневника, тогава може да си спомня и да отговоря. Дайте ми възможность да видя дневника, заедно съ моя защитникъ, и тогава ще отговоря.

— Не помните ли да сте санкционирали вашия заговоръ, така, че ако нѣкой издаде тайната, ще да го убийте?

— Г. Прокуроре! И тоя въпросъ влиза въ другитѣ. Моля ви се имайте търпѣнието до слѣдующий пѫть, когато ще ви искажа всичко лоялно, ясно, чисто.

— Спорѣдъ К. Попова такова нѣщо е имало, а вий не помните?

— Възможно е да е било, но какво да кажа, когато не е било едно, а хиляда.

— Така или инакъ отговорете, защото не може да се върши работа?

— Може би, може би! . . . Но какво да кажа, когато не знамъ и когато нѣмамъ възможность да разгърна онова кюшенце отъ мозака си, въ което се таи всичко това. Нѣмамъ никакъвъ интересъ да крия това.

Защит. Помяновъ: Г да сѫдии! Понеже г. Миларовъ е въодушевенъ да отговаря на всичкитѣ питания, нека му се даде дневника и тогава ще отговаря по всичко категорически.

Прокурора: Г-да сѫдии! Обичай сѫществува, че при всѣка работа трѣбва да има единъ рѣдъ. По напрѣдъ се намира за нуждно да се задаватъ въпроси отъ прокурора и защитата, та ако отъ отговоритѣ излѣзе нѣщо не ясно, не обяснено, тогава вече се сравняватъ документитѣ. На подсѫдимия се прѣдоставя право да отговаря *да* или *не*, или *не си спомнямъ*, или просто да замълчи. Сетнѣ ще настѫпи такъвъ моментъ, когато ний ще искаме да провѣримъ всичко това. Азъ казвамъ, че въ обвинит. актъ сѫществува това и за това питамъ. Ама че на г. Миларова му трѣбвало врѣме, азъ не съмъ виновенъ за това.

С. Миларовъ: Мене ми жално за гдѣто става всичко това, но подиръ категорическитѣ думи на г. Прокурора, че това го

имало въ дневника, казвамъ, че щомъ го има тамъ, то трѣбва да е било, но ако го нѣма, не е било. Ето защо азъ искамъ да видя дневника.

Прѣдсѣд.: За да се не губи на праздно врѣмето, съобщавамъ ви, че законътъ ви дава право да не отговаряте нищо; но за да не се спираме по-вече за работи, които вий не можете да си спомняте, можете да отговаряте: *да, не* и т. н., а пъкъ когато дойде врѣмето да се разглѣждатъ документитѣ, тогава е другъ въпроса; тогава можете да отговаряте така, или пъкъ можете и да отказвате.

С. Миларовъ: Азъ не казахъ нѣщо по-вече и моля да ме извините за това.

Прокурора: Значи вий не помните да ли при заговора е имало и това условие?

— Щомъ го има въ дневника, трѣбва да е било.

— За оржжие рѣшавали ли сте нѣщо?

— Рѣшавали сме.

— Какво оржжие избрахте да употрѣбите: бомби, ками, револвери?

— Не могж да си спомня.

— За бомби пращали ли сте нѣкого да заржча?

— Възможно е да е станало такова нѣщо, но по това не си спомнямъ нищо.

— Билъ ли е пращанъ Мусевичъ нарочно въ нѣкой градъ да ги приготви?

— Не помня.

— Какъ ви се разрѣши да дойдите въ България?

— Г-нъ Д-ръ Вълковичъ ми каза, че за мене имало разрѣшение да се върна и ми даде единъ билетъ за свободенъ проходъ и съ него влѣзохъ въ България.

— Щомъ дадохте заявление, за да ви позволятъ да влѣзете въ България, пуснаха ли ви?

— Не; цѣлъ мѣсецъ чакахъ.

— Въ каква смисъль написахте заявлението си?

— Че желая да се върна въ България, но подробно не помня какво съмъ писалъ.

— Неподозираха ли ви като опасенъ човѣкъ?

— Не помня такова нѣщо.

— Въ вашийтъ дневникъ сте писали, по поводъ на това ви заявление, много подробно за мѣркитѣ, къмъ които ще при-

бѣгнете само и само да ви се позволи да дойдете въ България, като прибавяте, че ще викате като покорна рая „да живѣе Н. Ц. Височество“, че ще обѣщаете, че ще живѣете мирно и пр. само и само да дойдете въ България?

— Не си спомнямъ.

— Редактирали ли сте в. „19-ий Февруарий“ и съ чии срѣдства?

— Редактиралъ съмъ го заедно съ Д. Поповъ и то съ частни наши срѣдства.

— Ами в. „9-й Августъ“ редактирали ли сте и съ чии срѣдства?

— „9-й Августъ“ бѣше съ помощьта на Хитрово, въ Букурещъ.

— Защо си излѣзохте отъ Пловдивъ?

— Казаха ми отъ полицията, именно приставътъ Бояджиевъ, че трѣбва да напусна Пловдивъ, защото се подозирамъ. Азъ обаче имахъ интересъ да кажа, че съмъ интерниранъ. Отъ Пловдивъ, азъ отидохъ въ Карнобатъ. За доказателство, че не съмъ билъ интерниранъ, служи обстоятелството, че азъ ходихъ три пѫти въ Ямболъ, на лѫджитѣ, въ Сливенъ и въ Бургасъ, отъ гдѣто напослѣдъкъ искахъ да замина за Цариградъ.

— Забранявано ли ви е да живѣете въ Пловдивъ?

— Да, слѣдъ гърмежътъ ми казаха да го напусна, но не ми е заповѣдано.

— Подъ какво име дойде Поповъ при васъ?

— Той дойде подъ друго име.

— Защо?

— Боже мой! На ли казахъ, че той дойде за тази работа?

— Вий не сте се крили, а К. Поповъ защо се е крилъ?

— Не знамъ.

— Кога испратихте К. Попова за Одринъ?

— На 8-й Юлий стана случката съ револвера. На 9-й сѫщий вечерьта се видѣхъ съ К. Попова и се съгласихме той да се върне въ Одринъ, понеже му прѣдставихъ: че работата е много опасна; че ужъ полицията има голѣмо подозрѣние; че гърмването на револвера е турено въ свърска съ минаването на Н. Ц. Височество и той се съгласи охотно и избѣга.

— Вий казахте по-напрѣдъ, че сте се расколебали отъ това намѣрение. Отъ кога датира това расколебание?

— Окончателното ми расколебапие е слѣдъ второто ми свиждание съ майка ми и то бѣше прѣди гърмежа. Първий пжть още когато се видѣхъ съ майка си, азъ се порасколебахъ, но когато се видѣхъ съ нея вторийтъ пжть, расколебанието ми се усили още повече.

— Тогава защо отидохте да гърмите на Пловдивската станция?

— Тайната бѣше въ сърдцето ми окончателно рѣшена отъ мене и случката съ револвера бѣше приготвена отъ мене, съ цѣль, щото полицията да ме испрати отъ Пловдивъ, и тогава да мога да се оправдая прѣдъ Кривцова, като му пиша, че работата е осуетена чрѣзъ случката,а не по моя воля. Така сжщо искахъ да се отърва и отъ К. Попова.

— Значи вий сте считали Попова по-твърдъ отъ себе си?

— Да. Когато се расколебахъ, азъ считахъ Попова за по-твърдъ и се вардяхъ отъ него вече.

— Ами слѣдъ гърмежътъ и прѣди да тръгне Поповъ за Одринъ, той каза ли ви, че и той се отказва отъ това?

— Такова нѣщо да ли е казалъ Поповъ не помня. Трѣбва да си помисля, че тогава да отговоря. Да, знамъ само това, че той много охотно се съгласи да си отиде. Азъ се надѣвахъ отъ него на по-голѣмъ опоръ и за това въ мене се породи едно съмнѣние.

— Не ви ли е останалъ въ умътъ такъвъ важенъ фактъ, т. е. да ви е казалъ, че той се отказва окончателно?

— Азъ го считахъ него за много по-твърдъ отъ мене, но да ли ми е казалъ, нѣщо въ тази смисъль, прѣди да замине, не помня.

— Ако се бѣше отказалъ, азъ мисля, че вий щѣхте да направите една стачка и щѣхте да се съгласите да лъжете заедно?

— За нея вечерь, когато му говорихъ, ако е казалъ такова нѣщо, не знамъ, но, ако при тръгването си го е казалъ, за него могж да кажа, че не помня.

— Вий казахте, че неумѣнието ви да владѣете оржжие е една отъ причинитѣ да се откажете отъ заговора, така ли е?

— Не тъй. Азъ казахъ, че моето естество е такова, че азъ никога не съмъ вземалъ оржжие. Азъ човѣкъ не съмъ ударилъ прѣзъ живота си и това го усѣщамъ въ себе си. По-сетнѣ,

бѣгнете само и само да ... же би съ по-
рия, като прибавяте ... вършенно вѣрно.
вѣе Н. Ц. Впосче... умъ": „ръша-
и пр. само и само ... мално сжщество
— Не си ... ?
— Редак... извѣстно врѣме да
срѣдства? ... Gérant и Лапчо си
— Р...
частии на ...
— ... Одеса, а пъкъ Лапчо
срѣдств... тогава той излѣзе съ
... и разумъ".
Букв... Ценкова и какво си гово-

... на този въпросъ, нека да
... и умъ и разумъ въ Карно-
... година—1889. Въ Карнобатъ си
... чна библиотечка и умъ и разумъ
... и дълбоко. Още прѣзъ есеньта
... единъ огроменъ планъ—за съста-
... ическа поема. Не се срамувамъ да
... доста спомогна, за да се поста-
... да се сравня съ Омера, Данте и
... се залѣгнахъ да ги изуча. Не ме е
... билъ тъй тщеславенъ, защото и азъ
... свитѣ слабости, както и други. Г-не
... кащи купища мои дневници, отъ които
... съмъ работилъ по тази часть. Първо
... въ подробно студиране на всичкитѣ
... захъ отъ Виргилий, Омира и Данте и
... се посвѣтихъ окончателно да изуча тия
... тщеславието да ги стигна. Вѣрвамъ, че въ
... рапортитѣ на околийския началникъ, отъ
... че азъ цѣла година не съмъ излизалъ
... вечерь, когато излизахъ на расходка по
... съ книга въ ржцѣ. На врѣхъ годината, азъ
... ка на банитѣ и то тогава, когато наскоро
... изборитѣ за народни прѣдставители. Не отъ
... а отъ стр... тогава, че нѣкои лица
... се подозрали, че ... атъ на изборитѣ, щѣли

да се отстранатъ, та по тая причина азъ напустнахъ банитѣ и отидохъ въ Сливенъ, гдѣто имахъ да си купя нѣкои работи, съ цѣль да не навлеча подозрѣние на себе си. Въ Сливенъ, случайно се запознахъ съ Александра Пенкова и се черпихме съ бира. Слѣдъ 1—2 дена случайно се научихъ, че трѣбвало да огида на банитѣ до настжпванието на изборитѣ въ Сливенъ. Азъ самъ искахъ да отида на ладжитѣ, но понеже и Александръ Пенковъ каза, че и той искалъ да отиде, отидохме заедно. Това е било само моето свиждание съ Алек. Пенкова. Той, Миларовъ, както по-добрѣ сте го видѣли въ дневника и както ви се прѣдставя сега, не е можалъ да заговаря съ Пенкова. Освѣнъ това, азъ имахъ и други два въпроса, които се касаяха до нашата православна теология. Слѣдователно тоя Миларовъ, който има доказателство, че се е занимавалъ съ тия работи, които може да прѣдстави прѣдъ сждътъ, ако бжде случай, — той не е можалъ да заговаря съ Алек. Пенкова. Отъ цѣлата му корреспонденция не може да се види друго нѣщо, освѣнъ, че нѣма нито сѣнка отъ подобно нѣщо. Азъ даже отъ Кривцова съмъ таилъ нѣкои работи, та колко повече отъ Пенкова. Напротивъ има доказателства, че азъ съмъ тръгналъ съвършенно на другъ пжть, а не по заговори. Този Миларовъ се билъ срѣщналъ съ Алек. Пенкова и го питалъ: (Чете обв. актъ): „има ли понятие отъ химията, за да му се възложало нѣкакво си прѣдприятие, като го прѣдупрѣдилъ, че се касае до важни секретни работи, които, ако той не би съумѣялъ да скрие, щѣли биле да му струватъ живота. Касаяло се, да се вематъ мѣрки, за да се укрие и упази отъ поврѣжданпе динамитъ, който щѣлъ да се пренесе отъ Турция и билъ прѣдназначенъ за употрѣбление не въ близко бждяще. Слѣдъ това съобщилъ му, че ще му открие важни тайни, но прѣдварително поискалъ да даде прѣдъ него такава клѣтва: „заклѣвамъ се, че това, което ми кажешъ, ще го пази въ тайна и ако чуешъ нѣщо отъ това да се усъмнишъ въ менѣ, давамъ ти право да ме погубишъ". А когато свидѣтеля далъ и клѣтва, Миларовъ продължилъ, че имали свои хора въ Карнобатъ, които щѣлъ билъ да прати въ София, за да хванатъ и убиятъ г. Стамболова; че ако това не се случило, то щѣлъ да заповѣда да се употрѣби въ дѣлото динамитъ и че пари за тая цѣль щѣло да се отпустнатъ отъ руското правителство". Можехъ ли азъ да кажа това на Пенкова, когото не познавахъ добрѣ? Въ Карнобатъ азъ съ никого не

съмъ се срѣщналъ и за това може да се види въ рапортитѣ на Окол. Началникъ.

— Г-нъ Миларовъ! Тѣзи нѣща можите да кажете, когато дойде рѣдъ да се испита свидѣтеля.

— Добрѣ. Азъ искамъ да кажа само това, че това нѣщо е измислено. Освѣнъ това, азъ зная, че при прѣдварителното дознание ми показаха други такива показания които не се съгласяватъ съ това. Има и други обстоятелства и когато дойдо рѣдъ квадратно ще ви докажа, че това не е тъй.

— Азъ ви слушахъ съ удоволствие повече отъ 10 минути и не могѫ да се начуда какъ така вий помнитѣ тия подробности, а не помните работи, за които ви питахъ по-напрѣдъ?

— Да, но това е ново нѣщо и е прѣсно още въ умътъ ми.

— Добрѣ. Ами срѣщахте ли се съ Пенкова?

— Срѣщахъ се.

— Говорихте ли си за прѣврати?

— Абсолютно, абсолютно никога.

— Но азъ виждамъ въ очитѣ ви кръвьта, която е текла у васъ тогава, когато сте писали всичко, а пакъ сега какъ не си припомняте?

— Това е вѣрно, но забѣлѣжете, че тогава азъ съмъ се намиралъ въ едно увлечение, единъ видъ кошмаръ.

— Писвали ли сте нѣкога за нѣщо на г-на Д-ра Моллова и за какво?

— Абсолютно никога и за нищо.

Защ. Марковъ: Моля да се попита г. Миларовъ, познава ли нѣкого си Димитръ Попъ Стойковъ, отъ Стрѣлча.

— Хичъ не могѫ да си спомня. Може да е съвсѣмъ непознато на менъ лице, па може и да е познато, но не си спомнямъ.

П*рокурора*: Не желае ли г-нъ Марковъ да обясни за какво се касае тоя му въпросъ.

Защ. Марковъ: Понеже г-нъ Миларовъ е дошелъ да убива княза съ ревелверъ и незнамъ съ какво още, то искахъ да зная и Димитръ Попъ Стойковъ билъ ли му е другаръ, понеже и той се обвинява за сѫщото. Азъ виждамъ сега че главнийтъ убийца не познава другъ такъвъ.

П*рѣдсѣд.*: Подсѫдими[illegible]ъ! Имате ли за нѣщо да попитате подсѫдимий М

Подсжд. К. Поповъ: Нѣмамъ нищо. Имамъ да му напомня само, че когато той се освободи отъ затвора въ Пловдивъ, азъ му казахъ, че се отказвамъ вече отъ заговора и той се съгласи и ми намѣри пари да замина. Друго нѣмамъ нищо.

Прѣдсѣд.: Какво ще възразите г-нъ Миларовъ на това?

Подсжд. С. Миларовъ: Вечертьта, когато се съгласихме да тръгне за Одринъ не си спомнямъ да ми е казалъ подобно нѣщо и мене ми се вижда странно това. Но цѣлъ день имаме прѣди това, т. е. до като му намѣря пари и тогава, ако ми е казалъ, такова нѣщо, не помня.

— Въ своитѣ си прѣдишни показания, вий сте казали изрично, че вашата цѣль, спрямо К. Попова, е била да се избавите отъ него, понеже той постоянно, като чукъ стоялъ надъ главата ви.

— Постоянно да е стоялъ надъ главата ми не помня да съмъ казалъ, но че се съмнявахъ въ него, че той е съвършенно искрененъ, когато се бѣхъ расколебалъ, това е фактъ.

— Когато се намѣрихте съ К. Попова, кой кого е дирилъ тука: той ли васъ, или вий него, или пъкъ случайно се намѣрихте?

— Той ме е дирилъ и ме намѣри въ хотелъ „Вазовъ“. Помня, че въ Цариградъ му казахъ: тамъ да се срѣщнемъ.

— Не помните ли кога тръгнахте за Пловдивъ?

— Не помня.

— Вий въ Пловдивъ заедно ли живѣяхте?

— Азъ живѣяхъ у брата си, а той въ частна кжща, която азъ му наехъ, близо до гръцката митрополия.

— К. Поповъ сжщий ли револверъ имаше при себе си въ Пловдивъ, който му се даде въ Одесса, или го бѣше промѣнилъ?

— Трѣбва да е билъ сжщий. Въ Цариградъ само азъ си купихъ револверъ, а той трѣбва да е задържалъ револвера си, защото нѣмаше съ какъвъ другъ револверъ да дойде въ България, освѣнъ съ него.

— Отговорете право на въпроса?

— Отговарямъ: трѣбва да е билъ сжщий.

— Вий като бѣхте въ квартирата на К. Попова въ Пловдивъ, не обърнахте ли внимание да видите да ли е билъ сжщий револверъ, или не? Я си припомните?

— Не мога положително да отговаря. Какъ да си припомня всички тия работи? Какъ, какъ?

— На 30-й Май, когато отидохте на станцията да извършите убийството, гдѣ се събрахте понапрѣдъ: въ квартирата на К. Попова ли, или на друго мѣсто?

— Ето, на и това е едно обстоятелство, което е исщукнало изъ умътъ ми. Чини ми се, че ний бѣхме на единъ хотелъ — Петербургъ — гдѣто имаше музика; тамъ вечеряхме и подиръ вечерята отидохме.

— По пжтьтъ говорихте ли си нѣщо: не съгласихте ли се кой отъ васъ да стрѣля пръвъ?

— Съгласие имахме азъ да стрѣлямъ пръвъ.

— По съгласие ли стана това или по жребие?

— По съгласие, а не по жребие. Азъ отъ начало още се считахъ като ржководителъ на тази работа и като се върнахъ отъ Карнобатъ, имахъ интересъ да огранича дѣлото, като че безъ друго азъ ще хвърлямъ пръвъ. То бѣше една мѣрка за испълнение на моя самоволенъ планъ.

— Но какъ така? Вий като сте отивали да извършите едно важно дѣло, все таки, по пжтьтъ трѣбва да сте се запитали: кой ще стрѣля пръвъ?

— К. Поповъ може и да ме е запиталъ за това, но гдѣ да помня?!

— Гдѣ се спрѣхте на гарата?

— На платформа, прѣдъ желѣзницата.

— Кое врѣме прѣзъ деньтъ?

— Това бѣше около 10—11 часа прѣзъ деньтъ.

— Каква роль щѣше да играе К. Поповъ на станцията?

— Каква друга освѣнъ да стрѣля и той? Но отъ начало ми бѣше наложено азъ да стрѣлямъ пръвъ, а по-послѣ азъ самъ си го резервирахъ, а пъкъ К. Поповъ трѣбваше да стрѣля само слѣдъ мене.

— Съ колко патрона се пълнеше револвера на К. Поповъ?

— Не помня.

— К. Поповъ показвалъ ли ви е револвера си?

— Въ Одесса го видѣхъ, но въ Пловдивъ не помня да съмъ го виждалъ, обаче не може да е билъ той безъ револверъ.

— Какъвъ бѣше револвера на К. Попова: по-голѣмъ или по-малъкъ отъ вашия?

— Не помня. Моя револверъ бѣше малъкъ и азъ го носехъ въ джоба си. Азъ виждахъ нѣщо въ джоба му, което ми се

стори за револверъ и по-голѣмо, но не съмъ го видѣлъ съ очитѣ си.

— Какво ви попрѣчи на станцията да не стрѣляте: деньтъ ли, или обстановката бѣше такава?

— Това е едно нѣщо, което човѣкъ не може да си обясни. Обстановката бѣше най-удобна — на 3 крачки. Ако въ него врѣме имахъ завардено сѫщото онова рѣшение, сѫщото онова чувство, което имахъ въ Одесса, безъ да му мисля, щѣхъ да го направя, но азъ се бѣхъ расколебалъ вече и, съ една рѣчь, не дързнахъ

— Слѣдъ заминаванието на Н. Ц. Височество на 30 Май и до 8 Юний се въ Пловдивъ ли бѣхте?

— Слѣдъ това ходихъ въ Карнобатъ и останахъ тамъ около три недѣли, а когато се върнахъ, бѣхъ се вече окончателно рѣшилъ да се откажа отъ заговора и бѣхъ спокоенъ.

— До заминаванието на К. Попова, не усѣтихте ли нѣкакво ослабвание у него?

— Право да си кажа, не усѣщахъ, но защощо той се съгласи много лесно да си отиде въ Одринъ, азъ почувствувахъ едно съмнѣние.

— Подсѫд. К. Поповъ! Съ сѫщия ли револверъ бѣхте на станцията въ Пловдивъ, който взехте отъ Одесса, или съ другъ?

— *Подсѫд. К. Поповъ*: Въ Пловдивъ и въ София азъ нѣмахъ никакъвъ револверъ, защото бѣхъ си го забравилъ въ Одринъ.

Прѣдсѣд.: Какво ще отговорите на това г. Миларовъ?

Подсѫд. С. Миларовъ: Моето нѣмувание да ви бѫде найдобрий отговоръ. Азъ съмъ занѣменъ!

— Кога тръгна Г. Василиевъ отъ Одесса?

— Отъ какъ се раздѣлихме въ Одесса на 4 Мартъ, не съмъ се виждалъ вече съ него . . . . Да, по-послѣ го виждахъ въ Сливенъ, но какво е правилъ тамъ не зная.

— Той отказа ли се отъ тая идея?

— Не зная, но спорѣдъ моето впечатление, въ Одесса той бѣше другаръ на Юрдана Бѣлова, така щото имаше едно съмнѣние въ душата ми за него.

— Не сте ли му писвали писмо?

— Не помня да съмъ писвалъ писмо на него.

— Мусевичъ кога излѣзе отъ Одесса?

— Той излѣзе по-рано отъ мене.

— Той каква роль щѣше да играе въ заговора?

— Не могѫ да си спомня. Чини ми се, че въ Одринъ трѣбваше да остане. Имаше даже голѣмъ споръ между него и К. Попова и то за една часть отъ паритѣ, които даде Слав. Бл. Общество. Чини ми се, че Мусевичъ ни лъжеше и играеше съ насъ, понеже азъ съмъ довѣрчивъ, а другитѣ бѣха дѣца.

— Писвали ли сте писма на Мусевича отъ тукъ?

— Да. Писахъ му едно писмо отъ България, за да му прѣдстава случайното гръмвание на револвера и осуетението на дѣлото, и за да го накарамъ да се не съмнява въ това дѣло.

— Съ Руссия водехте ли корреспонденция?

— Отъ какъ се завърнахъ въ Карнобатъ, само едно писмо писахъ на Кривцова. Чини ми се, че писахъ и нѣщо на г. Верковича и повдигнахъ въпросъ въ вѣстницитѣ, за да се възбуди въпросъ въ Нар. Събрание за тоя великъ труженникъ, та да му се издѣйствува пенсия.

— До Д. Цанкова писахте ли?

— Не съмъ писалъ.

— Каква миссия имаше въ Одринъ Мусевичъ спрямо ваший заговоръ? Защо той остана въ Одринъ, а вий дойдохте въ България?

— Той бѣше задоменъ въ Одринъ.

— Другъ е въпроса. Вий сами казахте, че Мусевичъ е билъ членъ въ заговора и вий минувате въ България, а той остава въ Одринъ. Защо? Отказа ли се отъ това, или по друга работа остана?

— Не могѫ да отговоря, защото нѣмамъ документитѣ на ръцѣ, за да си спомня това обстоятелство, но въобще моето впечатление е, че той си е играялъ съ насъ и че слѣдъ като е взелъ паритѣ на хаосъ, казалъ е *бинъ берекятъ версинъ* и съ това да се свърши.

Чл. Подполк. Кутинчевъ: Вий казахте, че слѣдъ като сте се рѣшили да избѣгнете испълнението на заговора, по единъ или другъ начинъ, вий сте се въсползували отъ случайния вистрѣлъ и сте уговорили К. Попова да напусне България. Това положително ли твърдите или не?

С. Миларовъ: До колкото могѫ да си спомня, азъ направихъ това безъ да извѣстя Попова, а като се видяхъ съ

него, още отъ първата дума закачамъ *литания*, че е лошо и че трѣбва да се махаме.

— Значи вий сте искали да заплашите К. Попова?

— Да, тази ми бѣше цѣльта.

— К. Поповъ! Вий казахте, че сте се бояли на всѣкждѣ отъ Миларова. Твърдите ли това?

К. Поповъ: Твърдя, че азъ не давахъ да разбере той, че азъ съмъ се расколебалъ, защото азъ го мисляхъ, че той стои на своето рѣшение.

— Вий казахте, че тоже сте дирили случай да се отървете отъ тоя заговоръ, въ който не сте биле искрененъ и че като сте казали на Миларова, слѣдъ случката съ револвера, че се отказвате и той доброволно се съгласилъ. Стоите ли на тия си показания?

— Да, стоя.

— Г-нъ Миларовъ! Гдѣ е истината? Той казва, че той ви е обявилъ, че иска да си отиде, а вий казвате, че вий сте го убѣдили да си отиде. Кое е вѣрното?

С. Миларовъ: Можете да си въобразите, г-да сждии, колко е тѣжка тази минута за мене! Не могж нищо друго да кажа, освѣнъ гдѣто рѣкалъ оня: „те су, те аллахъ“. Само това впечатление ми е останало, че той много по-лесно се съгласи, отъ колкото азъ се надѣвахъ. А въ тая минута трѣбва да се вземе прѣдъ видъ и това, че се забравятъ нѣкои работи, а стоятъ въ паметьта ония, които човѣкъ самъ е насочилъ, поправди, да извърши.

— Значи, по тоя въпросъ нищо положително не можете да кажете. — Вий, слѣдъ като вече се рѣшихте да се откажете отъ заговора и се заловихте за собственно занятие въ Карнобатъ, нѣкакво писмо отъ Димотика получихте ли?

— Чини ми се че получихъ.

— Отъ кого и съ какъвъ подписъ?

— Не могж да помня.

— Познато ли ви е словото „Трипаничъ“

— Познато.

— Отъ гдѣ ви е познато.

— Чини ми се, че имаше такова писмо, но не помня; ако ми се прѣдстави, нѣмамъ интересъ да крия.

— За нѣкакъвъ прѣводъ се говори въ него.

— Сега си спомнямъ. Тамъ се говорѣше алегорически.

— Кой е писалъ това писмо до васъ?

— Който го е подписалъ.

— Вий за архиолози въ България помните, а за архиваритѣ помните ли?

— Нейсе, нейсе! (Смѣе се и се удря въ главата).

— Въ това писмо се говори за нѣкакъвъ прѣводъ, който трѣбвало да стане по-скоро?

— Не могж да си спомня това.

— Какъ узнахте отъ Петербургъ, че вашия договоръ е одобрѣнъ. Телеграмма отъ Мусевича получихте ли отъ Петербургъ и за това да тръгнете за България?

— Ако има това въ дневника, покажете ми го да ви разясня.

— Костантина Попова пращахте ли за бомби?

— Да, въ Вилно.

— Какъ щѣхте да употрѣбите бомбитѣ?

— Не могж да си спомня.

— Револверитѣ знаехте какъ ще употрѣбите, съ камитѣ щѣхте да мушите, ами съ бомбитѣ какво щѣхте да правите?

— Колкото знамъ съ едното, толкова и съ другото, ами работата е, че тогава такъвъ вѣтъръ ни бѣше завѣялъ и това е то.

— Нѣкого си Орловски познавате ли: виждали ли сте се съ него?

— Мисля че имаше единъ такъвъ емигрантинъ. Съ него трѣбваше да съмъ се виждалъ въ Одесса, ако е билъ тамъ. Напослѣдъкъ ми се каза, че имало подобно нѣщо въ моя дневникъ, но азъ абсолютно непомня.

— Защо и по какви причини се е заканвалъ той да убие покойний Д-ръ Вълковичъ?

— Не помня. Казаха ми, че го имало въ дневника ми, но абсолютно непомня това.

— Вий, въ дневника си особенно, пишахте, разбира се, тия обстоятелства, които иматъ значение за дѣлото, и това обстоятелство гдѣто Орловски е казалъ, че ще убие Д-ра Вълковича, навѣрно сте считали тоже за важно, защо да не го помните и него?

— Не помня. Тамъ има една дума „нейсе“ и тя показва какъ съмъ глѣдалъ на тѣзи работ

Чл. Подполковникъ Галунски: Отъ коя година сте въ Одесса?

Св. Миларовъ: Отъ 1888 година.

— Тамъ нали имаше много емигранти, и съ тѣхъ направяхте ли събрания за да размишлявате какъ да извършите заговора, който сте крояли?

— Тамъ имаше доста емигранти, но събрание тѣ не сж имали, освѣнъ единъ пжть, когато доде разрѣшението за завръщание въ България, и за тази именно работа бѣхме се събрали за да видимъ кои желаятъ и кои нежелаятъ да се вър натъ въ България.

— Не се ли виждахте дамъ и съ Груева, Бендерева, Сарафова, Вазова и другитѣ емигранти, които се намираха въ Одесса?

— Тамъ ги нѣмаше тѣхъ тогава. Тѣ бѣха прѣди мене.

— Константинъ Поповъ знаеше ли, за какви гранати се испраща да донесе, когато отиде въ Севастополъ и Вилна.

— Азъ прѣдполагамъ да е зналъ, но не си спомнямъ добрѣ.

— По-рано не сте ли говорили за това?

— Не помня.

— Когато бѣхте на събрание въ централната гостилница, Кривцовъ не бѣше ли и той тамъ?

— Не помня.

— За да земе участие въ изборитѣ прѣзъ 1889 год. писахте ли за това на Др. Цанкова?

— По него врѣме писахъ на Цанкова за това като бѣше въ Бѣлградъ, каквото и на Кисимова.

— Отъ послѣ планътъ ви за убийството на Н. Ц. В., Цанковъ одобри ли го?

— Азъ получихъ отъ него писмо, въ него той изрично нищо не казваше. Само споменуваше за това; а изрично: това така и така да се извърши, нѣмаше, не казваше въ писмото си.

— Вий казахте, че въ Одесса сте получили револверъ; отъ кого го получихте? Отъ Кривцова?

— Мусевичъ ми го донесе. Отъ Кривцова го земалъ, чини ми се: таквозъ нѣщо бѣше.

— Константинъ Поповъ познава ли се съ Кривцова?

— Нѣма съмнѣние; трѣбва да се познава.

— За да рѣшите този заговоръ, по-рано ли си говорихте съ Константинъ Поповъ и Георги Василиевъ?

— Не зная.

— Въ централната гостилница на събрание кои и кои бѣха? Вий, Константинъ Поповъ, Георги Василиевъ, Мусевичъ и кои други?

— Не помня кои други още бѣха.

— Цанковъ знаеше ли за заговора по убиванието на Н. Ц. Височество?

— Знаеше, но въ писмото си нищо изрично не казваше за плана. Впрочемъ, отговора му имате въ дѣлото.

— Имаше ли случай да сте видѣли нѣкога К. Попова, когато се срѣща съ Кривцова?

— Немогѫ да си припомня.

— *К. Поповъ*: Съ Кривцова азъ не се познавамъ; незная кой е билъ той; виждалъ съмъ го на лице; зная го като приятель; но близко познанство съ Кривцова нѣмалъ съмъ, нито се зная.

Чл. Подполковника Галунски: Съ капитанъ Тодорова познавате ли се, и виждахте ли се съ него въ Одесса?

С. Маларовъ: Не си спомнямъ.

— Този капитанъ не ви ли е казвалъ, че Цанковъ му расказвалъ какво, той се срѣщалъ съ Русския Царъ, и му расправилъ, кой щѣлъ да бѫде наслѣдника на Българския прѣстолъ и пр.?

— Относително това нищо не помня, именно, че името на това лице никакъ не могѫ да си припомня. А за срѣщата, да ви кажа: Цанковъ бѣше распратилъ писмо, отъ което ми е останало само нѣщо като фигура, като картина прѣдъ очитѣ, като какво е било срѣщанието на Цанкова съ Русския императоръ. Въ това писмо нѣмаше кой ще бѫде наслѣдникъ на Българския прѣстолъ.

Може да е било, да ми е казвалъ за тази срѣща капитанъ Тодоровъ, но не си припомнямъ за това лице, нито пъкъ да ми е расказвалъ това нѣщо.

— Въ дневника си имате забѣлѣзано, че за наслѣдникъ на българския прѣстолъ щѣлъ да бѫде Михаилъ Михаиловичъ, който щѣлъ да се ожени за дъщерята на графа Игнатиевъ.

— Имаше тогава една такава версия заради такова нѣщо,

но, разбира се, както всѣка една версия, тя върви измежду извѣстни кръгове, и се придава тъй, както се и приема.

— Но вий какъ глѣдахте на това?

— Азъ не могѫ да кажа нищо, че ще бѫде или не това.

— Не одобрявахте ли това?

— Не могѫ да кажа.

— Но кажете *да* или *не*.

— Дà, не могѫ да кажа.

— Но вий въ дневника си казвате: „дай Боже, струва да умрѣ единъ българинъ за това“. Кой е този българинъ, който трѣбва да умрѣ?

— Не си спомнямъ за това обстоятелство.

— Кажете ни: у кого оставихте дневника си? Защото вий не го дадохте на слѣдственната власть.

— „Habentsua fatali literü“ — И книгитѣ иматъ своята сѫдба. Работата е, че азъ го пратихъ на лице, което считахъ за сигурно, и на такова мѣсто и лице, което слѣдъ смъртьта ми да го прати на майка ми. Сега кое е това лице, азъ и прѣдъ слѣдственната власть, когато ме испитваха, удържахъ се да не кажа. Позволете ми и тозъ пѫть да се удържа, за да не се счете и той като менъ и да пострада, не като менъ, но като много други лица. Защото, това лице, въ каквото състояние и да е, както и да стои, то спорѣдъ менъ пакъ е грѣшно много повече. Но нѣка това да му бѫде отмъщението отъ менъ, че не му споменувамъ името.

— Отъ Одесса ли се познавате съ Георги Василиевъ?

— Отъ Одесса.

— Не стана ли тогазъ между васъ дума, по какви причини е станалъ Георги Василиевъ емигрантинъ? Не сте ли го питали?

— Никога не съмъ го распитвалъ за това. Хе! азъ познавахъ и вѣрвахъ Георги Василиева за човѣкъ рѣшителенъ, но . . . . . .

— Не сте ли писвали на Георги Василиевъ, за да върне паритѣ, които е зималъ и той съ Констан. Попова?

— Чини ми се, че имаше такова нѣщо, когато бѣше въ Пловдивъ, но пакъ не помня добрѣ.

— Константинъ Поповъ, какво ще кажете за бомбитѣ, за които сте ходили въ Севастополъ и Вилна; знаяхте ли цѣльта на тия бомби за кѫдѣ се готвяха?

Подсжд. К. Поповъ: Азъ не отидохъ съ цѣль да намѣря бомби, нито пъкъ знаяхъ за какво ще се употрѣбятъ. Това го казахъ и оставамъ на показанията си.

Прѣдсѣд.: Вий, г-нъ Миларовъ, подозирахте ли Констант. Попова, че се прѣструва, че той е отивалъ да купи бомби, а въ сжщность лъгалъ?

— Въ Руссия азъ го не подозирахъ, па и послѣ, го не подозирахъ. Изобщо азъ имамъ съвършенно довѣрчива натура и не подозрителна, и вървѣхъ съ гърди и чело отворени.

— Значи не го подозирахте?

— Не го подозирахъ отъ начало, а, ако го подозирахъ, то може би щѣхъ още много работи да забѣлѣжа.

Защ. Д-ръ Даневъ: На въпроса, зададенъ отъ г-нъ Прокурора по отношение на свидѣтеля Александръ Пенкова, обвиняемия Миларовъ заяви, че той абсолютно никакво писмо не е писвалъ на Пенкова за Д-ръ Моллова. Въ свързска съ това да се пита обвиняемий: 1) подиръ завръщанието му отъ Цариградъ и прѣди да бжде испратенъ отъ София за Пловдивъ, виждалъ ли се е той нѣкой пжть съ Д-ръ Моллова, и 2) ако се е виждалъ, говорилъ ли му е за организирания въ Одесса комплотъ?

Подс. Св. Миларовъ: Изслушахъ и ще отговоря. За комплотъ въ Одесса никому не съмъ казвалъ, нито бѣхъ казвалъ въ ония врѣмена. А отъ какъ се бѣхъ върналъ тукъ съ Д-ръ Моллова, не само че не съмъ се срѣщалъ, но и не си спомнямъ даже да съмъ го виждалъ. Азъ изобщо въ неговата кжща не съмъ честилъ да се срѣщамъ; тъй щото по никой начинъ не съмъ го виждалъ. Ходилъ съмъ по нѣкой пжть и то прѣзъ година 3, 4 пжти, и то по болки, когато съмъ ималь, за да се съвѣтвамъ. Но като приятель, сърдечни, близки отношения съ него не съмъ ималь.

— Моля да се попита още: Да ли е ходилъ у Д-ръ Моллова, даже и за болка, въ врѣме на прѣбиванието си въ София, слѣдъ завръщанието му отъ Руссия?

— Никога не съмъ ходилъ.

— Подиръ като билъ принуденъ да напустне София и стоялъ въ Пловдивъ и Карнобатъ, и по дълго врѣме въ Карнобатъ, писалъ ли е нѣкога нѣкакво писмо на д-ръ Моллова съ каквото и да е съдържание?

— Отъ какъ съмъ човѣкъ, никога не съмъ писвалъ на д-ръ Моллова никакво писмо.

Прокурора: Испитвахте ли нѣкой пѫть вашия револверѣ, да видите какъ гърми?

Подс. *С. Миларовъ*: Нарочно, за какъ гърми, да съмъ го испитвалъ, не си спомнямъ. Но той бѣше отъ фабриката „Колдъ“, и както ме увѣряваха, той е единъ отъ най-добритѣ. Може да съмъ гърмялъ съ него, кога съмъ билъ по расходка, но нарочно да съмъ гърмялъ, за да го опитамъ, не си спомнямъ.

— Разглобявали ли сте го, нѣкой пѫть, за да го чистите?

— Чини ми се, още въ Цариградъ, го разглобявахъ, като го купихъ, за да го намажа.

— Вамъ като ви го дадоха бѣше новъ, на ли?

— Много му разбирамъ новъ ли е. Възможно е да не е билъ новъ, а покупенъ отъ нѣкого.

— Да го видите познавате ли го?

— Да го видя, мисля да го позная. Показваха ми менъ нѣколко, но той не е. Послѣ разбрахъ, че нѣкой си слѣдователь въ Пловдивъ го икономисалъ, сетнѣ попадналъ между другитѣ револвери хванати, когато се застрѣлилъ единъ прокуроръ въ Пловдивско, но не ми го прѣдставиха.

— Можете ли да го познаете?

— Могѫ, да го видя.

П*рѣдсѣд.*: Приближете тукъ до массата за да познаете вашия револверъ. (Обвиняемия приближава и разглѣжда револверитѣ. Показватъ му единъ).

— Този не е. (Показва му се другъ. Зима го на рѫцѣ и слѣдъ разглиждание) чини ми се тозъ бѣше; приблизително той е. Приблизително не (като го разглѣжда по-добрѣ исцѣло), ами хеменъ, хеменъ, този е моя револверъ. Да, този е.

П*рѣдсѣд.*: До разваляннето на револвера, прѣди до като бѣше въ васъ, въ вашия джобъ, добрѣ ли работеше?

П*одсѫд. Св. Миларовъ*: Като револверъ, азъ знамъ, че добрѣ работеше; тъй си го разбирахъ.—

П*рѣдсѣд.*: Подсѫдимий Георги Василиевъ! Вий се обвинявате въ това, че съ иностранна държава сте влѣзли въ споразумѣние за нѣкакви прѣстѫпни дѣйствия спрямо държавата. . .

Под*с. Георги Василиевъ*: Това не е вѣрно г-нъ прѣдсѣдателю.

П*рѣдсѣд.*: Почакайте.

Вий се обвинявате 1) въ това, че сте влѣзли съ споразумѣние и сплѣтни съ неприятелско настроената към България

инностранна държава, за да улѣсните нейнитѣ прѣстжпни и убийственни дѣйствия спрямо отечеството ни, и 2) въ извършванието по прѣдварително съставено съзаклятие приготвителни дѣйствия, съ цѣль да лишите отъ животъ Негово Ц. Височество, но не сте го испълнили, по независящи отъ васъ причини.

Признавате ли се за виновенъ по първий пунктъ?

Подсжд. Георги Василиевъ: Не се признавамъ.

— По вторня пунктъ?

— Никакъ не.

— Ще се распитате; ще ви се зададжтъ въпроси по дѣлото, и вий ще отговорите каквото знаете.

Прокурора: Вий познавате ли Миларова, Костантинъ Попова и Мусевича?

Георги Василиевъ: Познавамъ ги.

— Въ централната гостилница въ Одесса съставяли ли сте съ тѣхъ заговоръ?

— Заговоръ не е имало. Азъ просто бѣхъ поканенъ на чай отъ Миларова и нищо друго.

Той ме пита да ли познавамъ Мусевича, който дошелъ отъ Цариградъ, и ми каза да отидемъ да го питаме и да видимъ какви новини има отъ Цариградъ. Излѣзълъ бѣхъ отъ казармата. срѣщнахъ се съ Миларова и отидохъ отъ гостилницата у Мусевича на чай, а не за заговоръ.

— Ходили ли сте въ Цариградъ?

— Прѣзъ 1889 г., въ мѣсецъ Май, бѣхъ земалъ двумѣсеченъ отпускъ и въ това врѣме, прѣзъ отпуска ми, ходихъ въ Цариградъ, за да се цѣря отъ ревматизма, който имамъ. Тогава, азъ писахъ на брата си да го питамъ, могж ли да си дойда въ България. Той ми пъкъ писа да отида въ Одринъ. Отидохъ тамъ, и на лимана сѣдяхъ два мѣсеца.

— Земахте ли отъ Миларова пари и колко?

— Отъ Миларова не съмъ земалъ пари. Но отъ Кривцова съмъ взелъ 100 рубли съ расписка. Капитанъ Винкевичъ ме запозна съ него, и като ми притрѣбаха пари, зехъ тия 100 рубли. Но послѣ като получихъ заплатата си и отъ брата си пари, въ пликъ турнати тия 100 рубли си ги върнахъ на Кривцова.

— Въ Одринъ дѣ, на кое мѣсто слѣзохте?

— Въ Одринъ бѣхме на гостилницата на Иванч. Самоковлията. Там[illegible] всичко 4 дена.

— До като бѣхте въ Одринъ, отъ гостилницата не писахте ли нѣкому нѣкое писмо?

— Отъ гостилницата на никому никакви писма не сѫмъ писалъ.

— Вий четохте обвинителния актъ и видѣхте, че тамъ се говори за единъ дневникъ на Миларова, въ който се казва, че четирмата: вий, Константинъ Поповъ, Миларовъ и Мусевичъ сте правили заговоръ.

— Обвинителния актъ четохъ; но за никакъвъ заговоръ азъ не зная. Ако отиванието ми на чай трѣбва да се счита заговоръ, то е другъ въпросъ. Азъ два пѫтя съмъ ходилъ, но никакъ не за нѣкакъвъ си заговоръ. И Иорданъ Бѣловъ, а не капитанъ Бѣловъ, ми казваше, че разни глупости се говорятъ и правятъ отъ Миларова и други, но ти си имашъ служба, глѣдай си службата, тебъ ти не трѣбватъ тѣхнитѣ глупости и дрънкания; може да доде амнистия и заедно ще си отидемъ. Това зная, но за заговоръ, нищо не зная, сега отъ акта зная за таквосъ нѣщо. Азъ и на слѣдователя казахъ, идете въ Одесса и ще видите, че тамъ въ гръцкитѣ кафенета се говори, че ще отидатъ въ България, ще се съставятъ чети, и какъ не още се заканватъ. Защото положението на емигрантитѣ е такова, щото тѣ не могѫтъ освѣнъ за това да мислятъ, че тѣ сѫ такива хора, които немислятъ добро за България, но чети, заканвания и заговори да съставляватъ; и днесъ да отидете, ще срѣщнете се това да се дрънка по кафенетата, че ще правятъ бунтове.

— Но дневника на Миларова не е писанъ зарадъ насъ, за прѣдъ сѫда, но го е писалъ за себе си, за неговитѣ секретни другари, и повѣренъ на лице, което да го пази, тъй щото не може да се мисли, че е измисленъ. Ето защо ний глѣдаме на него като на документъ. Вий имате ли нѣщо да противопоставите противъ този дневникъ?

— Добрѣ, кой е опълномощилъ Миларова да ме прѣпорѫчва на Кривцова, че съмъ храбъръ? Дѣ ме е той видѣлъ, да съмъ се показалъ такъвъ? Той може да е прѣдполагалъ за менъ, че съмъ готовъ на всѣки случай. Но азъ си имамъ служба, имамъ началство, и азъ не могѫ да влизамъ въ заговоръ, да ходя да убивамъ Н. Ц. Височество. Такъвъ документъ всѣки може да го пище. И Миларовъ е свободенъ да пише каквото

[illegible]

Признавате ли се за виновенъ по пр...

Подсжд. Георги Василевъ: Не се ...

— Не вѣрвамъ нищо!

— Казахъ не.

— Ще се разплатятъ; ще ви се за... лото, и вий ще отидете ...

Прокурора: Вий познавате ли Ми... нова и Мусевича?

Георги Василевъ: Познавамъ г...

— Въ централната гостилница ... сте съ тѣхъ заговоръ?

— Заговоръ не е имало. Азъ пр... отъ Миларова и нѣщо друго.

Той ме попита да ли познавамъ ... Цариградъ, и ми каза да отидемъ ... какви новини има отъ Цариградъ. ... ната. срѣщнахъ се съ Миларова у Мусевича на чай, а не за заг...

— Ходили ли сте въ Ца...

— Прѣзъ 1889 г., въ м... сеченъ отпускъ и въ това врѣ... въ Цариградъ, за да се цѣри... Тогава, азъ писахъ на брат... дойда въ България. Той ми... Отидохъ тамъ, и на лим...

— Земахте ли отъ ...

— Отъ Миларова н... съмъ зелъ 100 рубли с... запозна съ него, и като ... рубли. Но послѣ като ... си пари, въ плинъ ту... на Кривцова.

— Въ Одринъ ...

— Въ Одринъ ... моковлията. Тамъ п...

...ъ на
...ужба.
... че има
...нахъ на
...рестуватъ,
...нтика, безъ

...ъ! Вий вчера
...ребургъ три ре-
...единъ на Георги
Миларовъ щелъ да

...ъ казалъ, е казано,

...ъ никакъвъ
си служилъ

год., или въ
...ница въ Одесса,
... Георги Васи-

...ва.
...ете отъ Одесса за
...де ли дума и Георги

...помня, и Георги Ва-

?

ще давамъ на Миларова?
...то не съмъ зималъ участие
...нда и да давамъ клѣтва
... Н. Ц. Височество! . . . .
...не нужда да отива да дава

...отъ показанията на Констан-
...че вий сте зели 33 наполеона
...ни сж потрѣбни за България. А
...на заемъ, и послѣ сте ги върнали.
...е истина?
...ми сж трѣбвали пари. Тѣ заминали
...ш, а азъ взехъ сто рубли на заемъ,
...ъ. Но послѣ ги върнахъ като полу-
...полеона, и жалование за 2 мѣсеца по-
...ъ дълга. Но тѣ какво сж зели, азъ не
...знаая.

...подсжд. К. Поповъ). Гдѣ се срѣщнахте
...ъ Одесса?
...Ерене.
...Да, срѣщнахме се ... ...ъмъ, г-нъ прѣдсѣдателю.
...си.
...сжд. К. Поповъ).

Писмо писано ли е на

Георги Василиевъ, че, ако не се яви въ България да земе участие при извършването на дѣлото, да върне 33-тѣ наполеона?

К. Поповъ: Писано е, но не въ такава смисълъ. Миларовъ бѣше казалъ да се напише едно такова писмо, но не помня какъ е писано писмото.

— Георги Василиевъ! Получихте ли това писмо?

Г. Василиевъ: Да, получихъ.

— Отъ това писмо се види, че тия пари — 33 наполеона, не сж за частна смѣтка, не сж за расходка, а за друга цѣль. Какво ще кажете?

Г. Василиевъ: Тѣ могжтъ да си пишатъ каквото-щжтъ, но азъ земахъ 100 рубли на заемъ.

Прѣдсѣд.: Г-нъ Миларовъ, г-нъ Василиевъ влизаше ли въ числото на заговорницитѣ?

Подсжд. С. Миларовъ: Влизаше.

Прѣдсѣд.: Какво ще кажете?

Подсжд. Г. Василиевъ: Двама души като казватъ, азъ не могж да откажа.

Прѣдсѣд.: На Георги Василиевъ даде ли се единъ револверъ?

Подсжд. С. Миларовъ: За револверъ вѣрвамъ да му се е далъ. Имамъ го за извѣстно, че му се е далъ.

Прѣдсѣд.: Той знаеше ли за цѣльта, която се имаше между васъ за минаването въ България, за убиванието на Княза. Съобщавахте ли му я?

Св. Миларовъ: Трѣбва да му е съобщавано, но той е ималъ органитѣ за да разбере.

Г. Василиевъ: Отъ България нищо не ми е писано, никакво писмо не съмъ получавалъ, нито пъкъ съмъ нѣкому писвалъ.

Чл. Подпол. Галунски: Вий сте емигрантъ, отъ кога?

Подсжд. Г. Василиевъ: Отъ 1886 год.

— Че каква вина толкозъ имахте, та избѣгахте?

— Научихъ се отъ гражданитѣ, че съмъ се считалъ за виновникъ по Сливенския бунтъ и се търся. Бунта бѣше на 26-й Октомврий, а на 30 Юний избѣгахъ. До тогава се криехъ въ града.

— Имахте ли оръжие?

— Оръжие имахъ: револверъ, камма.

— Нели бѣхте ли простени отъ правителството, та се завърнахте?

...постихъ, завърнахъ се и послѣ не ходихъ

... амнистираха, вий взимахте отпускъ,

...ията, тогава се завърнахъ.
ходихте ли да испитвате

...ъмъ ходилъ.

... заговора?
...азбира, ако човѣкъ отиде

...не участвувамъ, но да видимъ,
...стоятеленъ человѣкъ. Много още

...те, истина имало много още работа.
...зва, избрали се нѣколко условия, въ
...я заговора, всичкия планъ е нарѣденъ,
...рху всичко. Това е вече една отбрана ра-
...чески се казва „заговоръ", „комплотъ".
... Миларовъ ви казва, че вий сте участвували въ
...й разбира, че вий сте съучастници въ всички
... които отъ себе си образувать комплотъ.

— Вий така разбирате, но азъ не съмъ участвувалъ въ
... Тѣ може да сж мислили, че съмъ съ тѣхъ, но азъ се
...захъ.

— Значи, Вий дадохте клѣтва, но се отказахте?

— Азъ не съмъ давалъ клѣтва, нито пъкъ съмъ се обѣщавалъ да давамъ. Какъвъ е той, свѣщеникъ ли е? Това е негово казване.

— Револверъ не вземахте ли въ Одесса, когато се раздали?

— Револверъ азъ не съмъ получавалъ; азъ си имамъ собственъ. Тѣ сега може да искатъ да ме винятъ, та за ... казватъ така. Азъ си имамъ и шашка и револверъ.

Чл. Майоръ Фичевъ: Съобщавано ли е вамъ, че ще бжнете назначенъ за кассиеръ на заговорницитѣ, и бѣха ли ви ...ни хиляда рубли?

Подсжд. Г. Василиевъ: Това азъ първъ пжть четохъ въ ...нителния актъ. Кассиеръ безъ пари. Азъ, ако бѣхъ кассиеръ,

Георги Василиевъ, че, ако не се яви въ участие при извършване на дѣлото, да върг

К. Поповъ: Писано е, но не въ так ровъ бѣше казалъ да се напише едно таков какъ е писано писмото.

— Георги Василиевъ! Получихте ли

Г. Василиевъ: Да, получихъ.

— Отъ това писмо се види, че тия не сѫ за частна смѣтка, не сѫ за рас

Какво ще кажете?

Г. Василиевъ: Тѣ могѫтъ да си азъ земахъ 100 рубли на заемъ.

Прѣдсѣд.: Г-нъ Миларовъ, г-нъ числото на заговорницитѣ?

Подсѫд. С. Миларовъ: Влиз

Прѣдсѣд.: Какво ще кажете?

Подсѫд. Г. Василиевъ: Два не могѫ да откажа.

Прѣдсѣд.: На Георги Вас волверъ?

Подсѫд. С. Миларовъ: За далъ. Имамъ го за извѣстно, че

Прѣдсѣд.: Той знаеше ли между васъ за минаването въ Княза. Съобщавахте ли му я?

Св. Миларовъ: Трѣбва ималъ органитѣ за да разбере.

Г. Василиевъ: Отъ Бъл какво писмо не съмъ получава.

Чл. Подполк. Галунс.

Подсѫд. Г. Василиев

— Че каква вина т

— Научихъ се отъ виновникъ по Сливенския 26-й Октомврий, а на 30 въ града.

— Имахте ли орж

— Орѫжие имахъ:

— Послѣ бѣхте завърнахте?

въ

има.

рните

га не е

мъ бѣхме

въ кафе-

ний наемахте

Мусевичъ. Но,

стая се събп-

ленъ номеръ.

ли Мусевича?

що знамъ, че той

градъ, и азъ тогава

те?

повомъ,

и съ стотѣ рубли,

жба, когато бѣхте въ

въ русската армия, въ
ългарски офицери, които

. да отсѫтствувате?
а два мѣсеца, понеже полу-
тъ, и азъ отидохъ. Отъ този
да отида задъ граница, и отъ
дрене. Послѣ се върнахъ въ
ския лиманъ и тамъ останахъ

казвате, за да се лѣкувате отъ
въ Одринъ?
пускъ за лѣкувание, но братъ ми
ъ за десетина дни да се видимъ,
ъ за работа, и за това отидохъ. Ви-
върнахъ на лимана.
ь Константинъ Попова и Мусевича
. си въ Одесса на края.
не бѣше. Азъ и Константинъ Поповъ
собственъ револверъ, а той съ единъ
. не могѫ да го помня. Той ме повика,
му не зематъ револвера. Отидохме на
о стрѣляше той и азъ.
лга стрѣляхте, и удачно ли?
шага и удачно стрѣля.
о дърво: сухо или сурово?
ю дърво, но пулята се повръщаше. Такъвъ
олверъ, и моя бѣше Смитъ и Весонъ.
ний знаемъ, че всичкитѣ куршуми сѫ про-
али сѫ въ дървото.
Константинъ Поповъ! Помните ли какъ бѣше?
К. Поповъ: Азъ не съмъ видѣлъ, да сѫ потѫ-
рвото. А това, което се пише въ дневника на Ми-
негова фантазия. Защото, той не е присѫтству-
шумитѣ влизали въ дървото! това е фантазия.

Чл. Майоръ Фичевъ: Въ какви отношения бѣше Константинъ Поповъ съ Кривцова? Познаваше ли се той съ него добрѣ?

Подсжд. Г. Василевъ: Какъ може да има добри отношения той съ него, когато Кривцовъ е извѣстенъ въ обществото като голѣма личность. Може ли той да прави близко запознавание като съ Попова и менъ. Въ всѣки случай, това азъ не могж да зная, защото азъ нѣмахъ никакво близко сношение съ Кривцова.

Чл. Подполк. Кутинчевъ: Какви бѣха вашитѣ отношения съ Константинъ Попова и Миларова въ Одесса?

Подсжд. Г. Василевъ: Приятелски. Съ тѣхъ се запознахъ въ Одесса.

— Допущате ли, че Миларовъ е зналъ кога вий щѣхте да ходите въ Едрене на двамѣсеченъ отпускъ?

— Невѣрвамъ това той да е зналъ, освѣнъ, ако отъ другаритѣ ми е чулъ.

— Допускате ли, че въ дневника си Миларовъ ще пише измислица, че вий отивате за тази цѣль въ отпускъ на два мѣсеца?

— Той може да е чулъ отъ другитѣ емигранти.

— Защо не е писалъ това за другитѣ, като за Бендерева, Груева, Сарафова или другиго, а непрѣменно за Георги Василиевъ, че „по размишлението ни, което имахме, Василевъ взема два мѣсеченъ отпускъ“ . . . . Понеже, Миларовъ нито е прѣдполагалъ, като е писалъ дневника си, че той ще падне въ други ржцѣ?

— Въ дневника му има много глупости писани, като „Лапчо“, „умъ и разумъ“, и проч. Щото, прѣдполагамъ, че и това нѣщо сжщо така може да го е помѣстилъ.

— Допускате ли, че Константинъ Поповъ нарочно ви клѣвети тукъ. Той казва, че вий сте били заедно съ тѣхъ, въоружавали сте се, приготовлявали сте се, и пр. Мислите ли, че Поповъ ви клѣвети?

— Не зная да е така. Може да има нѣщо и право, но има и добавено.

— Допускате ли, че може да не сте се клѣли, но Поповъ да иска да ви накоси, като казва, че вий сте били въ заговора, знаяли сте всичко каквото се гласи, какъ да додете въ България да убивате Княза, че имало у васъ хиляда рубли

ли всички тия нѣща да не сж
но има много работи,

...ата, но заговоръ тамъ
...ето на емигрантитѣ, това

...сочество князя, не сте ли
говорили Поповъ и Миларовъ?
...слѣдователя, че отидете и ще
...говори по кафенетата.
...чуете да се говори за това. Но
...Поповъ, и Миларовъ да сж казвали,

...че Поповъ и Миларовъ ви клѣветятъ?
...ъ, но може за слава, отъ слабость и глу-
...пака.
...че въ Руссия сте ходили българскитѣ офи-
...униформи. Вий каква униформа носѣхте тамъ?.
...ата на 11-й Сливенский полкъ.
...послѣ се измѣни тази форма. И вий въведохте ли
...Сливенский полкъ се раздѣли на два, вий чия
...яхте?
— На Сливенский полкъ, и се считахъ на длъжность
...нъ офицеръ, подъ название подпоручикъ.
— Какъ ви прикомандироваха тамъ?
— По подадена докладная записка въ генералния щабъ,
...държание, че понеже съмъ емигрантинъ и служилъ въ Бъл-
...на Н. И. Величество и тѣ ми разрѣшаватъ да нося
...ката, еполетитѣ си, съ всички права и превелегии, като
...дръ.
— Давахте ли клѣтва?
— Никаква клѣтва не съмъ давалъ, въ България съмъ
...ъ, а тамъ не.
Прокурора: Василевъ. Въ гостилницата присжтствувахте
...ий съ четворицата?
— Да, присжтствувахъ.
— Нищо не сте ли приказвали за заговоръ?
— Вторыя пжть пиане въпросъ, какъ да се доде въ

България. Тогасъ Бѣловъ ми скимна съ глава, и ми каза, че Миларовъ дрънка глупости, тебе ти не трѣбва да ги слушашъ, глѣдай си ти работата, имашъ си служба, и службата си глѣдай, а таквизъ глупости не ти трѣбватъ, защото ний единъ пѫтъ се напарихме.

— Когато бѣхте само четворицата, безъ Бѣлова, неправихте ли заговоръ?

— Никакъвъ заговоръ не правихме. За таквозъ нѣщо азъ не зная.

— Не помните ли тѣ да сѫ се обѣщавали да влѣзатъ въ България, съ цѣлъ да убиятъ Княза, и че въ случай че нѣкой се откаже, да го убиятъ?

— Подобно нѣщо не помня.

— Другаритѣ ви признаватъ за себе си. Вий признавате ли за себе си, че сте биле тамъ?

— Вѣрвате ли, че азъ като воененъ, ще сѣдна да давамъ клѣтва прѣдъ тѣхъ? Азъ за себе си частно казвамъ, че присяга не съмъ давалъ, нито пъкъ съмъ правилъ заговоръ. Тѣ сѫ го съставяли, и азъ не съмъ приелъ нищо.

-- Като сте биле тамъ четворицата, вий безъ да се съгласите, заговоръ не може да стане. Излиза, че вий трѣбва да сте се съгласили?

— Азъ присѫтствувахъ, тѣ рѣшаваха да убиятъ Княза, че ще зематъ пари и пр., но всичко това за менъ въ едното ми ухо влизаше, а отъ другото излизаше. Може да съмъ билъ тамъ, но да видимъ съгласилъ ли съмъ се билъ съ тѣхъ.

— Значи вий сте се обѣщали, но послѣ сте сторили намѣрение да се откажете?

— Както Бѣловъ на първи пѫтъ бѣше съ тѣхъ и се отказа, тъй сѫщо и азъ се отказахъ.

Азъ и по-напрѣдъ казахъ, че въ събранието съмъ билъ, но щомъ излѣзохъ, казахъ: „глупости“.

Тѣ сами казватъ, че Бѣловъ се отказалъ, а тъй сѫщо и азъ. Въ дневника тъй е писано, но и Бѣловъ каза, че това сѫ глупости Миларови, и на менъ каза: тебе ти не трѣбва да се водишъ съ него, ти си имашъ служба, и глѣдай си службата.

— Но дадохте ли обѣщание?

— Щомъ съмъ билъ между тѣхъ, разбира се, че съмъ далъ. Тѣ сѫ имали довѣрие къмъ менъ, като емигрантинъ, вѣрвали сѫ, че ще бѫда съ тѣхъ Но азъ не зимахъ никакво

..бпятъ Княза, но азъ не приехъ
..авали незная.
..събирание пари, и пр. се
..о бѣше тамъ и Бѣловъ, който
..., че това сѫ глупости, и азъ
..чно.
..вно, но тѣ не сѫ и прѣдполагали,
..а ли?

..не въ събранието на гостилницата,
..ръ. Рѣшавахте ли да пратите Мусевича

..зная, а слѣдъ нѣколко дни се научихъ,
..зная, за Цариградъ ли, или другадѣ.
..зъ! Рѣшавахте ли въ това събрание да
..въ Пеербургъ?
..то помня, такова нѣщо имаше, но не могѫ да
... Като ми се прочете дневника, и като си
... тия работи и други, ще ви обясня най-точно

..., *К. Поповъ*: Въ мое присѫтствие не се е рѣ..
..ва нѣщо.

На основание чл. 670 отъ В. С. Законъ, че вѣщест..
..доказателства, слѣдъ като се прѣглѣдатъ отъ членовѣтѣ
.. се прѣдявяватъ на подсѫдимий и на пострадалия отъ
..ъплението, ако той е на лице, слѣдователно, и дневника
..ларова като едно вѣщественно доказателство, да се за..
..жи като такъвъ, и да се почне да се чете публично.

Защ. Д-ръ К. Помяновъ: Азъ моля г. прокурора да се
..ласи съ мене да остане четението на дневника за утрѣ,
..ѣдъ като ми се даде възможность да го разглѣдамъ и азъ
.. се приготвя по него, за да могѫ да задавамъ нуждннтѣ
..въпроси.

Прокурора: Като прѣдлагамъ това, правя го главно за
..ение на защитата, да се разглѣда публично, защото и азъ
.. помня всичко. И за това прѣдлагамъ слѣдующия рѣдъ. Да
.. чете отъ единъ членъ и тогава, въ правото на дискутирва..
..нето, да пита защитата каквото намѣри за потрѣбно, и да
..каже, което има. Това може най-добрѣ да стане, защото при
..тението, може да ставатъ спирания и запитвания за обяснение.

Защ. Д-ръ К. Помяновъ: Именно за това не съмъ съгласенъ. До като не го прочета прѣдварително, за да зная какво да запитвамъ. Защото, както прѣдлага г. прокурора, за защитата на Миларова азъ днесъ се назначавамъ, и, ако се чете сега дневника, ще се намѣра сюрпризиранъ съ това.

Прѣдсѣд.: Сѫда рѣши: дневника сега да се чете и по разнитѣ обстоятелства, които ще се излагатъ, както отъ страна на защитата, тъй и отъ страна на прокурорската властъ и обвиняемитѣ, да се даватъ въпроси за всѣко едно обстоятелство, ако това се пожелае, отъ която да е страна.

(Къмъ под. Св. Миларовъ, като му показва и разгрѫща дневника). Този почеркъ вашъ ли е?

С. Миларовъ: Не е.

— А този? (Глѣда го Миларовъ.)

— Да.

— Това ли е вашия дневникъ? Тъй ли се почва?

— Това е, тъй се почва.

— (Разгрѫща го.) Разглѣдайте го внимателно. Той ли е?

— (Разглѣжда рѫкописа.) Той е.

— Всичко това ваше ли е? Вий ли сте писали?

— Да, мое е.

— Почва се да се чете дневника. *)

Подсѫд. С. *Миларовъ*: Моля, по-добрѣ ще бѫде да го чета азъ, който съмъ го писалъ и тогава ще си спомня много работи.

Прѣдсѣд.: Хубаво, г. Миларовъ, но ще се запитвате по разни въпроси, за това не може да ви се разрѣши вий да го четете.

Подсѫд. С. *Миларовъ*: Като е тъй прѣклапямъ.

— *Чл. подполк. Кутинчевъ*: (Продължава да чете; подсѫдимий Св. Миларовъ прави тукъ-тамъ поправки на думитѣ, които неправилно сѫ четѫтъ).

Прѣдсѣд.: Кого разбирате подъ думата „Графътъ“?

Св. Миларовъ: Не си спомнямъ.

— Не желаете да отговорите, или?

— Не желая да отговоря.

— Гдѣ, мислѣхте, и съ каква цѣль да приготвите бомбитѣ?

---

*) Вижъ съдържанието на дневника въ отдѣла за веществениитѣ доказателства.

— Гдѣто е казано, и съ цѣль за посѣгвание върху живота на Н. Ц. Височество.

— Въ вашитѣ прѣдварителни показания, вий сте обяснявали, че „графътъ“ е графъ Игнатиевъ?

— Не си спомнямъ.

Чл. Подполк. Кутинчевъ: Тукъ се казва: (чете): „лани прѣзъ лѣтото се увлѣкохъ да мисля и прѣдприехъ направата на бомби, които да се прѣнесжтъ въ България и да убиятъ Кобурга и С іе, разбира се, не азъ, а други. Графътъ разбира се, одобряваше тая мисъль, а и Цанковъ по-сетнѣ сжщо“. . . .

— Дневника е почнатъ да се пише на 25-й Януарий 1889 год., а тукъ се казва, че се дошло до бомбитѣ. Значи това е станало по-рано, прѣди още да е станалъ заговора въ централната гостилница?

Подсжд. Св. Миларовъ: Върху това далъ съмъ обяснението си въ първото дознание.

Прѣдсѣд.: Обяснили сте, че „графътъ“, който се спомѣнува тукъ, е графъ Игнатиевъ?

Оттегляте ли си показанието за лицето „графътъ“, че е графъ Игнатиевъ?

С. *Миларовъ*: Не си спомнямъ.

Чл. подп. Кутинчевъ: На 21-й Юний, въ централната гостилница, вий сте дали обѣщание или клѣтва, че се рѣшавате да убиете съ револверъ, кама или бомба Княза. А въ дневника си казвате: „лани прѣзъ лѣтото се увлѣкохъ да мисля и прѣдприехъ направата на бомби“ . . .

Излиза, че вий по-рано сте били замислили този комплотъ?

С. *Миларовъ*: Върху това именно мое прѣдприятие, вий имате твърдѣ удовлетворителни показания въ дѣлото. Сега не желая нищо да кажа.

Прокурора: Това съзаклятие въ тази форма, както е казано въ дневника състояло ли се е въ централната гостилница въ присжтствието на К. Попова, Мусевича и Василиева?

С. Миларовъ: Състояло се е.

— Какво разбирате отъ самоубийство по американски?

— Да му се каже, самъ да се самоубие. Това разбирамъ.

— Подсжд. Г. Василиевъ, вие вчера казахте, че сте присжтствували при заговора, само че не сте имали намѣрение да го изпълните. Били ли сте тогава въ гостинницата и установявали ли сте заговора?

Подсжд. Василиевъ: Може да сж правили тѣ, но азъ не съмъ правилъ нищо.

— Тукъ въ дневника се говори за 1000 рубли да ги пазите.

— Азъ 1000 рубли отъ 10 години не съмъ виждалъ.

— Азъ ви питамъ дали ли сж ви 1000 рубли, азъ искамъ да знамъ вий не се ли отказахте отъ това, и говорено ли е това въ вашето присжтствие?

— Може да е говорено. Има 4 години отъ тогава, нѣмамъ като Миларова дневникъ, за да помня.

— Подсжд. Миларовъ, вие вчера казахте, че съ Александръ Пенкова на Сливенскитѣ лжджи сте се срѣщали, но никакъвъ разговоръ за съзаклятие не сте водили?

С. Миларовъ: Не е воденъ никакъкъ разговоръ за съзаклятие.

— Александръ Пенковъ е свидѣтелствувалъ, че вие сте му говорили за донасяние бомби въ България. Въ дневника се пише сжщото. Тукъ има сходство.

— Г-да сждии, тѣзи сцѣни главно е ржководилъ Мусевичъ. Собственно той прѣдлагаше за бомби и отрова, незнамъ какво е той правилъ тамъ и това само той знае. И спорѣдъ признацитѣ, които се виждатъ отъ всичко това и отъ моитѣ съмнѣния, които вчера изразихъ, узнава се, че Мусевичъ е хортувалъ, и на всичкитѣ тѣзи сцѣни азъ не отдавамъ особенна важность. Колкото за Александра Пенкова, че съмъ му говорилъ за бомби, нѣма такова нѣщо, нито можеше азъ да говоря за такива работи на него.

— Вие, г-нъ Миларовъ, трѣбва да се убѣдите въ свръзската, която тука сжществува. Отъ гдѣ е зналъ Пенковъ това, че вие сте имали намѣрение да убивате, да правите и прѣнасяте бомби въ Турция и България, това което вие пишете въ дневника си? Азъ ви давамъ възможность, да възразите на това.

— Спомнямъ си думитѣ на Хамлета, който казва на Ораций: „колко тайни работи има между земята и небето, за които и не е сънувала твоята школска знатность“. И тука има разни работи между насъ и васъ — високия сждъ, който прѣдставлява зарадъ насъ провидение, което би имало много рати, които сж незнайни.

Защ. Поменовъ: Г-да сѫдии! Може ли да се констатира отъ дѣлото, кога Александръ Пенковъ е далъ тѣзи показания, за че Миларовъ му е говорилъ, че нѣкакви бомби щѣли да се правятъ и прѣнасятъ въ Турция и България, за отрова и не знамъ що си. Дали слѣдъ указвание дневника на Миларова, защото той е указанъ въ извѣстно врѣме и прѣдаденъ на българскитѣ сѫдебни власти, или прѣди указванието на този дневникъ. Може ли това да се констатира отъ дѣлото, за което ще моля поч. сѫдъ да ми каже? Азъ зная, че Александръ Пенковъ много пѫти е давалъ показания и трѣбва да знае това.

Прокурора: Тъзи дата г. сѫдии, е твърдѣ лесно да се констатира отъ самия обвинителенъ актъ. А. Пенковъ е давалъ своитѣ показания прѣзъ м. Май 91 г. Слѣдователно, то е говорено по-рано отъ м. Май 91 г. Г-да сѫдии! Отъ дѣлото се вижда, че Миларовъ е крилъ всичкия заговоръ много по-кѫсно отъ тази дата. Дневника е откритъ много по-кѫсно. Тѣ сѫ били на станцията на 8 Юний 90 год. когато се е гръмнало, слѣдователно, говорено е по-рано.

Защ. Поменовъ: Питамъ за датата на дневника.

Прѣдсѣд.: Относително датата, не може да се констатира, но фактъ е, че дневника не е билъ на лице, защото въ противенъ случай самъ Миларовъ би трѣбвало да бѫде привлѣченъ подъ отговорность по рано, ако дневника бѣше на лице. Дневника се е явилъ много по-кѫсно.

Защ. Поменовъ: На 20 Май 1890 г. ли дава своитѣ първи показания свидѣт. Ал. Пенковъ?

Прокурора: Това, което е въ обвинителния актъ.

Защ. Д-ръ Даневъ: Вѣроятно трѣбва да бѫде на 91 г. Не може да бѫдѫтъ тия показания по-рано. Подиръ това трѣбва да е давалъ показанията си Ал. Пенковъ.

Прокурора: Това се вижда отъ сравнението на тѣзи дати. Прѣзъ Май м. 91 г. Пенковъ е давалъ показанията, за че прѣзъ м. Августъ 90 г. се е срѣщналъ съ Миларова.

Прѣдсѣд: Обстоятелството, за което се говори (гърмежа) е ставало прѣзъ 1890 год.

Д-ръ Даневъ: Въ началото на папка 6 има писменно заявление отъ м. Май 1891 год. Значи тогава първи пѫть той влиза въ сношение съ властьта. Значи прѣзъ 91 год. прѣзъ мѣсецъ Май.

... не знача, кого разбирате?

... — ... Георгиева Пав-

...

... ли е за това, дѣто казахте ...

... отъ гдѣ ще помня? Тия ... съвсѣмъ понятно ще ... си спомня.

... вий казахте, че не помните, ... че не ще можете ... излиза, че вий

... е, но не помня.

... сѫмъ така казалъ, непомня и ... сега истина ли е ... ви, че вий не можете да ... не?

... клѣтва" то е фраза, то е *зарѣкъ*, ... такова нѣщо не помня, а ... въ обикновенния говоръ не ... може да се помисли, какво

... проектъ на вашата клѣтва и за ... клѣтвата сте замѣсили кръвъ въ

... това, защото Миларовъ какъвто е, ... дума е клѣтва.

...! Не си ли спомнѣте за Алек-...

... Давамъ ви своята дума, че пакъ ... епизодъ, за който не могѫ да ... какво е. Името му само ми звъни

...! Азъ ви казахъ и на дознанието, ... име ми ... не помня,

Чл. подпол. Кутинчевъ: Г-нъ Миларовъ! Не помните ли какви сѫ биле тия бомби, които сѫ укривани у единъ сръбски депутатъ въ Нишъ?

Подсѫд. Св. Миларовъ: Нѣмамъ никаква абсолютна нужда да крия, увѣрявамъ ви, че ми е щукнало изъ ума. Сега като чувамъ дохажда ми нѣкакъ на умъ, но работата е, че не помня.

Прѣдсѣд.: Вий казахте вчера, че всичко, което сте писали въ дневника било вѣрно. Сѫда иска да знае истина ли сте писали въ дневника?

Подсѫд. С. Миларовъ: Тамъ гдѣто съмъ присѫтствувалъ самъ, могѫ да утвърдя, че нѣма дума, която да не е била дѣйствителна, но твърдѣ е възможно да съмъ писалъ и не истини за други лица, които сѫ обѣщавали и говорили това и това да направатъ, то се казва eo ipso, не могѫ да утвърда, че е истина. За работи, на които съмъ билъ свидѣтель, могѫ да помня, а това което ми е било обѣщавано или говорено отъ други хора не помня.

Прѣдсѣд.: Г-нъ Миларовъ! Кого разбирате подъ името „Попето“, за когото говорите въ дневника?

Обв. С. Миларовъ: К. Поповъ.

— А не Димитръ Поповъ Централния?

— Той не е ималъ хаберъ отъ тая работа.

— Тукъ се споменува за чета, което вий намирате за невъзможно да стане въ Софийскитѣ села. Между другото казвате: „тамъ нито Алексия, нито пазарджичани иматъ духовни връзки“, какво разбирате подъ думата „пазарджичани“?

— Сега като се четатъ тия работи въ дневника припомнямъ си малко, а за пазарджичани съмъ слушалъ отъ Мусевича.

— Какъ го разбирате не сѫ пазарджичани, или като хора?

Чл. подпол. Кутинчевъ: Какво разбирате подъ думитѣ: „духовни свързки“?

Подсѫд. С. Миларовъ: Тая фраза така вета, не я разбирамъ самъ.

Прѣдсѣд.: Кое е това име Ларовъ, що се споменува въ дневника?

Подсѫд. С. Миларовъ: Може да е Миларовъ.

Прокурора: Г-нъ Миларовъ? Вий сте биле въ сношение съ Кривцова и Арнстова непосрѣдственно?

Подсжд. С. Миларовъ: Съ Кривцова непосрѣдствено, а съ Аристова писменно.

— Вий сте биле въ сношение безъ посрѣдството на другиго, макаръ устно или писменно?

— Съ Аристова до нѣкадѣ, а съ Кривцова — да! Когато писахъ на Аристова, писахъ му съ одобрѣние на Кривцова, въобще всичко каквото съмъ вършилъ, вършилъ съмъ го чрѣзъ Кривцова.

— Каква нужда имаше да пращате Мусевича въ Петербургъ за одобрѣнието на вашия бюджетъ и кой щѣше да го одобрява?

— Мусевичъ бѣше авторъ на тая идея и понеже отиваше на Петербургъ, спомнихме си, че по негово прѣдложение се направи оня планъ, за когото расправихъ, а за друго не помня. Ако Поповъ и Василевъ се сѣщатъ може да расправятъ.

— Азъ ви питамъ за одобрѣнието на вашия бюджетъ, и кой щѣше да го одобрява?

— Нѣмаше дума за одобрѣние на бюджетъ, а имаше дума за искание на пари, ако искатъ да ги дадѫтъ.

— Кой да ги даде?

— Аристовъ.

— Вий сте се съмнявали, че щѣлъ да се одобри или не вашия бюджетъ. Кривцовъ ви казва, че пари *нѣматъ*, а ако бѣше дума само за Аристова, защо употрѣбявате множественно число *дадѫтъ*, когато можехте да употрѣбитѣ думитѣ: *да ги даде*.

— Това е игра само на перото. Когато отиде Мусевичъ въ Петербургъ, той отиде съ знанието на Кривцова. Кривцовъ е прѣдсѣдатель на Славян. Благотв. Общество.

Вий прѣдставяте бюджетъ за одобрѣние и планъ сѫщо. [illegible] за много работи, какво ще кажатъ отъ Петербургъ. [illegible] се срѣща въ дневника, че чакате разрѣшение [illegible]. Ако бѣше работата само за Аристова, вий можехте [illegible] съ него. У мене е останало впечатление, че [illegible] Кривцова и Аристова, имало е и други много лица, [illegible] работата. Обяснявайте работата както [illegible] е останало това впечатление. Азъ ви давамъ [illegible] изразите. Може [illegible] е Слав. Благ. [illegible] да одоб[illegible] работи.

— Какъ е работата ясно е исказано. Ний се отнасяхме чрѣзъ Кривцова до Аристова въ Петербургъ да дадѫтъ пари.

— Кой да ги даде.

— Аристовъ като дѣловодитель на Слав. Благ. Общество. Тукъ се разбира за Слав. Благотв. Общество.

Прокурора: Кои сѫ вашитѣ аги, що споменувате въ дневника?

Подсѫд. С. Миларовъ: Какъ разбирате тая дума аги?

— Ага се казва на турчинъ, състоятеленъ, съ голѣмъ коремъ, облѣченъ добрѣ, въобще човѣкъ охоленъ.

— Той е Аристовъ и въобще членоветѣ на Славян. Благотвор. Общество.

— Значи, и плана зависи отъ одобрѣнието на агитѣ?

— Това дѣто се говори за плана, то е lapsus calami, че щѣлъ да се одобрява отъ Славян. Благотвор. Общество. Работата зависяше за суммата ще се даде ли или не отъ Аристова и отъ ония, съ които той ще се срѣща. Одобрѣнието бѣше не за плана, а за суммата. Планътъ бѣше нашъ, но пари нѣмаше. Не само отъ Славян. Благотвор. Общество, но и отъ частни лица да имаше пари щѣхме да земемъ, а пъкъ да земемъ пари, Мусевичъ, като едно улеснение, трѣбваше да расправи подробно съ една смѣтка: толкова за пѫтни, толкова за орѫжие и пр.

— Вий сами признавате, че Славян. Благотвор. Общество има опредѣлена своя программа и цѣль и то не може да дава своята лепта тамъ, гдѣто нѣма интересъ. Ето отъ гдѣ излиза, че тоя планъ е трѣбвало да бѫде одобрѣнъ, било отъ Славянския Комитетъ, или отъ други лица, за да ви дадѫтъ пари.

— Азъ ви исказахъ всичко ясно, четвъртито, но въ прѣния не могѫ да се обяснявамъ толкова сполучливо.

— Азъ не искамъ да влизамъ съ васъ въ прѣние, но исказахъ ви въпроса.

Прѣдсѣд.: Г-нъ Миларовъ! Тукъ не става дума за пари; тукъ въпроса върви за испращание чета прѣзъ Сърбия и между другото пишете, какво ще кажатъ *агитѣ отъ горѣ* т. е. да ли съ чета или тримата да извършите убийството. Тукъ за пари не се говори, а за планъ.

— Никакво знание не сѫ имали въ Петербургъ относително това.

— Тукъ работата е съвсѣмъ друга да ли съ чета или сами да свършите работата.

— Азъ вѣрвамъ, че дневника ще се напечати и тогава, като имамъ единъ екземпляръ отъ него, ще мога да разбера точно смисъльта на това, за което ме питате. За сега не мога ви обясни това.

Прокурора: Васъ ви обвиняватъ въ висока измѣна спрямо държавата за това, че сте се сношавали съ иностранна държава неприятелски настроена спрямо България и сте улеснявали неприятелскитѣ ѝ дѣйствия. Вий казвате, че не се признавате за виновенъ! Въ дневника обаче, се прочете, че работата, за която вий сте се пасли да извършите, ако не я извършите, руситѣ с ми ще я извършатъ. Като сте се стрѣмили по възможность вий да свършите това прѣди руситѣ, не съглѣждате ли тукъ едно управдание на вашето обвинение?

Подсжд. *Миларовъ*: Азъ не съглѣждамъ никакво оправдание на обвинението ми.

— На какво основание?

— За основанията послѣ мога да кажа. Понеже се чете дневника отварятъ се за мене цѣли мирове. Много работи, които съмъ написалъ самъ, но отъ послѣ като не съмъ челъ дневника, не ги помня. На послѣдното ми връщане въ Карнобатъ така бѣше ми омрьзнало всичко, съвсѣмъ бѣхъ забравилъ, щото даже и непомисльовахъ по това. Бѣхъ се хвърлилъ въ друга сфера и атмосфера, та само когато ме арестуваха и заведоха прѣдъ слѣдственната коммиссия — нека г-да коммиссаритѣ ми бждатъ свидѣтели — за мене бѣше истезание само да ми се споменжтъ тия работи. И днесъ и вчера като се чете дневника, [illegible] мислите, че това ми стои като единъ чукъ, който [illegible] на главата. Не мога да си спомня всичко. Сега [illegible]арамъ, то е само единъ инстинктъ, че не може [illegible] чужденци да съзаклятничествува противъ Бъл[illegible]

[illegible] Прокурора да ме извини за сега, а послѣ ще [illegible] да му отговоря на всички забѣлѣжки.

[illegible] Миларовъ! Вий мислите, че ако ви задавамъ [illegible] се да ви обвинявамъ, напротивъ, азъ ви зада[illegible] съ цѣль да ви дамъ възможность да се оправ[illegible] кажате, че Миларовъ не е способенъ да съза[illegible] противъ България – Но това трѣбва

да се докаже. Влизали сте въ сношение съ неприятелска намъ страна. Хората ви казватъ, че вий сте малодушни, искатъ да ги конкуриратъ и ви се заканватъ, че ако вий не извършите работата, ще пратять тѣхни хора да я извършатъ. Слѣдъ това идете да твърдите, че Миларовъ не билъ конспириралъ съ чужденци. Какъ да вѣрвамъ това.

— Азъ ще повторя това, което казахъ по-напрѣдъ, именно: задържамъ си правото да отговоря върху тоя пунктъ, когато ще бѫдѫ расположенъ. Моля моя защитникъ да забѣлѣжи това.

Прѣдсѣд.: Г-нъ Миларовъ! Моля отговорете на тоя въпросъ. Вий по рано казахте, че сте водили разговори по дѣлото съ Кривцова, а по нѣкога посрѣдствомъ Аристова. Отъ дневника се вижда, че сте писали писмо до графа. Кой е тоя графъ?

Подсѫд. Миларовъ: На тоя часъ не желая да отговоря. Право, много съмъ развълнуванъ и не съмъ въ състояние да отговарямъ.

Прокурора: Г-нъ Миларовъ! Кой е вашия шефъ, за когото се споменува въ дневника?

Подсѫд. Миларовъ: Дѣдо Цанковъ.

— За какъвъ шефъ го считате, политически ли?

— Като шефъ на тая партия въ България, на която принадлѣжа и азъ.

— А сега като емигрантинъ шефъ на всички ваши дѣла, вий знаете, че безъ негово знание не може да се направи нищо такова, което може да компромитира работитѣ на партията?

— За сега не могѫ да отговоря нищо и моля ви да ме извините.

Прѣдсѣд. За какъвъ голѣмъ рапортъ се споменува въ дневника и кой е тоя Михаилъ Александровичь?

Подсѫд. Миларовъ: За смѣтката, която имахме за вѣстника в. „9 Августъ“. Михаилъ Александровичь е Хитровъ. За в. „9 Августъ“ земахъ пари, а в. „19 Февруарий“ поддържахъ на частни срѣдства.

Защитникъ Марковъ: Тази зарань, въ качеството си на повѣреникъ на обв. Н. Македонски, подадохъ заявление на основание ст. ст. 630, 601, 602 и 603 отъ В. Сѫд. Законъ, въ смисълъ да се допустне било на срѣдства на сѫда, било на наши срѣдства, да се доведе въ качество на свидѣтель Софий-

ский жителъ Никола Гълябовъ, помощникъ на сжд. приставъ при Соф. Окр. Сждъ, за да покаже слѣдующитѣ обстоятелства: че по обвинението на П. Македонски за отиванието му въ Петричъ въ фабриката на Карагюлева, показанието на А. Петровъ, че билъ участвувалъ въ нѣкакво съзаклятие, него денъ Гълябовъ по служебни дѣла е билъ въ сжщото село и въ момента, когато Македонски е билъ въ фабриката, е билъ и той. Слѣдователно ще се домогнемъ до показанието на този свидѣтель, за да се установи, че участието на П. Македонски въ заговора не е истинско. Тѣзи обстоятелства сж сжществени по обвинението на моя клиентъ. Че не го съобщихъ това своеврѣменно когато е билъ проводенъ обвинителний актъ, е причина кжсното размѣняване на защитницитѣ, невъзможността да се видятъ ни единъ на врѣме и това, че туй нѣщо днесъ ми е съобщено отъ страна на моя клиентъ.

За това моля, съ силата на 630 ст. отъ В. С. Законъ, която казва че „прѣдсѣдателя на сжда е длъженъ да дава на всѣкой подсждимъ всевъзможни законни срѣдства за оправдание," а още повече 603 ст. дава право на страната, която има новооткрити обстоятелства съ съгласието на противната страна — прокурорския надзоръ — да се призове и испита свидѣтеля. Даже намирамъ, че прѣкжсвамъ хода на работата, но като се боя, че срока може би да наближи скоро за испитвание на свидѣтелитѣ, за това си позволихъ да направя това заявление днесъ и моля г. прокурора, да не откаже това. Азъ правя възвание на поч. сждъ, който се въодушевява отъ чувство да се раздаде правосждие, да ми се разрѣши това. Този свидѣтель е софийский жителъ и ако трѣбва може и на наши разноски да се призове, готови сме да го направимъ.

Прокурора: Заявявамъ, че ако не бждж спсмематиченъ въ отговора си къмъ г. защит. Маркова, въ всѣки случай вината ще бжде пакъ на защитника, защото той смѣсва нѣколко нѣща въ едно, на които не може да се направи систематически разборъ.

Г. защитника спомѣна ст. ст. 630, 601, 602 и 603 отъ В. С. Законъ. Нека видимъ какво гласятъ тѣ. 601 чл. казва така:

„Домогванието на участвующитѣ въ дѣлото лица за повикване свидѣтели, които не сж били испитани на прѣдварителното диренне, прѣдсѣдателя прѣдл [illegible] шение на сжда,

който за това взема въ съображение основателностьта на заявенитѣ за това причини и важностьта на обстоятелствата, които изискватъ да се разяснять."

— Този членъ обяснява начина, по който сѫда разрѣшава въпроса за домогванието на участвующитѣ въ дѣла лица за да извикватъ свидѣтели при защитата. Срока, както виждате, който иска този членъ, е пропуснатъ отъ защитата. Ако даже този срокъ се продължаваше още, защитника трѣбваше да обясни, дали този свидѣтель е распитанъ или не и сѣтнѣ да обяснява обстоятелственностьта на доводитѣ, които правятъ необходимо извикванието на свидѣтеля. Срока е истекълъ вече. Сега ще потърсимъ другъ чл. Чл. 602 казва:

„Ако участвующето въ дѣлото лице въ течение на три дена отъ като му е обявенъ отказъ да повика исканитѣ отъ него свидѣтели, заяви, че е съгласно на своя смѣтка да ги призове, дава му се право да ги прѣдстави въ сѫда отъ себе си, по доброволно съ тѣхъ съгласие." Този чл. нѣма абсолютно никакво приложение въ настоящия случай, защото този свидѣтель не е прѣдизвенъ прѣдварително и не е полученъ отказъ, та да бѫде виканъ на собственни срѣдства. За това и по този чл. не може да ставатъ никакви дебати. Чл. 603 говори:

„Слѣдъ истичанието на сроковетѣ опрѣдѣлени за извикване свидѣтели, [illegible] могатъ да се извикватъ само поради новооткрити обстоятелства, но и въ такъвъ случай никакъвъ свидѣтель, [illegible] отъ едната страна или прѣдставенъ отъ нея, не може да [illegible] въ сѫдебното засѣдание безъ съгласието на [illegible] страна, ако не е било заявено поне единъ день [illegible] на [illegible]. Този членъ може да се [illegible]. [illegible] казва за [illegible] е [illegible] да се [illegible] повикването на [illegible] обстоятелство. Но [illegible] свидѣтеля, не [illegible] актъ не се [illegible] въ фабриката на [illegible] не може да се [illegible] като тѣ не се [illegible] е [illegible]. Ако даже да [illegible] трѣбше да се [illegible]

открито. Разбирамъ, ако се открпеше нѣкое ново обстоятелство, което не сѫществува при прѣдварителното днренне, то въ такъвъ случай, не може да се откаже.

Втората половина на члена гласи, че даже когато се уважи исканието на защитата, сѫдътъ може да го приеме, но само съ условие да прѣдостави на другата страна поне единъ денъ за да може да се приготви за състезание.

Г-да сѫдии, азъ ще прочета чл. 630-й за да бѫде моя отговоръ пъленъ на заявлението на г-на защитника.

Чл. 630-й гласи: „Прѣдсѣдателя на сѫда е длъженъ да дава на всѣкой подсѫдимъ всевъзможни законни срѣдства за оправдание“. Законни срѣдства за защита сѫ онния, които буквално сѫ изложени въ закона, и когато защитника на подсѫдимия не постѫпи съгласно съ закона, въ това отношение, срѣдствата на защитата не сѫ законни и не могѫтъ да се приематъ.

Защ. Марковъ: Ако знаяхъ, че ще прѣдизвикамъ толкова дълги добати по този въпросъ, нѣмаше да го повдигамъ. Г-нъ прокурора противорѣчи самъ на себе си. Законодателя е далъ право на подсѫдимия, ако даже сѫдътъ му откаже, да вземе свидѣтеля въ единъ файтонъ и да го доведе. Тукъ нѣма нужда отъ споръ. Да отидемъ сега въ полевата процедура. Чл. 1008-й казва така: „Въ случай, че сѫда откаже да повика свидѣтелитѣ указани отъ участвующитѣ въ дѣлото лица, то тѣзи послѣднитѣ, ако желаятъ да повикатъ тѣзи свидѣтели за своя смѣтка, сѫ длъжни да прѣдставятъ на сѫда въ сѫщото засѣдание, въ което имъ е било отказано“. Постановлението на този членъ е тълкувано ясно, щото нѣма нужда отъ никакъвъ споръ. За това, повторно покорно прося отъ името на Петръ Македонски, да се допустне да се повика свидѣтеля съ призовка отъ сѫдътъ. Ако сѫдътъ намира, че не може да се уважи моето искание, слѣдъ като изслушамъ опрѣдѣлението, ще се погрижѫ да го доведѫ самъ, съгласно 1008-та статия отъ Военно Сѫдебния Законъ.

Г-да сѫдии! Г-нъ прокурора е длъженъ да покаже деня, часа и минутата, въ която конспиратара е искалъ да убива, а не да казва прѣзъ лѣтото на 90 или 91.

Прѣдсѣд.: (Прѣкѫсва го). Мисля че се отдалечаваме отъ въпроса. Ако г-нъ прокурора бѣше турилъ деня, въ който се констатира ходенето му, ний щѣхме да се постараемъ да доказваме, че въ него день е билъ [illegible] ѣсго. Но понеже

не знаемъ за кой денъ се обвиняваме, то ний търсимъ ср^{y}дства да докажемъ, че прѣзъ цѣлия периодъ на това лѣто не е билъ тамъ.

Прокурора: Нека не бъде чудно на г. защитника, че възразявамъ така на дълго. Азъ ще бъда принуденъ да възразявамъ на дълго и да правя заключения, защото на скамейката на защитницитѣ има 10 или 12 души защитници и ще трѣбва да очаквамъ дебати отъ 12 души и да отговарямъ на тѣхъ.

Чл. 1008-й г-да, е повторение на чл 602 отъ Военно Съдеб. законъ. Законодателя е считалъ за нуждно да стане това повторение, за да се укаже, коя процедура трѣбва да съществува когато единъ съдъ засѣдава въ качество на Военни Полевой съдъ. Но този членъ 1008 не може да бъде общо исключение, което отмѣнява постановленията на Военно Съдебния законъ. 602 членъ дава право на обвиняемото лице да извика свидѣтелитѣ въ 3 дена на собственна смѣтка, а 1008 членъ казва, че може и въ растояние на 24 часа да се повикатъ. Но 1008 членъ не исключава постановленията на военно-съдебния законъ. Безъ да искамъ да правя широки тълкувания и да отегчавамъ г. защитника съ дълги възражения, а именно каква е била цѣльта на законодателя съ създавание на този 1008 членъ, и безъ да тълкувамъ, какво нѣщо е „въ същото засѣдание“ да ли распорѣдително, — защото въ распорѣдителнитѣ засѣдания се рѣшава да ли да се викатъ свидѣтели, или не — ще прѣдставя на съдътъ да се произнесе, може ли да се тълкува този членъ, както иска г. защит. Марковъ. Ако съдътъ е съгласенъ съ това, нѣнамъ нищо противъ.

Прѣдсѣд.: По въпроса за извикване за свидѣтель г. Гълъбова, е било подадено заявление отъ подсъдимия Петръ Македонски съ дата 10 Юний 1892 год. Съ опрѣдѣлението си съдътъ въ распорѣдителното си засѣдание взелъ слѣдующите рѣшение: „Остава безъ послѣдствие заявлението на Петръ Македонски, съ което моли да се призове, като свидѣтель, помощ. съдеб. приставъ Гълъбовъ съгласно ст. ст. 601 и 604 отъ военно-съдебния законъ, тъй като не е указано, какво ще покаже упомѣнатия свидѣтель“.

Съдътъ остава и сега на същото си рѣшение по извикване свидѣтеля Гълъбова.

Защит Марковъ: Азъ обяснихъ какво ще каже. Поч,

... ... редъ, но могѫ ли азъ да се въс... ... да го повикамъ самъ?

... ... е пропустнатъ и повикванието му ...

... ... : Удовлетворенъ съмъ, само ще моля да ... въ протокола.

... : Този Алекси Антовъ, ако го видите лично ... му познавате ли го?

... С. Миларовъ: Имената не помня, но може би ...

(Председателя му показва портрета.) Срѣщали ли ... този?

Тази физиономия не познавамъ, а името Антовъ ми ...

...: Като писвате въ дневника, че ще се срѣщ... тогава сте го познавали?

... съмнѣние.

Можемъ ли да допустнемъ, че вий сега на портретътъ ... познавате?

... е възможно.

... сте щѣли съ него да търситѣ етапи по селата?

Казвамъ Ви това, което чувствувамъ, и което зная.

...: Кога обмислихте всички случайности, които ... при идванието ви въ България, когато ... отъ Петербургъ свѣдения. Какви сѫ тѣзи свѣ... ви е всичко готово?

... Миларовъ: Пари не бѣха дошли.

... казвате: „да видя какво ще кажятъ.“

... се касаятъ за пари.

...: Кой е този Бановъ що се споменува въ днев...

... Миларовъ: Мусевичъ е той.

...: Обвиняемий Георгий Василевъ! Вий говорихте ..., че сте подали рапортъ прѣзъ деня, когато е ...

...: Г. Василевъ: Въ него день азъ бѣхъ помощ... и не съмъ се срѣщалъ съ него.

...: Спомняте ли си това?

... С. Миларовъ: Тѣ сѫ дрѣбни случаи, които не могѫ да си спомня.

— Може ли да се вѣрва на това, което е написано въ дневника?

— Разбира се, щомъ го пиша за себе си, трѣбва да се вѣрва.

Прокурора: Тукъ спорѣдъ дневника се казва, като че ли срѣдствата отпускали малко стегнато, излиза, че не сж давани отъ частни лица.

Подсжд. Миларовъ: Не могж да ви удовлетворя съ отговори, понеже самъ не могж да разберж за какво се касае въпроса.

— Видите тукъ срѣдствата се отпускатъ не отъ частни лица и това ви дава поводъ да пишете, че срѣдствата се отпускатъ като отъ частни лица.

— Понеже съмъ много развълнуванъ отъ възбужданието на тѣзи спомени, не могж самъ да разберж това, което се чѣте. Може би по̀-нататъкъ ще се разясни това, а въ случай, че излѣзе всичко по-ведро, ще ви удовлетворя.

— Разбирамъ, че васъ ви тревожи четението на дневника, защото ви спомня всичко, а за менъ именно това състояние трѣбва, защото вий сега можете всичко да си спомните.

— Това така разбъркано ми иде въ главата, щото не могж да направя това.

— Но когато ви зададоха въпроси отъ обвинителния актъ, казахте, че когато ще се чете дневника, ще дадете точни и вѣрни отговори. Това ви лошо прѣпоржчва сега да говорите противното.

— Точни и вѣрни отговори ще дамъ тогава, когато видя дневника на ржката си или напечатанъ. Отъ три години насамъ съмъ билъ абсолютно далечъ отъ тѣзи работи. Сега като единъ страшенъ сънь, като единъ кошмаръ ми идватъ и не могж да се ориентирамъ въ тази бъркотия. Бждете удовлетворени съ това, че положително нищо не си спомнямъ.

— Азъ ви напомнювамъ това, защото да не се случи да не дочакате това врѣме, когато ще бждете разположенъ да отговаряте както искате.

— Азъ вѣрвамъ, че прѣдъ видъ на важното положение, въ което се намира дѣлото, ще имате предъ видъ тази случайность и ще ми дадете възможность да отговоря, както се слѣдва.

Прѣдсѣд.: Напомнихте ли си слѣдъ толкова дълго четение на дневника, кой е този графъ?

Подсжд. С. Миларовъ: Не желая да отговоря.

Прокурора: Г. Миларовъ! Вий на 24 Февр. пишете, че се съмнявате въ поруч. Василиева, а заговора е билъ прѣзъ Януарий?

— Собственно за съмнѣнието къмъ Василиева, то се провлачеше още отъ начало. То бѣше за Бѣлова и Василиева и азъ мислѣхъ, че ако изразя най-малко съмнѣние бояхъ се да ги не докача и за това отлагахъ да искажа това явно.

— Вий г. Миларовъ описахте доста дрѣбни подробности. Ако вий се съмнявахте, нѣмаше да вървите така остро, а само сега забѣлѣзвате такова съмнѣние.

— Чини ми се, че ще срѣщнете въ дневника такива тъмни пятна на моето съмнѣние за Василиева още отъ начало.

— Забѣлѣжвамъ що годѣ, че вий желаете да бждете тъмни — толкова повече трѣбва това да е важно за васъ, колкото повече азъ се стеснявамъ да го казвамъ.

— Г. Василиевъ? Вие забѣлѣжвате, че г. Миларовъ държи всичкитѣ подробности за работитѣ, които сж станали. За васъ до тукъ нищо абсолютно нѣма. А тукъ Миларовъ въ България начева да се съмнява. Слѣдователно, вий до тукъ сте се показвали съвършенно добъръ заговорникъ, а отъ сега захващате да хладите. То излиза само за това, че вий ходите съ Бѣлова. Имате ли нѣщо да кажете по това?

Подсжд. Г. Василиевъ: Азъ въобще никога не съмъ билъ заговорникъ. Както казахъ и вчера, че като ходихъ съ Бѣлова ми казваше да не слушамъ такива глупости. Тогава азъ се отцѣпихъ съвършено отъ тѣхъ. Това бѣше слѣдъ това, гдѣто казвате, че имало заговоръ.

Прѣдсѣд.: Истина ли е това, което се казва за Васъ, че вий сте заявили, че ще стоите твърдъ на своята дума?

Подс. Г. Василиевъ: Не съмъ говорилъ подобно нѣщо.

— Г-нъ Миларовъ казва, че може да има нѣщо въ дневника не вѣрно на това, което чулъ съ ушите си, това е вѣрно.

— Азъ дѣйствително се срѣщахъ съ тѣхъ, но не съмъ говорилъ такова нѣщо.

— Вий тази вечеръ, когато се събрахте тримата въ Мусевича, повгорихте ли думата, че стоите на дадената си дума?

— Не.

Прокурора: Г-нъ Миларовъ! Когато ви зададохъ въпросъ относително съмнѣние къмъ Василиева вий подробно ми отго-

ворихте. Сега въ дневника се казва, че вий сте подновили заговора. Раскажете нѣщо по това какъ е станало.

Подсжд. Миларовъ: Тукъ както слушамъ отъ дневника и както е описано трѣбва да е тъй, ако съмъ присжтствувалъ тамъ.

Подробности не могж да си спомня.

То е така, както е описано.

За това най-убѣдително Ви моля да вѣрвате, че подробности дѣйствително не могж да си спомня.

Прѣдсѣд.: Когато се събрахте тримата, оназн вечеръ у Мусевича, поддвърдихте ли, че ще стоите на дадената си дума.

Василиевъ: Азъ не съмъ говорилъ такова нѣщо.

Прокурора: Г-нъ Миларовъ! Когато ви зададохъ въпросъ, относително съмнѣнието къмъ г-на Василиева, вий подробно ми отговорихте. Сега отъ дневника ви излиза че вий сте подновили заговора съ г-на Василиева. Раскажете нѣщо по това, какъ е станало?

С. Миларовъ: Азъ мисля, че трѣбва да е било тъй, както е описано въ дневника.

— Но, раскажете по-подробно какъ е било.

— Азъ десетий пжтъ убѣдително ви моля да вѣрвате на това, което казвамъ и да ме освободите отъ подробнитѣ распитвания, защото главата ми е станала като тъпанъ.

— Види се г-нъ Василиевъ е изоставилъ дѣлото за малко врѣме. Но, въ всѣки случай вий си раздѣлихте паритѣ съ г-на Василиева.

— Това потвърждавамъ, че е тъй.

Прѣдсѣд : Г-нъ Миларовъ, съ каква цѣль г-нъ Василиевъ взе отпуска, за когото говорите въ дневника си, дали съ цѣль да мине и той въ България по заговора или друга?

С. Миларовъ: Съ сжщата, съ която бѣше Константинъ Поповъ и азъ.

К. Поповъ: Азъ щѣхъ да говоря за раздѣлението на паритѣ, но бѣхъ развълнуванъ и не можехъ, за това ще говоря сега. Азъ не съмъ виждалъ съ очитѣ си, да е взималъ Василиевъ пари, както и револверъ, а чухъ само отъ Миларова.

Прѣдсѣд.: Вчера вий казахте, че Василиевъ е взелъ револверъ.

К. Поповъ: Азъ не съмъ виждалъ да е зималъ той револверъ.

... револвера отидохте да стреляте?
... какъвто имаше г-нъ Миларовъ.
... хте?
... цѣль.
... какъвъ револверъ имаше г-нъ

... ли да видите, бѣлъ ли е, черенъ ли е?

... ли да видите на дървото, кой револверъ
... отъ колко раскрача бие?
... азъ не разбирамъ отъ тѣзи работи.

... *Салунски*: Желаете ли, г-нъ Миларовъ, да ни
... лице Гиргвича, което се споменува въ дневника?

... Азъ не го познавамъ това лице. Крив-
... него, но той много дрънкаше, тъй щото и
... дрънкания.

... *Кугинчевъ*: Г-нъ Поповъ, вѣрно ли е, че
... срѣщнето съ нѣкой си Текенидисъ въ

... сега за пръвъ пжтъ чувамъ за това лице.

... *Кугинчевъ*: За револверитѣ излиза, че
... вѣрно, а другото не.

... за паритѣ вѣрно ли е?

... помня, че съмъ получилъ 33 наполеона

... ще кажете вий, г-нъ Миларовъ? Какви

... му бѣхъ далъ 33 наполеона и нѣщо.
... въ наполеона.

... Миларовъ, на г-на Василева пакъ на-

... никакви пари не съмъ получавалъ.
... г-на Миларова.

... Миларовъ, паритѣ на г-на Васи-
... Какво има да кажете?

... ще кажа на ... чева само това,
... парламента.

Прѣдсѣд.: Г-нъ Миларовъ, имали още съ нѣщо да допълнитѣ дневника си? Какво е имало написано на скъсанитѣ листа?

С. Миларовъ: Нищо.

— Кога сте тръгнали отъ Одесса?

— На 4 Мартъ.

— Тукъ е писано по-рано.

— 2—3 дена трѣбва да съмъ ги употрѣбилъ за тръгването си.

— Ами по-рано се говореше, че ще приемете нѣкакъвъ ключъ за кореспонденцията ви; може би този ключъ да е скъсанъ.

— Не могѫ да си припомня.

— Елате по-близо да видите.

(Миларовъ отива до сѫдиитѣ и прѣглѣдва скъсанитѣ листа на дневника си).

— Не могѫ да си спомня защо сѫ скъсани тѣзи листа.

Подполк. Кутинчевъ: Г-нъ Миларовъ! Вий вчера казахте, че Мусевичъ ви е далъ револверитѣ, а днесъ излиза, че вий сами сте ги взели.

С. Миларовъ: Чини ми се, че съмъ ги взелъ заедно съ Мусевича.

— Още едно нѣщо. Защо вамъ ви се хареса кандидатурата на князь Михаилъ Михаиловичъ!

— Азъ за тази кандидатура съмъ чувалъ отъ Кривцова и съмъ я одобрилъ, но не могѫ да ви опрѣдѣля сега, какво е било тогава психическото положение — състоянието на душата ми.

— Даже и дневника ли не може да ви помогне?

— Относително този пунктъ — не.

— Да ли не се е проговорило между васъ, че тя е едничката кандидатура за България?

— Такова нѣщо нѣмаше и азъ само съ Кривцова съмъ говорилъ за тази кандидатура.

— Но само съ едно говорение съ Кривцова вий да дойдете до такъвъ въсторгъ и такава симпатия! Вий трѣбва да сте били по-отрано увѣрени, че тя е най-добрата кандидатура за България.

— Азъ по-рано не знаяхъ за тази кандидатура, но ко-

...да за това трѣбова да съмъ се намиралъ...

...за пари да се даватъ на името на ...Ламбцова или на славянския комитетъ, или ...

...главного бѣше за пари, а на чий име ще ...не се интересувахъ да питамъ.

...имало нѣщо контролно отдѣление у Цанкова?

...не знамъ.

...така, паритѣ да ги донася Мусевичъ, а расписвала на Цанкова?

...знамъ.

...въ размишленията си, на едно мѣсто казвате, че ...момента да ви уловятъ, то вий ще приемете върху ...отговорността и ще се мжчитѣ да скриете другаритѣ ...прочемъ искате да откажитѣ и да хвърлитѣ вината ...Константина Поповъ. Отъ кога е станало това промѣнение?

...психическия процесъ на моята душа, който почва въ ...се при второто свиждание съ майка ми.

...не сте постоянствували да се държитѣ геройски, ...дневника ви написано, ами казвате, че на 30-й ...опять и Константинъ Поповъ на станцията?

...нѣма никакво геройство. Остава работата да се ...е билъ психическия процесъ у мене. Азъ просто ...себе си.

...това, вий, по дневника, давахте отклончиви ...прочемъ казахте, че ако ви се покаже дневника ...припомните; показва ви се дневника и пакъ казвате ...да си припомните, или не ви понася?

...е, че отъ 4 години насамъ, отъ какъ съмъ ...оставилъ съмъ го тъй и сега не могж да си припомня.

...ка е била цѣльта, за да напишете този дневникъ?

...да си припомня за това дѣло, какъ е било отъ ...край.

...е ли било съ цѣль, щото ако се извърши дѣлото ...едно доказателство?

Вѣрно, че въ не... у мислѣхъ, какво ще стане ...дневникъ. Но и ...слѣхъ себе си жертва и

че ще погинж, пратихъ го на едно мѣсто, за да се прати на майка ми, като го прочете да ме прѣжали полѣсно. Това е всичкото.

— Само това ли е или да остане единъ документъ, за да може да оспори претенциитѣ на тогосъ и оногосъ?

— Не съмъ ималъ такава смѣтка.

Прѣдсѣд.: Г-нъ Миларовъ, на нѣкои въпроси вий казахте, че не желаете да отговорите, а на нѣкои въпроси казахте, че ще отговорите по-послѣ. Кога ще може да отговорите прѣдъ сжда на въпроситѣ, на които вий не отговорихте, защото сте били залисани?

Св. Миларовъ: Когато прегледамъ и изуча дневника си.

— Дневника вече се прочете. Вчера казахте, че като се прочете дневника, вий ще отговорите, между това, дневника се свърши и вий не казахте нищо.

— Азъ ви казахъ, че ако си спомня, ще ви отговоря. А пъкъ сега прѣдполагамъ, че дневника ми ще се напечати, имайте добрината да ми дадете единъ екземпляръ и тогава ще могж пакъ да заживѣя ония врѣмена.

— Това се касаеше до въпроса, за който вий не бѣхте готовъ да отговорите. Сега какво ще кажете за въпроса, за който вий отказахте да отговорите? Кои сж причинитѣ, дѣто се отказахте да отговорите: кой е този графъ, комуто сте писали писмо. Кривцовъ, когато ви отговорилъ за паритѣ, казалъ ви, че Цанковъ и графа поддържали дѣлото. Това лице ви е извѣстно, кои сж причинитѣ дѣто не искате да кажете? (Миларовъ мълчи).

Отговорете. — Не желаете ли да отговорите?

— Мълча.

— При прѣдварителното слѣдствие вий сте казвали, че той е графъ Игнатиевъ; поддържате ли тѣзи ваши показания?

— Не желаете ли да ви се прочетжтъ прѣдварителнитѣ показания?

— Не желая.

Прокурора: Г-нъ Миларовъ, стана дума за Князъ Михаилъ Михаиловича и за въсклицанието, което сте изтървали, когато сте чули за неговата кандидатура. Вий казахте, че не помните причинитѣ на това въсхищение. Ако сега ви попитамъ, какво бихте казали?

С. Миларовъ: Този въпросъ е много дълбокъ и труденъ, вий щото за сега не съмъ готовъ да отговоря. Ако ви е необходимо да отговоря трѣбва да ми дадете извѣстенъ срокъ.

... кога именно ще можите да от-

... звъстя кога ще могж.

... че може да продължава съ мѣсеци.

... ми се даде да прочета дневника си.

... защитника си и тогава ще ви отговоря.

... специално да имате дневника си въ ржка,

... Тикчновъ: Относително Константинъ Попова ... отъ дневника. На основание статия ... сждебния законъ, желая да се прѣд- ... на г-на Миларова и да се попита дали ... 14-й Февруарий 1889 година, е написанъ ... или има прибавено нѣщо отъ другиго.

... Вчера се зададе въпросъ на г-на Миларова ... той отговори, че цѣлия дневникъ е неговъ.

...: Азъ прегледахъ само горнитѣ листа. Нѣ- ... прегледамъ всичко, листъ по листъ, за да видя ... моя ржка написано или не.

... произнесете предъ сждътъ, че този дневникъ ... ржка, моля да го разглѣдате листъ по ... (Миларовъ разглѣдва дневника си листъ

...

... Свѣтославъ Миларовъ, вий вчера казахте ..., но сега се яви съмнѣние, че той може ..., за това даде ви се дневника да го разглѣ- ... сега вашъ ли е или не?

... съмнѣние че той е мой, но искамъ да ... не можахъ да го прѣглѣдамъ цѣлъ и да ..., че той е мой. Но сега като го прѣглѣ- ..., исповѣдвамъ, че всичко писано въ него ...

... Ценковъ: Да се попита Г-нъ Миларовъ, н... ... е заминалъ за Цариградъ, дали е заминалъ ... Василиевъ и при послѣдното имъ свиждани ... дали се е съгласилъ да земе участие съ тѣх ...?

... Миларовъ: Азъ з... Цариградъ съ впеча... ... нѣмахъ много на... ...нева и на послѣдно...

ни свиждание, до колкото помня, той трѣбва да ми е казалъ уклончиво, че ще дойде.

Прѣдсѣд.: Отъ прочитанието на дневника се вижда, че вий, на послѣдъкъ, когато сте искали да тръгните отъ Одесса, имахте вече установено понятие за участието на Василиева въ заговора, т. е. че Василиевъ е вѣренъ. Какви причини ви заставиха да се съмнявате въ отказванието му отъ заговора?

Подсжд. Миларовъ: При повторното съставяние на заговора, пакъ ми се установи пълна вѣра у Василиева; инакъ нѣмаше да карамъ работата до край. Но това мога да потвърдя, че при заминаванието ми за Цариградъ, пакъ се бѣше разколебало довѣрието ми за искренностьта на Василиева. Но понеже тогава твърдѣ не се уповавахъ на него, даже и на Попова, а се рѣшавахъ всичко азъ да извърша, за това не мислѣхъ твърдѣ за тѣхъ.

Прѣдсѣд.: Пакъ не отговорихте прямо на въпроса. Кои сж причинитѣ, които сж ви накарали да промѣнитѣ мнѣнието си за Василиева?

С. Миларовъ: Причинитѣ трѣбва да сж тѣзи, че при послѣдното ни свиждание, между 28 Фев. и 4 Мартъ, той говорѣше отклончиво и направи ми такова впечатление, щото дѣйствително да не се надѣвамъ на него.

Прѣдсѣд.: Не можете ли да си припомните нѣкои думи, които сж ви направили това впечатление?

С. Миларовъ: Точно думитѣ му не мога да си ги спомня, но той казваше, че ужъ не знае кога ще земе паспортъ, кога ще вземе отпускъ, кога ще дойде, подиръ 10 дена или 1 мѣсецъ и пр. Въобще отклончиво отговаряше, за това тъмно ми остана за него.

Защит. К. Ранковъ: Въ дневника се казваше, че се уговарвало Поповъ да замине заедно съ Василиева. Да се пита г. Поповъ, при какви причини тѣ не сж заминали заедно?

К. Поповъ: Не знамъ кои сж причинитѣ, които заставиха Василиева да не дойде въ Цариградъ. Той каза че ще дойде слѣдъ 5 дена. Азъ заминахъ и той остана въ Одесса. Искалъ ли е той да ме слѣдва или не, не знамъ, защото такова нѣщо не сме говорили.

С. Миларовъ: Искамъ да ми се позволи да имамъ моливъ и книга. Днесъ толкозъ се прочете и не можѣхъ да си направя забѣлѣжки за много работи и да се улѣсня съ дѣлото.

—) —

... позволи на моя защитникъ да
... по-скоро ще се свърши всич-

Гос...

... ще ви се направятъ.
...: Азъ искамъ само това да забѣ-
... въ моята рѣчь, така и въ по-
..., да се обяснятъ още нѣкои ра-
...нени, както и да си спомни г-нъ
... които му се зададоха въпроси и
... искамъ да кажа на почитаемий
..., се съобщава съ менъ, ще може
... което не може да даде отговоръ.
... на сѫда, отъ негова страна, като

Г...

...: Въ качеството си на роднина на
... азъ заявявамъ, че за него се намѣри
... Той е г. Г. Калинковъ и моля сѫда да
... да го допустне да се запознае съ дѣлото
... обвиняемия.
... нѣмамъ нищо противъ допусканието на този

... приема се заявлението на г. Кукурешкова:
... обвиняемия Т. Георгиевъ втори защитникъ

... Калинковъ: Г-да Сѫдии! Азъ има да направя едно
... въ сѫббота съмъ назначенъ за защитникъ
... Георгиевъ, съ когото и до сега не съмъ
... желая да ми се позволи да се видя съ него.
...: Ще се удовлетворите.
... подсѫд. Стою Джуджевъ).
...: Подсѫдимий Стою Джужевъ! Вий се обвиня...
... съзаклятие, съ цѣль да се прѣдизвика про...
... сѫществующий държавенъ строй, което съзаклятие
... начало на извършвание чрѣзъ покушението
... на г-на м-ръ прѣдсѣдателя Ст. Стамболова, и ...
... него, на м-ра на финанситѣ г-нъ Хр. Бѣ...
... признавате ли се за виновенъ въ това?
... Стою Джуджевъ: Не се признавамъ за вин...
Г-нъ Прокурорътъ основава моето обвинение искл...
... на свидѣтелс... които и до сега не ми ...

четени, за това моля да заповѣдате да ми се прочетатъ, разбира се, ако моето искание е умѣстно.

— Вий ще отговорите тукъ на нѣколко въпроса, които ще ви се зададѫтъ, а слѣдъ това ще поставя въпросътъ на разглѣждание, кога да се четатъ свидѣтелскитѣ показания.

Сега вий можете ли ни расказа нѣщо по това съзаклятие?

— Азъ нѣмамъ никакво извѣстие по това нѣщо. Прѣзъ 1890 год. бѣхъ на служба по държавнитѣ желѣзници, но понеже службата ми бѣше много малка и не бѣше достатъчна на моето, както и за домашното ми прѣпитавание, азъ я оставихъ и бѣхъ помолилъ нѣкои мои приятели въ Панагюрище да работятъ да ме изберѫтъ въ врѣме на градскитѣ избори. Не помня добрѣ, но мисля, че бѣше прѣди изборитѣ за народни прѣдставители, азъ минахъ прѣзъ Т.-Пазарджикъ и тамъ се срѣщнахъ съ Атанасъ Здравковъ, съ обвиняемий Димитръ Попъ Стайковъ и съ Богдана Величковъ и имъ говорихъ по изборитѣ за народнитѣ прѣдставители, а послѣ заминахъ за Панагюрище. Слѣдъ изборитѣ, като не можахъ да бѫда избранъ, отнесохъ се до нѣкои отъ г-да народнитѣ прѣдставители съ молба да дѣйствуватъ за назначението ми на служба, за която цѣль прѣзъ сѫщата 90 година дойдохъ въ София прѣзъ мѣсецъ Декемврий. Тукъ ходихъ при г. Стамболова да го моля за служба и той ми се обѣща, че ще ми даде служба, обаче слѣдъ 10—15 дена на заявлението ми дадено резолюция, че нѣмало вакантно мѣсто. Въ слѣдствие на това заминахъ си пакъ за Панагюрище и понеже прѣзъ мѣсецъ Февруарий — 17-й ми се чини — 1891 год. Панагюрскитѣ граждани бѣха съставили едно заявление, съ което искаха да се прѣмѣсти Панагюрский Окол. Началникъ и за таи цѣль дохождахъ азъ въ София.

Прокурора: Да се пита подсѫдимия за какво расказва. Той расказва кога ходилъ по избори и пр., работи които не се отнасятъ по дѣлото. Ако се отнасяше тогава, разбирамъ, за имаме търпението да уеслушаме разказа му, но това, което направя, не се касае до дѣлото и за това желая той да отговаря само на въпроситѣ, които му се задаватъ.

Подсѫд. Стою Джуджевъ: Азъ мисля, че отъ дѣлата на човѣка може да се сѫди за неговитѣ дѣйствия, така щото необходимо се вижда да обясня тукъ какво съмъ правилъ.

Прѣдсѣд.: **Вий се обвинявате, че сте влѣзли въ едно съзаклятие противъ живота на Н. Ц. Височество Князя и М-ръ**

Прѣдсѣдательтъ г-нъ Стамболовъ, което е добило началото си чрѣзъ убиванието на М-рътъ на Финанситѣ г-на Бѣлчева. Прѣзъ мѣсецъ Декемврий 1890 год., когато сте дохождали въ София, вий не казахте, да ли сте се срѣщали съ нѣкого и какво сте си говорили. Тогава съ нѣкой си Митаковъ не срѣщахте ли се въ градската градина?

Подсжд. Стою Джуджевъ: За съзаклятие не съмъ говорилъ съ никого.

— Съ Митакова не срѣщахте ли се?

— Не съмъ.

— Не сте ли му говорили, че има заговоръ съ цѣль да се свали Князътъ и правителството и не сте ли го канили да вземе участие и той въ тоя заговоръ?

— Не съмъ.

— Не сте ли прѣдлагали на сжщийтъ тоя Митаковъ да позволи да се скриятъ 10—15 пушки въ неговата варница?

— Не съмъ.

— Не можете ли да си припомните нѣщо по тоя въпросъ. Той показва това; да не е било пъкъ друго яче?

— Съ Митакова съмъ се запозналъ прѣзъ пролѣтьта на 1890 година, и тогава прѣдъ неговата кжща стояхъ нѣщо около $1/2$ или единъ часъ. Слѣдъ това сме се срѣщали съ него, до гдѣто бѣхъ тука, по улицитѣ, но прѣзъ Декемврий мѣсецъ азъ не съмъ го виждалъ.

— Прѣзъ мѣсецъ Септемврий 1890 година ходихте ли въ Т.-Пазарджикъ?

— По-рано — прѣди изборитѣ за народни прѣдставители — съмъ ходилъ.

— Не сте ли говорили на Здравкова пакъ по убийството на Н. Ц. Височество?

— Не съмъ му говорилъ. Съ него съмъ се срѣщалъ, но такова нѣщо не съмъ му говорилъ. Съ него съмъ говорилъ исключително по изборитѣ за народни прѣдставители.

— Не сте ли му говорили, че когато ви дойде съобщение отъ София, вий ще заминете прѣзъ Т.-Пазарджикъ, ще го земете и заедно съ него ще дойдете да испълнитѣ дѣлото?

— Не съмъ.

— Не сте ли говорили на Здравкова, че на 14 Февруарий 1891 год. като сте ходили въ Пловдивъ, сте ходили пакъ за сжщата цѣль?

— Не на 14, а на 18 Февруарий се срѣщнахъ съ него въ Т.-Пазарджикъ. Тогава именно носяхъ прошението отъ Панагюрскитѣ граждани, за което спомѣнахъ по-напрѣдъ, за да го занеса на Манчо Маневъ, та съ него да дойдемъ въ София и да дѣйствуваме заедно за смѣняванието на окол. началникъ и за мене за служба. Друго нищо не съмъ говорилъ и не съмъ му казвалъ, че съмъ ходилъ въ Пловдивъ по заговоръ.

— Димитръ Попъ Стайковъ не ви ли е питалъ за Здравкова и не ви ли е казалъ, че го търси за нѣкоя важна работа?

— Такова нѣщо Димитръ Попъ Стайковъ не ми е говорилъ.

— Въ какво се състоеше вашето познайнство съ Здравкова и кой ви запозна съ него?

— Димитръ Попъ Стайковъ ме запозна съ него. Прѣзъ 1890 г., прѣди изборитѣ за народни прѣдставители, като минувахъ прѣзъ Т.-Пазарджикъ, азъ говорихъ на Димитръ Попъ Стайковъ, както и на Богдана Величковъ за градскитѣ избори, а когато той ме запозна съ Здравкова, говорихъ и нему за изборитѣ. Другъ разговоръ съ Здравкова не съмъ ималъ.

— Нѣщо по заговора не говорихте ли му?

— Не съмъ.

— Казахте, че прѣзъ 1890 год. сте дохождали въ София, ами прѣзъ 1891 г., колко пъти и по кое врѣме сте дохождали въ София?

— Дохождахъ само единъ пъть и то прѣзъ Февруарий. Отъ Панагюрище тръгнахъ на 17 Февруарий, на 19 бѣхъ въ Пловдивъ, а на 20 пристигнахъ въ София, заедно съ народния прѣдставитель Манчо Маневъ. Тукъ се срѣщахъ съ мнозина познати приятели, но не помня съ кои именно.

— Ами съ нѣкой си Петръ Пеневъ срѣщахте ли се тукъ?

— Срѣщахъ се. И той бѣше дошълъ тоже за служба и заедно съ него ходяхме почти всѣки день. Когато да стане убийството на 15 Мартъ вечерьта, още прѣзъ деньтъ азъ се намѣрихъ съ него и още съ единъ Панагюрецъ — Георги Ничовъ — и защото кѫдѣ Шарений мостъ имаше пазаръ и тогава тръгнахме натамъ, за да видимъ кѫдѣ е пазарътъ. Въ това врѣме, изъ пѫтьтъ, срѣщнахъ Димитрова, който е началникъ трена по тукашната линия, и той ми каза да отида вечерьта въ кафенето „Ню-Иоркъ“ да се поразговоримъ. Вечерьта до $6^{1}/_{2}$ часа, тръгнахме заедно съ Петръ Пеневъ и отидохме въ това кафене. Въ сѫщото това врѣме идеше и Димитровъ,

заедно съ Никола Бахчеванова, тоже началникъ трена, и заедно влѣзохме въ кафенето и сѣднахме. Тамъ ний се бавихме около $1^1/_2$ часъ и въ това врѣме азъ казахъ на Димитрова, че съмъ дошълъ пакъ за служба, като го помолихъ да распита да ли нѣма нѣкоя ваканция въ инспекцията на желѣзницата, за да направя заявление. Той ми се обѣща, че ще испита и ще ми прати забѣлѣжка въ сѫщото дюкянче.

— Съ Митакова срѣщахте ли се прѣзъ това врѣме?

— Не помня добрѣ.

— А кѫдѣ гостинницата „Срѣдня-Гора“ не сте ли се срѣщали?

— Не помня.

— Съ Митаковъ отъ кога се познавате?

— Още отъ 1890 година.

— По какъвъ случай се запознахте съ него?

— Съ него ме запозна браточедъ му Лулчо Гуговъ, слѣдъ като ни попита познавате ми се или не. За него, братовчедъ му, ми каза, че билъ отъ кѫдѣ нашитѣ мѣста — отъ село Коланларъ или Каменица — не помня добрѣ.

— Въ какви сношения сте били съ Митакова?

— Въ никакви особенни.

— Отъ кога се познавате съ Димитръ Попъ Стайковъ?

— Още отъ Панагюрище.

— Съ него отъ една партия ли сте?

— Отъ една.

— А съ Здравкова отъ кога се познавате?

— Отъ 1890 година.

— По какъвъ случай се запознахте съ него?

— Азъ казахъ по-напрѣдъ, че прѣди изборитѣ за народни прѣдставители се запознахъ съ него и че му говорихъ по изборитѣ.

— Послѣ поддържахте ли това познайнство?

— Поддържахме.

— Съ писма, или само лично?

— Не съ писма, а само лично. Той дохожда единъ пѫть въ Панагюрище, но не зная защо.

— Отношенията ви съ Здравкова какви сѫ, нѣмате ли нѣщо караница?

— Не, добри сѫ.

— По партия какъ сте

— Гдѣ да го знамъ.

— По врѣме на изборитѣ срѣщахте ли се съ него?

— Той се обѣща, че ще работи по изборитѣ.

— Заедно съ васъ ли?

— Да.

Чл. подпол. Кутинчевъ: Съ Тома Георгиевъ познавате ли се?

— Познавамъ се отдавна.

— Като емишерия ли?

— Да.

— Тукъ въ София като дойдохте, гдѣ се срѣщнахте съ него?

— У дома му.

— Сварювали ли сте нѣкои лица у него?

— Не помня, защото много пѫти съмъ ходилъ въ кѫщата му.

— Не си ли припомняте нѣкой случай, при който Тома Георгиевъ да ви е запозналъ съ нѣкого въ градината.

— Не помня.

— Съ Митакова отъ кога се познавате?

— Отъ 1890 год., прѣзъ пролѣтьта.

— Не си ли припомняте, щото Тома Георгиевъ да ви е запозналъ съ Митакова?

— Не ме е запознавалъ той съ Митакова.

— Не помните ли това или положително твърдите?

— Положително твърдя, че Тома Георгиевъ никога не ме е запознавалъ съ Митакова.

— По-отъ рано познавахте ли се съ Митакова?

— Прѣди да ме запознае Лулчо Гучовъ съ него, не го познавахъ.

— Хубаво ли помните, че именно Лулчо Гучовъ ви е запозналъ съ Митакова, а не Тома Георгиевъ?

— Да, хубаво.

— Вий чували ли сте нѣкой пѫть въ разговора си съ Здравкова, да казва той, или пъкъ вий да сте му казвали, нѣщо по поводъ на заговора, който щѣлъ да стане въ София?

— Нищо подобно не съмъ чулъ отъ него, нито пъкъ му съмъ казвалъ.

— Може би да сте чували отъ други нѣкой да говори за това?

— Не, никогá.

— Съ Бобекова познавате ли се?

— Познавамъ се.

— Отъ кога?

— Още отъ дѣца, като Панагюрци.

— Нѣкакъвъ разговоръ по политиката, или за начина по урѣжданието на работитѣ въ България, не сте ли имали?

— Не, такъвъ разговоръ не сме имали съ него.

— Значи вий положително никакъвъ хаберъ не сте имали отъ нищо подобно? нито пъкъ съ Митакова, нито съ Тома Георгиевъ признавате да сте говорили нѣщо подобно?

— Да.

— Значи, ако има показано, че е имало такова нѣщо, вий ще го считате за невѣрно?

— Да.

— Често пѫти ли ходяхте въ кѫщата на Тома Георгиевъ?

— Почти всѣка недѣля.

— Другъ пѫть?

— Може и другъ пѫть.

— Какви хора сте заварвали тамъ?

— Не знамъ.

— Здравкова не сте ли заварвали?

— Не.

— А Митакова?

— Не.

— Отъ Тюфекчиевци познавате ли нѣкого?

— Съ тѣхъ не се познавамъ.

— Слушали ли сте отъ Бобекова да казва, че той е ходилъ при нѣкои отъ водителитѣ на партиитѣ да се съвѣтва съ него за нѣщо и за какво именно?

— Бобековъ не ми е казвалъ такова нѣщо.

Защ. Марковъ: Да си спомни подсѫдимий Джуджевъ, ако е възможно, разговора, който сѫ имали въ Шишковий ханъ въ присѫтствието на Здравкова и Димитръ Попъ Стайковъ, какъвъ е билъ тоя разговоръ и какви думи или прѣдложения сѫ биле размѣнявани?

Подсѫд. Стою Джужевъ: Говорихме си, мисля, да избиремъ за народни прѣдставители Костантина Величковъ, Георги Консулова и други нѣкои лица отъ Пазарджикъ. Това бѣше,

— Други пжтъ, освѣнъ тоя, срѣщали ли сж се въ сжщий ханъ съ сжщитѣ лица?

— Не съмъ.

Защ. Д-ръ Даневъ: Ималъ ли е Стою Джуджевъ лично познанство съ Д-ръ Моллова?

Подсжд. Стою Джуджевъ: Не, не се познавамъ съ него.

— Слушалъ ли е нѣщо за д-ръ Моллова, като напримѣръ да е билъ замѣсенъ въ нѣкакъвъ комплотъ?

— Не.

Защ. Ал. Костантиновъ: Да каже подсждимия Стою Джуджевъ: като е билъ съ Димитръ Попъ Стайкова въ Шишмановий ханъ, говорилъ ли е той на Здравкова, че имало съставенъ комплотъ, по инициативата на Каравелова и Д-ра Моллова и че остава само да се вербоватъ довѣренни лица, за да го извършатъ?

Подсжд. Стою Джуджевъ: Не съмъ говорилъ такова нѣщо.

— Да ли познава добрѣ личностьта на Здравкова?

— Не го познавамъ много добрѣ, нито пъкъ съмъ се срѣщалъ често съ него.

— Ималъ ли е интимни отношения съ него?

— Не съмъ ималъ.

— Да ли е ималъ голѣмо довѣрие въ него?

— Не.

Чл. подпол. Кутинчевъ: Личнитѣ ви отношения съ Бобекова какви бѣха?

Подсжд. Стою Джуджевъ: Приятелски.

— Ами съ Здравкова какви бѣха?

— Добри.

— Съ Каравелова познава те ли се?

— Познавамъ се.

— Кога и отъ гдѣ?

— Прѣди послѣднитѣ избори за народни прѣдставители ходихъ у него, и то не че съмъ послѣдователъ на неговата партия, а защото прѣди изборитѣ имаше дума, че Каравелиститѣ и Цанковиститѣ ще дѣйствуватъ заедно.

— А вий на коя партия сте послѣдователь?

— Азъ съмъ Цанковистъ.

— Съ Тома Георгиева говорили ли сте си нѣщо?

— Говорилъ съмъ по изборитѣ.

— Солидаренъ ли сте съ неговитѣ възгледове?

— Солидаренъ съмъ.

— Ами той е Каравелистъ?

— Добрѣ, но азъ казахъ, че имаше дума, че Каравелиститѣ и Цанковиститѣ ще дѣйствувать заедно и за това съмъ солидаренъ съ него.

— Кога и колко пъти сте ходили у Каравелова и какъвъ разговоръ сте имали съ него.

— Не помня добрѣ колко пъти съмъ ходилъ у г-на Каравелова, но ми се чини, че не повече отъ единъ или два пъти и то прѣзъ мѣсецъ Августъ 1890 година, защото на 26-й Августъ станаха изборитѣ. Тогава г-нъ Каравеловъ ме посъвѣтва да се постарая да се избере отъ Панагюрище г-нъ Китанчевъ и други нѣкои кандидати, които намѣремъ за добрѣ, но да се глѣда да бъдатъ отъ Цанковиститѣ. За Т Пазарджикъ пъкъ каза да глѣдаме да се изберать Константинъ Величковъ, Георги Консоловъ и други, които намѣримъ за добрѣ.

— Ами отъ другитѣ околии кои посочи?

— Не помня.

— А отъ Пловдивъ?

— Не помня.

— Сега допускате ли вий, че Каравеловъ ви е посочилъ повече Цанковисти, отъ колкото Каравелисти? защо да ви не посочи повече Каравелисти?

— Собственно той не настояваше за никого, а каза да се изберать, които можать, само да се глѣда да бъдатъ хора отъ опозицията.

— Добрѣ. Вий знаехте, че между Цанкова и Каравелова имаше раздоръ, ами не знаехте ли кога е станало побратимяванието въ възглядоветѣ имъ и не сте ли чували за това отъ Каравелова?

— Не знамъ.

— Въ всѣкой случай, вий за да ходите у Каравелова и Тома Георгиева, трѣбало е да знаете, че съществува солидарность, поне врѣменна. Това не знаете ли?

— Зная, защото ми бѣше казалъ Петръ Станчевъ.

— Петръ Станчевъ е Цанковистъ на ли?

— Да.

— Какво ви каза той?

— Че имало соли[illegible] изборитѣ.

— [illegible]

— [illegible]

[illegible] Г-да Сѫдии! Азъ [illegible] да се [illegible] Това право [illegible] и азъ моля да бѫде удовлетворено искането ми.

[illegible]: Азъ мисля, че сѫдътъ нѣма вече възможность да [illegible] на [illegible] на г-на Калинкова съ клиента му [illegible], защото за распитването на подсѫдимия не е [illegible] той да бѫде подготвенъ отъ защитника си. Азъ мисля, че правосѫдието има интересъ именно отъ от[illegible] на подсѫдимия, защото при распитването самъ сѫдътъ се [illegible] да открие истината. Ако подсѫдимия е направилъ едно прѣстѫпление, трѣбва да се чака отъ него най-напрѣдъ самопризнание. Инакъ, азъ не разбирамъ, какво правосѫдие ще раздаваме и каква истина ще очакваме, ако развбираме смисъльта на чл. 598 отъ закона тъй, че подсѫдимия трѣбва да бѫде подготвенъ какъ да отговаря. Тогава ще излѣзе, че е се едно да позволимъ на всичкитѣ подсѫдими да присѫтствуватъ на сѫдебното слѣдствие при распитването на съучастницитѣ имъ — коллеги. Азъ мисля, че закона не трѣбва да се разбира тъй буквално, а напротивъ, трѣбва да глѣдаме, каква цѣль гони той, защото инакъ ще е равносилно да приготовляваме извъртвание на истината, понеже защитника на подсѫдимия може да му каже всичко, каквото се е говорило тукъ.

Защит. Калинковъ: Г-да сѫдии! Азъ протестирамъ противъ твърдението на г-на прокурора, че съмъ щѣлъ да подготвя подсѫдимийтъ какво да казва. Азъ желая само да знамъ

какво той ще да покаже по дѣлото, за да се приготвя да задавамъ въпроси и слѣдователно да се приготвя да го защита. Като знамъ какво ще покаже той, когато се испитва, ще могѫ да посоча на такива обстоятелства, които щѣ го подпомогнать да открие самата истина. Статията 598 отъ В. С. З. дава право на защитницитѣ да се запознаватъ съ своитѣ клиенти и да узнаватъ истината отъ тѣхъ и това тя прѣдвижда, че трѣбва да става прѣди распитването, а не послѣ, инакъ тя ще бѫде нарушена, ако ми се не позволи да се видя прѣдварително съ клиента ми. Всѣко свиждание отъ послѣ ще бѫде напрасно и сѫществуванието на тая статия не може да бѫде друго, освѣнъ абсурдно. Моля прочее, да ми се позволи да се видя съ Тома Георгиева прѣди да бѫде распитанъ.

Прокурора: Тома Георгиевъ е ималъ до сега и другъ защитникъ и ето защо ст. 598 е буквално испълнена. А ако сега не се позволи свиждание на новий му защитникъ, то за това не е кривъ никой.

Защит. Ст. Кукурешковъ: Дѣйствително на мене се даде възможность да се вида съ моя клиентъ — Тома Георгиева, макаръ и въ присѫтствието на полицейскитѣ власти, но това е послужило само на мене, да се приготвя за неговата защита, а не и на моя коллегъ г-нъ Калинковъ. Азъ мисля, че би било голѣма несправедливость, ако се наруши това изрично прѣдписание на закона, споредъ който защитника трѣбва прѣдварително да се срѣщне съ своя клиентъ

Прѣдсѣд.: На основание ст. 661 отъ В. С. З. азъ въ качеството си на прѣдсѣдатель на Врѣменний Полевой Военнъ Сѫдъ, установихъ единъ рѣдъ, щото подсѫдимитѣ да се испитватъ единъ по единъ. За това, да се не наруши тоя рѣтъ, на г-на Калинкова ще се даде възможность да се види съ подсѫдимия Тома Георгиевъ, слѣдъ като се распита.

(Довежда се подсѫдимия Иванъ Бобековъ.)

Прѣдсѣд.: Подсѫдимий Иванъ Бобековъ! Вий се обвинявате въ това, че сте съставяли съзаклятие, съ цѣль да се прѣдизвика промѣнение на сѫществующия държавенъ строй, което съзаклятие е получило едно начало на извършванието чрѣзъ покушението върху живота на министра — прѣдсѣдателя Ст. Стамболова, и убийството, вмѣсто него, на министра на Финанситѣ г-нъ Бѣлчева.

Признавате ли се за виновенъ?

Подсжд. Ив. Бобековъ: Ни най-малко се признавамъ.

— Можете ли да раскажите нѣщо по вашето обвинение?

— Обвинявамъ се въ знаяние на нѣкакъвъ си заговоръ за убийството на Н. Ц. Височество Княза. Азъ таквозъ подобно нѣщо никакъ не зная, нито съмъ участникъ въ подобенъ заговоръ.

— Раскажете прѣдъ сжда подробно каквото знаете по тази работа.

— Въ 1890 год., въ края на мѣсецъ Юлий, отидохъ въ Пазарджикъ да искамъ отъ окржжния инспекторъ Манева позволение за да учителствувамъ. Той ми каза, че противъ мене нѣма нищо, но че тъй като миналата година не е ми било разрѣшено, по разни интриги, да учителствувамъ, хубаво ще бжде самъ да отида въ София и да ходатайствувамъ за това. Азъ, — каза той, — ще додж тоже тамъ да ви помогна. Азъ дойдохъ въ София. На другия день и той доде. Отидохме въ М-рството на Просвѣщението, прѣдставихъ се на г-на Ангелова*), той каза да направа едно заявление, и слѣдъ три дни заминахъ назадъ, тъй като Ангеловъ ми каза, че нѣма нужда да чакамъ, резолюцията ще ми се съобщи. Отидохъ въ Пазарджикъ.

Прѣзъ врѣме на бавянието ми въ София, тогава съ когото съмъ се срѣщалъ, говорилъ съмъ само за прѣдстоящитѣ избори. Срѣщалъ съмъ се съ единъ Панагюрски депутатъ Найденъ Дриновъ, Манчо Маневъ — инспектора, Тома Георгиевъ, Георги Попъ Стайковъ, Стою Джужевъ и съ други още нѣкои чиновници, като Панагюрци. По улицитѣ съмъ се срѣщалъ, а никадѣ по кжщи не съмъ ходилъ. Срѣщахъ се сжщо и съ г-нъ Каравеловъ. Съ д-ръ Моллова не съмъ се срѣщалъ, даже го и не познавамъ. Азъ всичко 3, 4 дни се бавихъ тогава въ София. Това бѣше въ началото на мѣсецъ Августъ 1890 год. Да знаяхъ, че ще послѣдва тази история, щѣхъ да запиша всичко, за да ви расправя сега най-подробно гдѣ и кога съмъ ходилъ, съ кого съмъ се срѣщалъ, и какво се е говорило. Прѣзъ 1890 год. само единъ пжть съмъ дохождалъ въ София; другъ пжть не съмъ. Въ Пазарджикъ тоже единъ пжть съмъ ходилъ, мисля, не помня добрѣ, прѣзъ 1889 год. Въ Пазарджикъ прѣзъ 1890

*) Ангеловъ е началникъ отдѣление при Министерството на Народното Просвѣщение.

година ходихъ на връщанието си отъ София, минахъ прѣзъ тамъ и се срѣщнахъ съ моя лъжесвидѣтель Здравкова. Когато се върнахъ отъ София, имахъ намѣрение да се срѣщна съ Георги Консуловъ да му говоря за изборитѣ, и даже искахъ да го убѣждавамъ, за да си даде кандидатурата за прѣдставитель. Когато се събирахъ да си вървя, доде Здравковъ. Пита ме кждѣ съмъ ходилъ. Казахъ му, че бѣхъ въ София да искамъ да ми се позволи да учителствувамъ. Его пайтонджията дойде, каза ми, че колата сж готови, и азъ зимахъ дрѣхитѣ си да се кача на файтона. Имаше една торба, въ която бѣха и тия обуща, които сж сега на краката ми. За Здравкова едни ми казваха, че той билъ шпионинъ, но не на правителството, а на други, и азъ искахъ да провѣря това нѣщо, отъ самаго него да узная. Една минута разговаряхме не разговаряхме, и послѣ зимахъ торбата си, и съ богомъ, заминахъ си.

Послѣ това ми срѣщание съ него, той съчинилъ тази история.

— Когато говорихте съ Здравкова, имаше ли другъ нѣкой при васъ?

— Нѣмаше никой.

— Съ кого се срѣщахте още?

— Съ Константинъ Ивановъ, запасенъ офицеръ, съ Ангелъ Стоичковъ, който продаваше любеници.

— Димитра Попъ Стайкова не виждахте ли?

— Струва ми се, че тоже и съ него се виждахъ. Съ него съмъ говорилъ. Но да съмъ хвалилъ Здравкова прѣдъ него, такова нѣщо нѣма. Защото азъ не знамъ добрѣ Здравкова.

Зная го като офицеръ отъ непостояннитѣ кадри, когато бѣше командированъ въ Пещерската дружина и той даже твърдѣ неприятно впѣчатление си е съставилъ за менъ, защото, като слабъ по служба, за не испълнение на длъжностьта си, азъ го бѣхъ наказвалъ, като неговъ началникъ. Той, като мстителенъ, даже се е заканвалъ, не само да ме бие, но да ме убива за тази обида.

— Не коснахте ли се до разговоръ за нѣкакво сдружавание съ Стайкова и Здравкова, съ цѣль за убийство?

— Нищо подобно нѣма.

— Тукъ, въ София като бѣхте, не сте ли чували отъ нѣкои за подобни приготовления? Че се приготовлява заговоръ за убийството и за извършвание нѣкой прѣвратъ?

— За никакъвъ прѣвратъ и заговоръ нито съмъ слушалъ, нито съ нѣкого съмъ говорилъ. Понеже не съмъ се срѣщалъ съ други лица, освѣнъ съ хора чиновници, и то по кафенетата, а не по кѫщитѣ имъ.

— Колко пѫти сте били въ Т. Пазарджикъ?

— Прѣзъ 1890 год. само веднажъ бѣхъ въ Пазарджикъ, въ края на мѣсецъ Юлий. Защото послѣ се условихъ за учитель. Но по изборитѣ азъ винаги съмъ говорилъ, говорилъ съмъ и съ Здравкова.

— Въ какви отношения се намирате съ Здравкова?

— Съ Здравкова въ никакви отношения не сме се намирали.

— По убѣждения, по партия, какви сте биле?

— По партия не зная, но съмъ слушалъ, че по убѣждения, той казвалъ, че страдалъ и това отъ негови приятели съмъ слушалъ, хора Пазарджичани. Той се отличилъ на 11-й Май 1886 год. по врѣме на изборитѣ, когото билъ пристава, хвърлилъ го отъ моста и за това получи тази слава грамадна.

— Друго нѣщо не сте ли говорили?

— Той ми расказва глупости.

— Какви именно глупости?

— Именно, какъ се борилъ, убивалъ, избиралъ и въобще все куражъ показвалъ.

— Вий не сте ли му говорили, че се готви заговоръ за лишаване отъ живота Н. Ц. Височество и то на Драгоманския проходъ, гдѣто щѣли да отидатъ нѣкои съ кола, други като ловджии и пр., и като заминатъ съ трена да го убиятъ?

— Нищо подобно.

— Не сте ли му казвали, че въ този заговоръ, като главатари, влизали Каравеловъ и докторъ Молловъ?

— Е, че за да му кажа такова нѣщо, азъ понапрѣдъ трѣбва да съмъ говорилъ съ тѣзи хора за подобно нѣщо, а азъ никакъ не съмъ говорилъ. Съ Моллова азъ не се и познавамъ. Чувалъ съмъ само за него, че сѫществува. А съ Каравелова тоже не се познавамъ. Съ него съмъ се виждалъ само единъ пѫть и то по въпроса за изборитѣ, както ви расправяхъ. По заговоръ, по прѣвратъ, нищо подобно не зная.

— Не сте ли му говорили, че има машинистъ, вашъ познатъ, единъ телеграфистъ, който щѣлъ да ви извѣсти, кога ще тръгне трена, съ който ще замине Н. Ц. Височество, за да посрѣщне Нейно Ц. Височество Майка Си, че въ това врѣме,

когато заминава трена, щѣли сте да го арестувате и трена да хвърляте на въздухъ съ динамитъ?

— Това е цѣла фантазия, нѣщо свръхестествено. Ако бѣше го съчинилъ, като нѣщо възможно, щото човѣкъ да може да повѣрва, какъ и да е. Но подобно нѣщо не е имало и това е цѣла негова фантазия.

— Не сте ли говорили на Здравкова, че лицата щѣли да отидатъ на мѣстата, едни прѣнесени съ желѣзницата, други съ кола, трети подъ видъ на ловджии, щѣли да отидатъ на мѣстата, дѣто ще се извърши убийството. И че тамъ имало приготвено динамитъ, пушки и пр.?

— Нищо подобно.

— Като дохохте тукъ въ София, срѣщахте ли се съ Каравелова?

— Да, срѣщахъ се въ къщата му, и то именно въ началото на мѣсецъ Августъ 1890 год.

— Какъвъ разговоръ имахте?

— Разговоръ имахме по изборитѣ.

— Какъвъ именно?

— Тома Георгиевъ настояваше г-нъ Каравеловъ да се избере за прѣдставителъ въ Панагюрище. Но като се указваше за невъзможно, съобщихъ му прѣдварително за това, щото въ друга околия да търсятъ, гдѣто може да се избере.

— Друго нищо не му ли говорихте?

— Нищо друго.

— За въ коя друга околия да се избира, не стана ли разговоръ?

— Нищо подобно. Защото, азъ не се познавамъ съ него, за да се впущамъ въ по-нататъшни разговори. Ний не сме отъ единъ градъ.

— А съ Тома Георгиевъ познавате ли се?

— Съ Тома Георгиевъ се познавамъ като Панагюрецъ още отъ училището, че той се учи въ сѫщото училище гдѣто и азъ, и той бѣше по-старши. И послѣ, отъ врѣме на въстанието.

— Въ какви отношения сте се намирали съ него?

— Въ никакви отношения не сме се намирали. И приятель съмъ билъ съ него и неприятелъ. Не тъй неприятелъ, но както всѣког[illegible] никъ на правителството, а азъ не съмъ билъ такъ[illegible] на съединението. Отъ този ден

насамъ, азъ не съмъ за сѫществующия рѣдъ у насъ, и не симпатизирамъ на днешното правителство.

— А за кой рѣдъ сте вий?

— Азъ съмъ за рѣда на своитѣ убѣждения.

— Вий на кого симпатизирате?

— Азъ симпатизирамъ на този, който въстанови това направление на работитѣ у насъ, което азъ поддържамъ. Даже сега ако г. Стамболовъ се заеме да даде друго направление на работитѣ, то азъ ще му бѫдѫ единъ отъ най-голѣмитѣ негови сподвижници. Моитѣ идеи сѫ, щото прѣди всичко, мисля, най-правилното и законното е, щото всичкото промѣнение да става съ съгласието на народа. Безъ неговото съгласие не, и тогазъ, ако това направи г. Стамболовъ, азъ пръвъ ще ратувамъ подъ неговото знаме. Инакъ всичко е фалшиво. Ето противъ кого съмъ азъ, защото азъ съмъ човѣкъ на своитѣ идеи.

— Какво е вашето стрѣмление, и, какви ви сѫ идеитѣ?

— Моитѣ идеи сѫ: каквито измѣнения да ставатъ, да ставатъ съгласно желанието на народа. Всичко, което става фалшиво, искуственно, азъ съмъ противъ него. 6 Септемврий е искуственъ. Могѫ да приведа думитѣ на генералъ Николаевъ, които той каза въ деня на прѣврата. Той каза двѣ думи, но тѣ много значатъ. По врѣмето на сваляннето на Генералъ Губернатора Кръстевича, войскитѣ бѣха обиколили конака и чакаха народа да дойде той да го свали. Искаше се да се даде такъвъ характеръ на прѣврата, че ужъ народа сваля Кръстевича. Чака, чака, но народътъ не дойде. З. Стояновъ бѣше се скрилъ нѣгдѣ, или у Георги Данчева или у Хр. Дюкмеджиева. Викаха З. Стояновъ. Когато дойде З. Стояновъ, генералъ Николаевъ извика: гдѣ ви е народа? Слѣдъ него дойдоха нѣколко Конарчени и тогава се пристѫпи кѫмъ сваляннето на управителя. Тукъ азъ виждамъ една искуственность въ едно народно дѣло. Азъ при всичко, че взехъ участие въ него, но видохъ всичката му фалшивость. Това съединение стана повече за отмъщение отъ страна на владѣющата въ България партия, заедно съ Княза. Всичкитѣ послѣдующи събития бѣха все искуственни и противонародни. Самата Сливница, въ която се прослави нашето орѫжие, се отрази много лошо за народа, тъй като той изгуби своята свобода, даде сила на правителството да злоупотрѣбява съ славата, която спечели войската. Правителството хвана въ рѫцѣтѣ си народа, взе му свободата, събра му пущ-

китѣ. Ако то бѣше народно правителство, нѣмаше да събере пушкитѣ, щѣше да има довѣрие на народа. Подиръ това стана единъ митингъ въ Пловдивъ на 4 Май, въ който стана сбивание, а така също и на 11 Май въ изборитѣ станаха насилия. Съ една дума 9 Авг., 19 Фер. и сегашната криза, която още не се е свършила, сѫ плодъ на 6 Септ. Той тури началото на всичкитѣ послѣдующи събития. Азъ съмъ прѣди всичко воененъ и като воененъ имамъ убѣждение, но като гражданинъ отъ Южна България не принадлѣжа ни къмъ една партия. Въ Южна България има нѣкои търговци, или испъдени чиновници, които поддържатъ правителството по материялни расчоти. Народътъ, който не е заинтересованъ, се покорява на всѣко правителство. Когато му се даде свобода, знае да се ползува отъ нея, а щомъ се потъпче свободата му — търпи. Въ Южна България нѣма нито единъ партизанинъ, нито на Каравелова, нито на Радославова, нито на Цанкова; тамъ има руссофили и правителственни.

— Вий въ врѣме на изборитѣ за кого агитирахте и за кого си дадохте гласа?

— Азъ не агитирахъ за никого, но дадохъ си гласа за нашия вѣченъ Панагюрски депутатъ Вълко Нейчовъ, Трайко Китанчовъ и Георги Дудевъ.

— Значи по убѣждение съ Тома Георгиевъ не сте биле съгласни?

— Не. Ний още сме се карали; спрѣчквалъ съмъ се съ него.

— Срѣщали ли сте се съ него, и какво сте разговаряли?

— Срѣщахъ се тукъ въ София. Разговаряхме по изборитѣ. Той искаше да го изберемъ за кметъ. Другъ никакъвъ разговоръ не сме имали.

Послѣ, искамъ да обърна вниманието ви и на това, върху една торба, за която Здравковъ спомѣнува.

— Вий познавате ли пайтонджията?

— Не. Нито зная турчинъ ли бѣше или не.

— Въ какво си носехте дрѣхитѣ?

— Постоянно дрѣхитѣ си нося въ куфара, а чипицитѣ си държа вънъ, горѣ, въ една торба. Винаги кога пѫтувамъ, азъ си нося торба, и новитѣ ми чипици бѣха въ тази торба.

— Дѣйствително припомняте ли си, че като сте настанявали багажа си въ пайтона, всичко друго сте дали на пайтон-

джията да го носи и смѣсти, а торбата не сте му дали, защото въ нея имало цилиндрически работи, и тя била доста тѣжка. Сега сѫда трѣбва да знае, какво е имало въ торбата?

— Тия чипици, които нося сега на краката си.

Чл. подпол. Кутинчевъ: Г. Бобековъ! Вий по-напрѣдъ казахте, че не сте послѣдователь, по убѣждение, нито на една отъ партиитѣ. Тъй ли?

— Да. Азъ не съмъ поклонникъ на водителитѣ нито на една партия, но на убѣжденията на нѣкому могѫ да бѫда. Азъ не се кланямъ нито на една отъ партиитѣ, понеже всички сѫ грѣшили въ своитѣ дѣйствия.

— Но по принципъ, имате убѣждение, щото не сте послѣдователь нито на една отъ партиитѣ, защото всички сѫ грѣшили. Обяснете тогава, кое ви накара да ходите у Каравелова и да говорите за изборитѣ?

— Защото го знамъ за опозиционеръ и за человѣкъ, който ще прокарва тия идеи, които азъ исповѣдвамъ. Който държи знамето, подъ което ратувамъ, азъ съмъ съ него и добъръ ратникъ.

— Вий разбирате какво значи партия. Вий казахте, че не сте послѣдователь ни на една партия, била на власть, била въ опозиция, а като кое ви накара да ходите у г. Каравелова, като е опозиционистъ и да му говорите по изборитѣ?

— Да, затова, защото е въ опозиция.

— Но тукъ нѣма никаква логика?

— Види се, не съмъ се добрѣ изразилъ. Азъ не съмъ поклонникъ на никоя партия, а на убѣжденията, които азъ исповѣдвамъ. Който отъ партиитѣ ги прокара, на него съмъ поклонникъ. Азъ и одѣвѣ казахъ, ако г. Стамболовъ измѣни положението, тъй както азъ желая, тогава азъ ще бѫда най-първъ неговъ и ратникъ и привърженникъ. У г. Каравелова ходихъ именно по изборитѣ, за да му съобщѫ, че въ Панагюрище не е възможенъ негова изборъ.

— Кои отъ вашитѣ убѣждения е поддържалъ г. Каравеловъ?

— Азъ поне съмъ го ималъ за човѣкъ, който ще възстанови, тъй да се каже, свободата въ страната и ще възстанови добритѣ отношения съ нашитѣ освободители. Това азъ знамъ той да има за начало.

— Съ г. Каравелова познавате ли се?

— Отъ по-напрѣдъ не се познавахъ съ него. Запознахъ

се въ дома му, когато додохъ въ София да му съобщж, че избиранието му въ Панагюрище не е възможно. Другъ пжть не съмъ ходилъ въ неговата кжща и другъ никой не ме е запозналъ съ него.

— Като не познатъ вамъ човѣкъ, какъ така отидохте дома му?

— Азъ само единъ пжть ходихъ, както казахъ, и то само да му съобщж, че неговата кандидатура е невъзможно да се прокара въ Панагюрище. И за справка на това, можете да се обърните въ Панагюрище до когото искате.

— Отъ гдѣ знаехте, че неговата кандидатура е невъзможна?

— Отъ разговора съ приятели Панагюрци узнахъ.

— Бѣхте ли задължени отъ нѣкого да му съобщите това?

— Не бѣхъ упълномощенъ отъ никого. Нито пъкъ бѣхме длъжни да го избираме въ Панагюрище. Но като бѣхъ тукъ, азъ самъ искахъ да му съобщж, че е невозможно да се избере.

— Вий не се познавате съ него, а отидохте да му съобщите това. Кой ви накара да вземете това обязателсгво на себе си?

— Като додохъ въ София, научихъ се, че билъ опозиция, и по този случай, искахъ да се видя, да се запозная съ него.

— Добрѣ, но въ София има още: Орошаковъ, Радославовъ, Илия Цановъ, Тодоръ Иванчовъ и други и между тѣмъ, на тѣхъ не отидохте нищо да кажете, а на тозъ, когото не знаете. Какъ така това?

— Това си има началото Прѣзъ 1889 г., въ края, бѣхъ въ Пловдивъ. Отидохъ на гости у г. Бобчева. Стана дума за прѣдстоящитѣ избори на нар. прѣдставители. Азъ го попитахъ, като знамъ, че е човѣкъ отъ опозицията, да ли ще вземе участие. Той ми каза, че нѣма да вземе участие, нито да се избира, нито за други да дѣйствува. Попитахъ го защо? — Защото, каза, не сме въ сила и положение да се боримъ съ сжществующия рѣдъ и властвующата партия. А като го попитахъ, кой е въ състояние, той ми каза, че Каравеловъ е единственний человѣкъ, който ще може да бжде достоенъ опозиционистъ на това правителство. Отъ тогава азъ имахъ такова понятие за г. Каравелова, щомъ това ми каза г. Бобчевъ.

— Какво ви отговори г. Каравеловъ, като му казахте, че не се приема неговата кандидатура?

— Не ми каза нищо.

— Не говорихте ли за кждѣ другадѣ да се избира? Той поне не ви ли казва да глѣдате въ друга нѣкоя околия да се избере?

— Не каза за никждѣ другадѣ да се избира. Защото, въ Южна България не може никждѣ, както той, така и другитѣ водители на партии, да се избере.

— Вий на кого дадохте кандидатуритѣ? За кои вий агитирахте да се изберятъ въ Панагюрище?

— Вълко Нейчовъ, Трайко Китанчовъ и Георги Дудевъ.

— А въ Т.-Пазарджикъ, за кого настоявахте да се избере? Тамъ кои бѣха кандидати?

— За въ Пазарджикъ кои бѣха кандидати не зная. Азъ съвѣтвахъ да се избере Консуловъ

— Казахте, че по работа дойдохте въ София?

— Да.

— Вий бѣхте дали заявление, какво стана съ него? Какво ви казаха, като го дадохте въ министерството?

— Дадохъ заявление и го оставихъ, като ми казаха, че послѣ ще ми съобщжтъ резолюцията и да се видя съ инспектора. Г-нъ Стамболовъ, като заминавалъ за Пловдивъ, видѣлъ се съ инспектора, — тъй се научихъ отъ послѣ, — и му казалъ, че може да ме назначи и, може да се каже, по заповѣдьта на г-на Стамболова, азъ се условихъ.

— Вий положително твърдите, че не сте имали участие въ заговора?

— Никога не съмъ ималъ участие въ никакъвъ заговоръ. Защото азъ не съмъ ималъ такова стрѣмление. Даже могж да посоча на г-на прокурора, съ когото ималъ съмъ честьта да служа въ една дружина, че при всичко, всички офицери ме знаяха за опозиция, но азъ никога ни най-малката мисълъ не съмъ ималъ да противодѣйствувамъ и на самия Пловдивски прѣвратъ.

Прокурора: Вий забѣлѣжихте, че сте биле отъ опозицията, и че народа не одобрявалъ това нѣщо, което станало въ Пловдивъ. Знаете ли какво нѣщо е народъ?

— Зная. Както всѣки за себе си съставлява отдѣлна правна личность, тъй и народа се състои отъ селенитѣ, граждангтѣ, еспафитѣ и цѣлата масса, тъй да се каже.

— Но и въ турско има български народъ, въ Македония, вий кой народъ разбирате?

— Народъ има и въ Руссия, но азъ разбирамъ този народъ, който живѣе въ нашата территория, а не и въ Македония.

— Ами какъ ще проявлявате вашите идеи?

— По рѣда установенъ отъ законитѣ, които ми даватъ това право. Но щомъ се прѣостановягъ тия права, то и проявляванието на идеитѣ не може да става.

— Ако настоящия строй се поддържа отъ законитѣ, това не показва ли, че се поддържа отъ народа?

— Да, може да има прѣкрасни закони, но само на книга, а въ дѣло не се прилагатъ.

— Но контролъ въ България нѣма ли за испълнението или неиспълнението на законитѣ?

— Самий контролъ е правителството и неговитѣ хора. А нашитѣ закони сж идеални.

— Другъ, другъ контролъ нѣма ли?

— Другъ кой, освѣнъ пакъ правителството и неговитѣ органи.

— А висший контролъ у насъ нѣма ли? Нѣма ли у насъ Конституция, която да прѣдвижда висши контролъ за испълнението на законитѣ?

— Азъ не зная. Защото никой не е дошелъ да види. Азъ виждамъ, че у насъ законитѣ сж прѣкрасни и добри, но не се испълняватъ, оставатъ на книга.

— У насъ висший контролъ, спорѣдъ конституцията, нѣма ли?

— Азъ не зная такава конституция. Не съмъ виждалъ.

— А Народното Събрание?

— Че Народното Събрание самò е заинтересувано, и то не ще въстани противъ себе си никога. То не е контролъ народенъ.

— Че какъ така да не е контролъ народенъ?

— Работата е, че тамъ дѣто трѣбва да се прояви народната воля, народа не може да се въсползува. Депутатитѣ, които сж избрани противъ волята на народа, тѣ нѣма да въстанатъ противъ себе си никога. Не уже ли мислите, че избранитѣ такива ще мислятъ и за народа.

— Азъ искамъ да ви кажа и да установя, че у насъ има закони, и който ги нарушава се наказва. Вий може да се въодушевлявате отъ прѣкрасни идеи, но вий сте нарушили законитѣ, и за това се считате като прѣстжпникъ. По-нататъкъ ще видимъ сжществува ли такова прѣстжпление или не.

Прѣзъ 1890 г. вий ходили ли сте въ Бѣлово?

— Да, като идяхъ за София, минахъ прѣзъ Т.-Пазарджикъ, Бѣлово.

— Въ Бѣлово съ никого не се срѣщнахте?

— Срѣщахъ се съ Владикинъ, и още други двама: Хаджи Кузовъ и Джуджевъ, който доде отъ София, защото той служаше по желѣзницата и послѣ пакъ се върна за София.

— Заедно ли съ него дойдохте въ София?

— Не. Прѣзъ нощьта азъ тръгнахъ съ Ямболския тренъ, а той остана.

— Вий тръгнахте самъ за София, а той?

— По пѫтя ме застигнаха депутати, а Джуджевъ, да ли прѣди или послѣ тръгна, не помня, но въ София той не доде; трѣбва да е заминалъ направо за Царибродъ.

— Припомняте ли си добрѣ, че и той не доде тогава съ васъ заедно въ София?

— Зная добрѣ.

— Въ Панагюрище не сте ли ходили тогава?

— Не.

— На Джуджевъ не прѣдадохте ли нѣщо като куфаръ?

— Нище не съмъ му прѣдавалъ.

Защитника Расолковъ: Моля да се попита подсѫдимия Иванъ Бобековъ, той на Атанаса Здравкова въ Т.-Пазарджикъ говорилъ ли е, че когато трѣбва да се тури заговора въ испълнение, той щѣлъ да получи телеграмма, вслѣдствие на която щѣлъ да тръгне за София наедно съ Стоя Джуджевъ?

— Прѣди всичко, за да кажа такова нѣщо на Атанаса Здравковъ, трѣбваше Стою Джуджевъ да бѫде въ Панагюрище, а той тогава не е билъ тамъ, бѣше на служба. Когато азъ минавахъ прѣзъ Т.-Пазарджикъ и се виждахъ съ Атанаса Здравкова, тогава Стою Джуджевъ бѣше на работа. Значи, не можеше да съмъ говорилъ такова нѣщо на Здравкова, че Стою Джуджевъ тогава бѣше на служба, и той си даде оставката чакъ слѣдъ изборитѣ. И азъ съмъ най-много противодѣйствовалъ да си даде оставката.

Защитника Д. Марковъ: Подсѫдимия Иванъ Бобековъ познава ли Димитръ Попъ Стайкова?

— Познавамъ го.

— Виждалъ ли си се въ Пазарджикъ въ това врѣме, когато се е виждалъ съ Атанасъ Здравковъ? И послѣ не е

ли разговарялъ съ него по изборитѣ, или за нѣкакъвъ атентатъ?

— Да, виждахъ се. Говорихме по изборитѣ и по моето идване въ София.

— По-рано съ Стайкова виждалъ ли се е, и говорилъ ли му е по изборитѣ?

— Не помня.

— Колко пѫти помни да се е виждалъ съ Стайкова?

— Въ Панагюрище, гдѣто дохожда по дѣлото си за порѫчителство се виждахъ. Тогава съмъ му говорилъ по изборитѣ. Послѣ се виждахъ съ него въ Т.-Пазарджикъ.

— Въ Пазарджикъ кога сѫ се виждали, имало ли е и другъ нѣкой при тѣхъ?

— Мисля при насъ бѣше Гоерги Консуловъ.

— Атанасъ Здравковъ бѣше ли при тѣхъ?

— Не.

— *Чл. майоръ Фичевъ:* Вий, г. Бобековъ, порано казахте, че Атанасъ Здравковъ се занимавалъ съ шпионство. Защо ви бѣше необходимо да провѣрите факта, че Здравковъ е шпионинъ? Какво ви интересуваше да знаете това?

П*одсѫд. Ив. Бобековъ*: Азъ се виждахъ съ нѣкои негови противници, които ми казаха, че Здравковъ е такъвъ, и нѣма да работи вече съ насъ. Защото той билъ единъ отъ Матакиевитѣ поддържатели. Въ Т.-Пазарджикъ има двѣ партии; едната на Матакиева, и другата на Пенева. Този Здравковъ е на страната на Матакиева, а други сѫ на страната на Пенева. Тия работи азъ не разбирамъ.

— За васъ какви вигоди може да е прѣдставлявало това знаяние, че той е шпионинъ или не? До колкото помня вий казахте, че малко се познавате, че не сте биле добрѣ. Тогазъ какво ви е толкозъ заинтересувала тази личность, за да знаете, да ли е шпионинъ или не?

— Той ми казваше, че ония хора нѣма да ги подържамъ. Други ми казваха, че той е противъ еднитѣ. Така щото, азъ не могѫ да имамъ интересъ въ тѣхнитѣ борби, нито съмъ ималъ интересъ да зная на кого е той служитель. Така щото азъ не съмъ се интересувалъ да зная на кого е билъ шпионинъ, само чувахъ, че въ тѣхни мѣстни работи е билъ шпионинъ.

— Вий не сте отъ Пазарджикъ. Какъвъ интересъ имате

да знаете, че Здравковъ е шпионинъ? Имате ли нѣкакъвъ партизански интересъ тамъ?

— Азъ имамъ интересъ въ цѣла България.

Защити. Бобчевъ: Още въ първото засѣдание, не само азъ, но всички адвокати, които не бѣха изучили дѣлото, поискаха, и почит. сѫдъ да опрѣдѣли, щото прѣзъ врѣме на антрактитѣ, всѣки да може да изучава дѣлото. Отъ тогава до сега нѣколко пѫти съмъ искалъ дѣлото. Азъ защищавамъ подсѫдимия Георги Великовъ, който, спорѣдъ обвинителния актъ се обвинява, че е водилъ и носилъ смѣткитѣ на тия, които се обвиняватъ по този заговоръ. Тамъ има едно тефтерче, въ което има пари, които се отнасятъ и спрямо другитѣ подсѫдими, и по рѣда си сега иде да се пита единъ отъ подсѫдимитѣ — Тома Георгиевъ, който вече говори за моя защищаемъ. Слѣдователно, за мене е необходимо да знамъ това, което е писано за него, за да могѫ да дамъ нѣкои въпроси, като зная какво е говорилъ.

Понеже ст. 599 казва, че както подсѫдимия, тъй и защитника му, иматъ право въ всѣко врѣме, да разглѣждатъ цѣлото дѣло, и да извличатъ отъ него нуждни за тѣхъ свѣдѣния, които се отнасятъ по тѣхъ, за това ще моля почитаемия сѫдъ да испълни това прѣдписание на закона, понеже г-нъ Прокуроръ самъ се показва ревностенъ да глѣда испълнението на закона. Менъ длъжность ми е да направя това, да направя своеврѣменно своето заявление като защитникъ на подсѫдимия Георги Великовъ. Подиръ това ще имамъ възможностьта да разглѣдамъ тия книжа, като вѣрвамъ, че ще ми се позволи, прѣзъ врѣме на антракта.

Прокурора: Нѣмамъ нищо противъ това. Това е законно искание, и сѫда е вече рѣшилъ този въпросъ. Само моля да се направи справка, да ли защитника е искалъ да глѣда дѣлото и кои сѫ причинитѣ, по които му се е отказало.

Защитн. Бобчевъ: Искахъ само да направя своето заявление, защото статия 599 гласи всичко това, което имахъ честь по-горѣ да наведа.

Прѣдсѣд.: Колкото се отнася до прѣглѣждането на вещественнитѣ доказателства, чл. 670 постановява рѣда за това.

— Подсѫдимий Тома Георгиевъ! Вий се обвинявате въ това, че сте съставлявали съзаклятие, съ цѣль да се прѣдизвика промѣнение на сѫществующия държавенъ строй, което съза

клятие е получило едно начало на извършвание, чрѣзъ покушенного върху живота на м-ра прѣдсѣдателя г. Стамболова и убийството, вмѣсто него, на м-ра на Финанситѣ г-на Бѣлчева. Признавате ли се за виновенъ.

Подсжд. Т. Георгиевъ: Не се признавамъ.

—Раскажете какво знаете по това дѣло.

— Не могж да раскажа нищо, защото нищо нѣма истина.

— Давали ли сте показания прѣдъ слѣдственната коммиссия? Ако сте давали повторете ги.

— Давалъ съмъ показания за облекчение на моето положение, но своеврѣменно ги оттеглихъ.

— Биле сте мжчени?

— Не сж ме били. Но моето отчаянно положение бѣше такова, щото азъ бѣхъ принуденъ да потърся смъртьта. Въ затвора бѣхъ въ такова положение, че бѣхъ дошълъ просто до полуда. Има въ моитѣ показания такива, които приличатъ на това, като да ги е далъ лудъ човѣкъ. Баща на три дѣца, оставени дома съ 10 франка, когато бѣхъ арестуванъ, не можехъ да бжда спокоенъ. Освѣнъ това затворенъ въ стая безъ въздухъ, безъ прозорци, при това и мисли за положението на домашнитѣ ми.

Азъ тия показания дадохъ само по тая причина, но тукъ ги аттеглямъ, както съмъ заявилъ за това и въ слѣдственната коммиссия. Има единъ протоколъ отъ 10 Декемврий, за когото помня много добрѣ, защото съмъ истезаванъ цѣлъ мѣсецъ. Лишиха ме отъ тютюнъ, отъ лѣкарство, отъ кафе и отъ огънь. Цѣлъ мѣсецъ стояхъ безъ огънь.

— Сега имате удобства да говорите. Кажете познавате ли се съ Митакова?

— Познавамъ се.

— Въ какви отношения се познавате съ него?

— Виждалъ съмъ се прѣзъ живота си единъ пжть съ него. Втори пжть за случката, за която се говори въ обвинителния актъ. Тая случка е гдѣто му съмъ искалъ 1000 франка съ цѣль да се поддържатъ нѣкакви си емигранти, които биле тукъ. Азъ такова нѣщо не зная да съмъ му искалъ пари.

— Тия емигранти какво щѣха да правятъ? Тѣ сж се приготовлявали да убиватъ Негово Царско Височество и нѣкои отъ министритѣ?

— Искахъ му 1000 фр. въ заемъ; казахъ му, че ще му дамъ и полица; казахъ му, че мисля да каня Лѣпавцова за поржчитель, а казалъ съмъ прѣдъ Лѣпавцова, не помня каних ли го. Митаковъ ми каза, че ще даде пари, само, че иска посигуренъ поручитель. Азъ му казахъ, че нѣма да търся другъ поржчитель и пари не ми даде. Тия пари ми трѣбваха за моя собственна нужда.

— Споменахте, че Лѣпавцова сте давали за поржчитель. Знаеше ли Лѣпавцовъ за това?

— Азъ казахъ прѣдъ Митакова, че мисля за поржчителс да поканя Лѣпавцова, а да съмъ канилъ послѣдния не помня хубаво. Това остава на съвѣстьта на Лѣпавцова да каже.

— Знаете ли се съ Здравкова?

— Зная се.

— Отъ кога?

— Прѣзъ Октомврия или Ноемврия бѣше отидохъ въ кафенето на Панахъ, тамъ видѣхъ на една масса сѣдяха Стоименовъ и Благоевъ и приказваха за нѣщо. Попитахъ ги, за какво приказвате? Казаха ми за една интересна история, която се случила въ Пазарджикъ. Помолихъ ги да ми я раскажатъ, да я чуя и азъ. Расказаха ми я и тя състояла въ слѣдующето: Пазарджикския кметъ Пеневъ, надумалъ всичкитѣ толумбаджии въ тоя градъ да нападнатъ една вечеръ Стоименова, Здравкова и още едного. Нападнатитѣ биле припудени да се бранатъ и въ тоя случай, най-много се отличилъ Здравковъ. Расказътъ на тая история въобще. бѣше като басня, защото трима души се борили противъ 30. Азъ казахъ, каква е тая работа, невъзможно, трима души да се борятъ противъ 30 и попитахъ кой е тоя човѣкъ Здравковъ. Тѣ ми казаха, той ще бжде тукъ и ще го видишъ. Азъ казахъ на Благоева покажете ми го да го вида. Това бѣше прѣзъ Октомврия или Ноемврия — не могж точно да помня. На 5 или 6 Декемврий бѣхъ отишелъ въ Панахъ, да чета телеграммитѣ. Прочетохъ ги и тръгнахъ да си върва. Отъ лѣво на една масса въ кафенето сѣдяха Стоименовъ, Акрабовъ и други двѣ лица. Като тръгнахъ да си върва, Стоименовъ ме извика и ми каза, че тоя е Здравковъ, за когото ви приказвахъ оная приказка. Сѣднахъ при тѣхъ и поржчахъ по една бира. Азъ не щѣхъ да пия, а само да поразпитамъ Здравкова, какъ сж се били и той приказа случ·

ката. Послѣ станахъ и си отидохъ. Тѣ останаха четирма на массата. Това е първото ми запознавание съ Здравкова.

— Здравковъ билъ ли е у васъ?

— Това е било послѣ.

— Кога?

— На 9 Декемврий бѣше св. Анна, именния день на жена ми. На 8 вечерьта при мръкване излизахъ отъ Панахъ и на вратата срѣщнахъ Здравкова. Той ме попита кждѣ отивашъ? Казахъ му, че отиватъ да купа нѣкои нѣща за праздника на жена ми. Да, зная, отговори ми той, гдѣ живѣешъ? ще ти дойда на госте, но не зная кжщата. Той бѣше слѣзълъ на хотелъ близо до гостинницата „Срѣдна-Гора". Казахъ му, че живѣя тамъ близо, за това да земе единъ Панагюрецъ отъ „Срѣдна-Гора", да го заведе у дома. И дѣйствително на 9 Декемврий, при вечерь, когато бѣше останалъ само единъ гость у дома, слушамъ чука се на вратата, отворихъ и видѣхъ Здравкова. Поканихъ го да влѣзе, запознахъ го съ жена ми, сѣднахме съ него, почерпихме се, и той си отиде, слѣдъ като стоя нѣщо около 20 минути. Това е било всичката ми срѣща съ Здравкова.

— По-рано въ какви отношения сте били?

— Азъ ви казахъ, че по-рано не се познавахъ съ него.

— Какъ се съдружихте, като съпартизани ли?

— Азъ ви казахъ, че за пръвъ пжть се запознавахъ съ него.

— Какъ така да дойде човѣкъ въ кжщата ви, безъ да е запознатъ добрѣ съ васъ! Значи една интимность е имало у васъ?

— Азъ казахъ, че на 8 вечерьта като излизахъ отъ Панахъ срѣщнахъ го на вратата и му казахъ, че отивамъ да купувамъ нѣкои работи за праздника на жена ми и когато ме попита кждѣ живѣя, казахъ му и прѣпоржчахъ му да земе единъ Панагюрецъ да го заведе. Това расправихъ подробно по-напрѣдъ.

— Какъ ви се хареса Здравковъ, та се съдружихте, по политика ли, по търговия ли, или по друго нѣщо?

— Въпросъ много страненъ г-нъ прѣдсѣдателю! Азъ ви изложихъ какъ съмъ се запозналъ съ него. Просто отъ любопитство за случката, всѣки би се заинтересувалъ да види тоя човѣкъ. Ако е ималъ намѣрение друго, да ме срѣща Благоевъ съ него, работата е друга.

— Въ добри отношения г

— Като съ всѣки човѣкъ, съ когото е запознатъ другъ човѣкъ.

— Когато бѣхте у дома ви, вий какво говорихте?

— Той ми каза, че дошелъ да зима кантара, въобще нѣкакво прѣдприятие градско, но научилъ се, че той щѣлъ да се дава до година. Послѣ ми расказа, че сж дошли да се мирятъ, защото въ Пазарджикъ имало борба между партията, отъ една страна Матакиевъ, отъ друга Пеневъ. Освѣнъ това говорихме за политика, въобще както се приказва за нея.

— Не сте ли говорили за заговоръ противъ живота на Негово Царско Височество и М-ра Прѣдсѣдателя г-на Стамболова?

— Ни дума. Просто политически разговоръ какъвто можа азъ да говоря на всѣкого и всѣкждѣ.

— Не сте ли говорили за заговоръ?

— Не.

Чл. подполк. Кутинчевъ: Отъ Лепавцова не сте ли чували нѣщо за заговоръ?

Подсжд. Т. Георгиевъ: Нищо не съмъ чулъ.

— Вий казахте по-напрѣдъ, че подъ давлението на туй отчаяно положение, въ което сте се намирали, принудени сте били да дадете тия показания, които се намиратъ къмъ дѣлото. Помните ли нѣкои отъ тия показания?

— Не помня. Нѣкои отъ тѣхъ съмъ съобразилъ, а повечето съмъ измислилъ.

— По духа на тия работи, можали ли сте да измислите нѣщо?

— Сега се намирамъ прѣдъ сждъ и азъ мислѣхъ, че единъ день ще сеява прѣдъ сждъ, прѣдъ който трѣбва да говора правото.

— Измислица ли е, че сте узнали отъ Лепавцова, че има емигранти да убиятъ г-на Стамболова?

— Измислица. Азъ мисля да не ви отговарямъ на тия показания. Има още една причина, за гдѣто съмъ далъ тия показания, но тя е отъ такъвъ характеръ, щото не желая до като съмъ живъ да отговоря за нея. Появяванието на нѣкои отъ тия показания е произлѣзло отъ при такова положение на работитѣ, щото моля да не ме карате да говоря.

— Не можете ли си спомни поне нѣкои отъ тия показания и има ли истински между тѣхъ?

— Не могж да помня, защото въ различни врѣмена, различни показания съмъ давалъ.

— Нѣкакво писмо отъ градоначалството получавали ли сте?

— Получилъ съмъ

— Отговоръ дадохте ли?

— Да.

— Нѣкой не ви ли съвѣтва по това писмо?

— Тюфекчиевъ ми говори за това. И двамата служахме въ Дирекцията на Обществениятѣ Сгради и единъ денъ безъ да се повикавамъ съ него, качи се горѣ при менъ, прѣпоржча ми се Тюфекчиевъ и ми каза, че съмъ щѣлъ да получа писмо отъ градоначалството, но не било за работа, а просто като отговоря да ми видятъ почерка. Азъ му казахъ, че съмъ получилъ прѣди $1^1/_2$ часъ.

— Туй показание стои между другитѣ. Значи, има истински и не истински показания?

— Да.

— Биле ли сте опълномощавани отъ Тюфекчиева да искате нѣкакво писмо оставено у Лепавцова?

— Не съмъ опълномощяванъ.

— Нѣкой пжтъ отъ Лепавцова получавали ли сте нѣкой работи, като револверъ, за да го прѣдаде на Тюфекчиевъ?

— Не.

— Давали ли сте на заемъ на Тюфекчиева 5 наполеона?

— Не.

— Нѣкой пжтъ биле ли сте у Лепавцовия дукянъ и чули ли сте, че М ра г-нъ Стамболовъ билъ въ аптеката на Странски?

— Не е истина. Това не сж мои показания.

— Нѣкакъвъ разговоръ не сте ли имали по заговоръ?

— Никога. Всичко това е измислица.

— Димитръ Попъ Стайкова познавате ли?

— Познавамъ го.

— Съ него разговоръ имали ли сте за Здравкова?

— Помня, че 1888 год. прѣзъ Юния, или Юлия като отивахъ съ жена си и дѣцата си въ Панагюрище минахъ прѣзъ Пазарджикъ. Съ тоя човѣкъ не бѣхъ се виждалъ отъ години, още отъ когато бѣхме ученици въ Пловдивъ. Отъ тогава не бѣхме се виждали, или грѣша, виждахме се по врѣме на съединението веднажъ и сега вторий пжтъ. На хана, на който бѣхъ слѣзълъ, дойде той при мене и го [illegible] изборитѣ, че у насъ

не знаятъ хората да си пазятъ правата, че като ги погнатъ двама жандирми бѣгатъ и пр. Той ми каза тукъ има единъ човѣкъ Здравковъ, който много се хвали, но не го бива за нищо, като види такъвъ случай бѣга.

— Сами го дирихте, или просто, случайность?

— Случайность.

— Какъ погледнахте на неговитѣ думи за Здравкова?

— Просто като на агитаторъ. Просто като човѣкъ, който много се хвали прѣди изборитѣ, но, като дойдатъ, нищо не прави.

— За нѣкакавъ атентатъ не сте ли говорили съ Стайкова?

— Не.

— Не сте ли му прѣдлагали да ви намѣри нѣкакви вѣрни хора?

— Не.

— Съ Здравкова виждахте ли се?

— Когато бѣше тука Здравковъ, ходихъ въ гостилницата „Срѣдня Гора“, за да се видя съ една депутация отъ Панагюрище, която бѣше дошла да моли да се отпусне помощъ за Панагюрското училище и която бѣше ме молила да дѣйствувамъ да се отпуснатъ пари. Тамъ бѣше и Здравковъ. Пихме по едно кафе, но не е ставало дума за такива нѣща.

— Брошурата на Ризова чели ли сте?

— По едно врѣме в. „Свобода“ я обнародваше отъ части и я четохъ. Заинтересувахъ се да я вида цѣла, питахъ тукъ-тамъ и най сетнѣ отидохъ единъ день у Лепавцова, попитахъ го и той ми каза, че има една. Азъ я зимахъ, четохъ я у дома и дѣцата сѫ я скѫсали.

— Значи, за брошурата е вѣрно показанието ви?

— Да.

— Вий отъ Митакова искахте ли на заемъ пари за нѣкакво дѣло?

— Искахъ за мои частни работи.

— Чували ли сте отъ Лепавцова, че нѣкой си Козаровъ дошълъ тука и щѣлъ да убива м-ра г-на Стамболова?

— Не съмъ чулъ.

— На Д. П. Стайкова възлагали ли сте да ви вербува вѣрни хора?

— Не.

— Вий на Митакова казахте, че Лепавцовъ ще ви стане поръчитель. Послѣдния канихте ли за това?

— Не помня да съмъ го канилъ.

— Съ Ил. Георговъ говорихте ли за заговоръ?

— Не.

— Чували ли сте бившия секретарь на градоначалството Димчевъ да казва нѣщо на Тюфекчиева?

— Не. Писмото, което получихъ отъ градоначалството, бѣше подписано отъ Димчева.

— Отъ Лепавцова не сте ли чували за това?

— Не.

— У г-на Каравелова ходихте ли често?

— Рѣдко.

— Нѣкога биле ли сте съ Орошакова у Каравелова?

— Не помня. Може и да е било.

— Не сте ли се хвалили нѣкому, че вий прѣдприемате, или тъй да кажа, съставяте извѣстенъ заговоръ за да повдигате на власть г-на Каравелова?

— Никога и никому. Г-нъ Каравеловъ не мя е опълномощавалъ да говора за това.

— Вий по идеи и убѣждения Каравелистъ ли сте?

— Да.

— Вий прѣдъ Лепавцова не сте ли говорили за нѣкакъвъ заговоръ?

— Не.

— Не сте ли чували Лепавцова да псува нѣкои хора прѣдъ васъ?

— Не.

Прѣдсѣд.: Кога се срѣщнахте съ Здравкова?

Подсѫд. Т. Георгиевъ: Прѣзъ Декемврий мѣсецъ.

— Прѣзъ Февруарий не виждахте ли се?

— Не. На 9 Декемврий го видѣхъ, когато дохожда у дома за праздника на жена ми. Послѣ единъ-два дена пакъ го виждахъ.

— Вий не сте ли говорили на Здравкова, че освѣнъ щатскитѣ лица въ заговора влизатъ и военни лица, имало и роти?

— Не съмъ говорилъ нищо.

— Здравкову не сте ли говорили, че въ това дѣло зиматъ участие и емигрантитѣ въ Сърбия, Цанковъ, Ризовъ и пр.?

— Не. Слава Б[illegible] никому не съмъ писалъ отъ емигрантитѣ.

— На Здравкова не сте ли говорили, че между Цанкова и неговата партия отъ една страна и Каравелова и Моллова — имало прѣговори, относително заговора?

— Нищо подобно не съмъ говорилъ.

— И че даже тия послѣднитѣ щѣли да улеснатъ хората на заговора съ оржжие?

— Позволете ми да кажа, че такива показания не ми сж четени, а не азъ да съмъ ги казвалъ.

— Не сте ли говорили на Здравкова, че имало офицери, които отишли въ Бѣлградъ да приготвятъ работата за убийството?

— Никога не съмъ му говорилъ за нѣкакви офицери и за нѣкакво убийство.

Прокурора: Вий казахте, че сте биле принудени да говорите за нѣща, които не сж истински?

— *Подсжд. Т. Георгиевъ:* Бѣхъ принуденъ да измислювамъ работи, въ лошо положение — прѣдпочитахъ смъртьта.

Прѣдсѣд.: Вий имате тукъ саморжчни заявления, които сж написани свѣстно, а това показва, че сж писани отъ човѣкъ, който разбира що пише.

Подсжд. Т. Георгиевъ: Има нѣколко писма. Но азъ ви казахъ, че извѣстна часть отъ моитѣ показания сж въ свързска съ такива работи, за които не искамъ да говоря и моля да не ме заставяте.

Прокурора: Може ли сега да ми обясните това ваше душевно настроение?

Подсжд. Т. Георгиевъ: Азъ ви казахъ, че съмъ баща на три дѣца, не съмъ оставилъ у дома освѣнъ 10 лева, затворенъ бѣхъ въ стая безъ прозорци, безъ въздухъ, нѣмахъ книжка парченце, за да могж да прочета нѣщо, при такова положение, при такова състояние бѣхъ.

— Какво ви правеше това?

— Вий се справете, г-нъ прокуроре, въ почит. слѣдственна коммиссия.

— Вий се сърдите? Вий недѣйте да ме учите кого да питамъ азъ, но обяснете ми сега какво е това ваше душевно настроение?

— Въ извѣстни моменти азъ незнаяхъ себе си. Просто лудость. Викахъ коммиссията, давахъ показания, които отпослѣ оттѣглихъ.

— Вий казвате, че сте биле лудъ?

— Не съмъ билъ лудъ, но давалъ съмъ показания, само за да се избавя отъ неприятноститѣ.

— На френски има разлика между думитѣ imbésilité и demence, за това добрѣ ще е да опрѣдѣлите точно вашето състояние. Искамъ да кажа, че нѣкой пжть когато сте давали показания, има нѣкои отъ тѣхъ, които иматъ сходство съ онова, което сж дали други свидѣтели и обвиняеми.

— Не искамъ да говоря за това, защото то е свързано съ едно дѣло, за което не желая да говоря. Позволете ми да кажа, че знаехъ показанията на Лепавцова, на Здравкова и на Митакова по единъ официяленъ пжть.

— Не дѣйте ни плаши толкова; ако не ви изнася не говорете. Сега обяснете по какъвъ поводъ, отъ какъвъ интересъ приблизително може да ви клѣвети Лепавцовъ?

— Азъ бѣхъ му мющерия на тютюнъ и му длъжахъ около 150 лева, иска ги нѣколко пжти, но като нѣмахъ, не му ги дадохъ. Той искаше да ме дава подъ сждъ и за това се скарахме много. Това бѣше прѣди арестуванието ми. Азъ $1/2$ мѣсецъ не стжпихъ въ дюкана му прѣди арестуванието ми.

— Кога ви арестуваха?

— На 15 Мартъ.

— За тая кавга не знае ли никой?

— Не помня. За нашитѣ отношения, ако и да искахъ въ слѣдственната коммисия да ми се прочетжтъ показанията на Лепавцова, но не ми се прочетоха.

— Вий се познавате съ Каравелова и сте неговъ партизанинъ?

— Познавамъ се, но не като голѣмъ неговъ партизанинъ.

— Често ли ходехте у него?

— На 2—3 мѣсеца единъ пжть.

— По партия, кой е най-приближеното лице на Каравелова?

— На тоя въпросъ не могж да отговоря. Въ послѣднитѣ нѣколко години азъ бѣхъ мистифицералъ своитѣ политически вглядове. Азъ ходяхъ у Каравелова като приятелъ и повече нищо.

— Има свѣдѣния, че вий сте биле като дѣсна ржка на Каравелова и когато сте исказвали нѣщо считало се е като да излиза отъ шефа на партията?

— Не съмъ билъ опълномощаванъ да говоря отъ името на шефа на партията.

— Отъ Митакова земахте ли пари?

— Искахъ само.

— Лепавцова давахте ли за поржчителъ?

— Не помня да съмъ канилъ Лепавцова.

— Има едно обстоятелство, че Лепавцовъ отказалъ да ви поржчителствува съ фирмата си братия Лепавцови, а се съгласилъ да ви поржчителствува просто като Лепавцовъ.

— Азъ не помня да съмь прѣдлагалъ на Лепавцова да ми стане поржчителъ. Не дѣйте ме заплита г-нъ прокуроре.

— Азъ искамъ да се установи истината.

— Азъ отговорихъ четири пжти до сега.

Защ. Марковъ: Обвиняемия казза, че познава Д. П. Стайкова отъ дълги години, послѣдното имъ свиждание кога е било?

Подсжд. Т. Георгиевъ: Въ 1888 год. прѣзъ мѣсецъ Юния или Юлия, когато отивахъ за Панагюрище; виждахме се въ Пазарджикъ на Шишковия ханъ.

— Прѣзъ тая година говорихте ли съ Д. П. Стайкова за избори и въобще за политика?

— Азъ казахъ, че когато заминахъ отъ София за Панагюрище, като не бѣхме се виждали отъ прѣди двѣ години, срѣщнахме се въ Шишковия ханъ и говорихме за политика и за избори и даже се скарахме, защото той е отъ противната партия.

— Когато свидѣтеля Здравковъ е билъ въ София, говорили ли сж съ подсждимия Т. Георгиевъ нѣщо относително Д. П. Стайкова?

— Не. Нищо подобно.

Чл. подполков. Галунски: Кога сте биле чиновникъ, при васъ се явилъ Тюфекчиевъ и ви казалъ, че ще получите писмо отъ градоначалството, но то не се касае до никаква работа, а просто искатъ да ви видятъ почерка, значи запознати сте биле. Прьвъ пжтъ кога се запознахте?

— Први пжтъ тогава се запознахъ. Той работеше долу, а азъ горѣ, дойде при мене препоржча ми се и ми каза за писмото. Азъ му отговорихъ, че сmмъ получилъ такова писмо, и прѣди $1^{1}/_{2}$ ч. отговорихъ. Послѣ научихъ, че това било по случай на изборитѣ, защото нѣкой си Т. Георгиевъ писалъ писмо нѣкому си, а като искаше властьта да знае кой е тоя човѣкъ помислили да не съмъ азъ, та за туй искали моя почеркъ.

— Това кой ви съобщи?

— Тюфекчиевъ.

— Когато пишахте вашитѣ заявления, въ които се съгласявахте съ показанията на Лепавцова и Митакова, не сте ли мислели, че тѣ могжтъ да послужатъ въ ваша врѣда?

— Азъ тогава бѣхъ рѣшенъ да умрж, за туй за нищо не мисляхъ.

— Какъ тъй, не ви заставя нищо въ него врѣме, а вий искате да умрѣте?

— Въ положението, въ което се намирахъ тогава, искахъ да умрж. Питайте прѣдсѣдателя на слѣдственната коммиссия.

Чл. Майоръ Фичевъ: Какъ си обяснявате това обстоятелство да дойде Тюфекчиевъ да ви казва че писмо ще получите отъ градоначалството, когато вий казвате, че не сте се познавали?

— Тюфекчиевъ се познавалъ съ тоя човѣкъ, който бѣше подписалъ писмото, за това дойде да ми каже, да направи ужъ добро. Азъ така мисля.

— Излиза невъзможно, какъ така безъ да се не познавате съ него, да дойде да ви съобщава за нѣкаква си опасность?

— Това може да се мисли много пжти, но когато човѣкъ е въ опасность да му се помогне не е нищо. Азъ именно така си обяснявамъ това.

Прѣдсѣд: Когато е билъ арестуванъ Карагюловъ прѣзъ мѣсецъ Януарий 1891 год., говорили ли сте на Лепавцова, че лицата за убиванието на м-ра Стамболова биле скрити въ Карагюлевата фабрика въ Петричъ и че сте се бояли да не би Карагюлевъ да искаже работата.

Подсжд. Т. Георгиевъ: Всичко това чухъ на слѣдствието, но до тогава, азъ незнаяхъ, че Карагюлевъималъ фабрика.

Истина е, че прѣзъ мѣсецъ Януарий азъ бѣхъ болѣнъ и лѣжахъ у дома. Като се постегнахъ малко, станахъ и отидохъ въ Дирекцията да помоля счетоводителя да не бави паричното искание за възнаграждението ми за м. Януария, защото азъ бѣхъ чиновникъ уволненъ по бюджетарни причини и трѣбваше да получа тримѣсечна заплата, като възнаграждение. Тогава се отбивахъ при Лепавцова, който ме пита, защо е арестуванъ Карагюлевъ, или азъ го питахъ, не помня, но казахъ, че не зная. Тамъ имаше единъ старикъ и азъ моля Лепавцова да каже, кое бѣше това лице. Това бѣше всичкия разговоръ за Карагюлева.

— Вий не сте ли говорили на Лепавцова, да го помирявате съ Тюфекчиева?

— Не.

— Не сте ли говорили на Лепавцова, че Ил. Георгиевъ билъ злѣ направилъ, гдѣто му е съобщилъ за убийството на г-на м-ра Стамболова, та за това да мълчи за лицата, които сж били уговорени да извършатъ убийството?

— Не.

— Прѣзъ Януария 1891 год. около 15 число на Януария, когато сте отишли при Лепавцова, казали ли сте му, че сте се срѣщали съ Наумъ Тюфекчиевъ?

— Не съмъ казвалъ на Лепавцова такова нѣщо.

— Нѣкой си секретаръ на градоначалството не ви ли е казвалъ, че Тюфекчиева щѣли да го арестуватъ?

— Не.

Чл. подполковникъ Кутинчевъ: Съ Стайкова срѣщали ли сте се другадѣ, освѣнъ това въ Пазарджикъ?

Подсжд Т. Георгиевъ: Въ врѣме на съединението, когато бѣхъ кандидатъ за прѣдставителъ отъ Панагюрската околия, срѣщахъ се съ него и той бѣше кандидатъ за прѣдставителъ и сполучи да се избере.

— Азъ питамъ прѣзъ 1888 и 1889 година.

— Не сме се виждали, освѣнъ въ Пазарджикъ.

— Димитръ Попъ Стайковъ има въ показанията си слѣдующето: въ Панагюрище сте се срѣщнали съ него и сте му говорили да вербува вѣрни хора въ Пазарджикъ, за убийството на Негово Царско Височество. Той ви е указалъ на г-на Здравкова, но вий сте заявили, че единъ человѣкъ е малко. Това сж показанията на Д. П. Стайковъ.

— Освѣнъ по врѣме на съединението въ врѣме на изборитѣ и послѣ въ Пазарджикъ, другъ пжтъ не съмъ се срѣщалъ съ него и нищо подобно не съмъ му говорилъ.

— Значи отблъсвате тия показания?

— Да.

— Нѣкой проектъ за убийството на г-на Министра Стамболова, не сте ли излагали на Стайкова. — За Министерския Съвѣтъ не сте ли му говорили нѣщо?

— Никога.

— Д. П. Стайковъ казва въ своитѣ показания, че вий като чиновникъ имате достжпъ въ М-вата и когато щѣлъ да засѣдава М-рския Съвѣтъ, вий съ вербуванитѣ хора, като турите на всѣкиго по едно прошение въ ржцѣтѣ, ще ги въ-

ведете въ зданието, въ което засѣдава М-рския Съвѣтъ, отъ тамъ ще влѣзете при м ритѣ, подъ прѣдлогъ че ще давате прошения и ще употрѣбитѣ оржжие. Това не сте ли говорили?

— Не. Д. П. Стайковъ лъже.

Чл. подпол. Кутинчевъ: Сжщо Д. П. Стайковъ казва, че вий сте му възложили сжщо въ 90 год. да вербува четирма души хора, и ако той успѣе да намѣри подобни хора да ви яви писменно или телеграфически, че еди-колко волове или конье има. Тия показания отблъсвате ли ги, или не?

— Това не е истина.

— По-напрѣдъ казахте, че вашитѣ показания не сж ви четени, а сега излиза, че ви сж четени и чужди показания.

— Моитѣ показания всѣкога ми сж четени. Азъ имамъ три протокола, върху тѣхъ имамъ и мотивитѣ.

— Говорили ли сте на Д. П. Стайкова, че прѣвратъ щѣлъ да се направи, съ цѣлъ да се тури Каравеловъ на власть?

— Никога не съмъ говорилъ.

— Съ Петръ Станчевъ срѣщали ли сте се въ Горна-Баня нѣкога?

— Въ Горна-Баня не съмъ се срѣщалъ съ него никога, а въ града съмъ се срѣщалъ въ кафенетата.

— Говорилъ ли ви е нѣкога за заговоръ?

— Никога не ми е говорилъ.

— Защо въ прѣдварителното слѣдствие сте казали, че сте говорили съ Петръ Станчева, че се тъкмяло убийството на Стамболова и че Станчевъ ви рекумандувалъ, да се запознаете съ Тюфекчиева, и да подирете срѣдства. Лъжовно ли е това показание?

— Защо не ми полагате въпроси прями?

Чл. подпол. Кутинчевъ: Вѣрно ли е това или не?

— Тогава трѣбва да ми се прочетатъ всичкитѣ показания и тогава да ме питате казалъ ли съмъ това или не. Има едно писмо, за което е дума тукъ.

— Тукъ не е дума за никакво писмо. Вий сте казали на прѣдварителното слѣдствие, че Димитръ П. Стайковъ ви съобщилъ, че има заговоръ и заедно съ това ви е рекумандувалъ да се запознаете съ г-на Тюфекчиева, и понеже нѣмало срѣдства за да се подготвать хора, то ще трѣбвало да се намѣрать 500—600 лева. Истина ли е това, или не?

— Не поддържамъ т[illegible]зания.

Защ. Марковъ: Почитаемий сѫдия, г-нъ подполковникъ Кутинчевъ, като задаваше въпроси на обвиняемия Тома Георгиевъ правеше извлечение отъ едни свои бѣлѣжки, като не указа протокола и рѣда, отъ който черпи своитѣ данни. Д. Попъ Стайковъ билъ говорилъ на слѣдствието, че Тома Георгиевъ го срѣщналъ въ Панагюрище и му прѣпорѫчилъ г-на Здравкова за сигуренъ човѣкъ. Слѣдъ това Д. П. Стайковъ расправилъ за нѣкакъвъ планъ за убийството. До колкото зная, отъ обвинителния актъ, никакви подобни показания не фигурирать. И нѣма възможность да прѣрова дѣлото, само ще моля, да ми се укаже страницата на този протоколъ, за да имамъ възможность въ антрактитѣ да го провѣра.

Чл. подпол. Кутинчевъ: Протоколъ № 12, страница 66—73, папка I.

Защ. Марковъ: Благодаря много.

Прѣдсѣд.: Прѣзъ врѣме на сессията вий сте ходили при Лепавцова и сте му говорили, че г-нъ м-ръ Стамболовъ и г-нъ м-ръ Грековъ сѫ се разговаряли и се расхождали по тротуара отъ Панаха, не знамъ до кѫдѣ и удобенъ случай било, за да се извършило дѣлото, но тогава лицата, които били прѣдназначени за дѣлото сѣдели и дрѣмяли.

Подсѫд. Т. Георгиевъ: Нищо подобно не съмъ говорилъ.

Чл. подполк. Кутинчевъ: Чрѣзъ Джуджева поздравлявали ли сте нѣкога Д. П. Стайкова?

— Не ми е на ума.

— Допускате ли за невъзможно това нѣщо, или не?

— Не помня просто.

— Въ папка 5, на страница 158, има едно ваше показание, гдѣто вий си прѣдставлявате една алтернатива за Княза и за България и разрѣшавате тази алтернатива така, че прѣдпочитате да пожертвувате Княза, отколкото България. Това показание насила ли е истръгнато отъ васъ, въ несъзнание или въ съзнание е казано?

— Казахъ ви за прѣдварителнитѣ си показания, че съмъ се намиралъ при много отъ показанията ми въ затвора въ извѣстно врѣме въ ненормално положение.

Чл. подполк. Кутинчевъ: Подсѫдимий Тома Георгиевъ! съ подсѫд. Бобекова познавате ли се?

— Познавамъ се.

— Виждахте ли се съ него, като дохожда въ София той, какво ви говори и защо бѣше дохаждалъ, каза ли ви?

— Виждахме се, като офицеръ не му се позволявало да учителствува, за това ме молеше да дѣйствувамъ прѣдъ М-рството, да му се разрѣши да учителствува. Това ми говори, а за друго нищо не ми е говорилъ.

— Съ Джуджевъ познагате ли се?

— Да.

— Когато е щѣло да има избори за Народ. Събрание прѣзъ лѣтото на 1890 год. говорихте ли съ него за кандидатитѣ на избора въ Панагюрище и колко кандидатури е имало?

— Не помня да ли съмъ говорилъ. Кандидати е имало различни по избора Имало е 6 – 7.

— Коя кандидатура турихте въ Панагюрище?

— Азъ не съмъ турялъ кандидатури.

— Кого желаехте да се избере?

— Азъ казахъ само „глѣдайте на мѣстнитѣ условия". Не съмъ казалъ на личности. Да изберать когото искатъ.

— Вашата кандидатура не сте ли турили?

— Азъ казахъ да изберать които щжтъ, само да бждатъ лица отъ опозицията.

— Съобщавалъ ли ви е нѣкой, че кандидатурата на тоговъ или оногозъ, не е възможно да се прокара?

— Може да е било, но не помня.

— Шефа на вашата партия да ли е искалъ да му се тури кандидатурата?

— Знамъ че имаше дума таквазъ, но за кждѣ да се тури Каравеловата кандидатура не помня.

— Въ Панагюрище не е ли се опрѣдѣлявало неговата кандидатура?

— Не зная.

— Не е ли се възразявало отъ нѣкого противъ неговата кандидатура?

— Не помня. Опрѣдѣлявани сж кандидати, но не помня именно, кои лица сж опрѣдѣлявани, защото не е било вчера.

— За нѣкого си Величкова говорено ли е да се тури кандидатурата му.

— Не помня.

— Вий казахте, че Бобековъ е дохождалъ въ София само заради учителствуванието?

— Да. Той замина тогава веднага и стана учителъ.

— Ходилъ ли е Бобековъ при Каравелова?

Ходи. Азъ го заведохъ първъ пжтъ и го запознахъ съ г-на Каравелова, тамъ бѣше и Джуджевъ, посѣдяхме малко на разговоръ и си излѣзохме.

— Какъвъ ви бѣше разговора?

— По изборитѣ.

— Какъвъ именно по изборитѣ бѣше и какво вършеше Каравеловъ тогава по изборитѣ?

— Общо по изборитѣ говорихме. Събрание, както въобще става, за да се опредѣлятъ кандидати за изборитѣ, не е имало, само ако се явятъ отъ нейдѣ нѣкои за да искатъ съвѣти, казваше имъ се просто да глѣдатъ мѣстнитѣ условия и да избиратъ лица отъ опозицията.

— Не чухте ли тогава да се каже нѣщо, че не е възможна на еди кое мѣсто кандидатурата на Каравелова?

— Не помня. Не съмъ чулъ.

— Не чухте ли да се каже тамъ, да се тури кандидатурата на Величкова или Консулова, Каравелова или Китанчева?

— Не помня.

— Подсжд. Бобековъ, вий днесъ казахте прѣдъ сждебното слѣдствие, че самичъкъ сте ходили въ кжщата на Каравелова, че по-рано не сте се познавали, а сте ходили прѣзъ 1890 год., когато сте дохаждали въ София. Вий чухте обвиняемий Тома Георгиевъ, каза, че е билъ и той съ васъ и Джуджевъ.

П*одсжд. Бобековъ*: Азъ казахъ, че съмъ ходилъ единъ пжтъ, но не помня да съмъ казалъ, че съмъ ходилъ самъ. Мене ми направиха силно впечатление думитѣ на Бобчева въ Пловдивъ, когато отивахъ единъ пжтъ въ кжщата му, който ми каза, че Каравеловъ билъ едничкото лице, който можалъ да противостои на това правителство. Азъ за това любопитствувахъ да се запозная съ него.

— Така щото вече сега твърдите, че сте били въ Каравелова заедно съ Тома Георгиевъ, защото той каза така. Какво ще показанието ви по прѣди, това е забѣлѣжено въ протокола и всѣкога може справка да стане?

— Да, заедно бѣхме.

Ч*л. Падпол. Кутинчевъ*: Вий г-нъ Бобековъ Джуджева какъ считахте, вашъ партизанинъ или не?

Подсжд. Т. Георгиевъ: Партиитѣ у насъ сж така разбъркани щото, не го знамъ какъвъ е. Считалъ съмъ го като опозиция, но какъвъ е билъ, не зная. У насъ сега нѣма политически партия сгрупирани, както въ нормално врѣме.

— Помните ли да е имало съгласие между Каравелова и Цанкова.

— Не помня. Имаше мисля такова нѣщо, но Цанковиститѣ не се съгласиха.

Прѣдсѣд.: Вий казахте, че отъ Митакова сте искали въ заемъ 1000 лева пари.

Подсжд. Т. Георгиевъ: Да.

Прѣдсѣд.: За такива пари говорилъ ли ви е Тюфекчиевъ?

— Не ми е говорилъ.

Вий сте казали че дойде въ канцеларията Тюфекчиевъ и ми каза, че по такъво дѣло трѣбватъ толкова пари и вий за туй сте търсили заемъ отъ 1000 лева отъ Митакова.

— Азъ тѣзи показания ги оттеглихъ. Пари съмъ искалъ, но за себе си частно, а не за нѣкакво дѣло. Азъ ви обяснихъ г-да сждии, щото нѣма нужда да ме питате повече.

— Вий установявате, че Тюфекчиевъ не ви е говорилъ да направите такъвъ заемъ.

— Не ми е говорилъ.

Чл. подполк. Галунски: Г-нъ Тома Георгиевъ, познавате ли се съ Св. Миларова?

Подсжд. Т. Георгиевъ: Познавамъ се отъ 5—6 годиви.

— Не сте ли се виждали, когато е билъ въ София?

— Въ 1889 год. дѣцата ми бѣха въ Панагюрище, като отидохъ да ги взема наминахъ въ гостилницата, ако се не лъжа „Ясеново дърво“ и въ това врѣме видѣхъ г-на Миларова въ гостилницата, който тогава се бѣше върналъ изъ Руссия. Отъ тогава не сме се виждали.

— А обвиняемий Константинъ Попова и Г. Василиева виждали ли сте?

— Не ги познавамъ.

— Ходили ли сте въ дюкяна на Лепавцови за нѣкакви писма отъ Тюфекчиева?

— Азъ съмъ всѣкога билъ у Лепавцови, но никога не съмъ взималъ писмо.

Прѣдсѣд.: Има ли нѣкой отъ тницитѣ да пита обвиняемия нѣщо?

— *Защит. Бобчевъ:* Подсѫдимия Тома Георгиевъ, познава ли Георги Великова?

Подсѫд. Т. *Георгиевъ*: Не го познавамъ.

— Отъ друго нѣкое лице не е ли слушалъ за това лице.

Защит. Калинковъ: Ще задамъ нѣколко въпроси: въ какво състояние се е намиралъ Тома Георгиевъ когато е давалъ показанията си прѣзъ м. Май.

Подсѫд. Т. Георгиевъ: Намирахъ се тогава въ по-добро състояние, защото бѣхъ по-добрѣ поставенъ въ затвора, защото слушахъ, че слѣдствието скоро ще се свърши.

— Ами въ протокола отъ 1 Октомврий, когато е давалъ показанията си въ какво състояние се е намѣрвалъ?

— Намирахъ се въ много лошо положение.

— Какво разбира подъ думата лошо положение?

— Бѣхъ просто въ иступление. Азъ не знаехъ какво правя. Казахъ тия показания, защото просто искахъ да умра. Само да ме махнатъ отъ свѣта.

Прѣдсѣд.: Това заявление ваше ли е г-нъ Тома Георгиевъ (поглѣжда го и го показва на Т. Георгиевъ), какво Ви е заставило да го давате?

Подсѫд. Т. Георгиевъ: Не желая да отговоря на този въпросъ, понеже той е свързанъ съ такова дѣло, което са касае до честьта на хората и само когато умра тогазъ може да се каже. Просто ще ви кажа, че имаше причини да се даде.

Чл. подполк. Кутинчевъ: Можете ли г-нъ Т. Георгиевъ при закрити врата да кажете това?

— Не желая да го кажа.

(Довеждатъ обвиняемия Димитръ П. Стайковъ).

Прѣдсѣд.: Подсѫдимий Димитръ П. Стайковъ, вий се обвиняеате въ съставяние съзаклятие, съ цѣль да се прѣдизвика измѣнение на сѫществующия държавенъ строй, което съзаклятие е получило едно начало на извършвание, чрѣзъ покушение върху живота на г. министра президента Ст. Стамболова съ убийството вмѣсто него на г. министра на финанситѣ Хр. Бѣлчева. Признавате ли се за виновенъ въ това или не?

Подсѫд. Д. П. Стайковъ: Не се признавамъ за виновенъ.

— Раскажете това, което знаете по това дѣло.

— Всичко, което зная, ще раскажа. Нѣма нищо да скрия.

— Раскажете всичко.

— Извинете, че не помня датитѣ само.

— Което знаете, раскажете.

— Азъ бѣхъ прѣдприемачъ. Единъ пѫтъ въ началото на мѣсецъ . . . . . отидохъ въ Т.-Пазарджикъ, въ хана на моя прѣдприемачъ, който се казва *Лулчовъ ханъ.* Тамъ намѣрихъ Тома Георгиевъ, който бѣше дошълъ отъ София, и си пиеше вино. Тома Георгиевъ ми каза да отидемъ горѣ, отидохме и пихме по нѣколко вина. Той ме пита, има ли нѣкой въ Пазарджикъ рѣшителни хора, които да не жалятъ живота си. Азъ му казахъ, че такива хора нѣма. Той ми каза, да се не боя. Азъ му казахъ за такъвъ човѣкъ Здравкова. Азъ го питахъ, за какво му сѫ тия хора. Той ми каза, за да избиятъ министритѣ. Каза ми, че тия хора ще бѫдатъ доведени въ София и ще очакватъ благоприятенъ моментъ. Той ще ги командува и подъ прѣдлогъ, че ще влизатъ да подаватъ прошения на Министерский Съвѣтъ, когато той засѣдава, той ще влѣзе заедно съ тѣхъ, за да издѣйствува позволение, за да влѣзатъ тия хора и тогава вмѣсто прошения да подаватъ, да избиятъ г-да министритѣ. Ако нѣкой отъ тия хора бѫде убитъ, неговитѣ дѣца ще бѫдатъ гарантирани парично, за до животъ. Азъ му казахъ, че нѣма ли такива хора въ София. Той ми каза, че има, но азъ още търся. Слѣдъ това задължи ме да говоря на Здравкова и да търся други хора и въ случай че намѣря, то да му телеграфирамъ или писменно да му извѣстя, че 5—6 вола купихъ. Той си отиде и тая работа си остана така и до днесъ, защото азъ нито говорихъ на Здравкова, нито на другиго, нито съмъ му нѣщо писалъ.

Прѣдсѣд.: Говори ли ви, че и нѣкои други лица въ София знаятъ по заговора, на примѣръ, като Каравелова или другъ нѣкой.

— Георгиевъ ми каза, че г. Каравеловъ знаялъ, но не взималъ участие на дѣйствие.

Чл *подполк. Кутинчевъ:* Нѣкога Джуджевъ, когато е идвалъ отъ София, носилъ ли ви е много здравие отъ Т. Георгиевъ?

— Това бѣше мисля по-миналата година въ Май мѣсецъ, немогѫ да помня добрѣ, азъ като бѣхъ прѣдприемачъ на калдаръмъ по улицитѣ на града и като бѣхъ стоялъ при работницитѣ и тамъ дойде при мене Джуджевъ и ми каза, много здравие отъ приятели и отъ Томето въ София. Седнахме и той слѣдъ малко ме попита, тукъ въ Пазарджикъ има ли нѣкой си Здравковъ, бивши г азъ му казахъ

че има. Той ме пита, тукъ ли е и могѫ ли да го вида? Азъ му казахъ, че е тукъ и може да се видите. Прѣди да го попитамъ защо му е, дйдоха учителитѣ и сѣднаха до нашата маса. Послѣ Джуджевъ попита учителитѣ, г-нъ Богданъ Величковъ защо се не вижда? Казаха му учителитѣ, че не се вижда, защото се занимава. Може ли каза той, да го вида? Подиръ малко врѣме тръгнахме да си вървимъ и подиръ 20—30 крачки той, Джуджевъ, ме запита. Това бѣше за изборитѣ. Приготвили ли сте се за изборитѣ? Азъ му казахъ, че не могѫ да взема участие въ изборитѣ, защото не съмъ записанъ въ градскитѣ списъци, и освѣнъ това имамъ интересъ азъ като прѣдприемачъ да не се мѣся въ тѣзи избори. И най-важното е, рѣкохъ му, че еснафа е рѣшилъ пакъ старитѣ прѣдставители да се изберать. Той каза, не е ли възможно да се постави кандидатурата на Каравелова.

— Все Джуджевъ ли ви говори това?

— Това ми говори все Джуджевъ. Отидохме послѣ въ Богданъ Величкова и пийнали бѣхме малко, и човѣка ни прие добрѣ. Джуджевъ започва да говори и нему, защо не вземе участие въ изборитѣ. Той му отговори, че не ще да вземе участие сега въ изборитѣ, защото при сегашното положение, значи да подкани населението да се биятъ и азъ не могѫ да отговарямъ за ония, които се биятъ. Слѣдъ като посѣдѣхме малко излѣзохме си. По пѫтя той ми каза за Здравкова, може ли да го види, азъ го попитахъ защо му е, той ми каза: „ела утрѣ на хана, ще ти кажа“. На утрото азъ отидохъ на хана, но той си бѣше заминалъ. Слѣдъ нѣколко врѣме, азъ единъ денъ отидохъ на хана, за да се споразумѣемъ съ съдружника си съ градския инжинеръ, за да прѣглѣда една работа. Споразумѣхме се съ съдружника си, тръгнахъ да си вървя, и Джуджевъ ми каза: „Чакай азъ искамъ да се вида съ Здравкова, тукъ ли е?“. Азъ му казахъ че е тукъ. Азъ го попитахъ, защо го вика. Тогазъ мене ми хрумна на ума разговора, който ми говори Тома Георгиевъ, и за да не би да намѣри Здравкова Джуджевъ и му говори и го подведе, азъ отидохъ и намѣрихъ Здравкова и му говорихъ, че единъ човѣкъ иска да му говори такова и такова нѣщо заради такова и такова дѣйство и му говорихъ, да не се уплита въ подобно нѣщо

да се скитатъ толи, гладни и
да гладп дѣтето си като казваше
обичамъ". Сетнѣ каза, азъ
работа. Азъ му казахъ, може
друго нѣщо. Той ми каза, азъ ще
пари, и нѣма да направя нищо.
отъ тамъ подирѣ малко врѣме се
и той ме помоли да го заведа при
Здравкова, пихме по едно вино, по-
нѣма да му говори нищо. Излѣзохъ
не сж ли говорили, не зная.
Здравковъ се сби една вечеръ съ
бѣха му счупили главата и едвамъ остана
и му казахъ, да не се вънира въ
ще си нанесе беля на главата.
Бобековъ познанство имате ли?

се познавате?

Панагюрище се познаваме, гдѣто съмъ живѣлъ

дѣло говорилъ ли ви е нѣщо?

Георгиевъ като ви е говорилъ, да му вербувате
или даваше ли ви пари?

каза само, че ако нѣкой отъ тия хора умрѣ,
бждатъ осигурени.

спечелихте довѣрието на Тома Георгиевъ, да ви
за таэи работа, а не се е обърналъ къмъ другиго

не зная защо. Той ми говори това прѣвъ и послѣ-

по-прѣди другарувахте ли съ него?

когато бѣхме ученици, въ пансиона.
съ него въ една стая.

ли сте се често?

смe се виждали.

е едно нѣщо. Какъ той тъй веднага ще
да му вербувате хора, които да убиятъ

— Сетнѣ какво стана. Чакахте ли вие да стане нѣщо въ София?

— Не чакахъ нищо, защото не му намѣрихъ хора. Не съмъ чувалъ да се говори за такова нѣщо. Послѣ Тома бѣше назначенъ на служба и това се замълча.

— Кога бѣше това?

— На 1888 год., мисля.

— Вий тази тайна кому сте я повѣрявали?

— Азъ не съмъ я повѣрявалъ никому. Не съмъ говорилъ нито на Здравкова, нито на Джуджева.

— Признавате ли, че Тома Георгиевъ ви е упжтвалъ къмъ престжпление?

— Азъ не мисляхъ, че е прѣстжпление, ако човѣкъ каже нѣкому нѣщо, и той не прави въ дѣйствие нищо, а само знае за това и не казва никому. Мисляхъ, че като не дѣйствувамъ и като си мълча, не правя прѣстжпление.

Прѣдсѣд.: Подсждимий Тома Георгиевъ, вий признавате ли това, което каза Д. П. Стайковъ за вашата срѣща съ него?

— Не съмъ говорилъ такова нѣщо съ него. Виждахъ се съ него въ 1888 г. когато минавахъ прѣзъ Пазарджикъ, но не съмъ му говорилъ за никакво завербоване на хора. Стана дума само за Здравкова, че е билъ юнакъ и можалъ да се бие.

Прѣдсѣд.: Подсжд. Ст. Джуджевъ, вий какво има да възразите на показанията на Димитръ П. Стайковъ?

Подсжд. Ст. Джуджевъ: Не можахъ да чуя показанията.

Прѣдсѣд.: Подсжд. Стайковъ, кажете какъвъ разговоръ сте имали съ Ст. Джуджева. Повторете пакъ.

(Подсжд. Д. П. Стайковъ расказа всичко, което расказа по-прѣди за Джуджева).

Прѣдсѣд.: Подсжд. Джуджевъ, какво има да възразите на тия показания?

Подсжд. Ст. Джуджевъ: До колкото помня, г-да сждии, не помня да съмъ задлъжавалъ Д. П. Стайковъ, да търси Здравкова. Помня само, че ми каза, че билъ опозиция той, че щѣлъ да работи по изборитѣ. Така щото като дойдоха заедно съ Здравкова, Стайковъ ме запозна. Както съмъ говорилъ на Стоянъ Величковъ за изборитѣ, така сжщо съмъ говорилъ и на Здравкова по изборитѣ. Да ли бѣше тамъ обвиняемий Д. Стайковъ, или не бѣше, дали съмъ говорилъ по изборитѣ прѣдъ публика или не, не могж да си припомня това, но ми

се чини, че обвиняемия може да си припомни да ли съмъ говорилъ да се избере г. Консуловъ, Величковъ отъ Пазарджикъ и др. трима.

Подсжд. Д П. Стайковъ: Говорилъ е.

Защ. Кукурешковъ: Г. Т. Георгиевъ каза, че ако бѣше чулъ всичкитѣ показания и обяснения на обвиняемий Стайкова ще задава въпроси. Азъ заявявамъ, че не можахъ да чуя показанията му, тъй щото желателно е да ги повтори.

Прѣдсѣд.: Ще се даде възможность да ги повтори.

Подсжд. Джуджевъ: Да се попита обвиняемий Д. П. Стайковъ, говорилъ ли съмъ му нему, или на други нѣкого въ Пазарджикъ за нѣкакъвъ заговоръ или не.

Подс. Д. П. Стайковъ: На мене не е говорилъ подобно нѣщо.

Прокурора: Вамъ г. Стайковъ, казалъ ли ви е Здравковъ, какво му е говорилъ Джуджевъ?

Подсжд. Д. П. Стайковъ: Не ми е казалъ. Азъ бѣхъ увѣренъ, че по изборитѣ му е говорилъ нѣщо. Нито съмъ го питалъ.

Защит. Марковъ: Г-нъ прѣдсѣдателю, тази не естественность, която поч. г-нъ сждия Кутинчевъ даде въ въпроситѣ на моя клиентъ ме застави да задамъ на подсждимия този въпросъ. Той знае, че азъ само единъ пжтъ се явихъ при него да говоря по неговата защита. Явихъ се въ болницата при моя клиентъ, съгласихме се по неговата защита т. е. по условията по които приемамъ да го защищавамъ. Слѣдъ това, въ присжтствието на г-нъ помощникъ пристава и г-на директора на болницата, запитахъ го да ми каже право, какъ стои той въ този процессъ, защото не съ лъжа и съ клѣвета прѣдъ сжда се домогватъ обвиняемитѣ да добиятъ правда, но съ искрени обяснения. Той, моя клиентъ Д. П. Стойковъ, ми даде слѣдующитѣ показания, че той е жертва отъ една и половинъ година на Здравкова, че Здравковъ, ако има драмъ съвѣсть ще установи неговата невинность. Отъ никого и съ никого положително за никакъвъ заговоръ и за никакво убийство не съмъ говорилъ, и че . . (Прокурора: Г-да сждии, азъ не могж да разбера за какво говори г-нъ Марковъ). Моля Г-на прокурора да не ме стѣснява. Г-нъ прокурора нѣма право да ми задава въпроси, защото азъ съмъ защитникъ, а не свидѣтель. Чуйте какво искамъ да кажа, и ако е прѣстжпление изгонете ме отъ тука . .

Прокурора: Азъ ще напомня ст. 634 отъ Военно-Сждебния законъ, която казва . .

Защит. Марковъ: Нежелая да запитвамъ, понеже . .

Прѣдсѣд.: Г-нъ прокуроръ, думата щеше да ви се даде да укажите на нарушението на закона, но по прѣди изслушайте защитата.

Защитника г-нъ Марковъ, имате думата.

Защ. Марковъ: За това моя клиентъ Димитръ П. Стайковъ ми заяви, че нищо не знае по този процессъ. Никакво прѣдложение отъ никого не е получвалъ. За това моя клиентъ сега нека каже прѣдъ васъ г-да сждии — не съмъ ималъ отъ тогазъ никакво съобщение съ него, нито на саме, нито прѣдъ трето лице — кое поддържа. Това ли което ми каза менъ въ болницата, или това което казва сега. Кое е право.

Подсжд. Д. П. Стайковъ: Право е това, което казвамъ сега.

Защ. Марковъ: Въ какво стѣснихъ прокурорский-надзоръ?

Прокурора: Г-да Сждии! Г-нъ Марковъ не ме остави пакъ съ своята гюрултия да искажа онова, което щѣхъ да кажа. Азъ базирамъ своето заявление на ст. 634 отъ Военно-Сждебния законъ, която ми дава право, като осѣтя нѣкои нарушения на закона, да направя заявление прѣдъ сжда. Мене ми се вижда въпроса, който задава г-нъ Марковъ, малко нѣщо незгоденъ. Г-нъ Марковъ пита своя клиентъ да му каже, че истина ли подсждимия тамъ въ нѣкоя си болница му говорилъ такова и такова нѣщо. Ако, г-да сждии, това излиза отъ дѣлото, ако г-нъ Марковъ задаваше въпроси по обстоятелства, които се ..аятъ до дѣлото, азъ нѣмаше да имамъ нищо, но той задава на своя клиентъ такива въпроси по съвършенно посторонни обстоятелства и за менъ и за сжда, то това ми се вижда, като ..зание на показанията на подсждимия.

Защ. Маркавъ: Г-нъ прѣдсѣдателю, бждете тъй добри и ми ..те думата да кажа двѣ думи.

Прѣдсѣд.: Имате думата.

Защит. Марковъ: Азъ съмъ служитель на правосждието, .. адвокатъ толкова, колкото г-нъ прокурора на правдата.

Азъ не могж въ своята рѣчь да не се спрж на едно ис-..чно показание на своя клиентъ, понеже не съмъ ималъ слу-.. на саме да се вида съ него, а въ присжтствието на слу-..ни хора въ първия 24 часовъ фаталенъ срокъ, а днесъ чу-.. показанията му, даже и отъ сжда п[illegible]кахъ да ми се по-..ъ страниците на протокола за работи, които не се спом-[illegible]ъ въ обвинителния актъ. Чувамъ сега отъ клиента,

това е истина, което е казалъ въ слѣдствието. Това не съставлява нарушение на закона ни най-малко. А ако азъ съмъ отегчилъ съ гюрултията си г-на прокурора, моля извинете. Но послѣ моля, защитете моя гласъ, който ми е дала природата. Азъ испълнявамъ длъжностьта си тѣмъ болѣе exoficio.

Прокурора: Г-нъ Марковъ и всичкитѣ защитници сѫ свободни да задаватъ каквито щѫтъ въпроси, но само по такива обстоятелства, които се намиратъ въ дѣлото, а не и за разговори, говорени по болници и пр., защото ний не сме се удостовѣряли за това, да ли тия разговори сѫ биле или не.

Защит. Марковъ: Азъ не съмъ лъжецъ. Напускамъ залата. Вий г-да високопоставени сѫдии, ме познавате, за да знаете, да ли могѫ да говорѫ неправди. Подозирамъ се въ неправда, моля да ме защитите.

Прѣдсѣд.: Изслушахме ви г-нъ Марковъ.

Защит. Марковъ: Оставамъ удовлетворенъ. Вѣрвамъ, че ме вѣрвате.

Защит. Константиновъ: Поддържа ли Стайковъ, че се е срѣщалъ съ Т. Георгиевъ въ 1888 год. и тогава го е молилъ да го запознае съ Здравкова, а съ Джуджева въ 1890 год.

Подсѫд. Д. П. Стойковъ: Поддържамъ.

Защит. Константиновъ: Не може ли по-подробно да расправи, какъ е станало дума, че Каравеловъ знае за това, но не искалъ да вземе участие.

Подсѫд. Д. П. Стайковъ: Самъ Тома Георгиевъ спомена, че има хора по-голѣми, които знаятъ това дѣло. Види се, за да ме увѣри, спомена ми за г. Каравелова, че той знаялъ за това дѣло.

Защит. Кукурешковъ: Прѣди 1888 год., кога се е виждалъ съ Тома Георгиевъ и при какви обстоятелства?

— Въ врѣме на едни избори.

— Не сѫ ли се мразили?

— Единъ пѫть въ едни избори си бѣхме турили и двамата кандидатуритѣ за прѣдставители. Работили сме единъ срѣщу други тогаза. Той мене мразеше, но азъ нѣмаше защо да го мразя.

Защит. Калинковъ: Когато Тома Георгиевъ му е обяснилъ плана, че трѣбвало да се вербоватъ хора и му казалъ, че ако пострадатъ испълнителитѣ на плана, то дѣцата имъ ще

бѫдѫтъ осигурени, не му ли е казалъ отъ какви срѣдства ще се осигуратъ?

— Не е ми казалъ.

— Какъ е поглѣдналъ на този планъ Стайковъ и какъ е мислилъ? Тома Георгиевъ въ състояние ли е да изпълни този планъ, когато той е бѣденъ, или той е мислилъ, че Т. Георгиевъ е богатъ и може да изпълни тия задължения?

— Азъ на Т. Георгиевъ съмъ глѣдалъ като на сериозно лице, който иде да ми се похвали, че той може да върши голѣми работи и че знае голѣми работи, а много се и хвали, а пакъ азъ останалъ въ провинцията и не знамъ и не разбирамъ нищо. Тъй поглѣднахъ на това. Мислѣхъ, че може и да е сериозно дѣло. Знамъ, че Тома Георгиевъ е бѣденъ и не може да заплати за осигоряванието.

— Като мисли, че Тома Георгиевъ се хвали, какво значение дава на тия думи, които му е казалъ. Сериозно или хвалба?

— Нѣкой пѫтъ съмъ му давалъ сериозно значение, а нѣкой пѫтъ съмъ го отдавалъ на хвалба. А послѣ когато се назначи на служба, знаяхъ, че нѣма да стане нищо.

— Но най-послѣ до какво заключение е дошелъ, за фантазьоръ ли е мислилъ Т. Георгиева или сериозенъ организаторъ на една шайка.

— Азъ казахъ това. Заговора азъ го открихъ, за да се прѣмахнатъ единъ пѫтъ за винаги, че да не става вечъ никакъвъ заговоръ, и да се прѣмахнатъ казвамъ заговоритѣ, отъ които страдатъ много хора невинни, когато чуятъ нѣщо и мълчатъ. а като обадатъ на властьта, не могѫтъ да го докажатъ. Та когато съмъ казалъ на коммисията казалъ съмъ ѝ го да има прѣдвидъ, че такова нѣщо е имало. Нека му отдава кой както иска значение.

Прѣдсѣд.: И сега поддържате това въ сѫдтъ?

— И сега поддържамъ, че това е говорено.

Зам. Калинковъ: Въ коя година е съобщаванъ този планъ на Стайкова?

— Въ . . 1888 год.

— Като го е мислилъ за сериозенъ планъ, защо не го е съобщилъ на властьта?

— Страхъ ме бѣше, че не могѫ да го докажа, а още отъ-после да не би да пострадамъ отъ съзаклѣтницитѣ,

Защ. Кукурешковъ: Прѣзъ кой мѣсецъ на 1888 год. се е виждалъ съ Т. Георгиева?

— Не помня мѣсеца, но бѣше прѣзъ лѣтото или прѣзъ есеньта.

— Какъ мисли, какъ ще обясни той това, съ Тома Георгиевъ, като сѫ се намирали въ враждебни отношения поради изборитѣ въ една и сѫща околия. Избора се е свършилъ съ сбивание мѣжду двѣтѣ партии и едва ли не съ лично сбивание мѣжду двамата. Ожесточинието на партиитѣ тогава бѣше до смърть. Имаше въ изборитѣ много убийства. Какъ сега при такива натегнати отношения, безъ никакви прѣдшествуующи сближения, какъ е дошелъ Тома Георгиевъ съ такива, рисковани за живота на Тома Георгиевъ свѣдѣния?

Подсѫд. Д. П. Стайковъ: Азъ не съмъ ималъ такова зло сърдце противъ него никой пѫтъ. Какъ тъй е дързналъ да ми говори това, то е негова работа. Азъ не знамъ. Може би, трѣбватъ му хора, той не познава другиго тамъ и за това на мене е казалъ.

Подсѫд. Бобековъ: Моля г-да сѫдия, да отговори Стайковъ, да ли съмъ идвалъ прѣзъ есеньта 1890 год. въ Пазарджикъ и казалъ ли съмъ му защо съмъ дошелъ?

Подсѫд. Д. П. Стойковъ: Дохожда тогава и ми каза, че е дошелъ, да моли училищния инспекторъ, да му съдѣйствува, да се услови учитель въ Панагюрище. Друго не ми е говорилъ.

— А въ 1889 год. да ли съмъ му писалъ за нѣщо подобно?

— Писа ми единъ пѫтъ, да ходатайствувамъ прѣдъ инспекторътъ, да му даде свидѣтелство, защото не му бѣше позволено да учителствува.

Подсѫд. Т. Георгиевъ: Стайковъ, когато бѣше прѣдставитель въ Народното Събрание отъ Панагюрище, правилъ ли ме е отговоренъ въ коридора на Нар. Събрание за една екзекуция въ Панагюрище и слѣдъ като молихъ за вдигание на екзекуцията, казалъ ли ми е, че азъ съмъ единствената причина на тази екзекуция въ село Срѣлча?

Подсѫд. Д. П. Стайковъ: Не съмъ му казвалъ, че той е единствената причина за екзекуцията, но му благодарихъ, защото той дѣйствува прѣдъ Каравелова, за да се вдигне екзекуцията.

— Значи отказва, че азъ за отмъщение съмъ дѣйствувалъ за тази екзекуция?

— Не помня.

— Да отговори, отъ 1888 година виждалъ ли съмъ го въ Пазарджикъ.

— Виждали сме се още единъ или два пѫти на сѫщия ханъ. Еднъжъ ми каза, че е писалъ на Захария Стояновъ, да му намѣри служба, а той му отговорилъ, че не му се дава. Втория пѫть дойде и ми се похвали, че му е обѣщана служба, да иде въ София, отъ тогава не съмъ го виждалъ.

— Говорилъ ли съмъ му въ тия свиждания нѣщо за Здравкова пакъ?

— Нищо не ми е говорилъ.

— Вий казахте, че съмъ ви питалъ, какво стана съ Здравкова.

— Това бѣше на отиване и на връщанието му за Панагюрище. Не знамъ първия или втория пѫть бѣше, знамъ като ми говори за Здравкова и замина. Слѣдъ 5—6 дена се върна.

— Не съмъ се връщалъ азъ въ 1888 година. Азъ заведохъ дѣцата си въ Панагюрище и останахъ тамъ. Слѣдъ 8 или 9 мѣсеци рѣшихъ да взема служба и заминахъ. Тогава бѣше станало дума за Здравкова и за изборитѣ.

— Говорилъ ли съмъ нѣщо по-послѣ за Здравкова?

— Не знамъ, дали дѣцата е водилъ или не. Втори пѫть ли е било или не, не знамъ. Само знамъ, че когато ми говори за Здравкова замина, слѣдъ 5—6 дена пакъ се завърна, и ме пита пакъ за него.

— Споменаваше за нѣкакви писма, че съмъ му билъ казалъ да пиша. Писалъ ли съмъ му азъ нѣщо. По нѣкакъвъ човѣкъ нѣкаква порѫчка ималъ ли е отъ мене?

— Никой пѫть никаква порѫчка не съмъ получавалъ. Нито съмъ му писалъ, нито почерка му познавамъ.

Защ. Кукурешковъ: Да се запита, като се е виждалъ съ Тома Георгиевъ прѣзъ 1888 год. и слѣдъ това се е виждалъ, споредъ Т. Георгиевъ, нѣколко пѫти, а спорѣдъ него, само два пѫти, при тия свиждания Тома Георгиевъ приказвалъ ли му е нѣщо по комплота?

— Не ми е нищо приказвалъ.

Чл. подполк. Кутинчевъ: Вий г-нъ Стайковъ, казвате, че Хаджиевъ, когато дошелъ въ София, дирилъ Здравкова. Искалъ

да се запознае съ него. Не се ли заинтересувахте вий, поне единъ пжть, да попитате Джуджева, защо му е Здравковъ и каза ли ви нѣщо той?

— Питахъ го вечерьта, когато излѣзохме отъ кжщата на Богданъ Величковъ, а той ми каза, „утрѣ ще ти кажа“. На утрото отидахъ на хана, но го нѣмаше. Вторий пжть когато дойде, питахъ го, той ми каза, че се касаяло до една много важна работа.

— Не знаете ли вий, Джуджевъ защо е търсилъ Здравкова и какво има съ него?

— Не знамъ. Само ми каза, че има една много важна работа.

Подсжд. Джуджевъ: Не може ли да си припомни г. Стайловъ, не съмъ ли казалъ, че търся Здравкова по изборитѣ?

— Казалъ ми е, че търси Здравкова за една важна работа.

— (Подсжд. Спасъ Лепавцовъ влиза)

Прѣдсѣд.: Г-нъ Лепавцовъ! Вий се обвинявате въ това, че сте съставили съзаклятие съ цѣль да се прѣдизвика промѣнение на сжществующия държавенъ строй, което съзаклятие е получило едно начало на извършвание чрѣзъ покушението върху живота на г-на М-ра прѣдсѣдателя Ст. Стамболова и убийството, вмѣсто него, на М-ра на Финанситѣ г. Хр. Бѣлчева. Признавате ли се за виновенъ?

Подсжд. Лепавцовъ: Не се признавамъ.

— Сега ще кажете прѣдъ сжда всичко, което знаете по това дѣло, особенно до вашето обвинение и касателно лицата, които сж повикани.

— Прѣзъ 1890-та година, м-цъ Октомврий, когато се отваряше Нар. Събрание, дойде при мене Трайковичъ и ми каза, че дошълъ Козаровъ, че щѣли да ставатъ голѣми работи, т. е. щѣли да убиватъ Княза и Стамболова. За това се научилъ той отъ Станчева. Слѣдъ единъ или два деня дойде Илия Георговъ при мене и питахъ го има ли такова нѣщо. Щомъ Трайковичъ знае, не може ти да не знаешъ. Той каза, че Ризовъ пратилъ хора да убиятъ Стамболова. Въ това врѣме Тюфекчиевъ дохождаше при мене на дюкяна съ двѣ момчета едното грапаво, а другото било неговъ братовчедъ, казвало се Никола*) и свършилъ 5 классъ въ Солунската гимназия и дошълъ въ София

*) Никола е братъ на Наумъ Тю...

да става юнкеръ. Въ края на м-цъ Октомврий Тюфекчиевъ остави на дюкяна ми една кутия вързана съ кълапъ, увита съ синя книга, запечатана съ 3 печата, да я прѣдамъ на Илия Георговъ. Георговъ послѣ дойде, взе кутията и я занесе у дома си. Никола почти прѣзъ 2—3 дена дохождаше на дюкяна. Една заранъ дойде и ме попита не съмъ ли видѣлъ Стамболова да влѣзе въ двореца. Казахъ му, че не съмъ го видѣлъ. Питахъ го защо му трѣбва? Каза ми ти знаешъ защо ни трѣбва, но не знаемъ кждѣ е отишълъ. Азъ казва ще отида на бараката при черната джамия и ще слѣдя да ли ще излѣзе отъ М-рский Съвѣтъ. Въ Бирхалето имало единъ човѣкъ, който се казвалъ Георгий, каза ми да отида при него и ми даде единъ плайвасъ да му го покажа, който билъ тѣхенъ знакъ. Азъ не земахъ плайваза и му казахъ, че ако му трѣбватъ хора, да си намѣри други. Подиръ единъ денъ Стамболовъ влѣзе въ двореца. Слѣдъ нѣколко минути дойде Илия Георговъ и ме пита: кой влѣзе въ двореца. Казахъ му, че е Стамболовъ. Каквото ми казваха Тюфекчиевъ или Никола, съобщавахъ всичко на Георгова. Слѣдователно казахъ му, че дойде Стамболовъ. Кждѣ $11^1/_2$ часа чакъ, като дойде файтона прѣдъ балкона на двореца, Георговъ ми каза да отида да обадя въ Бирхалето, нъ азъ му отказахъ. Тогава Георговъ си отиде. Подиръ една минута Стамболовъ излѣзе отъ двореца и тръгна по Цариградското шоссе. На 7 Ноемврий кждѣ $6^1/_2$ часа дойде при мене Наумъ Тюфекчиевъ, извади отъ джеба си единъ пакетъ и ми каза, че щомъ се убие Стамболовъ, тукъ има писма, които ще ги пустнешъ въ нѣкоя пощенска кутия. Азъ неуспѣхъ даже да му отговоря, той си излѣзе, а послѣ Георговъ дойде и му казахъ писмата. Той ми каза да ги изгоря и ми каза още, че ги знаялъ какви сж. Азъ се уплашихъ да не би сжщата вечерь да стане убийството, затворихъ дюкяна по рано. Отидохъ у дома и отворихъ пакета. Вжтрѣ имаше едно писмо адресирано до Негово Царско Височество. Друго съ бланка отъ Дирекцията на общитѣ сгради и излѣзе и една бѣла книга като за прошение. Тамъ пишеше, че Централния революционенъ комитетъ, че Н. Ц. Височество ще бжде убитъ, ако се не откаже отъ прѣстола и съ убийцитѣ да се не постжпва строго и че управлението на страната ще приеме едно правителство, което комитета ще опредѣли. Имаше и печатъ.

нистри минуватъ по тротоара. Слѣдъ една минута видѣхъ, че нѣкакво си грапово момче минува по край Министритѣ.

До тогава не знаяхъ ни кой е, но като стана очна ставка видѣхъ, че билъ братъ на Тюфекчиева.

Министритѣ бѣха заминали около 20 крачки, въ това врѣме Димитръ Тюфекчиевъ мина покрай дюкяна — азъ станахъ на прага — поизглѣда ме малко на криво, поклати главата си и тръгна по улицата, която води между градината и двореца.

Само отъ Илия Георговъ научихъ, че лицата, които сѫ назначени да убиватъ М-ра Прѣдсѣдателя сѫ били Коваровъ, Наумъ и Никола Тюфекчиеви.

Тома Георгиевъ казваше, че този, който щѣлъ даземе участие билъ развалилъ работата, а на негово мѣсто щѣлъ да вземе участие Никола Карагюлевъ.

Тома Георгиевъ казваше, че тогова когото ранили, той щѣлъ да вземе участие, но като отказалъ, тѣзи хора искали да го убиятъ, но като не успѣли ранили го само и вслѣдствие на това арестували Карагюлева и двамата хора, които щѣли да вкематъ участие, а Карагюлева пустнали подъ гаранция на 30,000 лева и другитѣ екстернирали.

Тома Георгиевъ казваше да не казвамъ никога, даже и прѣдъ сѫдъ, ако ме искаратъ, да не казвамъ.

Г-нъ Каравеловъ ме запитва за хората на Тюфекчиева. Въ Юний м-цъ отидохъ въ кѫщата му, бѣхме сами и ме пита какво стана съ хората на Тюфекчиева.

Не бѣше заинтересованъ въ това нѣщо.

— Често ли ходихте у г-на Каравелова?

— Прѣзъ Юний 1890 год. може би 20 пѫти да съмъ ходилъ у Каравелова.

Г-нъ Д-ръ Молловъ остави въ моя дюкянъ да се продаватъ книжки отъ списанието „Библиотека Св. Климентъ“, на което списание г-нъ Каравеловъ бѣше сътрудникъ, тогава се запознахъ и сетнѣ единъ денъ като се връщахъ отъ пощата, видѣхъ че г-нъ Каравеловъ стои близо до кѫщата си, покани ме и отидохме у дома му да се разговоримъ. Тогава първъ пѫть отидохъ у Каравелова.

Прѣди да интернират Китанчева, той дойде на дюкяна и ми каза, че Градоначалника му казалъ, че ще го интернира, понеже се боялъ Стамбол[illegible] убиятъ. Питахъ

го да не би да е за Тюфекчиевата работа; каза ми; мълчи си да не пострадамъ. Знаялъ ли той за заговора или не, не мога да зная.

Илия Георговъ ми каза, че полицията правила обискъ въ една кжща къмъ паметника, въ която били скрити приготвенитѣ хора.

Тома Георгиевъ ме е молилъ да му стана поржчителъ за 1000 лева, като ми каза, че били за нѣкаква патриотическа работа. Братята на Тюфекчиевъ, каза, нѣма да мржтъ гладни. Азъ му казахъ, че самъ не мога да стана, а съ фирмата „Братия Лепавцови" никакъ. Това бѣше прѣзъ 1890 год. и суммата бѣше отъ 500 до 1,000 лева. Дойде на дюкянътъ ми Т. Георгиевъ и ми поиска пари, казахъ, че при себе си нѣмамъ, но ще отида при Команова да му поискамъ и ако има, ще му дамъ. Отидохъ, взехъ 5 наполеона и му дадохъ. Не се минаха 3—4 минути дойде и ми ги донесе назадъ. Питахъ го защо ми ги върна? Каза ми, че не ги взелъ за игра, а Тюфекчиевъ ги искалъ за да даде на нѣкой си човѣкъ, който ще извърши убийството да купи револвери отъ Екменъ и Нѣевъ. Момчето купило револвери, а слѣдъ него отишълъ Тюфекчиевъ взелъ си паритѣ отъ Екменъ и Нѣевъ и ги далъ назадъ на Тома Георгиевъ, който ми ги и повърна. Азъ ги занесахъ на Команова и той се почуди и ми каза: кога си свърши работата. Отговорихъ му, че не ми стана нужда, за това не ги употрѣбихъ.

Заема, който искаше Тома Георгиевъ да му поржчителствувамъ, щѣше да стане отъ Никола Митаковъ.

Слѣдъ изборитѣ Георговъ бѣше написалъ корреспонденция за Сръбски или Русски вѣстникъ. Питахъ го: какъ ще я адресирашъ, пощата ще я отвори. Каза ми, ще я дамъ на Тюфекчиева, той корреспондира съ единъ чиновникъ по сръбската желѣзница и ще отиде безъ да бжде отворена отъ пощата. Така корреспонденцията съ емигрантитѣ се водила чрѣзъ този чиновникъ по желѣзницата, който я пренасялъ на сръбската поща. Това го чухъ отъ Илия Георговъ.

Отъ 3-я участъкъ ме премѣстиха въ 4-ия на 28 Юний т. г. година. Като се расхождахъ изъ стаята, видѣхъ, че има нѣ врати и на едната дръжката се клатеше. Чухъ оттатъкъ човѣкъ . питахъ кой сте? Отговори ми се: „Азъ съмъ Каравеловъ", азъ казахъ, че азъ съмъ Лепавцовъ. Каза ми: какво си говорилъ на коммиссията за мене? Казахъ, че почти нищо не съмъ

говорилъ, но може би да е говорилъ Тома Георгиевъ. Той каза: „той не е говорилъ, а пакъ вий сте говорили. Отъ какъ си арестуванъ $2^1/_2$ мѣсеца не си обадилъ, а сега“. Казахъ му, че се уловиха писма отъ Арсениева и за това не можахъ да откажа. Видѣхъ послѣ и Китанчева арестуванъ въ 4-й участъкъ, види се по моитѣ показания. Слѣдъ това ми каза, ако ми е мжчно да отказвамъ, то поне да говоря уклончиво.

Илия Георговъ, слѣдъ като се скарахме съ Тюфекчиева, каза: „по добрѣ направихме, че се скарахме, защото неискамъ да имамъ работа съ него“. И наистина, кога се срѣщаха на улицата съ него не се поздравляваха. Слѣдъ това ми каза, че имало засада задъ Артиллерийскитѣ казарми, но Стамболовъ се върналъ отъ моста и не се сполучило.

Револверитѣ имаха кокалена дръжка съ фирма „N. T.“. Тюфекчиевъ ми дължеше, но като нѣмаше пари каза ми да зема единъ револверъ, че щѣлъ да ми го даде по евтино, но азъ само го видѣхъ и му го върнахъ.

(Лепавцовъ отива при массата на сждиитѣ и казва, че двата револвери сж отъ системата на Тюфакчиева).

Прѣзъ Августъ миналата година даде ми една фактура да му искарамъ патрони отъ митницата, но не зная какви бѣха. Понеже братъ ти е коммиссионеръ, земи каза тъзи фактура, дай я на брата ти да ги извади. Слѣдъ недѣля дойде и ме пита да ли сж искарани. Казахъ му незная, иди при брата ми: но той ми каза; дай ми картичка да ги взема, защото нѣмамъ сега и ще ти ги платя на мѣсеца. Братъ ми да ли му ги е далъ не зная.

Даде ми книжа за искарванпе на револверъ, но за револвера излѣзна погрѣшно, защото не билъ адрессиранъ до Наумъ Тюфекчиевъ, а съ побъркано име и компанията „Шенкеръ“ го е задържала до гдѣто направи справка. Понеже послѣ бѣхъ скаранъ съ Тюфекчиева, дадохъ го на Тома Георгиевъ.

Единъ день Т. Георгиевъ ме проводи да видя кой министръ има въ бръснарницата на Команова. Азъ поглѣднахъ отъ вънъ виждамъ, че има стражарянъ. Тюфекчиевъ каза: земи 5 лева, иди у Команова, развали ми ги. Отидохъ, видѣхъ, че е м-ръ Живковъ, върнахъ се и казахъ на Тома Георгиевъ, че е м-ръ Живковъ. Но това бѣше прѣди да съмъ знаялъ за убийството на Стамболова. Въ акта е к[illegible]цъ Октомврий, но това бѣше въ м-цъ Ноемврий.

Когато Т. Георгиевъ дойде да му прѣдамъ револвера каза ми: „язъкъ, снощи не стана тази работа, когато м-ритѣ Грековъ и Стамболовъ се расхождаха. Понеже снощи не стана тази работа, то не зная да ли ще стане вече.

Защ. Алеко Константиновъ: Г-нъ Лепавцовъ казва, че прѣзъ Януарий или Февруарий м-цъ два пѫти е отивалъ въ кѫщата на г-на Каравелова и той по любопитство го запиталъ да провѣри за нѣкакви си работи, по нѣкакви си убийства, за които се говорило въ града, а на третия пѫть когато отишелъ въ кѫщата на Каравелова тамъ намѣрилъ Орошакова и Тома Георгиевъ и послѣ Орошаковъ си излѣзълъ. Какъ така, че никой не е отворилъ разговоръ за Тюфекчиева и не е имало даже политически разговоръ.

Подсѫд. Лепавцовъ: Азъ като си събличахъ пардесюто, идеше слѣдъ мене и Каравеловъ. Дойде послѣ Тома Георгиевъ и Орошаковъ. Орошаковъ испи една ракия и си отиде, слѣдъ нѣколко минути си отиде и Тома Георгиевъ.

Поканиха ме да вечерямъ. Отидохме, вечеряхме; домашнитѣ си отидоха и останахъ самъ съ Каравелова. Но тогава какъ е станало, че не ме е питалъ, не зная.

— Казалъ ли е подсѫдимия Лепавцовъ на Каравелова думитѣ: „съжелявамъ, че заплетохъ и Китанчева въ тази работа?“

— Казахъ, че съмъ казалъ нѣкои нѣща за Китанчева и за това го арестуваха. Каравеловъ тогава ми каза да отказвамъ.

Защит. Бобчевъ: Отъ кога е чулъ за првъ пѫть името на Георги Великовъ?

— На 11-й Юний, когато коммисията ми показа едно тевтеряе и ми каза, че е на Георгий Великовъ. Послѣ видѣхъ печата на тевтерчето, който приличаше на оня, за когото по прѣди съмъ казалъ и отъ това заключихъ, че той е Георгий Великовъ.

— Подсѫдимия каза, че Тюфекчиевъ като се съмнилъ и се уплашилъ да не се издаде работата, прѣмѣстилъ двама души отъ Бирхалето на памятника.

— Да, това бѣше на 8-ий Ноемврий 1890 година.

— Още единъ въпросъ за печата. Както чухте за печата за првъ пѫть, този печатъ за който говорилъ на Каравелова въ затвора, че билъ сѫщия, който билъ на писмата, които изгорилъ.

— Казахъ, че се намира въ тевтерчето на Г. Великова и сега на 10 ий Юний видѣхъ, че е такъвъ, какъвто имаше на писмата, които изгорихъ.

— Допуща ли подсѫдимия като тѣзи писма били направени отъ нѣкакъвъ централенъ комитетъ да е имало подписъ „Комитетъ Свободна България". Допуска ли да е билъ такъвъ печата?

— Не зная какъ могѫ да допуснѫ и да кажѫ тъй или инакъ. Имаше левъ какъвто е въ тевтерчето, а какво имаше написано, не зная, защото въ една минута да прочетемъ половина страница, да се боимъ отъ сѣнката си, мисля, въ такова врѣме никой не може да забѣлѣжи всичко.

— Казалъ въ затвора на Каравелова слѣдъ 2—3 мѣсеци, че е издалъ, защото се намѣрили писма. Какви били тѣзи писма?

— Тѣзи писма не сѫ приложени тукъ при дѣлото, не зная по какви причини. Тѣзи писма сѫ писани отъ Арсениева до мене. Въ тѣхъ се напада Н. Ц. Височество, Стамболовъ и други. За тѣзи писма съмъ говорилъ.

Защит. Мановъ: Познава ли подсѫдимия нѣкого си Петръ Милковъ?

— Не познавамъ.

— Тъй като до неговитѣ уши е дохождало да слуша за онѣзи хора, които се готвѣли да убиватъ, не е ли чулъ отъ Георгова или Тома Георгиева, че такъвъ и такъвъ човѣкъ, съ такова име, е единъ отъ онѣзи, които ще извършатъ убийството?

— Не съмъ слушалъ.

Защит. Плакуновъ: Познава ли братята на Карагюлева, и ималъ ли е съ тѣхъ приятелство?

Подсѫд. Леавцовъ: Познавамъ само Александра, когато бѣше помощникъ сѫдебенъ приставъ. Отъ какъ си далъ оставката, дохождалъ е два или три пѫти на дюкяна ми, а другитѣ братя кои сѫ и какъ имъ сѫ имената, не зная.

— Въ показанията се поменува Никола Карагюлевъ.

— Не зная, а Тома Георгиевъ ми каза, че сърбина, когото щѣли да убиятъ, щѣлъ да замѣсти Никола Карагюлевъ.

— Не можахъ да чуя по нараняването на нѣкое лиц въ града. Моля да се обясни това, или ако е невъзможно, т да каже, кой му е обяснилъ за то на лицето и Александръ Карагюлевъ е арес

— Тома Георгиевъ дойде и ми каза, че правителството се научило, че ще убиемъ Стамболова, именно, че Милошъ Милоевичь ли, не зная какъ му бѣше името, щѣлъ да вземе участие въ убийството и послѣ се уплашилъ и се отказалъ, а другитѣ го ранили. Искали да го убиятъ, но не могли. Послѣ ми каза, че е билъ и у Карагюлева и че Карагюлевъ билъ пустнатъ подъ гаранция отъ 30,000 лева, а онѣзи двамата арестувани били екстернирани.

— Чувалъ ли е отъ Горанова или Тома Георгиева да казватъ, че въ числото на заговорщицитѣ сѫ земали участие Карагюлевъ или другитѣ му братя?

— Слушалъ съмъ отъ Тюфекчиева, че Никола отишълъ на чифлика и прѣдполага, че е братъ на Карагюлева, но не съмъ слушалъ отъ никого, че братътъ на Карагюлева ще вземе участие.

— Слушалъ ли е, че въ фабриката на Карагюлева се е крилъ нѣкой си Козаровъ?

— Слушалъ съмъ отъ Кушлева, че въ фабриката на Карагюлева живѣяли двама хора.

— *Защит. Марковъ*: Слушалъ ли е отъ Тюфекчиева или Тома Георгиевъ, че обвиняемия Ножаровъ е знаялъ, че дохожда Козаровъ или да е отивалъ да посрѣща нѣкого отъ вънъ. Слушалъ ли е такова нѣщо и за Петръ Македонски за тази работа?

— Не съмъ слушалъ.

Защит. Плакуновъ: Само Кушлевъ ли му е казвалъ, че се харчили пари за лицата, които се криели въ фабриката на Карагюлева, или и другъ му е казвалъ?

— Казалъ ми е, че похарчили 600 лева, а Тома Георгиевъ искаше още 1,000 лева.

— Не му ли казалъ, че има хора въ фабриката на Карагюлева?

— Слушалъ съмъ отъ Кушлева и Тома Георгиевъ.

Подс. Тома Георгиевъ: Да се попита г-нъ Лепавцовъ на слѣдствието говорилъ ли е, че прѣзъ м-цъ Януарий, по разстрѣлването на Паница, Тюфекчиевъ е билъ въ неговия дюкянъ и му казалъ, че ще отмъсти за Паница и другитѣ и че по своитѣ наблюдения могалъ да открие въ мене че съмъ знаялъ?

I одсжд. Лепавцовъ: Въ слѣдствието е говорено и при ваше присѫтствие съмъ говорилъ. Тюфекчиевъ дойде при м за дюкяна заедно съ Т. Георгиевъ и казахъ на Тюфе

... да отпустнѫ кредитъ. Той ми
... живота, а ти не искашъ да
... че ще отмѫсти за всичко. Тамъ

... застрѣлванието на Паница, слѣдъ
... не помня положително.
... Лепавцовъ да съмъ земалъ 1000 лева
... и питалъ ли ме е за какво ми сѫ

... ми каза да стана порѫчитель даземе
... при това ми казваше, че ги взема за
... да се хранятъ каза хората.
... на Т. Георгева да му стана порѫчитель,
... г-на Ножарова, а земалъ ли е пари

... ли е Лепавцовъ въ слѣдствието, че въ пър-
... Ноемврий като сме вървѣли Тюфекчиевъ
... му се отдѣлихъ да питамъ кои министри сѫ?
... *Лепавцовъ*: Казвалъ съмъ при слѣдствието и
... бѣше въ първитѣ числа на м-цъ Октомврий,

... първъ пѫтъ е чулъ отъ мене за заговора?
... Ноемврий, когато да ме помпрявате съ Тю-
... ме у берберницата на Команова, а не ми
... да убивате Стамболова, а просто да видя
... е тамъ.

... *Бобчевъ*: Отъ гдѣ знае г-нъ Лепавцовъ за Ивана
..., за когото се споменува въ обвинителния актъ, че съ
... се криялн въ Бирхалето?

Подсѫд. Лепавцовъ: Каза ми Георговъ, че Козаровъ съ Тюфекчиева дошли отъ Сърбия въ България, когато Тюфекчиевъ се връщалъ отъ Бѣлградъ.

— Познава ли Козарова?

— Не го познавамъ.

... *Калинковъ*: Какъ е глѣдалъ г-нъ Лепавцовъ на Тома Георгевъ като лице, което може да върши извѣстни работи, или само за ... пакъ да го лѫже само както е мислилъ той?

Подсѫд. Ле... ъ го за сериозенъ човѣкъ.

— Какви патриотически работи е разбиралъ?

— Той ми каза за поддържание на онѣзи хора, които дошли да убиятъ Стамболова.

— Обвиняемий П. Каравеловъ! Вий се обвинявате въ това, че сте съставили съзаклятие съ цѣль да се прѣдизвика промѣнение на сѫществуващия държавенъ строй, което съзаклятие е получило едно начало на извършвание чрѣзъ покушението върху живота на г. министръ прѣдсѣдателя С. Стамболова и убийството, вмѣсто него, на министра на финанситѣ Хр. Бѣлчева. Признавате ли се за виновенъ?

Подсѫд. П. Каравеловъ: Не се признавамъ.

— Раскажете прѣдъ сѫда какво знаете по това дѣло.

— По първата часть на това дѣло зная само отъ обвинителния актъ, а по втората часть зная показанията на Миларова. Самото убийство когато стана, бѣхъ у дома си и играяхъ съ дѣцата си. Чухъ вистрѣлъ и по-голѣмата ми дъщеря отиде въ кухнята отъ кѫдѣто се върна съ плачъ, като казваше, че биятъ нѣкого: мечка ли що? Жена ми я нѣмаше у дома и заради това не можихъ да остава сами дѣцата и не излѣзохъ. Подиръ малко дойде си жена ми, послѣ дойде Докторъ Молловъ.

— Тази вечеръ кой дохаждa у васъ?

— Госпожица Никифорова живѣеше у насъ. Молловъ дойде подиръ случката, послѣ като си отиде го арестували и слѣдъ малко и мене арестуваха. Това е всичко.

Чл. *Подполк. Кутинчевъ*: Отговорете на слѣдующитѣ въпроси:

Съ Т. Георгиевъ познавате ли се?

— Познавамъ се отъ 12—13 години.

— Като партизанинъ ли го имахте или като сериозенъ человѣкъ?

— Всичкитѣ хора иматъ своитѣ достойнства, но и за него не могѫ да кажа, че е билъ послѣдователъ, защото не е могълъ да дѣйствува като партизанинъ.

— Изобщо тъй едно понятие не можете ли да си съставите зарадъ него, че като се залови за сериозна работа, може да я свърши?

— Не зная такова нѣщо.

— **Бивалъ ли е той постоянно у васъ прѣзъ 90 год.**

— **Дохаждалъ е на често.**

— По избори за прѣдставители за Народ. Събрание дохаждалъ ли е?

— Да, прѣзъ Августъ мѣсецъ бѣше, говорихме, ако може да се направи нѣщо да се прокаратъ нѣкои кандидатури. Но освѣнъ него сѫ дохождали хора даже отъ околиитѣ.

— Нѣщо за комплота не е ли расказвалъ?

— Не е.

— Значи само за изборитѣ.

— Нито съмъ билъ террористъ като властъ, нито сега като партизанинъ.

— Бивало ли е случай Лепавцовъ да свари Тома Георгиевъ и Орошакова у васъ?

— Възможно е, защото Орошаковъ дохождаше често при мене.

— Въ врѣмето на изборитѣ идвали ли сѫ у васъ нѣкои лица отъ Пазарджикъ или отъ Панагюрище?

— Отъ Панагюрище бѣше дошелъ единъ момъкъ, Джуджевъ или Дюлевъ, не помня.

— Чия кандидатура бѣхте турили въ Панагюрище?

— Азъ казахъ да се тури Трайко Костанчевъ и Петръ Станчевъ. Това бѣше прѣзъ Юлий мѣсецъ прѣди изборитѣ; не могѫ да си припомнѭ добрѣ за датата.

— Станчевъ е Цанковистъ, защо му турнахте кандидатурата? Има ли нѣщо компромисъ между васъ и Цанкова, или като шансъ за успѣхъ.

— Като шансъ на успѣхъ.

— Говорили ли сте на Тома Георгиевъ или на Джуджева, че има компромисъ между васъ и Цанкова?

— Не съмъ имъ говорилъ такова нѣщо. Но когато съмъ билъ на властъ, азъ съмъ правилъ компромисъ съ консерваторитѣ и за да спечеля двѣ други кандидатури прѣкарахъ кандидатурата на г-на Стоилова въ Османъ Пазаръ.

— Питалъ ли ви е Джуджевъ за нѣкой компромисъ между вашата партия и Цанковиститѣ?

— Не помня, но менъ ме интересуваше результата на изборитѣ и нищо друго, защото ако говоримъ по-ясно, партиитѣ сѫществуватъ въ тѣзи държави, гдѣто сѫществува свобода на словото, а сега у насъ сѫщест[illegible]що правителство.

— Идвалъ ли е нѣкой отъ Панагюрище при васъ, прѣзъ мѣсецъ Юлий или Августъ, да ви каже, че тѣзи двѣ кандидатури, които вий турихте сѫ възможни или невъзможни?

— Идвалъ е Бобековъ.

— Какво е говорилъ?

— Не мога да помня той какво ми каза, но азъ му казахъ, направете каквото е възможно за да прѣкарате тѣзи двѣ кандидатури.

— За пръвъ пѫтъ ли тогава се виждахте съ Бобекова?

— За пръвъ пѫтъ.

— Да ли Бобековъ не е дошелъ у васъ съ другиго?

— Мисля, че той бѣ дошелъ съ Тома Георгиевъ.

— Тома Георгиевъ чиновникъ ли бѣше тогава?

— Не помня.

— Ами вашата кандидатура гдѣ я турихте?

— Въ София, въ Искрецъ и въ Златица.

— Въ Панагюрище не сте ли я туряли?

— Не съмъ.

— Бобековъ не ви ли е казалъ, че вашата кандидатура не е възможна въ Панагюрище и ще се тури на друго мѣсто?

— Не ми е казалъ такова нѣщо.

— Казалъ ли ви е Бобековъ, че щѣло да се турятъ кандидатуритѣ на Бѣлова, Начева и Консулова?

— Той остана толкова малко врѣме у мене, щото нѣмахме случай да говоримъ за тѣзи работи.

— Отъ коя партия е Бобековъ?

— Азъ го познавамъ просто като человѣкъ, а отъ коя партия е не знамъ.

— Когато Джуджевъ бѣше у васъ, освѣнъ за изборитѣ, за друго нѣщо не сте ли говорили?

— Нищо.

Прѣдсѣд.: Той е казалъ на Здравкова въ Пазарджикъ, че когато дошелъ у васъ, вий му сте казали, че сте противъ убиванието на Княза и Стамболова.

— Гола лъжа. Да видишъ човѣка единъ пѫть и да му расправяшъ такива работи!

— Лепавцовъ дохождалъ ли е у васъ?

— Да.

— Какъ е дохождалъ, като роднина или като приятелъ?

— Като приятелъ.

— Какъ се запознахте съ него?

— Когато почнахме да издаваме списанието „Свѣти Климентъ“, раздавахме го на книжарит̀ѣ. Г-нъ Лепавцовъ тоже пожела да продаде, дадохме и нему и доста успѣшно ги продаваше. Веднажъ азъ влѣзохъ въ дюкяна му и му казахъ, че продава отъ нашето списание и не се познаваме. Запознахме се. Азъ често отивахъ въ библиотеката да четѫ и когато минавахъ по край дюкянътъ му, отбивахъ се да испуша една цигара.

— Какъвъ разговоръ сте водяли по между си?

— Той четеше исторически книги и распитваше ме за партиитѣ въ старо врѣме.

— Той единъ пѫтъ дошелъ у васъ и заварилъ тамъ Орошакова и Тома Георгиева; по каква работа тѣ бѣха дошле?

— Азъ ви казахъ, че Орошаковъ често е дохождалъ у мене.

— На 15-то, когато стана убийството, като дойде у васъ д-ръ Молловъ, какво ви съобщи?

— Той ми съобщи, че като вървѣлъ по улицата, чулъ да приказватъ хора, че билъ убитъ министръ Бѣлчевъ.

— Дълго врѣме ли стоя у васъ?

— Не, защото ний щѣхме да вечеряме. Той испи една-двѣ ракии и отиде си.

— Не ви ли каза, че въ качеството си на лѣкаръ, отиде да види убития?

— Не.

Прокурора: Г-нъ Каравеловъ, вий казахте, че сѫ идвали у васъ хора отъ столицата, отъ провинцията и пр., за да говорите по изборитѣ. Вий каква программа имахте?

— Азъ никога не съмъ написвалъ программи.

— Изобщо, ако се изберяхте депутатъ, какво мисляхте да направите?

— Щѣхъ да влѣза въ събранието и тогава щѣхъ да видя какво ще направя. Азъ ще ви кажа, че само глупавитѣ хора пишатъ программи.

— Прѣдставете си, че имате всичкитѣ депутати на своя страна.

— Тогава ще съставя министерство.

— Повече нищо?

— Нищо повече.

— И отношенията ни съ външния свѣтъ, щѣхте да ги оставите тъй, както сж биле до сега?

— Азъ винаги съмъ се мжчилъ, да се подобрятъ отношенията ни съ външния свѣтъ, но не и да се правятъ отстжпки, каквито тѣ искатъ.

— Вѣроятно извѣстно ви е сегашното положение на работитѣ въ България.

— Собственно азъ не зная сегашното положение на работитѣ; азъ не четж вѣстници, защото не искамъ да чуя тѣхнитѣ псувни отъ една и друга страна.

— Значи, вий ако бѣхте министръ, нѣмаше да отстжпите работи, които се отстжпватъ сега.

— Ако станяхъ министръ бихъ помислилъ какво да направя. Азъ мисля, че въ интереса на България е да сме въ добри отношения съ външния свѣтъ; особенно за нейното бждяще.

— Вий не считате ли, че България отъ 1885 година насамъ прѣкарва такива обстоятелства, щото всѣко едно отъ тѣхъ може да ѝ костува гробътъ?

— България не е пропаднала, когато е била 500 години подъ турското иго и сега нѣма да пропадне. Не може да се говори за гробътъ на единъ цѣлъ народъ. Азъ това го не вѣрвамъ, защото трѣбва да бжде най-послѣдния дуракъ онзи, който ще иска да пороби единъ народъ отъ 5 милиона души.

— Вѣрвате ли вий, че може да дойде опасенъ моментъ за независимостьта на България?

— Азъ не вѣрвамъ, че нашата независимость може да пропадне, защото и силнитѣ държави не се мжчатъ да ни отнематъ независимостьта.

— Но вашата дѣятелность е показала, че въ извѣстни врѣмена сте вѣрвали и сте се мжчили да избѣгнете това нѣщо.

— Това не бѣше за България, а имаше прѣчки за нѣкои агенти. Даже азъ ще ви кажа, че имахъ лични расправии за вашето производство въ капитани. Въпроса бѣше за 6 мѣсеца по-рано или 3 мѣсеца по-късно.

— Азъ намеквамъ на други работи. Азъ мисля, че вий, ако не сте взели прямо участие, то вий поне сте допускали pronunciament отъ 9 Августъ.

— Азъ не съмъ подписалъ този актъ. Съжелявамъ, че тогава моя подписъ бѣше фалшифициранъ и протестирамъ противъ това. Съ Бендерева не бѣхме добрѣ; за Груева съжелява

гдѣто пропадна. Въобще азъ въ това врѣме имахъ хилядо работи върху гърбътъ си и ще отидѫ да видя какво става въ лагера! Имаше слухъ, че Сърбия ще ни отвори война, че Каравеловъ не ще да склюочи заемъ и още ме обвиняваха въ това, че Захарий Стояновъ и Петковъ пишели брошури противъ Князя . . . . .

Прокурора: Сега да говоримъ по акта.

П. Каравеловъ: Азъ казахъ, че не съмъ подписвалъ този актъ.

— Но вий приехте да влезете въ този кабинетъ.

— Азъ не влезохъ въ кабинета, а влѣзохъ въ регенството.

— Отъ края да се постави въпроса. Вий сте имали намѣрение сега да стѫпите на власть.

— Не, защото азъ бѣхъ си турилъ кандидатурата само на петь околии и смѣшно ще бѫде, ако допусне нѣкой, че съ 5 души депутати може да се стѫпи на власть.

— Но вашето стрѣмление е било, да сполучите на изборитѣ.

— Всѣки, който е билъ министръ трѣбва да си съобразява, при какви обстоятелства ставатъ изборитѣ. Когато слѣдъ мене вървятъ 10 души джандари, когато въ пощата скѫсватъ писмата ми, а да отида по провинцията ще ме арестуватъ, разбира се, че при такива обстоятелства не могѫ да сполуча на изборитѣ.

— Да допуснемъ, че имате 300 мѣста въ Събранието. Идвате на власть, образувате министерство и вий сте министръ президентъ. Прѣдъ насъ има два въпроса, въпросътъ за съединението и въпросътъ за Короната. Азъ бихъ желалъ да чуя, какъ мислите за тѣзи въпроси?

— За съединението нѣмаше да става дума, а по въпроса за Короната щѣхъ да кажа, ако бихъ дошелъ на власть.

— Нѣмахте ли готово мнѣние по въпросътъ за Короната?

— Не.

— Когато бѣхте арестувани, приказвахте ли съ Лепавцова?

— Приказвахъ.

— Какво сте говорили?

— Най-напрѣдъ го попитахъ, защо е говорилъ такива работи за мене. Той ми каза, че сѫ го биле били и сѫ го накарали да подпише показанията.

— По-вече нѣщо нѣмаше ли?

че намѣрили нѣкакъвъ печатъ, пока-
да ли не е сжщия, който билъ
...чи до Негово Царско Височество
...да". Послѣ че стражаритѣ
... го държели въ градо-
...той ми бѣше вързъ
...зидѣхъ го, но по-
...ало отъ тъмнината.
...ои арестанти, какъ се
...ли расказа, че довели Ки-
...а единъ злощастенъ се от-
... още, може ли той да помни
...е билъ печата върху писмата,
...о прѣдставения му въ участъка пе-
...ни разговоръ бѣше този, за друго
...ли.

...знавате ли го?
... чулъ за него.

...вцова ще прибавя още едно, че той ми е
...лъ изваждань прѣдъ министра прѣдсѣдателя,
...алъ, че и да го осждятъ ще бжде помилванъ. Лу-
...о заплашвалъ и още други работи, които всѣки за-
...ь не може да помни хубаво.

— Вий казахте, че съ г. Лепавцова не сте говорили за
...ство, ами не сте ли чували отъ нѣкого да се говори?

— Абсолютно нищо.

— *Защ. Расолковъ*: Моля да каже г. Каравеловъ и това
нѣщо. Когато се е говорило за кандидатуритѣ на Станчева и
Китанчева въ Панагюрище, имало ли е дума за компромисъ
между г. Каравелова и Цанкова?

— Азъ по-напрѣдъ расправихъ на сжда за компромиса.

— *Защ. Бобчевъ*: Може ли подсждимия да отговори на
въпроса: не е ли заржчвалъ на Лепавцова, да не говори про-
тивъ Великова, защото можалъ да открие нѣщо?

— Азъ не съмъ говорилъ такова нѣщо.

— Разговарялъ ли е г. Каравеловъ съ Великова въ затвора?

— Не съмъ разговарялъ.

Прѣдсѣд.: Когато се разговаряхте съ Лепавцова въ затвора
имаше ли и други хора?

— Нѣмаше, ний двамата бѣхме.

— *Майоръ Фичевъ*: Вий сте водитель на една извѣстна партия . . . . .

— Днесъ партии нѣма и азъ не съмъ партизанинъ.

— Не може да нѣма партии, защото вий искате да водите борба. Прѣди всичко, казахте, че программа написана нѣмате. Какви други срѣдства употрѣбявате, за да привличате хората и да тичатъ подиръ васъ? Азъ не могѫ да повѣрвамъ, че вий нѣмате программа. Каква магическа сила имате, за да привличате хората на вашитѣ убѣждения. Ако може да се обясни това нѣщо.

— Азъ по-напрѣдъ имахъ программа, но дойдоха нѣколко души отъ градский съвѣтъ и нѣколко дечурлига и ми счупиха прозорцитѣ. Послѣ почнаха да забраняватъ на печатаритѣ да печататъ вѣстника. Щомъ нѣма вѣстникъ не може да се говори за программа. Азъ мисляхъ само прѣзъ изборитѣ да галванизирамъ тогова, оногова и да спечеля нѣколко депутати.

— Съ какви начала вий искахте да управлявате България? Какви сѫ принципитѣ на вашитѣ партизани или комшии?

— Началата сѫ тѣзи; изберете ме и азъ ще запаза интереситѣ на България.

— Азъ не вѣрвамъ, че хората безъ да знаятъ вашата программа ще се довѣрятъ на васъ и ще ви изберать.

— Довѣрявали сѫ се въ мене и даже днеска тѣзи, които ме псуватъ, едно врѣме вървели сѫ подирѣ ми като слѣпци безъ тояга.

— Когато Лѣпавцовъ билъ у васъ, вий сте го питали, какво ставатъ онѣзи хора въ фабриката на Карагюлева, които искатъ да убиятъ министра прѣдсѣдателя?

— Азъ не съмъ говорилъ такова нѣщо.

П*рѣдсѣд.:* Спасъ Лепавцовъ, кажете какви думи сѫ говорени прѣдъ васъ, отъ г. Каравелова, за хората, които сѫ дошли да убиятъ Н. Ц. Височество?

Подсѫд. С. Лепавцовъ: Мене ме пита за хората на Тюфекчиева, а друго нищо.

П*рѣдсѣд.*: Ами Илия Георговъ какво ви е казалъ за г. Каравелова?

П*одсѫд. С. Лепавцовъ:* Той ми каза, че г. Каравеловъ знае. Но да ли г. Каравеловъ е зналъ или не, не знамъ.

...чсев: Какви ви сж отношенията съ Илия

...: Тукъ е казано, че прѣди да бж-
...ъ ми съобщилъ за арестуването
...илъ арестуванъ на 18 или 19,
...бѣше тръгналъ за Германия,
...ми е съобщилъ това.

... това нѣщо, какъ е

... Ноемв. вечерьта.
...на 8 Ноемврий?

...зания какъ казахте?

...apsus calamis. А колкото се от-
...нъ лафъ" и други такива, не съмъ
... защото азъ никога не употрѣблявамъ

: Г. Каравеловъ, вий казахте, че нѣмате вѣст-
... имате и программа. Ами по-напрѣдъ, издавахте
...нституция", каква программа имаше този вѣстникъ?

— „Т. Конституция" се унищожи много рано, кждѣ 87,
... г. и тогава работитѣ не вървѣха тъй, както вървать сега. Азъ не зная, защо съ тѣзи программи искаме да злоупотрѣбимъ.

— Разбира се, че азъ не съмъ билъ министръ, за да знамъ тѣзи работи, но въ теория сжществува, че за да има опозиция, трѣбва да има държавенъ въпросъ, съ който да не е съгласенъ една часть отъ народа. А пакъ вий като шефъ на една опозиционна партия, трѣбва да знаете, че работитѣ не вървжтъ добрѣ, и че вжтрѣшнитѣ работи трѣбва да вър вжтъ така и така, а външнитѣ така, а когато дойдж азъ на власть ще направя това и това за подобрѣние на работитѣ за да се понзмамжтъ хората да ви послѣдватъ. Вий мислите, че това сж абсурди, дѣто говоря?

— Не сж абсурди.

— Вий желаете да имате вѣстникъ, за да прокарате вашата программа. Казахте, че сте издавали вѣстникъ „Търновск... Конституция", но унищожи се. Кажете каква программа има... въ вѣстника „Търновска Конституция?"

— Когато азъ бѣхъ министръ, хазната бѣше пълна съ пари; направихъ война безъ заемъ, желѣзница безъ заемъ. Азъ не съмъ террористъ; азъ желая да се подобри положението съ другитѣ държави.

— Значи, за вжтрѣшна политика по финанситѣ, а за външната политика, желаете да се подобрятъ отношенията ни съ другитѣ сили.

— Да.

— Вий знаете, защо сме скарани съ освободителката ни Руссия. Тя искаше да прати Князь въ България.

— Руссия бѣше прѣдложила Князь Мингрели, даже азъ пръвъ бѣхъ заговорилъ за неговата кандидатура.

— Ами какъ бихте постжпили съ санкционирание на Князя?

— По съвѣсть не могж да кажа, защото по-напрѣдъ трѣбва да видя и да изуча този въпросъ.

— Г-нъ Каравеловъ, вий когато говорѣхте съ Лепавцова, убѣждавахте ли го да се откаже отъ своитѣ показания?

— Никога.

— Въ този вашъ разговоръ споменахте ли нѣщо за Китанчева?

— Азъ го попитахъ, казалъ ли е нѣщо за Китанчева и той ми каза „да". Но азъ на 31 Май бѣхъ челъ показанията на Лепавцова.

— Значи, не сте казали на Лепавцова да се откаже отъ показанията си?

— Не съмъ.

— Като какви мислите, да бждатъ причинитѣ, дѣто Лепавцовъ е далъ такива показания противъ васъ?

— Свѣта се управлява отъ двѣ начала . . . . Може би Лепавцовъ да е далъ такива показания противъ мене, за да бжде облагодѣтелствуванъ и освободенъ.

— Вий заявихте прѣдъ сжда, че Лепавцовъ билъ битъ. Лепавцовъ се испита, прѣди да бждете вий доведени въ залата на засѣданието, а между това той не заявява, ни най малко, че е билъ битъ или подъ побой и истезания да е давалъ показания. Вий се явявате, единъ видъ неговъ защитникъ. Тукъ сега безъ бой дава показания и признава това, което вий прѣдполагате, че не е истина. С[illegible] сте били въ такива добри отношения съ Лепавцова, [illegible]одбудило да дава

такива показания противъ васъ? Може би на послѣдъкъ да сте биле скарани?

— Не е имало такова нѣщо.

— Спасъ Лепавцовъ, говорили ли сте на г-на Каравелова, че сте биле бити?

— Да.

— Съ каква цѣль?

— Казахъ му, че уловиха писмата у мене и че, ужъ, ме били, за да обадя лицата. Послѣ му казахъ, че бѣхъ у г-на Стамболова, но не казахъ, че ще ме пусне г-нъ Стамболовъ; може би криво да му съмъ казалъ.

На 30-й Май викаха ме у г-на Стамболова, тамъ бѣше и г-нъ Лукановъ. Г-нъ Стамболовъ запита ме за нѣкои нѣща и послѣ каза да ме арестуватъ пакъ. Азъ на отиване помолихъ го да пуснатъ поне брата ми, защото по моя причина бѣха го арестували. Г-нъ Стамболовъ ми каза, че ако братъ ми е невиненъ ще се освободи.

Послѣ г-нъ Каравеловъ ми каза, че братъ ми билъ освободенъ. Азъ му казахъ, че г-нъ Стамболовъ се обѣща, но не зная за освобождението му.

(Довежда се Трайко Китанчевъ).

Прѣдсѣд.: Подсѫдимий Трайко Китанчевъ, вий се обвинявате, въ съставяние съзаклятие, съ цѣль да се прѣдизвика измѣнение на сѫществующий държавенъ строй, което съзаклятие е получило едно начало на извършвание, чрѣзъ покушение върху живота на г-на Министръ Президента Стамболова и въ убийството, вмѣсто него, на г-на Министра на финанситѣ Христо Бѣлчева. Признавате ли се за виновенъ?

Т. Китанчевъ: Не се признавамъ.

— Раскажете каквото знаете по това дѣло.

— Азъ по това дѣло нищо не зная и не могѫ нищо да расказѫ.

— Когато сте напущали България, испращали ви сѫ Спасъ Лепавцовъ и Тома Георгиевъ и вий сте казали на Лепавцова, че сте знаяли за нѣкакви хора на Тюфекчиева, но да си мълчалъ и да не кажалъ никому нищо за това. Казали ли сте подобно нѣщо?

— Азъ не съмъ излизалъ вънъ отъ България. Азъ бѣхъ интерниранъ и помолихъ да ми се позволи да отида въ Търново и самъ безъ стражари. Това ми се позволи и на тръ

ванпе минахъ по край Лепавцова, съ файтонъ, защото отъ тамъ ми бѣше пжтътъ, поздравихме се, казахъ му да поздрави приятелитѣ и си тръгнахъ. А това, което е казано въ акта отъ Лепавцова, азъ подобно нѣщо не съмъ говорилъ.

— Отъ кога се познавате съ Лепавцова?

— Отъ 84—85 година, когато азъ бѣхъ учитель въ тукашната гимназия, по историята, а той ученикъ. Два пжти го дигнахъ на урокъ и единъ пжть на испитъ. Послѣ се виждахъ съ него въ 88 година, когато бѣхъ прѣдставитель.

— Какви бѣха отношенията ви съ Лепавцова?

— Приятелски. — Дома му не съмъ ходилъ, но на дюкяна му съмъ ходилъ твърдѣ често.

— Какви хора сж ходѣли въ дюкяна на Лепавцова. Имаше ли съмнителни хора да дохождатъ?

— Азъ не знамъ да ли сж ходили у него съмнителни хора. Най-послѣ Лепавцовъ е тютюнджия, постоянно влизатъ и излизатъ у дюкяна му разни хора и азъ не съмъ държалъ смѣтка кои влизатъ и кои излизатъ.

— Какъ прѣдполагате, какво е подбудило Лепавцова да каже тѣзи думи противъ васъ?

— Като ми казаха най-напрѣдъ, че Лепавцовъ е казалъ такива думи противъ мене, не повѣрвахъ и доста размишлявахъ да намѣря, какво е подбудило Лепавцова да каже такива думи противъ мене. Азъ не съмъ билъ въ неприятелски отношения съ него. Сега допущамъ, че той трѣбва да е билъ битъ и истезаванъ и трѣбва да му е казано да говори именно противъ мене.

— Това ли прѣдполагате да е причината?

— Да, защото друга причина нѣма.

— При заминаванието ви за Търново не помните ли да ви е казалъ Лепавцовъ, че чулъ отъ Илия Георговъ да се тъкми комплотъ, а вий като на съвѣтъ да сте му казали: „А бе Лепавцовъ, мълчи си, не ти трѣбватъ тѣзи работи“. Понеже показанията на Лепавцовъ сж такива, че чулъ отъ Илия Георговъ такова нѣщо, казалъ го на васъ и вий, въ видъ на приятель, казали му сте да си мълчи, да не земе нѣкоя бѣля на главата си.

— За това нѣщо азъ ще ви отговоря, че Лепавцовъ никога не е говорилъ на мене за заговоръ.

— Билъ ли е случай да се г Лепавцова у Каравелова?

— Веднажъ ходихъ на нова година да поздравя г-на Каравелова, тогава дойде и Лепавцовъ.

— Въобще Лепавцовъ по политически убѣждения какъвъ ви се е прѣдставилъ?

— Азъ не съмъ приказвалъ съ него по политиката, за да знамъ. Азъ му съмъ билъ приятель. Ходилъ съмъ на дюкянътъ му и толкосъ.

— Само единъ пжть ли се виждахте у г-на Каравелова или повече пжти?

— Само единъ пжть.

Прокурора: Г-нъ Китанчевъ, вий, по политическо отношение, сте партизанинъ на г-на Каравелова?

Т. Китанчевъ: Азъ, отъ 80, 81 година, съмъ партизанинъ на народната либерална партия. Азъ тогава бѣхъ въ Солунската гимназия учитель, послѣ дойдохъ въ Пловдивската гимназия като учитель и тамъ се запознахъ съ г-на Каравелова. Послѣ отидохъ въ Габровската гимназия и отъ тамъ, въ 84 година дойдохъ въ Софийската гимназия. Слѣдъ това бѣхъ назначенъ училищенъ инспекторъ на Търновския окржгъ и когато станаха изборитѣ, избрахъ се за народенъ прѣдставитель. До 84 година азъ поддържахъ народната либерална партия и като се раздѣли на двѣ фракции, азъ поддържахъ тази фракция, на която водитель бѣше г-нъ Каравеловъ. Въ това врѣме азъ бѣхъ съ г-на Стамболова въ Търново и, колкото ми позволяваха силитѣ, съмъ дѣйствувалъ за възвръщанието на Князь Александра. Слѣдъ това, като стана испращанието на Князь Александра, нарѣди се регенството, устрои се министерството подъ прѣдсѣдателството на Радославова. Подиръ нѣколко мѣсеца, като видѣхъ какви истезания ставатъ, азъ се провъзгласихъ противъ министерството на Радославова, но не и противъ регенството, защото г-нъ Стамболовъ казваше, че всичкитѣ нерѣдовности и истезания биле дѣло на Радославова. Тогава азъ съмъ се борилъ за паданието на Радославова и дѣйствително той падна. Въ врѣме на Великото Народно Събрание азъ бѣхъ прѣдставитель, за избиранието на сегашния Князь и бѣхъ секретаръ въ бюрото. Слѣдъ това, като пристигна Князя, Министръ-Прѣдсѣдатель стана г-нъ Стамболовъ. Не се минаха нѣколко мѣсеца и па 87 година пакъ почнаха постояннитѣ гонения. Азъ говорихъ на г-на Стамболова, че като неговъ партизанинъ не одобрявамъ тѣзи работи

. ' —

. . . . ъ, даде ми се възможность
. . провъзгласи противъ него-

. . . сте вий партизанинъ на г-на

. . отговоря това, че отъ 9 Августъ
. . се говори за партии въ България.
. . ... ли сте на г-на Каравелова?
. . ..., че г-нъ Каравеловъ нѣма ни-
. . ... и да кажа дали съмъ неговъ
. . ..., дѣйствувамъ както ми диктува
. . привърженецъ на личности.
. . Каравелистъ, защото у него отсѫт-
. . ...
. . на народната либерална партия.
. . ...тель на г-на Каравелова, ходили сте
. . ...атурата си за народенъ прѣдстави-
. . ...ритѣ.
. . ...алъ кандидатурата си.
. . ... приятели да сѫ турили вашата канди-
. . врѣме какъвъ партизанинъ бѣхте?
. . врѣме азъ съмъ арестантинъ.

. . ...ъ се занимавахъ съ работата си, именно
. . ...итѣ за адвокатинъ.
. . ...е вий посѣщавахте кѫщата на г-на Кара-
. . ...бѣхте по политически въпроси.
. . ...щото повечето вий говорѣхме по лите-

. . ...аботили по изборитѣ?
. . ...е говорили.
. . ...мирахте за добри да се изберать за

. . ...е приложать конституцията.
. . ... единъ другъ въпросъ — външния. Вий,
. . ...., отъ виднитѣ . . .
. . ...ъ казалъ, че съмъ отъ виднитѣ.
. . ..., че сте имали разговоръ съ г. Стамболова,
. . ..
. . народенъ пр... ма работа съ тѣхъ.

— Да прѣдположимъ, че сте отъ срѣднитѣ политически личности. За външната ни политика намирате ли нѣщо за криво?

— Азъ съмъ говорилъ за това нѣщо на г-нъ Стамболова въ 87, 88 г.

— Нѣмамъ нищо повече.

— Азъ желая да задамъ нѣкои въпроси на г. Лепавцова.

— Г-нъ Китанчевъ, по послѣ ще можете да зададете въпроси на г. Лепавцова.

Защ. Константиновъ: Азъ могѫ сега да кажѫ на г. Китанчева, какви въпроси съмъ задавалъ на г. Лепавцова. Попитахъ го, на тръгването имало ли е разговоръ за нѣкой заговоръ — не е имало.

Ставалъ ли е разговоръ за Тюфекчиева — не е ставалъ. Когато сте испровождали Илия Георгова и се расхождахте на станцията ставало ли е дума за заговоръ — не е ставало. Само когато сте тръгнали за Търново, г. Лепавцовъ ви попиталъ: знаете ли за нѣкои приготовления за убийството, а вий му сте отговорили, че по-хубаво е да си мълчи и да не се мѣша въ тѣзи работи.

Прокурора: Г. Китанчевъ, при тръгването си за Търново, ходихте ли въ Лепавцова?

— Ходихъ, но не съмъ му говорилъ такива работи.

Прѣдсѣд.: Спасъ Лѣпавцовъ какво ще възразите противъ отказването на г. Китанчева.

С. Лепавцовъ: Когато сме говорили съ г-на Китанчева не е имало свидѣтели, за да ни слушатъ какво приказваме.

— Вий поддържате ли думитѣ си?

— Прѣди да замине г-нъ Китанчевъ, азъ го запитахъ защо го интернириатъ, той ми каза, че г. Стамболовъ се боялъ да не го убиятъ — за това. Сѫщия день, надвечерь, дойде въ дюкяна ми, азъ го запитахъ да ли се е научилъ нѣщо за Тюфекчиевата работа — защото казаха ми, че Георгиевъ му е расправилъ за тази работа — той тогава ми каза: „мълчи“:

Т. Китанчевъ: Азъ ще кажа, че нито азъ, нито той е зборилъ нѣщо за Тюфекчиева. Това е злощастието, че не е имало свидѣтели, когато говорѣхме.

Прѣдсѣд.: Имате ли друго нѣщо да кажете?

— Моля да се попита г-нъ Лепавцовъ, въ първото слѣдствие какво е казалъ за мене, какъ му съмъ казалъ азъ?

И въ ... Станчевъ ми
да н...
вага
... за тази работа?
Кар...
... съмъ му прѣдалъ
нас ... ...невата работа да
... че Георгиевъ му е
Ка...
... кое мѣсто на дюкяна
... или не?
... дюкяна си.
... вънъ.
... въпроси?
... че у него понятията сж раз-
... актъ е говорилъ друго, а
... говорилъ за Тюфекчиева, той
... дойде да се простимъ. Слѣдъ
... Станчевъ тогава не ми каза за
... испроводихме Георгова и се
... Лепавцовъ, че го било жалъ, за
... работа?
... ми е жалъ за дѣто ми се е пад-
... си.
... г-нъ Стамболовъ на г-на Ле-
... г-жа Стамболова да пуснатъ брата ми,
... заради мене. Г-нъ Стамболовъ ми каза,
... ще го пуснатъ.
... подсждимий Александръ Карагюлевъ).
... Подсждимий Александръ Карагюлевъ! Вий се об-
... е съзаклятие, съ цѣль да се прѣдизвика про-
... жаствующий държавен ... съзаклятие е

получило едно начало на извършвание чрѣзъ покушението върху живота на Г-на М-тра Прѣдсѣдателя Ст. Стамболова, и съ убийството, вмѣсто него, на М-ра на Финансиитѣ Г-на Хр. Бѣлчева. Признавате ли се за виновенъ въ това?

Подсжд. Александръ Карагюлевъ: Ни най малко.

— Раскажете тогава на сждътъ какво знаете?

— Нищо не знамъ.

— Желаете ли да отговоряте на въпроситѣ, които ще ви се зададътъ по случай на вашето обвинение?

— Съ готовность.

— Вий помните ли датата, когато се испълни прѣсждата на майоръ Паница?

— Не помня, но мисля, че бѣше прѣзъ 1890 година.

— По онова врѣме, вашийтъ братовчедъ Кузмановъ доносвалъ ли ви е на фабриката въ с. Петричъ нѣкакво писмо?

— Никога.

— Азъ ще ви спомня, че когато ви е донесено писмото, слугата ви Антонъ Петровъ ви го е прѣдалъ и вий сте казали, че ще убиете Г-на Стамболова!

— Това е кубическа лъжа, въ нулева степень, съ отрицателенъ показатель.

— Събирали ли сте се съ вашитѣ съмисленници нѣкога и гдѣ?

— Азъ не разбирамъ никакви съмисленници. Азъ съмъ търговецъ и не познавамъ никакви политически идеи, нито съмъ се занимавалъ съ такива.

— Имали ли сте нѣкой человѣкъ за майсторъ да работи въ фабриката ви?

— Отъ началото и до 18-й Мартъ 1890 год. азъ съмъ ималъ винаги майстори, които ми сж работили. Такива майстори е имало и повече отъ 20 души въ селото, които сж работили.

— Имало е обаче, единъ особенъ майсторъ въ вашата фабрика и азъ за него искамъ да ви питамъ, какъвъ и кой е билъ той?

— За мене никой майсторъ нищо не е значалъ, нито пъкъ нѣкой такъвъ ми е направилъ нѣкакво впечатлѣние, за да го помня.

— Сжщийтъ този майсторъ не сте ли испращали до Сливенъ съ вашиятъ конь и вашиятъ слуга, на когото сте заповѣдали да вземе отъ майстора калцитѣ и ботушитѣ, за да ги донесе назадъ.

— Ві ъ файтони и
каза да ми е съмъ ималъ
— А повече. че
— ! да е повлѣкло
— Н за да сж испит-
тѣзи ду сè пакъ нищо
не каз

— ителния актъ, че
казан жiало на вашата
мните ли си кое е
му се ъзровоци до Слив-
ци и ботуши, та да

прокуроре! Мисля, че
да ви убѣдатъ. Казвамъ
е всѣкога на располо-
кого е могло да се
ѣница много; тамъ сж
ѣ си и колата си съмъ
помня кога и кому съмъ
дохождало и да е искало
но отъ гдѣ да зная, че
та да помня и да ви

що, като коньe, калци и
?
ималъ. У мене на фабриката
я и кола и разни хора сж
и азъ съмъ имъ ги давалъ.
въ министерството на Финан-
ала въ Петричъ за ловъ, сж
конетѣ и колата и азъ съмъ

нищо не си спомняте?
го видя, може да си спомня.
да мисля, че това лице е
си ли спомняте?
познавамъ и не познавамъ. Може и
не познавамъ
Каза г

— Не познавамъ, и ако го вида съ два пръста ще му извада гръкланя.

Прѣдсѣд.: Елате тука да видите нѣкои фотографии и да кажете познавате ли нѣкого.

Подсжд. Алекс. Карагюлевъ: (Слѣдъ като разглѣда първий портретъ). Това лице не познавамъ. (Разглѣдва вторий). Това лице прилича на македончето Иванъ Янчевъ отъ Прилѣпъ. (Разглѣдва и третий). Това лице не съмъ виждалъ.

Прокурора: Христо Тепавичарова познавате ли?

Подсжд. Алекс. Карагюлевъ: Познавамъ го като работникъ. Напримѣръ, да ми каже нѣкой: познавате ли г-на Кутинчева? Ще кажа, че го познавамъ, но безъ да съмъималъ нѣщо общо съ него.

— Значи, Христа Тепавичарова познавате. Ами съ него имали ли сте нѣкога нѣкакви сношения за нѣщо?

— Никога. Азъ имамъ въ селото и кръчма и той може да е дохождалъ да иска вино или ракия и да му съмъ давалъ, но никакви сношения не съмъ ималъ съ него.

— Прѣзъ 18"0 год. вий строихте ли здание?

— Строилъ съмъ.

— Христа Тепавичарова канихте ли тогава да присжтствува при полаганието на основний камъкъ?

— Въ църквата още азъ поканихъ всичкитѣ хора да дойдатъ, и то който обича, но особенна покана до никого не пратихъ.

— Говорихте ли тогава на Хр. Тепавичарова за нѣкакъвъ заговоръ противъ М-ра Прѣдсѣдателя г-на Стамболова?

— Не съмъ говорилъ и незнамъ да ми е такова нѣщо на умъ даже.

— Кога сте щѣли да заминете за Виена?

— Заминахъ прѣзъ м-цъ Септемврий, а полаганието на основний камъкъ стана на 24 или 25 Май.

— На тръгванието ви за Виена срѣщнахте ли се съ Тепавичарова?

— Не знамъ. Азъ тогава имахъ едно мѣсто при паметника и искахъ да го продамъ, но защото нѣмахъ пари да платя каквото трѣбваше, за да могж да взема свидѣтелство отъ градскій съвѣтъ, азъ останахъ да уравня тази работа и заминахъ послѣ 15 дена.

— Азъ не ви питамъ за никакви мѣста, но ви питамъ да ми кажете да ли сте се срѣщали и говорили на Хр. Тепавичаровъ нѣщо, прѣди да заминете за Виена?

— Може и да съмъ го срѣщалъ, но да съмъ му говорилъ нѣщо не зная.

— Но той казва, че прѣди да тръгнете за Виена, вий сте се срѣщали съ него, а че сте му оставили едно копие за телеграмма съ съдържание: „Свършено, ела си", която да ви прѣдаде отъ тука, слѣдъ като се свърши работата. Това вѣрно ли е?

— Мене ме арестуваха на 13 Януарий, а когато повикали Хр. Тепавичарова да го испитватъ за тази телеграмма, той е казалъ различно. Единъ пжть той е казалъ, че азъ отъ вагона съмъ му хвърлилъ нѣкакво писмо и че то било телеграмма. Послѣ прѣдъ слѣдователя Станишева казалъ, че не било телеграмма, послѣ, че въ портофела му съмъ билъ записалъ такова нѣщо, а пъкъ въ обвинителния актъ се говори, че му съмъ билъ далъ нѣкаква записка. Всичко това не е вѣрно.

— Револверъ нѣкакъвъ имали ли сте и каква система?

— Ималъ съмъ, но каква система е билъ не знамъ, защото бѣше останалъ отъ дѣда ми.

— Като тоя револверъ не сте ли имали, особенно отъ системата *Хомерлесъ?*

— (Слѣдъ като прѣглѣда показаний му револверъ). Тоя револверъ, който ми се открадна, мисля да бѣше като тоя, но той бѣше старъ като жандармски и съ седефени бѣли пръчки.

— Познавате ли нѣкого на име Петръ Македонски?

— Познавамъ го. Той ми е кумецъ.

— Пращали ли сте нѣкога вашийтъ слуга на пощата да вземе кореспонденцията ви, която се е била събирала отъ Петъръ Македонски?

— Не слугата, а братъ си съмъ пращалъ.

— Колко пжти сте го пращали: единъ пжть ли само или повече?

— Само единъ пжть, и тогава той ми донесе нѣколк вѣстника и едно или двѣ писма.

— Задължавали ли сте Петра Македонски да ви събир корреспонденцията?

— Да, замолихъ го да ми стори тази услуга, защото д гдѣто бѣхъ тука въ градътъ, разсилния ми оставяше корреспон

денцията въ кжщата, а като се прѣнесохъ окончателно въ село, нѣмаше гдѣ да ми я оставя вече. Това азъ казахъ на разсилния да обади на Македонски, но той ми отговори, че за тази цѣль трѣбвало да дамъ пълномощно на Македонски. Такова пълномощно азъ не можахъ да направа и затова помолихъ разсилнийтъ да каже само на Македонски и той му казалъ.

— Колко пжти ви сѫбира и испраща Македонски корреспонденцията?

— Само единъ пжтъ е получилъ корреспонденцията ми и то сж били вѣстници и едно или двѣ писма.

— Какъ се казва братъ ви, когото пратихте да прибере корреспонденцията ви отъ Македонски?

— Димитръ.

— Петръ Македонски писалъ ли ви е нѣкакво писмо?

— Писвалъ.

— Какво бѣше ви писалъ?

— Молеше ме да дйда въ градътъ, чеималъ да ми каже нѣщо.

— Не ви ли е писалъ да дойдете, че има да ви каже нѣкаква важна работа?

— Мисля, че така ми бѣше писалъ. Но азъ разбрахъ, че ме вика да го освободя отъ поржчителството прѣдъ Банката, прѣдъ която той ми бѣше сталалъ поржчителъ. Азъ дойдохъ послѣ два дена и като се срѣщнахъ съ него, той ми каза, че билъ купилъ кжща и ме помоли да го освободя отъ поржчителството, за да може да вземе по-вече пари отъ Банката. И всичко това за него е било важно, защото е ималъ нужда.

— Кой ви донесе писмото отъ Македонски?

— Братъ ми Димитръ.

— Вий знаете ли Албански?

— Зная.

— Много или малко?

— Не съвършенно много, но колкото да поискамъ вода, да кажа *иди, ела, дай ми хлѣбъ* и пр.

— Познавате ли фамилията Тюфекчиевци?

— Познавамъ Наума Тюфекчиева.

— Идвали ли сж нѣкога у васъ въ кжщи?

— Само единъ пжтъ.

— Другъ пжтъ?

— Въ обвин. актъ се казва, че сж дохождали, но азъ не зная. Може би и да сж дохождали, но азъ когато съмъ билъ въ Виена и за това азъ не знамъ.

Прѣдсѣд.: Прѣзъ мѣсецъ Юлий 1890 година, дохождали ли сж на фабриката ви Наумъ Тюфекчиевъ и Димитръ Ножаровъ?

— Димитръ Ножаровъ никога не е дохождалъ.

— Говорили ли сте на слугата ви Антонъ Петровъ, че за смъртьта на майоръ Паница се давали 2000 наполеона на оногова, който убие министра прѣдсѣдателя г. Стамболова, и че половината отъ тия пари щѣли да се дадятъ отъ жената на Паница, а другата половина отъ други нѣкои лица?

— Никога не съмъ говорилъ такова нѣщо.

— Говорили ли сте на сжщия единъ пжтъ, когато г. Стамболовъ отивалъ по Ломското шоссе, че ако да имахте въз-можность, щѣхте да извършите убийството?

— Никога.

— Вий казвате, че тукъ въ градътъ сте държали кжща, отдѣлна кжща ли държахте или една стая само.

— Държахъ само една стая, която не бѣше по-вече отъ 2—$2^1/_2$ метра дълга и толкова широка, а пъкъ, ако се смѣта на кубически метра, едва ли ще има отъ 8 до 10 такива метра.

— Защо я държахте тая стая?

— Държахъ я за това, че когато дойда въ града, да има гдѣ да слѣза; да оставя по нѣкога и жена си и да има гдѣ да си оставямъ каквото купя отъ чаршията.

— Въ тази кжща, или стая, дохождали ли ви сж нѣкога нѣкои хора на гости, колко души горѣ долу и кои?

— Притѣжательтъ на зданието си живѣеше тамъ и той може да ви каже да ли сж дохождали или не. Въ тая стая азъ нѣмахъ нищо друго, освѣнъ единъ креветъ, едно канапе и 2—3 стола, така щото мѣсто за никакви гости не е имало.

— Мобелирана ли бѣхте наели стаята или вий си я мобелирахте?

— Азъ я наехъ празна и всичко, което бѣхъ турилъ въ нея, бѣше мое.

— Не припомняте ли си нѣкой пжтъ да ви сж дохаж-дали гости?

— Не си припомнямъ

— Има показание [illegible] се събирали хора, ваши приятели?

— Може да има, но е съвършенна лъжа.

— Държали ли сте оряжие въ тая стая?

— Никакъ. Всичко си държахъ въ село.

— Нѣщо като пушки, револвери, патрони, не сте ли държали въ тая стая.

— Не.

— Колко години, прѣди вашето запиране, е стоялъ Антонъ Петровъ като слуга у васъ?

— Около 9 мѣсеци, безъ нѣколко дена.

— До вашето запиране ли?

— Да. Всичко на всичко 9 мѣсеца е стоялъ.

— Какъвъ човѣкъ е той и отъ гдѣ е?

— Азъ самъ го не зная какъвъ е и отъ гдѣ е. Зная само това, че той е билъ въ фабриката на Трифковича; че тамъ е изгорилъ за 10.000 лева ячмикъ и 30 кила хмелъ и че убилъ нѣкой си човѣкъ съ ножъ. И сега, за мое нещастие, да страдамъ днесъ?

— Че какъ тъй да не питате за човѣка, когото сте взели да ви работи? Незнаяхте ли, че той е Чехъ?

— Отъ гдѣ да го знамъ отъ чехско ли е или отъ другадѣ? Азъ имахъ нужда отъ човѣкъ да ми работи и го пазарихъ, безъ да го питамъ какъвъ е и отъ гдѣ е.

— Питали ли сте го да ви каже нараняванъ ли е билъ?

— Не съмъ го питалъ. Въ началото, когато дойде той въ Петричъ, нѣщо около 6 мѣсеци нарѣдъ, азъ исключително съмъ се занимавалъ съ доставяние на варъ, тухли и пр. за зданието, което правяхъ и за това всѣки денъ дохождахъ въ София. Прѣзъ всичкото това врѣме, той си стоеше въ фабриката, гдѣто имаше отдѣлна стая, ходилъ си е по ловъ, а пъкъ азъ постоянно стояхъ при новостроящето се здание, което отстоеше нѣщо единъ километръ на далечъ. Когато съмъ отивалъ при него, то е ставало исключително за работа и не съмъ го считалъ за друго, освѣнъ за обикновененъ слуга. Въобще азъ съмъ глѣдалъ да си върша работата, а пъкъ той какво е правилъ не знамъ.

— Какъ тъй? Да бжде раненъ слугата ви и вий да го не запитате какъ е станала работата?

— Вий ми казвате, че билъ нараняванъ, а азъ такова нѣщо не зная. Може би се относя въпросътъ за Апостолъ Ивановъ, който ми бѣше тезгехтаръ.

— Не е ли нараняванъ Антонъ Петровъ?

— Не. Нараняванъ е билъ Антонъ Ивановъ, който е дошълъ отъ Станимака. Той е стоялъ у мене като слуга нѣщо два мѣсеца, но когато го нараниха, той не бѣше вече при мене, защото си излѣзе.

Чл. подполк. Кутинчевъ: Какви бѣха отношенията ви съ брата ви Димитра: обтѣгнати или не?

Под. Алекс. Карагюлевъ: Не сж биле добри.

— По какви причини?

— По какви причини ли? Азъ купихъ една кжща . . . (не се чуе) едно частно лице ми даде актъ и азъ писахъ кжщата само на мое име и тѣ като видѣха, че кжщата нѣма да бжде върху всички, разсърдиха се и почнаха да негодуватъ противъ мене.

— Значи причината е тази кжща.

— Да.

— Вий продадохте ли я послѣ или не?

— Азъ съ рѣшение го осждихъ и той кото нѣмаше да ми брои паритѣ, земахъ му едно празно мѣсто, което мина пакъ само на мое име, но братията ми казаха, че трѣбва да бжде общо.

— Другитѣ ви братия имаха ли капиталъ?

— Имаха, но какъвъ . . .

— Тая кжща отъ наслѣдство ли имахте или я купихте?

— Азъ я купихъ самичакъ, но тогава, понеже братята ми бѣха малки още, казахъ: нека и тѣ да иматъ нѣщо.

— За колко купихте кжщата?

— За 5000 лева.

— Значи вий допускате, че братията ви не сж въ добри отношения съ васъ, защото имъ не дадохте нищо отъ тази кжща.

— Да.

— Сега допущате ли вий, че братията ви може да ви клѣветатъ?

— Нѣма нищо невъзможно на тоя свѣтъ.

— Вий пращали ли сте брата си Димитра да отиде въ Спирковия тунелъ да вика нѣкого?

— Не знамъ.

— Георги Кузманова познавате ли?

— Азъ мисля, че е умрѣлъ.

— Идвали ли сте нѣкой пѫть съ каруца въ града да вземете Кузманова и да отидете назадъ въ Петричъ съ него?

— Никога. Той е идвалъ съ каруца въ Петричъ, но само да придружи жена ми, а не че полицията го дирила, и то, щомъ доведе жена ми, пакъ се върна вечерьта. Нарочно никой пѫть не съмъ пращалъ да го викамъ.

— У васъ имало ли е нѣкога искуственни бради и защо ви сѫ биле?

— Такова нѣщо азъ не знамъ. Зная само, че имаше едно момче, Петръ, което за шага, почти всѣка вечеръ, правеше разни играчки и то може да е имало такова нѣщо, но ний не сме се занимавали съ искуственни бради, никога не е било.

— Братъ ви Димитръ показва, че единъ день вий сте испратили, съ ваший конь и слуга, едно непознато нему лице въ Сливница. Това сѫщото показва и свидѣтеля Антонъ Петровъ. Какво ще кажете?

— Това не е истина. Тѣ могѫтъ да казватъ каквото щѫтъ.

— Вий не сте ли се съгласявали съ брата си Димитра, когато е билъ той войникъ, да идва нѣкога отъ Сливница?

— Не помня такова нѣщо.

— Помните ли да сте употрѣбили нѣкога двѣ-три Албански думи въ разговора ви съ братовчедъ ви Георги, когато сте идвало една вечерь отъ Петричъ за София?

— Азъ не зная такова нѣщо, но защото майсторитѣ, които ми работѣха, бѣха повечето Албанци, възможно е да съмъ размѣнилъ съ нѣкого отъ тѣхъ нѣколко Албански думи, но отъ гдѣ да помня за какво е било.

— Не помните ли, щото тия 2 — 3 Албански думи, да сѫ се касаяли за онова лице, което послѣ испратихте за Сливница съ ваший конь и слуга?

— Азъ не знамъ такова нѣщо.

— Братъ ви Димитръ си припомня, че не познатото лице приличало на И. Казаровъ, когото вий не искате да познаете?

— Азъ не зная такова нѣщо.

— Имало ли е нѣкога събрание на нѣкои хора въ вашата кѫща тукъ?

— Никакво събрание на никакви хора не е имало.

— Не е ли имало нѣкога нѣкой гостенинъ у васъ на фабриката, който да е дошълъ по прѣдлогъ на майсторъ и да е стоялъ 3 — 4 или 5 дена?

— Не знамъ. Майстори за работа е имало много пѫти, но другъ нѣкой присторенъ майсторъ да е дохождалъ да сѣди у мене на гости, не е имало.

— Като какъ си обяснявате вий причинитѣ, конто да сѫ накарали брата ви Димитра да даде такива показания?

— Азъ не зная защо е далъ такива показания, но зная добрѣ, че азъ и прѣдъ коммиссията казахъ, че той не е билъ въ съзнание, когато е показвалъ това.

— Димитръ Ножаровъ идвалъ ли е нѣкога на фрабриката ви?

— Никога.

— Не сте ли отивали нѣкога съ него да посрѣщате нѣкой човѣкъ въ Княжево?

— Никакъ.

— Канили ли сте нѣкога Д. Карастоянова да идва да ви снима фабриката и дохождалъ ли е?

— Никога, нито пъкъ съмъ го канилъ нѣкога.

— Познавате ли нѣкого на име Денко Илиевъ?

— Имахъ единъ слуга Денко, но какво е било бащинито му име, не знамъ.

— Допущате ли, че той, братъ ви Димитръ и Антонъ Петровъ, сѫ се съгласили да покажатъ това, което сѫ казали?

— Допущамъ напълно, даже и за Христо Тепавичарова.

— По какви причини?

— За това съмъ далъ едно заявление на околийский началникъ, въ което съмъ изложилъ причинитѣ подробно и не знамъ да ли това заявление е приложено при дѣлото.

— Това заявление го знае сѫдътъ, но сега вий трѣбва да кажите причинитѣ, по които допущате, че ви клѣветятъ?

— За това, че съмъ се каралъ съ тѣхъ, както ви казахъ прѣди малко и защото испѫдихъ нѣкой отъ тѣхъ отъ фабриката.

— Нѣкой си файтонджия на име Стефанъ Николовъ познавате ли?

— Не познавамъ.

— Той казва, че е докарвалъ единъ пѫтъ на вашата фабрика едно не познато лице и го оставилъ тамъ. Това вѣрно ли е?

— Той може да докара и 16000 души хора и азъ какво може да знамъ отъ тов...

— Тоя файтонджия и други свидѣтели твърдять тоже, че докаралъ на фабриката ви едно лице, което е било на около 28 години, съ руссо лице подобно на Ивана Козаровъ. Сега допущате ли, че тоя файтонджия, на име Стефанъ Николовъ, ще ви клѣвети?

— Може и да е докарвалъ нѣкои хора, но азъ отъ гдѣ да зная кой е дохождалъ и кой не. Даже и да съмъ видѣлъ докараното лице пакъ нищо не могж да ви кажа, защото не съмъ ималъ никакъвъ интересъ да го зная кое е, нито пъкъ притѣжавамъ оныя психологически знания, за да могж да съглѣдамъ нѣщо въ него.

— Нѣкой си Никола Поповъ познавате ли?

— Сега чувамъ такова име.

— Когато напуснахте тукашната кжща, не забравихте ли нѣщо?

— Не съмъ.

— Положително ли знаете, че не сте забравили нищо?

— Положително.

— Не сте ли забравили нѣкакъвъ револверъ?

— Не съмъ.

— Ваший револверъ съ какви кокали бѣше: съ черни или съ бѣли?

— Той бѣше съ черна дръжка отъ дърво, но имаше и бѣли седефяни пръчки.

— Жена ви виждала ли е тоя револверъ?

— Не знамъ, но може и да го е виждала нѣкога. Обикновенно азъ го държахъ въ мешиненъ калжфъ и не зная да ли нѣкога го е вадила, за да го види.

— Братъ ви Димитръ виждалъ ли го е?

— Може и да го е виждалъ, но азъ не знамъ.

— Гдѣ го държахте?

— Въ кассата.

— Че за зоръ-заманъ какъ си служахте съ него, като сте го държали въ кассата.

— Азъ си служахъ съ него само когато бѣхъ приставъ, а другъ пжтъ не.

— Допущате ли, че братъ ви, жена ви и слугата ви не са го виждали, а пъкъ да казватъ, че сж го виждали и че знаятъ какъвъ е?

— Не знамъ.

— Има показания, че вий, когато сте напустнали кѫщата, която сте държали тукъ въ градътъ, сте забравили единъ револверъ. Това нѣщо го говорятъ Никола Поповъ и Стоянъ Марковъ?

— Че може ли да бѫде това?

— Револверътъ се намѣрилъ случайно отъ Стояна Марковъ и той казва че е вашъ, а сѫщото казва и жена ви?

— Азъ несъмъ забравилъ никакъвъ револверъ, защото помня добрѣ, че прибрахъ всичко. И това положително зная.

— Ами нѣкакви патрони отъ револверъ не сте ли забравили?

— Не съмъ.

— Три показания има за забравяние на револвера: отъ Стояна Марковъ, Никола Поповъ и жена ви, и четвъртото отъ брата ви, така щото какво ще възразитѣ?

— Това не е вѣрно. Отъ гдѣ ще знаятъ тѣ моя револверъ, когато азъ го държахъ се въ калѫфа и въ касата.

— Положително ли твърдите, че вашийтъ револверъ не е билъ съ бѣли кокали?

— Моя револверъ бѣше съ бѣли седефени рѣски.

-- Братъ ви и другитѣ свидѣтели казватъ, че е билъ бѣлъ?

— Не е истина това.

— Гдѣ е вашийтъ револверъ, или, ако сте го изгубили, коя година и кой мѣсецъ сте го изгубили?

— Отъ какъ го загубихъ има вече 18 мѣсеци и ми се чини, че го загубихъ около мѣсецъ Ноемврий 1890 година.

— Първий пѫтъ когато ви арестуваха, подъ гаранция ли ви пустнаха или безъ гаранция?

— Подъ гаранция.

— Другъ нѣкой имаше ли арестуванъ при васъ въ стаята?

— Нѣмаше никой, самъ бѣхъ въ стаята.

— Знаете ли защо ви арестуваха?

— Че ужъ съмъ билъ казалъ, че ако да имахъ револверъ щѣлъ съмъ да убия г-на Стамболова и че Антонъ Петровъ казалъ, че му съмъ билъ хвърлилъ нѣкакво писмо отъ вагонътъ, но всичко излѣзе не истина.

— Отъ гдѣ имахте вий револверъ?

— Отъ дѣда ми бѣше останалъ.

— Не знаете ли неговата история?

— Зная. Ходилъ е въ Букурещъ, въ Виена и други мѣста и най сетнѣ мене.

Чл. подполк. Галунски: Христа Тепавичарова познавате ли?

— *Подс. Алекс. Карагюлевъ*: Казахъ че го познавамъ.

— Признавате ли да сте му говорили за нѣкакъвъ заговоръ?

— Това е лъжа. Каква нужда и какъвъ интересъ ще имамъ да му говоря за подобно нѣщо?!

— Значи вий се познавате съ Хр. Тепавичарова много добрѣ?

— Не особенно добрѣ. Познавамъ го само като Христо, а въ затвора се научихъ, че се казвалъ Тепавичаровъ.

— Допущате ли, че той ще ви клѣвети?

— Азъ прѣдполагамъ, че ме клѣвети и ето защо: Вий знаете, че прѣзъ зимата въ 1890 год. сѣното и въобще храната бѣше много скжпа, особенно сѣното, което се продаваше грошъ оката. Тогава именно въ Петричъ имаше търгъ на храни, които останаха възъ мене и за които оставихъ нуждний залогъ. Въ него врѣме Христо Тепавичаровъ бѣше надзиратель и за това ми каза да испратя хора да вдигнатъ хранитѣ и азъ му обѣщахъ; но до гдѣто да стане всичко това, дохожда едно лице и ми донася залогътъ назадъ, защото оставили търгътъ възъ другиго, безъ да зная защо. За това азъ подадохъ заявление, въ слѣдствие на което Давидова уволниха, а пъкъ Тепавичарова глобиха, не помня съ колко лева, и отъ тогава той почна да враждува противъ мене.

— Кога бѣше това?

— Още прѣзъ Юний мѣсецъ и отъ тогава, той вече не дохаждаше въ кжщата ми, нито пъкъ азъ се срѣщахъ съ него.

Чл. подполк. Кутинчевъ: Припомняте ли си датата, когато изгубихте револвера си, или когато ви го откраднаха?

Подс. Алекс. Карагюлевъ: Револвера ми не е откраднатъ, но ето какво е работата: Единъ день — прѣзъ 1890 г. мѣсецъ Декемврий, ако се не лъжа, бѣше — азъ бѣхъ отишълъ съ двама души да имъ продавамъ бира и тогава случайно се научихъ, че братъ ми билъ давалъ револвера на нѣкого да отиде на свадба, който му го върналъ пакъ, но разваленъ. Отъ страхъ ли, или отъ друго нѣщо, не знамъ, братъ ми бѣше взелъ и развинтилъ цѣлиятъ револверъ на части, за да го поправи. Като видѣхъ това, защото ме много догнѣвя, азъ

грабнахъ каквото можахъ отъ частитѣ на револвера, ударих ги въ земята и излѣзохъ. Отъ тогава и до днесъ нищо веч не съмъ видѣлъ отъ тоя револверъ.

— Кога ви арестуваха първий пжтъ и кога вторий пжтъ?

— Първий пжтъ ме арестуваха на 12-й Януарий, а вто рий пжтъ на 15-й Мартъ 1891 год.

— Коя година напуснахте кжщата на Стояна Марковъ?

— Прѣзъ 1890 година.

Чл. *Майоръ Фичевъ*: Чували ли сте нѣкой пжтъ, ч г-нъ Министръ Прѣдсѣдатель, Ст. Стамболовъ, щѣлъ да отив нѣкога на ловъ въ с. Петричъ?

Подсжд. Алекс. Карагюлевъ: Не.

— Не сте ли уговаряли нѣкого да го убие?

— Това не е истина.

— Димитръ Ножарова познавате ли?

— Познавамъ го като търговецъ.

— Нѣкакво земание-даване имали ли сте съ него?

— Не.

— Получвали ли сте нѣкой пжтъ пари за обдържани на нѣкои скрити хора, които сж щѣли да убиятъ г. Министр Стамболова и отъ кого?

— Никога не е имало такова нѣщо.

— Но Лепавцовъ казва, че е имало такова нѣщо, кое му билъ казалъ К. Кушлевъ и че не само у васъ сж се крил такива хора, но и въ бирхалето тукъ въ града?

— Това е съвършенно измислена лъжа. Азъ 3 год. даж не съмъ го виждалъ, а още повече да говоря съ него з такива работи.

Прокурора: Братъ на име Никола имате ли?

Подсжд. Алекс. Карагюлевъ: Не. Ний сме трима братя азъ, Григоръ и Димитръ.

Защ. Калинковъ: Познава ли подсждимия Т. Георгиевъ

— Не го познавамъ.

— Като не го познава значи, че нѣма и земание-даван съ него, било посрѣдственно или не посрѣдственно?

— Да.

— А сега, между подсждимитѣ, не познава ли го?

— Вчера го запознахъ тукъ.

— Може ли да посочи сега кой е той?

— Мога. Ето го. (Посочва на подсждимия Т. Георгиевъ

ти още нѣкой отъ г. защитницитѣ

Карагюлевъ казва, че билъ
...ли, може ли каза каква

...ли поддържали ли сѫ това си
...я или по другъ начинъ?
... ѣщавахме. Само когато правихъ
...ѣколко пѫти да ми заеме пари. А
...олицата прѣдъ Банката, нѣщо 3—4
...далъ съ него.
...а му ходилъ ли е нѣкога Македонски?
...ь пѫть.
...ь именно, самъ ли е ходилъ Македонски или
...кои други нѣкои хора?
...ь никога не е дохаждалъ. Когато доде, съ него
...ганакътъ му Михалъ Попъ Тодоровъ.
- Ами сѫдебний приставъ Гѫлабовъ билъ ли е тамъ?
— Да, бѣше и той.
— Може ли да каже какъвъ разговоръ сѫ имали тамъ?
— Азъ не зная какъвъ разговоръ сѫ имали, защото се ...ъ испотилъ много отъ работа и отидохъ да си промѣна ...рѣхитѣ, а послѣ това отидохъ да си глѣдамъ другитѣ работи.
— Може ли да каже колко врѣме се бави Македонски и другаря му тамъ: часъ, два, или се върнаха?
— Тѣ дойдоха по 5 – 6 часа вечерьта, прѣнощуваха тамъ и на сутриньта си отидоха.
— Знае ли той каква служба е ималъ Македонски въ ...щата?
— Не могѫ да опрѣдѣля каква именно му е била службата.
— Ималъ ли е съ него корреспонденция?
— Не съмъ ималъ?
— Порѫчалъ ли е нѣкога на Македонски да му прибира ...исмата, които сѫ идѣли на неговъ адресъ и да му ги испраща?
— Както казвахъ и одевѣ, азъ казахъ на едного отъ ...ислинитѣ да му каже да ми прибира корреспонденцията, ...ото бѣхъ напустналъ вече града и нѣмаше гдѣ да ми ...отаватъ.
— Испълнилъ ли е Македонски тази му просба?

— Той ми испрати само единъ в. „Меркуръ“, в. „Балканска Зора“ и друго не помня още какво.

— Освѣнъ вѣстници, нѣкакви писма не е ли му испратилъ?

— Може да ми е испратилъ, но не помня добрѣ.

— Кой на кого е билъ поржчителъ прѣдъ Банката: той ли на Македонски, или Македонски нему?

— Той на мене.

— Знае ли той, че за това поржчителство Македонски е билъ сжденъ?

— Не си спомнямъ, но ми се чини, че е сжденъ, защото азъ не исплатихъ полицата на врѣме.

— За доказателство, че Македонски, като поржчителъ, е сжденъ за това, ще прѣдставя на високия сждъ призовкитѣ, отъ което ще се види че Македонски е викanъ и сжденъ за това поржчителство.

Сега да се попита и за г-нъ Д. Ножарова.

— Познава ли той Димитра Ножарова?

— Познавамъ го.

— Ималъ ли е нѣщо зимание-даванпе съ него?

— Никога.

— Нѣкой пжть ходилъ ли е г-нъ Ножаровъ на фабриката му?

— Никога.

— Помни ли да е казалъ нѣкога на жена си, че той, заедно съ г-на Ножарова, ще отидатъ на Княжево да посрѣщнатъ нѣкой човѣкъ?

— Никога не съмъ казвалъ такова нѣщо на жена си.

Защ. Плакуновъ: Да опрѣдѣли г-нъ Карагюлевъ кога е билъ арестованъ първи пжть и кога вторий?

Подсжд. Алек. Карагюлевъ: Мисля, че първий пжть ме арестуваха на 12 Януарий, а вторий пжть на 17 или 18 Мартъ 1891 год.

— Може ли да опрѣдѣли да ли сж се намирали въ фабриката му нѣкои лица, които да сж биле интернирани, или пъкъ да сж биле съмнителни и кои лица сж биле?

— Такива лица никога не е имало въ моята фабрика.

— Както до първото, така и до второто му арестуване въ какви отношения е билъ съ брата си Григора?

— До първого ми арестуване той бѣше при мене, по-послѣ го испждихъ.

— По кое врѣме го е испѫдилъ?

— Прѣзъ 2 или 3 Януарий.

(Довежда се подсѫдимий Григоръ Карагюлевъ).

Прѣдсѣд.: Подсѫд. Г. Карагюлевъ! Вий се обвинявате въ съставяние съзаклятие, съ цѣлъ да се прѣдизвика промѣнение на сѫществующий държавенъ строй, което съзаклятие е получило едно начало на извършвание чрѣзъ покушението върху живота на г-на М-ра Прѣдсѣдателя Ст. Стамболова, и съ убийството, вмѣсто него, на М-ра на Финанситѣ г-на Хр. Бѣлчева. Признавате ли се за виновенъ?

Подсѫд. Григоръ Карагюлевъ: Нищо не знамъ по това.

— Раскажете каквото знаете по дѣлото.

— Азъ още отъ началото на 1889 год. и до 1890 год. си живѣяхъ въ с. Веглеръ-Чифликъ и тамъ се занимавахъ съ земледѣлие. Освѣнъ това имахъ си и кръчма, която вардяхъ; имахъ си и говедца, а пъкъ прѣзъ 1890 година бѣхъ взелъ около 40 дюлюма ниви, които работѣхъ подъ исполица. Прѣзъ 1890 година, азъ имахъ около 3000 оки сѣме, което мисляхъ да посѣя, но не можахъ, защото като падна градушката и храната стана скѫпа, азъ го оставихъ да си храна кравитѣ, и останахъ да си варда само къчмата и . . . .

Прѣдсѣд.: На ли ще говоришъ по обвинението ти?

— Азъ не знамъ нищо по това. Азъ съмъ човѣкъ земледѣлецъ, глѣдамъ си работата само и не зная отъ гдѣ на кѫдѣ ме правятъ политиканъ сега! Такова нѣщо азъ не знамъ.

Прокурора: Вий познавате ли Христа Тепавичарова?

Подсѫд. Григоръ Карагюлевъ: Не го познавамъ. Въ мѣсецъ Декемврий, когато продадохъ механата, азъ отидохъ на фабриката при брата ми Александра, гдѣто имаше водосвѣтъ и тамъ заварихъ: попа отъ селото Петричъ и още нѣкои и други хора, които бѣха свършили всичко. Послѣ дойде Станимиръ Павловъ и още нѣкои и други и сѣднаха да си приказватъ за това за онова, и пъкъ . . . .

— Намъ не ни трѣбва да знаемъ кой дошелъ и кой си отишелъ, за това трѣбва да кажете тукъ, каквото знаете по вашето обвинение, а главно да отговаряте на въпроситѣ право съ *да* или *не.*

— **Азъ ще ви кажа, какво съмъ видѣлъ Христа Тепавичарова.**

— Добрѣ. Ти ей сега e каза, че не го познавашъ, та сега та питамъ: какво ще говоришъ за него, като го непознавашъ.

— Азъ могѫ да го позная, като го вида. Искамъ да ви кажа всичко подробно, та да знаете. Азъ като отидохъ тамъ....

— Та кажете, каквото знаете по вашето обвинение. Азъ ви питамъ познавате ли Хр. Тепавичарова и вий трѣбва да ми отговорите *да* или *не*, че послѣ ще ви питамъ и за други работи?

— Азъ не го познавамъ. Тоя Христо носеше на главата си една шапка съ жълтъ ширитъ, но незнамъ какъвъ бѣше. Мартинъ Стаменовъ ми каза, че ще отиде съ Мито Планенеца на сѫдъ и той вървеше напрѣдъ 40—50 крачки съ ширитъ на главата, но азъ не го зная отъ каква е народностъ.

— Значи ти го знаешъ малко нѣщо, кой е и какъвъ е, така ли?

— Съ виждание съмъ го видѣлъ чрѣзъ шапка, а не лично.

— Братъ ти Александръ, правилъ ли е нѣкога водосвѣтъ на фабриката.

— Не помня. Мисля че прави прѣзъ 1889 или 1890 година и тогава азъ отидохъ заранъта, бавихъ се тамъ около 2 часа и прѣзъ деньтъ си отидохъ.

Прѣдсѣд.: Трѣбва да отговаряте на въпроситѣ право и ясно. Вий можете да кажете *да* или *не*, за да не губимъ врѣме. — Ходили ли сте на братовата ви фабрика, когато е имало водосвѣтъ или не?

— Билъ съмъ и стояхъ само 2 часа и послѣ си отидохъ.

Прокурора: Отъ кое до кое врѣме стояхте на фабриката.

— Отидохъ заранъта и стояхъ около 2 часа и послѣ си отидохъ.

— Тогава имаше ли много хора тамъ?

— Азъ като отидохъ, заварихъ около 8—9 души.

— Хр. Тепавичаровъ тамъ ли бѣше?

— Не знамъ.

— Не го ли видѣхте между другитѣ?

— Азъ могѫ да кажа, не съмъ го видѣлъ.

— Христо Тепавичаровъ казва, че когато е билъ тамъ, ти си му казалъ, че имало да се убие нѣкой човѣкъ и още, че му си казалъ, че има да стане нѣкакъвъ прѣвратъ. Това било ли е?

— Това не е вѣрно. Азъ като отидохъ на фабриката, стояхъ само 2 часа и си отидо[illegible] това врѣме дохождаха и

селяни и братъ ми ги черпи, а пъкъ азъ съ никого нищо не говорихъ, защото ме бѣше заболѣлъ такъвъ зѫбъ, какъвто прѣзъ живота ми не ме е болѣлъ.

— Ний не искаме да знаемъ, кога ви е болѣлъ зѫбъ, а искаме да знаемъ, кои хора сѫ биле тамъ и какво сте си говорили съ Тепавичарова?

— Само това съмъ видѣлъ и само това ви казвамъ.

— Ами защо Хр. Тепавичаровъ казва тъй, че вий сте му говорили, че имало да се убие човѣкъ и пр.

— На фабриката Христо е билъ съ Георги Кузманова прѣзъ мѣсецъ Септемврий и за това казва, че и азъ съмъ билъ тамъ.

— Ти билъ ли си съ него нѣкога заедно!

— Не съмъ билъ никога съ него. Нека кажатъ хората, че съмъ се срѣщалъ барн единъ пѫтъ съ него, и тогава правете каквото щете. Съ него азъ не съмъ говорилъ нищо прѣзъ него день, нито пъкъ съмъ сѣдялъ съ него. Той може да е говорилъ и правилъ нѣщо съ другитѣ, но съ мене не. Прѣдъ коммиссията той е казалъ друго, а тука съвсѣмъ друго. Всичко, което е казано въ обвинителния актъ, азъ го не зная, нито пъкъ, съмъ чулъ нѣкого да говори за прѣврати или политически работи.

Прѣдсѣд.: Подсѫдимий Александръ Карагюлевъ! Прѣзъ деньтъ на водосвѣта Христо Тепавичаровъ билъ ли е тамъ.

Подсѫд. Ал. Карагюлевъ: Не е билъ и той самъ е исповѣдалъ, че не е билъ тамъ.

Прокурора: Вий стояхте ли на фабриката на брата си постоянно или само него день ходихте?

Подсѫд. Григоръ Карагюлевъ: Само него день ходихъ защото си имахъ кръчма и си я вардяхъ.

— Тюфекчиевци познавате ли?

— Не ги познавамъ.

— А Петра Македонски познавате ли?

— Познавамъ го, но не съмъ го сварилъ на фабриката никога.

Чл. подиол. Кутинчевъ: Знаешъ ли кога ходи братъ ти Александръ на Виена?

Подсѫд. Гр. Карагюлевъ: Не знамъ.

— Прѣзъ кое врѣме си служилъ при брата си Александра?

— Прѣзъ 1890 година и то отъ Октомврий до Януарий.

— Когато да отиде той за Виена, ти ходи ли да го испращашъ?

— Не ходихъ, защото не знаяхъ. Той асли и по-рано ходи.

— Нѣкой пжть нощувалъ ли си съ Хр. Тепавичарова заедно?

— Никога.

— Нищо ли не си му прѣдлагалъ да върши самъ, или заедно съ тебе?

— Никога нищо не съмъ му прѣдлагалъ, защото го и не зная.

— Съ брата си Александра каралъ ли си се за нѣщо?

— Каралъ съмъ се. Азъ като стояхъ на фабриката му, нѣмахъ намѣрение да му работа като слуга, а само искахъ да се ползувамъ отъ кашата, която остава отъ ячмика да си прѣхрана говедата, защото по онова врѣме храната бѣше скжпа. Освѣнъ това, тогава азъ имахъ около 4000 хиляди оки овѣсъ и искахъ отъ брата си да ми отстжпи отъ неговото землище, за да го посѣя. Въ сжщото това врѣме азъ си имахъ 2—3000 гроша пари и братъ ми като знаеше, иска ми на нѣколко пжти по 50—60 лева, до гдѣто ги взема всичкитѣ и не ми ги върна на веднжжъ, та за това, азъ глѣдахъ отъ продадената бира да прѣхващамъ по малко и така да си ги взема. По едно врѣме обаче, братъ ми доведе Антонъ Петровъ и го настани въ фабриката, не знамъ да ли като съдружникъ или като слуга и за това азъ вече не можахъ да стоя и напустнахъ

— Ами съ жена му нѣщо не си ли говорихте?

— Съ нея азъ отъ 9 години насамъ нѣмамъ никакъвъ поминъкъ, защото, не знамъ какъ, не живѣяхме добрѣ съ нея. Братъ ми тогава имаше призовка отъ Андрѣя Митовъ за. . . .

— На кжсо на кжсо го кажи.

— Ето какво: Ний имахме кжща и братъ ми Александръ взема да написа акта възъ него си, а за насъ нищо. За това се и скарахме по дѣлбата.

— Значи ти не си удовлетворенъ отъ тази дѣлба?

— Не съмъ.

— Ами братъ ти Димитръ скаранъ ли бѣше съ него?

— Чини ми се, че и той не бѣше доволенъ отъ дѣлбата.

— Колко врѣме стоя при брата си?

— Нѣщо около три мѣсеци и той ме испжди, защото се скарахме за паритѣ и кжщата.

— Не помнишъ ли да си казвалъ нѣщо на Христа Тепавичарова и да си го канилъ да мълчи и да не обажда никому за това, което си му казалъ?

— Азъ ви казахъ, че само чрѣзъ шапка го съмъ видѣлъ и то когато отиваше съ другъ единъ човѣкъ къмъ кръчмата. Азъ го не познавахъ тогава хичъ, та Андрѣй Митовъ ми го посочи.

Прѣдсѣд.: Тогава какво може да има той противъ тебе, та да казва така?

Подсѫд. Григоръ Карагюлевъ: Той има противъ мене това, че когато живѣяхъ азъ у братовата ми фабрика, единъ денъ Антонъ Петровъ поиска бира да пиятъ съ него и защото имъ недадохъ, тѣ почнаха да се караатъ съ мене и да казватъ, че бирата била на Андрѣя Митовъ. Тогава азъ се скарахъ съ тѣхъ и тѣ искаха да прѣскочатъ прѣзъ прозореца, но азъ ги не пуснахъ.

— На Христа Тепавичарова не сте ли говорили, че слѣдъ като се убие г-нъ Стамболовъ, нѣкои хора щѣли да дойдатъ отъ Сърбия, които и чакали на границата?

— Такова нѣщо не съмъ казвалъ, на никого, нито пъкъ зная. Той живѣеше на друго мѣсто и азъ не съмъ го виждалъ.

Защит. Плакуновъ: Знае ли Григоръ Карагюлевъ кога е арестуванъ братъ му Александръ?

Подсѫд. Григоръ Карагюлевъ: Мисля че презъ Януарий мѣсецъ 1891 година, но пакъ не помня добрѣ, защото не съмъ много грамотенъ.

— Знае ли какъ е билъ пуснатъ, съ поръчителство или безъ поръчителство, или пъкъ подъ расписка, дадена на полицейскитѣ власти?

— Не знамъ нищо по това, защото щомъ си дойде братъ ми, жена му почна да вика защо да ѝ не пратятъ файтонъ да отиде да се расхожда изъ града и така тя не му даде врѣме да рѣче бари *здрасте*, когато си дойде.

— Въ врѣме на арестованието на брата му или прѣзъ врѣме на стоянието му въ затвора, знае ли Григоръ Карагюлевъ да сѫ идвали, или да сѫ хващали въ фабриката нѣкакви хора, които да сѫ биле интернирвани, или пъкъ да сѫ биле дошли отъ границата? Прѣзъ това врѣме той е стоялъ на фабриката и трѣбва да знае да ли е ставало такова нѣщо.

— Зная, че Георги Кузмановъ е билъ затворенъ, но кога сѫ го пуснали не знамъ.

— Не, не. Братъ му Александръ когато е билъ затворенъ да ли сѫ дохождали нѣкои хора на фабриката, които да сѫ биле съмнителни. Това да каже.

— Азъ не ходяхъ на фабриката тогава, защото си стояхъ въ село Драгалевци да си вардя малецътъ (стоката). Сега ако хорския малъ пропадаше, защо и моя малъ да пропадне?

— Понеже Григоръ Карагюлевъ заявява, че е стоялъ на Драгалевци, азъ нѣмамъ повече за какво да го питамъ вече.

Подсжд. Ал. Карагюлевъ: Да каже братъ ми Григоръ: знае ли той да сж дохождали нѣкои хора на фабриката ми, защото до гдѣто бѣхъ затворенъ той е стоялъ се на фабриката?

Подсжд. Григоръ Карагюлевъ? До гдѣто бѣше затворенъ братъ ми азъ стояхъ на фабриката и прѣзъ това врѣме дохаждаха много хора: дохождаха братия Иванови, единъ инжинеръ по водопроводитѣ и други нѣкои лоnджий, но отъ гдѣ да ги зная кои сж?

Прѣдсѣд.: А нѣкой човѣкъ прѣоблеченъ въ селски дрѣхи не е ли дохождалъ и не е ли оставалъ на фабриката да прѣнощува нѣкога?

Подсжд. Григоръ Карагюлевъ: Не съмъ виждалъ такъвъ човѣкъ никога.

Защит. Плакуновъ: Понеже каза сега, че е стоялъ на фабриката, то ще моля да му се посочатъ фотографиитѣ, които се намиратъ при дѣлото и да се пита: да ли не познава нѣкого и да ли такъвъ човѣкъ е идвалъ или не на фбриката, прѣзъ врѣмето, когато е билъ арестованъ братъ му Александръ.

Прѣдсѣд.: Прѣстжпете тука. (Подава му една фотографическа карта). Познавашъ ли това лице?

Подсжд. Григоръ Карагюлевъ: (Слѣдъ като прѣгледва фотографическата карта). Непознавамъ тоя човѣкъ. (Прѣгледва и втората). И това лице не познавамъ. (Прѣглѣдва и третята). Азъ даже и въ София не съмъ виждалъ такова лице.

Прокурора: Георги Кузманова познавате ли?

Подсжд. Григоръ Карагюлевъ: Той ни е роднина — братовчедъ.

— Пращалъ ли ви е нѣкога братъ ви Александръ да отидете въ Спировий ханъ да го намѣрите и да му кажете да избѣга, че го търсятъ отъ полицията?

— Никога.

— За нѣкаква искуственна брада знаете ли нѣщо?

— Нищо такова не знамъ.

— Тебе снахати не е ли та пращала да отидешъ да търсишъ нѣкадѣ нѣкоя бра...

— Не.

Защит. П*лакуновъ*: Познава ли Ивана Козарова?

Подсжд. Григоръ Карагюлевъ: Не съмъ слушалъ такова име.

— Знае ли нѣщо за нѣкакъвъ майсторъ облѣченъ съ македонски или трънски дрѣхи, котйо да е ходилъ на фабриката?

— Не знамъ такова нѣщо.

— Прѣзъ врѣмето, прѣзъ което е стоялъ на фабриката, знае ли да се е явилъ такъвъ човѣкъ и съ какво име?

— Не знамъ нищо, защото освѣнъ попа и нѣкои селяни отъ селото, които сж дохождали, други не сж идвали, нито пакъ съмъ говорилъ съ тѣхъ.

(Довежда се подсждимий Петръ Македонски).

Прѣдс.: Подсжд. Петръ Македонски! Вий се обвинявате въ съставяние съзаклятие, съ цѣлъ да се прѣдизвика промѣнение на сжществующий държавенъ строй, което съзаклятие е получило едно начало на извършвание чрѣзъ покушението върху живота на Г-на М-ра Прѣдсѣдателя Ст. Стамболова и съ убийството, вмѣсто него, на М-ра на Финанситѣ Г-на Хр. Бѣлчева. Признавате ли се за виновенъ въ това?

П*одсжд.* П*етръ Македонски*: Никакъ, Г-не Прѣдсѣдателю.

— По това дѣло можете ли да раскажите нѣщо?

— Именно това могж да кажа, че по това дѣло нищо не зная, нито съмъ чувалъ, и че въ това врѣме азъ бѣхъ на служба.

— Познавате ли се съ Александръ Карагюлевъ и двамата му братя? и отъ кое врѣме?

— Познавамъ се. Съ Александра се познавамъ отъ началото на 1883 год. Той бѣше мой началникъ.

— Дохождалъ ли е нѣкой пжть у васъ и защо?

— Той е дохождалъ при мене, за да му подпиша полица.

— А вий не сте ли ходили у него?

— Ходилъ съмъ у дома му тукъ въ София, и само на голѣми праздници.

— На фабриката му не сте ли ходили?

— Ходилъ съмъ. Това бѣше въ края на мѣсецъ Юлий или въ началото на Августъ 1890 г. Азъ бѣхъ въ отпускъ. Живѣяхъ въ Княжево. Имаше нѣколко дни още отъ отпуска ми. Съгласихме се съ Михаилъ Попъ Тодоровъ да отидемъ на расходъ при Карагюлева въ Петричъ. Качихме се на желѣзницата отъ първата станция, отидохме въ Петричъ, гдѣто пристиг-

нахме въ сящия депъ вечерьта късно, на 7 часа. Алекс. Карагюлева го нѣмаше тамъ, и ний разговаряхме съ фабрикантина, до като доде Алекс. Карагюлевъ.

— Какъ отидохте до фабриката?

— До Костенъ—бродъ отидохме съ желѣзницата, а отъ тамъ послѣ пѣшки. Вечеряхме и тамъ спахме. Съ Михаилъ Попъ Тодорова мяжки отидохме на Петричъ. На сутриньта искахме да си отидемъ но фабрикантина каза ни да останемъ за сутриньта да отидемъ, на ловъ. Александръ Карагюлевъ го нѣмаше. Питахме фабрикантина кадѣ е, каза ни, че не знае, и ни покани да останемъ да отидемъ на ловъ. Съгласихме се и отидохме. Завърнахме се и до вечерьта стояхме. Вечерьта доде сядебния приставъ Гялъбовъ по нѣкоя работа. Въ сящата тази вечеръ Алекс. Карагюлевъ го нѣмаше. Както първата вечеръ, тъй и тази, вечеряхме всички заедно. Слѣдъ вечерята, г-жа Карагюлева се качи горѣ, ний троицата останахме долу, и послѣ си лѣгнахме. На утриньта станахме и си отидохме. Гялъбовъ си отиде съ файтона, а ний пѣши. Съ Гялъбова нѣмаше другъ човѣкъ, пъкъ не могя и да помня да ли имаше, защото файтона бѣше на друго мѣсто. И ний искахме да отидемъ до първата станция съ този файтонъ, но не се спогодихме съ файтонджията. Щото не дочакахме да се върне Алекс. Карагюлевъ.

— Казахте, че сте се разговаряли, какво разговаряхте?

— Съвсѣмъ частенъ разговоръ имахме.

— Братътъ на Александръ Карагюлевъ бѣше ли тамъ?

— Не.

— Другъ пятъ въ село Петричъ не сте ли ходили?

— Другъ пятъ не съмъ ходилъ въ Петричъ; всичко това ми бѣше ходенето.

— Когато е дохаждалъ тукъ въ София да живѣе Александръ Карагюлевъ, ний не сте ли ходили у дома му въ квартирата?

— На 22-й Май съмъ ходилъ въ кящата му тукъ въ София, понеже имаше една полица, азъ бѣхъ поряччитель, а срока й бѣше на 23-й Май. Тогазъ той се бѣше прѣмѣстилъ на друга кяща, азъ безъ да я знаехъ коя е.

Като не знаяхъ, че се е прѣмѣстилъ на друга квартира, отидохъ въ първата му квартиръ и отъ тамъ ми растравиха, че се е прѣмѣстилъ. Тогазъ азъ прѣтърсихъ нѣколко мѣста, даже пращахъ раз[...] търси и като обикаляхъ по ули-

цитѣ, жена му ме видѣ отъ кѫщата, махна ми съ рѫка, приближихъ се до подъ прозореца, попитахъ я да ли е дома или не Ал. Карагюлевъ, и кѫдѣ е, и тя ми каза, че не е дома и не знае кѫдѣ е. Влѣзохъ въ кѫщи, но като го нѣмаше, не останахъ дълго врѣме тамъ. Попитахъ я пакъ да ли никакъ не знае кѫдѣ е отишелъ. Каза ми, че отишелъ на село. Тогава се протестира полицата.

— Когато Алекс. Карагюлевъ бѣше на фабриката, не водихте ли съ него прѣписка?

— Само единъ пѫтъ съмъ му писалъ. И то защото имахъ нужда отъ пари да зема отъ банката, че имахъ покупка, и за това му писахъ да доде, че имамъ да му кажа нѣщо важно. При всичко, че така му писахъ, той пакъ едва слѣдъ нѣколко дена се яви.

-- Това ли разбирате, че има да се срѣщнете за важни работи, както му пишите?

— Именно това, че за менъ бѣше важна работа това нѣщо.

— Чрѣзъ кого прѣпратихте писмото, чрѣзъ пощата ли или чрѣзъ друго лице?

— Дохожда на пощата при менъ едно лице — селенинъ. Питахъ го отъ кѫдѣ е. Каза се, че е отъ Петричъ. Питахъ го познава ли Алекс. Карагюлвеа, той каза, че го познава. Тогазъ написахъ писмото и го прѣдадохъ на това лице. Но той, Алекс. Карагюлевъ пакъ не се яви при менъ така скоро.

— Вий какъвъ бѣхте по пощата?

— Азъ бѣхъ по паричната часть чиновникъ.

— Опълномощавалъ ли е васъ Алекс. Карагюлевъ да му задържате нѣкои писма?

— Въ края на мѣсецъ Ноемврий, една вечеръ, видѣхъ на кассата си оставенъ за него в. „Балканска Зора". Питахъ разсилния, защо го е оставилъ, каза ми: тъй ми е заржчано. Отивамъ при чиновника за това, питахъ го и той ми каза: днесъ дохажда Алекс. Карагюлевъ и ми порѫча да оставямъ вамъ всичката негова корреспонденция. Питахъ го има ли за това нѣкакво пълномощно - отговори ми, че нѣма. Тогазъ, казахъ му, че на какво основание ще ги оставате на менъ, и азъ, какъ така да ги прибирамъ, — отговори ми: земи ги сега, та послѣ ще видимъ.

— Само вѣстникъ ли имаше или и друго нѣщо?

— Имаше и други книжа. Чини ми се, имаше вѫтрѣ в?

вѣстника едно или двѣ писма и едно нѣщо написано на нѣмски като съ фирмата, марката на фабриката.

— Вий сами ли прибирахте неговата корреспонденция?

— Като излизахъ, разсилния оставяше на массата дѣто сѣдяхъ всички тия писма, вѣстници и книжа.

— Направо отъ васъ Алекс. Карагюлевъ не е ли получавалъ своята корреспонденция?

— Не, а братъ му, на когото, слѣдъ като прѣдадохъ веднѫжъ писмата и вѣстницитѣ, казахъ му, че отъ менъ повече нѣма другъ пѫть да търси никакви писма за брата си, и на чиновника казахъ, че нѣма вече да зимамъ неговата корреспонденция, защото нѣма да ставамъ на хората слуга.

Прѣдсѣд.: Само за нѣкои ли писма бѣхте натоварени да му ги прибирате, или и за постоянната му корреспонденция?

— Постоянна корреспонденция не е имало. Само единъ пѫть се е случило отъ менъ – както казахъ оставени на массата ми — вѣстници и едно или двѣ писма, които съмъ прѣдалъ на брата му.

Азъ щомъ получихъ тази корреспонденция, помислихъ си, защо да ставамъ на хората слуга и казахъ да ми се не оставя повече, а да му се пращатъ на право. Отъ тогава никаква корреспонденция на Ал. Карагюлевъ не е дохождала.

— Прѣзъ растояние на колко врѣме вий получавахте неговата корреспонденция?

— Най-много 5 — 6 дена бѣше оставяна на менъ неговата корреспонденция.

— Прѣзъ кое врѣме бѣше?

— Това бѣше въ края на мѣсецъ Ноемврий 1890 г.

— Кой отъ братята му получаваше вѣстницитѣ и писмата?

— Братъ му Димитръ Карагюлевъ получаваше неговитѣ вѣстници и писма.

— Освѣнъ тия писма, други не е ли имало за него, не е ли получавалъ чрѣзъ васъ?

— Не съмъ виждалъ. Освѣнъ тия писма други прѣзъ мене не сѫ минавали.

— Тия писма като били отъ Нѣмско, както казахте, че това сте забѣлѣзали, а не сглѣдахте ли отъ кѫдѣ бѣха?

— Не. Само видѣхъ, че сѫ отъ тамъ, защото имаха и фирма на фабриката.

— А че какъ съглѣдахте, че иматъ фирма на фабриката, а не съглѣдахте отъ кждѣ сж?

— Това азъ съглѣдахъ, понеже могатъ да се залѣпятъ маркитѣ и на отзадната страна, та като обърнахъ да видя марки иматъ ли писмата, това съглѣдахъ.

Чл. Подпол. Кутинчевъ: Вий само прѣпоржчената ли негова корреспонденция сте получавали, или и друга?

— Чрѣзъ менъ никаква прѣпоржчана корреспонденция не се е получавало. Това бѣше нѣщо врѣменно.

— Значи, вий сте получавали само не прѣпоржчаната корреспонденция?

— Да.

— По какви причини А. Карагюлевъ е възложилъ на разсилния да се събиратъ отъ васъ, а не отъ други? Да не живѣеше той другадѣ? Слуга не е ли ималъ?

— Не зная защо.

— Че защо да иска той де се събиратъ неговитѣ писма отъ васъ, а не отъ другиго?

— Не зная, както и по какви съображения е възложилъ да се събиратъ отъ разсилния.

— Роднина ли сте нѣщо съ него?

— Да, той ме е вѣнчалъ.

— Колко пжти сте ходили на фабриката на А. Карагюлева?

— Само веднажъ съмъ ходилъ.

— А въ кжщата му не сте ли ходили?

— Ходилъ съмъ на праздници. Ходихъ и на 22 Май, именний день на жена му.

— Другъ пжть не сте ли ходили на гости?

— Другъ пжть, освѣнъ както ви казахъ, не съмъ билъ. И тогава Алек. Карагюлевъ го нѣмаше тамъ, а жена му бѣше.

— Защо не искахте повече да приемате неговата корреспонденция. По нѣкои причини ли е било това?

— Не искахъ да имамъ повече работа съ това, па и така си имахъ достѫ своя работа.

— Не считахте ли вий това за прѣстжпно дѣйствие?

— Разбира се не, защото всѣки може да ги получи. По адрессъ може да ги чете, освѣнъ по съдържание.

— Колко писма бѣха, и задгранични ли бѣха, или отъ кждѣ?

— Едно или двѣ писма бѣха. Точно отъ кждѣ бѣха не зная. Много добрѣ не ги разглѣдвахъ. Защото разсилния ги

глѣда, той ги оставя, азъ повече не ги глѣдамъ, щомъ той ги оставя. Само отъ горѣ ги прѣглѣдахъ. И то бѣха едно-двѣ писма всичко.

Прѣдсѣд.: Вий одевѣ казахте, че вамъ не било прѣдадено да земете неговата корреспонденция, а на други било прѣдадено да я задържа. Така ли?

— На менъ не е казано, азъ да му прибирамъ корреспонденцията, а е казано на другиго, на разсилния.

— Но на разсилния е казано въ ваше присѫтствие?

— Никакъ не въ мое присѫтствие.

— Но има показания, че тамъ е билъ и Ал. Карагюлевъ, и лично васъ задължавалъ съ това?

— Таквозъ нѣщо никакъ не зная да е било. На менъ той не е порѫчвалъ, а на чиновника. И щомъ този чиновникъ каже на разсилния, то той не може да не испълни тази заповѣдь. А и това не трая много.

— Но показватъ, че вий сте имали пълномощно за това?

— На мене никакво пълномощно не е давано, а всичко, каквото е било, на чиновника е казвано. Никакъ не на менъ.

— Но това е станало именно въ стаята на раздавачитѣ, тамъ е било казано, дѣто и вий сте биле?

— Това никакъ не е тъй. Ако ли отпослѣ е било, — не зная. Но прѣдъ мое присѫтствие, — когато запитахъ защо се оставя корреспонденцията на Алекс. Карагюлевъ на моята масса, — на разсилния се каза тази порѫчка, но отъ чиновника по тази работа, и тогасъ Алекс. Карагюлевъ не бѣщо тамъ.

— Има ли нѣкой да задава въпроси на подсѫдимия?

Прокурора: Излиза, че вий всичко на всичко единъ пѫть сте биле въ кѫщата на Александръ Карагюлевъ тукъ въ София, и по-вече не?

— Не, никакъ послѣ повече не съмъ ходилъ.

— За писмото, гдѣто сте му писали, вий считате, че важната работа, за която го викате, е било за пари?

— Това бѣше за менъ много важно нѣщо, че имахъ нужда отъ пари, защото купувахъ кѫща, и за това имахъ нужда да ме освободи отъ порѫчителството ми прѣдъ банката. Инакъ, моя кредитъ бѣше закритъ.

— Защо така му писахте, малко не ласкаво, като: „моля ви да додете“ и проч., а тъй направо остро?

— Разбира се, че така трѣбваше да му пиша. Защото,

ако не му пишахъ тъй, той нѣмаше да доде. А ето, че при всичко че така му писахъ, той пакъ не доде на скоро, а подиръ много врѣме, и то когато бѣше собственно за негова работа.

— Значи, ако бѣхте му по-вѣжливо писали, прѣдполагате, че нѣмаше да доде, както и при всичко че му писахте, че има важна работа, той пакъ не доде?

— Да, тъй, защото това бѣше много важна работа за менъ.

— Какви много важни работи можеше да мисли той, че има да го очакватъ въ града?

— Азъ не могж да зная, какво е мислилъ, той да има важни работи въ града, които да го влѣкжтъ за да доде. Но за менъ бѣше важно да доде.

— Каква важна работа прѣдполагате вий за него, за единъ човѣкъ, който безъ да знае за какви важни работи се вика, да доде?

— Азъ не зная. За менъ важното бѣше да доде да ме освободи отъ поржчителството. И, ако му пишахъ: „ела да промѣнимъ полицата, да ме освободишъ отъ поржчителството“, — той нѣмаше да доде.

— Но като какви работи могжтъ да го интересуватъ, за да доде непрѣменно въ града.

— Азъ не могж да зная. Азъ зная само за себе си, че важно бѣше за менъ да доде.

— Веднижъ като не е могжлъ да знае за какво се вика, то той можеше да мисли, че това е скроена работа. Но види се, че като сте му писали тъй, то е било за да го заинтересувате. Но какъвъ голѣмъ интересъ можеше да го заинтересува да доде?

— За менъ това е важно.

— Когато сте му писали, може да е имало и такива важни работи, нему извѣстни, щото непрѣменно да доде. Защото, ако таквозъ нѣщо нѣмаше, то не можахте да му пишите така. Каква бѣше тази толкосъ важна работа?

— Азъ имахъ нужда да доде, както казахъ, и това бѣше важното за менъ.

— За васъ бѣше важна работа да доде, и за това му писахте така, но пакъ трѣбва да има да знае той нѣкакви важни работи, които да го полакомятъ, та да доде?

— Той не е знаялъ нищо. Азъ имахъ нужда отъ неговото идване, и за това му писахъ така.

— Но вий трѣбва да знаете като какви важни работи могатъ да го заставятъ, щото да доде?

— Писахъ му за важна работа съ намѣрение, за да не ке разбере, та да доде безъ да знае той каква цѣль имамъ азъ.

Чл. подполк. Кутинчевъ: Защо му писахте, че го викате за важна работа, а не му писахте, че го викате да се яви въ града за промѣнение на полицата, че имате нужда да ви освободи отъ поржчителството? Толкозъ ли е небрѣженъ билъ той спрямо своитѣ дългове?

— Нѣмаше да доде, а щѣше да си глѣда своята работа, ако така направо му пишахъ.

— Той ви е роднина, — както казахте, — кумъ, — не уже ли ще направи така да не дойде, ако вѣжливо му пишахте, да не иска да промѣни полицата, и да ви избави отъ товара?

— Добрѣ, но отъ гдѣ азъ да зная, че щѣше да доде, когато той пакъ не доде. Освѣнъ това, всѣки човѣкъ си глѣда своитѣ интереси. Щото за моя интересъ той малко се интересува.

— Значи, по между ви не е сжществувало довѣрие?

— Моля ви, за пари какво довѣрие може да има.

— Тогазъ защо му подписахте полицата?

— Подписахъ я.

— Добрѣ, вий знаяхте слѣдъ това, че подиръ 3 или 4 мѣсеца е срока, когато трѣбва да се промѣни полицата, защо не му пишете за това ви викамь, открито, а пишете „важни работи?“

— За мене това бѣше голѣма и важна работа. Защото искахъ да купя кжща, трѣбваха ми пари, и за това му писахъ така.

— Вий тогава купихте кжща, и трѣбваше да си отворите кредитъ. Кога бѣше това?

— Да, искахъ да зема пари, и за това имахъ нужда да си отворя кредитъ. Това бѣше прѣзъ 1891 год.

— Прѣзъ тази година (1891) банката даваше ли пари подъ ипотека?

— Не. Даваше подъ поржчитель.

— Но на чиновници не даваше?

— На мене даде.

— Тогава защо ви бѣше кредита, като не можахте да направите ипотека?

— Азъ и не можѣхъ д [illegible] щата си. Азъ

искахъ да взема подъ гаранция, и зимахъ, защото тогава бѣхъ имущественъ, и имахъ кредитъ.

— Тогава защо не написахте: „елате да се исплатите, или да ме освободите?“

— Това зарадъ менъ бѣше важно, и за това писахъ на Алекс. Карагюлева такова писмо.

— Вий, като чиновникъ, имахте ли гаранция?

— Имахъ.

За колко?

— За 2000 лева.

Прѣдсѣд.: Вий бѣхте запитани отъ г. прокурора по важната работа на Алекс. Карагюлева, но не обяснихте и сѫда не разбра.

За Александра Карагюлева вий казахте, че той не е считалъ за важно полицата, че това не го интересувало, а именно нѣкоя друга работа, която го подлъгвала за да дойде въ София. Щомъ вий сами признавате, че полицата не го е интересувала, трѣбва да е имало друго нѣщо, което да го е привличало; каква друга важна работа е имало?

— Друга работа не е имало.

— Той може да не е зналъ, че вий купувате кѫща, слѣдователно, трѣбва да е имало друго важно нѣщо, за да го накара да остави фабриката си и да дойде въ града?

— Друго нищо не е имало. При всичко че му писахъ така, и пакъ не дойде на врѣме.

— Тогасъ това остава необяснено.

Защ. Д. Марковъ: Азъ ще обясня тази работа въ рѣчьта си.

Прѣдсѣд.: Сега вий купувате кѫща, имате интересъ, а сами признавате, че това никакъ не интересувало Алек. Карагюлева. И вдругъ, вий му пишете, че дѣйствително има важна работа. Види се, че е имало друга работа, защото и на другиго сте казали за тази важна работа. На кого казахте?

Подсѫд. Македонски: На брата му Димитра.

— Писмото на кого дадохте?

— На единъ селянинъ.

— Да, на конь като вървѣлъ, вий сте му дали писмото.

— Да, така, и му порѫчахъ да му каже, че имамъ важно нѣщо да му кажа, а това е именно по банката.

— Братъ му Димитръ не прочете ли писмото, или не е нито видѣлъ, че за тази работа му пишете?

— Азъ не зная; може и да го е отварялъ, но азъ му пишахъ да доде, че имамъ важна работа, защото имахъ интересъ.

Чл. подполк. Кутинчевъ: Вий еталонъ или удостовѣрително не получихте ли отъ Банката, че сте поржчитель на Алекс. Карагюлева, а че слѣдъ 3 – 4 дена, за която дата говоримъ, срока се свършва?

— Еталонъ азъ отъ банката не съмъ ималъ.

— А забѣлѣжка нѣмахте ли?

— Не.

— Вий заявихте ли да се направи справка, да ли е исплатилъ полицата. Не заявявахте ли, че подъ ваше поржчителство и на други едного, той, Алекс. Карагюлевъ, дължи толкова й толкова лева и че срока е тогава и тогава. Какви документи имате, които да вземете отъ банката за да подтвърдите това?

— Азъ не могж да зная, кога той може да исплати или да промѣни полицата. Защото, щомъ той прѣдстави други поржчителъ, първата полица може да истѣгли и да я промѣни.

— Значи вий сте искали да отхвърлите поржчителството отъ тази полица, да освободите собственния си кредитъ, и това считахте за важна работа?

— Да, за много важна работа.

— Кога пратихте писмото?

— Около 5 или 6 Декемврий 1890 г. Но азъ искахъ да си освободя кредита прѣдъ банката прѣди падежа на тази полица. А кога именно бѣше срока, не зная добрѣ. Дали въ срѣдата или въ края на мѣсецъ Декемврий -- не зная.

Чл. подпол. Галунски: Карагюлевъ казва, че прѣзъ Януарий мѣсецъ 1891 год. дошелъ при васъ, и вий сте му поржчали да каже на брата си Александра да доде за важна работа?

Подсжд. Македонски: Това бѣше въ началото на Декемврий мѣсецъ 1890 год.

Прѣдсѣд.: Казахте, че на 5 или 6 Декемврий биле дадени и писмата к вѣстницитѣ?

— Да, всичко.

— Но братъ му казва, че това било прѣзъ Януарий мѣсецъ 1891 год.?

— Азъ помня че бѣше прѣзъ Декемврий, а не прѣзъ Януарий.

Защ. Д. Марковъ: Да се попита подсѫдимия Македонски, кога е напусналъ Алекс. Карагюлевъ София, кой мѣсецъ, дата и година?

Подсѫд. Македонски: Не могѫ да зная.

— Да се пита подсѫдимия Алекс. Карагюлевъ, кога окончателно е напусналъ София и се прѣмѣстилъ въ село Петричъ?

Подсѫд. А. Карагюлевъ: Окончателно азъ се прѣмѣстихъ отъ София и отидохъ въ Петричъ на 28-й Февруарий 1891 год.

— Кога сте ходили на пощата и порѫчали да ви се пращатъ писмата въ Петричъ?

— Това бѣше въ мѣсецъ Декемврий 1890 год. когато се прѣселвахъ въ село, и въ тоя промежутокъ зарѫчахъ да ми се пращатъ писмата въ село.

— Когато отидохте въ пощата, какъвъ бѣше порядъка, и отъ улицата човѣкъ може ли да прави распорѣждание?

— Азъ казахъ за това на самия разсиленъ. Пита ме гдѣ живѣя, и го замолихъ, въ тия нѣкои дни, да прѣдава моитѣ писма на Македонски. Това бѣше прѣзъ мѣсецъ Декемврий 1890 год.

— Бѣше ли ви порѫчителъ Македонски прѣдъ Банката?

— Да, бѣше.

— Платихте ли вий тия пари?

— Не.

— Знаете ли че Македонски е осѫденъ да плати тия пари?

— Не зная.

Защит. Марковъ: Азъ моля да се запише това въ протокола, че порѫчителя Македонский солидарно е осѫденъ за тия пари, и какво е той — Македонски искалъ, като е викалъ Карагюлева, да си оттѣгли подписътъ ли? Защото за това има и призовки, и азъ, както тѣхъ, тъй и всички други книжа ще донесѫ тукъ да прѣдставя. За това, моля да се обясни всичко по тоя мой клиентъ. Отъ гдѣ е той зелъ пари?

Подсѫд. Македонски: Подъ порѫчителството на Цуцуманова и Кантарджиева земахъ 1000 лева отъ Банката. Не бѣхъ още свободенъ отъ порѫчителството на Карагюлева, изложихъ всичко въ заявлението си, и пакъ ми дадоха.

— Казаха ли му, че кредита му е испълненъ?

— Не. И самъ дадохъ заявлението, и ми се отпустнаха паритѣ?

— Прѣзъ мѣсецъ Августъ билъ ли е Македонски въ отпускъ?

— Бѣхъ.

— Кога се явяватъ чиновницитѣ въ пощата?

— Въ опрѣдѣленото врѣме. Но азъ съмъ стоялъ и прѣзъ нощьта да работя, защото най голѣма и важна работа съмъ занимавалъ. Като съ международни телеграмми, които съмъ и приемалъ и прѣдавалъ. Самото ми началство може да свидѣтелствува, че съмъ работилъ най-добрѣ, най-акуратно и честно.

— Познавате ли селянина, по когото пратихте писмото?

— Не могж да го позная.

— Това писмо запечатано ли бѣше?

— Не, обикновенно писмо, въ пликъ само турено.

— Колко по-кжсно доде брата на Александ. Карагюлева?

— Въ сжщото врѣме. Сутриньта доде писмото, и послѣ братъ му.

— Колко външни писма имаше за Алексан. Карагюлева. Единъ вѣстникъ, и двѣ писма, и пр. Изобщо колко нѣща е далъ на брата му.

— Единъ вѣстникъ и двѣ писма. И броевете на вѣстника слѣдваха. Едно или двѣ писма всичко бѣха. Точно не помня. Защото тѣ сж биле вжтрѣ между вѣстницитѣ. И като ми ги прѣдаваха, азъ не ги брояхъ.

— *Прѣдсѣд.:* Г-нъ Георги Великовъ! Вий се обвинявате въ това, че сте съставяли съзаклятие, съ цѣль да се прѣдизвика промѣнението на сжществующия държавенъ строй, което съзаклятие е получило едно начало на извършванието чрѣзъ покушението върху живота на Г-на Министра-Прѣдсѣдателя Ст. Стамболова и убийството, вмѣсто него, на М-ра на Финансситѣ Г-нъ Хр. Бѣлчева.

Признавате ли се за виновенъ въ това?

Подсжд. Георги Великовъ: Не се признавамъ за виновенъ, г-нъ Прѣдсѣдателю, за това, че азъ за убийството на г-на М-ра Бѣлчева едва на 16-й Мартъ узнахъ, слѣдъ обѣдъ. и то отъ една притурка на в. „Мале Новине.“ издаваемъ въ Бѣлградъ. И защото още, азъ не допущахъ. че ще се намѣратъ такива хора, които да прѣбѣгватъ къмъ подобни нѣща.

Прѣди да ми задавате други въпроси, азъ считамъ за нуждно да исповѣдамъ, че тукъ прѣдъ васъ не стои прѣстжпникъ, но

мжченикъ. Азъ съмъ мжченъ, г-да сждии, съ менъ е постжпвано така, както нико въ XIV-й вѣкъ не сж е постжпвало.

Азъ бѣхъ въ Бѣлградъ, както казахъ, на 20 Априлий заминахъ отъ тамъ за Тулча, за да зема семѣйството си и да го настаня въ Бѣлградъ, тъй като всичкитѣ ми прошения до Народното Събрание за помилвание останаха безъ послѣдствие. И най-нашѣтнѣ дохохъ до убѣждение, че не може да се доде въ България, и рѣшихъ да остана въ Бѣлградъ, да захвана нѣкоя работа въ Сърбия. На заминаванието си прѣзъ Русчукъ видѣхъ се тамъ на парахода съ пристава Нерезова, съ когото се познавамъ, че бѣхъ на длъжность прокуроръ въ Севлиево. Той доде при мене, пита ме какъ съмъ, за кждѣ отивамъ. Пита ме зная ли за случката въ София съ г-на Министра Бѣлчева, зная казахъ му. Жално, казахъ му, че има такива хора, достигнали до тази степенъ, да отиватъ чакъ до тамъ. Пристава Незеровъ си излѣзе изъ парахода отиде си и слѣдъ малко, ето че доде Градоначалника. Пита ме за кждѣ отивамъ, и ми каза, че ме искатъ българскитѣ власти. Азъ му казахъ, че толкова прошения съмъ далъ за да ми се допусне да остана въ България, но и до сега не ми е позволено, а сега какъ да ме иска тази власть. Сега, казахъ му, имамъ работа, отивамъ въ Браила за семѣйството си, нѣмамъ срѣдства, и за това може да се прядставя другъ пжть на властитѣ. Може-би, казахъ, българскитѣ власти да се съмняватъ, че зная за убийството на Г-на Бѣлчева. Градоначалника ми каза, че ако ме пусне сега, ще избѣгамъ. Казахъ му, че не може да избѣгамъ, и нещж, — нѣма за какво. Парахода тъкмо щѣше да замине за Тутраканъ, и казаха, по заповѣдь на Австрийский Генераленъ Консулъ въ Русе, отъ парахода да ме прѣдадятъ, което и стана, земаха ме отъ тамъ и ме докараха въ IV-й участъкъ. Тамъ отъ комисията задаваха ми се въпроси отъ 6 души, щото азъ не можахъ, не сварвахъ да отговарямъ тъй скоро на всички питания. Отъ веднажъ не ми се задаваха, но смѣсваха се много въпроситѣ. Послѣ ме предадоха на III-й участъкъ, дѣто ме туриха въ една маза, зимаха ми мушамата, не ми . . . .

Прѣдсѣд.: (Прѣкжсва го). Какво искате да се оплаквате ли?

Подсжд. Г. Великовъ: Не, но да расправя всичко.

— Тогава раскажете каквото знаете по дѣлото, по вашето

обвинение. А по оплакванието, вий напишете всичко това, направете заявление, и ний ще го приложимъ при дѣлото.

— Изобщо азъ искамъ да раскажа, какъ се е произвело слѣдствието.

— Г-нъ Прокуроръ! Имате ли да задавате нѣкои въпроси на подсѫдимия?

Прокурора: Г-нъ Великовъ! Вий расказвате, че сте истѣзавани, види се, да сѫ станали нѣкои и други истѣзания, да се е постѫпвало съ васъ нѣкакъ незаконно, инакъ не бихте расказвали подобни нѣща. Но за всичко това, вий могле сте да дадете заявление, ако е имало такова нѣщо, а не само сега да дохаждате тукъ да казвате, че така и така сѫ взети отъ менъ показания. Най-насѣтнѣ, закона ви дава право да направите заявление, и да кажите, че тия и тия работи не сѫ истини, за това и това, и кажете, кого е истина. Сега, ако намѣрвате, че не всичко е истина, кажете пъкъ, кое не е истина, кое е изтръгнато отъ васъ съ истѣзание.

Отъ кога емигрантурате вий?

Подсѫд. Г. Великовъ: Отъ 1886 г., 12 Декемвр.

— Защо емигрирахте?

— Прѣслѣдваха ме шайкитѣ зарадъ моя шурей Байчева. Бѣхъ въ Варна. Получихъ телеграмма да дода, и азъ мисляхъ, че чрѣзъ г. Стоилова ще сполуча да се отърве и шурей ми отъ шайкитѣ, отъ сопаджиитѣ.

— Какви сѫ тия шайки?

— Такива, каквито въ това врѣме сѫществуваха. Тогава вързуваха въ София сопаджии.

— У насъ не сѫществуватъ шайки, и такива се наказватъ. Азъ ви питамъ: защо емигрирахте, и защо ви прѣслѣдваха?

— Въ това врѣме ходиха хора цивилни и бияха. Азъ бѣхъ роднина на Байчева, и по причина зарадъ него ме прѣслѣдваха, и азъ емигрирахъ. Сетнѣ, живѣхъ въ Браила, родния ми градъ. Тамъ се занинавахъ съ политически работи. Издавахъ в. „Деветий Августъ“. Първитѣ му 3, 4 броя издадохъ съ собственни свои срѣдства. Сетнѣ издѣйствувахъ помощь отъ русския генераленъ консулъ въ Букурещъ. Въ този вѣстникъ се пишеше срѣщу властвующитѣ въ България, и за въстановлението на конституцията. До колкото знаяхъ и спорѣдъ силитѣ си пишѣхъ. Вѣстника бѣше опозиционенъ, но въ границитѣ на

закона, на българската конституция. Именно обяснявахъ законностьта.

— На Оттоманския ли законъ?

— Не, но на конституцията.

— На кого обяснявахте тая законность и пр.?

— На читателитѣ, които разбиратъ.

— Какъвъ бѣше вашия вѣстникъ?

— Опозиционенъ вѣстникъ, но въ границитѣ на закона.

— Каква программа имаше?

— Программата му бѣше, да указва незаконностьта на тогавашното правителство, и да приготви народа къмъ едно законно правителство.

— Не можахте ли това нѣщо да направите въ България?

— Тамъ можихъ, тамъ го направихъ.

— Какъ мисляхте, като изработихте да ви даватъ пари руситѣ? Защо ви ги дадоха?

— Защото трѣбваше пари.

— Значи имахте нѣкакъвъ интересъ?

—Не, защото ако пишахъ азъ, мислѣхъ, че пиша за въ интереса на българския народъ, а не русския.

— Сетнѣ дълго отидѣ ли този в. „Деветий Августъ"?

— Отиде до 1887 г., до края на мѣсецъ Февруарий. И сетнѣ азъ самъ прѣстанахъ да го издавамъ, не че нѣмахъ срѣдства, не за това, че прокарвахъ това, което се вършеше въ България, но че азъ, като по най-строгъ начинъ осждихъ появяванието на четата на Набокова, и за това понеже азъ получихъ выговоръ изъ Цариградъ отъ дѣда Цанкова, оставихъ вече да го издавамъ.

— Защо го кръстихте „9-й Августъ"?

— Азъ го бѣхъ кръстилъ „Народна Воля", и послѣ го промѣниха на „Деветий Августъ".

— Отъ гдѣ се промѣни?

— Отъ Букурещъ.

— Защо го кръстихте „Деветий Августъ"?

— Просто така.

— Не е ли за това, че ви е интересувало туй име?

— Безъ интересъ отъ това. Той бѣше „Народна Воля".

— Какво разбирате съ „Деветий Августъ"?

— Нищо освѣнъ име. Промѣнението стана послѣ, защото

отъ Букурещъ писаха, че трѣбва да бѫде „9-й Августъ“. И за това писа капитанъ Владимиръ Ивановъ.

— Значи да прикривате нѣщо. Излиза, че вий сте тълкували волята на онѣзи, които се намиратъ въ Букурещъ?

— Не, азъ не тълкувахъ волята на хората, защото не се съгласихъ съ тѣхното направление. Азъ прѣстанахъ да го издавамъ, защото ме осѫдиха за моята постѫпка. Писахъ имъ азъ, че не могѫ повече да го издавамъ, защото не одобрявамъ тѣхния начинъ на борбата. Казахъ имъ, че поле за борба въ България има много широко, че за българския народъ има много други срѣдства, за да се бори срѣщу правителството. Въ врѣме на изборитѣ може да протестира поне прѣдъ урнитѣ, и да покаже баремъ маломощието на правителството. Ето такава легална борба съмъ азъ водилъ.

— Вий давате име на вѣстника си, „Деветий Августъ“. Защо това? Какъвъ интересъ създава за онѣзи, които ви каратъ да го промѣните?

— Нѣма съмнѣние, че е именно деньтъ на детронитанието на Н. В. Княза Александра.

— Значи, това е станало за емблема, този денъ е такъвъ за да може да се прѣслѣдватъ други политически цѣли?

— Вѣстника нѣмаше такава программа, нѣмаше таквазъ цѣлъ.

— Значи, за да прославите 9-й Августъ. На ли така?

— Не е така, г-нъ Прокуроре.

— Щомъ прѣкръщавате вѣстника си на 9-й Августъ, значи ознаменувате единъ знаменитъ денъ. Ако е друго-яче, кандардисайте ме?

— Не могѫ да ви кандардисвамъ.

— У насъ пъкъ не величаятъ прѣстѫплението и испѫжданието на Княза и вѣстника ви е за тия, които го испѫдиха. И вий сте го прѣкръстили 9-й Августъ, какъ не било да се създаде знамѣнитъ денъ за потомството?

— Но, вѣстника е билъ съ друга цѣлъ.

— Азъ пъкъ ще ви кажа, че това е грѣшка. Вий сте получавали пари отъ чужди агентинъ за да издавате този вѣстникъ, и слѣдователно въ васъ се съставлява прѣстѫпление по 49-й членъ отъ Оттоманский Наказателенъ Законъ.

— Ако азъ съмъ издавалъ вѣстникъ, то е било въ чужда страна, и, ако това е съставлявало прѣстѫпление наказуемо,

можеше тамъ да ме сѫдятъ и накажатъ. Противъ държавата тукъ нищо не съмъ вършилъ.

— Въ София не сте ли идвали?

— Не. Отъ 1886 год., 12-й Декемврий, моя кракъ не е стѫпвалъ въ България. Щомъ прѣстанахъ да издавамъ вѣстника, заминахъ за Браила; и тамъ останахъ до 5-й Юлий 1889 год. Отъ тамъ отидохъ въ Сърбия, пратихъ прошение до Народното Събрание да ми се позволи да се върна, но пакъ не ми позволиха. Въ Нишъ каза ни се, че не можемъ да живѣемъ и тогава заминахъ пакъ за Браила, за да продамъ имуществата си.

— Въ Бѣлградъ каква обязанность сте имали спрямо емигрантитѣ?

— Никаква.

— Зарадъ тѣхъ не сте ли получвали 400 лева?

— Азъ не, а Теневъ и то въ Нишъ ги получи, и за поддържанието на емигрантитѣ не, а за друга цѣлъ.

— Каква именно?

— Отъ Парижъ пристигна Вълко Нейчовъ. Между другото искаше му се да се избере за народенъ прѣдставитель. Направи се за това проектъ, който се прати въ Петербургъ, одобри се, и прѣзъ мѣс. Декемврий 1889 година се получиха 1000 лева въ Бѣлградъ.

— Отъ кого?

— Не зная, но мисля трѣбва да сѫ отъ русското тамъ агенство. Защото Цанковъ нѣма. Съ тия пари ний се облѣкохме. Опрѣдѣлено бѣше да додемъ въ България прѣзъ м. Юлий. Но слѣдъ присѫдата на Паница, като видѣме настроението на духоветѣ какво е, ний се отказахме.

— Какво направихте съ тия пари?

— Облѣкохме се и платихме борчоветѣ си, защото, тѣ не бѣха 1000, а 4000 лева.

— Револвери не купихте ли?

— Азъ си купихъ.

— А какъвъ е този печатъ?

— Той е за свободна България. Направи се когато рѣшихме да додемъ въ България, но не сме го употрѣбили.

— А че като особенна партия ли щѣхте да додете, и дѣ да отидете?

— Въ 4 окрѫзи бѣше рѣшено да влѣземъ: въ Трънский,

И за да не развали наполеонъ, поиска ми и азъ му дадохъ 5 лева.

Чл. майоръ Фичевъ:

„На сжщий за чизми . . . . 13.

„На Стояна „ . . . . 28.—"

Прѣдсѣд.: Изобщо съ облѣклото, дрѣшкитѣ, панталонитѣ, шаека синъ, бутуши, какви сж тия такива избиратели? Защо имъ сж именно такива дрѣхи, и то еднакви на всичкитѣ? Това е аскерска форма?

— Тѣ всичко сж два чифта чизми. Въ това не може да има съмнѣние, защото такива сж дрѣхитѣ.

— Но вий казахте, че по изборитѣ ще работите?

— Именно за това по-тѣсни дрѣхи се искатъ.

— Тукъ има щатски лица въ публиката, има ли нѣкой съ чизми?

— Тѣ сж всичко за 80 лева. Едни за менъ и едни за Тенева.

— Какви сж тия 28 лева?

— За чизмаря. Не бѣхме още зели чизмитѣ, а бѣхме ги само поржчали. И затова отъ веднажъ бѣха дадени тия пари.

Чл. Майоръ Фичевъ: (Чете):

„На сжщия . . . . 4—

„На Топузъ Коцича . . . . 4—

„Стояна . . . . , ... 24—

„Топузъ-Коцича . . . . 10—

„Сжщий. „ . . . . 6—"

Прѣдсѣд.: Какви сж тия по 4, по 4 лева?

— Той ми поискваше, защото не му ги платихъ отъ веднажъ.

— Кжрпежъ да не е имало?

— Не, нѣмахме. За новитѣ чизми.

Чл. Майоръ Фичевъ: (Чете):

„За Калчева . „ . . . . 6·25."

Прѣдсѣд.: Кой е този Калчевъ?

— Емигрантинъ.

— Какъ се казваше още?

— Цвѣтко.

— Какъ право се казваше?

— Не зная. Той бѣше дошелъ ... аваше за стра-

далецъ. За него ми казваха, че той билъ писалъ заплашително писмо, за това арестува ли го, и той отъ болницата избѣгалъ.

— Вамъ се дадоха пари за агитация по изборитѣ, а вий кого дѣ срѣщнете, облпчате?

— И той бѣше вътрѣ въ това число. Всичко 8 души бѣхме. Той е родомъ отъ Елена, билъ е юнкеръ, и замѣсенъ по Паницовото дѣло. Лукановъ ми каза, че билъ писалъ нѣкому заплашително писмо, и за това го затворили.

— На колко е години.

— Той бѣше на 22 — 23 години.

— Та и него зимахте съ васъ си?

— Всички колкото бѣхме.

Чл. *майоръ Фичевъ*: (Чете):

„Маджункову за чизми	5 —
„За нашия шаекъ шито.	2.55
„Маджункову за чизми	7 —
„Цвѣтку Радкову.	75 —

Прѣдсѣд.: За какво сѫ тия 7 лева?

— За стари чизми.

— А 75 лева?

— Тѣ сѫ дадени на Радкова отъ Трънъ за да си плати бирчоветѣ и дрѣхитѣ. Защото, той имаше мания да има повече джобове отъ колкото ний. Той бѣше прѣдприемачъ. Изглѣждаше младъ, но трѣбва да има 40 години. Има и кѫща и сѣмейство въ Трънъ.

— Колко души бѣхте всичко?

— Ний бѣхме всичко 8 души.

— Кои и кои?

— Азъ, Ст. Теневъ, Конст. Маджунковъ, Калчевъ, Цвѣтко Радковъ, Антонъ Стояновъ, Иванъ Козаровъ и Вълко Нейчовъ.

— Има ли нѣщо тукъ за Вълка Нейчовъ?

— Не, той имаше пари.

— Маджунковъ отъ кѫдѣ е?

— Родомъ отъ Щипъ, Македония.

— На каква възрасть?

— 37—38 годишенъ.

— Жененъ ли е?

— Да, жененъ, има едно дѣте, което е въ Дубница, гдѣто той е билъ учитель.

— Защо е напусналъ Дубница?

— Той расправя, че оставилъ Дубница по причина на дѣлото при първитѣ избори за прѣдставители на Великото Народно Събрание, когато е станало убийството на Грънчарова.

— Теневъ отъ кждѣ е?

— Той е отъ Търново. Билъ е началникъ на отдѣлението при Министерството на Вжтрѣшнитѣ Дѣла; билъ окржженъ управителъ въ Севлиево, Русчукъ и пр. и на-послѣ е билъ Силистренски Окржженъ Управителъ.

— Той е значи, който направи бунта тамъ?

— Да, той.

— Цвѣтко Радковъ, Калчевъ и другитѣ отъ кждѣ сж?

— Радковъ е отъ Трънъ; Калчевъ отъ Елена, Антонъ Стояновъ отъ Кюстендилъ, на каква работа е билъ — не зная. Защото азъ се запознахъ съ него въ Нишъ. Тамъ той бѣше на служба по желѣзницата, и се ожени въ Нишъ.

— А Иванъ Козаровъ и другитѣ?

Ив. Козаровъ бѣше Окржженъ Управителъ въ Трънъ, Севлиево и Ловечъ. Той е родомъ отъ Калоферъ. Мисля, и той да е избѣгалъ по дѣлото въ Дубница, по убийството на Грънчарова въ врѣме на изборитѣ. Той имаше позволение да се завърне въ България.

— Само тия ли сж хората, които Драганъ Цанковъ испраща да агитиратъ и поддържатъ изборитѣ въ България, и за това имъ се отпуснали срѣдства прѣзъ агенството?

— Азъ казахъ, че всички тия бѣхме, които щѣхме да влѣземъ въ България да работимъ по изборитѣ.

— Е, че до толкозъ ли е неопитенъ по изборитѣ Др. Цанковъ, че да праща васъ тукъ, вий да поддържате изборитѣ?

— Види се билъ е убѣденъ, че можемъ да направимъ нѣщо, и за това ни праща. Но ний като видѣхме, че ще срѣщнемъ прѣпятствия, отказахме се.

— Вий знаете, че като съ голѣмо влияние човѣкъ може да направи нѣщо за себе си по изборитѣ. Ами вий като такива скитници какъ щѣхте да повлияете?

— Сега можехме ли или не можехме, то е друго; само врѣмето щѣше да покаже. Но ний разбрахме срѣдствата и мѣркитѣ вети по изборитѣ, и за това се отказахме.

Чл. Майоръ Фичевъ: (Чете):

„За калпаци . . . . 15·50

„ Закуски . . . . 1·25

„За Маджункова . . . . 5·—
„ На Ивана за смѣтка на Радкова . . . 2·—
„ Телеграмма . . . . 3·75
— На фотографа . . . . 5·—
— Манджункову. . . . . 16·—
„За Калпаци . . . . 20·85
„ Сѫщото . . . . 72·80
„ Човала. . . . . —·60“

Прѣдсѣд.: Човали защо ви бѣха?

Подсѫд. Г. Великовъ: Той е единъ само човалъ. Азъ не го купихъ, а Радковъ го купи за 3 гроша.

Чл. подпол. Кутинчевъ: Кога е писалю тевтерчето ви?

— 1890 год., 13-й Мартъ почва.

— А васъ кога ви арестоваха?

— Менъ арестоваха на 21-й Априлий 1891 г. Зимаха ме отъ парахода.

— *Чл. Майоръ Фичевъ*: (Чете):

„Иванъ Козарову . . . . 150 фр.“

Прѣдсѣд.: За какво сѫ тия пари?

— За дрѣхи. Той си купи готови дрѣхи, че бѣше Български Великъ-денъ.

Чл. Майоръ Фичевъ; (Чете):

„За шаека за Цвѣтка . . . . 29·30
„За лѣкарство . . . . 29·95
„Теневу . . . . 5·—“

Прѣдсѣд.: Защо трѣбваше на вашата компания това лѣкарство?

— Ний бѣхме тръгнали, а азъ бѣхъ болѣнъ, и тия лѣкарства бѣха за менъ.

Чл. Майоръ Фичевъ: (Чете):

„Хартии, пари и проч. . . . . 6·60
„Лой и кутия . . . . 1·30“

Прѣдсѣд.: Тази лой защо бѣше на избирателитѣ?

— Тя е за менъ, че краката ми се потятъ.

Чл. майоръ Фичевъ: (Чете):

„За паласки и футрясъ . . . . 12.50“

Прѣдсѣд.: Паласки защо бѣха на избирателитѣ?

— Защото азъ си бѣхъ купилъ револверъ и бинокль; за тѣхъ бѣха.

Чл. майоръ Фичевъ: (Чете):

„За кръстове“ . . . . 20.—“

Прѣдсѣд.: Защо ви сж тия кръстове?

— За да се носятъ на гърдитѣ. Тѣ бѣха едни малки кръстчета срѣбърни.

— Зарадъ да се познавате ли?

— Не. Но, ако единъ доде отъ едно на друго мѣсто, този човѣкъ, който доде, да се знай, че е нашъ човѣкъ.

Чл. майоръ Фичевъ: (Чете):

„За портретитѣ . . . . 35.—“

Прѣдсѣд.: За какви портрети?

— За нашитѣ портрети.

Чл. майоръ Фичевъ: (Чете):

„Калчеву за револверъ и други потрѣбности франка златни . . . . 60·—

„Цвѣтку Радкову . . . . 21·25

„За Маджунковъ . . . . 54·—

„Общъ дългъ на Сотира. . . . . 1·20

„За шумка . . . . 6·80

„Солници и гаванки . . . . 2·70

„За баня. . . . . 3·—

На Радкова. . . . . 10·—“

Прѣдсѣд.: Азъ пакъ не мога да се установя на тази мисълъ, какъ мисляхте вий да агитирате, когато и да сте хора влиятелни, то кжщи нѣмате, не можете да ходите свободно, а пъкъ си земате солници, гаванки, и пр. като че по кжра ще ходите. Какъ щѣше да става тази ваша агитация по изборитѣ?

— Азъ и Вълко Пейчовъ щѣхме да отидемъ въ Поибрѣне, а другитѣ другадѣ.

Чл. майоръ Фичевъ: (Чете):

„Ранкову фр. златни . . . . 40.—

„За револверъ. . . . . 25. —

„За единъ компасъ . . . . 2.—

„За опинци. 6.50

„На Радкова. . . . . 10.—

„Маджункову . . . . 2.—

„Ангелову 2.40

„За телеграмма 1.60

„Маджункову . . . . 12.—

„За шапки . . . . 14.—

„Маджункову . . . . 8.—
„За билети, пжтни разноски и въ Бѣлградъ до $^{10}/_{IV}$ 68.30
„За панталони . . . . 22.—
„За печатъ . . . . 16.—“

Прѣдсѣд.: Маджунковъ какъвъ бѣше?

— Учителъ

— Нашитѣ учители съ царвули не ходятъ?

— Но той е наученъ да ходи съ царвули.

— Като казвамъ учителъ, не казвамъ, че пѣша прѣхвърли балкана, а съ каруца и желѣзница.

— Съ каруца и желѣзница може да отиде този, който има позволение за въ България.

Амчи какъ така ще ходите да играете, когато у насъ има администрация?

— Ний щѣхме да се криемъ. Ако власть има, ний пъкъ знаяхме, че има хора, които съчувствуватъ на опозицията, и ний щѣхме да се криемъ у тѣхъ, и за това трѣбваше да се криемъ, че администрацията може да ни улови. Ний нѣмаше да събираме съборъ отъ 50 или 100 души. Такава е нашата агитация, така именно мислѣхме да правимъ ний. Но отъ послѣ, като се убѣдихме, че не ще може да се сполучи, за това се и отказахме.

— Какъвъ е този компасъ? Види се, за да знаете кадѣ отивате. Защо ви пъкъ той бѣше?

— Той е мой, като съмъ го купилъ. Ето го. (Показва на кордона и часовника си).

— Разбира се, щомъ сте мислили да ходите по горитѣ, трѣбваше да имате и компасъ.

Защо ви бѣха шапки. Нѣмахте ли си?

— Шапки имахме синца, но работата е, че искахме да бждемъ всички съ еднакви шапки.

— А печата защо ви бѣше?

— Печата щѣше да служи за писма.

— Този ли е (показва го)?

— Той е сжщия. Зная го.

Чл. майоръ Фичевъ: (Чете):

„Разноски въ Бѣлградъ . . . 208.70“.

Прѣдсѣд.: Защо сж тия разноски?

— Искаха да ни испждятъ изъ Бѣлградъ, за това пъкъ

работихме и убѣдихме правителството и то ни позволи да бѫдемъ въ Нишъ.

— Дѣ бѣше вашето сѣдалище?

— Никждѣ.

— Е, защо ви бѣше и печатъ?

— За да го прилагаме на писмата, когато пишеме на приятели отъ градъ на градъ, отъ село на село, като додѣхме въ България.

— Прѣдсѣдателъ имаше ли този вашъ комитетъ?

— Нѣмаше.

— А Цанкова не считахте ли за такъвъ?

— Не. То бѣше просто да имаме печатъ, а не печатъ като на партия, и, като се прати писмо нѣкому, да се не каже, че е отъ частно лице, но че е отъ нѣкждѣ.

— Имахте ли опрѣдѣлени кандидати за да се избиратъ?

— Това щѣше да се остави на приятелитѣ, тѣ да опрѣдѣлятъ кандидатитѣ.

— Но между другитѣ кандидати имахте и омигранти, като Цанкова. Отъ тѣхъ не земахте ли въ видъ да имъ турите кандидатурата?

— Не. Но разбира се, че можехме да положимъ и тѣхнитѣ кандидатури. И, ако се успѣеше да се изберемъ, то волею неволею правителството тогага щеше ни позволи да додемъ въ България, — и влѣземъ въ камарата.

— Ако бѣхте сполучили да имате болшинството, как щѣхте да правите въ камарата?

— Щѣхме да мислимъ. Ний мислѣхме да изберемъ хор опозиционни, между тѣхъ и ний, за да можемъ послѣ да влѣземъ и ний въ България?

Чл. майоръ Фичевъ: Какви депутати ще бѫдете вий ем гранти? Вий не можете да влѣзете въ България, а ще влѣзе въ камарата? Правителството ви е запрѣтило да влѣзете България, въ такъвъ случай, каква полза отъ това, че ще изберете?

— Веднѫжъ избранъ за депутатъ, азъ съмъ неприкоснове

— Лъжете се въ това.

— Мисляхме, че Народното Събранее ще подтвърди нитѣ избори. Това поне мисляхме.

Чл. майоръ Фичевъ: (Чете):

Калчеву	10—
Маджункову	6—
Калчеву	10—
Козареву за пжтни.	20—
Разновки въ Прокупле	25—
На Алекса	45—
На „	200—
Маджункову	10—“

Прѣдсѣд.: Кой е този Алекса, и защо и нему дадохте тия пари?

— Той е чиновникъ.

— Какъ се казва още и какъвъ чиновникъ?

— Алекса Богосавлевичъ. Той бѣше телеграфенъ чиновникъ въ Прокупле. Като мислѣхме да додемъ въ България, мислѣхме да моженъ да земемъ и сърбски паспорти. Познавамъ се съ него, говорихъ му за това и той ми каза, че може още да бждатъ подписани отъ Окржжното Управление. Това бѣше по-напрѣдъ; сетнѣ писахъ му нѣколко пжти за работата, но той не отговори. Най-сетнѣ ходихъ въ Прокупле и той ми каза, че ще бжде по-послѣ, като ми поиска 40 лева. Отъ тамъ заминахъ за Нишъ. Слѣдъ нѣколко дни писахъ, отговоръ нѣма; пакъ отидохъ, но пакъ ги нѣма тия паспорти и почва да се извиняса. Но каза: можешъ ли да ми дадешъ 200 лева, а че като получа жалвание, ще ви ги върна, заедно съ паспортитѣ. Срѣщу тия пари, ето азъ имамъ въ мене си и неговия бенокль, часовникъ и ланецъ. Щото тия пари му ги дадохъ срѣщу златенъ часовникъ.

Чл. майоръ Фичевъ: (Чете):

„Маджункову за Младжа	4·—
Писмо за Бендерева	1·10
За плика	—·50
Писма за Руссия	4·20“

Прѣдсѣд.: Какво е това писмо за Бендерева?

— Груевъ ми писа, че, ако е възможно да събера свѣдения за . . . .

Прѣдсѣд.: Нѣма нужда отъ тия подробности.

Подс. Г. Великовъ: Писмото бѣше отъ 18 коли. Исканитѣ свѣдѣния бѣха, за какво впѣчатление е направило на населението въ Сърбия, прѣвземанието на Пиротъ.

Чл. поди. К,тинчевъ: Тия дрѣхи шаечени, които сте правили, носихте ли ги и въ Сърбия?

— Носихъ ги даже и въ Браила.

— Тукъ съ тази ли дрѣха бѣхте?

— Да. И сега е тукъ.

— Така точно въ годината колко пѫти сте я обличали?

— Най-много нея нося.

— Тукъ ли е сега тъзи дрѣшка?

— Да, въ затвора.

— Тя е правена въ 1890 г. и сега още я носите?

— Да. Тя е тукъ при насъ, дѣто ни държатъ.

Прѣдсѣд.: Тукъ дѣто сте затворени?

— Да.

— Утрѣ да я донесете.

Прокурора: Г-нъ Великовъ! Вий казахте, че сте получили отъ Бѣлградъ 1000 лева, а за да ги направите 4000 лева, отъ гдѣ зехте останали 3000? Дадохте вий часть, сѫщо В. Нейчовъ и другаритѣ ви?

Подсѫд. Г. Великовъ: Отъ Бѣлградъ получихме 1000 лева, а азъ имахъ още 900 лева частни пари.

— За да получите тия 1000 лева вий прѣдставихте тамъ на Цанкова въ Руссия, че ще се занимавате съ агитации въ България?

— Да! Трѣбваха пари освѣнъ за агитация, но и за облѣкло, пѫтни разноски и пр.

— Въ расхода е указано: разноски по дѣлото, за револвери и пр., защо ги пишете *разноски по дѣлото?*

— Азъ казахъ, че всичко пишехъ за да зная колко пари сѫ расходвани отъ общата сумма и колко частни. Тамъ има писани и такива дрѣбни разноски, като за баня.

— Вий виждахте, че съ тия 1000 лева нѣма да свършите работа, защо не искахте по-голѣма сумма?

— Толкова дадоха, толкова и приехме. Повече не дадоха.

— Сетнѣ вий дадохте пари въ заемъ на нѣкой си Акадацки.

— На Войнова дадохъ въ заемъ отъ мои пари, когато бѣше дошълъ въ Нишъ, да прѣкара праздницитѣ, но той ми ги върна.

— Тогава като ги давате въ заемъ, защо ги пишете разноски по дѣлото?

— Казахъ, че всичко което съмъ харчилъ съмъ писалъ, било отъ общи, било отъ частни пари.

— Но общитѣ пари сж малко, защо давате въ заемъ и ги пишете разноски по дѣлото?

— Азъ ви казахъ, че всичко което харчахъ пишахъ въ общата смѣтка.

— Човѣкъ, който води смѣтка за общи и частни суми вий знаете, че трѣбва да се водатъ отдѣлно, защо ги пишете общо?

— Всичко, което съмъ расходвалъ въ туй врѣме, било за частни равноски, било за пари въ заемъ, забѣлѣжени сж въ тая рубрика.

— Вамъ отпущатъ малка сумма, за най-необходимитѣ нѣща, а вий расходвате пари за астраганени шапки, за срѣбърни кръстове, когато между васъ има хора бѣдни?

— Кръстоветѣ струваха $2^1/_2$ лева. Паритѣ бѣха на расположение на другаритѣ ми, искатъ астраханени калпаци и кръстове не можемъ да имъ откажемъ. Азъ за моитѣ дрѣхи пари не искахъ.

— Това свидѣтелствува за едно нѣщо, че сте расходвали много, когато е имало между васъ хора, които не сж имали хлѣбъ да ядатъ.

— Азъ не говоря за бѣдни.

— Това не може да се вѣрва.

— Азъ казвамъ, че е така.

— Вий казахте, че печата сте биле заржчали, за да водите корреспонденцията, да ви служи единъ видъ като знакъ за партията?

— Да.

— Но както излиза тоя печатъ, заедно съ всичкитѣ книжя, трѣбва да стои у единъ човѣкъ, който да е главатаръ на партията. Кой ви бѣше главатаръ?

— Ний не размислихме за главатаръ у кого да стои печата и книжата. Оставаше като минемъ въ България, да се реши кой пунктъ да изберемъ за централенъ.

— Значи, щѣли сте да изберете пункъ и единъ човѣкъ да ви заведва всичката работа, съ една дума отъ тамъ да дѣйствувате?

— Да.

— Щомъ той не знаеше тогава фразата: „дрѣхитѣ сѫ скроени“, дава обратно понятие?

— Едно писмо може да се тълкува всѣкакъ.

— Карастояновъ дълго ли врѣме стоя въ Нишъ?

— Два деня.

— Като за каква миссия бѣше дошелъ Карастояновъ въ Нишъ.

— Не зная.

— Азъ мисля г-нъ Великовъ, че двама еднородци, въобще познати или не, съ особенно удоволствие се срѣщатъ въ странство, даже и да сѫ имали враждебность по между си, ще я забравятъ и ще си поприкажатъ. Това се знае отъ опитъ. Слѣдователно, да дойде г-нъ Карастояновъ въ Нишъ и да не го запитате защо е дошелъ, това не е естественно, още повече, че вий като емигрантинъ и се интересувате да знаете, какво става въ княжеството и за какво е дошелъ Карастояновъ?

— Азъ не съмъ любопитствувалъ да науча отъ него, защо е дошелъ въ Нишъ и по каква цѣль.

— Положително ли помните, че не сте го питали за какво е дохождалъ.

— Положително.

— Но-нататъкъ пишете въ писмото: „не смѣя да се простирамъ“, защо пишете това?

— То е за да скратя писмото.

— Защо казвате „не смѣя“, а не „не можя?“

— Азъ мисля, че все едно значение има „не смѣя“ или „не могѫ“.

— Въ българския язикъ не е така.

— Азъ ви казахъ, че едно писмо може да се тълкува отъ човѣка, както обича.

— Съ Карастоянова отъ кога се познавате?

— Отъ 1880 година.

— Въ приятелски ли отношения сте биле?

— Просто добръ день, далъ ти Господъ добро.

— Шапочно знакомство.

— Да.

— На мухабетъ, на гуляй съ него не сте ли биле и не сте ли си приказвали нѣкакъ си по-искренно?

— Не.

— Друго зимание—давание освѣнъ шапка имали ли сте?

— Не.

— Ангажиралъ ли ви е той на нѣкаква признателность или благодарность?

— Освѣнъ за шаека никаква друга благодарность.

— Било ли е нуждно вий съ почить да се отнасяте къмъ него.

— Азъ съмъ билъ вѣжливъ спрямо хората, които сѫ биле вѣжливи спрямо мене. Азъ не могѫ да бѫда грубъ.

— Най-послѣ вий довършвате писмото съ думитѣ: „вашъ отъ сърдце прѣданъ". Това е единъ комплиментъ?

— Да.

— Кой е стареца за когото спомѣнувате въ писмото?

— Дѣдо Цанкова. Писахъ на Карастоянова, безъ даже Цанковъ да ми е писалъ.

— Казвате „поздравляватъ ви приятели", кои сѫ тия приятели?

— Поздравлявахъ го отъ Тенева, съ когото се познава и отъ Маджункова. Въобще, както се пише, „много здравие отъ приятели", безъ даже нѣкой отъ тѣхъ да ми е казалъ за това.

— Освѣнъ съ васъ, съ другиго не се ли е срѣщалъ Карастояновъ, съ Козарова или съ другиго?

— Азъ казахъ, че само съ мене и Тенева се срѣща.

— Кой е тоя Стефанъ, който билъ заминалъ за Бѣлградъ?

— Стефанъ Теневъ, който отиде да земе пари отъ Бѣлградъ.

— Знаеше ли Карастояновъ за тия 1000 л.?

— Не знаеше.

— Интересуваше ли се Карастояновъ да знае гдѣ се намира Теневъ?

— Не се интересуваше, но азъ като приятель, писахъ му.

— Какво се разбира отъ тия думи: „Стефанъ замина по работа за Бѣлградъ?"

— Какво може да се разбира? Т. е. че шаека испратенъ за мене и за него пристигна, но ако Теневъ не му е писалъ за него, то явявамъ му, че той замина за Бѣлградъ.

— Вий казахте, че сте имали съ Карастоянова повръхностно приятелство и сте се отнасяли спрямо него въ крѫга на вѣжливостьта, колкото е било възможно, а нѣкоя особенна интимность не сте имали. Тъй щото вий сте приятели, а не другари съ Карастоянова?

— Да.

— Когато пишете на брата си, какъ се подписвате?

— Георги.

— На жена си?

— Георги.

— На другари и роднини?

— Георги.

— Тукъ пишете „вамъ отъ сърдце прѣданъ, Георги". Защо не пишете Георги Великовъ?

— Защото такъвъ е моя обичай, на човѣкъ, съ когото се познавамъ, обичамъ да се подписвамъ Георги. Не съмъ ималъ правило какъ да се подписвамъ.

— Не е ли било цѣльта, че писмото ще мине подъ цензура?

— Такова нѣщо не съмъ мислилъ, защото зная, че тайната на корреспонденцията не само въ България, но и въ други държави е неприкосновенна.

— Да! Но вашето писмо почнува съ „любезний" и свършва съ прѣданний. Това е другарство.

— Азъ ви казахъ, какъ съмъ го написалъ. Може да го земете за другарство, или както щете, но азъ казвамъ, че съ Карастоянова нѣмамъ особенни интимни отношения.

— По пощата ли получихте шаека, или нѣкой ви го донесе?

— Шаека бѣше испратенъ до единъ коммиссионеръ Иоца Ивановичь, а тоя послѣдния ми каза, че имамъ писмо отъ Карастояновъ и шаекъ испратенъ за мене.

— Отъ тукъ кой го е прѣдалъ?

— Не зная.

Чл. Майоръ Фичевъ: Г-нъ Великовъ! Когато бѣше Карастояноъ въ Нишъ, вий говорихте ли му, че ще дойдете въ България именно за да агитирате по изборитѣ?

Подсжд. Г. Великовъ: Не. Защото, когато бѣше Карастояновъ въ Нишъ, това бѣше прѣзъ Февруарий. Ний дѣйствително бѣхме прѣдставили тогава тоя проектъ на Цанкова и не знаяхме да ли ще го одобри или не, за туй не считахме за нуждно да му се говори. Въобще съ Карастоянова не съмъ говорилъ по политика.

— Кое врѣме получихте одобрение на вашия проектъ?

— Въ началото на Мартъ бѣше съобщено, че се одобрява и че пари ще се отпуснатъ. Послѣ получихме телеграмма отъ Бѣлградъ да отиде Теневъ да земе паритѣ.

— Отъ кого получихте телеграммата?

— Не зная отъ кого бѣше.

— Отъ гдѣ, отъ Руссия или отъ Бѣлградъ?

— Отъ Бѣлградъ.

— Г-нъ Миларовъ! Вий чухте, че Георги Великовъ се издаде за родитель на „9 Августъ“, а вий казвате въ дневника си, че чрѣзъ тоя вѣстникъ изнесли сте на плещитѣ си Д. Поповъ централния. Желая да зная, кой е издавалъ тоя вѣстникъ.

Подсжд. С. Миларовъ: Великовъ бѣше притѣжатель и отговорникъ на вѣстника, азъ и Д. Поповъ сътрудничествувахме, т. е пишехме въ вѣстника само, че нѣмаше други. Г. Великовъ имаше работа, та нѣмаше врѣме много да списва. Азъ имахъ до нѣкждѣ право, да считамъ себе си — понеже азъ съмъ го списвалъ — че тоя вѣстникъ азъ съмъ издавалъ.

— Каква бѣше программата на тоя вѣстникъ и защо му турнахте името „9 Августъ?“

— Така като г. Великовъ бѣше притѣжатель и отговорникъ на тоя вѣстникъ, азъ смѣя да остава нему да отговори на тоя въпросъ.

— По-напрѣдъ „Народна-Воля“ ли бѣше името на тоя вѣстникъ?

— Не помня добрѣ, но чини ми се, че имаше такова нѣщо.

— Не помните ли, че „Народна-Воля“ е замѣнена съ „9 Августъ?“

— Не мога да си спомня точно. Тия работи бѣха въ началото на 1887 г.; но човѣка, който може да даде свѣдѣния за тѣхъ е на лице, именно г. Великовъ.

— Вий чухте, че г. Великовъ получилъ писмо отъ капитана Иванова да промѣни името на вѣстника, такова нѣщо не си ли спомняте?

— За такова обстоятелство не си спомнямъ. Въ онова врѣме до колкото помня, „Народна-Воля“ се замѣни съ „9 Августъ“. Освѣнъ „Народна-Воля“ имаше още едно название: „Да се разберемъ“, но отъ гдѣ излѣзе това име не помня.

Чл. майоръ Фичевъ: Г-нъ Великовъ! Вий издавахте вѣстника на български езикъ?

Подсжд. Г. Великовъ: На френски и на български езикъ.

— Какъ го распространявахте въ България, запрѣтенъ ли бѣше и кои ви бѣха читателитѣ?

— Зная, че го испращахме, но конфискуваха ли го или не, не зная. Вѣстника бѣше прѣдназначенъ по-вече за външния свѣтъ, за туй имаше у него френска часть.

— Какъ го испращахте, по пощата или не?

— Тая работа не бѣше моя, съ нея се занимаваше Байчевъ. Вѣстника се испращаше на познати хора, днесъ се пратеше на едного, утрѣ на другиго.

— „19 Февруарий“ кой го издаваше?

— Миларовъ.

— *Подсжд. Миларовъ*: „19 Февруарий“ се издаваше отъ мене и Д. Поповъ.

— Каква программа имаше?

— Программата бѣше оппозиционна, въ смисълъ на ония принципи, върху които почива опозицията, именно, възстановление на конституцията и възстановление на добри отношения съ Руссия. Тия бѣха главнитѣ основания.

— Въ вашия вѣстникъ, какъ глѣдахте на 6 Септемврий, като на противонародно дѣло и осжждахте ли послѣдствията му?

— Не глѣдахме като на дѣло противонародно, но глѣдахме, като на една погрѣшка такава, която трѣбваше да има подиръ себе си фатални послѣдствия за България. Глѣдахме на това така още прѣди издаванието на вѣстника „19 Февруарий“. Но тия наши убѣждения не бѣха за 6 Септемврий, за това нѣмаше и приказка, тоя въпросъ бѣше заминалъ. Главно скърбяхме за онищожение свободата въ България, скърбяхме и за унищожение вѣковнитѣ ни свързски съ Руссия.

— Прѣдлагали ли сте въ вашия вѣстникъ срѣдства за подобрѣние отношенията на България съ Руссия?

— Отъ хинина, който съмъ зималъ днесъ, главата ми шуми; за туй ще имате добрината да ме вѣрвате, че сега не могж да си спомня, какво съмъ писалъ прѣди 5 години. Ще ме извините — не могж. Ако бѣхъ билъ по-спокоенъ, щѣхъ да отговоря на всичко, но сега задоволете се съ това което казахъ.

— Желая да зная, защо избрахте името „19 Февруарий“?

— „19 Февруарий“ е историческа дата, прѣзъ която е минала новата наша история. За мене лично, но и за цѣла България, тая дата е много знаменателна, защото заедно съ нея е свързана и надѣж[illegible] Македония.

— Въ коя година почна да се издава вѣстника „19 Февруарий“?

— Точно не помня, въ 1887 или въ 1888 г.

— Да ли туй име нѣма свързка съ Русчушкия „19 Февруарий“?

— Азъ ви отговорихъ на какво почива това название, а да ли има свързка или не съ Русчушкия 19 Февруарий, това азъ не зная. Възможно е да го тълкувате, както щѣте, не е моя отговорностьта, какъ може да се прѣтълкува.

Прѣдсѣд.: Лепавцовъ! Слушали ли сте името на Великова?

Подсжд: С. Лепавцовъ: Първи пжтъ на 10 Юлий въ коммиссията, когато ми показаха тефтерчето.

— Ил. Георговъ не ви ли е говорилъ за Великова?

— Не.

— Това обстоятелство сте го споменали на прѣдварителното слѣдствие.

— Мене показаха едно писмо съ подписъ Георги и ме питаха, кой е тоя Георги, азъ казахъ не зная. Казаха ми да не е Великовъ, казахъ може да е.

Чл. подполк. Кутинчевъ: Г-нъ Великовъ! Въ писмото си до Карастоянова казвате „поздравява ви стареца“. Защо сте писали това?

— Просто искахъ да му направа единъ комплиментъ, че го поздравлява ужъ и стареца, но въ сжщность това е бошъ лафъ.

Прѣдсѣд.: Какъ мислите, да ли това съставлява комплиментъ за Карастоянова? Цанковъ може да е свѣтецъ за едного или другиго, а за Карастояновъ какъвъ може да се счита.

— Азъ като мисля, че за мене е свѣтецъ, мисляхъ, че може да го почита и Карастояновъ. Мисля, че дѣто Цанковъ трѣбва да се почита отъ всички българи — той се е борилъ за България.

— Знаете ли Карастояновъ да е ималъ добри отношения съ Цанкова.

— Зная, че Карастояновъ го е познавалъ.

— Вий казвате, че поздравлението на Карастоянова отъ Цанкова било комплиментъ. Какъ мислите, удоволствие ли е съставлявало това за Карастоянова?

— Азъ не зная, удоволствие ли е съставяло за него.

Чл. подполк. Кутинчевъ: Карастояновъ, когато бѣше въ Нишъ, кждѣ се срѣщнахте, кждѣ ядохте, въобще какво правихте?

Подсжд. Г. Великовъ: Карастояновъ дойде у моята квартира, заедно съ Тенева и ме завари, когато азъ избирахъ материя за дрѣхи. Послѣ излѣзохме, расходихме се изъ града и той си отиде на хотелъ „Европа“.

— Не спирахте ли се нѣкждѣ изъ града?

— Не се спирахме никждѣ, защото валѣше снѣгъ.

— Хубаво ли помните, че валѣше снѣгъ?

— Да.

— Вечерьта около 7—8 часа не се ли срѣщнахте?

— Вечерьта бѣхме си дали дума да се срѣщнемъ. Азъ заедно съ Тенева отидохъ въ едно кафене, гдѣто бѣше Карастояновъ. Тамъ намѣрихме послѣдния посрѣдъ едно общество отъ офицери, съ нѣкои отъ които той ме запозна. Помня, той ме прѣпоржча на нѣкой си офицеринъ Божевичь, адютантъ на бригадния командиръ въ Нишъ. Постояхме тамъ и послѣ си отидохме.

— Другадѣ срѣщахте ли се?

— Не.

— Кога се срѣщахте?

— Само единъ пжть, когато дохожда у дома и послѣ въ гостилницата.

— Имахте ли политически разговоръ съ Карастоянова?

— Нѣмахъ. Вжпросътъ у дома ми бѣше за шаяка, а послѣ въ гостилницата, въ обществото на офицерите какъвъ разговоръ можеше да стане прѣдъ тѣхъ?

— Карастояновъ какъ е можалъ да попадне въ това общество на офицери?

— Не зная, но той казваше, че се зналъ съ тѣхъ отъ Бѣлградъ.

— Въ писмото си казвате „до скоро виждание“, какво разбирате подъ тия думи?

— Азъ бѣхъ далъ заявление въ министерството въ София да искамъ позволение за връщание въ България. Бѣхъ молилъ даже г. Титорова да ходатайствува прѣдъ г. Стамболова за това.

— Говорихте ли на Карастоянова такова нѣщо, че искате да се върнете?

— Говорихъ му.

Защ. Д-ръ Даневъ: Обвиняемия Великовъ казва, че позналъ Карастоянова отъ 1880 год., за това моля да се попита зналъ ли е Карастоянова като политически дѣецъ тукъ; зналъ

.. че Карастояновъ е участвувалъ нѣкога въ изборитѣ, или ... да се мѣси въ политически борби въ Княжеството?

...д. Г Великовъ: Такова нѣщо не знамъ. Азъ го ... тографъ. Да ли се е мѣсилъ въ политическитѣ

... ...нѣкой случай, г. Великовъ е билъ единъ отъ ония, ... мѣсили въ политическитѣ борби, слѣдователно може ...ва нѣкои отъ хората, които сж взимали участие въ ...ическитѣ борби. Може ли той да каже, че Карастояновъ е ...лъ участие въ политическитѣ борби въ Княжеството?

— Не зная нѣкога да е взималъ участие.

— Кога се срѣщнахте съ Карастоянова въ Нишъ?

— Това бѣше прѣзъ Февруарий.

— Отъ кждѣ е идялъ Карастояновъ и за кждѣ е заминавалъ?

— Не зная отъ кждѣ е идвалъ, но мисля, че се връщаше за София.

— Знаялъ ли е обвиняемия, че Карастояновъ се познава съ Тенева?

— Чини ми се, че сж се познавали, защото Теневъ е билъ чиновникъ въ София.

Чл. подполк. Кутинчевъ: Въ Нишъ колко врѣме стояхте?

Подсжд. Г. Великовъ: Въ Нишъ пристигнахъ на 18 Юлий 1889 год., а излѣзохъ на 25 Май 1890 год. Стоялъ съмъ 11 мѣсеца.

(Довежда се Д-ръ Молловъ).

Прѣдсѣд.: Обвиняемий Д-ръ Д. Молловъ? Вий се обвинявате въ това, че сте съставили съзаклятие, съ цѣлъ да се ...рѣдизвика промѣнение на сжществующия държавенъ строй, ...ето съзаклятие е получило едно начало на извършванието. ...ѣзъ покушението върху живота на Г-на М-ра Прѣдсѣдателя Г. Самболова и убийството, вмѣсто него, на М-ра Бѣлчева.

Признавате ли се за виновенъ?

Подсжд. Д. Молловъ: Не се признавамъ.

— Раскажете всичко, каквото знаете, какво сте видѣли ...ули по това дѣло.

Подсжд. Д. Молловъ: На 15-й Мартъ 1891 г. отъ ...—8 часътъ послѣ пладнѣ бѣхъ въ кжщата на Димитръ Петковъ. Бѣхъ ходилъ прѣзъ деньтъ на Горна-Баня и на ... зание се отбихъ у г-нъ Шишкова, за да го прѣглѣдамъ.

понеже бѣше болѣнъ, прѣвързахъ му раната, дойде г-нъ Никола Палаузовъ, приказвахме малко и си тръгнахъ за дома. Бѣше тъмно вече. Търсихъ тукъ файтонъ, тамъ файтонъ и до като намѣра, азъ исходихъ повече отъ половината пѫть и дойдохъ срѣщу Военното Министерство, виждамъ едни хора ме срѣщатъ и ме питатъ, кѫдѣ докторе? Стана убийство. Азъ се затекохъ подирѣ имъ. На вратата на градината излѣзе едно лице и каза, че билъ убитъ г-нъ м-ръ Бѣлчевъ или раненъ тѣжко, защото трупътъ не мърдалъ. Питамъ, какво има, но не ми казаха нищо. Не можахъ да разбера, какъ е въ сѫщность работата. Тогава се отбихъ въ Каравелова. Щомъ отидохъ, питахъ го по тази работа, той ми каза, че не знае и ме пита зная ли азъ, защото билъ самъ съ дѣцата дома. Тогава азъ му казахъ онова, което чухъ, че г-нъ м-ръ Бѣлчевъ билъ убитъ или опасно раненъ, той исказа съжаление и азъ си тръгнахъ да си върва у дома. Щомъ излѣзохъ на улицата отъ вратата веднага ме арестоваха. Това зная само, а друго нищо не зная.

Прѣдсѣд.: Познавате ли нѣкого Атанасъ Здравковъ отъ Пазарджикъ?

— Никога не съмъ се виждалъ съ такова лице, нито го познавамъ.

— Нѣкой си Иванъ Бобековъ познавате ли?

— Тукъ въ сѫда го видѣхъ, другъ пѫть не съмъ видѣлъ това лице.

— Съ обвиняемия П. Каравеловъ познавате ли се?

— Познавамъ се отъ много врѣме.

— Отъ колко врѣме се познавате и въ какви отношения сте

— Едно врѣме се карахме, но като падна отъ мини стерството, почнахъ да ходя у тѣхъ за лѣкувание, послѣ г заболѣ окото, отъ което болѣдува дълго врѣме и за ту съмъ отивалъ много пѫти у дома му, още съ Каравеловъ съм се виждалъ, понеже той постоянно пишеше.

— Това по работа, но инакъ по убѣждение какъ сте Каравелова?

— Знаете, азъ отъ политическитѣ работи съмъ се остави отъ одавна. Бѣхъ въ министерството на Цанкова, послѣ скараха тѣ съ Каравелова, искахме да ги помиряваме, но т не можа да стане и азъ отъ тогазъ се оставихъ отъ пар вански и политическ [illegible] си глѣдамъ отъ тогазъ с докторството.

— Отъ тогазъ никакъвъ политически вглядъ не сте ли проявлявали?

— Не съмъ нито искалъ. Глѣдалъ съмъ си само докторството, отивалъ съмъ на всѣкждѣ, кждѣто сж ме повиквали.

— Вий съ кого ходихте въ Баня?

— Съ Д-ръ Миркова и тамъ заварихме Д-ръ Цачева.

— Бѣхте сами или съ фамилиитѣ си?

— Само съ дѣцата си бѣхме.

— Кое врѣме отидохте?

— Кждѣ 3 часътъ подиръ обѣдъ.

— Съ цѣлъ за расходка или—за баня?

— Съ цѣлъ за баня.

— Въ Княжево или въ Баня?

— Въ Баня.

— Съ вашъ ли файтонъ бѣхте?

— Съ файтона на г-нъ Д-ръ Миркова.

— Водихте вашитѣ дѣца?

— Да.

— Като се върнахте въ града, право ли си отидохте у дома или отидохте при болния.

— Отъ горня-Баня като се върнахме, дойдохме до жгъла на *Алабинска улица*, понеже въ кжщата, въ която живѣеше, Шишковъ, не можеше съ файтонъ да се отиде, за туй азъ слѣзохъ отъ файтона и пѣшъ отидохъ у г-на Шишкова. Прѣглѣдахъ го, чакахъ, направихъ му топла баня и, до като донесоха цѣра, прѣвързахъ раната и си тръгнахъ за дома. И послѣ вмѣсто у дома, намѣрихъ се въ участъка.

— Съ вашитѣ дѣца какво стана?

— Тѣ отидоха съ файтона съ г на д-ръ Миркова, а азъ слѣзохъ на Алабинска улица.

— Прѣзъ кои врата минахте на градската градина?

— Срѣщу д-ръ Шишмановата кжща, тия врата.

— Вий вистрѣла чухте ли, като вървехте прѣзъ градската градина.

— Не.

— Вий казахте, че момче ви срѣщнало.

— Азъ като минахъ изъ градината, отидохъ до вратата на *кафене Панахъ* видохъ едно лице тича на срѣща ми, но азъ не зная какво е. Срѣща ме едно момче и ми каза, че г-нъ д-ръ Бѣлчевъ е убитъ на еди кое мѣсто. Азъ отъ първо не

хлопна ме нѣщо по главата. Свѣтнаха ми очитѣ и просълзиха даже и слѣдъ това падна единъ камъкъ и една книга, въ която види се бѣше увитъ камакътъ, поглѣднахъ, а то Лепавцовъ ми пише, че Цановъ го интернирали и ако желая да ми съобщи нѣщо. Рѣкохъ, съобщи ми. Подиръ нѣколко дни намирамъ една халваджийска голѣма книга на която бѣха написани много ероглифи, които не можахъ да прочета, но отъ тѣхъ прочетохъ, че го биле много истезавали, че на този мѣсецъ него, мене, Китанчева и Орошакова щѣли да ни пуснатъ.

(Довеждатъ Димитръ Карастояновъ).

Прѣдсѣд.: Обвиняемый Димитръ Карастояновъ! Вий се обвинявате въ това, че сте съставили съзаклятие, съ цѣль да се прѣдизвика промѣнение на сѫществующия държавенъ строй, което съзаклятие е получило едно начало на извършвание, чрѣзъ покушението върху живота на г-на м-ра прѣдсѣдателя Ст. Стамболова и убийството, вмѣсто него, на м-ра Бѣлчева.

Признавате ли за виновенъ?

Подсѫд. Д. Карастояновъ: Никакъ не си признавамъ.

— Раскажете нѣщо по дѣлото, въ което се обвинявате?

— Ще расправя само за шаека, който съмъ испратилъ. Друго нищо не зная. Въ 1889 год. като се амнистираха емигрантитѣ, много отъ тѣхъ въ 1890 г. се завърнаха въ България. Азъ товава забѣлѣжихъ доста вѣселость, понеже мислѣхъ, че се тури край на тия работи. Тази година прѣзъ м. Януарий отивахъ въ Пожаревацъ въ Сърбия, понеже както казахъ въ слѣдствието, освѣнъ съ фотография азъ се занимавахъ и съ търговски прѣдприятия. Въ Пожаревацъ ходихъ за да купя орѣхови дървета. Като се връщахъ отъ тамъ стигнахъ въ Нишъ гдѣто се срѣщахъ съ Стефанъ Тепевъ, който е билъ въ София, едно врѣме чиновникъ. Той ме пита отъ кѫдѣ ида. Азъ му казахъ, че отивамъ за София. Той ми каза, че за него нѣмало още разрѣшение за завръщание въ България. Слѣдъ туй, когато искахъ да си взема сбогомъ, каза ми, че щѣлъ да отиде при Георги Великовъ и ме покани да отидемъ при него. Азъ му казахъ, че не се познавамъ съ него, а той почна да ме укорява, че не искамъ да отида при единъ българинъ. И азъ нерачихъ да се съпротивлявамъ повече, а тръгнахъ съ него за квартирата на г. Великова. Отидохме, човѣка ни прие добрѣ, само бѣше болѣнъ отъ инфлуенцията мисля, или отъ трѣска. Расправяше Великовъ

какъ подозирали сръбскитѣ власти българскитѣ емигранти, че тѣ щѣли да побългаратъ сръбското население. Велцковъ още казваше, че билъ виканъ отъ сръбския префектъ по тоя въпросъ. Казваше, че билъ подъ полицейски надзоръ, че имало вѣстници, които биле писали противъ него, които щѣлъ да дава подъ сѫдъ, послѣ си излѣзохъ.

Вечерьта, като ме придружиха въ гостилницата двама познайници сръбски чиновници, тамъ намѣрихъ и други познати хора. Гостилницата бѣше пълна съ хора по поводъ на пристиганието на една дамска капела. Въ това врѣме влѣзоха Стефанъ Теневъ и Георги Великовъ. Тѣ походиха на горѣ на долу изъ гостилницата, но понеже на всичкитѣ маси сѣдяха хора, тѣ се обърнаха къмъ насъ и попросиха, да ли не би биле тъй добри да имъ позволимъ да сѣднатъ при нашата маса. Ний, разбира се, неможехме, освѣнъ да ги приемемъ. Азъ като пѫтникъ бѣхъ облѣченъ съ шаечни дрѣхи. Нѣкои отъ сърбитѣ почнаха да ме питатъ какво е това сукно, азъ имъ казахъ, че това е български шаекъ и тѣ почнаха да хвалятъ българскитѣ материяли. Въ това врѣме Стефанъ Теневъ ми каза, че въ името на старото ни правителство, да му пратя шаекъ, за да си направи дрѣхи той и Великовъ.

Азъ веднага не рачихъ да му обѣщая. Сърбитѣ почнаха да ме опрѣкаватъ, и ме кандардисваха да му испратя, и даже единъ отъ тѣхъ ми каза, че ако съмъ се боялъ за паритѣ, то той ще ми ги даде, но да не отказвамъ. Азъ нѣмаше какво да стора, обѣщахъ, че ще му испроводя шаекъ. И тъй като си дойдохъ въ София, испроводихъ му шаекъ. Слѣдъ това тѣ си отидоха, а азъ си останахъ въ гостилницата. И стояхъ до късно. Прѣзъ всичкото врѣме, въ което сме стояли заедно, нищо не е говорено за политика. Говориха ми да ходатайствувамъ за да имъ се разрѣши да се върнатъ въ България. Слѣдъ като се върнахъ въ София, казахъ на тоя старецъ, който сѣди въ моята фотография да купи за два костюма шаекъ. Сетнѣ той ми каза, че питалъ въ магазина на бр. Калеви, но нѣмало, а щѣли скоро да донесатъ. Азъ му казахъ да купи шаекъ и да го проводи на адреса на единъ мой приятелъ *Иоцă Ивановичъ*. Подиръ туй азъ получихъ туй писмо, което се намира въ дѣлото, което за мене е съвсѣмъ не интересно, съ което ми се исказва благодарность, а нищо друго. Подиръ азъ цѣлото лѣто бѣхъ на работа, нито съмъ чувалъ, нито съмъ знаялъ

— Нито на Иоца Ивановичъ, нито на другиго съмъ писалъ за цѣната.

— За какви дрѣхи се взема този шаекъ?

— За обикновенни дрѣхи, палто, панталони и пр.

— Въ писмото си пише, че ний скроихме дрѣхитѣ, радваме се, получихме шаека; знаяхте ли, какви ще бѫдатъ дрѣхитѣ?

— Никакъ.

— Познавате ли се съ Ал. Карагюлева?

— Познавамъ го, че бѣше едно врѣме помощ. на сѫдеб. приставъ. Минало се бѣше много врѣме, какъ не бѣхъ го виждалъ. Азъ единъ денъ отивахъ на обѣдъ, срѣщнахме се, питахъ го кѫдѣ се губи, той ми каза, че не е чиновникъ сега, че си ималъ една фабрика въ едно село и ми каза, ако обичамъ нѣкога да отида, за да му видя фабриката и да погуляеме малко; обаче, азъ нито съмъ му обѣщавалъ, че ще отида, нито съмъ отивалъ никога.

— Не стана ли дума между васъ, Великова и Тенева за тѣхното положение?

— Казаха само, че желаятъ де се завърнатъ въ България, като получатъ разрѣшение.

— Г-нъ Карастояновъ, като четохте това писмо на Великова, какъ разбирахте тази фраза: „извинете, че не смѣя повече да се простирамъ“.

— Туй разбирахъ, че той се бои да се простира по-вече, понеже сърбското правителство го прѣслѣдваше, бѣше подъ надзоръ и се е боялъ по-вече да пише, защото може би да му се улови писмото.

— Емигрантитѣ уплашватъ ли се, ако сърбското правителство имъ улови нѣкое писмо?

— Той се е опасявалъ, може би, понеже имаше гюрултия по това врѣме за ученицитѣ.

— Туй сте си обяснили значи, че се е боялъ.

— Да.

— Вий Г-нъ Великовъ обяснявате другояче, че понеже не можете да му пишите повече.

П*одсѫд. Великовъ*: Азъ казахъ по-прѣди, че Сърбскитѣ власти ме прислѣдваха, даже г-нъ Карастояновъ, ако помня добрѣ, се научилъ отъ нѣкого за мене, че ме гонятъ и ми каза да се варда, защото ще ма испѫдятъ.

— Какво ви даде поводъ да му казвате да се варди?

— Разбира се като Българинъ ще му кажа. Сърбитѣ ми [illegible]китѣ власти го подозирали, понеже се расхождалъ [illegible]чищитѣ. Азъ му тогава казахъ да вземе мѣрки.

— [illegible]новимъ това нѣщо г-нъ Великовъ. Значи, че [illegible]а се простирате повече прѣдъ стѣснение отъ сърб[illegible]ни.

[illegible]жо. Г. *Великовъ*: Да, даже тия писма, които ги пра[illegible] прѣзъ пощата до Бендерева, съмъ ги пращалъ прѣзъ [illegible]ли адреси, за туй, защото се касаеха до кожата на [illegible]тѣ.

— Какви свѣдѣния сте давали на Бендерева?

— Събирахъ свѣдѣния, какво впечатление е направило на населението превзиманието на Пиротъ въ сръбско-българската война. Послѣ етнографически и типографически бѣлѣжки за Нишския, Вранянския и Лѣсковския окрѫзи. Въ една втора война къмъ коя страна желаятъ да се присъединятъ териториално. Т. е. на коя страна симпатизиратъ, на сърбската или на българската.

— Е, какви свѣдѣния събрахте?

— Азъ разбрахъ, че това българско население, което присъединиха къмъ сърбската територия си е пакъ българско, защото колкото и да искали сърбскитѣ власти да ги посърбяватъ, пъкъ си оставатъ българи и си биле такива, каквито сѫ биле дѣдитѣ и бащитѣ имъ и желаятъ единъ день да се присъединятъ къмъ българската имъ страна — България. Разбира се, това е едно прѣстѫпление спрямо гостоприемството, което ми се правеше отъ Сърбитѣ, но азъ го правихъ отъ обичъ къмъ моето отечество.

— Г-нъ Карастояновъ! Другъ единъ въпросъ по писмото, а именно: „поздравете всички въ София и до скоро свиждание". Какъ се разбира туй, вий ли да идете при него да се видяте, или той ще дойде при васъ въ София?

— Може да е разбиралъ и едното и другото. Може да е мислилъ, че азъ ще отида въ Сърбия, или е мислилъ, че скоро ще му разрѣшѫтъ да дойде въ България.

— Сетнѣ, „вашъ отъ сърдце, Георги", вашъ е извѣстно, такъвъ подписъ се праща само на искренъ приятель?

— Приятели сме съ него колкото за поздравъ, съ снѣ-

мание на шапки, но види се, съ това той е искалъ да ми направи единъ комплиментъ.

(Димитръ Ножаровъ влиза).

Прѣдсѣд.: Г-нъ Ножаровъ! Вий се обвинявате въ това, че сте съставили съзаклятие съ цѣвь да се дрѣдизвика промѣнение на сѫществующий държавенъ строй, което съзаклятие е получило едно начало на извършвание, чрѣзъ покушението върху живота на г-на м-ра-прѣдсѣдателя Ст. Стамболова и убийството, вмѣсто него, на м-ра на финанситѣ г-на Хр. Бѣлчева. Признавате ли се за виновенъ?

Подс. Д. Ножаровъ: Не се признавамъ.

— Раскажете какво знаете по дѣлото.

— Какво да кажа; нищо не зная по това дѣло.

— Кажете по това, за което се обвинявате.

— Азъ се обвинявамъ за нѣкои писма, проводени мене отъ единъ мой сестриникъ отъ Сърбия. За това се обвинявамъ.

— Раскажете за писмата.

— Добрѣ, ще расправя за това, по-добрѣ ще е ако се прочетѫтъ писмата на моя сестриникъ. Но да раскажа. Моя сестриникъ остана сираче на 5 години, когато заедно съ сестра ми — вдовица съмъ го чувалъ както казахъ отъ 5 години сираче. Като се стараяхъ да го въспитамъ взѣхъ всички мѣрки, но той на 16-та си година избѣга отъ менъ и отиде да се записа войникъ по желание. Служи войникъ, изслужи службата и като се уволни прѣзъ 1885 год. земахъ го на фабриката „Пешовъ & Ножаравъ“ и го направихъ търговецъ. Отъ начало отиваше добрѣ, а послѣ една или двѣ години, захвана да отива на авджилѫкъ, на фабриката дохождаха негови приятели, приготовляваха фишеци за ловъ, мене не ми бѣше приятно, съвѣтвахъ го да се откаже отъ тази севда, но не ме слушаше.

Подиръ въ 1888 год. Декемврий мѣсецъ, за Божичъ, каза ми ще отида въ Бѣлово съ Христовича заедно и тамъ ще пратя Божичъ. Казахъ му да не отива, но не ме послуша и ми каза, че ще отиде за три дена — само прѣзъ праздницитѣ. Той вмѣсто три дена, цѣла недѣля не си дойде. Подиръ една недѣля се завърна и азъ като вуйка го нахокахъ, защо прави такива нѣща, вслѣдствие на което той се понамръщи и се свърши работата съ това. Слѣдъ Божичъ азъ се разболѣхъ. Дойде сестреника ми у дома и ми каза, че ме пращатъ за вересия въ

Цариброд. Позволихъ му. Мина се единъ или два деня, получавамъ отъ него писмо отъ Нишъ, въ което казва: „азъ тръгнахъ ужъ за вересия, но ще ви кажа сега, че азъ ви слушахъ 4 години въ фабриката и като бѣхъ всѣкога въ неизвѣстность, дойдохъ тукъ, и ако ми дадете възнаграждение за 4 години, и ако имате нужда отъ мене, добрѣ, ако ли не, азъ отивамъ при вуйка си.

Азъ имамъ братъ въ Одесса, отишълъ при него. Като получихъ писмото, прочетохъ го на майка му и тя ми каза: пиши на Кръстьо да не остава тамъ, не трѣбва да оставя България и непрѣменно трѣбва да го върнешъ. Писахъ на брата ми Никола: какво да правишъ, да върнешъ Кръстя. Въ сѫщото врѣме писахъ и нему да се върне.

Подиръ 2 или 3 дена, получихъ едно писмо отъ него отъ Бѣлградъ, въ което ми писваше, че тамъ билъ скъпъ живота, не могълъ да остане дълго врѣме и още да му опрѣдѣлимъ заплатата, за да се завърне и работи въ фабриката ни. Послѣ му проводихъ единъ чекъ на наше име, — понеже нѣмаше разноски — да си дойде. Той не ми извѣсти и слѣдъ 20 дена писа ми едно писмо, което, ако се прочете, ще видите съдържанието му и т. н.

— Вий познавате ли се съ Ал. Карагюлева?

— Познавамъ се.

— Отъ кога?

— Когато на Алабинска улица държеше бакалница, тогава правеше алъшъ-веришъ отъ насъ.

— Нѣщо роднина ли сте?

— Не, просто алъшъ-веришъ правеше отъ насъ.

— Отъ послѣ съ него срѣщахте ли се нѣгдѣ?

— Ако го срѣщнахъ на улицата, а кѫщата му не знаехъ, но у насъ той дохождa единъ пѫтъ, на скоро когато се жени.

— Слѣдъ като напустна бакалницата каква работа вършеше?

— Бѣше помощникъ на сѫдебния приставъ.

— Сетнѣ?

— Търговецъ ми се струва.

— Не чухте ли или не знаехте ли какъвъ трговецъ бѣше?

— Имаше фабрика за бира въ с. Петричъ.

— Не сте ли му ходили на гости въ Петричъ на фабриката?

— Ходилъ съмъ още прѣзъ 1871 г. съ Митовича да събираме овце. Това е било.

— Тогава имаше ли да се прави бира?

— Тогава нѣмаше и само тогава съмъ ходилъ въ Петричъ.

— Прѣзъ Юний 1890 год. не сте ли ходили?

— Никакъ. Даже имамъ вересии отъ 4 — 5 г., но не съмъ ходилъ.

— Има показания, че сте ходили съ Наумъ Тюфекчиевъ прѣзъ Юний 1890 г.

— Това е лъжа, че азъ съмъ ходилъ въ Петричъ.

— Съ какво ще опровергаете това?

— Да се докаже кой ме е виждалъ.

— Слугата на Карагюлева кавалъ.

— Да излѣзе да ме види и да каже.

— Освѣнъ това, единъ пжтъ гдѣто сте ходили съ Наума Тюфекчиева и другъ пжтъ сте ходили.

— Азъ само въ участъка слушахъ името Тюфекчиевъ и него съмъ виждалъ, а другъ Тюфекчиевъ съ мене да е ходилъ не зная. Виждахъ единъ Тюфекчиевъ, който бѣше стая до стая съ мене и когато го искараха, тамъ го виждахъ, а на друго мѣсто не съмъ виждалъ никакъвъ Тюфекчиевъ.

— Твърдите ли, че не сте ходили на фабриката на Карагюлева?

— Не съмъ ходилъ нито въ фабриката, нито въ Петричъ даже отъ 1871 г.

— Сестриника ви по коя причина напустна България?

— Расправихъ историята защо е бѣгалъ.

— Изгони го правителството, или що?

— Като отиде на ловъ въ Бѣлово и каза, че ще стои само три дена, а той се върна слѣдъ една недѣля, азъ му се скарахъ и той слѣдъ нѣколко дена ми каза, че щѣлъ да отиде за вересии въ Царибродъ, но слѣдъ като отиде, вмѣсто да получа писмо отъ Царибродъ, азъ получихъ отъ Нишъ, въ което ми писваше, че оставя София, защото 4 год. казва не сте ми плащали гдѣто ви работихъ въ фабриката, за това да ми явите колко ще ми платите за миналитѣ години и колко за напрѣдъ.

— На какво работеше той?

— На тютюневата ни фабрика.

— Получили ли сте отъ него писмо и съ какво съдържание?

— Писмо съмъ получилъ и то е тукъ при васъ.

— Помните ли какво е писано въ писмото?

— Какво ще помня, когато съмъ ардстуаанъ 15—16 мѣсеци вече.

— Писа ли ви, че ще се завърне?

— Чини ми се, че писа, но не могж да кажа положително, защото не зная вчера какво съмъ ялъ, а не пакъ да помня отъ толкова врѣме.

— Не ли ви е писвалъ, че ще дойде съ Експресъ тренъ.

— Такова нѣщо имаше въ писмото.

— Отъ какво се е боялъ, та трѣбвало да дохажда съ Експресъ-тренъ?

— Той знае; но прѣдполагамъ, че е писалъ за това, защото дойде съ чуждъ паспортъ.

— По какви въпроси вий корреспондирахте съ брата си въ Одесса?

— Брата ми екстернираха отъ тукъ по Паницовото дѣло. Отиде въ Бѣлградъ, постоя малко врѣме, послѣ отиде въ Руссия, тамъ го приеха на служба, послѣ малко се годилъ за нѣкоя щерка на Иванъ Ивановъ отъ Кишиневъ, тъй щото само по тѣзи домашни работи сме си писвали.

— Не е ли ви писвалъ писмо съ политическо съдържание?

— Имаше. Слѣдъ прѣврата полицията бѣше намѣрила такива писма, но послѣ като се даде амнистия на офицеритѣ и той се върна въ България.

— Дълго врѣме ли живѣете въ София?

— Отъ 33 години насамъ.

Прокурора: Вий казахте, че се познавате съ Карагюлева ходили ли сте въ Княжево да посрѣщате нѣкой човѣкъ?

— Не съмъ ходилъ има три години въ Княжево, а прѣди три години съмъ ходилъ лъ с. Бояна и до Княжево, а съ Карагюлева нито вънъ, нито въ градъ съмъ се качвалъ въ файтонъ.

— Тъй щото не сте ходили на срѣща?

— Не помня; но не е било.

— Вий може да сте получили много писма отъ сестриника си, а тукъ има само двѣ?

— Той само 25 дена е билъ тамъ.

— Въ първото писмо казва, че иска да дойде да се споразумѣе лично съ васъ, защото щѣли да пострадатъ вашитѣ интереси и коститѣ ви. Какъ разбирате това?

— Азъ моля да се прочете писмото, защото тамъ не се разбира само коститѣ. Трѣбва да се види съдържанието му.

— Но вий трѣбва да кажете *да* или *не*, а когато прочетемъ писмата ще видимъ. Кажете защо той е писалъ така?

— Тамъ има писано. Единъ търговецъ Германецъ бѣше дошълъ, нѣкой си Оскаръ Елгенъ, който ми прѣдлагаше да отворимъ тютюнева фабрика, отъ която да се изнася навънъ работена и не работена стока. Той бѣше далъ на г-на М-ра на Финанситѣ Саллабашева заявление, като му казваше той чрѣзъ Александра Робевъ, който му бѣше прѣводчикъ за прѣдприятието. Като не се съгласяваха неговитѣ компаньори, отиде назадъ да ги вика да се споразумѣятъ, да се отвори фабриката тукъ въ България, да се изнася работена и не работена стока вънъ. Той бѣше се спрѣлъ въ Бѣлградъ. Дойде Робевъ и ми иска да дамъ за Елгена 2 наполеона въ заемъ, до гдѣто дойдатъ пари. Писахъ на сестриника си въ Бѣлградъ да пита Елгена, да ли тия пари сѫ за него или за Робева. Робевъ бѣше испадналъ човѣкъ, и мисля, че не е искалъ да тури своето име, защото го е срамъ. За това, най-добрѣ ще да е да се прочетѫтъ писмата, та да се разбере.

— Но вий не отговаряте на въпроса? Тукъ въ писмото вашия сестриникъ пише да дойде тукъ, да се споразумѣе лично съ васъ, че иначе щѣли да пострадатъ интереситѣ и коститѣ ви.

— Слѣдственната коммиссия ми чете писмото отъ начало до края и тамъ има такива думи, че ако се върна да не пострадатъ твоитѣ и моитѣ интереси и кости. Тѣзи думи ги разбирамъ, че като нѣма на свое име паспортъ, се е опасявалъ да не пострадаме отъ полицията и азъ и той.

— Той отиде безъ паспортъ и какъ ще дойде тоже безъ паспортъ?

— Той дойде тукъ съ чуждъ паспортъ.

— Дошълъ, или ще дойде съ чуждъ паспортъ?

— Дойде и каза, че е дошълъ безъ паспортъ.

— Че като дойде безъ паспортъ, ще пострадатъ коститѣ ви. Да се опасявалъ трѣбвало да има паспортъ. Трѣбвало това.

— Не зная какъвъ е закона, но зная, че безъ паспортъ не може.

— Ако го уловятъ безъ паспортъ вашитѣ кости ще страдатъ ли?

— Не зная, но него ще арестуватъ.

— А въ второто писмо защо ви е писалъ, че ще дойде съ Експресъ, да го не видятъ ли, или, че е безъ паспортъ?

— Това е негова работа.

— Защо се крие този човѣкъ. Какъ мислите за това?

— Защото като е билъ безъ паспортъ, боялъ се да го не арестуватъ.

— Защо?

— Защото е отишелъ безъ паспортъ отъ тукъ.

— Значи, за това искалъ да дойде скришно тукъ.

Защит. Марковъ: Азъ ще моля г-на прѣдсѣдателя да се попита г-нъ Карагюлевъ, ходилъ ли е съ него Ножаровъ въ Княжево да прѣсрѣща нѣкого.

Подсжд. Карагюлевъ: Никога не съмъ ходилъ не само въ Княжево, но и никждѣ.

— Виждалъ ли се е въ фабриката съ Тюфекчиева?

— Никога. Нито съмъ чулъ да е дохождалъ.

— Сега за второто обвинение, за сестреника. Съгласно закона баща да укрива сина си, братъ брата си и пр. не е грѣхъ. Да каже г-нъ Ножаровъ като отишелъ да укрива плѣменника си, мислилъ ли е, че прави прѣстжпление, далъ ли е нѣкакви съвѣти на плѣменника си. Казва му плѣменника, че ще тръгне, но ще чака съвѣта на Ножарова. Давалъ ли му е съвѣтъ Ножаровъ?

— Не съмъ му отговарялъ даже. Той телеграфира да му пратя 60 лева, испратихъ му, но не му отговорихъ.

— Като се върна видѣхте ли се?

— Не, отъ тамъ дойде съ обикновенъ тренъ.

— Подиръ това арестуваха ли Ножарова?

— Мене арестоваха на 15-ий Мартъ, а той дойде прѣзъ Февруарий.

— Слѣдъ като арестоваха Ножарова, избѣга ли плѣменника?

— За избѣгването му узнахъ когато ми се даде обвинителния актъ, въ когото видѣхъ, че той е избѣгалъ отъ сждебното дирение.

Чл. подполков. Кутинчевъ: Вий казвате че вашия плѣменникъ избѣгалъ, подъ прѣдлогъ, че щѣлъ да събира вересии въ Ц-бродъ и заминалъ за Сърбия. Казахте още, че на първото ви писмо е отговорилъ, че „азъ стоя въ фабриката ви 4 години безъ условие, така щото да дойда назадъ и да работя безъ пари, не могж, — казахте му, че сте ми като синъ и ще нарѣдимъ тази работа. Но

кои бѣха причинитѣ да избѣга първи пѫть и колко врѣме той искаше, за да му се отговори, колко ще му опрѣдѣлите заплата? Трѣбваше ли да отиде въ Сърбия или Цариградъ и отъ тамъ да се споразумѣва и казва, че нѣма да дойде въ София безъ да ми се опрѣдѣли извѣстна заплата?

П*одсѫд*. *Ножаровъ*: Не трѣбваше.

— Защо отиде? Вий като човѣкъ допускате ли, че за това е отивалъ, да може отъ тамъ да пише?

— Той е малко твърдоглавъ. Единъ човѣкъ, когато го учишъ безъ да те попита, отива на 16-та си година още и се записва войникъ. Такова момче, разбира се, е съ твърдъ характеръ, за да се запише войникъ. На 18-та година свърши службата. Отъ тукъ се разбира, че е твърдоглавъ. Освѣнъ това за Божичъ, прѣди да отиде на Цариб родъ, отиде на ловъ, кѫдѣто се бави 8 дена, вмѣсто три. Това е работата.

— Непрѣменно трѣбвало би да си отиде въ Бѣлградъ и като тури дата на писмото, мислилъ че ще повлияе или що ли?

— Може би да е искалъ да отиде при брата ми и учи въ училище.

— Защо трѣбваше тогава да заминава съ експресъ, че съ него било по-достѫпно или какво било, да не дойде съ обикновенъ тренъ?

— Азъ не съмъ писалъ такова нѣщо и азъ не съмъ виновенъ за това.

— Гдѣ е сега той?

— Зная ли кѫдѣ е. Въ обвинителния актъ го нѣма, защото се е билъ осъмнилъ отъ слѣдствието.

— Пращали ли сте го нѣгдѣ за нѣщо?

— За какво да съмъ го пращалъ. Той на 15-та година осакатѣ съ нога и азъ бѣхъ извадилъ пасапортъ и щѣхъ да го водя у Виена на лѣчение, но днесъ-утрѣ, случи се това нещастие и не отидохъ. Защо ще пращамъ сестреника си да прави такива лоши работи.

Прѣдсѣд.: Гдѣ бѣхте, когато се случи убийството?

Подсѫд. Д. Ножаровъ: Между 7—8 часа вечерьта бѣхъ у дома и послѣ ме взеха отъ полицията.

— За убийството чухте ли?

— Азъ не знаяхъ, но чухъ отъ частни хора.

— По-рано за ... оръ не сте ли чували?

— Никога.

— Съ кого се събирате въ града по-често?

— Има 2 - 3 години врѣме съмъ билъ болѣнъ, а лѣтно врѣме правихъ двѣ здания и отъ заранъ до вечеръ си глѣдахъ работата.

— Кой те е лѣкувалъ?

— Д-ръ Молловъ и д-ръ Хакановъ прѣзъ 1889 год. прѣзъ врѣме на инфлуенцата.

— А съ Петко Каравеловъ познавате ли се?

— Познаваме се.

— Съ Трайка Китанчева?

— Познавамъ се отъ 10 години, може би.

— Може да се познавате когато е билъ учителъ въ гимназията.

— Да, отъ тогава го зная, още и когато бѣше депутатъ въ Нар. Събрание, а у дома ми не е дохождалъ, нито пакъ азъ съмъ отивалъ у него.

— Тома Георгиевъ дохождалъ ли е у васъ?

– Не помня такова нѣщо, но мисля, че г-нъ Каравеловъ е дохождалъ.

— Подсѫдимий Тома Георгиевъ! Ходили ли сте нѣкога у домътъ на г-на Ножарова?

Подсѫд. Т. Георгиевъ: Прѣзъ 1888 година на Димитровъ день съмъ ходилъ.

Защит. Марковъ: Да се попита подсѫдимия Д. Ножаровъ: племенника му като отишълъ въ Царибродъ да ли е взелъ нѣкакви вересии, че да избѣга послѣ.

— Нѣмаше такова оплакване да е вземалъ вересии, а отъ единъ евреинъ е взелъ 10 наполеона, понеже азъ тогава бѣхъ болѣнъ и послѣ бѣхъ принуденъ да ги заплатя на евреина.

— Помни ли името на Евреина?

— Да. Той се казва Персиадо Сабитай.

— Значи, ако е искалъ Ножаровъ да праща племенника си по нѣщо, то тогава трѣбвало да го снабди съ пари.

Подсѫд. Тома Георгиевъ: Прѣзъ мѣсецъ Септемврий 1890 год. въ дюкяна на Лепавцова, канилъ ли съмъ г-на Ножарова да ми стане порѫчителъ за 500 лева?

Подсѫд. Ножаровъ: Г-нъ Тома Георгиевъ ми каза да му стана гарантъ за 600 лева, но азъ му казахъ, че туй не съмъ направилъ да ставамъ гарантинъ.

Прѣдсѣд.: Подсѫдимий Лепавцовъ, раскажето какво знаете за това.

Подсѫд. Лепавцовъ: Въ мое присѫтствие такова нѣщо не е имало.

— Но тукъ се казва така: „Тома Георгиевъ въ вашия дюкянъ е каралъ Пожарова да му стане поржчитель“.

— Много пѫти е дохождалъ г-нъ Ножаровъ въ моя дюкянъ, но не сѫ говорили подобно нѣщо.

— Не помните ли кой мѣсѣцъ е дохождалъ Пожаровъ?

— Прѣзъ м-цъНоемврий.

— Канилъ ли е васъ да му станете поржчитель?

— Да.

Подсѫд. Тома Георгиевъ: Не казахъ, че съмъ канилъ Лепавцова, но канилъ или не, то остава на неговата съвѣсть, послѣ това азъ съмъ помолилъ Пожарова за поржчитель.

(Довежда се Петръ Милковъ).

Прѣдсѣд.: Подсѫдимий Петръ Милковъ! Вий се обвинявате въ съставление съзаклятие съ цѣль да се прѣдизвика измѣнение на сѫществующия държавенъ строй, което съзаклятие е получило едно начало за извършвание, чрѣзъ покушение върху живота на г-на Министра Прѣдсѣдателя Стамболова и съ убийството, вмѣсто него, на г-па Министра на Финансиитѣ Хр. Бѣлчевъ.

— Признавате ли се за виновенъ?

— Не се признавамъ.

— Раскажете какво знаете по настоящето дѣло.

Подсѫдимия Петръ Милковъ: Прѣзъ 1891 год. къмъ края на м. Мартъ тръгнахъ отъ Радуевацъ за Одесса. Пропуснахъ Русския параходъ и тръгнахъ кѫдѣ 8 часътъ прѣди пладнѣ съ Австрийския параходъ до Корабия. Тамъ чакахъ русския параходъ, тамъ се намѣрихъ съ другаря си Ангелъ Ангеловъ и отидохме въ Галацъ. Въ Галацъ прѣдлѣжеше да оставя този параходъ и да чакамъ онзи, който циркулира между Галацъ и Одесса. Слѣзахме въ Хотелъ България, vis-à-vis русското консулство. Прѣди да тръгнемъ поискахме въ хотела стая, намѣстихме два кревата, а единия остана празенъ. На вечерьта дойде едно друго лице, което пръвъ пѫть виждахъ въ живота; узнахме, че е българинъ и живѣе въ Кюстенджа, пустнахме се въ разговоръ относително убийството и съучастничеството и пр. Послѣ ме запита незная ли за убийството на Бѣлчева. Отговорихъ му, че като б[illegible] [illegible]обин писаръ въ Радуевацъ,

чухъ за убийството; по-нататъкъ какво е станало не зная. Подиръ послѣ се привѣждамъ като обвиняемъ, като е расказалъ той, че азъ съмъ извършилъ убийството. Казахъ, че съжалявамъ за плачевний фактъ, защото покойния ме е ревизиралъ още като ревизоръ по М-ството на Финансите, когато бѣхъ чиновникъ.

— Какво вършеше въ Сърбия?

— Бѣхъ на желѣзницата, напослѣдъкъ бѣхъ писаръ при Радуевацката община.

— Какъ попаднахте тамъ?

— Защото ме отчислиха отъ България.

— Какъвъ бѣхте въ България?

— Началникъ станции въ Кюстендилъ, Станимака и на друго едно мѣсто. Направихъ едно лѣкоумие, злоупотрѣбихъ една извѣстна сумма и избѣгнахъ.

— Друго нѣщо?

— Тогава стояхъ въ Радуевацъ отъ 90 год. прѣзъ Ноемврий м-цъ до края на м-цъ Мартъ 1891 год.

— Значи когато убиха М-стра Бѣлчевъ вий сте биле въ Радуевацъ?

— Да, тамъ бѣхъ.

— Защо оставихте писарската си длъжность?

— Тази длъжность занимавахъ провизорна, защото писаря бѣше отишелъ въ Ягодинъ да извърши друга работа; той се завърна и мене пакъ ме отчислиха.

— Кждѣ сте биле?

— Въ Сърбия, гдѣто и съмъ билъ солдатинъ.

— Послѣ за кждѣ заминахте?

— Отъ Радуевацъ за Корабия, отъ Корабия за Галацъ. Имахъ желание съ моето искуство да постжпя въ нѣкоя тѣхническа мастерска и понеже се искаха особенни привилегии, неможахъ да влѣза никждѣ и се върнахъ.

— Какъ се върнахте, доброволно ли?

— Да.

— Прѣзъ кждѣ се върнахте?

— Отъ Одесса въ Черна Вода и отъ тамъ въ Кюстенджа.

— Друго нѣщо не можете ли да раскажете?

— Не знамъ нищо повече отъ това, което говорихъ.

— Дончо Продановъ се казва свидѣтель?

— Да.

— Виждалъ ли ви е въ Бургасъ?

— Да. И по настояванието на властитѣ ни съочиха и говорихъ, че съмъ се намиралъ съ него, но че съмъ говорилъ, подобно нѣщо не се установява.

— Кои бѣха въ хотеля за едно съ васъ въ Галацъ?

— Ангелъ Ангеловъ и азъ.

— По показанията на Проданова, вий сте чакали още двама другари?

— Да се констатира квадратното пространство на стаята, която е всичко $3^1/_2$ кв. метра и ако е възможно да се наберѫтъ толкова кревати, отговарямъ.

— Значи освѣнъ двамата нѣмаше другъ никой?

— Нѣмаше.

— Не сте ли говорили на другаря си: язъкъ че стана убийството и се уби еди кой?

— Не е имало такъвъ разговоръ.

Членъ подполк. Кутинчевъ: Вий наричате Ангелъ Ангелова приятель Кюстендилецъ. Отъ гдѣ се познавате съ него?

— Може поч. сѫдъ да знае, че съмъ сѣдялъ 7 години въ Кюстендилъ.

— Кѫдѣ се намѣрихте?

— Въ Корабия.

— За какво отидохте въ Одесса?

— За да влѣза въ нѣкоя тѣхническа мастерска.

— Имахте ли рекомандация?

— Не съмъ имал.

— Защо не сте се раскаяли, та да си дойдете въ България?

— Азъ се убѣдихъ въ горчивата истина и се върнахъ.

— Семѣйство имате ли?

— Имамъ.

— Колко години сте се скитали?

— Петь години.

— Испращахте ли Проданова до парахода?

— Не съмъ го испращалъ.

— Нѣкои отъ вашитѣ другари?

— Не съмъ ималъ освѣнъ единъ другаръ.

— Поздравлявалъ ли си помощникъ агентина на Гагаринския параходъ?

— Той ми бѣше познатъ и го поздравлявахъ, но въ акта стои да сѫмъ казалъ, че въпросното лице е избавено, това не може да бѫде истина. Зная горѣ-долѣ какъ се пѫтува по Дунава, трѣбва да свърне при Черна вода, послѣ Браила и Галацъ. Слѣдователно като пѫтувахъ самъ се видохъ, и не съмъ ималъ нужда да му казвамъ, че въпросното лице е отървано.

— За насъ това не е документъ. Ний може да вѣрваме, може и да не вѣрваме, на това.

— Още единъ въпросъ. Вий сте говорили по̀ рано, че може би другаря ви да е говорилъ такова нѣщо, а сега казвате, че вий сте говорили на свидѣтеля, но не за убийството, а за друго.

— Повтарямъ, че съ Продановa съмъ ималъ азъ разговоръ съвсѣмъ по друго, а ако другаря ми е говорилъ въ мое отсѫтствие за убийството, това е друго.

— Какво ви е накарало, като чиновникъ, който сте злоупотрѣбили правителственни пари да дойдете въ България?

— Искахъ да се прѣдставя на българскитѣ власти и да приема заслуженото си наказание.

— Сами ли се явихте, че сте виновно лице или властитѣ ви узнаха?

— Не, самичекъ се явихъ.

— Приблизително знаете ли какво е злоупотрѣблението въ станцията. Хилядо, двѣ хиляди, три хиляди, петъ хиляди лева?

— Не зная. Коммисията каквото е намѣрила, това е.

Защит. Марковъ: Сѫщия день, когато е говорилъ съ Продановa, казалъ ли му, че който намѣри убийцата има 20,000 лева награда?

— Не съмъ му казалъ.

— Да ми се каже отъ Прокурорския надзоръ и сѫдътъ, ако е правена справка въ Радуевацъ, да ли подсѫдимия е билъ тамъ въ врѣме на убийството или не, т. е. на 15-ий Мартъ.

Защит. Н. Мановъ: Азъ съмъ изучвалъ дѣлото и свѣдѣнията, които иска г-нъ Марковъ ги имамъ въ резерва и ще ги наложя.

Защит. Марковъ: Зная, че има свѣдѣния, че на 15-й е билъ въ Радуевацъ. Има телеграмма отъ Пловдивския сѫдебенъ слѣдователь, че по отношение неговото прѣслѣдвание въ злоупотрѣбление държавни пари, като Началникъ станции е, 11,000 лева. Прилага се телеграммата като документъ, да се исправи една не грѣшка, а едно нѣщо, че П. Милковъ не е

билъ даванъ подъ сѫдъ. Послѣ друга една отъ Софийския сѫдебенъ слѣдователъ твърдѣ бърза на 22-й Юний, съ която се испраща едно отнешение отъ М-вото на Външнитѣ Дѣла адрессирана до слѣдователя. Къмъ това отношение на М-вото на Външнитѣ Дѣла сѫ приложени прѣводи отъ сръбски книжя и проводени на г-на м-ра на Правосѫдието отъ Неготинския слѣдователъ прѣзъ тази — 92-та година. Къмъ това отношение на Неготинския сѫдебенъ слѣдователъ сѫ приложени двѣ копия рѫкопись на подсѫдимия Петръ Милковъ, съ което слѣдователя иска да се докаже, че Петръ Милковъ прѣзъ извѣстно врѣме е билъ писаръ и че до извѣстно врѣме не се е отлѫчвалъ отъ града Радуевацъ. Освѣнъ тѣзи книжя сѫ приложени и оригинални книжя на сръбски язикъ, отъ които прѣписъ е направенъ попрѣди. Тѣзи документи, които сѫ въ полза на подсѫдимия, моля да се приложятъ при дѣлото и да се провѣрятъ, когато имъ дойде рѣда.

Защ. Мановъ: Отъ сѫдебния слѣдователь сега има постѫпили нови документи, моля полевий сѫдъ да се прочетатъ.

Прѣдсѣд.: Ще се прочетатъ, когато имъ дойде рѣда.

Прокурора: Имамъ още една просба да направя прѣдъ сѫда. Направено е чрѣзъ Неготинскитѣ власти да се узнае, да ли П. Милковъ е билъ писаръ у Радуевацъ. Азъ виждамъ тукъ, че не е поставенъ въпроса тъй, както трѣбва да се постави. Не трѣбвало да се пише да ли той е билъ писаръ у Радуевацъ до 26-й Мартъ, но билъ ли е до 26 Мартъ 1891 год. въ Неготинъ. По този начинъ сѫдебнитѣ власти казватъ, че билъ писаръ до него число, но това не може да опровергае казването на Проданова, като се допустне, че Петръ Милковъ могълъ да участвува въ убийството.

Ето защо се поставя новъ въпросъ да се установи, по категорически начинъ, не, че е билъ писаръ до това врѣме въ Радуевацъ, а че прѣзъ това число е билъ тамъ. Ето сега документитѣ проводени отъ Сърбия, които за да се провѣрятъ, моля сѫдътъ да направи распорѣждание да се извикатъ двама вѣщи хора — експерти, които да провѣрятъ почерка на подсѫдимия още сега.

Защит. Мановъ: Не разбрахъ добрѣ, защо г-нъ Прокурора иска експерти. Почерка на Милкова е билъ приложенъ къмъ дѣлото още прѣзъ мѣсецъ Декемврий, при едно негово заявление, което ходило при българското дипломатическо агенство

и послѣ въ Радуевацъ и станала тамъ експертиза отъ двама учители и единъ сѫдия и има за това протоколъ. Сега ако има ново нѣщо, ако има напр. нѣкоя книга донесена днесъ тукъ отъ Радуевацката община, да се сравнява съ почерка на Милкова, тогава разбирамъ, но тогава ще оставимъ всичко на страна, което е било извършено по единъ начинъ, както каза и прокурора, чрѣзъ надлѣжния каналъ да го оставимъ и да се осложимъ на бѫдѫщата експертиза. Въ допълнение ще кажа това само. Може би поч. прокурорътъ да не е съгласенъ или да не далъ важность и значение на едно писмо, което се намира приложено при дѣлото, прѣди да се състави обвинителния актъ. Едно писмо, отъ българското дипломатическо агенство отъ Бѣлградъ, до г-на министра на Външнитѣ Дѣла въ България подъ 144 отъ 7 Февруарий. Отъ него ще се види, че нашия агентъ е констатиралъ този фактъ. Той казва: нашия подданникъ Петъръ Милковъ отъ гр. Търново е работилъ при Радуевацката община отъ 1890 г. до 24-й Мартъ 1891 година.

Защит. Марковъ: Азъ поддържамъ, че трѣбва да се даде довѣренность на българскитѣ власти въ Бѣлградъ, а така сѫщо и на сръбскитѣ, че Петръ Милковъ на 15-й Мартъ е билъ въ тѣхна территория.

Прокурора: Г-да, възражението, което ми се направи отъ г-на Манова, се състои въ това. Пита се, нуждна ли е експертиза, която да констатира, извѣстни книжа, които сѫществуватъ при дѣлото. За това казва не би било нуждно, когато има регистръ и други книжа на Радуевацкото Общ. Управление и да констатира да ли сѫ писани отъ подсѫдимия. Недоразумението се състои въ това. Казахъ по-напрѣдъ, че имаме подлични книжа отъ Радуевацкото Общ. Управление писани отъ подсѫдимия и почерка му като трѣбва да се провѣри, става необходима експертизата. Една експертиза има направена отъ Неготинскитѣ власти, която ако бѣше акуратна, нѣмаше да настоявамъ, щѣхъ да дамъ довѣрие както слѣдва на чуждитѣ власти. Пакъ не настоявамъ непрѣменно да се извика експертиза. Остава на сѫда да рѣши нуждна ли е за сѫдътъ тазза експертиза или ще се задоволи само съ тази експертиза и да ли приема, че П. Милковъ до 25 й Мартъ е билъ въ Неготинъ и не е могълъ да се намѣри на мѣстото на прѣстѫплението. Ако сѫдътъ не признае за нуждно да го не прави.

Защит. Мановъ: Г-да Сѫдии! Въ рѣчьта на поч. Прокурорътъ, се долагаше прѣдъ поч. сѫдъ, че нѣкакви подлинни книжа сѫ постѫпили отъ Радуевацката Община. Ако бѣхъ чулъ това, въ такъвъ видъ нѣмаше да направя възражението. Едно нѣщо г-нъ прокурорътъ каза — да се констатира датата, ако се е писала отъ П. Милкова на 13-й или 16-й Мартъ, т. е. да се констатира, че когато се извършило убийството не е могълъ да бѫде тукъ. Ако намира, че има важность това нѣщо къмъ датата, нѣмамъ нищо противъ експертизата.

Прокурора: Ще моля въпроса да остане висящъ да се даде възможность на защитата да го изучи.

Защит. Мановъ: Нѣмамъ нищо противъ това.

Прѣдсѣд.: Прѣди да се почне разпитванието на свидѣтелитѣ, странитѣ или защитницитѣ иматъ ли нѣщо да заявятъ?

Защит. Плакуновъ: Азъ ще моля почитаемия сѫдъ, да благоволи и ми даде едно удостовѣрение, че азъ сѫмъ защитникъ на Константинъ Попова, за да могѫ съ него да събера свѣдѣния отъ българскитѣ власти, да ли Константинъ Поповъ е билъ осѫденъ отъ турскитѣ власти за Бургазския бунтъ, да ли е прѣдаденъ отъ турскитѣ власти на българскитѣ и дали послѣ е помилванъ. Искамъ това удостовѣрение, защото самъ не ще могѫ да ходатайствувамъ такова нѣщо.

Прокурора: Това обстоятелство, г-да сѫдии, за което ходатайствува защитника, азъ го сматрямъ за ново, защото отъ изучванието на дѣлото азъ не виждамъ условията, по които Константинъ Поповъ е билъ прѣдаденъ отъ турскитѣ власти на българскитѣ. Защитника иска да му се даде удостовѣрение, съ силатата на което да търси нѣкои документи, пратени отъ турското правителство на нашето, въ които се казвало, че Константинъ Поповъ не можалъ да бѫде сѫденъ отъ нашето правителство, защото билъ осѫденъ отъ турскитѣ власти. Азъ ще кажа на г. защитника, че екстрадицийтѣ иматъ обстоятелственъ характеръ и тѣ се касаятъ до външното урѣждание на страната. Ако защитника се основава на нѣкой законъ, съ силата на който да му се дадѫтъ нѣкои документи, нѣка направи едно заявление и тогава сѫдътъ може да обсѫди. До като не направи това заявление, сѫдътъ не може да му даде удостовѣрението, което търси.

Прѣдсѣд.: Сѫдътъ по този въпросъ се е произнесълъ вече, и за да може да се разглѣда по-скоро дѣлото не трѣбва да се връщаме назадъ. Помня, че [illegible] въпросъ сѫдътъ се

произнесе така: сѫдътъ нѣма да влѣзне въ длъжността на правителството и да търси, какви задължения е дало нему нашето правителство или турското.

Защ. Плакуновъ: Азъ не искамъ съ това нѣщо да спра разглѣжданието на дѣлото. Азъ искамъ да ми се даде едно удостовѣрение, и ако могѫ да прѣдставя нѣкои документи, добрѣ, ако не остава на сѫдътъ.

Прокурора: Никой не го отнима отъ възможностьта, да направи всичко което желае. Нека отиде въ министерството на външнитѣ дѣла да даде едно заявление. Сѫдътъ може да му даде едно удостовѣрение, ако това е необходимо, едно удостовѣрение, че той е защитникъ на К. Попова.

Защ. Плакуновъ: И азъ това искамъ, защото ако отида въ нѣкое учрѣждение, безъ това удостовѣрение и кажа, че сѫмъ защитникъ на Константинъ Попова, може да ме испѫдятъ.

Прѣдсѣд.: Г-нъ Плакуновъ, ще се направи распорѣждание, за да ви се даде отъ сѫдътъ едно удостовѣрение, че сте защитникъ на Константинъ Попова.

Защ. Плакуновъ: Благодаря.

Прѣдсѣд.: Милковъ! Вий сте биле въ Радуевацъ писаръ. Въ какво учрѣждение бѣхте?

Подсѫд. Милковъ: Въ общинското управление.

— Какво върши писаря тамъ?

— Писаря върши длъжностьта на секретаря.

— Собственно, каква обязанность вамъ бѣше дадена да вършите?

— Азъ държахъ входящия и исходящия журналъ, дневната книга, черновкитѣ и други нѣкои прѣписки.

— Какъ се водятъ дѣлата въ тѣзи учрѣждения въ Сърбия, както у насъ или другояче?

— Малко разлика има.

— Вий сте биле като началникъ на станцията, разкажете ни, какъ се водятъ дѣлата, какъ се докладва, какъ се пращатъ бумагитѣ, какъ се получаватъ и пр.

— Получаватъ се бумагитѣ, отварятъ се, поднасятъ се на началника, той си дава мнѣнието, съставя се черновката, подписва се и се праща по принадлѣжность.

— Получава се напримѣръ поща, пощата се раскрива, прѣглѣжда се, завеждатъ се писмата, даватъ се на началника и ги разгледа, той дава распорѣждание на каква бу-

какво да се отговори, нѣкои писма се пращатъ веднага, а други се държатъ цѣлъ мѣсецъ и пр. Тѣзи подробности искамъ да знамъ.

— Щомъ се получи бумагата, пиши се отъ горѣ и датата на получаванието, послѣ се поднася на началника, той си дава мнѣнието, съставя се черновката, поднася се на подписъ, приподписва се и се праща.

— Кой подшиваше дѣлата въ канцеларията ви?

— Дѣлата не се подшиватъ. Има шкафъ, тургатъ се въ шкафа и се номериратъ — номеръ по рѣдъ.

— Никога ли не се подшиватъ?

— Всѣка година, щомъ се свършатъ дѣлата, завържатъ ги на кръсть, номериратъ ги и ги оставятъ.

— Не правятъ ли описи?

— Вмѣсто описи, тѣ иматъ особенни формуляри, по азбученъ рѣдъ.

— Ами съ журналитѣ какво става?

— Журналитѣ азъ съмъ ги водилъ; тѣ оставатъ въ общинското управление.

— Слѣдъ распита на обвиняемитѣ като се провѣри самоличностьта на свидѣтелитѣ и се разрѣшиха нѣкои въпроси относително заявенитѣ отводи почна се распитванието на свидѣтелитѣ, по слѣдующето постановление на сѫдътъ: да се продължава разглеждванието на дѣлото и въ отсѫтствието на неявившитѣ се седемъ души свидѣтели и единъ отъ експертитѣ, а именно: М-ръ прѣдсѣдательтъ Г-нъ Ст. Стамболовъ, Стефанъ Николовъ, Подполковникъ Караивановъ, Василъ Драгуловъ, Христо Славовъ Януловъ, Никола Василевъ и Капитанъ Шондевъ.

Относително неявившний се свидѣтелъ Христо Славовъ Януловъ, понеже е болѣнъ и за това има официално съобщение сѫдътъ счита че и неговото неявяване е законно.

Прѣдсѣд.: Дежурний! Распорѣдете да се въведѫтъ свидѣтелитѣ: Ернестъ Прайзеръ и Илия Георговъ.

(Довеждатъ се и двамата свидѣтели).

Прѣдс.: Г-нъ Ернестъ Прайзеръ! Говорите ли по Български?

Свидѣт. Ернестъ Прайзеръ: (Говори на нѣмски) Незная български.

Прокурора: Понеже свидѣтельтъ не знае български, моля да се покани нѣкой като прѣводчикъ, чрѣзъ когото да се распита.

Свидѣт. Ернестъ Прайзеръ: Въ мѣсецъ Октомврий 1890 година едно лице нае единъ номеръ въ моята кѫща.

Прокурора: Вѣроятно свидѣтельтъ говори за лицето, което наело стаята. Азъ ще моля да се покаже на свидѣтельтъ подсѫдимий Георги Великовъ и да се пита познава ли това лице и знае ли да е дохождало то въ неговата кѫща.

Прѣдсѣд.: Подсѫдимий Георги Великовъ! излѣзте прѣдъ сѫда.

(Подсѫдимий Георги Великовъ излиза прѣдъ сѫда).

— Познавате ли това лице?

Свидѣт. Ернестъ Прайзеръ: Не.

— Несте ли го виждали нѣкога?

— Възможно е и той да е влизалъ и излизалъ отъ стаята, но азъ не си спомнямъ да ли е това лице или друго.

— Но на прѣдварителното слѣдствие сте показали това лице?

— Тогава азъ казахъ, че е възможно да съмъ го виждалъ да минува по край кѫщата ми, но не си спомнямъ да съмъ го виждалъ да влиза въ кѫщата ми. Една стая отъ моята кѫща бѣше наета отъ Тюфекчиева за двама ученици отъ Гимназията, но въ нея живѣеше само единъ ученикъ, а пъкъ трима г-да сѫ влизали и излизали отъ нея много пѫти.

Прѣдсѣд: Можете ли да познаете да ли отъ тия трима господа не е билъ единиятъ Георги Великовъ?

— Мисля, че г-нъ Великовъ не е билъ между тримата господа.

(Дохожда свидѣт. Хр. Благоевъ).

Прѣдсѣд.: Г-нъ Благоевъ! Вий сте повикани въ качество на свидѣтель по това дѣло, за това ще ви напомня, че вий дадохте клѣтва, за да покажете всичко, което знаете, тъй както сте го чули и видѣли, безъ да притурите или скриете нѣщо, като помните, че за всичко това ще бѫдете отговоренъ прѣдъ Бога и прѣдъ законитѣ.

Защит. Калинковъ: Познава ли г-нъ Благоевъ подсѫдимия Тома Георгиевъ?

Свидѣт. Хр. Благоевъ: Познавамъ го.

— А свидѣтельтъ Атанасъ Здравковъ познава ли?

— Съ него мя е запозналъ Никола Стоименовъ.

Защит. Ст. Кукурешковъ: Въ това врѣме, когато Стоименовъ го е запозналъ съ Здравкова въ Панаховото кафене, б ли е тамъ и Тома Георгиевъ?

— Не помня.

— Не е ли се случвало нѣкой другъ пѫть, въ негово присѫтствие, Здравковъ да е билъ запознатъ съ Тома Георгиева?

— Такова нѣщо въ мое присѫтствие не е ставало.

— *Подсѫд Тома Георгиевъ*: Азъ казахъ и завчера, че прѣзъ мѣсецъ Октомврий или Ноемврий, единъ денъ като влѣзохъ въ Панаховото кафене, заварихъ на една масса г-на Благоева и Стоименова, запитахъ ги какво си приказватъ и сѣднахъ при тѣхъ. Между другото, Стоименовъ почна да расправя, че единъ денъ въ Пазарджикъ, по заповѣдьта на Пенева били пратени 30 души толумбаджии да нападнатъ на Матакиева, Стоименова и Здравкова и че когато били нападнати, Здравковъ се впусналъ срѣщу толумбаджиитѣ, разбилъ ги и се избавилъ само съ строшена глава. Като изслушахъ тоя толкова чуденъ героизмъ, азъ запитахъ Стоименова, като какъвъ е тоя Здравковъ и той ми отговори: той ей сега е ще дойде тука и ще го видешъ. Това чу и Г-нъ Благоевъ и за това съмъ поискалъ да се повика като свидѣтель, за да ви докажа, че не нарочно съмъ искалъ да ме запознаятъ съ Здравкова, а случайно и то да вида какъвъ човѣкъ е той, който е противостоялъ на 30 души толумбаджии. Азъ ще моля г-на Благоева да разскаже тукъ тоя случай.

Свидът. Хр. Благоевъ: За това обстоятелство азъ не могѫ нищо да си спомня, но само помня, че като влѣзохъ въ кафенето, заварихъ тамъ Стоименова и Здравкова че сѣдѣха на една масса и че Стоименовъ ме запозна съ Здравкова, но да ли бѣше тамъ и Тома Георгиевъ или не, не помня, нито пакъ помня Стоименовъ да е разсказвалъ за нѣкакво геройство на Здравкова.

(Въвежда се свидѣтельтъ Никола Стефановъ).

Прѣдсѣд.: Никола Стефановъ! Вий дадохте клѣтва, че ще кажете всичко точно и вѣрно за онова, което сте чули и видѣли. За това ви напомнямъ, че ако притурите или скриете нѣщо отъ онова, което знаете по дѣлото, ще бѫдете отговоренъ и прѣдъ Бога и прѣдъ законитѣ.

Раскажете прѣдъ сѫдътъ какво знаете по дѣлото?

Свидът. Никола Стефановъ: По убийството на г-на М-ра Бѣлчева нищо незнамъ.

— Ами по Бургаский бунтъ знаете ли нѣщо.

— Зная, че тогава слѣдъ като свалпха правителството, Константинъ Поповъ бѣше станалъ Секретаръ на привременното правителство и като такъвъ подписваше книжата. Повече нищо незнамъ.

Подсжд. К. Поповъ: Азъ съмъ подписвалъ книжата като секретаръ на привременното правителство, но ще попитамъ свидѣтельтъ да каже — знае ли той какъ съмъ приелъ тази длъжность?

Свидът. Н Стефановъ: Какъ е приелъ тази длъжность и какъ не, нищо не знамъ, нито пакъ зная кой го е поканилъ и да ли самъ е отишълъ или другъ нѣкой го е поканилъ.

Предсѣд.: Вий бѣхте ли въ Бургасъ, когато стана бунта?

Свидът. Н. Стефановъ: Тамъ бѣхъ.

— Видѣхте ли когато взеха управлението, телеграфната станция и въобще другитѣ учреждения?

— Когато сж вземали управлението и телеграфната станция не съмъ видѣлъ, а видѣхъ само, че Кишелски стана Началникъ.

— Незнаете ли кои именно лица отидоха по-напрѣдъ да вземать управлението и да свалятъ законното правителство?

— Незнамъ. Зная само, че въ съвѣта на привременното правителство бѣха: Горановъ, Воденчаровъ и Иванъ Х. Петровъ, а други незная.

— Знаете ли щото и К. Поповъ да е вземалъ участие при свалянието на правителството?

— Незная.

— Отъ гдѣ се научихте, че К. Поповъ е станалъ Секретаръ на привременното правителство?

— Азъ бѣхъ тогава чиновникъ въ Околийското Управление отъ законното правителство и се научихъ за това отъ другитѣ служащи, а послѣ видѣхъ и подписътъ му на книжата, които излизаха отъ привременното правителство.

— Не сте ли чули кои именно сж вземали участие при свалянието на законното правителство?

— Чухъ такова нѣщо за Воденчарова, Горанова и Ивана Х. Петрова, а за К. Попова не помня да е влизалъ въ тѣхното число. Тогава имаше издадена прокламация, която носеше имената на първитѣ трима и още на 5—6 души, на които имената забравихъ, но за К. Попова пакъ нищо непомня.

(Въвежда се свидѣтелката Клия Карагюлева).

Прѣдсѣд. Вий, Госпожо, сте повикани тукъ въ качество на свидѣтелка и, ако и да не сте дали клѣтва, напомнямъ ви, че трѣбва спокойно да разкажете всичко каквото знаете по дѣлото.

Свидѣт. Клия Карагюлева: Азъ ще моля по-напрѣдъ да ми се прочетатъ показанията, които съмъ дала прѣдъ слѣдственната коммиссия, защото сега не могѫ нищо да си спомня какво съмъ казала.

Прокурора: По напрѣдъ да и се зададѫтъ въпроси за нѣкои и други обстоятелства, а че послѣ, ако стане нужда, може да се прочетатъ и показанията ѝ, които е дала прѣдъ слѣдственната власть.

Свидѣт. Клия Карагюлева: Заявявамъ прѣдъ почитаемий Врѣмененъ Полевой Воененъ Сѫдъ, че азъ не желая да отговарямъ на въпроситѣ, които ще ми се задаватъ по отношение на мѫжътъ ми Александръ Карагюлевъ, а на въпроситѣ, спрямо другитѣ, ще отговарямъ.

Прѣдс.: Законътъ ви дава право, г-жо, да отговаряте или не. За това вий, ако нежелаете да отговорите на нѣкои въпроси, можете просто да замълчите, ако искате.

Прокурора: Г-жо, знаете ли да е ималъ мѫжъ ви нѣкакъвъ револверъ и като какъвъ? напримѣръ като нѣкой отъ тия! (посочва ѝ револверитѣ, които стоятъ на масата прѣдъ сѫдиитѣ).

Свидѣт. Клия Карагюлева: (Слѣдъ като прѣглежда револверитѣ и като сочи на единъ отъ тѣхъ). Мисля, че револверътъ, който имаше мѫжъ ми бѣше като тоя, съ разлика само, че дръжката му бѣше съ бѣли садефяни рѣзки.

— Тукъ въ градътъ живѣли ли сте въ кѫщата на Стояна Марковъ?

— Да.

— Между него и васъ ставало ли е нѣкога дума за нѣкакъвъ револверъ?

— Да. Прѣзъ врѣмето, прѣзъ което мѫжъ ми бѣше въ Виена, единъ денъ г-нъ Марковъ ми каза, че намѣрилъ единъ револверъ въ шкафа и мя помоли да му го подаря, но азъ му казахъ, че не могѫ му го подари, защото не е мой.

— Не казахте ли тогава на Маркова отъ гдѣ имате тоя револверъ?

— Не помня такова нѣщо.

...тъ като свалиха правителството,
Секретаръ на привременното
...книжата. Повече нищо

...евалъ книжата като
...во, но ще попитамъ
...какъ съмъ приелъ тази

...ь е приелъ тази длъжность
...пакъ зная кой го е поканилъ
...угъ нѣкой го е поканилъ.
... въ Бургасъ, когато стана бунта?
...: Тамъ бѣхъ.
... взеха управлението, телеграфната
...ѣ учреждения?

...ли управлението и телеграфната станция
...дѣхъ само, че Кишелски стана Началникъ.
...ли кои именно лица отидоха по-напрѣдъ да
...то и да свалятъ законното правителство?

...ь. Зная само, че въ съвѣта на привременното
...бѣха: Горановъ, Воденчаровъ и Иванъ Х.
...руги незная.

...аете ли щото и К. Поповъ да е вземалъ участие
...нието на правителството?
Незная.

— Отъ гдѣ се научихте, че К. Поповъ е станалъ Се...ръ на привременното правителство?

— Азъ бѣхъ тогава чиновникъ въ Околийското Управ...ние отъ законното правителство и се научихъ за това отъ другитѣ служащи, а послѣ видѣхъ и подписътъ му на книжата, които излизаха отъ привременното правителство.

— Не сте ли чули кои именно сѫ вземали участие при сваляннето на законното правителство?

— Чухъ такова нѣщо за Воденчарова, Горанова и Ивана Х. Петрова, а за К. Попова не помня да е влизалъ въ тѣхното число. Тогава имаше издадена прокламация, която носеше имената на първитѣ трима и още на 5—6 души, на които имената забравихъ, но за К. Попова пакъ нищо непомня

(Въвежда се свидѣтелката Клия Карагюлева).

ми дойдохме тукъ и той излѣзе по пазарътъ. По сетнѣ, когато вече мислихъ, че мжжъ ми трѣбва да е вече въ Петричъ съ Карастоянова, азъ излѣзохъ изъ градътъ и като заминавахъ по край фотографията на Карастоянова, видѣхъ го тамъ и го попитахъ защо не е на село съ фотографията, а той ми каза, че мжжъ ми и Тюфекчиевъ били отишли на село, а той не отишълъ, защото го болѣли краката.

— Знае ли свидѣтелката щото мжжъ ѝ и Карастояновъ да сж имали нѣкакви отношения и като какви.

— Не зная такова нѣщо.

— За какво е билъ викань Карастояновъ отъ мжжътъ ѝ?

— За да фотографира зданието.

Защит. Марковъ: Помни ли свидѣтелката да е имало нѣкакво засѣдание тукъ у тѣхъ въ кжщата, т. е. да ли сж се събирали много хора, като напримѣръ 5 – 6 или 10 души и да ли е билъ между другитѣ и Македонски?

Свидът. Клия Карагюлева: Тукъ у насъ сж се събирали по-нѣкога много хора на веселба и не само мжже, а и жени, но никакво събрание не е имало само отъ мжже.

— Когато сж държали стая въ кжщата на Стояна Маркова, може ли да каже свидѣтелката, като до колко души сж могли да се съберать въ стаята?

— Не повече отъ 5—6 души и то съмнително, защото нѣмаше мѣсто.

— Ходилъ ли е нѣкога Македонски у тѣхъ на нѣкакво събрание?

— Азъ мисля, че и по-напрѣдъ казахъ, че у насъ събрание на мжже никога не е имало.

— Ходилъ ли е нѣкога Македонски у тѣхъ на с. Петричъ?

— Единъ пжть само и то когато бѣше тамъ и Сждебния Приставъ Гължбовъ.

— Знае ли свидѣтелката че Македонски е имахъ земание и даване съ мжжътъ ѝ и да ли Македонски е ставалъ поржчителъ на мжжътъ ѝ прѣзъ Банката за нѣкакви пари?

– Зная и даже по случай на тия пари Македонски може да пострада.

Подсжд. Д. Карастояновъ: Моля да се попита свидѣтелката да обясни — по кое врѣме е дохождала на моята фотография?

Свидът. Клия Карагюлева: Ако се не лъжа, това бѣше прѣди отиванието на мжжъ ми въ Виена — прѣзъ Октомврий или Ноемврий.

Подсжд. Алекс. Карагюлевъ: Нека обясни тукъ кога ѝ съмъ казвалъ, че ще отида съ Ножарова да посрѣщнемъ нѣкой човѣкъ въ Княжево — коя година, мѣсецъ и пр.?

Свидът. Клия Карагюлева: Не могж да си спомня.

(Влиза свидѣтеля Александръ Пенковъ).

Прѣдсѣд.: Свидѣтель Александръ Пенковъ! Вий сте повикани въ качество на свидѣтель. Прѣди малко дадохте клѣтва че ще покажите всичко, което сте видѣли, узнали и чули по дѣлото, като помните, че за всичко ще отговаряте и прѣдъ закона и прѣдъ Бога.

Раскажете прѣдъ сжда каквото знаете по това дѣло.

Свидѣтеля А. Пенковъ: Азъ се запознахъ отъ близо съ Миларова въ Сливенъ на 27-й Септемврий 1890 год. Отидохме въ градината срѣщу фабриката. Тукъ стояхме $^1/_2$ часъ. Слѣдъ това доде едно бакалче, съобщи му, че го дири стражаринъ въ кжщата му. Въ него имаше тогава всичко единъ наполеонъ и въ менъ сжщо. Рѣшихме да отидемъ въ една градина или на лъджитѣ. Понеже имахме доста пари, отидохме на лъджитѣ. Но за да избѣгнемъ вниманието на полицията, понеже тя го дирѣше, минахме около града отъ горѣ, прѣзъ градината. По пжтя срѣщна ни Сарxолу. Като вървяхме, по пжтя говорихме по разни научни работи. Послѣ разговора зима другъ характеръ. Захвана да говори за бунтове, почна да упрѣкава водителитѣ на народа, правителството, и пр. Почна да се съмнява въ менѣ, да ми казва, че ималъ нѣщо да ми каже, но се страхува да не би да го искажа азъ. Когато почна да говори за ученическитѣ бунтове, каза, че съ тѣхъ, съ тия гюрюлтии нищо не може да се помогне. И глупаво е това да прѣдприематъ такива млади хора таквизъ работи. Тукъ, каза той, трѣбва друго, съвършенно друго нѣщо.

Почна да упрѣкава и опозиционеритѣ, че незнаяли като какви срѣдства да избиратъ и да употрѣбяватъ за да се помогне. По сетнѣ, въодушевенъ и принесенъ, пакъ ми каза, че има много да ти говоря, но незная да ли си човѣкъ да ти кажа. Прѣди да се запознаемъ, нѣколко пжти той повтори това. Послѣ, съ едно голѣмо въодушевление, захвана да говори, че трѣбва да се сгрупируватъ по-виднитѣ хора на опозицията и да дѣйствуву-

вятъ съ ножъ и огънь. Напримѣръ, каза, вий имате отъ Сливенъ народенъ прѣдставитель Тодора Кювлиевъ, човѣкъ грубъ, човѣкъ глупавъ, който не разбира нищо, и се чудѣше какъвъ е привърженикъ на правителството. Такива негодяи трѣбва вечерь като си отиватъ въ кѫщи, да имъ се забий камата въ гърдитѣ, и да се махнатъ. Не е той само, каза, има и други по видни хора, приятели и привърженци на Стамболова, съ които тъй трѣбва да се постѫпи.

Когато слѣзнахме въ полето, всѣ тия разговори се водѣха между насъ; имаше и други нѣкои въпроси отъ наученъ характеръ. Въ полето не бѣше дошла колата, за която бѣхме порѫчали на бакалчето да ни докара. Сѣднахме до едно лозе на края. Тукъ Миларовъ започна съ по голѣмо въодушевление и сърдечно да напада правителството, и при това каза, азъ като имамъ увѣренность въ честностьта на баща ти, нѣма какво вечъ да се страхувамъ да ти кажа нѣкои нѣща, и то най-подробно. Каза ми, ти познавашъ въ Ц-градъ Атанаса телеграфчията, който е отрѣденъ да принесе динамитъ, и трѣбва тоя динамитъ да се пази. Може да се принесе прѣзъ Каваклии. Но трѣбватъ за това хора. И не е достатъчно само да има хора, за да го приематъ и да го пазятъ, но трѣбва да има още и хора такива,които да бѫдѫтъ испълнители на моята воля. За туй, азъ съмъ на мнѣние да ти възложа нѣкоя работа. И този динамитъ трѣбва да се принесе въ Котелъ, Нова-Загора или Харманлии. На сѣки начинъ трѣбва да изберемъ нѣкой градъ такъвъ, гдѣто не те познаватъ, за да можешъ да живѣешъ свободно, да те не е страхъ, и да не обръщашъ вниманието на полицията. Казахъ му, че въ Харманлии не познавамъ никого. Той каза, азъ ще ти дамъ хора вѣрни да те вардятъ, и, за да можешъ свободно да живѣешъ, може да ти се отвори дюкянъ, като кундураджийски, и да траешъ да вардишъ динамита до деня, до когато му доде врѣмето да се употрѣби.

Всичко това азъ изслушахъ, безъ да дамъ положителенъ отговоръ. Послѣ, като доде колата, заминахме за лѫджитѣ. Като слѣзохме на лѫджитѣ почнахме моабетя, който трая до полунощь. Слѣдъ полунощь се оттеглихме въ стаята. Миларовъ бѣше попийналъ и веселъ, и почна да ми казва: ти имашъ работа съ Миларова, който не се бои отъ нищо. И тия хора, които се явятъ като подслушници, или на които съмъ говорилъ такова нѣщо, палѣвятъ да ми [illegible] тѣ ще бѫдѫтъ умъртвени.

Има си хасъ и ти да направишъ това. Азъ имамъ такива хора, че нѣма хичъ да се чуешъ. Понеже имаше и други работи да ми съобщи, каза ми: трѣбва да пазишъ тайна, и затова поиска да се закълна, и ми прѣдложи тази клѣтва; „Заклѣвамъ се, че това което ми кажешъ, ще го паза въ тайна и ако чуешъ нѣщо отъ това, или се усъмнишъ въ мене, давамъ ти право да ме погубишъ.“

Той поиска, и азъ му дадохъ тази клѣтва.

Послѣ Миларовъ ми расказа, че въ два града имало нарѣдени по крайщата четици, на които цѣльта е да прѣмахнатъ всички по-видни хора на Стамболова. Послѣ ми каза, че въ Карнобатъ ималъ хора вѣрни, които щѣли да отидѫтъ въ София да убиятъ Стамболова; и не само него, но и цѣлата му фамилия трѣбвало да се прѣмахне. Послѣ това азъ си лѣгнахъ, като свършихме съ тия думи разговора. На другия день заминахме заедно съ други, и по пѫтя не говорихме нищо.

Въ Сливенъ, азъ отбѣгвахъ срѣщата съ Миларова, за да не обърна вниманието на полицията. Той имаше всичко единъ наполеонъ, който му бѣше осталъ отъ събранитѣ отъ опозициониститѣ му другари въ Сливенъ, и ми бѣше казалъ, че ще го израсходва, но, послѣ, да му го върна, за да си купи единъ катъ дрѣхи. По послѣ отъ гдѣ е зималъ пари, незная. Послѣ ми искаше 7 наполеона, съ които искаше да доде въ Пловдивъ и София. Азъ не му дадохъ, и какво е станало, отъ гдѣ е сетнѣ земалъ, — незная.

Мина гроздобера. Послѣ се видѣхъ съ него веднѫжъ, и той ми каза: „да пазишъ тайно всичко“. Мина единъ мѣсецъ, получихъ отъ него карта, писмо, на което азъ не му отговорихъ. То имаше слѣдующето съдържание: „Има нѣщо важно да ти съобщя по дѣлото; тръгни незабавно. Телеграфирай ми за тръгването си, прати ми Віргилий“. Азъ на това не му отговорихъ.

Слѣдъ нѣколко врѣме азъ дойдохъ тукъ по работа. Тукъ получихъ отъ Миларова друго писмо, въ което ме упрѣкаваше, за гдѣто не съмъ му отговорилъ на писмото, и за гдѣто изобщо не съмъ му писвалъ. Канеше ме още да се запозная съ д-ръ Моллова. Азъ му пакъ не отговорихъ. Азъ неискахъ да направя това, нито пъкъ съмъ се срѣщалъ съ д-ръ Моллова, при всичко, че Миларовъ ми пишеше, че Д-р Молловъ билъ единъ отъ главнитѣ лица въ заговора. Пишеше ми още, че и отставний подполковникъ Киссовъ, запасний майоръ Гуджевъ,

— Той не е ли, който е казалъ какво глѣдате тоя човѣкъ, земете го.

— Не помня.

— Други стражаръ нѣмаше ли, комуто да бѣше познатъ Дюкмеджиевъ?

— Имаше, приставътъ и старший.

— Какво стана съ револвера, зехте ли го на гарата и кой го зема?

— Земаха го. Не помня на мене ли го дадоха или на другъ стражаръ. Въ участъка заедно съ него го прѣдставихъ.

— Чулъ ли е свидѣтеля ясно и хубаво гърмежа на станцията или не.

— Много добрѣ го чухъ.

— Можалъ ли той да познае отъ какво направление иде гърмежа?

— Познахъ отъ коя страна иде.

— Затичалъ ли се е свидѣтеля веднага къмъ нужника да види какво става, или се е минало нѣколко врѣме?

— Не се мина нито минута. Бѣхъ далечъ 4 - 5 метра.

— Свидѣтеля какъ обяснява, ако веднага отгорѣ на вистрѣла се е затѣкълъ по сжщото направление отъ гдѣто се гръмнало, па ли трѣбваше да завари това лице вжтрѣ въ нужника, или се е минало нѣколко врѣме между вистрѣла и неговото отиване?

— Тамъ има прѣграда, трѣбваше да се обиколи.

— Може ли свидѣтеля по точно да опрѣдѣли, колко далечъ отъ нужника е намѣрилъ Миларова?

— Имаше 5—6 шага.

Прѣдсѣд.: Обвиняемий Миларовъ? Имали нѣщо да възразите?

Подсжд. Миларовъ: Азъ като, че нищо нѣма да възразя, понеже разказа на свидѣтеля е съгласенъ съ дѣйствителностьта. Само, че има нѣкои работи, така като на 6—7 крачки вънъ отъ нужника се е обърнало внимание на мене отъ пушака, който сж видѣли и зеха да ме гасятъ. Въ това врѣме единъ отъ околнитѣ ли хора или стражара каза, чу се единъ слабъ гърмежъ като отъ фишекъ и наистина не бѣше нѣщо дѣйствително ясно, именно заради това, че имаше голѣмо множество публика и на свидѣтеля съвсѣмъ удобопонятно е, че вистрѣла не е направилъ такова впѣчатление, каквото би направилъ въ всѣко

друго врѣме. Така се тълкува, че стражаря не обърналъ внимание на гърмежа. А пакъ колкото заради заповѣдьта, която се издаде за моето арестувание, ако се не лъжа въ обвинителния актъ има името на агентина Бояджиева. Да отговори свидѣтеля тамъ ли бѣше Бояджиевъ или не?

Свид. К. Димитровъ: Тамъ бѣше.

Подсжд. Миларовъ: Пристава на участъка Св. Петка какъ го викаха? Не го ли викаха Бояджиевъ?

— Не.

— По-нататъкъ азъ нѣма какво да го питамъ, само ще го помоля, нека си спомни още по-хубаво, ако обича дѣйствително, и най-послѣ да отговори, което е истинната. Тогава кмета г-нъ Дюкмеджиевъ дойде и като распита какво е, що е, каза му се, че револвера ми се испразднилъ, каза да ме закаратъ въ участъка, като ми взема револвера и понеже стражаритѣ се бояха да ме закаратъ въ участъка, тъй като заповѣдьта не палиеаше отъ прямото имъ началство, то кмета каза — закарайте го на моя отговорность. Ако обича свидѣтеля нека да подтвърди това, а ако ли не си спомня нека остане на Бога.

Прѣдсѣд.: Кой ви заповѣда да го закарате?

Свид. К. Димитровъ: Имаше старший, който ми заповѣда да го закарамъ и азъ го закарахъ.

Защ. Д-ръ Помяновъ: По пжтя нѣкакво съпротивление правилъ ли е Миларовъ за бѣгство?

Свид. К. Димитровъ: Не помня и незная, азъ самъ ли го карахъ, или имаше и другъ стражаръ съ мене, малко се бавихме.

Прѣдсѣд. Има ли нѣщо да ти каже?

Свид. К. Димитровъ: Нищо не ми каза, каза ми само: какъ стана тая работа, когато азъ постоянно нося револверъ съ мене, сега не зная какъ стана така. Друго не ми каза.

Защ. Д-ръ Помяновъ: Знае ли свидѣтеля какво стана съ тоя човѣкъ въ участъка?

— Нищо не зная, защото азъ служахъ вънъ отъ участъка.

Защ. Д-ръ Помяновъ: Г-да сждии! Ако не давате вѣра за расказа на моя довѣритель, че не по заповѣдь на старшия е билъ арестуванъ и че не току въ момента, както расправя свидѣтеля, до гдѣто да мине оная прѣграда, която е трѣбвало да се заобиколи е билъ хванатъ, ами както расправя Миларовъ, подиръ нѣколко врѣме, като си е вървѣлъ, б[illegible]ватъ и

арестуванъ, то понеже г-нъ Дюкмеджиевъ се намира тукъ нѣма нѣкаква невъзможность, има всичката удобность да бжде распитанъ той, слѣдъ като се испълнятъ всичкитѣ формалности изискуеми отъ закона, да му се зададатъ тия въпроси, за да се установи че това е тъй, както го расправя Миларовъ, че именно по заповѣдь на г-на Дюкмеджиева е билъ арестуванъ, а не тъй както расправя свидѣтеля. Двѣ минути е стоялъ Миларовъ прѣдварително въ нужднпка и е чакалъ да го уловатъ и послѣ като излѣзалъ, кмета казалъ да го хванатъ и арестуватъ.

Прѣдсѣд.: Тукъ ли е г-нъ Дюкмеджиевъ?

Защ. Д-ръ Помяновъ: Тукъ е.

Прокурора: Азъ мисля, че доказателството, което иска защитата не е така важно, щото да се вика и другъ свидѣтель, когато ний тукъ имаме двама други свидѣтели. Защитата е имала възможность до сега да заяви това. Азъ ще моля слѣдователно да се не уважи просбата на защитата.

Прѣдсѣд.: Сжда постанови да се помоли г-нъ Дюкмеджиевъ, понеже е тукъ, да каже безъ клѣтва каквото знае.

(Дохожда Хр. Дюкмеджиевъ).

Прокурора: Азъ ще помоля по отношение на тоя човѣкъ да се испълнятъ нѣкои формалности. Сжда постанови да се испита безъ клѣтва, но азъ искамъ да зная кое е това лице, какъ му е името, кждѣ служи, какви сж отношенията му и т. н.

Прѣдсѣд.: Какъ ви е името?

Свид. Хр. Дюкмеджиевъ: Христо Ивановъ Дюкмеджиевъ.

— Въ това врѣме, когато стана тоя случай, вий каква длъжность имахте?

— Кметъ бѣхъ на гр. Пловдивъ.

Прокурора: Азъ ще моля — свидѣтеля да отиде въ стаята на свидѣтелитѣ и послѣ да се вика.

Прѣдсѣд.: Раскажете какво знаете.

Защит. Д-ръ Помяновъ: Азъ ще помоля да се запише въ протокола заявлението на г-на прокурора.

Свид. Хр. Ив. Дюкмеджиевъ: Азъ г-да сждии по длъжность като кметъ, бѣхъ излѣзалъ да посрѣщамъ Негово Царско Височество; на станцията имаше много публика. Азъ бѣхъ доста близо до мѣстото и очаквахъ да пристигне трена. Въ това врѣме чувамъ единъ малъкъ гърмежъ, разбира се, трѣбваше да по оглѣдамъ какво става и гдѣ е. Тогава азъ видѣхъ, че въ сжщото мѣсто е и нужднпка, отъ който излизаше г-нъ

Миларовъ, когото азъ познавахъ. Той бѣше уплашенъ доста, панталона и палтото му пушеше. Извикахъ на жандаритѣ, на които имената не помня, и дойдоха нѣколко души. Мина се малко врѣме. Толкова само зная, че азъ се растревожихъ, защото дохождаше Негово Царско Височество. Попитахъ г-на Миларова какъ е станалъ гърмежа и зная неговитѣ думи само. Той каза: „не искахъ, случайно ми се отпусна револвера и гръмна". При всичко, че той каза тъй, азъ казахъ на жандармитѣ, на моя отговорность, да го зематъ и арестуватъ, жандармитѣ се оглѣдваха да го зематъ или не, най-сѣтнѣ го зимаха. Зимаха му револвера и го закараха въ участъка. Отъ тамъ нататъкъ, понеже го прѣдадохъ въ ржцѣтѣ на полицията, какво е станало съ него незная?

(Дохожда свидѣтеля Никола Г. Юруковъ).

Свидът. Никола Г. Юруковъ: Вий дадохте клѣтва, че ще покажите истинната, това което сте видѣли и чули. Помнете, за всѣко нѣщо, което утаите, укриете или прибавите, ще бждете отговорни, както прѣдъ закона, така и прѣдъ Бога.

Свидът. Н. Г. Юруковъ: Въ 1889 год. бѣхъ отишалъ на станцията въ Пловдивъ да посрѣщамъ Негово Царско Височество. Азъ бѣхъ градски агентинъ. Като пристигнахъ на станцията подиръ малко чувамъ единъ гърмежъ на револверъ. Отидохъ кждѣ буфета на станцията да разглѣдамъ кждѣ се гръмна. Глѣдамъ г-нъ Миларовъ излиза отъ нуждника. Попитахъ го: вий ли гръмнахте, той каза не. Азъ бръкнахъ въ джоба му и извадихъ револвера му.

Прокурора: Вий първи ли уловихте Миларова?

Свидът. Н. Г. Юруковъ: Азъ.

— Кждѣ?

— Вънъ отъ нуждника.

— На колко крачки далечъ?

— Около десетъ шага.

— Сами вий вървѣхте срѣщо него и той срѣщу васъ?

— Да.

— Какъ вървѣше той?

— Обикновенно, малко уплашенъ, смутенъ.

— Отъ гдѣ го познавате, че е Миларовъ?

— Зная го, че като емигрантинъ е подозрително лице. Азъ видѣхъ пушекъ въ джеба му, попитахъ той ли е гръмналъ, каза ми не, бръкнахъ въ джоба му и искарахъ револвера.

— Не го ли питахте, защо е гръмналъ?

— Не съмъ го питалъ.

— Другъ не пита ли го?

— Не помня.

Защит. Д-ръ Помяновъ: Свидѣтеля каза, че видѣлъ Миларова когато излизалъ отъ нуждника и узналъ, че той гръмналъ, при всичко, че Миларовъ билъ скритъ. Когато свидѣтеля се е убѣдилъ, че дѣйствително Миларовъ е гръмналъ, той не помислилъ ли е да го задигне и да го арестува?

Свидѣт. Н. Г. Юруковъ: Азъ бѣхъ градски агентинъ, въ сѫщия часъ го прѣдадохъ на полицията.

— Послѣ свидѣтеля по заинтересувалъ ли сѫ е да види кой го е задигналъ отъ тамъ?

— Не се заинтересувахъ.

Прѣдсѣд.: Обвиняемитѣ иматъ ли да възразятъ нѣщо?

Подсѫд. Миларовъ: Азъ имамъ да кажа, че абсолютно не си спомнямъ между мене и свидѣтеля да е имало такъвъ разговоръ. Отъ друга страна нѣмамъ нищо да възразя.

Прѣдсѣд. Иматъ ли нѣщо странитѣ да питатъ? (нѣма).

Иматъ ли нѣщо противъ освобождението на свидѣтеля? (нѣма).

(Дохожда Атанасъ Здравковъ).

Прѣдсѣд.: Г-нъ Здравковъ, вий сте дали клѣтва, че ще искажете подробно истинската правда, всичко каквото сте чули и видѣли по това дѣло, като помните, че за всичко това ще бѫдете отговорни, както прѣдъ Бога, тъй и прѣдъ закона. Раскажете прѣдъ сѫдътъ всичко каквото знаете по настоящето дѣло.

Свид. Атанасъ Здравковъ: Г-да Сѫдии! По това дѣло зная слѣдующето:

Прѣзъ 1890 г. мѣсецъ Юлий, точно числото не могѫ да помня, но знамъ, че бѣше при дохожданието на г-на Стамболова, да урѣжда въпроса по изборитѣ, това ми бѣше казано прѣди единъ мѣсецъ врѣме, като стояхъ единъ на вратата на писалището на брата ми, дойде Димитръ П. Стайковъ, извика ме, взе ме подъ мишница, поведе ме и почна да ми казва, че има човѣкъ дошелъ отъ София нарочно да търси рѣшителни хора, за да убиятъ Н. Ц. Височество князя и г-на Стамболова, за това азъ показахъ васъ за такъвъ. Ако приемате, да ви заведа прѣдъ тоя човѣкъ. Азъ казахъ, че приемамъ. Той ме взе и ме заведе на Марииъ Шишковия ханъ. Тоя човѣкъ, който

бѣше дошелъ, бѣше Стою Джуджевъ. Заведе ме и ме запозна съ него. Слѣдъ това Д. П. Стайковъ си излѣзе, а ний съ Джуджевъ останахме сами. Джуджевъ ме заведе въ една стая и почна да ми расправя какъ е работата. Каза ми, че има приготовление вечъ, да се убие княза и г-нъ Стамболовъ, за това казва трѣбватъ ни хора и ме пита съгласявамъ ли се азъ и можа ли да имъ намѣра още 5—6 души такива хора. Азъ му казахъ, че се съгласявамъ, но не могѫ да търса хора, и му казахъ още, че тия работи не ставатъ съ много хора. Той ми каза, щомъ вий сте съгласни, то *вий* сте *единъ, азъ вторий, Тома Горгиевъ* третий и *Бобековъ* четвъртий. Каза ми, когато да си замине: „Вий бѫдете готови, азъ слѣдъ нѣколко врѣме ще дойда пакъ, и тогава ще се опрѣдѣли деньтъ“. Азъ му казахъ, я ми кажете плана на това убийство? Той ми каза, че има двама машинисти, които управляватъ машини. Въпросътъ е рѣшенъ тъй: когато отиде Н. Ц. Височество да посрѣща майка си на станцията *„Драгоманъ буазъ,“* ще арестуваме тамъ колкото хора има заедно съ началника и ще вземеме апарата, като сѫщеврѣменно каза, че има человѣкъ, който да управлява телеграфа. Добрѣ, казахъ азъ. Слѣдъ туй запитахъ го — кой е вземалъ инициативата по това дѣло, вие сами или други нѣкои хора. Той каза, че инициативата по това дѣло, е вземена отъ Каравелова и д-ръ Молловъ, тѣ сѫ инициаторитѣ. Азъ му казахъ, че е хубаво, и дѣйствително се съгласихъ. Слѣдъ три дена азъ като обмислихъ, какво нещастие може да сполети България, азъ намислихъ да се откажа. Сега мислихъ, да не обадя, знамъ, че ще извършатъ дѣлото и първо азъ ще пострадамъ и послѣ за държавата незнамъ, какво ще стане. Понеже не можахъ самъ да пристѫпа прѣдъ г-на Стамболова, повикахъ Никола Стоименовъ, народ. прѣдставитель, и му казахъ, че има заговоръ за да се убие г-нъ Стамболовъ и княза и го помолихъ да ме заведе за да кажа това на г-на Стамболова. Дойдохме въ София, доведе ме въ кѫщата на г-нъ Стамболова, но той не ни прие, понеже ималъ работа. Едно нѣщо пропуснахъ. За дохожданието на Бобекова. Когато дойде г-нъ М-ръ Стамболовъ въ Т-Пазарджикъ за изборитѣ на народ. прѣдставители, прѣди да дойде г-нъ Стамболовъ, той, Бобековъ, нѣщо 6 дена по прѣди заминалъ прѣзъ Т.-Пазарджикъ отъ София. Когато миналъ по-прѣди търсилъ ме Петръ Димитриевъ, когото пратилъ Бобековъ. Азъ отидохъ въ хана на Маринъ Шишковъ. Той ми расправи работата. Расправи ми, че отивалъ

въ София въ домътъ на Каравелова и тамъ ще се рѣши въпроса за убийството; но прѣдварително сега като наближаватъ изборитѣ, да взема грижата, да може да се изберѫтъ партизани на Каравелова за прѣдставители и наши приятели, че въ Събранието, ако има болшинство, ще свалимъ правителството и по тоя начинъ да можемъ да направимъ прѣвратъ. Въ случай, че това неможе да се направи, ще употрѣбимъ първото, което трѣбва да се направи на *Драгоманъ буазъ*. Да, въ това врѣме ми каза Бобековъ, че има събрани хора въ София, да извършатъ убийството въ града. За това азъ дадохъ, казва, желание, да взема участие въ това свѣто дѣло. Азъ рѣкохъ, какъ ще бѫде това? Той каза, че ний имаме условия, по какъвъ начинъ, съ условни знакове, ще ни телеграфиратъ и ний ще отидемъ въ София да извършимъ убийството. Въ случай че не можемъ да успѣемъ да извършимъ това въ София, тогава ще отидемъ въ Драгоманъ-буазъ, за да извършимъ работата. Слѣдъ туй дойде файтонджията, за да му вземе багажа. Какво имаше? Една бѣла торба, тѣжко нѣщо. Като дойде да я взима файтонджията, той му каза: „Не барай торбата“. Той сетнѣ си отнесе торбата и я качи на файтона. Азъ се бѣхъ ангажиралъ да слѣдя тая работа, защото, когато казахъ на г-на Стамболова за това, той ми каза, че ще отговарямъ съ главата си, ако не слѣдя и му донасямъ за всичко, каквото става по това дѣло.

Единъ денъ когато засѣдаваше Нар. Събрание, азъ дойдохъ по моя частна търговия въ София, тогава ни станахме съ Никола Стоименовъ и отидохме въ *кафене Панахъ*, сѣднахме тамъ — азъ, Акрабовъ и Никола Стоименовъ и разговаряхме. Въ това врѣме ме прѣсече Стоименовъ, като каза, че Тома Георгиевъ желае отъ отдавна, да се запознаете, сега да ви запозная съ него. И тъй зепознахме се. Слѣдъ това Никола Стоименовъ каза на Тома Георгиевъ; „ето человѣкътъ съ когото искахте да се запознаете“. Слѣдъ като малко посѣдяхме, пихме бира. Г-нъ Акрабовъ и Стоименовъ си излѣзоха, а азъ и Тома Георгиевъ останахме и слѣдъ малко врѣме и ний си излѣзохме съ Т. Георгиевъ. Взе ме той подъ мишницата и ми каза така: „Вий нали сте Здравковъ“? Казахъ му, че съмъ азъ. Пита ме офицеринъ билъ ли съмъ, казахъ му че съмъ билъ офицеринъ. Ний, каза той, щѣхме, да свършимъ работата прѣди 15 дни и почна да ми расправя, че имало македонци поставени да убиятъ няза, когато той се расхожда съ цивилни дрѣхи. Събрали

пари около 3,000 лева и когато да извършатъ убийството, избѣгали, понеже се уплашили. И сега остава да се съберемъ ний, хора интелигенти, които можемъ да оцѣняваме онова, което ще извършимъ. Отидохме по улицата и разговаряхме се два часа край гостинницата „Срѣдня Гора". На утрото отидохъ и расправихъ на г-на Стамболова каква е работата. Той ми каза: „слѣди ги добрѣ". Азъ му казахъ, че ме е страхъ да не ме убиятъ, той ми каза: не бой се, ще има хора поставени, които да ви слѣдятъ".

— Да. Каза ми г-нъ Стамболовъ, че има хора подиръ тебе, иди, не се бой. Срѣщнахъ се на другия день съ Тома Георгиевъ, каза ми той, да взема участие и азъ въ убийството, азъ му рѣкохъ, съгласенъ съмъ. Не запитахъ го, кои сж хората ви, защото мислихъ, че може да ме усѣти, че ги слѣдя и тогава азъ му казахъ добрѣ. Той ми каза тъй: „да дойдешъ дома да се разговоримъ повече". Тогава азъ му казахъ, не могж да дойда дома, понеже ме подозира полицията. Той ми каза, че ималъ именъ денъ на съпругата си, за туй безъ страхъ да дойда. Бѣше се смръкнало, взехъ единъ файтонъ, казахъ на файтонджията, карай въ кжщата на г-на Кисова. Отидохъ тамъ, попитахъ слугинята, която бѣше тамъ, тукъ ли сѣди Т. Георгиевъ и като ми се каза, че е тамъ, качихъ се горѣ въ стаята и почнахме да се разговаряме, какъ стана убийството на майора Паница и за това каза той, за Паница, ний сме се заклѣли да извършиме това. Въ случай че не се извърши тукъ, то въ *Драгоманъ-боазъ* ще се извърши. Азъ казахъ, че ако се убие г-нъ Стамболовъ, то той има партизани и тѣ ще вз̀ематъ управлението. Той каза, че има застрашителни писма до неговитѣ партизани и до Князя, въ които се казвало, че ако въ 24 часа не се оттегли, то сжщата участь, която постигна неговия Министръ ще постигне и него. Азъ рѣкохъ, ний какво ще направимъ послѣ? Ний, каза той, имаме на расположение 11 роти пѣхота, освѣнъ артилерия и кавалерия; слѣдъ това ще станемъ и ще вземемъ управлението. Слѣдъ това ще повикаме, казва, Каравелова и Цанкова, да взематъ управлението. Азъ казахъ, щомъ има замѣсена и войска тукъ, ще се свърши тая работа. И за това пакъ съмъ донелъ веднага на г-нъ Стамболова. Въ случай, казва, че не може да се направи това тукъ, то ще се направи въ *Драгоманъ-боазъ.* Пушки, казва тамъ има, ще намѣримъ скривалище въ нѣкои керимитчийници и варници

и имаме, казва, и хора по желѣзницата, по трена, които нарочно сж поставени, щото да могжтъ да ни помогнжтъ въ това врѣме. Тамъ, казва, ще свършимъ непрѣменно. Ще спрѣмъ трена, на което има единъ знакъ, който ще се даде. Ако нѣкой поиска да бѣга, ще го убиемъ. Ще има динамитъ и въ случай че не се прѣдаватъ, ще разрушимъ трена. Въ случай, че не се сполучи това, ще побѣгнемъ въ Сърбия прѣзъ балкана, тамъ има приготвени хора, които ще ни посрѣщнатъ. Имало единъ офицеръ емигрантинъ, който дохождалъ отъ Бѣлградъ, Радковъ ли го казваше, не могж да си припомня добрѣ за името му, който щѣлъ да вземе командуването на войската. Рѣшихме въпроса, какъ ще се свърши и си заминахъ. За това донесохъ на г-на Стамболова и си заминахъ за Пазарджикъ. Днесъ извѣстие, утрѣ извѣстие отъ тия хора да ми се донесе по тая работа, разбрахъ най-сетнѣ, че тия хора сж ме разбрали и се съмняватъ въ мене, прѣстанаха да ми говорятъ.

Въ 1891 г. Февруарий 14-й стояхъ въ хана на Георги Петровъ, дохожда въ това врѣме Джуджевъ, каза ми: „Азъ се утрѣпахъ, да те диря“. Сетнѣ почна да ми расправя, че се съмнявали въ мене, че ме подозирали, че ходилъ при Богданъ Величкова, за да го пита за мене, какъ ме знае. Той Богданъ Величковъ, му казалъ, че Здравковъ е сериозенъ човѣкъ и за такива работи душата си дава. Каза ми, че работата е сега се забавила, по причина на снѣгъ. Слѣдъ това той каза, че ще замине за Пловдивъ, за да се види съ едно лице и утрѣ ще се върнемъ и ще отидемъ въ София да извършимъ работата. Рѣкохъ му, че съмъ съгласенъ. Слѣдъ това Джуджевъ замина за Пловдивъ. Азъ имахъ единъ другаръ, помолихъ г-на управителя, за да назначи другаря ми за стражаръ на станцията, за да можемъ да слѣдимъ Джуджева добрѣ, и г-нъ управителя го назначи за стражаръ. Казахъ на стражара, да пази кога ще замине Джуджевъ, и щомъ замине за София, да ми яви веднага. Стражара не можалъ да забѣлѣжи Джуджева, защото той заминалъ направо за София и не се отбивалъ въ Пазарджикъ. При погрѣбението на г-на генерала С. Муткуровъ Никола Стоименовъ бѣше дошелъ въ София, той видѣлъ Джуджева въ гостинницата „Срѣдна Гора“. Стоименовъ като се върна отъ София, каза ми: „Здравковъ, ти чакашъ тукъ Джуджева, а той е въ София“. Въ това врѣме, когато рѣшавахме, какво трѣбва да правимъ, дохожда единъ полицейски стражаръ

и ни пита, кои хора заминаха за София отъ панагюрище? Азъ отговорихъ, че никой другъ, освѣнъ Джуджевъ. Таманъ това говорихме, и искахъ да телеграфирамъ на г. Стамболова, дохажда телеграмма, че е убитъ г-нъ м-ръ Бѣлчевъ.

Защ. Марковъ: Г-да Сѫдии, да се пита свидѣтеля, порано отъ тая дата, въ която го срѣщналъ Д. П. Стайковъ и му прѣдложилъ да вземе участие въ убийството виждалъ ли сѫ е съ него?

Свид. Здравковъ: Ний съ него постоянно ходимъ заедно.

— Нѣкакъвъ подготвителенъ планъ за туй кърваво дѣло не сѫ ли имали?

— За подобни нѣща не сме се разговаряли. Той ми каза: „Дошли сѫ хора отъ София, да подготвятъ хора, за да убиятъ г-нъ Стамболова". Това ми каза.

— Значи по-рано съ Д. П. Стайковъ сѫ се срѣщали твърдѣ често, но никакъвъ разговоръ не сѫ имали за тия работи?

— Не сме.

— Какъ си обяснява това свидѣтеля: довѣренни лица ли сѫ били съ Д. П. Стайкова, щото да може да каже единъ человѣкъ, ела да убивашъ. Какъ мисли свидѣтеля, защо си е позволилъ Дим. П. Стайковъ тъй съ първо виждание до вратата на писалището да му каже: „Отъ София сѫ дошли хора, диратъ убийци, ти си вѣренъ човѣкъ, ела да те заведа при тѣхъ". Защо си е позволилъ Стайковъ подобно нѣщо да ви каже?

— Чудно е запитването на защитника. Какъ можало да се направи това. Азъ ви казахъ по-прѣди, че ний съ него сме биле по-отрано приятели. Азъ съмъ билъ опозиционеръ, както и той, готвилъ съмъ прѣврати, но не прѣврати за убийства.

— Азъ нѣмамъ намѣрение, да оскърбявамъ свидѣтеля. Свидѣтеля каза, че отъ приятелство му е казалъ това Д. П. Стайковъ. Свидѣтеля каза, че е готвилъ прѣврати. Какви сѫ биле тѣзи прѣврати, г-нъ Прѣдсѣдателю, да не е 9-ий Августъ?

Прѣдсѣд.: Той отговори.

Защит. Марковъ: Какви прѣврати е готвилъ?

Свид. Здравковъ: Прѣврати съмъ подготвювалъ, но не да убивамъ г-нъ Стамболовъ. Борилъ съмъ се за избори, за да може болшинството въ събранието да бѫде наше, да може да прѣмине властьта въ ржцѣтѣ на опозицията и пр.

Защит. Марковъ: Значи избирателна борба?

Свидѣт. Здравковъ: Да.

— Слѣдъ това, свидѣтеля какъ си обяснява туй, когато Дим. П. Стайковъ отишелъ съ него на хана на Маринъ Шишковъ и го запозналъ съ човѣкътъ дошелъ въ София, защо се е отстранилъ, слѣдъ като ги е запозналъ, да ли е щѣлъ да вземе участие и той въ тая работа, или не. Какъ е разбиралъ той това?

— На това азъ не могѫ да мисля нищо. Може той да имаше намѣрение да вземе участие, но може и да не вземеше участие, азъ не могѫ да зная положително за това, обаче той ме запозна съ това лице, което ще прави убийството и се отстрани.

— Чулъ ли е Стайковъ, като какво сѫ говорили Здравковъ и Джуджевъ?

— Азъ казахъ по-прѣди, че той само ме запозна и си излѣзе и ний останахме и разговаряхме двамата съ Джуджева.

— Срѣщалъ ли се е г-нъ Здравковъ съ Д. П. Стайкова, слѣдъ като излѣзе отъ хана?

— Не съмъ.

— Че какъ тъй му прѣдлага Д. П. Стайковъ да вземе участие въ едно убийство, запознава го съ лицето, което търси убийцитѣ, и слѣдъ това да не го потърси, да му каже нѣщо по това, което сѫ говорили съ Джуджева?

— Понеже Д. П. Стайковъ ме запозна, той ми направи прѣдложението, той бѣше длъженъ да ме търси и попита за това.

Защит. Калинковъ: Въ избирателнитѣ борби свидѣтеля наедно ли е билъ съ Д. П. Стайкова въ него врѣме, когато му е съобщилъ това или не?

— Винаги сме биле едно съ него.

— Какво е ималъ съ него свидѣтеля по-прѣди?

— Частна търговия сме имали.

— Свидѣтеля каза, че е участвувалъ въ прѣврати. Билъ ли е нѣщо като комита, гдѣто го казватъ по насъ, въ турско врѣме?

— Азъ не разбирамъ комита какво се казва.

— Опълченецъ не е ли билъ?

— Азъ мисля, че тогава всички Българи бѣха такива и бѣха готови за това нѣщо.

— Защо сѫ помислили тия хора, че свидѣтеля Здравковъ е бабаитинъ, рѣшителенъ и той може да имъ помогне въ работата?

авахъ. Той бѣше уплашенъ доста,
е. Извикахъ на жандаритѣ, на
а нѣколко души. Мина се
ъ се растревожихъ, за-
о. Попитахъ г-на
тѣ думи само.
олвера и
чдар-
ндар-
зимаха.
тъ тамъ
ята, какво

клѣтва, че ще
чули. Помнете,
рибавите, ще бж-
прѣдъ Бога.
год. бѣхъ отишалъ
Негово Царско Висо-
пристигнахъ на стан-
ежъ на револверъ. Оти-
глѣдамъ кждѣ се грымна.
ждника. Попитахъ го: вий
ькнахъ въ джоба му и из-

уловихте Миларова?
Азъ.

далечъ?
а.
хте срѣщо него и той срѣщу васъ?

той?
малко уплашенъ, смутенъ.
познавате, че е Миларовъ?
че като емигрантинъ е подозрително лице.
къ въ джеба му, попитахъ той ли е грымналъ,
кнахъ въ джоба му и искарахъ револвера.

арестуванъ, то понеже г-нъ Дюкмеджиевъ се нами
нѣкаква невъзможность, има всичката удобность д
танъ той, слѣдъ като се испълнятъ всичкитѣ формалн
отъ закона, да му се зададатъ тия въпроси, за да
това е тъй, както го расправя Миларовъ, че име
на г-на Дюкмеджиева е билъ арестуванъ, а не
правя свидѣтеля. Двѣ минути е стоялъ Миларо
въ нуждника и е чакалъ да го уловатъ и пос
кмета казалъ да го хванатъ и арестуватъ.

Прѣдсѣд.: Тукъ ли е г-нъ Дюкмедж

Защ. Д-ръ Помяновъ: Тукъ е.

Прокурора: Азъ мисля, че доказат
защитата не е така важно, щото да се ви
когато ний тукъ имаме двама други св
имала възможность до сега да заяви това
вателно да се не уважи просбата на за

Прѣдсѣд.: Сѫда постанови да
джиевъ, понеже е тукъ, да каже безъ

(Дохожда Хр. Дюкмеджиевъ).

Прокурора: Азъ ще помоля по
да се испълнятъ нѣкои формалност
испита безъ клѣтва, но азъ искамъ
какъ му е името, кѫдѣ служи, какв

Прѣдсѣд.: Какъ ви е името

Свид. Хр. Дюкмеджиевъ:

— Въ това врѣме, когато
длъжностъ имахте?

— Кметъ бѣхъ на гр. П

Прокурора: Азъ ще моля
на свидѣтелитѣ и послѣ да с

Прѣдсѣд.: Расскажете к

Защит. Д-ръ Помяновъ
въ протокола заявлението н

Свид. Хр. Ив. Дюкм
ность като кметъ, бѣхъ из
ско Височество; на станци
доста близо до мѣстото
това врѣме чувамъ единъ
ваше да по оглѣдамъ ка
че въ сѫщото мѣсто е

га
цери
5 дн
да уб
и. Съб

...шать убийството, из-
...съберемъ ний,
... което ще
...ва часа
...ъ и рас-
...ми каза:
... да не ме
...авени, кои-

...хора подиръ
...день съ Тома
...въ убийството,
...го, кои сж хо-
...ти, че ги слѣдя
...ьй: „да дойдешъ
...азъ му казахъ, не
...полицията. Той ми
...л, за туй безъ страхъ
...инъ файтонъ, казахъ
...г-на Кисова. Отидохъ
...тамъ, тукъ ли сѣди Т.
...мъ, качихъ се горѣ въ
...какъ стана убийството
...л, за Цаница, ний сме се
...чай че не се извърши тукъ,
...върши. Азъ казахъ, че ако
...има партизани и тѣ ще въз-
...има застрашителни писма до
..., въ които се казвало, че ако
...сжщата участь, която постигна
... и него. Азъ рѣкохъ, ний какво
...аза той, имаме на расположение
...лерия и кавалерия; слѣдъ това ще
...лението. Слѣдъ това ще повикаме,
...а, да вземать управлението. Азъ ка-
... и войска тукъ, ще се свърши тая
...съмъ донелъ веднага на г-нъ Стамбо-
... че не може да се направи това тукъ,
...агоманъ-бовазъ. Пушки, казва тамъ има
...ще въ нѣкои керимитчийници и варниц

— Само това ми каза Джуджевъ, че тѣ сѫ инициаторитѣ и че тѣ сѫ го проводили, друго нищо не ми е казалъ.

— Тъй ли го е съобщилъ това и на прѣдварителнотѫ слѣдствие, че Каравеловъ и Молловъ сѫ проводили Джуджева.

— Тъй съмъ го съобщилъ мисля.

— Моля, туй да се забѣлѣжи.

— Не помня добрѣ, нѣкои работи може да съмъ си припомнилъ сега, но мисля, че съмъ го съобщилъ.

— Азъ моля това да се забѣлѣжи, защото въ прѣдварителното слѣдствие го нѣма.

— Азъ може да съмъ забравилъ нѣщо, защото не е било вчера.

— Свидѣтеля казва, че Джуджевъ му е говорилъ за заговора и той самъ кога сѫ е отвърналъ отъ това дѣло?

— Още на третия денъ.

— По собственна инициатива или по инициативата на Никола Стоименовъ?

— Какъ по инициативата на Стоименова може да бѫде, когато азъ не искамъ да правя нищо.

— Показвалъ ли е Здравковъ нѣкаква кореспонденция, която е ималъ съ емигрантитѣ, на Стоименова?

— Слѣдъ като свършихме всичко, тогава му показахъ една кореспонденция, която е днесъ въ г-на Стамболова.

Прокурора: Г-нъ Здравковъ, вий помните, че казахте, че когато Тома Георгиевъ ви раскрилъ плана, когато сте излѣзли изъ Панаховото кафене, казалъ ви, че имало мѣсто кѫдѣто щѣли да се скриятъ хората интелигентни, които щѣли да се завзематъ да извършатъ тази работа?

— Той ми каза, че имало мѣсто кѫдѣ ще се скриятъ хората, но кѫдѣ е и какъ е, азъ не го запитвахъ повече, да не би да се усъмни въ мене.

— За варници и керемитчийници казвахте, кѫдѣто щѣли да бѫдѫтъ скрити пушки, кѫдѣ сѫ, въ кое мѣсто сѫ тѣ?

— При *Драгоманъ Боазъ* се намиратъ. Азъ така разбрахъ.

Защ. Кукурешковъ: Свидѣтеля въ своитѣ показания сега каза, че Бобековъ, когато се срѣщналъ съ него, казалъ му, че иде отъ София, че е присѫтствувалъ на нѣкакво събрание. Нѣка раскаже какво е било това събрание и кои хора сѫ били въ него, не е ли му казалъ Бобековъ?

Прѣдсѣд.: Знаете ли нѣщо по този въпросъ?

Свид. Здравковъ: Биле сѫ въ кѫщата на Каравелова: кои сѫ биле и какво сѫ биле не зная.

Подсѫд. Джуджевъ: Прѣзъ мѣсецъ Декемврий казалъ ли съмъ азъ на Здравкова, че съмъ ходилъ при М-ръ Стамболова, и че той ми е обѣщалъ да ми даде длъжность?

Свид. Здравковъ: Каза ми това въ гостилницата *„Срѣдна Гора.“*

— Какъ си прѣдполага г-нъ Здравковъ за тая работа. Азъ отъ една страна съмъ ходилъ да приготовлявамъ комплоти, отъ друга страна да търся служба?

— Чудна работа, защо ми се задава такъвъ въпросъ? Азъ ще искамъ служба, само и само да се намирамъ на работа, за да ме не подозиратъ.

— Ами ако ви бѣше далъ г. Министръ Стамболовъ служба нѣкѫдѣ на далеко, какъ мисли г-нъ Здравковъ, можеше ли да се испълни този заговоръ?

— Азъ мисляхъ, че той не искаше служба, но само да се намира на работа. Азъ мисля, че г-нъ Стамболовъ нѣмаше да му даде служба, но само го е викалъ, за да види, да ли е лице, което може да направи такова нѣщо.

— Прѣзъ мѣсецъ Февруарий, когато азъ съмъ се виждалъ съ Здравкова, казвалъ ли му съмъ, че отивамъ въ Пловдивъ съ едно прошение, подписано отъ Панагюрскитѣ граждани, за да отидемъ въ София — заедно съ Панагюрский Прѣдставитель Манчо Маневъ, да дѣйствуваме за моето назначение на служба и за прѣмѣстванието на Околийския Началникъ отъ Панагюрище.

— Азъ казахъ, че той ми каза, че ще отиде въ Пловдивъ, да се срѣщне съ едно лице и на връщание да отидемъ заедно въ София.

Прокурора: Г-нъ Джуджевъ, вий ходихте ли при г-на Стамболова, за да ви даде служба и какво ви говори той?

— Ходихъ прѣзъ м. Декемврий при г-на Стамболова и той ми обѣща, да ми даде служба.

— Какво искате да кажете сега съ доводитѣ си, като сте искали служба. Нима не може да искате отъ г-на Стамболова служба и да го убиете.

— Искамъ да установя, че прѣзъ м. Февруарий съмъ отивалъ въ София по друга работа, а не да приготовлявамъ и участвувамъ по нѣкакво убийство. Туй искамъ да установя.

— Азъ приемамъ даже, че е доказано, че сте искали служба. Вий получвате служба напр. съ 300 или 400 лева

мѣс. жалвание, теглитѣ и убивате М-ра. Има ли нѣщо тукъ да възразите? И пари и цѣль.

Подсжд. Бобековъ: Азъ моля да се попита свидѣтеля Здравковъ, отъ кое врѣме ме познава?

Свидѣт. Здравковъ: Мисля, че отъ 6-й Септемврий, когато стана съединението, се повикахъ въ Пещерската дружина.

— Коя година значи?

— 1885 година.

— Колко врѣме сте стояли въ моята рота?

— Не съмъ държалъ смѣтка за това.

— Значи вий сте дѣйствували подъ моя команда въ врѣме на Сърбско-Българската война.

— Не.

Подсжд. Бобековъ: Прѣзъ 1884 год. се викаха резервиститѣ на триднevно обучение. Азъ служахъ тогава въ качеството си на адютанъ. Не зная по коя причина дружинния командиръ ме назначи да командувамъ тая рота. Нѣмаше достатъчно число офицери, че имаше приказание да се вземе единъ отъ Пазарджикското военно окржжие, и той бѣше Здравковъ, понеже тамъ имало повече офицери и той казвамъ бѣ прикомандированъ отъ Пазарджикското въ Пещерското военно окржжие. И по тоя начинъ той влѣзе подъ моя команда, въ която азъ съмъ му командувалъ. Тъй ли бѣше г-нъ Здравковъ?

— *Свид. Здравковъ*: Това бѣше тъй, но въ Сърбско-Българската война, да ми е командовалъ, не е.

— Имаше ли нѣкаква неприятность между мене и него въ врѣме на неговата служба въ тази рота?

— Имаше, мисля, такова нѣщо. На три дена арестъ бѣхъ наказанъ.

— Защо е било това, може ли да си припомни?

— Не могж да помня.

— Какво впечатлѣние му е направило това наказание?

— Какво впечатлѣние ще ми направи? Като началство наказало ме е. Азъ знамъ, че единъ подвѣдомственъ на своя си началникъ, щомъ го накаже, той е дълженъ да си изтърпи наказанието.

— То е вѣрно. Но може би по нѣкога началника тъй вѣщъ, и даже нѣкога и несправедливо може да се допусне наказание, пристрастно може би да накаже нѣкой свой подвѣдом-

ственъ. Вий не допускате ли такава случайность въ това наказание?

— Какво да допускамъ?

— Да допускате, че азъ просто несправедливо съмъ ви наказалъ?

— Това си нѣма мѣстото. Азъ казахъ по-прѣди. Азъ си излѣжахъ затвора. Я си кажи тайничката, която си имате въ сърдцето, та не ме върти на самъ на тамъ.

— Главно менъ ме интересува неговото настроение, понеже вслѣдствие на това мое наказание, което той може да го е взелъ за несправедливо, то той вслѣдствие на това си е позволилъ прѣдъ мене, въ присжтствието на единъ талигаджия, да ми каже, че той е билъ мстителенъ човѣкъ и че той не прощавалъ такива случаи, и ми търсилъ случая въ пещерскитѣ лозя, не да ме бие, но да ме убие. Такова нѣщо не помни ли г-нъ Здравковъ да ми е казалъ въ присжтствието на талигаджията?

— Не могж да си прѣдставя такова нѣщо.

— Послѣ това врѣме, слѣдъ излизанието на Здравкова изъ ротата, кога съмъ се виждалъ съ него, и какъвъ разговоръ съмъ ималъ съ него, моля да се попита свидѣтеля?

— Азъ не помня по-прѣди да съмъ се виждалъ съ него, освѣнъ когато той замина отъ Панагюрище за София и послѣ когато се върна отъ София ме намѣри въ Пазарджикъ.

— Не може ли да каже за какво съмъ го търсилъ.

— Бѣше питалъ Друмева, кждѣ е Здравковъ, искамъ да се срѣщна съ него, той ми каза и азъ отидохъ на хана.

— Моля, г-да сждии, да се попита Здравковъ, въ кое врѣме съмъ азъ питалъ за него и въ кое врѣме съмъ стигналъ въ София и не помни ли въ кое врѣме сме сж виждали, сутринь или вечерь?

— Бѣше единъ денъ кждѣ обѣдъ, бѣше въ една бѣла риза съ пюскюлче, бѣше наконтенъ добрѣ и говорихме по комплота?

— Исключително по комплота?

— Да.

— Значи сутриньта е било, когато съмъ питалъ за него, кждѣ е?

— Е, че азъ не съмъ билъ тамъ, да зная, коя минута и кой часъ е питалъ за мене. Казаха ми, че ме търсилъ, и азъ отидохъ.

— Не помни ли Здравковъ, че като той дойде, азъ с[...] дяхъ долу въ хана, като му казаха, кѫдѣ съмъ, той дой[...] сѣдна при мене и файтонджията дойде и каза, хайде да в[...] вимъ. Имаше ли другъ кераджия съ мене т. е. имахъ ли д[...] гаръ, зарѫчахъ ли два коняка и въобще имаше ли други хо[...]

— Всичко това се бѣше горѣ. Ако можемъ да успѣ[...] Кара[...]овъ ще бѫде въ Народ. Събрание съ леворверъ въ рѫ[...]

— Въ присѫтствието на Маринъ Шишковъ ли бѣше то[...]

Каравеловъ: Моля да се запишатъ тия думи: „съ лев[...] веръ Каравеловъ ще бѫде въ Народ. Събрание“.

Подсѫд. Бобековъ: Като съмъ ходилъ въ София не съ[...] ли му казалъ, че съмъ сполучилъ нѣщо?

— Азъ знамъ, че той е ходилъ въ Каравелова, а [...] какво заключение сѫ дошли по убийството, не каза.

— Да ли е искалъ да осуети Пазарджийский км[...] уча[...]ето на Здравкова и Стоименова въ изборитѣ, говор[...] ли ми е за това нѣщо Здравковъ, и кѫдѣ?

— Азъ не могѫ да помня това нѣщо.

— Г-да сѫдии, той като е видѣлъ, че торбата б[...] тѣжка, а азъ съмъ му открилъ нѣкакъвъ комплотъ, не се л[...] осъмнилъ да иска да види какво има въ тая торба. Защ[...] ме е попиталъ, какво има въ тая торба, белки азъ така съ[...] му открилъ такава тайна, да не му кажа, какво има въ т[...]бата. Какъ не е можалъ да заслужи довѣрието ми, щото [...] му кажа и това нѣщо, какво има въ торбата?

— Нищо го не запитахъ. Азъ видохъ, че има тѣ[...] нѣщо въ торбата, но какво е, не го запитахъ и не зная.

— Когато е дохождалъ въ Панагюрище, говорилъ ли съ мене и питалъ ли ме е за нѣкакъвъ адвокатъ въ Па[...]нагюрище?

— За адвокатъ, мисля че го питахъ.

— Не съмъ ли му прѣпорѫчалъ нѣкого?

— Не зная да ли ми е прѣпорѫчалъ.

— Виждалъ ли се е съ нѣкой адвокатъ?

— Не помня.

Подсѫд. П. Каравеловъ: Нѣкои показания на този св[...]дѣтелъ, г-нъ Здравковъ, се касаятъ косвенно до мене, а желая да знамъ каква му е търговията, съ що се занимава.

Свид. Здравковъ: Занимавамъ се съ прѣкупване и пр[...] продаване хайвани.

— Отъ гдѣ ги купуваше той?

Свид. Здравковъ: Отъ София.

— Въ София продава ли се добитъкъ?

— Продава се.

— Така щото всичкото негово ходение въ София е било за продавание на добитъкъ?

— Да.

Подсѫд. Т. Георгиевъ: Да се попита Здравковъ, поддържа ли показанията си, които е далъ на прѣдварителното слѣдствие, разбира се съ допълненията, които дава?

Св. Здравковъ: Да.

— Може ли да опредѣли нѣщо за главатаря, за когото казва, кое е това лице, съ което съмъ се срѣщалъ за плана и съ което съмъ го скроилъ.

— Мене се не казваше това, казваше ми за него, за мене, за Джуджева и Бобекова. Съ Каравелова и Моллова не съмъ се виждалъ. Азъ го питахъ за другитѣ, а той ми каза, че ще ми се кажатъ, когато дойде врѣме да се извърши дѣлото.

— Отъ днешнитѣ показания на Здравкоса, г-да сѫдии, азъ можахъ да разбера, че въ София 4 или 5 комплоти има. Може ли той ясно да опрѣдѣли, кои сѫ?

Чл. Подполк. Кутинчевъ: Г-нъ Бобековъ! Вий сами не отказвате факта, че сте били въ домътъ на г-на Каравелова; г-нъ Каравеловъ сѫщо не отказва. Вий считате ли тия показания за вѣрни?

Подсѫд. Бобековъ: Да.

— Вий сте казвали прѣдъ Здравкова кои кандидати ще се турятъ за прѣдстоящитѣ избори?

— Не съмъ казвалъ такова нѣщо.

— Ако бѣхте въ натегнати отношения съ Здравкова, възможно ли е да му казвате, че сте били въ кѫщата на Каравелова на събрание, въ което се е разисквалъ въпроса по изборитѣ и пр., възможна ли е такава откровенность?

— Прѣди да отида въ София, отбихъ се въ Пазарджикъ въ братия Консулови, тамъ нѣмаше Геор. Консуловъ, а бѣше само братъ му, който ми каза, че не могѫ да ти кажа нищо по-изборитѣ, защото нѣма брата ми. Идете въ София, че когато се върнете, ще видимъ.

— Азъ искамъ въ късо да кажете, възможно ли е при

такива обтегнати отношения, закава откровенность, когато вий Здравкова обвинявате въ шпионство?.

— Азъ когато говорихъ на Здравкова, не знаяхъ, че той сж е заканвалъ да ме убие. Въ Панагюрище единъ пжть, когато бѣше малко пийналъ, въ присжтствието на своя талигаджия ми казваше, че искалъ да ме убива. Колкото за шпионство, въ което съмъ го обвинявалъ, то е била работа мѣстна, между партиитѣ въ Пазарджикъ. И за това искахъ да науча вѣрно ли е, че Здравковъ е билъ шпионинъ на едната партия, защото искахъ да ги помира. Азъ не съмъ казвалъ лично на Здравкова, че го обвинявамъ въ шпионство.

(Дохожда свидѣтеля Н. Митаковъ).

Прѣдсѣд.: Вий вчера дадохте клѣтва, че ще кажете правото по дѣлото, което сте чули и видѣли и че нѣма да скриете нищо, като знаете, че ще бждете отговорни прѣдъ закона и прѣдъ Бога. Раскажете каквото знаете по това дѣло.

Свид. Н. Митаковъ: Моля да се прочетжтъ моитѣ показания и всичко което съмъ казалъ е вѣрно.

— Защитата има ли да заяви или възрази противъ това.

Прокурора: Свидѣтеля срѣщалъ ли се е съ Тома Георгиевъ и познава ли го?

— Познавамъ го отъ миналата година и то го познавамъ като Каравелистъ.

— Кога приказва съ него за пръвъ пжть?

— По миналата зима, т. е. нѣколко мѣсеци прѣди да стане убийството.

— Но не помните ли да е било прѣзъ м-цъ Декемврий?

— Така трѣбва да е, въ Декемврий м-цъ 1890 година.

— Не помните ли кждѣ се запознахте?

— Срѣщахме се при Панаха.

— Тамъ въ срѣщанието ви расправи тѣзи работи?

— Говореше ми, че имало заговоръ противъ правителството, че имало емигранти, че трѣбвало пари за да се свърши тази работа и ми иска 1000 лева на заемъ. Азъ му поискахъ двама поржчители, той каза че ще даде, по отпослѣ ми каза, че не могж да дамъ полица, но поне 100 лева дай за тази работа. Азъ му отказахъ.

— Заговора противъ кого се готвилъ?

— Противъ княза и м-ра Стамболова.

— По нататъкъ не ви ли говори?

— Не ми е говорилъ, но ми каза да се срѣщнемъ да ми говори.

— Познавате ли Стою Джуджева?

— Познавамъ го отъ виждание единъ пжтъ, едно лице ми го прѣпоржчи и когато слѣдователя ме пита, казахъ му, че едно лице ми говори за една работа, но незная да ли е Стою Джуджевъ или не. Сега като го видѣхъ въ подсждимитѣ познахъ го.

— Гдѣ ви говори?

— Въ градината.

— Какво ви каза въ градината?

— Много работи, но най-послѣ ми каза да скрия у варницата си при Драгоманъ 15 пушки и когато, каза, дойде единъ денъ да ни потрѣбватъ, да ни ги дадете.

— Приблизително тъй, за заговора по напрѣдъ ли ви е говорилъ?

— Да, но пакъ не помня хубаво, казваше за спирание на тренъ, за улавяние на Княза и други работи.

— Вий бѣхте подготвени отъ Тома Георгиевъ и послѣ отъ Джуджева?

— Съвсѣмъ друго ми говори Тома Георгиевъ. Той ми каза за убийството, но не каза за хващание на тренъ или не зная какво, а Джуджевъ ми каза, че има заговоръ и че имало приготвени хора, само му чакали врѣмето.

— И искалъ да му скриешъ 10—15 пушки?

— Да.

Защит. Расолковъ: Да каже свидѣтеля познавалъ ли е нѣкой Караконовъ?

— Не познавамъ. Той е сжщия Джуджевъ.

— По кое врѣме сж е запозналъ свидѣтеля съ Джуджева, може ли приблизително да опрѣдѣли врѣмето?

— Струва ми се около 6 мѣсеци прѣди да ми говори за заговора.

— По какъвъ случай се запозналъ съ Джуджева и кой пръвъ заговори?

— За това си припомнямъ, че дохожда у дома ми съ Дучо Гутовъ и се запознахме; но това не го поменахъ по напрѣдъ.

— Помня ли свидѣтеля, че Джуджевъ си е казалъ името Караконовъ?

— Да. Много работи не искамъ да расправямъ.

— Да расправи тогава казвалъ ли му е Тома Георгиевъ: ти като патриотъ, трѣбва да вземешъ участие и считалъ ли е за патриотъ него и какъ?

— Никога не съмъ ималъ добро мнѣние за Каравелиститѣ, не съмъ вѣрвалъ никога на тѣхъ, за това не съмъ ималъ вѣра и на Тома Георгиевъ.

— Считалъ ли е за сериозенъ партизанинъ и помощникъ на Каравелова, Тома Георгиевъ или отъ второстепеннитѣ и маловажни партизани?

— Зная, че е горѣщъ партизанинъ, а не зная дали е билъ помощникъ на Каравелова.

— Считалъ ли го е за сериозенъ човѣкъ, който може да върши сериозни работи?

— Казахъ и по-напрѣдъ, че той е единъ човѣкъ комарджия, който обича много да се хвали.

— Значи, не го считалъ за такъвъ, който можалъ да върши такива работи.

— Ако го знаяхъ, нѣмаше днесъ да стоя тукъ.

Прокурора: Свидѣтель! Вий по-напрѣдъ казахте, че когато Тома Георгиевъ искалъ пари отъ васъ, вий сте му искали полица и сте искали да бѫде подписана, като на папр. отъ Каравелова. Защо мисляхте Каравелова, а не другъ г-нъ.

— Зная, че е Каравелистъ и ми каза, че има много отъ Каравелиститѣ, които иматъ участие въ тази работа и за това му казахъ двама по-богати да се подпишатъ на полицата.

— Значи, като ви е говорилъ така, вий знаяхте, че то е съ знанието на шефа на партията?

— Така ми разговаряше.

Подсѫд. Т. Георгиевъ: Каза, че ми искалъ Каравелова и другъ нѣкой си за порѫчители. Истина ли е това, и ако е истина, какво съмъ му отговорилъ.

Свид. Митаковъ: Каза ми, чакай да отложимъ за 10 дена, ще се видимъ пакъ и послѣ каза, че е невъзможно това, че не искатъ да подпишатъ.

— Така ли съмъ отговорилъ.

— Да.

— Да се запише това въ протокола.

Подсѫд. Джуджевъ: Да се попита свидѣтеля когато ме

…позналь съ него Лулчо Гуговъ въ неговата кѫща ли бѣхме … вънъ едно дюкянче, до кѫщата му близо?

— Това не помня, г-да сѫдии. Зная че у дома дохождда, … ли вънъ или вѫтрѣ се запознахме, не могѫ да помня.

— Дълго врѣме ли сме сѣдѣли заедно, да опрѣдѣли. На … единъ часъ ли, $^1/_4$ часъ?

— Малко врѣме стояхме.

— Когато сѫмъ се срѣщналъ съ него въ градината, Тома Георгиевъ говорилъ ли му е билъ вече за пари?

— Ако помня добрѣ, по-напрѣдъ се срѣщахъ съ него въ градината, а послѣ съ Тома Георгиевъ, но пакъ не помня добрѣ.

— По напрѣдъ азъ ли съмъ му билъ прѣдлагалъ или напрѣдъ Тома Георгиевъ е искалъ отъ него пари?

— Не зная.

— Въ началото на м-цъ Декемврий ли се срѣщнахме, … кога?

— Не помня.

— Като сме биле въ градината вънъ ли бѣхме или въ зданието?

— То се разбира въ градината сѣдяхме на скамейка.

— Дълго врѣме ли сѣдяхме?

— Около 15 минути.

Члена Майоръ Фичевъ: Г-нъ Тома Георгиевъ! Искахте … отъ Митакова пари съ полица?

Подсѫд. Тома Георгиевъ: Искахъ пари и му показахъ … поржчителъ Лепавцова.

Свидѣт. Митаковъ: Мисля, че на втория пѫтъ като се срѣщнахме на улицата ми каза за Лепавцова.

Подсѫд. Тома Георгиевъ: Може ли да опрѣдѣли врѣ-ме, кога съмъ искалъ пари, кой мѣсецъ бѣше?

Свид. Митаковъ: Не могѫ да зная.

Чл. Подполк. Кутинчевъ: Не помните ли кога е станало …знанието ви съ Джуджева?

…идѣтеля Митаковъ: Не помня.

— Имате ли варница?

— Имамъ у Драгоманъ.

… Като богатъ ли човѣкъ минавате, или като сиромахъ?

… Отъ гдѣ да зная какво мислятъ хората за мене.

…пр. най голѣмото ви прѣдприятие на каква сума

— До 10.000 лева.

— Колко варъ искарвахте прѣзъ годината отъ варницата си?

— До 200—300.000 ока.

Прокурора: Подсждимий г-нъ С. Джуджевъ! Вий признавате ли да сте се срѣщали съ свидѣтеля въ него врѣме, за което говори.

— Не.

— Познавате ли свидѣтеля?

— Познавамъ го и ме запозна съ него Лулчо Гуговъ прѣзъ пролѣтьта, въ което врѣме отидохме въ Златишкия Ханъ, за кждѣто ме той покани и ми каза, че има единъ отъ нашитѣ емшерии, да отидемъ да го потърсимъ и да се видимъ, защото ималъ работа съ него. Тръгнахме и ме завѣде въ кжщата на г-на Митакова, запозна ме Лучо Гуговъ, каза че сме братовчеди, че сме отъ Панагюрище, сѣднахме прѣдъ една кръчмичка, сложихме си ракия, гдѣто сѣдяхме $1/2$ или 1 часъ. Слѣдъ това срѣщахме се съ Митакова много пжти по улицата, когато идвахъ въ София, като съ емшерия, отъ нашитѣ мѣста и си казвахме: здраво, живо? Митаковъ не опрѣдѣля деня когато съмъ му говорилъ, защото не съмъ билъ всѣкога тукъ, даже прѣзъ м-цъ Декемврий, цѣлъ м-цъ не съмъ билъ тукъ. Билъ съмъ прѣзъ опрѣдѣленно врѣме, но не всѣкога.

— Съ какво се занимавахте, та дохождахте въ София?

— По-напрѣдъ бѣхъ чиновникъ по желѣзницата-кондукторъ, когато съмъ говорилъ съ свидѣтеля, послѣ искахъ повишението си, защото получавахъ заплата 100 лева — имамъ баща, майка и двѣ сестри, които чакатъ прѣхраната си отъ мене—искахъ, казвамъ, повишение, но не ми се даде, вслѣдствие на което дѣйствувахъ да бжда избранъ въ Панагюрище, въ градскитѣ избори. Оставихъ службата и въ сжщото врѣме работихъ, за да бжда избранъ за прѣдставителъ. Като се свършиха изборитѣ за прѣдставители и за градский съвѣтъ и като не можахъ да сполуча да ме избержтъ, изново почнахъ да дѣйствувамъ прѣдъ Панагюрскитѣ прѣдставители да ми се даде длъжность и като бѣше въ врѣме на сессията на Народ. Събрание, по съвѣта на единъ приятелъ, Панагюрский Училищенъ Инспекторъ, дойдохъ тукъ да искамъ длъжность.

Прокурора: Излиза, че свидѣтеля клѣвети на васъ нѣкои работи.

Подсжд. Джуджевъ: Трѣбва да очаква лични нѣкакви облаги.

— Но за васъ и противъ васъ нѣма нищо.

— Да поддържи своето положение, той си измислилъ нѣкои работи и ги прѣдставя.

(Свидѣтеля Тепавичаровъ влиза).

Прѣдсѣд.: Вий вчера дадохте клѣтва, че ще раскажете днесъ какво знаете по дѣлото, безъ да укривате нѣщо, като помните, че за всѣко отклонение по дѣлото, ще бждете отговорни, както прѣдъ закона, тъй и прѣдъ Бога.

Свид. Хр. Тепавичаровъ: Каквото зная ще кажа. Разбира се, човѣкъ може да забрави нѣщо, защото не може да помни всичко. Като си слѣдвахъ моята часть, г-нъ Карагюлевъ постоянно съ едно лице дохождаха и минуваха по платното на желѣзницата, когато тамъ не е пжтя. Забѣлѣжихъ му много пжти за това, че трѣбва да минуватъ прѣзъ пжтя, но тѣ пакъ си минаваха прѣзъ платното на линията. Азъ бѣхъ любопитенъ и се приближихъ къмъ тѣхъ за да разбера, какво мислятъ за Княза и Стамболова.

Единъ денъ ме поканиха и азъ отидохъ, че щѣло да става нѣкакво освѣщение на зданието на фабриката. Отидохъ на фабриката и видяхъ, че тамъ сж се събрали 6—7 души хора. Отидохъ тамъ, гощаваха ме и слѣдъ това казахъ да си отида у дома — на кантона, но Карагюлевъ ми каза, че имамъ нѣщо да ви говора и че трѣбвало да остана тази вечеръ тамъ при него. Азъ не приехъ да спж, но тѣ направиха кафе съ спиртъ, послѣ около 12 часа срѣдъ нощьта, — не зная положително — отидохме и спахме въ една стая, която клонеше къмъ истокъ съ пердета, не помня какви бѣха и на правата страна имаше окачени: револверъ, мартинка, патрондашъ и една сабля отворена кърстосана съ капията. Въ сжщото врѣме дойде и Григоръ Карагюлевъ, расположи се тамъ, и повдигна въпросъ, че имало прѣдприятие за убийство на Княза и Стамболова, и ми прѣдложи да взема участие въ това. Той бѣше подкупилъ моитѣ работници да бждтъ отъ тѣхна страна и двама отъ моитѣ работници приели. Азъ на прѣдложението нищо не отговорихъ, прѣспахъ си, отидохъ си у дома и съобщихъ послѣ на висшето началство.

Защ. Плакуновъ: Знае ли свидѣтеля колко сж Карагюлеви, колко сж братя?

Свидѣт. Хр. Тепавичаровъ: Единия е Александръ, другитѣ сѫ Григоръ и Димитръ. Има братовчедъ Григоръ, казваше се Македонски, а баща имъ е Ангелъ и свири съ кемане.

— Свидѣтеля казва, че много често минавали прѣзъ платното на линията: не е ли виждалъ кои братя били?

— Не познавахъ, понеже много пѫти разни лица минаваха съ разни форми всѣки день. Именно не зная кои сѫ били.

— Кой отъ братята най вече е миналалъ?

— Александръ Карагюлевъ.

— А Григоръ?

— Той си бѣше постоянно въ дюкяна си на Беглеръ-Чифликъ.

— Може ли да опрѣдѣли свидѣтеля кой е Александръ и кой е Глигоръ?

— (Показва на скамейката на подсѫдимитѣ Григора Карагюлева).

— Прѣзъ кой мѣсецъ стана освѣщението?

— Прѣзъ Августъ или Септемврий.

— Прѣзъ кое врѣме е отишълъ, прѣзъ день ли и кои хора е имало тамъ?

— Бѣше вечеръ, а не день. Около 8 часа вечерьта бѣше.

— Въ това врѣме, като отиваше въ зданието на Карагюлева, имаше ли много хора?

— Имаше отъ 50 души по̀ вече.

— Съселяни ли сѫ били или странни?

— Съселяни бѣха по-вечето.

— Не познава ли нѣкого отъ тѣхъ?

— Може да позная, но днесъ ги нѣма тукъ.

— Отъ селянитѣ знае ли нѣкого?

— Познавамъ Марииъ Стаменова, Пуне и др. нѣкои.

— По кое врѣме тѣзи хора, които сѫ били събрали въ домътъ на Карагюлева се пръснали?

— Не могѫ да кажа това.

— Свидѣтеля казва, че било 12 часътъ когато се разотишли. Само той ли остана и кои други отъ кѫщи останаха?

— Имаше едно момче Павелъ Велчевъ и други лица, които послѣ си отидоха. Повече не зная.

— Другитѣ лица познавалъ ли ги е?

— Познавахъ ги, но имената имъ [illegible]

— Когато отишълъ да си лѣгне, съ кого отишълъ въ стаята.

— Съ Александра Карагюлевъ.

— Въ стаята, въ която влѣзохте, на кой катъ бѣше на горния или долния?

— Не зная.

— Да се забѣлѣжи това, че не знае на кой катъ е била стаята. Другъ кой имаше тамъ?

— Бѣше Глигоръ Карагюлевъ.

— Имахте ли нѣкакъвъ разговоръ?

— Той казваше, че има прѣдприятие да се убие княза и Стамболовъ.

— На 2-ий Юний ли е виканъ?

— Да. На 5-ий пристигнахъ въ София.

— Желателно е да опрѣдѣли: какъ излива сега? Казва, че билъ на Септемврий м-цъ дохождалъ, а пакъ на Януарий м-цъ чакъ съобщилъ.

— Съобщихъ по напрѣдъ, но на Януарий дойде човѣка.

— Кога е съобщилъ, кога сж е срѣщалъ съ Радославова да му съобщи за разговора?

— Съобщихъ му прѣзъ Ноемврий 2-ий или 3-ий, не помня кое число бѣше и слѣдъ това проводи се лице въ Петричъ за изслѣдване на работата.

— Да каже свидѣтеля или опрѣдѣли: като билъ поканенъ отъ братя Карагюлеви на освѣщение на това здание, деня ли или нощя?

— Казахъ, че вечеръ стана.

Прѣдсѣд.: Какъ разбирате вий освѣщение.

— Азъ бѣхъ вечерьта само на гости.

— *Защит. Плакуновъ:* Давалъ ли е прѣзъ м-цъ Юний нѣкое заявление срѣщу Карагюлева до Околийското Управление?

— Давалъ съмъ за частни лица.

— Не за Карагюлева?

— Не съмъ давалъ за него.

— Имало ли нѣкое разслѣдване въ врѣмето, когато билъ надзирателъ отъ страна на Александра Карагюлева за нѣкоя трѣва, за сѣното опасено по желѣзно пжтната линия?

— Ако е имало, е било срѣщу пикьора, а не срѣщу мене.

— Знае ли гдѣ се намира фабриката на Карагюлева въ Петричъ?

— Зная.

— Какво е разстоянието между фабриката и между зданието гдѣто живѣе?

— Не зная. Нѣмамъ метро да съмъ мѣрилъ.

— Човѣка живѣлъ 5 години на кантона, ходилъ у Карагюлева по всѣка вѣроятность да пие бира, трѣбва да знае горѣ-долѣ 10 метра или колко?

— Може да има по вече, не могж да опрѣдѣля азъ.

— Ходилъ ли е нѣкога на фабриката?

— Ходилъ съмъ 2—3 пжти да купя нѣкои нѣща, които ги нѣма въ другитѣ дюкяни.

— Около фабриката имало ли още други сгради?

— Има но не зная на кого сж.

Защит. Марковъ: Ходатайствувамъ да се зададжтъ слѣдующитѣ въпроси: на кантона, гдѣто е живѣялъ, до гдѣто е билъ надзиратель, тамъ ли се е хранилъ, или се е отлъчвалъ да отива на ближнитѣ мѣста да се храни?

— Азъ бѣхъ фамилиаренъ, имахъ баща и майка, имахме и работници, които донасяха хлѣбъ и тамъ се храняхме.

— Какво растояние има между селата Петричъ и кантона въ който е живѣлъ?

— Може да има 100 метра, а може да има и по-вече.

— Често ли е ходилъ въ Петричъ за добавка на своитѣ нужди?

— Домашнитѣ нужди набавяха работницитѣ.

— 3—4 пжти казва отивалъ да купува нѣща, които нѣмало въ другитѣ дюкяни! Видѣлъ ли е отъ тукъ сѣдящитѣ хора (подсждимитѣ) да идатъ въ фабриката на Карагюлева или вжтрѣ въ кръчмата да е поглѣдналъ и да е видѣлъ нѣкого отъ тѣзи хора?

— Виждалъ съмъ съ цивилни дрѣхи единъ пжть, а другъ пжть съ македонски.

— Познава ли Димитра Ножарова?

— Не съмъ го видѣлъ и не го зная.

— Познава ли Петра Македонски?

— Познавамъ го. (Показва на П. Македонски: този е).

— Виждалъ ли го е на фабриката?

— Виждалъ съмъ го нѣколко пжти.

— Всѣки пжть виждалъ ли го е?

— Само въ Недѣля дохо[illegible] тричъ.

— Колко Свѣти Недѣли на рѣдъ го е виждалъ негова милость?

— Не могѫ да кажа, че всѣки пѫть съмъ го виждалъ.

— Съ разни форми ли го е виждалъ?

— Не, съ еднаква форма, а други дохождаха въ разни форми.

— Другия братъ на Карагюлева не го ли е виждалъ да минува изъ запрѣтени мѣста?

— Не съмъ виждалъ.

— Когато ходилъ вечерьта за освѣщението виждалъ ли е тамъ Петра Македонски?

— Не помня добрѣ, но бѣше Бабаджановъ и други нѣкои, но кои, не зная.

Защит. Плакуновъ: Да каже свидѣтеля получвалъ ли е нѣкаква записка и отъ кого?

— Получихъ отъ Александра Карагюлева прѣди да мине за Австрия. Азъ си намѣрихъ работа за да отида на станцията, отъ тамъ отидохъ при него, даде ми картичката, каза да я дамъ на брата му, щото щомъ стане убийството да му извѣсти чрѣзъ телеграмма въ Виенна.

— На кое мѣсто е получилъ записката?

— Нѣколко метра далечъ отъ станцията и то бѣще прѣди да дойде пощата отъ Царибродъ за София.

— Прѣзъ кой мѣсецъ бѣше това?

— Не могѫ да помня.

— Юний, Юлий, Августъ, Декемврий?

— Не помня.

— Така ли е показалъ прѣдъ прѣдварителното слѣдствие или инакъ?

— Казалъ съмъ: стана толкова врѣме и не могѫ казахъ да си припомня.

— Кога дойде врѣме ще ходатайствувамъ да се прочетътъ неговитѣ показания. Казвалъ ли е прѣдъ прѣдварителното слѣдствие, че му е далъ тевтерче и че го изгубилъ?

— Да, казахъ, че ми го откраднаха.

— Имаше ли записано, що е показалъ на прѣдварителното слѣдствие?

— Съмъ явилъ и съмъ казалъ, че още го търся да го намѣря, понеже е изгубено.

— Питамъ въ тевтерчето не е ли било записано? не е ли показалъ прѣдъ слѣдствието, че го загубилъ?

— Откъсналъ съмъ листче отъ тевтерчето и той ми написа на това листче.

— Да се попита свидѣтеля, тази расписка каква форма имаше: форма на телеграмма, или какъ и съ какво съдържание?

— Казваше щомъ се свърши работата, да му се телеграфира да се завърне.

— Въ кой градъ, въ коя държава?

— Въ Виена.

— На кое мѣсто?

— Не зная.

— На български ли бѣше писано, или на другъ язикъ?

— На български.

— Тази ли расписка му е далъ да я даде на станцията, и кой щѣше да съобщи на Карагюлева: „работата се свърши, ела си?“

— Братовчедъ му Д. Карагюлевъ.

Защ. Плакуновъ: По това сжщо събитие, Тепавичаровъ признава, че той е далъ едно заявление на околийския началникъ, въ което казалъ, че Карагюлевъ е билъ единъ отъ съмнителнитѣ хора, които искатъ да правятъ разни работи. Да ни обясни, въ какво сж се състояли уликитѣ, въ които е обвинявалъ Карагюлева?

Свид. Тепавичаровъ: Азъ не съмъ давалъ никакво заявление до околийския началникъ, азъ съмъ далъ на Градоначалника.

Прокурора: Когато Карагюлевъ ви записа въ тефтерчето какъ да му се телеграфира, слѣдъ това замина ли?

Свид. Тепавичаровъ: Да, замина за Виена.

— Вий казахте, че тогава се чакало трена отъ Цариброд̀ъ за въ Виена.

— Той по-напрѣдъ отиде въ Софийската станция и отъ тамъ тръгна за Виена.

Защит. Расолковъ: Свидѣтеля да каже, прѣзъ кое врѣме е видѣлъ обвиняемия Македонски да минава прѣзъ платното на желѣзната линия и да отива за Петричъ?

Свид. Тепавичаровъ: Въ врѣмето, когато дохожда трена въ Костинбродската станция: отъ 5 до 8 часа.

Подпол. Кутинчевъ: Съ Карагюлева не сте ли се скарали нѣкога?

Свид. Тепавичаровъ: Не сме се карали.

— Ами съ брата му, Григоръ Карагюлевъ?

— И съ него не съмъ.

— Вий сте казали, че Григоръ Карагюлевъ ви заплашвалъ, за да не кажете никому нищо за заговора.

— Той ми каза, че щѣли да развалятъ линията, за да убиятъ Княза и ми каза още, че и азъ трѣбва да зема участие, ако не, ще ме погубятъ.

— Съ какво ще ви погубятъ?

— Тѣ тамъ имали револвери, сабли, мартинки. . .

— Ако обадишъ, казали ти, че ще те убиятъ, ами ако не обадишъ?

— Ако не обадя казаха ми, че ще ме наградятъ.

— Съ колко пари щѣха да те наградятъ, казаха ли ти, защото Българина обича да се спазарува.

— Не знамъ, не ми казаха за паритѣ.

— Напримѣръ, за 100 гроша ти нѣмаше да се жертвувашъ.

— И за 100 хиляди наполеона нѣма да се жертвувамъ.

— Вий чули ли сте отъ Григоръ Карагюлева, че братъ му, Александръ Карагюлевъ, заминалъ за Виена, за да го нѣма тукъ прѣзъ врѣмето на убийството?

— Братовчедъ му ми го каза.

— Съ Григоръ Карагюлева виждахте ли се нѣкога въ града?

— Виждахме се.

— Какво си говорихте?

— Добръ день, кждѣ отивашъ?

— Не ви ли каза кждѣ става събранието?

— Той искаше да ми покаже тѣхната квартира, гдѣто ставаха събранията, но ми каза, че обстоятелствата не ми допускатъ и не отидохме.

— Кога замина Карагюлевъ за Виена?

— Прѣзъ мѣсецъ Септемврий.

— Карагюлевъ ти казалъ за убийството, казалъ ти, че имало събрание и пр., ти трѣбва да си билъ негово довѣренно

лице. Азъ не искамъ да те обвинявамъ, но искамъ да зная какъ е станало това нѣщо, да се ползувашъ съ такова довѣрие?

— Азъ когато отивахъ въ дюкяна на Карагюлева глѣдахъ разни хора, които постоянно се черпѣха, черпѣха и мене, тогава азъ поискахъ да се запозная съ тѣхъ, за да видя какво си говорятъ по между си.

— Ний не можемъ да се разберемъ. Ти ако искашъ да кажешъ нѣкому тайна трѣбва да го познавашъ добрѣ и послѣ да му повѣришъ тайната. Вий имахте ли добро познанство съ Карагюлева и бѣхте ли въ добро отношение съ него?

— Една вечеръ азъ отидохъ въ дюкяна му, събраха се и други хора, тогава Карагюлевъ ми казва: „Христо, този случай струва една лира“ и почна да ми открива нѣкои работи. Азъ пакъ му казахъ, че отъ мене струва двѣ лири.

— Ти по образование не се сравнявашъ съ тѣхъ, не ти ли прѣдложиха нѣкоя сумма или нѣкоя награда, като извършишъ тази работа?

— Сумма не ми прѣдложиха. Само ми казаха, че ще ме наградятъ.

Прѣдсѣд.: Съ пари или съ орденъ?

— Не ми казаха.

Подполк. Кутинчевъ: Г-нъ Македонски, въ станцията сѫществува ли книга за отпускътъ на чиновницитѣ?

Обв. П. Македонски: Такава книга нѣма, но дава се прошение за отпускъ.

— Въ празнични дни работите ли?

— Работимъ.

— Колко работите?

— Отъ 2 до 6 часа.

— Всѣки праздникъ отивате ли да работите?

— Отиваме.

— Вий помощникъ нѣмахте ли?

— Нѣмахъ.

— Но възможно ли е да нѣмате помощникъ? Вий получавате паричната кореспонденция, паричнитѣ записи и пр., въ случай на болѣсть кой ще ви замѣсти?

— Пощенския чиновникъ колкото и да бѫде болѣнъ трѣбва да се яви въ станцията, защото безъ неговото присѫтствие не възможно.

Прѣдсѣд.: Напримѣръ не може да стане отъ кревета?

— Въ такъвъ случай началника опрѣдѣля особенъ чиновникъ и той го замѣства.

Защ. Марковъ: Да каже обвиняемия Македонски, въ какво се състоеше неговата служба?

— Азъ съмъ ималъ работа съ международнитѣ записи, съ бонове и пр.

— Ималъ ли е помощникъ и дали помощника му сѫ е мѣшалъ въ тѣзи работи?

— При мене бѣше само единъ пощалионъ, който никакъ не се мѣсяше въ тѣзи работи.

— Въ неговото отсѫтствие замѣстваше ли го този пощалионъ?

— Никога.

Обв. А. Карагюлевъ: Както чухте, г-да сѫдии, Тепавичаровъ казва, че съмъ ходилъ съ файтонъ въ станцията, за да вема билетъ. Да докаже свидѣтеля отъ коя станция съмъ велъ билетъ отъ Костинбродската или отъ друга?

Свид. Тепавичаровъ: Отъ Софийската.

(Дохожда свидѣтеля Антонъ Петровъ).

Прѣдсѣд.: Вий вчера дадохте клѣтва, че ще кажете всичко, каквото знаете по това дѣло. Помнете, че за всѣко потайвание, вий ще отговаряте прѣдъ закона и прѣдъ Бога. Раскажете каквото знаете по тази работа.

— Въ 1890 година азъ постѫпихъ въ фабриката на Александръ Карагюлева като майсторъ. Единъ денъ като ходихъ съ него въ село Петричъ, той хвана да ми казва, че по хубаво би било да дойдѫтъ тукъ руссitѣ, защото тогава щѣло да се отвори търговията, щѣло да има много пари и пр. Когато се застрѣли майоръ Паница, дойде Карагюлевъ въ 11 часа и държеше на рѫката си револверъ и ми каза, че майоръ Паница е застрѣленъ по распорѣжданието на Министра Стамболова, но и той ще намѣри такава участь, както и Паница. Азъ му казахъ, че не може да стане такова нѣщо, защото мѫчно ще се намѣри човѣкъ да жертвува живота си. Той ми каза, че ако се намѣри човѣкъ да убие Стамболова ще му се дадѫтъ 2 хиляди наполеона. Азъ го попитахъ, кой ще даде тѣзи пари. Той ми каза, че 500 наполеона ще даде жената на майоръ Паница и другитѣ ще ги дадѫтъ неговитѣ партизани и даже ми каза, че ако искамъ азъ да убия г-на Стамболова да отидемъ въ града и да ми даде 500 наполеона. Азъ му

казахъ, че съмъ дошелъ въ България съ фамилията си, за да живѣя мирно, за мене е все едно, ако бѫде този Князъ или другъ. Послѣ единъ день бѣхме дошле въ София, азъ попитахъ Карагюлева кога ще се върнемъ въ селото, той ми каза довечера. Когато довечеря отидохъ съ файтонъ да го земá, съ него сѣдна на файтонъ единъ човѣкъ облѣченъ въ селски дрѣхи, и този човѣкъ остана въ фабриката. Азъ единъ день го попитахъ, какъвъ е този човѣкъ, хемъ го хранешъ, хемъ му давашъ пари и нищо не работи. Той ми каза, че той е майсторъ и дошелъ е отъ Сърбия да направи ледници въ фабриката. Азъ видѣхъ че този човѣкъ не приличаше на майсторъ; рѫцѣтѣ му бѣха чисти, като на първи чиновникъ, постоянно пушеше папироси. Послѣ азъ пакъ попитахъ Карагюлева за този човѣкъ, но той не искаше да ми каже. Единъ день, когато Карагюлевъ съ този човѣкъ тръгнаха за София и азъ тръгнахъ пѣша за въ София, само за любопитство, за да видя какво прави този човѣкъ. Вѣчерьта отидохъ при зданието на Карагюлева и тамъ видѣхъ да се събиратъ около 17 – 18 души хора и отъ това разбрахъ, че трѣбва да има събрание. Кадѣ $11^1/_2$ часа тѣзи хора си разотидоха, послѣ и азъ тръгнахъ за селото Петричъ, безъ да знае никой, че азъ бѣхъ тамъ. Когато дойде госпожата на Карагюлева, азъ ѝ казахъ, че у тѣхъ е имало събрание и между другитѣ бѣше и този човѣкъ съ селскитѣ дрѣхи, който се прѣпорѫча за майсторъ. Тя ми каза: азъ не знамъ защо мѫжъ ми се мѣша въ тѣзи работи, най-послѣ ще си изгуби главата. Послѣ дойде братовчеда на Карагюлева и когато го попитахъ за този майсторъ, той ми каза, защо се правишъ на ахмакъ, той е дошелъ да убие Стамболова, а не да прави ледници. Тогава узнахъ каква е работата, отидохъ у дома и казахъ на жена си, че мене ме е страхъ да стоя у фабриката на Карагюлева, защото тъй и тъй е работата и азъ не искамъ послѣ да имамъ главоболие. Послѣ Кузмановъ ми каза, че имало хора приготвени въ хотелъ Витоша и кадѣ слаткарницата на Панаховъ, за да извършатъ убийството, когато г-нъ Стамболовъ излиза отъ слаткарницата. Но, кои сѫ тѣзи хора, не ми каза.

Прокурора: Вий знаете ли за нѣкакво писмо, което Кузмановъ донесе на Карагюлева?

— Зная.

— Кога е било донесено писмото.

— Не помня кое врѣме, защото тогава азъ имахъ работа. Но зная, че единъ денъ дойде Кузмановъ съ едно писмо, тогава Карагюлева нѣмаше го въ фабриката, Кузмановъ ме попита кадѣ е Карагюлевъ, азъ му казахъ не зная; той остави писмото и ми каза като дойде да му кажа да отиде у Наумъ Тюфекчиева, че има нѣщо важно да му каже. Когато дойде Карагюлевъ, азъ му казахъ и той каза добрѣ — ще отидѫ. Послѣ идваше Тюфекчиевъ и съ братовчеда на Карагюлева стрѣлѣха съ револверъ на дъска.

— Когато Карагюлевъ получи писмото, каза ли ти че ще извършатъ убийството?

— Тогава не ми каза. Когато застрѣлиха майоръ Паница тогава ми каза.

— Вий въ прѣдварителното слѣдствие сте казали, че когато Карагюлевъ получи писмото отъ Кузманова, тогава казалъ, че майоръ Паница е застрѣленъ трѣбва и Стамболовъ да се застрѣли.

— Положително не помня, г-нъ Прокуроре, защото азъ не се занимавамъ съ тѣзи работи.

— Револвера, който държеше Карагюлевъ, можешъ ли да го познаешъ, ако ти се прѣдстави сега?

— Може да го позная

— Съ бѣла или съ черна дръжка бѣше?

— Съ бѣла дръжка.

(Посочва на единъ револверъ,*) който стои на массата прѣдъ г-да сѫдиитѣ и казва, че такъвъ билъ револвера на Карагюлева).

— Ако видите човѣка, който се е крилъ въ фабриката, съ селскитѣ дрѣхи, можете ли да го познаете?

— Може да го позная.

(Показва му се една фотография).**)

Да, това е сѫщото лице, само че по-дълга бѣше косата му.

— Знаете ли да сѫ ставали събрания въ фабриката на Карагюлева?

— Въ фабриката на Карагюлева идваха много хора, но не зная какво говоряха, защото тѣ сѣдяха горѣ, а пакъ азъ нѣмахъ врѣме да одидѫ при тѣхъ.

---

*) Револвера е отъ ония намѣрени на мѣсто произшествието.

**) Фотографията е на обвиняемия Иванъ Коваровъ.

— Но вий се съмнявахте, че като се събиратъ такива хора трѣбва да има нѣщо.

— Разбира се, че азъ се съмнявахъ.

— Чули ли сте, че тѣ сѫ хванали кѫща до г-на Стамболова, за да го иматъ прѣдъ очитѣ си?

— Чухъ отъ госпожата на Карагюлева.

— Познавате ли двамата братя Тюфекчиеви?

— Познавамъ ги. Наумъ и Никола сѫ братя, а Унчо имъ е братовчедъ.

— Дохождаха ли на фабриката?

— Да, дохождаха.

— Забѣлѣзали ли сте, Карагюлевъ да има таенъ разговоръ съ тѣхъ?

— Не съмъ забѣлѣзалъ да говорятъ тайно.

— А изобщо говорѣха.

— Да, говорѣха, отиваха на ловъ, на расходка.

— Когато бѣхте заедно, тѣ отваряха ли въпросъ за убийство?

— Не отваряха никакъвъ въпросъ по това нѣщо.

— Петръ Македонски идвалъ ли е въ фабриката?

— Да.

— Колко пѫти?

— Азъ го видѣхъ само единъ пѫть.

— Защо е дошелъ?

— Не могѫ да зная.

Защ. Марковъ: Димитръ Ножарова виждалъ ли го е на фабриката?

Свид. Петровъ: Азъ не съмъ го виждалъ,, но братовчеда на Карагюлева ми каза, че и той е дохождалъ.

Защ. Плакуновъ: Въ коя година Петръ се е условилъ при Карагюлева и колко врѣме е стоялъ?

Свид. Петровъ: Условихъ се на мѣсецъ Февруарий 1890 година и стояхъ до 19-й Октомврий, сѫщата година.

— Кадѣ е живѣялъ въ селото Петричъ, въ кѫщата или на фабриката?

— На фабриката.

— Какво растояние има между фабриката и кѫщата?

— Около 400 раскръча.

— На фабриката самъ ли е живѣялъ или е имало и други хора?

— Самъ живѣяхъ.

— Апостолъ Ивановъ и Денко Илиевъ кадѣ сж спѣли?

— Апостолъ Ивановъ, съ още двама други слуги, спѣше при господаря.

— Григоръ Карагюлевъ бъркатъ ли се е въ фабриката?

— Той по едно врѣме дохождаше, правеше ракия и пакъ си отиваше на Беглеръ-Чифликъ на механата си. Послѣ, като си продаде механата, дойде въ Петричъ и стана ортакъ съ брата си.

— Григоръ Карагюлевъ ималъ ли е разговоръ съ всичкитѣ лица, които Петровъ спомена?

— Не съмъ забѣлѣзалъ да е говорилъ съ тѣхъ.

— Билъ ли е на събранията, които сж ставали въ София?

— Не съмъ го виждалъ.

— Гдѣ е кжщата на Александръ Карагюлева, гдѣто сж ставали събранията?

— Тукъ въ кжщата на Ст. Маркова.

— Влизалъ ли е въ кжщата и ако е влизалъ колко стаи има?

— Азъ влѣзохъ и видѣхъ само една стая отъ прѣдната страна.

— Кадѣ е ставало събранието?

— Въ тази стая.

— Може ли да опрѣдѣли свидѣтеля, какво пространство има стаята и какви мебели има въ нея?

— Азъ не съмъ ималъ врѣме да гледамъ колко печки и колко столове има въ стаята и за това не могж да зная.

— Да опрѣдѣли величината на стаята, колко е голѣма.

— Не могж да зная колко метра има стаята.

— Имаше ли мѣсто, за да се съберѫтъ 17 души?

— Можеше да събере и по-вече души.

— Когато се събраха тѣзи хора, билъ ли е свидѣтеля тамъ и можалъ ли е да види?

— Азъ бѣхъ тамъ до единъ развалень дуваръ на комшията, за да видя, отъ любопитство, ще дойде ли и този човѣкъ съ шопскитѣ дрѣхи. Видѣхъ го да влиза, заедно съ нѣколко души още.

— За всичкитѣ тѣзи разговори, които е ималъ съ Александръ Карагюлева, съобщилъ ли е на българскитѣ власти?

— Съобщихъ на бившия градоначалникъ Радославова,

прѣди да стане убийството. Азъ му казахъ да земе мѣрки, че тѣзи хора искатъ да опропастятъ българския народъ.

— Прѣзъ кой мѣсецъ е съобщилъ на градоначалника?

— Не помня добрѣ прѣзъ кой мѣсецъ бѣше, но когато съставихме съ градоначалника протокола, тамъ бѣше и пристава Киро, той може да помне. Като свършихме протокола, въ 11 часа, азъ съ единъ старший отидохме въ село Петричъ, за да съберемъ свѣдения.

— Прѣзъ кой мѣсецъ е било това?

— Не помня; не съмъ ималъ врѣме да запиша датата.

— Свидѣтеля обясни, че единъ денъ, на 11 часа прѣзъ нощьта, дошелъ Александръ Карагюлевъ и му съобщилъ, че застрѣлили майоръ Паница. Тогава той самъ ли е билъ или е имало и други хора?

— Самъ бѣхъ.

— Свидѣтеля каза още, че въ това врѣме Карагюлевъ държалъ револверъ на ржката си. Да ни каже, какъ е държѣлъ револвера?

— Държеше го на дѣсната си ржка, както се държи револвера. Нѣма да го държи съ цѣвьта къмъ себѣ си.

— Ще ходатайствувамъ, г-да сждии, да му се даде единъ отъ револверитѣ, които се намиратъ тукъ, да ни покаже, какъ е държалъ револвера си Александръ Карагюлевъ, прѣзъ тази знаменита нощъ.

Прѣдсѣд.: Нѣма нужда, защото свидѣтеля показа съ ржката какъ е държалъ револвера.

Защит. Плакуновъ: Понеже свидѣтеля каза, че много пжти е виждалъ този револверъ, да ни раскаже, какъ го е виждалъ и кога.

Свид. Петровъ: Единъ пжтъ видѣхъ го въ чекмеджето на массата, единъ пжтъ въ кассата, еднжжъ Карагюлевъ се караше съ единъ собаджия въ механата, взе този револверъ и го тури въ джоба си.

— Въ кое отдѣление е спялъ непознатия селянинъ?

— Той спѣше въ долната стая и остана тамъ 3 дена.

— Прѣзъ това врѣме напусна ли стаята си?

— Само единъ пжть каза ми, че ракията не е хубава и азъ го завѣдохъ у стареца, дѣто пихме три годишна сливовица. Другъ пжтъ не е излѣзълъ.

Защитн. Марковъ: Свидѣтеля каза, че е видѣлъ Петръ

Македонски само веднажъ въ фабриката, може ли да си припомни, кое врѣме бѣше: лѣто или зима?

— Лѣтно врѣме бѣше.

— Знае ли свидѣтеля, дали между хората, които сѫ биле въ събранието, е билъ и Петръ Македонски?

— Видѣхъ го кога излизаше.

— Можеше ли да чуе, какво сѫ е говорило?

— Не.

— Бѣше ли туренъ нѣкои на вратата или на друго мѣсто да пази?

— Не знамъ.

Обв. А. Карагюлевъ: Свидѣтеля казва, че отъ любопитство, безъ да попита господаря си, дошелъ въ София да ни наблюдава. Ний сме тръгнали съ файтонъ, много по-рано отъ него, ами той какъ е можалъ да ни стигне тукъ въ София?

— Азъ се качихъ отъ Костенбродската станция на желѣзницата, дойдохъ тукъ и срѣщнахъ онзи човѣкъ, който бѣше облѣченъ въ селскитѣ дрѣхи, но азъ се скрихъ, за да не ме види.

— Кога дойде да наблюдавашъ събранието?

— Вечерьта.

— На коя улица ме срѣщна, на улицата или на кафенето. Той казва, че дошелъ съ желѣзницата, могълъ да ни стигне въ София и въ сѫщото врѣме казва, че срѣщналъ мене или другия?

— Азъ васъ не срѣщнахъ, ами човѣка, който бѣше облѣченъ въ селски дрѣхи.

— Може ли да опрѣдѣли прѣзъ кой мѣсецъ бѣше това?

— Положително не могѫ да кажа, но мисля, че бѣше прѣзъ мѣсецъ Августъ.

— Кага е имало събрание?

— Когато дойдохте съ онзи човѣкъ въ София, на сѫщата вечеръ бѣше и събранието.

— Когато брата на Тюфекчиевъ е билъ въ село Петричъ, ли съмъ азъ тамъ?

— Когато дойде Наумъ Тюфекчиевъ, вий косяхте лива. Послѣ мене ме пратиха да кажа на госпожата да при... вѣчерята, а вий останахте съ него самъ.

— Когато дойде онова лице съ селскитѣ дрѣхи да спи ...бриката, азъ бѣхъ ли тамъ?

— Тогава не бѣхте тамъ.

Обв. Гр. Карагюлевъ: Свидѣтеля виждалъ ли ме е мене на фабриката?

— Виждалъ съмъ го, когато е дохождалъ да прави ракия.

Прокурора: Вий казахте по-напрѣдъ, че въ фабриката е имало единъ файтонъ и съ този файтонъ дошелъ единъ човѣкъ въ фабриката.

Свидѣт. Петровъ: Той бѣше нашия файтонъ и съ него дойде прѣзъ нощьта онзи човѣкъ, който бѣше облѣченъ въ шопки дрѣхи.

— Колко врѣме стоя въ фабриката?

— Една недѣля.

— Когато Карагюлевъ съ госпожата си бѣха дошли въ града съ файтонъ, само двамата ли бѣха?

— Бѣше и онзи човѣкъ са шопскитѣ дрѣхи и Кузмановъ.

— А вий съ тѣхъ ли бѣхте?

— Не, азъ дойдохъ по-послѣ.

Защит. Плакуновъ: Свидѣтеля, прѣди да постѫпи на служба у Карагюлева, билъ ли е въ неприятелски отношения съ него?

— Не съмъ билъ въ никакви неприятелски отношения съ него. Азъ по-напрѣдъ работяхъ въ фабриката на Трифковича, единъ день носяхъ бира съ шишета, въ кафенето Одесса, тамъ ме видѣ Карагюлевъ и ми каза, че отворилъ фабрика въ село Петричъ и има нужда отъ хора. Азъ му казахъ, че съмъ майсторъ, ако иска може да отида при него, той ме прие и отъ тогава се запознахме. По-напрѣдъ азъ не се познавахъ съ него.

— Прѣди застрѣлванието на Паница ималъ ли е съ Карагюлева въпросъ по политиката?

— Азъ обяснихъ това на почитаемия сѫдъ.

— Да се направи една справка, вѣрно ли Клия Карагюлева е казала, че като ставатъ тѣзи събрания мѫжъ ѝ ще пострада.

Свидѣт. Клия Карагюлева: Всичко това, което казва, че му съмъ говорила, че мѫжъ ми кѫща хваналъ срѣщу г на Стамболова, че когато Тюфекчиевъ дошелъ въ селото, той, Антонъ Петровъ, дошелъ да ми каже да приготва вѣчеря, че съмъ идвала въ София, на файтонъ, съ единъ непознатъ човѣкъ облѣченъ въ селски дрѣхи, всичко това категорически отказвамъ, защото не е истина. И въ слѣдственната коммисия, когато ме държѣха арестувана, и тамъ съмъ отказала това и сега го отказвамъ

— Това лице, за което вий казвате, че е било дюлгеринъ и дошелъ да ви направи ледници, узнава се, че това лице е билъ Иванъ Козаровъ. Вий отказвате ли това?

— Може да е билъ и Козаровъ, мене както ми се прѣпоржча, така и го познахъ. Свидѣтеля Антонъ Петровъ може да знае по-вече отъ мене, защото той самъ ми го прѣпоржча. Азъ стояхъ 3—4 дена въ Царибродъ, нѣкакъвъ Козаровъ не съмъ познала.

Прѣдсѣд.: Този майсторъ, ако го видите, можете ви да го познаете?

— Могж да го позная.

— Вий казахте ли отъ кое село е?

— Азъ казахъ на коммиссията, че той билъ отъ Трънскитѣ села, отъ Сердеклица.

Подполк. Кутинчевъ: Вий сте търговецъ човѣкъ, имате фабрика и искате да направите ледници. За една фабрика отъ срѣдна ржка ще трѣбватъ 300—400 кубика ледъ. Една такава ледница не се свършва за два дена, защото иска темели, стени, покривъ, водоскоци и пр. Вий не можахте ли да се познакомите по-добрѣ съ този майсторъ, да знаете по-вече нѣщо за неговата личность?

— Той не е дошелъ тамъ за да направи исключително ледницата; той въ Петричъ имаше и други прѣдприятия.

— Кой ви го е рекомандувалъ?

— Никой, азъ го намѣрихъ самъ въ селото.

— У васъ, г-нъ Карагюлевъ, фигурира, че вий сте направили ледници въ Май мѣсецъ, а свидѣтеля казва, че непознатия човѣкъ дошелъ не на Май, а на Августъ мѣсецъ. Какъ мислитѣ, че свидѣтеля лъже?

— Азъ не съмъ казалъ, че прѣзъ Май мѣсецъ съмъ правилъ ледници, азъ съмъ казалъ, че постоянно съмъ ималъ отъ 5—25 работници дюлгери.

— Така щото, Вий не сте казали, че прѣзъ мѣсецъ Май сте правили ледници.

— Азъ казахъ прѣзъ мѣсецъ Ноемврий. Нѣка каже свидѣтеля, кога е почната ледницата и кога е свършена.

— Свидѣтелъ Антонъ Петровъ, кажете кога е дошелъ този човѣкъ и кога си е заминалъ?

— Не могж да помня въ кой денъ замина отъ селото.

— Вий казахте, че вий сте слѣдили това лице. Той до-

и за това дадохте клѣтва, но прѣди да кажете каквото знаете, напомнювамъ ви, че трѣбва да раскажете прѣдъ сѫда всичко каквото знаете, безъ да скриете или притурите нѣщо отъ това, което сте чули и видѣли, като помните, че за всичко това ще отговаряте и прѣдъ Бога и прѣдъ закона.

— Раскажете сега каквото знаете.

Свидът. Апостолъ Ивановъ: Могѫ да кажѫ само това, което помня, защото отъ двѣ години насамъ може да съмъ забравилъ нѣщо. Въ 1890 год. като бѣхъ у Карагюлевъ като слуга, повика ме въ стаята една вечеръ и ми каза, че имало да се върши нѣщо. Азъ го попитахъ тогава какво има да се върши, но той вмѣсто да ми отговори, пратиме да донеса бира да пиемъ и азъ отидохъ и донесохъ. Слѣдъ като пихме по една чаша и се разговаряхме нѣщо около два часа, той поиска да му се обѣщая, че нѣма да кажа никому нищо за това, което ще ми каже и азъ му се обѣщахъ. Подиръ това той ми каза: даватъ ми двѣ хиляди лири за да убия Г-на Стамболова. Като чухъ това, азъ си замълчахъ и нищо му неотговорихъ. По сетнѣ, прѣзъ мѣсецъ Септемврий, не помня кой денъ бѣше, той ми каза, че ще отиде въ Плѣвенъ да търси нѣкакъвъ свой братовчедъ, но той не е билъ отишълъ, защото подиръ 4—5 дена, азъ като се разболяхъ, дойдохъ въ София да си взема цѣрь и го срѣщнахъ на шарений мостъ. Въ сѫщийтъ денъ, мисля около два часа да бѣше подиръ обѣдъ, азъ като мисляхъ че госпожата му е въ кѫщи, отидохъ въ кѫщата имъ, безъ да прѣдполагамъ, че ще има нѣкой човѣкъ вѫтрѣ, бутнахъ вратата, но госпожата ме попита какво искамъ и ми каза да дойда послѣ малко, че сега си имали работа. Като отворихъ вратата азъ видѣхъ, че вѫтрѣ въ стаята имаше около 20 души хора, които всичкитѣ сѣдяха, а само Карагюлевъ стоеше правъ. Отъ тамъ азъ отидохъ въ чаршията, срѣщнахъ се съ Георги Кузмановъ и Антонъ Петровъ и защото искахъ да се върна до вечерьта, тѣ ми казаха да остана и азъ останахъ. По едно врѣме като минавахме по край I-й участъкъ, азъ попитахъ Кузманова защо не сѫ отишли на Плѣвенъ, а той ми каза, че не сѫ отишли, защото той билъ останалъ да извърши убийството. Като дойдохме срѣщу двореца и влѣзохме въ градската градина, тамъ Кузмановъ се срѣщна съ Никола Тюфекчиева, отдѣлиха се отъ насъ, говориха си нѣщо и пакъ се раздѣлиха, а когато Кузмановъ дойде пакъ при насъ, отидохме въ една

гостинница и отъ тамъ у Анжело Пизи. Отъ Пизи като излѣзохме отидохме въ единъ хотелъ и прѣнощувахме. На другийтъ день сутрнньта азъ искахъ да си отида въ Петричъ, но Кузмановъ ми каза да остана и азъ останахъ. Вечерьта като си отидохъ въ Петричъ съ конь, Алек. Карагюлевъ и госпожата му ме поканиха да вечеряме заедно, но азъ нещѣхъ и госпожата ме помоли да взема кибритъ и да запаля ламбата, което и направихъ. Послѣ, когато азъ и госпожата останахме единъ пжть сами, тя ме почерпа съ сладко, и като сѣднахме на столови, азъ я запитахъ защо Георги Кузмановъ остана въ града, а тя ми каза, че незнае нищо, но защото азъ ѝ казахъ, че зная всичко, та да не крие отъ мене, тя ми обади, че се кроело да се убие Г-нъ М-ръ Стамболовъ и че и мжжътъ ѝ билъ въ тази работа, за което тя го канила да се остави, но той ѝ билъ казалъ че неще. Това само зная и повече нищо.

Прѣдсѣд.: Кога си билъ нараняванъ, и отъ кого? Можешъ ли каза нѣщо по това?

Свидѣт. Апостолъ Ивановъ: Нараняванъ съмъ въ 1890 год. на 8-й или 10-й Декемврий.

Прокурора: Знаешъ ли да е ставало нѣкога нѣкакво събрание на фабриката?

Свидѣт. Апостолъ Ивановъ: На фабриката да е ставало събрание незная, но въ кжщата въ града София видѣхъ, че се бѣха събрали около 20 души хора.

— Виждалъ ли си нѣкога да е дохождалъ на фабриката нѣкой майсторъ облеченъ въ селски, трънски дрѣхи?

— До гдѣто бѣхъ на фабриката виждахъ, че дохождаха Никола и Наумъ Тюфекчиеви, а единъ майсторъ облѣченъ въ сръбски дрѣхи и като не го знаяхъ кой е, азъ го попитахъ отъ гдѣ е и той ми каза, че е отъ Трънско. Той стоя тамъ 4—5 дена и когато да си отиде господарьтъ не даде да му искаме нищо за разноски.

— Кога си отиде тоя човѣкъ и за кждѣ?

— Единъ день Димитръ Карагюлевъ бѣше дошълъ на фабриката и вечерьта слѣдъ като вечеряха, часа около 11 въ нощьта се качиха на файгонътъ: той и братъ му Алекъ, майсторътъ и Георги Кузмановъ и дойдоха въ София.

— На прѣдварителното слѣдствие, когато слѣдователътъ питалъ, вий сте казали че имало събрание въ града или фабриката и че когато сте искали да влѣзете въ стаята,

жената на Карагюлева ви срѣщнала на вратата и не ви пуснала да влѣзете. Това тъй ли е било или какъ друго яче?

— На фабриката да е ставало събрание незная, но въ кѫщи, че е ставало зная, защото азъ като отидохъ тамъ, госпожата излѣзе и ми каза: *„хайде сетнѣ ела“*, а на вратата ме срѣщна Александръ Карагюлевъ.

— Вий помислихте ли тогава, че има нѣщо да се върши тамъ?

— Азъ видѣхъ хората вѫтрѣ въ стаята и Алек. Карагюлевъ ме попита какво искамъ и азъ му казахъ, че искамъ пари да си купя цѣръ, но госпожата ми каза да отида послѣ.

— Само това ли стана, или нарочно ви не пуснаха да влѣзете?

— Госпожата бѣше на прозореца и ме попита какво искамъ, а Карагюлевъ ме срѣщна на вратата.

— Мислите ли, че вѫтрѣ сѫ говорили за това убийство?

— Незнамъ за какво сѫ говорили, но азъ подозирахъ такова нѣщо, защото тѣхний братовчедъ Кузмановъ ми бѣше казалъ за това още прѣзъ мѣсецъ Августъ.

— Видѣхте ли кои хора бѣха вѫтрѣ и не чухте ли за какво говоряха?

— Азъ ги видѣхъ само, но не чухъ какво си говоряха, защото въ стаята имаше много пушакъ и не се виждаше добрѣ.

— Но не видѣхте ли като какви хора бѣха вѫтрѣ и непознахте ли нѣкого отъ тѣхъ?

— Азъ не сеглѣдахъ като какви хора бѣха, защото щомъ отидохъ и отворихъ вратата, госпожата ми каза: *„сетнѣ ела“*. Отъ хората, които бѣха въ стаята, едни стояха на столове, други прави, а нѣкои се бѣха облѣгнали по стената.

— Майсторътъ, облѣченъ съ Трънски дрѣхи, работи ли нѣщо на фабриката?

— Той не работи нищо, ако и да сѣдя 4 – 5 дена.

— Тоя човѣкъ приличаше ли на селянинъ или не?

— Азъ го питахъ какъвъ е и той ми каза, че е майсторъ, но не бѣше такъвъ, защото бѣше човѣкъ деликатенъ и рѫцѣтѣ му бѣха сѫщо така деликатни.

— Пушеше ли тютюнъ тоя човѣкъ и като какъвъ?

— Единъ пѫть видѣхъ прѣдъ него на массата една кутия съ тютюнъ отъ Томасиянъ и двѣ кутии цигари отъ фабриката на Пешовъ и Ножаровъ.

— Григоръ е дохождалъ два пѫти и то само да прави ракия, ромъ, апсентъ и пр.

— Когато е идвалъ тамъ Григоръ Карагюлевъ, знае ли свидѣтельтъ щото въ сѫщото врѣме да сѫ идвали и майсторътъ съ трънскитѣ дрѣхи и Георги Кузмановъ?

— Кузмановъ бѣше тамъ единъ пѫть, когато дойде Григоръ и то бѣше когато братъ му отиде за Виена. Послѣ той дохожда още единъ пѫтъ и стоя единъ денъ и една нощь, а като си отиде прати гѫски, пилета и незнамъ още какво.

— Когато е билъ тамъ Григоръ Карагюлевъ, знае ли свидѣтельтъ щото Григоръ да е говорилъ за нѣкакви политически работи или за нѣкакво убийство?

— Такъвъ разговоръ не сме имали съ него.

— Видѣлъ ли е свидѣтельтъ Григора Карагюлевъ въ братовата му кѫща, гдѣто е имало събрание между другитѣ лица които сѫ били тамъ?

— Не съмъ го видѣлъ.

— Знае ли свидѣтельтъ гдѣ се намира кѫщата, въ която е видѣлъ хората, въ коя улица, колко стаи е държалъ господаря му и гдѣ е построена — въ дворътъ ли или до улицата?

— Азъ незная колко стаи е държалъ Карагюлевъ въ тази кѫща, но зная, че тя се намира въ улицата „Мала чешма“, гдѣто има една крива пѫтека и се отива малко надолу.

— Колко пѫти е ходилъ свидѣтельтъ въ тази кѫща?

— Ходилъ съмъ всичко три пѫти: единъ пѫтъ прѣди да видя хората, втори пѫтъ когато видѣхъ хората и трети пѫть, когато Карагюлевъ бѣше въ Виена, ходихъ при госпожата, която ме черпи съ кафе.

— Свидѣтельтъ каза одевѣ, че първий пѫтъ не можилъ да влѣзе, а сега обясни, че когато Карагюлевъ билъ въ Виена, е ходилъ при госпожата, за това ще моля да се попита: тоя пѫтъ, когато е ходилъ, не е ли забѣлѣжилъ колко стаи сѫ занимавали господарътъ и господарката му въ тази кѫща?

— Азъ не зная колко стаи сѫ държали, защото отидохъ съ Кузманова. Тамъ госпожата бѣше сама, попита ни какво има и какво нѣма и нищо повече.

— Отъ тази стая, въ която сѫ влѣзли, имало ли е другъ входъ за въ друга стая?

— Въ коридора имаше отъ тукъ една врата и отъ там

— [illegible] ви ли сѫ [illegible]

— Не можахъ, защото той [illegible] не [illegible]

го питахъ.

— Не е ли се билъ каралъ съ него за нѣщо и не

имялъ нѣкакво земание-даване съ него?

— Нито съмъ се каралъ

Карагю[illegible] [illegible] ъ земание—даване

малъ съ него. Азъ като бѣхъ въ Болницата, той дохождя донасва тютюнъ и го питахъ защо направи тъй съ мене, пакъ ми не каза нищо. А пъкъ прѣдъ другаритѣ е ь, че не билъ ме наранилъ той.

Трѣдсѣд. Кога стана това — прѣди да постѫпишъ ли у лева или послѣ?

Свидѣт. Апостолъ Ивановъ: Не, послѣ, когато си бѣхъ лъ отъ Карагюлева.

Защитника Плакуновъ: Нека каже свидѣтельтъ кога е ,алъ свѣщьта – мѣсецъ, день, ако може да опрѣдѣли?

Свидѣт. Апостолъ Ивановъ: Положително незная, но ми е бѣше на 27 или 28-й Септемврий 1890 година.

— Прѣди тази дата —27 или 28-й Септемврий — сви ьтъ ималъ ли е случай да се разговаря съ госпожата и да съ нея въ интимни отношения.

— Ималъ съмъ.

— Прѣди тази дата—27 или 28-й Септемврий — знае видѣтельтъ щото госпожата да му е загатвала или да му ворила, или пакъ да му е повѣрявала нѣкои нѣща, както а тукъ и то прѣди да е ходилъ да пали свѣщьта горѣ и ще да му е правила нѣкакво прѣдложение?

— Тоя день, когато госпожата ми каза, че мѫжъ ѝ ще ие за Виена, азъ като бѣхъ при нея, тя ми даде слатко, ѣръ и като се разговаряхме азъ ѝ казахъ, че тѣ щѣха да ятъ на Плѣвенъ, но не ходиха и я попитахъ за това; но като почна да крие, тогава ѝ обадихъ, че Георги Кузмалъ ми е обадилъ всичко и че нѣма нужда да крие и чакъ ва ми каза тя, че и мѫжъ ѝ Александръ Карагюлевъ исълъ да вземе участие въ убийството и че тя го съвѣтвала да откаже, но той нещѣлъ.

— Знае ли свидѣтельтъ прѣзъ кой мѣсецъ е щѣлъ да де Ал. Карагюлевъ въ Виена?

— На 1-й или 2-й Октомврий.

— Моля да се забѣлѣже, че госпожата на Алек. Карагюлева му е казала на 27 или 28 Септемврий, че мѫжътъ ѝ отиде въ Виена.

Свидѣтельтъ не обясни да ли отъ деньтъ на встѫпването му като кръчмаръ у Алек. Карагюлева — 25-й Юлий 27—28 Септемврий — е ималъ разговоръ съ госпожата,

въ който тя да му е казала, че мжжътъ ѝ ще прави туй и туй, за което сега говори

— Тя не ми е говорила нищо по рано, а азъ знаяхъ отъ Георги Кузманова, който ми бѣше казалъ.

Прѣдсѣд.: По-рано отъ вечерьта, за която казвашъ, че ти е говорила, не ли ти е обаждала за тази работа нѣщо?

Свидѣт. Апостолъ Ивановъ: Не, нищо почти не ми е говорила.

Защит. Плакуновъ: Може ли да обясни свидѣтельтъ като какъ е добилъ той довѣрието на госпожата отъ 25-й Юлий до 27—28 Септемврий, та да му говори тя за това?

Свидѣт. Апостолъ Ивановъ: Азъ казахъ и по-напрѣдъ, че Георги Кузмановъ ми бѣше казалъ за това, когато го попитахъ защо не сж отишли на Плѣвенъ и когато той ми каза, че билъ дошълъ за тази работа, т. е. за убиванието на г-на Стамболова. И слѣдъ това, като бѣхъ при госпожата, тя ми каза: и моя мжжъ Александръ иска да вземе участие и азъ му говорихъ да се откаже, но той не иска и да знае.

— Може ли да каже свидѣтельтъ — кой е водилъ смѣткитѣ въ кръчмата?

— Като донесатъ шопитѣ пари, даватъ ги на господарътъ, а отъ алишъ-веришъ каквото се събереше, пакъ той дойде, събере паритѣ, колкото сж се събрали, остави 2—3 гологана и свършено.

— Не помни ли щото нѣкой пжть майсторътъ и Антонъ Петровъ да сж спали заедно?

— Не, не сж спали заедно, защото Антонъ Петровъ си имаше работа да пече ячмикъ и да маже кацитѣ. За това той спѣше на фабриката и азъ даже му носяхъ хлѣбъ по-нѣкога тамъ.

— Положително ли знае, че Антонъ Петровъ не е спалъ заедно съ майсторътъ?

— Положително зная, че не е спалъ.

Защит. Марковъ: Прѣзъ врѣмето, прѣзъ което е стоялъ свидѣтельтъ у Алек. Карагюлева, виждалъ ли е Ножарова да ходи тамъ и познава ли го?

Свидѣт. Апостолъ Ивановъ: Никакъ не познавамъ тоя човѣкъ и не съмъ го виждалъ на фабриката.

Прѣдсѣд.: (Къмъ подсждимия Ножаровъ). Г-нъ Ножаровъ, станете. (Къмъ свидѣтельтъ). Виждали ли сте нѣкога да е идвалъ на фбриката тоя човѣкъ?

Свид. Апостолъ Ивановъ: Не могѫ да си спомня. Тамъ идваха много хора, та не могѫ да си спомня да ли е идвалъ и тоя човѣкъ или не.

Подсѫд. Алек. Карагюлевъ: Може ли да каже свидѣтельтъ кога е дохождалъ у дома въ градътъ и прѣзъ кой мѣсецъ е видѣлъ че има събрание у дома на 20—30 души?

Свидѣт. Апостолъ Ивановъ: Азъ не ги прѣброихъ, но тъй прѣдполагамъ, че е имало около 20 души тогава въ стаята. Това бѣше прѣзъ мѣсецъ Септемврий и то отъ 15-й по-послѣ. Тогава вий бѣхте дошли съ госпожата, а азъ съ Кузманова.

— Понеже казва, че ги е видѣлъ въ стаята, когато сѫ е качилъ горѣ, може ли да каже какъ и на какво сѫ сѣдѣли хората?

— Всичкитѣ не ги видѣхъ на какво сѣдѣха, а видѣхъ, че едни стояха на столови, други на кревати, трети пушеха прави, четвърти бѣха се облѣгнали на стената и пр. Защото азъ само поискахъ да ми дадете пари за цѣрь, а като ми не дадохте, азъ си отидохъ.

Прѣдсѣд.: До гдѣто стояхте у Александра Карагюлева, не виждахте ли нѣкога да е ималъ той револверъ?

Свид. Апостолъ Ивановъ: Виждахъ единъ револверъ на массата въ приемната стая. Той бѣше единъ малъкъ револверъ съ бѣла дръжка. Когато го видѣхъ, съ мене бѣше и Кузмановъ и той ми каза, че е много скѫпъ за 4 наполеона. Послѣ го туриха въ чекмеджето.

— Ела на самъ. Я прѣгледай отъ тѣзи револвери, да ли нѣма нѣкой да прилича на него?

— (Слѣдъ като прѣглежда единъ отъ револверитѣ.) Такъвъ бѣше, Г-не прѣдсѣдателю.

— Имаше ли по него нѣкакви садефяни шарки?

— Не забѣлѣжихъ да ли имаше такива шарки.

— (Слѣдъ като му посочва една фотографическа карточка.) А това лице не си виждалъ да е идвало нѣкога на фабриката?

— (Слѣдъ като прѣглежда фотографическата карточка.) Това бѣше, Г-не Прѣдсѣдателю, но не съ тази форма*) (Прѣгледва втората карточка.) Това лице не съмъ виждалъ. (Прѣгледва простата карточка.) Това лице прилича на тогова.

— Такива лица не си ли виждалъ да идватъ на фабриката?

*) Показва му се фотографията на Иванъ Козаровъ

— Азъ видѣхъ това лице и то бѣше облечено съ селски дрѣхи и то прилича на тогова. (Посочва на фотографиитѣ кой на кого прилича.) Азъ го познавамъ по мустацитѣ, които бѣха русси и по тѣхъ заключавамъ, че е той.

Подсжд. Алек. Карагюлевъ: Да се пита свидѣтельтъ: тамъ ли съмъ билъ азъ, когато е дохождало това лице?

Свидът. Апостолъ Ивановъ: Тамъ бѣше. За прѣзъ всичкитѣ 5 дена да ли бѣше тамъ, не могж да кажа, но за двата деня зная положително, че си бѣше тамъ.

— Свидѣтельтъ каза, че билъ идвалъ въ София да си купи лѣкарство, да се пита съ кого е дошълъ?

— Азъ дойдохъ съ фабрикантина Антонъ Петровъ.

— Въ това врѣме и двамата ли дохождаха у дома?

— Не. Азъ дойдохъ у васъ самъ, а той отиде, незнамъ гдѣ, съ файтонъ.

— Прѣзъ кой мѣсецъ е било туй?

— Туй бѣше прѣзъ мѣсецъ Септемврий, когато дойдохте съ файтончето.

— Да се попита: като съмъ дошълъ съ жена си и той съ фабрикантина, то кой е останалъ на фабриката, или я заключиха?

— Само баща ви остана тамъ и старецътъ Дѣдо Витанъ.

— Добрѣ. Като сме дошли ний съ файтончето, вий съ какво дойдохте?

— Мисля, че го върна нѣкой селянинъ, но не могж да си спомня добрѣ.

— Ами съ какво се върнахте вий назадъ, и кой остана тукъ или останахте и двама?

— Вий оставихте файтончето и вечерьта кждѣ 6 — 7 часа като излѣзохте съ жена си, вий ми казахте да си отида на село, а пъкъ Антонъ Петровъ ми каза: „хайде остани“ и вий се качихте съ жена си, която ми скимна съ око да остана и азъ останахъ и послѣ ний отидохме на кафене „Москва“ съ Антона.

Защ. Плакуновъ: Азъ ще моля да ми се даде въ врѣме на антракта да видя портретитѣ.

Сега по отношенията.

Свидѣтеля расказва, че ималъ интимни отношения съ госпожа Крагюлева: че тя му казвала за нѣкакво убийство. Моля да стане очна ставка на свидѣтеля съ госпожа Карагюлева.

…ате? Да обясни, че тя не му е

…това въ първото си …него, не му е казвала …а такава интимность. Свидѣтеля й казалъ че

…ли истината, поне по отно… къмъ него такава довѣрен… . се водили такива разговори? удостовѣри да ли сж говорили

…а се зададе въпросъ по това.
…ия Карагюлева! Както и по-напрѣдъ …да отговорите, и да не отговорите, …ва:
…е свидѣтеля Апостолъ Ивановъ, като е …е Георги Кузмановъ му е раскавзалъ за …? Прѣдъ васъ говорилъ ли е такова нѣщо?
Карагюлева: Никога. И азъ протестирамъ …той — Апостолъ Ивановъ казва, че е ималъ …ръ съ мене.
…: Не ви ли е говорилъ? Или вий нему?
…ия Карагюлева: Не е могло да говоря азъ съ …а си, че ще земемъ такова участие въ заговора. …ъ человѣческий умъ не допуща такова нѣщо. И азъ, …иня, да зема да съобщавамъ на слугата си, момче …17 години, това и онова. Това възможно ли е? Това …кий умъ не допуща, не разбира.
…щ. Плакуновъ: Григора Карагюлева виждалъ ли е сви… тогава, билъ ли е и той тамъ?
Свид. Апос. Ивановъ: Не съмъ го видѣлъ. Не помня.
Защ. Плакуновъ: Не помни ли да го е видѣлъ? Да …дѣли?
Свид. А. Ивановъ: Никога не съмъ го видѣлъ.
Защ. Плакуновъ: Гдѣ е билъ въ това врѣме Григоръ Кара…левъ?
Свид. А. Ивановъ: Не зная.
Чл. подполк. Кутинчевъ: Ти съ Тюфекчиеви Никола и… …ука познавашъ ли се?

Свид. А. Ивановъ: Съ по-малкия Тюфекчиевъ се познавамъ, но съ Никола и Денка не съмъ познатъ. Азъ Наума видѣхъ една вечерь въ село когато доде; когато азъ влизахъ въ кафенето и той влѣзе. Съ голѣмия Тюфекчиевъ не съмъ ималъ сношение.

— Въ стаята на господаря си влизалъ ли си много пѫти?

— Влизалъ съмъ много пѫти.

— Той има ли орѫжие, револверче?

— Има.

— Колко бѣха тѣ? едно, двѣ?

— Тѣ бѣха двѣ револверчета. Но по едно врѣме, едното се загуби. А долу, на Григоровото креветче имаше единъ револверъ, имаше и една пушка. Но незная каква бѣше. На келимчето на стѣната, гдѣто той сѣдѣше, имаше само калѫпче отъ револверъ. Имаше и сабля надъ креветчето.

(Дохожда свидѣтеля Д. Карагюлевъ).

Прѣдсѣд.: Димитръ Карагюлевъ! Вий сте повикани въ качество на свидѣтель, и ще се испитате като такъвъ, безъ клѣтва. За това ще покажете тукъ прѣдъ сѫда, по чиста съвѣсть, всичко, което сте видѣли и чули, а законътъ ви дава право, ако не желаете по нѣкой въпросъ, можете да не отговаряте.

Раскажете сега каквото знаете по това дѣло.

Свидѣтеля Д. Карагюлевъ: Азъ ще моля да ми се задаватъ въпроси и да отговарямъ.

— Не можете ли така да расправите?

— Не могѫ.

Прокурора: Братъ ви Александръ пращалъ ли ви е въ нѣкой ханъ да кажете нѣщо на братовчеда си Георгя Кузмановъ?

Свид. Д. Карагюлевъ: Праща ме да отида въ Спировия тунелъ да кажа на Георгя Кузмановъ да си отиде въ Македония.

— Защо? какъ мисляхте вий?

— Тогава азъ нищо не мисляхъ.

— На фабриката идвалъ ли е нѣкой човѣкъ като масторъ?

— Такъвъ човѣкъ съмъ виждалъ по срѣдъ нощъ по пѫть. Азъ бѣхъ войникъ отъ I-й на Н. Ц. В. конний полкъ. Веднѫжъ като отивахъ на фабриката на брата си, стигнахъ късно въ село. Обратно когато да си отивамъ съ файтона на брата си, вънъ отъ фабриката щомъ излѣзохъ за да се кача на файтона, видѣхъ човѣкъ да се качи съ брата ми, но безъ да го

разгледамъ, защото бѣше късно около 10, 11 часа прѣзъ ноща. Качихъ се и азъ заедно съ братовчеда си Георгя Кузмановъ, и дохождаме въ София.

— Съ какви дрѣхи бѣше облѣчено това лице?

— Това лице бѣше облѣчено съТрънска униформа (дрѣхи).

— За селско ли лице го мисляхте?

— То не ми възбуди никакво внимание.

— Братъ ви Александръ по пѫть неприказва ли нѣщо съ това лице?

— Братъ ми да е приказвалъ съ него не съмъ чулъ. Но съ братовчеда ми — Г. Кузманова приказва.

— Вий арнаутски разбирате ли?

— Азъ не разбирамъ арнаутски, а тѣ на тозъ языкъ говориха. Братъ ми съ това лице отидоха на квартирата си, а азъ съ братовчеда си слѣзохме на Георги Сотирова ханъ, и братовчедъ ми расправи, че братъ ми му казалъ да му намѣри квартира, че това лице билъ нѣкой си Иванъ, но като какъвъ бѣше, подробно немогѫ сега да си припомня. Расправи ми още за нѣкой коваръ, че дохождалъ въ село и другъ пѫть; искалъ да прави ледника на фабриката, и, ако и да билъ облѣченъ въ масторски дрѣхи, той се прѣструвалъ че е масторъ.

— Значи не е билъ масторъ, а другъ човѣкъ. На фабриката като се върналъ, този непознатъ човѣкъ, братъ ти не го ли е испращалъ съ конъ до Сливница?

— Това бѣше въ началото на 1891 год. когато азъ се намѣрихъ въ село Петричъ на фабриката на брата си. Като отидохъ, влѣзохъ въ кафенето; дохожда и този непознатъ човѣкъ. Пита ме може ли да остане въ кафенето.. Казахъ му, може. Попита ме за брата ми Алексанира кѫдѣ е, и за кафе може ли да му се направи. Азъ пратихъ да викатъ брата ми, но не помня кого. Доде братъ ми, послѣ излѣзоха, съ него, но кѫдѣ отидоха, незная. Слѣдъ малко братъ ми Александръ доде, каза да се испрати това лице до Сливница. Отъ гдѣ се качи —не видѣхъ.

— Бѣше ли убутъ съ чизми, и съ какви дрѣхи бѣше?

— Чизми азъ видѣхъ само когато се върна човѣка съ коня, който го съпроводи, донесе и чизми. А това лице бѣше облѣчено съ трънски дрѣхи, имаше едно зимно палто.

— Съ какво доде на фабриката. пѣшки ли, съ желѣзницата, или какъ?

— Доде този човѣкъ съ файтонъ.

— Не обърнахте ли внимание, че този човѣкъ не е масторъ, а е другъ, който се прѣправя на масторъ?

— На първо врѣме, първия пжть, като нощно врѣме, бѣше тъмно и азъ нито обърнахъ внимание къмъ този човѣкъ, нито пъкъ се съмнявахъ въ нѣщо, или въ самото това лице. Така щото азъ не могж да кажа, да ли първия пжть бѣше това сжщото лице, което и втори пжть видѣхъ, и дали приличаше на него.

— Кога се арестува братъ ви?

— Братъ ми се арестува прѣзъ Януарий мѣсецъ.

— А жена му гдѣ бѣше?

— Снаха ми прѣзъ мѣсецъ Май бѣше арестувана или подъ надзоръ — незная.

— Въ това врѣме вий не ходихте ли при нея, и тя какво ви поржча?

— Веднжжъ азъ додохъ да ѝ донесж пари. Тя ми каза, че на тавана имало нѣкаква брада. и като отида на село, да вземя да я унищожа. Като отидохъ на село, азъ забравихъ, но послѣ се сѣтихъ, качихъ се на тавана, търсихъ, и тази брада я нѣмаше.

— Тя не ти ли каза каква е била тази брада и за какво е? Или вий не се ли сѣщате за какво е била?

— Азъ не се сѣщамъ за какво е била тая брада, и снаха ми повече не ми каза, но само да я намѣря, и да я скрия.

— Братъ ви имаше ли оржжие?

— Да, имаше.

— Какво оржжие?

— Той имаше два револвера; едина съ бѣла дръжка, и другия съ черна. Имаше и друго оржжие у дома. (Прѣдсѣдателя му подава единъ по единъ револверитѣ, които се намиратъ при дѣлото.

— Прѣгледайте тия револвери. Има ли нѣкой да прилича на револвера на брата ви?

— (Като ги разглѣда.) Мене ми се показа и по-напрѣдъ, г-нъ прокуроре, единъ и два револвера отъ тия (като разглѣдва внимателно единъ), но до колкото помня, нашия бѣше малко по-голѣмъ, имаше по-малко шарено, и по-дълагъ бѣше.

Съ седѣфена или съ кокалена ли бѣла дръжка бѣше — непомня. Но не бѣше толковъ шаренъ. К ракъ нѣмаше.

— Братъ ви Александръ пращалъ ли ви е на пощата, и за какво?

— Братъ ми ме е пращалъ на пощата, и много пжти ме е пращалъ тукъ въ София да купувамъ разни нѣща. Единъ день ми каза, да отида при Розенберга за нѣкои нѣща. Послѣ, каза ми, да отида и на пощата при Македонски да видя, ако има писма, да ги прибера и донеса. Азъ като тръгнахъ, въ пжть срѣщнахъ единъ селянинъ. Пита ме гдѣ е братъ ми. Казахъ му въ село е, и той ми даде писмото, което отворихъ, и пишеше така: „Александре! Тръгни ей сега за София, че има да ти кажа важна работа, Петръ". Азъ отидохъ на пощата при Македонски, и той ми каза сжщото. И ми даде още двѣ писма, едното нѣмско писмо, и вѣстници: „Балканска Зора".

Защ. Марковъ: Помни ли свидѣтеля да ли бѣха отъ вънъ тия писма?

— Да, отъ вънъ

— Имаше ли печатано нѣщо надъ пликоветѣ?

— Да, имаше.

— Знае ли свидѣтеля, братъ му Александръ да е ималъ по-напрѣдъ расправия съ Македонски?

— Зная, че Македонски му бѣше поржчитель прѣдъ банката.

— Писмото, което му далъ селенина и го распечаталъ и прочелъ, сжщото ли гласяло, каквото и Македонски устно му казалъ?

— Едно и сжщото. Каквото пишеше въ писмото, това ми каза и устно.

— (Разглежда портрета.) Втория пжть когато доде непознато лице, прилича малко на това лице, *) и то познавамъ го по това, че втория пжть като дохожда, имаше брада, само че бѣше съ по-малка брадичка.

— Кузмановъ защо отиде въ Македония?

— Незная

— Ами защо го докарва въ село, да не е ималъ нѣкаква смѣтка?

— Азъ го откарахъ, защото искаше да отиде въ Петричъ, а да ли е ималъ нѣкоя смѣтка или не, незная.

*) Фотографията на Иванъ Козаровъ

Прѣдсѣд.: За нѣкакъвъ заговоръ чувалъ ли си отъ брата си да говори?

— Отъ брата ми не съмъ чувалъ подобно нѣщо, но отъ снаха ми Клия съмъ чувалъ, че когато биле въ кѫщата на Ст. Маркова, тамъ имало събрани хора, които говорили такова нѣщо, и които обѣщавали на Георгя Кузмановъ 1000 лири за да убие г-на Стамболова. Братъ ми да ли е билъ вжтрѣ, незная. Сега, какъ е била тая работа, азъ не зная. Тя — снаха ми Клия, само това тъй ми расправи, и нищо повече.

— Ти си билъ войникъ, съ присягя, чувашъ отъ буля си подобно нѣщо, какъ ще стане тази работа, пари има арада, щото и простъ селенинъ да е разбира това нѣщо, а вий да не можете да разберете добрѣ като каква е работата, ами отъ едното ви ухо влѣзло, отъ другото излѣзло. Че никакъ не си ли заинтересувахте да разберете, и да убадите за това?

— Истина, азъ съмъ билъ войникъ съ присяга, но не се заинтересувахъ да узная това никакъ по-нататъкъ, защото азъ не съмъ слушалъ нищо да се говори, нито съмъ го считалъ за нѣщо сериозно, и не съмъ обръщалъ никакво внимание.

— Значи, вий не сте го вѣрвали?

— Не съмъ го вѣрвалъ, и затова не питахъ по-нататъкъ нищо.

— А тия хиляда лири кой щѣлъ да ги даде на Георгя Кузманова?

— Хората, всичкитѣ, които сѫ биле събрани въ кѫщата на Александра (братъ ми).

(Дохожда свидѣтеля Денко Илиевъ).

Прѣдсѣд.: Тукъ вчера ти даде клѣтва, и помни, че ти си длъженъ прѣдъ сѫда да раскажешъ всичко, което си видѣлъ и чулъ, безъ да укривашъ нѣщо. Въ противенъ случай отговаряшъ и прѣдъ Бога и прѣдъ закона.

— Раскажи сега каквото знаешъ по това дѣло.

Свид. Денко Илиевъ: Зная, че слугувахъ у Александра Карагюлевъ, и веднѫжъ доде единъ човѣкъ съ файтонъ. Александръ ми каза да испратя тоя човѣкъ съ конъ до Сливница. До тамъ ми каза господаря да отидѫ съ коня и човѣка и да се върна. Отидохме на Драгоманъ и Сливница, и повече нищо незная. Лицето му на този човѣкъ не съмъ видѣлъ. Повече нищо друго не съмъ видѣлъ и незная, освѣнъ, че отидохъ съ коня, и прѣзъ нощьта се вър...

Прокурора: Другъ пжтъ не си ли испращалъ тоя човѣкъ?

Свид. Д. Илиевъ: Не съмъ. Що е право, право, и прѣдъ Бога и прѣдъ васъ си расправямъ, че другъ пжтъ не съмъ го испращалъ. Това бѣше по лани, прѣзъ зимата.

Прѣдсѣд.: Има ли защитата да пита нѣщо свидѣтеля?

Защит. Плакуновъ: Ако може свидѣтеля да опрѣдѣли врѣмето, прѣди или послѣ Божичъ е било това?

Прѣдсѣд.: Кое врѣме бѣше когато испрати този човѣкъ?

Свидѣт. Д. Илиевъ: Есеньта бѣше. По Митровъ-День или послѣ бѣше. Защото три мѣсеца стояхъ у господаря.

Защит. Плакуновъ: Прѣзъ кой мѣсецъ не може ли да опрѣдѣли?

Свидѣт. Д Илиевъ: Въ кой мѣсецъ незная.

— Не може ли да опрѣдѣли кой день, на кой праздникъ?

— Праздникъ не съмъ запазилъ.

Прѣдсѣд.: Припомни си, около Димитровъ-День ли бѣше?

Свид. Д. Илиевъ: По Митровъ-День.

Защит. Плакуновъ: Коя година, миналата или по-миналата ли?

Свид. Н. Илиевъ: Азъ не зная коя година, немогж да помня. По лани прѣзъ зимата.

— Значи прѣзъ мѣсецъ Декемврий 1890год.

— Знае ли свидѣтеля, кой е този Златанъ Чорбаджи?

— Не Златанъ Чорбаджи, а Александръ, чорбаджията ми, каза да отида съ коня, и азъ отидохъ.

— Познава ли Григора Карагюлева?

— И онъ бѣше тамъ, и тримата братя. Димитръ спрѣгна коня, и азъ отидохъ.

Подсжд. А. Карагюловъ: Защо синалѣялъ Антонъ?

— Дойде ето оня, Андрѣй, и му продума нѣщо. Онъ бѣше пиянъ. Псуваха се. Ти му каза, че стоката е твоя, не бива той да ми буюрдисва, и Антонъ се махна. Антонъ му казаше да си му платишъ, а ти му каза, има сждъ, сжди ме, за ти платя.

— Съ думание ли всичкото това стана, или и съ бутание?

— Самъ си го ти истика.

— За колко врѣме е билъ пазаренъ при менъ, и изслужилъ ли си е врѣмето, за което е билъ пазаренъ?

Прѣдсѣд.: За колко врѣме се пазари у Александра?

Свид. Д. Илиевъ: За шесть мѣсеца бѣхъ пазаренъ за 250 гроша.

— Защо не достоя?

— Защото испжди мастора. Послѣ испжди и насъ.

— Защо?

— Защото нѣмаше работа.

— Че неварѣши ли бира?

— Варѣше, ала оцѣни си другъ майсторъ, а азъ си дойдохъ тува у градо.

— На Драгоманъ нѣкждѣ близо на ханъ не слѣзохте ли съ човѣка?

— Слѣзохме тамъ на хана.

— Какъ се казва?

— На Дѣдо Тончова ханъ.

— Съ какви дрѣхи и обуща бѣше този човѣкъ?

— Той бѣше съ трънски дрѣхи, трънска шапка, убутъ бѣше съ чизмитѣ на Александра.

— (Подава му единъ портретъ). Прилича ли на този? Зими го да глѣдай, дали не е той?

— (Зема го, разглежда го). Немогж да го позная. Лицето му не съмъ виждалъ.

— Високъ ли бѣше?

— Онъ бѣше срѣденъ човѣкъ. Азъ съмъ го видѣлъ само на конъ кога бѣше.

— Изъ пжтъ кога вървѣхте, не го ли питахте кждѣ отива?

— Не го питахъ. Е чи той на конъ, гдѣ да го стигна най-напрѣдъ? Какъ да го питамъ или да го видя.

— Никакъ не го ли видя?

— Това се казва само когато се качи на коня, и когато слѣзна на хана.

— Брада имаше ли?

— Имаше ли брада незная.

— Е бръснатъ ли бѣше?

— Незная. Азъ го качихъ на коня, оставихъ го на хана, и повече нищо незная. По пжтя нищо не съмъ разговарялъ съ него, че неможахъ и да го застигна. По пжтя ний никога не сме вървѣли наедно. На фабриката при менъ не е сѣдялъ, а въ дюкяна не съмъ го виждалъ. А когато дойде на механата съ файтонъ, тогава го видѣхъ. Но сѣднали, или не сѣдна

незная. Послѣ не съмъ го видвалъ. Е зеръ, що е право, право, и прѣдъ Бога и прѣдъ васъ.

Чл. Подпол. Кутинчевъ: Отъ Петричъ до Сливница колко е? По пѫтя гдѣ минахте? Като прѣминахте баира .... низко долу гдѣ слѣзохте, кѫдѣ почивахте, и кѫдѣ отидохте?

Свидѣт. Д. Илиевъ: Отъ Петричъ до Сливница да има 7, 8 часа. Като тръгнахме, азъ останахъ още въ Дервентя. Сетнѣ, прѣхвърлихъ чукара, половина Дервентя минахъ. Тамъ на едно мѣсто си почивахме, но той бѣше по-далечъ, напрѣдъ менъ. Отъ Петричъ тръгнахме по обѣдъ, слѣдъ като ручахме. По-рано отъ пладнуване, — около 9 часа прѣдъ пладнѣ. На дѣдо Тончовия ханъ стигнахме кога се мръкна. Почивахме на хана на Сливница и въ Драгоманъ, и то колкото едно кафе да пие. И чакъ вечерьта на хана въ Сливница се видѣхме, и въ Петричъ когато тръгнахме. Изъ пѫтя никѫдѣ не се видѣхме, защото той напрѣдъ вървѣше съ коня.

— По кой пѫть вървѣхте?

— Все по шоссето вървѣхме.

— Като стигнахте гдѣ слѣзохте?

— Като слѣзе отъ коня, човѣка влѣзе въ мѣханата на дѣдо Тонча. Взеха да пиятъ, и менѣ дадоха да пия. Тѣ почнаха да вечерятъ, и менъ дадоха да вечерямъ.

— Тозъ дѣдо Тончо живъ ли е?

— Сега дѣдо Тончо живъ ли е, не е ли, — незная.

— Като вечеряхте, не приказвахте ли нищо?

— Заедно ядохме, но нищо не сме приказвали. Азъ не го питахъ нищо; нито отъ гдѣ си, нищо. Само той каза на механджията да ми се даде 25 драма ракия. Испихъ я, ручахме, и нищо повече.

Защит. Марковъ: Ако е възможно, да се пита свидѣтеля, прѣзъ тѣзи три мѣсеца, като е стоялъ у Карагюлева, да ли не е видѣлъ да е дохождалъ на фабриката Македонски?

Свид. Д. Илиевъ: Македонски човѣкъ не познавамъ, нито съмъ виждалъ тамъ.

Прѣдсѣд.: Станете г-нъ Македонски! Този човѣкъ (показва на Македонски) познавашъ ли? Дохождалъ ли е на фабриката?

Свид. Д Илиевъ: (Глѣда Македонски). Тозъ човѣкъ не познавамъ; не е дохождалъ при мене.

Подс. А. Карагюлевъ: Като сѫ вървѣли въ пѫть, пушилъ ли е човѣка тютюнъ?

Свид. Д. Илиевъ: При менѣ не е пушилъ; не съмъ видѣлъ да ли пуши. Сега, което е право и прѣдъ Бога и прѣдъ васъ.

Чл. Подпол. Кутинчевъ: Вий видѣхте, г. Карагюлевъ, че се останови, отъ госпожата ви, отъ брата ви, Антонъ Петрова и други свидѣтели, всичко което се касае до Козарова. Сега, защо искате да го нарѣчете дюлгеринъ и незнамъ какъвъ си. Вий испращахте ли го на Сливница?

Подсѫд. А Карагюлевъ: Не. Може и да е дохождалъ. На фабриката сѫ дохождали много хора.

Да каже свидѣтеля, кой даде коня, кой заповѣда да се осѣдлай коня? Баща ми ли, или другъ нѣкой?

Прѣдсѣд.: Кой каза да осѣдлаешъ коня?

Свид. Д. Илиевъ: Александръ каза. Онъ ми каза самъ. Отидохъ съ човѣка и се върнахъ.

Подсѫд. А. Карагюлевъ: Баща ми бѣше ли и той тамъ?

Свид. Д. Илиевъ: И онъ бѣше тамъ.

(Влиза свидѣтеля Стефанъ Димитровъ).

Прѣдсѣд.: Г-нъ Стефанъ Димитровъ, вий сте дали клѣтва, че ще кажете всичко право, каквото сте чули и видѣли, безъ да укривате нѣщо, като помните, че за всичо това ще отговаряте както прѣдъ Бога, тъй и прѣдъ закона. Я раскажи ни всичко, каквото знаешъ по това дѣло.

Свид. Ст. Димитровъ: Какво знамъ? Сѣдяхъ единъ день на Алабинска улица и отидохъ да пия една ракия въ кръчмата и тамъ бѣше механджията. Яви се нѣкой на прагътъ на вратата и каза, че имало единъ мющерия и търси файтонъ за да иде въ селото Петричъ, но чорбаджията на моя файтонъ каза, че неможе да даде файтона, понеже конетѣ били много уморени. Този мющерия пазарилъ другъ единъ файтонъ отъ тѣзи, които се намиратъ въ хана на моя чорбаджия и сутриньта рано отишелъ. Това знамъ, а друго нищо не зная.

Прокурора: Г-нъ Ст. Димитровъ, не познавате ли човѣка, който пазари файтона?

— Не го познавамъ. Каза ми се само, че имало мющерия за кирия.

— Кой файтонджия е пазарилъ да кара този мющерия?

— Името му е Стефанъ.

— Чий Стефанъ?
— Не зная.
— Кждѣ щѣше да ходи мющерията?
— За с. Петричъ.
— Отидоха ли на Петричъ?
— Отишли.
— Кога?
— Рано сутриньта.
— Мющерията не се ли качи въ хана на файтона?
— На друго мѣсто сж е качилъ.
— Кой мѣсецъ бѣше това?
— Не зная кой мѣсецъ бѣше, но зная, че бѣше есѣнь.

Чл. Подполк. Кутинчевъ: Въ кой ханъ бѣше това?
— Въ хана на Василъ Антоновъ?
— Ти слуга ли бѣше тамъ?
— Файтонджия.

(Влиза свидѣтеля Ставри Кръстевъ).

Прѣдсѣд.: Свидѣтель Ставри Кръстевъ, вий дадохте клѣтва, че ще покажете право, всичко каквото знаете, безъ да укриете нѣщо, като помните, че за всичко това ще отговаряте прѣдъ Бога и прѣдъ закона. Я раскажете прѣдъ сжда каквото знаете по това дѣло.

Свид. Ставри Кръстевъ: Намирахъ се единъ день въ една кръчма на *Алабинска* улица, единъ човѣкъ попита има ли единъ файтонъ. Ханджията му каза, да извика нѣкой си Иосифъ файтонджия, за да отиде, но той каза, че конетѣ му били уморени, та нѣма да отиде. Послѣ повикаха другъ файтонджия, той отиде и направиха пазарлъкъ съ мющерията, щото да отиде рано, още прѣзъ нощьта и му даде капаръ. И дѣйствително по-рано тръгнаха. Мющерията слѣдъ пазарлъка си отиде, файтонджията си глѣда конетѣ прѣзъ нощьта, точно кое врѣме сж отишли сутриньта, незная. Това само зная.

Прокурора: Ти не познавашъ ли тоя човѣкъ?
— Не го познавамъ.
— Той за себе си ли пазари файтона, и кждѣ щѣше да отива?
— Пазари го за себе си, за да отива на с. Петричъ.
— Какъ му е името на файтонджията, съ когото се пазарили?
— Името му е Стефанъ Николовъ.
— Какъ сж прѣкарали по пжтя не знаешъ ли?

— Казваше файтонджията, че располагали хубаво.

— Не ви ли каза, какво сѫ говорили съ него?

— Не ми е казвалъ за това.

(Влива свидѣтеля Иванъ Кумановъ).

Прѣдсѣд.: Свидѣтель Ив. Кумановъ, вий дадохте клѣтва, че ще кажете всичко право, каквото знаете по това дѣло, безъ да укриете нѣщо, като помните, че за всичко това ще отговаряте прѣдъ Бога и прѣдъ закона.

Раскажете прѣдъ сѫда всичко, каквото знаете по това дѣло.

Свид. Ив. Кумановъ: Азъ не зная нищо. Мене ме викаха и ме питаха, какво е говорялъ Лепавцовъ подиръ убийството. Азъ казахъ тогава, както и сега казвамъ, че говорихме, че това нѣщо стана лошо за търговията. Друго нищо не зная.

Прокурора: Съ кого говорихте за убийството?

— Като се извърши убийството, отидохъ въ дюкяна на Лепавцова като комшия и това говорихме съ Лепавцова.

— Прѣди да се извърши убийството идвалъ ли е да ви иска въ заемъ петь наполеона?

— Може и да съмъ му далъ, не зная. Помня единъ день ми искаше злато и азъ му дадохъ, но петь наполеона или десеть бѣха не помня. Дадохъ му ги и послѣ обѣдъ ми ги върна.

— Бивало ли е другъ пѫть случай, да му давате въ заемъ пари и вечерьта да ви ги връща?

— Може и да е било, но незная.

— Не помните ли кое врѣме сте му дали тия наполеона?

— Не помня.

— Но прѣдъ убийството?

— Два, или 4, или 6 мѣсеца да кажа прѣди убийството, но не помня добрѣ кое врѣме бѣше.

(Влиза свидѣтеля Кръсто Пѣевъ).

Прѣдсѣд.: Свидѣтель Кръсто Пѣевъ, вий дадохте клѣтва, че ще кажете всичко право, каквото знаете по това дѣло, безъ да укриете нѣщо, като помните, че за всичко това ще отговаряте както прѣдъ Бога, така и прѣдъ закона.

Раскажете каквото знаете по това дѣло.

Свидѣт. Кр. Пѣевъ: Азъ се запознахъ съ Наумъ Тюфекчиевъ около мѣс. Ноемврий 1890 год. Слѣдъ това прѣзъ м. Декемврий той ми прѣдложи да ми остави 5 револвери, като търговецъ азъ да ги продава[illegible] тия револвери азъ продадохъ единъ на г-на Л[illegible] на г-на Златарева.

Една вечеръ, въ началото на м. Януарий, като се запалваха лампитѣ, дойде самъ Наумъ Тюфекчиевъ, а слѣдъ малко врѣме дойде и едно момче; то поиска да купи револверъ; кое е това момче, азъ го не познавамъ. Момчетата на дюкяна ми му показаха отъ евтинитѣ револвери, но то поиска по-хубави и тѣ му показаха отъ револверитѣ на Тюфекчиева; тѣ му се харесаха и попита за цѣната. Азъ му казахъ цѣната за два револвери — два искаше да вземе — 140 лева, момчето даваше по-малко, тогава азъ се обърнахъ къмъ Наумъ Тюфекчиевъ и го попитахъ за колко да му ги дамъ, като му казахъ на френски, „ето мющерия пазаря“, понеже азъ ги бѣхъ вземалъ на процентъ. Тюфекчиевъ се обърна къмъ мющерийчето и спогодиха револверитѣ за 120 лева. Момчето даде паритѣ, взе си револверитѣ и си отиде. Тюфекчиевъ каза: „Колко лесно се продаватъ револвери въ магазинъ“. Азъ си взехъ 5% отъ тия пари, другитѣ дадохъ Тюфекчиеву и той си отиде.

Прокурора: За какво се нарѣче, когато дойде Тюфекчиевъ въ дюкяна ви?

— За нищо, като приятель. Когато дойде дѣтето, азъ си пишахъ и не обърнахъ никакво внимание на него, понеже не го мисляхъ, че е нѣкоя личность, за да може да купи нѣщо.

— Като дойде Тюфекчиевъ, слѣдъ много ли врѣме дойде дѣтето?

— Слѣдъ 10 минути.

— Вамъ показаха ли ви това момче на прѣдварителното дирение?

— На мене не сж го показвали, а на слугата ми, азъ не обърнахъ тогава внимание на него и не го познавахъ, а момчето, слугата ми, той го познава.

— Знаете ли, кое е било това момче?

— Не зная. Казва се, че било братъ на Тюфекчиева.

Защ. Плакуновъ: Всичкитѣ револвери, които му е оставилъ Тюфекчиевъ, отъ еднакъвъ калибръ ли сж били?

— Отъ 7—9 м. м.

— Какви сж били?

— Имаше отъ тѣхъ едни съ седефени дръжки и други съ гравирани бѣли отъ слонова кость дръжки и имаше едни съ черни дръжки и на всѣки отъ тѣхъ имаше написано буквитѣ Н. Т., което значило Наумъ Тюфекчиевъ.

(***Прѣдсѣд.***: Подава револверитѣ на Пѣева, за да ги види).

— Това бѣше единъ видъ условно. Полза вземахъ: единъ пѫтъ 3 л. 35 ст., а другия пѫтъ около 5 лева.

(Влиза свидѣтеля Мито Таковъ).

Прѣдсѣд. Свидѣтелъ Мито Таковъ, вий дадохте клѣтва, че ще покажете право, всичко каквото знаете по това дѣло, безъ да укривате нѣщо, като помните, че за всичко това ще отговаряте прѣдъ Бога и прѣдъ закона.

Раскажете всичко, каквото знаете по това дѣло.

Свид. Мито Таковъ: Азъ зная за револверитѣ, които взема Димитръ Тюфекчиевъ. Азъ не го знаяхъ. Дохожда една вечерь Наумъ Тюфекчиевъ въ $8^1/_2$ часътъ въ дюкяна, слѣдъ нѣколко минути дойде едно момче и поиска да купи револверъ, азъ като мисляхъ, че то нѣма да купи нѣкой скѫпъ револверъ, дадохъ му отъ по-ефтинитѣ, но то слѣдъ като ги прѣгледа, поиска по-хубави револвери. Азъ тогава му дадохъ отъ Тюфекчиевитѣ револвери . То безъ да ги гледа взе два и пита за цѣната, която му се и каза. Плати револверитѣ и пойде да си отиде; азъ го помолихъ да вземе нѣколко патрона, то ги взе и си отиде. Послѣ Наумъ Тюфекчиевъ, братъ на това дѣте, каза: „Колко лесно се продаватъ тия револвери“.

Прѣдсѣд.: Знаяхте ли, че това момче е братъ на Тюфекчиева?

— Незнаяхъ. Наумъ Тюфекчиевъ се преструваше, че не го познава. Послѣ и той си отиде. Това момче ми направи впечатлѣние тогава и послѣ го запознахъ, че е било братъ неговъ.

— Показваха ли ви това момче въ коммиссията?

— Азъ това момче много-добрѣ го познавахъ, викаха ме въ три участъка, за да го позная, и най послѣ въ третий участъкъ бѣше и го познахъ и казахъ кое е.

Прокурора: На колко годпни бѣше това момче?

— То бѣше на 20 - 21 година, чини ми се, но точно не могѫ да кажа.

— Високо ли бѣше.

— Не бѣше твърдѣ високо, малко плаво бѣше и груба физиономия имаше.

— Какви дрѣхи носеше?

— Шаечени дрѣхи, мисля, носеше.

— Познавате ли човѣка, който остави револверитѣ въ дюкяна?

— Познавамъ го. Той е Наумъ

— Той ли дойде по-прѣди въ дюкяна, или момчето?

— По-прѣди дойде Наумъ Тюфекчиевъ и подиръ 5 минути дойде момчето, поиска и му дадохъ револвери да гледа, а Тюфекчиевъ стоеше на страна, безъ да даде знакъ, че се познава съ него.

— Знаете ли да се продаваха и на други дюкяни такива револвери?

— Нѣмаше.

— Защо мислите, че нѣмало на друго мѣсто.

— Защото Тюфекчиевъ каза, че на друго мѣсто не е оставилъ и нѣма да даде да се продаватъ тия револвери.

Подсжд. Сп. Лепавцовъ: Прѣзъ кое врѣме бѣше това купуване на револверитѣ, знае ли свидѣтеля?

— Не помня.

— Тюфекчиевъ кога взема послѣдния револверъ?

— Не помня пакъ, кога го взема, но ми се струва, че когато вечъ да си отива. Той когато да си отива дохожда въ дюкяна да си иска паритѣ отъ Пѣева, понеже той бѣше понапрѣдъ продалъ два револвери, единия на Луканова и другия на Златарева. На Луканова го бѣше далъ вересия. Той му даде паритѣ само за оня револверъ, който бѣше продалъ на Златарова, защото той му го бѣше платилъ. Пѣевъ ме праща нѣколко пжти при г-на Луканова за паритѣ. Най послѣ дойде Тюфекчиевъ единъ пжть и даде за г-нъ Пѣева едно писмо, въ което казва, чеималъ условно, да брои тия пари на фабриката, които понеже той далъ на фабриката, искаше ги отъ Пѣева, а Пѣевъ да ли му ги е броилъ, незная.

— Приблизително не може ли да кажите, кога е взималъ Тюфекчиевъ послѣдния револверъ?

— Не помня.

— Колко дена има отъ продаванието на двата револвера на дѣтето, и вземанието послѣдния револверъ отъ Тюфекчиева?

— Мисля около 10 дни.

Защит. Михайловъ: Да каже това нѣщо свидѣтеля, господаря му записвалъ ли е тѣзи револвери въ тевтеря си?

— Не зная да ги е записвалъ.

— Свидѣтеля казва, че Пѣевъ продалъ по-единъ револверъ на Луканова и Златарова, не сж ли записани тия револвери въ книгата?

— Мисля, че Лукановия револверъ е записанъ въ книгата за вересиитѣ, понеже се продаваха револверитѣ за смѣтка на Тюфекчиева.

— Г-нъ прѣдсѣдателю, моля това да се запише въ протокола, ако вѣрва свидѣтеля, че тази смѣтка е записана. Господара му каза, че по тия револвери въ нѣкой тевтеръ нищо не е записвалъ.

(Влиза свидѣтеля Дончо Продановъ).

П*рѣдсѣд.*: Свидѣтель Дончо Продановъ, вий дадохте клѣтва, че ще покажете право, всичко каквото знаете по това дѣло, безъ да укривате нѣщо, като помните, че за всичко това ще отговаряте прѣдъ Бога и прѣдъ закона.

Раскажете всичко, каквото знаете по това дѣло.

Свид. Дончо Продановъ: По това дѣло, г-да сѫдии, зная това, че прѣзъ 1891 год. азъ ходихъ въ Галацъ отъ Кюстенджа по моя частна работа и бѣхъ на квартира въ хотелъ „България". Когато отидохъ при притѣжателя на хотела, който ме познава добрѣ, защото всѣкога когато ходя въ тоя градъ отивамъ въ неговия хотелъ, той веднага ми каза, че всичкитѣ стаи сѫ наети и за писажири мѣсто нѣма. Азъ го помолихъ да намѣри едно мѣсто, ако е възможно, той каза че имало въ една стая петь кревати, но е заета отъ двама емигранти български; азъ го задължихъ, да ги помоли, и ако позволатъ, да отида въ нея стая. Когато ги попиталъ той, единъ отъ емигрантитѣ отговорилъ, че може. Азъ се качихъ въ стаята и намѣрихъ едного отъ емигрантитѣ тамъ, а другия билъ долу. Лицето, което заварихъ въ стаята ми каза, че вашата физиономия ми е позната, и си позволи да ме пита, билъ ли съмъ въ Русчукъ и Велико Търново въ врѣме на прѣврата. Азъ му отговорихъ, че не съмъ билъ, а въ Романия съмъ билъ отъ 15 год. Той каза, че въ Кюстенджа може да ме е виждалъ на морскитѣ бани, защото въ 1890 год. билъ тамъ. Сетнѣ се разговаряхме дълго врѣме. Неговий другаръ, който бѣше долу, излѣзе горѣ въ стаята и попита другаря си, какво приказвате по между си, а той му каза, разговаряме се за нѣкои наши частни работи. Сетнѣ онова лице излѣзе отъ стаята и постоянно влизаше и излизаше. Азъ не искахъ да разговарямъ много, защото искахъ да спя. Слѣдъ малко този който бѣше отишелъ долу въ кафенето се върна, когато азъ си бѣхъ полѣгналъ и почна да приказва на

другаря си, като каза, че нашата цѣль не можи да се испълни, не можи да се испълни онова, за което бѣхме отишли, а пострада невиния Бѣлчевъ и пакъ си излѣзе. Сетнѣ азъ като виждамъ, че се разговарятъ по тази работа, а знаяхъ, че бѣше публикувано въ вѣстницитѣ за това убийство, станахъ и попитахъ не сѫ ли уловени убийцитѣ, какъ може да бѫде това, въ една столица да се извърши това и да не може да се уловатъ, това е невозможно; казахъ че въ вѣстницитѣ се пише, че убийцитѣ били уловени, а лицето, което разговаря по-прѣди съ мене каза, че не е възможно да сѫ уловени убийцитѣ, защото ний сме отъ убийцитѣ, избѣгахме и очакваме и другитѣ си другари да пристигнатъ отъ Турнъ-Северинъ. Азъ вѣрвахъ и не вѣрвахъ на тия хора. Но послѣ другаря му, като дойде, каза на другаря си, какво разговаряте съ негова милость, той му каза, ний се намираме въ Ромѫния най сетнѣ, и нѣма отъ що да се боимъ, защото сега ще прѣлежимъ тукъ, утрѣ ще пристигне парахода и ще заминемъ за Одесса. Сетнѣ му казваше, че азъ казахъ на това лице, че това убийство което стана, бѣше назначено, за да се убие м-ръ Стамболовъ, а не Бѣлчевъ. Азъ казахъ тогава, че въ вѣстницитѣ пише, че убийцитѣ сѫ уловени. Тогава това лице, което се искачи отъ долу каза на другаря си, хайде да отидемъ долу, защото сега въ 3 и половина ч. ще пристигне парахода, да видимъ да ли ще пристигнатъ другаритѣ ни, или да не сѫ хванати. Тогава Милковъ ме помоли, да слѣземъ заедно и да чакаме пристиганието парахода, за да вида и другитѣ имъ другари. Азъ се съгласихъ и слѣзохме всички, въ кафенето. Казаха ми, че и Бендеревъ билъ тамъ въ главния хотелъ при градската градина. Азъ ги помолихъ, ако е възможно, да ми кажатъ Бендерева, за да го вида. Тѣ казаха, че утрѣ когато заминаваме, дойди на станцията, Бендеревъ ще бѫде тамъ, ще дойде да ни испраща и тамъ ще го видите. Въ кафенето пихме кафе, играхме табла, разговаряхме и доста врѣме чакахме. Менъ ми се приспа и азъ отидохъ въ стаята да си легна. Чувамъ слѣдъ нѣколко минути говорение, азъ излѣзохъ изъ стаята, отидохъ до стълбитѣ, послушахъ, и чухъ тѣхнитѣ поздравления. Чухъ, че единъ отъ тѣхъ казваше: „Благодарение на дюлгеритѣ че можахме да сѫ измѣшаме между тѣхъ и неможаха да ни уловатъ, защото много прѣтърсваха въ пристанищата въ България.“ Азъ разбрахъ, че сѫ дошли другаритѣ имъ и отидохъ, че си легнахъ. Сутриньта, когато станахъ, видохъ, че всичкитѣ кревати

колкото имаше въ стаята, бѣха заети съ хора, които спѣха. Само едно лице бѣше будно и то бѣше оня съ когото вечерьта приказвахме. Той ме пита, ще си върва ли, а азъ му казахъ, че има да си купувамъ нѣкои нѣща и тогава ще ся тръгна. Той ми каза, прѣди да ся отида, да дойда при него. Азъ слѣдъ като се върнахъ отъ пазара дойдохъ при него. Тръгнахъ да отида на парахода, и той ме придружаваше до парахода. По пѫтя ми каза само това: „ще ви моля, да не казвате никому за това що ви казахъ за убийството на Бѣлчева.“ Когато вечъ да се кача на парахода, тогазъ ми каза, че когато стигнешъ на „Черна вода“ да поздравишъ помощ. агентина на руския параходъ и да му кажешъ, че лицата сѫ отървани. Азъ когато слѣзохъ на *Черна вода*, казахъ ва агентина, че го поздравиха нѣкои лица отъ Кюстенджа, а той ми каза, че азъ ги зная. Послѣ отидохъ въ *Българското читалище*, тамъ се намѣрихме съ нѣкои приятели, които ме питаха, какво има, азъ имъ расказахъ за срѣщата съ тия лица и казахъ, че убийцитѣ на г-на Бѣлчева сѫ сѫщитѣ тия лица. Послѣ дохождахъ въ Варна нѣколко пѫти. Нѣкой е извѣстилъ види се на полицията и когато отидохъ единъ пѫть въ Варна, Окрѫжния Управитель ми каза, да отида въ София. Въ Бургасъ като пристигнахъ, двѣ лица имаше съ мене които нѣмаха пари и тѣ ме накараха, да отида да спимъ въ участъка съ тѣхъ, защото нѣмаха, казвамъ, пари и отидохме. Въ участъка видохъ сѫщото онова лице, което ми говори въ Галацъ, че е единъ отъ убийцитѣ на м-ръ Бѣлчева. Азъ се заинтересувахъ и исвахъ да се видя съ него, а и той сѫщо се заинтересувалъ и помолилъ Началника да се види съ мене. Старшия му позволи, да се види съ мене. Дойде при мене и поговорихме малко, попита ме, кѫдѣ ходя, какво правя и пр. Пристава ме пита отъ гдѣ се познавате, азъ расправихъ кѫдѣ сме се срѣщали и расказахъ за разговорътъ, който имахъ съ това лице въ Галацъ въ хотелъ „България.“ И слѣдъ това си отидохъ въ стаята.

Защ. Мановъ: Колко врѣме се е бавилъ тогава въ Галацъ?

Свид. Д. Продановъ: Една нощь съмъ прѣспалъ.

— Значи на 26-й вечерьта е отишелъ?

— Не могѫ да си припомня точно датата.

— Приблизително коя дата е било?

— Азъ съмъ казалъ п[illegible] [illegible]тата това.

— Той е казалъ 25 или 26-й денъ.

— Не могж да помня кой денъ отъ мѣсеца е било.

— Кой мѣсецъ е било?

— Мѣсецъ Мартъ.

— Свидѣтеля казва, че е ходилъ много пжти въ Галацъ въ хотелъ „*Бѫлгария*". А нѣка каже той, този хотелъ въ кое мѣсто, на коя часть на града се намира, въ кой участъкъ и кои забѣлѣжителни здания има близо до него?

— „Хотель Бѫлгария" се намира срѣщу параходното русско пристанище, и е на една главна улица.

— Като е много пжти ходилъ въ този хотелъ, колко етажа има той, да каже?

— Не могж да си припомня добрѣ. Въ Галацъ съмъ отивалъ по своя частна работа и съмъ живѣялъ тамъ.

— Знае ли свидѣтеля, на кой етажъ е била тази стая и кой е номера на тази стая?

— Мисля, че този въпросъ остава на полицията, да го разглѣда. азъ не съмъ полиция, да го разглѣждамъ. Азъ съмъ влѣзълъ, стоялъ съмь 8 часа и съмъ излѣзълъ.

Прѣдсѣд.: Може ли да си припомните на кой етажъ е била тази стая?

Свид. Продановъ: Не могж да си припомня.

Защит. Мановъ: Знае ли свидѣтеля. има ли нѣкакво значение, ако бжде нѣкой на първий етажъ въ този хотель, да плати по-вече, или се плаща еднакво за всичкитѣ етажи?

— Не помня.

— Колко е платилъ г-въ Продановъ атакъ парасж?

— Единъ левъ, за една нощь.

— Може ли да ни каже свидѣтеля, като се влиза въ стаята, въ която е спалъ, кждѣ се пада отъ входа, какъ стои, на коя страна?

— Не могж да си припомня.

— Да ни каже свидѣтеля, какъ попадна той въ Варна?

— Въ Варна имахъ вземание-даване по моя работа. Такава работа имахъ и въ Габрово.

— Кой е неговия човѣкъ съ когото търгува въ Варна и до кого му е изпращана стоката?

— Азъ мисля, че не е нужно, да се одговаря на тѣзи въпроси.

„Братие ...“

... за ...

... в Варна, ... сега.

... какво е ...

... случая, че той ... узнала властьта.

... ще служать за ...

... Бълчева.

... известно това ... още когато ... ще викаха ... кой е стрѣ-

... ги били убий- ... изказахме и ...

... свидѣте-

... И ДА ...

... изкаже ...

... въ г-на г-ръ Бълчева?

..., че е участвувалъ въ убийството ...

..., съ свидѣтеля съмъ се ...

...чать въ Бургасъ ...

пристава. Въ обвинителний актъ се казва, че съмъ се призналъ тогава, че съмъ виновенъ, но това не е вѣрно.

Прѣдсѣд.: Какъвъ разговоръ имахте съ него тогава въ Галацъ, като сте въ една стая спали?

Подсжд. Милковъ: Азъ казахъ и по-прѣди, че ний разговаряхме за други работи, а за убийството той, свидѣтеля, отвори по прѣди разговоръ, като каза, че въ вѣстницитѣ се казвало, че г-нъ м-ръ Бѣлчевъ билъ убитъ. Азъ исказахъ съжаление за това, защото г-нъ Бѣлчевъ ми е билъ познатъ, като ревизоръ въ м-рството. Туй е билъ всичкий ни разговоръ по-това убийство. Каква облага смъ можалъ да очаквамъ, да казвамъ такова нѣщо на едно непознато менъ лице, което единъ пжтъ само виждамъ?

— Да не сте казали това на шега прѣдъ свидѣтеля?

— Какъвъ интересъ могж да имамъ, да се хваля прѣдъ едно непознато менъ лице за такава работа? Азъ ви казвамъ, че туй нѣщо не съмъ казалъ.

Г-нъ Продановъ знаялъ ли е тогава, че сж е обѣщало 20.000 л. награда на оногози, който открие или улесни откриването на убийцитѣ?

Свид. Продановъ: Не помня.

(Влиза свидѣтеля Славъ Тодоровъ).

Прѣдсѣд.: Свид. Славъ Тодоровъ, привиквате се тукъ прѣдъ сжда, като свидѣтель, по това дѣло, да раскажете истинската правда, всичко каквото знаете по дѣлото, безъ да укривате нѣщо, като помните, че за всичко това ще отговаряте прѣдъ Бога и прѣдъ закона.

Раскажете всичко, каквото знаете по това дѣло.

Свидѣт. Славъ Тодоровъ: Азъ зная само, че тогава Конст. Поповъ бѣше секретаръ на тогавашното врѣменно правителство въ Бургазъ, въ врѣме на Бургазский бунтъ. Друго нищо не знамъ.

— Друго нѣщо не знаете ли. К. Поповъ взема ли участие въ бунта?

— Взема участие, защото съ тѣхъ бѣше.

Прокурора: Казвашъ, че знаешъ, че К. Поповъ е билъ секретаръ на приврѣменното правителство. Отъ гдѣ знаешъ това?

— Азъ ходяхъ въ Окржжното Управление и съмъ го виждалъ.

— За какво ходи тамъ?

— Ходихъ да взема правителственни пари.

— Какъвъ сте били тамъ вий?

дѣло за нѣкакво мѣсто ми е той казвалъ, но дали е било за искъ, незная.

Защит. Плакуновъ: Свидѣтеля да ли е виждалъ прокламаций на приврѣменното правителство когато сѫ е свалило тогавашното правителство?

— Мисля, че писаха тогава едно окрѫжно до французкий и др. консули, да се рѫководятъ по сѫществующитѣ закони. Такова нѣщо се пишеше мисля, понеже сѫ е минало много врѣме отъ тогава, че не могѫ да помня всичко, какво пишеше това писмо.

— Нѣкое възвание нѣмаше ли?

— Незная.

(Влиза свидѣтеля Коста Сапуновъ).

Прѣдсѣд.: Свидѣтель Коста Сапуновъ, вий сте повикани прѣдъ сѫда за свидѣтель и дадохте клѣтва, че ще покажете право всичко, каквото знаете по това дѣло, безъ да укриете нѣщо, като помнитѣ, че за всичко това ще отговарятъ прѣдъ Бога и прѣдъ закона.

Раскажете всичко, каквото знаете по това дѣло.

Свидѣт. К. Сапуновъ: Азъ съмъ давалъ показания по Бургазский бунтъ относително К. Попова, още тогава прѣдъ полевия Военевъ Сѫдъ, когато стана бунта въ Бургазъ. За К. Попова тогава съмъ казалъ и сега казвамъ, че и той бѣше съ хората, съ превратаджийтѣ, които съставиха врѣменно правителство и бѣше назначенъ за секретаръ.

Прѣдсѣд.: Активно участие ли взе К. Поповъ въ Бургазский бунтъ, или само го назначиха за секретаръ?

— Заедно съ тѣхъ бѣше.

— Отъ гдѣ мислишъ, че съ тѣхъ заедно бѣше. Какви работи е извършилъ въ Бургазъ, та разбирате, че дѣйствително е взелъ участие заедно съ тѣхъ?

— Особенно нѣкое дѣйствие не зная да е извършилъ, но зная, че бѣше секретаръ на приврѣменното правителство.

Прокурора: Вий какъвъ бѣхте въ това врѣме?

— Азъ бѣхъ секретаръ въ Бургаското Общ. Управление.

— Съ К. Попова познавахте ли се?

— Познавахме се.

— Приятели ли бѣхте?

— Да.

— К. Попо ова познаваше ли се?

— Познаваха се.

— К. Поповъ ходеше ли често съ Горанова?

— Това незная.

(Влиза свидѣтеля Власи Ставревъ).

Прѣдсѣд.: Вий сте повикани въ качество на свидѣтель по дѣлото на К. Попова въ Бургазския прѣвратъ. Раскажете прѣдъ сѫда какво участие е взелъ К. Поповъ въ дѣлото, като помните, че сте дали клѣтва да кажете истинната, безъ да скривате или притуряте нѣщо; въ противенъ случай ще отговаряте, както прѣдъ закона, така и прѣдъ Бога.

Свид. В. Ставревъ: Зная, че бѣше зималъ участие и бѣше секретарь.

Прѣдсѣд.: Какво разбирате подъ думитѣ „зималъ участие„

— Секретарь бѣше.

— Въ врѣме на бунта, когато бѣше вдигната войската, знаете ли какво участие е зималъ?

— Зная, че бѣше секретарь.

Прокурора: Вий какво работяхте въ Бургазъ?

Свид. В. Ставревъ: Бѣхъ разсиленъ въ окрѫжното Управление.

— Прѣди бунта какво работеше Поповъ?

— Бѣше писарь въ окрѫжното управление.

— Кога стана бунта ходихте ли въ канцеларията?

— Ходихъ сутриньта.

— Кого заварихте тамъ?

— Сварихъ нѣколко души, между които познахъ Попова и Горанова, за когото само тогава чухъ.

— Кой се распорѣждаше въ канцеларията?

— Имаше нѣколко души.

— Кой заповѣдаше?

— Горановъ и офицеритѣ.

— А Поповъ?

— Той бѣше секретарь.

— Вий работихте ли?

— Азъ бѣхъ отстраненъ.

— Ами други разсилни не земаха ли?

— Незная.

Защ. Плакуновъ: Когато свидѣтеля отишалъ сутриньта въ канцеларията, намѣрилъ нѣколко непознати лица, между които

били Горановъ и К. Поповъ. Какви распорѣждания е правилъ К. Поповъ?

Свид. В. Ставревъ: За распорѣждания незная.

— Кой заповѣдаше?

— Незная.

— Познава ли свидѣтеля подсѫдимия К. Попова?

— Познавамъ го.

— Нѣка свидѣтеля да укаже кой е, безъ подсѫдимия да става?

— Този е. (Показва на К. Попова).

Прѣдсѣд.: К. Поповъ познавате ли свидѣтеля?

Подсѫд. К. Поповъ: Не го познавамъ. Азъ сега го виждамъ, защото само 20 деня прѣди прѣврата бѣхъ постѫпилъ на служба въ окрѫжното управление. Понапрѣдъ служахъ въ Айтосъ.

Защ. Плакуновъ: Кога е билъ постѫпилъ свидѣтеля на служба като разсиленъ?

Свид. Ставревъ: Прѣди шесть мѣсеци отъ бунта.

(Влиза свидѣтеля Георги Поповъ Керемидчиевъ).

Прѣдсѣд.: Вий сте повикани въ качество на свидѣтель да кажете какво знаете по Набоковата чета, като помните, че дадохте клѣтва, трѣбва да покажете всичко, каквото сте чули и видѣли, безъ да укривате или притуряте нѣщо, за което ще бѫдете отговоренъ както прѣдъ закона, така и прѣдъ Бога.

Раскажете каквото знаете.

Свидѣт. Г. П. Керемидчиевъ: Зная, че като спрѣ парахода на брѣга излѣзе Набоковата чета, гдѣто като се спрѣ малко дойде въ село. Като дойде въ село обиколиха го, видѣхъ черногорци, но не зная колко души бѣха. Хората захванаха да бѣгатъ, а отъ четата имъ завикаха недѣйте бѣга. ний не крадемъ, ний идемъ да освободимъ България отъ Нѣмцитѣ. Искаха да ядатъ, дадохъ имъ малко чушки и хлѣбъ

Прѣдсѣд.: Всичкитѣ вѫоржени ли бѣха?

— Имаше нѣколко души отъ Черногорцитѣ вѫоржени. Всичкитѣ нѣмаха орѫжие. Набоковъ, Горановъ и К. Поповъ нѣмаха пушки.

— Сабли имаха ли.

— Сабли не видѣхъ.

Прокурора: Какъ се казва вашето село?

Свид. Г. П Керемидчиевъ: Кюприя.

— Какво правяхте тамъ?

— Бакалинъ бѣхъ.

— При тебѣ дохождаха ли?

— Дохождаха.

— Кой дохожда?

— Дохождаха Черногорцитѣ, а Набоковъ, Бояновъ, К. Поповъ и Горановъ сѣдѣха отъ далечъ.

— Казаха ли защо сѫ дошли?

— Само Бояновъ каза, че ний идемъ да освободимъ България отъ Немцитѣ.

— Тѣ казаха, че въ България е пълно съ Нѣмци?

— Казаха, че въ Бургазъ имало.

— Всичката чета колко души бѣше?

— Около 44 – 45 души, но точно не зная колко бѣха. Бѣха ли въоржжени всичкитѣ?

— Не бѣха.

— Не ги ли питахте, защо не сѫ въоружени?

— Не. Тѣ искаха пушки и зимаха отъ 4 до 7. Хвърляха имъ шомпълитѣ.

— Питахте ли ги защо?

— Казаха да имъ не тѣгнатъ. Искаха повече пушки, но нѣмаше.

— Не чули К. Поповъ да каже нѣщо?

— Не чухъ. Азъ казахъ, кждѣ карате това малко момче. Единъ отговори, азъ ми се струва, че го познавамъ, ще го закараме въ Бургазъ.

— Какво забѣлѣжи по лицата имъ.

— Другитѣ бѣха весели, Набоковъ и Бояновъ бѣха замислени. Черногорцитѣ ядоха чушки и пиха вино.

— Не се ли веселиха?

— Пиха по 100 драма вино. Гарниста искаше отъ Набокова 20 пари да пие вино, тогава Набоковъ каза, дай една ока вино, та почерпи момчетата, послѣ Горановъ каза, дай още една ока. Като тръгнаха и двамата не платиха, а другитѣ каквото пиха платиха.

— Не казаха ли хайде да отидемъ, заедно въ Бургазъ да освободимъ България отъ Нѣмцитѣ?

— Казаха нѣмате ли момчета да дойдатъ съ насъ, но хората бѣха избѣгали. Братъ ми бѣше около мене, той е едно

...ли ела съ насъ, но азъ го сбу-
...

... тръгна ли никой съ тѣхъ?
... направяние на пжтя зимаха единъ

... имъ, малко души, какъ ще освободите
...?

... имаше, който имъ каза: ще ви избиятъ
... че ще избиятъ васъ, а и насъ ще биятъ.
... началника ще стоятъ тукъ, нашитѣ глави
... нищо вий нѣма да направите. Тогава Боя-
... единъ пжть е дошла, единъ пжть ще излезе.

... *...ничевъ*: Пушкитѣ, гдѣто зимаха, върнаха
... разби четата?

... *Керемидчиевъ*: Зима ги началника.

... ги разбиха ти видѣ ли?

... стана далечъ отъ нашето село — не видѣхъ.

... Отъ вашето село пратиха ли потеря?

... И. *Керемидчиевъ*: Туриха на поста караулъ, ... села пратиха потеря.

... Имаха ли еднаква форма?

... бѣха облѣчени.

(Влиза свидѣтеля Спасъ Антоновъ).

...: Ти си повиканъ като свидѣтель по дѣлото, да раскажешъ прѣдъ сжда това, което си чулъ и видѣлъ, като помнишъ, че ти даде клѣтва, че ще кажешъ истинната, безъ да украсявашъ или притуряшъ нѣщо, за което ще бждешъ отговоренъ, както прѣдъ закона, така и прѣдъ Бога.

Раскажи каквото знаешъ.

Свид. Сп. Антоновъ: Азъ бѣхъ стражаръ при М-ра Прѣдсѣдателя г-на Стамболова. Министерския Съвѣтъ имаше засѣдание, което като се свърши, м-ритѣ излѣзоха. Колко бѣше часа 6½ или 7 точно не помня. Като излѣзоха отъ тамъ г-да м-ритѣ тръгнаха къмъ Цариградското шоссе и стигнаха до моста на шоссето при градината. Отъ тамъ се върнаха обратно по сжщата линия и влѣзоха въ Панаховата сладкарница.

Прѣдсѣд.: Колко души отъ М-ритѣ ходиха по Цариградското шоссе?

— Всичкитѣ бѣх... ...мъ се върнаха и влѣзоха въ сладкарницата на Пан... ...колко бѣше часа, но бѣше

около 8, всичкитѣ г-да М-ри излѣзоха отъ Панахъ, другитѣ си тръгнаха по домоветѣ, а покойния М-ръ Бѣлчевъ и М-ръ Прѣдсѣдателя г-нъ Стамболовъ тръгнаха по „Войнишка улица“. Като заминаха покрай Военното М-рство, още по надолу кждѣ „улица Рилска“ забѣлѣжихъ, че идатъ слѣдъ насъ нѣколко души хора.

— Кждѣ вървѣха г-да М-ритѣ.

— По срѣдата на улицата. Нѣколко крачки бѣхме минали отъ улица Рилска, когато ни пристигнаха четирма души хора облѣчени въ черни дрѣхи.

— Отъ гдѣ излѣзоха тия хора?

— Не видѣхъ отъ кждѣ излѣзоха, но вървѣха по улицата.

— Заминали ли бѣхте „Рилска улица?“

— Да.

— Хитровата фотография заминали ли бѣхте?

— Бѣхме заминали и бѣхме дошли до послѣднитѣ врата на градината, когато минаха двама хора отъ дѣсната ми страна и двама отъ лѣвата. Отъ дѣсната страна се чу вистрѣлъ върху покойния М-ръ Бѣлчевъ. Незабѣлѣжихъ добрѣ какъ стана. Азъ се спуснахъ и ударихъ едного отъ дѣсната страна съ шашка. Другия избѣгна по *„Асѣновска улица“*, азъ гръмнахъ подирѣ му. Другитѣ побѣгнаха прѣзъ градината.

— До кждѣ ходи да гонишъ убийцитѣ?

— Ходихъ до пансиона. Захванахъ да стрѣлямъ. Имаше други хора по улицата, почнаха да бѣгатъ, разбърка се и азъ го оставихъ.

— У кого стрѣляха?

— У Бѣлчева стрѣляха.

Прокурора: На колко крачки вървѣше ти?

Свид. Са. Антоновъ: Можеше да има 10—15. Като си говоряха г-да М-ритѣ азъ вървѣхъ малко по-надирѣ.

— Ти защо мислишъ, че тѣ зиматъ М-ритѣ подирѣ си?

— Като часовой, като обязанность да ги вардимъ. Не бѣше само тогава, обикновенно идѣхме съ тѣхъ. Много пжти ни оставяше г-нъ М-ръ и самичъкъ си дойдеше у дома.

— Ти като бѣше длъженъ да пазишъ М-ритѣ, въ случай, че нѣкой ги нападне, не глѣдаше ли кой ги обикаля?

— Глѣдахъ, но какво да забѣлѣжа, като бѣше тъмно? Всѣки пжть покрай г-да М-ритѣ минуваха хора, отъ гдѣ съмъ знаялъ, съ каква цѣль минуватъ.

— Хубаво! Сега виждашъ четирма хора минуватъ покрай М-ритѣ, ти не се ли позаглѣда?

— Заглѣдахъ се, но тѣ заминаха изведнажъ по край мене — въ една минута.

— Сетнѣ начѣнаха да гърмятъ, ти не извади ли шашка?

— Извадихъ. Ударихъ едного въ дѣсната страна.

— Защо не по-горѣ, или не можеше ли да забиешъ саблята?

— Не можахъ да успѣя по нагорѣ, ако да знаяхъ, по хубаво оржжие бѣше револвера.

— Ти го настигна и го удари, но нищо не можа да му направишъ?

— Незная. Може да е билъ облѣченъ отъ долу съ дебѣли дрѣхи, но все трѣбва да е раненъ по гърба.

— Сетнѣ ти го погони?

— Погонихъ го, но въ това врѣме много хора като бѣгаха, разбъркаха се, освѣнъ това, той бѣгаше прѣди мене много силно, а азъ неможахъ да тичамъ, защото бѣхъ облѣченъ.

— Значи, тогова когото удари него гони?

— Погонихъ него.

— Гръмна ли подирѣ му.

— Гръмнахъ.

— Като видѣ, че нѣма да го стигнешъ ти се върна къмъ градината, какво видѣ тамъ?

— Видѣхъ, че покойния М-ръ Бѣлчевъ бѣше падналъ по очитѣ си и хъркаше. Азъ се върнахъ и дадохъ сигналъ за да дойде помощь.

— Ти само тогава ли даде сигналъ?

— Тогава оставихъ мѣстото, защото чухъ нѣколко гласове отъ къмъ „Кафене Баши“. Като пристигнахъ на „Кафене Баши“, срѣщнахъ нѣколко стражари и М-ръ Прѣдсѣдателя г-нъ Стамболовъ.

— Ти каза, че най-напрѣдъ г-да М-ритѣ тръгнали по тротуара покрай Военното М-рство.

— Още отъ Панахъ тръгнаха по улицата.

— На кое мѣсто ви настигнаха тия хора?

— До фотографията.

— Може ли да знаешъ ти, отъ кждѣ излѣзоха отъ гра-, по „улица Раковска“ ли идѣха, или вървѣха по ра?

сѫ излѣзли отъ едната врата на градината,
...кихъ, видѣхъ ги вървѣха по улицата.
...чната по тротуара ли вървѣха?
...та на улицата.

и двама отъ лѣво.
...бѣха отъ лѣва или отъ

...дѣсна страна, отъ къмъ градината.
...даваха ли вистрѣли?

...ка М-ритѣ?
...до други.
...отъ коя страна бѣше, когато тръгнаха?
... отъ начало отъ правата страна бѣше М-ръ Прѣд-
... г-нъ Стамболовъ, а отъ лѣвата покойния М-ръ Бѣлчевъ.

— До случката все тъй ли си вървѣха.

— Все тъй.

— При гърмежа още си приказваха или бѣха се раздѣлили?

— Още си приказваха, не бѣха се раздѣлили, когато се чу вистрѣла. М-ръ Бѣлчевъ извика „помощь", а М-ръ Прѣдсѣдателя г-нъ Стамболовъ побѣгна по улицата.

— Какъ така да стрѣлятъ отъ права страна и да ударатъ М-ра Бѣлчева, който билъ отъ лѣвата страна?

— Отъ близо стрѣляха и стрѣляха у М-ра Бѣлчева, като щѣха да заминатъ.

— Какво бѣше врѣмето, дъждъ нѣмаше ли?

— Нѣмаше дъждъ, нѣмаше и мѣсечина, бѣше облачно.

— Ти лицата можеше ли да различишъ, като вървеше изотзади, т. е. можеше ли да се видятъ лицата на хората въ това врѣме?

— Неможахъ да забѣлѣжа чъртитѣ имъ, защото изведнажъ заминаха по край мене.

— Не ли е останало въ умътъ ти, какви хора бѣха, високи или ниски?

— Обикновенни хора бѣха, ни високи, ни ниски, а срѣдни

хора бѣха отъ правата страна. Бѣха облѣчени съ черни дрѣхи и съ мѣгки шапки и двамата.

Прокурора: Когато слѣдователя те испитва, показва ли ти нѣкой човѣкъ да го видишъ?

Свид. Са. Антоновъ: Показва ми.

— Ти позна ли го.

— Не.

(Влиза свидѣтеля Стоянъ Марковъ).

Прѣдсѣд.: Вий сте повикани въ качество на свидѣтель по дѣлото, да раскажете това, което сте чули и видѣли, като помните, че сте дали клѣтва да кажете истинната, безъ да притуряте или укривате нѣщо, защото ще отговаряте, както прѣдъ закона, така и прѣдъ Бога.

Свид. Ст. Марковъ: Азъ зная само това, че прѣзъ 1890 год. въ моята кѫща живѣеше Александръ Карагюлевъ. При прѣнасянието му у дома бѣше оставилъ на коридора единъ отворенъ шкафъ пъленъ съ разни нѣща, между които имаше единъ револверъ. По послѣ дохождаха разни лица при Карагюлева.

Прѣдсѣд.: Колко стаи заемаше?

Свид. Ст. Марковъ: Една стая. Както казахъ, при прѣнасянието бѣха донесли единъ отворенъ шкафъ, заинтересувахъ се да вида какво има вѫтрѣ, намѣрихъ единъ револверъ, земахъ и го прѣдадохъ послѣ на г-жата.

— Какъвъ бѣше револвера?

— Той бѣше малъкъ, съ бѣла седефена дръжка.

— Я виждъ тоя револверъ. (Подава му единъ револверъ).

— (Разглѣдва го). Сѫщо такъвъ бѣше.

— Повече знаете ли нѣщо?

— Нищо друго незая.

Прокурора: Какви хора дохождаха у Карагюлеяа?

Свид. Ст. Марковъ: Виждалъ съмъ да дохождатъ македонци работници, понеже Карагюлевъ бѣше правилъ фабрика. Виждалъ съмъ и Петръ Македонский, но азъ знаяхъ, че той е кумецъ на Карагюлева.

— Други нѣкои хора дохождали ли сѫ?

— Не съмъ забѣлѣжилъ.

— Тия майстори, които дохождаха, съ какви дрѣхи бѣха облѣчени?

...новенно както Македонцитѣ.

...й майсторъ облѣченъ съ Трънски дрѣхи не си дохожда?

...виждалъ.

...рновъ: Въ кой етажъ живѣеше Карагюлевъ?

...ковъ: Въ горния етажъ.

...а свидѣтеля може ли да се види кой

...да е ставало нѣкакво събрание въ ...0—25 души?

...ѣлъ свидѣтеля въ долния етажъ?

...ся, баба ми и дѣцата ми.

...: Стълбата за горния етажъ прѣзъ вашето ли ...минува?

Свид. Ст. Марковъ: Отдѣлно, отъ вънъ.

Защ. Плакуновъ: Голѣма ли е стаята?

Свид. Ст. Марковъ: Малка е.

— 17—20 души могжтъ ли да се съберать въ тая стая?

— Немогжтъ, защото въ стаята имаше и креватъ.

— До колко души могжтъ да се съберать?

— Могжтъ 5–6 души. Ако стоятъ прави може да се съберать и 20 души.

Прѣдсѣд: Не помните ли колко метра е тая стая.

Свид. Ст. Марковъ: Мисля 4×3 метра.

Защ. Плакуновъ: Кревата за едного ли бѣше или за двама?

Свид. Ст. Марковъ: Не помня.

— По форма какъвъ бѣше, като военнитѣ или друго-яче?

— Непомня.

— Долапа голѣмъ ли бѣше и кждѣ сѣдѣше?

— Не бѣше толкова голѣмъ, въ стаята бѣше.

— Имаше ли омивалникъ?

— Имаше.

— Имаше ли масса?

— Имаше.

— Имаше ли столове?

— Имаше.

— При тая мобилировка може ли да се съберать 20 души?

— Може да се съберать, ако едни стоять, а други сѣднать на кревата.

— Значи, да се напълни цѣлата стая като сардела риба?

— Невная, но азъ прѣдполагамъ, че може да се смѣстять.

(Влиза свидѣтеля Н. Поповъ).

П*рѣдсѣд.*: Вий сте повикани въ качество на свидѣтель по дѣлото за да раскажете това, което сте чули и видѣли, като помните, че сте дали клѣтва, че ще кажете истинната, безъ да скривате или притуряте нѣщо, въ противенъ случай ще отговаряте, както прѣдъ закона, така и прѣдъ Бога.

Раскажете каквото знаете.

Свид. Н. Поповъ: Прѣзъ 1890 година, прѣзъ мѣсецъ Юлия отидохъ въ кѫщата на Стоянъ Маркова, който ми каза ела да отидемъ горѣ, че е дошълъ у насъ за кираджия Ал. Карагюлевъ, да видимъ да не би да захванатъ голѣмата стая. Като отидохме горѣ Ст. Марковъ искара отъ единъ шкафъ единъ револверъ, при който имаше и 5—6 портрети. Хващахъ револвера, глѣдахъ го и Марковъ ми каза, че билъ на Ал. Карагюлева и че му се харесвалъ.

Прѣдсѣд.: Каква бѣше дръжката на револвера?

Свид. Н. Поповъ: Револвера бѣше съ бѣла седефена дръжка.

— Я виждъ тоя револверъ? (Подава му единъ револверъ).

— Такава направа бѣше, като тоя бѣше.

П*рокурора*: Вий зимахте ли револвера въ рѫцѣтѣ си?

Свид. Н. Поповъ*:* Зимахъ.

— Какво ви обърна вниманието, вий сте виждали и другъ пѫть револвери?

— Другъ пѫть не съмъ виждалъ такъвъ револверъ. Той не бѣше като другитѣ револвери, нѣмаше курокъ.

П*рѣдсѣд.*: Служили ли сте въ войската?

Свид. Н. Поповъ: Не.

— Да се разберемъ, какво имаше—ударникъ или курокъ, отъ долу това гдѣто се тѣгли?

— Направата се виждаше, друго не се виждаше и ударникъ и курокъ нѣмаше.

П*рокурора*: Забѣлѣжи ли това нѣщо?

Свид. Н. Поповъ*:* Много хубаво го прѣглѣдахъ. Послѣ г-нъ Марковъ го зима и го даде на г-жата.

— Забѣлѣжи ли, че нѣма ударникъ?

— Забѣлѣжихъ и питахъ какъ се отваря.

— Така щото вий казвате, че револвера нѣмаше ударникъ?

— Нѣмаше. Нѣмаше и дръжка отъ долу.

Защ. Плакуновъ: Да каже свидѣтеля прѣзъ кое врѣме е ходилъ у Маркова.

Свид. Н. Поповъ; Дата не помня, но мисля, че прѣзъ мѣсецъ Юлия 1890 год.

Прѣдсѣд.: Обвиняемитѣ иматъ ли нѣщо да възразятъ?

Подсжд. Ал. Карагюлевъ: Когато той е дохождалъ, билъ ли съмъ азъ у дома?

Свид. Н. Поповъ: Не.

— Забѣлѣжилъ ли е револвера да е ималъ нѣкакви шарки?

— Не съмъ забѣлѣжилъ. Видѣхъ само, че бѣше съ садефяна дръжка.

(Влиза свидѣтеля Н. Стоименовъ).

Прѣдсѣд.: Свидѣтель Н. Стоименовъ! Вий сте повикани въ качество на свидѣтель по дѣлото за да кажете това, което сте чули и видѣли, като помните, че сте дали клѣтва, че ще кажете истинната, безъ да притуряте или укривате нѣщо, въ противенъ случай ще отговаряте, както прѣдъ закона, така и прѣдъ Бога,

Раскажете каквото знаете по дѣлото.

Свид. Н. Стоименовъ: По това дѣло, г-да сѫдии, азъ зная работитѣ, които ми сѫ казани отъ Здравкова. Въ 1890 год. около края на Юния или въ началото на Юлия между нашия разговоръ съ Здравкова, той ми каза, че ималъ да ми каже една новина, но азъ не обърнахъ внимание, той замина на една страна, а азъ на друга. На 13 или 14 Августъ вечерьта Здравковъ ми каза, ще дойдешъ ли утрѣ въ 5 часа сутриньта въ нашата градина, гдѣто има долапъ за вадение на вода, за поение на градински продукти, ще ти кажа нѣщо. Азъ послушахъ молбата му и отидохъ сутриньта на градината. Сѣднахме двама и той ми откри всичкитѣ си стари заговори прѣди 9 Августъ и послѣ 9 Августъ. Послѣ какъ сѫ били отпущани пари за въстания, какъ сѫ били харчени, какъ злоупотрѣблявали другаритѣ му, откри ми, че билъ поканенъ чрѣзъ Д. П. Стайковъ отъ нѣкой си Джуджевъ за да вземе участие въ посѣгателството върху живота на Негово Царско Височество. Но слѣдъ $^1/_2$ мѣсецъ той се колебаялъ, да ли тия хора не искатъ да го подвѣдатъ въ нѣкоя подигравка, та да пропадне

или дѣйствително му сѫ казали. Въ началото на Августъ Джуджевъ и Бобековъ го намѣрили и му казали, че дѣйствително това се говори, за което той обѣщалъ да вземе участие, като го помолили да намѣри и други хора. Здравковъ казалъ други хора не могѫ да намѣря, но азъ имамъ единъ другаръ, съ когото може да свърша работата, но съ двама души неможе да стане нѣщо. Слѣдъ туй отказалъ. Тогава ме запита, какво може да стане съ България, ако стане това убийство на Негово Царско Височество, и се избиятъ и тия които го придружаватъ, понеже заговора билъ скроенъ да се испълни по желѣзницата между Драгоманъ и Царибродъ. Ако доброволно не се прѣдадѫтъ, трена щѣлъ да се вдигне съ динамитъ. Азъ му казахъ, че рѣшението, което сте зимали и за което ти си се обѣщалъ, ако би да се приложи на дѣйствие, ще бѫде толкова сериозно, колкото и съсипванието на България, единъ пѫтъ за винаги заличаванието на България отъ картата. За туй рѣкохъ, каза той, съ васъ малко да обсѫдимъ тая работа. Послѣ ми каза, слѣдъ 24 часа, като си помисля, ще ти кажа, на какво съмъ мнѣние, да съобща на властьта или да мълча. На другия денъ азъ заминахъ за Пловдивъ и на 17 се върнахъ отъ тамъ. Тогава Здравковъ ми каза, ще ме придружишъ ли до София, казахъ съгласенъ съмъ. Ще отида, каза той въ София, да съобщя всичко. Вечерьта понеже неможе да се замине, на другия денъ тръгнахме. Три пѫти ходихме при г-на Стамболова, за да му съобщимъ, но неможеше да се намѣри врѣме за да ни приеме. Най-послѣ съ Здравкова принудихме се да съобщимъ работата най-напрѣдъ на г-на Петкова.

Прѣдсѣд.: Колко врѣме прѣди убийството е било това съобщение?

Свид. Н. Стоименовъ: Това бѣше въ Августъ мѣсецъ на 18 или 19 число 1890 год. когато открихме на г-на Стамболова всичко.

Прокурора: Вий отдавна ли се познавате съ Тома Георгиевъ?

Свид. Н. Стоименовъ: Близо 18—20 години ми е позната тая фамилия, а съ Тома Георгиевъ се запознахъ въ 1887 год.

— Той ли ви помоли да го запознаете въ Здравкова?

— Прѣзъ Септемврия бѣше нанесенъ единъ побой на Здравкова отъ страна на градскитѣ служащи въ Пазарджикъ. Въ края на Септемврия срѣщнахъ се съ Т. Георгиева, който като се научилъ, че Здравковъ е смазанъ отъ бой, запита ме

какъ е станала случката? Азъ му расправихъ. Цѣльта бѣше да убиятъ Здравкова, това което отъ послѣ се докава. Т. Георгиевъ ми каза, че Здравковъ билъ юнакъ човѣкъ, въобще съ ентусиазмъ говореше за неговото юначество. Единъ видъ искаше да го запозная съ Здравкова, когато той дойде въ София. Азъ му казахъ, че ако се случи ще го запозная. Около края на Октомврия ли бѣше, влизамъ въ кафенето на Панахъ, заедно съ Здравкова и Акрабова, случайно бѣше тамъ и Т. Георгиевъ, комуто казахъ, че лицето за което ме питаше е тоя човѣкъ, като му посочихъ на Здравкова. Тѣ се запознаха. Посѣдяхме малко, послѣ азъ и Акрабовъ си излѣзохме, а тѣ останаха.

Прокурора: Той ли отвори приказка за Здравкова, че билъ юнакъ човѣкъ?

Свид. Н. Стоименовъ: Т. Георгиевъ запита само, че не се познавамъ и азъ го познакомихъ.

—Тоя побой кога е станалъ и кждѣ?

— Въ Пазарджикъ прѣзъ Септемврия 1890 год.

— Кои му сж причинитѣ?

— Причинитѣ да ли сж политически или не, назная. Но въ Окр. Сждъ се доказа, че тоя побой билъ подготвенъ отъ нѣкой стари другари на Здравкова, посрѣдствомъ кмета, който не живѣе въ добри отношения съ Здракова. Цѣльта е била, ако е възможно да стане убиванието на Здравкова. Неговитѣ стари другари се страхували да не би той да е открилъ нѣкой стари работи по 9 Августъ. Това се констатира отъ факта че единъ отъ старитѣ емигранти, оная вечерь когато стана гюрултията — азъ бѣхъ на улицата и два пжти стрѣляхъ да дойде полицията – тоя емигрантинъ викаше глѣдайте убиванието на Здравкова, друго нищо не слушайте.

— Значи, вий мислите, че Здравковъ е билъ привързанъ къмъ положението?

— Това неможахъ да зная, но можахъ да прѣдполагамъ, защото Здравковъ не вѣрваше много на своитѣ стари другари, които сж вършили всичко въ неговото име, корреспонденцията и въобще всичко друго, което се е вършило по разни бунтове все е било въ името на Здравкова. Но той е билъ експлоатиранъ отъ другаритѣ си. Всичкитѣ тия книжя се намиратъ у г-на Стамболова. Главния скандалъ, който станалъ причина за охлаждение по между имъ е билъ единъ чекъ, който билъ

пратенъ на името на Здравкова, но другарите му не дали той да истегли парите, подъ предлогъ че понеже билъ беденъ, може да го подозратъ властите и да пропадняла работата. Цельта обаче е била, те да истеглатъ парите и да си ги разделятъ безъ Здравкова, но да ли сѫ ги истеглили не зная.

— Тия подробности знаете отъ Здравкова?

— Да. Имаше единъ мой другаръ по заточение, съ когото единъ денъ се срещнахъ въ единъ дюкянъ, гдето имаше още 5—6 души приятели, пихме по едно вино и той каза, че знаялъ кѫде сѫ тия пари. Обеща ми да дойде у мене на гости на Великденъ и да ми расправи работа подробно, но случи се, че сѫщия денъ умря и азъ нищо неможахъ да науча понататъкъ. За неговата смъртъ мене обвиняваха, че азъ съмъ билъ причината.

— Вамъ Т. Георгиевъ не ли е говорилъ за некакъ заговоръ?

— Не.

Защит. Калинковъ: Кога сѫ е запозналъ свидетеля съ Т. Георгиевъ, кой месецъ, положително помни ли?

Свидѣтеля Н. Стоименовъ: Въ края на месецъ Октомврия, въ Панаховото кафене.

— Него день освенъ за геройството на Здравкова, друго нещо не приказвахте ли?

— Не приказвахме. Говорихме просто така и се черпихме.

— Какво впечатлението е направилъ на свидетеля Т. Георгиевъ като човекъ?

— Не се познавахъ, сега се запознахъ.

— Не е ли чулъ свидетеля нещо за Митакова въ разговора си съ Здравковъ?

— Въ сѫщата дата не съмъ чулъ, но подиръ 4—5 м-ци.

— Кои лица е разбиралъ Здравковъ че участвуватъ въ комплота и колко сѫ комплотите?

— Единъ комлотъ, именно тоя за когото е билъ ангажиранъ отъ Бобекова, Джуджева и Георгиева. Те му сѫ казали, че въ тоя комплотъ главните рѫководители и устроители били Каравеловъ и д-ръ Молловъ.

— Не му ли е расправялъ Здравковъ, че, ако не успее единъ планъ, ще се направи другъ и какъвъ другъ?

— Всевъзможни средства щели да се употребятъ; въ случай, че не се убие Княза на железницата, то убиванието му щело да стане на улицата, въ двореца и пр.

— Сами ли тия лица щѣли да испълняватъ плана, или имало и други лица на които е плащано?

— По напрѣдъ е имало хора, на които е плащано, но като не свършили нищо, казали на Здравкова, че не трѣбватъ много хора.

— Не знае ли свидѣтеля имената на лицата, които сѫ щѣли да извършатъ убийството?

— Имената не зная, защото на Здравкова е било казано, когато стане нуждно ще те викаме отъ Пазарджикъ и тогава сѫ щѣли да му обадятъ имената.

— Не е ли говорилъ Здравковъ на свидѣтеля, че сѫществували нѣколко партии, нѣколко шайки-заговорници, които сѫ поддържали отъ ржководители, съ пари взети отъ неизвѣстни мѣста, или съ пари вземени отъ самитѣ ржководители? Какъ сѫ се поддържали тѣ? Имало ли е други лица помощници около 20 — 30 души, или повече, или е нѣмало, или сѫ били само тия, които изброи свидѣтеля?

— За други лица не зная, защото и самъ Здравковъ не е зналъ други лица, освѣнъ ржководителитѣ, които сѫ били извѣстни. Пъкъ за другитѣ лица, които сѫ щѣли да извършатъ убийството, имената не имъ сѫ казани.

— Незнае ли свидѣтеля отъ гдѣ ще се вэематъ срѣдства за оддържание на помощницитѣ.

—Незная тия работи.

— Не е ли разбралъ свидѣтеля отъ Здравкова, че като се извърши комплота, какви мѣрки ще се вэематъ, за да се осигури положението?

— Такава работа той не ми е казвалъ, само зная, че при послѣдното рѣшение, когато сѫ е отмѣнило убиванието на Княза, а да се приложи плана въ дѣйствие за убиванието на г-на Стамболова, на това почти всѣка партия била симпатизирала, но искали да знаятъ на кждѣ ще му излѣзе края, искали да нѣма анархия. Отъ неговитѣ думи азъ разбирахъ, че щѣла да стане анархия, та затова партиитѣ трѣбва да сѫ били подъ резерва.

— Не е ли научилъ свидѣтеля отъ Здравкова за начина на извършванието на тоя комплотъ, чрѣзъ завземанието на желѣзницата и чрѣзъ диганието съ динамитъ трена.

— Тия работи ги казахъ по напрѣдъ. Лицата не зная, които сѫ щѣли да извършатъ това.

— За тия комплоти кога е узналъ свидѣтеля, точно коя дата?

— На 13 Августъ 1890 год. вечерьта ми каза Здравковъ да се срѣщнемъ на другия денъ сутриньта. Срѣщнахме се на 14 Августъ и тогава се научихъ.

— Като е узналъ свидѣтеля, тутакси ли е дошълъ да съобщи на г-на Стамболова?

— Казахъ това.

— Азъ искамъ да зная, защо веднага не е дошълъ да съобщи?

— Азъ казахъ, че на 13 Августъ Здравковъ ми каза да се срѣщна съ него на 14, въ 5 часа сутриньта, защото ималъ да ми каже нѣщо. На 14 азъ отидохъ при Здравкова и слѣдъ като ми откри всичко, каза: подиръ 24 часа ще ти кажа какво ще намисля да направя. На другия денъ заминахъ за Пловдивъ, гдѣто се бавихъ, за туй минаха три деня. Като се върнахъ въ Пазарджикъ каза ми, да дойдемъ въ София да съобщимъ всичко.

— Знае ли свидѣтеля, че Здравковъ е юнакъ човѣкъ, който може да се приеме въ единъ комплотъ, или го знае за човѣкъ, който може само да расправя.

— За Здравкова мисля, че е човѣкъ сериозенъ, кавалеръ.

— Знае ли свидѣтеля, че Здравковъ сѫ е обѣщалъ да поддържа тая работа и какъ е разбиралъ отъ расказа на Здравкова, най напрѣдъ ли сѫ е отказалъ, или отъ самото начало е слѣдилъ тая работа.

— Тия сѫ негови работи. Има човѣкъ като се обѣщае за една работа, послѣ може да му дойде другъ акълъ и да се откаже. Не съмъ държалъ дневникъ за тия работи.

— Съ каква цѣль, или отъ патриотическо чувство е съобщилъ свидѣтеля, или пъкъ е очаквалъ нѣкакви облаги?

— Казахъ причинитѣ. Казахъ по напрѣдъ, че Здравковъ е билъ съучастникъ въ разни прѣврати. Неговитѣ другари въ разни случаи сѫ били злоупотрѣблявали съ неговото име, експлоатирали сѫ го, за туй той ми каза, мина се много врѣме, стига ми да тегла, не щѫ да се бъркамъ въ такива работи. Азъ му казахъ, че рѣшението, което сте зимали за убиванието на Княза не е добро, равносилно е съ уничтожението на Бъл-

гария и тия думи, види се, повлияха най-сетнѣ, за да ме по-
моли да дойдемъ въ София да открие всичко.

— Свидѣтеля е знаялъ, че Т. Георгиевъ е съучастникъ, защо е приелъ да се запознае съ него, съ каква цѣль е било това?

— Защото не сж познавахме, искахъ да го видя лично.

— Като свидѣтеля сж е срѣщналъ съ Т. Георгиевъ, защо не го запиталъ за комплота, а само за тулумбаджиитѣ?

— Тия работи не сж мои, та да го питамъ.

— Чулъ е за неговото име, какъ тъй не се заинтересувалъ да узнае, можалъ и той да му расправи за ония работи за които му говорилъ Здравковъ, а не само да говорятъ за толумбаджиитѣ?

— Тия работи казахъ и понапрѣдъ. Азъ мисля, че г-нъ защитника не е обърналъ внимание или не е разбралъ значението на думитѣ ми.

— Азъ добрѣ разбрахъ, но това обстоятелство не е обяснено, за туй ако желае да го обясни.

— Не желая да го обясня.

Защит. Расолковъ: Да каже свидѣтеля познава ли Стоя Джуджевъ?

Свид. Н. Стоименовъ: Запознахъ се съ него въ Ноемврия мѣсецъ 1890 год. въ гостинницата „Срѣдня Гора" въ София. Тая фамилия ми е извѣстна отъ прѣди 20 год. по търговски работи?

— Какъ знае свидѣтеля, Здравковъ познавалъ ли сж е съ Стоя Джуджевъ?

— Много отдавна сж е познавалъ.

— Като сж е срѣщалъ свидѣтеля съ С. Джуджевъ, не ли го е запитвалъ нѣщо за приготовляемия комплотъ, за който му е расказвалъ Здравковъ?

— Тия работи сж били между Джуджева и Здравкова. Не ми е било мене работа да говоря за тѣхъ.

— Азъ искамъ да зная, да ли свидѣтеля е говорилъ съ Джуджева за такива нѣща?

— Не ми е говорилъ.

— Отъ мѣсецъ Августъ, отъ като е съобщилъ Здравковъ на свидѣтеля за комплота, като му е казалъ, че и Джуджевъ е затрѣ въ тоя комплотъ, билъ ли е послѣ разговоръ по между имъ, и да узнае свидѣтеля, какъ върви работата, какво става и пр?

— Това ми е съобщавалъ. Питалъ съмъ го, говорилъ ми е. Той имаше съобщение съ тѣхъ до Февруария 1891 год.

— Като какви съобщения му е донасялъ Здравковъ, относително до Ст. Джуджевъ?

— Съобщения ми е донасялъ тоя, за които казахъ, именно, че тоя човѣкъ търсилъ Здравкова за да дѣйствуватъ заедно.

— Имало ли е случай, щото свидѣтеля заедно съ Здравкова да слѣдятъ Джуджева кждѣ отива, какво върши и т. н.?

— Азъ не съмъ го слѣдилъ.

— Казвалъ ли е Здравковъ на свидѣтеля, че поставилъ единъ стражаръ на станцията въ Пазарджикъ, който да слѣди Джуджева, като замине за Пловдивъ и обратно.

— Това зная.

— Знае ли свидѣтеля, кога е заминалъ Джуджевъ за Пловдивъ, когато сж го слѣдили?

— Въ началото на Февруария замина Джуджевъ. Като намѣрилъ Здравкова казалъ му: работата за която говорихме не е забравена. Азъ ще отида въ Пловдивъ и послѣ ще се върна да те взема да отидемъ заедно въ София, кога падне снѣга. Това бѣше около 10 Февруария. Здравковъ чака да се върне, но Джуджевъ бѣше дошълъ въ София безъ да му се обади. По това врѣме, умрѣ покойния генералъ Муткуровъ. Азъ бѣхъ дошълъ въ София, като депутация отъ страна на гр. Пазарджикъ, да присжтствувамъ на погрѣбението. Тукъ видѣхъ Джуджева. Като се върнахъ въ Пазарджикъ казахъ на Здравкова: чакашъ Джуджева, а той е въ София.

— Какво разбира свидѣтеля подъ думитѣ: „кога падне снѣга“?

— Обикновенно кога се стопи снѣга, отъ Февруария нататъкъ.

Защит. Д-ръ Даневъ: Г-нъ свидѣтеля обясни, че първий пжть е чулъ за заговора отъ Здравкова на 14 Августъ 1890 г. а давалъ е показания на 19 Мартъ 1891 год. Моля да се попита, поддържа ли показанията си, които е далъ на прѣдварителното слѣдствие?

Прокурора: Намѣра ли защитника разница въ показанията му?

Защит. Д-ръ Даневъ: Свидѣтеля обясни тукъ, че слушалъ отъ Здравкова, какво Д-ръ Молловъ и Каравеловъ биле ини

циатори на заговора, а въ протокола отъ 19 Мартъ 1891 год., распитанъ, казва, че незнае да ли Стою Джуджевъ или други съ които сж е сношавалъ Здравковъ сж му съобщили имената на заговорчицитѣ. Това е ясно казано въ протокола, но тукъ г-нъ свидѣтеля каза, че отъ Здравкова той знаялъ, че инициаторитѣ сж Д-ръ Молловъ и Каравеловъ. За мене е важно да се установи това противорѣчие. За мене е важно да не би подиръ като е распитанъ Здравковъ, тогава да е съобщилъ на Стоименова имената на инициаторитѣ на заговора, а послѣдния по-напрѣдъ да не е знаялъ и нищо да не е съобщилъ. За туй азъ питамъ поддържали показанията си, които е далъ на прѣдварителното слѣдствие, и, ако ги поддържа, нека каже да ли тия имена му сж били съобщени отъ Здравкова прѣди или послѣ 19 Мартъ?

— Тия имена Здравковъ ми съобщи още когато ми откри заговора, защото той не приемалъ да участвува, безъ да знае кои сж главнитѣ дѣйци. Ако г-нъ защитника напомнюва сега за това обстоятелство, азъ мога да се поправя, защото на прѣдварителното слѣдствие на скоро ме распитаха, не съмъ распитванъ подъ клѣтва, не съмъ питанъ кои сж главнитѣ дѣйци.

— Тамъ е казана една фраза положителна: „незная имената на тия, които участвуватъ въ заговора“?

— Азъ разбирамъ така: не зная имената на тия, които ще посѣгатъ върху живота на Негово Царско Височество.

— Не е ли бгиво до ума, че когато се говори за единъ комплотъ, най-напрѣдъ трѣбва да се каже главатаря или инициатора, който е направилъ цѣлия заговоръ и г-нъ свидѣтеля който е тъй интелигентенъ, какъ тъй да не почне отъ главатаритѣ?

Прокурора: Моля г-на защитника, ако намира нѣкой противорѣчия, намѣсто да се разговаряме, да поиска поскоро да се провѣратъ тия показания и да се пита свидѣтеля, кои показания поддържа, първитѣ или тия които дава сега.

Защит. Д-ръ Даневъ: Тогава азъ моля да се прочете тая фраза отъ тоя протоколъ отъ 19 Мартъ 1891 год., който се намира на стр. 40 или 41, папка първа, именно на втората страница и е писанъ съ мастило.

Чл. Майоръ Фичевъ: (Чете):

„Името ми е Никола Стоименовъ, родомъ отъ гр. Пазарджикъ, 36 год., православенъ, подъ сждъ и слѣдствие не билъ.

На 28 [illegible] 18[illegible] г. въ Пазарджикъ [illegible] [illegible] Атанасъ Здравковъ, и ми каза, че [illegible] [illegible] нѣщо, [illegible] да направи това [illegible] [illegible] и [illegible] на [illegible] Августъ [illegible] [illegible] у [illegible] и въ [illegible] слѣдъ като [illegible] — [illegible] [illegible] нѣщо [illegible] на България, ако се [illegible] Стамболовъ и [illegible] [illegible], че подобно нѣщо [illegible] съ унищожението на България като държава [illegible] революционерите [illegible] съ [illegible] си [illegible] и [illegible] че запасний офицеръ Бобековъ отъ Панагюрище [illegible] единъ пать въ Пазарджикъ съ [illegible] [illegible] Стайковъ, който слѣдъ като казалъ Бобековъ за Здравковъ [illegible] е най вѣрний ни человѣкъ," открилъ се и го накаралъ [illegible] участие заедно съ тѣхъ въ единъ заговоръ, на [illegible] била убиванието на Князя при Драгоманъ, когато [illegible] желѣзницата. Това нѣщо Здравковъ, по мой съвѣтъ [illegible] на правителството и по послѣ прѣзъ мѣсецъ Септемврий [illegible] 15 и 20 число, Здравковъ замина за Панагюрище [illegible] логъ на търговия, за да се срѣщне съ Бобекова и [illegible] джевъ, за когото Бобековъ билъ му казалъ, че билъ съ[illegible] частникъ и когато се върна отъ тамъ, расказа ми, че Дж[illegible] му говорилъ сжщото и по-подробно, като му казалъ [illegible] деня ще имъ се извѣсти отъ София и тѣ ще минатъ прѣзъ [Па]зарджикъ, за да вземать и него. Слѣдъ това като прѣ[illegible]тель азъ се намѣрвахъ въ София и прѣзъ врѣмето на [illegible] единъ день въ кафенето, Тома Георгиевъ, ми каза, че же[лае] да се запознае съ Здравкова, защото чувалъ за него, че [е] юнакъ. Нѣколко дни слѣдъ това Здравковъ дойде въ С[офия] азъ го запознахъ съ Тома Георгиева. Послѣ Здравковъ ми ка[за], че Георгиевъ му говорилъ за сжщия заговоръ, като му ка[залъ], че Бобековъ и Джуджевъ биле тѣхни хора, и че имало и други, но казалъ ли му ги е—незная. Отъ 1-й до 15-й Декемврий Зоравковъ бѣше пакъ въ София и ми каза, че Георгиевъ въ кжщата си билъ му говорилъ една вечерь, какво планътъ за убиванието на Князя билъ напуснатъ и се мислило, да се убие Министръ Стамболовъ, защото въ първия случай положението пакъ можало да се запази и че за извършванието щѣли да се взематъ сами тѣ, понеже подкупували за тая цѣль хора, но тѣ избѣгвали съ паритѣ, безъ да свършатъ нѣщо".

то виждате, г-да сѫдии, въ показа, че знае имената на инициатовъ съ Бобекова и Джуджева, но ворилъ сѫщия и съ Т. Георгиевъ, и други, и въ показанията си свиавковъ ми каза, че Георгиевъ му ръ, като му казалъ, че Бобековъ и ора и че имало и други, но казалъ Азъ искамъ да се констатира тукъ, че на прѣдварителното слѣдствие, имената го питамъ, поддържа ли показанията слѣдствие; защото тѣ не идатъ въ харказа тукъ.

ковъ: Въ протокола се говори за имената посѣгатели, азъ тѣхнитѣ имена незная. оритѣ бѣше ми първа грижа, бѣше интенауча тѣхнитѣ имена и азъ ги научихъ още да отиде човѣкъ да съобщава, че има тазаговоръ, трѣбва да знае имената на инициално, тия работи ми сѫ били казани още въ откриването на заговора.

ли билъ питанъ свидѣтеля за имената на ини-

ьмъ питанъ.

вий, като се явявате да давате дознание за знаете и който сте човѣкъ интелигентенъ, какъ ците за имената на инициаторитѣ даже и безъ да анъ. Обяснете това?

дсѣд.: Това е другъ въпросъ.

щит. Д-ръ Даневъ: Но имамъ оправдание да питамъ ия.

Прѣдсѣд.: Не се добива нищо по вашия пръвъ въпросъ, казатъ сѫщитѣ показания.

Защит. Д-ръ Даневъ: Надѣвамъ се, че сѫда ще оцѣни показата на свидѣтеля, както и азъ ги оцѣнявамъ. Въ всѣки не сѫ съобщени имената на Д-ръ Моллова и Каравепонеже свидѣтеля не е зналъ за тѣхъ.

Прѣдсѣд.: Свидѣтеля каза, че той не билъ запитванъ за.

Защит. Д-ръ Даневъ: Той като интелигентенъ човѣкъ, трѣбва да знае, че въ единъ заговоръ инициаторитѣ сж най-важното и трѣбваше да ги каже, ако е знаялъ. Той не е зналъ, това е моето заключение.

Защит. Кукурешковъ: Свидѣтеля въ своитѣ показания — прѣди да му се прочетжтъ даденитѣ му на прѣдварителното слѣдствие — ясно каза, че на 13 Августъ Здравковъ му казалъ да се срѣщнатъ на 14 сутриньта, и че на 19 дошли тукъ и съобщилъ на г-на Стамболова. Отъ друга страна трѣбва да се обърне внимание, че въ неговитѣ показания на прѣдварителното слѣдствие стои, че на 28 Юлий най-напрѣдъ му е било прѣдадено отъ Здравкова за заговора, а на 19 Августъ Здравковъ му съобщилъ подробноститѣ, слѣдъ което дошли въ София и съобщили на г-на Стамбулова. Нека каже свидѣтеля, кое е вѣрно, да ли тия дати, които е казалъ тогава, или тия които казва сега?

Свид. Н. Стоименовъ: Г-да сждии! До колкото разбирамъ отъ въпроса, който ми се отправя, работата е повече бошъ-буазлжкъ, безъ да се касае до сжщностьта на моитѣ показания. Защитника или не разбира или не е чулъ какво говорихъ.

Защит. Кукурешковъ: Да прощава свидѣтеля!

Свид. Н. Стоименовъ: Азъ стоя прѣдъ сждъ, азъ съмъ далъ клѣтва. Защитника казва, че на 19 Августъ Здравковъ ми съобщилъ подробно за заговора. Азъ казахъ и по напрѣдъ, че на 13 Августъ Здраковъ ми каза да се срѣщнемъ сутриньта на 14, когато ми съобщи за заговора. Той ми каза на 28 Юлия, че ималъ да ми съобщи една новина, но азъ не обърнахъ внимание, защото това стана когато пиехме вино и бѣхми пийнали и едва на 14 Августъ ми съобщи за заговора, а на 19 Августъ дойдохме тукъ и съобщихме. По напрѣдъ не можехме да дойдемъ, защото си имахъ работа.

Защит. Кукурешковъ: Нека каже свидѣтеля на 28 Юлий или на 13 Августъ, когато му е съобщилъ Здравковъ за заговора, казалъ ли му е той — Здравковъ — че се срѣщналъ само съ Бобекова, или само съ Джуджева, или и съ двамата отъ кого най-напрѣдъ е научилъ за заговора?

Свид. Н. Стоименовъ: Най-напрѣдъ се научихъ отъ Джуджева.

— Кога е било това, гдѣто казва свидѣтеля?

— Мене е казано отъ Здравкова на 14 Августъ сутриньта, кога е било незная.

— Здравковъ въ своитѣ показания казва, че веднага шомъ Джуджевъ му съобщилъ за заговора и поискалъ неговото участие, той прибързалъ да се срѣщне съ свидѣтеля Стоименовъ, съобщилъ му за това, като му казалъ, че той ще се съгласи съ Джуджева, съ цѣль да удари кьораво, съ цѣль да удари пари. Истина ли е това?

— Тия работи не сж мои, за да ги зная, нито ми е работа да ги помня.

Защит. А. Константиновъ: Въпросътъ бѣше да се установи противорѣчието на свидѣтеля, между показанията му на прѣдварителното слѣдствие и ония които даде сега. На прѣдварителното слѣдствие свидѣтеля е казалъ, че заговора му е билъ съобщенъ на 19 Августъ, а тукъ каза, че му билъ съобщенъ на 14 Августъ; пакъ на прѣдварителното слѣдствие е казалъ, че най-напрѣдъ Бобековъ е съобщилъ на Здравкова за заговора, а тукъ казва, че най-напрѣдъ Джуджевъ билъ съобщилъ на Здравкова. Нека каже свидѣтеля, кое е вѣрно?

Свид. Н. Стоименовъ: Тия работи ги казахъ.

— Има голѣмо противорѣчие между първото и сегашното показания.

Прѣдсѣд.: Нека вѣрваме на това, което каза тукъ.

Свид. Н. Стоименовъ: На 14 Августъ сутриньта ми се съобщи за заговора, като ми каза Здравковъ, че слѣдъ 24 часа ще ми каже какво ще направи. Азъ заминахъ за Пловдивъ и на 17 се върнахъ, когато Здравковъ ми каза да отидемъ въ София да съобщимъ всичко. На 19 дойдохме тукъ и съобщихме.

Защит. А. Константиновъ: Въ протокола свидѣтеля казва, че Бобековъ първъ пжтъ съобщилъ на Здравкова за заговора, а сега казва, че Джуджевъ първъ пжтъ съобщилъ на Здравкова. Това е грамадно противорѣчие.

Защит. Марковъ: Здравковъ и Джуджевъ познавали ли сж се прѣди да бжде въпросъ за заговора?

Свид. Н. Стоименовъ: Отдавна се познаватъ.

— Азъ много благодаря на тоя отговоръ. Моля да се забѣлѣжи въ протокола, че Здравковъ и Джуджевъ сж се познавали много по отрано.

Подсжд. П. Каравеловъ: Кой е този г-нъ Петковъ, комуто той е донесалъ, че имало заговоръ?

бища, казалъ му, че има заговоръ, че има нарочно проводенъ човѣкъ тукъ, за заговора противъ живота на г-на Стамболова, и въ Шишковия ханъ се срѣщналъ съ него. Димитръ Стайковъ го оставилъ послѣ; слѣдъ нѣколко врѣме дошълъ Бобековъ и му расправилъ сѫщото нѣщо. Друго не зная.

Защит. Марковъ: Свидѣтеля обяснява, че Здравковъ съобщилъ за станалото, или което ще стане и Стайковъ го занелъ при нѣкои турски гробища. Далечъ ли сѫ тѣ?

— Прѣзъ пѫтя, гдѣто е писалището му; има 15 раскрача до гробищата. И не ми трѣбва даже да зная колко е, а било тамъ, въ турскитѣ гробища.

— Значи тамъ му е расправялъ за това?

— Да, тамъ.

— Познава ли Здравкова?

— Познавамъ го.

— За какъвъ човѣкъ минава въ Пазарджикъ?

— За гражданинъ.

— Честенъ, търговецъ?

— Зная го честенъ. Бѣше земледѣлецъ, изгуби, друго какво е, не зная.

Защит. Калинковъ: Да се попита свидѣтеля: познава ли Тома Георгиевъ?

— Познавамъ го отъ младо момче и отъ какъ е заминалъ той за София не помня колко врѣме има.

— Въ послѣдно врѣме прѣди двѣ години срѣщали ли сѫ се?

— Не помня, но мисля, че около началото на м-цъ Декемврий 1890 год. се срѣщнахме у Панаха. Но пакъ хубаво не помня кой мѣсецъ бѣше. Тамъ бѣха: Тома Георгиевъ, Стоименовъ и Здравковъ. Здравковъ прѣпорѫчи Стоименовъ на Т. Георгиевъ: но по напрѣдъ ли излѣзоха тѣ съ Тома Георгиевъ или ний, не зная точно.

— На една масса ли бѣха и сетнѣ Акрабовъ отиде при тѣхъ?

— Ако знаяхъ, че ще ми се задаватъ нѣкога подобни въпроси, щѣхъ да държя бѣлѣжки.

Подсѫд. Т. Георгиевъ: Викахъ го да даде слѣдующитѣ показания: когато се намѣрихме на массата и ни запозна съ Стоименова, да каже: вѣрно ли е, че съмъ кимналъ на Здравкова да излѣзе и съмъ говорилъ по пѫтя за прѣвратъ или не. За това го питамъ още веднѫжъ: Помни ли, когато влѣзоха

гдѣто се четѫтъ телеграммитѣ — Здравковъ, Стоименовъ и друго едно лице, че дойдохъ при него, здрависахъ се и послѣ ме отрекомандува Здравковъ. Послѣ като ги черпихъ отидохъ си, защото не можахъ да пия, тъй като доктора не ми даваше. Слѣдователно не съмъ канилъ Здравкова да излѣземъ и да говоря за прѣвратъ съ него.

— Може да е кимналъ съ очи, но азъ неразбирамъ отъ това. Обаче зная че се черпихме, разговаряхме частни разговори, а имаше и разговоръ за побоя на Здравкова въ Пазарджикъ. Но за кимвание нищо не зная. Отъ гдѣ ще зная какъвъ разговоръ сѫ водили сами.

(Свидѣт. М. П. Тодоровъ влиза).

Прѣдсѣд.: Михаилъ Попъ Тодоровъ! Вий сте повикани прѣдъ сѫдътъ като свидѣтелъ и макаръ и да не сте давали клѣтва, ще кажете прѣдъ сѫдътъ по съвѣстъ всичко, което знаете по дѣлото, безъ да скривате нѣщо.

Защит. Марковъ: Той е баджанакъ на Петръ Македонски. Да каже: помни ли да е ходилъ на фабриката на Карагюлева?

— Помня.

— Имало ли людски хора събрани?

— Нѣмаше.

— А. Карагюлевъ бѣше ли тамъ?

— Първата вечеръ го заварихме, и най послѣ дойде.

— Какъвъ разговоръ е имало?

— Разговора бѣше по занятието на фабриката, хвалеше бирата и искаше да работи по голѣма работа.

— Сѫщия денъ бѣше ли тамъ и Помощ. пристава при Соф. Окр. Сѫдъ Гълѫбовъ?

— На другия денъ дойде по испълнение на дѣла въ Петричъ, втората вечеръ заедно нощувахме, а Карагюлевъ дойде въ София за ечмикъ.

— Знае ли свидѣтеля, Петръ Македонски, ималъ ли е земание-давание съ Карагюлева или да е ималъ сѫдба.

— Има.

— Знае ли да е ходилъ другъ пѫтъ Петръ Македонски въ Петричъ?

— Не е, защото отидохме за пръвъ пѫтъ до Костинбродъ и като не знаяхме пѫтя за Петричъ, селянитѣ ни казаха и тогава отидохме.

Прокурора: Не чухъ за какво ходихте на фабриката?

Свид. М. П. Тодоровъ: Прѣзъ м-цъ Юний 1890 години ходихме на расходка въ с. Княжево гдѣто сѣдѣхме 3 дена, а послѣ, слѣдъ обѣдъ бѣше, станахме съ Македонски да отидемъ. И азъ като кумъ искахъ да видя фабриката му каква е. Това бѣше пакъ просто расходка.

— Недѣленъ денъ ли бѣше?

— Бѣше праздникъ Св. Пантелеймонъ.

— Цѣлъ денъ ли стояхте?

— Късно стигнахме, прѣспахме, другия денъ цѣлъ денъ прѣсѣдяхме, а на слѣдующия денъ дойдохме до Костинбродъ за да стигнемъ желѣзницата и да се върнемъ за София.

Чл. Подполков. Кутинчевъ: Отъ Княжево се смъкнахте и отидохте на желѣзницата?

— Не, тукъ дойдохме.

— Кога тръгнахте?

— Въ 9 тръгнахме.

— Кога пристигнахте?

— Не зная, но още бѣше рано и ний като испотени, съблѣкохме си ризитѣ да ги сушимъ.

— Гдѣ вечеряхте?

— При Карагюлева.

— Братъ му Димитръ тамъ ли бѣше?

— Не бѣше.

— Григоръ?

— И той не бѣше.

— Кой ви прислугваше?

— Имаше единъ слуга, но не зная кой бѣше.

— Фабрикантина заедно ли вечеря съ васъ?

— Не. Като го нѣмаше Карагюлева, той отиде на ловъ, за зайци.

— Вечерьта кѫдѣ спахте?

— Долѣ. Като бѣхме трима, раздѣлиха ни въ двѣ стаи.

— Кога се върнахме?

— На сутриньта като хапнахме, тръгнахме.

— Тъй щото вечеряхте: вий, Петръ Македонски и Гълѫбовъ.

— И жената на Карагюлева бѣше.

— А Карагюлевъ?

— Първи пѫтъ бѣше, а втория — не.

— Гълѫбовъ гдѣ нощува?

— Съ мене заедно.
— Положително ли е това?
— Положително.
— На другия день вечерьта ли си отидохте или зараньта?
— Прѣди обѣдъ за желѣзницата.
— Помощ. Пристава Гълъбовъ дойде ли да ви испрати?
— Не.
— Съ конъ ли бѣше Гълъбовъ?
— Мисля съ файтонъ.
— Къдѣ бѣше файтона?
— Въ една друга механа.
— Познавате ли се съ него?
— Не.

(Влиза свидѣтель Тодоръ Пешовъ).

Прѣдсѣд.: Свидѣтель Тодоръ Пешовъ! Вий дадохте клѣтва, е ще кажете всичко, което знаете по това дѣло и нѣма да е отклонявате въ нищо, като знаете, че за това ще отговаяте прѣдъ закона и прѣдъ Бога. Расканжете каквото знаете по ова дѣло.

Свид. Т. Пешовъ: Нищо не зная.

Защ. Марковъ: Свидѣтеля е повиканъ отъ мене за да аскаже по обстоятелството за Ножарова Да каже: отъ колко одини е съдружникъ на Ножарова?

— Повече отъ 10 години.

— Въ течение на тѣзи години въ тазъ своя дружба живѣяли ли сѫ добрѣ?

— Да.

— Нѣкога чувалъ ли е отъ Ножарова намекъ или говоръ за политически работи, убийства или комплоти?

— Никога не сме говорили за такива нѣща.

— Като за какъвъ човѣкъ познава Ножарова, като добъръ, кротъкъ?

— Като сериозенъ, кротъкъ.

— Имаше ли нѣкой Ставре сестринникъ да е служилъ въ фабриката?

— Въ врѣме на Сръбско-Българската война той бѣше солдатинъ, послѣ уйка му го доведе въ фабриката и отъ тогава работеше у нашата фабрика.

— Имаше ли условия?

— Нѣмаше нищо.

— Като за какво момче го знае: като вироглавъ, да ходи на ловъ, да отсжтствува отъ фабриката или като мирно?

— Азъ прѣди и слѣдъ пладнѣ дохождахъ, той се стесняваше отъ мене, но като младъ твърдѣ тъй за търговия нѣмаше наклонность да се стрѣми да се научи. Послѣ се отдаде на авджилжкъ и чакаше само да дойде праздникъ да отиде съ дружината на ловъ.

— Знае ли да е влизалъ въ неприятности Ножаровъ и да го е мъмрялъ?

— На мене бѣше неприятно, но понеже бѣха свои съ Ножарова бѣше ми неприятно да го мъмря, но забѣлѣжвахъ на Ножарова и му казвахъ, че Кръстю не прави добрѣ и найсетнѣ трѣбва да го махнемъ, защото ми е неприятно.

— Може ли да помни кога исчезна това момче отъ София?

— На 23 Мартъ.

— Значи, слѣдъ убийството на Бѣлчева. Какъ разбралъ и гдѣ отиде?

— Въ сжббота бѣше 23, недѣля 24 и понедѣлникъ 25 Благовецъ. Въ сжббота вечерь плащаме на работницитѣ и азъ го проводихъ да събере пари отъ мющеринтѣ. Това бѣше прѣди обѣдъ. Излѣзе и когато се върна каза ми, че единъ му казалъ днесъ нѣмамъ, другъ — утрѣ ще дамъ и пр. той тогава се обърна и ми каза: утрѣ е недѣля, а други денъ Благовецъ, дюкяна не се отваря, имаме въ Царибродъ пари да зимаме, ще отида, и въ вторникъ ще се върна. Да отида ли? Казахъ му, ако искашъ иди. Отиде. Мина се недѣля, понедѣлникъ, вторникъ, чакамъ го, дойде желѣзницата, нѣма го. Мислѣхъ, че нѣкой отъ мющеринтѣ е отсжтствувалъ, та за това го нѣма да си дойде. Въ срѣда дохождамъ на фабриката, — той има братъ живѣе въ Пловдивъ, бѣше дошълъ на гости, обажда ми, че отъ Кръстя има телеграмма отъ Бѣлградъ. По нататъкъ какъ избѣгналъ, не зная нищо.

— Знаеше ли, че той отъ Царибродъ отишълъ за Бѣлградъ, та че отъ тамъ да иска условия?

— Не знаяхъ такова нѣщо, но слушахъ отъ работницитѣ.

— Отъ Ножарова слушалъ ли е?

— Той бѣше арестуванъ и не можахъ да се видя съ него.

— Какво говоряха работницитѣ?

— Понеже не сме му плащали, отива да си дири касметя.

(Свидѣтеля Лулчо Гуговъ дохожда).

Прѣдсѣд.: Свидѣтель Лулчо Гуговъ! Вий сте повикани, макаръ и безъ клѣтва, да раскажете по съвѣсть право всичко, което знаете по това дѣло, безъ да се отклонявате отъ нѣщо. Раскажете каквото знаете по дѣлото.

Свид. Лулчо Гуговъ: Не зная нищо.

Подсѫд. Джуджевъ: Прѣзъ 1890 година билъ ли е свидѣтеля въ София и прѣзъ кое врѣме?

— Билъ съмъ прѣзъ Май м-цъ.

— Когато съмъ го намѣрилъ на Златишкия ханъ, поканилъ ли ме е да отидемъ да търсимъ нѣкой неговъ приятель и завелъ ли ме е при Никола Митаковъ да ме запознае съ него?

— Тогава се виждахме съ Никола Митаковъ и Джуджевъ бѣше тамъ, до кѫщата на Начева бѣше. Питахъ го познавате ли се, каза, познава ме се отъ по напрѣдъ. Пихме ракия и си отидохме. Маяхъ се единъ или два дена и се върнахъ у дома си.

— Колко врѣме сме стояли прѣдъ Митакова?

— Имаше единъ часъ или $1^1/_2$ часъ. Имаше Ихтиманци и говоряха за дърва. Помня пихме ракия и ядохме краставица мезѐ.

(Свид. Илия Георговъ дохожда).

Прѣдсѣд.: Илия Георговъ! Вий се викате въ качество на свидѣтель. Вий не сте давали клѣтва, но ще раскажете право. каквото знаете по настоящето дѣло.

Свидѣт. Илия Георговъ: Когато е станало произшествието азъ не бѣхъ тукъ.

Прѣдсѣд.: (Къмъ свидѣтеля): Срѣщали ли сте се съ Лепавцева?

— Не съмъ се срѣщалъ.

— Знаяхте ли се съ Лепавцева?

— Знаяхъ се.

— Прѣзъ врѣмето когато дойдохте отъ Германия не се ли срѣщахте?

— Не съмъ се срѣщалъ.

— Значи не могло да бѫде дума за заговоръ.

Защит. А. Константиновъ: Говорилъ ли е на Тюфекчиева и Китанчева за заговора?

— Не.

— Поржчвалъ ли е на Китанчева да прѣдаде нѣкакви думи на Лепавцева?

— Не.

Прокурора: Кога заминахте за Германия на 8—9 Юний 1891 год. Вий казахте съ Лепавцова познавахте се?

— Да.

— Съ Каравелова?

— Да.

— Ходихте ли у дома му?

— Да.

— Говорили ли сте?

— Да.

— По какъвъ случай?

— Отдавна се познавахме.

— Приятели ли бѣхте?

— Да, приятели.

Защит. Калинковъ: Макаръ, че свидѣтеля е повиканъ отъ страна на Каравелова и Китанчева, ще му задамъ нѣкой въпроси. Единъ денъ, когато билъ на вратата на дюкяна на Лепавцова, Илия Георговъ съ знакове и жестове, казалъ ли е на Тома Георгиевъ да слѣдятъ г-нъ Стамболова или слѣдилъ ли е г-нъ Стамболова?

— Не съмъ слѣдилъ никого.

— Послѣ като се раздѣлили отишълъ ли е Т. Георгиевъ къмъ Панаха, а Илия Георговъ къмъ Цариградското шоссе?

— Такова нѣщо не зная.

— Било ли е дума нѣкога, че Стамболовъ се намира въ аптеката на Странски и че Тома Георгиевъ и Илия Гоерговъ го слѣдили да ли ще излѣзе.

— Такова нѣщо не зная.

— Нѣмамъ нищо по̀-вече.

Прѣдсѣд.: Обвиняемия Лепавцовъ има ли да възрази противъ показанията на свидѣтеля Георгова?

Подсжд. Лепавцовъ: Г-нъ защитникъ каза, че Илия Георговъ слѣдилъ Стамболова. Да ли е слѣдилъ или не, не зная, но много погрѣшно задава г-нъ Калинковъ въпроситѣ.

Прѣдсѣд.: Какво виждате въ отговоритѣ на свидѣтеля, че не е тъй казано?

— Че Тома Георгиевъ извика Георгова, а не Георговъ Тома Георгиевъ и тогава единия отиде къмъ Войнишка улица а другия къмъ Панаха.

Прокурора: [illegible] кога е заминалъ Георговъ?

— Правителството трѣбва да знае, защото бѣше екстерниранъ.

— Казалъ ли е, че Каравеловъ знае за работата?

— На 8 Ноемврий.

Свид. И. Георговъ: Не съмъ говорилъ такова нѣщо. И въ първитѣ показания не казахъ за заговоръ, защото не съмъ говорилъ на Каравелова за заговоръ, нито съмъ знаялъ за него.

Защит. А. Константиновъ: Да се попита—познавалъ ли е Тюфекчиева по отъ напрѣдъ?

— Познавамъ го отдавна.

— Да ли е държалъ съ покойния Майоръ Паница?

— Не зная.

— Интересно бѣше ако знаеше да каже.

— Познавахъ Тюфекчиева, но близкенъ приятель не съмъ му билъ.

Защит. Бобчевъ: Подсѫдимия Лепавцовъ на испита е казалъ, че двама души се крияли въ Бирхалето — това стои въ обвинителния актъ — между които е билъ и Георги Великовъ. Говорилъ ли е това нѣщо?

Подсѫд. Лепавцовъ: Не съмъ говорилъ. Какъ стои въ обвинителния актъ, незная. Казахъ прѣдъ сѫда нѣкой Георгиевъ, а кой е — не зная.

Членъ подполк. Кутинчевъ: Свидѣтель! Чували ли сте за нѣкои револвери система Тюфекчиевъ?

— Не съмъ.

— Не сте ли виждали въ Лепавцовия дюкянъ да се показватъ?

— Не.

— Писма нѣкакви не сте ли оставили?

— Не.

— Съ какво се занимавахте до 8 й Юний?

— Бѣхъ безъ работа, а по-напрѣдъ бѣхъ въ Видинъ учитель.

— Колко врѣме бѣхте безъ работа?

— Мисля 6—7 мѣсеци отъ Май до Януарий мѣсецъ.

— Колко врѣме учителствувахте?

— Бѣхъ нѣщо отъ Ноемврий до Май и прѣзъ Май оставихъ учителството.

— Бѣхте постѫпили при нѣкой университетъ?

дровската улица“ срѣщу Сърбското Консулство на дѣсно в алейката, на разстояние 15—17 с. м. отъ стѣната, намѣрих се 8 патрона, отъ които 5 въ купъ, два други малко по в страна отъ тѣхъ и единъ на 50 с. м. на вжтрѣ въ алеята от другитѣ. Тѣзи осемъ патрона сж сжщи както тѣзи, съ кои сж пълни малкитѣ револвери. Патронитѣ се взеха.

На Асѣновска улица, при втората врата на тротуара, н мѣри се единъ патронъ грьмнатъ, безъ гилза, тоже и той се вз

Освѣнъ споменжтитѣ горѣ нѣща друго нищо не се намѣр въ цѣлата градина, което да служи за вещественно доказат ство. При това прилага се обяснителенъ чертежъ.

(Подписали): Прокуроръ при Соф. Окр. Сждъ: *Цуневъ*.

поемни { Илия Лукановъ
Поручикъ Арнаудовъ
Подпоруч. Аврамовъ
Ив. Стойновъ.

Сждебенъ слѣдователь: *А. Станишевъ*.“

Прѣдсѣд.: Слѣдъ това да се прочете протокола съст венъ отъ експертитѣ.

Прокурора: Да се повикатъ експертитѣ да слушатъ.

(Експертитѣ дохождатъ).

Прокурора: (Къмъ експертитѣ): Глѣдахте ли тѣзи рев вери? Тѣзи ли сж сжщитѣ, видете ги? (Експертатѣ — техни Поповъ и капитанъ Толчевъ разглѣждатъ револверитѣ).

Вий, като оржжений майсторъ, не сте ли се заинтересув да видите да ли има другадѣ такива револвери?

Експерта—техникъ Поповъ: Има у Партело, но не съ ги разглѣждалъ.

— Вий сте майсторъ. Не ви ли заинтересува като вид че курока е скритъ да видите да ли има и друга такава систе

— Не.

— Вий сте казали при експертизата, че може да се колко пжти сж е стрѣляло?

— Кога е стрѣляно, а колко, не. То се знае отъ стрѣляно, защото негра не е затвърдѣлъ.

— Отъ гдѣ можете да е стрѣляно н. пр. 2 или

— Тѣ бѣха прав

— Да вѣрно е, че имало 2 праздни и 4 пълни.

Г-нъ Капитанъ Толчевъ съгласни ли сте съ другаря си експерта?

Експерта Капитанъ Толчевъ съгласенъ съмъ съ неговото мнѣние.

Прѣдсѣд.: (Къмъ експерта техника Поповъ) Вий видѣли ли сте патронитѣ на малкитѣ револвери?

— Тѣ сѫ сѫщитѣ, които ми показахте.

— Иматъ ли сила да убиятъ човѣкъ?

— Разбира се, че иматъ.

— Тази побитость, която се намира тукъ, какъ е станала.

— Лицето, което го е събирало, не го а събрало правилно.

— Съ единия съвсѣмъ не е стрѣляно.

— Не е, само че бѣше затикнатъ съ пръстъ.

— Патронитѣ обикновенни ли бѣха, съ черны барутъ?

— Да.

— Куршумитѣ, които се намираха въ тѣлото на покойния Бѣлчевъ, отъ кои револвери сѫ: да ли сѫ отъ малкитѣ или отъ голѣмитѣ? (Показва единъ куршумъ). Този куршумъ е намѣренъ въ дрѣхата на покойния, а тѣзи? (показва и други).

— Слѣдъ стрѣлянието сѫ си измѣнили формата, че не може да се познаятъ. Тукъ има и Смитовски патрони. Излизатъ, два патрони Смитовски и единъ отъ малкитѣ револвери.

Прокурора: Да се прочетатъ показанията на отсѫтствующия свидѣтелъ М-ра прѣдсѣдателя Ст. Стамболова.

(Чете се протокола по показанията на свид. Министра — Прѣдсѣдателя Ст. Стамболова.)

„ПРОТОКОЛЪ

№ —

16-й Мартъ 1891 год. Ст. София.

Подписанний А. Станишевъ сѫдебенъ слѣдователь при Соф. Окр. Сѫдъ на IV-й участъкъ, на основание постановлението си № 1, по слѣдственното дѣло № $^{17}/_{91}$ год. заведено по покушението върху живота на М-ра Прѣдсѣдателя Ст. Стамболова и по убийството на Министра Хр. Бѣлчева, распитахъ въ качество на свидѣтель, безъ клѣтва, г-на М-ра Прѣдсѣдателя Ст. Стамболова, който на зададенитѣ ми въпроси отговори слѣдующето:

Именувамъ се Стефанъ Стамболовъ, родомъ отъ Търново, на 38 годишна възрасть, Българинъ, православенъ. На 15-й Мартъ т. г. вечерьта, часътъ около 7, заедно съ всичкитѣ министри бѣхъ на расходка по Цариградската улица, отъ гдѣто отидохме въ сладкарницата на кафене „Панахъ". Около 8 часътъ вечерьта излѣзохъ съ М-ра Бѣлчева, за да си отида у дома. Като вървѣхме по Войнишка улица полегкичка и разговаряхме съ Бѣлчева, близо до вратата на градската градина, която врата е до Д-ръ Цачевата кѫща, струва ми се, че изотзадъ се изгърмя съ револверъ. Като се обърнахъ моментално по това направление отъ гдѣто се изгърмѣ, забѣлѣжихъ 4—5 души хора, но нито физиономиитѣ на тѣзи хора, нито положението имъ можяхъ да забѣлѣжя, защото прѣдъ видъ опасностьта, която ме угрожяваше, изведнѫжъ се отдалечихъ и отидохъ въ IV-й полицейски участъкъ, отъ гдѣто се завърнахъ повторно на мѣстопроизшествието и тамъ заварихъ събрани много хора около трупътъ на Бѣлчева.

(Подп.) *Ст. Стамболовъ.*

Сѫдебенъ слѣдователь: *А. Станишевъ.*"

Прокурира: Да се прочетѫтъ показанията на отсѫтствующий свидѣтель Стефанъ Николовъ.

Защит. Ал. Константиновъ: Той не се намѣрва въ растояние 300 километра или пъкъ да е болѣнъ или нещастие да го е задържало, тъй щото показанията на този свидѣтель да се не четѫтъ, а да се повика.

Прокурора: Не е получилъ призовката, понеже не сѫ го намѣрили. Отсѫтствувалъ въ такова мѣсто, което не е било извѣстно на властьта. За това да се прочетѫтъ показанията му.

Членъ майоръ Фичевъ: (Чете):

„ПРОТОКОЛЪ

№ 192.

Гр. София, 23-й Августъ 1891 година.

Подписанний М. Ташевъ Сѫдебенъ слѣдователь при Соф. Окр. Сѫдъ, на I градский участъкъ, распитахъ въ качество на свидѣтели, безъ клѣтва, по слѣдственното дѣло подъ № 17 1891 год. долуозначенитѣ лица, които, на зададенитѣ ми въпроси, отговориха слѣдующето:

I. Именувамъ се Стефанъ Николовъ, родомъ отъ Пловдивъ, на 27 години, Българинъ, православенъ, нежененъ, малограмотенъ, файтонджия, подъ сждъ и слѣдствие не съмъ билъ. Отъ Сърбско-Българската война азъ съмъ дошелъ въ София, гдѣто до днесъ съмъ слугувалъ като файтонджия при разни господари (чорбаджии). Миналата 1890 г. отъ Септемврий мѣсецъ до около 1-й Априлий тази година бѣхъ при Ерменица Иованисъ, бащиното му име не зная. Отъ Ерменица, слѣдъ като сѣдѣхъ нѣколко дни празенъ, отидохъ при Мано Маноловъ при когото сѣдѣхъ около $1^1/_2$ мѣсецъ, отъ тамъ азъ сѣдѣхъ около 10 дни празенъ, послѣ сѣдѣхъ около $1^1/_2$ мѣсецъ пазачъ на чаира, отъ тамъ постжпихъ пакъ при Мано Маноловъ, гдѣто съмъ и сега. Не помня положително кой мѣсецъ бѣше, но зная, че бѣше слѣдъ Януарий мѣсецъ т. г. една вечеръ часътъ бѣше 7—8 доде момчето — слугата на Тодоръ Станимаклията, който тогава държеше гостинница „Ветренъ", а името на момчето (слугата) не зная, което ме повика въ гостилницата „Ветренъ", за да се пазаря съ едни хора, за да ги заведа до нѣкждѣ. Азъ тогава отидохъ до гостилницата Ветренъ гдѣто заварихъ съдържателя на гостилницата Ветренъ—Тодоръ, слугата му, (който идва да ме вика) Иозефъ — файтонджията и още едно лице, съ което влѣзохме въ пазарлъкъ за да го закарамъ на едно село близо до Костинбродъ; той ми каза името на селото, но азъ сега не могж да си спомня какъ именно го нарѣче, но отъ с. Костинбродъ вървѣхме още по шоссето около 2—3 километра и послѣ прѣдъ баира се отбихме на лѣва страна и слѣдъ като вървѣхме около 5—6 километра, стигнахме въ селото. Вечерьта, когато правихме пазарлъка бѣхме всичкитѣ горѣпоменжти лица въ присжтствието на които пазарихме сж за 17 или 18 лева да закарамъ сжщото лице за горѣказанното село, съ условие, че на втория денъ — сутриньта рано въ 3—4 часа да тръгнемъ отъ сжщата гостилница „Ветренъ".

Сутриньта азъ бѣхъ се успалъ, а мющерията билъ дошелъ вече на гостилницата (Ветренъ) и като видѣлъ че менъ още не нѣма, тогава той пратилъ сжщото момче (слугата на Тодоръ), което идва да ме вика първата вечерь, да ми каже да ида по скоро, че мющерията ме чака; азъ тогава станахъ и слѣдъ като впрѣгнахъ конетѣ, отидохъ на гостилницата „Ветренъ", гдѣто безъ да се бавимъ, качи се това лице, което бѣше се пазарилъ съ мене и ми каза да карамъ и като минахме по

Алабинска улица и спрѣхме до първата врата на градската градина срѣщу зданието на Българската Народна Банка (новото здание). Той слѣзе отъ файтона и ми каза да почакамъ малко, за да дойде и другъ човѣкъ и веднага слѣзе въ градината, когото не забѣлѣзахъ на кждѣ изъ градината тръгна, но слѣдъ 10—16 минути той дойде заедно съ още единъ човѣкъ, който тоже не познавамъ, качиха се и двамата на файтона и като карахъ до площада прѣдъ двореца и гдѣто сега е шадравана, казаха ми да спрж, като спрѣхъ, слѣзе първото лице, което пазари съ менъ файтона, а второто остана въ файтона, когото и откарахъ на селото. По пжтя нигдѣ не спрѣхме, освѣнъ на ханчето отъ самъ Костинбродъ, въ селото като стигнахме минахме по срѣдъ селото и като стигнахме единъ мегданъ на срѣща единъ голѣмъ ханъ, двоетаженъ, срѣщу хана кладенецъ. Тамъ отъ хана излѣзоха съдържателя и нѣкои селяни; ржкува се и влѣзоха вжтрѣ въ една стая. Мющерията като слѣзе, заплати ми кирията, влѣзе въ стаята и слѣдъ малко излѣзе заедно съ нѣколко селяни изъ село. Азъ въ село стояхъ около 2—3 часа, за да си отпочинатъ конетѣ. Слѣдъ като впрѣгнахъ файтона притѣжательтъ на ханътъ, който бѣше доста високъ, едъръ човѣкъ, ме пита, празенъ да си не ходя, а да го закарамъ него и жена му, колко пари ще му взема, съ когото и пазарихъ не помня за колко лева, които и докарахъ въ София и които слѣзоха въ една кжща двоетажна, която се намира въ II полицейски участъкъ прѣзъ рѣката на Телакъ-Хасановата воденица, въ която кжща тѣ се качиха по стълбитѣ, които бѣха отъ къмъ двора и азъ имъ отнесъхъ куфарчето имъ, слѣдъ което мжжа ми заплати кирията и азъ си отидохъ.

Слугата на Тодоръ Станимаклията, за който по-горѣ споменувамъ, сега зная че слугува на Костинбродския ханъ. Вечерьта когато се спазарихъ съ лицето, което по-горѣ споменувамъ, за да го закарамъ на село, азъ казахъ на чорбаджията си Иванисъ—Ерменеца, когато той бѣше дошелъ при менъ въ яхъра, че азъ съмъ пазарилъ кирия и утрѣ рано ще замина, като му казахъ и (числото) суммата на кирията.

Лицето, което направи пазарлъка за кирията съ менъ и онова, което закарахъ въ село, ако ги видя, може би ще ги позная, така сжщо ако да видя мжжа и жената, които докарахъ отъ селото въ София и кръчмарьтъ на ханътъ, може би ще ги позная.

—

При това добавямъ, че щомъ пристигнахме въ селото, стопанина на хана излѣзе и каза на лицето, което го возихъ „добрѣ дошелъ“, ржкуваха се и влѣзоха вжтрѣ. Слѣдъ като си настанихъ конетѣ, влѣзохъ въ кръчмата, а лицето заедно съ притѣжателя на хана излѣзоха отъ една стая, додоха при менъ и тогава първия ми заплати кирията.

Подиръ туй, лицето което завѣдохъ излѣзе отъ кръчмата съ 2 или 3-ма селяни, които бѣха тамъ и които не познавамъ, а даже и сега да ги видя, не могж да ги позная.

Лицето, което пазари файтона съ мене бѣше около 27—30 години, бой срѣденъ, тѣлосложение тънко, лице черно срѣдно, мустаци черни, малки, очи тъмно — сини. брада черна, като да не бѣше бръснатъ около 2—3 недѣли, облѣченъ съ черни европейски дрѣхи, на главата му черъ калпакъ отъ материя или отъ кожа, не забѣлѣзахъ, но дъното на калпака ми се струва да бѣше съ черно кадифе, обутъ съ чепици; а лицето, което закаралъ на село имаше около 40 години, бой високъ, тѣлосложение срѣдно. лице възжълто, очи сиви, мустаци срѣдни, кестенени, брада имаше кжса, малка, облеченъ съ европейски дрѣхи, съ черъ калпакъ, обутъ съ чепици. А ханджията, когото докарахъ тука отъ село и на чийто ханъ бѣше слѣзълъ лицето, което завѣдохъ е около 40 години, бой високъ, тѣлосложение срѣдно. лице пълно, очитѣ му незабѣлѣзахъ какви бѣха, мустаци русси, срѣдни, брада имаше ли или не, непомнж, облеченъ съ европейски дрѣхи, но на главата и краката му не помня какво имаше. а жена му бѣше срѣдна жена на бой, тѣлосложение слабо, облѣчена добрѣ и съ капела на главата ѝ, но послѣдната (жената), ако видя ще я позная. Повече незная нищо.

(Под.) *Стефанъ Николовъ.*
Сждебенъ слѣдователь: *М. Ташевъ.*“

Прокурора: Г-нъ Карагюлевъ, не припомняте ли си, кой е билъ човѣка, който дошълъ на фабриката него денъ?

Подсжд. А. Карагюлевъ: Не помня.

— Да вѣрваме ли, че незнаете, когато на файтона съ него сте се качили?

— Азъ съмъ ималъ свой кабриолетъ. Имаше тамъ 3—4 кашкавалджийници, притѣжателитѣ на които сж дохождали съ файтонъ и когато е било случай, вмѣсто да впрѣгамъ моя кабриолетъ, давалъ съмъ 2—3 лева и съмъ дохождалъ съ другъ файтонъ.

— Какви кашкавалджийници има?

— Кашкавалъ правятъ.

— Евреи има ли?

— Има и Евреи и Българи, защото тамъ има много крави, че правятъ кашкавалъ и го продаватъ въ Одринъ, Цариградъ и други мѣста.

Чл. Маиоръ Фичевъ: (Чете):

ПРОТОКОЛЪ

№

28-й Юлий 1891 г. Ст. София.

Подписаний М. Ташевъ — Сѫдебенъ слѣдователь при Соф. Окр. Сѫдъ, на I участъкъ, прѣдъ видъ показанията на свидѣтеля Тепавичаровъ, по слѣдственното дѣло №. 17/91 г., распитахъ допълнително свидѣтеля Министра Прѣдсѣдателя Ст. Стамболова, който, на зададенитѣ ми въпроси, отговори слѣдующето:

„Наистина прѣзъ Септемврий 1890 г. не помня кое именно число, бѣхъ рѣшилъ да отида на ловъ въ с. Петричъ; но отъ послѣ се отказахъ отъ това си намѣрение и не отидохъ".

(Под.) *С. Стамболовъ.*

Сѫдебенъ слѣдователъ: *М. Ташевъ.*

Прокурора: Да се прочетѫтъ показанията на свидѣтеля Василъ Драгуловъ.

„Свидѣтеля Василъ Драгулевъ, слѣдъ като му се напомни свѣтостьта на клѣтвата и пр. показа: че на 20-й Декемврий мин. 1887 год. вечерьта часа по $11^1/_2$ по турски тръгналъ отъ кѫщата си за къмъ училището да намѣри кметския намѣстникъ Теодораки Х. Георгиевъ, за да го попита да ли е дошло нѣкакво распорѣждание отъ Общин. кметъ за распущанието на дѣцата и да му заяви, че той като учителъ, спорѣдъ обичаитѣ, распустналъ ученицитѣ за Рождество Христово. И така, той намѣрилъ кметския намѣстникъ въ дукяна на Христодулъ Яневъ, попиталъ го има ли нѣкакво писмо, а той му отговорилъ: на, ето едно писмо, прочети го, но то не ще е за добро, защото щомъ го получихъ падна въ огъня. Отворилъ той това писмо и го прочелъ, обаче то било отъ помощ.

кмета на с. Алемъ-Кайралъ. Съ това писмо последния искалъ да се испратятъ отъ тѣхното село 10 души съ пушки на поста на турската граница и колкото е възможно по скоро и съ много патрони, защото на Атъ-Лиманъ излѣзли нѣкакви непознати хора съ параходъ и тръгнали за село Кюприя. Намѣстника тозъ часъ заповѣдалъ да се повикатъ 10 души резервисти, у които имало пушки и да тръгнатъ незабавно, каквито правителственни пушки имало дѣйствително нѣколко въ селото имъ, а пакъ патрони нѣмало достатъчно, но понеже забравили били кои именно иматъ пушки отъ селянитѣ, той веднъга отишълъ въ селската канцелярия за да прѣглѣда списъка. Като излѣзълъ отъ канцеларията, за да отиде пакъ при намѣстника на дюкяна, видѣлъ прѣдъ дюгеня обвиняемия Ботю Ив. Воденичаровъ, когото отпрѣди непознавалъ, съ фуражка на глава и въоръженъ съ пушка Винчестеръ и отъ страната си имал авджийски рогъ. Той въ това врѣме, понеже билъ облѣченъ съ шинелъ, Воденичаровъ попиталъ стоящия тамъ: „да не е този стражаръ“? а тѣ му отговорили: „не, той е учительтъ ни“. Здрасти му казалъ Воденчаровъ, и той сжщо му отговорилъ на това поздравление. Попиталъ го отъ гдѣ си? а той му отговорилъ: отъ Шипка рѣкълъ му Воденичаровъ и заминалъ за другия дюкянъ. Въ това врѣме като глѣдалъ подирѣ му, видѣлъ, че отъ тамъ иде капитанъ Набоковъ, бившия ротенъ командиръ въ Бургазската дружина, когото отпрѣди още познавалъ, а подиръ него и нѣколко души Черногорци, събралъ се съ тѣхъ Воденичаровъ и дошли всички наедно при него. Той тогава още разбралъ, че тѣ не сж добри хора, защото имало заповѣдъ отъ правителството да ги прѣслѣдва. Съ идванието си още капитанъ Набоковъ се здрависалъ съ него, позналъ го и му рѣкълъ „Ела слѣдъ мене.“ И така той тръгналъ подирѣ му. Прѣдъ дюкяна обаче на Христодумъ Яневъ видѣлъ единъ воененъ человѣкъ, къмъ когото като обърналъ поглѣдитѣ си, позналъ го, че е билъ бившия свѣщенникъ Черногорецъ въ Айтосъ, здрависали се съ него и говвелъ въ дюкяна. Въ дюкяна тогава видѣлъ капитанъ Бояновъ, Горанова, Константина Попова, Айтозлийчето и другъ единъ непознатъ нему, и Бояновъ тозъ часъ го позналъ и го попиталъ: „А бе Василе: какво диришъ тука?“ „Учителъ съмъ, отговорилъ му той.“ „Имате ли като за насъ хора?“ попиталъ го Бояновъ. Той му отговорилъ „може да се намѣрятъ.“ Познали го така сжщо и Горановъ и Кон-

стантинъ Поповъ. Послѣ тѣ почнали да думатъ на кметския намѣстникъ Тодораки Х. Георгиевъ да намѣри храна и пушки за момчетата. Той се посъпротивилъ, обаче Бояновъ му казалъ „или ще донесешъ това, което искамъ, или ще те простра тукъ.“ Слѣдъ това Бояновъ се обърналъ къмъ него и му рѣкълъ да отиде и му донесе списъка на резервиститѣ и пушкитѣ, а тъй сжщо и патронитѣ. Той като видѣлъ каква е работата и че тѣзи хора сж лоши и иматъ намѣрение да убиватъ който имъ се противи, най-сетнѣ отъ страхъ отишелъ въ канцеларията да донесе списъка и то съ трима души отъ четата, които пратилъ Бояновъ съ него и селския кехая отворилъ канцеларията и тѣ като видѣли тамъ три пушки, взели ги, взелъ така сжщо списъка да го занесе на Боянова, но като видѣлъ, че е тамъ кехаята, почналъ да казва на послѣдния у когото има пушка въ селото имъ да отиде да ги събере. И така двамата отъ партизанитѣ забрали кехаята и отишле да събиратъ пушкитѣ, а третия забралъ него и го завелъ пакъ при Боянова на дюкяна.

Кехаята събралъ отъ селото само три пушки и ги далъ на партизанитѣ и отъ канцеларията взели 3. всичко 6 пушки взели отъ селото имъ. Списъка обаче не занесълъ на Боянова, защото на излизание отъ канцалярията забравилъ го на массата. Слѣдъ това капитанъ Набоковъ го питалъ за ястие. Той му отговорилъ, че се намира само свинско и нищо друго. Бояновъ пакъ му поискалъ 2—3 яйца. Той имъ казалъ, че ще имъ приготви ястие, но трѣбва да си отиде у дома. И така тѣ пратили съ него едно момче отъ своитѣ, което се именувало Ради, той отишълъ у дома си, прѣди обаче да влѣзе у тѣхъ си, срѣщнали други още двама отъ четата, като казали на другаря си: Ради! Гдѣ именно е поставенъ часовой отъ нощната стража.

Слѣдъ отиванието въ дома си отрѣзалъ малко свинско за да опече и сварилъ три яйца, до гдѣто обаче вършилъ това, едно момче отъ тѣхното село му занесло едно писмо и му казало: „Носихъ го на кметския намѣстникъ, но не можахъ да му го дамъ, защото е заграденъ отъ нѣколко души отъ четата“.

Прочелъ това писмо и то било отъ старшия стражаръ въ гр. Созополъ до намѣстника за да се вavailable строги мѣрки, ·е запази селото имъ отъ навлизанието на разбойницитѣ,

...и казалъ на ума, че късно е вече, защото четата е ...ото имъ.

... и партизанина Ради. Послѣ това той взелъ ... и ги донесълъ въ кѫщата на Петка Недѣл-... располагали капитанитѣ: Набоковъ, Боя-...нтинъ Поповъ, Айтовлийчето и свѣщен-... най-напрѣдъ отишълъ въ дюкяна да ... го завелъ въ кѫщата на Петка Недѣл-...въ партизанинъ, който му казалъ, че вуйка ...авителъ въ гр. Варна. Слѣдъ това всички ...ника исчелъ молитва и захванали да ядътъ. ... между имъ разговоръ: какъ пристигнали бла-... капитанина на парахода билъ много добръ, да-... четата хлѣбъ и тютюнъ безъ пари и ги чакалъ въ ... до гдѣто дошле въ селото. Горановъ го пакъ попи-... какъ сѫ станали изборитѣ за народни прѣдстави-...бралъ ли се е Константинъ Поповъ отъ с. Дюргелии ... се е върналъ отъ София. Той на това му отговорилъ: ...знае нищо по това, защото не се занимава съ тѣзи рабо-... Слѣдъ като се навечеряли станали всички за да обиколятъ ...четата, така сѫщо забрали и него и отишли по всичкитѣ ...дюкяни, распитвали момчетата да ли сѫ яли хлѣбъ, ястие, получили ли сѫ патрони и пушки; нѣкои казвали, че получили, а други пакъ че не получили. Въ това врѣме обвиняемия Ботю Ив. Воденичаровъ рѣкълъ на Боянова: „На този получилъ едно писмо отъ Созополъ“. Попиталъ го Бояновъ: „какво е това писмо“, той му расправилъ съдържанието, като сѫщеврѣменно прибавилъ, че късно е вече и ако би било по рано щѣли да го испълнятъ. Отъ тамъ отишли пакъ въ дюкяна на Христодулъ Яневъ. Капитанъ Набоковъ, Горановъ, Тишевъ, К. Поповъ и други нѣколко души черногорци съблѣкли се и лѣгнали да спятъ. Отъ тѣхъ Горановъ, К. Поповъ и други лѣгнали на чантата, която отъ по прѣди Набоковъ носѣлъ. Този послѣдний като видѣлъ, рѣкълъ имъ: „какво правите Бояне мои? Това е динамитъ“. Да ли обаче въ нея е имало динамитъ, той не зналъ, тази чанта била плетена, Набоковъ носелъ само единъ револверъ. Той думалъ на всичкитѣ момчета да се приготвятъ и подсушатъ, защото може би да се срѣщнатъ вече съ неприятеля и да се ударятъ и така нѣкои отъ момчетата почнали да си нагласяватъ патрони, други пъкъ пушкитѣ. Той

писмо, дадено нему отъ Русский консулъ „Чий сж тѣзи нѣщ
го попиталъ, а Ботю отговорилъ: „Наистина съмъ отъ че
на капитанъ Набоковъ и Бояновъ, тѣзи нѣща освѣнъ еполети
сж мои, а пакъ еполетитѣ сж на Набокова, а не на Боянов
и тогава му расправилъ вече всичко, а именно, че отъ Оде
той билъ испратенъ въ Ц-градъ до капитана Боянова, г
тоя послѣдния събиралъ чета и като се събрала четата
тамъ излѣзли съ параходъ въ с. Кюприя, че него сжщий д
(на 24 Декемврий 1887 год.) сутриньта като се срѣщнали
войската, той билъ авангардъ на четата съ 15—16 души
ногорци и че четата като се ударила съ войската, той о
налъ назадъ, захвърлилъ пушката си и дошълъ въ Созоп

На запитванието отъ Прокурора, сжщий свидѣтель от
вори, че по распита на обвиняемия Ботя, той съставилъ п
токолъ, който самъ той (свидѣтеля) написалъ. Ботю му р
валъ още какъ отпрѣди стоялъ въ Пловдивъ, гдѣто ималъ бр
че се разсърдилъ билъ заради любовницата си, ходилъ
брата си въ Пазарджикъ, отъ тамъ въ Влашко, послѣ въ Одес
Ц-градъ и отъ тамъ съ параходъ излѣзли въ с. Кюпри
четата имъ се състояла отъ Българи и Черногорци, отъ
89 души били Българи; казалъ му и колко души черно
били, но сега не помнялъ, че именно той командувалъ а
гарда на четата, когато е станало сражението, който аванг
се състоялъ отъ 15—16 души; че като наближили вой
той почналъ да вика отвадъ: Бояновъ! Набоковъ!, но тѣ
не му се обадили, захвърлилъ пушката си и се отправ
градъ Созополъ; че въ тази сжщата чета биле Горановъ
стантинъ Поповъ и други; че Набоковъ билъ скри
Ц-градъ въ единъ манастиръ, а Бояновъ образувалъ чета
когато излѣзли съ другъ параходъ до Буюкъ-Дере забрави
Ц-градъ оржжието си и за това Бояновъ съ други още от
да го вземе, но този параходъ тогава отказалъ да го приеме
другъ параходъ дошли въ Кюприя. Тогава обвиняемия
Ив. Воденчаровъ явилъ се билъ въ Созополъ съ два
панталони отъ които горнитѣ биле скжсани; обутъ би
Ц-радски щифали, на главата си ималъ шапка, облѣчен
една кжса мушама отдолу, а отгорѣ съ мундиръ, който
галони на яката. Този билъ сжщия Ботю Ив. Воденч
който му расказалъ всичко това и когото стражата хванал
влизанието му въ Созополъ на 24 Декемврий 1887 год

Прокурора: (Към подсжд. К. Поповъ). Какъ обяснихте първоначално вашето попадвание въ парахода?

Подсжд. К. Поповъ: Тъй както бѣше.

— Какъ? Защо да дойдете въ Бургазъ?

— Не знаяхъ, че Бояновъ ще вдига бунтъ съ четата и въ надвечерието чакъ ми се каза. Казваше ми, да си отидемъ въ България, да се захванемъ за мирни занятия. Не помня Бояновъ или Набоковъ ми каза въ Ц-градъ да влѣзж въ парахода.

— Не се виждахте ли съ Горанова въ Ц-градъ?

— Виждахме се.

— Не ви ли е казвалъ нищо?

— Не ми е казвалъ нищо.

— Приятелъ и да не ви каже, чюдно? Такъвъ единъ човѣкъ, — секретаръ на приврѣменното правителство — да не ви каже. Че на ли вий сте интименъ човѣкъ?

— Вий видѣхте моето назначение какъ е станало. Той ми казваше: „ще испълнявашъ секретарска длъжность при Окр. Управление“.

— Вий отидохте тогава и не знаете сега. Може ли да се приеме това?

Прѣдсѣд.: Какъ се намѣрихме въ Ц-градъ съ Горанова и какъ втори пжть ви излъга?

— Майсторъ е на тѣзи работи.

— Какъ? Пакъ се около голѣмци: Бояновъ, Набоковъ, защо не сж ви испускали васъ?

— Не зная. Но другитѣ съвършенно не познавахъ. Имало и черногорци, но кой ги е зналъ.

— Отпослѣ като взеха нѣколко пушки, непредвидохте ли това?

— Не бѣше моя работа.

— Неиспълнявахте ли секретарството?

— Не.

— Имахте ли писаръ у четата?

— Нѣмахме.

— Чета да има, писаръ да нѣма, какъ ще да е?

— Не зная такова нѣщо. Може би въ Ц-градъ да сж назначили, но азъ не зная.

— Като видохте прѣзъ нощьта и като лицата не били тѣхни познати, можахте да избѣгате?

— Имаше постъ поставенъ и наказанието на този, който избѣга ще бжде застрѣлване.

— Кой ще ви подозрѣ васъ?

— Казахъ ви, че обрѫщаха внимание.

— Не знаете ли какво жалвание получаваха черногорцитѣ?

— Т. е. да ли сж били наемни хора, не зная.

— Сетнѣ какъ стана. Когато ви хванаха съ други лица ли бѣхте или самъ?

— Прѣди да се завърже сражението заедно съ други, нѣкои избѣгахъ.

= Ще се подведжтъ подъ клѣтва двама експерти за сличаване почерка на подсждимия Милкова.

Защит. Марковъ: Колко души сж?

— Двама.

— Трѣбва да сж трима, ако се раздѣлятъ мнѣнията.

Прокурора: На какво основание?

— На основание на общия развсждъкъ.

— Но не се рѣшава въпроса отъ експертитѣ, а отъ сждътъ.

— Тогава единъ нека бжде.

Прѣдсѣд.: Да се повикатъ експертитѣ-Милетичъ и Цоневъ.

(Довеждатъ експертитѣ, отъ които Милетичъ се освобождава, а Цоневъ полага клѣтва).

(Слѣдъ клѣтвата).

Прѣдсѣд.: Г-нъ Цоневъ! Земете тѣзи писма сега и сравнете почерка между едното и другото. (Подава му нѣкои книжа)

Експерта Цоневъ: До колкото могж да сждя, ржката е една и сжща, само, че това е по напрѣдъ писано, а това по послѣ (показва писмата).

Подписа има малко измѣнение, но почерка въ главни черти е сжщия.

Защит. Мановъ: Да каже г-нъ експерта кои документи сравнява.

Експерта Цоневъ: Тапии отъ 13-й или 15-й.

— Да прѣглѣда която е съ дата 15-й.

— Сжщата е тази, която прѣглѣдахъ.

Прокурора: Да се прочете писмото на Миларова писано въ Ц-градъ до Александра Александровича, и да се явжтъ показанията на Димитръ Тюфекчиевъ, който е умрѣлъ.

Защ. Плакуновъ: Въ списъка на свидѣтелитѣ не е указанъ Димитръ Тюфекчиевъ. Мисля на поч. Прокурорът ще

съгласи, че щомъ за благоврѣменно не е билъ указанъ въ списъцитѣ, то и показанията не могжтъ да бждатъ четени.

Прокурора: Право е това, ако не бѣше извѣстно, че Тюфекчиевъ е умрѣлъ отколѣ, слѣдователно не го помѣстихъ въ списъка. Показанията ги има и искамъ само да се четжтъ, понеже лицето е умрѣло. Умрѣло лице да се пише като свидѣтелъ не може.

Защит. Плакуновъ: Причината за незаписванието отъ г-на Прокурора, Д. Тюфекчиева въ списъка на свидѣтелитѣ за първъ пжть слушамъ отъ г-на Прокурора е била, че е умрѣлъ Д. Тюфекчиевъ. Но това трѣбваше пó-прѣди да се знае, защото показанията може да служатъ като оневинение на подсждимитѣ. Подсждимитѣ трѣбваше да знаятъ и въ срока прѣдвиденъ въ ст. 1007 отъ Военно Наказателния законъ да прѣдставятъ противоположни на онѣзи, на Тюфекчиева.

Единъ пжть не е писанъ въ списъка, то само по себѣ си трѣбва да се заключи, че подсждимитѣ не сж знаяли да се приготвятъ срѣщу показанията на Димитръ Тюфекчиевъ. Както ще видите, не само Д. Тюфекчиевъ, но много още свидѣтели видѣхъ сж писани въ папкитѣ, които сж испитани въ качество на свидѣтели, а въ списъка ги нѣма. Ако се прочетжтъ показанията на Д. Тюфекчиева, то защитата ще иска да се прочетжтъ показанията на другитѣ всички свидѣтели.

Прокурора: Не можахъ да пиша такова лице умрѣло. Показанията на Тюфекчиева е необходимо да се прочетжтъ, понеже тѣ сж цитирани въ обвинителния актъ и защитата могла да ги види. За това, не виждамъ да прѣчи нѣщо да се прочетжтъ тѣзи показания.

Защит. Марковъ: Въпроса е общъ и могжлъ би да кажа двѣ думи. Г-нъ Прокурора при внасянието на обвинителния актъ трѣбва да указва свидѣтелитѣ за да може послѣ да поддържа своето обвинение, не смотря на фразата, че би било „Гоголски". За мъртвия Д. Тюфекчиевъ се каза, че понеже е умрѣлъ, то да се четжтъ показанията му. Но обвиняемия, който е получилъ въ обвинителния актъ, списъка на сждиитѣ и свидѣтелитѣ, длъженъ е чрѣзъ защитника си да изучи показанията. Сега защитата се явява като неприготвена да отговаря на показанията. За това г-нъ Прокурора трѣбваше още вчера да каже, защото не му се запрѣщава да направи това прѣди 24 часа, за да можахме и ний да се приготвимъ и да отговаряме. За

това моля да се не взима въ внимание исканието на г-на Прокурора и да се не четжтъ показанията на Д. Тюфекчиева. Г-нъ Прокурора ако и да казва, че сж писани въ обвинителния актъ, но ний не можемъ да отговаряме на тѣзи показания.

Защит. Плакуновъ: Защитата не въстана срѣщу показанията на Василъ Драгулевъ, които далъ прѣдъ Бургавския Сждъ, който макаръ и да е умрѣлъ пакъ допустна.

Прѣдсѣд.: Сждътъ постановява да се четжтъ.

ПРОТОКОЛЪ
№ 20.
Гр. София, 24-й Мартъ 1891 год.

Подписанний Сждебенъ Слѣдователь при Софийский Окр. Сждъ, съгласно постановлението си отъ днесъ подъ № 7, по углавното дѣло № 17—1891 г. распитахъ въ качество на обвиняемъ—Димитра Тюфекчиева, който, на зададенитѣ ми въпроси, отговори слѣдующето:

Именувамъ се Димитръ Тюфекчиевъ, българинъ, православенъ, на 17—18 годишна възрасть, родомъ отъ Ресенъ (Македония), живѣя въ София, желѣзаръ, грамотенъ, нежененъ, подъ сждъ не съмъ билъ. По обвинението ми за виновенъ се не признавамъ. Въ София дойдохъ прѣзъ Августъ 1890 г., по повикването на брата ми Наума, за да ме настани въ арсенала на работа, но и до сега незнамъ защо не ме настани тамъ. До гдѣто живѣеше братъ ми тукъ (отъ дохожданието ми изъ Македония) до заминаванието му за Белгия (прѣзъ Януарий тази година) живѣяхъ при него и му слугувахъ. Слѣдъ заминуванието на брата ми — Наумъ Тюфекчиевъ, азъ живѣяхъ пакъ въ неговата кжща, ходихъ празенъ и сегисъ-тогисъ ходяхъ при желѣзара Дончо Нунчо да помагамъ. При заминуванието на брата ми, той ми остави четиря наполеона, съ които се поминувахъ и до сега. До гдѣто бѣше братъ ми тукъ не съмъ виждалъ да дохождатъ хора, освѣнъ уйка ми—Спиро Бояджиевъ, който държи гостилница при жежки бунаръ.

Вечерь братъ ми се завръщаше разно: отъ осемъ до единъ послѣ полунощь. Азъ не знамъ, че отъ брата ми изобрѣтени револвери има. Братъ ми Никола Тюфекчиевъ замина за Битоля прѣди послѣдната коледа. Той бѣ дошълъ тукъ съ другия ми братъ—Василъ Тюфекчиевъ, въ София прѣди св. Богородица

90 г. Когато братъ ми тръгна за Белгия, каза ми, че щѐ върне слѣдъ двѣ седмици. Той взе новитѣ си дрѣхи и излѣзе къщи съ файтонъ около 2—3 часътъ подиръ обѣдъ. Братъ нѣмаше никакво оржжие, освѣнъ двѣ ками, които взе полискыя приставъ, когато прави обискъ въ стаята на братътъ слѣдъ затварянието ми. Обиска се направи на 16-й того. камитѣ взеха тоже и, както мисля, шесть кутии патрони. лъ ли е братъ ми отъ по-прѣди такива и колко — незнамъ.

Вземенитѣ при обиска видѣхъ като замина братъ ми за гия и слѣдъ като счупихъ сандъка му. Братъ ми, Наумъ, ме е пращалъ да нося револвери на нѣкой дюкянъ. Прѣзъ алата зима (1890—1891 г.), не помня добрѣ врѣмето, ия день, надвечеръ, въ квартирата, братъ ми каза да ида дъ него и въ който дюкянъ влѣзе, да влѣза и азъ и да ия два револвера съ 15—20 патрона, като ми обясни да ия два револвера, които нѣматъ курокъ и единия отъ които ь черно желѣзо, съ бѣла костена дръжка, а другия съ бѣло ѣзо и бѣла седефена дръжка. При това братъ ми каза, че по-прѣди билъ занесълъ револвери, но като го било срамъ ги иска назадъ, то да купя два отъ тѣхъ, като ми даде това за заплащанието имъ шесть наполеона и двѣ петолевки. ь дома излѣзохме заедно и братъ ми, Наумъ, вървѣше рѣдъ, а азъ подирѣ му. Той влѣзе въ единъ магазинъ поѣ отъ двореца (магазинъ Екименъ—Пѣевъ, бѣл. сл.). Тамъ показваха разни револвери. Азъ сглѣдахъ черния револъ съ бѣлата костена дръжка и поискахъ още единъ такъвъ огава ми дадоха другия револверъ съ седефена дръжка, отъ то имаше три.

Поискаха ми по шестдесеть и петь лева, но азъ имъ даъ по шестдесеть и тѣ склониха. Задържаха ми и 2—3 лева патронитѣ. Братъ ми каза да не казвамъ въ магазина, че ъ му братъ и той се правѣше, че не ме познава, но въ цето врѣме поглѣждаше какво купувамъ. Като излѣзохъ изазията, братъ ми ме застигна близо до мѣстото гдѣто се кръсватъ Дондуковъ-Булевардъ съ улица Леге и взе револверитѣ. го чакамъ тамъ той бѣше казалъ прѣдварително. Отъ тукъ се отдѣлихъ и отидохъ дома къмъ 9 часътъ и си лѣгнахъ ло 10. Гдѣ отиде братъ ми отъ раздѣлата ни — незнамъ, го видѣхъ само сутриньта когато се събудихъ. По кое врѣме зъ нощьта си е дошълъ братъ ми, не съмъ го усѣтилъ.

... те съ револверитѣ заедно купихъ около 25 патрона.
... е сторилъ братъ ми съ револверитѣ, които азъ купихъ
... ихъ. но азъ не видѣхъ да ги донесе дома вече. Ни-
... не съмъ питалъ братъ ми какво е сторилъ съ револверитѣ.
...мѣренитѣ при обиска патрони сѫ сѫщитѣ, които азъ купихъ
... револверитѣ. Когато братъ ми замина за Белгия не ми на-
...каза никакви порѫчки по събирание пари или расправянието
на патронитѣ.

Когато ме доведоха въ III. полицейски участакъ тамъ на-
учихъ че билъ убитъ Министръ. Нищо не знамъ по убийството
на Министра Бѣлчева. Показани на обвиняемия двата рево-
вера по 4 и 8 намѣрени на мѣсто произшествието, като ги
прѣгледа добрѣ каза: „по форма, величина, направа сѫ били
сѫщитѣ, но само че единия съ черно желѣзо и бѣла костена
дръжка, а другия гладко бѣло желѣзо и садефена дръжка". Ако
видя момчето отъ което купихъ револверитѣ, ще го позная.

(Под.) Димитръ Тюфекчиевъ

Присѫтствието { Ил. Лукановъ / Тома Яковлевъ

Наблюдавалъ Прокуроръ: *Цуневъ*

Сѫдебенъ слѣдователь: *А. Станишевъ*

Прокурора: Моля да се направи една очна ставка между свидѣтелитѣ Апостолъ Ивановъ и Антонъ Петровъ.

(Дохождатъ Апостолъ Иванъ и Антонъ Петровъ).

Прокурора: Антонъ Петровъ! Вий до колкото помня, онзи день настоявахте, че единъ човѣкъ въ фабриката на Карагюлева въ Петричъ, не извѣстенъ и подозрѣнъ, въ течение на три нощи сте спали заедно въ една стая.

Свид. Антонъ Петровъ: Настоявамъ.

— Въ фабриката ли бѣше?

— Не, въ зданието на Карагюлева.

— Гдѣто има кръчма ли?

— Да.

— Вий казахте, че Апостолъ Ивановъ е спалъ самъ?

— Той вечерно врѣме заедно съ Георги Кузмановъ до около 12, 2 или 3 часа, защото отиваха по село за хоро, но пакъ не могѫ да помня всичко.

Защо мислите, че не е могълъ другъ да забѣлѣжи ...али въ стаята съ непознатия?

— Защото тѣ ходяха по моми, че бѣха бекяри и не виждаха нищо. Въ нощно врѣме както зная, а може би и всѣки да знае, че въ една бираджийска фабрика се работи и денемъ и нощемъ, а особенно когато дойде есенъ, когато се суши ечмика, не може да се спи.

Въ единъ день се пече ечмикъ за цѣла недѣля.

Защ Плакуновъ: Да се попита Апостолъ Ивановъ да ли въ течение на 5 дена е спалъ въ село?

Свид. Апостолъ Ивановъ: Зная, че спахъ въ село въ кѫщата на А. Карагюлева, а пакъ този спа или не, не зная, защото казахъ по напрѣдъ, че работи на фабриката, ечмикъ пече, мие каци и прочее.

— По Европейски ли си е ходилъ въ 12 часа?

— По Европейски. Отъ гдѣ знае по турски.

Члена подполков. Кутинчевъ: Чете черновката отъ писмото на Миларова до Александръ Александровича Кривцовъ. (Глѣдай вещественнитѣ доказателства въ края на книгата).

Прѣдсѣд.: (Къмъ Миларова). Можете ли да кажете кой е този Александръ?

Подсѫд. Миларовъ: Той е Кривцовъ.

— Кои сѫ К. П. и Г. В—въ?

— Тѣ сѫ Г. Василиевъ и К. Поповъ.

Защ. К. Помяновъ: Писмото има ли дата и подписъ?

Члена подполк. Кутинчевъ: Нѣма, но той самъ признава, че е негово писмо.

Защит. Помяновъ: Това писмо го искахъ и по напрѣдъ, но не ми се даде да се подготвя и да задамъ нѣкои въпроси по него. Има и други писма, нека се четѫтъ.

Подсѫд. К. Поповъ: Въ писмото се казва, че съмъ билъ оставенъ да наблюдавамъ. Отговарямъ, че никой не ме е оставялъ да наблюдавамъ никого.

Прѣдсѣд.: Значи Миларовъ не е писалъ истината въ писмото?

— Може би така да е минѫло подъ перото.

Прѣдсѣд.: (Къмъ Миларова). Спомняте ли си обстоятелствата защо сте споменали, че оставате К. Поппова да наблюдава?

— Ще ви моля за сега да ме не питате. Моя защитникъ Помяновъ като се прочете всичко, ще ви отговори послѣ.

[illegible] писмо [illegible]

[illegible] писмото [illegible] доказат. [illegible]

[illegible] това писмо [illegible]

[illegible] обяснение, че бѣше [illegible]

— [illegible] Кузичева [illegible] Миларова.

[illegible] нѣщото.

— [illegible] въ [illegible].

— [illegible] и тъмна физиономия“.

— Мусенина, [illegible] за такъвъ ми се прѣдставяше.

Прокурора: [illegible] нужда сте имали да извѣстявате Миларова?

Подсъд. Попповъ: Въ негово присъствие не го писахъ, а въ Димотика, а пакъ той бѣше въ [illegible], [illegible] ми каза, че ако не пиша, ще [illegible] Миларова да ли съмъ [illegible].

Прѣдсѣд.: Странитѣ иматъ ли да [illegible] писмо?

Чл. подпол. Буянчевъ: Чете писмо [illegible] Поппова до Георги Василева (вл. вещ. [illegible] XXX).

Прокурора: Подсѫдимий Поппове, [illegible] Василевъ когато писахте писмото?

— Въ Одесса.

— Какво му распразу[illegible]

— Расправено е [illegible]

— Подсѫдимий [illegible]

— Получихъ [illegible]

— Какъ, [illegible]

какво име Поппов[illegible]

— И [illegible]

Прѣдсѣд. [illegible]

тукъ [illegible]

800 рубли, гдѣто ги раздѣлихме, а запасенъ фондъ не е имало до колкото зная, защото ний тогава заминахме за Цариградъ.

Прѣдсѣд.: Какво ще кажете г-нъ Василиевъ за тия нѣща?

Подсжд. Василиевъ: Може да е писано въ дневника, но не съмъ зималъ такива пари. Взехъ 100 рубли на заемъ и му ги върнахъ послѣ.

Прѣдсѣд.: Защо отъ Кривцова не взехте. Тамъ има касса?

— Но на насъ не се отпуска.

— Плата отъ кждѣ получавахте?

— Ний получавахме отъ Азиатския департаментъ.

— Какъ знаехте това?

— Отъ офицеритѣ узнахъ.

— А защо взехте пари отъ Кривцова?

— Щомъ ми се свършиха паритѣ, взимахъ отъ него, отъ Рашеева, отъ единъ гръкъ, и щомъ вземахъ пари, връщахъ имъ ги.

Прокурора: Какъ се считахте съ Кривцова, лични приятели ли?

— Като отидохъ въ Одесса запозна ме единъ офицеръ съ него и послѣ като се срѣщахме, покланяхъ му се и единъ пжтъ му казахъ да ми отпустне 100 рубли, до гдѣто получа жалование.

— Зеръ съ едно шапочно знакомство можахте да вземете на заемъ пари?

— Вземалъ съмъ азъ.

— Какъ да повѣрваме, че ще отидете при човѣкъ, който познавате съ шапка само, да ви даде пари?

— И Рашеева непознавахъ, но като отидохъ въ контората като на офицеринъ, даде ми.

— Какъ се обръщахте къмъ Кривцова?

— Казвахъ му г-нъ Кривцовъ.

Чл. подполк. Кутинчевъ: Чете писмото отъ П. Кесимова Миларова (гл. веществ. доказат. стр. LXXX).

Прѣдсѣд.: Г-нъ Миларовъ! Това извлечение отъ Еван-то какъ го разбирате?

Подсжд Миларовъ: Разбирахъ го тъкмо спорѣдъ Еван-го. Азъ бѣхъ писалъ дописка въ „В. Македония" въ смищото да се грижимъ вжтрѣшнимъ образомъ, че при изб-ѣ, които прѣдстояха за идущата година, да покажемъ ... дѣятелность, да повлияемъ на тѣхъ и да добиемъ онова

което желаемъ. На това писмо отговаря ми той. Ми се струва, че има още и второ писмо, което ако се прочете, може да допринесе да се разбере всичко.

— Дѣйствително едно ваше писмо го заставило да прави извлечение, т. е. че на вашата философия, ще ви отговоря малко по богословски. Какъ разбирате вий истинската смисълъ на това, защото, както е прѣведено отъ Евангелието не се разбира.

Дища ли това на мирни избори и т. н. т.?

— Азъ му писахъ и вѣрвахъ, че мирнимъ образомъ ще се направи нашата вътрѣшна работа, а той отговаря, че не може да се свърши вътрѣшнимъ образомъ. Както е писано, е въобще пълно съ афоризми Евангелски и не може да се разбере, а второто писмо, като се прочете, ще бѫде ясно за сѫдътъ какво съмъ писалъ и какво ми е отговорилъ.

Прѣдсѣд.: Вий му давахте черковни наставления?

— Казвахъ му до колкото е възможно мирнимъ образомъ да може да се разрѣши нашия въпросъ.

— Да ли такова писмо, съ такова съдържание, може да прѣдизвика подобенъ отговоръ?

— На пълно вѣрвамъ, че така му писахъ и той това ми отговори. Но второто писмо ще разясни.

Защит. Помяновъ: Мисля че отъ съдържанието на писмото, което се прочете, може да се узнае лесно какво е било съдържанието на писмото на Миларава до Кисимова. Има единъ пассажъ въ това писмо въ което се казва: „Не е вече врѣме, у насъ нѣма избирателна борба, нѣма поле за избирателна борба.“ Ще каже, отъ тамъ ясно се вижда, каква философия е правилъ Миларовъ въ писмото си до П. Кисимовъ. А че е на друго мнѣние Кисимовъ, се вижда отъ Евангелскитѣ му афоризми. Той не е съгласенъ съ Миларова, но какво е съдържанието на Миларовото писмо, се разбира.

Прѣдсѣд.: Сѫдътъ нѣма нужда да разяснявате писмата, а иска да знае, ако иска да каже обвиняемия съ[...] държание е писмото.

— Каза: за изборитѣ и една стати[...]

Подсѫд. Миларовъ: Понеже [...] може да не съмъ се изразилъ както [...] Зная положително, че писахъ една [...] дония“. Ако е това, азъ го ка[...]

1890 г. Когато братъ ми тръгна за Белгия, каза ми, че щѣ [illegible] върне слѣдъ двѣ седмици. Той взе новитѣ си дрѣхи и излѣзе [illegible]жщи съ файтонъ около 2—3 часътъ подиръ обѣдъ. Братъ нѣмаше никакво оржжие, освѣнъ двѣ ками, които взе поли[illegible]ския приставъ, когато прави обискъ въ стаята на братътъ [illegible], слѣдъ затварянието ми. Обиска се направи на 16-й того. [illegible] камитѣ взеха тоже и, както мисля, шесть кутии патрони. Имать ли е братъ ми отъ по-прѣди такива и колко — незнамъ.

Вземенитѣ при обиска видѣхъ като замина братъ ми за [illegible]лгия и слѣдъ като счупихъ сандъка му. Братъ ми, Наумъ, [illegible] ме е пращалъ да нося револвери на нѣкой дюкянъ. Прѣзъ [illegible]алата зима (1890—1891 г.), не помня добрѣ врѣмето, единъ день, надвечеръ, въ квартирата, братъ ми каза да ида [illegible]дъ него и въ който дюкянъ влѣзе, да влѣза и азъ и да [illegible] два револвера съ 15—20 патрона, като ми обясни да [illegible] два револвера, които нѣматъ курокъ и единия отъ които [illegible] черно желѣзо, съ бѣла костена дръжка, а другия съ бѣло [illegible] и бѣла седефена дръжка. При това братъ ми каза, че [illegible] по-прѣди билъ занесълъ револвери, но като го било срамъ [illegible] назадъ, то да купя два отъ тѣхъ, като ми даде [illegible] за заплащанието имъ шесть наполеона и двѣ петолевки. [illegible] заедно и братъ ми, Наумъ, вървѣше [illegible], а азъ подирѣ му. Той влѣзе въ единъ магазинъ по[illegible] магазинъ Енименъ—Пѣевъ, (бѣл. сл.). Тамъ [illegible] револвери. [illegible] черния револ[illegible] съ [illegible] дръжка и [illegible] още единъ такъвъ [illegible] револверъ съ седефена дръжка, отъ [illegible]

[illegible] но азъ [illegible] [illegible] и 2—3 [illegible] [illegible]

[illegible]

ровъ има писмо, съ което ме задължава да ви пишж за сжщото. Василиевъ казва, че писмото дѣйствително е взето отъ него.

Подсжд. *Миларовъ*: Писмото на Попова до Мусевича отъ коя дата е?

Чл. Подполк. *Кутинчевъ*: Когато сте се отказали. Повода на Архивова е отъ 18-й Октомврий 1889 година, когато сте се отказали още въ единъ мѣсецъ. Послѣ писмото отъ Мусевича за паритѣ е отъ 5 Юлий 1889 година. И Василиевъ пише въ множественно число: „Ний братъ, до днесъ по причина на нѣкой обстоятелства не можахме да свършимъ нищо, но сме въ намѣрение да слѣдваме дѣлото“.

Подсжд. *К. Поповъ:* Дата 18 ли носи писмото на Мусевича.

— Да, 18.

— Значи сж е бавило много.

Чл. Подполк. *Кутинчевъ*: Чете писмото отъ Бѣлова до Василиева (гл. веществ. доказат. стр. LXXXIII).

Прѣдсѣд.: Това е пакъ послѣ Пловдивската случка.

Подсжд. *Миларовъ*. Отъ Пловдивъ прѣзъ Януарий никакво писмо не съмъ писалъ и съвършенно не разбирамъ това. Да не е нѣкоя Мусевичева работа.

— Писва по извѣстенъ въпросъ за пари и казва, че Миларовъ писа по сжщия въпросъ. Получили ли сте или не, незнаемъ ний.

— Това е, което писахме заедно съ Попова въ Одесса прѣди дѣлото въ Пловдивъ.

Прѣдсѣд.: Гдѣ получихте това писмо?

Подсжд. *Василиевъ*: Въ Одесса го получихъ и азъ бѣхъ тамъ на служба.

— Тукъ писва „Одесса“; значи отъ Одесса е писано.

— Въ Одесса получихъ, а въ България не съмъ получвалъ писмо.

— Но тукъ има адресса на града?

— Не зная.

Подсжд. *К. Поппова*: Казва се, че писмото е отъ К. Поппова; но това писмо не е мое.

Подсжд. Г. Василиевъ: То е отъ Пенчова, който щѣше да бжде на мое мѣсто назначенъ и дойде до парахода да ме испрати.

Подпол. Кутинчевъ: (чете): а) писмото отъ Стоя Джуджева до Т. Георгиева (гл. веществ. доказ стр. LXXXVII); б) писмото отъ Ставря (Кръстя) Петковъ до Д. Ножарова (гл. веществ. доказат. стр. LXXXVIII).

Защ. Марковъ: Моля да се прочете писмото отъ нашето Дипломатическо Агенство въ Сърбия до Министерството на Външнитѣ Дѣла, подъ № 34, папка 9, страница 104. Съ съдържание, че моя довѣритель, Петръ Милковъ, отъ началото на Ноемврий мѣсецъ до 14-й Мартъ, е билъ на служба въ Радуевацската община. И още едно писмо отъ Крайнския сѫдебенъ слѣдователь, въ което се казва, че Петръ Милковъ, на 15-й Мартъ, сѫ е намиралъ на Радуевацското общинско управление и е писвалъ. Понеже тѣзи факти сѫ много важни, желая да се прочетѫтъ.

Прѣдсѣд.: Сѫдътъ е въ пълно освѣтление по този въпросъ.

Защ. Мановъ: Азъ зимамъ актъ отъ това и ще се ползувамъ.

Защ. Марковъ: Ще се прочетѫтъ ли писмата, които прѣдставихъ отъ името на моя клиентъ Петръ Македонски?

Подполк. Кутинчевъ: Има едно прѣдписание и други документи отъ Софийската Т. П. Станция и други учрѣждения. Прѣдписание отъ 30-й Юний 1890 година (чете):

М. В. Д. и И.
Софийска Телегр.-Пощен. Станция.
№ 2011
30 Юний 1890 год.
Гр. София.

Г. П. Македонскому,
приемачъ при Соф.
Тел.-Пощ. Станция.

Тукъ.

Вслѣдствие прѣдписанието отъ Главната Дирекция, отъ 29 Май т. г. подъ № 8673, съобщавамъ ви, че съ Височайше одобренъ докладъ отъ 16/V подъ № 8032, ви се разрѣшава само единъ мѣсеченъ задграниченъ отпускъ, който ще се счита отъ 2-й идущий Юлий.

Прѣдайте приемачу Лазарову.

Началникъ на Станцията: *В. Писаровъ*
Подначалникъ: *Ивановъ*

Мин. на Външ. Дѣла и Испов.
Телеграфо-Пощенска
Станция.
Гр. София
27-й Юний 1892 г.
№ 2174

Свидѣтелство.

Дадено отъ Соф. Телегр. Пощ. Станция на бившия старший приемачъ, при сѫщата станция, П. Македонски, че той, въ испълнение на служебнитѣ си обязанности, (въ присѫтственнитѣ дни отъ часа 8 сутринъ до 12 пладнѣ и отъ 2 до 6 часа вечеръ, а въ недѣлнитѣ и празнични дни само отъ часа 2 до 5 вечеръ) всѣкога е билъ акуратенъ, усърденъ и е ималъ примѣрно поведение, като не е отсѫтствувалъ или окѫснявалъ въ служебнитѣ за работа часове безъ позволение, т. е. всѣкога е дохождалъ на опрѣдѣленното врѣме и въ такъво напущалъ занятието си.

Настоящето, скрѣпено съ станционний печать, му се дава за да му послужи гдѣто трѣбва по молбата му.

Началникъ на станцията: *В. Писаровъ.*

Българска Народна Банка
Сконтово Отдѣление
№ 11590

Удостовѣрение.

Дава се настоящето на Петръ Македонски, житель Софийски, въ удостовѣрение на това, че той въ качеството си на поржчитель, брои на 27-й того, срѣщу записа на А. Карагюлевъ, житель софийски, съ падежъ 16-й Априлий 1891 год. л. 600, за лихви 20 л., за протестъ 4 л. 40 ст., сѫдебни и за водение дѣлото разноски 31 л. 50 ст., а всичко 655 л. 90 ст. — шестотинъ петдесетъ и петь лева деветдесеть стотинки. За вѣрностьта на горното Банката удостовѣрява съ подписа си и приложението на печата.

Гр. София, 29-й Юлий 1891 год.

Управитель: *М. Теневъ*

За Администраторъ: (Непрочитаемо)

Софийский
Градски Мировий Сждъ,
II Сждебенъ участъкъ,
№ 1853
26/VI 1892 г.
гр. София.

Удостовѣрение.

Вслѣдствие заявлението на Петръ Македонски, жителъ Софийски, зарегистровано подъ вх. № 2263 отъ 26-й тек. мѣсецъ, II Соф. Град. Мир. Сждия, съ настоящето удостовѣрява, че на 22-й Августъ 1891 год. отъ страна на Българ. Нар. Банка е завѣдено гражданско дѣло № 1114/91 год. срѣщу А. А. Карагюлевъ длъжникъ и Петръ Македонски и Ив. Поповъ взаимно-поржчители, за искъ отъ 800 лева златни.

Мировий Сждия: *А. Симовъ.*
Секретарь: *Н. Дьйковски.*

Защ. Плакуновъ: Моля да се чете въ папка 3, протоколъ № 80, листъ 5, отъ 2 й Май 1891 подина, за оглѣда, който стана въ стаята на обвиняемия Александръ Карагюлевъ.

Подполк. Кутинчевъ: (Чете):

„ПРОТОКОЛЪ
№ 80
За оглѣдъ.
гр. София 2-й Май 1891 год.

Подписаний М. Ташевъ, сждебенъ слѣдователъ при Соф. Окр. Сждъ, на I й градский участъкъ, въ присжтствието на Прокурора при Соф. Окр. Сждъ — Г. Цукева прѣдъ пидъ разпорѣчивитѣ показания на свидѣтелитѣ Антонъ Петровъ, Стоянъ Марковъ и жената на Стоянъ Марковъ, относително събранието станало въ квартирата на Ал· Карагюлева, направихъ оглѣдъ на квартирата му, съ цѣлъ да констатирамъ да ли е било възможно събравшитѣ тамъ да не бждътъ забѣлѣзани (видѣни) отъ живущитѣ други въ кжщата и се указа слѣдующето:

[illegible] ...ата на
[illegible]
[illegible] и горѣ
[illegible] А. Кара-
[illegible] 3
[illegible] а всичко
[illegible]. Въ
[illegible] на [illegible]ата.
[illegible] на [illegible]аята.
[illegible] [illegible]ище въ
[illegible] [illegible]щата.
[illegible] [illegible]ага. а
[illegible] да не
[illegible] на хората,
[illegible] и рѣка,
[illegible] [illegible]ѣдътъ
[illegible] порѣдъ
[illegible] рас-
[illegible] по долѣ.
[illegible] [illegible]ирувалъ
[illegible]

[illegible]

9) Куфаръ (сандъкъ съ дрѣхи).
10) Праздно мѣсто.
Праздното пространство въ стаята остава около три □ метра.

Присѫтствующа: *Еленна Ст. Маркова* (неграмотна).

Прокуроръ: *Цуневъ.*

Сѫдебенъ Слѣдователъ: *М. Ташевъ.*"

Защ. Плакуновъ: Да се прочете, за сѫщото въ протоколъ № 84, листъ 11.

Подполк. Кутинчевъ: (Чете):

„ПРОТОКОЛЪ
№ 84
За оглъдъ.
гр. София, 3 Май 1891 година.

Подписаний М. Ташевъ Сѫдеб. Слѣдователъ при Соф. Окр. Сѫдъ, на I-й Градский участъкъ, въ присѫтствието на Прокурора при Соф. Окр. Сѫдъ Г. Цукева, Иосифъ Прошекъ, Соф. Град. Инженеръ, Илия Лукановъ, Глав. Секретаръ при М-рството на Вѫтр. Дѣла и Тома Яковлевъ подсекретаръ при М-рский Съвѣтъ отидохме прѣдъ кѫщата на Стоянъ Марковъ, въ която е държалъ квартира Алек. Карагюлевъ и тамъ свидѣтеля Антонъ Петровъ исказа мѣстото, гдѣто е стоялъ, когато е ставало събранието въ кѫщата на Алек. Карагюлева. Отъ мѣстото гдѣто е стоялъ свидѣтеля Антонъ Петровъ до вънкашната порта на кѫщата на Ст. Марковъ е (25) на двадесеть и петь метра растояние. Отъ тамъ много добрѣ би могло да се видятъ и познаятъ лицата, които влизатъ въ кѫщата на Ст. Марковъ, съ условие обаче, ако е денемъ или ако има добра мѣсечина, защото улицата не е освѣтлена.

Прокуроръ: *Цуневъ.*

Главенъ Секретаръ: *Илия Лукановъ.*

Подсекретаръ при Министерский Съвѣтъ: *Тома Яковлевъ.*

Градски инженеръ: *Иос. Прошекъ.*

Сѫдебенъ Слѣдователь: *М. Ташевъ.*"

Защ. Бобчевъ: Г-да сѫдии, подсѫдимия, когото защищамъ, Великовъ, се обвинява още въ това, че той билъ единъ

отъ тѣзи лица, които сѫ взели най-живо участие въ убийството. За да може да се вземе и послѣдното доказателственно срѣдство отъ дѣлото, азъ ще моля да се прочете писмото на Българското Дипломатическо Агенство въ Бѣлградъ. което се намира на 298 страница, папка 9, съ което се казва, че по врѣмето на убийството, той е билъ виждань отъ служащитѣ на това консулство въ Бѣлградъ.

Защит. Д-ръ Помяновъ: Азъ ще моля почитаемия сѫдъ да не сключва сега сѫдебното дирение. Съгласно статия 670 отъ военно сѫдебния уставъ, доказателствата и документитѣ, които се намиратъ при дѣлото трѣбва да се прочетѫтъ, за да може и защитата и обвиняемитѣ да се приготвятъ, и да дадѫтъ обяснения, които, може би, още не сѫ дадени. Азъ казахъ и по-напрѣдъ, че веществениитѣ доказателства не се дадоха на насъ, но почитаемия сѫдъ каза, че като стане сѫдебното дирение тѣ ще станатъ достояние на защитата и на подсѫдимитѣ, за да си служатъ съ тѣхъ. Съгласно закона, азъ ходатайствувамъ да ни се дадѫтъ тѣзи доказателства, да ги приглѣдаме и ако има нѣщо да направимъ, да го направимъ своеврѣменно. Това го искамъ, за да не се сключва още сѫдебното дирение, понеже искамъ да прѣдставя нѣкои доказателства, за оправданието на подсѫдимия Свѣтославъ Миларовъ. Именно искамъ да прѣдставя документи, че Миларовъ, когато се прибралъ въ Карнобатъ, не сѫ е занимавалъ вече съ зоговори и прѣврати. Това нѣщо той самъ го твърди, но азъ искамъ да ви прѣдстави писменни доказателства, съ които да ви убѣдя, че дѣйствително Миларовъ, прѣзъ всичкото си прѣбивание въ Карнобатъ, не сѫ е занимавалъ съ тѣзи работи. Азъ се отнесохъ до околийския началникъ, но той ми отговори официално съ една телеграмма подъ № 4518, че той не може да ми даде никакви документи, ако не му бѫде разрѣшено това отъ началството му. Тогава отнесохъ се до министерството, официално да се разрѣши на Началника за да ни прати тѣзи книжа. За това моля, да не се сключва още сѫдебното дирение, а да остане до идущето засѣдание, защото до тогава ще могѫ да прѣдставя тѣзи документи.

Прѣдсѣд. Сѫдътъ не уважава заявлението на г-на Помянова, по тѣзи причини, че защитата не знае тѣзи писма.

Иматъ ли странитѣ да допълнятъ съ нѣщо сѫдебното дирене? (нѣма). Обвиняемитѣ иматъ ли съ нѣщо да го допълнятъ? (нѣма).

Прѣдсѣд.: Обявявамъ сѫдебното дирение за свършено.

ПРѢНИЯТА НА СТРАНИТѢ.

I.

ОБВИНИТЕЛНАТА РѢЧЬ НА ПРОКУРОРА.

Прокурора: Г-да сѫдии! Изобщо въ сѫдебната практика въ насъ сѫ е завело, щото при важнитѣ процеси, особенно по политическитѣ, прокурорътъ да направи въ обвинителната си рѣчь единъ видъ извинение, да поиска единъ видъ позволение, за да произнесе своето обвинение, основано на закона. Начева се обикновенно съ думи, че прокурара не е толкова зла личность и песимистъ, за да иска наказанието на другитѣ себеподобни; че това, което прави той, е обязанность, която му е наложена отъ закона. Но азъ не сподѣлямъ това мнѣние; нѣма да искамъ извинение, за да кажа онова, което закона иска. И ето защо: сѫдебната процедура, която сѫществува днесъ не е стара. Биле сѫ врѣмена, г-да сѫдии, когато не е имало на сѫдебнитѣ слѣдствия специаленъ човѣкъ, на когото да е лѣжала обязанностьта да иска наказанието на ония, които сѫ нарушили закона. Прѣстѫплението е толкова старо, колкото и свѣтътъ. Отъ какъ се начналъ свѣтътъ, отъ тогава и прѣстѫпленията сѫществуватъ. Първий процессъ, първата жалба на човѣка е слѣдствие на нанесена обида отъ нему подобний. Но въ тази смисълъ, както днесъ се разбиратъ прѣстѫпленията, именно нарушението на законътъ, отъ начало не сѫ е разбирало така, а съвсѣмъ друго яче. По тоя начинъ ний виждаме, че не гражданския, а углавния процесъ е, който е най-стария. Обидений гражданинъ сѫ е прѣдставялъ прѣдъ

отъ тѣзи лица, които сѫ взели най-живо участие въ убийството
За да може да се вземе и послѣдното доказателственно срѣдств
отъ дѣлото, азъ ще моля да се прочете писмото на Българ
ското Дипломатическо Агенство въ Бѣлградъ. което се намир
на 298 страница, папка 9, съ което се казва, че по врѣме
на убийството, той е билъ виждан отъ служащитѣ на то
консулство въ Бѣлградъ.

Защит. Д-ръ Помяновъ: Азъ ще моля почитаемия сѫ
да не сключва сега сѫдебното дирение. Съгласно статия 6
отъ военно сѫдебния уставъ, доказателствата и документи,
които се намиратъ при дѣлото трѣбва да се прочетѫтъ, за
може и защитата и обвиняемитѣ да се приготвятъ, и да дат
обяснения, които. може би, още не сѫ дадени. Азъ казах
по-напрѣдъ, че веществениитѣ доказателства не се дадох
насъ, но почитаемия сѫдъ каза, че като стане сѫдебното
ние тѣ ще станатъ достояние на защитата и на подсѫди
за да си служатъ съ тѣхъ. Съгласно закона, азъ ходатай
вамъ да ни се дадѫтъ тѣзи доказателства, да ги приглѣ
ако има нѣщо да направимъ, да го направимъ своеврѣ
Това го искамъ, за да не се сключва още сѫдебното ди
понеже искамъ да прѣдставя нѣкои доказателства, за ог
нието на подсѫдимия Свѣтославъ Миларовъ. Именно иска
прѣдставя документи, че Миларовъ, когато се прибралъ
нобатъ, не сѫ е занимавалъ вече съ заговори и прѣврат
нѣщо той самъ го твърди, но азъ искамъ да ви прѣдст
менни доказателства, съ които да ви убѣдя, че дѣйст
Миларовъ, прѣзъ всичкото си прѣбивание въ Карнобат
е занимавалъ съ тѣзи работи. Азъ се отнесохъ до ок
началникъ, но той ми отговори официално съ една те
подъ № 4518, че той не може да ми даде никакви д
ако не му бѫде разрѣшено това отъ началството му
отнесохъ се до министерството, официално да се ра
Началника за да ни прати тѣзи книжа. За това моля
сключва още сѫдебното дирение, а да остане до идущ
дание, защото до тогава ще могѫ да прѣдставя тѣзи

Прѣдсѣд. Сѫд ава заявлението на
нова, по тѣзи при ата не знае тѣзи

... страните да допълнятъ съ нѣщо сѫдебното дире... ...зилемитѣ иматъ ли съ нѣщо да го допълнятъ?

...: Обявявамъ сѫдебното дирение за свършено.

...РѢНИЯТА НА СТРАНИТѢ.

I.

...ВИНИТЕЛНАТА РѢЧЬ НА ПРОКУРОРА.

...: Г-да сѫдии! Изобщо въ сѫдебната практика ... е завело, щото при важнитѣ процеси, особенно по ... прокурорътъ да направи въ обвинителната си ... видъ извинение, да поиска единъ видъ позволение, ... своето обвинение, основано на закона. Начева ... съ думи, че прокурара не е толкова зла лич..., за да иска наказанието на другитѣ себе... това, което прави той, е обязанность, която му ... отъ закона. Но азъ не сподѣлямъ това мнѣние; ... извинение, за да кажа онова, което закона ...: сѫдебната процедура, която сѫществува ...тара. Биле сѫ врѣмена, г-да сѫдии, когато не е ...бнитѣ слѣдствия специаленъ човѣкъ, на когото ...занностьта да иска наказанието на оння, които ... закона. Прѣстѫплението е толкова старо, кол... Отъ какъ се начналъ свѣтътъ, отъ тогава и ... сѫществуватъ. Първий процессъ, първата жал... е слѣдствие на нанесена обида отъ нему по... тази смисълъ, както днесъ се разбиратъ прѣ...зменно нарушението на законътъ, отъ начало ... така, а съвсѣмъ друго яче. По тоя начинъ ... не гражданския, а угланния процесъ е, който ...дений гражданинъ сѫ е прѣдставялъ прѣ...

или да истѣгли по-малко наказание, или да получи извѣстно възнаграждение и пр. Подъ думата *партизански страсти* ний разбираме общественното мнѣние, раздѣлено на части и толкова, колкото групи ще да прѣдстави по извѣстенъ въпросъ това общество. Ако човѣкъ по нѣкой пѫть е принуденъ да изопачава истинната по партизански поводи, то това се прави исключително за да угоди на тази часть отъ обществото, която прѣдставлява. Въ частний си животъ, човѣкъ за да излъже, трѣбва да има дѣйствително не особенно добри побуждения и интересъ и за това той се счита, че е правилъ прѣстѫпление. И за това, когато единъ човѣкъ се подозира въ лъжа, такъвъ се счита за неморalenъ. Обаче, когато той лъже по партизански побуждения, това не се счита, особенно у насъ въ послѣдно врѣме, за неморалность. Тогава човѣкъ вижда неистината, но не иска да я признае и даже се поставя въ положението на човѣка, който бива възпитанъ въ това направление. Вий не сте отъ ония, които да не сте забѣлѣзали колко пѫти, въ течението на процесса, по нѣкои очевидни нѣща, — подсѫдимитѣ, не само за това, че тѣ носятъ извѣстна отговорностъ прѣдъ закона, но и за да не напакостятъ на своитѣ партизани, съзнателно искривяватъ истинната и това тѣхно стрѣмление въ изопачавание на фактитѣ, достига до тамъ, щото ний не знаемъ какво по-нататъкъ да мислимъ за такива хора. Ето защо, при настоящий политически процессъ, както и при всѣки други подобенъ, една отъ главнитѣ цѣли, които достига законодателството съ подвъргание виновнитѣ въ тѣзи прѣстѫпления на военната юрисдикция, е—не ще съмнѣние—и тази, че военния човѣкъ е малко способенъ да бѫде докаченъ отъ партизанскитѣ възрѣния. По-нататъкъ, когато ще дойде рѣдъ да се произнесемъ по отношение на виновностьта на подсѫдимитѣ, ний ще вземемъ въ съображение партизанската страсть като причина, която ги е накарала да постѫпатъ тъй, която ги е облѣгчила при извършванието на прѣстѫплението.

Такава е сѫщо и причината, която затруднява нашата сѫдейска обязанность, за това, че прѣстѫпленията се правятъ отъ патриотизмъ. Ний ще видимъ по-нататъкъ до колко може тоя дѣлъ да се счита за такъвъ, по отношение на извѣстни лица, до колко той може да смѣкчава тѣхната вина. Но азъ прѣдупрѣждавамъ, че особенно въ врѣмето, въ което ще раз-

дававаме военно правосждие, нѣма да бжде за насъ прѣдлогъ да се вършатъ прѣстжпления отъ патриотизмъ и още по такъвъ начинъ, по какъвто видохме, че е извършено. Ний ще се питаме по-нататъкъ, кога можемъ да считаме себе си за затруднени да се произнасяме по единъ политически въпросъ и какво понятие трѣбва да имаме за правосждието и въ сжщность за обвинението, по което сме въ прѣдвечерието да се произнесемъ.

Въпросътъ, относително взглядътъ на правосждието у насъ, е билъ повдигнатъ отдавна. Извѣстний патриотъ Захарий Стояновъ е писалъ, че у насъ неправилно се примѣнява законътъ и то въ врѣмена, когато правосждието трѣбва да бжде рѣдовно спорѣдъ дѣйствителния неговъ смисълъ и отъ чисто национална точка на зрѣние. Понятието *правосждие* не е абсолютно й нѣма нищо такова, на което да указваме съ прѣстъ, че е правосждие и че по-нататъкъ отъ него нѣма нищо по-право. Това е отвлѣчено понятие и при това относително. България, при обстоятелствата, при които е създадена; българина, при обстоятелствата, при които живѣе, има своето мировърѣние за правото и правосждието. Въ Австрия има сжщитѣ мировързрѣния, но тѣ се отличаватъ отъ българскитѣ. Въ Германия тъй сжщо народа има своитѣ възгладове и мировързрѣния за отправянието на правосждието. Може би да ми се възрази, че човѣкъ е сътворенъ по образъ и подобие Божие и въ него е вджхнато чувството на справедливостъ, което не може да бжде тълкувано въ двѣ лица. О, г-да сждии! Ако ний сме толкова примитивни, нека сждимъ и не ще съмнѣние, че ний не можемъ да имаме двѣ мнѣния за правосждието. Еволюцията на цивилизацията е достигнала до тамъ, щото обществото, въ зависимостъ отъ обстоятелствата, не може да глѣда въ разни врѣмена еднакво на едни и сжщи нѣща. Ето защо и по правосждието ний не можемъ да претендираме и при най-самостоятелния разборъ на извѣстни факти, еднакво справедливи взглядове за едни и сжщи работи. Мѣняватъ се обстоятелствата, мѣняватъ се причинитѣ, които създаватъ едни и сжщи факти—мѣняватъ се и нашитѣ възгладове върху тѣхъ. Ако ний искаме да се домогнемъ до противното, то никакво правосждие е немислимо. Ако ний мислимъ, че сжществува такова абсолютно нѣщо, което се нарича правосждие, то щѣше да бжде безразлично, да ли то ще се

О! г-да сждии, какво разочарование, когато доджтъ доказателства, които утвърждаватъ напълно мнѣнието за извършеното прѣстжпление. Но ний не веднага би се поколѣбали, не веднага би повѣрвали, че това лице е било въ състояние да го извърши, когато знаемъ неговото положение обществено, материално, фамилно и т. п. т., и ето че ний дълго бихме се съмнѣвали въ веществениитѣ доказателства, които съпровождатъ дѣлото на извършеното прѣстжпление. Другъ ще бжде въпроса за лице, за което имаме порядъчно лошо мнѣние, което сж е осждало не веднжжъ за такива прѣстжпления, и тогазъ сравняванието на незначителнитѣ доказателства би било въ състояние да ни увѣри и да ни даде възможность да говоримъ утвърдително, че не другъ, а то е то, което е извършило прѣстжплението. Ето защо субективната страна на фактитѣ, или изучванието на лицето, което е извършило прѣстжплението, е отъ голѣма необходимость. Таквазъ сжща необходимость ще срѣщнемъ и въ изучванието на врѣмето, и мѣстото, когато сж е извършило това прѣстжплението, и на масса околни обстоятелства, които го окржжаватъ. Не ще съмнѣние, че, ако не можемъ да бждемъ чисто обективни, то не трѣбва да бждемъ и чисто субективни. Не трѣбва да мислимъ, че извѣстно прѣстжпление е извършено само за това, че го е извършило лице, способно да го извърши.

Ето защо, като система ржководяща моята обвинителна рѣчь, ще бжде слѣдующата. Първо, азъ ще укажа на фактитѣ и даннитѣ, които изобличаватъ подсждимитѣ отъ субективна точка зрѣние, и второ, ще укажа на тия обстоятелства, които подтвърждаватъ извършения фактъ; а сетнѣ ще видя да ли тоя фактъ съставлява прѣстжпление, и да ли законътъ е прѣдвидѣлъ наказание за него. Но азъ никакъ не могж да се ручая за това, че ще да бждж толкозъ систематиченъ, че ще прѣслѣдвамъ такава строга дидактическа система въ рѣчьта си. Много пжти, за обяснение на извѣстно обстоятелство, ний ще бждемъ принудени да търсимъ свѣдѣния, не само въ нѣкои околни обстоятелства, които сж съпровождали това прѣстжпление, но да позаемемъ и обяснения въ закона, за да видимъ какво нѣщо закона счита за прѣстжпление, кои сж елементитѣ на това прѣстжпление и тогава да видимъ, какви още данни трѣбва да земемъ въ съображение за подкрѣпление на извършения фактъ и за утвърждение, че прѣстжпле

нието е извършено или не. Ще заемемъ отъ тамъ още нѣкои и други обяснения за доказателствата: като какъвъ родъ доказателства ще трѣбва да търсимъ за единъ или другъ извършенъ фактъ. Съ други думи, ще видимъ по-напрѣдъ сѫществували въ закона наказание за извѣстенъ фактъ, има ли указано тамъ какви доказателства и данни могѫтъ да изобличатъ прѣстѫплението.

Поставенъ така, послѣдния въпросъ може да вземе по-друга форма. Може да се попитаме: сѫществуватъ ли легални доказателства, или доказателствата сѫ обикновенни, такива, каквито сѫдията счита за достатъчни, за да сформирова своето убѣждение? Ето защо въ това отношение процесситѣ се подраздѣлятъ на два ярко очъртани вида, отъ които единия се разглѣжда въ углавното, а другия — въ гражданското право.

Въ гражданския процессъ колкото и да може да бѫде ясенъ въпроса за факта, освѣтленъ, сѫдията пакъ не може да се произнесе, до тогава, до като страната, която претендира за правото си, не прѣдстави такива доказателства, каквито закона изисква. Когато закона прѣдвижда доказателства, които трѣбва да подтвърдятъ извѣстно право, такива се наричатъ легални доказателства. Въ тоя процессъ така и трѣбва да бѫде. Въ углавнитѣ обаче процесси законодателя не прѣдвижда какви данни, какви доказателства трѣбва да изобличаватъ извѣстно прѣстѫпление. Тамъ всичко е оставено на произвола на сѫдиитѣ. Тѣ формируватъ своитѣ убѣждения както намѣрятъ за удобно и отъ такива данни, каквито имъ се прѣдставятъ. Въ това отношение, сѫдиитѣ, както военни, така и граждански, сѫ безконтролни, безотговорни, нѣма никому да даватъ отчетъ, че сѫ счели извѣстенъ фактъ за извършенъ съ такива и такива доказателства, и обявяватъ своята присѫда. Само единъ принципъ, и то теоритический, рѫководи въ това отношение доказателствата: фактитѣ трѣбва да сѫ вѣроятни. Но да ли сѫ абсолютни, това е оставено на оцѣнката на сѫдията, за което той никому отчетъ, никому смѣтка не дава. Стига у насъ да се прѣдстави извѣстно обстоятелство за вѣроятно, въ обязанность на сѫдията лѣжи само да отговори *да* или *не*, и никой другъ не е въ състояние да иска отъ него отчетъ за това. Доказателствата въ тази смисълъ колкото и да не сѫ легални, тѣ сѫ такива, като сѫ взети отъ теорията на углавното право и тѣ се раздѣлятъ на четири разряди.

1-й Свидѣтелскитѣ показания, 2-й документитѣ, съставени нарочно или случайно за доказателство, 3-й разрядъ доказателства сѫ вещественнитѣ доказателства, и 4-й разрядъ сѫ уликитѣ, или презумциитѣ. Извѣстни правила, г-да сѫдии, рѫководятъ всѣко едно отъ тия доказателства, и азъ ще укажа на тѣхъ, когато ще трѣбва да посоча каква оцѣнка трѣбва да направимъ на всѣко едно. Впрочемъ, азъ пропуснахъ да укажа и на 5-й видъ доказателства. — Той е самопризнанието, което играе важна роль. Може да стане самопризнание и не прѣдъ сѫдиитѣ и то може да има извѣстно значение при сформирание убѣждението на сѫдията.

Азъ ще послѣдвамъ, г-да сѫдии, и въ рѣчьта си рѣда, който е указанъ въ обвинителния актъ, по отношение обвинението на всѣкиго едного отъ подсѫдимитѣ.

Вий виждате, че на първо мѣсто стои Свѣтославъ Миларовъ. Този послѣдния се обвинява въ три прѣстѫпления:

1) Че е влизалъ въ споразумѣния и сплѣтни съ неприятелски настроеното къмъ България русско правителство, на което е улѣснявалъ неприятелскитѣ постѫпки спрямо отечеството ни; 2) Въ извършвание, по прѣдварително съставено съзаклятие, приготвителни дѣйствия, съ цѣль за лишение отъ животъ Н. Ц. Височество, но не испълнени по причини независящи отъ него; и 3) Въ съставяние съзаклятие противъ сѫществующия държавенъ строй, което съзаклятие е получило едно начало на извършвание чрѣзъ покушението върху живота на г-на министра прѣдсѣдателя Ст. Стамболова, и убийството вмѣсто него, м-стра на финанситѣ г. Бѣлчева.

Тѣжко падна, г-да сѫдии, на Свѣтославъ Миларова едно такова обвинение. Когато той на първий въпросъ трѣбваше да отговори, той отговори съ единъ дългъ монологъ; търсяше въ течението му въодушевление, търсяше сълзи, съ които да ви увѣри, че той — Миларовъ — даже не е въ състояние да съзаклятничествува противъ страната си, още по-малко да накара чуждо едно правителство къмъ неприятелски постѫпки спрямо отечеството ни. Обаче Миларовъ не бѣше въ състояние да направи това. Въодушевление и сълзи най-малко можемъ да очакваме отъ нашия прѣстѫпникъ, тъй както е обрисуванъ въ обвинителния актъ, и както дѣйствително се прѣдстави и на сѫдебното слѣдствие. Той нарочно, съ подобно излагание на своята биография, па даже и оная на баща си, потърси

въодушевление, като каза, че Миларовци още отъ край сж хора способни за самопожертвуване въ полза на страната. «Още тогазъ, каза той, когато България бѣше подъ чуждо иго и подъ фенерското духовенство, моя баща, каза, бѣше оня патриотъ, който не веднжжъ е жертвувалъ и интереси и мило и драго за въ полза на отечеството. Той се е занимавалъ съ испъжданието на гръцкото духовенство, правилъ е черкви и други добрини». О! господа сждии, не азъ ще бжда оня, който ще отказвамъ заслугитѣ на такъвъ человѣкъ, какъвто е билъ бащата на подсждимия. Но тукъ прѣдъ насъ сѣди неговия синъ, и ще видимъ, да ли този синъ може да се домогва до заслугитѣ на баща си, за да снѣме часть отъ вината, която му се прѣписва. Когато говори подсждимия за себе си, указа на рѣдъ факти, които отъ друга страна, могжтъ да ни увѣрятъ, че той дѣйствително е субекта, който може да услужи на интереситѣ на страната. Ний го виждаме и тукъ на слова и въ дневника му на писмо, се́ така самоотвърженъ и самопожертвователенъ, готовъ да работи и рискува съ опасность за себе си за въ полза на страната и на славянската идея, както и противъ русскитѣ генерали е ратувалъ прѣзъ 1881 година. Обаче, азъ не съмъ виноватъ на Миларова, че билъ заставенъ да бжде емигрантинъ, да остане въ мжчно положение за собственното си проживяване, и да доде до положение да се примири съ начала противни на тия възглѣди, а именно, че Руссия, която той едно врѣме подозиралъ, работила и всичко правила за въ интересъ на Славянска България, и че всичкитѣ нейни дѣйствия биле насочени, за освобождението ужъ на Балканский Полуостровъ отъ нѣмцитѣ, а въ сжщность — за подчинението му подъ игото си. Тукъ той търсеше една причина за възбуждение, за въодушевление, но като видѣ, че въ България нѣма нито единъ нѣмецъ, че той стои прѣдъ сжщата България, каквато си е тя, и че, слѣдователно, въ неговитѣ дѣйствия ний не виждаме нищо патриотическо, както искаше да ни увѣри, не намѣри никаква подобна причина и очитѣ му останаха безъ сълзи, а самъ той — малко смѣшенъ. Да, въ всички тия негови дѣйствия, ний не виждаме никакъвъ патриотизмъ, който тоже си има границитѣ. Още по-малко можемъ да очакваме патриотизмъ отъ този, който нарушава законитѣ на страната, които сж изражение на народната воля;

а това е едно прѣстжпление, но никакъ не и патриотизмъ отъ негова страна.

Моля 5 минути почивка.

Прѣдсѣд.: 5 минути отдихъ.

Прокурора: (Продължава). Г-да сждии! Първата причина, която е могла да доведе единъ човѣкъ, сложенъ да бжде патриотъ, до едно прѣстжпление съвършенно непатриотично, азъ я виждамъ въ единъ голѣмъ неговъ недостатъкъ, който той самъ признава. Въ дневника си той отбѣлѣзва едно такова самопризнание. Той казва: «не обичамъ да изучвамъ ситуациитѣ», а слѣдъ това сочи на нѣкои негови дрѣбни пороци и казва: «обичамъ да се хваля наложително и пр.» Не ще съмнѣние, г-да, че когато се е касаяло до въпроса да посѣгне патриота Миларовъ на независимостьта на страната, у него сж е явилъ оня психологически процессъ, който той ярко исказва въ дневника си. Той се е впусналъ да изучава положението и ето, че се отваря дълъгъ разговоръ между неговото физическо състояние —*Лапчо* отъ една страна и отъ друга — *умъ* и *разумъ*, съзнателний Миларовъ, т. е. онзи, който обича да сжди за интереса на страната. Но *Лапчо* вмѣсто да пита г-на *умъ* и *разумъ* какво е положението, гдѣ сж интереситѣ на отечеството, той му задава съвършенно другъ въпросъ. Той го пита: «способенъ ли си ти, г-нъ *умъ* и *разумъ* на самопожертвование; можешъ ли да прѣзрешъ живота си за испъжданието на нѣмцитѣ изъ България?» Миларовъ е излѣзълъ отъ България твърдѣ не отдавна и той знае, че въ България нѣма повече отъ нѣколко души нѣмци, които правятъ калбаси, държатъ кафенета и за които той знае, че ни единъ отъ тѣхъ нѣма, който да се мѣси въ управлението на страната. Ето защо у него не е могло да се роди такъвъ въпросъ: какво е политическото положение на България? Тоя въпросъ той е прѣскочилъ. Той сж е обладалъ съвършенно отъ чуждо мнѣние, отъ мнѣнието на ония, които дѣйствително мислятъ, че въ България има чужденци. Миларовъ е научилъ отъ дипломатически уста, че е трѣбвало да се отвори война за самостоятелностьта на Балканский Полуостровъ, но той не е вникналъ да види ползата отъ оная самостоятелность, която съставлява идеята на България. Той не си е поставилъ единъ важенъ въпросъ, и да го рѣши териотически на основание на ония познания, които той е могълъ да [illegible] науката за държавното

устройство. Нека улеснимъ подсждимия въ разрѣшението на тоя въпросъ, който би трѣбвало той да си постави. Берлинский договоръ основалъ България и е санкциониралъ нейното сжществувание; но той не признава ничие по-голѣмо вмѣшателство въ работитѣ, нито отъ една на ония държави, които сж подписали договора. Ако България днесъ устоява противъ чуждитѣ вмѣшателства, това го прави на основание и исключително възъ основание на тоя договоръ. Миларовъ — това трѣбва да го признаемъ — па и болшинството на страната, до 6-й Септемврий 1886 година, мислеше, че Руссия, като ни е освободила, е спечелила едно право въ управлението на отечеството ни и то такова право, каквото ний не виждаме да е санкционирано въ нѣкой международенъ договоръ. Въ епохата на тази несъзнателность, слѣдъ онова име, което Българский народъ съ въсхищение отдаваше на Царя Освободителя, на тоя великодушенъ господарь, даде се друго име, на онзи, който го замѣсти и то името *покровитель*. И това име бѣше, което възмущаваше народа. Името *покровитель* е нарушение на суверенитета, който е санкциониранъ отъ трактитѣ за България. Тази дума показва, че една слаба държава абдикира извѣстна часть отъ своя суверенитетъ въ полза на една друга държава, съ цѣль да може да прѣбѣгне до нейнитѣ сили, за запазвание на интереситѣ си. Това съвършенно доброволно, но несъзнателно отдавание на държавнитѣ права, подсждимий е взелъ за базисъ, отъ който исхожда неговото политическо възрѣние. Той казва, че това право ний отказваме сега на Руссия, но добрѣ било сами да продължаваме да го даваме, за да не го взематъ на сила. По тоя начинъ, Миларовъ е останалъ съвършенно назадъ отъ епохата. Той не забѣлѣзалъ новата ера, въ която е турена страната; той не вижда, че българский народъ е отрѣзвелъ; че съзнава всичкийтъ свой интересъ и че е готовъ на самопожертвование за запазвание на самостоятелностьта си. Ето защо, той като е мислилъ, че 6-й Септемврий е едно историческо прѣстжпление, а не фактъ на дѣйствителното ни народно възраждание, сж е постаралъ, щото тоза прѣстжпление да не се продължава; даже, ако го питате, той доброволно ще приеме за народа онова наказание, което такова историческо прѣстжпление би го сполѣтяло. И направлението на единъ човѣкъ, който не изучва ситуациитѣ, не е могло да

бѫде друго, освѣнъ такова, каквото се рисува въ дневника на подсѫдимия. За това, не проникнатъ отъ истинското положение на страната, за интереситѣ на която иска да се самопожертвува, той не си е поставилъ въпроса, който достоойно би занимавалъ мѣсто въ неговий дневникъ. Той се пита: може ли да се пожертвува за една идея, родена отъ чужденецъ. И тога, за него е вече идея. Мигновенно единъ толчокъ, даденъ нему, би могѫлъ да измѣни всичко; но минутата е била рокова, толчока е даденъ, но е даденъ въ крив о направление. Обаче както и да е мислилъ, ний не можемъ да глѣдаме на него, освѣнъ съ онова ако, съ което глѣда закона и то нашия законъ, който е резултатъ на народната воля, резултатъ на народний суверенитетъ. Ако тоя законъ е нарушенъ, нарушена е и волята на народа. Тога прѣстѫпление, извършено отъ страна на подсѫдимия, е такова, което се подлежда подъ чл. 49 отъ Оттом. Наказ. Законъ.

Тукъ г-да Сѫдии, азъ трѣбва да направя едно малко отстѫпление, за да прочета закона, та да видимъ, кои сѫ елементитѣ на прѣстѫплението и съобразно съ тѣхъ да търсимъ даннитѣ и фактитѣ, които изобличаватъ прѣстѫпника.

Закона казва: (чете). »Който отъ мѣстнитѣ поданници влиза въ споразумѣние и въ сплѣтни съ инностранни държави или съ тѣхнитѣ агенти, за да подбужда и поощрява инностраннитѣ държави къмъ неприятелски постѫпки или къмъ война противъ държавата, или имъ доставя срѣдства и начинъ за неприятелски постѫпки и война, такъвъ наказва сѫ на смъртъ, било че тѣзи споразумѣния и сплѣтни сѫ имали слѣдствия или не.«

Сега да видимъ кои сѫ елементитѣ на прѣстѫплението. Такива сѫ три: 1) иска се неприятелски настроена държава: 2) споразумѣние и сплѣтни, и 3) водение съ тази държава или нейнитѣ агенти сплѣтни.

Ний ще търсимъ, г-да сѫдии, фактитѣ, които да доказватъ прѣдъ насъ сѫществуванието на всички тия три елимента. Първний еобходимъ елементъ е: »неприятелски настроена държава«. Кои сѫ доказателствата, които утвърждаватъ тоя фактъ? Азъ мисля, че доказателства въ тази смисълъ не могѫтъ да бѫдѫтъ и не могѫтъ да се трьсятъ. Тия сѫ доказателства a priori, ний ги намираме посрѣдствомъ процесса на мисленнето, чисто метафизически. Слѣдователно, и безъ това, безъ да им...

тия доказателства, вий г-да сѫдии, въ състояние сте да отговорите считате ли русското правителство, съ неговото сегашно поведение, което то държи спрямо насъ, нашата държава, за неприятелски настроено или не. Азъ, за себѣ си, ще се огранича да кажа само, че, ако една държава се стрѣми и има за главна цѣлъ да махне държавний глава на друга една държава, то това е неприятелско дѣйствие, неприятелска постѫпка par exelance; не може да бѫде по-неприятелски настроена държава. Ето защо азъ минавамъ, г-да сѫдии, първия елементъ на прѣстѫплението, считамъ го като доказателство сѫществующе, и пристѫпвамъ къмъ втория: — »споразумѣние и сплѣтни.« Въпроса за сѫществуванието на факта, който да доказва тоя елементъ, слѣдва отъ разрѣшението на другитѣ два. Ако ний достатъчно се убѣдимъ въ сѫществуванието на неприятелски настроена държава, и, второ, ако има водени съ тази държава, и нейнитѣ агенти споразумѣние, то тия споразумѣния ний ще ги нарѣчемъ съ думитѣ на закона: »споразумѣние и сплѣти,« и ще считаме, че втория елементъ на прѣстѫплението е доказанъ и сѫществува.

Третий елементъ е споразумѣние и сплѣтни да *сѫ водени съ тази неприятелски настроена държава, или нейнитѣ агенти.* Отъ въпроситѣ, които давахъ на посѫдимитѣ, вий, г-да сѫдии. сте забѣлѣзали, че азъ се стрѣмяхъ да узная, съ кои именно институти на русската държава сѫ водени *сплѣтни и споразумѣния,* и да ли ние можешъ да считаме, че тия сплѣтни и споразумѣния сѫ водени съ държавата и нейнитѣ агенти. Като на фактъ, който изобличава подсѫдимитѣ въ извършвание не прѣстѫплението, и специално, — който оказва на сѫществуванието на този елементъ, азъ се силавамъ на собственния дневникъ на Миларова. Самъ той казва въ него: — »*Азъ се обвързахъ прѣдъ Руссия.*« — Съ какво? — »*Да лиша отъ живота господаря на България.*« Сега когато той самъ говори, то е съвършенно излишно да доказвамъ по-нататъкъ, водени ли сѫ прѣговори съ тази държава или не. Но г-да защитницитѣ на подсѫдимитѣ ще бѫдатъ непрѣменно скептици. Непрѣменно тѣ ще искатъ да докажатъ, че само едната забѣлѣжка въ дневника на подсѫдимия Миларовъ, че той тържественно сѫ е обвързалъ прѣдъ Руссия, е недостатъчна да се счита, че той дѣйствително е водилъ съ тая държава — Руссия—споразумѣния и сплѣтни. Въ такъвъ случай, когато не бихте се съгласили

да считате за доказана една такава твърдѣ очевидна часть отъ факта за прѣтжплението, азъ ще намѣра и на друго мѣсто други подобни очевидности, които ще потвърдятъ още по-вече това, което поддържамъ и на което настоявамъ.

Подсждимия Миларовъ не отказа, че като шефъ на партията, тѣ иматъ Д. Цанкова. Не ще съмнѣние, че членоветѣ на една партия, като Миларова, не смѣятъ да правятъ никакви работи безъ знанието на своя шефъ; работи такива, които могжтъ да компромитиратъ партията. А какво знаемъ ний за Д. Цанкова? Не знаемъ ли ний неговото поведение въ Руссия? — Не знаемъ ли ний, че Д. Цанковъ много пжти сж е прѣдставялъ на русский държавенъ глава, съ когото е водилъ прѣговори, водилъ е сплѣтни противъ България? Ако шефа на партията прави това и членоветѣ на тая партия го поддържатъ въ всичко, което той върши, азъ мисля, че отговорностьта за това пада и върху шефа, и върху всички, които работятъ въ интереса на тази партия, които поддържатъ шефа ѝ. Ний трѣбва да направимъ само една малка разлика. Биватъ членове такива, на които ако и да не съчувствуватъ на сжществующия режимъ, когато е въпросъ за извѣстно прѣстжпление, не можемъ да укажемъ като на такива, които непрѣменно сж участвували въ него. Само за това, че не съчуствуватъ на режима. Ний имаме като членове на партията Цанковистка нѣкои и други привърженни лица, които проживѣватъ въ България; обаче, не можемъ никого отъ тѣхъ да притѣглимъ подъ отговорность за прѣстжпно дѣяние извършено отъ тѣхния шефъ. Иска се всѣкой единъ отъ тия членове да е извършилъ нѣщо дѣйствително прѣстжпно. Ако азъ указвамъ на С. Миларова като на отговоренъ заедно съ неговия шефъ, то е за това, че азъ се основавамъ и указвамъ на факти, и защото самъ подсждимия не отказва, че той е правилъ заговоръ съ цѣль да се постигнатъ извѣстни стрѣмления на тази партия, шефътъ на която води прѣговори, споразумѣния и сплѣтни, лично съ държавъий глава на неприятелски настроена къмъ страната ни държава. Има и други данни, изобличающи подсждимия, които сж записани така сжщо въ неговий дневникъ. Подсждимия не отрича, че той е водилъ прѣписка, за достигането цѣльта на партията, съ нѣкого си графа. Въ показанията му на прѣдварителното слѣдствие се намира и името на този графъ — именно Игна-

тиевъ. Подсждимия въ сждебното дирение не расчепка, не каза това. Закона не ни дава право да четемъ протоколитѣ, които съдържатъ показанията на подсждимия на прѣдварителното слѣдствие, и азъ не искамъ да се домогвамъ да констатирамъ по такъвъ начинъ това на сждебното слѣдствие. Азъ мисля, че това констатирвание бѣше даже излишно. Отъ това, че подсждимия е водилъ споразумѣния, корреспонденция, сношавалъ се съ нѣкой си графъ, интересътъ за насъ е да знаемъ, състоялъ ли е този графъ на служба или не. И то е за да констатираме чисто и просто една вънкашность на въпроса; това е за да се докаже, че е водилъ споразумѣния и сплѣтни съ агентитѣ на тази държава — Руссия. Не се съмнявамъ, че г-да защитницитѣ ще излѣзатъ да искатъ да опровергаватъ такова едно мое мнѣние, да искатъ да доказватъ, че той — подсждимия Св. Миларовъ — е водилъ споразумѣния и сплѣтни, но съ частни лица. Въ такъвъ случай нека зададемъ другъ въпросъ: когато намъ е необходимо да посочимъ до колко подсждимия е поддържалъ сношение съ чуждо правителство, то съ кого трѣбва да признаемъ, че подсждимия сж е сношавалъ, за да се поддържа едно такова обвинение противъ него? Съ правителството? Правителството е относително понятие. То не е нѣкоя личность, за да се водятъ съ него прѣговори. Иска се нѣкой да прѣдставлява това правителство. Защото правителство само по себе си не е лице. Всичко, което може да се каже за него, е, че е юридическо лице, а юредическото лице се прѣдставлява отъ индивидуми, отъ конкретни лица. О! г-да сждии, много би търсили ний да константираме, че подсждимия Св. Миларовъ сж е прѣдставялъ, да кажемъ, — на министра на външнитѣ дѣла или на министра на вжтрѣшнитѣ дѣла. Даже въ такъвъ случай, когато би се признало, че той е влизалъ въ сношение съ министра на вжтрѣшнитѣ дѣла, то това още нѣма да бжде споразумѣние и сплѣтни съ чужди държави. Защото министра на вътрѣшнитѣ дѣла има свои особенни работи, не се занимава съ политика, а за това ще трѣбва лично да сж е прѣдставялъ на министра на външнитѣ дѣла. Слѣдователно, ще искаме щото непрѣменно Гирсъ да е приемалъ подсждимия Св. Миларовъ. Но това е вечъ работа на Гирса. Въ съображение е на Гирса какъ да глѣда на Миларова, да цѣни или не значението му, да го приема или не. Всичко това е работа на Гирса. За насъ важенъ

е въпроса до толковъ, до колкото можемъ да признаемъ, че споразумѣния сѫ водени съ правителството или неговитѣ агенти. На тоя въпросъ моя отговоръ е утвърдителенъ. Но, вий г-да сѫдии, въ случай че не бихте могле да приемете това мое мнѣние, и поискате по̀-голѣмо доказателство, че дѣйствително сѫ водени съ неприятелски настроеното къмъ насъ русско правителство споразумѣния, вий можете да направите и други разсѫждания, които ще ви доведѫтъ пакъ до сѫщото мое заключение. Ако нѣма никакъвъ такъвъ *субектъ*, който да се казва *правителство*, то не ще съмнѣние, че правителството се улицетворява отъ лица, отъ които се прѣдставлява и съ които могѫтъ да се водятъ споразумѣния официялно и не официялно. Азъ мисля, че ний имаме фактъ, имаме елементитѣ на прѣстѫплението когато е доказано, че прѣговоритѣ сѫ водени съ графа Игнатиева или нему подобни. Домогванието, че той — графъ Игнатиевъ — не е завземалъ официално положение, и че, като не е официално лице, прѣговоритѣ и споразумѣнията сѫ водени съ не официално, съ частно лице, и не сѫ прѣстѫпни, — това домогвание на подсѫдимия Св. Миларовъ не е въ състояние да ни убѣди въ противното. Да, г-да сѫдии, такова едно домогвание ний могли бѣхме да го глѣдаме като правдоподобно когото се касае до споразумѣния и сплѣтни съ всички други правителства, но не и съ русското. Не е да не знаемъ, че въ Руссия нѣма двѣ политики, още повече, че частни лица не могѫтъ да водятъ политика. Всѣкога, когато, тамъ нѣкой прави това, то той, макаръ и частно лице, всичко каквото върши, върши го съ знанието и одобрѣнието на самото правителство. Сѫщото ще възразя и върху разсѫжденията на подсѫдимия, че, ако сѫ правени сношения, то тѣ сѫ правени съ Славянското Благотворително Общество, а никакъ не и съ официалното русско правителство; а така сѫщо — дѣто той ни каза да глѣдаме на това общество като на частно, не официално, дѣйствията на което не задължаватъ никакъ русското правителство, и че, слѣдователно, споразумѣнията водени съ него не съставляватъ прѣстѫпление. Обаче на запитванието, самъ подсѫдимия призна, че Славянското Благотворително Общество сѫществува на основание извѣстенъ височайши указъ, съ когото неговото сѫществувание е санкционирано. А нашето свѣдение, като интелегентни хора, е, че Славянското Благотворително Общество постига цѣлитѣ на русското правител-

ство по начинъ такъвъ, по какъвто самото правителство не е въ състояние да ги постигне.

Не отдавна бѣше обнародванъ въ единъ отъ мѣстнитѣ вѣстници секретенъ документъ, отъ който се вижда, че руското правителство отпуща своитѣ конфиденциални срѣдства за постигание политическитѣ си цѣли, чрѣзъ това благотворително общество. Ний и безъ тия документи знаемъ това. Слѣдователно, ний не можемъ да се държимъ въ тоя случай тъй строго въ буквата на закона, и да търсимъ споразумѣния водени съ официални лица, направо официално съ държавата, защото подобно нѣщо не е възможно, защото емигранти хора не могжтъ да правятъ такива сношения, такива споразумѣния официално не ставатъ съ частни лица. Ний не можемъ, слѣдователно, да считаме, че, когато подсждимия е водилъ споразумѣния съ лица, каквито сж графа и другитѣ членове на Славянското Благотворително Общество, то тия му постжпки не могжтъ да съставляватъ прѣстжпление. Както не единъ пжтъ съмъ ималъ случай да забѣлѣжа на сждебното слѣдствие, не всѣкога закона може да бжде тулкуванъ еднакво буквално, че трѣбва да търсимъ въ него цѣльта, която си е задалъ законодателя при постжпванието му. Буквално тълкувание се иска само въ единъ случай: когато закона прѣдставлява такива неясности, които никакъ иначе не можемъ да избѣгнемъ освѣнъ само посрѣдствомъ граммaтическитѣ правила. Вънъ отъ този случай, нѣма подобенъ, дѣто бихме могли да се задържимъ за буквата на закона, и да искаме буквалното испълнение на неговитѣ прѣдписания, безъ да рискуваме да го нарушимъ. Наша обязанность е да разбираме по-напрѣдъ цѣльта, която си е далъ законодателя, а цѣльта е, че той наказва онѣзи, които влизатъ въ споразумѣние съ иностранни държави, безъ да е указано дѣ, съ кои лица и учрѣждения на извѣстна държава трѣбва да сж водени споразумѣнията, за да прѣдизвикатъ тѣхнитѣ неприятелски постжпки.

Азъ нѣма да настоявамъ по-вече на това, защото стоя прѣдъ сждии, които живѣятъ въ страната, знаятъ нейното положение, знаятъ историческия ходъ на обстоятелствата, които тя е прѣкарала; които знаятъ, слѣдователно, подробно всичкитѣ ни отношения съ Руссия, и които сж достатъчно подготвени за да разбержтъ, да ли е имало споразумѣния

съ чужда държава или не, съ нейнитѣ агенти или не. Ако, г-да сѫдии, на доводитѣ ми, които азъ направихъ до тукъ, може да се направятъ възражения, то азъ пристѫпямъ къмъ указание на другъ единъ фактъ, по отношение на когото никакви спорове не могѫтъ да бѫдѫтъ. За васъ е извѣстно отъ обвинителния актъ, констатира се на сѫдебното слѣдствие отъ самопризнанието на подсѫдимия, че той прѣзъ 1887—1888 год., когато е билъ въ Румѫния, е издавалъ български революционни вѣстници съ срѣдства на русското правителство; при това той не се посвѣни да каже, че тия срѣдства сѫ отпущани отъ русский дипломатически агентъ въ Букурещъ Хитрово. Като каза това подсѫдимия, азъ мисля, че той смѣташе, какво тази му постѫпка не може да се счита за прѣстѫпление. Ако дѣйствлтелно подсѫдимия така разбира постѫпката си, той е направилъ голѣма погрѣшка, защото за издаванието на тия вѣстници, подсѫдимия подлѣжи на наказание, прѣдвидено въ 66 членъ отъ Оттоманский Наказателенъ Законъ. Може-би да ми се възрази, че издаванието на тия вѣстници не може да съставлява друго прѣстѫпление, освѣнъ прѣстѫпление по печата, което подпада подъ принципъ, съвършенно не подходящъ на оня отъ общеуглавната теория. Този възглѣдъ ще бѫде погрѣшенъ, защото печатара, или неговото общество, заедно съ прѣстѫплението по печата могѫтъ да сторятъ и друго едно прѣстѫпление, именно прѣстѫпление политическо. Чл. 66 отъ Оттоманский Наказателенъ Законъ говори слѣдующето:

«Който непосрѣдственно подбужда жителитѣ да вършатъ злодѣянията и прѣстѫпленията, показани въ този отдѣлъ, било чрѣзъ говорение по площадъ, по улицитѣ или по мѣста, гдѣто се събиратъ хора, било като залѣпя плакарди или пръска печатани листове, наказва се като сѫщъ дѣецъ на тѣзи злодѣяния. — Обаче, ако се не появи никакво дѣйствитетно слѣдствие отъ горѣрѣченитѣ подбуждения, наказва се съ вѣчно заточение».

Елементитѣ на прѣстѫплението прѣдвидено въ 66 членъ на този законъ сѫ слѣдующитѣ: иска се първо, щото да се е говорило по площадитѣ, по улицитѣ, да сѫ се пръскали брошурки и плакарди, или да сѫ се издавали вѣстници. Второ тия вѣстници, плакарди, рѣчи и пр. да съдържатъ подбуждание населението къмъ открито въстание противъ властьта

Ето два елемента за прѣстжпление. Признаете ли вий, че подсждимия е издавалъ вѣстници въ Румжния — отъ една страна, — че тия вѣстници сж се издавали съ цѣль да възбудятъ населението противъ законноустановенитѣ власти въ страната — отъ друга страна, то прѣстжпление сжществува и тогава прѣдвиденото въ закона наказание трѣбва да се наложи на подсждимия.

Г-да сждии! Може да ми се възрази, че съвършенно ново прѣстжпление стоварвамъ на подсждимия, непомѣстено въ обвинителния актъ. Признавамъ. Въ обвинителния актъ сж направени нѣкои и други опущения по исключителната причина, че сж е бързало съ даването край на това дѣло, което се протака отъ толковà дълго врѣме. Самъ азъ не съмъ ималъ достатъчно дълго врѣме, за да изуча добрѣ дѣлото и да предвидя всичкитѣ санкции на закона. Членъ 716 отъ Военно-Сждебний законъ ми дава право да допълнямъ при обвинителната си рѣчъ takivato опущения, станали въ обвинителния актъ; само че закона прѣдвижда едно условие за това. Този членъ 716 говори: «Ако при сждебното дирение се открие прѣстжпно дѣяние, което не е прѣдвидено въ обвинителния актъ и което влѣче за виновния по-тѣжко наказание отъ прѣдвиденото въ този актъ дѣяние, то сждътъ, безъ да постанови присжда, врѫща дѣлото за допълнително прѣдварително дирение, ако това се окаже нуждно, и за съставяние новъ обвинителенъ актъ на общо основание съ излагание всички прѣстжпни дѣяния на подсждимия.

Забѣлѣжка. За всичко открито при подобни случаи въ сжда, военния прокуроръ съобщава на военния началникъ за зависяще отъ негова страна законно распорѣждание«.

И така, законътъ дава право да се приписва на единъ подсждимъ отдѣлно обвинение, при едно условие: ако това прѣстжпление влѣче по закона по-слабо наказание отъ онова, което е прѣдвидено за прѣстжплението, спомѣнжто въ обвинителния актъ.

Г-да сждии! Спорѣдъ точната смисълъ на закона, азъ не бихъ ималъ право да стоварямъ на подсждимия ново обвинение само, ако това обвинение влѣче по строго наказание. Но веднжжъ по отношение на Св. Миларова е прѣдвидено прѣстжпление, за което се полага смъртно наказание, не ще сѫмнѣние, че за всѣко друго обвинение, произтекающе отъ

обвинителния актъ, може да се спомѣне въ обвинителната рѣчь наказанието, прѣдвидено за него отъ закона, ако то не е по-тѣжко отъ смъртното. Ето защо азъ въ обвинителната си рѣчь ще спомѣна за наказанието на едно прѣстжпление, което се констатира на сждебното слѣдствие, за което се говори въ обвинителния актъ, но за което въ послѣдния е пропуснато да се отбѣлѣжи съотвѣтствующия членъ на закона. И така, съ издаванието на тия вѣстници въ Ромжния, само за това, че тѣзи вѣстници сж имали съдържание да възбудятъ населението противъ законноустановеннитѣ власти, — а това е достатъчно констатирано — на подсждимий трѣбва да се наложи наказанието, прѣдвидено въ чл. 66 отъ Нак. Законъ. Обаче, заедно съ това прѣстжпление, Св. Миларовъ прави едноврѣменно втори пжтъ прѣстжплението наказуемо по чл. 49 отъ Отом. Нак. Законъ, който е прѣдвиденъ вече въ обвинителния актъ. Разликата се състои въ това, че въ обвинителния актъ сж посочени и други основания за примѣнението му отъ ония, които ще посоча сега. Излиза, че едно и сжщо прѣстжпление е извършено два пжти. Съ издаванието на вѣстницитѣ, подсждимий е виновенъ по чл. 66; но съ това, че той е получвалъ срѣдства за издаванието на тия вѣстници — което самъ признава — отъ дипломатический прѣдставителъ на Русия, а именно Хитрово — той е влизалъ въ споразумѣние и сплѣтни съ агентинъ на чужда държава, за да подбужда населението противъ законноустановеннитѣ власти, или за да улѣснява неприятелскитѣ постжпки на чужда държава спрямо страната ни. Ето защо прѣстжплението, което се прѣдвижда въ чл. 49, е извършено отъ подсждимия нѣколко пжти. Той сж е обвързалъ прѣдъ Руссия да дѣйствува съ нейна помощъ и срѣдства противъ независимостьта на страната; влизалъ е съ тази държава въ сплѣтни и споразумѣния съ сжщата цѣль чрѣзъ разни официални и неофициални лица, членове на «Славянското Благотворително Общество» и пр. Другъ пжтъ пъкъ е издавалъ вѣстници, за които е получавалъ срѣдства отъ агентинъ на сжщата държава, съ цѣль да улѣснява неприятелскитѣ ѝ постжпки, като подбужда населението въ страната ни на възстание.

Г-да сждии! при изложение на моето обвинение, твърдѣ е възможно, че азъ ще пропусна нѣкои и други обстоятелства които, може би- [illegible] обвинението противъ подсждим-

митѣ; а може да пропусна и таквва, които говорятъ въ тѣхна полза. Въ една рѣчъ не може да се чака, да бжде прѣдвидено всичко по такова едно громадно дѣло. Може да стане дѣйствително опущение; но азъ мисля, че ще имамъ случай да направя върху рѣчитѣ на г-да защитницитѣ възражения и тогава ще се постарая да събера всичко, което може да бжде пропустнато. Азъ ще покажа и всичкитѣ ония домогвания, които противопоставятъ подсждимитѣ срѣщу обвинението и съ които тѣ се старятъ да докажатъ, че фактитѣ, които ги изобличаватъ, не сж се състояли, или че законитѣ не считатъ за прѣстжпни ония дѣйствия, които обвинителния актъ счита за таквва. Азъ ще направя това, за да не се мисли, че моето обвинение почива на основи илюзоарни, а да бжде то основано дѣствително на факти и на закона и само по тоя начинъ да могж да подѣйствувамъ на вашитѣ убѣждения, за да се съгласите съ мене, — иначе, азъ ще рискувамъ да говоря по обвинения, които противната страна счита за опровергнжти. Отъ въпроситѣ, задавани отъ страна на защитницитѣ, азъ забѣлѣжихъ, че се бие на обстоятелства, доста дрѣбни, които най-малко можатъ да опровергаватъ обвинението. Такива обстоятелства, такива противорѣчия между показанията на нѣкои свидѣтели, азъ съмъ пропусналъ, не съмъ ги отбѣлѣжилъ, защото не съмъ ги считалъ за горѣ-долу сериозна аргументация. Но ако съ тѣхъ г-да защитницитѣ би се борили сериозно, тогава азъ ще ги забѣлѣжа въ възраженията си, които мисля да направя, и ще се постарая, до колкото силитѣ ми позволятъ, да ги анализирамъ. Азъ направихъ тази забѣлѣжка, защото туко-що бѣхъ пропустналъ друго едно обстоятелство, по отношение на подсждимий Миларовъ. Това обстоятелство е, че когато тѣ сж заговаряли въ Одесса противъ живота на Н. Ц. Височество; когато сж съставляли планътъ за това, приели съотвѣтствующата клѣтва, снабдили се съ ками и револвери, — тѣ сж считали за послѣденъ свой дългъ да прѣдставятъ своя планъ на утвърждение отъ *агитъ,* на одобрѣние отъ *ильмицитъ,* на одобрѣние отъ *Петербургъ.* Попитанъ подсждимий Миларовъ, да каже какво разбира подъ тѣзи думи, той обясни единъ пжть, че е разбиралъ Аристова, другъ пжть, че е славянското благотворително общество, трети пжтъ, че е разбиралъ Д. Цанкова. Спорѣдъ мене, всичкитѣ тия лица сж едно; това сж прѣдставителитѣ на русското правителство, кои-

то трѣбва да одобрѣватъ плана на лицата, които заговарятъ противъ сѫществующий държавенъ строй у насъ. Не е, г-да сѫдии, Руссия отъ оння държави, която би се оставила на произвола на частни лица да дѣйствуватъ въ неенъ интересъ, както въ политическо и въ всѣко друго отношение. Русското правителсто има строга политическа программа, за испълнението на която тя счита, че има достойни лица. И ако нѣкой се покаже, че иска да дѣйствува въ границитѣ на тая программа, то той се подхвърга на строгъ контролъ. Този контролъ сѫ почуствували и подсѫдимитѣ, когато се помислили, че трѣбва да се прѣдстави тѣхния планъ на одобрѣние отъ *отъ горѣ*. Обстоятелството, за което спомѣнувамъ, сѫ е състояло, защото въ врѣмето, когато е станалъ заговорътъ, е рѣшено да се испрати въ Петербургъ нѣкой си Мусевичъ, тоже емигрантинъ, да прѣдстави плана на одобрѣние. Забѣлѣзано е, че никакви срѣдства не сѫ могли да бѫдѫтъ отпуснати. безъ одобрѣнието на тоя планъ. Друго едно обстоятелство има още, че когато се върналъ Мусевичъ съ радостното извѣстие, че плана е одобрѣнъ и пари отпуснати, то заговорницитѣ останали смаяни отъ една забѣлѣжка на Мусевича. Тѣмъ се твърдѣ не харесало че отъ Петербургъ били отпуснати пари като отъ частно лице. Казано било да се отпуснатъ пари, но не като отъ официялно учрѣждение, а като отъ частно лице. Миларовъ се разочеровалъ, когато чулъ, че не му се отпущатъ пари по официаленъ рѣдъ. Той е почуствувалъ всичката шаткостъ на почвата, на която стои, той е видѣлъ че тука се прѣслѣдватъ голѣми цѣли, но по секретенъ начинъ, по единъ подземенъ пѫтъ. Той е видѣлъ направлението, което взима неговата дѣятелностъ; той е видѣлъ, че това не е до тамъ честно и патриотично; че хората се гнусятъ отъ него; че русското правителство не излиза съ отворени очи да го праща да убива князь Фердинанда, и че то, като желае отстранението на господаря, желае да постигне тази цѣль съвършенно *околнимъ путьомъ*, чрѣзъ убийци, чрѣзъ прѣдатели, измѣнници. Ако Миларовъ бѣше човѣкъ, който да изучава ситуациитѣ; ако Миларовъ бѣше поставилъ на *умъ и разумъ* още единъ въпросъ и го попиташе: съгласенъ ли си да получишъ пари, за да отидешъ съ тѣхъ да убивашъ избранника на Българский народъ»; ако бѣше си поставилъ и другъ въпросъ за начина на това убийство, — то азъ съмъ убѣденъ, че кол-

...тическо чувство е останало у Миларова, то ...то щѣше та подиктува на лаичо съвър... да му разясни, че това е подзе...а, прѣдателство. Но, г-да, голѣми... една фаталность, и фаталность ...не приематъ, но която обикновен...приеме, колкото и да бѫде той скеп...чини чисто необясними. Когато тѣ...ясняваме, ний считаме, че има една ...която е опрѣдѣлила отъ напрѣдъ сѫд...го е прѣдначъртала пѫтътъ на вселен... Миларовъ да стане заговорщикъ, да ста...ие на чужди цѣли. И Миларовъ, съ всич...атриотизмъ; съ всичката си трезвенность, ...ѣлъ въ интереса на страната, е станалъ ...ито не веднѫжъ сѫ му създавали тъмни ...ѣние.

... г-да сѫдии, че Миларовъ се обвинява въ 4 ... считамъ, че съмъ се произнесълъ вече по ...трана на двѣтѣ отъ тѣхъ. Сега ми оставатъ ...вѣ други прѣстѫпления: 1) съставяние на за...въ особата на Н. Ц. Височество и 2) участието ...ра противъ м-ра прѣдсѣдателя г-на Стамболова. ...мъ и тукъ да намѣримъ фактитѣ, които изобли...сѫдимия, ний ще трѣбва да се подпомогнемъ така ... самия законъ. Чл. 2-й, прѣдвиденъ въ обвин. актъ, ...на за прѣстѫпнитѣ дѣяния противъ особата на Не... Височество Князътъ, гласи: (чете) «за извършвание ...готовителни дѣйствия съ цѣлъ за лишавание отъ жи... Негово Ц. Височество Князътъ, но не испълнени по при... независящи отъ виновнитѣ, послѣднитѣ се наказватъ ...атворъ въ окови отъ три до десетъ години». Чл. 3-й пъкъ ...си: (чете) «ако указаното въ чл. 2-й злодѣяние е извършено ... прѣдварително съставено за тъзи цѣль съзаклятие или ...заговоръ отъ нѣколко лица въ качество на съучастници или ...съзаклятници, — всичкитѣ тия лица се наказватъ съ затворъ ...въ окови и отъ петъ до петнадесетъ години».

Вторий членъ, когото азъ по-напрѣдъ прочетохъ, съдър...жа слѣдующитѣ елементи: искатъ се *приготовителни дѣйствия, ...сочени за лишавание отъ живот Н. Ц. Височество,* а вторий

пила, за да счупи кофаря и пр.. Ако тѣ приобрѣтятъ всичтѣзи работи, се счита да сѫ направени приготовления за вршаване на прѣстѫплението. Когато прѣстѫплението е отъ углаженъ характеръ, то и тѣзи проготовителни дѣйствия не считатъ за наказуеми. Субекта има достатъчно врѣме, да размисли или да се откаже отъ него; той не е сторилъ никому никакво зло. Слѣдователно, за да накажемъ едно злата воля на което не сѫ е още реализирала, законоля счита за излишна работа. Обаче, въ политическитѣ прѣления приготовителнитѣ дѣйствия съставляватъ прѣстѫпе и се наказватъ. Достаточно е само да има родена ми и да се направятъ приготовителни дѣйствия, за да се ои прѣстѫплението такова, каквото иска 2-й членъ отъ на за прѣстѫпленията противъ особата на Негово Царско чество. Ний ще видимъ кога му дойде рѣда, че, при извни условия, самото намѣрение за извършвание на едно тѫпление, което има за цѣль да достигне измѣнението държавния строй, безъ да сѫ извършени приготовителни твия, съставлява вече прѣстѫпление. Но чл. 2 съдържа ебе си едно исключение, тамъ се иска не семо намѣреа и установявание приготовителни дѣйствия, планъ за ігание прѣстѫплението. Трѣбва да отбѣлѣжимъ тукъ двата нти, които сѫ необходими за прѣстѫплението: заговоръ тановляване на дѣйствията, които ще трѣбва да се изіжтъ за да стане възможно реализирането на прѣстѫпето. Слѣдователно, чл. 2 не счита за прѣстѫпление загопротивъ живото на Господаря, когато този заговоръ не лѣдванъ отъ приготовителни дѣйствия или когато прѣлението е не испълнено за това, че сѫ побъркали принезависящи отъ волята на прѣстѫпника, за да се извър. приготовителнитѣ дѣйствия. Съ други думи — когато приготовителни дѣйствия не сѫ получили едно начало еализиране по волята на виновника, на прѣстѫпника, тѫпление не сѫществува. Обаче, когато прѣстѫпника изи нѣщо по-вече отъ приготовителни дѣйствия, то момента рѣстѫплението въ тоя случай се нарича на юридически, покушение. Ако то бѫде извършено, т. е. ако има поние, то наказанието му е прѣдвидено въ другъ членъ на. Какво нѣщо е покушение, трѣбвали да считаме дѣйо на подсѫдимия Миларовъ не само за приготовително

дѣйствие, но и за покушение против особата на Господаря, това ще кажа тогасъ, когато ще бѫде необходимо да говоря по санкцията на закона. Сега ще се огранича само да прочетѫ закона, за да видимъ кои сѫ елементитѣ на това прѣстѫпление, та спорѣдъ тѣхъ, да видимъ имаме ли достатъчно факти на лице, и тогасъ ще търсимъ даннитѣ, които подкрѣпятъ тѣзи факти. Чл. 1 отъ закона за прѣстѫпленията противъ особата на Негово Царско Височество Княза говори: (Чете) «За прѣдумишленно или умишленно лишавание отъ живота Н. В. Князътъ, или за покушение на такова злодѣяние, — виновнитѣ въ това, както главнитѣ дѣйци, така и съучастницитѣ, наказватъ се съ смъртъ».

И така, господа сѫдии, по отношение на подсѫдимий, Миларовъ, може да се говори, че е съставлявалъ заговоръ противъ особата на Негово Царско Височество, и че този заговоръ е послѣдванъ съ нѣщо по-вече отъ приготовителни дѣйствия, а когато дойде рѣдъ да примѣнимъ правилното тълкувание на 1, 2 и 3 чл. отъ закона, тогава ще видимъ до колко подхождатъ надъ тѣхъ дѣянията на подсѫдимия. Азъ прочетохъ чл. 3 и не казахъ нищо по него, изоставихъ го нарочно, защото за него трѣбваше да стане послѣ дума. Той съдържа особенно наказание, примѣнимо въ случай, когато лишаванието отъ живота на Господаря е намислено отъ нѣколко лица, а не отъ едно. Въ заговора, за който е дума, вий видите, че взематъ участие още трима другари на Миларова; така щото, къмъ прѣстѫплението, извършено отъ тѣхъ, е примѣнимъ и този законъ. На въпроса, състоялъ ли сѫ е заговора и отъ кого — мисля че не може да бѫде споръ понататъкъ — отговора е утвърдителенъ. На втория въпросъ, да ли сѫ се установявали приготовителни дѣйствия, отговора е тоже утвърдителенъ. Слѣдователно, азъ считамъ, че и приготовителни дѣйствия сѫ установени въ врѣме на самия заговоръ: това е планътъ на заговора. За да има заговоръ, както е опрѣдѣлено отъ законитѣ. достаточно е да е имало отъ една страна прѣдложение, за испълнението на извѣстно намѣрение и отъ друга страна приемание или акспетация, както казватъ тѣхнически французитѣ. Заговарятъ четирма души: единъ прави прѣдложение, а всички други се съгласяватъ. Ето всичко, което е достатъчно за да се счита, че прѣстѫплението заговоръ сѫ е състояло. По този начинъ плана, който е направенъ, не влиза

въ елементитѣ необходими за заговорътъ; ако той се е състоялъ, ако неговата наличность е доказана, то той ще съставлява втория необходимъ елементъ за прѣстжплението прѣдвидено въ чл. 2. Ето, че самото дѣйствие на подсждимитѣ въ Одесса, които сж го признали до тукъ — за тѣхното събирание на едно мѣсто, за прѣдложението за заговоръ, приемание клѣтва и установляването на плана, — е достатъчно да изобличи и тримата подсждими въ прѣстжплението, указано въ чл. 2. Ний ще видимъ по-нататъкъ, че никакво значение нѣма за това прѣстжпление домогванието на подсждимия, че той сж е отказалъ отъ намѣрението си да приведе заговора въ испълнение и че не му е побъркано отъ обстоятелства не зависящи отъ неговата воля. Но нека кажа и за това нѣколко думи, тъй като то ще играе извѣстна роль. Дневника, г-да, свидѣтелствува, както и нѣкои факти, необходими за обвинението, че подсждимия търсилъ случай да влѣзе въ България и че той обмислювалъ на дълго и широко всѣкакви причини, които би могли да му побъркатъ на това влизание. Нему е прѣдстояло да даде прошение, за да му се позволи идванието въ България: но той като е знаялъ, че властитѣ знаятъ Миларова отдавна, знаятъ на какво е способенъ той, и че може би отъ тѣзи съображения да не му позволятъ, той сж е приготвилъ да употрѣби всѣкакви срѣдства само и само да сполучи. Той пише, че ще се прѣстори на вѣренъ подданникъ на Господаря и даже, въ случай нужда, ще вика да живѣе и пр. Скроява отъ рано всевъзможни подлости за тази цѣль. И защо е било необходимо всичко това? Не ще съмнѣние, че единъ човѣкъ, който твърдо сж е рѣшилъ да извърши извѣстно прѣстжпление той ще се счита твърдѣ недостатъчно разуменъ, ако не прѣдвиди всички послѣдствия на това прѣстжпление или всички обстоятелства, които би могли да му попрѣчатъ. Ето защо той обсжжда всичкото врѣме на дълго и широко всички подобни случаи, вмѣсто да даде просторъ на г-нъ *умъ и разумъ* да го посъвѣтва друго нѣщо, да каже на *Лапча* въ момента на колебанието, въ момента на борбата му съ почтенния тоя Господинъ, че пжтя, който е уловилъ, е не вѣренъ. Вмѣсто това, той търси и е намѣрилъ оправдание на своитѣ сегашни дѣйствия, прѣдвижда бждащитѣ, обсжжда тѣхъ, както и онѣзи прѣпятствия, които ще му

... този начинъ идва до момента за ... изпълнение и чакъ тогазъ можалъ ... разятъ заговоръ, планъ, бомби, какъ ... но колко е мжчно да се убие, как- ... , които не могжтъ никакъ да се прѣдви- ... да побъркатъ на едно таквозъ страш-

... показана при рѣшението на подсждимия, ... по единъ най-категорически начинъ. Да ... нието на подсждимия за неговото раскаяние, ... срещнемъ въ живота на човѣка и такива мо- ... той, безъ всѣкакви причини, е въ състояние да ... извърши съзнателно установени, съвършенно ... създадени пакъ отъ него, планове, особенно при ... каквито рисува дневника. Ето защо не може да ... прѣдъ насъ констатиранъ факта, че подсждимия самъ ... отказалъ отъ извършванието на прѣстжплението, нито ... подсждимия ще бжде въ състояние да ни увѣри въ това на ... когато сжществуватъ факти, доказваюшци противното. ... виждаме, че подсждимия на два пжти е ходилъ на Плов- ... станция съ намѣрение да чака Господаря и да при- ... заговора въ испълнение. «Първий пжть, — казва подсж- ..., — не гръмнахъ, защото не дрързнахъ». Нѣмаме особен- ни причини да мислимъ, че той не е испълнилъ заговора за ..., че той се отказалъ самъ, но отъ второто му опитвание за испълнение заговора, на 8 Юний, и отъ гръмванието на револвера въ джеба му, ний виждаме, че е направено нѣщо по вече и отъ приготвителни дѣйствия, които не сж спрѣни отъ волята на подсждимия. Прѣдъ насъ се явява съвършенно констатирано, че тия дѣйствия сж спрѣни по независящи отъ волята на подсждимия обстоятелства. Защото да мислимъ инакъ, би трѣбвало да имаме сериозни причини, за да вѣрваме на до- могванието на Миларова,—домогвание, което безъ това е чисто илюзоарно. Не можемъ ний да се съгласимъ съ едно такъво домогвание безъ особенни причини, когато знаемъ твърдото му рѣшение и строгото му постжпвание по извѣстенъ обмис- ленъ планъ до самия моментъ на прѣстжплението. Не можемъ да се съгласимъ, че именно въ този моментъ сж е отказалъ отъ намѣрението си и че е нѣмалъ възможностъ другояче да се отървe отъ К. Попова освѣнъ да отиде въ нуждника, тамъ

да гръмне съ револвера въ джоба си, да прѣдизвика арестуванието си, та така да стане явно и за Конст. Поповъ, че е невъзможно вече да се извърши прѣстжплението. Излиза, че Поповъ е такава сила, която непоколебимо го е карала да посѣгне на убийство, че той е трѣбвало да създаде обстоятелства, съ които да се попрѣчи на тази сила. Просто смѣшно нѣщо, г-да, когато Миларовъ се рекомандова за човѣкъ, който може да се влияе до толкова отъ присжтствието на Попова. «Ний се, казва, рѣшихме на убийство и въ единъ пунктъ на нашия заговоръ бѣше казано, че който не постоянствува до край да се испълни заговора, ще бжде лишенъ отъ живота си, ще се самоубие самъ, или може да бжде убитъ отъ другаритѣ си. Азъ, казва той, се отказахъ, но трѣбваше да избѣгамъ влиянието на Конст. Попова». Но ний пъкъ трѣбва да сме твърдѣ лѣгковѣрни, за да приемемъ това твърдѣние отъ страна на подсждимия. Миларовъ нѣмалъ възможностъ да избѣгне извършванието на прѣстжплението до гарата. Той идва на гарата. Защо? «Защото подирѣ ми, казва, идѣше Конст. Поповъ, който може да ме лиши отъ живота, ако измѣня». Идва на гарата, но понеже не ще да извърши прѣстжплението, а иска да създаде една невъзможностъ за извършванието му, отива та стрѣля въ джеба си. И защо непрѣменно Миларовъ да стрѣля въ джеба си? Защо да не гръмне въ въздуха? Защо да си запали сетрето, та да се събиратъ хората за джумбишъ да го глѣдатъ? И защо непрѣменно да гръмне, когато можеше да извика единъ агентъ и да му каже: «Бе брате, я ме арестувай, че азъ имамъ намѣрение да убивамъ». Тогава ще го види К. Поповъ, че го каратъ стражари? Но ще каже, че Поповъ ще узнае. Че какво отъ това? Нима сега Поповъ не знае? Праздна работа! Азъ не искамъ да настоявамъ повече за невъзможностьта на едно таквозъ домогвание на подсждимия. Истина, причини сж направили невъзможно испълнението на заговора; вий ги виждате въ обвинителния актъ и тукъ при сждебното дирение. Тия причини не сж други, освѣнъ неправилното дѣйствие на револвера, когото Миларовъ е мислилъ да натъкмява и който се истървалъ въ джеба му. Безъ тази случайностъ ний би биле зрители на едно важно произшедствие въ страната, на едно събитие таквозъ, каквото смъртното наказание на Миларова, на неговитѣ другари и на мнозина други не би могло да исплати. Веднага слѣдъ прѣкжс-

ването по този начинъ испълнението цѣльта на заговорътъ или по-добрѣ неговитѣ приготовителни дѣйствия, Миларовъ трѣбвало на първо врѣме да посъвѣтва Конст. Попова да избѣга отъ Пловдивъ. Самъ той не е обадилъ на властьта по съставеното отъ него съгласие. Какъ да считаме тия дѣйствия на подсждимия спрѣни до тукъ? Да ли ще ги намѣримъ, че тѣ испълняватъ условията, прѣдвидени отъ закона, азъ ще имамъ случай да кажа, когато му дойде врѣмето.

Третото прѣстжпление, което се прѣписва отъ обвинителния актъ на подсждимия, е заговора му противъ м-ра прѣдсѣдателя г-на Стамболова. Незабавно слѣдъ покушението на Пловдивската гара, вий изслушахте и констатирахте на сждебното слѣдствие, че на подсждимия не е дадено възможностъ да живѣе тамъ нито една минута; той е билъ постоянно интерниранъ въ мѣста, гдѣто неговото присжтствие сж е считало за безопасно. По този начинъ, на подсждимия не е дадено никаква възможностъ да слѣди за испълнението на заговора. Въ Карнобатъ, като е билъ интерниранъ, той сж е прѣдалъ на единъ видъ мирни занятия и е пишалъ епопея подъ название «Небесниятъ прѣвратъ». Миларовъ искаше да ни постави въ течението на своята идея за съставянието на тази епопея, съ което да прѣдстави прѣдъ насъ, че сж е отказалъ съвършенно отъ всѣкакви заговори и сж е прѣдалъ на мирно занятие. Г-да, не бѣхме имали сериозни причини да не вѣрваме на Миларова, че, слѣдъ като му е прѣкжсната възможностьта да направи прѣстжплението, за което е заговарялъ въ Одесса, турилъ е точка и сж е прѣдалъ на мирни занятия, ако за насъ не се прѣдставѣше друго едно обстоятелство, което не ни дава да сме съгласни съ обясненията му. То се вижда отъ свидѣтелскитѣ показания на Александра Пенкова.

Господа сждии! За доказателство, че подсждимий Миларовъ е участвувалъ и въ зоговора, който сж е състоялъ противъ живота на г-на прѣдсѣдателя, Ст. Стамболова, ний нѣмаме повече отъ едно. Нищо друго, освѣнъ свидѣтелскитѣ показания на Александра Пенкова. Азъ казахъ понапрѣдъ, въ встжплението си, че въ углавнитѣ процеси не се искатъ никакви легални доказателства, никакви форми за доказванне на извѣстни факти. Закона не иска двама ли да бждатъ свидѣтелитѣ; да има ли вещественни доказателства и пр. Всичко на всичко, на което указва законътъ е начина, н

който би могли да се провѣрятъ извѣстни данни, които сж въ състояние да формиратъ убѣждението на сждътъ, че извѣстенъ фактъ е извършенъ или не. Когато се говори за мълчанието на подсждимия, законътъ казва, че това не е доказателство. Сжщото говори закона и когато се говори и за самопризнавание; но когато е дума за свидѣтели, закона показва начина за испитванието имъ, за да може да се има гаранция, за истинностьта на показанията, които ще сж дадлтъ. Съ нѣкои и други постановления на закона се иска, щото свидѣтельтъ да не бжде роднина, да не бжде въ обтѣгнати отношения съ една отъ странитѣ и пр., а при това указва въ кои случаи единъ свидѣтель трѣбва да бжде испитанъ подъ клѣтва и въ кои — не. Има много постановления на закона се въ сжщата смисълъ и се съ сжщата цѣль създадени, а именно: да се окаже на оная гаранция, която закона изисква, та да можатъ доказателствата по единъ по-вѣренъ начинъ да формулиратъ убѣждението на сждията. Но какъ вий трѣбва да поглѣднете на показанията само на единъ свидѣтель; какъ трѣбва да се глѣда на показания, които не сж дадени подъ клѣтва; какъ трѣбва да се глѣда на извѣстенъ родъ доказателства, на извѣстна презумция — законътъ е нѣмъ. Той прѣдстави всичката свобода на сждиитѣ да формулиратъ отъ тѣзи данни, които имъ се прѣдставятъ, своето убѣждение така, както тѣ намѣратъ за нуждно. Азъ считамъ за нуждно да спомѣна теорията на угланното право по това, защото не единъ пжтъ съмъ слушалъ да казватъ, че не е достатъчно единъ свидѣтель, за да подтвърди извѣстни обстоятелства; че не сж достатъчни показанията, дадени безъ клѣтва; че не сж достатъчни тази или онази презумция, защото сж отдалечени или не директни съ обстоятелствата. Това мнѣние, обаче, е погрѣшно. Ний можемъ да формулираме нашитѣ убѣждения, било само на показанията на единъ само свидѣтель, било чисто на прѣзумция, които не сж нито веществении доказателства, нито вещественни показания, но акции на таквиза улики, които навеждатъ на мнѣнието, че извѣстенъ фактъ е можалъ или не да бжде извѣстенъ. При приеманието на показанията на единъ свидѣтелъ, билъ той роднина, билъ той въ особенни отношения съ подсждимия, показалъ подъ клѣтва или безъ клѣтва — човѣкъ, особенно сждията прави сжждения, за достовѣрностьта или недостовѣрностьта имъ, чисто по своето убѣж-

дение; той приема впечатлѣния такива, каквито му направи самий свидѣтелъ и на основание на тѣхъ съобразява истинностьта на фактитѣ. Обаче сѫществуватъ нѣкои и други теоретически, или по-добрѣ метафизически сѫждения, по отношение показанията на единъ свидѣтель, по отношение оцѣнката, която може да се направи на нѣкои данни, изобличающи извѣстно прѣстѫпление. Когато ни се постави въпроса: можемъ ли да приемемъ показанията на Ал. Пенкова за достовѣрни, можемъ ли да основемъ на тѣхъ една присѫда, едно правилно осѫждание за извършеното отъ подсѫдимия прѣстѫпление, то ний можемъ да направимъ слѣдующия анализъ. Азъ помѣнахъ, че човѣкъ наистина е настроенъ да говори истината и първото нѣщо, което му идва на устата, когато му се задава въпросъ, е стрѣмлението му да казва истината. Това сѫждение специално може да се направи по отношение на тоя свидѣтелъ. Първото нѣщо, което сме наклонни да приемемъ за вѣрно, е, да считаме, че свидѣтеля показва настоящата дѣйствителность. Има ли причини да се съмняваме въ неговитѣ показания, въ вѣрностьта на фактитѣ, на които указва? Азъ не намирамъ такива причини, и това по слѣдующитѣ съображения: задавамъ си въпросъ:—може ли да сѫществуватъ причини, които да заставятъ свидѣтеля да изопачава фактитѣ? Тѣзи причини може да сѫ двѣ: първо — интереса, който би ималъ той отъ осѫждането или неосѫждането на обвиняемия и второ — неговото душевно качество, като човѣкъ. По първия въпросъ, по отношение на Александръ Пенкова, азъ не виждамъ, какво може да се възрази за достовѣрностьта на показанията му. Кои може да бѫджтъ интереситѣ на Ал. Пенкова, да дава извѣстни показания въ ущърбъ на подсѫдимия? Азъ не можахъ да забѣлѣжа нито отъ единъ отговоръ, направенъ отъ свидѣтеля, нито едно възражение отъ страна на подсѫдимия, които би ме навели на мисълъ, че свидѣтеля има такъвъ или онакъвъ интересъ да показва противъ Миларова. Всичкото възражение на подсѫдимия бѣше че е невъзможно да се приеме, какво той би се повѣрилъ на човѣкъ, като Ал. Пенковъ до му исказва тайната и то такава тайна, за която той не е приелъ да има въ заговора повече отъ четирма души. Той казва: «азъ не приехъ да съобща тази тайна нито на такива заинтересовани и довѣрени лица каквито сѫ Аристовъ, Кривцовъ и пр. Още повече, че отъ

тѣхъ очаквахъ награда, одобрѣние и похвала». Колко по-малко, казва подсѫдимия, е способенъ да повѣри своя интименъ заговоръ на нѣкой си Александръ Пенковъ. Но, г-да, отъ понаташний анализъ на отношенията на Миларова и Пенкова, ний не виждаме нищо таквозъ, което би противорѣчило на противното мнѣние. Да допустнемъ, че той би могѫлъ на една минута да съобщи своя планъ на Пенкова. Ако се касаеше въпроса специално до привеждание въ испълнение заговора, съставенъ въ Одесса, прѣди всичко азъ не бихъ допустналъ възможностьта, щото Миларовъ да вика и Александръ Пенкова и да го прави петий заговорщикъ за достигание на цѣльта на заговора. Защото, ако допустнемъ такава възможность, ако допустнемъ необходимостьта заговорницитѣ да иматъ още другари, то тѣ би могли да ги намѣрятъ въ Одесса. които да сѫ много по привързенни и довѣренни лица. Но въпроса тукъ не се касае до заговора противъ особата на Господаря, но се касае до друго едно прѣстѫпление. Съобщеното отъ Миларова нѣма нищо общо съ заговора, извършенъ въ Одесса. Александръ Пенковъ не знае ни двѣ отъ този заговоръ. Сцѣната е друга. Декорацията е съвсѣмъ противоположна. Въ България Миларовъ е срѣщналъ непрѣодолими прѣпятствия за привеждание на своя заговоръ. Неговото намирание въ тази или онази мѣстность му е прѣчило да испълни заговора и така възможно е да е билъ забравенъ. Той не е допустнатъ да живѣе нито въ Пловдивъ, нито въ София и за мѣстоживѣянието му сѫ указвали единъ пѫтъ Бургазъ, другъ пѫтъ Сливенъ, трети пѫтъ не знамъ кое мѣсто и т. н. И така, на Миларова не е оставало друго освѣнъ да пише *стихея* за небеснитѣ прѣврати. Но, г-да, азъ не могѫ да видя по-вѣренъ расказъ, по вѣрно описание на личностьта си отъ онази, която прави самъ Миларовъ въ дневника си. «Единъ виденъ, казва той въ тоя дневникъ, политически дѣятель, който е прожинѣлъ само въ съставяние заговори, да подига въстание, който е живѣлъ само за да дѣйствува на полето на патриотизма и въ интереса на отечеството си и който е правилъ тѣзи въстания само въ интереса на отечеството, този, Миларовъ казва, въ момента, когато въ България не е имало ясно понятие за положението на страната и интереса и, не е могълъ да се постави надъ партиитѣ, не е можилъ да се постави надъ понятията на съврѣменната интелигенция, не е мо-

... друго яче, освѣнъ да се заблуж-
... работи, криво лѣво, но да работи·
... дѣятель, интелектуално малко по-
... тѣ други такива. Невъзможно е, г-да,
... тѣ закони. Бива переломъ въ човѣ-
... възможенъ ли е билъ въ Миларова такъвъ
... негова постоянна и горѣща дѣятелность,
... личность. Не е могжлъ той само за това,
... въ този или онзи градъ, да се откаже
... дѣятелностьта си на публичното поле. Нито той
... нито ний можемъ се съгласи, че въ него
... переломъ и че той сж е билъ отказалъ вече
... заговори. Той е считалъ себѣ си за дѣятель и
... той е трѣбвало да продължава: не е могжлъ
... отъ съвършенно нищожни причини, отъ едно
... на полицията. Ако Милировъ счита за не-
... се обясни, че е могжлъ да влѣзе въ такава ин-
... Пенкова и да му открие плана си, то азъ не
... никакви причини, които би ми прѣпятствували да
... прѣдположение. Азъ не знамъ защо да не до-
... че Миларовъ сж е срѣщалъ въ София съ този или
... тически дѣятель и че сж е разговарялъ за срѣдствата,
... да се приематъ, за облѣгчение на положението
... спорѣдъ тѣхното понятие. Азъ мисля, че ако
... на минута невъзможностьта му да гавори за по-
... говори, то така сжщо трѣбва да не допускаме, че
... не сж е срѣщалъ въ София съ нѣкое лице, съ което
... такива разговори. София е такова мѣсто, гдѣто
... голѣмо количество видни български политически
... И азъ не допущамъ, че Миларовъ, който е билъ тукъ,
... срѣщалъ съ тѣхъ и не е говорилъ за срѣдствата и
... по който трѣбва да се облѣгкчи положението на
... Това мое прѣдложение получава вѣроятность, когато
... е констатирано сжществуванието на едно писмо,
... отъ Миларова до Пенкова, въ което се казва, чэ заго-
... на министра прѣдсѣдательтъ сж е състо-
... отъ него не сж се отказали, и че въ този заговоръ
... и Д-ръ Молловъ, съ когото той го моли да
... Но, г-да, това мое прѣдположение и това
... тоже подвърга на критика. Миларовъ иска

да укаже на невъзможностьта да е ималъ такава интимность съ Александръ Пенкова, щото и да му пише за заговоръ. Прѣдъ васъ впрочемъ, се констатираха нѣкои и други обстоятелства, които подробно рисуватъ Миларова, не вече като политически дѣятель, но като приятель на Пенкова. Вий видѣхте, че при всичко че Миларовъ е прѣдупрѣждаванъ да не бѫде интименъ съ Пенкова, отъ лице твърдѣ близкостояще по родственни връзки съ този свидѣтель; и при всички тѣзи прѣдупрѣждения Миларовъ сé е ималъ такива сношения съ Пенкова и твърдѣ близки, и много пѫти. Той казва, че бѣгалъ отъ него, а Пенковъ сé съ него ходи и ний ги виждаме двамата въ файтонъ отиватъ на лѫджитѣ, гулятъ, пиятъ и си приказватъ. Но, казва Миларовъ, не възможно е да се прѣдамъ на Пенкова. Г-да, азъ не знамъ послѣ това, кое е възможно и кое невъзможно. Нима човѣкъ, който може да бѫде въ приятелски отношения съ нѣкого, да се расхожда съ него въ единъ файтонъ, който обѣдва и вечеря съ него — човѣкъ, който чувствува и се въсхищава отъ хубавото, па обича и малко да посръбва, а особенно Св. Миларовъ ще бѫде, въ състояние да не открие и най-малката часть на душата си, да не искаже нищо отъ онова, което се таи въ неговото сърдце, по едно естествено човѣшко стрѣмление да намѣри нѣкой, който да сподѣля неговитѣ скѫпи идеали, неговата самоотвърженность за работи, които се касаятъ до интереса на отечеството, за работи патриотически. О, г-да, не само когато Миларовъ би настоявалъ тъй голословно на тази невъзможность, но даже когато би ни се испречили доказателства много по-сериозни за невъзмножностьта на такава интимность и тогава азъ не щѫ да допустна подобно нѣщо, защото това противорѣчи на естественний ходъ на работата, противорѣчи на онѣзи понятия, които ний имаме за човѣшкитѣ отношения. Такива домогвания ми се виждатъ не естественни, не логични и азъ ги не допущамъ. Много по-сериозни домогвания азъ видѣхъ въ подсѫдимия, както и въ защитата въ едно подруго отношение, по единъ по-другъ въпросъ. Това е за отказванието на свидѣтеля Пенкова отъ една голѣма часть отъ своитѣ показания. Тази часть отъ показанията на Пенкова, които е той далъ прѣдъ прѣдварителното слѣдствие, нѣматъ никакво съотношение съ подсѫдимия и съ даннитѣ, които го изобличаватъ. Въ ония показания, които Пенковъ е отдръп-

валъ, нищо не се говори за Миларова. Тамъ се говори за други лица, за чуждо прѣстжпление. Подсждимия и неговитѣ защитници се домогватъ до това отказвание, за да рисуватъ моралната стойность на свидѣтеля и за да докажатъ до колко ще бжде справедливо да се довѣряваме или не, на такива показания. Тѣ правятъ силогизми малко невъзможни. Тѣ казватъ така: ако единъ свидѣтель покаже *едно*, сетнѣ иде да откаже половината отъ това *едно*, може ли да се вѣрва и на другата половина. Твърдятъ, като казватъ, че е естественно заключението—на такъвъ човѣкъ съвсѣмъ да не се вѣрва. Г-да, това е невъзможно, това е противо естественно, това не може да се приеме. Не можемъ ний за това, че човѣкъ — нека допустнемъ, че Пенковъ лъже — за едно нѣщо е излъгалъ, та да мислимъ, че въ всичкия си животъ е лъгалъ. Защото, въ такъвъ случай, ний не можемъ да имаме свидѣтелски показания. Ний можемъ да казваме за нѣкого, че обича да клѣвети, ний можемъ да намѣримъ въ частния му животъ случаи, гдѣто е казвалъ не истина, но това не значи, че той всѣкога и за всичко лъже. Защото тогава ще отидемъ до такъвъ абсурдъ, щото на показанията, давани отъ лице никога не давано подъ сждъ, никога не опорочено въ лъжа, трѣбва непрѣменно и всѣкога да вѣрваме. Но това е невъзможно. Можемъ ли каза, че Александръ Пенковъ, е клѣветилъ понапрѣдъ, а сетнѣ си отдръпналъ показанията; можемъ ли утвърди това? Ако допустнемъ едно такова прѣдположение, не можемъ ли да допустнемъ и противното, че Пенковъ е твърдѣ добрѣ говорилъ истината и за други лица, но я отдръпва, защото не иска тѣхното наказание, защото не желае тѣ да страдатъ. Това е тоже не морално. Но щомъ единъ пжтъ е въ интереса на нѣкои и други лица, то тази не моралность губи малко отъ значението си. Азъ и по-напрѣдъ имахъ случай да кажа, че човѣкъ, когато изопачава истината за много други хора и въ сжщность, когато изопачава истината въ интереса на една партия, то това се счита отъ тия партизани, особенно у насъ, за голѣма моралность и даже въ извѣстни случаи за подвигъ, за доблесть, че е можалъ да подържи интереса на партията.

Ето защо г-да защитницитѣ не трѣбва да виждатъ голѣма морална несъстоятелность въ показанията на Алек. Пенкова за това, че той е оттѣглилъ по-голѣмата часть отъ показанията си. Нека не мислятъ, че това е достатъчно да опро-

вергаятъ и другитѣ му показания, на които той настоява, защото едно изопачавание на истинната не ни дава поводъ да мислимъ, че тоя субектъ е неспособенъ вече да каже истинната. Азъ бихъ питалъ, колко свидѣтелски показания като Пенковитѣ, дадени подъ клѣтва, би биле достатъчни да установятъ единъ фактъ? Безъ съмнѣние, ще ми отговорятъ, че числото на свидѣтелскитѣ показания не се глѣда. А на какво се обръща внимание? На достовѣрностьта на фактитѣ, които се подвърдяватъ и на тѣхната сѫщность. По-напрѣдъ азъ показахъ единъ примѣръ, отъ който се вижда, че по нѣкой пѫть и една презумция ще бѫде достатъчно да се счита, че дѣйствително е извършено едно прѣстѫпление. Миларовъ, виденъ политически дѣятелъ; Миларовъ, силно наклоненъ да измѣнява сѫществующий държавенъ строй; Миларовъ не прѣскача никакви срѣдства, които могѫтъ да го доведатъ до достигание на тази цѣль; — той се обвинява въ политическо прѣстѫпление и за това прѣстѫпление иска доказателства. Азъ казахъ по-напрѣдъ, че ний трѣбва да бѫдемъ толкова субективни, колкото и обективни; че извѣстни данни ний трѣбва да търсимъ и въ субективностьта на прѣстѫпника, въ неговото лице, въ неговата дѣятелность, въ неговата наклонность къмъ извѣстна работа, въ неговий животъ и най-послѣ — въ епохата, въ която извѣстно прѣстѫпление е имало мѣсто. Ако вмѣсто Миларова тукъ сѣдѣше човѣкъ съвършенно не съ такива идеи, съвършенно ненаклоненъ да вкусва отъ партизански работи и далечъ отъ мисъльта да прави нѣкакви заговори за достигание на политически цѣли; и най-послѣ, ако на мѣстото на Миларова сѣдѣше единъ обикновенъ български селянинъ, който току що е ходилъ на пазаря да си продаде дървата, го уловили и го обвиняватъ въ измѣняване на сѫществующий държавенъ строй, — то показанията на Пенкова щѣха да бѫдѫтъ съвършенно недостатъчни; такъвъ човѣкъ не бихме могли да обвинимъ даже и въ случай, когато бихме имали показания, дадени подъ клѣтва отъ двама, трима, четворица и петь души. Ний на дълго и широко щѣхме да правимъ анализъ на тия показания: щѣхме да развиемъ теорията за възможностьта на извѣстенъ фактъ и, само слѣдъ голѣми колебания, щѣхме да отговоримъ *да*, а може би и *не*. Но на скамейкатата на подсѫдимитѣ стои не другъ, а Миларовъ, който не прѣдставлява отъ себе си нищо по-вече освѣнъ:

политиканъ — заговорникъ и политически прѣстжпникъ. Азъ току що свършихъ описанието на едно прѣстжпление на Миларова — за зоговора противъ особата на Господаря, — пада ми се по рѣдътъ си да кажа за друго подобно, за заговора противъ личностьта на г-на Министра Прѣдсѣдателя Стамболова. Пада ми се да говоря за данни, които изобличаватъ сжщия Миларовъ и за това — какви могжтъ да бжджтъ тия данни. За да не бждемъ чисто субективни и едностранчиви, намъ не е нуждна повече, освѣнъ една улика, която да ни насочи къмъ участието му въ тоя заговоръ и ето една такава улика: паказанията на свидѣтельтъ Александръ Пенковъ. Сждете както щете за неговата морална или не морална състоятелность; давайте каквато щете вѣра на неговитѣ показания, но онова, което той твърди, е достатъчно да ни убѣди, че Миларовъ най-напрѣдъ не сж е отказалъ отъ по-прѣдишния заговоръ. Второ, че той е участвувалъ и въ другъ единъ заговоръ, ще да подвърди онова логическо заключение, което вий си правите само отъ субективната страна на подсждимий: само отъ дълбокото знание на неговата дѣятелностъ, неговитѣ стремления и идеи. За това азъ мисля, че каквото и да се каже за показанията на тоя свидѣтель, то тѣ сж съвършенно достатъчни да обвинятъ подсждимия въ извършванието и на второто това прѣстжпление. Въпросътъ, какъ ще поглѣднемъ ний на показанията на свидѣтеля, относително получванието на едно писмо въ София, което му рекумандува познайнство съ Д-ръ Моллова и до колко това писмо изобличава тоя подсждимъ въ приписваното му обвинение, — това ще бжде прѣдмѣтъ на моята рѣчъ на друго мѣсто, тамъ гдѣто му е рѣдътъ на тоя подсждимъ. До тукъ азъ ще свърша съ свидѣтелскитѣ показания на Пенкова, като повтарямъ, че на каквото мнѣние и да сме за моралната състоятелность на тоя свидѣтель, азъ считамъ, че неговитѣ показания сж достатъчна улика, която подтвърдява участието на подсждимий въ това дѣло, а насъ подкрѣпя и въ вѣрата за извършивший се фактъ на прѣстжплението.

По-нататъкъ ще пристжпа къмъ обвинението на вторий подсждимъ отъ първата група — К. Попова. Тоя подсждимъ се обвинява въ четири прѣстжпления: първото е вземание участие въ Бургазский бунтъ; второто — вземание участие въ

Набоковата чета; третьото — вземание участие въ заговора противъ особата на Н. Ц. Височество Князьтъ и четвъртото — влизание въ споразумѣние и сплѣтни съ неприятелски настроена намъ държава, съ цѣлъ да ѝ улѣсни неприятелскитѣ постжпки.

Участието на тоя подсждимъ въ Бургазский бунтъ има началото си, или по-добрѣ подготвювалъ сж е да вземе участие отъ момента, когато нещастний Бургазски писаръ е ималъ, може би, щастие или истинско нещастие, да бжде извѣстно лице на русския капитанъ въ оставка, бившъ инструкторъ въ Българската армия — Набоковъ. То може още по-вѣрно да датира отъ нещастното му познакомяване съ другъ единъ славянски агитаторъ, русский вице-консулъ въ Бургазъ — Емилиянова. Извѣстно ви е състоянието на духа на интелигенцията въ 1886 г. Нищо прѣстжпно въ това състояние. Извѣстни политически обстоятелства, извѣстни политически сътрясения и прѣврати, които се създаваха въ страната отъ съединението насамъ, поглъщаха всецѣло нашата интелигенция. На всѣкждѣ разговора бѣше политически; ентусиазма бѣше достигналъ своя връхъ, особенно сполучливий исходъ на войната съ Сърбия, и тогава не само нѣщо сполучливо, нѣщо не естественно, нѣщо прѣстжпно не можеше да се съгледа въ това състояние на обществото, но то се цѣнеше — и справедливо — за нѣщо похвално. Но кой можеше да вѣрва, че единственния тоя ентусиазмъ на нашия народъ ще бжде до толкова въ състояние да извлѣче България отъ пропастьта, въ която се намираше и да и създаде онази слава, която има днесь! О, г-да! Трѣбваше много трудъ, много умѣние! Много изоитство трѣбваше отъ извѣстни агенти на егоистичното русско славянство, за да проповѣдватъ, рядомъ съ ентусизма, идеи съвършенно въ противоположность на естественното развитие на страната ни, и подъ видъ, че ни посочватъ ужъ пжтя, когото да уловимъ, за да стжпимъ пакъ, подведени отъ чисто патриотическо чувство, на мирна нога, накараха ни да дойдемъ въ стълкновение съ дѣйствителнитѣ интереси на отечеството ни. И отъ страхъ, за да не изгубимъ спечеленото; отъ желание да се тури точка на размирицитѣ; отъ страхъ да не би това състояние на страната да се повлѣче по единъ пжтъ много опасенъ, — нашата млада интелигенция се поведе по тѣзи лукавства, които говоряха, че

съврѣменното положение на страната и по-послѣ регенството, не ще бѫдѫтъ въ състояние да изгедѫтъ работитѣ до тамъ, щото резултата отъ извѣстни благоприятни събития, да бѫде въ полза на България. Ето, послѣ това, отъ една страна название *палочники,* а отъ друга — *покровитель.* Волность голѣма, просторъ голѣмъ, балансиратъ хората между тия двѣ крайности, но тъй като не сѫ въ състояние да направятъ психологическій анализъ на момента, който страната прѣкарва — повѣрвали! Въ това число е билъ и К. Поповъ. И още повѣче е повѣрвалъ той, когато сѫ е касаяло за постигание до единъ резултатъ, за когото го увѣрили, че билъ въ собственна наша полза. Прибавете къмъ това и леснината да се съчувствува на извѣстна идея, на извѣстна мисълъ, която въ реализацията си е изглѣждала да има за слѣдствие да го извади отъ едно просто писарство и да го доведе до степенъ секретаръ на едно правителство, а може би и на поста Министръ, – работа твърдѣ примамчива, още повече за човѣкъ, който не е могѫлъ да прави никакви рационални разсѫждения въ това отношение. Подготвенъ по тоя начинъ подсѫд. К. Поповъ, който тогава не е ималъ повече отъ 20 - 21 г. възрасть, лесно сѫ е сближилъ съ единъ отчаянъ противникъ на тогавашний и днешний режимъ —Горановъ,—увлѣкълъ сѫ е подирѣ му и е извършилъ прѣстѫплението, за което се обвинява. Послѣдния не еднократно му е говорилъ, че работитѣ не отивали добрѣ и че трѣбвало да се слуша нѣкой си царски пратенникъ—Каулбарсъ. К. Поповъ се прѣдставя по това врѣме на Емилианова и други такива, на които другъ пѫть, въ друго врѣме, той не би могѫлъ до прага да отиде. Той има запознанство сега съ тѣхъ. Какво трѣбва да се прави? — Бунтъ. — Поповъ е съгласенъ. Едно отъ домагванията на подсѫд. азъ виждамъ въ думитѣ му:«че каква помощъ бихъ могѫлъ азъ да принеса на адвоката Горанова, въ какви приготовления съмъ могѫлъ да участвувамъ азъ бѣдний писарушка?» Да, но какво да правимъ, законътъ е писанъ за всички еднакво, прѣдъ него всички сѫ равни, писари, адвокати, секретари, или биле тѣ каквито и да сѫ. По-нататъкъ ний ще видимъ какъ може да се тълкува това участие. Стига да констатираме, че той е билъ подготвенъ за извършванието на бунта, че той е билъ способствувалъ за извършванието му. А какъ е способствувалъ? За първо врѣме способствува-

нието може да се състои въ това, че Грановъ и Набоковъ, както и Емилияновъ сж се виждали окржжени отъ хора съмишленници. А съмишленници въ такава работа сж абсолютно необходими. Па не само Поповци, трѣбвало е да съчувствува всѣки, билъ българинъ, турчинъ, евреинъ, гръкъ. цинцаринъ и проч., стига да съчувствува, да одобрява. Безъ такива хора не може да става бунтъ. На урѣченото врѣме, по строго опрѣдѣлена программа на по-отъ рано приготвения бунтъ, въ Бургазъ, сж е състоялъ прѣвратъ. Това е било 22-й срѣщу 23-й Октомврий прѣзъ нощьта. Двама офицери, измѣнници на клѣтвата, дадена при постжпването имъ на служба въ армията, сж повѣли частъ отъ войската, завѣли сж я прѣдъ окржжното управление, извикали урра, и Бургазкото законно правителство паднало, било замѣстено отъ друго приврѣменно. Смѣшенъ е билъ тогава тоя бунтъ, той е и сега смѣшенъ за всички, които познаватъ Бургазъ. Какво съчувствие сж могли бунтовницитѣ да посрѣщнатъ отъ населението, което е отъ оная категория, за която каквото и да е тамъ правителството, е все едно; гърцкото не съчувствува за интереситѣ на българизма; турското му е все едно; еврейското си глѣда само гешефта. Всичко на всичко имало е десетина, нека бждать 50 кжщи български, съчувствието на които може да е играло извѣстна ролъ въ водений бунтъ, но и тѣ нищо не подозирали, въ нищо не сж биле подготвени, и понеже никой нищо не е очаквалъ, то, неще съмнѣние, че Бургазското население е спало прѣспокойно въ тази нощъ, когато е станалъ бунта; по тази причина, никакво кръвопролитие не е могло да бжде. Войската върви, като че испълнява своя обикновенъ дългъ, вика урра. Какво разбира нашия солдатинъ, нашия селянинъ, който постжпва на военна служба, какво нѣщо е за него разликата между едно и друго българско правителство? Това приврѣменно правителство сж е състояло отъ Горанова, като прѣдсѣдатель, нѣкои и други членове, които сж получили вечъ своето възмездие за това имъ участие, и отъ секретаря на това приврѣменно правителство — Константинъ Попова.

Не отказва подсждимия, че това е прѣдвидѣно въ закона като прѣстжпление: отказва той друго нѣщо. А именно, че участието му въ прѣстжплението не било доброволно. Азъ, право, не зная, защо бѣще на подсждимия да се домогва, че

Тѣ сѫ глѣдали да ли българитѣ ще сѫ въ състояние да пазятъ своята независимостъ, да ли сѫ въ състояние да се самоуправляватъ, и само по такъвъ начинъ да иматъ енергия да откажатъ каквото и да е чуждо покровителство надъ нашата държава Това е искано да се докаже отъ една страна, а отъ друга — да се опровергае. Но хората не сѫ слѣпи. Хората знаятъ, кои сѫ причинитѣ на това руволюционно състояние на страната. Тѣ добрѣ познаватъ съ кого иматъ зимание давание, историята е прѣдъ тѣхъ. Тѣ знаятъ какво е било поведението на ония — които държатъ сѫщото поведение по отношение на насъ — и спрямо други малки държави, каквато е нашата. Въ тая чета, пратена съ такива низски, подли цѣли, е зималъ участие и подсѫдимия К. Поповъ. Той е билъ въ парахода, който е носилъ въстанницитѣ, той е дебаркиралъ на българския брѣгъ, съ тѣхъ е ходилъ по селата. Това се доказва чрѣзъ неговото собственно самопризнание; доказва се още чрѣзъ свидѣтелитѣ, разпитани на сѫдебното слѣдствие Съставлява ли това прѣстѫпление и каква е санкцията на закона, какво е наказанието за такова прѣстѫпление, — азъ казахъ, че това ще бѫде прѣдмѣтъ на моята рѣчь, ще заеме частъ отъ нея на друго мѣсто. Да видимъ какви сѫ домогванията на подсѫдимия, какви сѫ причинитѣ, по които той се счита за невиновенъ, кой е повода, който му дава куражъ, който го е тласналъ да отговаря на прѣдложенитѣ въпроси, че е невиновенъ. Подсѫдимия казва, че той несъзнателно е влеченъ въ тая чета, че той попадналъ въ парахода съвършенно случайно, че не е знаялъ за подготвлението на тая чета, че имало негови приятели, хора, които го добрѣ познавали и му казали, че той може на еди-кой параходъ да дебаркира на българския брѣгъ — разумѣва се, на пристанище — че въ България имало революция, законно установенитѣ власти биле свалени, на тѣхното мѣсто стоятъ тѣхнитѣ партизани и, слѣдователно, той може да се възвърне. О, г-да! Трѣбва да сме много лѣгковѣрни, трѣбва да не разбираме рѣшително какъ ставатъ революции, за какво се пращатъ чети и какво имъ е цѣлъта. Трѣбва абсолютно никого да не познаваме отъ ония, които интересуватъ подобни чети, за да можемъ да приемемъ подобно домогвание. Това се опровергава само по себе си. Но има и друго едно опровержение, теоретическо, законно. Азъ отзарана, по обвинението на Миларова, имахъ случай да

кажа, кога закона счита невмѣняемо едно лице, което е извършило прѣстжпление по принуждение. Че за да се счита такава невмѣняемостъ, изисква се принудителната сила да е застрашавала неговото сжществувание като човѣкъ; второ, изисква се да не е имало врѣме да се обади на властитѣ и до толкова щото само извършванието на прѣстжплението е могло да спаси живота му. Безъ тия двѣ условия нѣма никадѣ невмѣняемостъ. Нѣма защо прочее, да злоупотрѣблявамъ вашето търпение съ опровержението на такива дрѣбни извинения. Ще кажа само, че К. Поповъ е можалъ да избѣга, че една чета не може да има войници по принуждение, че отъ нейнитѣ членове се изисква храбростъ и прѣданностъ на идеята. Азъ не мисля, че по-вече опровержения трѣбва да правя, на едно такова безосновательно домогвание. По тоя начинъ азъ считамъ, че фактътъ на прѣстжплението сж е състоялъ, че никаква невмѣняемостъ не може се смѣта въ полза на подсждимия и че по никакъвъ начинъ нѣмаме възможностъ да признаемъ нѣщо таквозъ, което да облѣгчава участьта му. Ще видимъ послѣ, каква е отговорностьта за участие въ подобна чета и какво е наказнието за това.

Нека минемъ сега къмъ третото прѣстжпление: заговора противъ особата на Негово Царско Височество. Всичко онова, което азъ казахъ отзарана по отношение на заговорщика Миларова, не ще сьмнѣние, безусловно се примѣнява и по отношение на К. Попова. Поповъ не се ни най-малко домогва до нѣщо таквозъ, което да показва, че той не е взималъ участие въ заговора. Самопризнанието на Миларова, неговий дневникъ, който подкрѣпя това самопризнание, а сетнѣ и самопризнанието на Попова — сж ясно доказателство за участието му въ прѣстжплението. «Бѣхме, каза К. Поповъ, въ централната гостилница, приказвахме да съставимъ съзаклятие, състави се планъ за испълнението му, пратихме Мусевича за одобрѣние на плана, получихме пари и раздѣлихме си ги, зимахме по единъ револверъ, отидохме даже да ги испитваме да ли добрѣ стрѣлятъ». Впрочемъ, азъ не помня да ли Поповъ ясно призна, че сж ходили да ги испитватъ или и тамъ се домогваше до нѣщо; въ всѣки случай, азъ не давамъ голѣма важностъ на това. Ако той се силава на нѣкое подобно обстоятелство, било че револверъ не е зималъ, или че не е ходилъ да гърми, то това е записано на съотвѣтствующето мѣсто,—

може да се провѣри. Признава, словомъ, всичко оного, което е въ състояние да констатира участието му въ заговора, както и самия заговоръ. Но К. Поповъ каза, че веднага слѣдъ съставянието на тоя заговоръ и слѣдъ дохожданието му въ България, той не е ималъ намѣрение да постоянствува за испълнението му, и ако е идвалъ въ София и Пловдивъ, това е направилъ исключително отъ страхъ, да не го убие Миларовъ въ сила на заговора, спорѣдъ който, ако нѣкой се откаже отъ него, ще бѫде затритъ отъ другаритѣ си. Подсѫдимия не казва да е говорилъ на Миларова да се откаже отъ заговора, че той е непатриотическо дѣло и пр. Ето, г-да, още едно принуждение, ето за подсѫдимия още едно домогвание, че той е дѣйствувалъ отъ страхъ, че той е дѣйствувалъ по принуждение, ето още едно инвокирание на принципа на невмѣняемостьта. Азъ не мисля, че е нуждно да повтарямъ това, което току що казахъ, че такова домогвание на навмѣняемость по закона е невъзможно. Ако спомняте, азъ зададохъ въпросъ на подсѫдимия, съ какво може да докаже, че не е ималъ намѣрение да слѣди за испълнението на заговора. Абсолютно нищо въ отговоръ не получихме; само да сме му вѣрвали и друго нищо. Намѣрението е вѫтрѣшно побуждение на человѣка, припадлѣжи къмъ вѫтрѣшния человѣчески миръ и то не може да се покаже на явѣ. Много пѫти, за да откриемъ намѣрението, злата воля, безъ която прѣстѫплението е немислимо, естественно сме принудени да прѣбѣгваме къмъ нѣкои външни признаци, които изобличаватъ това намѣрение. Човѣкъ се въорѫжава съ пушка, отива да убива неприятеля си, дръпва пушката да гърми, на 15 крачки, не сполучва. Тоя човѣкъ дохожда прѣдъ сѫда и се домогва, че нарочно стрѣлялъ на страна, защото искалъ само да сплаши неприятеля си. Можемъ ли да повѣрваме на това, ако всичкитѣ негови дѣйствия клонятъ да докажатъ намѣрението му да извърши убийството? Другъ е въпроса, ако това намѣрение се доказваше чрѣзъ материални факти, ако се установи така сѫщо, както сегашното му изобличение и намѣрението му да не върши прѣстѫпление. Ето защо, когато се касае до *намѣрение,* ний правимъ заключение за него само отъ дѣйствията на човѣка. Какво заключение можемъ да направимъ за намѣрението на подсѫдимия, какви данни имаме? Той прави заговоръ въ Одесса, слѣдва слѣдъ [illegible] въ България, дѣла

съ него паритѣ, има въ джоба си револверъ, идва въ София тайно при Миларова, завръща се съ него въ Пловдивъ, слѣдва за маршрута на Негово Царско Височество, ходи съ него два пѫти на станцията съ намѣрение да убива. Е добрѣ! Слѣдъ всичкитѣ тия факти, има ли основание да кажемъ, че той се е отказалъ отъ своето намѣрение? Азъ не мисля, че е нуждно по-нататъкъ да настоявамъ, че намѣрението, до което се домогвалъ подсѫдимия не сѫществува; не можемъ да приемемъ това до като прѣдъ насъ ясно не се установи, че съ приемането тържественното обѣщание по испълнението на заговора, че съ слѣдението прѣзъ всичкото врѣме подиръ главния тѣхенъ управитель, той е още ималъ намѣрение да се откаже или сѫ е отказалъ отъ испълнението. Ето защо, като считамъ, че прѣстѫплението, въ което се обвинява подсѫдимия, а именно въ заговора противъ особата на Негово Царско Височество е дѣйствително, т. е. включава въ себе си всичкитѣ елементи, искани отъ закона за сѫществуванието на това прѣстѫпление азъ прѣминавамъ къмъ четвъртото негово обвинение, именно: за влизание въ сплѣтни и споразумѣние съ иностранна държава, неприятелски настроена къмъ страната и улеснение нейнитѣ неприятелски постѫпки.

Г-да Сѫдии! Ако едно и сѫщо прѣстѫпление се извършва отъ нѣколко лица, то всичкитѣ данни, които констатиратъ прѣстѫплението по отношение едного отъ тѣхъ, не ще съмнѣние, констатиратъ го и по отношение на всичкитѣ съучастници въ това прѣстѫпление. Не можемъ да допустнемъ, че Миларовъ влиза въ споразумѣние и сплѣтни съ иностранна държава и крие отъ своитѣ заговорщици тия си сношения, крие цѣльта на заговорътъ, крие отъ тѣхъ самия заговоръ. За К. Поппова и Георги Василиева не може да бѫде чуждо въ името на кого се заговаря, каква цѣль се достига и защо. Най-послѣ испращанието на Мусевича въ Петербургъ е станало съ съгласието на всички, това е пункъ въ плана за дѣйствието: «да се испрати, е казано тамъ, Мусевичъ за одобрѣние на плана и получвание на пари». А единъ пѫтъ това е така, сѫщитѣ обвинения се стоварватъ и върху съучастницитѣ на Миларова, каквито — сѫ К. Поппова и Г. Василиевъ.

Третия подсѫдимъ Г. Василиевъ е отговоренъ прѣдъ закона за извършвание на двѣ *прѣстѫпления.* Първото е участието му въ заговора противъ особата на Негово Царско

Височество. Второто — влизание въ споразумѣние и сплѣтни съ иностранна държава, неприятелски настроена противъ страната и улеснение нейнитѣ неприятелски постѫпки.

По второто това обвинение нѣма повече да настоявамъ, нѣма повече да указвамъ на фактитѣ, които го изобличаватъ, защото всичкитѣ тия факти, които се указаха по отношение на Миларова и К. Попова, изобличаватъ и тоя подсѫдимъ.

Що се касае до първото му обвинение, до съставянието на заговора противъ особата на Негово Царско Височество. то това прѣстѫпление по отношение на тоя подсѫдимъ, обстои малко по друго-яче. Подсѫдимия не прави, както другитѣ, самопризнание. Прѣзъ всичкото врѣме на сѫдебното слѣдствие той говореше: «да, събрание имаше въ Одесса въ централната гостилница, бѣхме азъ, К. Поповъ, Миларовъ и Мусевичъ, говорихме си по разни планове, говорихме си по българскитѣ работи, но нѣщо въ форма на заговоръ, въ форма на планъ за испълнение на тоя заговоръ, азъ не съмъ видѣлъ да става и никаква обязанность отъ горѣ си не съмъ зималъ Нека да прослѣдимъ тия данни, на които указахъ по отношение на другитѣ подсѫдими, и да видимъ до колко тѣ могѫтъ да послужатъ за изобличение и на Г. Василиевъ. За съставяние на заговоръ изискватъ се два елемента: първия е—прѣдложение отъ една страна, а втория е—приемание на прѣдложението отъ съучастницитѣ. Нищо не ще да ни подтвърди, че Г. Василиевъ не е приелъ да испълни заговора, когато е извѣстно, че и той е участвувалъ при образуванието му. Говори се въ дневника: «да, ний съставихме заговоръ, съ еди-кои си лица; говори се и въ писмото на Миларова до Александра Александровича Кривцова, че «ний устроихме работата да влеземъ въ България и да продължаваме дѣйствията си». Това сѫ презумции, това сѫ улики, които ни довеждатъ до заключение, че Георги Василиевъ не сѫ е отказалъ и че той е далъ пълното си съгласие. Но отъ негова страна всичко това се отказва. Г-да! Не е възможно съставянието на тоя заговоръ, както е изложенъ въ дневника, безъ съгласието на Г. Василиева. Както виждате, азъ отивамъ да извличамъ данни за изобличаванието на тоя подсѫдимъ а priori, чисто метафизически. Нека не се упрѣкавамъ въ това, защото не сѫ само веществениитѣ доказателства и документитѣ, които могѫтъ да изобличатъ единъ подсѫдимъ, но и нѣкои логи-

чески заключения, комбинирани така, щото да не можемъ да допустнемъ по единъ естественъ начинъ, че фактъкъ не е станалъ. Не можемъ да приемемъ, че Миларовъ, Поповъ и Мусевичъ сѫ правили заговоръ, че тѣ сѫ считали тоя заговоръ отъ четирма души, но че, когато прѣдлагали за заговора, единъ отъ тѣхъ не изявилъ съгласие, или сѫ е съпротивилъ. Че не е имало съпротивление, ний имаме показанията на самия подсѫдимъ. Той признава: «азъ не съмъ казалъ, че не могѫ, давалъ съмъ видъ, че съмъ съгласенъ». Въ углавното право, г-да сѫдии, не сѫ тълкува подробно какъ се дава съгласие, за да може да се сключи извѣстно задължение. Това съставлява повече прѣдмѣтъ на гражданското право. Тамъ се разяснява подробно, какъ се свързва обязателство между двѣ лица, при което счита се за положително, че когато едно лице прѣдлага, а друго приема, то обязателството е сключено. Сетнѣ какъ става приеманието? Съгласието може да стане или формално, или мълчаливо (tacitement). И въ единия и въ другия случай съгласието сѫществува, обязателствата сѫществуватъ и тѣ задължаватъ странитѣ да ги испълнятъ. Не ще съмнѣние, че въ углавния процессъ сѫщото тълкувание е на мѣстото си. За да има съгласие, никога не се иска, да се каже: *„да, приемамъ“*. И въ заговоритѣ не се иска такава формалность. Достатъчно е този, който участвува тамъ, гдѣто се съставлява заговоръ, да мълчи и да показва видъ, че е съгласенъ. Това е съвършенно достатъчно. Повече отъ това не може да се иска. Ето защо, когато сѫ налични всичкитѣ тия обстоятелства, които излагамъ, не можемъ да приемемъ, че подсѫдимия не си е далъ съгласието за заговора.

По-нататъкъ слѣдва въпросътъ: ако подсѫдимия е взелъ участие въ заговора, то какво прѣстѫпление въ дѣйствителность е извършилъ? Този въпросъ ще получи разрѣшение заедно съ слѣдующия: при даннитѣ, които имаме, може ли г-нъ Василиевъ да се счита като такъвъ, който е зималъ участие и въ установлението мѣркитѣ, за привеждание въ испълнение на заговорътъ? Планътъ, г-да сѫдии, е съставенъ тогава, когато е състоялъ и заговора. Не можемъ, слѣдователно, да приемемъ, че ако той си е далъ съгласието за испълнението на плана за загавора, то той не си е далъ с[...] сието и за съставянието на плана. Нищо подобно не е п[...] твено до сега, което може да опровергае това. Ето защ[...]

Св. Миларова и въ тоя заговоръ, който е ималъ за резултатъ извършенното убийство. Какви сж неговитѣ елементи, какви условия се искатъ за сжществуванието на това прѣстжпление, това ще състави прѣдмѣтъ на по-нататашната моя обвинителна рѣчъ, когато има да се тълкува чл. 55 отъ Отоманския Накавателенъ Законъ. Ще сключа до тукъ обвинението на първата група подсждими като съ това, че спорѣдъ Пенкова, Миларовъ е единъ отъ главнитѣ материални виновни и въ това прѣстжпление, понеже той е вземалъ мѣрки и възбуждалъ хора за извършванието му.

Като прѣдмѣтъ за встжпление по обвинението на подсждимитѣ въ извършвание покушение противъ живота на м-ръ прѣдсѣдателя и убийството на м-ра Хр. Бѣлчева азъ ще ввема показанията само на едного отъ подсждимитѣ, на Каравелова.

Още при първия зададенъ въпросъ на Каравелова, той счете за нуждно да посочи на обстоятелството, че въ България не се приспособяватъ законитѣ както трѣбвало, че надлѣжната свобода, гарантирана отъ основния нашъ законъ, конституцията, не се съблюдавала. По-нататъкъ, когато трѣбваше да отговори на нѣкои и други мои въпроси, той се видѣ въ необходимостъ да каже, че като шефъ на извѣстна партия въ страната ни, партия, за която той съжалява, че състояла сега само отъ нѣколко лица, той не е ималъ никога своя политическа программа и че му е било невъзможно съ толкова малко съпартизани да дѣйствува въ смисълъ, каквато той считалъ за нуждно. Въ тия два отговора на Каравелова азъ съзирамъ една голѣма отсталостъ на тоя политически дѣятелъ. Той сѣкашъ не съглѣдалъ оная нова ера, която е създадена за България; той сѣкашъ не съглѣдалъ, че за България се открива въ новѣйшата история съвършенно нова страница; той сѣкашъ не е забѣлѣжилъ революционното положение, въ което се намира страната въ течение на нѣколко години. Той стои твърдо на лѣгална почва и иска властъта да даде приложение на законитѣ. Ако Каравеловъ не бѣше никога м-ръ въ България, ако ний не бѣхме знаяли нищо отъ неговитѣ дѣйствия като такъвъ, то още може би, би се двоумили при тълкувание неговитѣ думи въ една или друга смисълъ. Но знаемъ, че когато Каравеловъ, въ качеството си на м-ръ прѣдсѣ[illegible]талъ, че нѣкое и друго ограничение

на свободата на гражданитѣ е необходимо, ни най малко не сж е стѣснявалъ въ това отношение, ний не виждаме никаква логика въ думитѣ му. Нѣма защо да цитираме дати отъ неговата политическа дѣятелность, нѣма защо да указвамъ на факти, гдѣто гражданитѣ не всѣкога сж се прѣслѣдвали на основание на законитѣ. И ако попитате Каравелова на какво основание е вършилъ това, той ще отговори прѣспокойно, че така сж го изисквали интереситѣ на страната.

Изобщо, г-да сждии, както и отъ поведението, което държа прѣдъ насъ на сждебното слѣдствие подсждимий Каравеловъ, така сжщо и отъ неговитѣ показания, — нека не кривимъ душата си, нека отдадемъ справедливость — забѣлѣжвамъ въ него човѣкъ интелигентенъ, човѣкъ, по видимому, съ душевни качества такива, каквито желая на всѣки български министръ. Но азъ съмъ длъженъ да призная, че намѣрвамъ въ Каравелова два главни недостатъци, като бившпй и бждящий политически мжжъ. Първия отъ тѣзи недостатъци е недостатъкъ въ куражъ за водение на българскитѣ дѣла въ врѣмена трудни, каквито бѣха прѣди и послѣ 9-ий Августъ. Г-нъ Каравеловъ има куража, да не се стѣснява съ законнитѣ постановления, съ свободата на гражданитѣ, съ интернирания, съ истезания ако щете, — за това никой нищо не му възрази, кьораво и кьопаво у насъ вървѣше подирѣ му, на заминаванието му урра се викаше.—Можемъ ли да допустнемъ, че г-нъ Каравеловъ е изгубилъ изъ прѣдъ видъ новата ера, която самъ той създаде за България? Да изпустнемъ ли изъ видъ, че г-нъ Каравеловъ не е можалъ да забѣлѣжи, че народа иде въ съзнание, той разбира, какво нѣщо е протекторатъ, той разбира идеалитѣ си, за достиганието на които не сж скжпи нищо да пожертвува. Обаче, куражътъ се исчерпа и той се подплъзна. Но, г-да, вторий недостатъкъ, когото азъ забѣлѣжихъ въ г на Каравелова надвишава недостатъкътъ му въ енергията. Това е безпрограмность, безцѣлность въ водението на държавнитѣ работи. Сатрапство, автократство отъ негова страна. Той иска да му се подчиняватъ, той се гордѣе, че лицата които днесъ стоятъ на чело на управлението, сж вървѣли подирѣ му и той иска това и днесъ. И на въпроса — защо вий, които водите отчаянна борба въ изборитѣ, нѣмате программа, нѣмате черно на бѣло, написано на книга, съ което да подмамите, да повлияете обществото, за да върви

подирѣ ви? Защо вий го смятряте таквозъ, каквото сте го сматряли прѣди 6-й Септемврий: да може да се води безъ идеали, безъ всѣка опрѣдѣлена программа? — Той отговори съ смънкване. Да, г-нъ Каравеловъ, вамъ бѣше лѣсно да ржководите тогазъ българский народъ, защото се уповавахте на милиони щикове, на покровителство, на генерала (Каравеловъ се кръсти) Каулбарса въ България. Заповѣдайте, водете го вий безъ генерали, безъ Князъ, а само съ идеали и достигнете гонимата цѣлъ. Вий се убояхте, г-нъ Каравеловъ, вий се уплашихте отъ грамадностьта, отъ страшната сила на държавата, която отъ тогазъ насамъ не е прѣстанала да злорадствува надъ нашата страна. Говорете вий, както щете, приказвайте си каквото искате, но нѣма да ви повѣрвамъ, че испъжданието на бившия Князъ е безъ вашето съгласие. Вий, които не се стѣснявахте отъ никакви законни установления, вий не сте можали да знаете за испъжданието на Княза, не сте можали да знаете, какво мисли вашия другарь, вашия министръ, вашия подминистръ, първенци, войска и народъ, които ви държатъ! Да не знаете вий какво правятъ тѣ! Но, г-да, нека се не простирамъ много, азъ ще прѣстана да говоря съ този тонъ и по-нататъкъ, защото не забравямъ, че Каравеловъ не стои прѣдъ васъ сега, като подсждимъ по обвинението му за испъжданието на бившия Князъ. Ако спомѣнавамъ за него, това е само, да очъртая личностьта, субекта. И какво се домогва сега г-нъ Каравеловъ, какво е искалъ да направи съ своитѣ партизани, какъвъ народенъ идеалъ и срѣдство за достиганието му посочва той въ своята программа, за да печели избиратели? Нѣмалъ защо да пише программи, искалъ подирѣ му да вървжтъ, да блѣятъ, както сж блѣяли, че тогазъ, когато стигне на властъ, когато вземе управлението въ ржцѣтѣ си, тогава ще му размислимъ, та каквото намѣрилъ за добрѣ ще го направи. «Вѣрвайте, каза, че Каравеловъ не е способенъ да отстжпи българскитѣ интереси»! Азъ не зная г-да, можемъ ли да бждемъ толкова слѣпи, да не забѣлѣжимъ тази нова ера за българската история, за българский народъ. Азъ не знамъ, можемъ ли ний да глѣдаме на единъ порядоченъ държавенъ мжжъ, да вървимъ подирѣ му безъ программа, безъ да знаемъ кждѣ ни води? Защо да се самоболщаваме, защо да не си кажемъ истината? А тя е твърдѣ очевидна. — Каравеловъ се рисува за человѣкъ, който само

закона знае, който само на основание на този законъ действува, който само легално се добива на власть. Добрѣ, ний сме всѣкога наклонни да му вѣрваме, азъ поне твърдѣ бихъ желалъ да му вѣрвамъ, стига той да докажеше домогванията си. Но, г-да, никакви доказателства на слова не сѫ приемливи отъ наша страна, нищо не може да ни увѣди, че това е така, когато той замижава прѣдъ борбата, която народа ни води. На насъ огънъ гори на главата, нашитѣ войски всѣка минута сѫ готови да отидатъ ту на тази, ту на друга страна, да защищаватъ страната отъ вънпни и вѫтрѣшни врагове. Отъ насъ се иска нѣщо твърдѣ опрѣдѣлено, макаръ, че въ никаква дипломатическа нота не фигурира формално; отъ насъ се иска една частъ отъ народний суверенитетъ: да нѣмаме международна политика, да нѣмаме своя войска, да нѣмаме нищо таквозъ, което би ни характеризирало, като народъ, който може да се нарѣче членъ на тази европейска фамилия отъ великитѣ и малки държави. «Не, казва Каравеловъ, свобода дайте, избори да направимъ, че тогазъ ще му видимъ колая».

Е, добрѣ, г-да! Единъ български държавенъ мѫжъ, человѣкъ, който е водилъ сѫдбинитѣ на тази страна, человѣкъ, който се готви да ги води и за въ бѫдѫще, ще ли замижи прѣдъ тази гигантска борба, която ний водимъ! Азъ казахъ г-ну Каравелову, че той, стига да има тази программа: да живѣе съ всичкитѣ страни добрѣ, да подобри отношенията ни съ всичкитѣ страни и да владѣе законность, той може да влѣзе въ всичкитѣ кабинети, още повече въ настоящий. Обаче, къмъ него той ималъ толкова лична ненависть, омраза, тъй се сплѣли обстоятелствата, щото това било абсолютно невъзможно. Който, г-да, не е прѣживѣлъ въ България отъ освобождението и до днесъ, само той не може да знае, какво нѣщо е г-нъ Каравеловъ, като държавенъ водитель. Азъ не мисля, че е голѣма интелигентность за онзи, който каже, че г-нъ Каравеловъ не обича двувластие. Азъ не мисля, че е много нѣщо да се каже за него, чо той обладава една черта, въ силата на която би щѣлъ да бѫде самъ пѣтела, самъ да властвува. Това е прѣвъсходно! Далечъ съмъ отъ да порицавамъ такава черта. Черта отлична. Но когато человѣкъ се стрѣми да вземе такава голѣма обязанность отъ горѣ си, когато за него е нуждно една висока степенъ патриотизмъ,

подирѣ ... на държавнитѣ дѣла,
сматря... трѣбва да бѫде чужда
идеали ... че той трѣбва да мижи
смънк... нѣма свобода, нѣма консти-
водит... и ний ще се оправимъ».
мили ... бомбардиратъ, то за прѣд-
се к... не свобода въ държавата. То-
без... такова абсурдно заключение, че
го... Руссия, нашата освободителка, за
... освѣнъ да установятъ консти-
... това е абсурдъ. Трѣбва да прѣд-
... че Руссия мисли българитѣ за онѣзи,
... Септемврий и че когато хвърлена
... се даде този желанъ ней про-
...заговорници, то тѣ ще успѣятъ да поста-
... да дойдатъ на властъ. Водена борба
... открито, не е ли все едно? Нима това е
... да се пращатъ чети да бунтуватъ не е
... това Каравеловъ не знае, нима нѣма да
... Азъ глѣдахъ само въ очитѣ на подсѫди-
... да пролѣе поне капка сълзи, когато
... принуденъ да избѣгна изъ България отъ палоч-
... Интересни сѫ тѣзи сълзи г-да; тѣ сѫ кро-
... адски сълзи. На Георги Великовъ ги при-
... прощавамъ на Каравелова; не му позволявамъ
... изтезания, интерниране и пр. Г-нъ Каравеловъ
... история на революция е прочелъ. Именно, нему трѣбва
... известна французската и английската, нему трѣбва
... известенъ единъ естественъ законъ, че когато една
... въ революционно състояние, отъ нея не се иска всичка
... която владѣе въ мирно врѣме. Ако въ една
... владѣе революция, то нѣма за какво да се гълчи, че
... шайки. И какво трѣбваше по-нататъкъ да се прави?
... минутата, когато знаемъ, че Каравеловото съдѣйствие да
... хвърли страната въ революция, въ бунтъ, когато изпъжда-
нето на бившия Князъ създаде цѣло едно революционно
движение и я раздѣли на 5—10 отдѣлни царства, стои Кара-
веловъ и заедно съ него неговитѣ партизани и казватъ: «нѣ-
мате законность, палочники, сопаджии сте станали». У насъ
има властъ, тази властъ иска да командува, този суверинитетъ

иска да упражнява своето право. Обаче, когато страната бѣ раздѣлена на царства, когато частитѣ на войската се сражаваха една противъ друга, не се питаше за голѣма законность; който държи пъртътъ той е и капралъ. Малко справедливость, бе господа! Ако вий сте партизани, ако едновременно съ васъ такава грамадно сила, каквато е Русската империя и нейното злато поддържатъ бунтове, малко справедливость на вашитѣ противници на вашата опозиция, позволете ѝ да си послужва и тя съ това оржжие, съ което си служите и вий. Честь и хвала на тѣзи сопаджии, че безъ да получаватъ русско злато, гонятъ и блъскатъ измѣницитѣ. Съ викъ за свобода се лъжи българина, онзи българинъ, който не знае нищо, ни по управление, ни за нородни идеали, абсолютно нищо; онзи българинъ, за когото е знайно едно, да има миръ въ страната, да си оре нивата, да си прави търговия, да си печали пари. Този българинъ твърдѣ е наклоненъ по тоя начинъ да се лъже. Казвате му, че настоящий режимъ не е способенъ да владѣе и да установи рѣдъ и че държагата страда отъ отсжтствие на тишина, и вий го имате на страната си, съ него може да правите всичко, неще подкупуване.

Не е само Каравеловъ, г-да, — азъ могж да бждж въ негова полза, — който несъзнателно докара едноврѣмешното положение на работитѣ, които сж спазили отечеството ето и до днесъ. Рѣдомъ съ него стои неговъ противникъ, но вече съ строго опрѣдѣлена программа. Пакъ справедливость! Казано е-прѣклонете се прѣдъ Руссия и свършено, заповѣдайте, поклонете се ако желаете; но има този неговъ противникъ программа. Дѣйствия злобни, дѣйствия мискински, подкупува не само себе си, подкупува и другитѣ, подкупува и своитѣ съпартизани, дава имъ русско злато, праща ги за бунтъ, — нѣща не патриотични, отвратителни, но има программа, има цѣль за достигание.

Азъ мисля г-да, че прѣдъ видъ на всичко това, ако въ единъ способенъ държавенъ мжжъ може да сжществува послѣдни остатъци отъ патриотизмъ, то той трѣбва да размисли добрѣ и да се откаже, ако не отъ друго, то поне отъ своята дѣятелность само. Трѣбвало би друго, трѣбвало би да се откаже отъ лична ненависть, прѣдъ видъ на патриотическото дѣло, което се върши, и да му способствува да влѣзе въ каквито ще комбинации. Но ако не и това, то нищо да не прави, да си

[illegible] мълчи. Азъ мисля, че сравнение е напра- [illegible] България не е пръвъ пжть да има партии. Биле [illegible] една отъ важнитѣ е консервативната. Кава- [illegible] държаванъ мжжъ, патриотизмъ е, да се [illegible] всякакви партизански цѣли и стрѣмления и да [illegible] си, помощьта си, за изваждание на държавния [illegible] затрѣжнето. Имаме примѣри, честь и слава имъ! [illegible] не съмнѣнно ще ми говори: «азъ си стояхъ [illegible] особенно не правихъ, знаяхъ, че побѣдата не [illegible] страна». Не е истина. Рѣдомъ съ това стоятъ [illegible] той е приемалъ у дома партизанитѣ си; мислили [illegible] за кандидатури депутатски и нищо повече; [illegible] приемалъ у дома си Цанковисти, явни противници на [illegible] и той имъ отстжпя, мири се съ тѣхъ. Кой не знае [illegible] между Каравелова и Цанкова, кой не знае тѣхното [illegible] въ Търново? Кой не знае какъ далечъ стояха [illegible] помиряванис? Не убѣдиха ли се всички тѣхни прия- [illegible], че е невъзможно помиряванието имъ? Г. Каравеловъ [illegible], че се е помирявалъ нѣкога, а приема Бобекова въ кжщ- [illegible] си : човѣка, който не признава, който мисли, че нищо [illegible] не е направено отъ 6-й Септемврий насамъ. Форменъ [illegible] човѣкъ. Той го приема на квартирата си и защо? Да [illegible] въ изборитѣ. Слѣдъ това твърди, че не е напра- [illegible] никакво помирение съ г-нъ Драганъ Цанкова. Но азъ [illegible], че нѣмаше нужда отъ помирение. И какво повече по- [illegible], какво по-добро дѣйствие, ако единия сѣди отъ вънъ [illegible] бунтовници, а другия сѣди отъ вжтрѣ и ги създава [illegible]. А че ги е създавалъ, това се вижда отъ фактътъ, че е приемалъ и Цанковисти за депутати, стига този режимъ [illegible], да се унищожи. Тоже хитростъ. «Азъ нѣмамъ нищо [illegible] противъ режима. Всичко, което сме искали, е да додемъ на власть. Грѣхота ли е?» Г. Каравеловъ не иска нищо по- вече! Ами той нѣма программа. Нека се питаме, да ли би [illegible] една нота г. Каравеловъ, да иска признаванието на [illegible] избранникъ? Какъ би подѣйствувалъ той въ това [illegible]? Дѣйствувалъ ли би той по този въпросъ и какъ, ако има болшинство въ каммарата? Но за такива важни дър- жавни работи человѣкъ би трѣбвало да има точно опрѣдѣ- лени понятия! Не можемъ да приемамъ неговото мижение. Има помирение съ Руссия, но то сѣди на твърдѣ опрѣдѣлени

услогия: испжждапие на Господаря. Вий искате да додете на власть, бждете откровени бе г-да, ако вашитѣ замисли не сж прѣстжпни, защо се боите? Кого колко пжти интернираха за идеи, за патриотически дѣйствия, кога и кому не се позволи да говори? Търсимъ откровенностъ и я нѣма въ Каравелова, за туй, защото нѣмалъ органъ, нѣмалъ негова пресса, за да проповѣдва своята идея. Какви бѣха взглядоветѣ на в. *„Т. Конституция,“* виждате ли ги нѣкждѣ? Нека се изправи нѣкой да ми каже, че искаше се еди какво, че направлението бѣше таквозъ. Друго «Т. Конституция» не съдържаше, освѣнъ фитнеджилъкъ, мюзевирство, каляние на държавни лица, лица заслуживши толкозъ поне, колкото Миларова, съ неговата самопожертвователность. И това е программа на държавенъ мжжъ, съ нея той иска да достигне на власть! О, г-да, нека сжди Богъ, но най-малко, което може да се каже на Каравелова, това е: не простително не само бездѣйствие, но и мюзевирско дѣйствие тогазъ, когато страната не се нуждае отъ неговата помощъ, или най-малко отъ неговото стоение миренъ.

Не е, г-да, само опозицията на Каравелова въ страната ни, не е само тя, която туря кракъ на управлението на държавния корабъ, на мирното вършение на държавнитѣ работи. Азъ спомѣнахъ вече за явнитѣ противници, за такива, които не се скриватъ, за такива, които поне не се занимаватъ съ мюзевирство, които иматъ программа написана. Ний имаме другъ родъ партизани въ страната. Имаме тъй нарѣченитѣ Радослависти. Но това, което се каза за Каравелова, азъ немогж го каза ¼ за Радославова; а четвъртътъ е, че той като патриотъ, е билъ държавенъ дѣятелъ въ врѣмена бурни, въ врѣмена революционни, когато всѣки си е стѣгалъ сърдцето, за да искара народното дѣло до край. Би трѣбвало да не се водимъ отъ лични честолюбия и обиди и отъ тия лични обиди да правимъ елементи за държавна политика. Ето всичката вина на Радославова. Тождественъ ли е случая? Невъзможна е тукъ тождественность!

И слѣдъ всичко това, Каравеловъ скръстено твърди, тихо ви възразява: «никакви комплоти въ менъ не сж ставали, за комплоти не ме питайте, азъ не знамъ, кажете ми съ кого съмъ заговарялъ, дайте ми комплота да се призная. Азъ не знамъ, г-да, колко данни ще ви трябватъ, за да признаете,

че отъ настроението, въ което е билъ подсѫдимия Каравеловъ, той е можалъ да направи стъпка на напрѣдъ, за да бѫде прѣстѫпникъ. Азъ не зная, като какви данни вий бихте потърсили, за да се убѣдите, че отъ позицията, която е вземалъ, той е вършилъ нѣщо по-вече, нѣщо прѣстѫпно. Азъ ще ви покажа своето — а както ви е воля, съгласите се, или не, — тайно убѣждение, като прокуроръ, като блюститель на законитѣ, като българинъ! Но, г-да, азъ ще ви кажа него и даннитѣ на обвинението на своето мѣсто. Забѣлѣжихъ, какво отъ обстоятелството, че Каравеловъ не стои прьвъ въ обвинителний актъ, се прави заключение, че той не е и главния виновникъ и не може да се обвинява като такъвъ. Мѣстото нищо. Азъ поне за мѣстото съмъ твърдѣ неглижанъ, твърдѣ малко значение му отдавамъ. За мене е сѫщностьта на работата важна. Като начевамъ сѫщностьта на обвинението си на подсѫдимитѣ по убийството на г-нъ министръ Бѣлчевъ, ще спрѫ тукъ за Каравелова, като ще го оставя на своето мѣсто. Такава система съмъ си избралъ въ рѣчьта.

За да можемъ г-да сѫдии, да говоримъ по-нататъкъ по това прѣстѫпление, намъ е нуждно да направимъ разборъ на елементитѣ му. Азъ се лаская да мисля, че отъ сегашната ми рѣчь, вий сте забѣлѣжили, че азъ не турямъ на първо мѣсто убийството на м-ра и му отдавамъ едно относително, макаръ и важно значение. Това е едно убийство, извършено отъ партизани, извършено отъ политикани, извършено отъ подпратени убийци, отъ хора, които сѫ се стрѣмяли къмъ достигание на извѣстна цѣль. Гдѣ е важното, убийството ли? Не ще съмнѣние, че е скандалъ голѣмъ за една държава, да се търкалятъ убити министритѣ ѝ по пѫтя, по градинитѣ. Това е такъвъ скандалъ, какъвто е рѣдкость въ историята на народитѣ. Това у насъ е възможно, защото ни тикатъ къмъ революция. Възможно е било въ всѣка държава, която е прѣкарвала такава епоха. Важното е, слѣдователно, не толкозъ убийството, а революционното настроение, което сега ни се желае, и причинитѣ му. Очевидно е, г-да сѫдии, отъ сѫдебното слѣдствие и обвинителния актъ, че убийството не е случайно, не е станало отъ желанието на нѣколко души отдѣлни лица, съ друга цѣль, освѣнъ политическа. Азъ съмъ казалъ въ обвинителния актъ, казвамъ и тукъ, че за да се извърши подобно убийство, което между прочемъ е насочено не про-

тивъ този министръ, когото съжеляватъ всички, безъ разлика на партии, но противъ другъ единъ министръ, у когото отсѫтствуватъ двата важни недостатъка на Каравелова: куражътъ и безпрограмностьта. И ако падна м-ръ Бѣлчевъ, то това — вижда го всичкия свѣтъ, виждате го и вий — е работа случайна. За нея ще говоря, ще кажа нѣкоя и друга дума, може би, но случайно, не намѣренно. Ще говоря слѣдователно не толкозъ за убийството, колкото за комплота, цѣльта на който е била измѣнението на сѫществующий държавенъ строй. Чл. 58 отъ Отоман. Нак. законъ говори слѣдующето (чете):

«Чл. 58. Когато нѣколцина направятъ едно тайно споразумѣние (комплотъ) съ цѣль да се извърши едно отъ злодѣянията споменѫти въ чл. чл. 55 и 56, па се наговорятъ и рѣшатъ да се извърши смущението прѣдначъртано въ това споразумѣние, а освѣнъ това прѣдприематъ дѣла и мѣрки за да се приготвятъ срѣдствата за извършванието, лицата, които сѫ участвували въ това споразумѣние, се наказватъ съ вѣчно заточение, даже и когато не сѫ е осѫществило смущението. — Но ако въ едно такъво тайно споразумѣние не се утвърдятъ (констатиратъ) дѣлата и мѣркитѣ прѣдприети, за да се приготвятъ срѣдства за извършвание на смущението, а само сѫ е говорило и рѣшило за това извършвание, лицата, които сѫ участвували въ това споразумѣние, поставятъ се врѣменно въ крѣпостъ. — Ако ли е станало едно прѣдложение, за да се образува едно споразумѣние за извършвание на едно отъ споменатитѣ въ горнилѣ два члена злодѣяние и не се приело, лицето, което е направило това прѣдложение, наказва се съ затворъ отъ една до три години».

Азъ четѫ по-напрѣдъ чл. 58, защото ми е нуждно да опрѣдѣля по-нататъкъ комплота, елементитѣ, които заключава това прѣстѫпление. Този членъ даже не е прѣдвиденъ въ обвинителния актъ. Азъ нѣмамъ нужда да настоявамъ на него. Но той е нуженъ за пояснение на прѣдидущитѣ два — 55 и 56 чл. Когато бѣше въпроса за обвинението на прѣдидущитѣ подсѫдими: Св. Миларовъ, К. Поповъ и Г. Василиевъ, въ комплота противъ Особата на Н. Ц. Височество, азъ се коснахъ до теорията на прѣстѫпностьта. Казахъ, че всѣко прѣстѫпление представлява отъ себе си — нѣкой автори казватъ три момента, а нѣкои добавятъ и четвъртий. За първий споменахъ, това е злата воля или прѣдложение да се извърши прѣстѫплението,

Забѣлѣжихъ, че, когато злата воля е излѣзла на вънъ въ видъ на прѣдложение да се извърши прѣстжпление, то въ политическитѣ прѣстжпления, като исключение отъ общото правило, тя се наказва. За намѣрение да се извърши едно прѣстжпление законитѣ не наказватъ по общъ углавенъ рѣдъ. Съ други думи, въ общитѣ прѣстжпления не се прѣслѣдва никой за намѣрение, колкото ще да бжде зло. И въ общитѣ прѣстжпления, впрочемъ, има исключение, когато това намѣрение се искаже на писмо въ видъ на заплашвание, застрашавание. Има и други нѣкои случаи, които нѣма нужда да указвамъ. Вънъ отъ това, нѣма прѣстжпление за намѣрение да се извърши прѣстжпно дѣяние.

Важно исключение, г-да сждии, съставлява прѣстжплението комплотъ, противъ държавний режимъ. Въ него едно просто намѣрение, исказано между нѣколко души хора, да се извърши подобно прѣстжпление е вече едно прѣстжпно. Закона казва, че когато нѣколцина направятъ тайно споразумѣние съ цѣль да се извърши едно отъ дѣянията, посочени въ чл. 55 и 56, па се съгласятъ и пр. Нека забѣлѣжимъ една разлика, между чл. 55 на Отоман. Нак. Законъ и чл. 2 отъ закона за прѣстжпленията противъ Особата на Н. Ц. Височество. Разликата се състои въ това, че чл. 58 не иска приготвителни дѣйствия, нито установляванието имъ, когато чл. 2 отъ другия законъ иска не само намѣрение, не само концертъ на извѣстни лица да извършатъ прѣстжплѐние, но и установление приготвителни дѣйствия. По този начинъ, за да се признае извѣстенъ прѣстжпникъ виновенъ въ съставяние комплотъ, съвършенно е достатъчно да се констатира отъ една страна прѣдложението, да се състави такъвъ комплотъ, а отъ друга, — приеманието на прѣдложението. По-нататъкъ никакви приготвителни дѣйствия, никакви покушения, никакви извършвания на прѣстжплението не сж нужни. Вторий моментъ на прѣстжплението е — приготвителнитѣ дѣйствия на намѣрения прѣстжпникъ. Който е въ намѣрение да извърши едно прѣстжпление, подготовлява го, събира оржжие, отива на мѣстото на прѣстжплението, оставя хора да бджтъ, намира си укривателитѣ и пр., дѣйствия, които отъ една страна сж насочени да укриятъ прѣстжплението, а отъ друга страна — да улеснятъ извършванието му. Тия дѣйствия се наричатъ приготвителни. По-нататъкъ настжпя трети

моментъ, който се нарича покушение. Французската теория прави малка разлика отъ другитѣ. Тя казва, че третий моментъ не е покушението, а е извършванието на прѣстжплението — дума, която не съвсѣмъ точно прѣвежда execution. Тоя моментъ тѣ подраздѣлятъ на два други: на начало на извършванието и на окончателно извършвание: (consommation). Въ теорията, въ принципъ, покушението е ненаказуемо. Человѣкъ потегля револвера съ цѣль да убие; слѣдъ това, той се оставя самъ и не извършва убийството. — Виновенъ ли е? — Не е виновенъ, казватъ. Но ако началото на прѣстжплението не е имало по-нататъшенъ ходъ не по причина зависящи отъ волята на подсждимия, а отъ причини независящи отъ неговата воля, то въ такъвъ случай това покушение се счита за прѣстжпление. Четвъртий моменъ е свършвание на прѣстжплението, когато виновний за такъво извуршвание подлѣжи на пълното, опрѣдѣлено по закона, наказание за това прѣстжпление. Правило е, че съ пълно по закона наказание се наказватъ само онѣзи, които сж извършили прѣстжплението. Спрѣно ли е по-нататъшното извършвание само съ покушението, има ли само едно начало на извършвание, то виновнитѣ по това начало носятъ сжщото наказание, но намалено съ извѣстна степенъ. Чл. 55 отъ Отоманский Наказ. Законъ прави важно исключение отъ обикновеннитѣ прѣстжпления. Той наказва съ пълно наказание, каквото е още смъртното, не само онѣзи, които сж извършили напълно прѣстжплението, но и онѣзи, които сж се покушавали.

У насъ чл. 55 прѣведенъ тъй, както е, отъ турский, — а турский е копиранъ отъ Наполеоновий наказателенъ кодексъ, — е не вѣренъ. Въ него се казва: «наказва се съ смъртъ този, който лично или посрѣдствомъ подбужда . . . . и пр.» Мисъльта на прѣвода на българския текстъ е вѣренъ на оригинала, но тя е исказана съ думи, които даватъ мѣсто на двойно тълкувание, изглѣжда малко тъмна. Първата французска дума, съ която се начева този членъ въ французский кодексъ, е прѣведена въ българский текстъ съ послѣдното прѣдложение: «Било че въстанието сж е извършило напълно, било пакъ че е имало едно начало на извършванието». Това: «пакъ че е имало едно начало на извършванието» е първата дума на французския текстъ. Тамъ стои: «Attentat contre и пр... Attentat е прѣведено съ много думи на българскн. Прямата

мисълъ на думата атентатъ е покушение. У насъ, вмѣсто името е употрѣбено мѣстоимение относително—«който». Друга неправилность: «Който». Излиза, че всѣки единъ, който подбужда гражданитѣ и пр. се наказва и пр. Ний търсимъ слѣдъ това отдѣлни личности, които би се покушавали противъ държавния режимъ, които сж въоружавали населението на въстание. И вамъ, г-да, защитницитѣ ще кажатъ: но, заповѣдайте, търсете между подсждимитѣ, кой е въоржжавалъ жителитѣ на страната и го накажете. Но това не е тълкуванието на закона, тази не е неговата смисълъ. Закона наказва attentat — покушението. За да можемъ да разберемъ по-добрѣ постановленията на закона въ чл. чл. 55, 56 и 58 трѣбва да употрѣбимъ една малка послѣдователность. Нека поставимъ въпроса тъй: Членъ 58 прѣдвижда комплотъ. Ако, слѣдователно, лицата, които участвуватъ въ комплота, сж замислили да извършатъ извѣсно прѣстжпление противъ държавата, било да подбуждатъ жителитѣ да въстанатъ противъ правителството, било друго въ тази смисълъ прѣстжпление, съ цѣль да прѣдизвикатъ промѣнение въ държавния режимъ, то само за комплота, само за съзаклятието, безъ никакви приготовителни дѣйствия, тѣ се наказватъ еди-какъ си. Азъ питамъ, ами ако бждѫтъ, освѣнъ комплота и приготовителни дѣйствия, извършили и покушение, не е ли това едно увеличение на вината? Очевидно. Тогазъ гдѣ е наказанието му? Наший трудъ би билъ напрасенъ, ако не разбираме чл. 55 тъй, като стои въ французский текстъ. Вий го търсите насамъ, натагъкъ, и не намирате наказание за лица, които сж съставили комплотъ и сж турили начало на испълнението, защото закона ви говори—«който», пакъ вий имате много лица, отъ които не всѣки единъ, пъкъ и никой, може би, не е давалъ оржжие нѣкому да възстане, както и по настоящето дѣло. Когато много лица се заговарятъ да извършѫтъ подобно прѣстжпление, то всѣки отъ тѣхъ има специално назначение: единъ да въоржжава, други да напише писма, третий да намѣри убѣжище, четвъртий да събира оржжие и пр. Всички работятъ, но нѣки своето. Е, добрѣ, но закона казва *„който“* въоржжава жителитѣ. Буквално вземенъ, трѣбва да търсимъ човѣкъ, *който* е държалъ въ ржцѣтѣ си пушка и я далъ нѣкому и му казалъ: «иди да въстанешъ». Можемъ ли да тълкуваме тъй закона? Азъ мисля, че законодателя, при постановява-

нието на тия членове, е ималъ слѣдующата идея. Той сж е ржководилъ по една такава система, щото членоветѣ му да вървятъ единъ подиръ други тъй, щото пó-първий да съдържа въ себе си по-главно наказание, слѣдующий да съдържа пó-малко и т. н. И ето защо комплота се пада подиръ санкцията за онѣзи, които сж взели участие и сж направили едно покушение. Ето защо азъ наченахъ тулкуванието му отъ чл. 58, който би трѣбвало да стои, спорѣдъ мене, на върха, за да се види ясно развитието на едно прѣстжпление, което отъ начало се замислюва, сетнѣ се приготовляватъ мѣрки за извършвание, пó-сетнѣ се покушава и извършва. Обаче рѣдътъ не трѣбва да ни бърка, за да можемъ да разбираме правилно постановленията на закона, който не се придържа о моята система.

Г-да сждии! Ако правя такъво дълго тълкувание на закона, на неговия членъ 55, то това правя, защото чувствувамъ необходимостъ. Зная, че едно голѣмо врѣме ще употрѣбятъ г-да защитницитѣ, да тълкуватъ този членъ. Азъ не бихъ желалъ да се поставямъ въ необходимостъ вторий пжтъ да му правя тълкувание. Азъ ще моля, слѣдователно, вашето търпѣние, да обясна всичко, което може чл. 55 да прѣдставлява тъмно. Азъ мисля, г-да, достатъчно да показахъ, че на мѣстото на относителното мѣстоимение — «който», трѣбва да се тури думата «покушение», и да се счита, че чл. 55 не говори за единични личности и че друго е наказанието за прѣстжпници, които сж извършили прѣстжпление, прѣдвидено въ чл. 58 и които сж отишли по-натакъкъ: направили сж и покушение. Въ чл. 55 ми се вижда втора неясностъ. Тамъ се казва: «посрѣдственно или не посрѣдственно подбуждание подданницитѣ на държавата и жителитѣ на страната да въстанатъ съ оржжие противъ правителството». Въ французский текстъ, когото азъ може би ще ми се падне случай да прочетж изцѣло, се казва: «който подбужда гражданска война (exciter la guerre civile)». Понятието за гражданска война е прѣведено на български съ думитѣ: «да възстанатъ съ оржжие противъ правителството». Както виждате, не само не е букваленъ прѣвода, но че и самата смисълъ на французский законодатель не е прѣдадена. Можемъ ли допустна, че турското законодателство не е приело идеята на французский текстъ, а е искало да искаже нѣщо друго. Азъ не допускамъ, и ето защо: спорѣдъ мене, сè едно

значатъ думитѣ: «възстание противъ правителството» и «гражданска война». Всѣкий държавенъ строй се поддържа, ако не отъ всичкия народъ, то непрѣменно отъ една голѣма негова часть. Когато меншеството поиска да измѣни държавния строй по нелегаленъ пжть, съ комплоти, убийства или съ открито възстание, то прѣдизиква болшинството на отпоръ, тоже съ оржжие въ ржка. Разбира се, че е сѐ едно: самия народъ ли ще се сражава или публичната сила — полицията, войската. Сжщото може да се изрази и съ други думи: когато възстанието или смущението е до толкозъ напрѣднало, щото милицията или постояннитѣ войски сами по себе не сж въ състояние да удържатъ рѣдъ, защото самитѣ тѣ сж раздѣлени, по между самитѣ сжществува раздоръ, то гражданската война е вече очевидна. Французский текстъ е употрѣбилъ една дума, въ която правилно се разбира народний суверенитетъ. Може би отъ тази точка зрѣние турский законодатель е замѣнилъ думата „guerre civile“ съ «възстания противъ правителството». Не ще съмнѣние, г-да, че най-правилно ще примѣнимъ текстътъ само тогава, когато имаме прѣдъ видъ условията на страната, условията на вжтрѣшната ѝ организация, когато знаемъ добрѣ какъ може да стане у насъ възстание противъ правителството. И тогава ний ще се съгласимъ, че както въ Франция, както въ другитѣ конституционни държави, така и у насъ, при всѣко насилственно измѣнение на държавния строй, се създава „guerre civile“, междуособна война, таквазъ каквато имà нещастие отечеството ни да прѣкара прѣзъ 1886 и 87 г. Прѣсни сж вѣ умътъ на всѣкиго тия двѣ години. Покушенията тогазъ правени съ тази цѣль, да измѣнятъ държавния строй не родиха освѣнъ междуособни войни. Възстанието въ Русчукъ е междуособна война; въоружиха се гражданитѣ и дадоха отпоръ на възстаналитѣ войски, които сами между себе си бѣха подраздѣлени на партии. Противницитѣ на държавния строй осмѣха тѣзи доблѣстни граждани, които вземаха оржжие въ ржка, да отстоятъ своя суверенитетъ, нарѣкоха ги палочници. Осмѣха тѣхното название, тѣхния високъ девизъ пъленъ съ значение. «България за себе си» се осмѣя даже отъ нѣкои, които съчувствуваха на режима. Не можемъ ги оправда само за това, че нѣкои дружества подъ това название, нѣкои отъ неговитѣ членове не така високо сж държали своето знаме, сж могли да направатъ погрѣшки, а може би и прѣстжпления.

Да ги осмѣйваме, това е да искаме отъ тѣхъ да бѫдѫтъ непогрѣшими, свѣтци, хора неспособни да извършатъ прѣстѫпление и то въ едно революционно врѣме. Това нека бѫде казано argopos или entre parantèses.

И така, думитѣ: *да въстава съ орѫжие противъ правителството*, трѣбва да се разумѣватъ съгласно цѣльта, каквато може би не турский, а французский законодателъ си е създалъ. Но, г-да, разликата между цѣльта, ако тя сѫществува, е само видима; нѣма истинско раздѣление между тѣхъ. Както турский, така и французский законодатель сѫ имали една и сѫща цѣль: да санкциониратъ съ едно страшно наказание прѣстѫпленията, насочени да измѣнатъ държавний строй. Когато поменаваме чл. 55, ний ще се питаме на първъ планъ съставя ли покушението, извършено надъ г-нъ М-ръ Прѣдсѣдателя и убийството на покойний г-нъ М-ръ Бѣлчева, едно начало на междуособна война? Отговориме ли *да*, членътъ е примѣнимъ, отговориме ли *не*, той е непримѣнимъ. Да настоявамъ по-нататъкъ, че убийството на министръ-прѣдсѣдателя щѣше да повлѣче несъмнѣнно подирѣ си гражданска война, ми се струва, е излишно. Този фактъ е очевиденъ, това го знаятъ и сѫ желали и тия, които сѫ покушавали, както и онѣзи, които сѫ създали покусителитѣ. Това е тѣхната цѣль. А единъ пѫть такава е била цѣльта, то и условията, прѣдвидени отъ закона или елементитѣ на прѣстѫпление сѫ налични.

Азъ, г-да, ще направя друго едно встѫпление, за да кажа нѣколко думи, за да направя единъ разборъ чисто теоритически върху съучастничеството въ едно прѣстѫпление. Какво разбираме подъ думата съучастничество и какъ закона распрѣдѣля между съучастницитѣ наказанието, безъ, разбира се, да кажа нѣщо за самото наказание, тъй като обѣщахъ се за него да говоря, слѣдъ като укажа на факта на прѣстѫплението. Всѣко едно прѣстѫпление, г-да сѫдии, било то обще углавно или специално, каквито сѫ политическитѣ прѣстѫпления, ако то се извърши отъ много лица, то между тия лица могѫтъ да бѫдѫтъ съучастници отъ различенъ характеръ. Подраздѣлятъ: моралностьта на прѣстѫплението отъ една страна, и отъ друга — материалностьта му. Подъ думата моралность на прѣстѫплението разбиратъ всички условия които изисква закона, щото да може се вмѣни на едно лице

прѣстжпното дѣяние въ вина. Напр. лицата, които сж намислили прѣстжплението, които сж създали планътъ му, които сж го ржководили. Въ материалностьта на прѣстжплението се разглѣждатъ само условията, които изисква закона, щото прѣстжплението да се счита за извършено отъ това лице. Напр. материално виновни ще бждатъ тѣзи, които извършатъ прѣстжплението, които подготовляватъ срѣдства за извършването му, които се покусяватъ или се намиратъ на мѣстото на прѣстжплението, които сж прѣдназначени за самото му извършгание. Моралнитѣ виновни не е необходимо да се намѣратъ на мѣстото на прѣстжплението, когато се извършва, тѣ могжтъ да бждатъ далечъ отъ него, въ другъ градъ, въ друга държава, ако щете; стига тѣ да сж замислили, стига да сж прѣдвидѣли всичкитѣ случайности, които прѣстжпницитѣ прѣдполагатъ да срѣщнатъ.

Както виждате, разликата е голѣма. За първитѣ, моралнитѣ виновници, нѣма материаленъ актъ, като необходимо условие за виновность, нѣма дѣйствие. За вторитѣ това е необходимо. По-нататъкъ и въ едната и въ другата група подраздѣлятъ виновнитѣ на *главни, тѣхни съучастници* и *укриватели* По-нататъкъ още — могжтъ да бждатъ *недоносители* и *подстрекатели*. Такива ги има и въ едната и въ другата група. Нека кажемъ кои могжтъ да бждатъ главни виновници въ моралностьта на прѣстжплението. Като такива теорията счита всички онѣзи, които сж го замислили, които сж го родили въ главата си и сж го прѣдали на други, които сж създали планъ за дѣйствие. Достатъчно е да се каже, че едно лице е родило едно прѣстжпление и го е съобщило на другиго; той е вечъ главенъ виновникъ, безъ разлика, намиралъ ли сж е на мѣстото на прѣстжплението или не. Тѣхни съучастници се считатъ всички онѣзи, които сж дебатирали плана, или които сж указвали срѣдства за испълнението му. Това сж моралнитѣ съучастници въ прѣстжплението. Отличаватъ се главнитѣ виновници отъ съучастницитѣ главно по това, че участието на първитѣ е необходимо, безъ тѣхното сдѣйствие прѣстжплението не е можало да се извърши или не би взело извѣстенъ размѣръ. Помощьта на съучастницитѣ е само полезна. За тѣхъ достатъчно е да се констатира тѣхното сдѣйствие въ прѣстжплението, не непрѣменно необходимо, но полезно само; сжщото правило е и за материалнитѣ винов-

ници. Главни се считатъ всички онѣзи, които вършатъ прѣстжплението; тѣхни съучастници — които подпомагатъ извършването му. Разликата между тѣхъ е сжщата, както между първитѣ. Главни виновници — безъ съучастничеството на които прѣстжплението е невъзможно да се извърши или тѣхната помощь е отъ голѣма полза тогазъ, когато помощьта на съучастницитѣ може да бжде само относителна и безъ нея помощь прѣстжплението е могло да бжде извършено, но тѣ сж се присъединили. Укриватели сж лицата, които, като знаятъ, че извѣстно прѣстжпление има да се извърши, и като иматъ злата воля да не издаватъ участницитѣ въ това прѣстжпление, стараятъ се да скриватъ както слѣдитѣ на прѣстжплението, така сжщо замисленното прѣстжпление; укриватъ самитѣ прѣстжпници, плана имъ или прѣстжплението, когато се извърши. Друга е работата на недоносителитѣ. Тѣ знаятъ за прѣстжплението и не обаждатъ на властъта, но при първо распитвание тѣ обаждатъ всичко. Вината имъ е, че прѣди или слѣдъ извършването на прѣстжплението тѣ сж знаяли, но не сж обаждали. Сами по себе не сж участници, нѣмали сж злата воля да способствуватъ въ извършването.

Г-да сждии, до колкото можахъ да улова домогванията както на защитницитѣ, така и на подсждимитѣ въ течението на сждебното производство, азъ забѣлѣжихъ, че тѣ се домогватъ до отсжтствието на единъ опрѣдѣленъ планъ за комплота. Тѣ ще се прѣдставатъ прѣдъ васъ и ще питатъ: гдѣ е плана, какви подробности узнахте за него, а безъ планъ комплотъ възможно ли е? Сетнѣ ще ни кажатъ, нѣма никакъвъ комплотъ, защото отсжтствува какъвъ да е планъ, защото веднажъ се казва, че ще убиятъ Н. Ц. Височество на Драгоманъ, другъ пжтъ, че това ще бжде въ София, трети пжтъ, че ще се убива вече не Господаря, а министръ Стамболовъ. Гдѣ е слѣдователно тукъ плана, ще кажатъ тѣ, гдѣ е нашия концертъ, гдѣ е нашето съгласие, какво прѣстжпление слѣдователно, сте открили? — Никакво. — Г-да, не е нуждно непрѣменно да узнаемъ подробноститѣ на плана, за да обвинимъ нѣкого въ комплотъ. Ако ний знаемъ много части отъ този планъ, ако ний знаемъ много нѣщо отъ това, което сж е заговарвало, а не знаемъ самата цѣлостъ, общностьта, то ний не сме лишени още отъ възможностьта да считаме нѣкого виновенъ въ комплотъ и да го осждимъ. Било би добрѣ

да е всичко очевидно; по-лесно и за васъ и за мене, щото повече нѣщо да бѣше уловено, всичко това да бѣше по-тънко разяснено, да бѣше цѣлото. Но какво отъ това, че не е? Нѣмаме ли друга възможность, друга помощъ, за да отгадаемъ този планъ? Не можемъ ли по дѣйствията на подсѫдимитѣ да видимъ това? За насъ е необходимо едно условие, а именно: да е сѫществувало съзаклятие и испълнението цѣльта му да се е слѣдвала. Когато това сѫществува, толкозъ повече, когато и съзаклятието сѫ е реализирало, то е на лице; нищо повече не е нуждно, за да признаемъ, че има прѣстѫпление. Това е моето мнѣние. Ако ний не знаемъ самия планъ, ний знаемъ цѣльта му и неговитѣ части, ний ще го сглобимъ; а за това имаме разсѫдъкъ, имаме умъ, за да извадимъ отъ тоя материялъ онова заключение, което е възможно. Ний, слѣдователно, ще го сглобимъ à priori, метафизически ще вѣрваме на нѣща, които сѫ очевидни и на основание на тѣхъ ще си съставимъ своитѣ убѣждения. По-нататъкъ домогвания може да има, че тукъ нѣма единственъ планъ, а има много. Но не сме ний виновати, че подсѫдимитѣ не сѫ умѣяли да дѣйствуватъ, да си съставатъ единъ планъ и сетнѣ да слѣдятъ строго за испълнението му. За мене е много ясно, че се е имало цѣль, която първо сѫ е състояла въ убийството на Н. Ц. Височество, въ послѣдствие — Т. Георгиевъ поне е прѣдалъ — тя сѫ е измѣнила и сѫ е състояла въ убийството на министра прѣдсѣдателя. О, г-да сѫдии! усѣщамъ едва ли не хохотъ, както у подсѫдимитѣ, така и у защитницитѣ, тия мои думи възбуждатъ у тѣхъ едва ли не смѣхъ, но за това пакъ има една дѣйствителность твърдѣ не смѣшна, твърдѣ печална, то е, че на мѣсто м-ръ прѣдсѣдателя, падналъ е убитъ м-ръ Бѣлчевъ; това не е смѣшно. И слѣдъ това азъ бихъ желалъ да вида кой ще се осмѣли да каже, че тукъ нѣма планъ. Може едно да ми възразяватъ, че тоя или оня подсѫдимъ не е участвувалъ и това ще бѫде основателно, когато нѣма изобличающи данни. Имало е планъ, сѫществувалъ е, но Петко, Иванъ, Стоянъ може да не сѫ взимали участие въ съзаклятието. Но да се осмива обстоятелството, че е имало концертиранъ единъ планъ за дѣйствие, това е повече отъ чудно, това ще бѫде вънъ отъ всѣкаква логика, вънъ отъ очевидностьта, това ще бѫде противъ всѣкаква реалность. Отсѫтствието на строго опрѣдѣленъ планъ у г-да подсѫдимитѣ е

прѣдлогъ, за да усмиватъ цѣлия процессъ, да го отричатъ, да му приписватъ нѣкакви цѣли партизански, да питатъ: «гдѣ ви сж убийцитѣ, гдѣ ги е съзаклятието, кой е участвувалъ въ него?» И не се срамуватъ тѣ отъ резултата му, не виждатъ, че въ България падатъ убити министри по улицитѣ. Тѣ казватъ: «не сме виновати ний, ако убийцитѣ сж избѣгали». Тукъ, може би, ний имаме не прямитѣ убийци, азъ тѣхъ нѣма и да обвинявамъ; за сега обвинявамъ тия, които сж замисляли прѣстжплението, тия, които сж го скроили, които сж го ржководили и тия, които сж указвали помощьта за испълнението му. Ето кого обвинявамъ. За правосждието сж и много по-важни виновнитѣ въ домагателство да се измѣни държавний строй, отъ колкото ония, които сж извършили убийството на едно лице, па билъ той и министръ.

За описание, както на хода на заготовляваното прѣстжпление, така сжщо и за дѣйствията на лицата, които се обвиняватъ въ него, ний имаме една почти математическа исходна точка. Това е показанието на подсждимия Лепавцовъ. Отъ Лепавцова ний се учимъ, кои сж му биле главни и кои второстепенни дѣйци. Може би Лепавцовъ не всѣкога ни указва на прями улики, които подтвърждаватъ виновностьта на нѣкого; но това незначи още, че ний не трѣбва да се ползуваме и отъ околнитѣ улики за формирание убѣждението си. Най-послѣ, ний сме хора, може нѣщо да сгрѣшимъ, може да направимъ нѣкое неправилно заключение, но ний не можемъ съвсѣмъ да игнорираме фактитѣ и уликитѣ. Законодателя не иска отъ насъ да даваме смѣтка, да ли сжществуватъ нѣкакви прями доказателства, на основание на които ний да основаваме нашитѣ сжждения, той не е посочилъ на нѣкакви легални доказателства; всичко на всичко — той ни кара да формираме нашето убѣждение на основание на даннитѣ, които се констатиратъ прѣдъ насъ, па биле тѣ въ полза или врѣда на подсждимитѣ. Махнете сжществуйщитѣ данни, опровѣргайте ги, и ний нѣма да ви осжждаме. Но до като сжществуватъ, ний ще ги земеме въ смѣтка.

Нищо, г-да сждии, подсждимия Лепавцовъ не е откривалъ до деня на убийството, нито за заговора, нито участвующитѣ въ него. Той начева своитѣ откривания доста кжсно, когато минава много врѣме отъ прѣстояването му подъ арестъ. Неговото арестуване, не единъ пжтъ ще ни посочатъ

ностьта никакви свидѣтелски показания не помагатъ. Понятието у насъ за възможностьта или невъзможностьта зависи пакъ така сѫщо отъ нашето въспитание, образувание и пр. Има нѣща, които за единъ човѣкъ, сравнително съ малко образувание, се прѣдставляватъ твърдѣ невъзможни, има други които му се показватъ по-вече отъ възможни. За единъ селянинъ, за една баба, кажете и, че свѣти Илия прави гръма и дъжда, може ли да бѫде нѣщо по-възможно. Естественния ходъ на работитѣ така се знае, че свѣти Илия е, който праща дъжда, а гръма е плодъ на неговата колесница. Но тия работи, както знаете, сѫ невъзможни за една личность малко много интелигентна. Никакви свидѣтелски показания не могѫтъ ни застави, да повѣрваме, че дѣйствително свѣти Илия сѣди въ кола и прави гръмъ. При такава невъзможность всички свидѣтелски показания пропадатъ. Ако прѣдъ насъ се прѣдставятъ двама магьосници и подъ клѣтва ни кажатъ, че сѫ ходили на оня свѣтъ и видѣли какъ свѣти Илия се расхождалъ съ кола, то ний нѣма да имъ повѣрваме. Но има нѣща възможни, естественни, въ каквито никакви показания не могѫтъ да ни разубѣдятъ. Азъ казахъ отзарана, че когато извѣстни факти сѫ вѣроятни, — може би не очевидни, но има извѣстна степенъ вѣроятность, — и слѣдъ това ни се прѣдстави една улика, даже косвенна, но която не навожда на невъзможность да допуснемъ, то ний не само сме наклонни много пѫти да вѣрваме, но още биваме по нѣкогашъ непоколебими въ нашето убѣждение. Коя роль можатъ да играятъ Лепавцовитѣ показания за виновностьта на другитѣ подсѫдими? Ролята е тая. Когато ний сме достатъчно подготвени за да мислимъ, че е възможно да е извършилъ извѣстенъ подсѫдимъ извѣстно прѣстѫпление, свидѣтелскитѣ показания на Лепавцова играятъ голѣма роль, тѣ могѫтъ ни закрѣпи въ това убѣждение. Но допуснемъ ли ний една невъзможность или пъкъ просто сме индиферентни, и кажемъ: «ехъ, може да е и тъй, може и да не е», тогава Лепавцоватѣ показания, признавамъ го, не сѫ достатъчни вече. Нека начнемъ отъ стойностьта на тия показания, по отношение на самия него. По отношение на него, това показание е едно самопризнавание. Г-да сѫдии! на основание теорията за възможностьта и невъзможностьта, ще кажа, че даже тогава, когато едно лице се прѣдстави прѣдъ сѫда и се признава да е извършило ра

боти, които ний не допускаме, които сж вънъ отъ естествения ходъ на работитѣ, ний такова самопризнавание нѣма да повѣрваме, ще оправдаемъ такъвъ подсждимъ, ще кажемъ, че това е лъжа. Нека се прѣдстави прѣдъ васъ единъ български селянинъ отъ нѣкои планински колиби и да прави самопризнавание, че билъ единъ день въ палата на еди-кой царь, замисгювалъ да го убива или да извърши друго подобно прѣстжпление. Не ще съмнѣние, васъ ще ви заинтересува общественното му положение, моралната му състоятелность, възпитанието му, образованието му и когато видите отсжтствието на всичко това у него, то каквито ще факти да ви привежда, нѣма да му повѣрвате. Направи ли го това другъ человѣкъ и по положение и по образование и по възпитание способенъ на подобно прѣстжпление, за доказателственнитѣ срѣдства вий нѣма вече да бждете толкова взискателни. Така обикновенно се формира человѣческата съвѣсть изобщо, и частно на сждиитѣ. Ако, слѣдователно, вий намирате нѣщо, което може да се допустне отъ здравия разумъ, въ показанията на Лепавцова, то вий и при самопризнанието му, нѣма да го признаете за виновенъ, но ако по възпитанието и положението му той е близъкъ до фактитѣ, за които се обвинява, то неговото самопризнание трудно ще бжде опровергнато даже при очевидни данни. Едно отъ домогванията за несъстоятелностьта на показанията на тоя подсждимъ, е и това, че той нито по положение, нито по образование, нито по години, не е отъ ония лица, които да стоятъ близо до шефа на партията, до подс. Каравелова, и, тѣ казватъ, че тоя човѣкъ и за себе си даже не прѣдава истинната. Но, г-да, както каза и самия подсждимъ Лепавцовъ, а така сжщо и Каравеловъ, тѣ сж се намирали въ такива отношения и сж биле достатъчно близски, щото да сж водили и разговори отъ категорията на ония, за които се спомѣнува въ обвинителния актъ. И не служи ли това за доказателство противъ подсждимия Каравелова? Що се касае до другитѣ обстоятелства, за които говори Лепавцовъ, то той не ги е почерпилъ отъ въздухътъ, той ги знае отъ нѣкой си Илия Георговъ, — за когото знаете причинитѣ, гдѣто не е подпадналъ подъ юрисдикцията на военния сждъ — той ги е черпилъ и отъ другъ Георговъ аркадашъ, — подсждимия Тома Георгиевъ. Той е черпилъ още и отъ други лица, за които

ще спомѣна, когато бѫде нуждно да укажа на доказателствата, които изобличаватъ другитѣ подсѫдими. За сега се ограничавамъ да констатирамъ, че показанията на тоя подсѫдимъ, по отношение на самия него, съставляватъ самопризнание такова, каквото не сме въ състояние да опровергнемъ и да допустнемъ, че не вѣрно прѣдава дѣйствителностьта. Каква е ролята на тоя подсѫдимъ въ прѣстѫплението? Лепавцовъ понататъкъ не клѣвети на себе си. Той казва само, че е знаялъ за прѣстѫплението, а се домогва, че всичко, за което можемъ да го обвиняваме, това е за недоносничество. Но азъ не мисля, че неговото обвинение може да се ограничи само тамъ. Той е нѣщо повече отъ недоноситель. Ще кажете укриватель? Да! Ако той се ограничеше само съ укриване на дѣйствията на заговорницитѣ, ако у него е имало злата воля само да скрива тѣхнитѣ прѣстѫпни дѣяния, да таи тѣхнитѣ имена. Но да се попитаме, не е ли възможно да видимъ нѣщо повече въ прѣстѫпното поведение на тоя подсѫдимъ? Не можемъ ли да му припишемъ, че той е указвалъ съдѣйствие съ това, че е давалъ мѣсто за укриване на разни нѣща, безъ които заговорницитѣ не сѫ могли? Приемалъ е тѣхнитѣ писма, тѣхнитѣ ревелвери, ходилъ е да вади отъ митницата револверъ за Тюфекчиева, ходилъ е до сладкарницата на Панахъ и въ дюкяна на Команова, да глѣда кой е тамъ отъ министритѣ, а всичко това е една услуга на заговорщицитѣ. Ако такива услуги вий намѣрите, че сѫ оказани отъ страна на Лепавцова, то, слѣдователно, трѣбва да го признаете за виновенъ, не като недоноситель, или укриватель, а като съучастникъ. Неговитѣ услуги може да не сѫ били необходими, но сѫ били полезни. Ако вий признаете, че това е една помощь, не ще съмнѣние, Лепавцовъ е съучастникъ, а никакъ не недоноситель и укриватель.

Лѣпавцовъ сочи и на други обстоятелства, които указватъ на вѣрностьта на неговитѣ показания, дѣйствуватъ за откриванието на воговора. Така напримѣръ, показанието му касателно писмата, които сѫ му се носили и съдържанието на тия писма се подтвърдява отъ показанията на другъ единъ свидѣтелъ, вече не такъвъ, който да играе ролята на обвиняемъ, но форменъ свидѣтель, който е показалъ подъ клѣтва. Това е свидѣтеля Ат. Здравковъ. По-нататъкъ сѫщитѣ тия показания на Лепавцова се подтвърждаватъ, чрѣзъ едно второ

обстоятелство, чрѣзъ заема отъ 5 наполеона направенъ отъ Команова, които Лепавцовъ е далъ на Т. Георгиевъ, а последния ги е прѣдалъ на Тюфекчиева, за да купи отъ дюкяна на Екименъ и Пѣевъ револвери. Свидѣтеля Комановъ не указа тѣхното назначение, но това го казалъ Лепавцовъ. Дѣйствителностьта на факта за покупката на револверитѣ се подтвърдява и отъ показанията на Тюфекчиевия братъ Димитръ, а така сѫщо и отъ ония на свидѣтеля Пѣева и неговий слуга —Такева. Слушахте, г-да, съ каква подробностъ се дадоха тия показания и азъ ми се струва, че фактитѣ, които тѣ установяватъ, сѫ непоколебими, сѫ доказани; да имъ не вѣрваме е невъзможно. Ето защо, ако за тѣхъ невѣрванието е невъзможно, то трѣбва да вѣрваме, че и показанията на Лепавцовъ по отношение на другитѣ подсѫдими въ тия три пункта се подтвърдяватъ. По този начинъ, не само отъ твърденията на субекта Лепавцовъ, не само отъ личното познакомвание съ него, имаме поводъ да повѣрваме въ дѣйствителностьта на обвинението върху другитѣ подсѫдими, но и отъ това, че неговитѣ показания се подтвърдяватъ и отъ други обстоятелства. Слѣдователно, не само това му самопризнание играе роль за собственното негово обвинение, но то играе роль и твърдѣ сериозна за обвинението и на другитѣ подсѫдими.

Втория отъ подсѫдимитѣ по настоящето дѣло е Тома Георгиевъ. Не се съмнявамъ, защитницитѣ ще направятъ подробно описание на този субектъ и ще кажатъ, че той е човѣкъ несериозенъ въ работата си, и, слѣдователно, още по-малко може да бѫде сериозенъ въ единъ заговоръ, какъвто му се приписва. Възможно е да кажатъ, че той може би е замислювалъ за нѣкакво убийство, но всичко това е бошълафъ, защото Георгиевъ обича много да ходи и да приказва на всѣкждѣ. Ще кажатъ, че Георгиевъ е човѣкъ и материялно малко несъстоятеленъ; отъ когото зималъ пари, не повръщалъ, а не е чудно да е земалъ и отъ Лепавцова, па възможно е и да ги е връщалъ до вечерьта, както е възможно да е говорилъ при това и за заговори, но само за да намѣри прѣдлогъ. Но каквито домогвания и да се направятъ, тѣ не сѫ достатъчни да опровѣргаятъ свидѣтелскитѣ показания на Лепавцова, които ни сочятъ на Тома Георгиевъ като на личность, отъ която е узналъ кроений заговоръ. Обвинението противъ Тома Георгиевъ се поддържа и отъ свидѣтеля Никола Ми-

таковъ. Прѣзъ 90 год. есеньта, Тома Георгиевъ открилъ на Митакова, че имало скрити хора, емигранти, въ града, които да убиятъ Негово Царско Височество Княза и Министра Прѣдсѣдателя г-на Стамболова и че за поддържанието на тия хора, той искалъ отъ Митакова 1000 л. подъ лихва или простъ заемъ. Митаковъ показа прѣдъ васъ, че не сѫ е съгласилъ да даде парите, искалъ порѫчители; нѣщо по вече показа Митаковъ: отхвърлилъ прѣдставенитѣ порѫчители, като казалъ, че за едно народно дѣло е билъ съгласенъ да даде 1000 лева, но ако то се замислюва отъ страпа на Каравеловата партия; въ такъвъ случай даже не би искалъ порѫчители, а само да се види и разговори съ самия Каравеловъ. Митаковъ е направилъ това отъ една страна чисто търговски, а отъ друга като истински Каравеловъ съмисленникъ. Вий виждате отъ него едно стрѣмление да помогне, но когато му се каже това отъ главата на партията. Говори се по оцѣнката на моралната състоятелность на тоя свидѣтелъ и даже заключи се сѫдебното дирение съ едно дълго прѣние по въпроса относително даннитѣ за такъва оцѣнка. Този въпросъ е писмото, съ което свидѣтеля Митаковъ е застрашавалъ Батолова. Отъ тамъ се прави заключение, че ако единъ субектъ е въ състояние да пише такива писма, съ които да плаши хората, то не щѣло съмнѣние, че той е способенъ да си криви душата и на друго мѣсто. Г-да, това е едно заключение а priori; но такова заключение за да направимъ, трѣбва да има по-голѣми основания. Азъ съжелявамъ, че не може това писмо да се приложи къмъ дѣлото, за да види защитата въ какво положение се намиралъ свидѣтеля, когато е дрьзналъ да го напише, съ което е направилъ и едно прѣстѫпление. Той самъ расказа, до колкото помня, че ималъ да дава една голѣма сумма на Батолова, или на друго лице, чийто защитникъ е билъ Батоловъ. и че послѣдния направилъ заявление въ търговския сѫдъ и искалъ обявяванието на Митакова за несъстоятеленъ. Вий можете да си прѣдставите състоянието на Митакова въ този моментъ, когато се научилъ, че го обявяватъ за несъстоятеленъ. Вий можете да си прѣдставите възмущението, което може да почувствува единъ търговецъ, какъвто е Митаковъ. Ако земемъ отъ друга страна въ внимание, че той не е билъ въ състояние така далечъ да му мисли, че това, което прави, може да се отрази злѣ за самия него, то не ще съмнѣние,

че той не би го направилъ. Азъ мисля, че ще бжде несправедливо, ако искаме да глѣдаме въ лицето на свидѣтелитѣ непрѣменно свѣтии и да правимъ заключение, че единъ пжтъ тѣ направили погрѣшка, то не сж способни за свидѣтелски показания. Азъ не мисля, че такъва идеална моралностъ може да се иска не само отъ Митакова, но и отъ всичкитѣ обикновенни смъртни. Прѣди да се произнесемъ за достовѣрностьта на неговитѣ показания, нека си прѣдставимъ, да ли всѣкой отъ насъ е способенъ да се удържи въ всичкитѣ рамки на закона въ исключителни нѣкои моменти и да ли ний не можемъ да си позволимъ работи прѣдосждителни, близко до ония, които е извършилъ Митаковъ. Какъ ще възразимъ ний, ако ни кажатъ слѣдъ това, че ний не сме способни да даваме свидѣтелски показания, че не сж ни прави паказанията и че не трѣбва да се вѣрва на тѣхъ. На мнѣние съмъ въ това отношение да се обръщаме по човѣшки и да считаме Митакова като съ обикновенни морални качества на обикновенъ човѣкъ; да не искаме отъ него извънрѣдни такива качества; да се задоволиме съ това, което се срѣща на всѣкждѣ. Закона не иска гениалностъ отъ никого, отъ никого не иска да бжде той свѣтия; той се задоволява съ обикновенни хора, а тий сж, които могжтъ да лъжатъ и да правятъ прѣстжпления. Ето защо и иска закона отъ тѣхъ клѣтва, иска да не бждятъ въ по-близски отношения съ подсждимитѣ, да не бждятъ въ тжжба по между си. Тази е гаранцията, въ която вижда закона една надѣжда за вѣрни показания. Свидѣтелското показание се счита за достатъчно вѣрно, ако свидѣтеля не е въ родственни отношения съ подсждимия, ако нѣма никакъвъ интересъ да изопачава истинната. Ето моитѣ размишления, на основание на които виждамъ въ лицето на Митакова онзи свидѣтель, на показанията на когото считамъ, че може се основе една присжда! Вѣрвамъ, че когато той ни утвърдява тукъ тържественно прѣдъ сждебното слѣдствие, че Тома Георгиевъ му говорилъ извѣстни роботи, то той прѣдава дѣйствителностьта. Така, за менъ съставлява фактъ, че Тома Георгиевъ е искалъ отъ Митакова 1000 лева, за да подпомогне скриттитѣ емигранти за убиванието на Негово Царско Височество и г-нъ Министра-Прѣдсѣдателя С. Стамболова. Веднъжъ това е *даказано по отношение на този подсждимъ*, единственното заключение е да считаме, че Тома Георгиевъ е единъ

отъ участницитѣ въ този заговоръ. Своето участие той прѣдъ сѫда не признава, но то се доказва отъ даннитѣ, които се провѣриха на сѫдебното слѣдствие.

Не е само свидѣтеля Никола Митаковъ, който изобличава този подсѫдимъ. Има и другъ свидѣтелъ Никола Стоименовъ. Той утвърждава, че около пакъ това врѣме, прѣзъ есеньта на 1890 год. подсѫдимия Тома Георгиевъ — съ когото е билъ отдавна познатъ — го молилъ да го запознае съ Здравкова, защото билъ храбъръ човѣкъ, защото билъ юнакъ. Какво заключение въ полза на обвинението можемъ да извадимъ отъ тия показания? Азъ мисля, че заключението е таквозъ: ако ний приемемъ за вѣрно, че Тома Георгиевъ, на основание показанията на Митакова, е единъ отъ участницитѣ въ заговора, то логически ще дойдемъ до заключение, че той е търсилъ да привлѣче въ този заговоръ хора, способни да извършатъ замисленото прѣстѫпление. Здравковъ се вижда и отъ лицето, и отъ прикаската, и отъ неговото минѫло, че не мигва прѣдъ нѣкои и други работи, че е способенъ за тѣхъ и, когато иска, би ги направилъ. Ми се струра, че е излишенъ единъ психически анализъ на тоя свидѣтель, за да се убѣдимъ, че Тома Георгиевъ се нуждае отъ такъво лице като него и че това знакомство е имало съотношение съ заговорътъ. Никола Стоименовъ продължава по-нататъкъ, че отъ Здравкова той научилъ, какъ Тома Георгиевъ му е прѣдложилъ да вземе участие въ заговора, и твърди още, че той прьвъ пѫтъ отъ тамъ сѫ е научилъ за сѫществуванието му. Това Стоименово твърдѣние иде да подкрѣпи съучастничеството на Тома Георгиева, а сѫщеврѣменно подкрѣпя и показанията на Здравкова. Домогванието противъ свидѣтеля Здравкова отъ страна на защитата е, че знакомството на Здравкова не е трѣбвало Георгиеву за нѣкакъвъ заговоръ,а че това станало просто по едно любопитство. Георгиеву расказвали, че Здравковъ ималъ нѣкаква си распра, участвувалъ въ нѣкакъвъ си бой съ Пазарджикската пожарна команда и че той въ това показалъ удивителна храбростъ. Ще каже Тома Георгиевъ: неуже ли на човѣка не може да се възбуди любопитството и да иска да се запознае съ този човѣкъ, който е показалъ такава храбростъ. Дѣйствително, считали бихме това за просто любопитство, ако то се случеше съ всѣкиго другиго, но не и съ Тома Георгиевъ, защото по отношение на него ний вече сме

до извѣстна степенъ подготвени какъ да мислимъ. Той участвува въ заговоръ; търси Здравкова, че билъ юнакъ човѣкъ, запознава се съ него и му говори за този заговоръ. Има ли тукъ нѣщо необикновенно? Ето сега и свидѣтелскитѣ показания на Здравкова; той се запозналъ съ Георгиева именно при обстоятелства, за които ни говори Стоименовъ, въ кафенето на Панаха; отъ тамъ излѣзли на вънъ било по смигването на Георгиева или просто като излѣзли отъ послѣ, слѣдъ заминаванието на Стоименова и Акрабова — това не е важно — но излѣзли вънъ и Георгиевъ му расправилъ, че съществува заговоръ, че цѣльта му е била убийството на Негово Царско Височество или на г-на М-стра-Прѣдсѣдателя; че съ това убийство се тъкми подобрѣние положението на страната, измѣнение на сжществующия държавенъ режимъ. Говори му, че имало планъ за убийството на Господаря при Драгоманъ; мислило се да се завземе станцията, да се арестуватъ чиновницитѣ и при наближаванието на трена да го спржтъ, а въ случай, че се окаже съпротивление да гърмятъ отгорѣ му; а можали да поставятъ и динамитъ. Азъ не мисля, че може да съставлява сериозна аргументация за защитата една несвързанностъ въ плана на заговора. Излиза, като че тукъ нѣщо основателно и окончателно нѣма. Прѣдполага се да се направи еди-какво, а ако то не успѣе, да се направи друго. Но азъ и по напрѣдъ казахъ, че ако тогавашнитѣ заговорщици не сж се ржководили по строгъ единъ начинъ, то на това не сме виновни ний. За това, че не сж дѣйствували правилно, тѣ не могжтъ да бждѫтъ невинни. Тѣ може да сж дѣйствували неправилно, но за това тѣ не прѣставатъ да бждѫтъ виновати, защото сж прѣслѣдвали извѣстно прѣстжпление, искали сж достиганието му; та не се го достигнали, та и самитѣ прѣстжпници не по-рано се открихa, освѣнъ само слѣдъ извършванието на прѣстжплението. О, г-да сждии, като виждамъ какъ се стрѣмятъ да прѣдставятъ прѣдъ васъ подсждимитѣ, азъ не мисля, въ какво положение би се намѣрилъ прокурора: какъ би било възможно едно обвинение на нѣкого въ нѣкакъвъ комплотъ, ако това убийство не бѣ послѣдвало! Прѣдставете си, че самото покушение не е било, а само сме уловили нѣкои и други хора, по отношение на които сжществуватъ данни, които ги изобличаватъ въ участие въ комплотъ. Ний сега имаме убийство станало и се лутаме насамъ-на-

татъкъ, за да докажемъ авторитѣ му. А тогазъ какво би казалъ Тома Георгиевъ? Ще каже: «Я ги глѣдайте какъ се заематъ за невъзможни работи; казватъ, че щѣли сме да убиваме веднажъ Княза въ Драгоманъ, другъ пѫтъ м-стра Стамболова на улицата и пр. Бошъ лафъ?» Какъ би тѣ крѣщяли на насъ, какъ би ни казвали: неуже ли вий сериозно мислите, че тукъ има прѣстѫпление? Тома Георгиевъ говорилъ съ Лепавцова, Здравковъ се срѣщалъ съ Тома Георгиевъ Здравковъ говорилъ на Стоименова и пр. и всичко това смѣтатъ за прѣстѫпление! Праздна работа!» Но азъ не виждамъ нищо, което да ни ангажира да мислимъ непрѣменно еднакво съ тия г-да; да забравимъ на минута своитѣ сѫдейски обязанности и да слѣдимъ за мнѣнието на този или онзи върху комплотитѣ, върху държавнитѣ ни работи и пр. Толкозъ повече, че сѫществува едно грозно прѣстѫпление; за това нека се постараемъ, до колкото законитѣ ни задължаватъ, да видимъ, да ли въ извѣстни данни сѫществува реалность или тѣ сѫ несъстоятелни, въображаеми и да направимъ това, което диктува нашата съвѣсть въ случая: да отговори *да* или *не*.

Друго едно показание на Здравкова заслужва още вниманието на сѫда. Това е, че Тома Георгиевъ му съобщилъ, какво въ заговора зимали участие Петко Каравеловъ и д-ръ Молловъ. Каква цѣнность можемъ да отдадемъ на показанията на този свидѣтель, които се касаятъ до обвинението на тия двама подсѫдими. Французски, този родъ показания се казватъ «ouï dire». Въ закона е изрично казано, че свидѣтеля е обязанъ да говори на сѫдебното слѣдствие не само за това, което е видѣлъ, но и за това, което е чулъ да се говори. Много пѫти такива показания сѫ необходими, за да знаемъ кой е говорилъ и за какво. Но ако това «ouï dire» се подпомогне съ нѣщо, ако се прибави къмъ него и нѣкое друго по-сериозно доказателство, то и то ще послужи за да ни утвърди въ убѣждението, че извѣстенъ фактъ сѫ е състоялъ или не.

Слѣдъ това идѫтъ показанията на Лепавцова. Да указвамъ на тѣхъ ще трѣбва да прочетѫ моитѣ забѣлѣжки нарѣдъ. Азъ не мисля, че това е непрѣменно нуждно: Азъ мисля, че моята обязанность се състои само въ оцѣнката имъ, да укажа кои могѫтъ да се считатъ основателни и кои не. А най-важното е, каква оцѣнка можемъ да дадемъ на самитѣ

тия показания изобщо, по отношение на другитѣ подсѫдими. Но това, което е казалъ Лепавцовъ, не единъ пѫть слушахме. Нека отгорѣ — отгорѣ ги спомѣна. Тома Георгиевъ не единъ пѫть е идвалъ въ Лепавцовия дюкянъ. По нѣкога е идвалъ да се справлява кога на кѫдѣ е заминавалъ г-нъ министръ прѣдсѣдателя. Други пѫть е идвалъ и търсилъ писма, оставени Лепавцову отъ Тюфекчиева. На тия писма Лепавцовъ указа съдържанието: едно отъ тѣхъ било лично за Негово Царско Височество, съ което му се казвало, че той трѣбва да напустне страната, ако не желае самъ да падне подъ орѫжието на тия, които сѫ убили и министра му. Другитѣ писма сѫ били до онѣзи лица, които сѫ се имали прѣдъ видъ да поематъ министерскитѣ мѣста, слѣдъ катастрофата. Тамъ се казвало, че тий ще испитатъ участьта на своя колегъ, за това да не приемали властьта въ рѫцѣтѣ си. По-нататъкъ Лепавцовъ твърди още, че Георгиевъ идвалъ единъ пѫть съ единъ плайвасъ въ рѫката и му го давалъ да отиде съ него въ бирхалето. (*Тома Георгиевъ:* тава се отнася до Илия Георговъ). Виноватъ. Ще се исправя, ако сѫществува. Тая бѣлѣжка сѫществува у мене, но тя ще бѫде 15-та улика, нека бѫде лишна, азъ могѫ да се откажа отъ нея, тя не е значителна. Достатъчно е да вѣрваме на показанията на Лепавцова, улики има доста. За това азъ се съгласявамъ охотно съ подсѫдимия. Не е давалъ плайвасъ, не е го пращалъ у Команова, но ако приемемъ другитѣ показания на Лепавцова за вѣрни, тѣ ще бѫдѫтъ даже много за изобличението му. При показанията на Митакова, ония на Стоименова и Здравкова, показанията на Лепавцова сѫ цѣнность и нѣма нужда отъ повече данни за подкрѣплението имъ. Подкрѣпленията имъ сѫ на чело, а тѣ само показватъ пѫтя, по който сѫ е движилъ подсѫдимия; създаватъ логически нитки за образувание на цѣлото това негово обвинение. Послѣ иде на рѣдъ Лепавцовото показание за нѣкаква кутия, оставена нему отъ Тюфекчиева. Азъ не знамъ да ли подсѫдимия ще има да възрази нѣщо противъ това. Лепавцовъ твърди, че тази кутия била оставена отъ Тюфекчиева, сетнѣ я вземалъ Тома Георгиевъ или Илия Георговъ, — азъ мисля, че Георгиевъ я е вземалъ – занесълъ я, распечаталъ я, а отъ сетнѣ върналъ я обратно на Лепавцова. Послѣ се явила Тома Георгиевъ и моли Лепавцова да му даде това, което се съдържа въ кутията, защото не ще да носи цѣлата кутия,

за да не бжде забѣлѣзанъ. Кара го да скрие кутията въ чекмеджето и да извади онова, което тя съдържа, за да го тури въ джеба си. Съдържанието на кутията сж е състояло отъ три револвера и вързопъ съ писма; какви сж биле тия писма, Лепавцовъ не знае. Револверитѣ сж биле сжщитѣ, отъ които имате и вий на массата си, система «Тюфекчиева», собственно система «Хамерлесъ», но подобрѣна нѣкакъ отъ самия убиецъ Тюфекчиева. Има много нѣща, г-да, показани отъ Лѣпавцова, както по отношение на този подсждимъ, така и на другитѣ. За да не погледнемъ сериозно на тия показания, азъ не виждамъ защо Лепавцовъ би си морилъ ума да съчинява такива подробности. Азъ мисля, че когато Лепавцовъ би зналъ да клѣвети, нѣмаше нужда да създава такива тънки логически свързски между разнитѣ обстоятелства, които говори той по отношение на себе си и на своитѣ другари. Казалъ е по-нататъкъ — и това е очевидно, — че всичко онова, което сж е свършило тукъ, е имало голѣма подпорка отъ нѣкои мѣстни хора, както и отъ онѣзи, които сж емигрирали отъ България и, главно, отъ най-безсъвѣстния съзаклѣтникъ противъ отечеството си — Димитръ Ризовъ. Той твърди, че Георговъ е поддържалъ корреспонденция съ Ризова, но чрѣзъ Тюфекчиева, и че поддържанието на тая корреспонденция било извѣстно на Георгиевъ; че по този каналъ той получилъ брошуритѣ на Ризова, една отъ които я е челъ и Георгиевъ. Азъ не считамъ прѣстжпление за Георгиева, гдѣто е челъ брошурата на Ризова. Азъ указвамъ на това отстжпление само като на едно звено отъ цѣлия синджиръ, какъвто прѣдставляватъ показанията на Лепавцова. Подсждимия отрича по-нататъкъ да е взималъ 5 наполеона отъ Лепавцова, но Лепавцовъ настоява; а това се подтвърждава и отъ свидѣтельтъ Команова. На кого да вѣрваме сега? На Тома Георгиевъ, че не зималъ пари? Тия пари той заелъ подъ прѣдлогъ да си отиграе жалванието, което било проиграно на карти. По-послѣ призналъ, че не е игралъ въ карти, а че ги е далъ на Тюфекчиева, да отиде да купи револвери. Интересно е да се спрѣмъ тукъ. Да видимъ какво е накарало Лепавцова да съставлява лъжа. Какъвъ интересъ има Лепавцовъ да казва, че Тома Георгиевъ по-напрѣдъ го излъгалъ, казалъ му, че паритѣ искалъ за да играе на карти, а сетнѣ му открилъ истината. Какъ можемъ да вѣрваме, че това не е станало, когато купуването на револ-

вери е категорически доказано? Ако седнемъ да прѣцеждаме всевъзможнитѣ възражения, които може да получи едно подобно заключение, то тамъ нѣма да има край. Тукъ азъ виждамъ едно таквозъ домогване, че всичката тази работа е една интрига, бистро скроена. Ще се каже напримѣръ, че Лепавцовъ е билъ заставенъ да даде показания, а отъ сетнѣ трѣбвало неговитѣ показания да иматъ свързска съ показанията на другитѣ лица. Ето защо е заставенъ Лепавцовъ да говори, че е зималъ 5 наполеона отъ Команова на заемъ и пр. Азъ знамъ какво имъ прѣчи да възразяватъ сериозно на такива данни. Ония лица, които сѫ мислили да създаватъ дѣло, да създаватъ интриги и да ги подкрѣпятъ по този начинъ, мисля, имали сѫ много по-голѣма възможность да не прибѣгзатъ къмъ такива ефимерни срѣдства. Могли сѫ да употрѣбятъ други срѣдства, напр. вмѣсто да заставишъ Лепавцова съ бой да ти дава показания, а че сетнѣ да излѣзе прѣдъ сѫдътъ, та хемъ да ги отрича, хемъ да се оплаква още отъ истѣзания — което е трѣбвало да се очаква, колко е по-лѣсно да дадемъ на двама бѣдняци по 100 наполеона и да ти свидѣтелствуватъ както щѣшъ. Ето вамъ доказателство! Още какви по-състоятелни и по-поразителни доказателства? Водимъ ний Здравкова, моралната състоятелность на когото не се харесва на подсѫдимия, още по-малко на защитата, водимъ Стоименова, партизанинъ правителственъ, водимъ Лепавцова, той пъкъ билъ още по-малко морално състоятеленъ, защото клѣветилъ и себе и другитѣ, а не знаемъ какво заставлява обвинителната власть да си играе съ такива слаби срѣдства. Ще злоупотрѣбишъ, злоупотрѣби както слѣдва. Дай 200 наполеона на единъ човѣкъ и го застави да говори както искашъ; ако щѣшъ напиши му го, дай му го рѣдъ по рѣдъ да го научи и ще намѣримъ не Здравковия умъ, не неговитѣ уста, които ги отчеканватъ като петолевова монета, но ще намѣримъ много по-артисти, които просто ще декламиратъ. Проста полиция и проста слѣдственна власть, отиватъ или се лутатъ да търсатъ дрѣбни работи, отиватъ та търсатъ дневника на Миларова, неговитѣ тефтери! Празни работи! И ний се занимаваме съ такива работи да ги изсѣдваме; не е ли смѣшно? Смѣшно ще бѫде, защото всичко това по тѣхному е скроено какво да сторимъ занимаваме се съ дрѣболии, защото нѣмаме по-едро. Ако бихме искали, много лѣсно щѣхме

да ги създадемъ, стига да желаяхме; има лица, за обвинението на които сѫществува много по-голѣмъ интересъ, но тѣ сѫ въ града, стоятъ си на свобода дома: има показания противъ много други лица, но тѣ не се обвиняватъ, а сѫ пустнати. Постояли сѫ въ затвора, но кой е кривъ. Криви сѫ онѣзи, които сѫ си дрънпали показанията.

Азъ мисля, че въ това отношение може да се види само една не добра организация на слѣдственната властъ. Па може би и тя да не е виновата. Не виждаме едно акуратно испълнение обязанноститѣ си отъ страната на полицията, урѣжданието на която е било постоянната грижа на властьта. Но и полицията трѣбва да се създаде пакъ отъ България; иска се отъ стражара, простия нашъ селянинъ, да знае службата, да отдава честъ и да бѫде искусенъ полицейский. Българина не е достигналъ до тамъ да има искустностъ полицейска, па и нѣма такава полицейска школа, каквито има въ другитѣ държави, много по-напрѣднали и свободни отъ насъ. Ето защо ний ще се занимаваме кога съ каквото можемъ, па и съ дрѣбни работи, съ дрѣбни доказателства и ще се ползуваме отъ тѣхъ до колкото можемъ. Добрѣ щѣше да направи стражара Спасъ Антоновъ, ако бѣше убилъ едного отъ убийцитѣ, други тѣжко ранилъ, а третий живъ уловилъ. Но не го направилъ, а само побѣгалъ подиръ едного, гръмналъ веднѫжъ и се върналъ. Спасъ е това, и друго нищо. Нека не испущаме изъ прѣдъ видъ тогава, когато ще бѫдемъ въ положение да отговаряме на въпроса за виновностьта *да* или *не*, че при сърврѣменното служебно положение на нашия слѣдователь, не е възможно много нѣщо да се направи. Не трѣбва да сме толкова пристрастни за да се смѣтаме само съ показанията на подсѫдимитѣ, съ тѣхнитѣ домогвания за въображения, измислици, интриги и пр. Но да не забравяме, че задъ това, което ни е прѣдставено тукъ, събрано съ голѣми усилия, се криятъ и много други работи, които сме длъжни отчасти и да отгадаваме, до колкото логиката позволява, и само по този начинъ да пристѫпимъ къмъ разборътъ на откритото и констатираното.

Г-да сѫдии! Считамъ, че казанното отъ менъ въ снощната рѣчъ, е достатъчно за да ви убѣди, че подсѫдимя Тома Георгиевъ дѣйствително е извършилъ прѣстѫплението, което му се приписва. Оставатъ два въпроса още: първо, отъ каква

категория обвиняемъ е Тома Георгиевъ и второ, като какъвъ можемъ да го считаме по отношение на другитѣ подсѫдими по сѫщето прѣстѫпление. Отъ даннитѣ, на които указахъ, се вижда ясно, че Тома Георгиевъ не е едно лице, което е създало инициативата и което е скроило плана на прѣстѫплението. Има нѣкоя морална отговорность, която се чувствува, но материалното му участие е най-очевидно. Той зима мѣрки, прави приготовителни дѣйствия, вербува хора, прави всичко необходимо, за да се приведе заговора въ испълнение. Ето защо, спорѣдъ мене, Тома Георгиевъ не може да бѫде толкозъ мораленъ виновенъ, колкото материаленъ. Слѣдъ това иде въпроса: да ли е отъ главнитѣ виновници или отъ второстепеннитѣ въ съучастничеството. Казахъ снощи, че главнитѣ виновници се отличаватъ отъ съучастницитѣ съ това, че тѣхното дѣйствие е необходимо за извършванието на прѣстѫплението; Когато помощьта на съучастницитѣ е само нуждна, то би могло и безъ нея. Тѣ сѫ указали само една помощъ, но тази помощъ е могла да бѫде не необходима, а просто полезна. Даннитѣ, на които указахъ, сѫ отъ категорията на онѣзи, които изобличаватъ подсѫдимия въ извършвание дѣйствия, които не могѫтъ да се характеризиратъ като проста помощъ, които изглѣждатъ като необходими, изглѣждатъ, че ако Тома Георгиевъ не бѣше лицето, което да ги извърши, то прѣстѫплението не би се извършило въ такъвъ размѣръ, какъвто сѫ е прѣдполагало, или и съвсѣмъ не би се извършило. Азъ имамъ и други причини да мисля, че Тома Георгиевъ е единъ отъ главнитѣ материални виновници въ това прѣстѫпление. Той е лицето, което, като сѫ е сношавало непосрѣдственно съ онѣзи, за които се доказва, че сѫ създали инициативата,ималъ е главното назначение да приведе въ испълнение всички подготовителни работи. Ето защо, другитѣ съучастници нѣматъ тази първенствующа роль, каквато има Тома Георгиевъ. Важни сѫ, г-да, отношенията на този подсѫдимъ съ подсѫдимия Петко Каравеловъ, защото като знаемъ отъ една страна тѣхъ, а отъ друга — че Тома Георгиевъ е лицето, което е правило всичкитѣ тѣзи распорѣждания: слѣдение за министритѣ, вербувание хора и пр., то само по себе си се създава презумция, че отношенията му съ шефа на партията, на която е той горѣщъ привърженникъ, трѣбва да ви укажатъ степеньта на виновностьта на Петко Каравелова,

къмъ обвинението, на когото пристжпвамъ. Всичко, което бѣхъ казалъ въ вчерашната си рѣчь за този подсждимъ, бѣше едно встжпление, съ което искахъ да обрисувамъ изобщо субективната страна на фактътъ на комплота, който е далъ резултатъ убийството на министра Бѣлчева. Поведението и показанията на този подсждимъ на сждебното слѣдствие, послужиха ми за поводъ да кажа и нѣколко думи върху обвиненията, хвърлени отъ него прѣдъ сждебното слѣдствие противъ държавнитѣ лица и противъ обществената властъ. Такова встжпление считахъ за необходимо, защото въ него се намиратъ елементи, които ме докарватъ до убѣждение, че прѣстжплението сж е извършило тъкмо въ условията, които сж изрисувани въ обвинителния актъ. Това ми встжпление имаше и други причини. Азъ още отъ началото на обвинителната си рѣчь казахъ, че не е достатъчно, при сформируванието убѣждението на сжда, да се обръща внимание изключително на фактивната страна на доказателствата. Азъ казахъ, че за да можемъ да оцѣнимъ извѣстни дѣйствия, до колко сж прѣстжпни или непрѣстжпни, или за да имаме пълно понятие за фактътъ на прѣстжплението, имаме нужда да го раздѣлимъ на двѣ части, на субективна и обективна. Че факта се изобличава, колкото отъ страна на самия фактъ, толкова и отъ субективностьта на подсждимия: отъ неговото положение въ обществото, отъ неговата готовность къмъ това прѣстжпление, отъ епохата, въ която се върши прѣстжплението, отъ мѣстото, гдѣто е извършено или сж е прѣдполагало да се извърши. Азъ не знамъ можахъ ли да прѣдставя прѣдъ сждътъ колко годѣ пълна, картината на сърѣменното състояние на духътъ на нашето обществено и политическо положение на страната ни. Ако вий, г-да сждии, можахте да разберете онова, което мислѣхъ да ви кажа, то вий сте можали да се убѣдите, че прѣстжпленията на първия, до скоро врѣме държавенъ мжжъ на България.—Петко Каравеловъ е отъ категорията на онѣзи, чрѣзъ които той твърдѣ справедливо е навлѣкълъ отъ горѣ си омразата на цѣла България. Г-да сждии, отъ точка зрѣние важнѣйшитѣ интереси на отечеството ни, азъ сматрямъ това поведение за съвършенно неморално и прѣстжпно. Но, ако то е неморално, ако то е прѣстжпно, ний не можемъ да се обърнемъ съ това поведение така, както съ друго едно поведение на подсждимия, а именно съ участието му въ днешното дѣло.

За неморалностьта, за прѣстжпностьта, таквизъ, за каквито говорихъ до тукъ, ний като българи, като офицери на българската армия, като прѣдставители на обществото, което ни е поставило на това мѣсто, трѣбва да признаемъ, че наказание въ законътъ е непрѣдвидено. Може да се съжалява, но не е прѣдвидено. Ний нѣмаме възможность, — само като знаемъ биографията на подсждимия, неговото непатриотическо поведение, — не можемъ само на това основание да му приложимъ едно ново, непрѣдвидено отъ законитѣ наказание. Но, г-да, това ще бжде до тогазъ, до когато подсждимия би се държалъ исключително въ границитѣ на тази непатриотичность, ако той не би си позволилъ и нѣщо такъво, което би могло да го изобличи и въ нѣкои материални нарушения на законитѣ. Само въ такъвъ случай нашитѣ възгляди, върху поведението на този подсждимъ, ще си останатъ възгляди, а не могжтъ послужи за основание, на което да градимъ едно обвинение. Друго е, обаче, положението на подсждимия по това дѣло. Нека го видимъ кое е. Азъ казахъ, че едни доказателства, които не сж достатъчни да обвинятъ едного въ извѣстно прѣстжпление, могжтъ да бждатъ съвършенно достатъчни да обвинжтъ другиго, който по положението си е близъкъ до такова прѣстжпление, за когото извършванието му най-малко прѣдставлява мжчнотии, който е, тъй да се каже, фамилияренъ съ него. Единственното доказателство за участието на този подсждимъ въ настоящето дѣло, сж свидѣтелскитѣ показания на Лепавцова. Има и други данни, но азъ ги считатъ за презумпции, за тѣхъ по-послѣ ще кажа. Лепавцовъ слѣдъ направеното самопризнание, което го изобличава въ прѣписаната му вина, дава очевидно, безъ никакъвъ интересъ, слѣдующитѣ показания по отношение на Каравелова. Той говори, че като ималъ фамилияренъ достжпъ въ кжщата на подсждимия, веднжжъ билъ въ дома му, гдѣто той, между друго, го питалъ: «Какво сж станали хората на Тюфекчиева, които щѣли да убиватъ Министра Стамболова?» и продължилъ, че него, нѣкой си Илия Георговъ го увѣрявалъ, че работата е натъкмена и върви добрѣ, но самъ подсждимия се съмнѣвалъ и му се виждало всичко това да изглѣдва «бошъ лафъ». Такъвъ разговоръ подсждимия е ималъ два пжти съ Лепавцова, въ разстояние на 10—15 дена. По-нататъкъ Лепавцовъ свидѣтелствува, че когато билъ арестованъ въ единъ отъ участъцитѣ,

лица. Обаче това е прѣдположение. Онова, което можемъ да вземемъ за положително, е, че когато Тома Георгиевъ играе главна материялна роль и отъ части морална, то лицето, въ името на което се играе тази роль, не може да бжде второстепенно. Не ще съмнѣние, че то ще бжде началство на Тома Георгиевъ. Вий слушахте свидѣтелскитѣ показания на Митакова, който каза, че когато нему сж биле поискали пари, той се съгласилъ да даде само при едно условие: да чуе отъ устата на Каравелова, че той е съгласенъ за това; каза се даже, че Митаковъ искалъ него за поручитель. Имамъ, г-да сждии, свидѣтелски показания и на другитѣ свидѣтели, каквито сж Стоименовъ, Здравковъ и ония на нѣкои отъ подсждимитѣ, които споменаха, че заговора е направенъ съ знанието и инициативата на Каравелова и Моллова. Всички други обаче, могжтъ да говорятъ както щжтъ, може и да не имъ се вѣрва. Всички други подразбиратъ онѣзи, които не сж имали непосрѣдственъ контактъ съ подсждимия. Но когато това го говори Тома Георгиевъ, избранника на Каравелова, человѣкъ необходимъ за неговата партия, който не единъ пжтъ е работилъ въ негово име, ний имаме вече доста голѣмо основание да вѣрваме, че завѣдующия на всичко това е шефътъ на партията, на която принадлѣжи Георгиевъ. Ето защо азъ глѣдамъ въ лицето на Каравелова човѣка, който е игралъ първенствующа роль въ настоящето прѣстжпление. Азъ съмъ наклоненъ да мисля така и по причинитѣ, които изложихъ, а именно, че той и безъ това носи морална отговорность за своето непатриотическо поведение, държано отъ него до сега, по нашитѣ държавни работи. И ако това не стига, за да го обвини въ участието му и въ заговоръ противъ омразния му държавенъ строй, имаме материални данни, които ни подтвърдяватъ това и които азъ изброихъ. Азъ може да съмъ пропустналъ да укажа на друга една връска, чисто логическа, която свързва това прѣстжпление съ онази прѣстжпность прѣдъ очитѣ на нацията, която е основата за да градимъ върху и настоящето обвинение. Тя се състои въ въпроса, когото неволно ний си създаваме, когато сме наклонни да мислимъ, че подсждимия играе главна роль въ това прѣстжпление. Този въпросъ е: ималъ ли е той нѣкакъвъ интересъ въ измѣнението на настоящия държавенъ режимъ? Както всѣкога, г-да сждии, така и въ сегашната постжпка на Каравелова, азъ не виждамъ, освѣнъ неговата

постоянна хитростъ, неговото силно стрѣмление да се ползува отъ трудоветѣ на другитѣ. За да считаме подсѫдимия за главенъ виновникъ въ такова прѣстѫпление, азъ мисля, че не трѣбва да очакваме той самъ да тръгне по улицитѣ, да търси хора и да ги навежда къмъ мисъльта, за съставянието на заговоръ и пр. Това може да го прави Тома Георгиевъ, Джуджевъ, но никакъ не е ролята, длъжностьта на шефа на партията. За този шефъ, за видния български политически дѣецъ, нуждно е било висота, която има много пѫти по-голѣмо значение, отъ колкото всѣкакво непосрѣдственно зимание участие за постигание цѣльта на единъ заговоръ. Тази висота, когато е въпроса за извършвание на прѣстѫпление, естественно трѣбва да се счита за злоупотрѣбена, както подсѫдимия я и злоупотрѣбилъ подъ покривътъ на гарантираната му отъ закона свобода. Въ теорията, главнитѣ морални виновни биватъ или инициатори, или такива, които безъ да сѫ родили инициативата, имали сѫ зеведванието на прѣстѫпнитѣ приготвителни дѣйствия или пъкъ употрѣбили сѫ нѣкои и други срѣдства, за да накаратъ други да извършатъ прѣстѫплението вмѣсто него, въ който случай тѣ сѫ единъ видъ тоже инициатори.

Главния виновникъ, за да остане пасивенъ, слѣдъ даванието на прѣстѫпната инициатива, иска се да е дѣйствувалъ или съ пари, или съ принуждение надъ другитѣ, или съ злоупотрѣблението на своето влияние. Когато нѣма ни едно отъ тѣзи срѣдства, нито здравия разсѫдъкъ, нито теорията на угдавното право, позволяватъ да се глѣда на едно лице, като на главенъ виновникъ затова, че е накарало други лица да вършѫтъ прѣстѫпление. Кое отъ тѣзи условия е приспособимо по отношение на Каравелова, ако допустнемъ, че е останалъ съвършенно пасивенъ? Съ какво той е могѫлъ да наведе на това прѣстѫпление други лица, като при това самъ стои на страна, безъ да покаже видъ, че е вземалъ нѣкакво участие? Азъ мисля, че това условие е очевидно, това е влиянието си, висотата си, която е злоупотрѣбилъ, това е партизанско влияние, което има всѣкога шефътъ върху членоветѣ на партията си. Ето кое е срѣдството, което е накарало другитѣ да дѣйствуватъ, а Каравеловъ да стои у дома и да показва видъ, че той е непричастенъ къмъ нищо. Какво слѣдъ това ни трѣбва, за да обнаружимъ прѣстѫпностьта му? Нищо

по-вече отъ Лепавцовитѣ показания; нищо повече отъ това, че той е знаялъ за сѫществуванието на хора, на които цѣльта е била да убиватъ, за да се постигне измѣнението на държавния строй, и за които той сѫ е интересувалъ да пита.

По този начинъ азъ мисля, че имаме силно основание, върху което да почива едно обвинение, а така сѫщо — една присѫда, по отношение на този подсѫдимъ.

Въ моитѣ кѫси забѣлѣжки, непосрѣдственно слѣдъ името на Каравелова, стои онова на подсѫдимия Моллова. Това мѣсто азъ съмъ му го отвелъ, като прилично на положението въ обществото, което той занимава, въ сравнение съ онова, което занимава неговия колегъ Каравеловъ. Но ако тѣмъ отъ тази точка зрѣние прилича еднакво мѣсто, да вървѫтъ единъ слѣдъ други, то относително фактитѣ, тѣ не сѫ така еднакви: има една порядочна разлика. Подсѫдимия Каравеловъ, доста дълго врѣме е билъ на върха на нашитѣ държавни работи, за да можемъ да знаемъ нѣкои и други подробности за него като субектъ; неговия другаръ, д-ръ Молловъ, не е сѫщата личность; за него не можемъ каза сѫщото. Хора, които го познаватъ, казватъ, че той е покритъ съ такива сѫщо прѣстѫпности въ очитѣ на страната; той е политически така сѫщо неморalenъ въ очитѣ на съврѣменния Българинъ, на онзи, който не глѣда както него на съврѣменното положение на България. Обаче, мнѣнието на другитѣ не е обязателно за мене. Азъ искамъ да прѣдставя прѣдъ васъ своето собственно мнѣние и своето собственно убѣждение. Отъ даденитѣ показания на подсѫдимия на сѫдебното слѣдствие, азъ не могѫ да извлекѫ никакви аргументи, за да могѫ да правя, поне apriori, нѣкои и други сѫждения, по отношение субекта на прѣстѫплението.

Всичкитѣ дадени прѣдъ васъ показания отъ страна на този подсѫдимъ, бѣха така гладки, така ясни да се разберѫтъ, така непрѣстѫпни и при това честни и морални, щото човѣкъ, който го не познава, не може да не си състави най-прѣлестното мнѣние за него. За да можемъ да кажемъ нѣщо друго, би трѣбвало и да сѫ е констатирало нѣщо друго. Онова, което сѫществува по отношение на Моллова, подсѫдимъ въ обвинителния актъ, което се констатира и тукъ, е показанието на свидѣтеля Пенкова, който твърди, че въ писмото, получено отъ него, отъ страна на Миларова, се казвало, че д-ръ Мо

ловъ билъ единъ отъ инициаторитѣ на комплота, и че Пенковъ трѣбвало да се запознае съ него, като такъвъ. Каква стойностъ можемъ да дадемъ на показанията на свидѣтеля Пенкова, азъ вчера говорихъ. Ако допустнемъ, че и сѫда ще отдаде такава стойностъ, каквато имъ отдадохъ азъ, въ такъвъ случай, ний ще имаме за фактъ, че Миларовъ е писалъ писмо на Пенкова, и че въ това писмо е фигурирало името на Моллова, т. е. въ него сѫ е казвало, че инициатора е Молловъ. Но, г-да сѫдии, както виждате, това не е освѣнъ презумпция, една доста посрѣдственна улика, която изобличава подсѫдимия, и при това — единственната. Малко по-друго яче би стояло обвинението му, ако свидѣтеля твърдѣше, че такова писмо е получилъ не отъ Миларова, а непосрѣдственно отъ Моллова. Тогасъ, естественно, заключението, което можемъ да направимъ, е, че единъ пѫтъ подсѫдимия Молловъ пише за комплоти, които се готвятъ и на които единъ отъ инициаторитѣ е той, и че единъ пѫтъ тѣзи комплоти въ дѣйствителностъ сѫществуватъ, — а най-главното доказателство за тѣхното сѫществувание е тѣхния резултатъ, — то той носи отговорностъ за тѣхъ прѣдъ законътъ и при това — като главенъ виновенъ. Но такова заключение ще бѫдемъ въ състояние да направимъ само тогасъ, когато писмото би излѣзло отъ д-ръ Моллова; обаче то не иде отъ него, а съвсѣмъ отъ другиго, който е можалъ колкото да знае, толкозъ и да не знае дѣйствителностьта. Трѣбва по-напрѣдъ да вѣрваме, че Миларовъ е знаялъ, какво д-ръ Молловъ участвува въ заговора, а че сетнѣ да отдадемъ стойностъ на показанията на Пенкова, какво Миларовъ дѣйствително му писалъ такова писмо, защото и самото писмо не е на лице. Уликата, слѣдователно, е много по-слаба въ втория случай. Нека допуснемъ, че тази сѫщата улика не е така отдалечена, а стои по-близо. Така на примѣръ, вмѣсто Пенковъ да ни свидѣтелствува, че е получилъ писмо отъ Миларовъ, да дойде самъ Миларовъ на сѫдебното слѣдствие и да ни каже, че е чулъ отъ д-ръ Моллова, че има заговоръ, и че самъ той участвува въ него; въ такъвъ случай показанията на Миларова би се равнявали съ ония на Лепавцова и ще трѣбва, по отношение на тѣзи показания, да направимъ такъвъ сѫщо анализъ, какъвто направихме вчера на ония на Лепавцова, и който анализъ да ни доведе до резултата, че на тѣзи показания трѣбва да се даде достовѣрностъ.

Да ли бихме могли да направимъ сжщия анализъ и на подобни показания е работа трудна да се каже. Това бихме могли да направимъ само въ случай на дѣйствителни показания. Но да го правимъ само на основание на едно прѣдположение, е работа невъзможна. Това прѣдположение рисува твърдѣ слабо цѣнностьта, която можемъ да дадемъ на призумцията, сжществующа за подкрѣпление на обвинението. По този начинъ, даже въ случай че у насъ би имало извѣстно настроение да градимъ обвинение върху него за този подсждимъ, то това обвинение не може да стои на такива сжщи здрави основи, както по отношение на подсждимия Каравеловъ. Тѣзи основания сж такива, спорѣдъ мене, та нѣма и достатъченъ материалъ за градежъ. Другъ е въпроса, ако вашитѣ впечатлѣния не се равняватъ на моитѣ и ако тѣ приематъ, че уликата, която излиза отъ показанията на свидѣтеля Пенкова, е достатъчна да ви утвърди въ убѣждението за виновностьта на този подсждимъ.

Даннитѣ, г-да сждии, като изобличаватъ подсждимия Трайко Китанчевъ, сж малко отъ по друга категория. Тѣзи данни произтичатъ отъ свидѣтелскитѣ показания на подсждимия Лепавцовъ. Лепавцовъ казва, че единъ день, когато Китанчевъ трѣбвало да замине, като интерниранъ, явилъ се прѣдъ него на дюкяна и като му казалъ че знаялъ, дѣто Илия Георговъ открилъ Лепавцову за заговора, молилъ го да не казва никому за него, па даже на полицията, въ случай че би го арестували. Ако отдадемъ длъжната стойностъ на показанията на Лепавцова, ще имаме за достовѣрно че Китанчевъ е знаялъ за сжществуванието на заговора; ще можемъ ли да се установимъ само на това, че той е знаялъ и не е донесълъ на властьта. Моя разборъ върху този субектъ и върху степеньта на неговата виновностъ, ще бжде приблизително аналогична на оная, каквато направихъ и по отношение на подсждимия Каравеловъ. За Каравелова азъ имахъ възможностьта да кажа, че е човѣкъ, въ името на когото е заговаряно, а по този начинъ, той не може, освѣнъ да се счита за единъ отъ главнитѣ виновници. За Китанчева, азъ мисля, че ще можемъ да установимъ така сжщо виновностьта му, като тръгнемъ отъ степеньта недоноситель, но не можемъ да отидемъ така високо, както за Каравелова. Всичко което може да се каже за Китанчева е, че показанията на Лѣпавцова сж отъ категорията на ония

които го изобличаватъ въ съучастничество въ даденото прѣстжпление. Той знае за готвящия се комплотъ и му оказва своята помощъ като взема мѣрки за държанието му въ тайна. Както отъ сждебното слѣдствие, така сжщо и отъ прѣдварителното слѣдствено производство, азъ не можахъ да забѣлѣжа нѣкое непосрѣдствено сношение, нѣкое до толкосъ интимно отношение на Китанчева съ другитѣ подсждими, каквито сж Тома Георгиевъ, Каравеловъ, Лѣпавцовъ и пр., отъ гдѣто да води началото си неговата зла воля. Но за това пъкъ той никакъ не скри своята вражда противъ сжществуващия държавенъ строй. Подсждимия не признава себе си да е единъ отъ яркитѣ партизани на Каравелова, — обстоятелство, което може се счита за важно, защото то отказва сѣкашъ едно подготовление, върху което можемъ да поставимъ извѣстно обвинение. Така щото, ако вий бихте могли да видите единъ пробелъ, който да се състои въ незнанието нѣкои други негови съотношения съ подсждитѣ, въ незнанието нѣкои и други обстоятелства, които да могжтъ послужи за една посока къмъ убѣждението ви за неговата виновностъ, то неговитѣ собственни обяснения, въ свързка съ показанията на Лепавцева, азъ мисля, сж съвършенно достатъчни, за да може да почива върху тѣхъ вашето убѣждение за виновността му.

На рѣдъ съ Китанчева у мене е поставенъ подсждимия Александръ Карагюлевъ.

Г-да сждии! Източника, отъ когото ний се запознахме съ началото още на дѣятелностьта на подсждимия Александръ Карагюлевъ, която съставлява неговото участие въ настоящето прѣстжпление, сж показанията на свидѣтеля Антонъ Петрова. Спорѣдъ този свидѣтель, Карагюлевъ начева да взема участие или развива своята дѣятелность, за убийството на министра прѣдсѣдателя, отъ врѣмето на застрѣлванието, по присжда на военния сждъ, на бившия майоръ Паница. Нѣкои и други произшествия, въ врѣмето на това убийство, даватъ достатъченъ материялъ, за да се подготвимъ къмъ възглѣда, когото можемъ да имаме за причината и по-нататъкъ за приготвителнитѣ дѣйствия, за убийството на министра прѣдсѣдателя. Ако, г-да сждии, не сж е констатирало на сждебното слѣдстие, ако тукъ, прѣдъ васъ, не стана дума за тѣзи събития, то тѣ сж общеизвѣстни, извѣстни сж не само въ България, но и на

цѣлъ свѣтъ. Когато това осѫждание и застрѣлването на майоръ Паница удовлетвори общественното мнѣние, вѫтрѣ и вънъ отъ държавата, ако всички погледнаха на него, като едно възмездие на закона за страшното прѣстѫпление, за което сѫ е готвѣлъ Паница, то отъ страна на нѣкои негови съмишленници съ нравственность отъ твърдѣ низка проба, хора, на които той бѣше главатарътъ, неговото застрѣлвание създаде лозунгъ за отмъщение. Тукъ му е мѣстото да споменемъ, че, веднага слѣдъ неговото застрѣлвание, отъ върбата, при която той е застрѣленъ, сѫ вадени куршуми, тамъ сѫ писани всевъзможни надписи, които съдържатъ заканвания за отмъщение. Както отъ надписитѣ, така сѫщо и отъ други нѣкои действия на съучастницитѣ на застрѣляния, ясно се вижда, че тѣ ни най-малко не сѫ били съ намѣрение да оправдаятъ това застрѣлвание основано на закона, а на противъ, то имъ възбужда всичката страсть за отмъщение. Важното е за тѣхъ, че сѫ е застрѣлялъ майоръ Паница и нищо друго. Тѣзи свѣдения, г-да сѫдии, сѫ достатъчни основания, за да можемъ да се убѣдимъ, на какво сочатъ по-нататъшнитѣ дѣйствия на тѣзи хора и до колко показанията на свидѣтеля Антонъ Петрова сѫ основателни или не. Още на сѫщия день или на слѣдующия, слѣдъ това застрѣлвание — свидѣтелствува Петровъ, — Кузмановъ, братовчеда на Карагюлева, се явилъ на фабриката съ писмо до Карагюлева. Послѣдния, държащецъ въ едната рѫка писмото и въ другата револверъ, доближилъ се веднага до Петрова и като му съобщилъ за застрѣлването на Паница, казалъ му, че той, заедно съ неговитѣ другари — съмишленници на Паница — не могѫтъ, освѣнъ да го иматъ като причина за отмъщение и това отмъщение да бѫде застрѣлването на министра прѣдсѣдателя, който се сматрялъ, като главната причина на сполѣтевшето го злощастие. Ето защо, на мене не се прѣдставлява никакъ чудно, че слѣдъ това извѣстие, което Карагюлевъ прѣдалъ Петрову, той му е прѣдложилъ и да вземе отгорѣ си заговорното убийство, за което щѣлъ да получи прилично възнаграждение; даже цифрата на това възнаграждение е указана нему. По-нататъкъ Петровъ свидѣтелствува, че ималъ не единъ пѫть разговоръ съ съпругата на подсѫдимия, отъ която той узналъ, че Карагюловъ заедно съ нѣкои други свои съпартизани, е ималъ много пѫти засѣдания, за обмислюването на плана, когото трѣбвало да

установятъ и за привеждането му въ успълнение. Тѣзи свѣдѣния, свидѣтелствува Петровъ сѫ ставали, кога на фабриката му, кога на квартирата му въ града, въ кѫщата на софийския жителъ Стояна Марковъ. Тукъ, на сѫдебното слѣдствие, азъ мисля, че Петровъ, като поддържа всецѣло показанията си, дадени на прѣдварителното слѣдствие, не ни каза, че дѣйствително той е видѣлъ тамъ нарочни засѣдания отъ съмишленниците на подсѫдимия Карагюлевъ, но настоя, че за тѣзи засѣдания му е говорила съпругата на подсѫдимия. Що се касае до хората, които сѫ идвали на фабриката му, той казва, че изъ между тѣхъ е позналъ братята Тюфекчиеви и нѣкои други, имената на които или не познава или не помнялъ, и че Карагюлевъ твърдѣ често е ималъ интименъ разговоръ съ Тюфекчиева. Петровъ расказва при това нѣкои и други подробности; така напримѣръ, за нѣкаква срѣща на Министра Стамболова и че при тази срѣща разярения Карагюлевъ сѫ е заканвалъ за убиванието на министра. Но найважното отъ тѣзи показания на свидѣтеля сѫ, за идванието въ фабриката на Карагюлева нѣкой си непознатъ нему человѣкъ, който по всичко се виждало да е интелигентенъ, но се прѣструвалъ, че е майсторъ и че щѣлъ да прави зимникъ на фабриката. Причинитѣ, по които той ималъ подозрѣние въ тази личность, той ги каза. Тѣ сѫ, първо, че селянина, който се рекомандувалъ, че е отъ нѣкои Трънски села, изглѣдвалъ и на лице, и по всичото тѣло, на човѣкъ съвсѣмъ не селянинъ. «Това се познавало, казва Петровъ, и отъ папироситѣ, които пушалъ, нѣщо, което съвсѣмъ нѣматъ обикновение да пушатъ Трънскитѣ селяци». Петровъ твърди още, че когато Карагюлевъ ималъ причини да подозрѣ, че нѣкой може да донесе на властьта за това, то той е слѣдилъ подозрѣваемитѣ лица и че около това врѣме сѫ е наранило нѣкакво си момче отъ единъ македонецъ, безъ всѣкакви особенни причини, ако не е подозрѣнието, което е ималъ за него Карагюлевъ, че го е обадилъ на властьта. Сѫщото това обстоятелство се показва и отъ други нѣкои свидѣтели, както напримѣръ, отъ Апостолъ Ивановъ, който е самото лице, което е било ранено и което е било подозрѣваемо въ доносителство. Той подтвърди това и расказа още обстоятелствата, при които нараняването е имало мѣсто.

Домогванията на г-да защитниците, за моралната несъ-

стоятелность на свидѣтеля Петрова, бѣха до невъзможность очевидни. Тѣ се стараяха по-напрѣдъ да намѣрятъ причини за неговата неморална състоятелность въ това, че Петровъ си мѣнявалъ фамилията и по нѣкога се казвалъ Петровъ, а другъ пѫтъ Титровъ и пр. Обаче това обстоятелство, даже ако го приемемъ за вѣрно, не рисува ни най малко свидѣтельтъ съ такава морална несъстоятелность, щото неговитѣ показания да не се взиматъ въ смѣтка. Само отъ това, че човѣкъ си мѣнявалъ фамилията, да заключимъ, че е отъ категорията на онѣзи, които търсятъ приключения и на които свидѣтелскитѣ твърдения сѫ безъ значение, би било твърдѣ дързко. Г-да сѫдии, свидѣтеля най-послѣ дава показанията си прѣдъ васъ, вий имахте случай да наблюдавате както него, така и начина на говорението му, па и държението му прѣдъ сѫдътъ. Азъ не допускамъ, че това ви наблюдение ще ви докара до заключение за неговата морална несъстоятелность. Азъ не мисля, че г-да защитницитѣ ще могѫтъ да прѣдставятъ моралната физиономия на свидѣтеля въ такава форма, щото да истриятъ ония впечатлѣния, които можахте да получите отъ него. Моитѣ, поне, впечатлѣния, които ми направи този свидѣтель — трѣбва да призная — сѫ отъ най-благоприятнитѣ. Азъ не съмъ могѫлъ да поглѣдна съ по-голѣма довѣренность показанията на всички други свидѣтели каквито съмъ ималъ случай да виждамъ на сѫдебнитѣ слѣдствия въ малката ми досегашна практика. Ето защо азъ на пълно се полагамъ на ония данни, които този свидѣтель ни подтвърди. Нека се попитаме сега: кои сѫ уликитѣ, които ни насочватъ къмъ поддържанието на обвинението противъ Карагюлева? Най-напрѣдъ, Петровъ не ни каза, че Карагюлевъ е участникъ въ убийството, и че Карагюлевъ, като е ималъ засѣдания съ нѣкои и други свои съмишленници, то на тѣзи засѣдания той е говорилъ съ тѣхъ и е кроилъ непрѣменно плана за убийството. Но отъ онова, което ни подтвърди, най-логическото заключение е, че Карагюлевъ е ималъ силно желание да участвува въ единъ заговоръ противъ Министра Прѣдсѣдателя; че за реализирание на това свое желание, той е вемалъ нѣкои и други мѣрки и тѣзи мѣрки се състоятъ въ търсение убийци, въ прѣговаряние самия Петровъ да вземе участие въ убийството, като му е посочилъ и възнаграждението, което можало да му се даде. Слѣ веднага слѣдватъ по-

казанията на Иванова. И по отношение на този свидѣтель не по-малко бѣха домогванията на г-да защитницитѣ, за да се прѣдстави неговата морална състоятелность въ неблагоприятенъ видъ. Каза се, че той не е човѣкъ, който да може да има онѣзи сношения съ господарката си, за които той твърди тукъ прѣдъ васъ и отъ които проистичатъ нѣкои и други изобличающи подсѫдимия данни. Но отъ държанието на свидѣтеля въ сѫдебното слѣдствие, отъ неговитѣ показания, отъ отношенията, които ний знаемъ, че може да сѫществуватъ между една господарка и нейния слуга, азъ не мисля че проистича нѣщо таквосъ, което да ни прѣчи да вѣрваме на тия му показания. Азъ не виждамъ нищо таквосъ, което да се опровергава отъ здравия разумъ. Азъ не мисля, че една господарка не може да заведе разговоръ съ слугата си, такъвъ, за какъвто, свидѣтелствува Ивановъ. Нѣма нищо чудно въ това, че той е казалъ на господарката си за нѣкакъвъ заговоръ, и тя му отговорила: «моя мужъ изглѣжда да участвува, но азъ съмъ му съвѣтвала противното.» Да не вѣрваме на такива отношения между господарката и слугата, това е да не знаемъ домашното въспитание на нашия българинъ. Ако ний не бѣхме отъ срѣдата на тоя народъ, нѣкои отъ членоветѣ на който ний сѫдимъ, то ний би могли да се съмняваме въ такива отношения, напр., ако бѣхме французи, германци, австрийци. Но ний сме българи и знаемъ българский домашенъ животъ, знаемъ патриархалностьта, която владѣе между членоветѣ на едно семѣйство, както и между господарката и слугата; а така сѫщо знаемъ до коя степенъ на високомѣрность господаркитѣ могѫтъ достигна спрямо слугитѣ си. Ний знаемъ още, онѣзи отношения, които българката спазва при обръщанията си, къмъ когото да било другиго, особенно когато се касае за важни работи. Азъ бихъ могѫлъ да осѫдя съпругата на подсѫдимия за това лѣгко обръщание въ нѣкои работи, които компрометирватъ нейния съпругъ, но за това пакъ нѣмамъ нѣкакви основания да не вѣрвамъ, че госпожа Караюглева е могла да се отнесе така лѣгко съ тѣзи работи. Фактитѣ сѫ на очи и ний, безъ да осѫждаме тогосъ—оногосъ за тѣхнитѣ взаимни отношения, ний ще се ограничимъ съ смѣтание само тѣзи данни, за които разни лица свидѣтелствуваха прѣдъ насъ и които ни сѫ нужни за разрѣшавание въпросътъ за виновностьта. Азъ нѣма да бѫда про-

тивъ, ако вий не повѣрвате както на отношенията, които е имáлъ Ивановъ съ господарката си, така сжщо и на онова, което той твърди. Това невѣрвание вий ще основете на вашитѣ лични убѣждения и напротивъ, вашето вѣрвание така сжщо ще почива на впечатлѣнията, които вий лично получихте тукъ. Обаче за себе си азъ не виждамъ нищо странно, нищо таквосъ, което да влиза въ категорията на невъзможното, и по този начинъ съмъ наклоненъ да вземемъ всичко онова, което се констатира прѣдъ насъ, за основно, за таквосъ, върху което може да се поддържа едно обвинение. Толкосъ повече, г-да, азъ считамъ основателни убѣжденията си, когато свидѣтелскитѣ показания, както на Петрова, така сжщо и на Иванова, идатъ да се подтвърдятъ съ показанията на самия братъ на подсждимия — Димитръ Карагюлевъ. Отъ показанията на този свидѣтель, проистича, че човѣка, който е идвалъ на фабриката, е нѣкой си Иванъ Козаровъ, емигрантъ, миссията на когото е била да устрои убийството. Димитръ Карагюлевъ е чулъ, че това лице се нарича Иванъ, отъ нѣкой си бивши арестованъ заедно съ него — Георги Сотировъ; самата съпруга на подсждимия иде да подкрѣпи, че това лице се нарича Иванъ. Г-да сждии, нѣма да скрия прѣдъ васъ, че се намирамъ прѣдъ едно голѣмо затруднение, да направя колко годѣ единъ психологически анализъ на тѣзи свидѣтели, които сж: Димитръ Карагюлевъ, братъ на подсждимия, и Клия Карагюлева, негова съпруга. Отъ всичко се вижда, че въ основата на тѣзи свидѣтелски показания се крие нѣщо, може би не твърдѣ съобразно съ естественния ходъ на работитѣ. Иде братъ, иде жена и свидѣтелствуватъ, — сами не се отказватъ отъ тази гражданска обязанность; и отъ тѣзи имъ показания проистича твърдѣ важно нѣщо: изобличение на близкенъ тѣхенъ човѣкъ. Но, безъ да се съзираме въ частнитѣ отношения на семейния имъ животъ, безъ да се взираме на обстоятелства, които нѣматъ никаква обидностъ съ настоящето дѣло, намъ оставя да глѣдаме едно: това, което тѣ твърдятъ. Защото, да начнемъ повече да се взираме, азъ мисля, нѣма да дойдемъ до никакъвъ особенъ резултатъ. Прѣдъ насъ ще настоятъ, че тукъ трѣбва да има клѣвета, умраза, работи такива, отъ които може да се очаква всичко, но не и едно вѣрно свидѣтелско показание. Но, г-да сждии, колкото и да ни увѣряватъ въ невъзможностьта на такова твърдение, като имаме

прѣдъ видъ свидѣтелскитѣ показания на Петрова и на Иванова и като имаме още прѣдъ видъ, че даннитѣ, които тѣ подтвърдяватъ, получаватъ само извѣстно подкрѣпление отъ показанията на брата и съпругата на подсѫдимия, то ний не чувствуваме и надобность да се хвърляме въ понататашенъ нѣкакъвъ анализъ на тѣхнитѣ отношения. Всичко на всичко, което ни бѣше нужно, това е да знаемъ, че лицето, което е било на фабриката на подсѫдимия, е носилъ името Иванъ Козаровъ, на ако щете и само името Иванъ. Пònататъкъ, и безъ тѣхнитѣ показания, ония на свидѣтелитѣ — Петрова и Иванова достатъчни сѫ за обвинението. И когато ний вече сме въ притѣжанието на такива показания, то, даннитѣ, които ни даватъ свидѣтелитѣ — Димитръ и Клия, идѫтъ да дадѫтъ само едно съвършенно дребно подкрѣпление на обстоятелството, че онова, което расказватъ първитѣ свидѣтели, не е безъ основание. Това, което казахъ сега, г-да, е единъ тънъкъ разборъ на начина, по който ний формираме нашето убѣждение. Това убѣждение, обаче, се формира и безъ такъвъ разборъ, по твърдѣ единъ естественъ начинъ, само отъ чистото впечатлѣние, което всѣки отъ насъ получава отъ даннитѣ, провѣрени на сѫдебното слѣдствие. Ако правя разборъ, правя го съ цѣль да прѣдупрѣдя нѣкои и други натякваная за моралната състоятелность на свидѣтелитѣ, за което натякване ний сме прѣдупрѣдени още отъ по-напрѣдъ. Азъ мисля, че отъ всичко, което казахъ, трѣбва да се извади слѣдующето кѫсо заключение, а именно: че безъ показанията на Петрова и Иванова, обвинението би стояло на слабо основание, което не би получило надлѣжната сила отъ обясненията, дадени отъ лица, по отношения на които би могли да се съмнѣваме и до толкосъ, до колкото е нуждно, за да отхвърлимъ това обвинение. А това е повече отъ позволено, пò-вече отъ естественно. Но когато такива свидѣтелски показания сѫ налични, то обяснения отъ родътъ на даденитѣ отъ Димитра и Клия, уви, сѫ стойность, па каквито ще да сѫ семейнитѣ имъ отношения. Обстоятелствата и даннитѣ, които ни се подтвърдиха отъ едного отъ първитѣ свидѣтели, по нататакъ се подтвърдиха и отъ трети, подобенъ свидѣтель. Всѣки единъ отъ тѣхъ иде да покаже това, което се касае само до него, което знае и за което е виканъ. Така напримѣръ, слугата на подсѫдимия, Денко Илиевъ — човѣкъ за моралната състоятелность на ко-

гото не може да става и дума — иде да ни подтвърди, че той дѣйствително е каралъ единъ човѣкъ до Сливница, отъ гдѣто върналъ коня, заедно съ каруцитѣ на господаря си. Това обстоятелство свидѣтелствува, че човѣка, който е билъ въ фабриката на Карагюлева, не е билъ майсторъ; че той е ималъ нужда да отиде по направлението на Сърбия и че този човѣкъ е онзи, за когото говорятъ свидѣтелитѣ: Клия, Петровъ и Ивановъ. Свидѣтелскитѣ показания на Илиева сѫ съобразни съ ония, що имаме вечъ и отъ друга страна; тѣ рисуватъ отношенията, които сѫ сѫществували между подсѫдимия и неговитѣ слуги, както и характерътъ на домашнитѣ отношения на подсѫдимия. Слѣдъ това, ако г-да защитницитѣ и подсѫдимия настояватъ върху домогванията си за моралната несъстоятелностъ на свидѣтелитѣ, то ний нѣма да забравимъ за минута по отношение на тѣхъ и моралната несъстоятелностъ на Карагюлева, която така ясно прѣдъ насъ се рисува.

Идѫтъ на рѣдъ свидѣтелскитѣ показания на Стефанъ Николовъ файтонджия, които се прочетоха при сѫдебното разбирателство на дѣлото. Николовъ така сѫщо твърди, че е носилъ на фабриката единъ човѣкъ, който, както при пазарлъка на файтона, така сѫщо и додѣто се возилъ, пазѣлъ се да не го виждатъ. Николовъ мисли, че мющерията му е ималъ нѣкои и други основания да се прѣкрива, да върви нѣкакъ не естественно, както не вървятъ обикновенно хората, които отиватъ по работа. Рано една сутринъ, лѣтенъ денъ, въ 3 часа, тѣ сѫ тръгнали; идватъ до банката; тукъ мющерията влиза въ градината, отъ гдѣто излизатъ вече двама и се качва другъ единъ човѣкъ, а не онзи, който пазарилъ файтона, и отива на фабриката. Ако не е това право насочвание на извѣстна важна улика, то, въ всѣки случай, то указва на една неестественностъ както въ пазарлъка на файтона, така сѫщо и въ отиванието по работа. Тази неестественностъ иде да се притури на онѣзи данни, които сѫществуватъ за изобличението на подсѫдимия. Пазарлъка на файтона се подкрѣпи и отъ Стефанъ Димитровъ и отъ Ставри Кръстева, които сѫ тамъ присѫтствували. На рѣда иде другъ свидѣтель, който говори въ полза на обвинението; това е свидѣтеля Христо Тепавичаровъ. Неговитѣ показания, инакъ доста смѣшни, направиха прѣдъ васъ надлѣжнитѣ впечатлѣния. Отъ това, че

Тепавичаровъ се сили да говори съ литературенъ язикъ, а това твърдѣ му не падаше подъ ржка, отъ смѣха, който произлезе отъ този неговъ начинъ на говорение, нѣкои и други можали сж да заключатъ, че Тепавичаревъ е свидѣтель пристрастенъ, и че за тия му свидѣтелски показания трѣбва да има посторонни за дѣлото причини. Г-да сждии, може който както ще да мисли, но онова, въ което съмъ убѣденъ, е, че ако дѣйствително Тепавичаровъ може да се заподозрѣ въ нѣкакъвъ интересъ. за да твърди извѣсти небивалици, то онзи който е създалъ за Тепавичарова този интересъ, е билъ извънрѣдно наивенъ, за да можалъ да види въ него сериозенъ свидѣтель. Има, слѣдователно, въ тѣзи показания на Тепавичарова извѣстна доза истинностъ, но таквазъ, която неговата неумѣлостъ осмѣйва. Има такова нѣщо въ тѣзи показания, което не може да не свидѣтелствува своята дѣйствителностъ. Не стига единъ свидѣтель да приказва смѣшно, че е морална несъстоятелностъ. За да го мислимъ за такъвъ, трѣбва да имаме по-голѣми основания. Не можемъ да искаме, щото прѣдъ сжда да излизатъ все такива слидѣтели, каквито сж Здравковъ, Стоименовъ, Пенковъ и пр. Тепавичаровъ свидѣтелствува че е билъ нѣколкото пжти на фабриката на Карагюлева и че единъ денъ, когато е ставало освѣщението на фабриката, нему му открилъ Григоръ Карагюлевъ, че сжществува заговоръ противъ особата на Негово Царско Височество. Както щѣте да цѣните тѣзи показания, но вий не можете да откажете, че тѣ иджтъ да подтвърджтъ свидѣтелскитѣ показания на Петрова и Иванова. Инакъ трѣбва да мислимъ, че всичката тази тайфа отъ свидѣтели е искусно подобрана. Ако това е искуство, нека ми е позволено да заключа, че този, който сж е нагърбилъ съ него, е съвсѣмъ не искусенъ или пакъ трѣбва да бжде втори екземпляръ Тепавичаровъ. Мене ми се струва, че именно смѣха, който възбужда Тепавичаровъ, е едно свидѣтелство за дѣйствителностьта на тѣзи му показания; защото има хора, на които не може да се вѣрва, освѣнъ когато сж карикатурни. Той си е такъвъ, какъвто си е, съ всичкитѣ претенции, човѣкъ, който обича да говори литературно. Но отъ това едвамъ ще бжде логично да се заключи, че той не е способенъ да каже истината; още по-вече, когато онова, което твърди, е въ тѣсна свързка съ показанията на свидѣтели, които не сж карикатурни.

По отношение на подсждимия Александръ Карагюлевъ, Тепавичаровъ расказва слѣдующитѣ обстоятелства: първо, че той на тръгнуването си въ Виена, гдѣто щѣлъ да отиде—спорѣдъ свѣдѣнията, получени отъ Григоръ Карагюлева, — за да маскира своето участие въ заговора, му е заржчалъ да прѣдаде Кузманову да му телеграфира въ Виена щомъ се извърши убийството, и даже му записалъ въ тефтерчето — на което той казва *архива* — горѣ-долу, текста който трѣбвало да има телеграммата. Това е, по отношение на този подсждимъ ново обстоятелство, незасвидѣтелствувано отъ никого другиго. Ако вий, г-да сждии, дадете нуждната стойностъ на показанията на Тепавичарова, то вий ще трѣбва да приемете, рѣдомъ съ това обстоятелство, за достовѣрни и други двѣ, за които още показа свидѣтеля, а именно, че Карагюлевъ го канилъ да го заведе въ кжщата, гдѣто се криели заговорницитѣ, натоварени съ убийството. Сетнѣ, че той виждалъ нѣколко пжти подсждимия Македонски да обикаля около Костенбродската станция и да говори интимно съ Карагюлева. Като дойде дума за Македонский, ще повторя това показание на Тепавичарова. За сега нека кажемъ, че и въ двѣтѣ му първи показания нѣма нищо, което да изобличава този подсждимъ.

Слѣдва, едно показание на подсждимия Лепавцовъ по отношение на Карагюлева. Това е, че Тома Георгиевъ го питалъ единъ пжтъ, да ли сж освободили Карагюлева, защото, ако не го освободятъ, силно се рискувало да не би да искаже той съучастницитѣ на убийството. Лепавцовъ твърди още, че на Кушлева било прѣдложено да завѣдва храната на убийцитѣ и че за това той похарчилъ собственни пари. На въпроса на Лепавцова, какъ стана това, той му отговорилъ, че на ония, които се крияли въ бирхалето, той имъ давалъ пари, а на ония, които се крияли у домътъ на Карагюлева, давалъ имъ пари за храна и разноски чрѣзъ него. Показанията на Лепавцова сж важни въ това отношение, че той е знаялъ какво става въ фабриката на Карагюлева и че тамъ е имало скрити хора, прѣдназначени за убийство. Показания съ отдалечена улика, но тѣ подкрѣпватъ сериозно ония на другитѣ свидѣтели. Втора една улика, изобличающа подсждимия, е притѣжанието му на такъвъ револверъ, каквито се намиратъ тукъ прѣдъ васъ и които сж намѣрени на мѣстото на убийството. Историята на този револверъ и отношенията му къмъ дѣлото

сѫ слѣдующитѣ: че Карагюлевъ е ималъ такъвъ револверъ, свидѣтелствуватъ, освѣнъ другитѣ, неговата съпруга Клия, неговия братъ Димитръ, както и свидѣтеля Стоянъ Марковъ, които твърдятъ, че сѫ видѣли у него такъвъ револверъ — обстоятелство, което подсѫдимия отказва. Можеше на пръвъ поглѣдъ да се помисли, че нѣма нищо интересно въ това, че той е можалъ да има извѣстна система револверъ; но това обстоятелство възбужда голѣмъ интересъ, като се има прѣдъ видъ, че револвери отъ система Тюфекчиевъ, въ София, на пръсти се броятъ. Тѣ сѫ 4 — 5, максимумъ 6. Системата носи название Хамерлесъ, и само, че Тюфекчиевъ, въ качеството си на руженний майсторъ, е измислилъ ново подобрение, и той самъ и дава собственното си име, подъ думитѣ система Хамерлесъ—Тюфекчиевъ. Лицата, които притѣжаватъ тѣзи револвери, така сѫщо се четѫтъ на пръсти, отъ които едни най-малко не може да се подозрѣватъ въ участие на убийството, а за други, обаче, такова подозрѣние не само че може да сѫществува, но има още прями улики, каквито изброихме вече. Сетнѣ, има настоящи доказателства, че Тюфекчиеву, когато му е потрѣбало орѫжие, за да извърши убийството, той е отишелъ да вземе обратно своитѣ револвери оставени въ Пѣева, но по начинъ такъвъ, щото да не може Пѣевъ, да свидѣтелствува отъ сетнѣ, че си ги е вземалъ. Пратилъ да ги купи отъ тамъ друго лице, да каже, въ случай че стане въпросъ, че не той, а други е участвувалъ въ убийството. Сега, когато ний намираме въ рѫката на Карагюлева подобенъ револверъ, у насъ се явява въпросъ: отъ гдѣ Карагюлевъ е можалъ да го получи? Доказано е, че въ София на друго мѣсто не е могло да се продаватъ такива револвери, освѣнъ въ магазина «Екименъ — Пѣевъ», гдѣто е имало само 5 и распродажбата на които е съвършенно извѣстна. Ето защо по-вече отъ доказано се прѣдставя, че подсѫдимия Карагюлевъ не е могѫлъ да има този револверъ отъ никого другиго, освѣнъ отъ онзи, за когото сѫществуватъ масса факти, че е извършилъ непосрѣдственно убийството; това е Наумъ Тюфекчиевъ. Нека добавя, че обстоятелството не би се прѣдставило толкова интересно, ако подсѫдимия не бѣше скривалъ, че е ималъ подобенъ револверъ. Можеше просто да ни каже: «Тюфекчиевъ ми даде този револверъ; но отъ притѣжанието ми на такъвъ револ-

По отно
Тепавичаров
той на тръгі
рѣдъ свѣд
да маскир
даде Кузм
убийство
той каз
телегра
обстоя
вий, г
на Т
това
пок
ваг
ст
д

... убийството има голѣма раз-
... и щомъ крае, естественно е да
... интересъ. Това е едно противо-
... по себе си, може да нѣма нѣкаква
... приложенно къмъ даннитѣ, които изоб-
... получава извѣстна цѣна. Азъ мисля,
... които изброихъ, сѫ съвършенно достатъчни,
... подсѫдимия въ участието му въ заговора. Но
... на какъвъ, на моралень или материаленъ ви-
... и ако е такъвъ или инакъвъ, то главенъ виновенъ
... е или съучастникъ? Г-да сѫдии, ясно е участието му въ
материалностьта на прѣстѫплението; ясно е така сѫщо, че
той играе главня роль въ тази материалность, защото него-
вото участие е едно отъ най-необходимитѣ. Ето защо, спорѣдъ
мене, той попада подъ понятието на главенъ материаленъ
виновникъ въ даденого прѣстѫпление.

Г-да сѫдии! Дребна една, по видимому, улика е сѫще-
ствувала при прѣдварителното слѣдствие, която се подтвърди
и на сѫдебното слѣдствие, за изобличение на подсѫдимия
Георги Великова въ игранието му на важна роль, за дости-
гание испълнението на този заговоръ. Лепавцовъ твърди, че
Илия Георговъ и Тюфекчиевъ, сѫ го пращали да обажда въ
бирхалето на нѣкой си Георги за всѣко минаване по край
неговия дюгенъ на Министра Стамболова, за да могѫтъ го
уби скрититѣ нарочно за това тамъ убийци. За този Георги
има голѣмо основание да се мисли, че не е другъ, освѣнъ
подсѫдимия Георги Великовъ. Нѣкои и други подкрѣпления
за обвинението на този подсѫдимъ, прѣдъ прѣдварителното
дирение, е давалъ и свидѣтеля Ернесъ Прайзеръ. Сѫществува
при дѣлото протоколъ, въ който е записано, че Прайзеръ
е наклоненъ да види въ лицето на подсѫдимия Великова
едно отъ ония лица, които сѫ се крили въ неговия хотелъ
или поне сѫ имали тамъ квартира. Ако Прайзеръ бѣше под-
държалъ това си показание и на сѫдебното слѣдствие, то ний
можахме да имаме вече съвършенно подтвърдено едно обвине-
ние, че Великовъ е билъ едно отъ лицата, които сѫ се готвили
да испълнятъ убийството. Но Прайзеръ тукъ твърди, че та-
кога показания не е далъ. Така щото, по отношения на под-
сѫдимия Георги Великовъ оставатъ само показанията на Ле-
павцова. Едно отъ обстоятелствата, което ни навежда силно

на мисъльта, че не могжлъ да бжде другъ Георги въ Бирхалето, освѣнъ подсждимия, е самата негова исповѣдь. Тази исповѣдь се състои въ това, че той, като получилъ пари за снаряжение, часть отъ доходитѣ на собственнитѣ си имущества и часть отпустната отъ русското въ Бѣлградъ посолство, мислилъ да влѣзе съ другаритѣ си въ България секретно и да дѣйствува ужъ по изборитѣ. Подчъртавамъ думата «секретно». Къмъ нея трѣбваше да се прибави и че е идвалъ въ България, — обстоятелство, което той отказва. Но азъ мисля, че отъ това му самопризнание, че е ималъ намѣрение да влѣзе въ България секретно, — комбинирано съ показанията на Лепавцова — че нѣкой си Георги сж е крилъ въ бирхалето, — може да се направи не толкова логично, но може да се направи заключение, че този Георги е Георги Великовъ. Обаче, отъ прочитанието на единъ документъ отъ Бѣлградското българско агенство, виждаме, че нѣкое си лице въ Бѣлградъ, чиновникъ при агенството, твърди, какво нѣколко дена прѣди и послѣ убийството, Георги Великовъ се намѣрвалъ въ Бѣлградъ. Този свидѣтель не е испитанъ прѣдъ васъ, за да сж могли свидѣтелскитѣ му показания да се провѣрятъ по законенъ рѣдъ. Това е едно показание, дадено вънъ отъ сждебнитѣ власти, което иначе се нарича «extrajudicier». Остава слѣдователно, на сждътъ, ако сжществуватъ достатъчно доказателства, изобличающи подсждимия въ участието му въ убийството, да отхвърли тия показания и да го признае за виновенъ. Въ противенъ случай — да признае за доказано неговото alcibi. Върху сжщия подсждимъ тѣжи едно обвинение, което азъ въвеждамъ сега въ обвинителната си рѣчь, но на което обстоятелствата фигуриратъ въ обвинителния актъ, безъ да е посоченъ закона, който наказва подобни дѣяния. Това ново обвинение, понеже не влачи подирѣ си по-голѣмо наказание отъ онова, което е прѣдвидено по чл. 55 отъ Отоман. Наказателенъ Законъ, то на основание чл. 716 отъ Военно-Сждебния законъ, внасянието му въ обвинителната рѣчь е и основателно и законно.

Подсждимия призна при сждебното дирение, че той е издавалъ въ Ромжния революционенъ вѣстникъ съ съдържание, което е имало за цѣль да подбужда жителитѣ на страната на възстание, противъ законно установенитѣ власти. Название на вѣстника »Деветий Августъ,« съ когото подсжди-

мия е искалъ да увѣковѣчи една славна, спорѣдъ неговитѣ понятия, дата, а спорѣдъ нашитѣ понятия — една дата, която освѣщава прѣдателство къмъ отечеството, достатъчно указва на самото съдържание, което е ималъ този вѣстникъ. Да говоримъ, слѣдователно, повече по това съдържание и да се съмняваме, че то е революционно или не, мене ми се вижда работа излишна. Това прѣстѫпление е прѣдвидено въ чл. 66 отъ Отоманския Наказат. Законъ, върху прѣдписанията на когото азъ направихъ своеврѣменно нѣкои и други тълкувания. Тукъ ще добавя, както добавихъ и по обвинението на подсѫдимия Миларовъ, че дѣянието му се не исчерпва само съ признанието му виновенъ по чл. 66 отъ Отоман. Наказ. законъ. Тукъ има и друго едно прѣстѫпление, което има основата си въ втората частъ отъ самопризнанието на подсѫдимия, че за издаванието на този вѣстникъ, той е получавалъ срѣдства отъ Букурешкото русско посолство. Ето, г-да, единъ чуждестраненъ агентъ, който е употрѣбявалъ усилия, па даже и материални срѣдства, за да подбуди жителитѣ на страната на възстание, чрѣзъ единъ подданникъ на Българското Княжество. Тѣзи обстоятелства създаватъ за този княжески подданникъ, който е прѣдъ Васъ на скамейката на подсѫдимитѣ, обвинение таквозъ, каквото е прѣдвидено въ 49-й членъ отъ Отом. Наказ. Законъ. Отъ прочитанието му, което направихъ вчера, се явно вижда, че членътъ прѣслѣдва и наказва ония, които влизатъ въ споразумѣние и сплѣтни съ иностранни държави, неприятелски настроени къмъ страната и улѣсняватъ тѣхнитѣ неприятелски постѫпки. Очевидно е, че противъ Георгий Великовъ, независимо отъ обвинението му по чл. 55 отъ Отоман. Наказателенъ Законъ, което се подържа отъ данни много или малко отдалечени, сѫществува друго едно обвинение, по прѣстѫпление прѣдвидено въ чл. 49-й на Отом. Наказ. Законъ, който, макаръ и да не е писанъ въ обвинителния актъ по проста една погрѣшка, безъ да има нищо не законно, но което обвинение на мене се налага обязаностъ отъ закона да го вмѣстя тукъ въ обвинителната си рѣчь.

Г-да сѫдии! Слѣдующий по рѣдъ подсѫдимъ е Стою Джуджевъ. По отношение на този подсѫдимъ сѫществуватъ свидѣтелскитѣ показания на Никола Митаковъ, който на прѣдварителното дирение е показалъ, че Стою Джуджевъ го срѣщналъ веднѫжъ г[illegible]ъ градина и си казалъ името Кара

коновъ. Обаче, прѣдъ сѫдебното слѣдствие твърди, че не помни добрѣ да е чулъ това име отъ Джуджева, но прѣдполагалъ, че тъй се казалъ, понеже познанството му било отдавна. Но онова, което е важно, е, че сѫщия, съ когото се срѣщналъ въ градската градина, е Джуджевъ; въ тази срѣща сѫ говорили за прѣвратъ, съ цѣль да се постигне подобрѣние на политическото положение на страната и че началото на този прѣвратъ трѣбвало да се тури съ убийството на Н. Ц. Височество и г-на М-стра Прѣдсѣдателя г-нъ Ст. Стамболова. Отъ сетнѣ, когато подсѫдимия незабѣлѣжилъ въ Митакова голѣма наклонность къмъ участие въ подобенъ заговоръ, то Джуджевъ прѣкъсналъ приказката, съ молба, да позволи Митаковъ да се скрияли нѣкакви пушки въ карницата му въ Драгоманъ. Тукъ прѣдъ васъ г-нъ Митаковъ даде нѣкои и други подробности на този разговоръ, които даже не сѫществуватъ въ прѣдварителното слѣдствие. Така напр. той расказва, че Н. Ц. Височество щѣлъ да се убие въ Драгоманъ или, ако тамъ не сполучатъ, то това убийство щѣло да стане тукъ, въ София. Думата Драгоманъ и убийството, което сѫ тъкмѣли тамъ да извършатъ, се повтарятъ отъ г-на Митакова. По-напрѣдъ сѫщото нѣщо се говори и отъ другъ единъ свидѣтель и то, ако се не лъжа, отъ Здравкова, който свидѣтелствува, че това го е чулъ отъ Тома Георгиевъ. Едно сходство, както виждате, едно подтвърждение отъ двѣ мѣста на едно и сѫщо обстоятелство, при което първий пѫть то излиза отъ по сериозенъ единъ съучастникъ въ прѣстѫплението и вторий пѫть се подтвърждава посрѣдственно и отъ подсѫдимия Джуджевъ. Ето защо, както имахъ случай не единъ пѫть да забѣлѣжа, ний нѣма защо да се взираме, че ужъ нѣмало единъ единственъ планъ за заговоръ. Какво отъ това, че убийството, което се тъкмѣло, прѣдполагало сѫ е да се извърши на нѣколко мѣста? Заговора безъ планъ не е билъ, но съ плана, гдѣто се установяватъ условията за извършванието му, а не е могло точно да бѫде опрѣдѣлено и мѣстото за това извършвание. Трѣбвало е да иматъ прѣдъ видъ много мѣста, защото, за да може да се посѣгне такова важно прѣстѫпление необходимо е да се прѣдвидятъ още и масса обстоятелства такива, каквито би могли да иматъ мѣсто при него; а това не е работа легка. Отъ Тома Георгиева ний още знаемъ, че убийството било тъкмѣно да стане въ София, но че то не било

извършено, благодарение на мекушавостьта на онѣзи, на които е било възложено. За това сѫ търсѣли хора, които да бѫдѫтъ готови на самопожертвование и които би дѣйствували не само за облаги, но и за идея, за патриотически идеи, за тога и Никола Митаковъ се прѣдставлява на Джуджева не отъ онѣзи хора, които зиматъ участие, каквото той зима въ качеството си на интелигентенъ, а искалъ отъ него само мѣсто за криение на пушки, както — и да съчувствува По отношение на сѫщия подсѫдимъ имаме показанията и на Атанаса Здравкова, който, по мимо даннитѣ, които твърди и които изобличаватъ подсѫдимия Тома Георгиевъ, свидѣтелствува още, че за този заговоръ той е ималъ много по-отрано извѣстие. Това извѣстие е получилъ отъ Димитръ Попъ Стайкова, който му открилъ, какво той се разговарялъ съ Джуджева и научилъ отъ него за кроения планъ. Съобщилъ му още, че отъ инициаторитѣ отъ София имало нарочно пратеникъ да вербува хора за привеждание плана въ испълнение. Стайковъ помолилъ Здравкога да го запознае съ Джуджева, като го прѣдупрѣдилъ, че той за него питалъ още по-отрано, защото го считалъ за човѣкъ способенъ за самопожертвувание.

Запознаванието е станало въ ханътъ на нѣкой си Шишковъ, при обстояталства описани както отъ самопризнанието на Стайковъ, така и отъ свидѣтеля Здравкова. Слѣдъ туй запознавание Стайковъ твърди, че той не е присѫтствувалъ на понататашнитѣ разговори между Джуджега и Здравкова. За това обстоятелство споменувамъ, като важно, защото ще стане нужно при обвинението на подсѫдимия Стайковъ.

Свидѣтеля Здравковъ твърди още, че Джуджевъ, — съ когото той се билъ надумалъ да дойде въ София за да испълнятъ заговора, а останалъ самъ при секретно намѣрение да не участвува въ заговора, и да донесе на властьта — а Джуджевъ, когото той чакалъ да замине прѣзъ Панагюрище или Татаръ-Пазарджикъ да вземе и него — Здравкова — дошълъ въ София, безъ да му извѣсти за това. Сѫщия подробно описва какъ нѣколко врѣме билъ подозрѣнъ отъ Джуджева и нѣкои негови съмисленници и какъ слѣдъ дълго врѣме той билъ приетъ отъ ново за довѣренно лице, — подозрѣние, въ което и самъ Джуджевъ му се призналъ.

Интересни сѫ показанията и на другъ единъ свидѣтель, който не фигурира въ листа на свидѣтелитѣ, посочени отъ

обвинителната власть. Това е свидѣтеля Акрабовъ, който е виканъ да даде свидѣтелски показания прѣдъ васъ отъ страна на защитата; обаче, азъ не можахъ да съглѣдамъ какво обстоятелство показа г-нъ Акрабовъ, което да е въ полза на защитата. Отъ г. Акрабова не чухъ нищо по-вече, освѣнъ подтвърждение на показанията на Здравкова и, освѣнъ това, че Здравковъ не е такова лице, за каквото се взима отъ страна на защитата и подсѫдимитѣ; че не е такава моралнанесъстоятелность, но че той е човѣкъ обикновенъ и че необикновенностьта му може да състои въ неговата по-голѣма енергия и рѣшителность. Но и при това, той е такъвъ сѫщо гражданинъ, каквито сѫ и другитѣ по отношение къмъ своитѣ ближни и роднини.

Другъ единъ свидѣтель, посоченъ отъ защитата, е Лулчо Гуговъ; обаче, и отъ него не чухъ такива нѣща, които да може да се тълкуватъ въ полза на зашитата. Гуговъ е лицето, което е запознало Джуджева съ Митакова. Азъ мисля, че това е твърдѣ обикновенна работа и че едно познакомвание на двама хора не прѣдставлява нищо особенно интересно; излиза това, отъ което за обвиняемитѣ проистича нѣкаква полза, че Джуджевъ и Митаковъ сѫ се запознали при извѣстни обстоятелства, отъ които се вижда, че Митаковъ не е лице, отъ когото тѣ трѣбва да странятъ. За подкрѣпление показанията на този свидѣтель имамъ вече и едно самопризнание на едного отъ подсѫдимитѣ, г-на Стайкова, което самопризнание, като изобличава самия него, Стайкова, въ дѣянията, които му приписва обвинителния актъ, служи и като свидѣтелско показание по отношение на Джуджева. Стайковъ признава, че Джуджевъ му е говорилъ за заговора и че той го е молилъ да го запознае съ Здравкова, като съ човѣкъ, който можалъ да се рѣши на самопожертвувание. По тоя начинъ подкрѣпватъ се показанията не само на Здравкова, но и ония на Акрабова и Гугова. Отъ всичко това се вижда, че заговора, за който е дума, не може да се не счита за дѣйствителенъ и че никакво съмнѣние за сѫществуванието му не може да има. Доказателствата проистичатъ не само отъ посторонни нѣкои лица — свидѣтели, — но и отъ самитѣ обвиняеми, и не отъ Лепавцова само, а се подтвърдяватъ и отъ Стайкова. Ето защо у мене сѫ е сформирувало убѣждение, какво Джуджевъ е единъ отъ съучастницитѣ на този заговоръ и мисля

че по-нататашни настоявания върху доказателственнитѣ срѣдства, които изобличаватъ тоя подсждимъ, сж излишни.

Лишното врѣме, което би употрѣбилъ за такова настояване, ще го употрѣбя въ по-голѣма полза, като пристжпя къмъ обвинението на слѣдующия подсждимъ Ивана Бобекова.

Ето лице, г-да, по отношение на което, ако съмъ азъ сега въ положение да произнасямъ обвинение, то убѣждението ми за тога обвинение може да се формулирва у мене съвършенно спокойно, може да има съвършенни основания и тази основателность ще проистича отъ моето лично знакомство съ подсждимия. Азъ нѣма да влизамъ въ разборъ на моитѣ бивши частни отношения съ този подсждимъ, защото тѣ не би трѣбвало да иматъ нищо общо съ дѣлото. Въ сжщность, като блюститель на закона и поставенъ на основание на неговитѣ думи да произнасямъ обвинение, азъ би трѣбвало на минута да забравя частнитѣ отношения съ лице, по отношение на което има мѣсто примѣнението на закона. Но повтарямъ, у мене сж е сформировалъ само по-лесно взглядътъ за този подсждимъ. Азъ знамъ само съ кого имамъ земание-даване; знамъ твърдѣ добрѣ кого ще обвинявамъ, а това е една гаранция, че нѣма да правя много грѣшки въ сжжденията си. Нека начена съ фактитѣ, които изобличаватъ подсждимия. Тѣзи факти ни сж посочени отъ свидѣтеля Атанасъ Здравкова, — човѣка, комуто сж открили заговора Джуджевъ и Тома Георгиевъ. Здравковъ свидѣтелствува, че Бобековъ му говорилъ, както и Джуджевъ, и прибавилъ, че, когато стане прѣврата, щѣлъ да получи телеграмма, въ която ще му извѣсти, че щѣлъ да тръгне отъ Панагюрище прѣзъ Пазарджикъ, да вземе и него и ще заминатъ за столицата. Азъ имахъ случай, г-да, да кажа своето мнѣние за отношенията на Здравкова съ нѣкои отъ подсждимитѣ, и за това, какъ е вървялъ заговора, каква е била неговата форма и какъ го е знаялъ Здравковъ. Твърдѣ логически бѣше да се заключи, че Здравковъ е лице, което е проникнало въ заговора, за да го приведе въ испълнение. Въ прѣдварителното слѣдствие е отбѣлѣзано, че когато станалъ заговора, той заедно съ Джуджева и Бобекова щѣли да отидатъ въ София. Тукъ на сждебното слѣдствие азъ слѣдихъ за думата «стане» и забѣлѣжихъ една погрѣшка, която сжществува въ протокола на прѣдварителното дирение, а може би тази погрѣшка да сж-

ществува и само въ моитѣ бѣлѣжки. Ако приемемъ тази дума за вѣрна, ще излѣзе, че убийството трѣбвало да го извършатъ други, а тѣ ще отидатъ да продължатъ неговитѣ послѣдствия и да подпомогнатъ неговитѣ ефекти. Но отъ обстоятелството, че Джуджевъ е заминалъ за София безъ да извѣсти Здравкова, съ цѣль да приложи въ испълнение заговора, отъ това обстоятелство се опровергава доволно думата «стане», а отъ сетнѣ тя се опровергава и отъ самия Здравковъ, който кава, какво Бобековъ му говорилъ, че ще заминатъ за София, но никакъ не когато *стане* прѣврата, а само ще заминатъ, отъ което се заключава, че тѣ ще заминатъ, за да приведѫтъ заговора въ испълнение.

Здравковъ сочи и на други нѣкои обстоятелства, които макаръ не прямо, но се пакъ косвенно изобличаватъ подсѫдимия. Това е, че когато се качилъ да си върви обратно за Пазарджикъ или за Панагюрище — може би тукъ да има една малка несъобразностъ, но въ всѣки случай, Бобековъ сѫ е качилъ да върви съ файтонъ — имало въ една торба нѣкакви цилиндрически вещества твърдѣ тѣжки, които Бобековъ не далъ на файтонджията да ги качи на файтона, а самъ ги взелъ на рѫцѣ и се качилъ съ тѣхъ. Това обстоятелство, когато се констатирваше прѣдъ васъ, азъ забѣлѣжихъ едно стрѣмление отъ страна на подсѫдимия и неговата защита, да осмѣятъ както това обстоятелство, така и показанията на свидѣтельтъ. «Цилиндрически вещества, казаха тѣ, но колко дълги, колко широки, колко голѣми?» Ако мислятъ сериозно подсѫдимия и защитата му, че това обстоятелство е прибавено отъ Здравкова или да вадятъ заключение, че неговитѣ свидѣтелски показания сѫ не вѣрни, азъ мисля пъкъ, че тѣ нѣматъ никакви основания за това. Можалъ е Здравковъ да даде свидѣтелски показания безъ да прибавя цилиндрически нѣща. Здравковъ е толкока здравомислящъ, щото да очакваме отъ него такива безмислици е пò-вече отъ невъзможно. Моето мнѣние е, че Здравковъ прѣдава настоящата дѣйствителностъ и малко се интересува ще ли има логическа свързка между торбата и дѣйствията на Бобекова или не. Защото, ако мислише, че тази работа може да стане причина да го осмѣйватъ, то нему нищо не бъркаше да я скрие. Той е достатъчно развитъ за това. Той не ни увѣрява, че цилиндрическитѣ вещества сѫ биле напр. 1 аршинъ дълги, единъ рупъ въ диаметръ

и пр. — Нищо подобно. Видно е, че той не изнасилва своята съвѣсть, още по-малко своитѣ убѣждения и малко го е грижа, ще ли намѣрятъ, подсѫдимия и защитника му, нѣкаква свързска въ показанията му или не. Но ако има интересъ противната страна да вижда не логически показания и отсѫтствие на свързка между разнитѣ обстоятелства, които произтичатъ отъ тѣзи показания, то азъ не мисля, че и азъ съмъ обязанъ да сподѣлямъ този взглядъ. Безъ да имамъ нѣкакъвъ интересъ да намирамъ основания и связи между обстоятелствата, само и само да обвинявамъ подсѫдимитѣ, азъ не се лишавамъ за това и отъ правото си да давамъ своето мнѣние върху обстоятелствата и тѣхнитѣ съотношения, такива, каквито ги забѣлѣжвамъ. Отъ този взглядъ излизайки, азъ не се стѣснявамъ да исказвамъ откровенно своето мнѣние, което въ данния случай е въ противорѣчие съ онова, което ще твърдятъ противницитѣ на обвинението. По-нататъкъ, имаше и друго обстоятелство, за което питахъ, както подсѫдимия, така и свидѣтеля, а именно, ходилъ ли е Бобековъ въ с. Бѣлово, срѣщалъ ли се е тамъ съ Джуджева и давалъ ли му е нѣкакъвъ куфаръ. Тѣзи данни съмъ забѣлѣжилъ безъ да намѣря между тѣхъ нѣкаква свързска, както и съ самото обвинение. Но ако тѣ сѫ вѣрни, ще излѣзе, че Бобековъ дѣйствително е ималъ интересъ да ходи да търси Джуджева и да му дава нѣкои нѣща, и че, слѣдователно, всѣко тѣхно срѣщание, прѣдавание на прѣдмѣти и пр. ще трѣбва да има нѣкоя свързска съ сѫщностьта на прѣстѫплението. А че такава свързска дѣйствително сѫществува, вижда се отъ това, че сѫществуватъ достатъчно данни, които изобличаватъ участието на подсѫдимия въ заговорътъ. За мене е ясно това участие не само отъ даннитѣ, които спомѣнахъ; азъ съмъ подпомогнатъ и отъ познанието на субекта, — самия Бобековъ. Това познавание нѣма защо да крия, защото самъ подсѫдимия иде да се рисува прѣдъ васъ за човѣкъ, който като нѣма понятия, или ако ги има—то твърдѣ искривени, по държавнитѣ работи, рисува се заедно съ това за абсолютно прѣдаденъ на русско-славянската игоистична идея въ България, — поведение, което, отъ точка зрѣние на хора, които глѣдатъ много по-правилно на положението на страната и на отношонията ѝ съ нѣкои други иностранни държави, се счита за крайно непатриотично.

Подсждимия Димитрь Попъ Стайковъ е далъ на прѣдварителното слѣдствие изобличающи него показания въ участие въ заговора. Заедно съ това тѣзи му показания служатъ за обвинение и на другитѣ негови съучастници. Това сжщо той подтвърди и тукъ прѣдъ насъ. Ето що е говорилъ Стайковъ и що е подтвърдилъ на сждебното слѣдствие. Той се срѣщналъ прѣзъ Юний мѣсецъ 1890 год. съ Здравкова и му открилъ, какво той сж е научилъ за сжществуванието на заговоръ противъ живота на Н. Ц. Височество и М-ръ-Прѣдсѣдателя и че се търсятъ хора, готови да взематъ участие въ този заговоръ. Казалъ му още, че за такъвъ е прѣпоржчанъ Здравковъ, като рѣшителенъ, и го молилъ да го запознае съ дошлия съ тази цѣль пратеникъ отъ София. По-послѣ върви познакомванието на Здравкова съ пратения отъ София Стою Джуджевъ. Тия сж даннитѣ, които изобличаватъ този подсждимъ и въ дѣйствителностьта на които ний нѣмаме причини да се съмнѣваме. Какво е обвинението, което се хвърля върху подсждимия, — съ други думи: какво е неговото участие въ прѣстжплението? Неговото обвинение прѣдставлява слѣдующата алтернатива: или вий ще го признаете за виновенъ въ недоносителство, или ще го признаете, че той е направилъ нѣщо по̀-вече отъ недоносителство: че е улеснилъ заговора, като е вербувалъ за него хора, съ което той е показалъ извѣстна помощь. Ако признаете, че той е указалъ тази помощь, то въ такъвъ случай вий ще прѣскочите степеньта укривателство и ще се спрѣте на другата степень на виновностьта, — съучастничество въ прѣстжплението. Друга е работата, ако отъ самопризнанието на подсждимия признаете или създадете обстоятелство, което ще трѣбва да влияе на степеньта на неговата отговорность. За това ще бжде дума, когато дойде рѣдъ да докажемъ, кои сж законитѣ, които наказватъ подобни прѣстжпления или факти такива, каквито законитѣ считатъ за прѣстжпление. Азъ ще повторя само, че Димитръ Попъ Стайковъ може да се счита и за укриватель, ако признаете, че той е ималъ злата воля да скрива слѣдитѣ на прѣстжплението комплотъ, който е улѣснявалъ образуванието му. Ще спомня още отъ сега, — това ще видимъ и по-послѣ отъ законитѣ, — че въ прѣстжпленията противъ държавния строй недоносителството не съставлява вина. Ще видимъ, че Стайковъ се счита виновенъ и трѣбва да прѣтърпи извѣстно наказание само ако вий го признаете,

че е оказалъ помощь на заговорницитѣ, било като съучастникъ или укриватель.

Послѣдния, Григоръ Карагюлевъ, се обвинява сѫщо въ съучастничество въ това прѣстѫпление и уликитѣ, които го изобличаватъ, проистичатъ отъ свидѣтелскитѣ показания на единствения свидѣтель Хр. Тепавичаровъ. Очевидно е, че отъ степеньта на достовѣрность, която ще придадете на показанията на този свидѣтель, ще зависи неговото осѫждание или неосѫждание. Но отъ обстоятелството, при което тѣзи показания сѫ дадени, както и начина, по който тѣ се даватъ, свръзскитѣ, които тѣ иматъ съ изобличающитѣ другитѣ подсѫдими данни, азъ съмъ на мнѣние, че трѣбва да проистича достовѣрностьта за показанията на Тепавичарова по отношение на този подсѫдимъ, а, слѣдователно, и виновностьта на послѣдния.

Г-да! Прѣди да считете, че извѣстни показания на единъ свидѣтель не сѫ достатъчни за обвинението на нѣкого отъ подсѫдимитѣ, не ще съмнѣние, вий ще си дадете отчетъ за причинитѣ, които ще ви оттласкватъ отъ такава вѣра. Азъ, поне, такива причини не виждамъ. Не виждамъ, защо Хр. Тепавичаровъ ще дава свидѣтелски показания, които да изобличаватъ нѣкого въ прѣстѫпление и да ги дава при това клѣветнически. Не виждамъ причини или интересъ, които би го заставили да говори тъй. Григоръ Карагюлевъ, по общественното си положение, не е отъ хората, наказанието на когото да интересува нѣкого, било отъ партизанско или каквото щѣте побуждение. Това е голѣмо противорѣчие на естественния ходъ на работитѣ. Отъ начина, по който е билъ съобщенъ заговора на Тепавичарова, азъ не виждамъ нѣкаква неестественность, нито необходимость за него да дава клѣветнически показания за този подсѫдимъ. Тази достовѣрность прѣдлѣжи на вашата съвѣсть да я признаете; а отъ нея зависи осѫжданието на подсѫдимия. Вий сте си съставили до сега отчетъ за свидѣтеля отъ една страна и за подсѫдимия — отъ друга; отъ анализа, който сте си направили за тѣхъ, вѣрвамъ, ще се убѣдите, че Тепавичаровъ нѣма интересъ да клѣвети Карагюлева, нито пъкъ другъ нѣкой да е ималъ интересъ да го привлича подъ отговорность. А второто и по-главното ви впечатлѣние, несъмнѣнно е, че Карагюлевъ, неспособенъ да влиза въ заговоръ, е едно лице спо-

собно par excellence да забие ножа комуто щѣте въ гждритѣ. Такива типове въ нашата страна не сж рѣдкость и за такова едно прѣстжпление тѣ сж орждията, необходимитѣ орждия. Тази лична черта на подсждимия е една отъ онѣзи, които не могжтъ да говорятъ въ негова полза, и, когато имаме достатъчно основание да поддържимъ неговото обвинение, тази черта ни утвърдява въ вѣрата на тази негова виновнность.

По отношение подсждимия Петръ Македонски, сжществуватъ показанията на свидѣтелитѣ Димитръ Карагюлевъ, Антонъ Петровъ и Хр. Тепавичаровъ. Отъ тѣзи свидѣтелски показания се установява какво Петръ Македонски е идвалъ въ фабриката на Александра Карагюлева и сж е сношавалъ именно съ него; че той е идвалъ въ квартирата на сжщия подсждимъ въ града и тамъ въ присжтствието на други хора е ималъ сношение по работи, не извѣстни на свидѣтелитѣ. Още отъ по-напрѣдъ бѣше дума за свидѣтелскитѣ показания на Апостола Ивановъ, и отъ тѣхъ се види, че когато приказвалъ съ господарката си, узналъ отъ нея, че у тѣхъ ставали събрания и идвали хора, които тъкмѣли убийството на Господаря и г-на М-стра-Прѣдсѣдателя. Ако допустнемъ, че Македонски е лице, което е взело участие въ нѣкое отъ тия събрания, то у насъ ще има вече материалъ приготвенъ, за по-нататъшното градение на обвинението му, безъ който материалъ обвинението въ всѣки случай ще бжде несъстоятелно. Има нѣкои и други домогвания на защитата за опровѣржение на нѣкои обстоятелства, цитирани въ обвинителний актъ. Отъ въпроса за размѣра на кжщата ще бжде заключението, че самата стая не позволява събирането въ нея на такова число съмишленници, за каквото се говори въ обвинителния актъ. Г-да! Нѣма да настоявамъ, ако противната страна успѣе да ви утвърди въ мнѣнието, че стаитѣ, дѣйствително сж неспособни да обѣматъ въ себе си такова множество хора и че домогването на обвинителния актъ, какво Македонски е участвувалъ въ засѣданията на тѣзи събрания, е невъзможно. Но азъ никакъ не мисля, че заговора е ималъ непремѣнно нужда отъ събранията на Карагюлева: че за испълнението му Карагюлевъ трѣбвало непремѣнно да вика хора и да прави отъ тѣхъ събрания, за да разискватъ. Всичко на всичко, което можемъ допустна, това е, че за подсждимия Карагюлевъ съвършенно е било достатъчно да се срѣща и

разговаря съ съмишленницитѣ си, било на фабриката, било въ квартирата му, било вънъ отъ тѣзи мѣста, толкова повече, че сжществуватъ сериозни данни за неговото изобличение вънъ отъ всѣкакви събрания. Въпроса е интересенъ само по отношение на подсждимия Македонски. За него говори още друго едно обстоятелство, което узнавамъ отъ показанията на Димитра Карагюлевъ. Това е, че той отивалъ по братова му поржчка да получи писма отъ пощата и че при прѣдаването на тѣзи писма, Македонски му говорилъ да прѣдаде на брата си Александра да дойде въ града, защото щѣлъ да му съобщи важни работи. Че е било надлѣжно идването на Карагюлева въ града, това обстоятелство се подтвърдява и още отъ друга една улика, а именно, че Македонски, прѣди срѣщането си съ Димитра Карагюлевъ, прѣдалъ записка на нѣкой си селянинъ съ сжщото съдържание и че тази записка попаднала въ ржцѣтѣ на сжщия свидѣтель. Какво мнѣние можемъ да почерпимъ отъ тѣзи двѣ обстоятелства, които се събиратъ въ едно, именно, защо е било необходимо за Македонски да се срѣща непрѣменно съ подсждимия Карагюлевъ, каква е била важната работа, която е искала такова екстренно идване на подсждимия въ града? На сждебното слѣдствие бѣше опитано отъ страна на защитата и подсждимия да се констатира, че Македонски е ималъ сериозни причини да извиква Карагюлева и че тѣ не се касаяли до нѣкакъвъ заговоръ, а просто до частни тѣхни сдѣлки. Ималъ Македонски да плаща на банката пари, защото билъ поржчитель на Карагюлева и че го повикалъ да урѣдятъ този заемъ, защото, макаръ падежътъ да билъ далечъ още, но на Македонски трѣбвало да остане лишенъ кредита, за да се ползува отъ него. Азъ нѣмамъ защо да опровѣргавамъ, възможно е една такъва работа между тѣзи двама подсждими и нѣма нужда да отричамъ обстоятелството, че тѣ сж имали частни сдѣлки. Тѣ могжтъ да си бждатъ; ний ще споримъ само върху екстренната необходимость, върху важната работа, която ужъ произтичала отъ парични сдѣлки. Ако у насъ се създаде мнѣние, че тази важна работа не е могла да бжде друга, освѣнъ парична обязанность на Македонски и Карагюлева прѣдъ банката, то нѣма да имаме презумция и при това отдалѣчена, че прѣдмѣта на тѣхната важна работа е билъ заговора. Но ако ли ний, по мимо парични сдѣлки, [illegible]мъ, че друга важна

работа не е викала Карагюлева въ града, и че още по-малко е могжлъ да се излъже, когато е билъ длъженъ на банката, то трѣбва и да допустнемъ, че прѣдмѣта на важната работа е съвсѣмъ по-другъ отъ парични сдѣлки. Тази отдалечена улика подкрѣпя обвинението, но само въ такъвъ случай, когато имаме сериозно основание да градимъ обвинение отъ други данни, провѣрени на сждебното слѣдствие. Но тази само улика и само това подозрѣние, че важната работа може да се касае до заговора, е повече отъ очевидна недостатъчность, за да могж да поддържамъ едно обвинение въ заговора. Вий, не ще съмнѣние, ще имате да оцѣните, както важностьта на заема и интереса, който сж е възбуждалъ отъ него за двамата подсждими, така и уликата, която отъ това произлаза. При констатирание на този заемъ, азъ забѣлѣжихъ нѣкои противорѣчия, каквито сж напримѣръ, че срока на исплащанието паритѣ е билъ съвършенно отдалеченъ и не е могжлъ да съставлява за тѣхъ никаква особенна важна работа. Съмнѣнията, че прѣдмѣта на важнитѣ работи е по-другъ отъ паричнитѣ обязателства, както виждате, сж голѣми; но все пакъ тази улика не ни навожда на мнѣние, че важнитѣ работи не сж биле други, освѣнъ заговора. Ний имаме само едно подозрѣние, но нищо повече. Подсждимия се домогва още да доказва, че той не така често е ходилъ на Карагюлевата фабрика, както се прѣдполага, и че такова ходение еималъ само единъ пжтъ, прѣзъ м-цъ Августъ 90 год., съ нѣкой неговъ другаръ Димитръ Попъ Тодоровъ. Г-да сждии, съ това не е нищо опровѣргнато, съ това се показва само, че дѣйствително Македонски е билъ единъ пжтъ на фабриката на Карагюлева въ съпровождание на своя другаръ, но не идва да се подтвърди, че Македонски не е ходилъ и другъ пжтъ въ фабриката на Карагюлева или въ кжщата на Стоянъ Марковъ. Нека прочее, признаемъ, че даннитѣ въ този си видъ, каквито сжществуватъ по отношение на подсждимия, сж относително слаби; тѣ могжтъ да получатъ извѣстна тяжесть и могжтъ да поддържатъ до нѣгдѣ обвинението, но нека се поне да знаемъ повечко нѣщо отъ субективната страна на прѣстжплението, когато знаемъ нѣкой такъвъ интересъ у подсждимия, какъвто би могжлъ да го застави да вземе участие въ това прѣстжпление. Такавъ особенъ интересъ на сждебното слѣдствие не се констатира; самъ азъ нѣмамъ ни-

ватъ ефемерни и даннитѣ, които изобличаватъ Димитра Ножарова. Тия обстоятелства сж слѣдующитѣ. По отношение на подсждимия Димитръ Карастояновъ, азъ прѣскочихъ да укажа на едно обстоятелство; но то е общо и за Ножарова. Това сж свидѣтелскитѣ показания на съпругата на Карагюлева. Тя твърди, че чула отъ мжжа си, какво щѣлъ да отиде да вземе Карастоянова, а другъ пжть е казалъ, че щѣли да взематъ Д. Ножарова и щѣли да ходятъ въ Княжево, за да срѣщнатъ тамъ нѣкой си тѣхенъ приятель «Иванъ», — име, което указва на Ивана Козарова, за когото, констатирано е, че е прѣдназначенъ да извърши убийството. Тѣзи улики се прибавляватъ къмъ онѣзи, които изобличаватъ Карастоянова. По този начинъ, ако първитѣ сж достатъчни за обвинението му, тази ще ги подкрѣпи; но не и въ противенъ случай. А за Ножарова, освѣнъ тази улика, сжществува и друга, произтекающа отъ двѣ писма, приложени къмъ дѣлото. Едно отъ тѣхъ съдържа слѣдующата съкратена фраза: «Нуждно ми е да се съвѣтвамъ съ тебе, но този съвѣтъ трѣбва да стане лично, за което азъ трѣбва да дойда въ София, защото безъ това ще пострадатъ коститѣ ни и интересътъ ти». Коститѣ и неговитѣ и на Ножарова, а интереситѣ само на Ножарова. Това е втора улика. Слѣдующето писмо гласи, че неговия сестриникъ, Кръсто Петковъ, се рѣшилъ да се завърне въ България и че той ще се завърне съ експресътъ, който пристига тукъ вечерь въ 9 часа. Това писмо указва на желанието на писача му да се завърне въ България секретно, да не го знаятъ; а сжществуватъ данни въ дѣлото, които изобличаватъ Петкова въ съучастничество въ заговора. Тия данни не сж изложени в[illegible] обвинителния актъ, защото и Петковъ не се обвинява, п[illegible] причина на отклонението му отъ сждебното дирение. Но ак[illegible] вземемъ отъ една страна начина, по който Петковъ сж е откло[illegible] нилъ отъ сждебното дирение и го поставимъ въ свързска с[illegible] необходимостьта за неговото идвание въ София и начина, п[illegible] който това идвание трѣбвало да остане; по-нататъкъ, ако [illegible] поставимъ въ свързска съ съдържанието на писмото, въ кое[illegible] той считалъ, че това свиждание може да повлече подиръ [illegible] опастность за живота му и за интереса му, то изобличающи[illegible] данни по отношение на Ножарова получаватъ извѣстна дос[illegible] вѣрность; обвинението получава стойнсть. Друго обстоят[illegible] ство, г-да, освѣнь тия, които споменжхъ, не идатъ да

кажатъ каква е обязанностьта, която е лѣжала върху Норова въ заговора, какво е неговото участие и каква е неговата говорность, слѣдователно. Ако вземемъ отношенията му съ ткова, то той се уличава като укриватель. Има отдалечени уги данни, други улики, друга една презумпция, която указва Ножарова, като на човѣкъ, който е билъ въ течението на ботитѣ по заговора: но това е една презумпция отдалечена. ая улика проистича отъ показанията на повикания отъ страна на защитата свидѣтель Пешева, отъ които ни остана впечатлѣние, че подсѫдимия сѣкашъ е оказвалъ прѣстѫпно улеснение на Петкова, да избѣга. Въ нея улика може да се прибавятъ още и тенденцията политическа на подсѫдимия, неговитѣ стрѣмления, неговото поведение въ обществото, и по този начинъ да се състави нѣщо цѣло. Но противъ това цѣло ще говори постоянно отсѫтствието на доказателство, което да изобличава подсѫдимия на право въ взимание на участие въ прѣстѫплението — на категорията на това участие. А когато у насъ не може да се установи, че той е недоноситель, укриватель, съучастникъ или нѣщо по-вече, естественно е, че и обвинението по този начинъ стои не на здрава основа.

Послѣдния отъ подсѫдимитѣ е Петръ Милковъ. За привличанието на този подсѫдимъ подъ отговорность, сѫ служили показанията на свидѣтеля Дончо Продановъ. Отъ Проданова чуваме, какво Петръ Милковъ, заедно съ свои нѣколко [illegible]гари, въ Галацъ, сѫ е срѣщалъ съ Проданова и тамъ, безъ [illegible] се познаватъ или като познанство е служило само [illegible]ето имъ, че сѫ българи, е казалъ, че убийцитѣ на Мин[illegible]а съвсѣмъ не сѫ уловени отъ властьта, както това мис[illegible]ъ Продановъ, защото самитѣ тѣ сѫ извършили това [illegible]ство.

Тия показания, г-да, се подтвърдиха и прѣдъ насъ отъ [illegible] свидѣтель. Раскри се падробно, какъ тѣ сѫ могли да до[illegible] до знанието на властьта, какъ тя е могла да залови [illegible]ра Милкова, сетнѣ какъ Продановъ сѫ е срѣщалъ въ Бу[illegible] съ Милкова и пр. Отъ приложенитѣ къмъ дѣлото [illegible]твие документи, както чрѣзъ слѣдственната власть, [illegible]право отъ мене, по отношение на този подсѫдимъ, [illegible]за се, какво той прѣзъ врѣме на убийството, [illegible] в 13 Мартъ 1891 година, е билъ писарь при [illegible] Общин. Управление, и че по този начинъ, той [illegible]

възможность да присжтствува на мѣстото на прѣстжпление
Това противорѣчие или това видимо опровержение на показ
нията на Милкова има несъмнѣнно своето значение. Обач
нуждно е да знаемъ степеньта на опровержението, до как
степень показанията на Проданова се опровергаватъ. Прод
новъ твърди, че прѣдъ него Милковъ е казалъ, какво уби
цитѣ не сж уловени отъ властьта и че тѣ сж участвували
убийството, но азъ не помня Продановъ да е казалъ, че уби
ството е извършено лично отъ Милкова. Ако допуснемъ,
Милковъ му е казалъ: «ний знаемъ убийцитѣ, или ний учас
вувахме въ убийството», то у насъ може да има мнѣние
че Милковъ е могжлъ да бжде прѣкрасно въ Радуевацъ,
си глѣда работата и да бжде единъ отъ моралнитѣ съуча
ници на прѣстжплението. Но ако едно начало на такова мн
ние сжществува, то до убѣждение е много още далечъ. Трѣб
да има данни, които да изобличаватъ подсждимия въ само
съучастие, защото едно самопризнание отъ негова стра
прѣдъ единъ свидѣтель е макаръ до извѣстна степень е
улика, но тази улика не е непровержима отъ документал
доказателства, прѣдставени, както отъ слѣдствената вла
при прѣдварителното дирение, така и отъ мене при сждеб
Азъ считамъ за опровергнато показанието на Проданова и е
защо: Продановъ не твърди, какво той знае за съучастнич
вото на Милкова въ заговора. Той не каза, че го е вид
нѣкждѣ да заговаря съ нѣкого или да е чулъ, че той е ед
отъ убийцитѣ или съучастницитѣ. Всичко, което твърди, то
е едно самопризнание прѣдъ него на подсждимия. Ако то
самопризнание бѣше направено прѣдъ сжда, то и въ так
случай, ний щѣхме да провѣримъ до колко самопризнание
му се подкрѣпя отъ констатиранитѣ факти. Защото, има
случая да кажа, че никога не е стигало едно самопризнание
единъ подсждимъ, за да може да се навлече отъ горѣ
отговорность и наказанието прѣдвидено въ закона. Много пъ
за да не се откриятъ истинскитѣ виновници, бивали сж слу
когато посторонни лица, не истински виновници, сж се прѣ
ставяли за настоящи автори на прѣстжплението, само и
да покриятъ настоящитѣ прѣстжпници. По този начинъ
вѣрката на самопризнаванието става необходимо. Толкозъ
вече е необходимо това, когато то е направено прѣдъ
което иде да го прѣдаде прѣдъ насъ въ видъ на свидѣт

показания. А когато противъ такива свидѣтелски показания стоятъ документи, почерка на които играе роль, и който е констатиранъ отъ експерти, то отъ тия показания, изобличающи подсждимия, азъ мисля, не може да се счита нищо да е останало неопровергнато. За това и обвинението, възбудено противъ Милкова, пада.

Г-да Сждии! Азъ мисля, че изложихъ въ досегашната си обвинителна рѣчь всички онѣзи данни, които изобличаватъ подсждимитѣ и ония, които говорятъ въ тѣхна полза. Азъ мисля, че вашето убѣждение отъ моята обвинителна рѣчь до тукъ, не може да бжде друго, освѣнъ, че азъ не съмъ се постѣснилъ да искажа истинната тамъ, гдѣто тя ще трѣбва да навлѣче отговорностьта на нѣкои подсждими, както и тамъ, гдѣто тази истина ще трѣбва да бжде въ полза на нѣкои и други отъ тѣхъ. Мене ми остава да пристжпа къмъ посочване онѣзи членове на закона, които считатъ подобни факти, констатирани на сждебното слѣдствие, за прѣстжпни дѣяния и които санкциониратъ тия прѣстжпни дѣяния съ наказание.

Но прѣди да прѣстжпя къмъ това, считамъ за нуждно да кажа, че ако по отношение на нѣкои подсждими казахъ, какво обвинението не почива на здрави основи, на такива, върху които може да се гради обвинение, но не казахъ отъ друга страна — както обикновено се е завело у насъ — че си оттеглямъ обвинението, — то това направихъ, защото съмъ на мнѣние — това е моя взглядъ на работитѣ — че прокурора няма законната власть да прави такова оттѣглюване; че азъ, когато той изложи изобличающитѣ данни и онѣзи, които говорятъ въ полза на подсждимитѣ, то сждиитѣ иматъ пълната възможность да не сж съгласятъ съ мнѣнието на обвинителя: да признаятъ онѣзи, които обвинителната власть счита за виновни, за не виновни, а онѣзи, които тя счита за невиновни, — за виновни. Сувереиенъ е сждътъ, но никакъ не обвинителя, който не се ползува, освѣнъ съ право на страна, — страна заинтересована въ прѣстжплението. По този начинъ оттѣглюванието на обвинението се прѣдставя иллюзорно и то остава празно слово. По отношение на всички подсждими, исключително право и обязанность да произнесе присжда върху тѣхъ го има сждътъ и никой други. Окончателно мнѣние, обаче, азъ можахъ да произнеса само по от-

ношение на подсѫдимия Петръ Милковъ, съ думитѣ, че «обвинението само по себе си пада». Но, както за другитѣ подсѫдими, така и за него, остава на сѫдътъ да ги счита или не счита за виновни, да ги осѫди или не.

Ще пристѫпя къмъ указание санкцията на закона; но ще моля сѫдътъ, ако е възможно, да отстрочи това мое заключение за послѣ обѣдъ, защото часътъ е вече доста напрѣдналъ.

Г-да сѫдии! Още при встѫпителната си рѣчь, азъ указахъ на системата, о която ще се придържамъ при обвинението. Азъ казахъ, че първо ще разглѣдамъ въпроса за фактитѣ на прѣстѫпленията, ще укажа на даннитѣ, които изобличаватъ подсѫдимитѣ отъ чисто фактическа точка зрѣние; а сетнѣ ще поставя въпроса относително правото, съ други думи, да ли закона глѣда на извѣстенъ фактъ като на прѣстѫпление и какво наказание е положилъ за такива прѣстѫпни дѣяния. Азъ не можихъ да си придържа строго о онази система и за това, за което има да говоря още, то е да укажа наказанието, наложено по закона за авторитѣ на прѣстѫпленията, които изброихъ вече.

Подсѫдимия Св. Миларовъ се обвинява въ четири прѣстѫпления. Казахъ, че първото е, влизание въ споразумѣния и сплѣтни съ иностранна държава, неприятелски настроена къмъ нашата страна, и подбужданието ѝ къмъ неприятелски дѣйствия. Това прѣстѫпление е прѣдвидено отъ членъ 49 .. Отоманский Наказателенъ Законъ, когото и прочетохъ. Второто прѣстѫпление, въ което се обвинява подсѫдимия Миларовъ, е: съставяние заговоръ противъ Негово Царско Височество, съ цѣль да се лиши отъ животъ и въ взимание приготовителни мѣрки за туряние заговора въ испълнение, и въ обвинителния актъ се казва, *неисвълненъ по независящи отъ виновния причини*. Азъ спомѣнахъ, г-да сѫдии, че въ обвинителната си рѣчь ще вмѫкна и трето обвинение върху подсѫдимия, което се състои не само въ извършвание приготвителни дѣйствия за привеждание заговора въ испълнение, но и въ покушение противъ особата на Негово Ц. Височество князя. За да направя това обвинение отново, азъ казахъ кое е основанието ми. Това е 716 членъ отъ Военно Сѫдебний Законъ, който ми дава право да вмѫквамъ въ обвинителната си рѣчь и други обвинения, съ условие, щото на-

іазанието за това обвинение да не прѣвишава най-голѣмото на-
іазание за прѣстжпленията, за които се прѣдвижда отъ закона
ъ обвинителния актъ. Ако го прѣвишава, въ такъвъ случай,
ѣда за наказанието на подсждимия и за това прѣстжпление
другъ: всичкото дѣло се повръща обратно за ново разслѣд-
ание, прави се новъ обвинителенъ актъ, и се прѣдава на
азглѣждание отъ сжда на ново. Прѣдстои вамъ, г-да сждии,
а се произнесете, ако подсждимия Св. Миларовъ е извършилъ
риготовителни дѣйствия за испълнението на заговора, да ли
ой е направилъ и покушение. Приготовителнитѣ дѣйствия,
о отношение на Миларова, сѫ състоятъ въ плана му, когото
ѣ сж приели въ Одесса. Азъ посочихъ още на други нѣкои
акти по това прѣстжпление, които, мисля, не е нуждно
ега да повтарямъ. Но когато Миларовъ е отишелъ вече на
ѣстото на прѣстжплението съ своя другаръ; когато той е
спълнилъ не само всички приготовителни дѣйствия за ис-
ълнението на плана, но е направилъ и такива, които сж
ле нуждни за непосрѣдственното привеждание въ испъл-
ние не вечь на плана, но на самото убийство, то, съгласно
мнѣнието на болшинството автори на углавното право,
я дѣяния: намиранието на мѣстото на прѣстжплението,
дготвянието послѣднитѣ дѣйствия за привеждание въ ис-
ълнение заговаряното и пр., особенно, когато се касае за
къвъ родъ испълнение, взето въ концертъ отъ нѣколко
ра, то тѣзи дѣяния се считатъ още и за елементи на мо-
нтътъ *покушение*. По тоя начинъ, върху подсждимитѣ лѣжи,
закона за прѣстжпленията противъ особата на Негово
сочество, наказанието, прѣдвидено отъ тритѣ члена, т. е.
чл. чл. 1, 2 и 3. Висшето наказание, което по закона се
лага за тия прѣстжпления, е смъртното наказание и, слѣ-
вателно, не прѣвишава онова, което се прѣдвижда отъ чл
на Отом. Нак. Законъ, а сетнѣ и 55-ия, подъ който е
дведено слѣдующето прѣстжпно дѣяние на тоя подсждимъ.

Третото негово прѣстжпление е участието му въ заговора,
йто сж е готвялъ противъ живота на г. министра прѣдсѣ-
теля Стамболова, и който е имал за слѣдствие убийството
г. министра на финанситѣ Хр. Бѣлчева. Г-да сждии! Ако
астието на тоя подсждимъ въ рѣчений заговоръ за васъ
прѣдставя за доказанъ, — а азъ мисля, че е таквозъ — въ
къвъ случай вий ще бждете принудени да примѣните чл.

55 отъ Отом. Нак. Законъ, тълкуванието на когото не виждамъ за нуждно да приповтарямъ, както и да доказвамъ, че за Миларова не е било нуждно да се намира на мѣстото на прѣстжплението, за да се счита участвующъ въ него.

Четвъртото прѣстжпление, за което съотвѣтствующий законъ е прѣдвиденъ въ обвинителний актъ, но обстоятелствата на което азъ вмжкнахъ въ обвинителната си рѣчь, се състои въ друго едно още влизание въ споразумѣние и сплѣтни съ иностранна държава, неприятелски настроена къмъ нашата държава. По тоя начинъ прѣстжпленията си оставатъ пакъ три. Касае се само да се признае, че издаванието въ Румжния на бунтовнически вѣстници, на срѣдствата на Русския въ Букурещъ посланникъ, съставлява и друго таквозъ прѣстжпление. Обаче всичкитѣ тѣ ще бжджтъ прѣдмѣтъ на единъ и сжщъ въпросъ на въпростния листъ. И за всѣко едно отъ тия прѣстжпления подсждимия подлѣжи на смъртно наказание. При това той играе ролята на главенъ виновникъ. Понататъкъ нѣма защо да тълкуваме за моменти и обстоятелства, които намаляватъ вината, защото такива, спорѣдъ мене, отсжтствуватъ, а напротивъ има само увеличивающи вината, такива обстоятелства. Но, г-да сждии, ако вий считате такива обстоятелства непрѣменно за констатирани; ако мислите — което азъ ни най-малко не прѣдполагамъ, — че трѣбва извѣстно снисхождение къмъ участьта на подсждимия, то вий, спорѣдъ Отом. Наказ. Законъ, не сте самовластни да направите това снисхождение, защото чл. 47 отъ тоя законъ гласи: (Чете). «Само по особенъ царски указъ се замѣняватъ: смъртното наказание съ окови; оковитѣ съ поставяние въ крѣпость или врѣмененъ затворъ, съ врѣменно заточение».

Слѣдователно безъ да има единъ особенъ царски указъ както се каза по-горѣ, и безъ да има въ тоя законникъ нѣкое распорѣждание, по никакъвъ начинъ не е дозволено «да се прости, замѣни или смѣгчи едно наказание». Прѣстжпнитѣ дѣяния, които навличатъ отговорность на Миларова прѣдъ закона, сж при това така много, така важни и увеличающитѣ вината му обстоятелства сж въ такова число, щото едва ли може да се говори за едно снисхождение къмъ участьта на тоя подсждимъ. За да свърша окончателно съ обвинението на Миларова, а[illegible] [illegible]вамъ, ако бжде той дѣйствител[illegible]

онзи патриотъ, който се рисуваше прѣдъ васъ на сѫдебното слѣдствие, да приеме съ смиренно сърдце присѫдата, която вий ще му опрѣдѣлите, и при испиванието на смъртната чаша нека викне: «Да живѣе България!»

Слѣдующитѣ подсѫдими, г-да сѫдии, по отношение на които трѣбва да се примѣни закона, сѫ: Константинъ Поповъ и Георги Василиевъ. Първия отъ тѣхъ се обвинява по четири прѣстѫпления: 1) за влизание въ споразумѣние и сплѣтни съ иностранна държава, прѣстѫпление, което се прѣдвижда и наказва отъ чл. 49 отъ Отом. Наказ. Законъ; 2) за участието му въ капитанъ Набоковата чета, — прѣстѫпление, което се прѣдвижда и наказва по чл. 57 отъ Отом. Наказ. Законъ, който гласи: (Чете). «Когато една чета разбойници, съединени наедно, извърши или се опита да извърши едно отъ смущенията, показани въ чл. чл. 55 и 56, сѫщий главатаръ на четата и подбудителитѣ на смущенията, които сѫ имали участие въ тази чета, гдѣто и да се хванатъ, наказватъ се съ смърть; а другитѣ лица на тая чета, които се хванатъ въ мѣстото на злодѣянието, наказватъ се спорѣдъ злодѣянието и участието имъ въ смущенията на вѣчни или врѣменни окови».

Г-да сѫдии! Тукъ закона прѣдставлява една малка тъмнина и то въ това, гдѣто подраздѣля участницитѣ въ една чета на двѣ категории; главни виновни и съучастници. Прѣстѫплението, което е извършилъ Константинъ Поповъ нека не се счита отъ ония, които му навличатъ второстепенна отговорность. Всичкитѣ съучастници въ Набоковата чета се подвеждатъ подъ първата половина на тоя членъ и всичкитѣ се считатъ за главни виновни. Ако закона е направилъ подраздѣление, той е разбиралъ и случайтъ, когато такава чета би повдигнала въстание и когато къмъ нея се би присъединили и други лица; въ такъвъ случай, присъединившитѣ се отъ послѣ лица се считатъ второстепенни виновници. Ето за кои говори втората половина отъ тоя членъ. Третьото прѣстѫпление, въ което се обвинява подсѫдимий К. Поповъ и което се напълно доказа, е влизанието му въ заговора противъ особата на Н. Ц. Височество; въ установляване приготовителни дѣйствия, не испълнени по волята на прѣстѫпника и сетнѣ въ покушение противъ особата на Н. Ц. Височество — прѣстѫпления, прѣдвидени отъ чл. чл. 1, 2 и 3 отъ «закона за прѣстѫпнитѣ дѣяния противъ особата на Н. Ц. Височество

Князътъ». **Наказанието за това прѣстжпление, както и за Миларова е, спорѣдъ чл. 1, смъртно.**

Четвъртото прѣстжпление, въ което се обвинява К. Поповъ, е участието му въ Бургазский бунтъ, което се прѣдвижда отъ чл. 55 отъ Отом. Нак. Законъ, спорѣдъ който наказанието е тоже смъртъ. Но тъй като тукъ става дума за К. Попова, че не самъ е подбуждалъ жителитѣ на страната къмъ въстание, а въ съучастие съ много други лица, то азъ ще направя нѣкои и други коментарии, които ще бждатъ приспособими и къмъ всичкитѣ други съучастници, когато ще дойде рѣдъ да се прилага и върху тѣхъ закона. Вѣроятно, г-да защитниницитѣ ще настоятъ, че когато едно прѣстжпление е извършено отъ нѣколко лица, то, като се подраздѣлятъ на главни виновни, съучастници, укриватели и пр., не би трѣбвало да се считатъ се за еднакво виновни, слѣдователно, и да имъ се прилага еднакво наказание. Този въпросъ е разрѣшенъ отъ чл. 45 отъ Отом. Нак. Законъ, който казва: (чете) «Съучастници дѣйци се наказватъ, като сжщи дѣйци на вината въ случай, за които въ закона нѣма особни распорѣждания». И така, чл. 55 отъ сжщий законъ, като не прави никакво подраздѣление, въ случай когато това прѣстжпление би се извършило отъ много лица, то намъ не остая друго, освѣнъ, по отношение на всички, които участвуватъ въ извършванието му, да считаме, че тѣ, спорѣдъ 45 чл., подлѣжатъ на еднакво наказание. Исключение прави наказанието за укриватели, което е прѣдвидено отъ притурката къмъ чл. 63. По тоя начинъ, за всичкитѣ прѣстжпления, въ които се обвинява К. Поповъ, е прѣдвидено сжщото наказание. Азъ не мисля, че и по отношенията на тоя подсждимъ така сжщо има обстоятелства, които да ви накаратъ да постановите ходатайство за смѣгчавание на неговото наказание.

Третий подсждимъ — Георги Василиевъ — се обвинява въ двѣ прѣстжпления: 1) въ участието му въ заговора противъ особата на Н. Ц. Височество, и 2) въ влизание въ споразумѣние и сплѣтни съ иностранна държава. Второто отъ тия прѣстжпления влѣче подиря си, спорѣдъ чл. 49 Отом. Нак. Законъ, смъртно наказание; първото же — които сж въ сжщность три — се прѣдвижда въ чл. чл. 1, 2 и 3 отъ «закона за **прѣстжпнитѣ дѣяния противъ особата на Н. Ц. Височество князътъ» и влѣче подиря си така сжщо смъртно наказание.**

зъ забравихъ да спомѣна, когато бѣше дума за другитѣ подсѫдими, и слѣдующето: биватъ случаи, както и на-ій, че единъ и сѫщий подсѫдимъ се обвинява въ много зпления, при които разни прѣстѫпления могѫтъ да влѣ-іодиря си разни наказания. Тоя случай се именува въ ото право *съвокупность на прѣстѫпленията* и се урѣжда ъ Отом. Н. Законъ, а отъ 101 чл. отъ Военно-Наказа-ій Законъ. Г-да сѫдии! Въ насъ е просто — за това мисля а и кассационно рѣшение, — че по отношение на всич- граждански лица, които сѫ подсѫдни на Военнитѣ сѫ-ца, тия подсѫдимитѣ се рѫководятъ, за опрѣдѣление на-ието, отъ Отом. Наказ. Законъ, който е специаленъ и при-мъ само по отношение прѣстѫпленията, извършени отъ ю-служащи. Но има случаи, какъвто е тоя, когото може въсползуваме отъ постановленията на Военно-Наказа-ий Законъ, не за да «ухудшимъ» участьта на подсѫди-ъ, а само да си разяснимъ извѣстна теория на углавното о. Въ такъвъ случай, ний трѣбва да се рѫководимъ не отъ Военно-Наказателний Законъ, но и отъ всичкитѣ ни на княжеството, които би ни улеснили. Чл. 101 отъ зно-Наказателний Законъ говори: (чете) «Ако подсѫдимий эизнатъ за виновенъ въ извършвание на нѣколко, въ едно разно врѣме, до тогава още не наказани и не покрити въ ностъ или пъкъ съ общо или особно противозаконни дѣй-ия, то сѫдътъ, като опрѣдѣли наказание за всѣко дѣйствие жда виновния съ най-тѣжкото отъ тия наказания, спорѣдъ ьлбата на наказанията». . . Така щото, когато имаме да се оизнасяме: кое наказание трѣбва да се приложи за единъ дсѫдимъ за извършени отъ него нѣколко прѣстѫпления, ій се справляваме съ чл. 101 и, съобразно съ него, прила-ме най-високото наказание, прѣдвидено въ закона, за което да било прѣстѫпно дѣяние. По тоя начинъ, ако по отно-іение на нѣкой подсѫдимъ сѫществуватъ два закона и не-овитѣ прѣстѫпни дѣяния се наказватъ съ различни нака-ания, той трѣбва да понесе най-голѣмото наказание, прѣд-зидено въ единъ отъ тия закони. Това правило спомѣнувамъ частно за когато би ни се прѣдставилъ надлѣжния случай. Обаче тримата тия подсѫдими подлѣжатъ за всичкитѣ имъ прѣстѫпления на едно и сѫщо наказание — смъртно — и казаното отъ мене правило изглѣжда неприспособимо.

Слѣдъ това иде по редътъ си да се произнесѫ и да приведѫ подъ закона прѣстѫпнитѣ дѣяния, извършени отъ подсѫдимитѣ по убийството на г-на М-ра на Финанситѣ Хр. Бѣлчева. Азъ споменахъ, че най-главенъ моралenъ виновникъ считамъ Петка Каравелова; за главенъ материаленъ виновникъ считамъ подсѫдимия Тома Георгиевъ, а така сѫщо за такъвъ може да се счита и Трайко Китанчевъ, ако сѫдътъ може да основе присѫдата си въ тази смисъль върху даннитѣ, които го изобличаватъ. Въ противенъ случай, той остава единъ отъ съучастницитѣ. Така сѫщо за главенъ материаленъ виновникъ считамъ Александра Карагюлевъ. Впрочемъ, отъ членоветѣ, които току що прочетохъ, а именно 55 и 45 отъ Отом. Нак. Зак. азъ не виждамъ необходимость да покажя, кои считамъ за главни и второстепенни виновни, защото, спорѣдъ закона, всичкитѣ съучастници се наказватъ еднакво. Ето защо, спорѣдъ мене — съ исключение на лицата, които не бихте признали за виновни, а така сѫщо съ исключение на подсѫдимия Дим. Попъ Стайковъ, когото азъ считамъ за укриватель, — всичкитѣ други подлѣжатъ да се накажатъ съ еднакво наказание по чл. 55 отъ сѫщий законъ, т. е. съ смърть. Ако слѣдъ това, г-да сѫдии, се укаже, че азъ съмъ испусналъ изъ прѣдъ видъ нѣщо, било по примѣнението на закона, било по указванието на фактитѣ, които изобличаватъ подсѫдимитѣ, то ще се повърна при възраженията на защитителнитѣ рѣчи, за да попълня пропустнатото, за сега, обаче, ще свърша, като кажа, че, ако моята обвинителна рѣчь е накарала нѣкого отъ васъ да съвпада съ моето мнѣние по това обвинение, то азъ ще считамъ своята обязанность за съвѣстно испълнена.

II.

РѢЧИТѢ НА ЗАЩИТНИЦИТѢ.

Защитника Д-ръ К. Помяновъ: Г-да сѫдии! Обичай е станало, щото при разглѣжданието на подобни дѣла, каквото е настоящето, обвинителната властъ, прокуратурата, да встѫпва въ разглежданието на дѣлото съ една встѫпителна рѣчь. Въ тази встѫпителна рѣчь, тя намира за практически и за нуждно да разясни значението на политическитѣ прѣстѫпления, осо-

бенно, когато такива дѣла се гледатъ отъ сѫдилищата, които ги наричатъ *присяжни* сѫдилища, или *журu*.

Вий чухте вчера, че почитаемия прокурорски надзоръ започна тъй сѫщо обвинителната си рѣчь съ едно встѫпление, но то бѣше изобщо не за значението на политическитѣ процеси, не за значението на углавнитѣ процеси и за значението на почитаемия врѣмененъ воененъ полевой сѫдъ, а изобщо, какъ сѫ е развивалъ процеса, историята му, и проч.

Азъ нѣма да послѣдвамъ почитаемия прокурорски надзоръ, нито да дойда тукъ прѣдъ васъ, г-да сѫдии, да ви разяснявамъ значението на политическитѣ процеси, тъй като азъ считамъ това за съвършенно излишно, и полагамъ, че значението на таквивато процеси, вий всички знаете.

Азъ ще подкача, — вѣренъ на классичното правило: medius ressae, — направо съ дѣлото, безъ да се впускамъ на пространно. Ще си послужа съ възложената ми отъ почит. воененъ сѫдъ длъжность, и ще захвана съ обвиненията, които се приписватъ на моя клиентъ Свѣтослава Миларова.

Вий чухте, г-да сѫдии, че моя клиентъ Миларовъ се обвинява, спорѣдъ обвинителния актъ, въ три грозни прѣстѫпления, а спорѣдъ обвинителната рѣчь на почитаемия Прокуроръ отъ вчера и днесъ, въ четири, или, ако добрѣ разбрахъ даже въ петь. Освѣнъ тритѣхъ, които се съдържатъ въ обвинителния актъ, още въ други обвинения, съ които е направилъ нарушение на чл. 49 отъ От. Наказ. Законъ, като е зималъ пособие отъ Русското Дипломатическо Агенство въ Букурещъ за издавание на вѣстникъ, и още едно ново прѣстѫпление, извършено съ това орѫдие, вѣстника, което обвинение, почит. Прокур. Надзоръ го квалифицира, и го намира, че то подпада въ 60 членъ на сѫщий законъ. Значи въ петь, отъ които за всѣко едно Наказателния Законъ прѣдвижда за клиента ми Миларова смъртно наказание.

Азъ, г-да сѫдии, по въпроса, дали почит. прокурорски надзоръ, на основание чл. 716 отъ Военно-Сѫдебния Законъ, може и тия двѣ нови прѣстѫпления да вмѫкне въ обвинителната си рѣчь, като допълнение на обвинителния актъ, по този въпросъ ще кажа нѣколко думи, и азъ ще ги кажа тогава когато му доде мѣстото, като доде да се разглеждатъ тия обвинения, за които се обвинява, и които добрѣ сѫ извѣстни п обвинителния актъ. Като ги провѣря, както слѣдватъ едно

друго, тогава ще му доде мѣстото и за тѣхъ, и ще кажа дали има г-нъ прокурора право да лѣпне на моя клиентъ още тия двѣ прѣстѫпления, които искатъ пакъ смъртно наказание, а другитѣ вѣчно заточение. Сега, азъ ще почна съ самото сѫщество на дѣлото.

Почитаемия прокуроръ, виждате, обвинява моя клиентъ Св. Миларова въ това, първо, *че е влизалъ въ споразумѣние и сплѣтни съ неприятелски настроеното къмъ България русско правителство, и улѣснявалъ прѣстѫпнитѣ му дѣйствия, заедно съ подсѫдимитѣ Конст. Попова и Георги Василиева, спрямо отечеството ни.*

Да разгледаме, г-да сѫдии, по-внимателно, по-щателно, защото въпросътъ е много сериозенъ, както виждате, дали можемъ да се убѣдимъ, че Св. Миларовъ дѣйствително е извършилъ това прѣстѫпление.

Прѣди всичко изисква се, щото Миларовъ да е влизалъ въ споразумѣние и сплѣтни съ иностраннитѣ държави, или тѣхнитѣ агенти, настроени неприятелски, както се казва въ обвинителния актъ, къмъ българското правителство. Това е едно прѣстѫпление, което, както ви е извѣстно, грози външната безопасность на държавата, и законодателя го слѣди строго, и строго го наказва. Както когато вѫтрѣшната безопасность на държавата се загрозява се зиматъ отъ законодателя строги мѣрки за да не стане такова нарушение, така и за външната безопасность, когато грози да се наруши, законодателя е челъ за нуждно и е зималъ еднакво строги мѣрки, за ония, които си позволятъ да направятъ това. Ако наказанието за това прѣстѫпление е тъй строго и важно, трѣбва да се види въ какво се то състои, и да може само тогава да се разбере неговото значение и приложението на смъртното наказание, което е санкционирано въ закона. Както казахъ, изисква се отъ закона да се докаже, че клиента ми е влизалъ въ споразумѣние съ неприятелски настроеното къмъ България русско правителство и агентитѣ му, и е улѣснявалъ неговитѣ неприятелски постѫпки къмъ държавата ни. Кои сѫ доказателствата, че Миларовъ е влизълъ въ сплѣтни и споразумѣние, както го казватъ французски intelligence machination, кои сѫ тия доказателства, и послѣ ще видимъ какви сѫ тия сплѣтни и споразумѣния, и ще видимъ по-нататъкъ другитѣ условия, които се изискватъ за да бѫде считано, че е извършено това прѣстѫпление.

Г-нъ прокурора каза, доказателствата имате на ржцѣ. Нѣма съмнѣние, че за дѣцата даже наши е извѣстно, че русското правителство е неприятелски настроено къмъ нашето.

Азъ нѣма да сѣдна тукъ прѣдъ васъ да отказвамъ това. Но трѣбва да се докаже отъ страна на г-на прокурора, че Миларовъ съ русското правителство е влизалъ въ споразумѣние, а че е злѣ настроено, затова нѣма и съмнѣние, този въпросъ неподлѣжи на никакво съмнѣние. Въпросътъ тукъ е, Миларовъ влизалъ ли е въ споразумѣние съ неприятелското намъ русско правителство. Тука трѣбва да се постави въпроса и тъй да се отговори на закона. Съ правителството на русската държава ли, или съ неговитѣ агентя е влизълъ въ споразумѣние? Опрѣдѣлено да се постави въпроса.

Г-нъ Прокуроръ каза, искате ли по-голѣми доказателства? Ето тия сж доказателствата. Но най-напрѣдъ въ обвинителния актъ се споменува, че Миларовъ е ималъ сношение съ хора, като графъ Игнатиевъ, като нѣкой-си Аристовъ. Кривцовъ и най-послѣ, чрѣзъ единъ българинъ, нѣкой-си Керемедчиевъ, че сж е приказвало съ нѣкой-си Чорбаковъ, — това е въ обвинителния актъ, — че той е приказвалъ на този чиновникъ, че има намѣрение съ 9—13 русси чистокръвни да доде тукъ да убивалъ Княза, — това Керемидчиевъ го е прѣдложилъ; — ето ви доказателства, казва г-нъ прокурора: Игнатиевъ, Кривцовъ, Аристовъ, и послѣ двоякото обвинение по чл. 49-й, и сношението му съ Хитрово въ Букурещъ, който му далъ пособие за изданието на в. „Деветий Августъ“, тия сж, казва прокурорския надзоръ фактове, които не могжтъ да се отстранятъ, които всѣкого трѣбва да обѣдятъ въ утвържденията на прокурорския надзоръ, тия сж доказателствата, че Миларовъ съ други нѣкой не е ималъ работа, освѣнъ съ русското правителство. По-нататъкъ се навежда отъ г-на прокурора въ рѣчьта му за доказателство и това, че тия хора съставлявали часть отъ русското правителство, навежда се това, което бѣше напечатано въ единъ мѣстенъ тукъ вѣстникъ. Съ това се откриватъ нѣща още неизвѣстни за никого отъ българската публика, и се вади заключение, какво отъ корреспонденцията въ този вѣстникъ написана отъ нѣкой-си съ подписъ „Русский“, дѣйствително тия хора: Игнатиевъ, Аристовъ и Кривцовъ въ Руссия се считатъ за висши русски сановници. По-нататъкъ, г-нъ прокурора продължава въ рѣчьта си и пита: какви повече доказателства искаме, че тия

на вънишнитѣ българи. Въ него има членове най-видни хора, бивши и сегашни чиновници. То има за цѣль обединението на всичкия народъ, култивирането на нашата народность. Ако се улови такъвъ неговъ единъ членъ въ Македония, задачата на когото е да дѣйствува за развитието на онзи елементъ, за обединението и култивирането на оня тамъ народъ, може ли вий да повѣрвате, че този агентинъ е българското правителство, което тамъ дѣйствува? На ли българското правителство го търпи? Ще повѣрвате ли прочее, че то е, — правителството е, което върши тия постжпки? Недѣйте се спира прочее на имената, които се споменуватъ тукъ. Защото, тия сж членове само на това дружество, или на този комитетъ. И такова дружество или комитетъ никждѣ, нито въ Руссия, нито у насъ въ България може да бжде, може да сжществува, ако цѣльта му не е правителственна; не може то да бжде, защото държава въ държава не може да се търпи. Така щото, никога не може да се доде до заключение, че Миларовъ е дошелъ въ споразумѣние и сплѣтни, съ графа — това се вижда отъ прѣдварителното слѣдствие, — понеже е ималъ сношение съ Аристова и други членове, и за това, защото е ималъ зимание—давание съ тия лица, то да се вади заключение, че той е ималъ сношение, влизалъ е въ споразумѣние и сплѣтни съ русското правителство, и затова по закона това прѣстжпление е испълнено. Моля ви, това не е тъй. Ако Миларовъ е ималъ сношение съ Аристова, може ли това да се счита, че той е ималъ споразумѣние съ правителството на руската държава, или съ нейнитѣ агенти? Азъ моля да обърните внимание, г-да сждии, на всички тия обяснения, които давамъ, и да поглѣднете по сериозно на работата, да видите, дали нѣма сходность между тия дружества, каквото е това у насъ „Св. Кирилъ и Методий“, и у Сърбия „Свѣти Савва“, които, — нѣмаме право да кажемъ, че правителството на едното и другото не подпомага тайнимъ образомъ официално, но че неговитѣ агенти сж официални, тоже нѣмаме право това да го кажемъ, да ги квалифицираме за официални агенти, както иска да каже г-нъ прокуроръ относително русското благотворително общество, и че защото Миларовъ е ималъ сношение съ Аристова и Кръстцова, които сж агенти на това общество, да се казва, че е ималъ сношение съ официалното русско правителство. Това е ясното тълкувание на закона, и другояче неможе да се разбира.

което дава г-нъ прокурора, е насилственно,
опустне. Допускамъ азъ, и на пълно съмъ
прокурорски надзоръ, и вѣрвамъ, че
мѣстнитѣ вѣстници секретно писмо,
спонденцията, която придружава
това Славянско Благотворително
че това общество е частно,
о. Въ секретното писмо
Ерцеговина, отъ гдѣто
вземени мѣрки да се
нции противъ но-
за която цѣль,
йте, но дръжте
во е казано,
нда на това
съставлява рус-

снихъ, мисля, и остава
дзоръ въ утвърждението му,
давание съ русското правител-
неже е двояко обвинението,—имен-
иларовъ е зималъ прѣзъ 1887 година
нъ въ Букурещъ, за издаването на в.
ь", понеже това е ново обвинение, и ще дойда
о прѣстѫпление съставлява това, за което се иска
по 49-й членъ отъ Отом. Нак. Законъ. По нататъкъ
а изисква, щого моя довѣритель за да може да подпадне
дъ удара на закона за това, че е водилъ споразумѣния и
лѣтни съ неприятелски настроеното къмъ България русско
равителство, тия споразумѣния и сплѣтни да сѫ имали за
ль да накаратъ това неприятелско правителство къмъ не-
риятелски постѫпки, и то най-малко къмъ война. „Непри-
елски постѫпки", това е фразата, на която трѣбва да се
ърне най-голѣмо внимание. Защото до неприятелскитѣ дѣй-
вия стои войната. Но защото г-нъ прокуроръ не обвинява
ларова, че е искалъ да отвори война, то азъ нѣма да гово-
за това, но че е влизалъ въ споразумѣния, за да се инсу-
ратъ нѣкакви неприятелски постѫпки. Г-да сѫдии! Кои
доказателствата, които се наведоха отъ г-на прокурора, че
ствително моя довѣритель е влизалъ въ споразумѣния съ

русското правителство, което е неприятелски настроено проти нашето? Кои сж доказателствата, че той е водилъ такива съ разумѣния за неприятелски дѣйствия? Нека поглѣднемъ о обвинителния актъ и въ прѣдварителното или сждебно дирен какви доказателства сж прѣдставени, че дѣйствително Ми ровъ е влизалъ въ споразумѣния съ русското правителство неприятелски дѣйствия, и то—русското да направи на бълга ското правителство, — а правителствата, знаете какъ праг тия работи, най-малкото е нота, репресали, ултиматумъ и н послѣ война, — кои сж сега доказателствата, г-да сждии, кои сж прѣдставени било въ прѣдварителното или сждебното дир ние? Г-нъ прокурора казва, на ето ги, той е знаялъ отъ нѣк си Керемидчиевъ, който е въ Руссия емигрантинъ, че нѣкой Чорбаковъ, искалъ самъ той да вербува една чета хора о 9 — 13 души чисто русскокръвни, която да хване Н. Ц. Княза, да го улови и да го убие, — и г-нъ прокурора въ сжд ното дирение, като отправи запитванието, каза: „Хората казватъ, че вий сте малодушенъ, ако неизвършите това, тога тѣхни хора ще го извършатъ", и слѣдъ това, идете та въ вайте, че Миларовъ не е конспиририралъ съ чуждо правителство Сега да провѣримъ всичко това, и да видимъ, да ли е о естество такова, каквото го изисква закона.

Първо и първо Чорбаковъ не е русски човѣкъ, но че Ми ровъ отъ него се научава, за нѣкакво си негово желание направи това и това. Кой знае колко е вѣрно, но да земе историята за вѣрна, добрѣ, но какво се установява отъ то Че Чорбаковъ ималъ намѣреине да намѣри 9 — 13 души, сформирува една четица, които хора да дождтъ съ цѣль, то изложихъ по-напрѣдъ. Но това за да се вземе, че е отъ ус вията на закона, че Миларовъ е влизалъ въ споразумѣния чуждо правителство, трѣбваше да е русското правителство да има на срѣща, и той—Миларовъ да го накара да доде ту въ България да направи неприятелски дѣйствия, да отво война, и той да е придательтъ, разваления човѣкъ, който е толкова къмъ отечеството си разваленъ, щото да отиде вика чуждо правителство да доде тукъ да си отмъщава въ ст ната. Ето затова е прѣдвидено смъртното наказание, за так хора, а не за това, че се научава отъ Чорбакова, че той заканвалъ да прави това и това; а той самъ Миларовъ да да накара русското правителство да отвори война. Трѣбва д

становн кои сж тия неприятелски дѣйствия, — накаралъ ли е Иларовъ русското правителство да отвори война, — и кой трѣбва в е прѣдизвикалъ тия дѣйствия. Етѣ тия сж двѣ условия, оито се изискватъ отъ закона, и които никакъ не сж доказани. Но сега може да се каже, — слѣдъ като се установи, — е това е вѣрно, че Миларовъ е казалъ на Керемидчиева: Нима сега ний трѣбва да се оставимъ на вънкашни хора да ни арѣждатъ? — срамъ е за насъ, вънкашни агенти да оставимъ ѣ нарѣждатъ България", — това е растрѣвожило Миларова, щото е силно противенъ на такова нѣщо: „вънкашни хора ѣ не дохождатъ въ България, че за това, тѣ може да искатъ града, но че ний сами трѣбва да го направимъ, защото, какъ е опасно за България". Сега това нѣщо може наистина ѣ съставлява прѣстжпление, но съвсѣмъ друго прѣстжпление, - което впрочемъ тоя прѣдатель — Миларовъ пакъ не го е направилъ; това условие за окачествяване на таквозъ прѣстжпление, каквото му приписва г-нъ прокурора, си нѣма мѣсто-тукъ, и да се казва, че това съставлява прѣстжпление за мѣна къмъ отечеството спрямо чужда държава, и се наказва ѣ 49-й членъ на Отом. Наказ. Законъ, — това не е никакъ яво. Какви други доказателства има, които сж констатирали ѣдъ васъ, било въ прѣдварителното, било въ сждебното диреѣ, че Миларовъ е извършилъ такова прѣстжпление? Г-нъ юкурора своитѣ доказателства ги намира въ това: сношението . Миларова съ ония лица, които спомѣнахъ по-напрѣдъ, и ява: на, тия не сж ли развѣ споразумѣния съ иностранна ржава, това не е ли Русия? Това „Руссия," е понятие само много отвлѣчено, както и България, когато се каже. Такава ѣссия, каквато се казва въ дневника, че, ако убие Н. Ц. В. ьяза, тази Руссия ще иска възнаграждение, трѣбва да се ѣбира званична Руссия, тя да извърши това убийство, а не ѣугъ. А гдѣто моя довѣритель е ималъ споразумѣния съ други ѣа, то е съвсѣмъ друго нѣщо, както и това, Чорбаковъ ѣво щѣлъ да направи и какво не, а трѣбватъ тукъ ония ѣвителствени хора, на званична Руссия, тѣ да направятъ ѣщо, — туй, което никждѣ не се вижда.

Г-нъ прокурора каза: „трѣбва да се докаже тукъ въ ѣа дѣло, че има една неприятелски настроена къмъ България ѣжава, и тя е Руссия" — казва. Но вече казахъ, че по ѣесъ на Руссия, законътъ изисква официална Руссия, а не

нѣкои си частни лица, и, законодателя изисква още да има акредитирани за тая цѣль хора, съ тѣхъ да влиза въ споразумѣние, каквито сѫ чуждитѣ агенти. Но, г-нъ прокурора казва: „на, на ли се е споразумѣвалъ, на ли му е извѣстенъ този планъ“? — Но това е друго прѣстѫпление, и азъ нѣма да ви казвамъ, че Миларовъ нищо не е вършилъ; то не е достолѣпно на моето звание и назначение, само че трѣбва да се докаже. Каза се, че на ли е водилъ сношение съ Кривцова, какви повече доказателства се искатъ? — това е вече Руссия, руското правителство. Но закона изисква, щото тази Руссия, тѣзи нейни официални агенти да дойдѫтъ съ война. Такива сплѣтни изисква закона, та да подпадне човѣкъ подъ ударитѣ на това наказание, което г-нъ прокурора иска. Трѣбва да докаже г-нъ прокурора, кои сѫ тѣзи сплѣтни и неприятелски постѫпки, които да е направилъ. А че моя довѣритель — Миларовъ не е направилъ нищо, въ това всички сме съгласни. За да може г-нъ прокурора да иска смъртно наказание на едного човѣка, именно приспособлението на чл. 49 отъ Отом. Наказ. Законъ, трѣбва да докаже, да нарѣди тукъ всички доказателства, да установи съ факти: ето тоя прѣдатель направи това и това, ето тамъ тази крѣпость издаде, а тамъ прѣдъ чуждитѣ агенти расправи всичко за нашитѣ войски за нашето държавно положение, подкрѣпи и улѣсни въ всичк неприятеля, когото и накара да извърши всички тия неприя телски постѫпки спрямо нашата държава. Кои сѫ тия постѫпк на русското правителство, — едно поне да се укаже, — к които моя довѣрителъ да е накаралъ това правителство да і е извършило? Но тукъ развратното намѣрение на единъ гра данинъ и то се наказва, макаръ сполучилъ или не въ то си намѣрение. Но въ сериозностьта на въпроса изискваше с щото г-нъ прокурорътъ да нарѣдеше всички тия доказателств и вий, въ вашата съвѣсть, да ги разглѣдате и оцѣните. Т доводи, доказани ли сѫ тукъ прѣдъ васъ, г-да сѫдии, с страна на прокурора? Азъ казвамъ, че не сѫ. Че е води моя довѣритель сплѣтни, има ли доказателства? Нѣма. Но, г- прокурора казва: „на, ето комплотъ има, искалъ е пари, ка повече доказателства искате? Но Миларовъ казва, че п е искалъ, които той тамъ, и отъ частни лица може да вземе, и отъ гдѣто ги намѣри отъ тамъ ще ги вземе. Г прокурора трѣбг ...же, за да счита, че има наруше

на чл. 49 отъ Отом. Каказ. Законъ. Всички факти, всички доказателства, които се изискватъ отъ самия законъ, трѣбва да ви ги прѣдстави, и вий да видите че сѫ станали тия спораэумѣния и испълнели тия сплѣтни и неприятелски дѣйствия, и да кажете, че има и външни и вѫтрѣшни неприятели, прѣдатели на отечеството къмъ външни сили. Вий виждате колко е строгъ закона, колко сѫ строги наказанията за подобни прѣстѫпления, та затова и условията трѣбва да бѫдѫтъ положително достатъчни и доказани. Не е достатъчно само съ думи да се каже, ами че нали бѣше въ Руссия, нали прави заговоръ, съставлява комплотъ. Да, и азъ ще кажа, че имаше заговоръ, и се съставя. Азъ нѣма да отказвамъ това. Но да не смѣсваме съ комплота и заговора, прѣдателството къмъ отечеството на вънкашна, неприятелски настроена къмъ насъ държава. Азъ мисля, г-да сѫдии, че г-нъ прокурора не доказа неприятелскитѣ дѣйствия на враждебно къмъ насъ настроената държава, които закона строго изисква да бѫдѫтъ установени, за да може да се иска приспособлението на 49 членъ отъ Отом. Наказ. Законъ, относително вѫтрѣшнитѣ и външнитѣ неприятели на отечеството.

Г-нъ прокурора, въ обвинителната си рѣчь, между другото каза: — ето ви неприятелски дѣйствия, както и испѫжданието не бившия ни князь, и, par exellence, тази неприятелска постѫпка, както и Керемидчиевъ, който прѣдава това намѣрение на Чорбакова, доказвало неприятелскитѣ постѫпки на Руссия. Но неможе само тъй да се каже това, а трѣбва щото Миларовъ да накара Чорбакова, ако той е русско правителство, да направи това. Но да се ограничимъ, че това така може да се сформира, че Чорбаковъ е русско правителство, и Миларовъ го е накаралъ да извърши тази неприятелска постѫпка, — туй което трѣбваше да се докаже, че Чорбаковъ е русско правителство, и Миларовъ го е накаралъ къмъ това дѣйствие, — тогава горѣ-долу можеше да се мисли, че всѣ пакъ има едно условие изисквано отъ закона, за да може да се говори за приспособлението на исканий членъ. Но тукъ азъ невиждамъ, а увѣренъ съмъ, че и вий нѣма да намѣрите ни едно отъ условията изисквани отъ закона, да се иска такова строго наказание на моя довѣритель, а сѫщо така увѣренъ съмъ, че вий нѣма да се съгласите за да се каже, че Миларовъ е извършилъ измѣна къмъ *отечеството*, или че е прѣдавалъ отечеството си на неприятелски настроена намъ държава.

Като говоря все по това прѣстъпление, азъ мисля тукъ да му е мѣстото, — понеже г-нъ прокурора двояко искаше да се приложи закона на Миларова, — искамъ да кажа една двѣ думи, и да видимъ, да ли този законъ е нарушенъ отъ Миларова, дали е извършилъ прѣдателство, именно въ друго отношение, въ смисълъ, че той е зималъ пари за издаванието на в. „Деветий Августъ“, прѣзъ 1887 год.

Г-да сѫдии! прѣди всичко, по този въпросъ, нека ми бѫде позволено, — този въпросъ ще бѫде общъ, — както по това прѣстѫпление, тъй и по другитѣ, които наведе г-нъ прокурора, — но за другитѣ менъ не ме интересува —, но по отношение на този въпросъ, да кажe нѣколко думи, защото азъ съмъ длъженъ това да направя, именно за приложението или въвеждание на нови обвинения отъ страна на г-на прокурора.

Г-нъ прокурора ви каза, че може, съгласно 716 ст. отъ В. С. Законъ, да въвежда въ обвинителната си рѣчь и нови, но непрѣдвидени никакъ въ обвинителния актъ, обвинения, стига да не сѫ по-тѣжки отъ ония прѣдвидени въ обвинителния актъ. При всичко, че азъ не се боя отъ новитѣ обвинения, но отъ формална страна ще кажа, че този възглѣдъ е кривъ. Въ закона нѣма такова нѣщо, за което говори г-нъ прокурора. Членъ 716 отъ В. С. Законъ нѣма такова постановление, щото прокурора да има право, — ако е по-лѣгко обвинението, — да вмѫкне въ рѣчьта си и друго обвинение. Вий сами виждате, че обвинението по чл. 49 не е по-лѣгко. То е толкова тѣжко колкото е обвинението и по другитѣ членове. Най-послѣ, и по-лѣгко даже да бѣше, то пакъ чл. 716 не му дава това право, което мисли г-нъ прокурора че има, и което дѣйствително неможе да се намѣри въ закона. Да се обвинява човѣкъ за доказано убийство и послѣ, подиръ обвинението и сѫдебното диренне, да излезе обвинителната власть да каже, че той е и крадецъ, което прѣстѫпление не се наказва съ смърть, и, понеже не се прѣдвижда по-голѣмо наказание за това обвинение да излѣзе да каже; нека да го сѫдимъ и тогава. Какво е въ данний случай впечатлѣнието на юриста, на единъ сѫдия? Ами че какъ ще се сѫди человѣкъ за работи, за които той нито знаялъ? Той трѣбва да се чуди, като чуе това обвинение отъ веднѫжъ испѫкнало на массата, и трѣбва да се приготви защитата по това ново обвинение. Чудно. Виновния подсѫдимъ знаеше само за едно обвинение, какъ сега да отговаря и з

вражба? Да допустнемъ, че като е станало убийството, станало е и вражба, но това не сѫ е знаило, и то се оставя. А да се вижкне така, това не е справедливо, и неможе да се поддържа отъ закона. Защото законодателя неможе да внася въ закона нѣща, които не сѫ справедливи и които непочиватъ на здрава юридическа почва.

Ако Миларовъ е виновенъ за зимание пари по издаванйе на вѣстникъ, това прѣстѫпление бѣше извѣстно на г-на прокурора още когато съставляваше обвинителния актъ. Ново ли е това обстоятелство, че Миларовъ сѫ е сношавалъ съ русский дипломатический агентъ въ Букурешъ Хитрово по издаванието на вѣстника? Ако г-нъ прокурора е испусналъ въ обвинителния си актъ това обвинение, то не е вина на подсѫдимия. Г-нъ прокурора сега нѣма да настоява да разглѣдате даже и полѣгко да е друго ново обвинение, съвмѣстно съ другитѣ, които влѣчатъ по-голѣмо наказание, тъй като моя довѣритель е даденъ да се сѫди отъ врѣменний военнъ полевой сѫдъ за прѣстѫпления, съгласно закона за разбойничеството и съгласно приказа на тукашний комендантъ, и вий като офицери, само въ рамкитѣ на оня приказъ можете да сѫдитѣ. Ето защо, по принципъ, трѣбваше да се възрази на г-на прокурора.

Г-нъ прокурора намира моя клиентъ да е извършилъ прѣдателство противъ българската държава, да е извършилъ това прѣстѫпление и по тази причина, че Миларовъ е ималъ споразумѣние съ дипломатическия въ Букурещъ агентъ Хитрово, агентъ на чуждата неприятелски къмъ насъ настроена държава и получавалъ отъ него пари прѣзъ 1887 год. за издаванието на в. „Деветий Августъ.“ Отъ сѫдебното дирение и прѣдварителното слѣдствие се установи, че дѣйствително Миларовъ е получавалъ пари отъ тоя агентъ за тази цѣль. Но той не е издавалъ тоя вѣстникъ, а само го е редактиралъ, защото, както чухте, Георги Великовъ е искалъ да получи славата отъ този вѣстникъ, който, като е родомъ отъ Браила, съ стопанската часть на вѣстника той щѣше да бѫде непрѣменно по-добрѣ знакомъ, само че и едина и другия е писалъ—редактиралъ, но издатель трѣба да е билъ Г. Великовъ, а не Миларовъ. Г-нъ прокурора казва, че това съставлява corpus dilectis, но неще съмнѣние, че то се относя до Г. Великова, а не до Миларова. Сега г. Прокурора казва, че Миларовъ е получавалъ пособие. Миларовъ не скри, неоткава това. Другия подсѫдимъ, Георги

Великовъ обясни, че отъ начало той самъ, на негови срѣдства е издавалъ тоя вѣстникъ, и това нищо незначи. Но фактъ е, че е имало пособие, и то е давано отъ русския въ Букурещъ агентъ. Тукъ немогж вече да говоря като по-напрѣдъ, когато бѣше дума за Игнатиева, Кривцова и Аристова, че тѣ не сж членове на русското официално правителство, или негови агенти. Но този Хитрово е извѣстенъ прѣдставитель русски, на русското правителство, който сега е прѣмѣстенъ отъ Букурещъ въ Мадридъ, и той е доставялъ пособие, безразлично колко, но работата е, че той е доставялъ пособие. Но да видимъ, г-да сждии, този фактъ съставлява ли такова прѣстжпление прѣдвидено въ закона, по което г-нъ прокурора иска да се припознае Миларовъ за виновенъ. Ако безсъмнѣнно е доказано, че единъ отъ тия подсждими, или и двамата—моя довѣритель и Г. Великовъ, сж получавали поддържка, пособие за издаването на вѣстника, прѣстжплението прѣдвидено въ членъ 49-й доказано ли е? Това пакъ не е такова прѣстжпление, каквото е прѣдвидено въ този членъ. Членъ 49 иска щото Миларовъ да е каралъ,—тъй е въ французский текстъ, — русский агентъ да направи нѣкакви неприятелски постжпки спрямо България, да отвори война. Но нека да не бжде война, при всичко, че това е прѣдвидено за война само, защото въ чуждото законодателство е така, отъ гдѣто е черпанъ прѣвода на нашия наказателенъ законъ, но и така да е, за тия неприятелски дѣйствия и постжпки трѣбва да се установи, че Миларовъ е каралъ този агентинъ Хитрово да ангажира своето правителство за неприятелски дѣйствия, да инсинуира противъ България. Тукъ напротивъ е работата. Миларовъ не дава на този агентинъ нито свѣдѣния, нито интелектуални свѣдѣния или други, но получавалъ пари за издаванието на вѣстникъ, който е билъ прѣдназначенъ за външния свѣтъ, за европейския свѣтъ, защото сж е списвалъ на френски язикъ. Азъ допущамъ, и трѣбва да е писано — защото не съмъ го виждалъ, че не е имало свободенъ входъ въ България, — но азъ допущамъ да сж е писало въ този вѣстникъ противъ за това наше правителство, че не сж е плѣло вѣнци на нашего правителство, а особенно на регентството, което е било тогава на властъ. Допущамъ, че може да сж писани и други работи, съ които да се възхвалявать подвизитѣ извършени по врѣме испжжданието на бившия князь Александра Батембергъ, допущамъ всичко това. Но всичко това е далѣчъ отъ да прѣд-

вижда прѣстжпление прѣдвидено въ 49-й членъ. Като говорихъ сега по това двояко обвинение, приписано на моя клиентъ Миларова, мисля, че доказахъ, какво по даннитѣ, които сж иматъ при дѣлото, не сж установи да е извършилъ това прѣстжпление, нито въ едната, нито въ другата смисълъ. Не може да се признае за доказано прѣстжплението само отъ нѣкои фрази въ дневника му, като на примѣръ: „Азъ съмъ се обвързалъ прѣдъ Руссия да извърша убийството.“ Отъ казаното заключавамъ, че моя клиентъ Миларовъ може да се обвинява по много други работи, но не и по това обвинение, при ония условия, каквито ги изисква закона, да го е извършилъ, за да бжде той сжденъ по 49-й членъ. Този членъ 49-й, ако биималъ такова съдържание, каквото ще ви прочетж, и, ако би Миларолъ да е извършилъ това прѣстжплъние, каквото се прѣдвижда въ него, само тогава може той да се сжди по този членъ, ако имаше подобно съдържание: „Който отъ мѣстнитѣ подданници влѣзе въ споразумѣние съ агентитѣ на една неприятелска намъ държава, за да издава вѣстници противъ държавата, или княза, или получава срѣдства, самъ или съ други, съ цѣль да убие самъ или съ нѣколко души княза, такъвъ се наказва съ смъртъ.“ Ако бѣше такова съдържанието на този членъ, друга щѣше да ми бжде задачата. Но тукъ като се направи сравнение съ другитѣ законодателства, на другитѣ държави, излиза друга задачата на закона. Тукъ се установява, че Миларовъ е получавалъ пари отъ Славянското Благотворително Общество, да ли 1000 или 4000 рубли, безразлично е, колко е получилъ прѣзъ 1887 год. за издавание в. „Деветий Августъ.“ Трѣбваше да стои въ текста на нашия законъ, — както ви казахъ, — че се прѣслѣдва дѣянието за измѣна къмъ отечеството, и да се докажеше, че го е извършилъ въ споразумѣние съ друга чужда държава, и че затова нѣщо, за тая цѣль стига да се докаже, но той е зималъ пари отъ чуждостраненъ прѣдставитель за да издава вѣстникъ, да пише въ него противъ българското правителство, или България, но Миларовъ едва ли е противъ България и способенъ да пише противъ нея, тъй като се доказа какъвъ е човѣкъ Миларовъ спрямо България и доколко той е способенъ да пише противъ тази България, или да имаше въ нашето законодателство прѣдвидено „че, който получи пари било отъ чуждо нѣкое правителство, било отъ нѣкое благотворително общество, съ цѣль да прави атентати, такъвъ наказва се съ

смъртъ," — тогава да, ако това бѣше санкционирано, ако бѣше прѣслѣдвано въ нашия законъ, както каза г. Прокуроръ, тогава да, може да се наложи наказанието, което иска г. Прокурора, но менъ ми се струва, че това, което той каза, такова нѣщо нѣма въ нашия законъ и, слѣдователно, неможе и дума да става за приложението на подобно наказание.

Колкото до новото обвинение, т. е. за обвинението на Миларова въ издавание в. „Деветий Августъ", това е било извѣстно на правителството, и че подиръ това на Миларова му сѫ е отворила вратата да си доде тукъ, както и на много други емигранти, които се скитаха по чуждина. И, ако да е вършено съ този вѣстникъ нѣкое прѣстѫпление, то на основание на единъ законъ отъ Народното Събрание, Миларовъ е прокламиранъ за амнистиранъ, и слѣдователно той не може да се прѣслѣдва сега за това прѣстѫпление, ако го има, ако може да се докаже, че то сѫществува. Закона, за който ми е думата, носи заглавието: „Законъ за амнистирание всички политически прѣстѫпници, които сѫ взели участие въ приключенията отъ 9-й Августъ 1886 год. до Старо-Загорското приключение включително," съ исключение на главнитѣ дѣйци. Този законъ е отъ 24-й Декемврий 1888 год. Значи, подиръ издаванието на Миларовий вѣстникъ „Деветий Августъ" е издаденъ този законъ.

Вий знаете, че Ст.-Загорското приключение датира отъ 1888 год., тъй нарѣчено „Бояново въстание". Ще рѣче, г-да сѫдии, че съ издаванието на тази амнистия, и да е имало нѣщо прѣстѫпно извършено отъ Миларова съ издаванието на вѣстникъ, то сѫ е заличило, загладило, и самото правителство заедно съ Народното Събрание, сѫ отворили вратата, както на Миларова, тъй и на всички други онѣзи прѣстѫпници, които сѫ замѣсени въ приключенията, които за жалость се разиграха прѣзъ онѣзи години въ страната. Сега, отъ формална страна, — при всичко, че на много мѣста се говори, че имало и другъ вѣстникъ „19-й Февруарий," — но въпросътъ е, може ли г-нъ прокурора да намѣри факти, данни необорими, че Миларовъ е извършилъ прѣстѫпление съ печатанието на вѣстникъ „Деветий Августъ"? Отъ формална страна, както и при сѫществуванието на закона за амнистията, неможе да има прѣстѫпление по вѣстника. Но и да нѣмаше тази амнистия, пакъ неможете да сѫдите Миларова за вѣстника, за това прѣстѫпление. Защото, първо, трѣбваше да знае г-нъ прокурора, че вий не сте по-

викани да сѫдите това прѣстѫпление. Компетентностьта ваша на друго основание е опредѣлена. Вашата компетентность не е да сѫдите прѣстѫпление за издавание на вѣстникъ въ Браила или другадѣ не знамъ кѫдѣ и азъ на пълно съмъ убѣденъ, че нѣмаше да бѫде сѫдено това дѣло отъ васъ, ако бѣше само това прѣстѫпление. Даже и отново да се обнаружи такова прѣстѫпление, то пакъ не можете да го сѫдите, освѣнъ това, за което сте повикани да гледате въ рамкитѣ на приказа, и само въ това да се ограничите.

И азъ мисля, слѣдъ всичко това, ще се съгласите, че и да приемемъ, че това може да се внесе въ рамкитѣ на вашата дѣятелность, че има corpus delictis, и вѣстника и съдържанието, пакъ не можете да сѫдите за таквозъ едно прѣстѫпление моя довѣритель, защото има амнистия. И не за това само, защото имате прѣдъ видъ закона за амнистията, но и защото се доказа, че другъ е билъ издателя на тоя вѣстникъ.

Азъ мисля, г-да сѫдии, че и по това обвинение да съмъ доказалъ неговата неоснователность, и ви моля да се не съгласите съ прокурора, който безъ да искаше поддържа както това обвинение, тъй и другото по 49-й членъ, а да приемете този възглѣдъ, който азъ тукъ развихъ, и което е правилно и съгласно съвършенно съ текста и тълкуванието на закона.

По нататъкъ, азъ ще прѣмина на рѣдъ да провѣря прѣстѫпленията и доказателствата, прѣдставени отъ обвинителната власть, и да видя, да ли има отговорность спрямо това. Понеже и то е едно отъ тия прѣстѫпления, които сѫ изложени въ Отом. Наказ. Законъ, азъ ще се отклоня отъ рѣда на обвинителния актъ и рѣчьта на г-на прокурора, и, думата ми е, да мина на това обвинение, че моя довѣритель е правилъ заговоръ. Защото, въ обвинителната си рѣчь, г-нъ прокурора каза, че е правилъ заговоръ Миларовъ съ други хора, за да измѣни сѫществуующия държавенъ строй, и че този заговоръ получилъ началото си въ убийството на М-стра на Финанситѣ г-на Бѣлчева, и въ покушение на живота на М-стра Прѣдсѣдателя, г-на Ст. Стамболова.

Това е обвинението, г-да сѫдии, което смѣло могѫ да кажѫ тъй сѫщо, че и то като ново се явява. Моя клиентъ, по обвинителния актъ не се обвиняваше, че е отъ вѫтрѣшнитѣ съзаклятници, че е противъ сѫществуующия държавенъ строй, но че е въоржжавалъ жителитѣ на държавата, въ подбужданието

ить на смущение и убийства, пакъ съ сѫщата цѣль, — да се прѣдизвика измѣнение на сѫществующия държавенъ строй, което е получило за начало убиванието на покойния Бѣлчевъ и покушение върху живота на М-ра прѣдсѣдателя.

Въ обвинителната си рѣчь, г-нъ прокурора искаше да се констатира, че моя довѣритель е правилъ заговоръ, съзаклятие — за война съ Руссия или друго, то е другъ въпросъ, за него по-сетнѣ ще дода да говоря, — но тукъ въ България съ кои е правилъ тоя заговоръ, това не може да се установи отъ г-на прокурора, нито въ обвинителния му актъ, както и за външния заговоръ, — но тукъ изобщо е казано, че има заговорщици. Но какви сѫ доказателствата за това? Азъ ще слѣдвамъ тази система, както и по-напрѣдъ, по-горѣ ви казахъ, и нѣма да отварямъ рѣчь за работи, които нѣма да интересуватъ нито васъ, нито менъ, а ще бѫдѫ обективенъ само колкото се касае до дѣлото. Както по по-горнитѣ обвинения азъ питахъ какви сѫ доказателствата, тъй и сега, за това обвинение, искамъ доказателства отъ г-на прокурора, и ще искамъ да се провѣрятъ тия доказателства, да ги разгледаме щателно, защото, това дѣло е политическо наистина, но все е страшно, грозно прѣстѫпление. Политически прѣстѫпления, както и много други, биватъ, но както казахъ, такивато прѣстѫпления сѫ всѣ страшни, че влѣкѫтъ твърдѣ голѣмо наказание подиръ себе си. За доказателствата, г-да сѫдии, азъ не съмъ съгласенъ съ г-на прокурора, и съ неговата теория, която той разви въ встѫпителната си обвинителна рѣчь, като каза, че не трѣбвало да се придирваме много въ тѣхъ, — въ доказателствата, защото сѫда можалъ да си ги събира, можалъ да си ги допълни съ други свѣдѣния, които могѫтъ сѫда да си допълни, или които можали да му се доставятъ, освѣнъ тия, които се намиратъ въ дѣлото, или се провѣряватъ тукъ. Тази теория на г-на прокурора може да бѫде много опасна. И азъ мисля, че поне единъ воененъ, особенно полевой воененъ сѫдъ, който, инакъ, може да се каже, че е строгъ въ приложението на закона, толкова повече ще има право, този воененъ сѫдъ за всѣко едно прѣстѫпление да иска да му се прѣдставятъ доказателства отъ обвинителната власть, и доказателства такива, каквито прѣдвижда и изисква закона, доказателства подлинни, а не субективни. Защото, сѫда, съ това, което казва г-нъ прокурора, може да отиде въ пропасть. Това е за така нарѣченитѣ поли-

тически прѣстъпления, и азъ на пълно съмъ убѣденъ, че врѣменния воененъ полевой сѫдъ ще се съгласи да иска и да провѣри самъ за всѣко прѣстѫпление приписвано на моя клиентъ доказателствата, и нѣма да се остави да си ги допълня съ избиранние, които нито ги има въ акта, или съ нѣща субективни, а вѣрвамъ, че полевоя воененъ сѫдъ ще бѫде по обективенъ, защото военнитѣ не правятъ политика. Ако бѣше граждански сѫдъ, друго е тогава, можеше да направи грѣшка, че може да се повлияе отъ партизанство, но военния сѫдъ нѣма да направи това, че той е строгъ въ приложението на закона, и, като такъвъ, строго ще се придържа въ доказателствата, толковъ повече, че тия прѣстѫпления сѫ най-страшни, най-грозни, защото не е за глоба, за нѣколко лева, или нѣколко дни затворъ, но сѫ прѣстѫпления, които искатъ вѫже, както г-нъ прокурора просто го каза.

Спорѣдъ г-на прокурора, доказателствата сѫ тия. Показанията на свидѣтеля Александра Пенковъ противъ моя довѣритель, които се състояли въ това, че Миларовъ му билъ съобщилъ, че билъ съучастникъ въ заговоритѣ, защото единия е вънешенъ, — Одесски заговоръ, а другия е тукашенъ — Софийски заговоръ. По отношение на моя клиентъ, той не се примѣсва тукъ, въ Софийския заговоръ направо; и да е ималъ участие въ убийството на М-ра Бѣлчева или покушението на М-ра прѣдсѣдателя, или изобщо съ оння, които сѫ могли да знаятъ за това убийство. Моя клиентъ не е прямъ съучастникъ, ами се каза, че прѣзъ 1889 год. когато е билъ на Сливенскитѣ лѫджи, ималъ случай да му съобщи тази голѣма тайна, че и той билъ съучастникъ въ заговора. Другитѣ показания сѫ пакъ тия на тоя свидѣтель — Александра Пенкова, който казва, че всѣ тамъ билъ му говорилъ на лѫджитѣ, че Миларовъ испратилъ двѣ четици, за да убиватъ г. Стамболова, фамилията му, и проч.

Другитѣ показания тъй сѫщо на тоя свидѣтель г. Прокурора не ги зима, а само тия му показания, на тоя классически свидѣтель, които той поддържа, и съ които имаме сега работа, по отношение на това прѣстѫпление, че Миларовъ е въоружавалъ населението за да въстане противъ законно установенитѣ власти. Тия сѫ всичкитѣ показания по най-капиталното прѣстѫпление, и доказателствата по него сѫ най-слаби. Излиза единъ свидѣтель, който казва, че като се запозналъ съ

Миларова, съобщилъ му за тия тукъ работи, че имало заговоръ. Той поддържа своитѣ показания, поддържа и това, че Миларовъ го питалъ да ли разбира отъ химия за да му повѣри динамитъ и бомби, които щѣли да дождтъ отъ турско, и той да ги пази. Но всичко това всѣ този свидѣтель показва, и заговора не е толкова грозенъ, колкото испълнението, спорѣдъ както се расправи отъ тоя свидѣтель, за испълнеиието му, което мяркалъ Миларовъ съ своитѣ четици отъ Карнобатъ и селенитѣ подбалканчани да ги прати срѣщу Българското правителство. Е, г-да сждии, на въпроса, този свидѣтель, съобщавалъ ли му е Миларовъ и за онзи дѣйствителенъ заговоръ въ Одесса, той каза, че за него не знае нищо, че Миларовъ не му е казвалъ за него. Нека казва, че този—Одесския заговоръ не е билъ, не знае нищо за него, свободенъ е за това; нека поддържа само онзи материаленъ, — по който се държаха затворени толковъ други хора; но възможно ли е, като е билъ толкова довѣрчивъ къмъ тоя свидѣтель, Миларовъ да му не е казалъ и за другия заговоръ, който е билъ дѣйствителенъ? Може да ни се отговори, че онзи не стана, осуети се, затова какво има да му казва, да съобщава Миларовъ на Пенкова и за тоя заговоръ. Истина, това е възражение и право, защото, рѣчете го, по своя воля, по други причини, този планъ, тоя заговоръ Миларовъ го е осуетилъ. Защото, на 8-й Юлий 1889 год. той вече го оставилъ на страна. Но пита се: когато Миларовъ му е казалъ, че е въ заговора, не е ли естественно, като е далъ клѣтва свидѣтеля, и формулата на клѣтвата е изрѣчена, не е ли било възможно и понататъкъ нѣщо да му каже, ако не подробности по заговора, то поне само тия думи? и азъ съмъ въ заговора? Че какъ така това може? Каква правдоподобность може да има въ показанията на тоя свидѣтель? Толкова повече, че и той е билъ въ заговора, че по тия негови такива показания и други много граждани бѣха затворени, и че послѣ всичко това стана извѣстно, че било Халима, или Хилядо и една нощь, както се казва. Той го казва, и пакъ той го отказва. Само ако е чулъ една дума, и да каже, че има заговоръ, това така не може, особенно въ голѣмитѣ заговори, въ атентати, бунтове, подигание населението противъ държавний строй, това не може само току така да се каже. Заговоръ, бомби, динамитъ и проч. има, безъ да знае какво е рѣшено, кждѣ е имало да се испълни този заговоръ. Той каза, че има да се испълни отъ 18 Януарий до

23 Февруарий нѣщо. И азъ като му зададохъ този въпросъ: — Кждѣ и какъ, отъ кои и какво ще се испълни,—свидѣтеля Александръ Пенковъ не иска да отговори, защото, каза, азъ съмъ го казалъ единъ пжть, послѣ оттѣглихъ това си показание, защото сега не искамъ да го поддържамъ. Сега, на васъ остава, г-да сждии, вий да мислите, могжтъ ли да иматъ значение тия показания на тоя свидѣтель, вий да ги оцѣнитѣ тъй, както ги знаете отъ дѣлото, могжтъ ли да иматъ какво-годѣ значение и правдоподобность. Може ли единъ сждъ да вѣрва на едни показания тъй неопрѣдѣлени, каквито сж тия на свидѣтеля Александра Пенкова, които се състоятъ въ това, че щѣло да има заговоръ, имало бомби, динамитъ и проч.

Това, г-да сждии, не вѣрвамъ не само азъ, но и здравия разумъ, и не най-високия просвѣтенъ сждъ, но и най-неопитний сждия, па и кой да е човѣкъ, неможе да вѣрва на това, да намѣри тия показания на тоя свидѣтель за правдоподобни, който самъ по себѣ си се оборва.

Това сжщото има да кажа и по другитѣ му показания, че Миларовъ щѣлъ да прати двѣ четици за да убиятъ по-виднитѣ хорица, между които е и г. м-стръ — Прѣдсѣдателя. Никаква вѣрность, никаква искренность тукъ нѣма, ако е далъ такива показания тоя свидѣтель. Никаква слѣда нѣма тукъ за да провѣримъ всичко това. Никаква вѣроятность неможе да се има въ неговитѣ показания, че тамъ и тамъ имало 20 или 30 души, които щѣли да извършатъ таквазъ голѣма работа. Защото, никждѣ неможе да се мисли, че съ една четица отъ 20 души да се свали едно цѣло правителство. Понататъкъ ни една слѣда нѣма, която да уличава моя клиентъ въ съставяние четица, която да прави онѣзи убийства, за които свидѣтеля Пенковъ говори, нито пъкъ се доказа, че наистина е съставлявалъ такава четица, и че е въоржжавалъ населението да въстане противъ правителството. Защото, който може да въоржжава населението, той самъ може да дойде на власть. Нека да допуснемъ, че само 10 души можиха да свалятъ едно легално правителство, то пакъ трѣбва да се докаже, че Миларовъ съ динамитъ, бомби, пръчки, бастони и проц., той ги е въоржжилъ за да въстанатъ и да свалятъ правителството. Ето, че и тия показания, г-да сждии, сж пакъ такива, не вѣрни, каквито ги намирате може и вий въ вашата съвѣсть, че не сж доказани.

Свършвамъ г-да сѫдии, съ това обвинение, защото излиза за съвършено доказано, че моя клиентъ нищо не е знаялъ за този заговоръ, тъй да го нарѣчемъ вѫтрѣшенъ, не е знаялъ въ какво се той състоялъ, нито пъкъ се установи отъ показанията дадени тукъ, че Миларовъ е подбуждалъ, като е билъ въ Бургазъ, населението да въстане противъ законно установената власть.

Сега г-да сѫдии, остава ми да говоря по още едно прѣстѫпление, което се приписва на моя клиентъ Миларова, и което се състои въ това, че Миларовъ заедно съ другаритѣ си—Конст. Поповъ и Геор. Василевъ, подсѫдимитѣ, билъ намислилъ да извърши по прѣдварително съставенъ заговоръ, да извърши убийство противъ Н. Ц. В. Княза, но не испълнилъ този заговоръ по независящи отъ него причини. Това е, г-да сѫдии, още отъ сега ще ви кажа, прѣстѫпление, по което сериозно може обвинителната власть да говори и може да го поддържа. И азъ съмъ увѣренъ, че подиръ обясненията, които ще дамъ по това дѣло, ще да помогнѫ на почит. сѫдъ да си сѫстави ясно понятие по това обвинение.

Азъ казахъ още въ начало на рѣчьта си, че нѣма да ставамъ да отказвамъ, че Миларовъ не е правилъ никакъвъ заговоръ, комплотъ противъ живота на Н. Ц. В., владующий въ България Господарь. Това би значило криво да разбирамъ своята миссия, като защитникъ, прѣдъ сѫда. Но длъжностъ е моя г-да сѫдии, да расчепкамъ това обвинение, както прѣдлѣжи, и да видя какви сѫ доказателствата за него и какви сѫ послѣдствията отъ извършванието на това прѣстѫпление.

Казахъ, г-да сѫдии, че моя клиентъ се обвинява въ съставяние съзаклятие или комплотъ, заедно съ четворица други свои другари, — даже и петь сѫ биле, именно съ Мусевича който не взелъ участие,—и се казва, че Миларовъ е направилъ това съзаклятие съ цѣль да се лиши отъ животъ Н. Ц. В. Княза. Съзаклятията биватъ двояки, противъ сѫществующий държавенъ строй и противъ сѫществующата династия, било противъ самия владѣтель, или наслѣдника, всѣ едно. Другото съзаклятие, за което понапрѣдъ говорихъ и свършихъ, то пъкъ противъ правителството, противъ сѫществующия държавенъ строй, и то може да се раздѣли на нѣколко. Може да състави съзаклятие не само за да се свали правителството, може за да се постигне и друго нѣщо. У насъ има една

мара, и имало е българи, които сж мислили, и искали да направятъ да се раздѣли законодателната власть на двѣ камари — горна и долна, и това като не се осжществи, като неможе да се постигне по легаленъ начинъ, то пакъ по този, прави се съзаклятие, за да се постигне това. Това го има и въ Англия, и въ повечето други конституционни държави. Може да бжде съзаклятие и въ противоположна смисълъ. Като вѣрватъ че неможе да се управлява така, като мислятъ нѣкои, че това неможе да се постигне по легаленъ начинъ, намислятъ пакъ по нелегаленъ пжть да го постигнатъ, да направятъ управлението както тѣ искатъ, и да диктуватъ на Народното Събрание и тогава казватъ на противната страна, ако приемате това, ний сваляме оржжието, или ако не, ще атакуваме, и проч. Щото съзаклятието може да става всѣкакво, въ една и много смисли. Но тукъ главното е, че работата се касае за съзаклятие противъ владѣющия Князь. Кои сж пакъ доказателствата прѣдставени отъ прокурорския надзоръ по това обвинение? Доказателствата, г-да сждии, по това прѣстжпление, сж на първо мѣсто, — трѣбва тукъ да го кажа, самото признание, самата исповѣдь на моя клиентъ, който, като билъ тѣгленъ на прѣдварително слѣдствие, — смѣя да го тукъ кажа, — още при първото распитване, въ първитѣ дни, както и при второто, той е открилъ на слѣдственната власть за съзаклятието на другаритѣ си — Попова, Василева и Мусевича, станало на 28-й Януарий 1889 год. въ Одесса. Другото доказателство, прѣдставено отъ прокурорския надзоръ, по съставянието въ Одесса съзаклятие, е единъ писменъ материалъ, нарѣченъ дневникъ, който паднялъ въ ржката на Българскитѣ власти, и въ него на нѣколко мѣста се спомѣнува това съзаклятие. Главното, което ни интересува, се спомѣнува въ тоя дневникъ отъ 28 Януарий 1889 год. до края на мѣс. Февруарий с. г., т. е. прѣзъ мѣсецъ и нѣколко дни. Азъ, г-да сждии, — излишно е тукъ — мисля поне, и не ще да има полза да отнимамъ вашето скжпоцѣнно врѣме, да цитирамъ отъ дневника надлѣжнитѣ мѣста, защото се установи наглѣдно, че станало това съзаклятие между обвиняемитѣ въ Одесса. Нѣма нужда да правя това, защото, както казахъ, признавамъ факта, признавамъ комплота, че е билъ извършенъ по отношение на моя довѣритель Миларовъ, за онова врѣме, за което се говори въ обвинителния актъ, което е съдържа въ неговия дневникъ, и онова врѣме, за което го-

вори и прѣдварителното слѣдствие, т. е. на 28-й Януарий 1889 год.

Ако сж всичкитѣ тия доказателства, които има при дѣлото, а и други нѣма, — защото не можиха да се откриятъ, — то да видимъ какво е извършилъ и подъ какви удари на закона пада това негово прѣстжпление, и главно, при какви обстоятелства и условия Миларовъ е извършилъ, съ участието на други хора, така нарѣчения Одесски комплотъ.

Най-напрѣдъ, г-да сждии, азъ ще бждж дльженъ да установя тъй сжщо въ кратки думи понятието на думата *комплотъ*, въ какво се състои, и послѣ да дойда, слѣдъ анализа, който ще направя, да видя, да ли съ съучастието на други хора го е извършилъ или не.

Спорѣдъ най-новото углавно право, което е положително доказателство за комплота, за да стане тъй, нѣма нужда отъ нищо друго, освѣнъ да има едно рѣшение, за да се дѣйствува, рѣшение, постановено между повече хора; и за това съмъ съгласенъ съ г. прокурора, че иска повече лица, но не допущамъ за добра работа, а допущамъ за прѣвратъ, или противъ сжществующий държавенъ строй, или противъ държавния глава, или другъ отъ династията.

Сега, установено това, че съзаклятие сжществува, щомъ има рѣшение да се дѣйствува, ввето, а не приказка, но рѣшение, между повече лица, щомъ върху това сме съгласни сега да видимъ, има ли понататъкъ да е станало нѣщо с участието на Миларова, или други подсждими. Има. Тукъ н трѣбва клѣтва да има, която да санкционира това рѣшение, и отъ дѣлото не се доказва, че е имало клѣтва. И, ако прочетжтъ дневницитѣ по тоя въпросъ, вий ще видите, че ас клѣтва не е имало. То сж е само мислило. И за протоколъ, дума нѣма да е имало протоколъ за тази клѣтва. Щото ника и не е нуждно г. прокурора да настоява, че трѣбва да и клѣтва. Това го викатъ българитѣ завѣра, съзаклятие, о клѣтва, но закона не изисква съзаклятницитѣ да положа клѣтва. Това само по себе-си е прѣстжпление, и безъ клѣт щомъ се докаже, че има рѣшение сериозно, постановено и ва вече. Върху този въпросъ сж съгласни всички коментатор всички европейски хора углавници. Не е намѣрението да направи съзаклятие, и послѣ да стане, законодателя не от до го прислѣдва-и въ самия зародишъ. Г-нъ прокурора, и

поддържаше, че се поддържать и намѣренията. Не, законодателя и до тамъ не отива. Той не отива до тамъ, че, ако се съберять нѣколко души приятели, и си кажать да вземеме мѣрки, да свалимъ праяителството, — по прикаски, — лафъ — дѣто го казвать, — не сѫ си вземали нѣкакво рѣшение за тази цѣль, пакъ законодателя ги прислѣдва, но пакъ е великодушенъ, защото тѣ неще могать въ дѣйствителность да направять нѣщо, да свалять едно правителство, да убивать единъ държавенъ глава. Но понататъкъ казва, щомъ има рѣшение, резолюция, между нѣколцина, да дѣйствувать за тая цѣль, то вечъ, това имали го, то е вечъ комплотъ, и като такъвъ, той се прѣслѣдва, понататъкъ и да не стане нищо. Това е, г-да сѫдии, така, не само по теория, и по коментаторитѣ, но и отъ положителното право се установява това, особенно френското, отъ което сега, при тоя процесъ, се придържаме, за да намѣримъ правилното приспособление на закона. Сега, на това като сме съгласни съ г. прокурора, че Миларовъ е правилъ заговоръ, комплотъ, противъ живота на Н. Ц. В., какво е това прѣстѫпление? Почит. прокурорь въ обвинителната си рѣчь казва, че това е прѣстѫпление свързано съ 1, 2 и 3 членове отъ закона за прѣстѫпнитѣ дѣяния противъ особата на Н. Ц. В. Княза. Вчера г. прокурора намекна, но днесъ бѣше по ясенъ, като бѣше дума за приложението на закона, каза, за че не само е прѣстѫпно противъ 1, 2 и 3 членове отъ горний законъ, но такова дѣяние е прѣдвидено въ чл. 1-й. И азъ мисля, че този промахъ го направи погрѣшно. Защото той мислѣше, че които дѣяния се прѣдвиждать въ чл. 1 отъ закона, за който е дума, именно за умишленно убийство на Държавний глава и покушение върху живота, то това дѣяние най-малко се наказва — на 15 години. Това се казва отъ г. прокурора, а то е погрѣшно. Убийството на единъ Князь, на единъ Монархъ, единъ държавенъ глава, както и покушението, — опитванието, да го кажемъ ний на български, — даже и то се наказва съ смърть. И, ако тукъ има покушение, трѣбва да го подвъргнемъ на смъртно наказание. Но азъ ще ви докажа, че има покушение противъ живота на Н. Ц. Височество. Вчера и днесъ г. прокурора, по погрѣшка, като мисляше, че Миларовъ се е провинилъ и по чл. 1 отъ закона за прѣстѫпнитѣ дѣяния противъ особата на Княза, отъ 1880 год. издаденъ отъ Държавния Съвѣтъ, която погрѣшка може да поправи, по това

именно прѣстѫпление, защото той се обвинява за съзаклятие, днесъ, безъ да имаше прѣдварително дирение да е ставало, лѣпна на челото на моя клиентъ и това обвинение, че имало и покушение. По този родъ прѣстѫпление г. прокурора може да го обвинява колкото иска, и какъ ще да сформирува това обвинение, то е пакъ другъ въпросъ. Защото покушение, не се установи да е имало, било отъ даннитѣ при дѣлото, било отъ свидѣтелскитѣ показания, всичко което може да се каже, то е по съзаклятието, по комплота, който само сѫ е мислилъ, но не извършилъ. Защото издебванието или причѣкванието, както казва г. прокурора, на Княза при Пловдивската гара, като мине трена, да се гръмне на него, съ това не съмъ съгласенъ съ г-на прокурора, че то може да се нарѣче комплотъ. Всичко друго, като купувание револвери, заговарвание, всички тия нѣща сѫ приготвителни, и не даватъ тѣ понятието на прѣстѫпление или атентатъ. Това е кривъ възглѣдъ. Защото, за да има това, трѣбва да има начало и свършекъ. Изобщо атентата се наказва пакъ съ смърть. Но трѣбва да е ималъ начало. А начало на извършванието му неможе да се вземе ни най-малко това купувание револвери, отиванието на гарата, нито рѣшението на гарата да се извърши убийството противъ опрѣдѣлената жертва или особа. По-нататъкъ, ако нѣма нищо, вѣрвамъ и г. Прокурора ще бѫде съгласенъ съ менъ, че нѣма още елементи, които да даватъ право за да се каже, че е имало атентатъ, покушение. Щомъ не е имало дѣйствие, всѣ пакъ си остава покушение. Но щомъ има дѣйствие, то е вечъ свършено. Като се установи това, длъженъ съмъ да кажа, че спорѣдъ всички по свѣта углавни коментатори, неще каже, че като не е имало начало, не е и наказуемо. Не. Наказуемо е това дѣяние само по себе си, щомъ има взето рѣшение. Само че това дѣяние се наказва съ затворъ. Това е моето мнѣние по този въпросъ, основано на рационално тълкувание на сѫщитѣ тия членове отъ Наказателний кодексъ отъ гдѣто е заето и нашия законъ.

Сега да видимъ този законъ какво прѣдвижда въ настоящия случай, когото разглѣдахме доста обширно, мисля, да видимъ какво е това извършено въ съучастие съ други, и, ка[к]то се установи за заговора, за комплота, че сѫ е състоялъ, [да] видимъ какво е това прѣстѫпление, кждѣ е прѣдвидено и ка[къ] трѣбва да се удовлетвори законното нарушение. Г. Прокуро[ра]

казва, че това прѣстжпление на Миларова е прѣдвидено въ чл. чл. 2 и 3 отъ закона за прѣстжпнитѣ дѣяния противъ особата на князя. Това е изрично. Азъ пакъ не съмъ съгласенъ съ г. Прокурора, защото това дѣяние е прѣдвидено въ чл. 3, понеже въ чл. 2 се говори за едно лице, и главно, че прѣстжплението не е извършено. Тегли, да прѣдположимъ, Миларовъ, но на страна, или не гръмва, прави промахъ, не улучва жертвата, или веднага го улавятъ, и проч. тия сж началото, а не отиванието на гарата, както г. Прокурора казва, и който, ако вникне добрѣ въ този въпросъ, който е най-главния по обвинението на моя клиентъ, — защото по другитѣ три, четири, ако щѣте ги нарѣчете, нѣма основание г. Прокурора да го прислѣдва и да иска наказанието му, — но въ тоя въпросъ, казвамъ, ако вникне добрѣ, вѣрвамъ ще се съгласи съ мене, че тукъ не е имало начало. Всичко, което ни се каза, видѣхме го, но трѣба да видимъ съ очитѣ си това и онова да е извършено, за да кажемъ и да искаме приложението на тоя или оня членъ.

Сега по тоя въпросъ да видимъ закона какво постановява. У насъ, азъ казахъ, че комплота е прѣдвиденъ въ общия кодексъ и се наказва съ вѣчно заточение, прѣдвидено въ чл. 58. Тукъ въ специалния законъ за прѣстжпленията противъ особата на Князя, този комплотъ самъ по себе си, по тълкуванието, което се вижда очевидно отъ закона, като че законодателя да не иска да го наказва. А спорѣдъ чл. 2 отъ сжщия законъ, изисква се, щото да се докаже, че има приготовителни дѣйствия извършени, за да се лиши отъ животъ държавний глава. За това неможе и да има споръ; може да се спори, че Геор. Василиевъ не е зималъ участие, но да се спори, че е имало приготовителни дѣйствия, като купувание револвери и проч. тия сж подробности само, които нѣматъ нищо общо съ понятието за комплотъ. Но по това закона иска още друго нѣщо. Има комплоти съ приготовителни дѣйствия въ висша степень. Но за това законодателя казва, че се наказва онзи само тогава, ако не се испълни по независящи причини отъ заговорницитѣ. Тукъ е въпроса, на който трѣбва да се спрѣмъ и да видимъ дали тия комплотаджии, — колкото и да сж били тѣ, — ходили веднажъ, ходили втори пжть на гарата, — но да видимъ да ли по независящи отъ тѣхъ, или по зависящи отъ тѣхъ, по волята имъ, по тѣхната добра воля, не

сж имали куража да извършать този свой комплотъ. Тоя въпросъ е най-важния.

Г-да сждии! Както ви е прѣсно въ паметьта, още вчера азъ дойдохъ, да разглѣдамъ, какви сж послѣдствията, поставени отъ законодателя, за ония дѣйствия, които знаемъ вече, да ги е вършилъ моя клиентъ Св. Миларовъ, въ свръзка съ други. Като излѣзохъ отъ исходната точка, че моя клиентъ дѣйствително е вършилъ съзаклятие и като се постарахъ да докажа, че по-нататъкъ отъ съзаклятието не е направилъ нищо противъ особата на Н. Ц. Височество, че всичкитѣ други приготовителни дѣйствия не измѣняватъ това прѣстжпление, дойдохъ тогава къмъ закона, онзи законъ именно, който е показанъ въ обвинителний актъ отъ г-на прокурора, къмъ чл. 2 и 3 отъ закона противъ особата на Н Ц. В. Княза, и направихъ туй заключение по този въпросъ, че у насъ комплота е наказуемъ самъ по себе си по общий углавенъ наказателенъ законъ, по чл. 58, а противъ особата на Н. Ц. В. Княза закона изисква и друго едно условие, изисква щото този комплотъ да е станалъ или тѣзи приготовления дѣйствително да не сж испълнени по независящи отъ виновнитѣ причини. Сега въпроса е, г-да сждии, да се види, какъ стои въ това отношение, да се каже нѣкоя и друга дума, за да може поч. сждъ да дойде до едно ясно заключение, да ли тукъ има причини, — защото ний знаемъ, че комплота не е извършенъ по-нататъкъ,— които сж зависѣли отъ добрата воля на моя клиентъ за да се спрѣ испълнението на комплота или сж причини, отъ него независящи, дошли сами по себе си, безъ той да е съдѣйствувалъ за тѣхното настжпление. Този въпросъ е, г-да сждии, много важенъ, за който и вий ще се съгласите, а не съмнѣнно и поч. прокуроръ. Азъ ще вида сега на какво основание указва поч. прокурорский надзоръ, за да се заключи, че тукъ ако Миларовъ не е испълнилъ своето намѣрение, ако той не е теглилъ револвера върху особата на Н. Ц. Височество, то е станало, казва той, по случайно препятствие, не е отъ неговата воля това станало, не че той сж е отказалъ отъ своето намѣрение, ами случайностьта настанала тамъ, която му попрѣчила да испълни тованогово намѣрение. Прокурора поддържа, г-да сждии, тази теза, като се основава на това обстоятелство, както ви е извѣстно вамъ отъ обвинителний актъ и отъ обвинителната рѣчь. че револвера ако изгърмѣлъ въ нуждника или по-добрѣ на Пловди-

ската гара на 8-й Юлий 1889 год., то е станало по една проста случайность, ако не бѣше тази случайность прѣстѫпника щѣше да испълни онзи заговоръ, който бѣше го поставилъ още прѣди нѣколко мѣсеци. Случайностьта г-нъ прокурора си я истълкува просто така: отишелъ обвин. Миларовъ на едно мѣсто тамъ, натъкмявалъ своето орѫжие, защото може би да му се покаже послѣ не вѣрно, провѣрявалъ го, нагласявалъ го, както щѣте го кажете. Въ това врѣме като не опитенъ, случайно истървалъ се револвера, та гръмналъ. Този вистрѣлъ, който станалъ тамъ въ нуждника, той е билъ случаенъ вистрѣлъ, не че е искалъ Миларовъ да причини този вистрѣлъ, както той обяснява по-нататъкъ. Тази проста случайность трѣбва да се отдаде на неговата неопитность, да се занимава съ орѫжие, каквото е револвера напр. Тамъ, когато той го е нагласявалъ, за да може по-лесно, веднага безъ никакво забикаляние да испълни намѣрението си, така азъ мисля, азъ мисъльта на прокурора прѣдавамъ, а не сѫщитѣ думи. По-нататъкъ лесно е заключението, което прави г-нъ прокурора, че този вистрѣлъ Миларовъ го истървалъ, както се види отъ дневника, той не е умѣялъ, не сѫ е занимавалъ съ орѫжие; но еднажъ се рѣшилъ, да се занимае съ това нѣщо, и да посѣгне върху живота на Н. Ц. В. Князя, много фатални има такива случаи, когато е нагласявалъ револвера, истървалъ го и за това не е можалъ да испълни намѣрението си.

Г-да сѫдии! Азъ ще ви моля, да ме изслушате по този въпросъ и да видите дали прокурорский надзоръ е правъ съ това тълкувание, което го дава или защитата съ онѣзи обяснения, които ще имамъ честьта да ги изложа тукъ и които ги има отъ части въ самото дѣло. Прѣди всичко, ако се приеме туй тълкувание на прокурорский надзоръ, едва ли може да ни обясни обвинителната власть, какъ тъй станало истърваванието на револвера отъ рѫката на Миларова, ако не нарочно той го това прави, какъ ще се истърве въ джеба му, защото е констатирано, че въ джоба на панталонитѣ му е гръмвалъ, а послѣ и горната дрѣха сѫ е запалила, какъ ще обясни това поч. прокуроръ? Ако бѣше се истървалъ револвера изъ рѫцѣтѣ, както обяснява г-нъ прокуроръ, то щѣше да гръмне въ рѫцѣтѣ или въ въздуха, а не въ джоба на пантолонитѣ му, както се констатира това въ дѣлото. Извѣстни ви сѫ вамъ, г-да сѫдии, револверитѣ, както не се противорѣчи и отъ г-на прокурора.

А тълкуванията, които дадоха подсждимитѣ още отъ начало по този въпросъ сж тъй както казаха тукъ прѣдъ всички стражаритѣ, тъй и г-нъ Дюкмеджиевъ, което и по-прѣди подсжд. К. Поповъ, обясни това, така случайно, който каза, че Миларовъ нарочно го направилъ това. Миларовъ както прѣдъ другитѣ слѣдственни власти, така и прѣдъ васъ, г-да сждии, каза, че това го е направилъ нарочно, за да излѣзе съ чисто лице прѣдъ другаритѣ си и прѣдъ тѣзи отъ които е вземалъ пари и убийството да не се извърши. Ще имъ каже на всички, че случайно стана това, не можахъ да направя по-вече нищо, станахъ съмнителенъ и дадохъ поводъ да ме махнатъ отъ тамъ, както сж го и махнали въ Карнобатъ, на 15-й и на 19-й пристигналъ тамъ. Туй обяснение, г-да сждии, което даде подсждимий Миларовъ по отношение на изгръмванието на револвера е много естественно, е много по близко до истинната, отъ колкото онова обяснение, което дава г нъ прокурора за истинностьта на този случай. Г-нъ прокуроръ каза, че ако е искалъ той да се откаже отъ това нѣщо, той можеше да го направи по другъ начинъ. По кой начинъ, г-да сждии, можеше да го направи, за да запази и честолюбието си, да отиде да се прѣдаде на властитѣ ли? Той е искалъ тукъ да постигне и оная цѣль за която е расправилъ той на слѣдственнитѣ власти, именно да не го подозиратъ, че не е устоялъ на думата си. Това обяснение, г да сждии, се вижда много естественно и нѣма освѣнъ да му дадете абсолютна вѣра, че не случайно, а нарочно го е направилъ това Миларовъ, щото да не се съмнятъ въ него, че не е устоялъ на думата си, че не е испълнилъ заговора. Има и други обстоятелства, г-да сждии, които ще ви наведжтъ до туй убѣждение. Дѣйствително, Миларовъ е билъ всѣкога искренъ въ своитѣ показания, каквото рѣдко ще намѣрите между други подсждими. Г-да сждии! на 8-й Юлий е распитванъ първий пжть и на втория распитъ, когато сж го попитали за писмото на Александръ Пенковъ по отношение на Миларова, той тогава всичко расправилъ, което свидѣтелствува протокола, съставенъ по това распитвание, безъ да му е било за дневника говорено, той расправилъ всичко, не му е било тогава нѣщо говорено, че дневникъ има, той расправилъ за комплота всичко, за писмото на Архивова до Трипаничъ, че то има съдържание прѣстжпно, относяще се за лишавание отъ живота Н. Ц. Височество, а сжщо и за заговора въ Одесса, тамъ е расправилъ

всичко това подробно. Като имате прѣдъ видъ тѣзи негови искренни показания, ще да намѣрите, г-да сѫдии, достатъчно основание, и само това обяснение ако бѣше даже, да придадете на него вѣра, че вистрѣла не е случаенъ, ами нарочно произведенъ отъ него, защото инакъ ако го бѣше направилъ, всѣки щѣше да му каже, ти не си испълнилъ нищо, ако бѣше сталалъ вистрѣлъ въ въздуха, то всѣкий щѣше да каже, че ти не си ималъ куражъ да направишъ това, за което си далъ дума. А това въ дрѣхитѣ му е станало, за туй тукъ не се вижда друго заключение, освѣнъ че е станало нарочно. Сега г-да сѫдии, поч. прокурорский надзоръ отдава по-нататъкъ случайността на вистрѣла и на самото орѫжие, на самий револверъ, по-нататъкъ като вторий доводъ, че не така станалъ вистрѣла, както расправя обвиняемия Миларовъ, а просто сталалъ по независящи отъ него причини. За да поддържи своята теза прокурора каза, че самий револверъ, самото орѫжие има неправилно дѣйствие, той въ сѫдебното дирение за това не спомена нищо, прокурорския надзоръ не иска отъ сѫдътъ да се констатира, че дѣйствително този револверъ, за който моя клиентъ каза, че не случайно е изгърмѣлъ, има неправилно дѣйствие, не билъ ягкъ на краката си, не билъ здраво стоялъ, азъ не съмъ испиталъ това, г-да сѫдии, и щѣше да бѫде добрѣ, ако това нѣщо се провѣреше отъ една експертиза, но това го взимамъ за фактъ, защото нито поч. прокурорский надзоръ, нито полевия сѫдъ не може да припише на този револверъ неправилно дѣйствие, ако той го нѣма, че той не е тъй твърдъ, че е шаткавъ, ако той дѣйствително не е такъвъ, не се съмнявамъ въ това. Указвамъ на една малка неправилность, т. е. не сѫ е формално констатирало отъ експертиза, че дѣйствително тоя револверъ има неправилно дѣйствие. Азъ приемамъ, г-да сѫдии, че има неправилно дѣйствие, което се случва въ много стари револвери, но въпроса е важенъ тукъ, г-да сѫдии, кога този револворъ е станалъ несолиденъ, не твърдъ въ краката си, въ стоението, каквото трѣбва да укаже вечъ единъ здравъ револверъ, този въпросъ е много важенъ, г-да сѫдии. Особенно е важенъ, защото този револверъ се взема още тогава отъ рѫцѣтѣ на моя клиентъ на 8 Юлий 1889 г. и той трѣбваше да стои кѫдѣто трѣбва до когато дойде въ сѫда, ами минава изъ други рѫцѣ, употрѣбенъ е за самоубийството на извѣстний прокуроръ пловдивски Митрова. Тоя е сѫщий револверъ, г-да сѫдии, който г

вzема г-нъ Дюкмеджиевъ и го прѣдаде на властитѣ полицейски, и поч. Пловдивски прокуроръ е счелъ за нуждно да го вземе за себе си за да направи по-нататъкъ изслѣдвание по случката на 8 Юлий 1889 год. и забѣлѣжете това, че този револверъ е стоялъ дълго врѣме на массата на г-на прокурора въ Пловдивъ и най послѣ фаталностьта го изисквала щото принесълъ не оная жертва за която е билъ купенъ въ Цариградъ, ами друга една жертва да се извърши съ него, — самоубийството на прокурора Митрова. Това е фактъ, че този револверъ е минавалъ въ други ржцѣ и е стоялъ дълго врѣме въ прокурора, който си е вземалъ живота съ него, послѣ се взима като веществено доказателство при това дѣло. Ще каже, г-да сждии, този револверъ, както виждате, не е направо дошелъ тукъ у васъ, слѣдъ като е билъ заловенъ въ ржцѣтѣ на моя клиентъ, а той е направилъ едно доста дълго и широко пжтешествие, дълго врѣме е билъ той на масата на Пловдивския прокуроръ и послѣ сжщия прокуроръ си е скжсилъ правата съ него и незная още по-нататъкъ прѣзъ чии ржцѣ е минавалъ. Това като се знае, неможе да се констатира, че това неправилно дѣйствие е ималъ този револверъ още на 8-й Юлий. Само въ този случай може да се каже за че неправилно дѣйствува този револверъ, ако на 8 й Юлий отъ като е грабнатъ отъ ржцѣтѣ на подсждимия, никждѣ да не е пжтувалъ, а да е прѣдставенъ тукъ въ дѣлото прѣдъ васъ; но сега, слѣдъ като е правилъ тази дълга одисея, слѣдъ като е стрѣляно съ него — ний знаемъ само еднажъ е стрѣляно, а може би и много пжти да е било — неможете, г-да сждии, азъ съмъ напълно убѣденъ въ това, а вѣрвамъ, че и г-нъ прокуроръ ще се съгласи съ мене, да кажете, че този револверъ е ималъ на 8-й Юлий това неправилно дѣйствие. Нито една експертиза, ако бѣше попитана искренно да отговори по този въпросъ, като констатираше, не може да каже, че това неправилно дѣйствие датира отъ нѣколко мѣсеци, че това неправилно дѣйствие го е ималъ този револверъ на 8 й Юлий 1889 г. Естественно е, че може така да се каже за този револверъ, че има неправилно дѣйствие, ако не е стрѣляно другъ пжть съ него отъ случката на 8-й Юлий, ако съ него нищо не е вършено. Това неправилно дѣйствие не е сжществувало още отъ начало, ами по-сетнѣ е станало това, тъй като сетнѣ ний го глѣдаме въ ржцѣтѣ на други хора. Ще каже, г-да сждии, и този доводъ, който навежда почитаемата обвинителна власть,

за да подкрѣпи своето твърдение, че вистрѣлътъ е билъ случаенъ, а не както обяснява Миларовъ, че го е нарочно направилъ, за да го уловятъ, и като го уловятъ, да може да се извини прѣдъ приятелитѣ си, прѣдъ хората, които сж му дали пари, за да стане невъзможно испълнението на заговора пада. Този доводъ, който дава г-нъ прокурора по отношение на неправилното дѣйствие на този револверъ, не е приспособимъ за дадений случай. Щѣше да си има мѣстото, ако този револверъ не е правилъ извѣстната одисея, както казахъ. Другото доказателство наведено отъ поч. прокуроръ за случайностьта на вистрѣла, на гърмежа, и по-нататъкъ за послѣдствията, че не е станало испълнението на заговора по не зависящи отъ него, отъ Миларова, причини, друго доказателство г-нъ прокурора не ни прѣдстави. Той може да ни каже, че не съмъ длъженъ да давамъ доказателство, но вий трѣбва да докажете, като инвацирате това обстоятелство, като искате да си служите съ това обстоятелство, трѣбва да докажете, че по независящи отъ него причини е спрѣнъ заговора; азъ ще стоя спрѣнъ, ще ви слушамъ, и ако сж вѣроятни вашитѣ доказателства, тогава имате право, да се ползувате отъ членоветѣ на закона, които споменахте въ обвинителната си рѣчь, спорѣдъ които искахте да се накаже Миларовъ. Ако този възглѣдъ е правъ, г-да сждии, тогава на Миларовъ и на защитата лѣжи товара, да докаже това обстоятелство, за не случайностьта, ами за нарочностьта на вистрѣла, ако можемъ да се произнесемъ, за фаталния или за щастливия вистрѣлъ. Азъ, г-да сждии, първо за доказателство на това наведохъ неговитѣ обяснения, обясненията на моя клиентъ Миларовъ, които всѣки ще ги намѣри, че сж правдоподобни, че сж естественни, особенно ще ги намѣри оня, който иска да разбере, да проецудира въ неговата физическа частъ моя клиентъ Миларовъ, и всѣкой който е позналъ моя клиентъ, какъвъ е човѣкъ, че може би най сетнѣ, като всѣки човѣкъ на този свѣтъ, може да рѣши, но отъ рѣшение до испълнение има голѣма разлика. Сега като това знаете, може да повѣрвате на тоя начинъ на обяснения, които дава моя клиентъ Миларовъ. Но има и други обстоятелства, г-да сждии, които азъ мисля, да ви убѣдятъ васъ въ моитѣ доводи, че Миларовъ не е искалъ въ послѣдната минута да испълни замисъла, отказалъ сж е той по своята си воля, не е испълнилъ този замисълъ по своя воля, а не по независящи отъ него причини. Вий имате, г-да сждии

по-нататъкъ доказателство по дѣлото на неговото пѫтувание въ родния му градъ Карнобатъ. По историята на дѣлото нѣма да се простирамъ, вамъ е извѣстно, че подиръ вистрѣла на 8-й Юлий моя клиентъ е занесенъ въ участъка, прѣнущувалъ тамъ и като нѣмали върху него по-нататъкъ полицейскитѣ власти никакво съмнѣние, пращатъ го на другия денъ. Послѣ, подиръ нѣколко дена отъ това, една недѣля нѣщо, градоначалника Бояджиевъ, по распорѣждание на висшата власть. заповѣда на Миларова, да остави Пловдивъ и да замине за Карнобатъ и Миларовъ това го прави и на 19-й Юлий пристига въ Карнобатъ. Сега, прѣди да кажа нѣщо по доказателствата, които ги има тукъ въ това мѣсто за подкрѣпление на обстоятелството, че моя клиентъ сѫ е отказалъ отъ намѣрението, отъ замисъла да испълни комплота, прѣди да кажа нѣколко думи, г-да сѫдии, по това, считамъ за не излишно, за спомена и това обстоятелство, че моя клиентъ като изгърмѣлъ въ нуждника, чакалъ подиръ това една или двѣ минути, това не е точно опрѣдѣлено - да дойдатъ да го вз̌иматъ, да го уловятъ и да го махнатъ отъ тамъ, и да каже, че отидохъ да извърша това, но случайно гръмна револвера и ме уловиха, за туй не можахъ да испълна това. Моя довѣритель е стоялъ 1 — 2 минути, а даже може и повече да е стоялъ, което ще видите отъ дѣйствията му и отъ дѣйствията на Пловдивската полиция, трѣбва да е стоялъ по-дълго врѣме и като не сѫ дошли да го уловатъ, сега излиза и спокойно върви, като му димѣлъ крачула на панталона и черната му дрѣха, за да направи той на всѣкого впечатлѣние за да го видатъ и го махнатъ и да стане извѣстно, че той не е можалъ да извърши убийството, за което е далъ дума. Свидѣтеля стражаръ Колю Димитровъ каза, че срѣщналъ Миларова на 5—6 крачки и вървѣлъ полегка, но плахо, това е естественно, че ще изглѣжда плахо, особенно такъвъ замисълъ, при такъво прѣстѫпно намѣрение, каквото е ималъ моя клиентъ, за което само като си помисли човѣкъ ще му настръхнатъ коситѣ, за убийството на Князя. Много е естественно, да се каже, че той ходеше, но плахо изглѣждаше. Подиръ това, г-да сѫдии, като е извѣстно това обстоятелство, нѣма съмнѣние, че и това говори въ полза на обстоятелството наведено отъ моя клиентъ за подтвърдяване на нарочностьта на изгърмяването на револвера, нѣма съмнѣние, че това обстоятелство говори въ негова полза. Той иска сега самичакъ да го арестуватъ, да даде случай на полицията, да го махне отъ Пловдивъ.

Той стоялъ въ Пловдивъ още 7—8 дена, за да влѣзе подъ носътъ на полицията, за да го махне отъ тамъ и това най-послѣ го сполучилъ слѣдъ нѣколко врѣме, като излѣзе тамъ гръмна съ револвера и полицията обърна на това вѣщо толкова внимание, защото този гърмѣжъ е станалъ въ деньтъ, въ който е отишелъ въ Пловдивъ Н. Ц. Височество, а освѣнъ това Миларовъ като емигрантъ отъ много врѣме трѣбваше да възбуди голѣмо подозрѣние въ тази работа, но никакво подозрѣние не е имало, както виждате, и моя клиентъ е билъ принуденъ, да се въвира подъ носътъ на полицията, за да го задигнатъ отъ тамъ, и то на одговорностьта на Дюкмеджиева и пакъ полицията не направи нищо съ Миларова. На моя клиентъ е било много мжчно, че не го пращатъ въ Карнобадъ, за да го махнатъ отъ тамъ искалъ, не да се испълни плана му, т. е. за да може да каже на всички, че ми е невъзможно испълнението на този планъ; но не го махватъ, понеже моя клиентъ се ползуваше съ приятелството на много видни хора въ интелигенцията отъ Пловдивъ, кждѣ тѣ ще оставатъ тѣхния Миларовъ, да се махне отъ Пловдивъ, да се лишатъ тѣ съ неговото приятелство и другарство, азъ нѣма да споменавамъ имената на неговитѣ приятели, тѣ още на сутриньта подиръ случката, която трѣбваше да отвори очитѣ на полицията, веднага отишли, распорѣдили се и го пусвали на свобода. Миларовъ дохожда въ Карнобадъ. По нататъкъ какво доказателство има, че Миларовъ сж е откавалъ отъ замисъла да убие Княза? По-нататъкъ доказателствата сж тия,—има нѣколко писма въ дѣлото, които писма поч. обвинителна власть е счела за нужно, да ги прибави тамъ и да извади отъ тѣхъ заключение, за да поддържа своето обвинение, за които писма азъ ще кажа, че сж далечъ отъ да обвиняватъ, да могатъ да послужатъ на обвинението. Едното писмо, писано на русски азикъ е черновата подъ № 1 въ дѣлото до Александръ Александровичъ Кривцовъ. Туй писмо е, г да сждии, както расправи Миларовъ, то е било, за да се оправдае прѣдъ хората отъ които е взелъ пари, расправя въ него моя клиентъ, че не е могълъ да сполучи онова убийство вагоВорено въ Одесса съ неговитѣ другари, по причини — които той самъ знае — че билъ уловенъ случайно и подозрѣнъ, за това не можалъ да испълни намѣрението си. Това писмо нѣма го цѣло, ако го имаше цѣло, нѣма съмнѣние, всѣки вижда, че въ послѣднитѣ страници е имало обяснения отъ Миларова, които говорятъ въ

негова полза, въ което казва, че не може да извърши това, понеже е подозрѣнъ и понеже се узнала работата и пр.

Само една страница отъ това писмо фигурира въ дѣлото, защото толкова сж е намѣрило при обиска. Но това писмо не е свършено, при всичко, че е подписано на края отъ Миларова, то е само за това, че писмото е намѣрено у него. Така сж подписани отъ Миларова всичкитѣ писма, които сж на брой шесть и които сж намѣрени у неговата кжща. Неговия подписъ на това писмо, за което говоря, не служи за доказателство, че то се свършва, не. Желателно бѣше, г-да сждии, и можеше да се обясни на сжда, ако бѣше намѣрена и другата страница отъ това писмо, отъ което щѣше да се види, че дѣйствително както обяснява Миларовъ работата, така е и било. Другитѣ писма, г-да сждии, които ги има по дѣлото и които могжтъ да се инвоциратъ, като за доказателство отъ страна на моя клиентъ, че той се отказалъ отъ извѣстния комплотъ, доказателство на това сж писмата на Пантелей Кисимовъ. Той, Кисимовъ — му пише двѣ писма, отъ които се вижда, че Кисимовъ иска да наведе Миларовъ къмъ друга дѣятелность отъ оная, която той си е избралъ въ Карнобатъ. Миларовъ си избралъ мирна и спокойна дѣятелность въ Карнобатъ и като българинъ, който се занимавалъ толкова врѣме съ пилитика, ималъ е мнѣние какво трѣбва да се прави по изборитѣ. Той пише на Кисимовъ въ тая смисль, а послѣдния му пѣе друга пѣсень. Кисимовъ му казва, че това нѣщо не му е сега врѣмето, трѣбвало да се очисти житото отъ кѫклицата. Но, г-да сждии, нѣма доказателство, че Миларовъ е ималъ такива идеи; но напротивъ има доказателство, че той е искалъ да се вземе участие въ изборитѣ и това се вижда отъ съдържанието на тия двѣ писма. Послѣ отъ една статия обнародвана въ в. „Македония“ и написана отъ Миларова се вижда, че той дава мнѣние, като единъ по виденъ политически дѣятель, всички да си глѣдатъ работата и да взематъ участие въ изборитѣ. Това не сж ли доказателства, че Миларовъ е далечь да се занимава съ ония адски замисли, прѣстжпни замисли, да убива Негово Царско Височество князя. Мене ми се чини, че единъ, който и да било, безпристрастенъ сждия да поглѣдне на работата, такова заключение ще си състави, че отъ Миларова е далечь такава замисълъ и че трѣбва да му се вѣрва на обясненията, които дава тукъ. Може да каже поч. прокурорски надзоръ, ама тукъ има

друго едно писмо отъ нѣкой си Архивовъ до Трипанича. Това писмо е писано отъ Димотика, съ дата 18 Октомврия 1889 г., има такова лаконическо съдържание, което разяснено излиза, че К. Поповъ пита Миларова, какво мисли съ довръшването на плана за убийството на Негово Царско Височество. Може да каже поч. прокуроски надзоръ, че Миларовъ трѣбва да е повдигналъ тоя въпросъ — въ своето писмо до Поппова, което нѣма тукъ — за да може да получи подобенъ отговоръ. Г-да сѫдии! Мене ми се чини, че до гдѣто поч. прокурорски надзоръ не прѣдстави писмото на Миларова, което е прѣдизвикало такъвъ отговоръ отъ страна на К. Поппова, ще бѫде много смѣло да се прави такова заключение. Щомъ нѣма писмото на Миларова до Архивова много е смѣло да се направи заключение, че то трѣбва да е било отъ подобно съдържание. Колкото пакъ за това, че К. Поповъ пише на Миларова за довръшванието на заговора, или както е казано въ самото писмо: да се тури подъ печатъ и втората частъ отъ прѣвода, ако е вече свършена," азъ незнамъ какъ се намира нѣкаква си алегория между едното и другото, та да се разбирало подъ него ...ето на Негово Царско Височество. Колкото за това, гдѣто ... е писалъ К. Поповъ, то е много естественно, г-да сѫдии, ... е много умѣстно. Ами аслѫ първо и първо това не съставлява нѣкакво обвинение за моя довѣритель, защото можалъ да му пише, искалъ е да го свожда на нѣкакво намѣрение, ... нѣкаква постѫпка, но то не стига, трѣбва да се знае ...ларовъ да ли е далъ своето съгласие, да ли е прѣдприелъ ...какви си дѣйствия, а че другъ го искушавалъ, това не е никакво доказателство. Това писмо на К. Поппова — Архивова — до Миларова — Трипанича може много естественно да се ...тълкува, като се знае, какви сѫ били отношенията на двамата ...угари, които сѫ правили заговоръ и какъ сѫ се раздѣлили ... Вий помните, г-да сѫдии, че Миларовъ, слѣдъ като е билъ ...овенъ и арестуванъ на 8 Юлия отъ Пловдивскитѣ полицейски ...асти и освободенъ на сутриньта още на другия день, намѣ...лъ К. Поппова и му казалъ — тукъ е опасно и за двама ни, ... туй трѣбва да се махнемъ отъ тукъ. К. Поповъ, твърдѣ ...шителенъ момъкъ, както се описва въ дѣлото, който може ... се похвали като човѣкъ съ тая черта, съ характеръ и рѣшимость, у тоя К. Поповъ, намѣрили отзивъ думитѣ на Мила-

рова, който веднага се съгласилъ да замине за Одринъ и послѣ станалъ учитель въ Димотика. Ще каже, г-да сѫдии, че не е трѣбвало много, нито убѣждения, нито много да се говори, нито много кандърмаци да ставатъ, за да се оставятъ единия и другия отъ тая работа, подъ единъ благовиденъ претекстъ. Но единия и другия като се раздѣлятъ, има едно подозрѣние, да не би завѣтната мисль нѣкогашъ пакъ да е останала да се испълни. Само отъ думитѣ: „махни се скоро отъ тука“ и Поповъ готовъ да отива въ Одринъ, може да се направи такова заключение, че дѣйствително тия хора може би да сѫ имали твърда воля, когато сѫ правили заговора, въ една срѣда, която може да е била такава и която е могла много лесно да повлияе на тѣхъ да бѫдѫтъ докарани къмъ такава мисъль, но тая мисъль като по узрѣва тукъ, както казва Миларовъ въ дневника си „иди Лапчо спи“, да видимъ какво става? Тия хора, г-да сѫдии, виждате, че веднага послѣ се раздѣлятъ и, разумѣва се, по между си не си казватъ нищо, че се оставятъ отъ намѣрението си, а на самѣ си разбиратъ и казватъ хайде да се оставимъ отъ тая работа. Като не си казватъ по между си нищо. оставатъ да вършатъ нѣщо, но нищо не вършатъ. Това се вижда аслѫ и отъ поведението, което е водилъ понататъкъ Миларовъ, то е много ясно доказателство, че Миларовъ не е мислилъ да върши нищо. Намѣрилъ единъ доста хитъръ притекстъ, махнува К. Поппова отъ Пловдивъ. Дохожда подиръ нѣколко мѣсеци К. Поповъ съ писмо до Миларова, да го пита какво мисли той за прѣвожданието на послѣдната часть на оная книга, извѣстна, подъ извѣстно име въ дѣлото, а Миларовъ не му е отговорилъ така и така мисля, въобще не му казалъ нищо. Ще каже, г-да сѫдии, че тия доказателства, които ги има, далечъ сѫ да помогнатъ за обвинението на Миларова, ами напротивъ, като иска човѣкъ безпристрасно да ги разбере, ще да дойдете да утвърдите още повече у васъ убѣждението, че моя клиентъ още въ Пловдивъ, както расправи той самъ, сѫ е отказалъ отъ тия нѣща и че по причини зависящи отъ него не е стрѣлялъ върху особата на Н. Ц. Височество, а не по случайность и по причини независящи отъ него. Понататъкъ г-да сѫдии, азъ ще наведа още едно доказателство, което къмъ всичко друго може да се свежда, но не къмъ неговитѣ намѣрен[illegible] да испълнява комплотъ съ угроза противъ живота на Н. Ц. Висо-чество, това доказателство е, безукоризненото му поведение в[illegible]

продължение на двѣ години, отъ Юлия 1889 год. до Юлия 1891 г. Въ неговото отечество, било въ съсѣднитѣ градове, по избирателни причини, властитѣ като сж мислили, че той въ родното си мѣсто като запознатъ отъ хората, може да повлияе при изборитѣ, испращали сж го въ разни мѣста, за нѣколко врѣме, било въ Сливенъ, било въ Бургазъ, било въ Ямболъ. Това неможе да се откаже. Тъй щото и при изборитѣ не е взималъ участие. Освѣнъ това при обиска, който е станалъ много строго въ неговата кжща, нищо не е могло да се намѣри, никаква слѣда, освѣнъ тия писма, които азъ тълкувамъ въ полза на моя клиентъ, а не въ полза на обвинението му. Никаква друга слѣда нѣма, че той самъ сж е занимавалъ още съ тая прѣстжпна мисълъ, съ тоя комплотъ, който е образувалъ въ Одесса. Напротивъ, г-да сждии, азъ споменахъ и поч. сждъ, увѣренъ съмъ, е узналъ, че Миларовъ прѣзъ всичкото врѣме, до като е билъ въ Карнобадъ сж е занимавалъ съ литература. Ако имаше материално повече врѣме, отколкото бѣше онова опрѣдѣлено отъ сжда, за сждебното дирение, азъ можахъ да ви прѣдставя писменния материялъ, съ който щѣхъ да ви докажа, че моя клиентъ сж е занимавалъ съ написванието на една епопея, която той е нарѣкалъ „Небѣсенъ прѣвратъ“. Нѣма съмнѣние, г-да сждии, че който се занимава съ такива литературни работи, съ такива идеални съчинения, той едва ли има врѣме, едва ли има охота, да мисли за испълнението на нѣкакъвъ заговоръ, къмъ който е билъ наистина въвлеченъ, но въвлеченъ е билъ, при извѣстни условия, въвлеченъ въ една срѣда, която е била чужда за него, въ една атмосфера, която е била задушна за него. Увѣренъ съмъ, г-да сждии, че тия работи ще ги вземете прѣдъ видъ, когато дойдете да отговаряте на въпроса за виновностьта на Миларова въ съставянието на заговора. Азъ мисля, г-да сждии, че слѣдъ тия обяснения, които дадохъ, слѣдъ тия доказателства, прями или косвенни, които наведохъ, да съмъ доказалъ, че не по причини независящи отъ моя довѣрителъ е станалъ вистрѣла на неговия револверъ на 8 Юлий 1889 год. въ Пловдивската гара, а по причини отъ него зависящи, отъ неговата добра воля, което може да се истълкува въ всички послѣдующи обстоятелства и доказателства, които не считамъ за нуждно да повтарямъ. Всичкитѣ тия доказателства, като ги съберете, г-да сждии, като ги оцѣните, не ще съмнѣние, ще дойдете до заключението, до което съмъ дошълъ:

човѣкъ да става убиецъ, да се рѣшава да върши убийства. Тукъ му е мѣстото, да се каже, че той като сж е рѣшилъ да върши това, направилъ го отъ ония побуждения, които се виждатъ, че фигуриратъ въ неговия дневникъ; тукъ му е мѣстото да си зададе сжда тоя въпросъ: тоя човѣкъ, Миларовъ, способенъ ли е да извърши това, което е рѣшилъ тамъ, въ Одесса, въ съгласие съ други и, спорѣдъ мене, наведенъ къмъ това отъ други хора, отъ единъ човѣкъ, който не е въ ржцѣтѣ на българското правосждие, именно отъ Петра Мусевича, който може да се каже е причината на тоя комплотъ, когото аслж понататъкъ не успѣха да го извършатъ. Тукъ трѣбва да се постави сжщо и тоя въпросъ, като се знае Миларовъ, какъвъ човѣкъ е, който нарича себѣ си Лапчо, както и Сръбчо може да се нарѣче, защото обича да му посръбнува, тоя Миларовъ трѣбва да се види, г-да сждии, да ли е лице, което може да извърши такова нѣщо. Криминалното право казва за такива случаи: „Persona spectanda est, an potuerit facere“ — не само да се заканва човѣкъ да върши нѣкоя работа, но трѣбва да се види да ли това лице може да извърши това нѣщо. Г-да сждии! Нѣма въ историята на народитѣ случай, именно по комплотитѣ, които сж се вършили, нѣма човѣкъ отъ такъвъ калибръ, какъвто е Миларовъ, който да е извършилъ комплотъ. Неговата наружность, колкото дълагъ, толкова и широкъ, сама по себе си говори, че той не е способенъ да извърши комплотъ. Той е прѣдаденъ естественно на други нѣща. Такива хора може револвери да купуватъ и пр., но тѣ не сж опаснитѣ членове въ едно общество, за да прѣкатурнатъ единъ държавенъ строй и да лишатъ отъ животъ единъ монархъ. Нѣма такова нѣщо. Като казахъ, г-да сждии, за побужденията, трѣбва да вникнемъ и въ характера на Миларовъ. Азъ съмъ напълно съгласенъ съ г-на прокурора и нѣма нужда да му възразявамъ, че нѣма разлика, каквито и побуждения да сж, нѣма разлика, колкото за цѣльта, която се гони. Защото, побужденията не оправдаватъ цѣльта. На г-да сждиитѣ може да сж извѣстни коментаторитѣ по углавното право, особенно по тая материя трѣбва да се съгласи, г-да сждии, и обвинителната власть, че сжщото дѣяние, което въ единъ случай произлиза отъ едни развалени, прѣдателски и егоистически възгледове, сжщото това дѣяние може въ другъ случай да бжде плодъ на една любовь къмъ отечеството, заблудена любовь, да бжде плодъ на политически фанатизмъ. Може единъ

човѣкъ да се рѣши да лиши отъ животъ единъ монархъ, по побуждения много низски, лично отмъщение или просто да го обере и пр.; но може, както е въ данния случай, побужденията му да се твърдѣ идеални, каквито сѫ асли въ данния случай и каквито немогѫтъ да бѫдѫтъ други. Една заслѣпена любовь къмъ отечеството го кара тоя човѣкъ къмъ такива рѣшителни и прѣстѫпни дѣяния. Азъ съмъ увѣренъ, г-да сѫдии, че Миларовъ ако да знаеше Негово Царско Височество Княза, както си и задавалъ въпросъ въ дневника, именно: „Какво ми е направилъ Княза“, ако да бѣше живѣлъ въ България постоянно и да видѣше Негово Царско Височество, ако бѣше видѣлъ Неговото мѫдро и отеческо управление, нѣмаше да замислюва такъвъ заговоръ. Срѣдата, условията, въ които сѫ е намиралъ той — Миларовъ — сѫ го накарали да замислюва такъвъ прѣстѫпенъ комплотъ и да го образува. Сега наистина тия идеални побуждания не оправдаватъ цѣльта, защото било би макиализмъ да признаемъ противното. Тая наука, това учение гласи, че срѣдствата оправдаватъ цѣльта; но това учение е отхвърлено днесъ отъ моралната и отъ добрата политика, отъ добрия разумъ. Никой днесъ нѣма смѣлость да излѣзе съ това учение и да го казва, че то е право. Като съмъ съгласенъ съ това, че цѣльта не оправдава срѣдствата, ще моля да се съгласите, че справедливостьта изисква да се вземе въ оцѣнение, при опрѣдѣление на наказанието, и оная голѣма разница, която се намира въ побужденията идеални и мерзски, които правятъ всѣко прѣстѫпление да се прѣдставлява въ не отвратителна физиономия. Послѣ, при това, трѣбва да се вземе прѣдъ видъ, г-да сѫдии, още състоянието на самия тоя заговоръ, състоянието на самитѣ заговорници, че тѣ сѫ много слаби въ сравнение съ задачата, която сѫ намислили да испълняватъ, да прѣ‑ катурнатъ единъ държавенъ строй или да лишатъ отъ животъ единъ държавенъ глава.

Подиръ тая защита, която ми даде възможность почит. Врѣмененъ Полевий Воененъ Сѫдъ, да я прѣдставя въ полза на подсѫдимия Миларовъ, подиръ обясненията и привѣждането на доказателствата отъ моя страна въ полза на подсѫдимия Миларовъ, въ оборвание на прѣстѫпленията, които почит. прокурорски надзоръ му приписва да ги е извършилъ, като поддържа крайната линия на онова прѣстѫпление, което прѣдвижда закона, именно чл. 2 и 3 отъ закона за прѣстѫпнитѣ

дѣяния противъ особата на Княза, азъ не мисля да се повръщамъ тукъ на тълкуванието на относителния законъ, както това го направи почит. прокуроръ въ своята рѣчь. Азъ се постарахъ да докажа, че моя клиентъ съ чуждо правителство не е правилъ комплотъ, че не е подбуждалъ населението на държавата да въстане за да измѣни държавния строй, че нѣма никаква свързка между оня комплотъ, който е правенъ въ Руссия, съ нѣкакъвъ си другъ комплотъ, правенъ тукъ, както намира почит. прокурорски надзоръ и който комплотъ има начало на извършвание съ убийството на М-ра Бѣлчева и покушението върху живота на М-ра Стамболова.

Подиръ всичкитѣ тия обяснения, азъ очаквамъ, г-да сѫдии, съ пълна увѣреность, че вий ще признаете, че моя клиентъ Миларовъ не е прѣстѫпникъ, че той не е лошъ човѣкъ, че вий нѣма да се съгласите съ заключението на г-на прокурора, по отношение на моя клиентъ, който го помоли да испие горчивата чаша на смъртното наказание и да извика прѣди испълнението му „да живѣе България“. Азъ вѣрвамъ, г-да сѫдии, че моя клиентъ ще извика „да живѣе България“, когато вий съ своя вердиктъ произнесете прѣсѫда оправдателна, а не така както мисли г-нъ прокурора. Моя клиентъ ще извика тогава „да живѣе България“ и то такава България, каквато той самъ прѣдставлява въ единъ отъ неговитѣ дневници, именно—Цѣлокупна България. Съ това ще докажете, г-да сѫдии, съгласно съ мене, че вий дѣйствително виждате въ тоя човѣкъ единъ патриотъ, единъ идеалистъ, единъ фантазьоръ — ако щете — и ще намѣрите, г-да сѫдии, всичкитѣ тия побуждения, които сѫ го накарали да бѫде такъвъ. И това ще бѫде, което напълно съмъ увѣренъ, и очаквамъ не само като защита отъ вашата просвѣтена прѣсѫда, ами че това очаква и българската публика. Българската публика е убѣдена, г-да сѫдии, че тоя човѣкъ не е разбойникъ, че тоя човѣкъ не е прѣстѫпникъ. Съ това свършвамъ.

Защит. Плакуновъ: Г-да сѫдии! Както ви е извѣстно, азъ съмъ натоваренъ съ защитата на подсѫдимия К. Поппова, по рѣшение на самия почит. сѫдъ, който въ едно отъ засѣданията си, като призна, че К. Попповъ неможе да бѫде защищаванъ отъ моя коллегъ г-на Д-ръ Помянова, който бѣше

натоваренъ отъ почит. Софийски Окр. Сѫдъ съ защитата на подсѫдимитѣ Миларовъ и К. Поппова, и който сега защищава само подсѫдимия Миларова, като призна, казвамъ, това, че по причина на тѣхнитѣ интереси, които сѫ противоположни, К. Попповъ не може да бѫде защищаванъ отъ г-на Помянова, натовари мене съ неговата защита. Като приехъ тая защита, азъ ще я прѣдставя въ своята рѣчь тъй, както можахъ да си я съставя отъ провѣрката на всичкитѣ доказателста, които се провѣриха прѣдъ почит. сѫдъ. Прѣдварително, г-да сѫдии, заявявамъ прѣдъ васъ, че като зная правата, които се даватъ на защитата, като зная прѣдписанието на чл. 708 отъ Военно-Сѫдебния Законъ, ще се постарая да избѣгвамъ повторението на всичко онова, което се изказа отъ прѣдговорившия г-нъ Д-ръ Помяновъ. Отъ съдържанието на обвинителния актъ се вижда, че повѣрения менъ за защита К. Попповъ се обвинява въ особенни четире прѣстѫпления, именно, първото е, че е влизалъ въ споразумѣния и сплѣтни съ неприятелски настроенното къмъ България руско правителство, на което е улеснявалъ неприятелскитѣ постѫпки спрямо отечеството ни; второто прѣстѫпление е, че заедно съ Миларова и Василиева, извършилъ, по прѣдварително съставено съзаклятие, приготовителни дѣйствия, съ цѣль за лишавание отъ животъ Негово Царско Височество, но неиспълнено по причини независящи отъ виновния, и друго, въ двѣ самостоятелни прѣстѫпления извършени отъ самия него, именно първо въ подбуждение населението на Бургазския окрѫгъ да възстане съ орѫжие противъ правителство и второто или по-добрѣ четвъртото прѣстѫпление за участието му въ четата на убития русски запасенъ капитанъ Набокова, която чета е дошла въ България изъ задъ граница и е подбуждала подданницитѣ на държавата да възстанатъ съ орѫжие противъ правителството, съ цѣль да прѣдизвика междуособна война, а слѣдъ това завързвала е сражение съ испратенитѣ срѣщо нея рѣдовни войски, прѣстѫпления, за които почит. прѣдставитель на прокурорския надзоръ иска наказание, за първото прѣстѫпление, именно за влизание въ споразумѣния и сплѣтни съ неприятелски настроеното къмъ България русско правителство, по чл. 49 отъ Отоманския Наказателенъ Законъ, за второто прѣстѫпление, именно за заговора — по чл. 2 и 3 отъ закона за прѣстѫпнитѣ дѣяния противъ особата на Негово

сѫдии, не може да бѫде друго-яче, защото отъ прѣдписанията на Военно-Сѫдебния Законъ, вий ще видите и ще се убѣдите нагледно, че исканието отъ страна на обвинителната власть, за да се прилага наказание, за такова прѣстѫпление, което не е прѣдвидено въ обвинителния актъ, това е нѣщо невъзможно. Защото, отъ прѣдписанията на чл. 669 и 700 отъ Военно-Сѫдебния Законъ, вий ще дойдете до заключение, че това право не е прѣдоставено на г-на прокурора, защото, ако законодателя е допусналъ, за едно новооткрито доказателство или ново обстоятелство, по обвинението да се дава възможность на противната страна за да се приготви да възрази, то тогава на подсѫдимия трѣбва да се даде възможность да се защищава. Само по себе си се разбира и не ще съмнѣние, вий ще дойдете до заключението, че за това прѣстѫпление, което прокурорския надзоръ не е прѣдвидѣлъ въ обвинителния актъ, не може да се иска наказание, даже и да сѫ се открили нови доказателства въ сѫдебното дирение. Самия почит. сѫдъ, мисля, не ще да допусне да се наруши закона и не ще да наложи наказание за такова прѣстѫпление, за което подсѫдимия не се дава подъ сѫдъ. За по силно подкрѣпление, че това е така, служи самата цитирана статия отъ г-на прокурора, който, види се по погрѣшка, не е обърналъ сериозно внимание на забѣлѣжката на тоя чл. 716. Тая забѣлѣжка казва (Чете): „*Забѣлѣжка.* За всичко открито при подобни случаи въ сѫда, военния прокуроръ съобщава на военния началникъ за зависяще отъ негова страна законно распорѣждание“. Отъ тая забѣлѣжка наглѣдно се установява, че ако почит. прѣдставитель на прокурорската власть е намѣрилъ, да е констатирано прѣстѫпление, което не е прѣдвидено въ обвинителния актъ, то за това прѣстѫпление трѣбва, съгласно 1005 и 1006 ст. отъ Военно-Сѫдебния Законъ, да донесе на военния началникъ, отъ когото зависи или да прѣкрати дѣлото, или да му даде надлѣжния ходъ. Въ данния случай нѣма приказъ отъ военния началникъ, отъ когото да се вижда, че К. Поповъ е даденъ да се сѫди отъ васъ, г-да сѫдии, за прѣстѫпление прѣдвидено въ чл. 1 отъ закона за прѣстѫпнитѣ дѣяния противъ особата на Негово Царско Височество. Такъвъ членъ не е прѣдвиденъ и въ самия обвинителенъ актъ, защото, ако бѣше прѣдвидено такова нѣщо, можеше военния началникъ, слѣдъ като прѣглѣда цѣлото дѣло, да го прѣкрати. Въ всѣки случай, г-да сѫдии, ако прѣдставителя на прокурорския над-

воръ е видѣлъ, че се установило такова доказателство, че К. Поповъ е зималъ участие въ такова прѣстѫпление, каквото прѣдвижда чл. 1 отъ закона за прѣстѫпнитѣ дѣяния противъ особата на Негово Царско Височество, не остава освѣнъ да се испълнятъ всичкитѣ формалности прѣдвидени въ чл. 716, 1006 и 1007 отъ Военно-Сѫдебния Законъ. Тогава ще има възможность да издаде своята прѣсѫда надлѣжния сѫдъ, било вий или другъ нѣкой сѫдъ.

Като свършвамъ по тоя въпросъ, г-да сѫдии, азъ пристѫпямъ направо къмъ всичкитѣ други доказателства, които сѫ провѣрени прѣдъ васъ и които уличаватъ К. Попова въ прѣстѫпление. Ще ми позволите, г-да сѫдии, да направя едно малко отстѫпление отъ рѣда, въ който сѫ направени прѣстѫпленията. Азъ ще пристѫпя къмъ тѣхното разглѣдване, въ такъвъ рѣдъ въ какъвто К. Поповъ ги е извършилъ. Ще начена първо и първо отъ участието му въ Бургазския бунтъ, който стана прѣзъ нощьта на 22 срѣщо 23 Октомврий 1886 год. За доказателство, г-да сѫдии, че К. Поповъ е участвувалъ въ тоя бунтъ, както се вижда отъ обвинителния актъ и отъ доказателствата събрани прѣдъ васъ на сѫдебното дирение излиза, че не сѫществува друго доказателство, освѣнъ неговото самопризнание. Вий си припомняте, г-да сѫдии, че когато дойде рѣдъ, въ своята обвинителна рѣчь г-нъ прокурора каза за К. Поповъ, че нѣма никакви доказателства за участието му въ Бургазския бунтъ, освѣнъ неговото самопризнание! Азъ признавамъ прѣдъ васъ, както призна и К. Поповъ и както е призналъ и прѣдъ прѣдварителнитѣ власти, че той е зималъ участие въ тоя бунтъ, който е станалъ въ Бургазъ; зималъ е участие, но той за благоврѣменно е заявилъ, както при прѣдварителнитѣ власти, така и прѣдъ васъ, че е зималъ участие, по заповѣдь, по принуждение отъ самиѣ заговорщици, отъ нѣкой си Горановъ и че той не е правилъ никакви распорѣждания, нито приготовления за бунта, а просто на просто по заповѣдь на Горанова е държалъ извѣстна прѣписка. За туй самопризнание, отъ страна на прѣдставителя на прокурорския надзоръ се направи едно разчленение, като каза, че трѣбва това самопризнание да се вземе въ внимание по отношение на това, въ което се обвинява К. Поповъ, а по отношение на всичко това, което го оправдава не трѣбвало да се зима въ внимание, защото трѣбва да се прѣдставляватъ доказателства, че дѣйствително той това е вършилъ

по принуждение, при всичко, г-да сѫдии, че е извѣстно на всички, че самопризнанието на единъ човѣкъ въ углавния процессъ не може да се раздѣля на части и едната да се зима въ внимание, а другата — не, защото трѣбвало да се прѣдставятъ доказателства. Че това е тъй, се вижда отъ самитѣ процесуални правила, изложени въ Военно-Сѫдебния Законъ. Въ забѣлѣжката на чл. 657 отъ Военно-Сѫдебния Законъ е казано (Чете): „*Забѣлѣжка.* Ако признанието на подсѫдимия не възбужда никакво съмнѣние, то сѫдътъ, безъ да издирва понататъкъ, може да прѣмине къмъ заключителнитѣ прѣния. Сѫдиитѣ, прокурорътъ и участвующитѣ въ дѣлото лица, могѫтъ да поискатъ, безъ да се глѣда на признанието на подсѫдимия, сѫдебно дирение, и въ такъвъ случай сѫдътъ пристѫпва къмъ разглѣждането и провѣрката на доказателствата“. Отъ тая забѣлѣжка трѣбва да се истегли правилното заключение, което законодателя е искалъ да даде на самопризнанието. Ако единъ подсѫдимъ прави самопризнание, то това самопризнание, трѣбва да се вземе въ внимание въ всичкитѣ му части, а не въ една часть да се зима, въ друга — не. Като се основавамъ на тая забѣлѣжка, азъ ходатайствувамъ прѣдъ васъ, г-да сѫдии, да приемете всецѣло това самопризнание на К. Поппова въ такава смисълъ, въ каквато той го направи прѣдъ почит. сѫдъ, въ отсѫтствие на нѣкакви доказателства отъ прокурорския надзоръ. Щомъ доказателството за участието на К. Поппова въ Бургазския бунтъ е неговото самопризнание, трѣбва да видимъ какво се установява отъ това самопризнание. К. Поппов, е билъ насилствено принуденъ отъ адвоката Горановъ да вземе участие, за туй не може да има никакво съмнѣние. Това се подкрѣпя отъ самитѣ обяснения на г-на прокурора, това се подкрѣпя още не само отъ свидѣтелитѣ разпитани тукъ, но и отъ дѣлото, което е било завѣдено въ Бургазския Окрѫженъ Сѫдъ по бунта. Отъ обясненията на прѣдставителя на прокурорския надзоръ се призна, че въ Бургазъ населението се състои отъ турци, гърци, евреи и отъ всѣкакви други народности, които не се трѣвожили, какво правителството щѣло да има, и че български кѫщи тамъ имало 11, а даже и самитѣ солдати не разбирали, че става прѣвратъ, викали урра, като мислили, че испълняватъ своята длъжность. Ако има грѣшка, азъ приемамъ извинение. Сега, ако се съгласимъ, г-да сѫдии, съ това заключение, дадено отъ г-на прокурора, то само по себе си, ще дойдемъ да заклю-

чение, че при многолюдно чуждо население въ сѫщия градъ, при сѫществуванието на 11 български кѫщи, само по себе си се установява, че Горановъ като не е ималъ кого другиго да вземе, взималъ е К. Поппова, който попрѣди е ималъ запознанство съ него по едно граждански дѣло. Освѣнъ това отъ свидѣтеля Никола Стефановъ, който е распитанъ подъ клѣтва, какво се устиновява? Установява се, че той ходилъ на зараньта подиръ прѣврата, въ Бургазското Окрѫжно Управление и тамъ видѣлъ прѣвратаджиитѣ; видѣлъ Горановъ и офицеритѣ да се распорѣждатъ, а Поппвъ само подписвалъ като секретарь. Свидѣтеля каза, че незнае да ли К. Попповъ е дѣйствувалъ заедно съ другитѣ офицери прѣвратаджии, за които каза, че били издали прокламация, която е била подписана, но той незнае да е подписана каква-годѣ прокламация отъ К. Поппова. Отъ свидѣтеля Славъ Тодоровъ се установи само, че като е билъ подсекретарь при Окрѫжното Управление, сутриньта подиръ бунта като отишълъ въ канцелярията, той по заповѣдь на Горанова прѣдалъ на Поппова 200 лева срѣщо расписка, въ която е било казано, „по заповѣдь на Горанова приемамъ 200 лева". Тая расписка е била намѣрена отъ послѣ, отъ Славъ Тодоровъ, въ чекмеджето на массата и е била прѣдадена на Окрѫжния Управитель. Свидѣтеля Вичо Ивановъ, който е билъ писарь въ Окрѫжното Управление, той знае само, че Попповъ се е виждалъ съ Горанова по причина на едно гражданско дѣло, което му повѣрилъ. Свидѣтеля Сапуновъ е лице, въ което не трѣбва никой да се съмнява, тъй като доста ясно се вижда, че като живущъ въ Бургазъ и секретарь на общинското управление, знаялъ е работитѣ, той каза, че той — К. Поповъ — е само подписвалъ книжята. Отъ другия свидѣтель В. Ставревъ, който е билъ рассиленъ въ Окрѫжното Управление, какво се установява? Той каза, че го видѣлъ въ Окрѫжното Управление, но не знае нѣкакви распорѣждания да е правилъ К. Попповъ. А пакъ при туй, г-да сѫдии, разбира се, вий ще влезете при разрѣшаванието виновностьта на К. Поппова въ оцѣнката на самитѣ доказателства, които има тукъ за него. Извѣстно ви е даже отъ самия обвителенъ актъ дѣло № 26 на Пловдив. Воененъ Сѫдъ слѣдственно дѣло № 166 на Бургазския сѫдебенъ слѣдователь и углавно дѣло № 136 на Бургазския Окр. Сѫдъ; като ще имате събрани всичкитѣ тия дѣла, като ще имате всичкитѣ доказателства, всички показания на слѣдственното

производство, което било станало по углавното дѣло на Бургася. Окржженъ Сждъ, ходатайствувамъ да обърнете строго внимание върху показанията на В. Ставревъ, които е далъ при слѣдственното производство подиръ самия бунтъ. Отъ тия показания ще видите, че свидѣтеля не е видѣлъ К. Попова да е участвувалъ въ тоя прѣвратъ; а сжщо и отъ показанията на Иванова, които сж записани на листъ 151, ще видите, че свидѣтеля казва, какво К. Поповъ е само прѣписвалъ книжята, безъ да е правилъ друга работа. Като се установява, г да сждии, че Поповъ е участвувалъ въ Бургазския бунтъ, казвамъ, че той дѣйствително е участвувалъ, но не въ качество на главатаръ, на дѣецъ, а просто като едно лице, на което е било заповѣдано, разбира се, подъ страхъ на наказание, подъ страхъ на отговорность, билъ е принуденъ да приеме върху си тая длъжность на секретарь, на така нарѣченото тогава, привремѣнно правителство. Щомъ се установява прѣдъ васъ, че той е зималъ участие въ Бургазския бунтъ, по принуждение, подлѣжи да бжде наказанъ по чл. 42, въ свързска съ чл. 55 отъ Отоманския наказателенъ законъ. Тукъ, г-да сждии, относително К. Попова, азъ считамъ за длъжность да констатирамъ прѣдъ васъ слѣдующето. Вижда се, че при съставянието на самия обвинителенъ актъ, относително К. Попова, отъ страна на прѣдставителя на прокурорския надзоръ, се отпуснало отъ прѣдъ видъ, че у насъ за всичкитѣ бунтове отъ 9 Августъ до Ст.-Загорското приключение, сжществува рѣшение на Нар. Събрание отъ 1888 год., което е утвърдено отъ Негово Царско Височество и въ което се казва, че се амнистиратъ всички политически прѣстжпници забъркани въ приключенията на 9-ий Августъ, въ Руссе, Силистра, Бургазъ и Ст.-Загора, съ исключение на главатаритѣ и инициаторитѣ. Щомъ се установява, че К. Поповъ не е главатарь и инициаторъ, азъ мисля, че погрѣшно се иска наказанието му въ бунта. Но ако се възрази отъ страна на г-на прокурора, че има доказателства — при всичко, че азъ не ги виждамъ — които да доказватъ, че К. Поповъ е билъ главатарь на това прѣстжпление, азъ ще ходатайствувамъ да се установи слѣдующето. Въ самия обвинителенъ актъ е казано, че К. Поповъ е на 25 години, а извѣстно ви е, че Бургазския бунтъ стана на 23 Октомврий 1886 год.; извѣстно ви е тъй сжщо началото, че на всѣки единъ виновенъ, когато се налага наказание за извършено нѣкакво си прѣстжпление, зима се въ внимание

неговата възрасть, когато е направилъ прѣстъплението; въ такъвъ случай като направимъ едно исчисление, на каква възрасть е билъ К. Поповъ, когато е станалъ Бургазския бунтъ, ще дойдемъ до заключение, че той едва ли е ималъ 18 годишна възрасть — щомъ се прѣдставятъ доказателства, че К. Попповъ е билъ главатарь, защото не се констатира това, —то въ такъвъ случай ще имате прѣдъ видъ и прѣдписанията на чл. 40 отъ Отоман. Наказ. Законъ, който членъ, като е въ полза на подсѫдимия К. Попповъ, сѫдътъ е въ правото си да го приеме, безъ да глѣда на чл. 716 отъ Военно-Сѫдебния законъ, споредъ който се запрѣщава на сѫда, да налага наказание по-голѣмо отъ исканото отъ обвинителната власть. Съ това свършвамъ за участието на К. Поппова въ Бургазския бунтъ.

Слѣдва обвинението на К. Поппова за участието му въ Набоковата чета. Доказателство, г-да сѫдии, за участието на К. Поппова въ Набоковата чета е неговото самопризнание. Слѣдователно по това сѫщо правило, което прѣдставихъ на сѫда за участието на К. Попповъ Бургазския бунтъ, може да се разглѣда сега, до колко това самопризнание може да служи като доказателство за участието му въ Набоковата чета. Дѣйствително, г-да сѫдии, ще видите отъ самото прѣдварително слѣдствие, а така сѫщо и отъ сѫдебното дирение, че К. Попповъ признава да е зималъ участие въ Набоковата чета. Слѣдъ избѣгването му отъ Бургазъ, той отишалъ въ Одесса, отъ гдѣто се върналъ въ Цариградъ. Въ това врѣме въ Цариградъ сѫ намирали капитанитѣ - Набоковъ и Бояновъ, съ които той се срѣщналъ единъ пѫть и които му казали, че заминуватъ за България, като прибавили още, че въ България станали смутове и законното правителство било паднало. Попповъ като всѣки единъ българинъ, който го е болѣло за отечеството му, изказалъ желанието да се завърне въ България. Какъ сѫ тръгнали той расправи подробно. Още при само тръгвание, понеже парахода се връщалъ да зима пушки, Попповъ разбралъ, че тия хора иматъ лоши намѣрения. Най-послѣ слѣзли на българския брѣгъ при село Кюприя. Поповъ ви расправи, какви обяснения е ималъ още въ парахода съ Набокова и другаритѣ му; расправи ви сѫщо, че половината отъ четата била безъ орѫжие, и че той нѣмалъ орѫжие, че зимали отъ селото 6—7 пушки, че подиръ нападането отъ потерята тѣ се разбѣгали и прѣминали въ Турция. Разбира се, тукъ най-главното е, да

[illegible] Поповъ не е билъ единъ отъ началницитѣ [illegible]; за туй ще прибѣгна за доказателства къмъ [illegible] ще моля самопризнанието на Попова да се [illegible] части, а да се зима въ цѣлость тъй, както е [illegible] самия него, защото, ако се отхвърли нѣкоя часть, [illegible] се отхвърлятъ цѣлитѣ негови показания и да се [illegible] доказателства, съ които да се доказва, че той е [illegible] въ Набоковата чета. Това негово показание се [illegible] отъ свидѣтеля Василъ Драгулевъ и се установява, [illegible] действителность К. Поповъ е билъ съ четата на Набо[illegible], да ли е билъ началникъ, да ли е давалъ заповѣди, [illegible] свидѣтеля не казва, макаръ да е видѣлъ цѣлата [illegible] видъ, че тия негови показания се прочетоха отъ [illegible] на Бургаския Окрѫженъ сѫдъ подъ № 136, които се [illegible] на 174—177 страница и сѫ били дадени прѣдъ [illegible] Окрѫж. Сѫдъ, по дѣлото на участвующитѣ въ Набо[illegible] чета, засѣдание отъ 16 Декемврия 1888 год., вий ще [illegible] възможность да ги провѣритѣ по точно, а така сѫщо да [illegible] показанията на сѫщия свидѣтель, които е далъ на [illegible]дварителното слѣдствие. Отъ тия двѣ показания се устано[illegible], кои сѫ били взводни командири, кои сѫ били началници [illegible], цѣлия въобще съставъ на четата. Установява се само, [illegible] свидѣтеля е видѣлъ едно младо момче, безъ брада, за което [illegible], че го е виждалъ въ Бургазъ. Слѣдъ това вдатъ пока[illegible] на други двама свидѣтели. Отъ показанията на тия [illegible] свидѣтели, които показания сѫ били дадени въ 1888 год., когато тѣ всичко сѫ помнили, ще видите, че не сѫ уста[illegible] прѣдъ сѫда, че К. Поповъ е зималъ участие въ На[illegible] чета, като нѣкакъвъ си началникъ. Пакъ още за по[illegible]вѣрни служатъ показанията, които свидѣтеля Керемидчиевъ [illegible] тукъ прѣдъ васъ и отъ които се установи, че той — свидѣтеля — видѣлъ едно младо момче, безъ брада и мустаци, което стояло при Набокова, който казалъ, че ще го води [illegible] Бургазъ и че К. Поповъ е билъ безъ орѫжие. Като се уста[illegible], [illegible] сѫдии, прѣдъ васъ отъ даннитѣ събрани по насто[illegible]щето дѣло, както и даннитѣ, които се намиратъ въ дѣлото [illegible] Бургаския Окрѫженъ Сѫдъ, което дѣло е било заведено [illegible] другитѣ съучастници въ Набоковата чета, вий вѣрвамъ [illegible] констатирате напълно, че К. Поповъ не е зималъ участие [illegible] Набоковата чета, като началникъ. При това ходатайствувамъ

имате прѣдъ видъ и писменнитѣ документи, които се намиратъ на листа 113, дѣло № 136 на Бургазския Окрѫженъ Сѫдъ. Тѣ се състоятъ отъ едно прѣдписание на М-рството на Правосѫдието до прокурора на Бургазския Окрѫженъ Сѫдъ, съ което испраща прѣписъ отъ едно съобщение на М-ра на Външнитѣ Дѣла въ Отоманската Империя. Въ това съобщение рѣченото м-рство съобщава, че всичкитѣ избѣгали отъ княжеството България, които сѫ били участници въ Набоковата чета сѫ интернирани въ Бруссенския вилиятъ. Това прѣдписание, г-да сѫдии, напомнюва, че К. Поповъ, който е билъ единъ отъ участвующитѣ въ Набоковата чета, е билъ истърпялъ наказанието си, макаръ отъ чуждо правителство. Установява се въ данния случай, че К. Поповъ е зималъ участие въ четата, не като главатарь. Считамъ за излишно да говоря за чл. 45 и 55 отъ Отоман. Наказ. Законъ, защото за тѣхъ говори г-нъ Д-ръ Помяновъ. Ходатайствувамъ само при разрѣшаванието въпроса за виновностьта или невиновностьта на К. Попова, за участието му въ Набоковата чета, да имате прѣдъ видъ, че Поповъ е роденъ въ 1868 год., Бургазския бунтъ стана прѣзъ мѣсецъ Октомврия 1886 год., а като направите едно исчисление, че Поповъ е сега на 25 год., ще излезе, че въ него врѣме, когато е зималъ участие въ Набоковата чета, той е билъ едва на 18 годишна възрастъ, слѣдователно, ако намѣрите, приспобението на нѣкой членъ отъ Отом. Наказ. Законъ за неговото участие въ Набоковата чета, било чл. 45 или 57, тогава ще трѣбва да се приспособи чл. 40 отъ сѫщия законъ, като имате прѣдъ видъ и рѣшението на Нар. Събрание отъ 1888 год. Съ това свършвамъ, г-да сѫдии, за участието на К. Попова въ Набоковата чета.

Дохождамъ до третото обвинение за влизание въ споразумения и сплѣтни съ неприятелски настроена къмъ насъ държава. За това тѣжко обвинение, г-да сѫдии, отъ страна на г на прокурора. се прѣдставиха двѣ доказателства, които, спорѣдъ мнѣнието на прокурора, уличаватъ К. Попова да е влизалъ съ Руссия въ сплѣтни. Да видимъ до колко тия доказателства могѫтъ да служатъ за основание по които моя клиентъ К. Поповъ да се осѫди, че той е дѣйствително влизалъ въ сплѣтни. Първото доказателство е дневника на Миларова и второто е, че е ималъ свиждане съ Бургазский Русски консулъ Емилияновъ. За дневника на Миларова, г-да сѫдии, се говори доста, както отъ прокурора

тъй и отъ страна на защитата, за това азъ ще кажа само нѣ
колко думи по него. Въ този дневникъ има доказателств. .
това, ако се вземе този дневникъ за доказателство, то цѣ
изобщо, всичкото съдържание да се вземе въ внимание,
ли не, цѣлия да се отхвърли, а не само нѣкои нѣща да с
взимать въ внимание. Не може да се вземе, не може да слу
този дневникъ за доказателство, да се обвини К. Поповъ,
той е влизалъ въ споразумѣния и сплѣтни, защото Милар
е писалъ, че той е ималъ споразумѣние съ нѣкой си гр
съ Кривцовъ и пр. въ Одесса. Толкова по вече, г-да сждии,
дневникъ на Миларова не може да служи, че е написанъ
Миларова не съ одобрѣнието и съ знанието на К Попова,
сително тѣзи нѣща, които сж записани за Попова. Най п
Поповъ исповѣда откровенно цѣлия си животъ въ Одесса, с
Бургазский бунтъ, че той се е събиралъ съ Миларовъ, ч
говорили за заговоръ, но на него не е билъ извѣстенъ г
късъ графъ, познавалъ Кривцова посрѣдствомъ Миларова,
гато му е искалъ пари, но да е ималъ друга работа съ К
цова, или съ друго лице, такова нѣщо не се установява.
бира се, щомъ не се прѣдстава доказателство, че Милар
писалъ дневника, съ съгласието на К. Попова, тогава мо
ентъ К. Поповъ неможе да се осжди. Свиждането на К.
пова съ русский вице-консулъ въ гр. Бургазъ Емилиянова п
1886 год. не може да служи за доказателство, че той е
залъ въ споразумѣния и сплѣтни съ неприятелска чужда
жава, защото отъ неговитѣ обяснения се обясни, че това
чуто приврѣменно Бургазско Правителство, което трая в
24 часа и още на вторий день, като дошли войскитѣ на
конното правителство, той, като младъ човѣкъ, да не прѣ
нѣкое наказание, адресиралъ се до русский консулъ, за
даде възможность да избѣга, и Емилияновъ му далъ съдѣ
да се качи на парахода. Е, г-да сждии, тъй съдѣйстви
русский консулъ въ Бургазъ на К. Попова, за да избѣга
може да се вземе по никакъвъ начинъ, че К. Поповъ е
залъ въ споразумѣние съ Емилиянова, прѣдставитель на
ското правителство, съ цѣль да улесни неприятелска п
спрямо отечеството ни, защото е билъ малъкъ. Ако и да
като секретарь на приврѣменното правителство, то го е в
по приказание, не може да се вземе, че е влизалъ въ сп
и споразумѣния съ Емилиянова, въ качеството му на р

онсулъ, за прѣдаванне на България. Никакви подобни доказателства не се прѣдставлявать тукъ. При обвинението на г-на Иларова така сжщо, по сжщий въпросъ, за влизание въ плѣтни и споразумѣния съ русското правителство говори се ота, г-да сждии; говори се, какво се изисква отъ самия законъ, менно отъ чл. 49 на Отом. Нак. Законъ, за да може да се риложи тоя членъ напълно, та азъ считамъ за излишно да погрямъ всички тия елементи, които достатъчно обясни г-нъ защ. ѣмяновъ. За туй въ заключение отъ това обяснение, г-да сждии, азъ констатирамъ прѣдъ васъ, че за влизание въ споразумѣния и сплѣтни отъ страна на обвинителната власть не се рѣдставиха никакви доказателства. Не се прѣдставиха никакви оказателства, че К. Поповъ е влизалъ въ споразумѣния и сплѣтни, а, разбира се, щомъ не се прѣдставиха такива доказателства, само по себе си слѣдва, че К. Поповъ ни най-малко не може і се обвини, понеже не сжществува такова прѣстжпление. Послѣдното обвинение което лѣжи върху моя довѣрителъ К. Поповъ, е слѣдющето: участието му въ заговоръ за лишавание отъ живота . Ц. Височество, не испълненъ по причини независящи отъ иновния. За това позорно прѣстжпление на К. Поповъ отъ рана на обвинителната власть не се прѣдставиха никакви руги доказателства, освѣнъ самопризнанието на самий К. Попова, който подкрѣпи отъ части дневника на Миларова. Дѣйствително, г-да сждии, както видѣхте отъ прѣдварителното слѣдвие, отъ сждебното дирение станало по дѣлото, Поповъ не рича обстоятелството, че въ гр. Одесса прѣзъ 1889 год. е лзалъ въ споразумѣние съ Миларова, когато сж съставлявали говора, за да лишать отъ живота Н. Ц. Височество. Той изна прѣдъ васъ, че за тази цѣль е пристигналъ въ София ь Одесса и въ София се срѣщналъ съ Миларовъ въ хотель Люксембургъ". Слѣдъ като Миларову е било заповѣдано отъ астита да се отстрани отъ София, и като заминалъ Миларовъ Пловдивъ, то и той тръгналъ подиръ него. Тамъ Миларовъ наелъ квартира. К. Поповъ призна прѣдъ васъ: че е билъ 30-й Май и 8-й Юлий 1889 год., въ деньтъ на дохождането на Княза въ Пловдивъ; че е отишелъ съ Миларова на овдивската гара за да извършать заговора; че слѣдъ това і възгнушисалъ отъ този заговоръ и веднага заминалъ за ринъ, а отъ тамъ за Димотика, гдѣто се условилъ за учитель чителствувалъ цѣла година. Тъй щото, както въ единия, тъй

и въ другия случай, той не е взелъ участие въ това, за което се обвинява. К. Поповъ е учителствувалъ въ Димотика до послѣдно врѣме, когато е билъ прѣдаденъ на българскитѣ власти. Тукъ трѣбва да забѣлѣжите, г-да сѫдии, че К. Поповъ тогава се оженилъ въ Одринъ и отъ тамъ съ семейството си отива да учителствува въ Димотика. Друго доказателство отъ страна на обвинителната власть, че К. Поповъ е пристѫпилъ къмъ испълнението на този заговоръ, не се прѣдстави. Сега на менъ прѣдлѣжи прѣдъ васъ да прѣдставя доказателства, доводи, съ които да усановя, че въ дѣйствителность Поповъ се е отказалъ отъ заговора, устроенъ въ Одесса, и се е прѣдалъ на мирно занятие. Доказателства, г-да сѫдии, наглѣдни не сѫществуватъ. Извѣстно ви е, че въ деньтъ на самото засѣдание, по прѣдложението на поч. сѫдъ, азъ се наехъ да защищавамъ К. Попова, слѣдователно не съмъ ималъ възможность въ срока прѣдвиденъ въ чл. 1007 да се снабдя и прѣдставя всичкитѣ доказателства, които съмъ мислилъ за нужни, да прѣдставя на сѫда, за да установа: че К. Поповъ се е отказалъ отъ заговора; че е заминалъ отъ София за Пловдивъ, слѣдъ Миларова, съ цѣль да се откаже отъ този заговоръ, но да не знае това Миларовъ, защото спорѣдъ думата, която си дали тѣ въ гр. Одесса, всѣки единъ отъ заговорителитѣ, ако би се отказалъ, ще се накаже по американски, както се разясни отъ Миларова, и считамъ за излишно да го повтарямъ. Сѫществуватъ ли при дѣлото, г-да сѫдии, доказателства, които по прѣдположение, или както ги нарича г-нъ прокуроръ *улики, презумпции*, отъ които да се установява, че дѣйствително К. Поповъ и Св. Миларовъ, като отишли на Пловдивската станция, щѣли сѫ да извършатъ убийството, но не е можало [illegible] да стане по независящи отъ тѣхъ причини. Че не е ималъ [illegible] намѣрение К. Поповъ, доказателство е това, че въ [illegible] врѣме на станцията не е станало рѣшително никакво пр[illegible] нито отъ страна на полицията, нито отъ страна на [illegible] власти, не е забѣлѣжено какво годѣ движение, [illegible] при подобни покушения; такова нѣщо нѣма, а [illegible] само по себе се заключава, че Св. Миларовъ и К. [illegible] сѫ желаяли да испълнятъ това свое намѣрение [illegible] отъ живота Н. Ц. Височество, при всичко, че [illegible] самопризнание се установи, че К. Поповъ е прѣс[illegible] гарата до самото пристигание на Княза. безъ да [illegible]

Остава да се каже, за случката на 8-й Юлий 1889 год., за която се прѣписва на К. Попова, че е направилъ постжпка за привеждание въ испълнение на заговора. Като вземете прѣдъ видъ, че отъ страна на Попова не се е направила никаква постжпка за испълнение на този заговоръ, че ако подобна една постжпка е направилъ самъ Св. Миларовъ, то Поповъ не може да отговаря, като неговъ другарь. Прѣдъ васъ, г-да сждии, се установи, както отъ Миларова, така и отъ защитата, че въ деньтъ на 8-й Юлий 1889 год., когато Н. Ц. Височество въ $10^1/_2$ ч. вечерьта е щѣлъ да дойде, на станцията е билъ както Св. Миларовъ, тъй и К. Поповъ, и отъ прѣдварителното дирение се е узнало, че както единия, така и другия търсили случай, да се отърватъ отъ тази обязанность, за да привеждатъ въ испълнение този заговоръ. Обясни Миларовъ, че той е търсилъ всевъзможни срѣдства, за да покаже видъ на Попова, че за това е дошълъ на станцията, за да не остане отговоренъ; а и К. Поповъ е отишълъ само да не стане отговоренъ, за да не се усъмни Миларовъ въ него и да се избави отъ това задължение. А пъкъ за установяване на това обстоятелство, че както единия, така и другия сж търсили случай, да избѣгнатъ испълнението на заговора, да не извършатъ убийството, установяватъ доводитѣ както на Миларова, тъй и на защитата, че Миларовъ отива въ нуждника и тамъ гръмналъ. Гръмва Миларовъ, стои тамъ нѣколко врѣме и не се явява никой да го пита за причинитѣ на гръмванието. Миларовъ излѣзълъ отъ нуждника и, както казаха свидѣтелитѣ, джеба му гори, а Миларовъ не обръща никакво внимание на това. Питатъ го найпослѣ, кои сж причинитѣ на туй гръмвание. Миларовъ мълчи. Явява се Пловдивский кметъ, г-нъ Дюкмеджиевъ, пита, какво е станало, взима револвера и заповѣдва на стражаритѣ да взематъ Миларова въ участъка; стражаритѣ, г-да сждии, сж отказали да го взематъ и г-нъ Дюкмеджиевъ е заповѣдалъ на негова отговорность да го арестуватъ. Тогава чакъ Миларовъ се вижда въ участъка, понеже го завелъ стражара. Врѣмето на туй гръмвание, което е било съ цѣль да обърне вниманието на полицията за да го арестуватъ не е било тогава, когато пристига трена, а по рано. Прѣдъ васъ не се прѣдставиха никакви доказателства, че когато е станало гърмежа, трена е билъ пристигналъ на станцията. Трена го е нѣмало това врѣме. Самопризнанието на Миларова е правдоподобно, че трена не

е пристигналъ тогава. А всѣки човѣкъ когато иска да направи убийство, той ще употрѣби оржжието, когато се покаже жертвата, която е назначена за убийството, когато пристигне самий тронъ.

Но, тъй или инакъ, г-да сждии, като оставямъ на страна това което се говори за Миларова, азъ ще се огранича само за К. Попова. Какво е вършилъ той, може да се установи отъ самопризнанието на Св. Миларовъ. Полицията отвежда Миларова, но К. Поповъ останалъ на станцията, дошълъ Н. Ц. Височество, заминалъ тамъ кждѣто е било назначено, стоялъ на станцията, ходилъ заедно съ публиката и не направилъ никакво дѣйствие, отъ което да може да се заключи, че той е желаялъ да приведе въ испълнение своята дума, дадена на Миларова още въ Одесса, за лишавание отъ животъ Н. Ц. Височество. Щомъ не е направилъ никакво дѣйствие прѣстжпно и отъ страна на обвинителната власть не се дава никакво доказателство, даже не се прѣдстави доказателство, че К. Поповъ е билъ на станцията, но туй обвинение е съградено исключително на неговото самопризнание, слѣдователно, ако трѣбва да се вземе въ внимание самопризнанието на К. Попова, че той е билъ на станцията и слѣдъ заминуването на Н. Ц. Височество, за истината трѣбва да признаемъ, че прѣзъ всичкото това врѣме К. Поповъ не е направилъ никакво прѣстжпление, не е направилъ нищо за испълнението на заговора. А щомъ, г-да сждии, се установява толкова наглѣдно отъ всичкитѣ доводи и свидѣтелскитѣ показания на Константинъ Димитровъ (стражара), Дюкмеджиевъ и Никола Юруковъ (градски агентъ), то само по себе си излиза, че К. Поповъ не е правилъ, какво годѣ покушение, за лишавание отъ животъ Н. Ц Височество. А щомъ това е така, то К. Поповъ не може да се счита за прѣстжпникъ въ този случай. Направеното изгърмявание не може да служи като поводъ, да се мисли, че това е единъ видъ покушение за привеждание заговора въ испълнение. И по този въпросъ, г-да сждии азъ считамъ за излишно да давамъ какво годѣ друго доказателство тъй като по този въпросъ доста наглѣдно се прѣдставиха отъ г-нъ Помянова доводи, съ които чисто и ясно се установи прѣдъ поч. сждъ, че отъ страна на Св. Миларовъ не е имало никакъвъ опитъ за привеждание въ испълнение на този заговоръ, толкозъ по-вече, че полицията не е обърнала никакво внимание на туй гръмвание. Миларовъ билъ затворенъ, но на другий день

пуснатъ и послѣ въ продължение на двѣ години Миларовъ не е извършилъ никакво дѣйствие за привеждание въ изпълнение на този заговоръ. Доводи още има, че К. Поповъ се е отказалъ много по-рано отъ привеждането въ изпълнение на този заговоръ и че слѣдъ тази дата, именно 8 й Юлий. той се е отказалъ съвършенно, служи неговото заминаване. Слѣдъ освобождението на Миларова, който като е казалъ на К. Попова, че полицията е открила всичко, че за насъ нѣма почва, К. Поповъ дѣйствувалъ е прѣдъ Миларова за срѣдства, които Миларовъ му далъ и на 9-й Юлий заминалъ за Одринъ. Слѣдъ това нищо не се чува за Попова, да ли се е връщалъ тамъ пакъ или не. Че не се е връщалъ служатъ за доказателство, самитѣ постановления на г-на сѫдебний изслѣдователь по този въпросъ отъ мѣс.Ноемврий и Юлий 1891 год., съ които той констатира, че слѣдъ заминаванието изъ княжеството отишълъ право въ Одринъ и слѣдъ това е учителствувалъ въ г. Димотика до послѣдно врѣме, до деньтъ на неговото прѣдаване отъ турскитѣ власти. Тия доводи, г-да сѫдии, сѫ достатъчни да ви убѣдятъ, че К. Поповъ подиръ своето заминаване за Одринъ, се е оженилъ. Това е доказателство, съ което се установява, че всичкитѣ тѣзи заговори и вѣтърничави идеи, които сѫ полудили Попова, сѫ изчезнали изъ главата му, и той се е прѣдалъ като всѣки човѣкъ на мирно занятие. Може да ми се възрази отъ страна на г-на прокурора, че това не е истина, защото К. Поповъ отъ Одринъ е адресиралъ до Миларова писмо, както се нарича, отъ Архивова до Трипаничъ — извѣстно ви е, че Трипаничъ се е разбирало Миларовъ, а Архивовъ—К. Поповъ. Но отъ съдържанието на това писмо вий ще видите, че то е направено слѣдъ присѫтствието на Мусевича въ Одринъ; той е станалъ причина за това нѣщо, който, като членъ на този заговоръ, ималъ право да употрѣби наказанието, което се знае какво е, ако се нѣкой откаже. Тази е единственната причина, която е накарала К. Попова да напише писмо въ такава форма, която доказва, че К. Поповъ се е отказалъ отъ заговора. Слѣдователно, щомъ се прѣдставиха тия доказателства, че нѣма причина да се мисли, че нѣкоя непреодолима сила е възпрѣпятствувала на К. Попова отъ да приведе въ изпълнение заговора, то трѣбва да се дойде до заключение, че той се е отказалъ отъ този заговоръ; а веднажъ това доказано, то не може и да се говори за наказание. На основание на тѣзи до-

води, азъ ходатайствувамъ, г-да сѫдии, прѣдъ васъ, да признаете К. Поповъ за невиновенъ по обвинението му въ съзаклятие за лишавание отъ животъ Н. Ц. Височество. Въ чл. 2 отъ закона за прѣстѫпленията противъ особата на държавния глава, по между другото се разбира, че необходимо условие е щото извършванието на прѣдварителнитѣ дѣйствия съ цѣль за лишавание отъ животъ Н. Ц. Височество да бѫдѫтъ спрѣни по независящи отъ виновния причини. Такова нѣщо нѣма тукъ. Въ заключение, г да сѫдии, ще ходатайствувамъ прѣдъ васъ, като вземете прѣдъ видъ, че К. Поповъ е вземалъ участие въ Бургазский бунтъ въ 1886 г., да постановите въ своя вердикъ, че той не билъ главатарь. А за Набоковата чета ходатайствувамъ, да го признаете като лице, което не е участвувало, не е билъ главатарь, не е ималъ рѣшително никакво орѫжие, да вземете прѣдъ видъ неговото малолѣтство, билъ е тогава на 18 — 19 год. възрастъ, да вземете прѣдъ видъ рѣшението на V Обикн. Народ. Събрание, а така сѫщо и присѫдата на Бургазский Окр. Сѫдъ № 136, съ която присѫда сѫ осѫдени самитѣ главатари на Набоковата чета, и да му опрѣдѣлите наказание въ размѣръ, разбира се, какъвто вий намѣрите за съобразенъ, съгласно съ диктовката, която ще ви даде високата ви съвѣсть. Що се отнася до останалитѣ прѣстѫпления за влизание въ споразумѣния и сплѣтни съ Русского правителство, а така сѫщо за извършвание по прѣдварително съставено съзаклятие съ цѣль за лишавание отъ животъ Н. Ц. Височество, азъ ходатайствувамъ прѣдъ васъ, възъ основание на доводитѣ и доказателствата, които се изброиха въ сѫдебното дирение и отъ които се установява: че К. Поповъ първо и първо не е влизалъ въ никакви сплѣтни и споразумѣния съ чужда държава; и второ, че той не е дѣйствувалъ за извършвание заговора, съ цѣль за лишавание отъ животъ Н. Ц. Височество и че не е моглъ да извърши прѣстѫплението по нѣкои непрѣдвидени, независящи отъ него причини, а че се отказалъ по собственното му желание, —да го признае по тѣзи прѣстѫпления за съвършенно не виновенъ. А за останалитѣ клиенти, които сѫ повѣрени на мене, моля да ми се даде думата, когато дойде рѣдъ, прѣдъ видъ на това, че сега трѣбва да говори защитата на г-на Г. Василиева, който тоже е единъ отъ членоветѣ на този заговоръ. Това ще бѫде, г-да сѫдии, мисля по-удобно, защото отъ обвинителний актъ се вижда, че прѣ-

стжпкитѣ на Миларова, К. Попова и Василиева сж съвършенно отдѣлни.

Защитникътъ Капитанъ Ранковъ: Г-да сждии! Обвиняемия Георги Василиевъ, съ защитата на когото съмъ натоваренъ, спорѣдъ обвинителния актъ, се обвинява въ слѣдующитѣ двѣ прѣстжпления. Първо, че той заедно съ Свѣтославъ Миларова и съ Константинъ Попова е влизалъ въ сплѣтни и споразумения съ иностранна държава, неприятелски настроена къмъ нашата държава, съ цѣль да и улесни неприятелскитѣ постжпки и второ, че заедно съ сжщитѣ лица е взелъ участие при съставяние заговоръ съ цѣль да лишатъ отъ животъ Н. Ц. Височество.

Г-да сждии, отъ сждебното слѣдствие и отъ всичкитѣ факти и показания на свидѣтелитѣ, що се казаха тукъ, азъ мисляхъ, че г-нъ Прокурора, въ обвинителната си рѣчь, ще оттегли обвинението си отъ Георги Василиева и ето защо съмъ мислилъ така: първото обвинение, че той е влизалъ въ сплѣтни и споразумѣния съ иностранна държава, не се вижда никадѣ въ дѣлото. Най-напрѣдъ това дѣло се е зародило и е почнало да се осжществява отъ Св. Миларова. Всичко каквото се е искало, като пари, съдѣйствие и пр., за да се привѣде тази замисълъ въ испълнение е извършено отъ Миларова, както той самъ исповѣда и както се вижда отъ дневника му. Участието на подсждимия Василиевъ въ това дѣло състои въ това, че когато сж го повикали другитѣ, той казалъ, че е билъ съгласенъ съ тѣхъ. Г-да сждии, вий сами видѣхте, при сждебното слѣдствие, какъвъ човѣкъ е Гоерги Василиевъ. Миларовъ много добрѣ го описва на едно мѣсто въ дневника си. Азъ мисля, че вий сами нѣма да допустнете, че Василиевъ е човѣкъ, който може да влезе въ споразумѣния съ чужда държава, за да върши такива работи.

Участието на Василиева въ това дѣло почва така: обвиняемия Свѣтославъ Миларовъ, като е скроилъ плана, намислилъ е да търси съучастници, за да го привѣде въ испълнение; срѣща Василиева, когото познава като честенъ и храбъръ момъкъ, завѣжда го у Мусевича, като мисли, че ще ги има на своя страна. Да видимъ, г-да сждии, какво е било положението на Василиева тогава, дали той е могжлъ да се откаже? Василиевъ е човѣкъ, който, заедно съ другитѣ, и той

се счита емигрантъ въ Руссия. Той прѣди съединението е билъ полицейски чиновникъ, подиръ съединениего билъ е офицеринъ въ джандармерията; съединението го завари и прѣкарва войната, а слѣдъ това по едни или други причини, излезе въ оставка и остана да търси такава служба, каквато занимаваше по-напрѣдъ, прѣди съединението. Въ това положение го заварва Сливенския бунтъ, увлѣченъ отъ братята Бѣлови, малко или много за участие въ този бунтъ, като е мислялъ, че съ това ще може да намѣри слѣдуемото за него възнаграждение. Като не сполучи тукъ, той отива въ Руссия, дава заявление и постжпва въ армията. Азъ мисля, че Василиевъ като емигрантинъ въ Руссия, когато го срѣщна Миларовъ и го покани да вземе участие въ това дѣло, той не можеше да откаже. Още отъ първитѣ дни Вавилиевъ се срѣщналъ съ Бѣлова и му расправилъ за тази работа. Бѣловъ. както се вижда отъ показанията на Миларова, и той се е показалъ като съучастникъ. Но когато единъ денъ Миларовъ казалъ, че паритѣ получени-неполучени трѣбва да се извърши това нѣщо, тогава почнали да се отказватъ. Бѣловъ казалъ, че той искалъ да се ползува, безъ полза не може да работи. Ще кажа само това, г-да сждии, че Василиевъ, като се намиралъ подъ влиянието на Бѣлова, не е можалъ въ началото да се откаже, а се показвалъ като тѣхенъ съучастникъ, само и само за да се отърве отъ тѣхъ. За това нѣщо нѣма свидѣтелски показания, но като най-добро доказателство служи дневника на подсждимия Милоровъ, тамъ гдѣто казва, че той почва да се съмнява у Василиева. Когато вече получиха пари, когато правятъ смѣтка, кой колко ще получи, когато Миларовъ мисли, че е врѣме за да тръгнатъ, той оставя Попова, за да наблюдава за Василиева. Василиевъ, че не се е увлѣкалъ вижда се още отъ това, че въ началото на заговора, когато му прѣдлагали да иска отпускъ, той е закжснѣвалъ и взелъ само тогава, когато двама отъ съзаклятницитѣ минали вече за въ България. Василиевъ получава писмо отъ брата си и тогава зима отпускъ за два мѣсеца. Отива въ Одринъ вижда съ брата си и се бавилъ само 4 дена въ Одринъ. Той се виждалъ и съ Попова, но не сж си размѣнили нито двѣ думи. Като се върналъ назадъ, въ Одесса, Мусевичъ казалъ на Попова, че Василиевъ нито иска да знае, нито за заговора, нито за васъ. Когато братъ му писалъ, че може да си върне

той си дава оставката въ Руссия, връща се въ Сливенъ и си намира работа, такъвъ занаятъ, какъвто отговаря за него; отива въ Кжзжлъ-Агачъ и става бакалинъ. Прѣзъ всичкото врѣме, гдѣто е билъ въ България, ний не виждаме да се констатира, че той е ималъ нѣкаква срѣща съ другитѣ съзаклятници или пъкъ да е получавалъ нѣкакви писма. Едничкото писмо, което е получилъ, то е писмото на Миларова и Попова отъ 1889 год. отъ Пловдивъ, съ което искали да имъ върне нѣкакви пари и на което писмо той не отговорилъ. Отъ всичко, което казахъ до тукъ, вий виждате, че Василиевъ не може да се обвини въ това, че той е влизалъ въ сплѣтни и споразумѣния съ иностранни държави. Азъ не искамъ да зная дали тѣзи лица, съ които се е сношавалъ Миларовъ сж биле официални или не. Ако, г-да сждии, въ това съзаклятие има виновници, Василиевъ не е виновенъ, защото той нито е писалъ нѣкому, нито пъкъ е ималъ нѣкога срѣща съ нѣкого. По второто обвинение, въ извършвание приготвителни дѣйствия, съ цѣль да се лиши отъ животъ Негово Царско Височество, неможе и да се говори но-нататъкъ, защото за да може да се подведе подъ този членъ на закона и да се накаже, трѣбва да бжде установено, че това дѣйствие не е испълнено по причини, които не зависятъ отъ него. Извѣстно ви е, г-да сждии, че той не е пристжпилъ къмъ тѣзи приготовителни дѣйствия, но отъ самото начало гледалъ какъ да се отърве. Фактъ е, че Василиевъ още въ Одесса е прѣстаналъ да мисли за това.

Отъ всичко което казахъ до тукъ, азъ мисля, г-да сждии, че спорѣдъ силитѣ си доста добрѣ обяснихъ въпроса и надѣямъ се, че Василиевъ ще бжде съвършено оправданъ.

Защ. Расолковъ: Г-да сждии! Гражданскитѣ сждилища сж установили една практика, на основание на нѣкакъвъ законъ, спорѣдъ която, когато единъ обвиняемъ поиска отъ сжда защитникъ, сждътъ му назначава ex oficio. Благодарение на този практика, азъ имамъ честьта да се прѣдставя прѣдъ васъ, като защитникъ на обвиняемия Стою Джуджевъ.

Г-да сждии, както ви е извѣстно, Стою Джуджевъ, спорѣдъ обвинителния актъ, се обвинява въ това, че съставилъ съзаклятие съ цѣль да лиши отъ животъ Негово Царско Височество и м-стра Прѣдсѣдателя г-на Стамболова. Това е об-

винението на Джуджева, спорѣдъ обвинителния актъ, а спорѣдъ обвинителната рѣчь на прокурора, обвинява се още и като съучастникъ въ съзаклятието.

Г-да сѫдии, прѣди всичко тукъ прѣдъ васъ още не е установено да е имало съзаклятие и именно такова, каквото наказание прѣдвиждатъ членоветѣ: 55, 56 и 58 отъ Отом. Наказ. Законъ. За съзаклятията въобще ще има нѣкои отъ защитата да говори по сетнѣ, а азъ ще се ограмича да говоря за защитата на Джуджева. Както ви е извѣстно, г-да сѫдии, неговото обвинение почива върху свидѣтелскитѣ показания на Здравкова и Митакова. Свидѣтеля Здравковъ, прѣзъ мѣсецъ Юлий 1890 година отишелъ при Джуджева, запозналъ се съ него и Джуджевъ му открилъ, че има съзаклятие и го поканилъ да вземе и той участие въ това съзаклятие. Здравковъ говорилъ за това на Стоименова и послѣ и двамата отишли и съобщили това на г-на министра Стамболова. Това сѫ думитѣ на Здравкова, безъ да бѫдѫтъ подкрѣпени съ нѣкакви доказателства. Казвамъ, че не сѫ подкрѣпени съ доказателства за това, защото свидѣтелитѣ, на които той посочва, че сѫ знаяли за подобно нѣщо, тѣ показватъ прѣдъ сѫдътъ противното. Разговора между Джуджева и Здравкова не се отнасялъ за съзаклятие, а тѣ сѫ говорили по изборитѣ. Г-нъ прокурора, при обвинителната си рѣчь, като посочва на този свидѣтель, който говори противъ Джуджева, той прибави, че неговитѣ показания се допълватъ съ показанията на Попъ-Стайкова, нѣщо, което не е било, защото, както въ прѣдварителното слѣдствие, така сѫщо и тукъ, при сѫдебното дирение, обвиняемия Попъ Стайковъ не е показалъ нищо противъ Джуджева, а може би г-нъ прокурора да е казалъ погрѣшно това, по отношение на Стою Джуджева. Здравковъ каза, че Стою Джуджевъ му съобщилъ за комплотъ прѣзъ мѣсецъ Юлий 1890 година, а прѣзъ мѣсецъ Февруарий съобщилъ му, че комплота се отлага по причина на голѣмитѣ снѣгове. Прибавя още, свидѣтеля Здравковъ, че Джуджевъ, който трѣбвало да отиде въ София, за испълнението на комплота, обѣщалъ се да мине прѣзъ Пазарджикъ и да вземе и Здравкова, но той заминалъ тайно, безъ да се обади на Здраккова, за това у послѣдния толкова по-вече се усилило съмнѣнието. Вий чухте, г-да сѫдии, отъ обвиняемия Джуджевъ, че той не заминалъ тайно отъ Пазарджикъ, а заминалъ съ нѣкои Пловдивски прѣдставители и дошълъ въ София

съ едно прошение, което щѣлъ да даде на г-на министра Стамболова. И, за да се докаже това обстоятелство, обвиняемия е поискалъ да се повикатъ тѣзи хора и да исповѣдатъ прѣдъ васъ, че Джуджевъ е дошелъ въ София за друга работа, а не за комплотъ. Това е доказателството, което е казалъ Здравковъ противъ Джуджева. Другия свидѣтель Никола Митаковъ и той горѣ-долу расправя подобно нѣщо. Той казва, че прѣзъ мѣсецъ Декемврий 90 година, намѣрилъ нѣкакъвъ непознатъ човѣкъ въ градината и като се запозналъ съ него, казалъ му, че имало комплотъ противъ живота на Княза и г-нъ м-ра Стамболова, а непознатия човѣкъ билъ Джуджевъ. Поканилъ го да вземе и той участие въ този комплотъ, а Митаковъ като не се съгласилъ, Джуджевъ му прѣдложилъ поне да скрие нѣколко пушки на варницата си въ Драгоманъ. Като отказалъ Митаковъ и това, работата била свършена; послѣ никога не сѫ се срѣщали.

Г-да сѫдии, защитата обикновенно се поставя въ разрѣзъ съ обвинителната власть или съ обвинението; азъ, напротивъ, ще направя противното. Именно, азъ ще се въсползувамъ отъ мнѣнието на г-на прокурора и по това ще искамъ освобождението на обвиняемия Джуежевъ. Вий, г-да сѫдии, помните много добрѣ, когато г-нъ прокурорь казваше, че ако Миларовъ не бѣше това лице, което стои прѣдъ васъ, а бѣше нѣкое друго лице, то тогава можеше да се повѣрва, че той не се занимава съ политика. Азъ ще ви кажа, г-да сѫдии, че подсѫдимия Джуджевъ никога не се е занимавалъ съ политика, никога не е бивалъ подъ сѫдъ и всѣкога се е занимавалъ съ своята работа. Колкото се отнася за свидѣтелскитѣ показания, азъ питамъ: може ли да си въобрази човѣкъ, може ли да допусне съвѣстьта на човѣка това, че дошълъ единъ човѣкъ непознатъ при Джуджева и той веднага му открилъ, че имало комплотъ и му прѣдложилъ да вземе участие? Такова нѣщо не може да бѫде. Здравковъ дохожда при Джуджевъ и той му прѣдлага да вземе участие въ комплота; дохожда Митаковъ при него и съ Митакова сѫщо се случва, т. е., прѣдлага му и нему да вземе участие. Азъ мисля, че свидѣтелскитѣ показания на тѣзи двама не сѫ такива, които могѫтъ да се приематъ за вѣрни. Тъй сѫщо г-нъ прокурорь каза, че не може да не вѣрваме, че Миларовъ е съобщилъ на свидѣтеля Пенкова за заговора, защото тѣ сѫ биле въ интимни отношения съ него. Ако това е тъй, то ний не можемъ да вѣрваме на свидѣтел-

скитѣ показания на Здравкова и Митакова, че Джуджевъ имъ е съобщилъ за съзаклятието, когато тѣ сж били съвършенно непознати лица на Джуджева, толкосъ по-вече, като се знае, че такава тайна има голѣма отговорность.

Г-да сждии, ако обърнете сериозно внимание върху показанията на Здравкова и Стоименова, вий ще видите една голѣма разлика и противорѣчие, защото Здравковъ каза, че Джуджевъ му съобщилъ за комплота прѣзъ мѣсецъ Юлий, а на Стоименова казалъ, че ималъ нѣщо важно да му съобщи, въ сждебното дирение, обаче, казва, че това му било съобщено на 14-й Августъ. Здравковъ се посъвѣтвалъ съ Стоименова и съобщилъ това нѣщо на г-на Стамболова. Но тово е само на думи, безъ да е подкрѣпено съ нѣшо. До колкото помня г-нъ Стамболовъ е испитанъ като свидѣтель и нѣма никждѣ да е казано отъ него такова нѣщо. Така щото не може да се вѣрва на показанията на тѣзи свидѣтели. Показанията на Митакова сж въ сжщата форма. Той казва, че Джуджевъ му открилъ комплота и той съобщилъ на властьта. Забѣлѣжете, г-да сждии, че Митаковъ е далъ показания прѣдъ сждебнитѣ власти, че това непознато лице, което му съобщило за комплота, се казвало Караконевъ. Въ протокола стои, че послѣ се е научилъ, какво той се нарича Джуджевъ. Азъ попитахъ свидѣделя отъ кого се е научилъ, но той не иска да каже това. Митаковъ още каза, че познавалъ Джуджева отъ давна, тогава при първото запитвание той трѣбваше да каже, че го е чулъ отъ Джуджева, а не отъ Караконева.

Обвиняемия Попъ Ставковъ, г-да сждии, както въ прѣдварителното дирение, така и тукъ, не е казалъ, че е чулъ отъ Джуджева да му говори за комплотъ; той казва, че Джуджевъ му е говорилъ за избори и че какъвъ разговоръ е ималъ съ Здравкова, той не може да знае, защото не е било въ неговото присжтствие. Така щото, г-нъ прокурора гдѣто каза, че показанията на Попъ Стайкова допълватъ показанията на другитѣ свидѣтели, не е вѣрно. Вий помните, г-да сждии, когато свидѣтеля Здравковъ каза, че Джуджевъ на 14 Февруарий 91 година му казалъ, че се отлага испълнението на комплота, по причина на голѣмия снѣгъ. А когато се зададе въпросъ на Здравкова, какъ ще се испълни този комплотъ, съ какви оржжия, той отговори съ револвери и съ ками. Ако вѣрваме на показанията на свидѣтеля, че убийството трѣбвало да се

извърши съ револвери и съ ками, то ний не можемъ да допустнемъ, че снѣга е попрѣчилъ на този заговоръ. По-нататъкъ се говори, че тѣ щѣли да извършатъ това нѣщо при Драгоманския проходъ, когато минавалъ Негово Царско Височество съ желѣзницата, щѣли да спратъ желѣзницата и да извършатъ убийството и слѣдъ това щѣли да зематъ трена и да минатъ въ Сърбия, гдѣто биле приготвили прибѣжище. Г-да сѫдии, азъ мисля, че това е цѣла безмислица, защото ако биха убили Негово Царско Височество, защо да бѣгатъ въ Сърбия? Ний чухме отъ рѣчьта на г-на Д-ръ Помянова, какво нѣщо е съзаклятие и какъ то се наказва, какъ се наказватъ съзаклятницитѣ, ако не сполучатъ да испълнятъ заговора, какъ тѣзи прѣстѫпници може да се нарѣкатъ герои, въ случай че сполучатъ и пр.

Г-нъ прокурора въ рѣчьта си противъ Джуджева, освѣнъ другитѣ нѣща, каза и това, че Джуджевъ повикалъ нѣкой свидѣтель, който не казалъ нищо въ негова полза. Споменува се още, че Бобековъ се виждалъ съ Джуджева въ Бѣлово и му далъ нѣкакъвъ куфаръ. Такова нѣщо не е прѣдписано на Джуджева. Самъ Бобековъ казва, че той не е далъ никакви вещи на Джуджева, така щото това обвинение е неоснователно. Здравковъ като прѣдисловие на показанията си каза, че нѣкой си Богданъ Величковъ го попиталъ за Джуджева какъвъ човѣкъ е и той го прѣпорѫчалъ, но и това не е истина, защото Величковъ не е показвалъ таково нѣщо.
Г-да сѫдии, азъ ще ви моля, когато ще рѣшавате за виновностьта или невиновностьта на подсѫдимия Джуджевъ, да имате прѣдъ видъ лицата, които даватъ показания за него. Азъ мисля, че не може да се припише вина на този обвиняемъ по покушението, което стана съ убийството на Бѣлчева и не може да се вземе като съзаклѣтникъ, защото самия стражаръ, който съпровождалъ министритѣ, доде прѣдъ васъ и каза, че г-нъ Стамболовъ, заедно съ покойния Бѣлчевъ, ходили заедно — отъ дѣсна страна билъ г-нъ Стамболовъ, а отъ лѣва — Бѣлчевъ; убийцата е стрѣлилъ отъ лѣвата страна, така щото азъ не могѫ да кажа, че това, което е станало, е било назначено за г-на Стамболова. Като вземете прѣдъ видъ всичко това, г-да сѫдии, мисля че ще признаете Джуджева за невиненъ.

Колкото се касае за 55 членъ, по който г-нъ прокурора иска наказанието, азъ мисля, че въ този случай, този членъ по никакъвъ начинъ не може да се приспособи за обвиняемия Стою

Джуджевъ. Азъ нѣма да говоря по-вече, само ще ви моля, да признаете Джуджева за невиненъ, като се иматъ прѣдъ видъ и показанията на свидѣтелитѣ.

Защ. Кукурешковъ: Г-да сѫдии, азъ ще се огранича на нѣколко факта и ще ви моля да покажете къмъ мене снисхождение, ако по неволя испусна нѣкоя фраза. Клиентътъ ми Иванъ Бобековъ се обвинява въ това, че взелъ участие въ заговора за промѣнението на сѫществующия рѣдъ и още, че е участвувалъ въ покушението върху живота на г-на Министра Стамболова, а тъй сѫщо и въ убийството на покойния Бѣлчевъ. Кои сѫ уликитѣ, г-да сѫдии, които сѫ дали поводъ на обвинителната власть да повдигне противъ Бобекова такова тѣжко обвинение? Тѣзи улики не сѫ друго нищо, освѣнъ свидѣтелскитѣ показания на Здравкова и Стоименова. Единъ отъ тѣхъ непосрѣдственно съобщава, а другия посрѣдственно. Азъ ще се ползувамъ да направя единъ кратъкъ анализъ на свидѣтелскитѣ показания, както и тѣхното морално качество и ще направя заключение, да ли сѫ достатъчни тѣзи улики, за да може да се приеме обвинението на почитаемата обвинителна власть и спорѣдъ него да се произнесете. Ето какво казва Здравковъ: „Нѣколко дена слѣдъ разговора, който ималъ съ Джуджева, срѣщналъ го Бобековъ у Шишковия ханъ и му открилъ заговора, като го поканилъ да вземе и той участие, и прибавилъ, че като получи депеша отъ София, ще отиде съ Джуджева да го вематъ и заедно ще додѫтъ въ София.“ Какъ начева този свидѣтель свойтѣ показания, които се отнасятъ до подсѫдимия Бобековъ? Той казва, че на връщание отъ София, Бобековъ го повикалъ и му казалъ, че у Каравелова имало събрание и било рѣшено да се убиятъ—Негово Царско Височество и г-нъ Стамболовъ. Слѣдъ това каза, че стана разговоръ по изборитѣ и било рѣшено, щото партията на Каравелова да вземе участие въ изборитѣ и ако не сполучатъ въ тѣзи избори, то тогава да прибѣгнатъ къмъ проектиранитѣ убийства. Прибавилъ му още Бобековъ, че ако Каравеловъ сполучи на изборитѣ, то той щѣлъ да се расправи въ събранието съ револверъ въ рѫка.

Г-да сѫдии, вий виждате какви сѫ грамадни противоречията на слидѣтеля Здравкова, между показанията му дадени на прѣдварителното слѣдствие и тѣзи дадени на сѫдебното прение. Вий знаете, г-да сѫдии, отъ показанията на самитѣ съ

дѣтели, каква роль играе Здравковъ като свидѣтель. Може ли логиката да допустне, че този свидѣтель, който тъй ревностно бди надъ безопасностьта на българското правителство, надъ неговитѣ сановници, че този свидѣтель, който тъй ревностно донася за всичко, което узнава отъ неприятелитѣ на това правителство, ще пропустне случая да узнае мѣстото, гдѣто е станалъ този заговоръ, събранието, което го е рѣшило, инициатора, който го е прѣдложилъ и възбудилъ! Азъ мисля, г-да сѫдии, че логически таково нѣщо не е възможно. Ето защо, г-да сѫдии, че само тази нелогичность е достатъчна да унищожи всичкитѣ показания на този свидѣтель. Има и друго нѣщо, г-да сѫдии, което най-елементарната логика не може да допустне. То е показанието на свидѣтеля Здравкова относително цилиндрическитѣ нѣща, които Бобековъ, при раздѣлата си съ Здравкова въ Пазарджикъ, взелъ съ себе си прѣдпазливо, като се отказалъ да ги даде на файтонджията. Свидѣтеля обясни, че тѣзи работи би трѣбвало да бѫдѫтъ бомби. Вий можете ли да допустнете, г-да сѫдии, че Здравковъ, като довѣрено лице вече на Бобекова, който го вербува да вземе участие въ заговора, открива му такава тайна, а Здравковъ се прѣструва, че ще вземе участие, за да може да слѣди заговорщицитѣ, че въ това лице ще отсѫтствува любопитството да попита приятеля си, като какво нѣщо сѫ тѣзи тѣжки подозрителни прѣдмѣти? Подобно нѣщо нѣма. И когато му се поиска обяснение, защо не го е попиталъ, той отговори съ нѣколко несмисленни и несвързани фрази. Това обстоятелство, г-да сѫди, не води къмъ никое друго заключение, освѣнъ, че показанията на този свидѣтель сѫ криви, неистини, ненормални и невъзможни, освѣнъ за лице, задачата на което е било да не пропустне нищо отъ това, което ще донесе противъ Бобековъ. Единъ свидѣтель когато показва неправоподобно нѣщо, това е достатъчно да парализира вѣрванието на сѫдиитѣ за безпристрастието на този свидѣтель.

Другия свидѣтель и другаръ на Здравкова е Никола Стоиненовъ.

При захващанието на своитѣ показания, той каза, че на 13 Августъ му е съобщено отъ Здравкова за заговора, въ който го е посвѣтилъ Бобековъ и го поканилъ да вземе участие, а на 18 Августъ, заедно съ Здравкова, билъ въ София и се прѣдставилъ на М-стра Прѣдсѣдателя да му съобщи за това. А на прѣдварителното слѣдствие казалъ, че на 28 Юлий му е било

съобщено вкратцѣ отъ Здравкова за този заговоръ, и на 19 Августъ подробно му било расправено, като указва мѣстото, градината и пр. Запитанъ, кои дати сж по-вѣрни, не опрѣдѣли, а иска да каже, че послѣднитѣ му показания, прѣдъ сжда, сж по-вѣри. Естественно е, че такава подробность, каквата сж датитѣ, помни се толкова по-ясно, толкова по-отчетливо, колкото сж се случили по-скоро обстоятелствата, за които се говори, а колкото по-вече врѣме минава отъ тѣзи обстоятелства, толкова по-вече се забравятъ. Тъй сжщо Стоименовъ гдѣто казва, че послѣднитѣ му дати сж по-вѣрни, и то не е истина. Той казва една несъобразность и неестественность, която не може да се вѣрва. И понеже показанията на този свидѣтель сж получени непосрѣдствено отъ друго лице, не може да иматъ такава важность, каквато би се отдало на посрѣдственнитѣ показания. Това сж, г-да сждии, единственнитѣ улики противъ моя клиентъ Бобековъ, за които той се тегли на сждъ, за прѣстжпления, прѣдвидени въ 55-й членъ Отоманския Наказателенъ Законъ. Азъ мисля, г-да сждии, че съ тѣзи улики, които лежатъ върху Бобекова, не е възможно единъ сждъ да произнесе присжда и да го признае за виновенъ по този параграфъ. Има още и друго едно обстоятелство, г-да сждии, констатирано тукъ, което вижда се да е направило тѣжко впечатлѣние върху вашитѣ чувства и да е расклатило вашата вѣра въ невинностьта на подсждимия Бобековъ. То е неговата политическа исповѣдь, която направи прѣдъ васъ, твърдѣ осторожно. Той искава убѣжденията и възгледоветѣ си, които сж съвършенно противни на сжществующия у насъ държавенъ строй. Но, г-да сждии, това не е нищо друго, освѣнъ едно частно негово убѣждение, за което той не може да се сжди, защото за убѣждения хората не могжтъ да бждатъ сждени и не се прѣслѣдватъ. Тѣзи убѣждения и взглядове върху държавния строй на отечественнитѣ ни работи, не сж само негови, тѣ сж взгядове и убѣждения на една цѣла партия, която се нарича цанковистка. Хората, които съставляватъ тази партия, при всичко, че сж се борили не по-малко отъ другитѣ си съотечественници за обединението на България, но не одобриха станалото съединение. Може би, че сж го намѣрили несвоеврѣменно, може че начина на неговото възпроизвеждание, не намѣриха за добъръ. Тѣзи хора иматъ убѣждение, че това съединение е прѣбързано и дохождатъ до заключение, че всичкитѣ нещастия, отъ 6-й Септемврий на самъ, сж слѣ-

ствие на това съединение. Но това е, казвамъ, г да сждии, едно убѣждение не само лично на Бобекова, а на цѣлата партия, която той поддържа и за това неговото убѣждение ни най-малко неможе да прибави или да улесни признаванието му за виновенъ въ това дѣяние, за което се сжди сега.

По край всичко това, г-да сждии, въ свърска съ политическото му убѣждение, азъ считамъ за нужно да прибавя, че Бобековъ произхожда отъ едно семейство изъ Панагюрище, което е играло доста видна роль и ще има първенствующе мѣсто въ събитията на новѣйшата ни история. Ако Бенковски бѣше ржцѣтѣ и краката на въстанието въ 1876 година, то смѣло може да се каже, че братята на Иванъ Бобековъ бѣха душата на това въстание. Самъ Бобековъ, тогава 16—17 годишенъ момъкъ, е участвувалъ съ другитѣ въстанници, въ нѣколко малки сражения, които сж биле направени съ турскитѣ войски. Тъй щото, ако Бобековъ, още въ най-крѣхката си възрасть, е участвувалъ въ такова едно достопамятно събитие, въ нашата отечественна история, ако е излагалъ живота си за освобождението на отечеството си, то, колкото и несъгласни да се виждатъ неговитѣ сегашни убѣждения съ сжществующия режимъ, — господствующитѣ убѣждения въ страната, — не може по никакъвъ начинъ да се допустне, че Бобековъ е въ състояние да мисли зло за своето отечество или да е прѣдприелъ замисълъ за поробванието на отечеството си.

Вслѣдствие на всичко исказано до тукъ, г-да сждии, азъ ви моля въ името на правдата, да вникните най-старателно, обстоятелственно и осторожно въ уликитѣ, за които Бобековъ се признава въ такова тѣжко обвинение и отъ какъ признаете, че тѣ съвсѣмъ не сж сжществении, да произнесете оправдателна присжда за него.

Защитникътъ Калинковъ: Г-да сждии!

На 15-й Мартъ, миналата година вечерьта, Българския народъ изгуби единъ отъ виднитѣ си членове, единъ отъ най-виднитѣ мжжье—България едно отъ най-способнитѣ чеда, а гражданитѣ изгубиха единъ добъръ приятель. Сжщия день, отъ злодѣйска ржка бѣ убитъ Министръ Бѣлчевъ. Впечатлѣнието бѣ грозно, всички се възмущаваха, безъ разлика на партии. Той загина жертва и бѣше за оплакване отъ всички. Смутиха се и гражданитѣ и властитѣ. Всички желаяха да се намѣри убиеца и

полицията употрѣби двойни мѣрки. Обърна се внимание на всички подозрителни лица, да ли сѫ имали косвенни или далечни съотношения съ него. Като се взеха тѣзи мѣрки, нѣкои лица се арестуваха и послѣ пустнаха на свобода, а има други, които стоятъ на скамейката на подсѫдимитѣ.

Втората мѣрка, която не е за одобрѣние е била, че се издаде обявление, че който намѣри убиеца ще му се даде възнаграждение отъ 20,000 лева. Тази мѣрка колкото полѣзна или неполѣзна, тя може да навлече цѣла умисълъ или облага на нѣкои легкомисленни граждани и по какъвто и да е начинъ да скроятъ нѣщо, за да получатъ пари. Случая ми напомнюва едно обстоятелство, което станало въ Руссия, гдѣто по сѫщия начинъ се уби нѣкой си Стрѣлниковъ и правителството даде извѣстно възнаграждение, който улови убиеца. Вслѣдствие на това, въ четиритѣ крайща на Руссия се намѣриха четири партии. Естественно е, че отъ това се възмути правителството, защото има хора, които сѫ въ състояние да подложѫтъ на наказание братъ или сестра, само да получятъ нѣкое възнаграждение. Тази мѣрка колкото е полѣзна, толкова е и безполѣзна. Отъ гдѣ да знаемъ, че не сѫ се полѫгали нѣкои за да получѫтъ възнаграждение, да сѫ скрили нѣкои дири, които сѫ потрѣбни на властьта.

Съ първата мѣрка, която се прие отъ правителственнитѣ власти и се затвориха подозрителни лица, се почва настоящия процессъ.

Понеже се мислѣше, че има много невинни хора, стана голѣмъ страхъ изъ града, всѣки се страхуваше да се неподозрѣ или нѣкой да го прѣдаде, за туй ставаше това. Но намѣри се едно лице джандаринъ, който казалъ, че убийцитѣ били четирима, че били въ града, но полицията се указа слаба да ги хване.

Слабость показалъ свидѣтеля джандаринъ, защото, както каза и г-нъ Прокурора, отишълъ да ги гони, ударилъ едного, но се уплашилъ и се върпалъ, когато той трѣбвало да варди министритѣ, да глѣда кой минува по край тѣхъ и да спрѣ всѣкакво покушение.

Тази мѣрка, която се взе отъ властитѣ е да се намѣрятъ виновнитѣ. Но не трѣбваше само да се обръща внимание да се арестуватъ подозрителнитѣ лица, а да се проводѣха специялисти хора, които да ги издирватъ, а особенно край погранич-

нитѣ пунктове, а не да се взиматъ само подозрителни лица, на които е невъзможно да избѣгатъ.

Ако би слѣдственната коммиссия направѣше едно всестранно изслѣдвание по разни посоки, мисля, че нѣмаше да сѣдятъ днесъ тѣзи хора на скамейкитѣ на подсждимитѣ.

Веднѫжъ казахъ, че много лица задържени изведнѫжъ,— до негдѣ може би основателно,—прѣдставяше се дѣлото до нѣгдѣ тъмно и никой незнаеше защо се арестуватъ тѣзи хора, защо не се изслѣдватъ, така щото, до гдѣто не излѣзе обвинителния актъ, всѣки бѣше като въ мѫгла и не знаеше какво се търси отъ тѣхъ. Тази мѫгла породи споръ между гражданитѣ и нѣкои роднини на подсѫдимитѣ искаха да се свърши скоро този процессъ и да се успокои общественното мнѣние въ България. Но тъмната мѫгла си остана и обвинителния актъ бѣше мракъ, само тукъ тамъ блѣщяха свѣткавици, въ които г-нъ прокурора търсеше ту за едного, ту за другиго да каже: че е главенъ виновникъ. Тѣзи свѣткавици се отпустнаха отъ прокурора и публиката ще види кои сѫ убийцитѣ и кои съучастници по това дѣло. Обаче отъ обвинителната рѣчь не излѣзе нищо на яве, не можахме да се освѣтлимъ и останахме пакъ въ тъмнина, понеже не ни се указа — кои сѫ убийцитѣ и кои помагачитѣ.

Прокурорския надзоръ тържественно заяви, че убиеца го нѣма, че е избѣгалъ.

Може да не е виновенъ Прокурорския надзоръ въ това, но пакъ и не може да се стоваря вината на подсѫдимитѣ. Ако прокурорския надзоръ не е можалъ въ една година да си набави доказателства и ясно да ги прѣдстави на сѫдътъ, то не сѫ виновни подсѫдимитѣ за това. На обвинителната власть подлѣжи да прѣдстави на сѫда—кой е игралъ роль въ убийството и послѣ да се оправдаваме. Прокурорския надзоръ иска да ни тури въ положение да оборвами това, което се казва въ обвинителния актъ. Тази тактика не е хубава. Надзора иска да установи една улика „apriori“ при метафизически съображения“. Но азъ не зная какъ може тъй да се хвърля обвинение за 18 души и да се иска наказанието имъ. Казахъ, че цѣлия този процессъ въ обвинителния актъ и рѣчь не прѣдставляватъ ясно понятие и не се убѣдихъ, че е доказано отъ прокурорския надзоръ, кой каква роль е игралъ въ този процессъ. Това се вижда, че прокурорския надзоръ къмъ отношение на 15-тѣ души, — понеже първата категория е отдѣлна, — се казва, че

тѣ се обвиняватъ: (чете): „Обвиняватъ се въ това, че сѫ съставили съзаклятие съ цѣль да се прѣдизвика промѣнение на сѫществующия държавенъ строй, което съзаклятие е получило едно начало на извършвание чрѣзъ покушението върху живота на г-на М-ра Прѣдсѣдателя Ст. Стамболова и убийството, вмѣсто него, на М-ра на Финанситѣ г. Бѣлчева, — злодѣяния наказуеми по чл. чл. 55 и 170 отъ Отоман. Наказ. Законъ“. Така както е извлѣчено това заключение на цѣлия обвинителенъ актъ, както е формулирано това обвинение, съзирамъ двѣ понятия. Едното, че има държавно политическо прѣстѫпление и друго — частно, за покушението на г-на М-ра Стамболова и убийството на Бѣлчова. Кое счита г-нъ Прокурора за доказано? Той клони къмъ първото, т. е. къмъ господарственното. Иска да докаже, че има комплотъ, който е ималъ за цѣль да промѣни държавния строй, като съ насилие се измѣнятъ сѫществующитѣ законни власти.

Обикновенно г-да, какво да е прѣстѫпление прѣдставлява въ себе си 3 фазиса. Първо: да се зароди мисълъ за прѣстѫплението, трѣбва да има мотиви или за отмѫщение или за облага, по политически съображения или какво да е; като има такива мотиви, може на лицето да му е минѫло на умъ да извърши нѣщо и ако е сиромахъ н. пр. съ това да се обогати. Първия мотивъ е да направи прѣстѫплението, да достигне това, което му липсува. Това като мине въ ума му, има значи желание. Но трѣбва да се удостовѣри желанието му, защото не може само съ желание, а трѣбва да го уформира въ проектъ, че ще отиде на мѣстото, ще вземе такова рѣшение и такова ще се извърши. Тѣзи нѣща сѫ четири. Тоги е тъй да се рѣче психологическия фазисъ на едно прѣстѫпление и за тѣзи нѣща не се наказва. Ето първия фазисъ: взе рѣшение човѣка и отива та появява това рѣшение на външния миръ, иска да се реализира, търси съучастници, купува орѫжие и прочее. Втория моментъ е гдѣто въ външния міръ се появява рѣшението. За този фазисъ не се наказва пакъ. До гдѣто търся съучастници и купувамъ орѫжие, никой не знае, не може да ми запрѣти никой, не се наказвамъ, а послѣ когато туря рѫка на дѣянието, това се наказва. Третия фазисъ се наказва, когато е съ политическо или господарственно прѣстѫпление. Мисля, че се обяснихъ добрѣ, че двата фазиса не се наказватъ. Първия не се наказва, до гдѣто не дойде до рѣшение. Може да се рѣшѫ да направя

прѣвратъ, да въоружавамъ жителитѣ, никой не може да ме накаже, до гдѣто не знаятъ рѣшението ми. Но ако го съобщя, че търся съучастници, този фазисъ се наказва. Ето тукъ ний ще се спрѣмъ върху този фазисъ. Нѣма нужда да казвамъ какво е господарственно прѣстжпление, но ще направя ссилка на чл. 55 и 58 на Отоман. Наказателенъ Законъ. Тукъ е нарушенъ чл. 55-й отъ Отоман. Наказ. Законъ. (Чете): „Чл. 55. Наказва се съ смъртъ този, който лично или посрѣдственно подбужда подданницитѣ на държавата и жителитѣ на страната, да възставатъ съ оржжие противъ правителството, било, че въстанието се е извършило напълно, било пакъ, че е имало едно начало на извършвание“.

За да се разбере този членъ, трѣбва да знаемъ какво казва 58-й чл. отъ сжщия законъ. Въ този членъ се прѣдвиждатъ нѣколко прстжпления. Послѣднята алинея казва: (Чете)

„Ако ли е станало едно прѣдложение за да се образува едно споразумѣние за извършванието на едно отъ споменжтитѣ въ горнитѣ два члена злодѣяния и не се е приело, лицето, което е направило това прѣдложение, наказва се съ затворъ отъ една до три години“. Туй е едно прѣдложение, което е съобщено на нѣкого и ако се приема или не, безразлично се наказва. Втората алинея пъкъ казва: „Но ако въ такова едно тайно споразумѣние не се отвърдятъ (констатиратъ) дѣлата и мѣркитѣ прѣдприети за да се приготвятъ срѣдства за извършвание на смущенията, а само се говорило и рѣшило за това извършвание, лицата, които сж участвували въ това споразумѣние, поставятъ се врѣменно въ крѣпость“. Се наказва, но по слабо. Третото, когато е взето рѣшение окончателно, такова рѣшение за което говори моя колега, което трѣбва да съдържа въ себѣ си 4 елемента. Да бжде рѣшението дѣйствително, пълно и строго опрѣдѣлено да се извърши прѣстжплението. Второ: рѣшението да бжде установено, да нѣма споръ между всички съучастници, защото комплотъ самъ човѣкъ не може да извърши. Третьото—трѣбва да бжде друго нѣщо, а четвъртото—да бжде цѣльта на този комплотъ, да се извърши прѣстжпление прѣдвидено въ чл. чл. 55 и 56-й отъ Отоман. Наказат. Законъ, т. е. когато нѣкои подбужда подданницитѣ на държавата и жителитѣ на страната да възставатъ съ оржжие противъ правителството и пр. и въ чл. 56 гдѣто се казва

други, ще отидятъ въ М-рския Съвѣтъ всѣки съ револверъ и ще убиятъ Министритѣ. Това нѣма никакво значение, защото Стайковъ не е далъ никаква цѣнность на казаното отъ Тома, то и вий трѣбва да дадете на това сжщата цѣнность. Въ резюме отъ това показание излиза едно фанфаронство. една хвалба. Нѣкой се хвали, че много върши, а въ сжщность срѣдствата значението му, не сж такива, за да се има основание, че той е способенъ да извърши такова нѣщо. Мисля и вий така ще оцѣните. Второто е на знаменития свидѣтель и обвиняемъ Лепавцова. Прокурорския надзоръ вади, че той е точенъ на обвинението и на свидѣтелствуванието. Той е обвиняемъ и какво казва? Той има цѣль и той макаръ че не е свидѣтель, но въ всѣки случай се интересува повече отъ всѣки свидѣтель. Той има интересъ, ако има нѣщо да стоваря върху другитѣ. Всичко, което говори като подсждимъ, говори го като въ крайна висша степень заинтересуванъ, още по-вече, че е говорилъ много нѣща противъ много хора. Има хора, които не сж привлѣчени подъ слѣдствие, което е било само за това, защото той не се е произнесълъ категорически. Ще каже прокурорския надзоръ отъ кждѣ виждате Вий това. Това е право на всѣкого да махне отъ гърба си обвиненията; това е естествено. Интересувало го казалъ самъ той и Каравеловъ го подтвърдява, че казалъ на Моллова съ расписка, която, обвита въ единъ камъкъ, хвърлилъ на Моллова, казвалъ му, че билъ битъ и че показанията, които далъ не сж чистосърдечни. Запитахъ го чрѣзъ г-на Прѣдсѣдателя да отговори на това, каза, че не искалъ да отговори. Много добръ отговоръ. Но той е турилъ толкова хора на скамейкитѣ на подсждимитѣ. Нѣмало нищо да го спира. Азъ не вѣрвамъ, че Каравеловъ и Молловъ ще казватъ небивалици да кажжтъ, че Лепавцовъ е билъ битъ. Лепавцовъ сжщо каза, че той има другъ интересъ. Той тукъ, въ сждебното дирение, каза, че той ходилъ при г-нъ Стамболова и той му обѣщалъ, че ще освободи брата му. Това вѣрвамъ е писано въ протокола. Сега какъ е ходилъ, какъвъ достжпъ е ималъ у г-нъ Стамболова, не е моя работа, но е фактъ, че той е получилъ обѣщание, че ще бжде освободенъ братътъ на Лепавцова.

Г-нъ Стамболовъ може да е казалъ „ако е невинъ, ще го пустнемъ“, а Лепавцовъ може би да мисли друго и за това тьй говори.

Слѣдъ това пристѫпвамъ къмъ неговитѣ показания, като ще Ви моля, прѣди да влѣзете въ съвѣщателната зала, да имате прѣдъ видъ, че е подсѫдимъ, че е заинтересуванъ и че очаква облаги. Неговитѣ показания сѫ най-обширни, но ще извлѣчѫ нѣкои части отъ тѣхъ, които се кассаятъ до моя клиентъ.

Първо, той каза, че чулъ отъ Илия Георговъ, какво Ризовъ е съставилъ комплотъ и испратилъ хора да убиятъ г-на Стамболова. Това е първото домогване на Лепавцова да формулира единъ комплотъ. Съставенъ комплотъ, слѣдователно не е тукъ господарственно прѣстѫпление. Може ли отъ това да се установи, че имало заговоръ? Тъй като убийството на Министра не е господарствено прѣстѫпление, но частно; а при това скроено, сѫдътъ може да оцѣни такивато показания. Въ първия писсажъ се казва: „Ризовъ е съставилъ комплотъ и испратилъ хора до Тюфекчиева, да убиятъ г-на Стамболова. По-нататъкъ казва, че Тюфекчиевъ се скаралъ съ Спаса за едно писмо. Мене ми се вижда неправдоподобно тава нѣщо.

Ведьнѫжъ безъ да се говори за Тома, Илия Георговъ дохожда да помирява Лепавцова съ Тюфекчиева, само да не се откриватъ тѣхнитѣ работи.

Послѣдната форма: „тѣхнитѣ работи не могѫ да разберѫ". Но до тукъ, както е казалъ Тома, ми се види не естественно. Послѣ по нататъкъ е казалъ още, че Лепавцовъ може да се е научилъ за тѣзи работи отъ Тома, т. е., че Тюфекчиевъ билъ главатаръ и че трѣбва да се убие г-нъ Стамболовъ.

Първия пассажъ е: Ризовъ испратилъ хора, той е инициатора. Втория — главатаря е Тюфекчиевъ. Тукъ има два комплота, за които може би пò нататъкъ Тома съжелява, че съобщилъ на Лепавцова за тѣзи работи, „но нѣма нищо, трѣбва да се мълчи".

По напрѣдъ Лепавцовъ казва, че той самъ му е казалъ за да не обажда тѣхнитѣ работи, а тукъ вече съжелява. Това е невѣроятно. Самъ Тома дохожда да му съобщава такива работи, а тукъ съжелява. Но най-послѣ се рѣшилъ и го молилъ само да мълчи и отъ този моментъ, понеже Тома Георгиевъ му казалъ, че той (Лепавцовъ) трѣбва да крие тази работа, то станалъ съучастникъ и той.

Забѣлѣжихъ, че два комплота има, но въ какво е съучастникъ Лепавцовъ, не се знае. Лепавцовъ знаялъ, че убийството на М-ра Стамболова coute que coute трѣбва да се

извърши на Цариградското шоссе, при Нар. Събрание, работата била готова и Тома заминалъ на къдѣ Панаха, а Илия Георговъ на къдѣ Цариградското шоссе.

Тукъ се испита И. Георговъ и каза, че не е било подобно нѣщо. Вѣрвайте на Георгова, вѣрвайте и на Лепавцова, но ми се види, че Тома, ако е знаялъ тази работа, то нѣма защо да отива при Лепавцова да му съобщава цѣлата работа и да му съобщава всичкитѣ участници и гдѣ ще се извърши убийството, защото, както по напрѣдъ е казано да не разгласява Лепавцовъ. най-напрѣдъ трѣбвало да му расправи. Виждате, че се явява единъ формуларанъ комплотъ, който ще стане на опрѣдѣлено мѣсто. Слѣдъ нѣколко деня явяватъ се Тома и Илия Георговъ. — Въ цѣлитѣ показания върви Тома съ Георгова. За това попитанъ Георговъ, отказа.

Има показания: че Тюфекчиевъ и Тома пращали Лепавцова да види у Бръснарницата на Команова кой има и молили го да слѣди сутринъ за г-на Стамболова когато дойде въ Палата; че Тома му искалъ пари на заемъ; че искалъ да му стане поржчитель Лепавцовъ, когато искалъ да вземе пари отъ Митакова и му се оплаквалъ, че тѣзи пари ги зима за нѣкаква патриотическа цѣль. Послѣ се спомѣнува за нѣкои хора, които трѣбвало да се поддържатъ, спомѣнува се за Козарова и други нѣкои, но, че Лепавцовъ не знаялъ положението на Тома. Но не е ли знаялъ, че Тома не може да извърши такова нѣщо?

Тома е човѣкъ, г-да, който може да е казалъ такова нѣщо, само и само да вземе отъ Лепавцова пари или отъ друго мѣсто, а той да му стане поржчитель. Когато му казалъ че паритѣ сж за патриотически работи, Лепавцовъ го попиталъ: какво е това? Той дошълъ до убѣждение, че не е сериозна работа и че тѣ сж праздни работи. Какви сж тѣзи патриотически работи му казалъ: ти само пари взимашъ, а въобще работа не вършишъ.

Това е твърдѣ естественно, защото, както казахъ, състоянието на Тома е било такова, че трѣбвало да взима на вѣра тютюнъ отъ Лепавцова.

Вий видѣхте отъ всичкитѣ показания на Лепавцова, че нийдѣ не става дума, че Тома е искалъ пари, че е съставилъ планъ или испълнявалъ нѣкой планъ. Но кждѣ се говори, че

ще убие Г-на Стамболова, че го слѣдилъ и че сж пратени хора да го убиятъ? Опрѣдѣленъ планъ има ли тукъ? Не. Вземете както щѣте тѣзи показания, пакъ нѣма да видите, че Тома е участвувалъ въ нѣкой господарственъ к·мплотъ или да се е натоварилъ да участвува, да въоржжава жителитѣ да възстанжтъ противъ страната и да снемжтъ правителството или Държавния Глава. Лепавцовъ не се е сѣтилъ може би да каже, че искатъ да убиятъ Г-на Стамболова и пр. Ако кажеше такава дума, можеше да се вземе, че имало начало за подготвяние комплотъ, при всичко, че не може да послужи за фактъ това, на сжда Въ разюме, ако сждътъ не се съгласи съ мене, а се съгласи, че сж достовѣрни показанията на Лепавцова било за разни заети пари и револвери, оставени въ кутията на чекмеджето у неговия дюкянъ, то и това се несъгласява нито съ датата, нито съ нищо, защото Тюфекчиевъ по рано си отишълъ, а послѣ е извършено прѣстжплението, и много по рано расказва г-нъ Лепавцовъ за това. Освѣнъ това не съвпадатъ и даннитѣ съ датитѣ, които казватъ другитѣ свидѣтели, прѣзъ които се намиралъ Тюфекчиевъ въ града. Ако даже да вземете тѣзи показания както сж, нѣма да намѣрите доказателства, че Т. Георгиевъ е участвувалъ въ комплота.

Иде по рѣдъ сега свидѣтеля Николà Митаковъ.

Моя прѣдшественникъ каза нѣколко думи, но понеже съмъ заинтересованъ отъ моралното му качество, би трѣбвало да кажа нѣколко думи по вече.

Прѣди всичко г-нъ Прокурора каза, че за да се вематъ показанията на единъ свидѣтель, трѣбва да бждатъ дадени безъ натискъ и за да лъже свидѣтеля, трѣбва да има интересъ или да се съмняваме въ неговата моралность.

Г-нъ Митаковъ е лице, на което не трѣбва да се вѣрва.

Този свидѣтель показа специално за Тома Георгиевъ и ще говоря само за Тома.

По отношение на Тома Георгиевъ каза, че прѣзъ м-цъ Декемврий 1890 г. срѣщналъ го Тома и му казалъ, какво имало скрити емигранти, които щѣли да убиятъ Княза и г-на Стамболова. Тукъ може да съзрете, че има намекъ на нѣкой комплотъ, но гдѣ, какъ сж се срѣщнали, гдѣ сж емигрантитѣ, не се указва. Послѣ се каза за пари.

Азъ казахъ каква е била нуждата на Тома Георгиевъ да иска пари. Ако да бѣше за патриотическо дѣло, нѣмаше да

иска паржчитель. Той е или партизанинъ. или трѣбва съ проценти да дава. Ако Митаковъ му обѣщалъ само на основание на това, което му казалъ, трѣбваше да му даде. Той му искалъ поржчитель, значи това е било сдѣлка търговска. Но като не му далъ 1000 лева, Тома стигналъ до 100 лева, но и тѣхъ не му далъ.

Освѣнъ това имамъ право да глѣдамъ съ подозрѣние на Митакова и да необръщамъ внимание на показанията му, защото, както каза и моятъ колега, стои въ особенно отношение въ този процессъ. Той не е казалъ право, че е злоупотрѣбилъ съ едно писмо, за което се говори.

Макаръ, че се казаха нѣколко думи отъ колега ми по този свидѣтель, но той показа много пространно за Тома и азъ ще поговоря по туй.

Той отказва едно обстоятелство тукъ прѣдъ сждътъ, че билъ клѣветникъ. Съжелявамъ, че говоря такива нѣща за свидѣтеля, но това е фактъ обнаруженъ. Свидѣтеля трѣбва да казва, което е видѣлъ, защото знае каква отговорность лѣжи на подсждимитѣ и каква на свидѣтелитѣ. Но не се стѣсняватъ много хората по нѣкои отношения.

Свидѣтеля Здравковъ н. пр., може да има нѣкоя облага. Сждътъ може да приеме неговитѣ показания за чистосърдечни, но не ги вѣрвамъ азъ. Щомъ не казва прѣдъ сждътъ истината, не ми се вѣрва на него.

Прѣди всичко расправи, че въ Декемврий м-цъ 1890 г. срѣщналъ Стоименова, когото запозналъ съ Тома Георгиевъ. Послѣдния аслж търсялъ случай да се запознае и като се запознали, съ извѣстни знакове Тома му расправилъ. Послѣ врѣме Тома му расправилъ и му се оплаквалъ, че не могло да се свърши работа, че имало единъ планъ, но до сега не станало нищо, че трѣбвало да се извърши съ интелегентни хора, които да извършатъ работата съзнателно. Какво разбира свидѣтеля подъ думата интелегентни? Той каза разни писари, секретари и пр. — До колкото видѣхъ макаръ, че доста осязателно говори, съмнявамъ се да е отъ него. Като видѣ своето неволко положение прѣдъ сжда, обясни, че Тома му казалъ, че убийството ще се извърши въ Драгоманъ, а на другия денъ, като посѣтилъ Тома, послѣдния му казалъ, че плана се измѣнилъ и се рѣшило да се убие г-нъ Стамболова. Не зная до колко е вѣроятно, днесъ н. пр. въ единъ комплотъ присжтствували 30 души, взели

планъ, а утрѣ се разваля. Това не е като едно срѣщание въ кафенето, тукъ се говори и се крои господарственно прѣстжпление. Това трѣбвало да се мисли съ мѣсеци. Какъ ще рѣши подобно нѣщо главатаря самъ и Тома веднага да съобщи на Здравкова.

Слѣдъ това приказва пакъ, че тъй ще стане, ще испратягъ писма до замѣстницитѣ, че ще бждатъ убити, ако приематъ властьта и сетнѣ щѣли да принудятъ Княза да напусне България. Въ случай че не стане убийството, ще се тури атентатъ, гдѣто може да бжде и г-нъ Стамболовъ, и че му казалъ, че Цанковъ ще ги снабди съ оржжие и прочее. Г-да сждии! Вий виждате първитѣ му показания за първия му планъ, които сж изоставени, така и вторитѣ и третитѣ пакъ се повръща на първитѣ. Това се Тома Георгиевъ е свършилъ съ главатаря въ три часа. Здравковъ се въодушеви, като казваше, че тѣ имали артилерия, кавалерия и пр. и единъ голѣмецъ само нѣмали. Той се въодушеви до толкозъ, щото не можеше да му се вѣрва. Той можеше да скрои още много нѣща, ако го оставяха да говори. Цѣлото показание ми се видѣ толкозъ невѣроятно и несъстоятелно, щото не могж да разберж нищо отъ това, т. е. едно цѣло старае се да го прѣдстави цѣло, но отъ фантазия нѣколко парчета свързва за да излѣзе едно показателство противъ Тома Георгиевъ. Че този свидѣтель не е говорилъ искренно е ясно, защото ако се прѣдположи даже, че имало комплотъ, той него день се е запозналъ и толкова добрѣ да разбира вече, то е невѣроятно. Той съ такава енергия искаше да прѣдстави, щото се държеше куражлия да произведе впечатлѣние. Този свидѣтель говори такива работи, отъ които единъ подсждимъ не може лесно да се отърве. Той каза: артилерия, кавалерия и прочее. Ако останеше и имена щѣше да каже. Попитахме го, но той не каза. Друго. Не може да се даде достовѣрность на показанията, защото сж отъ лице, което било поставено въ положение да издирва. Той каза, че когато се видѣлъ съ Тома Георгиевъ, прѣдставилъ се на г-на Стамболова, казалъ, че ще слѣди Тома, само да му гарантиратъ, казали му ще гарантиратъ и той захваналъ да слѣдва. На такъвъ свидѣтель не може да се глѣда като на чистосърдеченъ свидѣтель.

Французитѣ не даватъ никакво значение на показанията

отъ такива хора. Тѣ сж особенъ видъ чиновници. Този човѣк може да е очаквалъ материална или морална облага. А м да е заинтересуванъ и по партия. Его облагата, която м да е очаквалъ той.

Мисля, че както и да е прѣдставено, както и да го вземете, нѣма да дойдете до заключение, че се установява, че во Тома Георгиевъ е билъ материаленъ помощникъ въ ед комплотъ.

Говори се тукъ повече за разни комплоти и убийства, участие на разни лица, а опрѣдѣлено нищо нѣма. Едното другото се отмѣнява. Вземете даже, че този свидѣтель не е интересуванъ, че нищо общо нѣма съ това дѣло, че нѣма лаги, — всичко вземете, — то пакъ неможе да се състави нятие, че има строгъ планъ съ рѣшение: какво да се пра за да се извърши прѣстжплението прѣдвидено въ членъ 55 от Отоман. Наказ. Законъ.

Може да се натяква за револверитѣ и за покупката тѣхъ. За тѣзи обстоятелстса се распита свидѣтеля Пѣвъ за паритѣ, които сж взети ужъ за тази цѣль е расп г-нъ Комановъ.

Той е далъ пари на Лепавцова и свършено.

Пѣевъ каза, че едно момче е взело единъ револверъ него за незная колко и не знае кждѣ отишло това револвера. Въпроса за револвера, веменъ отъ Лепавцова, прѣдставя невѣроятенъ, защото не отговаря на слѣдующитѣ стоятелства. Лепавцовъ расправя, че прѣди да се взематъ ре веритѣ Тома Георгиевъ дошълъ заедно съ Илия Георговъ и отъ тѣ Лепавцовъ се научилъ, че имало въоржжени хора, между к и нѣкой си Георги въ Бирхалето и че Тома му се оплак че, като минували г-да министритѣ Стамболовъ и Грековъ, не могло да се направи.

За тѣзи обстоятелства се расправя по отр но и разбира отъ показанията на Лепавцова. Ако лицата, които въ бирхалето сж били въоржжени, защо е трѣбвало ре веръ на Тома.

За това, азъ мисля, че показанията на Спасъ Лепав неотговарятъ, че тѣзи револвери сж ония, съ които е из шено убийството.

Азъ почти исчерпахъ доказателствата, които сѫ за Томя Георгиевъ. Остава свидѣтеля Стоименовъ, който приповтори показанията на Здравкова и ако вземете за достовѣрни показанията на Здравкова ще повѣрвате тогава и на показанията на Стоименова; но вземете прѣдъ видъ, че тѣзи показания се даватъ отъ лице — клѣветникъ.

Прѣдсѣд.: Ще Ви забѣлѣжа, че свидѣтелитѣ дадоха клѣтва и думата клѣветница не се допуска.

Защит. Калинковъ: Защото той самъ призна, за туй и говоря това.

Свършвамъ съ тѣзи показания и ако Вий обърнете внимание на всички доказателства по дѣлото и когато се произнесете по въпроса има ли комплотъ по настоящето дѣло или не, и ако нѣма, какво има. Но прѣди да рѣшите този въпросъ, да видите подсѫдимитѣ лица имали ли сѫ твърдо рѣшение или не, да дѣйствуватъ. Мисля, Вий ще отговорите отрицателно. Засѣдание никакво не е имало. Свидѣтеля указва, че у Карагюлева имало мѣстъ за убийството на Паница, другия каза, че се готвѣло да стане убийството на Княза при Драгоманъ и пр., но нищо положително нѣма. Освѣнъ това планъ имало ли е, взето ли е рѣшение? Не. Хайде да положимъ или приемемъ, че има планъ, но имало ли е планъ да се извърши прѣстѫплението по членъ 55-й и 56-й отъ Отоман. Наказ. Законъ, защото иначе не може да бѫде комплотъ, т. е., да се подбудятъ жителитѣ на страната да възстанатъ противъ държавата съ орѫжие въ рѫцѣ.

Г-нъ Прокурора каза, че французския текстъ е билъ еднакъвъ. Не е така. Г-нъ прокурора туря произволно една дума вмѣсто друга, но тогава моля да туря и азъ. Но азъ мисля, че такива произволни думи не би трѣбвало да се турятъ.

Французския законъ, г-да, е другъ. Въ французския текстъ има други статии и ако не уйдисва една статия, трѣбва ли да се тури непрѣменно друга? Французския законодатель е прѣдвидѣлъ нѣколко законоположения.

Членъ 55-й запазва държавата отъ възстание и този членъ е специялно противъ такива бунтове и може да е противъ насъ българитѣ да не се въорѫжаваме. Сетнѣ като видѣли, че трѣбва да се попълни закона, турнали думитѣ: „противъ Особата,“ По напрѣдъ сѫ мислили, че нѣма кой да възстане съ орѫжие въ рѫцѣ да убие Султана. Членъ 55-й разбира да

има комплотъ и у него да има такава цѣль: да се въоржжатъ жителитѣ на страната противъ правителството.

Ако отговорите, че има рѣшение, то трѣбва да отговорите и на второто: ако има комплотъ и планъ, кой отъ тѣхъ е въоржжилъ населението противъ правителството. Никой. Членъ 56-й казва: „който е произвелъ междуособна война.“ Кой е произвелъ подобна война? — Никой. Г-нъ Прокурора казва, че нѣмало планъ, тогава нѣма комплотъ. Щомъ нѣма планъ, нѣма комплотъ. Нѣма комплотъ, нѣма атентатъ. Комплотъ е приготовление за атентатъ. По 58-ия членъ, комплота изисква непрѣменно едно отъ двѣтѣ или да има мѣждуособна война или въоржжаване на жителитѣ.

Има друго. Има убитъ Министръ, но не се доказа отъ г-на прокурора, че е участвувалъ моя довѣритель въ това. Ако е загиналъ единъ Министръ, за да се вземать главитѣ на 18 души, Вий за да се произнесете, трѣбва да ги има двѣтѣ условия. Може да има друго прѣстжпление. Ако съзрѣте, че моя довѣритель или другитѣ сж участвували въ нѣкое покушение противъ Стамболова, могжтъ да бждатъ отговорни, но не тъй като за господарственно прѣстжпление.

Не съмъ съгласенъ съ прокурорския надзоръ върху категорията на всички подсждими. За първата категория нѣма да говоря, но за втората, защото всички се обвиняватъ въ едно и сжщо. Направи се раздѣление. За еднитѣ се каза, че се обвиняватъ интелектуално, другитѣ материялно, а за сетнитѣ се каза en blok. Може би прокурорския надзоръ да бѣ испусналъ нѣкои обстоятелства, за които си заварди правото да възрази но впечатлѣнието отъ рѣчьта бѣ печално.

Искатъ се 18 глави г-да, и тъй да се каже en blok азъ не разбирамъ. Не трѣбваше ли да каже, че има съучастие...

Казахъ горнитѣ съображения за да убѣдя сждътъ, че прокурорския надзоръ трѣбваше да каже за участието на клиента ми въ дѣлото, туй ми бѣ нуждно, за да дойдж до заключението за наказанието.

Прокурорския надзоръ като го наведе по 55-й членъ излиза че е материаленъ съучастникъ. У насъ има 45 та статия, която казва, че съучастницитѣ се наказватъ както сжщитѣ дѣйци. Тълкуванието на този членъ е такова, че францужския законъ не признава никакви материални, интелектуални съучастници. Има единъ материаленъ дѣецъ, който е испълнилъ прѣст...

лението, — който убилъ жертвата, или подпалилъ кжщата, — и интелектуаленъ, който далъ плана.

Прокурорския надзоръ въ възражение може да каже, че не е основателно. Но статия 45 отговаря на статия 50-та, а 60-та е по французски.

По мое мнѣние, прокурорския надзоръ не трѣбваше и нѣмаше право да казва за моя клиентъ, че е материаленъ дѣецъ и да го наказва както всичкитѣ. Стъпенъ трѣбва да има. Не е той убилъ, нито е извършилъ прѣстжпление. Това не е доказано. Значи, той не е материаленъ дѣецъ. Материаленъ е, който убие, който забие ножа въ гърдитѣ на нѣкого, или тури бомби и прочее.

Интелектуаленъ дѣецъ е, който даде плана, и французския законъ го наказва съ най-голѣмото наказание, съ убийство, а другитѣ се взиматъ като съучастници.

Значи, Вий ако въ краенъ случай вземете моя довѣритель за помощникъ, то ще попадне да се накаже спорѣдъ членъ 45-й, който казва така: „Съучастни дѣйци се наказватъ като сжщи дѣйци на вината въ случаи за които въ законътъ нѣма особни распорѣждания“. Тукъ закона е малко тъменъ. Прѣдставете си, че е участсвувалъ единъ главенъ дѣецъ, единъ помощникъ и единъ материаленъ дѣецъ. Този, който убива, наказва се съ смъртъ, а този който купилъ револвери, съ смъртъ ли? Не. Той се наказва една степенъ по долѣ. Не може да бжде сжщо и по други съображения. На пр. за малолѣтнитѣ нѣма смъртъ. Иванъ е убилъ, а Никала е участвувалъ или държалъ жертвата; но Иванъ е малолѣтенъ и за това се наказва една степенъ по долѣ. Може ли помощника да се накаже съ сжщото наказание? Не. Прѣдставете си, че единъ синъ убива баща си, а пакъ другъ единъ участвувалъ съ него въ убийството, нима ще го признаете за виновенъ и ще го накажете съ сжщото наказание както убиеца? Не. Съ една дума искамъ да кажа, че спорѣдъ степеньта на участието се и наказва. Членъ 45-й тъй се тълкува, че сждътъ налага въ такъвъ размѣръ наказание, както е прѣдвидено въ закона, гдѣто има минимумъ и максимумъ. Ето какъ трѣбва да се тълкува този членъ.

Како исхождамъ отъ това начало и както казахъ материалния виновникъ е Тюфекчиевъ, който избѣга, моя довѣритель е съучастникъ и се наказва една степенъ по-долѣ. Този

е смисълътъ не членъ 45-й. Изобщо може да се прѣдполага, че моя довѣритель е прѣдлагалъ да вземать участие нѣколко лица, като: Здравковъ, Митаковъ, Попъ Стайковъ и пр. Това прѣдложение не е одобрѣно понеже отказалъ Здравковъ, то може да се подведе по членъ 58-й за съставяние комплотъ — за прѣдлагание идея, на основание на която да се състави единъ комплотъ. Ако това признаете че е тъй, може да се накаже съ послѣдното наказание.

Вънъ отъ това, че може да се накаже като съучастникъ и само за едно лошо намѣрение, което распространявалъ и искалъ да вербува хора, не може да се накаже съ грозно наказание.

Мисля, че исчерпахъ материала, който го имахъ по отношение къмъ моя клиентъ и остава въ заключение да кажа нѣколко думи.

Това го правя защото ми даде поводъ прокурорския надзоръ. За да не се състави криво понятие трѣбва да кажа, че сѫдътъ като специаленъ не трѣбва да вземе прѣдъ видъ положението на подсѫдимия. Ако е вагабонтинъ, е способенъ да го извърши. Ако едно лице е подозрѣно като Цанковистъ или Каравелистъ може да го извърши. Тукъ не се глѣда въ каква обстоновка се намира лицето, но да ли има доказателства, така щото и да е разбойникъ вий нѣма да го накажете по нѣмание доказателства.

Прокурорския надзоръ насочи къмъ крива патека, че сѫдиитѣ трѣбвало да бѫдѫтъ националисти. Правосѫдието, г-да, е вѣчно и неприкосновенно. За убийство сѫдятъ и въ Франция и въ Руссия и пр.. Сѫдиитѣ сѫ ограничени само съ доказателствата, които се прѣдставятъ по дѣлото и тѣхната съвѣсть.

Вънъ отъ това да не ходите и ако да знаете отъ вънъ, това се не допуска, това което е въ сѫдебното засѣдание, туй е, а не отъ вънъ.

Г-нъ Прокурора трѣбва да Ви прѣдстави всички доказателства, а не Вий сами да си ги доставите.

Азъ Ви моля, като военни сѫдии, като жури, да обърнете особенно внимание на фактитѣ, защото фактитѣ сѫ важни за журитѣ. Не търсете съображения външни.

Вий, г-да сѫдии, които сте вардили нашата независимостъ, ...тъ въ рѫка, които сте поразили неприятеля, обърнете

внимание само на България и не дѣйте обръща внимание на вънъ. Обърнете внимание само на доказателствата и послѣ отсечете съ мечъ. На Васъ глѣдатъ 18 души и по-вече семейства. Нека Вашата присжда да докаже, че и ний имаме строги закони, че и ний се водимъ отъ закони, щото Вашия вердиктъ да докаже, че Вий раздавате истинска правда и истинско правосждие.

Защитникътъ Марковъ. Господа сждии! Тази вечеръ, моитѣ колеги много расчепкаха въпроса и азъ ще мина повърхностно за моитѣ клиенти, защото г-нъ прокурора каза, че обвинението е шатkаво.

Единъ младъ адвокатъ, като се явилъ за прьвъ пжть въ сждътъ, взелъ всичкитѣ книги отъ библиотеката за да дава акжлъ на сждиитѣ; казалъ му прѣдсѣдателя: които книги донесе, у насъ ги има и ний ще веземемъ номерата имъ. Ако и да имамъ тѣзи книги на массата, да не мислите, че ще говоря на дълго и широко.

Обикновенно е, че всѣки адвокатъ трѣбва да каже попапрѣдъ нѣщо отъ себѣ си.

Г-да сждии! Моя колегъ г нъ Калинковъ сключи съ апелъ къмъ поч. сждъ, който трѣбва да Ви произведе неговото значение. Полевой сждъ имaлъ съмъ случай да ме срѣща отъ массата на прокурора и не мислите, че азъ ще държа другъ языкъ. Ще искамъ, като синъ на това отечество, ако има убийци на Хр. Бѣлчевъ изъ моитѣ клиенти, да се признаятъ за виновни. Помня като днесъ какъвъ день бѣше той, той бѣше 15-й Мартъ, когато като молния се разнесе изъ четиритѣ краища на страната, че на едно публично мѣсто, мѣсто за расходка, лѣжи трупътъ на единъ гражданинъ — Министръ. И неговата вдовица плаче, както сж плакали и други. Сждътъ, г-да, е всѣкога безпристрастенъ. Цѣли 15 дена се мжчимъ и Вий само слушате, а ний ще чакаме отъ това слушание като излѣзете съ вердикта да чуемъ—могли ли сме както ний, тъй и прокурора да съзидемъ необорими доказателства за виновностьта или невиновностьта на тѣзи хора.

Нѣма съмнѣние, че нашето отечестео е много истѣзавано — прѣврати върху прѣврати. Едвамъ що се бѣхме освободили, въ 1881 година стана прѣвратъ за суспендирване на конституцията, борба: българи съ българи ще да се избиятъ. Въз-

върна се конституцията, захванаха да пращатъ въ Враца свѣтци. Какво дойде послѣ. Дойде народното движение въ Пловдивъ, което каза че България е една и съединихме се. Значи втора тревога. Слѣдъ това стане братоубийствена война, отъ която Вий се завърнахте съ слава и лаври. Дойде 9-й Августъ, мина, послѣ въ Бургазъ дойдоха русски клипери, а въ Силистра и Русчукъ стрѣляха по улицитѣ. Явиха се разбойници, учредиха се военни полеви сѫдилища. Въ 1891 година уби се единъ Министръ въ София, а послѣ другъ въ Ц-градъ. Трѣбва да се приложи закона, трѣбва да се приложи националното правосѫдие, както го прилагатъ Французитѣ и Нѣмцитѣ.

България е такава, каквато е била до сега. Тя трѣбва да почива и ако дойдѫтъ при васъ хора, които ѝ развалятъ спокойствието, вий ще ги осѫдите.

Какво виждате отъ внесения обвинителенъ актъ на г-на Прокурора? Виждате много прѣстѫпления, които по-между си не сѫ свързани. Виждате, че и г-нъ Прокурора е правъ и тукъ казва, че когато починалъ Паница по единъ вердиктъ, нѣкакви хора замислили да отмъстятъ за него и започнали съ цѣлъ рѣдъ интриги.

Слѣдъ това дохожда единъ комплотъ, че тѣ, съгласно чл. 55-й отъ Отоман. Наказ. Законъ, си позволили да подстрѣкаватъ прямо или косвенно жителитѣ на държавата съ цѣль да се направи прѣвратъ и получилъ начало на испълнението съ покушението противъ живота на М-ра Стамболова и съ убийството на М-ра Бѣлчева. Тукъ до тая статия стои друга, която е отъ общъ интересъ, а тя е статия 170-та отъ Отом. Наказ. Законъ, която казва: „Когато законно се докаже, че нѣкой прѣдумишленно е убилъ човѣкъ, осѫжда се по законътъ на смъртъ“.

Сега, г-нъ Прокурора въ своята обвинителна рѣчь замълча 170-та статия. Когато говори за прилаганието на закона, не указа на нея и като испрати васъ съ свършванието на рѣчьта си, каза: ако го признавате за виновенъ, да го осѫдите да се накаже по 55 ст. отъ Отом. Наказ. Законъ. Попъ Стайкова г-нъ Прокурора въ рѣчьта си не квалифицира, че е въоржжавалъ жителитѣ прямо или на възстание или че е билъ участникъ въ убийствотото, а оставя го съ неопрѣдѣлено обвинение: „ако е съзаклятникъ“, но каза, не е повече отъ укриватель. Въ обвинителния актъ има само нѣколко рѣда за Попъ Стайкова и тѣ гласятъ слѣдующето: „Татаръ-Пазарджикския жител

Здравковъ расказва, че дошълъ Димитръ Попъ Стайковъ, който като му раскрилъ за сѫществуването на заговоръ, казалъ му, че отъ София дприли енергични хора и Здравковъ билъ прѣпорѫченъ за такъвъ именно и пратеникъ дошълъ до Джуджева, оставилъ го да си расправя плановетѣ и исчезналъ". Попитанъ П. Стайковъ признава ли се за виновенъ каза, че не се признава и расказа слѣдующето: „Въ 1888 год. единъ денъ Тома Георгиевъ ме намѣри въ Пазарджикъ и ми раскри за сѫществуванието на единъ заговоръ, който ималъ за цѣль покушението живота на всичкитѣ министри. Това е било плана на Цариградското убийство. Види се отъ тамъ е заимствувана тази идея. Тома казва не е истина. Попитанъ Стайкова поддържа ли показанията си, отговора бѣше, че поддържа. Има исповѣдь отъ Попъ Стайкова за единъ говоръ прѣди 4 години, когато е взелъ Тома Георгиева за несериозенъ човѣкъ, че ще убива, защото слѣдъ това той взелъ служба и разбралъ, че това, което говори Тома, е смѣшна работа.

По обвинението на Стайкова не е казалъ за историята, която Здравковъ направи и расправи. Здравковъ дойде тукъ и слѣдъ като даде клѣтва каза туй: „Единъ денъ прѣзъ м-цъ Юний като стояхъ прѣдъ писалището на брата ми, който е прошенописецъ, тамъ дойде Попъ Стайковъ, каза ми, че има комплотъ да се убиятъ Княза и Министритѣ, заведе ме въ Шишковия ханъ и си отиде". Азъ питахъ тогава: „Присѫтствувалъ ли е Шишковъ въ стаята, каза, че не е присѫтствувалъ. Слѣдъ като си отишълъ Попъ Стайковъ срѣщналъ ли се е послѣ свидѣтеля да го попита отъ любопитство за това; каза: не. Говорилъ ли е съ него: не.

Моля Ви, г-да сѫдии, да направите едно сравнение на показанията. Дали се е срѣщалъ той съ Попъ Стайкова, дали е размѣнявалъ думи съ него и да ли напълно е партизанинъ.

Отъ всичко това излиза, че Попъ Стайковъ е направилъ голѣми услуги щото вмѣсто да завербува хора, той е взелъ единъ другарь, който казалъ всичко на правителството. Попъ Стайковъ трѣбва да се освободи за това, защото е съобщилъ на Стамболова заговора. Така щото, г-нъ Прокурора не е въ правото си да казва, че е завербувалъ убийци.

Има друга една несъобразность. Свидѣтеля Акрабовъ на въпроситѣ отъ г-на прокурора отговаря тъй: „Единъ день, повика ме Здравковъ, заведе ме въ гробищата." На моя въ-

просъ: кждѣ сж гробищата, каза: на малко разстояние отъ писалището на брата му, и тамъ му билъ расказалъ. Е, съ това вечъ се установява неистинностьта на думитѣ на Здравкова, защото по-напрѣдъ той каза, че тоя разговоръ е craналъ прѣдъ дюкяна на брата му. Какво значи това? Значи противорѣчие силно и като такова, показанията на Здравкова не може, освѣнъ да бждать съ омаломощена оцѣнка, така щото отъ думитѣ на други двама свидѣтели излиза, че Здравковъ не говори истината, а си противорѣчи, като каза, че тогава се запознали Джуджевъ и Стайковъ, когато защитата запита Стоименова отговори, че Джуджевъ съ Стайкова се познавать отъ 20 години насамъ.

Ами ако се знаять, защо Стайковъ ще ходи да ги запознава въ хана на Шишкова.

Сжщия въпросъ зададохъ и на Акрабова, каза, че се познавать отъ много години. Отъ това излива, че Здравковъ е билъ усърденъ да услужи и да хвърли вина на кого и да е, за да излизе точенъ. Нѣмало нужда да се запознава Джуджевъ съ Здравкова и че прѣдъ писалище не може да се говори, че ще убиемъ Княза и тѣмъ подобни. Вѣрвамъ опитностьта на сждиитѣ е гаранция, че ще издадять правъ вердиктъ, както се изисква отъ закона.

Г-нъ прокурора каза, ще подведете П. Стайкова като укриватель.

Защо? Какво е укривалъ?

Въ цѣлия Отоман. Наказ. Законъ ще намѣрите само слѣдующето постановление. Постановление въ 63-та статия за разбойницитѣ. Но тукъ г-нъ прокурора не може да подведе Попъ Стайкова къмъ тази категория и къмъ тази забѣлѣжка по укривателство, защото е казано, че тѣзи които знаятъ положението и профессията на разбойника, ставатъ укриватели, ако имъ помагатъ съ нѣщо.

Г-нъ Прокурора каза, че Попъ Стайковъ е укриватель, но това не се отнася за това. Второто наказание за укривателство е прѣдвидено въ друга една статия 121 отъ Отоман. Наказ. Законъ Тя говори за избѣгване и укриване въ кжщи нѣкой хайдутинъ или лице избѣгнало отъ затворъ.

За третьото укривателство говори статия 176-та. Тя казва тъй: „Който скрие тѣлото на убития или го погрѣбе безъ да обади на правителството и безъ да стане потрѣбното прѣ-

глѣждание, наказва се съ затворъ отъ единъ мѣсецъ до една година. Слѣдъ това има статия 230 въ Турския Наказ. Законъ, която наказва съ една година затворъ, който укрива крадени вещи.

Сега, къмъ коя статия ще подведемъ Дим. Попъ Стайкова? Не е укривалъ избѣгали хора, не е заровилъ трупъ, не е укрилъ нѣкои крадени вещи и не е хранилъ или укривалъ разбойници. Гдѣ е слѣдователно укривателството? Нѣма го.

Това може да е не доказателство, пропустнатость, но това се наказва по статия 11-та отъ Военно наказателния законъ. Това е, ако стане прѣстъпление въ една команда, а за гражданитѣ нѣма. Значи нѣмате законъ за гражданитѣ, нѣмате и наказание и азъ покорно заключавамъ прѣдъ поч. сѫдъ, да издаде вердиктъ, съ който да оправдае напълно Попъ Стайкова отъ обвинение въ укривателство.

Д. Попъ Стайковъ, г-да, е половинъ живъ, защото страдае отъ охтика. Той стои въ затворъ отъ 20 й Мартъ 1891 годъ, — тѣ сѫ една година и четири мѣсеци. Оставилъ жена съ 5 дѣца и ако съмъ приелъ защитата му, то е било по просбата на единъ мой приятель отъ Пазарджикъ, който прѣдстави положението му за плачевно.

Ако слѣдъ всичко това признаете Попъ Стайкова за укриватель, моля да му се счита и стоението му въ затворъ 1 година и 4 мѣсеци. Това е, което имахъ да кажа за този обвиняемъ и да моля поч. сѫдъ да рѣши съвѣстно.

═ Г-да сѫдии! Вчера свършихъ съ защитата на подсѫдимий Димитръ Попъ Стайковъ, тъй щото сега ще пристѫпя къмъ излаганието на конкретното обвинение, което сѫществува по отношение на подсѫдимий Петръ Македонски. За тоя подсѫдимъ, г-нъ прокурорътъ тържественно и велегласно заяви прѣдъ васъ, че по съвѣстъ, той намира обвинението противъ него за не добрѣ очертано, т. е. че обвинението, което му се приписва въ обвинителния актъ, е не основно и не подкрѣпено съ ония доказателства, които сѫ изискватъ въ единъ углавенъ процесъ. Наистина, послѣ това заявление отъ страна на г-на прокурора, на защитата едва ли вече остава какво да каже, но защото и слѣдъ това заявление обвинителния актъ е достояние на почтений сѫдъ, който остава свободенъ да се съгласи или не съ

прокурора, за това на защитата се налага обязанностьта да каже и тя онова, което е потрѣбно за защитата на своя клиентъ, особенно като се има прѣдъ видъ, че сѫдътъ и вопрѣки заявлението на прокурора може пакъ да осѫди подсѫдимия.

Г-да сѫдии! Цѣльта, за да се има защитникъ при единъ углавенъ процесъ, не е да се извъртватъ фактитѣ; не е да се дойде и да се каже на черното — бѣло и на бѣлото — черно. Не. Защитата при такива процеси е свѣта; свѣта е въ тази смисъль, защото нейната задача е много трудна, когато ще поиска да влѣе едно съмнѣние въ убѣждението на сѫдиитѣ, по отношение на извѣстни факти, възъ основание на които тя намира, че не би могло да се съгради едно обвинение. Ако защитата се добере до тази гонима цѣль: да може да расклати, да може да хвърли едно съмнѣние въ сърдцата, въ душата, въ съвѣстьта на журитѣ, — че може нейний клиентъ да не е извършилъ онова, за което се обвинява, то тя е вече побѣдила. Защото това съмнѣние, което ще всѣе у сѫдията, ще расклати онова убѣждение, което обвинительтъ е можалъ да въстанови у него и тогава сѫдията като ще има съмнѣние въ фактитѣ, прѣди да се произнесе, ще ги провѣри изъ ново, ще ги прѣсѣе, така да се каже, и чакъ тогава ще се произнесе. А пъкъ, ако при повторното провѣряване, у сѫдията остане пакъ едно малко съмнѣние въ истинностьта на факта, тогава той ще прѣдпочете да оправдае подсѫдимий, защото, нека признаемъ, вий играете тукъ двояка роль: 1) вий сте жури по оцѣнката на фактитѣ и 2) вий сте коронни сѫдии по отношение на прилаганието на закона. Тукъ азъ не намирамъ за нуждно да ви расправямъ теориитѣ: защото вий ги разбирате много добрѣ и защото за мене е по цѣлесъобразно да пристѫпя къмъ разглѣжданието на конкретнитѣ факти, къмъ доказателствата, които се изисскватъ въ единъ криминаленъ процесъ, отъ колкото да ви казвамъ какво мислятъ французскитѣ или германскитѣ писатели. Оныя, които сѫ специализирани въ тази теория, сѫ много пѫти въ противорѣчие по-между си, а пъкъ ний тукъ сме прѣдъ единъ полевой воененъ сѫдъ, на когото задачата е да даде бързо [illegible] и за това трѣбва да гледаме щото въ тази тѣснина [illegible] да не станатъ погрѣшки. За това вий трѣбва да [illegible] оцѣнка на фактитѣ и да видите какви сѫ тѣзи факти и кои са доказателствата, които трѣбва да се възпроизведѫтъ, та да [illegible] да бѫде освѣтленъ сѫдътъ. Г-нъ Прокурорътъ биде

много добръ въ изброяванието имъ. Тѣ сѫ петь на брой и сѫ слѣдующитѣ: 1) личнитѣ усмотри, които сѫдътъ може да прави in corpore, колегиално, въ цѣлий си съставъ, или чрѣзъ делегация на едного отъ сѫдебнитѣ членове, или чрезъ сѫдебнитѣ слѣдователи, които сѫ членове на сѫдилището и които, въ извѣстни случаи; замѣстватъ сѫдиитѣ, чрезъ тѣхъ сѫдилището констатира фактитѣ, които се спечелватъ къмъ дѣлото и които сѫ достояние на дѣлото; 2) распитва името на самитѣ подсѫдими, тѣхнитѣ показания, тѣхнитѣ противорѣчия; личнитѣ ставки, които сѫдилището прави между съобвиняемитѣ и между съобвиняеми и свидѣтели; 3) веществениитѣ доказателства, — le corps de délit — които сѫ много по-краснорѣчиви отъ всѣкакви други доказателства; 4) распитванието на свидѣтелитѣ и 5) заключението на експертитѣ по дѣлото. Сега да видимъ кои отъ тия доказателства стоятъ на първа линия. По начало, par exelence, свидѣтелскитѣ показания сѫ най вещественитѣ доказателства, защото тѣ описватъ историята на прѣстѫплението, тѣ слагатъ обстоятелствата на дѣлото, тѣ сѫ, тъй да кажемъ, живитѣ данни, които се прѣдставляватъ на сѫда; чрѣзъ тѣхъ сѫдилището слуша всичко, чрезъ тѣхъ сѫдията вижда какъ е станалъ единъ фактъ въ едно отдалечено врѣме и чакъ тогава иде оная хубава теория, която г-нъ Прокурорътъ ви каза, че въ криминалний процесъ нѣма доказателства тогова, когато противъ единъ подсѫдимъ не се докаже обвинението, което му се приписва. Но слѣдъ като се установи тази линия на доказателствата, които сега изброихъ и които казахъ, че сѫ петь на брой, тогава сѫдията се оттегля въ стаята си и се пита: сега азъ чухъ показанията на свидѣлелитѣ, сега азъ направихъ очна ставка, сега азъ видѣхъ веществениитѣ доказателства: револвери, патрони, кървави ризи и пр. всичко това какво убѣждение всѣва въ моята съвѣсть! Че тоя човѣкъ е виновенъ или невиновенъ. Въ първий случай, ако прѣодолѣе мисъльта, че еди кой си е виновенъ, то сѫдията ще се произнесе за неговото осѫждание, а ако прѣодолѣе мисъльта за невиновностьта — ще се оправдае, и тогава вече значи, че не е имало доказателства въ криминалний процесъ. Но критериумъ за това е съвѣстьта, моралътъ, високата честность на сѫдията. И каква по-голѣма гаранция за единъ подсѫдимъ, когато той е излѣзълъ прѣдъ едни сѫдии, въ които има пълна вѣра, че тѣ ще оцѣнатъ тия петь способи на криминалний процесъ и ще направятъ оцѣнка

на всичкитѣ обстоятелства, на даннитѣ по дѣлото? За това именно г-нъ Прокурорътъ ви каза, каквото можеше да се каже и то е истина. Французитѣ вчера пакъ праздуваха годишнината на оная славна революция, която прѣроди човѣчеството и за това днесъ ний можемъ да се обърнемъ и да веемемъ отъ тѣхний законъ онова, което тѣхний зоконодатель е отправилъ къмъ французскитѣ сѫдии. Той е казалъ, па ний го имаме въ нашитѣ закони, че закона не иска отчетъ отъ журитѣ, когато тѣ сѫ се убѣдили въ единъ фактъ. Закона не имъ казва, че ако 20 души свидѣтели установатъ, че едно четвероного животно хвърчи, то и тѣ да повѣрватъ въ това, а напротивъ, журитѣ могѫтъ да повѣрватъ само двама свидѣтели, ако тѣ установатъ единъ фактъ така, щото да се повѣрва че наистина е станалъ тъй, а не инакъ.

Сега, за подсѫдимий Петръ Македонски имате ли възпроизведени такива доказателства, за каквито говорихъ? Отъ името на Македонски и цѣлото му семѣйство, азъ благодаря на г на Прокурора, за гдѣто облѣгкчи моята задача и то не защото искамъ да облѣгкча участьта на тоя подсѫдимъ, а защото искамъ да защита закона. Петръ Македонски се обвинява по нѣколко расхвърлени показания на 2—3 свидѣтели, които казватъ, че виждали нѣкѫдѣ тоя скроменъ момъкъ, скроменъ чиновникъ въ пощата и телеграфътъ, който служилъ непрѣривно 10—12 години. Македонски е човѣкъ, който длъжи себе си на своята служба, та слѣдователно той не е могълъ да има никаква полза отъ злодѣяния, убийства и покушения и още върху живота на Министри и да иска да прави прѣврати. Г-нъ Прокурора каза, че на врѣмени наружностьта на човѣка влияе и за това намекна даже за единъ отъ подсѫдимитѣ. Но това е твърдѣ рисковано; то е едно мнѣние само, което въ единъ криминаленъ процессъ не може да се вземе за толкова важно обстоятелство, щото възъ това основание да се съгради едно обвинение. Психологически ако сѫдимъ за това, може да се случи щото да се излъжемъ нѣкога. Често пѫти нѣкой казва: виждъ външното ми очъртание, та да прочетешъ сърдцето ми. Това обаче може да бѫде общо правило, но нима пъкъ не се случватъ исключения? Наружностьта на Македонски не е бандитска, не е такава, по която ще се заключава, че той е кадѫренъ или поне наклоненъ къмъ прѣстѫпления. Напротивъ, ако тука ний би се съгласили да сѫдимъ по наружностьта на човѣка, тогава като

глѣдаме Македонски не можемъ, освѣнъ да се съгласимъ, че той е човѣкъ съ такава наружность, която на първъ поглѣдъ ни кара да мислимъ, че той е наклоненъ само къмъ мирътъ, къмъ частний тъ трудъ. Свидѣтельтъ Тепавичаровъ казва, че той билъ виждалъ Македонски, нѣколко пъти, да кръстосва платното на желѣзнопѫтната линия, но това ми се вижда малко не вѣрно. Вий, г-да сѫдии, имате прѣдъ себе си единъ документъ отъ Началника на тукашната телеграфо-пощенска станция, отъ който се установява, че Петръ Македонски, като чиновникъ въ това управление, рѣдовно и всѣки день е испълнявалъ длъжностьта си отъ 8—12 часа сутринь и отъ 2—6 часа послѣ обѣдъ. Слѣдователно, щомъ това е така, излиза, че за да излѣзе единъ чиновникъ въ 6 часа вечерь и да отиде 29 километра далечъ вънъ отъ града, то е трѣбвало да пристигне на мѣстото, гдѣто е билъ виждань, най-малко часа кждѣ 8—9 и връщанието му обратно не е могло да бжде по-рано отъ полунощь. Излиза прочее, че ако Македонски е ходилъ тамъ, то трѣбва да е ходилъ нощно врѣме и за това свидѣтельтъ, като казва, че го е виждалъ да пжтува съ желѣзницата, не е могжлъ да го види, нито пъкъ да го познае. Азъ не искамъ да кажа тукъ, че свидѣтельтъ лъжи, но се съмняваме, че той може да се е сбъркалъ, или пъкъ е по-вѣрно, че може да е виждалъ другиго и да го опрѣличава на Македонски. Но и да се съгласимъ даже съ Тепавичарова, че Македонски е ходилъ въ с. Петричъ, това пакъ не е още такова доказателство, отъ което да се заключава, че той е съучастникъ съ убийцитѣ на М-ра Бѣлчева, защото тогава ще трѣбва да се докаже, да ли той за това именно е ходилъ, а пъкъ такова нѣщо нѣма.

Сега на подсждимий Македонски прѣдлежи да докаже защо е ходилъ единъ пжть въ село Петричъ, какво е правилъ тамъ и кого е заварилъ. Тукъ се установи, че Македонски е роднина съ Карагюлева, т. е., че му билъ кумъ. Вий знаете, г-да сждии, че у насъ кумътъ се счита втори слѣдъ царьтъ въ кжщи и за това той се посрѣща съ бжклица. Слѣдователно, ако въ нашиятъ общественъ животъ на това родство се гледа съ такова око, то защо да не допуснемъ, че тѣзи хора сж се виждали често. Щастие е още за моя клиентъ Македонски, че се установи тука, че той е ималъ земание-даване съ Карагюлева, за което му е и писалъ едно писание. За това писмо обаче, г-нъ прокурорътъ каза: тази записка е важна, това е

заговоръ! Но за това ний не можемъ да твърдимъ тъй; отъ него нищо не се доказва, защото, ако отъ това писамце, почнемъ да вадимъ заключение, че то се е касаяло за бунтове и заговори, тогава трѣбва да приемемъ, че щомъ Ал. Карагюлевъ е замѣсенъ въ това дѣло, то и всичкитѣ хора, които по-напрѣдъ сѫ имали срѣщи съ него и разни земания — давания, сѫ негови съучастници. Но това ще бѫде ли логично и право? Не, отговарямъ азъ. Българина лаиги да си направи кѫщѫ и това е единъ видъ болѣсть, отъ която и Македонски е страдалъ, или по-ясно казано, той е ималъ кѫщомания. Той се рѣшилъ да си купи една кѫща за 4 - 5000 лева и защото му не достигнали паритѣ, поискалъ да вземе на заемъ отъ Банката, но защото билъ сталалъ по-напрѣдъ порѫчитель на Ал. Карагюлева за 1400 лева, прѣдъ Банката, той не е могълъ да вземе толкова пари, колкото му сѫ трѣбвали и за това му пише: „ела въ София, че има важна работа“. И това е било наистина *важно* за него, понеже е искалъ да си освободи кредита, за да може да се снабди съ пари и да си купи кѫща. Вънъ отъ това, за него тази работа е била важна и по друга причина: срокътъ на полицата е наближавалъ и той като се е съмнявалъ, че може Карагюлевъ да не изплати паритѣ на врѣме, искалъ е по-напрѣдъ да уравни съ него тоя въпросъ, за да не би да протестиратъ полица, което е било т. же доста важно за него. За това ви моля, г-да сѫдии, да не глѣдате, че въ тази *важна работа* се е крияло нѣкакъвъ комплотъ за убийството на покойния М-ръ Бѣлчева. Не, това не може да се допустне даже. Подсѫдимий Македонски като чиновникъ въ пощата, всѣки день отъ 8—12 часа сутринь и отъ 2—6 вечерь, е стоялъ като закованъ на поста си, та самото това обстоятелство е достатъчно да ви увѣри, че той съвършенно не е могълъ да помогне на никакви убийци. Вий видѣхте свидѣтелството, което неговото началство му е дало и отъ него много ясно се вижда, че той е билъ единъ аккуратенъ, честенъ и примѣренъ служитель. Слѣдователно показанията на свидѣтельтъ Тепавичарова и истински да сѫ, то тѣ не могѫтъ да се отнасятъ до Македонски, а къмъ други нѣкой, когото Тепавичаровъ е оприличалъ на Македонски. Пакъ за щастие на Македонски, тукъ, прѣдъ васъ, се яви и свидѣтелката Клия Карагюлева, която нѣма никакъвъ интересъ да крие, особенно когато се знае вече, че тя е раскрила много работи за своята половина, за своя съпругъ. Тя

не е скрила нищо, слѣдователно не може и да се допустне, че, по отношение на своя кумъ, тя ще скрие нѣщо, ако да е знаяла, но напротивъ, тя заяви тукъ, че ако Македонски пострада нѣщо, то причината на това ще бжде добрата му воля да стане поржчитель на мжжътъ ѝ прѣдъ Банката. За отиванието на Македонски въ с. Петричъ, тя каза, че е било само единъ пжть и то съ баджанака си Михаилъ Попъ Тодоровъ и още, когато, по служебна работа, е билъ тамъ и Сждебний приставъ Гължбовъ. Свидѣтельтъ Антонъ Петровъ каза, че видѣлъ Македонски въ събранието, което било станало въ кжщата на Стояна Марковъ, гдѣто се били събрали 17—18 души, но на въпроса: отъ какво разстояние го е видѣлъ, той отговори, че билъ на около 25 метра далечъ и отъ тамъ го видѣлъ и че това било нощно врѣме и тъмно, обаче това показание не може да се приеме за вѣрно, така като вий знаете колко прѣстжпни дѣла могжтъ да се прѣкриятъ отъ нощний мракъ. Освѣнъ това, като се вземе прѣдъ видъ разстоянието между мѣстото, гдѣто е стоялъ свидѣтельтъ, кжщата, въ която е ставало събранието и тъмнината на нощьта, ний сме принудени да заключимъ, че свидѣтельтъ не е могжлъ да познае лицата, които, спорѣдъ него сж влѣзли въ кжщата. Вънъ отъ това, въ въпросната кжща и събрание не е могло да стане, понеже се установи тука, че стаята е имала праздно мѣсто само три квадратни метра и тамъ абсолютно не е било възможно да се побержтъ толкова хора. Свидѣтельтъ Стоянъ Марковъ, притѣжатель на тая кжща, заяви тукъ прѣдъ васъ, че той никога не е виждалъ да се събиратъ никакви хора на събрание въ кжщата му и че въ тази стая, която Карагюлевъ е държалъ, не е било възможно да се събиратъ толкова хора; а пъкъ Антонъ Петровъ на въпроса, който му се зададе отъ едного отъ членоветѣ на сждътъ по това, почна да расправя за патриотизмъ и да претендира, че той казвалъ истината и че за никакви облаги той не би се съгласилъ да исповѣда работи не бивали. Но, г-да сждии, това не е за вѣрвание. Вий имате прѣдъ себе си за свидѣтель Стояна Марковъ, който е короненъ чиновникъ, който има абсолютното право да пази отечеството, било като неговъ синъ, било като неговъ служитель и той ви казва: въ моята кжща не е ставало никакво събрание, нито е могло да стане такова нѣщо, защото няма мѣсто. Прочее, кой казва истинната? Разбира се, Стоянъ

Марковъ. Свидѣтельтъ Апостолъ Ивановъ тоже каза, че имало събрание въ кѫщата на Карагюлева, но пъкъ той ви каза, че между събравшитѣ се не билъ видѣлъ Петра Македонски. Ето защо тукъ може да се допустне, че свидѣтельтъ Антонъ Патровъ не е позналъ Македонски или пъкъ не го е видѣлъ и за това би било на мѣстото си латинското изрѣчение: *erare humanum est*. Свидѣтельтъ Димитръ Карагюлевъ казва, че като идялъ за въ градътъ, срѣщналъ единъ селянинъ, който носялъ едно писмо отъ Македонски до брата му Александра Карагюлевъ, че взелъ това писмо, распечаталъ го и прочелъ съдържанието му и че като отишълъ при Македонски въ пощата, послѣдния му прѣдалъ 2—3 вѣстника, 1—2 писма за брата му и на тръгванне пакъ му повторилъ това, което билъ писалъ на брата му и устно го помолилъ да каже на Александра да дойде въ града, защото ималъ да му каже нѣщо важно. Слѣдователно щомъ Македонски е отишълъ до тамъ, щото устно да приповтаря писаното до Ал. Карагюлева, излиза, че той не е искалъ да върши друго, освѣнъ да се освободи отъ порѫчителството си прѣдъ Банката. Това обстоятелство щомъ се установява така, иде да ни убѣди още, че Македонски се е сношавалъ съ Ал. Карагюлева посрѣдственно, а не лично и за това мене ми се види доста странно като какъ да повѣрваме на Тепавичарова, който каза тукъ, че виждалъ Македонски често пѫти да кръстосва платното на желѣзнопѫтната линия. Това ми се вижда единъ видъ конфузъ за свидѣтеля, който, въ старанията си да услужи на правосѫдието, прави единъ видъ погрѣшка. Но г-нъ Прокурорътъ доста добрѣ нарисува всичко това и за мене не остава освѣнъ да вѣрвамъ, че почтенний сѫдъ когато ще бѫде сезиранъ съ въпроса: виновенъ ли е подсѫдимий Петъръ Македонски въ прѣписванното му обвинение, — ще се произнесе *не* и така чрѣзъ вердикта си ще отвори вратата на подсѫдимий Петъръ Македонски, който, по едно само съмнѣние, е лѣжалъ вече толкова врѣме въ затвора, вратата на когото трѣбваше да бѫдятъ отворени по-рано отъ г-на прокурора за тоя подсѫдимъ. Наистина върху г-на прокурора не трѣбва да се хвърля никакво обвинение въ тоя случай, защото кѫсото врѣме, което е ималъ при изучванието на това дѣло, не му е дало възможность да съглѣда всѣка иота или както казватъ френцитѣ „*les points sur les i*“. За това, сега поне, когато се видѣ вече всичко

азъ ще моля щото подсѫдимий Петръ Македонски да бѫде оправданъ.

= Остава ми сега да кажа и нѣколко думи за подсѫдимия Дмитръ Ножаровъ. Ето, г-да сѫдии, единъ човѣкъ, който напълно заслужава всѣко внимание, а особенно всѣко съжаление. Човѣкъ на 50 години, или, по-добрѣ, човѣкъ, който е прожи-вѣлъ цѣлъ половина вѣкъ тихо, мирно, съ други думи, безъ всѣкакъвъ порокъ. Тоя човѣкъ е дошълъ тука прѣди 33 години и съ трудъ честенъ, достоенъ за поддържание, е сполучилъ да направи своето щастие, да стане единъ почтенъ търговецъ, съ едно почтенно положение. Съдружилъ се съ единъ отъ почтеннитѣ тукашни търговци, именно съ г-на Тодора Пешева, отворили една тютюнева фабрика и честно продължаватъ да вършатъ работата си, безъ да възбуждатъ върху си даже и най-малката завистъ на хората. Но по срѣдъ тия щастия, които неговий честенъ трудъ само е могълъ да придобие, на провѣдението било угодно да лиши г-на Ножарова отъ една дарба, на която болшинството на свѣта се радва — отъ дѣтска рожба. Обаче, г-нъ Ножаровъ, въпрѣки тази природна немилость къмъ него, за да може да се радва и въ това отношение, както другитѣ хора, взима и осиновява внука си — едно малко сестрино момченце, което, за негово нещастие, съ лошото си поведение, иде да го прикачи на въжето! Това немирно, вироглаво момче, единъ день излъгва г-на Пешева, че ужъ ще отиде да върши работа, взима малко пари, отива за Цариградъ и вмѣсто да остане тамъ да свърши работата, прѣминава въ Сърбия и не се връща вече. Отъ Сърбия — отъ Бѣлградъ именно — това вироглаво дѣте, безъ да се знае защо и какъ, пише на вуйка си, че иска да се уравни въпроса за заплатата му и между другото, пише и това: „. . . дойдохъ до заключение да си дойда, като съмъ увѣренъ, че устно по-лесно можемъ да се споразумѣемъ по моето възнаграждение, отъ колкото писменно, а още по-вече да не би да страдатъ както твоитѣ, тъй сѫщо и моитѣ кости и интереси, а още по-вече като съ здравието не си добъръ“. Това едно. Друго. Прѣди нѣколко години, нѣкои отъ тукашнитѣ граждани, опозиционери, написали единъ адрессъ до Екзарха въ Цариградъ, въ който вмъкнали и нѣкои думи като „да се прѣсушатъ жилитѣ на нечистия источникъ“ и защото тоя адрессъ билъ подписанъ и отъ г-нъ Ножаровъ, то отъ тогова и той минава за опозиционеръ. Тѣзи сѫ двѣтѣ главни причини, които

сѫ накарали властитѣ да се съмняватъ върху Ножарова и за това е билъ привлеченъ подъ слѣдствие. Но това може да се счете сѫщото както въпроса за коньокрадцитѣ, т. е., когато се открадне нѣкой конь, хващатъ се всичкитѣ коньокрадци, и така се узнава сѫщинский крадецъ. Но всичко това, г-нъ прокурорътъ нарѣче, ефимерно обвинение, т. е., несѫществующе обвинение и за това азъ му благодаря, че ми улесни задачата. Сега, щомъ това е тъй, остава ми само да разглѣдамъ показанията на свидѣтелката Клия Карагюлева. Тая свидѣтелка казва, че мѫжътъ ѝ Александръ Карагюлевъ ѝ билъ казалъ, че щѣлъ да отиде съ Ножарова въ с. Княжево да посрѣщнатъ нѣкой си Иванъ, обаче тя не е казала, че сѫ ходили и че сѫ посрѣщнали Ивана, нито пъкъ г-нъ прокурорътъ доказа ходили ли сѫ или не и кой е билъ тоя Иванъ. Това е, така да се каже, най-сериозното обвинение, което се приписва на тоя моя клиентъ, но и то си остава съвършенно недоказано и за това г-нъ прокурорътъ оттегли и него. И наистина не можеше друго яче и да се постѫпи. Клия Карагюлева казва, че това ѝ билъ казалъ мѫжътъ ѝ, но пъкъ той отказа да е ставало такава дума, та слѣдователно щомъ источникътъ липсва, показанията на свидѣтелката падатъ сами по себе си, особенно когато тя сама исповѣда, че незнае и не е видѣла да става нищо повече. Въ това отношение едно малко съмнѣние би сѫществувало, ако се докажеше поне една срѣща на Ножарова съ Ал. Карагюлева, но вий чухте, г-да сѫдии, че всичкитѣ свидѣтели заявиха тука, че не сѫ виждали Ножарова нито въ Петричъ, нито другадѣ нѣкѫдѣ, да се срѣща съ Ал. Карагюлева. Свидѣтельтъ Тепавичаровъ каза, че не билъ виждалъ г-на Ножарова; свидѣтельтъ Антонъ Петровъ каза сѫщото; Апостолъ Ивановъ каза, че не познавалъ Ножарова, слѣдователно подсѫдимий Ножаровъ излиза непричастенъ къмъ това дѣло и за това ще моля почитаемий сѫдъ да го признае за не виновенъ и да го пустне на свобода.

= По рѣдътъ си, остава ми да кажа и нѣколко думи за подсѫдимия Петръ Милковъ, но защото моятъ колегъ, г-нъ Мановъ се е заелъ и приготвилъ да защити тоя подсѫдимъ подобрѣ, азъ ще отстѫпа, за да не злоупотрѣба съ търпението и врѣмето на почтенний сѫдъ. Но защото съмъ назначенъ за защитникъ на тоя подсѫдимъ, мисля че се трѣбва да кажа поне двѣ думи въ негова защита. Спорѣдъ мене, всѣка защита за

тоя подсждимъ е излишна, защото за него се доказва иврично, че въ деньтъ, когато стана убийството на мжченика Хр. Бѣлчева, тоя доблестенъ български държавенъ мжжъ, той е билъ на друго мѣсто. Нашийтъ дипломатически агентъ въ Бѣлградъ е далъ такова доказателство за тоя подсждимъ, отъ което се доказва напълно *алебито* на Петра Милкова. Отъ писмото на агента се констатира, че на 15 й Мартъ 1891 год. когато стана убийството, подсждимия Милковъ е билъ въ с. Пожаревацъ въ Сърбия и тамъ въ качеството си на общински писаръ въ сжщий денъ е прѣписвалъ извѣстни документи, слѣдователно той е невиненъ. Относително пъкъ показанията на свидѣтельтъ Проданова, възъ основание на които той е привлеченъ като обвиняемъ по това дѣло, азъ ще остава на г-на Манова, да ги разгледа и провѣри прѣдъ васъ и да видите до колко сж тѣ основни.

Въ заключение ще кажа още, че отъ името на подсждимитѣ: Д. Ножаровъ, Петръ Македонски, Петръ Милковъ и Димитръ Попъ Стайковъ и семейството имъ, азъ благодаря на г-на прокурора за добрината, която има да не признае тия хора за виновни и слѣдователно да ме улесни въ защитата имъ.

Защит. Н. Мановъ: Г-да сждии! По отношение на подсждимия Петръ Милковъ, заключението на г-на прокурора бѣше, че обвинението противъ него е паднало. Подиръ това заявление на г-на прокурора, както каза и г-нъ Марковъ, на защитата едвали остава какво вече да каже, но защото въпрѣки това негово заявление, сждътъ е пакъ свободенъ да счете или не подсждимия за невиненъ, за това на защитата се налага обязанность да каже нѣщо за защита на клиента си. Да видимъ сега кои сж биле причинитѣ, по които сж обвинява Петръ Милковъ. Спорѣдъ обвинителний актъ, Петръ Милковъ се обвинява исключително възъ основание показанията на свидѣтельтъ Дончо Продановъ. Показанията на тоя свидѣтель азъ нѣма да ви прочета тукъ изново, защото тѣ сж прѣсни въ паметьта ви. Той каза, че като билъ отишълъ въ Галацъ въ хотелъ „България“ за да прѣнощува, хотелджията му билъ казалъ, че нѣма празна стая, така като всичкитѣ стаи били заети, но защото той слизалъ всѣкога въ тоя хотелъ, помолилъ хотелджията да прави, да струва, да му направи мѣсто. При това

настояване на Проданова, хотелджията му казалъ, че имало една стая съ петь кревата, която двама наши емигранти заемали, но че не знае да ли тѣ ще се съгласятъ да го приематъ да прѣнощува. Тогава Продановъ го помолилъ да ги попита за това и хотелджията отишълъ. Като се върналъ, хотелджията му казалъ, че го приематъ и той се настанилъ въ стаята. Въ нея той заварилъ Милкова и други нѣкой си Ангеловъ, но когато послѣдний излѣзълъ, Продановъ започналъ отъ веднажъ да говори съ Милкова за станалото въ България убийство на М-ра Бѣлчева и когато станало дума като кои ли ще сѫ биле убийцитѣ, и да ли сѫ хванати или не, то Милковъ му билъ казалъ, че единътъ отъ тѣхъ билъ той, а другитѣ двама се очаквали да пристигнатъ съ парахода отъ Турно-Северинъ. Тоя разговоръ, колкото и да билъ важенъ, на Проданова не направилъ никакво впечатлѣние, защото не билъ повѣрвалъ, че е възможно щото убийцитѣ да избѣгатъ и да не бѫдатъ уловени. Прѣзъ нощьта, когато Продановъ лѣжалъ, чулъ че въ стаята пристигнали още нѣкои лица, които се здрависали по-между си и благодарили на Бога, че не паднали въ рѫцѣтѣ на властьта. Отъ тоя имъ разговоръ, той разбралъ, че сѫ другитѣ двама убийци и разговорътъ имъ, тоя пѫть, му направилъ много силно впечатлѣние. На другийтъ день, когато да си отиде, Милковъ го помолилъ да не казва никому нищо за това, което си приказвали и го задължилъ щото като слѣзе на „Черна-вода" да се срѣщне съ помощника на агента на русский параходъ и да му каже, че лицата сѫ отървани. На „Черна-вода" той се срѣщналъ съ помощника на агента и му казалъ, че го поздравляватъ нѣкои лица, а той му казалъ, че ги познава. Въ Кюстенджа като дошълъ, срѣщналъ се съ нѣкои и други приятели и когато между тѣхъ станало дума за тукашното убийство, той, едвали не, имъ държалъ една рѣчь и ги убѣдилъ, че знае кои сѫ убийцитѣ. По-сетнѣ, когато билъ въ Варна, властитѣ му порѫчали да дойде за София и той тръгналъ, обаче като дошълъ въ Бургазъ въ полицейския участъкътъ се случилъ Петръ Милковъ и тамъ, слѣдъ като се разговорилъ съ него обадилъ на приставътъ за разговорътъ имъ въ Галацъ, а именно въ хотелътъ. Но, г-да сѫдии, всичко това мене ми се вижда за не съобразно съ истинната, и то ето защо: Продановъ претендира да е билъ търговецъ, той претендира да е отивалъ по работата си въ Галацъ, а пъкъ търси да прѣнощува при на-

шитѣ емигранти, които той не познавалъ даже. Въ Галацъ хотелджията му казва, че нѣма празна стая, а той настоява да му намѣри такова въ сѫщия хотелъ, когато подиръ категорическото заявление на хотелиерътъ, той трѣбваше да отиде другадѣ да си търси мѣсто. Продановъ заявява, че по-рано никому нищо не билъ казалъ за разговорътъ, който е ималъ съ Милкова, а пъкъ като билъ дошълъ въ Варна, властьта го била повикала и му заповѣдала да дойде въ София, безъ обаче да обясни защо му се заповѣда така. Наистина подсѫдимийтъ Милковъ не отрича, че се е срѣщалъ съ Проданова на 27-й Мартъ 1891 година и че се е разговарялъ съ него, обаче той не признава да е говорилъ съ него за това, което Продановъ казва тукъ. Прочее, вѣрното заключение, което може да направи човѣкъ отъ показанията на свидѣтельтъ Продановъ, не може да бѫде друго, освѣнъ че тоя човѣкъ като е узналъ, че нашето правителство обѣщава да даде 20000 лева на онogова, който узнае и открие убийцитѣ на покойния М-ръ Хр. Бѣлчева, си е турилъ за задача да узнае убийцитѣ и така да получи обѣщанитѣ 20000 лева. Спорѣдъ мене тоя Продановъ не е билъ отишълъ въ Галацъ като търговецъ, па и по-сетнѣ той не е дѣйствувалъ като такъвъ, а просто е слѣдилъ да узнае убийцитѣ и да вземе обѣщаната сумма. На въпроса, който му зададохъ: защо не е обадилъ на властьта убийцитѣ, слѣдъ като ги е узналъ и защо не е предложилъ условие, за да му се даде обѣщаната сумма, слѣдъ като ги обади, той отговори, че той не билъ полицейски човѣкъ, натоваренъ съ миссията да дири убийцитѣ и да ги обажда, а пъкъ отъ всичко се вижда, че неговата работа е била тази, а не друга.

Но да видимъ сега какви други доказателства е прѣдставилъ подсѫдимия Милковъ за свое оправдание. Тоя подсѫдимъ още при прѣдварителното слѣдствие е заявилъ, па и тукъ прѣдъ васъ направи сѫщото, че на 15-й Мартъ 1891 година, когато е станало убийството, той е билъ въ Сърбия, именно въ Пожаревацъ, гдѣто е испълнявалъ длъжностьта на общински писарь; че него денъ именно е прѣписвалъ извѣстни книжа и че слѣдователно не е ималъ физическа възможность да бѫде на мѣстото на прѣстѫплението. По поводъ на това му заявление, нашитѣ власти, се заинтересовали, направили потрѣбното чрезъ надлежний каналъ и наистина констатирало е, че дѣйствително подсѫдимий Петръ Милковъ въ качество

си на общински писарь въ Пожаревацъ, на 15-й Мартъ 1891 г. е билъ въ това село и е прѣписвалъ извѣстни книжа. Въ писмото на нашия Бѣлградски агентъ се говори за това и даже изрично е казано, че Милковъ, родомъ отъ Търново, е работилъ книжата въ казаната община отъ мѣсецъ Ноемврий 1890 г. до 24-й Мартъ 1891 година. Освѣнъ това, тукъ въ дѣлото се намиратъ и самитѣ оригинални писма, които Милковъ е писалъ на 15-й Мартъ 1891 г. и отъ станалата експертиза се констатира напълно, че почеркътъ е единъ и сжщий, т. е., на Милкова, съ разлика само, че еднитѣ сж писани по-рано, а другитѣ по-сетнѣ. Излиза прочее, че *алебито* на Милкова е напълно доказано и че тоя подсждимъ е привлеченъ като обвиняемъ на хакъ ерине само по показанията на свидѣтелътъ Дончо Продановъ. За това, азъ ходатайствувамъ прѣдъ почитаемий сждъ щото подсждимия Петръ Милковъ да бжде оправданъ по това дѣло и да се пустне на свобода.

Защит. Капитанъ Джибаровъ: Г-да сждии! Както ви е извѣстно, азъ съмъ натоваренъ, съ тежката за мене обязанность, да бждж защитникъ на подсждимий Спасъ Лепавцовъ. Въ рѣчьта си, г-да сждии, азъ ще ви избавя отъ всѣко отричание и прѣтълкувание на извѣстни факти, защото моя клиентъ самопризна всичко, за което се обвинява, съ разлика само, че той промѣни формата на обвинението си, отъ оная, изложена въ обвинит. актъ. Той призна всичко и за това азъ нѣмамъ причини да мисля, че това, което му се приписва е невѣрно. Подсждимий Лепавцовъ се обвинява въ това, че е взелъ участие въ съставяние на единъ заговоръ, който е ималъ за цѣль да се измѣни сжществующий държавенъ строй и който е добилъ началото си чрѣзъ покушение върху живота на г-на М-ра Прѣдсѣдателя и убиванието, вмѣсто него, г-на М-ра на финанситѣ Хр. Бѣлчевъ. И за това му прѣстжпление се иска главата му. Но, г-да сждии, съ смърть се наказватъ само ония прѣстжпници, злата воля на които съставлява врѣда за обществото, въ което живѣятъ; това наказание се налага на тия хора, за които се докаже по положителенъ начинъ, че тѣ сж непоправими и че тѣхното сжществувание като хора е врѣдно и за самитѣ тѣхъ, и за ближнитѣ имъ и найсетнѣ — за цѣлото общество.

Наистина това прѣстжпление, което се извърши тукъ е

нещастие за цѣлий Български народъ: то е прѣстѫпление, което възмути всички ни и въобще всичкий свѣтъ, но при опрѣдѣлението на наказанието на авторитѣ му, азъ мисля, че по-напрѣдъ трѣбва да се погледне имали у нѣкои отъ прѣстѫпницитѣ такава зла воля, която да се счете за непоправима вече. Единъ отъ прѣстѫпницитѣ, въ случая, е и подсѫдимия Лепавцовъ, но въ сѫществото въ това дѣте, въ това *хлапе*, така да го нарѣча, азъ не виждамъ оная зла воля за която спомѣнахъ вече. Азъ, г-да сѫдии, съмъ далечъ отъ мисъльта да твърдя тукъ, че моя клиентъ е невиненъ и че е не причастенъ къмъ това дѣло; сѫщо съмъ далечъ и отъ мисъльта да опрѣкавамъ г-на прокурора, че безъ причина обвинява Лепавцова. Азъ съмъ български офицеръ и като такъвъ, натоваренъ съмъ, съ приятната за мене обязанностъ, да пазя отечеството и прѣстола, та за това, ако излѣзяхъ да поискамъ наказанието на прѣстѫпницитѣ противъ отечеството и прѣстола, щѣхъ да испълна единъ дългъ. Но, почтенни сѫдии, ако дойдяхъ да поискамъ това, мисля, че не по-малко ще бѫде правъ, ако поискамъ отъ васъ, които сте тука прѣдставителитѣ, рицаритѣ на правдата, щото, прѣди да наложите предвиденото наказание, прѣди да вземете главата на тоя момъкъ, — да се увѣрите, че дѣйствително тоя подсѫдимъ е виновенъ и че наистина у него се крие оная зла воля, която е не поправима вече и слѣдователно врѣдна и за него и за обществото. Повтарямъ, че Лепавцовъ не е съвършенно невиненъ, нито пакъ искамъ да го прѣдстава за такъвъ, защото той самъ призна виновностьта си, но азъ не могѫ да се съглася, че въ това дѣте се крие и зла воля. Но нека дойда на въпроса. Моя клиентъ се обвинява по чл. 55 отъ Отом. Нак. Законъ, който гласи: „Наказва се съ смъртъ този, който лично или посрѣдственно подбужда подданницитѣ на държавата и жителитѣ на страната да въстанатъ съ оржжие противъ правителството, било, че въстанието се е извършило напълно, било пакъ, че е имало едно начало на извършвание". — Г-да сѫдии! Макаръ и моя клиентъ да е подведенъ подъ тоя членъ, азъ не виждамъ щото той да е извършилъ онова прѣстѫпление, което прѣдвижда тоя членъ. Признавамъ, че азъ не съмъ отъ ония, които да разбиратъ буквата на законътъ, така както би трѣбвало да се разбира, но ако ми позволитѣ да могѫ да сѫда така, както виждамъ съдържанието на 55-й членъ и прѣстѫплението, извършено отъ Лепавцова

ще кажа, че не виждамъ тукъ щото Лепавцовъ да е подбуждалъ населението на страната противъ правителството. Той не може да се счете като *подбудитель*, а като *подбуденъ* отъ други, та слѣдователно той е само причастенъ къмъ дѣлото. И като такъвъ той би можалъ да се накаже спорѣдъ по-долний — 58 — членъ отъ сѫщий законъ, който гласи: „Когато нѣколцина направятъ едно тайно споразумѣние (комплотъ) съ цѣль да се извърши едно отъ злодѣянията спомѣнати въ чл. чл. 55 и 56, па се наговорятъ и рѣшатъ да се извърши смущението прѣдначъртано въ това споразумѣние, а освѣнъ това прѣдприематъ дѣла и мѣрки за да се приготвятъ срѣдствата за извършването, лицата, които сѫ съучаствували въ това споразумѣние, се наказватъ съ вѣчно заточение, даже и когато не се е осѫществило смущението". — Но ако въ едно такова тайно споразумѣние не сѫ утвърдятъ (констатиратъ) дѣлата и мѣрките прѣдприети, за да сѫ приготвятъ срѣдства за извършвание на смущението, а само се е говорило и рѣшило за това извършване, лицата, които сѫ участвували въ това споразумѣние, поставятъ се врѣменно въ крѣпостъ. — Ако ли е станало едно прѣдложение за да се образува едно споразумѣние за извършването на едно отъ спомѣнатитѣ въ горнитѣ два члена злодѣяния и не се е приело, лицето, което е направило това прѣдложение, наказва се съ затворъ отъ една до три годинп". Тукъ наистина се говори, че е имало съставенъ единъ комплотъ отъ Тома Георгиева, Ал. Карагюлева, Бобекова и пр. и този комплотъ да ли се е състоялъ или не, азъ незная, но зная положително, че подсѫдимия Лепавцовъ не се е събиралъ съ никого отъ тѣхъ, да се наговаря и рѣшава какъ да стане и какъ да не стане извѣстно нѣщо и за това Лепавцовъ не може да се счита за другъ, освѣнъ за причастенъ само въ това дѣло. Но, за да бѫдѫ по ясенъ, нека отида по нататъкъ. Единъ денъ Илия Георговъ отишелъ въ дюкяна на Лепавцова и му казалъ, че се готвяло да се убие г-нъ Стамболовъ и че за това нѣкой си Тюфекчиевъ билъ приготвилъ и хората. Това станало на 17-й Октомврий 1890 год., но Георговъ му само съобщилъ това, безъ да го пита съгласенъ ли е на това, безъ да го вика на съвѣщание и въобще безъ да го задължи да вземе нѣкои мѣрки, или пъкъ Лепавцовъ да се е натоварилъ да приготви нѣщо. Г-нъ Прокурорътъ, въ обвинителната си рѣчь, се помѫчи да докаже, че Лепа[illegible] ялъ всичко, и че е вършилъ

всичко съзнателно и че не е обадилъ никому за това, обаче азъ не могѫ да се съглася, че Лепавцовъ е отъ ония, които да разбиратъ значението на всѣка дума и които да могѫтъ да си дадѫтъ отчетъ за това, което вършатъ. За да може единъ човѣкъ да си обясни послѣдствията на всичко, което е вършилъ или което върши, той трѣбва да бѫде малко повечко каленъ въ общежитието. Той трѣбва да се тласкалъ повечко въ онова море на обществото, което ободрява човѣка и което го научва да сѫди малко позрѣло за работитѣ. Но Лепавцовъ е едно *хлапе*, така да се каже; той е единъ младъ момъкъ, който е вършилъ работи, които самъ не е разбиралъ. Той е ходилъ, както самъ исповѣда, у г-на Каравелова, слушалъ е тоя човѣкъ да му расправя нѣща, които не е зналъ и които не е разбиралъ. Съ други думи казано, Лепавцовъ е едно лудо-младо, зелено дѣте, което не е знаяло нищо. Азъ зная, че когато стана прѣвратътъ на 9-й Августъ 1886 год. ний младитѣ нищо не разбирахме и чакъ слѣдъ 10 — 15 дена се научихме какво трѣбваше да привимъ, а до тогава се водяхме на кѫдѣто ни поведяха. Ето защо азъ настоявамъ, че и подсѫдимий Лепавцовъ е единъ отъ ония, които не сѫ разбирали, не сѫ знаяли какво вършатъ, и за това, ако той може да се счете за виновенъ, то той трѣбва да се вземе като не доноситель и като такъвъ да се накаже. За не доноситeлитѣ азъ незная какво наказание се прѣдвижда, нито пакъ ще ви указвамъ на законътъ, защото вий го знаете много по-добрѣ отъ мене. Но, г-нъ прокурорътъ каза, че Лепавцовъ не можалъ да се счита за недоноситель, а за съучастникъ, защото билъ помагалъ на заговорницитѣ, като е криялъ писмата, за да ги прѣдаде на пощата и пр. Наистина Лепавцовъ неотказва това, но тия писма сѫ биле затворени и той не е знаялъ какви сѫ биле тѣ и какво сѫ съдържали, нито пакъ ги е прѣдалъ на пощата, защото когато неговото любопитство е отишло до тамъ, щото да узнае какво съдържатъ, той ги е отворилъ и като е видѣлъ, че съдържанието имъ е прѣстѫпно, веднага ги е изгорилъ, та слѣдователно вмѣсто полза, той е принесълъ врѣда на заговорницитѣ. И това се доказва отъ обстоятелството, че му сѫ се сърдили за тази му постѫпка. Г-нъ прокурорътъ казва, че Лепавцовъ трѣбва да се счита за съучастникъ и за това, защото нему му била повѣрена една кутия съ револвери, които били прѣдначъртани за убийството на г-на Стамболова. И това об-

стоятелство Лепавцовъ не е отказалъ, но фактъ е, че прѣдварително той не е знаялъ какво има въ тая кутия, а е узналъ чакъ тогава, когато сж дошли да вземать кутията, че въ нея сж биле револвери, обаче и тогава той пакъ не е узналъ, че тия револвери сж приготвени за убийство. Казва се още, че Лепавцовъ билъ ходилъ да вади отъ митницата нѣкакъвъ револверъ, който билъ опрѣдѣленъ тоже за убиване на нѣкого, обаче това твърдение ми се вижда не вѣроятно. Наистина Лепавцовъ е ходилъ да види отъ митницата единъ револверъ, но той не е знаялъ за какво е билъ прѣдначъртанъ тоя револверъ, нито пакъ се доказа тукъ такова нѣщо. Ако тукъ се докажеше, че той е знаялъ цѣльта, за която ще се употрѣби револвера, тогава можеше да се счита, че той е работялъ съзнателно, обаче щомъ се не установява това, тогава не може освѣнъ да се мисли, че Лепавцовъ е извършилъ това, безъ да знае защо и за какво е щѣлъ да служи револвера. Между другитѣ доказателства, които се наведоха тукъ противъ Лепавцова, г-нъ прокурорътъ указва и на обстоятелството, че Лепавцовъ билъ пращанъ да види кой отъ г-да м-ритѣ се е намиралъ въ сладкарницата на Панаха. Но това не може да служи за такова силно обстоятелство, щото да се счете, че Лепавцовъ е виновенъ и за това. Подсждимия Лепавцовъ, както знаете, е малъкъ, който стоеше и вардеше единъ тютюнджиски дюкянъ срѣщу двореца и като търговецъ, той не е могълъ да откаже на единъ свой мющерия да му услужи, особенно, ако е билъ поканенъ да направи такава услуга. Безъ да знае защо, — и Лепавцовъ самъ признава това, — той билъ поканенъ да отиде да види кой м-ръ е билъ въ сладкарницата и той отишълъ, но това не значи, че той съзнателно е дѣйствувалъ и помагалъ на заговорницитѣ. Лепавцовъ, въ старанието си да угоди на своитѣ мющерии, е направилъ една услуга, понеже не е знаялъ защо именно е трѣбвало да се знае кой М-стръ е билъ въ сладкарницата. Той не е знаялъ това и по тази причина, че слѣдъ като билъ интерниранъ Илия Георговъ, Тома Георгиевъ се явилъ при него и му казалъ, че заговора не щѣлъ да стане, защото работата отивала вѣтърничава. По сжщата тая причина той не е и обадилъ, защото освѣнъ гдѣто е помислилъ, че това веднжъ нѣма вече да стане, но и не е искалъ да напакости на бившиятъ си учитель Илия Георговъ, който го накаралъ да унищожи писмата. — Каза се още, че Лепавцовъ билъ вино-

вёнъ и за това, защото се съгласилъ да стане поръчитель на Тома Георгиева, който искалъ да вземе пари за поддържание на заговорницитѣ. Но, г-да сѫдии, вий чухте тука, че Лепавцовъ не се е съгласилъ на това прѣдложение. За да откаже на Тома Георгиева, той му заявилъ, че е съгласенъ да му стане поръчитель, но не отъ името на фирмата *Лепавцови*, а лично той, като е мислялъ, че нѣма да го приематъ и така да избѣгне да стори една услуга, слѣдователно това не може да му се вмѣни за грѣхъ, а напротивъ — за желание да попрѣчи на заговорътъ.

За всичко това, азъ мисля, че подсѫдимия Спасъ Лепавцовъ не може да се счете за съучастникъ, а за *недоноситель* и като такъвъ да му се наложи наказание. Най-послѣ то е ваша работа и вий сте свободни да го счетете за какъвто искате, обаче не трѣбва да забравяте и това, когато ще налагате наказание на Лепавцова, че той когато е извършилъ това прѣстѫпление, е билъ момъкъ на 17—18 годишна възрасть и като такъвъ да му намалите наказанието въ такъвъ размѣръ, какъвто прѣдвижда чл. 40-й отъ Отом. Нак. Законъ. Освѣнъ това, азъ ще ви моля, г-да сѫдии, щото когато опрѣдѣляте наказанието на подсѫдимия Спасъ Лепавцовъ, да вземете прѣдъ видъ и това, че той е малолѣтенъ, че той самопризна всичко, че той раскри истинната за другитѣ съучастници и че той е момъкъ твърдѣ лѣгкомисленъ, което произлиза отъ неопитностьта му въ общежитието. Всичко това азъ ви моля да вземете въ внимание и да облѣгкчите участьта на тоя младъ момъкъ.

Защит. Д-ръ Даневъ: Г-да сѫдии! Характера на настоящето дѣло, безъ съмнѣние е политически и по настоящето дѣло ще бѫде мѫчно да се не говори за политика. Азъ отдавамъ право на г-на Прокурора, който се впусна да говори по политиката, защото и не можеше друго-яче, обаче тукъ, когато е въпроса да се раздаде правосѫдие, не политиката трѣбва да играе роль, а справедливостьта и законностьта, защото по видимому между политиката и правосѫдието не може да има нищо общо. За това азъ имамъ пълна вѣра, че почитаемий сѫдъ като е проникнатъ отъ тази идея, ще се постави въ положението на такъвъ сѫдъ, който строго и справедливо ще раздаде исканого правосѫдие. Тукъ обаче, като е рѣчь за правосѫдие, то първата ми дума трѣбва да бѫде да упрвя къмъ г-на Проку-

рора най-голѣмата благодарность отъ името на моитѣ клиенти за високото му безпристрастие, което той показа тукъ, като заяви, че обвинението противъ тѣхъ е шатко и че нѣма възможность да го поддържа прѣдъ васъ. Слѣдъ това заявление на г-нъ Прокурора, азъ незная да ли си би имало мѣстота да повтарямъ неосновностьта на обвинението противъ клиентитѣ ми, но защото обвинителний актъ остава достояние на сѫдътъ, то на мене се пада задачата да се помѫча да разсѣя и онова малко съмнѣние, което, може би, е останало у нѣкои отъ г-да сѫдиитѣ по отношение виновностьта на клиентитѣ ми.

На основание на даннитѣ, които сѫ се обнаружили при прѣдварителното слѣдствие, моитѣ клиенти се обвиняватъ въ едно твърдѣ тежко прѣстѫпление. Въ обвинителний актъ е казано така: „съставяние съзаклятие съ цѣль да се прѣдизвика промѣнение на сѫществующий държавенъ строй, което съзаклятие е получило едно начало на извършвание чрѣзъ покушението противъ живота на М-ра Прѣдсѣдателя г-на Стамболова и убиванието, вмѣсто него, на М-ра на Финанситѣ г-нъ Хр. Бѣлчевъ“. И това имъ прѣстѫпление е подведено подъ чл. 55 отъ Отом. Нак. Законъ. Като е така, нека вникнемъ въ текстътъ на законътъ и да видимъ какво е това прѣстѫпление и да расчленимъ неговитѣ елементи. Чл. 55 отъ Отом. Нак. Законъ вий го знаете и за това нѣма да ви го прочета тукъ. Г-нъ Прокурорътъ каза, и азъ съмъ съгласенъ съ него, че за да може да се вникне въ смисъльта на чл. 55, трѣбва да се вземе прѣдъ видъ и чл. 68 отъ сѫщий законъ, защото въ тѣхъ се говори за цѣлъ рѣдъ прѣстѫпления, които се крѣпятъ едно въ друго. Като започнете отъ чл. 55 и свършитѣ съ чл. 58, вий ще видите цѣла верига наказания, за различни прѣстѫпления. Елементитѣ, които се изискватъ отъ чл. 55, сѫ такива, че трѣбва да е съставенъ единъ заговоръ противъ държавний строй и да се е пристѫпило къмъ приготовлението на мѣркитѣ и най-сетнѣ за прѣстѫплението трѣбва да се има такива данни, отъ които да се види, че подиръ приготвянието на мѣркитѣ е направена една крачка напрѣдъ, къмъ извършванието му. Азъ нѣма да се спирамъ тукъ да ви обяснявамъ, че моитѣ клиенти, които защищавамъ, именно Д-ръ Молловъ и Димитръ Карастояновъ, не сѫ извършили ни едно отъ тия обстоятелства, нито пакъ допускамъ, че, за тѣхъ, вий ще кажете, че първий елементъ е констатиранъ. Но, ако допустните такова нѣщо, тогава ще кажа, че

по отношение на тѣхъ не може и да сѫществува подобно нѣщо, отъ което да се доказва, че дѣйствително сѫ участвували въ тоя заговоръ, защото никакви доказателства не се прѣдставиха тука. — Освѣнъ това, тукъ като се говори за заговаряние противъ държавний строй, трѣбва да се разбира сѫщинский държавенъ строй, именно оня, който по понятието на държавното право трѣбва да се разбира. Тоя държавенъ строй се олицетворява въ едно лице, именно въ държавний глава, и отъ теоретическа точка на зрѣние, не може да се счита за другъ, освѣнъ за Князя. Щомъ е така, азъ ще кажа, че въ настоящето дѣло нѣма данни, отъ които да се вижда, че подсѫдимитѣ: Д-ръ Молловъ и Д. Карастояновъ сѫ направили нѣщо, което да е било насочено да измѣни държавний строй. Азъ ще приема, че имало заговоръ противъ държавний строй, но не ще да се съглася, че моитѣ клиенти сѫ вземали участие въ тоя заговоръ. И ето защо: По отношение на подсѫдимия Д-ръ Молловъ има всичко на всичко двѣ отдалечени улики, които, при едно подобро разглеждание, ще изчезнатъ съвършенно. Тѣ сѫ показанията на свидѣтелитѣ Александръ Пенковъ и Атанасъ Здравковъ. Първий отъ тѣхъ показа, че билъ получилъ отъ Миларова едно писмо, съ което го канялъ да се запознае съ Д-ра Моллова, който билъ рѫководителя на работата. Вторийтъ — Здравковъ — пъкъ показа, че билъ чулъ отъ Бобекова какво и Молловъ билъ въ тоя заговоръ, а пъкъ отъ Тома Георгиева научилъ, че Молловъ щѣлъ да снабди убийцитѣ съ орѫжие. Както видите, тѣзи показания идатъ чрѣзъ втора и третя рѫка и азъ мисля, че тѣ нѣма да всѣятъ у васъ нито сѣнка отъ съмнѣние, особенно като имате прѣдъ видъ, че тия, които ужъ сѫ казали тия думи, ги отричатъ тукъ и заявяватъ, че подобно нѣщо не е имало и че тѣ не сѫ имали никакво сношение съ Д-ра Моллова. Г-нъ прокурорътъ като исхождаше отъ сѫщата точка на зрѣние, въ високото си безпристрастие, има добрината да не счете тия показания за такива, на основание на които да може да се съгради едно обвинение. Слѣдователно до когато нѣма едно прямо и ясно показание, което да подтвърдява тия факти, до тогава не може да се мисли, че Д-ръ Молловъ е ималъ участие въ тоя заговоръ. Повтарямъ, че подиръ объясненията на г-на прокурора, моята задача явява като свършена, но защото вий сте свободни да се гласите или не съ него, то и азъ ще се помжча да разсѣя вси

което, може би, ще всѣе въ васъ и най-малкото съмнѣние. Азъ ще установа тука всичката невѣроятностъ на тия показания, като ще се ръководя първо отъ самитѣ показания на свидѣтелитѣ и второ отъ тѣхната невѣроятностъ, въ свърска съ даннитѣ, които се намиратъ при дѣлото. И най-сетнѣ, азъ ще се обърна да кажа нѣколко думи за личностьта на Д-ръ Моллова, та да видимъ да ли тоя човѣкъ може да бъде прѣстъпникъ и то такъвъ, какъвто се третира по това дѣло.

Г-да съдии! За нравственната личность на свидѣтельтъ Здравкова, вий слушахте много нѣщо, та за това азъ нещъ да ви утекчавамъ да ви повтарямъ онова, което се каза тукъ за него. Върху всичкитѣ тия работи, азъ нѣма да ви говоря нищо, но само ще обърна вашето внимание върху факта, че тоя човѣкъ е билъ по-напрѣдъ силенъ привърженикъ на опозицията, а сега се явява върлъ поддържатель на днешното правителство. И интересно е още, че днесъ той се явява по-голѣмъ поддържатель на царьтъ, отъ колкото самъ царьтъ се поддържа или по-ясно казано „plus royaliste que le roi lui même“. За да се покаже достоенъ за довѣрието, което му съ е показало, той е отишълъ много далече въ староанията си. Имайте прѣдъ видъ всичко това, г-да съдии, и когато ще дойде минутата да се произнесете върху тия показания, то се отнесете къмъ тѣхъ малко скептически и тогава приклонете глава само тамъ, гдѣто ще видите и се убѣдите, че трѣбва да сторитѣ това. — Показанията на свидѣтельтъ Здравковъ, които е далъ на прѣдварителното слѣдствие, ви съ извѣстни и на мене прѣдстои тука да установа тѣхната вътрѣшна несъстоятелностъ. За това азъ ще почна съ тѣхната историческа часть. Тѣ съ давани на три пъти: на 19 Мартъ, на 23-й Мартъ и на 8-й Априлий 1891 година. Въ първитѣ си показания — отъ 10-й и 23-й Мартъ, свидѣтельтъ не е казалъ нищо за никакво участие на моя клиентъ Д-ръ Моллова, а едвамъ слѣдъ двѣ седмици, т. е., при третийтъ му испитъ е казалъ, че Тома Георгиевъ му билъ обадилъ, че въ тоя заговоръ билъ и Д-ръ Молловъ. Свидѣтельтъ Здравковъ е интелигентенъ човѣкъ и той не е да не разбира каква е била рольта, която е щѣлъ да играе. Наистина той криво произнесе думата *инициаторъ*, но това не е голѣма грѣшка, особенно като се има прѣдъ видъ, че той знае добрѣ какво нѣщо е *зачинщикъ*. Сега може ли да се съгласите, че той като знае значението на тая дума; че

той като говори за това подиръ двѣ седмици, че е разбиралъ какво говори и какво прави? За това не чувствувате ли вий, че това е малко невѣроятно, като е показалъ, че това излиза отъ Д-ра Моллова? Но тѣзи факти не сж черпени непосрѣдственно. Той казва, че непознава Доктора Моллова и че никога не се е срѣщалъ съ него, но че това, което казва за него, билъ знаялъ отъ Бобекова, отъ Джуджева и отъ Тома Георгиева. Но кои сж тия хора? Тома Георгиевъ е тоя, който има да дава пари на Д-ра Моллава и който е странялъ отъ него, за да не би да си иска паритѣ. Сега, при такива условия като се е намиралъ Тома Георгиевъ спрямо Д-ра Моллова, може ли да се допустне, че той е билъ съ него въ такава интимность, щото да узнае какво мисли? Азъ невѣрвамъ. Сжщото може да се каже и за Бобекова и Джуджева. Тѣзи хора и двамата сж отъ Панагюрище. Единийтъ отъ тѣхъ е билъ тукъ чиновникъ, а другийтъ никакъ не е билъ идвалъ и тѣ и двамата заявяватъ, че не сж имали никакво сношение съ Моллова, та слѣдователно какъ може да се допустне, че сж говорили нѣщо за него и да се дойде до заключението, че показанията на Здравкова сж вѣрни? Даже и да се допустне, че тия хора сж говорили на Здравкова нѣщо за Д-ра Моллова, пакъ не може да се вземе за вѣрно, защото Молловъ не се е срѣщалъ съ тѣхъ нито пакъ имъ е казвалъ подобно нѣщо. Свидѣтельтъ Стоименовъ, който се види да е по-интелигентенъ отъ Здравкова и на когото Здравковъ е казалъ всичко, — нищо не говори за Д-ра Моллова. И азъ не могж да си обясня какъ Здравковъ му е расправилъ за всичко, а да му не каже за участието на Моллова въ заговорътъ, когато той казва, че Молловъ му е билъ посоченъ за ржководитель на заговора. Отъ това излиза, че ако Здравковъ е знаялъ нѣщо за Д-ра Моллова, той е щѣлъ да каже на Стоименова и на прѣдварителното слѣдствие още първий пжтъ. Свидѣтельтъ Акрабовъ, съ когото Здравковъ тоже еималъ сношение, и той не спомѣнува нищо за Д-ра Моллова и за това мене ми се вижда много странно какъ така сега се говори за участието на Моллова въ заговора. Но, г-да сждии, при тѣзи косвенни улики, почиващи на показанията на Здравкова, нека прибавимъ и показанията на другитѣ съобвиняеми и свидѣтели и да видимъ да ли ще може да се съгради едно какво-годѣ обвинение противъ Д-ра Моллова. Подсждимия Димитръ Попъ Стайковъ е лицето, което е расправило

всичко на Здравкова и което е раскрило много работи по това дѣло, но той ви каза, че не е чулъ никога и отъ никого за Д-ра Моллова. Свидѣтельтъ Митаковъ каза, че и той незнае нищо за Моллова и на зададений му за това въпросъ, той отговори неложително, че нищо незнае за Г-на Моллова. Най-сетнѣ азъ ще се спра върху показанията на подсждимия Спасъ Лепавцовъ, който е раскрилъ много работи по това дѣло и който е билъ въ постоянно спошение съ г-на Моллова. Подсждимия Спасъ Лепавцовъ е лицето, което продава списанието „Св. Климентъ“, издаваемо отъ Дружеството „Св. Климентъ“, на което прѣдсѣдатель е моя клиентъ Д-ръ Молловъ и за това той много често се е спошавалъ съ него. Спасъ Лепавцовъ се явява тука като лице, което е знаяло за заговорътъ и което е раскрило участието на много души въ заговорътъ, но на въпроса: знае ли нѣщо за Д-ра Моллова, каза, че незнае нищо. Слѣдователно, ако Лепавцовъ знаеше нѣщо за Д-ра Моллова, той щѣше да го каже, както е сторилъ това по отношение на множина други. Прочее, като имате всичко това прѣдъ видъ, азъ вѣрвамъ, че вий, въ желанието си да бждете високо безпристрасни сждии, нѣма да се съгласите да остане у васъ и слѣда отъ съмнѣние върху невинностьта на Д-ра Моллова.

Сега да дойдемъ до показанията на свидѣтельтъ Александръ Ненковъ, тоя класически свидѣтель, както го нарѣкоха тука. Азъ нѣма да ви расправямъ за версията, пустната тука за него. За мене ще бжде достатъчно да кажа, че той на прѣдварителното слѣдствие е говорилъ небивалици за 15—20 души честни български граждани, въ слѣдствие на което много пострадаха. Наистина той е оттѣглилъ показанията си за нѣкои и други лица, но въпрѣки това, тукъ не може да се прѣдполага, както г-нъ прокурорътъ направи, че по отношение на останалитѣ, той е говорилъ вѣрно. Защото, ако приемемъ че тукъ, прѣдъ васъ, като даде клѣтва, той е говорилъ само това, което е знаялъ, то не може да се обясни, защо не показа и за другитѣ това, което знае. Г-нъ прокурорътъ каза, че свидѣтельтъ е свободенъ да не каже за другиго нищо, но това не е право. Тоя свидѣтель или знае нѣщо и за ония противъ които е говорилъ, или незнае нищо за никого, но си криви душата. Спорѣдъ мене, по-вѣрно е че при първитѣ си показания той е говорилъ не бивалици, като е ималъ прѣдъ видъ, че не се испитва подъ

клѣтва. Но отъ устата на тоя свидѣтель не е естественно да се чака истинната, защото той е такъвъ човѣкъ, за когото може да се каже, че първата му дума не е истинска. Първитѣ си показания той е далъ въ Сливенъ прѣдъ Окол. Началникъ Турчева, а по-сетнѣ прѣдъ г-на М-ра Прѣдсѣдателя Стамболова, а сегашнитѣ му не сж тождественни съ първитѣ и по тая причина, за мене не остава друго, освѣнъ да се съмнявамъ въ истинностьта и на еднитѣ и на другитѣ. Но отъ всичко това, за мене е важно само едно нѣщо и за него азъ ще кажя нѣколко думи. Въ писмото си, което е писалъ до Началникътъ г-нъ Турчева, той пише: „ако бихъ ималъ врѣме и срѣдства, бихъ ви снабдилъ и съ други аргументи“. Защо сж трѣбвали *врѣме* и *срѣдства* на тоя човѣкъ? Нима, ако той е знаялъ нѣщо повече, не е могълъ да го съобщи? Какво му е прѣчало да стори това? Врѣмето и срѣдствата, които му сж трѣбвали, сж могли да се набавятъ много лесно: да се яви прѣдъ властьта, да расправи всичко каквото знае и ето всичко свършено. Но, г-да сждии, отъ това обстоятелство именно се доказва каква е моралната личность на тоя свидѣтель. Първийтъ пжть тоя свидѣтель е далъ показанията си прѣдъ Турчева, а вторий пжть прѣдъ г-на Стамболова и прѣдъ тѣхъ той нищо не е спомѣналъ за Д-ра Моллова. По-сетнѣ — на 24-й Юний 1891 год. — той съобщилъ, че билъ получилъ писмо отъ Миларова, въ което му се съобщавало да се запознае съ Д-ра Моллова, който билъ ржководитель на дѣлото. Но това не е вѣрно и ний имаме право да се съмняваме, че това писмо се е появило късно, или пъкъ, по-вѣрното което е, че тоя свидѣтель не казва истинната, защото подобно писмо не е писано. Ако да бѣше прѣдставилъ писмото, то можеше да му се повѣрва, но той казва, че го билъ скжсалъ. И защо го е скжсалъ? По кои причини е сторилъ това? Той не казва нищо. Ако наистина той е билъ довѣренно лице на Миларова; ако наистина Миларовъ му писалъ такова писмо, и най-сетнѣ ако наистина Пенковъ е искалъ да открие заговорътъ, — то защо, слѣдъ като е получилъ писмото, не е отишълъ да го прѣдаде на властьта, особено като се има прѣдъ видъ, че той е вече открилъ всичко? Защо не е сторилъ това? Защо е скъсалъ писмото? Отъ кого се е страхувалъ вече той? Ето защо тоя свидѣтель не казва истинната, ето защо ний казваме, че той лъже. Подсждимий Миларовъ заявява тукъ, че той не е писвалъ на Пенкова нищо за Д-ра Моллова и това

е вѣрно. То е вѣрно и за това, защото той като е призна... всичко, щѣше да признае и това обстоятелство, ако да е би... писвалъ на Пенкова за Моллова. Но Миларовъ категорич... заяви тукъ, че нѣма подобно нѣщо, толкова повече, че той б... е знаялъ за скжсванието на писмото. Ако да е писано так... писмо, Миларовъ щѣше да признае, защото, ако отрѣчеше, х... жеше да му се прѣдстави и тогова той не можеше вече ... крие. Па най-послѣ неможеше и да сжществува такова пис... защото Миларовъ емигрира отъ България отъ 1886 год. ... прѣзъ всичкото врѣме той не е ималъ възможность да бжде ... сношение съ Д-ра Моллова, нито слѣдъ завръщанието си. В... знаете, че Миларовъ не е съобщилъ на Пенкова за заговоръ... въ Одесса, нито за планътъ на тоя заговоръ, та за това и ... може да се вѣрва, че Миларовъ е билъ до толкова довѣрчи... къмъ Пенкова, щото да му съобщи и за тукашний загов... нѣщо, особенно като се има прѣдъ видъ, че Миларовъ слѣ... като се е срѣщналъ съ майка си, се е отказалъ вече отъ в... какъвъ заговоръ. Свидѣтельтъ Пенковъ нарича Миларова главатаръ, за сериозенъ човѣкъ, за човѣкъ, който се е готвалъ да убива Князътъ и М-ръ Прѣдсѣдательтъ, а пъкъ отъ др... страна иде да нарича Д-ръ Моллова за главатаръ. Че може ... това да се вѣрва. Пенковъ казва, че Миларовъ му билъ го... рилъ не за заговора въ Одесса, а за тукашенъ заговоръ н... той го само слушалъ, безъ да му отговаря *да* или *не*, защ... се държалъ въ резерва. Миларовъ заминалъ за Карнобатъ ... отъ тамъ писалъ на Пенкова да му испрати Вергилия, но как... отъ това? Нима това може да служи за доказателство, че Ми... ларовъ е корреспондиралъ съ него за всичко? Но най-интересн... е тукъ показанието на Пенкова, което се състои въ това, ... той билъ получилъ отъ Миларова писмо въ София безъ адре... Това е вече вънъ отъ всичко. Нима тоя Пенковъ е так... голѣма личность, толкова много извѣстна, щото да получ... писма безъ адресъ? Че нима София е толкова малко село, щ... да бжде извѣстенъ всѣки който дойде и да получава пис... си безъ всѣкакъвъ адресъ. За София Пенковъ не е билъ н... друго, освѣнъ единъ праздноскитающий се, не извѣстенъ по... никому и за това не е вѣрно, че е получилъ прѣдметното пис... въ което той е казалъ, че се говоряло за Д-ръ Цачева, К... за нѣкакъвъ си шурей на Гуджева и за мнозина други. Тѣзи ... бивалици, за които е говорилъ тоя класически свидѣтель

самитѣ власти не сѫ повѣрвали, за това, азъ не се съмнявамъ, че и вий нѣма да ги повѣрвате.

Сега, ако при всичко това у вашата съвѣсть остане и сѣнка отъ съмнѣние за виновностьта на Д-ра Моллова, тогава нека кажа кой е този Д-ръ Молловъ и способенъ ли е той да върши такива прѣстѫпления, за които се обвинява. Въ единъ углавенъ процессъ, г-да сѫдии, не малка роль играе поведението на подсѫдимия, неговото икономическо положение и неговото отношение къмъ обществото. Д-ръ Молловъ е оня човѣкъ, който е свършилъ съ блѣскавъ успѣхъ медицината въ Москва. Въ 1876 год. когато бѣше обявена Сърбско-Турската война, въ която вземаха участие толкова наши братия, той отиде въ Сърбия за да помогне лично на страждущитѣ и тамъ е много заслужилъ на ония, които сѫ имали нужда отъ неговата помощъ. Слѣдъ малко врѣме обаче, дохожда другата — освободителната война — и въ нея той тоже взима участие като медикъ и помага много повече на своето отечество отъ всѣки други. Подиръ освобождението на отечеството му, нему се паднало честьта да стане единъ виденъ човѣкъ и той станалъ такъвъ, като се завзелъ да урѣди санитарната часть у насъ и сполучилъ, като развилъ медицинската литература. Ето на какво се е билъ посвѣтилъ той. По-сетнѣ обаче — прѣзъ 1883 год. — по настояванието на приятелитѣ му, той станалъ министръ на Просвѣщението, при всичко, че нищо не го е влѣкло къмъ министерски постъ. Като Министръ, той е стоялъ до 1884 год. и послѣ, като е напустналъ тоя постъ, заловилъ се е пакъ съ литературата и такъвъ го виждате дълго врѣме. Би казалъ нѣкой, че той като е билъ единъ пѫть Министръ, непрѣменно ще да има тази претенция и сега, но това не е вѣрно. Це послѣ той билъ назначенъ за главенъ лѣкарь на войната и като такъвъ е принесълъ много голѣми услуги по тази часть. Когато обаче е билъ напустналъ и тази длъжность, той се е завзелъ да издава списанието „Св. Климентъ“, което имало чисто литературна рѣчь и той се е занималъ вече само съ литературата, безъ да е ималъ особенно политическо убѣждение и безъ да е ималъ какъвъ-годѣ фанатизмъ за това. Той е баща на 4 дѣца, занимавалъ се е исключително съ литературата и медицината и азъ не могѫ да допустна, че човѣкъ съ такива качества, би отишълъ да се занимава съ работи, каквито му се приписватъ сега тука. Най-сетнѣ Д-ръ Молловъ е единъ отъ ония

богаташи, каквито рѣдко се срѣщатъ у насъ въ цѣла България, слѣдователно не може да се допустне, че той ще отиде да влиза въ заговори и да иска убиванието на тогова или оногова за незнамъ какви други облаги. Азъ вѣрвамъ, че вий ще се съгласите съ мене за всичко, което ви изказахъ тука и за това не ми остава друго, освѣнъ да чакамъ вашийтъ оправдателенъ вердикъ, чрѣзъ който да се даде възможность на Д-ръ Моллова да се върне пакъ при дѣцата си и да се втурне пакъ въ скромното, но приятно за него литературно поле, което той толкова много обича, а особенно въ полето на медицинската литература.

= Г-да сѫдии! Остава ми сега да кажа и още нѣколко думи за подсѫдимий Димитръ Карастояновъ. Противъ него има само едно писмо, подписано отъ нѣкой си Георги и още показанията на свидѣтелката Клия Карагюлева. Това писмо както се обясни тука, му е било писано отъ подсѫдимия Георги Великовъ по поводъ на испратенъ нему шаякъ отъ Карастоянова. Прѣди обаче да бѫде испратенъ шаякътъ, Карастояновъ като билъ единъ день въ Нишъ, срѣщналъ се съ Великова и защото последний го задължилъ да му испрати малко шаякъ, той се съгласилъ и като си дошълъ въ София, распорѣдилъ се да се намѣри шаякъ и го испратилъ чрѣзъ единъ коммиссионеръ, който при прѣдаванието на шаячка искалъ по 11 лева на метрътъ. Когато станало дума за шаяка въ Нишъ тамъ билъ и нѣкой си Теневъ, когото Карастояновъ познавалъ когато билъ тука нѣкакъвъ началникъ. Но отъ всичко това азъ не виждамъ нищо прѣстѫпно, нито пакъ може да се прѣдполага, че когато е ставало дума за шаякътъ, е станало дума и за заговоръ, или, по-ясно казано, че е съставенъ нѣкакъвъ заговоръ. Сега, ако подсѫдимия Великовъ се явява тука като съучастникъ въ заговора, то не ще рѣче, че щомъ Карастояновъ се е билъ срѣщалъ съ него и му е обѣщалъ и испратилъ малко шаякъ, че и той е неговъ съучастникъ. За срѣщанието на Карастоянова въ гостинницата въ Нишъ и за отиванието му въ стаята на Великова, който билъ тогава болѣнъ, спорѣдъ думитѣ на Тенева, — не може да се мисли, че всичко това е именно за слѣдствие съставяние на нѣкакъвъ заговоръ, понеже да се допуска подобно нѣщо, трѣбва да се докаже тука, че тамъ прѣди всичко е ставало дума за политика, та послѣ да се допустне че испращанието на шаяка е само претекста за кореспонденция. Карастоя-

новъ като ги е знаялъ, че тѣ сж емигранти, е говорилъ съ тѣхъ за връщането имъ въ България, но за друго, тѣ не сж си говорили, а слѣдователно той не може да се обвинява като съучастникъ въ заговора. Г-нъ прокурорътъ каза, че въ писмото на Великова се говоряло: „ний сега не можеме да се впущаме по нататъкъ“, и че това можало да се счита за прѣстжпно, т. е., че е имало заговоръ, но това, поне на мене ми се види за доста прѣсиленно. Азъ даже допущамъ, че при срѣщата може да е ставалъ и политически разговоръ, обаче не допущамъ, че е ставало единъ заговоръ. И това е естественно. Теневъ и Великовъ сж биле емигранти и тѣ, може би, сж запитали за работитѣ въ България и Карастояновъ да имъ е отговорилъ тъй или инакъ, но отъ това не може да се заключава, че разговорътъ е ималъ за слѣдствие заговоръ. Цетиранитѣ думи можемъ да си обяснимъ много лесно само съ краткостьта на писаното и отъ това да дойдемъ до заключението, че Теневъ и Великовъ не сж могли да се довѣрятъ на Карастоянова, който въ тѣхнитѣ очи не е могжлъ да бжде никакъвъ другъ, освѣнъ фотографъ и търговецъ. — Сега да дойдемъ до *многото здравие отъ старецътъ*, та да видимъ какво е това. Вий чухте, да се каза тукъ, че по онова врѣме Драганъ Цанковъ е билъ въ Бѣлградъ и още чухте отъ устата на Великова, че той счита тоя старецъ за свѣтецъ. Сега, ако той е писалъ на Карастоянова „много ти здравие отъ старецътъ“, нима ще отидете до тамъ, щото да повѣрвате, че Цанковъ е натоварилъ Великова да пише това? Великовъ е билъ въ Нишъ, а Цанковъ въ Бѣлградъ и ако е писалъ така, той го е писалъ по простата причина, че е знаялъ или е прѣдполагалъ, че Карастояновъ се познава съ Цанкова. И най-сетнѣ, ако допустнемъ че въ това писмо се е съдържало нѣщо прѣстжпно, което да компрометира Карастоянова, то азъ мисля, че той щѣше да го изгори още на часътъ, а не да го остави захвърлено въ книгитѣ си и сега да се обвинява въ такова тежко прѣстжпление, за което да се иска главата му, и то по поводъ на това писмо. Стана дума още тука и за това, защо Карастояновъ да иска по 11 лева за метръ шаякъ, когато той не струвалъ толкова. Но, г-да сждии, въ това виновнийтъ не е Карастоянъ въ, който ви обясни тука, че нищо подобно не е писвалъ, нито искалъ, а виновнийтъ е коммиссионерътъ, който е искалъ да експлоатира Великова. Карастояновъ е направилъ само една услуга и

нищо повече, т. е. той не е искалъ да експлоатира никого, защото той е знаялъ, че Великовъ е човѣкъ, който знае какъ се продаватъ шаяцитѣ у насъ. Впрочемъ, г-нъ Прокурорътъ ви обясни всичко това много по-обширно и той самъ се съгласи, че, на основание на такива доказателства, той не може да поддържа обвинението противъ Д. Карастоянова.

Сега да видимъ да ли могжтъ и показанията на свидѣтелката Клия Карагюлева да послужатъ като такива, възъ основание на които да може да се съгради обвинението противъ Д. Карастоянова. Тя е казала, че единъ день мжжътъ ѝ Александръ Карагюлевъ ѝ билъ обадилъ, че той щѣлъ да отиде въ София да вземе Карастоянова и да го заведе въ с. Петричъ, за да фотографира фабриката, но това не било станало, т. е. Карастояновъ не билъ отишълъ, защото, когато тя прѣдполагала, че трѣбва да е въ Петричъ, тя минала покрай фотографията и видѣла Карастоянова въ дюкяна, когото като попитала, защо не е отишълъ на Петричъ, той ѝ билъ отговорилъ, че мжжътъ ѝ и Тюфекчиевъ биле отишли на село, а той не отишълъ. Това е, г-да сждии, всичко, което се намира въ дѣлото и което се установи тукъ противъ Карастояновъ и защото на основание на такива данни и доказателства неможе да се гради едно обвинение, за това ще ви моля да признаете и подсждимия Д. Карастояновъ за невиновенъ и да го опрадаете.

Защит. А. Константиновъ. Почит. Г-да сждии! Прѣдговорившитѣ г-да защитници доста подготвиха почвата за моята защита, тѣ исказаха дълги прѣдисловия, говориха за теорията на процеситѣ отъ подобенъ родъ, така щото за мене не остава да говоря на дълго и широко въ прѣдисловие; защото, най-послѣ стѣснявамъ се да не би да зацапамъ моитѣ клиенти; за това ще се спра върху изложеното въ обвинителния актъ, послѣ ще прослѣдя даннитѣ установенни на сждебното слѣдствие и ще се постарая да дамъ своитѣ възражения на обвинителната рѣчь на г-на прокурора.

Ако нѣмахъ прѣдъ видъ обвинителния актъ и обвинителната рѣчь на г-на прокурора, то на въпроса: въ какво се обвиняватъ подсждимитѣ Каравеловъ и Китанчевъ, съ ржка на сърдцето си бихъ казалъ, че не зная. Едно е само ясно, че се иска наказанието имъ на основание на чл. 55 и 170 отъ Отоман. Наказ. Законъ. Своето недоумѣние азъ го разрѣшавамъ

като се спра на обвинителния актъ, гдѣто е казано: „на основание изложенитѣ до тукъ данни, привлѣчени сж при прѣдварителното дирение въ качество на обвиняеми, въ покушение върху живота на Министра — Прѣдсѣдателя г-на Стамболова и въ убийството бившия М-ръ на финанситѣ Хр. Бѣлчевъ, слѣдующитѣ лица“ — слѣдватъ имената на лицата, между които сж имената и на тѣзи, на които ми е възложена защитата. Сега, ако бѣше се ограничилъ обвинителния актъ, само съ това обвинение, не ще съмнение на обвиняемитѣ трѣбваше да се приложи чл. 170 отъ Отоман. Наказ. Законъ; но на тоя членъ защитата можеше да противопостави чл. 181 отъ сжщия законъ, спорѣдъ който—убийство, нараняване и удряние, ако се извършатъ заедно съ въстание, грабежъ и обиръ, то освѣнъ гдѣто се наказватъ сжщитѣ дѣйци на тѣзи злодѣяния и прѣстжпления, наказватъ се още и подбудителитѣ и причинителитѣ на това спущение, като да сж извършили и тѣ сжщитѣ дѣла. Но, тъй като при извършването на това убийство, слава Богу, нѣмаше въстание, грабежъ и обиръ, то не могжтъ да се накажатъ подбудителитѣ, ако такива има, на основание чл. 55 отъ Отоманския Наказ. законъ. Почвамъ съ оцѣнката на доказателствата, които сж изложени въ обвинителния актъ, доказателства приведени за обвинението на подсждимитѣ Каравеловъ и Китанчевъ. На първо мѣсто отъ тия доказателства, стоятъ показанията на Т.-Пазарджиския житель Ат. Здравковъ, който между другитѣ показания за нѣкои подсждими, каза, че чулъ отъ Джуджева, какво по инициативата на Каравелова и Д-ръ Моллова се образувалъ комплотъ за убийството на Негово Царско Височество и на Министра Прѣдсѣдателя г-на Стамболова. Забѣлѣжително е, че въ обвинителния актъ, както и на прѣдварителното слѣдствие думата „инициатива“ е казана право и че слѣдователя трѣбва да записва точно думитѣ, но сега, до колкото свидѣтеля Здравковъ разбира тая дума, оставамъ на васъ да сждите. За личностьта на Ат. Здравкова азъ нѣма да говоря нищо, достатъчно бѣше, че прѣдставихъ единъ „Държавенъ вѣстникъ“, отъ който се вижда, че той е билъ осжжданъ за клѣвета. За оцѣнка на неговитѣ показания азъ ще се ползувамъ отъ самитѣ думи на г-на прокурора. Г-нъ прокурора въ своята обвинителна рѣчь каза за него, че се виждало отъ лицето му, отъ постжпкитѣ му, че той не мига прѣдъ нищо и че е способенъ за всичко. Азъ покорно благодаря на г-на про-

нищо повече, т. е. той не е искалъ … агатъкъ
защото той е знаялъ, че Великовъ … а Здрав-
се продаватъ шаяцитѣ у насъ. … а, но тоя
обясни всичко това много … могжтъ да
че на основание на тая … ства трѣбва
държа обвинението противъ … казалъ, но уста-
Сега да видимъ … а, че това не е
телката Клия Карагюл… а, аналогични съ
вание на които да … а г-на прокурора,
Д. Карастоянова. Тя … ность, то и показа-
сандръ Карагюлевъ … итѣ. Г-нъ прокурора
София да взем… за, които имали цѣна
за да фотогр… чева. Въ обвинителния
Карастояновъ … за лицата, които могли
че трѣбва … ялотъ, билъ далъ единъ
и видѣ… ното слѣдствие въ единъ
не е … павцова сж нарѣдени цѣлъ
й и … та и между тия лица, указ-
е, г … итѣ Каравеловъ и Китанчевъ;
у… ги лица, за нѣкой си Трай-
н… тия лица не се виждатъ на ска-
… ако показанията на Лепавцова
… Каравелова и Китанчева, то трѣбва
… отношение на другитѣ лица, които той
… да бждатъ викани да дойдатъ тукъ.
… трѣбваше и Каравеловъ и Китанчевъ
… Понататъкъ по отношение на Китанчева се
… отъ показанията на Лепаацова, че единъ
… Китанчевъ за Търново отбилъ се въ
… Лепавцова и му билъ казалъ, че знаялъ за гдѣто
… работата на Тюфекчиева, но да си мъл-
… нищо да не говори. Въ обвинителния актъ по-
… Тюфекчиева турено е въ скоби „относително
… Тия думи, г-да сждии, на прѣдварителното слѣдствие,
… протоколитѣ, които азъ прослѣдихъ, не видѣхъ. Това сж
въ … соображения основани на „горнитѣ данни“, но тия данни въ
дѣйствителность не сжществуватъ. Вий видѣхте, когато се про-
вѣряваше това доказателство на сждебното дирение, явиха се
много противорѣчия; Лепавцовъ даде съвършенно други пока-
зания, относително Китанчева. Единъ денъ когато щѣлъ да си

нава Китанчевъ отбилъ се въ дюкяна на Лепавцова, и по-
я го попиталъ, да ли знае нѣщо за нѣкакъвъ си ком-
убийството на Негово Царско Височество, и на тоя
Китанчевъ билъ отговорилъ: „я глѣдай да не се въ-
въ такива работи, защото е лошо". Значи съвършенно
е казалъ Лепавцовъ на прѣдварителното слѣдствие, а съ-
вършенно друго тукъ. Тъй щото излиза, че не Китанчевъ е распрявялъ на Лепавцова за нѣкакъвъ си комплотъ, но Лепавцовъ е распрявялъ на Китанчева и послѣдния му казалъ, ти си мълчи. Значи Китанчевъ като човѣкъ легаленъ посвѣтвалъ Лепавцова да не говори за такива работи, защото може да си навлѣче нѣкоя беля. Подиръ това имаше цѣлъ рѣдъ противорѣчия въ показанията на Лепавцова, относително Китанчева. Когато му задавахъ въпросъ, кога е станалъ тоя разговоръ между него и Китанчева, Лепавцовъ каза най-напрѣдъ сутриньта, послѣ каза надвечеръ, подиръ като дойде Д-ръ Молловъ на когото Лепавцовъ писалъ писмо и казалъ че съжелява гдѣто вървлѣкалъ въ тая работа и Китанчева, Лепавцовъ каза, че едно трето лице е говорило за нѣкакъвъ си комплотъ, а Китанчевъ казалъ недѣй распрявя за такива нѣща и не дѣй се мѣси въ такива работи. Ето въ каква форма сѫ показанията на Лепавцова, относително Китанчева. Дойде най-послѣ и свидѣтеля Ил. Георговъ, който каза, че на подсѫдимитѣ Лепавцовъ и Китанчевъ, не е говорилъ за нѣкакъвъ си заговоръ на нѣкой си Тюфекчиевъ, когото не познавалъ.

Понататъкъ сѫ цитирани показанията на Лепавцовъ за обвинението на Каравелова. Лепавцовъ казва, че въ края на мѣсецъ Януарий отишълъ въ кѫщата на Каравелова и когато послѣдния го попиталъ за нѣкои новини, Лепавцовъ отговорилъ, че имало слухъ за работата на Тюфекчиева, по което Каравеловъ билъ казалъ – какво станаха хората на Тюфекчиева, тая работа е бошъ - лафъ. Попитанъ Лепавцовъ — съ какъвъ тонъ бѣше всичкия тоя разговоръ отъ страна на Каравелова, Лѣпавцовъ каза: той — Каравеловъ — не бѣше заинтересуванъ, не изглеждаше, че много любопитства да се научи. Попитанъ за разговора, който сѫ имали съ Каравеловъ, Лепавцовъ каза, че разговора имъ билъ по литературата; попитанъ да ли е чулъ отъ устата на Каравелова да говори за заговоръ, Лепавцовъ каза, че не е чулъ. Понататъкъ въ обвинителния актъ казано, че когато Каравеловъ и Лепавцовъ сѫ говорили

...стно за единъ сждъ, защото, ако бѣше умѣстно, ... да се разгледатъ и провѣратъ даннитѣ, които има ... за се види да ли това сжставлява прѣстжпление ... заплашената рѣчь, касающа се до политическата ... Каравелова, въ думитѣ на г-нъ прокурора се ... за противорѣчия, щото единъ човѣкъ, който ... изслушалъ обвинителната рѣчь, даже тъй отъ ... една страна, той не би можалъ да си състави ... иска да каже г-нъ прокурора. За тая страна ... г-нъ прокурора, самъ Каравеловъ може да от... когато му дойде врѣмето; но азъ като защит... длъжность да кажа нѣщо. Г-нъ прокурора ... нѣмалъ право да говори за ограничение ... защото когато билъ М-ръ самъ стѣснявалъ сво... слѣдъ това каза, че Каравеловъ е съ ... какъвто дай Боже да има всѣки български ... и кьопаво, което се нарича интелигенция, ... послѣ каза, че Каравеловъ можалъ да ... съ милиони щикове и съ генерали, когато ... всѣки знае въ какви отношения е билъ Ка... Отъ една страна г-нъ прокурора каза, ... може да стане М-ръ въ всѣки кабинетъ, ако ... нещо, да си сѣди у дома си, отъ друга ... прокурора казва: честь и хвала на сопаджиитѣ, ... руски рубли, че ви гонятъ, че ви блъскатъ, ... Китанчевъ е недоноситель, защото ... а не е съобщилъ на властьта; Каравеловъ, ... за заговора, и не съобщилъ на властьта ... понеже въ неговото име се правилъ за... като отмъщение за застрѣлванието на ... прокурора каза, че защитницитѣ ще питатъ за плана ... планъ нѣма, по-добрѣ би било да го ... знаемъ ний ще го сглобимъ, a priori, ... тия доказателства a priori, азъ не ... доказателства, които ги прѣдвижда закона, ... доказателства и показанията, които ... за съставяние убѣждението на сжда, при ... на едно дѣйствие, запрѣтено отъ закона; но ний ... метафизически планове, азъ мисля, че това не е ... угалвната проце... a priori азъ начертахъ

това убийство какъ е станалъ и така излиза много по-вѣроятно, защото въ самомо дѣло се намиратъ доказателства, за да може да прослѣдимъ това обстоятелство. Г-нъ прокурора каза, че стига да се докаже, че едно лице е намислило прѣстѫпление, прѣдало го е на друго, или го е настроило, то е вече главенъ интелектуаленъ виновникъ. Не стига само да се докаже това, защото ако думитѣ на Каравелова и Лепавцова можемъ да ги приемемъ за вѣрни, въ думитѣ на първия виждаме каква стойность може да иматъ показанията на Лепавцова. Показанията на Лепавцова не значатъ, че Каравеловъ е главенъ виновникъ. Г-нъ прокуроръ говори за комплотъ, безъ да говори за атентатъ, а по авторитетнитѣ криминалисти казватъ, че просто едно рѣшение, да се свали държавния строй, едно заплашвание, не стига, за да може се характеризира дѣлото за измѣнение на държавния строй: а пъкъ за съставяние на комплотъ се изисква да има рѣшение да се дѣйствува, да има изразена твърда воля за испълнение на единъ атентатъ, трѣбва да има рѣшение на нѣколко души, въ което да се говори, да се убѣждава, да се обѣщава, да се заплашва и като се групиратъ тия хора да се дѣйствува по извѣстна программа, като се опрѣдѣли ролята на всѣкиго въ тоя комплотъ. И подиръ, слѣдъ като се състави комплота, въ какъвъ случай тѣхнитѣ дѣйствия може да съставляватъ единъ атентатъ, като държавно прѣстѫпление, това е прѣдвидѣно въ закона и то е именно тогава, котато щѫ бѫдѫтъ направени дѣйствията на съставляющитѣ комплота къмъ лишение отъ животъ държавния глава, къмъ унищожение или измѣнение на управлението, на формата на управлението, къмъ измѣнение порядъка на държавата и държавния глава и къмъ възбуждание на жителитѣ да възстанатъ съ орѫжие въ рѫка. Вий видѣхте, че тукъ нѣма поне едно отъ условията, които изисква закона, за да може да се счита, че въ данния случай се образувалъ комплотъ, която дума, което дѣйствие се приписва на подсѫдимия Каравеловъ, че той е предложилъ да се образува комплотъ, за да се измѣни държавния строй и да се убие държавния глава, защото убийството на единъ М-ръ не съставлява още, измѣнение на държавния строй. Въ обвинителния актъ се вижда, че Каравеловъ се обвинява за нѣкакъвъ си заговоръ, замисленъ и приготвенъ за лишавание отъ животъ държавния глава, но за туй има специаленъ законъ, който наказва прѣстѫпленията противъ особата на Негово Царско Вис-

бѣше неумѣстно за единъ сѫдъ, защото, ако бѣше умѣстно
работа бѣше да се разгледатъ и провѣратъ даннитѣ, които и
по дѣлото, за да се види да ли това сѫставлява прѣстѫпле
или не. Въ обвинителната рѣчь, касающа се до политиче
личность на Каравелова, въ думитѣ на г-нъ прокуро
намиратъ такива противорѣчия, щото единъ човѣкъ
внимателно би изслушалъ обвинителната рѣчь, даже
чисто политическа страна, той не би можалъ да си
ясно понятие, какво иска да каже г-нъ прокурора. За
отъ рѣчьта на г-нъ прокурора, самъ Каравеловъ
говори подробно, когато му дойде врѣмето; но азъ
никъ, считамъ за длъжность да кажа нѣщо. Г-н
каза, че Каравеловъ нѣмалъ право да говори
на свободата, защото когато билъ М-ръ самъ
бодата на гражданитѣ; слѣдъ това каза, че
качества такива, каквито дай Боже да има
М-ръ и че кьораво и кьопаво, което се на
вървеше слѣдъ него; послѣ каза, че Кар
управлява България съ милиони щикове
отъ друга страна всѣки знае въ какви
равеловъ съ генералитѣ. Отъ една страна
че Каравеловъ може да стане М-ръ в
иска, или пакъ, ако нещѣ, да си сѣд
страна г-нъ прокурора казва: чест
които не получаватъ русски рубли, че
че ви наричатъ измѣнници. Китанч
е знаялъ за заговора, а не е съобщ
който сѫщо билъ знаялъ за загово
е главенъ виновникъ, понеже въ
говора. Заговора е билъ като о
Паница. Г-нъ прокурора каза, че
на комплота, но такъвъ план
знаемъ, но ако го не знаемъ
метафизически. Какви сѫ
зная. Азъ зная само доказа
това сѫ: веществениитѣ
могѫтъ да служатъ за с
извършванието на едно
да зглобяваме метафиз
допустимо отъ углавн

...ство както е станалъ и така назваза много по-вѣроятно,
...скомо дѣло се намиратъ доказателства, за да може
...тѣ това обстоятелство. Г-нъ прокурора каза, че
...тъй също, че едно лице е намислило прѣстѫплението,
...на друго, или го е настроило, то е вече главенъ
...виновникъ. Не стига само да се докаже това,
...на Каравелова и Лепавцова виждаме каква да ги
...въ думитѣ на първия виждаме можемъ каква стой-
...показанията на Лепавцова. Показанията
...че Каравеловъ е главенъ виновникъ.
...за комплотъ, безъ да говори за аген-
...криминалисти казватъ, че просто едно
...държавния строй, едно заплашване,
...характеризира дѣлото за измѣнение на
...съставяние на комплотъ се изисква
...да има изразена твърда воля
...трѣбва да има рѣшение на
...да се убѣждава, да се обѣ-
...групиратъ тия хора да се
...като се опредѣли ролята на
...слѣдъ като се състави
...дѣйствия може да състав-
...прѣстѫпление, това е
...когато що бѫдѫтъ
...комплота къмъ лишение
...или измѣнение
...възбуждание
...Вий видѣхте,
...изисква закона,
...образувалъ
...на полож-

...послужи да го обвинимъ, понеже
слаби и съ такива доказа-
...ъ едно обикновенно лице,
...ъ да го обвинимъ
...защото Кара-
...а, че показа-
...ни за об...
...ъ т...
...ъ, то...
...и не...
...жемъ
...лението
...ица да...
Каравелов...
...ой на властъ,
е негово дѣй-
...лѣзла отъ еми-
...чувствувалъ, той
Ако Т. Георгиевъ,
...вствувалъ и е отъ
Каравеловъ е гла-
...азателствата, които
...на това, че той е
нѣкакъвъ си прѣ-
...ия.
...урора условно каза,
...оказания, Китанчевъ
...каза, ако се прѣдста-
...съучастникъ, защото,
...че Китанчевъ е въ
...ква разлика има между
...елно дирение и онни въ
...ато Лепавцовъ съобщава
...ъ, послѣдния му казва:
...трѣбва да се мѣсишъ".
...ието на Китанчева? Въ
...вий като военни сѫдии
...ализмъ и военщина, азъ
...да има жени, да се изга...

...та ... доказателствата ... ление ... ь, за ... България ... прокурора ... ель, но, ... за да бѫде ... слѣдващи ... имитѣ. Кака ... прѣдварителни ... дѣхте. Когато ... ь си заговоръ ... работи не ти ... е за обвинение ... курора каза, че ... вате съ национално ... Въ Индия които ...

рятъ живи, заедно съ умрѣлитѣ си съпрузи; но ний сме цивилизованъ народъ и живѣемъ въ образована Европа. Ако подъ думата военщина се разбира съдъ строгъ, но справедливъ — благодаримъ. Ний още повече се радваме, че стоимъ прѣдъ съдъ, който нѣма да се повлияе отъ разни партизански страсти. Вий знаете, че г-жа Каравелова се оправда и ний съ радость цитирахме отзивитѣ на разнитѣ чужди вѣстници, въ които се казваше, че въ България има правосъдие и азъ мисля, че тукъ, въ тоя процессъ — който и XX вѣкъ неможе забрави — е случай да дадете възможность да се извика, че въ България има правосъдие, като ви моля на основание на тия доказателства, които прѣдставихъ да оправдаете г-на Каравелова и Китанчева.

Защит. Бобчевъ. Г-да съдии! Нуждата отъ миръ, нуждата отъ тишина, лѣжи въ самата натура на человѣка: за туй още отъ врѣме е съществувалъ съдъ за да пази мира и тишината. Съдътъ, г-да съдии, е отъ памтивѣка още, но въ различни врѣмена ималъ е различни форми. Днешната форма, която я имаме, е формата, въ която се намира най-голѣмата гаранция, форма, отъ която се вижда, че нѣма да бъде осъденъ единъ невиненъ и че нѣма да бъде оправданъ единъ виновенъ. Отъ една страна крокурора, обвинителна страна, който прѣдставлява обществото, даватъ му се всичкитѣ възможни срѣдства, дава му се слѣдователь, дава му се полиция, дава му се правителство, съ всичкитѣ негови агенти, да бди и да пази и когато се извърши нѣкое прѣстъпление да го прѣдстави на съда съ всичкитѣ му доказателства; дава му се възможность, г-да съдии, всичкитѣ доказателства, които се отнасятъ по едно прѣстъпление да ги прѣдстави на съда, заедно съ обвиняемитѣ и да иска наказанието имъ. Отъ друга страна пакъ на подсъдимия, на виновния, дава се защитникъ, комуто се дава тоже пълна възможность да прѣдстави всичкитѣ оправдания, които се отнасатъ въ данния случай до него. Като трето лице е пъкъ поставенъ съда, който, като изслуша едната и другата страна, като вземе всичкитѣ обстоятелства и показания по дѣлото, да ги разглѣда, произнася се като трето, непричастно лице, върху обвинението, или върху виновностъта или невиновностьта на лицето, което е прѣдадено да се съди. Въ такова положение, г-да съдии, азъ днесъ ида да испълня длъжностьта си, като

защитникъ на подсѫдимия Георги Великовъ, съ която съмъ натоваренъ отъ почит. Софийский Окрѫженъ Сѫдъ. И въ какво се обвинява — сега да пристѫпя къмъ самото дѣло — подсѫдимия Г. Великовъ? Подсѫдимия Г. Великовъ, спорѣдъ обвинителния актъ, се обвинява по чл. 55 и 170 отъ Отоман. Наказ. Законъ. Първо, защото повдигалъ населението, подданницитѣ на държавата на въстание и второ, защото извършилъ убийство — т. е., защото по 170 чл. билъ единъ отъ убийцитѣ или който е тѣглилъ револверъ на покойния м-ръ Бѣлчевъ. И какво се навежда за доказателство по туй обвинение? Да видимъ прокурорската властъ какви доказателства, прѣдстави на сѫда и иска главата на тоя подсѫдимъ Г. Великова? Какви доказателства има? Доказателствата сѫ тия, г-да сѫдии. Едно че Лепавцовъ казалъ на прѣдварителното слѣдствие, какво Илия Георговъ му казалъ, че били скрити двама души въ бирхала до градината и че едина отъ тѣхъ се казвалъ Георги. Сѫщия Ил. Георговъ давалъ на Лепавцовъ единъ плайвазъ да го носи у бирхала и да го даде на нѣкой си Георги, за знакъ, че минуватъ м-ритѣ. Послѣ има едни писма давани на Лепавцова отъ Тюфекчиева, на които имало нѣкакъвъ си печатъ, за когото Лепавцовъ самъ исказва, че той билъ сѫщия печатъ, който има въ тефтерчето, намѣрено у Великова. Третото доказателство излиза пакъ отъ Лепавцова, че когато билъ въ затвора съ подсѫдимия г-на Каравелова, говорили двамата за Г. Великока и Лепавцовъ казалъ г-ну Каравелову, че билъ казалъ на прѣдварителното слѣдствие нѣкои нѣща за Великова, а пъкъ г-нъ Каравеловъ го увѣщавалъ да не говори нищо за него, защото щѣлъ билъ да го накара да каже много работи. Послѣ идѫтъ показанията на Ернестъ Прайзеръ. Отъ обвинителния актъ излиза, че тоя човѣкъ, който се криялъ въ бирхала билъ Георги Великовъ. Това сѫ показанията на Ернестъ Прайзеръ. Туй сѫ, г-да сѫдии, въ обвинителния актъ доказателствата, съ които се иска главата на подсѫдимия Г. Великовъ, за туй, че той билъ единъ отъ убийцитѣ. За подкрѣпление още на тия доказателства привожда се тефтерчето, което е намѣрено у него, още взима се въ внимание и издаването на вѣстника „9 Августъ“. Отъ тия доказателства, когато се провѣриха прѣдъ почит. сѫдъ въ сѫдебното засѣдание, да видимъ какво излѣзе? Относително показанията на Лепавцова, за казаното нему отъ Илия Георговъ, Лепавцовъ каза, да ли бѣше именно за Георги Великовъ

— не зная; азъ, каза Лепавцовъ, казахъ това и прѣдъ слѣдственната власть, но да ли се отнася за Георги Великова — не зная; казаха въ слѣдственната власть, че билъ Великовъ, азъ казахъ — не зная. Да видимъ какво каза лицето, което, спорѣдъ казването на Лепавцова, било му казало, именно Илия Георговъ. Тоя послѣдния каза, че такова нѣщо не е казвалъ на Лепавцова и не познава Г. Великова. Попита се второто лице, именно Каравеловъ, говорилъ ли е на Лепавцова да не казва нищо за Великова и Каравеловъ каза, че не му е говорилъ нищо за Великова. По тоя начинъ излѣзе истината, че Лепавцовъ не е говорилъ нищо съ Илия Георговъ, нито съ Каравелова за Г. Великова. Толкова относително показанията на Лепавцова, съ които се обвинява Г. Великовъ като прямъ дѣецъ.

Сега остава отъ показанията на Лепавцова върху печата да се каже. Лепавцовъ казва, че на тия писма, които ми се дадоха отъ Тюфекчиева имаше печатъ, на когото, между другото, имаше и думитѣ „революционенъ комитетъ". Освѣнъ на прѣдварителното слѣдствие, Лепавцовъ се пита и тукъ, да ли е тоя сѫщия печатъ и той каза, немогѫ да кажа, че е сѫщия печатъ. Тоя печатъ, който е въ тефтерчето носи такова название: „Комитетъ свободна България", а това е голѣма разлика, за туй казва Лепавцовъ, че не може да каже да ли е сѫщия.

Сега да прѣминемъ на другото доказателство, показано отъ страна на обвинителната власть, именно свидѣтеля Ернестъ Прайзеръ. Тоя честенъ Германецъ, могѫ да кажа за себе си, махва вѫжето на подсѫдимия Г. Великовъ. Какво каза той? Той каза: държахъ гостинница, давахъ стаи подъ наемъ, но отъ лицата, които се споменуватъ тукъ по дѣлото, нѣкой си Тюфекчиевъ идваше при мене, хвана, каза, една стая за двама души, но тѣ бѣха тогава ученици отъ висшето училище. За лицето Георги Великовъ свидѣтеля каза: това лице не съмъ виждалъ, не го познавамъ, нито е дохождалъ въ моя бирхалъ, може да е минавалъ по край кѫщата ми — това азъ незная. Попитанъ свидѣтеля отъ г-на прокурора, защо е казалъ на прѣдварителното слѣдствие, че лицето, което е живѣло у него билъ Георги Великовъ, той отговори, това лице не го познавамъ. И каза ми се отъ стаята едно лице, което бѣше на двора, но той бѣше единъ по-високъ човѣкъ, а не бѣше Георги Великовъ, тоя човѣкъ сега го виждамъ, но го познавамъ отъ понапрѣдъ. Попитанъ по-нататъкъ: на какъвъ языкъ даде показанията си, той

каза: говорихъ на турски и на нѣмски прѣдъ слѣдователя. Закона прѣдвижда, г-да сѫдии, че трѣбва да има прѣводчикъ, когато едно лице дава показания прѣдъ слѣдователя на чуждъ языкъ. Само чрѣзъ прѣводчикъ може да се достигне до истината. Говорили сѫ на два языка, но не сѫ могли да се разберать и по тоя начинъ показанията на свидѣтеля сѫ достигнали до тая форма, която е въ обвинителния актъ. Слѣдователно показанията на Ернестъ Прайзеръ немогѫтъ да служѫтъ за ни най-малко доказателство на г-на прокурора, съ което да дойде днесъ г-нъ прокурора да иска главата на г. Великова. Само туй ли сѫ, тия ли сѫ доказателствата, които сѫ прѣдставени за обвинението на г. Великова? Азъ ще отида по далеко, г-да сѫдии. Ще ви докажа, че Г. Великовъ не е прямъ дѣецъ, не е човѣка, който е гръмналъ на М ра Бѣлчева, ами той тогава не се е и намиралъ тукъ. Тия доказателства се намиратъ въ дѣлото. Какви доказателства има? Азъ поискахъ и се чете едно писмо отъ М-рството на Външнитѣ Дѣла и Исповѣданията, въ което се съобщава писмото на Българското агентство въ Сърбия, което отговаря, че по показанията на единъ отъ служащитѣ въ Българското агентство въ Бѣлградъ, подсѫдимия Г. Великовъ 2—3 дена прѣди и 2—3 послѣ убийството се е намиралъ въ Бѣлградъ, виждалъ го е тамъ, а това е доказателството, че Г. Великовъ се е намиралъ въ Бѣлградъ. Може да се каже отъ страна на обвинителната власть, че съ желѣзницата лесно се дохожда, може Великовъ да е дохождалъ тукъ и да се е върналъ въ Бѣлградъ, но на основание на туй *може*, г-нъ прокурора не може да иска главата на Г-нъ Великова. Изискваше се отъ слѣдователя да провѣри не само доказателствата, които обвиняватъ подсѫдимия, но и доказателствата, които го оправдаватъ. Слѣдователя не е само полиция, но той е и сѫдия, трѣбваше да вземе всички доказателства по дѣлото и да ги провѣри. Защо е дошло туй писмо г-да сѫдии? То е дошло по едно заявление направено отъ Г. Великова, когато сѫ го распитвали прѣдъ слѣдователя на 22 Юния 1891 год. въ единъ протоколъ, който се намира на стр. пета, папка пета. Въ това заявление Г. Великовъ казва, ако искате да се увѣрите добрѣ, че азъ съмъ билъ на 15 Мартъ въ Бѣлградъ, питайте еди-кои лица, които азъ считамъ за не излишно да ви ги прочета. Питайте, е казано въ заявлението, Мерри учитель на френски, гдѣто се е хранилъ Великовъ, питайте жената, отсѫтствувалъ

ли съмъ отъ обѣдъ и вечеря, питайте гостилничаря отсѫтству-
валъ ли съмъ отъ лѣглото си въ хотела, питайте редакцията
на в. „Одекъ“, питайте Стояна Поповича, питайте Никола
Павловича и Каячича, питайте най-послѣ М-рството на Вътр.
Дѣла въ Сърбия отсѫтствувалъ ли съмъ отъ Сърбия, — защото
Великовъ е билъ подъ полицейски надзоръ и полицията трѣбва
да знае, гдѣ се намира той, — най-послѣ, и това е послѣдно,
питайте и Андрѣева, чиновникъ въ Българското агентство 2—3
деня по-напрѣдъ, прѣди убийството, не съмъ ли се виждалъ съ
тоя човѣкъ и послѣ, подиръ 15 Мартъ, не съмъ ли се виждалъ
съ него? И какво става, слѣдователя какво прави? Слѣдователя
пита само послѣдния именно Андрѣева и той отговаря: „Вели-
ковъ бѣше въ Бѣлградъ, виждалъ съмъ се съ него“. Слѣдователя,
г-да сѫдии, трѣбваше да испълни своята длъжность, трѣбваше
да испита всичкитѣ показани лица отъ Великова, трѣбваше да
провѣри всичкитѣ доказателства и тогава да ги прѣдстави на
обвинителната власть. Това не е направено. До когато — мисля
за себе си поне — това заявление стои въ дѣлото, при про-
токола на слѣдователя, който не е испиталъ всичкитѣ свидѣтели,
азъ мисля, че за Георги Великовъ напълно се установява, или
по крайни — мѣри всѣкога е въ полза на подсѫдимия, че той
се е намиралъ на 15 Мартъ въ Бѣлградъ. Имаме, г-да сѫдии,
показанията на Прайзера, който казва, че Георги Великовъ не
е билъ у него; имаме показанията на Андрѣева, чиновникъ
въ Българското въ Бѣлградъ Агентство; имаме заявлението на
Великова, да се испитатъ толкова лица. Тия нѣща сѫ, които
доказватъ, че Великовъ не е отъ убийцитѣ, че той не е теглилъ
съ револверъ на М-стра Бѣлчева. Азъ за себе си съмъ убѣ-
денъ, че Великовъ не е виновенъ за убийството на М-стра
Вѣлчева и вѣрвамъ, че и почит. сѫдъ при доказателствата,
които се намиратъ въ дѣлото, ще се съгласи съ мене. Сега да
видимъ доказателствата на обвинителната власть, които се отна-
сятъ до сѫщото обвинение. Кои сѫ доказателствата? Указва се
на тефтерчето и издаванието на в. „9-й Августъ“. Въ туй теф-
терче, което е намѣрено у Великова, има записани нѣкои пари,
харчени за нѣкакво си дѣло, 1623 лева и 5 ст. И отъ кога
сѫ харчени тѣзи пари? Отъ 13-й Мартъ до 6 й Май. Въ туй
тефтерче се намира отпечатъкъ на печата съ надписъ: „Коми-
тетъ на свободна България“. Попитанъ на прѣдварителното
слѣдствие, Великовъ казалъ отъ кога е захваналъ това тефтерче

и тукъ казва, че това се отнася до едно дѣло, относително за едно наше прѣдприятие, което искахме да направимъ, именно, да дойдемъ тайно въ България, да агитираме по изборитѣ, за да можемъ по този начинъ да встжпимъ на власть. Попитанъ бѣше: защо тайно да влѣзете въ България да агитирате? Той отговорилъ тогавъ, както и сега: защото бѣхъ подалъ десетина, може би и повече прошения въ Народ. Събрание и М-рский Съвѣтъ и пр.. говорихъ на Столичний Кметъ г-на Петкова, когато се завръщаше отъ Европа, за да ми се позволи да се върна въ България. Домилѣ ми за дѣцата. — защото той е женен — и азъ се рѣшихъ да дойда тайно въ България, да агитирамъ и, ако може да се успѣе, да се избера за народенъ прѣдставитель; закона гарантирва, че 5 дни преди отварянието и 5 дни послѣ закриванието на Нар. Събрание, не могж да бждж затворенъ, тогава щѣхъ да се ява лично и да искамъ да ме освободятъ. Тая бѣше цѣльта, за която е направено това тефтерче, и за туй дѣло бѣше направена тази смѣтка. Зададоха се много въпроси; мене се видѣха много съобразни съ истината, съобразни съ здравий разумъ, всичкитѣ отговори на Великова, които даде по въпроса за тефтерчето. Попитанъ: защо сж царвулитѣ, защо е лойта и пр., Великовъ каза: защото искахме да дойдемъ тайно въ България, не можахме да дойдемъ съ желѣзницата, а като трѣбваше да ходимъ пѣши, трѣбваха царвули, лой и други работи, а за споразумѣние по между ни, имахме печатъ, който не бѣше опрѣдѣленъ кждѣ ще стои, но бѣше направенъ повече за това, за да се подпечатватъ писмата, които трѣбва да се пращатъ по агитации. Азъ намирамъ, г-да сждии, това твърдѣ оправдателно, защото не му се позволило да дойде да живѣе въ България, когато за това има рѣшение въ Народ. Събрание; отъ друга страна тѣглило го е сърдцето тукъ, жена му, дѣцата му и щомъ не му е позволявано да се върне, той търси срѣдства за дохождание. Отъ друга страна понеже закона гарантира на прѣдставителитѣ неприкосновенность, азъ намирамъ твърдѣ оправдателно, че дѣлото, което е записано въ тефтерчето се отнася до разноски именно за такъво едно дѣло за избори. Азъ вѣрвамъ, че почит. сждъ ще се съгласи съ мене, че при тия доказателства отъ наша страна, излиза, че тукъ нѣма никаква сходность между дѣлото, за което е въ тефтерчето и дѣлото за убиванието на М-стра Бѣлчева и зоговора за убиванието на Н. Ц. В. Князя.

Остава третото обвинение за издаванието в. „9-й Августъ". Туй до колко ще може да послужи за домогвание, за доказателно срѣдство за обвинение най-послѣ, че Георги Великовъ е дошълъ на 15-й Мартъ въ София и е гръмѣлъ върху М-стра Бѣлчева, ми се вижда не възможно. Георги Великовъ признава че е издавалъ вѣстникъ, който е билъ прѣдназначенъ за Романия и за европейския свѣтъ, понеже е ималъ и френска часть и отпослѣ е спрѣлъ, защото осѫждалъ постѫпката на Набоковата чета, осѫждалъ е и други работи, спрѣла му се и помощьта, която му била давана. Азъ мисля. че и туй доказателно срѣдство не заслужва внимание, прѣдъ видъ, че първото и най-главното доказателство падна отъ показанията на Германеца Ернеста Прайзеръ. Едно отъ туй, а пъкъ отъ друга страна на обвинението за тефтерчето не сѫ наведени отъ обвинителната власть доказателства; за туй, за-третото обвинение, не остава нищо да се говори. Не само азъ по туй обвинение съмъ си съставилъ такъво мнѣние, но и до сѫщото положение е дошълъ и обвиняемия. Г-нъ Прокурора, когато видѣ, че доказателствата паднаха, прибѣгна кѫмъ другъ единъ пѫть, — прибѣгна къмъ второ едно обвинение. Въ своята обвинителна рѣчь дойде и иска главата на Великова. Защо? защото билъ издавалъ вѣстникъ, и навежда чл. чл. 49 и 66 отъ Отоманский Наказ. Законъ и иска главата на Великова. Азъ мисля, че г-нъ прокурорь, когато тия доказателства, които му бѣха дадени отъ слѣдственнитѣ власти, излѣвоха не вѣрни и паднаха, азъ очаквахъ отъ г-на прокурора да оттѣгли обвинението си по отношение на Георги Великова, а той напротивъ поддържа обвинението и иска наказанието му. По туй обвинение г-нъ прокурора каза, че било пропустнато да се тури въ обвинителния актъ и иска сега да се сѫди Великовъ и за него, понеже наказанието било по-малко, а спорѣдъ 716 чл. отъ Воен. Сѫд. Законъ, когато прѣстѫплението е по-малко, може да се сѫди и по него прѣстѫпление, като искарва тая логика, че щомъ за по-голѣмо прѣстѫпление е даденъ подъ сѫдъ, то и за издаванието на вѣстника може да се сѫди тукъ. Азъ мисля, че г-нъ прокурорь не е правъ. Той не може да обвинява Великова за туй, че издавалъ вѣстникъ, когато му бѣше извѣстно, че ако закона му допуща право да обвинява Георги Великовъ въ издаванието на вѣстникъ, трѣбваше да тури въ обвинителния актъ това обвинение и да иска наказание, спорѣдъ

чл. 49 и 66 отъ Отоман. Наказ. Законъ. Трѣбваше да даде възможность на защитата да отговори, а при дѣлото нѣма нито едно парче отъ вѣстника, за да видимъ какъвѣ е той. Въ обвинителната си рѣчь г-нъ прокурора най напрѣдъ не можа да обясни съдържанието на вѣстника, а щомъ е така, нѣма смисълъ да се обвинява човѣкъ безъ да се знае защо. Това г-нъ Прокурора не можа да направи. А защо за това обвинение не е спомѣнато въ обвинителния актъ, азъ ще се помжча да ви докажа и то именно, защото закона не прѣдвижда това право на прокурора.

Г-да сждии! Високий Полевий Воененъ Сждъ е дошълъ тука на основание на единъ приказъ по военното вѣдомство да разглѣда дѣлото, което се намира прѣдъ васъ. Въ тоя приказъ относително Великова се казва: да разглѣда дѣлото въ тая смисълъ, че Великовъ съставилъ съзаклятие, съ цѣль да прѣдизвика промѣнение на сжществующий държавенъ строй, което съзаклятие е получило едно начало на извършванието чрѣзъ показание врьху живота на М-гра Прѣдсѣдателя г-на С. Стамболова и убийството на М-стра Бѣлчева; злодѣяния наказуеми по чл. чл. 55 и 170 отъ Отоманский Наказат. Законъ. Туй е указано въ приказа и за туй може да се сжди Великовъ. Вий сте дошли тукъ да сждите за тия прѣстжпления, на основание чл. 13 отъ Закона за разбойничеството, а не на основание закона за печата. Трѣбваше да бжде опрѣдѣлено въ приказа, трѣбваше да бжде казано, че вий може да сждите Великова по чл. чл. 49 и 66 отъ Отоман. Наказ. Законъ. Но това не е казано. Тукъ е въпросъ за разширение на подсждностьта. Като не позволихте да се говори по въпроса за подсждностьта и азъ нѣма да говоря по този въпросъ, че едва ли бѣше подсждно това дѣло на Полевий Военень Сждъ. Азъ нѣма да кажа, че закона за разбойницитѣ е отмѣненъ отъ Военно Сжд. Законъ, който законъ за разбойницитѣ е законъ процесуаленъ. Въпроса, който на мене принадлѣжи въ даний случай, по повдигнатото обвинение въ обвинителната рѣчь на г-на Прокурора, е да докажа, че Военний Сждъ не може да разглѣдва настоящето дѣло, защото, ако се обвинява Георги Великовъ въ издавание на вѣстникъ, макаръ и задъ граница — по тоя въпросъ може да се говори много — да ли да го сждятъ българскитѣ сждилища, че е издавалъ въ Романия вѣстникъ, но азъ допускамъ, като не му е мѣстото да злоупо-

трѣбяваме съ търпѣнието на сѫда, да се глѣда отъ българскитѣ сѫдилища. Какво казва закона за печата? Той казва, именно чл. 35: „Дѣла по печата сѫ подсѫдни на окрѫжнитѣ сѫдилища, като на първа инстанция“. Значи дѣла по печата сѫ подсѫдни на окрѫжниѣ сѫдилища. Ама ще каже г-нъ прокурора, тукъ се отнася въпроса за злодѣянния, относя се въпроса за подигание, за подбуждание на населението по чл. 66 отъ Отом. Наказ. Законъ, но азъ ще кажа, че той е издавалъ вѣстникъ въ Романия, а пакъ чл. 19 отъ закона за печата казва, че за подбуждание или прѣдизвикване чрѣзъ печата на прѣстѫпления, които нарушаватъ вѫтрѣшната или външната безопасность на държавата, или личната безопасность на Княза, виновния се наказва и пр.; тъй щото чл. 66 отъ Отом. Наказ. Законъ не може да си има мѣсто тукъ при сѫществуванието на тоя законъ за печата. Когато по сѫщото прѣстѫпление, което се прѣдвижда въ чл. 66, има новъ законъ, въ който е казано какво е наказанието и такова прѣстѫпление кѫдѣ трѣбва да се сѫди и е казано изрично, че трѣбва да се сѫди въ Окрѫжния сѫдъ, то Полевия Врѣмененъ Воененъ Сѫдъ не е компетентенъ да разглѣда такова дѣло, каквото е настоящето. Врѣменния Полевий Военен Сѫдъ е дошълъ тукъ на основание закона за разбойницитѣ, а не да глѣда дѣла за печата. За подбуждание на населението чрѣзъ вѣстникъ има чл. 19 отъ закона за печата, въ който е казано, че подобни дѣла се сѫдатъ отъ окрѫжния сѫдъ. Независимо отъ това има амнистия отъ Нар. Събрание за всички прѣстѫпления до Ст. Загорското въстание, послѣ и въ закона за печата е казано, че минатъ ли шесть мѣсеци, отъ обнародванието, прѣстѫплението не се наказва. Заради това не е могло да се тури въ приказа това обвинение противъ Г. Великова, защото е противозаконно, когато закона за печата опрѣдѣлява гдѣ се сѫдятъ такива прѣстѫпления; за това не е вмѣстено и за това обвинителната власть не може да иска наказанието на Г. Великова отъ поч. Врѣмененъ Полевий Воененъ Сѫдъ, за туй че е издавалъ вѣстникъ, когато това дѣло е подсѫдно на окрѫжния сѫдъ. Слѣдователно това обвинение се явява безъ мѣсто и вѣрвамъ нѣма да бѫде нито обсѫждано отъ почит. сѫдъ.

Отъ всичко казано установява се прѣдъ сѫда и азъ намирамъ, че подсѫдимия Г. Великовъ, или по опрѣдѣлено да кажа, за подсѫдимия Г. Великовъ не е доказано, нито че е

единъ отъ прямитѣ убийци на М-ра Бѣлчева, нито че на 25 Мартъ той е билъ тука, нито че той е влизалъ въ България да подбужда населението да въстане съ оржжие противъ държавата, нито пъкъ може да се прѣслѣдва по чл. 49 и 66 отъ Отоман. Наказ. Законъ за туй, защото е издавалъ вѣстникъ; по тая причина азъ намирамъ че, като не е доказано прѣстжплението, неможе да бжде и наказанъ, за това ще моля найпокорно почит. Врѣмененъ Полѣвий Воененъ Сждъ да го признае за невиненъ. Има още нѣколко думи да кажа и ще свърша рѣчьта си.

Г-да сждии! Насъ занимава днесъ единъ политически процесъ, политически прѣстжпления да кажа по опрѣдѣлено, които сж толкова по опасни за едно правителство, колкото идеята на тия политически прѣстжпници е противна на идеята, която гони самото правителство. Тъй напримѣръ, нека ми бжде позволено да кажа, въ Руссия се прѣслѣдватъ толкова много нихилиститѣ, защото иматъ съвсѣмъ противоположни идеи отъ ония на правителството, опасностьта е толкова по-голѣма, колкото идеята е противоположна. Искамъ да обърна вниманието на почит. сждъ върху идеята, която е гонилъ Великовъ и идеята, която гони днешното правителство. Извѣстно е на всѣкого, че на днешното правителство идеята е: България независима и постигание на нейния идеялъ. Каква е идеята на Великовъ? Въ тефтерчето се вижда, г-да сждии, има печатъ съ надписъ „Комитетъ свободна България“; въ дѣлото има тия данни, че Великовъ е билъ интерниранъ отъ Нишъ, гдѣто е отишълъ да живѣе, за туй, защото говорилъ нѣщо за Българитѣ. Това го каза и Великовъ и Карастояновъ; писано е и по вѣстницитѣ, послѣ има и това, че спиранието на в. „9 Августъ“ е станало вслѣдствие осжжданието поведението на Набокова и другаритѣ му, които дошли съ чета въ България. Слѣдователно идеята на Великовъ е свободна България, другъ да не и се мѣси и послѣ той по далечъ глѣда на обединението на България. Азъ неможа подиръ това да намѣра причини, защо да бжде толкова жестоко, тъй да се каже — обвинението на Великова. Тая сходностъ особенно помага да се обяснатъ, г-да сждии, неговитѣ десетина прошения, които е подавалъ тукъ, говорението му на г-на Петкова, за да му се позволи да се върне въ България, това, и неговата идея ме каратъ най-много да вѣрвамъ, че това *дѣло*, което е писано въ тефтерчето, е за

връщането му въ България и за начина да се бори въ изборитѣ, за да се избере за прѣдставитель, защото щомъ дойде въ Нар. Събрание ще е можалъ да приеме своята прошка. Г-да сѫдии! Идеята, която гони днешното правителство сѫ я разбрали всички, че нашето отечество грози една опасность и че мѣркитѣ, които се зиматъ, които исключително се необходими — тъй да се каже — трѣбва да се прѣмълчи на тия прѣходни обстоятелства до като се искара дѣлото до край, това е съзнато отъ емигрантитѣ, искали сѫ прошка и Нар. Събрание ги е простило, за туй е искалъ и Г. Великовъ да му се позволи да се върне, но като не му се позволило, той искалъ да дойде въ България да агитира да се избере за прѣдставитель и по тоя начинъ да се върне, както сѫ се върнали всички. Въ политическитѣ процеси или политическитѣ прѣстѫпления не всѣкога сѫ толкова опасни, не всѣкога строгостьта, съ която се прѣслѣдватъ и наказанието могѫтъ да бѫдѫтъ полѣзни, защото много пѫти извънрѣднитѣ прѣслѣдвания, могѫтъ да принесатъ вмѣсто полза-врѣда. Азъ нѣма да говоря по тоя случай твърдѣ много, само ще искамъ да обърна вниманието на сѫда върху едно съмнѣние, което се поражда по настоящия процесъ. . .

Отъ дѣлото се установява, г-да сѫдии, че лицата които сѫ се крияли въ бирхала сѫ били заведени отъ нѣкого си Тюфекчиевъ, македонецъ, и сѫ били двама души ученици пакъ македонци. Азъ вѣрвамъ, че строгото прѣслѣдване не принася полза.

Въ заключение ще ви моля, въ данния случай апелирамъ на вашитѣ патриотически чувства, да бѫдѫтъ изучени по подробно всичкитѣ обстоятелства, които се отнасятъ до моя клиентъ и да бѫдете справедливи въ вашата прѣсѫда, вмѣсто да давате причина да се разискватъ и тълкуватъ, може би нѣкой и други работи, то азъ ще моля почит. сѫдъ да тури на раната цѣрь вмѣсто соль. Съ това свършвамъ.

Защит. Плакуновъ: Г-да сѫдии, както при защитата на подсѫдимий К. Попова, така и за подсѫдимитѣ Александръ и Григоръ Кѫрагюлеви, които сѫ прѣдадени на поч. полевой воененъ сѫдъ по обвинението имъ въ това, че сѫ правили съзаклятие, съ цѣль да се прѣдизвика промѣнение на сѫществующий държавенъ строй, което съзаклятие е получило едно начало на извършванието чрѣзъ покушението върху живота на г-нъ М-ръ Прѣдсѣдателя Ст. Стамболова и убийството, вмѣсто него, на ми-

нистра г-на Бѣлчева, злодѣяния наказуеми по чл. 55 и 170 отъ „Отоманский Наказат. Законъ“, — азъ ще начена да защищавамъ, безъ да описвамъ партизанскитѣ убѣждения на моя довѣритель, защото се страхувамъ, г-да сѫдии, да не би съ това, вмѣсто да поправямъ вѣжди, да извадя очи, както казва една българска пословица. Доказателствата за обвинението на тия двама подсѫдими братя Карагюлеви сѫ слѣдующитѣ: Вий помнитѣ, г-да сѫдии, че въ заключението си на обвинителната рѣчь г-нъ прокуроръ каза, че безъ показанията на распитанитѣ прѣдъ васъ свидѣтели Антонъ Петровъ и Апостолъ Ивановъ по отношение на Александра Карагюлевъ не било възможно, неможали да се поддържатъ отъ негова страна за А. Карагюлева никакви обвинения. Слѣдователно моя тяжесть, моя длъжность е тукъ прѣдъ васъ, да направя най-голѣмъ разборъ на показанията на тия свидѣтели, именно на показанията на свидѣтелитѣ Антонъ Петровъ и Апостолъ Ивановъ, както съдържанието въ кратцѣ да упомѣна и за останалитѣ други доказателства. Г-нъ прокуроръ установи прѣдъ васъ, г-да сѫдии, че главни доказателства за поддържание на извѣстно обвинение сѫ слѣдующитѣ: свидѣтелски показания, документи, веществении доказателства, улики, прѣзумпции и самопризнания. По отношение на Ал. Карагюлева сѫществуватъ четири доказателства, именно, свидѣтелски показания, веществении доказателства, улики и прѣзумпции, а самопризнание не се установява и отъ двамата, нито на прѣдварителното дирение, нито сега прѣдъ сѫдътъ, въ сѫдебното слѣдствие. Показанията на свидѣтеля Антонъ Петровъ, главния свидѣтель, който е билъ пивоваръ въ фабриката на Ал. Карагюлевъ, азъ вѣрвамъ, г-да сѫдии, че сѫ прѣсни въ вашата память. Той расправи, че прѣзъ м. Януарий 1890 год., това заключение го правя на тѣзи основания, че свидѣтеля като е билъ на служба въ фабриката на Ал. Карагюлевъ, единъ денъ билъ дошълъ братовчеда на Карагюлева Кузмановъ съ нѣкакви писма и ги врѫчилъ Ал. Карагюлеву и му съобщилъ новината, че бившия майоръ Паница билъ застрѣлянъ, и че Ал. Карагюлевъ билъ казалъ, че за това застрѣляние трѣбвало било да се отмѫсти на г-нъ М-ра Прѣдсѣдателя Стамболова и като сѫщевременно билъ казалъ, че се прѣдлагали за убийството на г-на Стамболова отъ нѣкое си общество 2000 лири, отъ които по-голѣмата часть щѣли да бѫдѫтъ платени отъ страна на съпругата на покойния майоръ Паница, а останалата часть

отъ приятелитѣ ...
Антонъ Петров...
ство, но той от...
да тръгнатъ за...
Слѣдъ това ...
Антонъ Петров...
единъ селянин...
лицето, по ...
билъ въ сжщ...
селска форма.
и че този сел...
налъ. Сетнѣ т...
на г-на Ст...
и отъ брат...
това, което ...
Софийский ...
причини т...
това, г-да ...
цейскитѣ ...
всичко и ...
внимание:
лицейско
11. . . ...
нитѣ по...
дитѣ, г-д...
12 Яну...
на тия ...
които ...
прѣцѣ...
ще си
която ...
поддъ...
г-да ...
нени...
тель ...
нова.
той
гюл...
въ ...
Ка...

...раздно мѣсто, а другото пространство въ стаята се за... отъ мобилитѣ; входа въ горний етажъ билъ чрѣзъ стълба, ...която е минавалъ и хозаина на кѫщата г-нъ Марковъ ...о входъ се намиралъ прѣдъ прозорцитѣ на Ст. Марко...ая; всичко онова, което е трѣбвало да мине прѣзъ стъл... е виждало отъ прозореца на Ст. Марковата стая; всѣка ...ай-малка гюрултия, която се е правила на горния етажъ, ...ния етажъ се е чувала. Щомъ е това нѣщо вѣрно, щомъ ...статира, че е имало въ стаята само три и половина ква... метра праздно мѣсто, щомъ всичко каквото ставало горѣ, ...ло долу, всичко каквото минавало по стълбитѣ се е ...ло отъ прозореца, толкозъ по-вече, че Ст. Марковъ уста... че е ималъ жена, майка и даже всѣко вечерно врѣме ...навали покрай стаята на Ал. Карагюлева, имали сѫ въз...стъ да видятъ, кой се качва горѣ и кой слиза долу. Въ ... форма констатирано помѣщението на тази стая, която ...занимавала приврѣменно отъ Ал. Карагюлева, вий можете ...йдете до заключение, да ли е възможно въ едно про...ство отъ $3^1/_2$ квадратни метра праздно мѣсто, да се събе... било 17, било 25 души хора на нѣкакво събрание; било ... възможно да се качатъ въ тази стая било 17 или 25 ... хора, безъ да усѣтятъ тѣзи хора, които живѣятъ на долния ... и да се съвѣщаватъ толкова тихо, — тази оцѣнка се прѣ...ва на васъ да оцѣнитѣ, възможно ли е това или не. ...ѣнъ това за по-голѣмо доказателство, че прѣзъ Августъ м. ...0 год., прѣдъ васъ свидѣтеля установи, че е наблюдавалъ ... далечъ какъ сѫ влизали единъ по единъ и по това негово ...вление слѣдственната властъ е провѣрила, да ли може да ...жи това като доказателство. За това нѣщо, г-да сѫдии, сѫ...ствува протоколъ, който се намира въ папка 3, листъ 11, ...ъ № 84. Този протоколъ е съставенъ отъ повече лица, ...енно: г-нъ Прокурора, г-нъ Лукановъ, Тома Яковлевъ, сѫдеб...я слѣдователь и пр., които сѫ отишли на мѣстото съ свидѣтеля ...гонъ Петровъ и сѫ му прѣдложили да каже мѣстото гдѣто ... се събирали на събрание, направили провѣрка и дошли до ...ключение, че дѣйствително отъ това мѣсто кѫдѣто се е на...ралъ той вечерьта и е наблюдавалъ хората имало 25 метра можало да се види, когато е освѣтлено и когато има повече ...сечина, но ако е било това нощно врѣме или безъ луна, то

въ такъвъ случай не може да се види нищо, прѣдъ видъ, че улицата не била освѣтлена. Вий помните, г-да сждии, че свидѣтеля А. Петровъ установи, че имало близо до тая кжща рѣкичка; той казваше, че въ него врѣме нѣмало мѣсечина, та вечерьта било тъмно, тъй щото не е можало всичко да се вижда. Когато отишли послѣ да провѣрятъ мѣстото, видѣли сж, че не е имало рѣка близо тамъ. Сега остава на васъ да прѣцѣните тия доказателства, да си обясните това, да ли Антонъ Петровъ е минавалъ прѣзъ това мѣсто, кждѣто е била тая кжща, или не. Освѣнъ това свидѣтеля А. Петровъ за да подкрѣпи своето обвинение противъ Ал. Карагювева каза, че въ врѣмето когато разговарялъ съ него А. Карагюлевъ за убийството на г-на м-ра, държалъ билъ въ ржката си револверъ. Азъ ходатайствувахъ прѣдъ поч. сждъ, да се даде възможность да каже той какъ е държалъ А. Карагюлевъ револвера, за да се докаже. да ли е билъ сжщия револверъ, какъ е можалъ той да види дръжката на револвера, а свидѣтеля каза, че А. Карагюлевъ е държалъ револвера, както се държи. Оставамъ, г-да сждии, на васъ да оцѣните, до колко е могжлъ свидѣтеля да види револвера държанъ отъ А. Карагюлева, до колко е могжлъ да види, каква му е дръжката. Свидѣтеля Антонъ Петровъ каза, че не желаялъ да слава никакъвъ смутъ въ България, за туй се оставилъ отъ фабриката; то остава вий да рѣшите. Относително показанията на свидѣтеля Ап. Ивановъ. азъ ходатайствувамъ прѣдъ васъ, г-да сждии, да имате прѣдъ видъ, при оцѣняванието неговитѣ показания, че той е момче на 15 — 16 години възрасть, до колко може на такова момче да се дава вѣра, толкова по-вече, че неговитѣ показания не отговарятъ на даннитѣ, които сж въ дѣлото, тъй като той вслѣдствие на туй билъ раненъ, съ цѣль да не би да искаже, когато въ дѣйствителность виждате, че тази тайна му е била повѣрена само съ клѣтва отъ Ал. Карагюлевъ, той не е взималъ участие въ нищо. Слѣдъ това остава да говоря за селянина, който е дошълъ на фабриката. Както Антонъ Петровъ, тъй и Ап. Ивановъ установиха прѣдъ почит. сждъ за Козарова, че това лице е именно, което се е явявало въ фабриката на Ал. Карагюлева, само, г-да сждии, тази е разликата, че Антонъ Петровъ установява, че брадата и косата на това лице, на Козарова, била малко по-голѣма. Остава на васъ да цѣните, да ли е билъ нѣкой селянинъ майсторъ, или Козаровъ. Твърдѣ е въ-

можно да е билъ и нѣкой селянинъ подобенъ на Козарова, а може да е билъ и Козаровъ. Изисква се първо и първо да се установи, да ли тѣзи портрети, които се намиратъ при дѣлото, сж дѣйствително на Ив. Козаровъ. Азъ прѣглѣдахъ всички папки въ дѣлото, неможихъ да намѣря причинитѣ, по които сж приложени при дѣлото тѣзи портрети, тъй като въ углавнитѣ дѣла никакво вещественно доказателство не може да се приложи, до като не се докаже. Азъ мисля, че по този въпросъ трѣбваше да се повикатъ нѣколко души свидѣтели, които да установятъ, че дѣйствително тѣзи портрети изображаватъ отъ сѣбе си ликътъ на Ив. Козарова, и тогава, разбира се, ако се установеше тази личностъ, ще можемъ да диримъ вечъ по настоящето дѣло, какво сътношение е имало това лице съ Алек. Карагюлевъ. При всичко, че не сж испълнени тѣзи формалности, азъ приемамъ, че тѣзи портрети сж на Ив. Козарова, но не можи никждѣ да се установи, че Ив. Козаровъ е билъ дѣйствителния убиецъ на м-ръ Бѣлчева, никждѣ не се установи, че Козаровъ е дѣйствувалъ, че е участвувалъ въ нѣкакъвъ заговоръ за промѣнение законния държавенъ строй въ България. Щомъ отсжтствуватъ подобни доказателства, ако и да приемемъ това, че този селянинъ е сжщий Ив. Козаровъ, но отъ това не може да ни се прѣдстави доказателство, че това лице, което е Ив. Козаровъ, е имало нѣкакво вземание-давание съ тѣзи лица, които сж заговарвали за убийства. Не може да се обвини А. Карагюлевъ, понеже никакво доказателство за Ив. Козарова не ни се прѣдстави, че е билъ той убиецъ на м-ръ Бѣлчева. За свидѣтелскитѣ показания на г-жа Клия Карагюлева и брата на А. Карагюлевъ—Димитръ Карагюлевъ, на които закона дава право, даже да не даватъ показания прѣдъ сжда, отъ тѣхнитѣ показания азъ тегля едно заключение, безъ да влизамъ въ тѣхното развбирателство, че както Клия Карагюлева, тъй и Димитръ Карагюлевъ поддържатъ показанията си, които сж дали въ прѣдварителното слѣдствие. Не ще да влизамъ въ моралната оцѣнка на тия свидѣтели — Клия и Димитръ Карагюлеви, това остава на васъ да видите до колко могжтъ да се взематъ за доказателство показанията на братъ и съпруга, особенно по углавенъ процесъ, по различни причини. Тъй като вамъ е извѣстно, че въ всѣко семейство може да станатъ недоразумѣния и карания, и като вземете това въ внимание, вѣрвамъ ще дадете на тия показания надлѣжната оцѣнка. Пристжпамъ къмъ

свидѣтелскитѣ [illegible] на [illegible]ва. Тоя човѣ[illegible] чество на [illegible] линия Цар[illegible] София — Вакар[illegible] че по платното [illegible] често Александръ и [illegible] съ нѣкакви [illegible] униформи, но [illegible] ормп, не каза. [illegible] и да се [illegible] отивалъ на [illegible] въ кѫщата на А. [illegible] до часътъ 11 [illegible] като отишълъ [illegible] гости, но [illegible] били — имената [illegible] казва още, че [illegible] Карагюлевъ го [illegible] излѣзалъ, так[illegible] Григоръ Кара[illegible] че братъ му А[illegible] се намира въ [illegible] да се убие г-нъ С[illegible]ловъ, да се [illegible] за това сѫ обѣщава[illegible] награда. [illegible] ся отишилъ. [illegible] че подиръ [illegible] м. Септемврий [illegible] год., г-нъ А[illegible] да заминава [illegible] Виена. [illegible] А. Кара[illegible] една записка [illegible] слѣдстве[illegible]валъ, че [illegible] тефтерче, [illegible] че отъ [illegible] А. [illegible] и билъ [illegible]салъ тѣзи [illegible] ела [illegible] това записалъ А. [illegible] г-да сѫдии, свид[illegible] показания [illegible] първо, че те [illegible] говарятъ [illegible] Не е възможно, [illegible]дѣтеля Хр. [illegible] въ фабриката [illegible] м. Августъ [illegible] ще видите въ дѣ[illegible] туй освѣнъ [illegible] Май 1890 год. Отъ [illegible] до м. Августъ [illegible] Не е ли било [illegible] да забѣлѣжи [illegible] единъ човѣкъ отъ [illegible] хора, които сѫ [illegible] когато е той [illegible] е възможно, [illegible] въ стаята [illegible] Карагюлевъ, той [illegible] съ него, при [illegible] има [illegible] тамъ [illegible] почне да му [illegible] туй нѣщо [illegible] г-да сѫдии. [illegible] г-да сѫдии, [illegible] воръ, а [illegible] предвар[illegible] слѣдстве[illegible] разви[illegible] станали [illegible] — [illegible] Виена. [illegible] прѣз [illegible] При това [illegible] 5 Септемврий е тръгналъ [illegible]

. не въ края на Септемврий, както казва свидѣтеля г-нъ Тепа-
чаровъ. За показанията на този свидѣтель, азъ ходатайству-
мъ прѣдъ васъ, г-да сѫдии, да обърнете сериозно внимание
рху протокола отъ 5 Май 1891 год., по № 85. Това негово
ърдѣние е невѣроятно; невѣроятно е и туй, че е дошълъ прѣзъ
Януарий и е съобщилъ на бившия градоначалникъ Радосла-
ва, защото вамъ е извѣстно, че спорѣдъ закона за служащитѣ
ѫществува правилникъ, по който ни единъ служащъ не може да
сѫтствува отъ поста си, до кото не получи отпускъ или разрѣ-
эние. Той не каза кой му е далъ отпускъ. Това обстоятелство не
установява и отъ слѣдующето, че ако той е съобщилъ на Радо-
авова за разговора на Гр. Карагюлевъ, то той безъ съмнѣние
ѣше да вземе думитѣ му въ внимание, ако не официално да съ-
щи на сѫдебнитѣ власти, то, спорѣдъ закона за полицията, щѣше
провѣри, този грозенъ слухъ, за убийството на г-на м-ръ прѣд-
дателя, съ едно полицейско дознание и, ако се намѣреше за вѣ-
нъ този слухъ, щѣше да се прѣдаде това дѣло на надлѣжнитѣ
асти. Освѣнъ това, ако е казано това нѣщо отъ Тепавичарова
Радославова, то при дѣлото щѣше да има и показанията на Ра-
славова, че Антонъ Петровъ и Ап. Ивановъ сѫ заявили за това
ѣдъ него. Свидѣтеля Денко Илиевъ установява, че единъ денъ
шълъ единъ човѣкъ на фабриката на Карагюлевъ, послѣ това
ла му дадена заповѣдь да откара съ единъ отъ конетѣ на
. Карагюлева този човѣкъ до извѣстно мѣсто, т. е., до Слив-
ица и да се върне пакъ назадъ. Това обстоятелство отъ страна
моя довѣритель отъ една страна не се отрича, защото, той
зва, че не може да си припомни, защото на неговия ханъ
дохождали много хора и може да се е случило такова нѣщо.
[оже прѣзъ с. Петричъ да сѫ минавали разни хора. Отъ тукъ
оже да се дойде до заключение, че нѣкое подозрително лице
минало, но кое е туй лице, не се знае; въ дѣлото не се
амира никакво доказателство, кое е то. Може да сѫществува
мо една прѣзумпция, прѣдъ видъ, че по-прѣди, прѣзъ м. Юний
890 год., въ селски дрѣхи е билъ Ив. Козаровъ, то и сега
рѣзъ м. Октомврий може да е било сѫщото лице. Отъ свидѣ-
эля Ст. Николовъ, файтонджия, се установява, че единъ човѣкъ
ошълъ, пазарилъ файтона му въ 3 часътъ, дошълъ до град-
ката градина, слѣзалъ отъ файтона, влѣзълъ въ градината и
ѣдъ малко излѣзълъ съ другъ единъ човѣкъ и се качило
ругото лице на файтона. Не може да се каже, че това е сѫ-

щото лице, съ което Денко Илиевъ е ходилъ до Сливница, но изисква се доказателство, за да се докаже, кое е това лице било. и ако се докаже, че дѣйствително е било това лице Ив. Козаровъ, то А. Карагюлевъ за това съдѣйствие ще отговаря прѣдъ надлѣжний сѫдъ. Тѣзи сѫ всичкитѣ свидѣтелски показания, г-да сѫдии. Освѣнъ това тукъ има показанията на нѣкой обвиняеми. Азъ не искамъ да ги прѣмина, защото г-нъ прокурора каза, че трѣбвало да сѫ вематъ прѣдъ видъ не само свидѣтелскитѣ показания, но и показанията на обвиняемитѣ.

Отъ показанията на Дамитръ Тюфекчиевъ, до колкото азъ можахъ да ги прочета, рѣшително не се установява, че дѣйствително А. Карагюлевъ е билъ съучастникъ въ това дѣло. По нататъкъ никакви сѫщественни данни не прѣдставляватъ показанията на Лепавцова и Тома Георгиева, защото, ако се установява, че показанията на Лепавцова сѫ вѣрни, трѣбваше да се провѣри това обстоятелство, за което расправя той относително А. Карагюлева; за това азъ ще ходатайствувамъ да обърнете сериозно внимание на тия показания, на това дознание. Въ това дознание сѫ и показанията на Г. Кузмановъ и това е прѣдатено едвамъ на 15-й Мартъ 1891 год. когато това е станало на 12-й Януарий и това дознание е взето отъ градоначалството и приложено къмъ дѣлото; слѣдователно ще вземете прѣдъ видъ това, че столичната полиция на 12-й Януарий 1891 год. е била турена по една пѫтека на единъ заговоръ и е взела едно полицейско дознание, но не било подписано и защо да се прилага къмъ дѣлото на 9-й Августъ, когато това дознание, казвамъ, е взето на 12-й Януарий, и не е подписано; убийството стана на 15-й Мартъ, а е приложено това дознание на 9 Августъ. На васъ, г-да сѫдии, остава да прѣцѣните показанията на всичкитѣ свидѣтели, испитани по това дѣло. Да видимъ сега, колко може да иматъ доказателна сила другитѣ доказателства. Никакви писменни доказателства нѣма, тукъ се прочетоха нѣкои писма, но за Карагюлева нѣма. Вещественни доказателства се намиратъ само два револвери, но отъ протокола, който се намира въ дѣлото се установява, че тия два револвери не сѫ взети отъ домътъ на Карагюлева, а сѫ намѣрени на мѣстото на произшествието, слѣдъ убийството. Явява се само прѣзумпция или улика отъ показанията на Кина Карагюлева и отъ показанията на Антонъ Петровъ и Стоянъ Марковъ, че у Ал. Карагюлевъ имало такъвъ единъ револверъ.

Тукъ се направи една прѣцѣнка, да ли е този револверъ сжщия, който е намѣренъ на мѣстото на произшествието, когото е видѣлъ Ст. Марковъ въ стаята на Карагюлева, но той каза, че не е ималъ възможность да види, да ли е дѣйствително сжщия или не. Отъ друга стр на брата на А. Карагюлева казва, че този револверъ, който е ималъ А. Карагюлевъ, е билъ по-голѣмъ, но подобенъ на тѣзи. Но не можемъ ли да допустнемъ, г-да сждии, че въ дѣйствителность А. Карагюлевъ е ималъ такъвъ револверъ, защото самий Пѣевъ, който е продавалъ тѣзи револвери, не може да установи прѣдъ васъ: колко револвери сж биле никеловани, колко черни, колко отъ тѣхъ сж били съ седефени дръжки и да ли по тѣзи дръжки е имало нѣкакви зрънца. Да допустнемъ за минутка, че е ималъ този револверъ, но отъ това неможе да се направи заключение, че този револверъ е дошълъ въ ржцѣтѣ на А. Карагюлева отъ продаденитѣ отъ Пѣева револвери, защото се намѣрватъ официални данни. Вий ще видите едно отношение отъ митницата, въ което митницата съобщава за числото на револверитѣ, които сж влѣзли въ столицата София прѣзъ м. Октомврий, Ноемврий, Януарий, Февруарий и Мартъ, отъ което и ще съберете едно приблизителното количество около 150 револвера. Азъ търсихъ въ дѣлото, да вида, да ли е провѣрено това отношение на Софийската митница, да ли има нѣкои револвери отъ системата на Тюфекчиева, но неможе да се намѣри, а се установява: че тия револвери не сж били само петь, а сж били много. Установява се въ дѣлото, че подобенъ револверъ се намира въ единъ Търновски Нар. Прѣдставитель; намира се подобенъ още въ нѣкой си търговецъ Видински. Ще каже, че неможе да служи за доказателство това, че този е сжщия револверъ, който е билъ въ А. Карагюлева. Това нѣщо не може да се прѣдположи. Ал. Карагюлевъ каза, че е ималъ подобенъ револверъ, но, той го е хвърлилъ отъ прозореца, защото билъ развален, а сжщото нѣщо потвърдява и братъ му, и отъ тогава вечъ А. Карагюлевъ не видѣлъ този револверъ, защото се изгубилъ. Вслѣдствие на това дознание А. Карагюлевъ е билъ затворенъ отъ 12-й Януарий, обаче ако да бѣше този сжщия револверъ, това нѣщо щѣше да бжде писано въ това дознание. Но да допустнемъ, че той е ималъ такъвъ револверъ, но това не може да служи за доказателство да се обвиния А. Карагюлевъ, че той е ималъ такова оржжие. Въ заключението на обвини-

[illegible] Ал. Карагюлевъ се [illegible] прѣдъ [illegible] чл. 55 [illegible] Нак-[illegible], а [illegible] наказание по чл. чл. 55 и 155. [illegible] прокурора по чл. 155 [illegible] Карагюлевъ, за васъ не трѣбва да знаете, да ли Ал. Карагюлевъ е [illegible] револверъ или не. Така [illegible] и [illegible] на предварителното слѣд-ствие, той и [illegible] сега, установи се, че Ал. Кара-гюлевъ не е ималъ никакво съглашение съ нѣкого за убийството на Н. Ц. Величество и г-нъ М-ра Прѣдсѣдателя. За да се убѣдите въ това мое заключение, азъ ходатайствувамъ прѣдъ васъ, да вземете въ внимание това обстоятелство, че не се установи тукъ едно главно нѣщо, да е ималъ нѣкакви интимни отношения съ другитѣ подсѫдими А. Карагюлевъ, какво поли-тическо вѣрую е ималъ и пр. Каза се само, че той е билъ чиновникъ, ставалъ послѣ фабрикантъ на бира и живѣлъ въ с. Петричъ, това е всичко, което е вършилъ, а като не познава своитѣ другари, не може да се прѣдположи, че е участвувалъ въ такъвъ заговоръ; но ако, г-да сѫдии, прѣдъ васъ остава сѣнка отъ невѣра, че Ал. Карагюлевъ да е билъ укривалъ лица, било да е взималъ участие въ какъвъ да е заговоръ, за промѣнение на държавния строй, то азъ оставамъ това на вашето благо-усмотрѣние, защото самий законъ ви прѣдоставя правото, възъ основание на своето убѣждение да издадете своята присѫда въ такъвъ смисълъ, както ви диктува вашата съвѣсть. Азъ свършвамъ съ Ал. Карагюлева.

Пристѫпямъ за Григоръ Карагюлевъ. За него ще кажа само слѣдующитѣ нѣколко думи. Срѣщу Г. Карагюлевъ нѣма никакво доказателство, даже и прокурора като поиска за дру-гитѣ наказание по чл. 55, до колкото азъ можахъ да разбера, каза за Гр. Карагюлевъ, че той ималъ такава физиономия, отъ която може да се заключи, че той е въ състояние да удари съ ножъ, когото иска. Азъ търсихъ въ всичкитѣ закони, г-да сѫдии, да намѣря статия, спорѣдъ която да може да служи физиономията на човѣка, за да му се наложи наказание. Не е виноватъ, г-да сѫдии, Гр. Карагюлевъ, че Господь му е далъ една физиономия. Ако е ималъ нещастието, щото Господь да го надари съ такава физиономия, не е той кривъ за това, и

не може за това да се обвинява, че е участвувалъ въ заговора, Едничкитѣ показания противъ него сѫ показанията на Тепавичаровъ. Неговитѣ обвинения се отмѣняватъ отъ показанията на Ант. Петровъ и Ап. Ивановъ. Гр. Карагюлевъ ви обясни и ви приказва цѣль рѣдъ истории за търговии и какъ си гледалъ той имуществото и не се мѣшалъ въ никакви политически работи. Каза ви, че си е гледалъ нѣколко оки ракия и вино, които е ималъ и нѣколко глави добитъкъ. При такова положение на работитѣ, като погледните на неговата физиономия още единъ пѫть, азъ вѣрвамъ ще дойдете до убѣждение, че той не е можалъ да вземе участие въ заговора, който получилъ едно начало на испълнение съ убийството на М-ръ Бѣлчева, защото въ самото дѣло ще намѣрите данни, че на 15 Мартъ 1891 год., когато се извърши това убийство, Григоръ Карагюлевъ не е билъ въ София, а е билъ въ Беглеръ-Чифликъ. За това азъ ходатайствувамъ прѣдъ васъ, г-да сѫдии, да издадете вѣрдикъ, съ който да признаете за невиновенъ Гр. Карагюлева. Тукъ му е мѣстото да кажа нѣколко думи за примѣнението на самий законъ. Въ своята обвинителна рѣчь г-нъ прокуроръ, за прилаганието на закона, благоизволи да чете цѣлий чл. 55 отъ Отоманский Наказ. Законъ и се силаеще да установи прѣдъ васъ, да му дадете тълкувание такова, каквото намира за добрѣ той, като намираше махнà, че Отоманский Наказател. Законъ, който ни е останалъ наслѣдство е въ сила, до колкото не противорѣчи на самата ни конституция, по него ний се рѫководимъ, по него се прилагатъ наказанията за прѣстѫпления, които се извършватъ въ княжеството. По прилаганието на този законъ има доста опрѣдѣления и рѣшение отъ Върховний Кассационенъ Сѫдъ. Г-нъ прокуроръ каза, че въ чл. 55 отъ Отом. Нак. Законъ не трѣбвало да бѫде думата „който“, а трѣбвало да бѫде *„които“*. Азъ мисля, г-да сѫдии, че не трѣбва да се взима въ внимание това мнѣние на г-на прокурора, защото ясно е казано въ чл. 63 и чл. чл. 844—895 отъ Военно-Сѫдебния законъ за тълкуванието на законитѣ. Запрѣтено е строго, както отъ военнитѣ, така и отъ гражданскитѣ закони да се даватъ тълкуванията на законитѣ отъ сѫдилищата. Тълкуванието на законитѣ е прѣдоставено на висшата сѫдебна власть, именно по военното вѣдомство на Главний Воененъ-Кассационенъ Сѫдъ, а по гражд. вѣдомство на Върховний Кассационенъ Сѫдъ. Слѣдователно, вий ще приемете

думата „който“, както си е въ закона турена, безъ да я измѣнявате. Азъ считамъ за излишно, да говоря по-вече по тълкуването на чл. 55 отъ Отом. Наказъ Законъ. Щомъ приемете закона, както е писанъ, както се практикува у насъ, ако признаете Гр. Карагюлева за виновенъ, ще му наложите наказанието, което е прѣдвидено въ послѣдната ал. на чл. 58 отъ Отоманский Наказ. Законъ.

III

ВЪЗРАЖЕНИЯТА НА ПРОКУРОРА.

Прокурора: Г-да сѫдии! Отъ изслушанитѣ рѣчи на г-да защитницитѣ намирамъ, че подсѫдимитѣ иматъ пълно основание да имъ благодарятъ за усилията, които направиха въ тѣхна полза. Обаче, г-да, азъ трѣбва да съжаля, че не всички тѣзи усилия можаха да постигнатъ своята цѣль, не всички ще могѫтъ да бѫдѫтъ въ полза на подсѫдимитѣ. Това произлиза, може би, че защитницитѣ даватъ по нейдѣ криви тълкувания на законитѣ или криви оцѣнки на фактитѣ, които изобличаватъ тѣхнитѣ клиенти. Първия защитникъ, на когото ще възразя, е г-нъ докторъ Помяновъ. Азъ забѣлѣжихъ въ рѣчьта на този защитникъ, че той не признава, щото неговия клиентъ Миларовъ, да е влизалъ въ сплѣтни и споразумѣния съ неприятелски настроена намъ държава. Азъ не виждамъ, г-да сѫдии, съ какво трѣбва да допълня още обвинителната си рѣчь, за да прѣдставя по̀-наглѣдно на защитата, че подсѫдимия Миларовъ е влизалъ въ такива споразумѣния и сплѣтни. Той каза, че Славянското Благотворително Общество не прѣдставлява Руссия. Нека допустнемъ за минута, че е тъй, но за обвинението е достатъчно, че Цанковъ, шефа на една партия, е човѣкъ, който е влизалъ вече въ сплѣтни и споразумѣния съ официалната Руссия, съ цѣль да прѣдизвика неприятелскитѣ ѝ постѫпки и подсѫдимия Миларовъ, като испълнява това, което му каже Цанковъ, прави вече това прѣстѫпление посрѣдственно. Азъ мисля, че защитата, ако и слѣдъ това не признае, че Миларовъ е влѣзълъ въ сплѣтни и споразумѣния съ Руссия, то ний имаме и още да ѝ дадемъ и други доказателства. Миларовъ е получавалъ отъ Букурешкия

русски посланникъ Хитрово срѣдства, за възбуждание на населението въ страната на въстание. Сетнѣ ний не можемъ да вѣрваме, че до когато нѣма официални лица, органи на външната политика, до тогава не трѣбва да считаме, че може да е влизалъ въ сплѣтни и споразумѣния съ нѣкоя иностранна държава. Самия законъ не иска това. А че и възможно ли е Миларовъ да отиде право при Гирса и да се споразумѣе съ него по тѣзи работи? Частни лица не могатъ да иматъ такива сношения. Това е било възможно за шефа на една партия, и то е достатъчно, даже по-вече отъ достатъчно. Когато едно правителство иска да постигне своята цѣль противъ нѣкоя неприятелска държава, то я постига чрѣзъ своитѣ агенти; ако нѣкое лице влѣзе въ споразумѣние съ тѣзи агенти, питамъ азъ, съставлява ли това прѣстжпление, прѣдвидѣно въ 49 членъ на Отоманския Наказателенъ законъ? Русското правителство има агенти: тайни, явни, официални, неофициални и пр.; нашитѣ подсждими сж влизали въ соразумѣние съ тѣзи агенти и тѣ сж виновни. Можемъ ли ний съ пълна довѣренность да глѣдаме на домогванията и увѣренията, че това трѣбва да бждатъ непрѣменно официални лица? Г-да сждии, таково мьѣние не сжществува нито на теория, нито на практика. Щомъ едно правителство, посрѣдствомъ агентина си е влизало въ споразумѣние съ единъ подсждимъ, за постигание свои неприятелски цѣли и сждътъ признае това, то е вечъ достатъчно да знаемъ какво обвинение се хвърля върху този подсждимъ. Относително това, че подсждимия Миларовъ е получавалъ срѣдства отъ неприятелски настроена противъ насъ държава, за да възбужда населението на въстание, то е тоже водение сплѣтни и споразумѣния за улеснявание неприятелскитѣ постжпки; защото, въ противенъ случай, азъ не знамъ съ какво намѣрение ще сж давани тѣзи срѣдства. Нима Руссия имъ дава тия срѣдства за чернитѣ имъ очи? Нима да се убива князь, да се възбужда въстание, не сж неприятелски постжпки? Г-да сждии, очевидно е отъ дневника на Миларова, че той се е задължилъ прѣдъ Руссия да дойде тукъ и да убие Князя. Нека попитаме подсждимия Миларовъ, както и неговия защитникъ, кого разбиратъ подъ думата Руссия, пакъ когото разбиратъ тѣ и ний него ще разберемъ. А както и да го разберемъ ще излѣзе пакъ онази Руссия, която постжпва неприятелски съ нашето отечество, която праща хора да убиятъ нашия Князь, да правятъ бунтъ. А че Миларовъ е влизалъ въ

сплѣтни и споразумѣния съ тази Руссия, това е вече очевидно. Каза се още, че трѣбвало да сж послѣдвали отъ сплѣтнитѣ и споразумѣнията —неприятелски постжпки. Г-нъ докторъ Помяновъ трѣбва да не е прочелъ закона до край, за да види дали сж необходими тѣзи послѣдствия на неприятелскитѣ постжпки. Членъ 49-й отъ Отоманския Наказателенъ законъ казва, че даже ако тѣзи сплѣтни и споразумѣния нѣматъ слѣдствие, то онзи, който ги е водилъ, е сѐ толкозъ виновать. При сѐ това, трѣбва човѣкъ да бжде съвършенно заинтересуванъ, за да не вижда неприятелскитѣ постжпки на русското правителство къмъ нашето, които постжпки то върши чрѣзъ наши хора, българи, български подданници. Сетнѣ азъ мисля, че не може да бжде пò-голѣма неприятелска постжпка отъ даванпе ноти за испъжданието на нашия Князь и дѣйствувание прѣдъ другитѣ европейски сили, за да ни напакостятъ, да скжсать отношенията си съ нашата държава. Както виждате, пращатъ се хора за да произвеждатъ бунтове и възстания и тѣзи хора се пращатъ отъ Руссия. Азъ не знамъ да ли е графъ Игнатиевъ или Славянското Благотворително Общество, но ний ще твърдимъ до край, че това е Руссия. Що се касае до възражението на защитника, че прѣстжплението нѣмало го въ белгийския законъ и трѣбвало да го признаемъ само въ случай, когато е очевидно и да се обръщаме съ него осторожно, то едвамъ трѣбва да се възрази на това. У насъ е дѣйствующъ Отоманския Наказателенъ законъ; той го счита за прѣстжпление и ний ще го считаме за прѣстжпление.

Много криво се направи тълкуванието на 716 членъ отъ военно сждебния законъ, — тълкувание, което съвсѣмъ не би трѣбвало да стане. Защитника ни прави дълги възражения и каза, че, на основание на закона, не могжтъ да служатъ освѣнъ изводитѣ на обвинителния актъ, за виновностьта или невинновностьта на подсждимия. Не ловко ще бжде отъ моя страна да мисля, че не само г-нъ докторъ Помяновъ, но и всичкитѣ други защитници, които направиха такива възражения, не знаятъ санкционирането на този принципъ въ гражданското сждопроизводство. Азъ искамъ да вѣрвамъ, че поводъ за да се направи това възражение, е дало твърдѣ кжсото изложение, което азъ бѣхъ далъ на тълкуванието си на този членъ. Азъ казахъ, че за обвинението, което въ допълнение стоварихъ върху нѣкой отъ обвиняемитѣ, не е прѣдвидѣнъ само закона въ обвинителния актъ, но не и обстоятелствата на прѣстжплението. Защитника

ме е разбралъ криво, ако мисли да съмъ казалъ, че когато се констатира за подсждимия и друго прѣстжпление, не помѣстено въ обвинителния актъ, то сждътъ можалъ да наложи наказание и за него. Такова тълкувание на закона ще бжде много изнасилвано. Ето азъ какво искамъ да кажа: въ обвинителния актъ се сочатъ обстоятелствата, които изобличаватъ подсждимия въ извѣстни прѣстжпления, но, по погрѣшка, е пропустнатъ или криво посоченъ закона, който наказва нѣкои отъ тѣхъ. Въ такъвъ случай може да се исправи това, като се приложи закона и за тѣзи прѣстжпления. А за това е нуждно да се поставятъ въ въпросния листъ въпроси и за тѣхъ, защото това се прѣдписва отъ 715 членъ, който казва, че не само доводитѣ на обвинителния актъ служатъ за основание на виновностьта или невиновностьта на подсждимия, но още и ония, които сж констатирани на сждебното дирение или се поясняватъ отъ заключителнитѣ прѣния. Прѣдставете си, че извѣстно прѣстжпление азъ съмъ го квалифициралъ неправилно и искамъ наказанието, прѣдвидѣно въ 49 членъ; сждътъ поставя въпроси, като взема за основание обвинителния актъ; разумѣва се, че на въпроса — виновенъ ли е подсждимия въ прѣстжпление, наказуемо по 49 чл., ще отговори: не. Слѣдъ това, поставя се другъ въпросъ, който да обема дѣйствителната вина и на него отговаря, да кажемъ, утвърдително. Пó-нататъкъ сждътъ намира, че спорѣдъ обстоятелствата, изложени въ обвинителния актъ, по отношение на подсждимия сжществува и трето прѣстжпление, което се е напълно доказало на сждебното слѣдствие, но за него не е посоченъ въ обвинителния актъ надлѣжния законъ. Въ такъвъ случай, ако за това прѣстжпление наказанието по закона е пó-маловажно отъ онова за първото прѣстжпление, то сждътъ не връща дѣлото назадъ; а ако е пó-голѣмо, то го връща за вписванието му въ надлѣжния обвинителенъ актъ. Разглѣданъ този въпросъ отъ защитата, постави се въ съвършенно друга форма. Другъ е въпроса, ако едно прѣстжпление е съвършенно чуждо за дѣлото и слѣдитѣ му за пръвъ пжть се откриватъ. Тогава нито обвинителната власть, нито сждътъ можатъ да търсятъ изобличающи данни по едно обвинение, за което не се спомѣнува нищо въ прѣдварителното слѣдствие. Въ такъвъ случай на сжда оставя да примѣни единъ съвсѣмъ другъ законъ, именно членъ 737. Ето какво казва този членъ: „Ако при сждебното дирение се откриятъ обстоятелства, които възбуждатъ отговор-

прѣдвидено въ членъ 66, е извършено въ чужда територия и че за това нашитѣ закони не могжтъ го прѣслѣдва. Ако бѣше рѣчь за закона за печата, въ такъвъ случай прѣстжплението, извършено въ чужда държава, не се прѣслѣдва. Обаче, касае се до друго прѣстжпление и особенно политическо, което се преслѣдва всѣкога, безъ да се глѣда върху каква територия е извършено. Това е общъ принципъ. При оцѣнката било дѣйствията на подсждимия, било показанията на свидѣтеля, г-да защитницитѣ гледатъ—кога субективно, кога обективно, въ зависимостъ отъ ползата на подсждимия. Така напримѣръ, стане ли дума за обвинението на подсждимия, искатъ да знаятъ за самоличностьта на свидѣтеля, който говори противъ него и да се ползуватъ отъ нѣкои данни или обстоятелства, които съпровожда тази личность. Но нито г-нъ Помяновъ, нито нѣкой другъ отъ защитницитѣ сж съгласни, щото и ний да земемъ нѣкакви данни за обвинението отъ самоличностьта на подсждимия. Азъ мисля, че трѣбва да бждемъ послѣдователни, и ако се интересуваме отъ нѣщо, то да се интересуваме всички и за всѣкого, билъ той подсждимъ или свидѣтель. Когато хвана защитата да говори, до колко свидѣтелскитѣ показания на Пенкова изобличаватъ Александра Карагюлева въ участие на заговоръ противъ живота на Министра Стамболова, каза, че не може подсждимия да се обвинява въ това прѣстжпление, защото въ обвинителния актъ се прѣдвижда 55 членъ, а този членъ казвалъ, че се наказватъ ония лица, които подбуждатъ гражданитѣ къмъ възстание и пр., а Карагюлевъ не е възбуждалъ никого. Азъ сега ще прѣскоча този членъ, защото ще говоря по него по-послѣ и ще докажа, че защитата неправилно го тълкува. Ще пристжпя до пояснението на единъ доста важенъ въпросъ. Важенъ за това, защото по него станаха силни дебати. Азъ говорихъ по него, а сега ще възразя, защото защитата му даде криво тълкувание, за да може да се разбира въ полза на подсждимитѣ. Касае се до доброто разбирание на членъ 2 отъ закона за прѣстжпнитѣ дѣяния противъ особата на Негово Царско Височество Князa. Въ този законъ има една неясность, която можемъ да си я обяснимъ съ помощьта на единъ другъ законъ. Ето тази неясностъ: „за извършвание на приготвителни дѣйствия, съ цѣль за лишавание отъ животъ Негово Царско Височество Князътъ, но неиспълнени по причини независящи отъ виновнитѣ, послѣднитѣ се наказватъ съ

затворъ въ окови отъ три до десеть години“. Забѣлѣжете, г-да сѫдии, че се говори *за извършване на приготвителни дѣйствия, но неисиълнени.* Какво не е испълнено, прѣстѫплението или приготовителнитѣ дѣйствия? Ясно е, че приготовителнитѣ дѣйствия сѫ *не исиълнени*, а не прѣстѫплението. Въ това отношение членъ 2 не сходствува съ членъ 55 отъ Отоманския Наказателенъ Законъ. защото той наказва виновнитѣ само като се констатира, че има заговоръ, безъ да се пита извършенъ ли е или не. Членъ 2, за да накаже нѣкого за заговоръ противъ особата на Негово Царско Височество Княза, иска двѣ условия: приготовителни дѣйствия и заговоръ, но по-нататъкъ казва: тѣзи приготовителни дѣйствия да не сѫ извършени по причини независящи отъ подсѫдимитѣ. Излиза, че като има само заговоръ. а по-вече нищо, то това не е прѣстѫпление за членъ 2. — Ето какво пише Миларовъ въ дневника си. „Ний направихме заговоръ, за да лишимъ отъ животъ Княза“. Това е моментъ необходимъ, нъ достатъченъ за сѫществуванието на заговоръ, тукъ сѫществува вече заговоръ. По-нататъкъ тѣ не оставатъ само съ заговоръ, а отиватъ по-далече. Начеватъ да мислятъ какво трѣбва да се прави, за да се приведе въ испълнение заговореното: съставляватъ планъ, купуватъ орѫжие, пращатъ Мусевича въ Петербургъ за пари, отиватъ въ Цариградъ; отъ Цариградъ минаватъ въ Пловдивъ, отъ Пловдивъ дохождатъ въ София, турятъ условия, че ако нѣкой остави плана ще бѫде убитъ и пр. Азъ питамъ, има ли тукъ приготовителни дѣйствия? Отговорътъ ще бѫде непремѣнно утвърдителенъ. Какво подраздѣление можемъ да направимъ сега? Ето вамъ заговоръ и приготовителни дѣйствия. Пита се има ли тукъ прѣстѫпление? За да бѫде отговорътъ ясенъ, трѣбва да направимъ едно подраздѣление. Ето какъ: съставляваме планъ, урѣждаме го, всички сме съгласни съ този планъ, но, слѣдъ два часа и половина се отказахме. Планътъ си е планъ, но никакви приготовителни дѣйствия не се вършатъ. Ако до този моментъ се откажатъ всички отъ заговорътъ, то извършеното отъ тѣхъ не съставлява прѣстѫпление, защото приготовителнитѣ дѣйствия не сѫ испълнени по зависящи отъ тѣхъ причини. Закона не ги прѣслѣдва. Ако тѣ бѣха извършили половината на приготовителнитѣ дѣйствия и другата половина бѣха я оставили по зависящи отъ тѣхъ причини, тогава за-

кона е съвсѣмъ неясенъ. Щѣхме да оспорваме смисълъта му. По-нататъкъ, ако всички приготовителни дѣйствия сж испълнени, тогава ний минаваме въ другъ фазисъ на прѣстжплението, което е вечъ прѣдвидено отъ чл. 1. Но нека по-напрѣдъ сравнимъ законитѣ. Ето какво гласи членъ 58: „Когато нѣколцина направятъ едно тайно споразумѣние (комплотъ) съ цѣль да се извърши едно отъ злодѣянията споменати въ чл. чл. 55 и 56, па се наговорятъ и рѣшжтъ да се извърши смущението прѣдначертано въ това споразумѣние, а освѣнъ това прѣдприематъ дѣла и мѣрки, за да се приготвятъ въ това споразумѣние, се наказватъ съ вѣчно заточение, даже и когато не се е осжществило смущението . . . . . . Г-да сждии, членъ 58 наказва нѣщо по-малко отъ заговоръ. Заговора сжществува, когато има прѣдложение и когато това прѣдложение е прието отъ всички. Когато нѣма заговоръ, а само едно прѣдложение, тогава се прилага послѣдната алинея на членъ 58. По строго е наказанието когато има пъленъ заговоръ: още е по строго то, когато се установятъ приготвителнитѣ дѣйствия. Но когато се извършатъ и послѣднитѣ, то наказанието е съвсѣмъ друго. Несъмнѣнно е сега, че само приеманието мѣрки за установлението на онѣзи приготовителни дѣйствия, които трѣбва да се вземать, закона наказва; това е смисълъта на чл. 2, но при едно условие: ако приготовителнитѣ дѣйствия не сж испълнени по независящи отъ виновнитѣ причини. Но ако се направи нѣщо по-вече отъ установляване мѣрки, ако се взематъ срѣдства или извършатъ приготовителни дѣйствия за постиганието цѣльта. Въ членъ 2 се говори за извършване на приготвителни дѣйствия за лишаване отъ животъ Негово Царско Височество Князътъ, но неиспълнени по причини независящи отъ виновницитѣ. Ами ако се испълнятъ нѣкои и други срѣдства, това не е ли обстоятелство, което да увеличава вината на виновницитѣ? Гдѣ е тогава наказанието? Азъ не вѣрвамъ да има въ закона такъвъ пробелъ, щото да наказва само до тукъ и да не наказва, когато вече тѣзи мѣрки сж реализирани. Г-да защитницитѣ правятъ дълги разсжждения, върху теорията на покушението. Нѣма да възразя нищо на г-на Помянова върху условията за сжществуванието на покушението. Неговитѣ утвърждения сж по вече отъ вѣрни, но онова, което е още по-вѣрно, е, че трѣбва un commencement d'exécution. Но въ покушенията на убийство Държавния Глава, закона прави малко едно исключение

отъ това правило, — исключение, което се вижда отъ сравнението между чл. чл. 1-й и 2-й. Къмъ общото понятие за покушението той е причислилъ и часть отъ приготвителнитѣ дѣйствия. Миларовъ отива да стрѣли съ револверъ, но не можалъ да убие, по независящи отъ него причини. Нима това не е покушение? Истина е, че той не е посочилъ още револверътъ си, но това не е и нужно, защото чл. 2-й се спира не въ момента, когато приготвителнитѣ дѣйствия сѫ извършени, а когато тѣ сѫ само прѣдвидени. Очевидно, че всичко нататъкъ е прехвърлено въ областьта на покушението. Всичко на всичко, което могѫ да призная, то е, че закона е оставилъ голѣмъ просторъ на благоразумието на сѫдията да оцѣни, спорѣдъ обстоятелствата, да ли е имало или не покушение. Моето мнѣние е, че веднажъ за подсѫдимитѣ е доказано, че тѣ сѫ зели приготвителни мѣрки и че тѣ сѫ уловени въ момента, когато Миларовъ е щѣлъ да гръмне и извърши убийството, то не членъ 2, а трѣбва да се примѣни членъ 1 отъ закона за прѣстѫпнитѣ дѣяния противъ особата на Негово Царско Височество Князътъ, т. е., да се признае Миларовъ и другаритѣ му за виновни не само въ приготвителнитѣ дѣйствия, а и въ покушение противъ особата на Негово Царско Височество.

Азъ ще премина, къмъ рѣчьта на втория защитникъ г-нъ Плакунова, по защитата му на Константинъ Попова. Относително тълкуванието на членъ 716 нѣма да кажа нищо повече отъ онова, което по-напрѣдъ казахъ. Той прави тълкувание върху 657 членъ, въ който се говори за самопризнанието, и смѣсва принципа на гражданското право съ углавното. Въ гражданското право, ако едната страна направи самопризнание, то противната страна се пита приема ли самопризнанието. Ако го приеме, приема го цѣло или ако го отхвърли, отхвърля го пакъ цѣло. Това правило не може да сѫществува въ углавния процессъ, защото въ него нѣма легални доказателства. Сѫдията може да формира убѣжденията си както ще, безъ да има да дава отчетъ нѣкому за основанията, върху които почиватъ тия убѣждения. Върху това азъ мисля, доста нѣщо казахъ.

Ако вий, г-да сѫдии, признаете, че Константинъ Поповъ е направилъ прѣстѫпление, като е взелъ участие въ Бургазский бунтъ, като секретарь на приврѣменното правителство и още като е взелъ участие въ Набоковата чета, то може да го считатъ отъ друга страна за амнистиранъ. И двѣтѣ тѣзи прѣстѫп-

[illegible]

[illegible] и Малороссъ [illegible]

на плана, относително испълнението на когото имало е съгласието на всички. Слѣдователно, по който начинъ Миларовъ, по сѫщия и тѣ сѫ влезли въ сплетни и споразумѣния, защото самия фактъ, че тѣ сѫ се сношавали съ Петербургъ по това дѣло, достатъченъ е да ги изобличи. Азъ не мисля, че трѣбва да отговоря и на едно смѣшно тълкувание на членъ 1017 отъ военно сѫдебния законъ, което направи г-нъ Плакуновъ, като каза, че съ тоя членъ като сѫ се отмѣнили всичкитѣ распорѣждания и законни постановления, които сѫ били въ сила по формалното право до издаванието на военно-сѫдебенъ законъ, то и членъ 13 отъ закона за разбойничеството, така сѫщо трѣбвало да се има за отмѣненъ и за това да се признае дѣлото за неподсѫдно на военния сѫдъ. Невъзможно е да става такова тълкувание, па даже е и смѣшно, защото чл. 1017 се касае само до формалната страна на военния процессъ и разбира врѣменнитѣ мѣрки и распорѣждания по тоя прѣдмѣтъ до неговото издавание; тогазъ, когато закона за разбойничеството е специаленъ законъ и има за прѣдмѣтъ да тури подъ юридикцията на военно сѫдебния законъ извѣстни прѣстѫпления, вършени отъ граждански лица. Разнорѣчивитѣ законни постановления се отмѣняватъ едно съ друго, но само когато прѣдмѣтътъ имъ е единъ и сѫщий.

Единъ отъ защитницитѣ, който ми направи приятно впечатлѣние, е защитника на подсѫдимия Георги Василиева, капитанъ Ранковъ. На този защитникъ азъ ще повторя това, което казахъ вечъ за клиентътъ му и ще съжаля, че не могѫ да се съглася съ много нѣща отъ прѣкрасната му инъкъ защитителна рѣчь. Рѣшително е истина, което казва той. Истина е, че Василиевъ е дошълъ въ Одринъ, като взелъ отпускъ за два мѣсеца. Ще приема ако щете, че като сѫ съставили плана на съзаклятието въ Одесса, слѣдъ нѣколко врѣме той се е расказлъ и пр. Но тукъ е важното първо, че заговорътъ е послѣдванъ отъ приготвителни дѣйствия; второ, че тѣ сѫ се вършили и съ неговото съгласие, и трето, че другаритѣ му не сѫ знаяли за расканието му даже въ момента, когато сѫ щѣли да извършатъ прѣстѫплението. По тоя начинъ, условията, изискуеми отъ членъ 2 отъ закона за прѣстѫпнитѣ дѣяния противъ особата на Негово Царско Височество Князътъ, сѫ налични и за него и той е виновенъ. А за да не бѫде виновенъ, ето какво се изисква: първо, да се докаже, че дѣйствително се е отка-

[illegible]

г-нъ Расолкова. „Какъ Здравковъ и Стоименовъ да сж говорили на г-на Стамболова, а сждебното слѣдствие да не привлече г-на Стамболова като свидѣтель?“ Азъ питамъ какъвъ интересъ би съставило за защитата, ако г-нъ Стамболовъ би се испиталъ като свидѣтель? Вмѣсто г-нъ Стамболовъ да дойде тукъ, прѣдъ насъ дадоха клѣтва и се распитаха самитѣ хора които и нему сж расказвали. Каква нужда тогазъ отъ г. Стамболова? Но г-нъ Расолковъ настайва, че трѣбвало да се повика; тогава трѣбва да повикаме цѣлия свѣтъ. Белки само на г-на Стамболова сж казани тѣзи работи? — Тѣ сж казани на приятели, на роднини и пр. и ако повикаме всичкитѣ тѣзи хора за свидѣтели, то тогава ний ще имаме работа за цѣла година съ тѣхъ, а отъ това не ще да иматъ никаква полза нито защитницитѣ, нито тѣхнитѣ клиенти.

По-вечето отъ защитницитѣ хвърлиха на право или косвенно по единъ намекъ, че съмъ правилъ въ обвинителната си рѣчь твърдѣ широки тълкувания на закона. Не зная да ли не сте забѣлѣжили, че нито единъ отъ защитницитѣ не пропусна да направи такива сжщо тълкувания и кждѣ по́-обширни отъ моитѣ. Вѣроятно тѣ сж желаяли да чуемъ за първъ пжть тѣхнитѣ теории, та че азъ отъ сетнѣ да се мжча да ги опровергавамъ. Да ме извинятъ, моята система не е таквазъ.

Отъ г-да защитницитѣ кой каквото можа, таквозъ тулкувание даде на чл. 55. Едни питаха: „на какво основание обвинявате Карагюлева, Джуджева и пр. за убийство на М-ра Бѣлчева, какво сж направили, кого сж убили“, като сочаха, че убийцитѣ ги нѣмало на лице. Други викаха: „кажете заговоръ, а не убийство. Дали има заговоръ, да ли има елементитѣ му и хора, които сж правили заговоръ, ще споримъ, но друго е заговоръ и друго е убийство“. Да говори така човѣкъ, това, както казва българина, да се втилява. Въ обвинителния актъ съвършенно на мѣсто е подвѣденъ чл. 55 отъ Отом. Наказ. Законъ, защото прѣди него се говори по отношение на подсждимитѣ, че вимали участие въ заговоръ, който е ималъ за послѣдствие покушението, извършено върху живота на г-на М-ра Стамболова и убийството, вмѣсто него, на другъ единъ М-ръ, г-на Бѣлчева. Това убийство, спорѣдъ обвинителния актъ, съставлява покушение или начало на извършване на едно прѣстжпление, каквото е прѣдвидѣлъ чл. 55, който съдържа и наказание за ония, които се признаятъ виновни въ това прѣстжпление. Излиза, че прѣстжплението —

убийството на М-ра е нераздѣлна часть отъ комплота, който е ималъ за цѣль измѣнението на държавния строй. Ако, г-да, това убийство не се състоеше, то пакъ чл. 55 можеше да бѫде примѣнимъ. Можеше да има едно начало на извършвание, което ще се изрази въ друго едно дѣйствие, въ другъ единъ случай. Какво дѣйствие? Да кажемъ, че 20 души излизатъ една сутринь рано прѣдъ Народ. Събрание, прокламиратъ правителството за свалено и се опитатъ да привлечѫтъ послѣдователи. Азъ вземамъ за примѣръ една глупава работа, но такива прѣстѫпления могѫтъ да иматъ за начало както едно убийство, така и много други проявления. Въ дадения случай то се е проявило съ убийство и не ще съмнѣние, че това убийство съставлява часть отъ комплота. Послѣ ще видимъ, дали комплота е именно прѣстѫплението, прѣдвидѣно отъ чл. 55. Може би нѣкои отъ г-да защитницитѣ да мислятъ, че като съмъ прибавилъ и 170 чл. въ обвинителния актъ, трѣбва да имаме на лице непременно самитѣ убийци. Но това не е непременно нуждно, защото между виновницитѣ по убийството на М-стра Бѣлчева има такива, които сѫ го само подготовлявали и тѣ, като бѫдѫтъ наказани съ наказанието, положено за покушение противъ държавния строй, ще бѫдѫтъ наказани едноврѣменно и за убийство, защото послѣдното прѣстѫпление е само една часть отъ първото. Г-да защитницитѣ питатъ, какво е мораленъ и какво е материаленъ виновникъ, като придаватъ на тия думи съвсѣмъ друго значение. Отговарямъ имъ: считамъ Каравелова за главенъ виновникъ въ убийството, не че ималъ намѣрение да убива за да си отмъсти или да се обогати и да измѣни сѫществующия държавенъ строй. Ето какъ: констатира се на сѫдебното слѣдствие, ако не отъ друго, то отъ показанията на Лепавцова, че Илия Георговъ, Тома Георгиевъ и Тюфекчиевъ му говорили, че се готви убийството на Стамболова, слѣдъ което щѣло да се пише на Княза да си върви, ако не иска да испита участьта на убития М-стръ; а така сѫщо да не прѣслѣдва убийцитѣ. Освѣнъ това, на министритѣ щѣло пъкъ да се пише да не завзиматъ управлението на страната. По тоя начинъ щѣлъ да се измѣни настоящия държавенъ режимъ. Цѣльта, слѣдователно, трѣбвало да се реализира не чрѣзъ друго дѣйствие, а чрѣзъ убийство. Просто се сбърквамъ какво да отговоря на защитницитѣ, които, като знаятъ добрѣ теорията на углавното право, питатъ: нимá убийството на единъ М-стръ е

държавно прѣстжпление?“ Това е да затвори човѣкъ очитѣ си прѣдъ най-голѣмата очевидность. Че не е било съ цѣль за обогатяване или разграбване, съ политическа цѣль, трѣбва ли да споримъ? Трѣбва ли отъ друга страна да споримъ, че отъ убийството на г-на Стамболова се е очаквало промѣнението на политическия рѣжимъ на страната? Може да се извърши политическо прѣстжпление като се влѣзе въ Палата и се убие Княза; но по́-прѣди трѣбва да се избие стражата, която пази на вратата. Ето едно начало за извършване, ето едно убийство на простъ стражаръ, което съставлява неотемленна часть отъ едно политическо прѣстжпление. Ще оставя обясненията на чл. 55 за по́-нататъкъ, макаръ че искахъ тукъ да прибавя по него нѣколко думи. Г-да защитницитѣ ме упрѣкнаха, че неправилно съмъ тълкувалъ тоя членъ и че съмъ искалъ да обясня неправилно и другъ съотвѣтствующи членъ отъ Наказ. Кодексъ. Не помня кой отъ защитницитѣ, мисля, ми постави единъ сериозенъ мотивъ за нѣкакво погрѣшно тълкувание. Чете се на французски прѣвода на Турския Наказ. Законъ. Той се прочете на френски и български буквално и ми се каза, че трѣбва да се простимъ съ теорията, когато сжществува писанъ законъ, който ѝ противорѣчи. Питамъ г-на защитника, на кой языкъ закона е по-оригиналенъ, да ли на турския или на французския? Не ще съмнѣние, че турския е по оригиналенъ, защото е прѣведенъ отъ Наполеоновия кодексъ, въ който турското законодателство е направило измѣния и допълнения, които сж му били нуждни. Защитника не чете членътъ отъ французския прѣводъ. Може ли да има разлика между прѣвода на френски и български? Ако защитника търси разлика, то е по други причини, но не че се желае истинската смисълъ на закона. Нѣкои възразиха, както и г-нъ Помяновъ, че била недостигаема цѣльта на обвинителния актъ и че прѣстжплението комплотъ не се наказвало по чл. 55-й. Членъ 55-й отъ този законъ казва: (Чете): „Наказва се съ смърть този, който лично или посрѣдственно подбужда подданницитѣ на държавата и жителитѣ на страната да възстанатъ съ оржжие противъ правителството, било че възстанието се е извършило напълно, било пакъ че е имало едно начало на извършването“. Намиратъ г-да защитницитѣ, че само които въоржжаватъ жителитѣ на държавата се наказватъ, а не и тѣзи наши хора, които не биле правили такова нѣщо. Този членъ е взетъ въ Турция отъ

Г-да! Тази алинея на членъ 58 е криво истълкувана. Можахме да говоримъ за прѣдложение за комплотъ и приеманието му. но само когато не би се дочакало убийството на Бѣлчева. Прѣдставете си, че когато е говорено на Лепавцова или Здравкова, Тома Георгиевъ вмѣсто да имъ каже, че сѫществува комплотъ, да е казалъ: „азъ съмъ патриотъ“, искамъ да се измѣни държавния строй, не щѣте ли да образуваме комплотъ за да извършиме това? Ако до тогава не се знаеше нищо за никакъвъ комплотъ, и бѣхме узнали само, че Тома Георгиевъ прави прѣдложение да организува комплотъ и се подтвърди, че е говорилъ на извѣстно лице да направи комплотъ, то той би подлѣжалъ да се подвъргне на наказание по чл. 58-й отъ Отоман. Наказ. Законъ. Но той говори за планътъ на съставено вече съзаклятие. Така щото не може да става въпросъ за прѣдложение за комплотъ и да се примѣнява чл. 58, а говоримъ за извършенъ комплотъ и за реализиранието му. За това, прѣскачаме чл. чл. 58, 57 и 56 и дохождаме до 55 членъ, който прѣдвижда наказанието на онѣзи, които сѫ искали и сѫ покушавали да измѣнятъ държавния строй. Г-нъ Защитника направи нѣкои и други оцѣнки на Леповцоватѣ показания. Нѣма да кажа нищо повече по този въпросъ отъ онова, което казахъ въ обвинителната си рѣчь. Достатъчно е да си спомните неговитѣ показания както при прѣдварителното слѣдствие, тъй и прѣдъ сѫдътъ, къмъ които като се притурятъ впечатлѣнията, които ви направи самъ Лепавцовъ кото субектъ на прѣстѫплението и като свидѣтель. Вий ще си дадете тогазъ отчетъ, да ли неговитѣ показания служатъ за обвинение или не. Едно силно противорѣчие иска да намѣри г-нъ защитника между обвинителния актъ и обвинителната рѣчь. Той казва: „Добрѣ, търсите инициатора на комплота. Него го има, но въ лицето на кого го виждате? Защо казва, единъ пѫть говорите, че имало пратени лица отъ Ризова да убиватъ, а послѣ това считате за инициаторъ Каравелова“? Истина, въ обвинителния актъ е казано, че Ризовъ е пращалъ убийци въ България да извършатъ убийството и азъ повторихъ, че сѫ пратени отъ Ризова, но отъ това не слѣдва, че г-нъ Каравеловъ не може да се има за главенъ виновенъ? Да бѫде той главенъ виновникъ не се иска да бѫде непремѣнно инициаторъ. Сетнѣ въ едно прѣстѫпление могѫтъ да бѫдѫтъ много инициатори. — Може би въ едно и сѫщо врѣме да се е

родила злата мисълъ въ двама и повече. Но, че Каравеловъ билъ тукъ, а Ризовъ въ Бѣлградъ и не могли да си прѣдадятъ извѣднѫжъ мислитѣ, какво отъ това? Обаче и безъ да е инициаторъ, г-нъ Каравеловъ може да бѫде главенъ виновенъ. Какво се иска отъ главния виновенъ? Трѣбва да заведва дѣлото, да управлява прѣстѫплението или, и безъ да е земалъ самъ непосрѣдствено участие, да е повлиялъ на другитѣ да го извършатъ, за да се въсползува отъ трудътъ имъ. Къмъ какво друго, та не къмъ такова убѣждение ни навеждатъ показанията на Здравкова и Стоименовъ и онова на Алекс. Пенкова, които твърдятъ, че заговора се е рѫководилъ отъ Каравелова и Моллова. Чухте вий още отъ Лепавцова, че Каравеловъ му е говорилъ: „Какво стана съ хората на Тюфекчиева“? Това значи, че той е знаялъ за заговора. За него знае и Тома Георгиевъ, както и Китанчевъ, който е отишълъ при Лепавцова и му казалъ да мълчи за Тюфекчиевитѣ хора, да не казва никому. Да вѣрваме слѣдъ това, че Каравеловъ е игралъ само второстепенна ролъ, е невъзможно.

Азъ не мисля, че сега, слѣдъ такива дадени отъ мене разяснения, ще трѣбва да отговарямъ и на такъвъ въпросъ: „Може да се каже, че Тома Георгиевъ е покусилъ и убилъ, но той не е направилъ съ това политическо прѣстѫпление“. На тази тема азъ казахъ доста нѣщо, за да не се повръщамъ отъ ново.

Не съмъ съгласенъ съ г-на защитника по тълкуванието чл. 45-й отъ Отоман. Наказ. Законъ. Този членъ гласи: (чете): „съучастни дѣйци се наказватъ като сѫщи дѣйци на вината за случаи, за които въ законътъ нѣма особни распорѣждания“.

Г-нъ защитника намира неточность въ това изрично постановление на закона. Той казва, че е прието въ всичкия свѣтъ, че когато по едно прѣстѫпление се обвиняватъ нѣколко лица, то тѣ се раздѣлятъ на главни виновници, съучастници пр. и се наказватъ разно: главнитѣ по-строго, а другитѣ постепенно по слабо. Слѣдователно и клиента му, ако се намѣри виновенъ отъ втората степенъ, да му се наложи и по слабо наказание, въ сравнение съ другитѣ главни виновници. Съгласенъ съмъ, въ теория е тъй, че трѣбва виновнитѣ да се подраздѣлятъ. Но какво да се прави, когато нашия наказателенъ законъ изрично иска, щото съучастнитѣ дѣйци да се наказватъ като сѫщи дѣйци на прѣстѫплението въ случаи, за които въ законътъ нѣма особни распорѣждания; а чл. 55-й неправи отъ

друга страна никакво подраздѣление. Да го направимъ ний отъ себе си — не е ли да нарушимъ явно законътъ.

Г-нъ защитника направи и други забѣлѣжки върху моитѣ мнѣния исказани въ обвинителната рѣчъ. Заедно съ него и много други г-да защитници исказаха, какво моето понятие за правото и правосѫдието било съвсѣмъ криво, тъй като на него не трѣбвало да се глѣда отъ национална точка зрѣние. Спорѣдъ тѣхъ, правото е едно и единъ взглядъ сѫществува за правосѫдието, па ако ще да глѣдаме на него съ очитѣ на французи, англичани и пр. Обаче, г-да защитницитѣ забравятъ, че едно и сѫщо дѣяние въ една страна може да се смѣта като не морално и прѣстѫпно, а въ друга — за висока гражданска доблесть. Такова сѫщо разнообразие сѫществува въ взглядоветѣ на хората и относително фактитѣ, които спорѣдъ едного могѫтъ да служатъ като данни изобличающи подсѫдимия, а за другиго, като данни не изобличающи. Всичко това за единъ човѣкъ, както и за единъ народъ зависи отъ въспитанието, образованието, мѣстото, врѣмето и много други обстоятелства, при които неговото развитие е текло. — Въ човѣка, има една искра Божия, вдѫхната отъ Бога при създаванието му. Тя не може да бѫде различна и за това, когато правимъ оцѣнка на отдѣлни нѣкои твърдѣ прости понятия, ний твърдѣ често сме съгласни и казваме: това е право, а онова — криво. Обаче, за нѣкои сложни работи да сме съгласни по начало правилни сѫ или не, трѣбва да имаме еднакво образование, въспитание, години, вкусове и пр. пр. Да си дадемъ точна смѣтка за основанията, върху които ний стоимъ когато търсимъ правото и истинната, е работа сложна и твърдѣ сложна. И тукъ взглядоветѣ ни ще сѫ различни въ зависимостъ отъ страната, отъ врѣмето и изобщо отъ положението ни физическо и психическо.

Единъ отъ защитницитѣ ми каза — не помня кой — че не съмъ признавалъ, че имало и че сѫществуватъ — доказателства въ углавното право. Такава дума не съмъ могѫлъ да кажя, защото е много смѣшна. Доказателства сѫществуватъ, но не легални, както въ гражданското право.

По отношение на подсѫдимия, Китанчева, г-нъ защитника ми зададе въпросъ, каква роль е игралъ въ прѣстѫплението.

По отношение на този подсѫдимъ като данни изобличающи, сѫществуватъ показанията на Лепавцова, на когото Китанчевъ е казалъ да мълчи за Тюфекчиевитѣ хора. Спорѣдъ

подсъдимия, прѣмълчаванието е било нуждно за да се покрие прѣстъплението. Той е вземалъ мѣрки, слѣдователно, да се укрие съществующе едно прѣстъпление. Укриватель ли е той? Не можемъ да дойдемъ до заключение, че се е научилъ отъ послѣ, че не е ималъ никаква роль единъ човѣкъ, който непосрѣдственно стои слѣдъ шефа на партията; че той е, слѣдователно, само укриватель. Нѣщо таквозъ, което да ни указва на право, че Китанчевъ е оказвалъ извѣстна помощь на прѣстъпницитѣ — нѣма. Но това е очевидно отъ само себе. Една помощь е, да мълчи Лепавцовъ, да може да се укрие прѣстъплението до извършванието му, както е и мълчалъ и престъплението успѣло да получи едно начало на извършвание. Единъ човѣкъ, като укрива разбойници. може да бъде само укриватель, когато се е научилъ за тѣхното качество, слѣдъ прѣстъплението. Но той може да бъде и съучастникъ, кога? когато е било необходимо укриванието за извършвание прѣстъплението.

Пристъпвамъ да възразя на г-на Бобчева, който защищава Великова. Ще спомена, че дадохъ своитѣ обяснения по примѣнието на чл. 716-й отъ Военно Съдеб. Законъ, спорѣдъ който Великовъ подлѣжи на наказание и за прѣстъплението, прѣдвидено отъ чл. 49 отъ Отом. Наказ. Законъ. Даннитѣ, които го изобличаватъ, съществуватъ въ обвинителния актъ. Онова, което не съществува въ акта е туй, че се е пропустнало да се отбѣлѣжи законътъ, който наказва подобно прѣстъпление. Това е по погрѣшка. По този начинъ, вий ще си поставите въпросъ относително вината му за участие въ комплота—убийството на М-ра Хр. Бѣлчева. Ако отговорите: *да*, ще поставите въпросъ и за другото прѣстъпление, ако отговорите: *не*, ще поставите новъ въпросъ: „Ако не е виновенъ за това, виновенъ ли е за вливание въ споразумѣния или сплѣтни съ чуждестранни държави? Ще имате право втория въпросъ да поставите на основание ст. ст. 715 и 716 отъ Военно съдеб. законъ, гдѣто се казва: „За основание на въпроситѣ за виновностьта на подсъдимия трѣбва да служатъ не само изводитѣ отъ обвинителния актъ, но и съдебното дирение и заключителнитѣ прѣния, до колкото послѣднитѣ развиватъ тия изводи.

Ст. 716 казва: „Ако при съдебното дирение се открие прѣстъпно дѣяние, което не е прѣдвидено въ обвинителния актъ и което влече за виновния по тѣжко наказание отъ

прѣдвиденото въ този актъ дѣяние, то сѫдътъ, безъ да постанови присѫда, връща дѣлото за допълнително дирение, ако това се укаже нуждно и за съставяние новъ обвинителенъ актъ, на общо основание, за излагание всички прѣстѫпни дѣяния на подсѫдимия.

Забѣлѣжка. За всичко открито въ подобни случаи въ сѫда, военния прокурорътъ съобщава на военния началникъ за зависяще отъ негова страна законно распорѣждание".

Статиитѣ 715 и 716 не могѫтъ да иматъ друго тълкувание, ако не допустнемъ, че законодателя е ималъ друга цѣль отъ оная, каквато азъ казахъ. Ако ни се каже, че не е тая цѣльта, ще питаме: коя е? Когато се тълкува законъ, трѣбва да се каже и посочи коя е дѣйствителната цѣль на законодателя. — нѣщо, което г-да защитницитѣ не направиха. Ако тѣ искатъ да ни убѣдятъ, че еди кои членове се тълкуватъ така, а не инакъ, то да докажатъ по̀ напрѣдъ защо сѫ турени, защото най лошавото тълкувание на единъ законъ е да намирашъ, че е безцѣленъ. А цѣльта на тия два члена е тая, която е очевидна и която азъ указахъ.

Г-нъ Плакуновъ, защитника на подсѫдимия К. Поповъ, каза, че подсѫдимия не можалъ да се признае за виновенъ въ това, че е влизалъ въ споразумѣния и сплѣтни съ иностранни държави и че е вземалъ участие въ комплота противъ особата на Н. Ц. Височество, защото не се е узнало каква роль е игралъ той въ тия прѣстѫпления и че фактитѣ, съ които се стрѣмялъ да докаже прокурора виновностьта, не биле достатъчни. Мене ми се струва, че казахъ, какво обвинението на тоя подсѫдимъ, въ участие въ заговора противъ особата на Н. Ц. Височество, почива на сѫщитѣ основания, на които почива и онова на Свѣтославъ Миларовъ. Сѫщо и прѣстѫплението за влизание въ споразумѣния и сплѣтни съ иностранни господарства. Къмъ това ще прибавя ето какво. Обвинявамъ Свѣтослава Миларовъ и Константина Поповъ не само за взимание мѣрки и за доставяние срѣдства за испълнение заговора противъ Н. Ц. Височество, но и още въ покушение. Тѣ сѫ пристѫпили къмъ по-нататъшни дѣйствия, които закона счита за нуждно да наказва не по членъ вторий, а по членъ 1-й, понеже сѫ извършили нѣщо по-вече отъ приготовителни дѣйствия, като сѫ ходили на Пловдивската гара, — на мѣстото, гдѣто щѣло да се извърши прѣстѫплението. Това е актъ отъ начало на из-

вършвание. Членове 1-й и вторий отъ закона за прѣстжпнитѣ дѣяния противъ особата на Негово Царско Височество Князьтъ казватъ: „Чл. 1. За прѣдумишление или умишлено лишавание отъ живота Негово Царско Височество Князьтъ или за покушение на такова злодѣяние, — виновницитѣ въ това, както главнитѣ дѣйци, така и съучастницитѣ, наказватъ се съ смъртъ“. Членъ 2. „За извършвание на приготвителни дѣйствия, съ цѣль за лишавание отъ живота Негово Царско Височество Князьтъ, но не испълнени по причини независящи отъ виновнитѣ, послѣднитѣ се наказватъ съ затворъ въ окови отъ три до десетъ години“. Разликата, която закона прави между тия два члена, е едно исключение отъ общото правило на понятието покушение. На защитницитѣ ще възразя, че има авторитети, които раздѣлятъ взглядътъ за това исключение. Азъ ще укажа на единъ французски авторитетъ, Garaud, който е съгласенъ съ разликата, която прави нашия законъ. Спорѣдъ това, смятрятъ се като покосители не само ония, които сж направили единъ актъ или едно начало на извършвание, но и онѣзи, които сж направили нѣщо пò-вече отъ приготвителни дѣйствия, като е напримѣръ случая съ подсждимия Миларовъ, който отива на мѣстото на прѣстжплението, курдисва револвера да гърми, но гръмва въ джоба си случайно, нѣколко минути може би прѣди опредѣленото врѣме. Ако приемете всичко това, че не е актъ на извършвание, то е друго. Желалъ бихъ азъ само да зная по кой членъ ще подведете тия дѣйствия? Подъ вторий? Но той прѣдвижда наказание само за установляване мѣрки, но не испълнени, а вий имате извършени и всички приготвителни дѣйствия. Има нѣщо не испълнено, по независящи отъ престжпницитѣ причини, но то е самото престжпление, а не срѣдствата за неиспълнението му. На тоя моментъ отъ прѣстжплението се казва покушение и нищо друго.

Г-да! Пристжпвамъ да кажа нѣколко думи за възражение на защитника Маркова, който защищава подсждимия Димитра II. Стайковъ. Азъ раздѣлихъ неговата защитителна рѣчь на двѣ части, отъ които едната съдържа нѣкои възражения на обвинението, доста сериозни, съдържателни и заслужватъ да получатъ надлѣжния отговоръ; другата часть е прѣпълнена съ твърдѣ искусно направени менъ намеци, упрѣки, натяквания, подмърдвания и извъртвания, които не сж друго освѣнъ една цѣла византийщина. Да отговарямъ на подобни византийски

хитрини, трѣбва да стжпя на еднаква дъска съ г-на Маркова, — работа, която азъ считамъ за себе си недостойна Сериозната часть на рѣчьта на този защитникъ се състои въ слѣдующето: Нека ме извинятъ г-да защитницитѣ, че съмъ пропустналъ въ обвинителната си рѣчь членъ 170-й отъ Отоман. Наказ. Законъ. Нѣмаше нужда отъ толкова натягвания. Азъ прѣдварително още искахъ извинение, па то е и извинително да се пропустне нѣщо въ една рѣчь отъ 10—12 часа. Ще я допълня сега съ всичкитѣ подробности. Могълъ е и да се не внесе този членъ въ обвинителния актъ, защото убийството на Министра е неотдѣлна часть отъ прѣстжплението, прѣдвидѣно въ членъ 55-й, и като се обвиняватъ подсждимитѣ въ това прѣстжпление, заедно съ това се обвинява и за убийството.

Примѣнението на този членъ, или фигурирането му въ обвинителния актъ, дава право на защитницитѣ да казватъ, че сме обвинявали клиентитѣ имъ въ убийство, а пъкъ нѣмало такова нѣщо да се е констатирало за нѣкого на сждебното слѣдствие. Убийството е неотемлима часть отъ прѣстжплението — покушение за измѣнение на държавния строй, и веднжжъ подсждимитѣ сж направили дѣйствия приготвителни, т. е., всичко, което е било нужно за испълнение на прстжплението, то тѣ сж виновни и въ убийството, макаръ да се не доказва, че тѣ сж материалнитѣ виновници. Никой и не казва, че Каравеловъ или Молловъ сж материални, а само морални виновни, т. е., сѣдѣли сж си у дома и отъ тамъ сж карали другитѣ да вършатъ. Ако се каза за Тома Георгиевъ и други, че сж материални виновни, то това е, че сж правили материални актове за реализиране цѣльта на комплота, но тѣ не сж убивали на улицата; за тая работа е имало специално назначени хора, аркадаши пакъ на Георгиева, на Каравелова и пр. Тѣзи разни наименования на подсждимитѣ азъ давамъ чисто теоретически; обаче, виждате, че членъ 55 не се занимава съ тѣхното подраздѣление: било на главни и второстепенни, било на материални и морални. Спорѣдъ закона, когато единъ убие въ съгласие съ множина свои другари, то тѣ всички безразлично се считатъ за убийци и се наказватъ по чл. 55 еднакво, когато убийството има политическа цѣль.

Защитника каза, че Здравковъ се познавалъ съ Джуджевъ още прѣди 25 години, а пакъ при распитването си билъ казалъ, че се запознали тогазъ, когато била дума за заговоръ

Защитника си въобрази, че е набуталъ голѣма нѣкоя работа, но се лъже. Здравковъ каза само, че Стайковъ го е довелъ до положение да му се повѣри заговора, но не че и за пръвъ пжтъ се е запознавалъ. Значи Джуджевъ се довѣрява на Стайкова, но на Здравкова не могжлъ инъкъ освѣнъ чрѣзъ него. Стайковъ го запозналъ — но какъ? — отишли въ Шишковия ханъ и посочилъ на тоя, съ когото може да се говори интимно.

Г-нъ Марковъ ми намекна, че съмъ обвинявалъ Стайкова въ укривателство, безъ да съмъ посочилъ закона, по който такова прѣстжпление се наказва. Г-да сждии! Ако съмъ направилъ този пробелъ, да не кажа нищо зарадъ закона, по който трѣбва да се накаже подсждимия Стайковъ, моля извинение. Г-нъ Марковъ прочете нѣколко члена отъ закона, гдѣто се говори за разни укривателства, но азъ не зная защо. За да докаже, вѣроятно, че за укриватели въ политическитѣ прѣстжпления нѣмало наказание. И това го искара той — ако помните — малко смѣшно. Той ви покани така сжщо да прочетете притурката на чл. 63-й отъ Отомн. Наказ. Законъ и да видите, че тамъ се говоряло за укриватели на разбойници. Ще видимъ да ли е за разбойници и да ли оставатъ ненаказуеми укривателитѣ по политически прѣстжпления. Дѣйствително, г-да, въ притурката на чл. 63-й отъ Отоман. Наказ. Законъ се казва: „Ония, които знаятъ положението и качеството на разбойницитѣ, па имъ ставатъ укриватели, сж полагатъ тоже въ врѣменни окови". Г-нъ Марковъ, по тази притурка, е правъ да пита: „Обвинявате ли Д. П. Стайкова въ укривателство на разбойници?" Нѣма да бждж азъ кривъ, ако посоча на г-на Маркова, че въ втория отдѣлъ на закона се прѣдвижда наказание едноврѣменно за разбойницитѣ и политическитѣ прѣстжпници. Законодателя не е турналъ наказанието въ отдѣлни глави, а въ една, както за политическитѣ прѣстжпници, тъй и за разбойницитѣ. И сегнѣ трѣбва да признаемъ още, че, въ това отношение, Отоман. Наказат. Законъ е копиралъ западното законодателство. Разбойницитѣ вредятъ на икономическото състояние на страната и еднакво унищожаватъ безопастностьта ѝ, както и политическитѣ прѣстжпници, а пъкъ законитѣ гарантиратъ личната безопасность на подданницитѣ на държавата. Тъй или инакъ, но Турския наказателенъ законъ или Турския законодатель така ги смѣсва. А за да убѣдя г-на защитника, че е тъй, ще му прочетж единъ членъ, гдѣто буквално тия два вида прѣстжпления

се смѣсвать. Членъ 65-й отъ сѫщия законъ казва: „Ония *бунтовници или разбойници*, които прѣди да захванатъ *бунтътъ* или *разбойничеството* или прѣди да почне правителството да ги диpи, обадятъ на чиновницитѣ му съучастницитѣ, или слѣдъ начатието на търсението покажатъ на тия чиновници срѣдства за хващанието имъ, се опрощаватъ отъ наказанията, които щѫтъ сѫ наложятъ на другитѣ, а турятъ се само подъ полицейски надзоръ за не по вече отъ двѣ години". Ще ми възрази защитника, че тукъ ясно се разбира разбойници и бунтовници, а въ притурката на чл. 63-й се казва само за разбойници. Мене ми се струва, че г-нъ защитника на пръвъ погледъ ще бѫде отъ части правъ да направи това възражение, но съмъ убѣденъ, че ще е принуденъ да отдръпне и това си възражение. Не може да допустимъ, ако закона допуска наказание за укривателитѣ на разбойници, то той е пропустналъ нарочно да наказва и укривателитѣ на политическитѣ разбойници. Законодателя дѣйствително смѣсва политическитѣ прѣстѫпници съ разбойницитѣ и чл. 57-й е най учевидното доказателство за това: „Когато една *чета разбойници*, съединени наедно, извърши или опита да извърши едно *отъ смущенията показани въ чл. чл. 55-й и 56-й*, сѫщий главатарь на четата и подбудителитѣ на смущенията, които сѫ имали участие въ тази чета, гдѣто и да се хванатъ, наказватъ се съ смъртъ, а другитѣ лица на тая чета, които се хванатъ на мѣстото на злодѣянието, наказватъ се спорѣдъ злодѣянието и участието имъ въ смущенията на вѣчни или врѣменни окови".

Не сѫ ли тѣзи прѣстѫпления политически и par exelance политически. Ето що казва чл. 56-й: „Наказва се тоже съ смъртъ този, който въоржжава жителитѣ на държавата и ги подбуди на междуособна война, на грабежъ, на обиръ, на опустошение на градове и села, или на убийство, било, че тѣзи смущения сѫ се извършили, било пакъ, че е имало едно начало на извършването". Питамъ: Не е ли турския законодатель влѣзълъ въ заблуждение и назовалъ настоящитѣ бунтовници—разбойници?

Ако глѣдаме на притурката, като че съдържа наказание само за укривателитѣ на разбойници, то трѣбва да заключимъ, че законодателя въ 55 членъ говори за разбойници. Това е абсурдно, защото тѣ не вършътъ прѣстѫпленията, прѣдвидени въ 55-й членъ.

За Димитръ П. Стайковъ е прѣдвидено въ притурката на членъ 63-й наказание — врѣменни окови. Врѣменнитѣ окови сж отъ 3 до 15 години. Сждътъ има всичката ширина да вземе най голѣмото или най малкото наказание, което е три години. Ако пъкъ желае да му смѣгчи наказанието повече, то трѣбва да постанови ходатайство. Димитръ П. Стайковъ се признава виновенъ въ прѣстжпление чисто политическо и заслужва едно снисхождение. Спорѣдъ мене, неговото наказание не би трѣбвало да надвишава отъ 3 до 5 години окови. Ония пристжпници, които откриватъ комплотъ за да избѣгнатъ строгостьта на закона, заслужватъ да имъ се наложи по-малко наказание.

А колкото за думитѣ на г-на Маркова, че съмъ казалъ, какво обвинението било нищожно и ми чете нотации за обвинение.... (Марковъ: подобни думи не съмъ казалъ). Казалъ съмъ думата: „ефимерно“, което значило „нищожно“, и слѣдъ това съмъ искалъ наказание. Това било непристойно. Употрѣбихъ думата „ефемерно“ и русската „шаткавостъ“, защото нашата — „слабо“. мислѣхъ, не предава право мисъльта му. Останалото г-нъ Марковъ си взема назадъ и за това нѣма какво да му възразявамъ. А че не съмъ отеглювалъ обвинителния актъ за нѣкои подсждими заявявамъ, че не ми е въ обязанность да казвамъ прѣдъ васъ, че снимамъ обвинението или отдржпвамъ обвинителния актъ, защото съ това нѣмаше нищо да услужа както сждътъ, така и подсждимитѣ. Азъ считахъ за своя обязанность да укажа на сждътъ на тѣзи данни, които изобличаватъ подсждимитѣ. както и на ония, които говорятъ въ тѣхна полза. Указахъ така сжщо и на начина за примѣнение на закона. Остава на сждътъ както намѣри за добрѣ да направи. А на г-на Маркова ще прочетж чл. 704 отъ Военно Сждебния Законъ, за да види длъженъ ли е прокурора да оттегля обвинението или не, та, ако не е го знаялъ до сега, да го знае за напрѣдъ, за да не попада въ такива непростителни грѣшки. Чл. 704 гласи: Прокурора въ обвинителната рѣчь излага: сжщественнитѣ обстоятелства за обвинението, въ тоя видъ въ какъвто тѣ се прѣдставляватъ по сждебното дирение и своето заключение не само за виновностьта на подсждимия, но и за наказанието, което трѣбва да му се наложи. Той не е длъженъ да прѣдставлява дѣлото въ едностранчивъ видъ, като извлича отъ него само обстоятелствата, които уличаватъ подсждимия, нито да преувеличава значението на имѣющитѣ се въ

дѣлото доказателства и улики и да преувеличава важностьта на прѣстѫплението, което се разглѣжда; напротивъ като намира оправданията на подсѫдимия уважителни, прокурорътъ е длъженъ безъ да поддържа обвинителния актъ, опровергнѫтъ отъ сѫдебното дирение, да заяви за това на сѫдътъ по съвѣсть". Съ това свършвамъ окончателно обвинението си по това дѣло.

IV

ОПРОВЕРЖЕНИЕ НА ЗАЩИТАТА.

Защ. д-ръ Помяновъ: Г-да сѫдии, въ своята реплика, почитаемия прокурорски надзоръ, не отстѫпи въ нищо по отношение на моя клиентъ Свѣтославъ Миларовъ. Напротивъ, не само, че не отстѫпи, но прибави едно друго обвинение и то е покушение противъ особата на Негово Царско Височество. Както знаете, г-да сѫдии, въ обвинителния актъ нѣмаше такова нѣщо, имаше само намекъ, а почитаемия прокурорски надзоръ намира, че е извършенъ и атентатъ противъ особата на Негово Царско Височество. По мѣстностьта на това прѣстѫпление отъ формална и материална страна, по-сетнѣ ще говоримъ, когато му доде рѣда. Азъ сега ще отговоря на почитаемия прокурорски надзоръ, да ли това прѣстѫпление е извършено отъ моя клиентъ, за което иска да се приложи 49-й членъ отъ Отоманския Наказателенъ законъ. Като ново обстоятелство, г-да сѫдии, прибави се, че Миларовъ самъ пише въ дневника си, че той съ Руссия ималъ работа, че прѣдъ Руссия се е обвързалъ, но трѣбва да знаемъ, какъ се е обвързалъ прѣдъ Руссия, за какво, за онова ли прѣстѫпление, което прѣдвижда Отоманския Наказателенъ Законъ — 49-й членъ? Но дневника не говори за такава работа: дневника говори за комплотъ, а едното и другото нѣматъ никаква свърска. 49-й членъ прѣдвижда прѣстѫпление: да се направи комплотъ, да се убие държавния глава и послѣ Руссия или какъвто и да е човѣкъ да се тегли като съучастникъ въ комплота, за убиванието на държавния глава. Членъ 49-й наказва едно съвършенно друго прѣстѫпление, а не като настоящето, именно комплотъ. По-нататъкъ почитаемия прокурорски надзоръ каза, че Миларовъ е влизалъ съ Руссия въ сплѣтни

и споразумѣния. Тѣ сж думитѣ, на които ви обръщамъ вниманието, за да не стане нѣкоя фатална погрѣшка. Че Руссия давала пари нѣкому и го насърчавала да извърши комплотъ, за това още нѣма сплетни и споразумѣния съ неприятелски настроена държава, както е казано въ обвинителния актъ. Миларовъ въ дневника си така говори: „ти си се обвързалъ на Руссия да извършишъ заговореното прѣстжпление, какъ ще се отсрамишъ прѣдъ нея? Но тукъ трѣбва да се разбере коя е тази Руссия, която разбира Миларовъ? Не е ли това казано метафорически? Дали е официалната Руссия? Азъ казахъ и другъ пжтъ, че онѣзи, които искатъ да поетизиратъ често пжти се изразяватъ въ прѣносна смисълъ. Но нека се разбере буквално, както иска прокурорския надзоръ, пакъ не ще може да се тълкува, че това е официална Руссия. И азъ ще кажа, че ако се докаже, че това е официална Руссия, тогава заслужва това наказание. Самъ той въ едно мѣсто на дневника си, отъ 13-й Февруарий 1889 година казва: „ако ръгнешъ ножа въ сърдцето на Княза, какво ще стане съ тебе? цѣлъ свѣтъ ще иска твоята смъртъ, не исключая и официалната Руссия. Да доде кое и да е правителство на власть, щомъ си убилъ държавния глава не е за вѣрвание, че ще се освободишъ". Ако искате да се освѣтлите по-добрѣ, вземете дневника и изтълкувайте, какво разбира Миларовъ подъ официална Руссия и кои му сж дали пари. Миларовъ е получавалъ отъ Хитрово пари, който е русски официаленъ агентъ, но той ги е получавалъ за издаванието на извѣстенъ вѣстникъ. За това дѣяние може ли да се приспособи 49-й членъ отъ Отоманския Наказателенъ законъ? Г-нъ прокурора като казва, че е получавалъ пари, казва, че Миларовъ е влизалъ въ сплетни и споразумѣния съ Хитрово, прѣзъ 1887 година, за да вдигне възстание противъ Българското правителство. Кои сж доказателствата отъ почитаемия прокурорски надзоръ, че тѣзи пари сж взети, за да се употрѣбятъ за възстание отъ моя клиентъ? Доказателството е това, че той е зималъ тѣзи пари, за да издава вѣстника съ Георги Великова и послѣ, за да намѣри субсидия. Но развѣ това е тождественно съ онова, че Миларовъ е зималъ тѣзи пари, за да вдигне възстание противъ Българското правителство? Той съ тѣзи пари е издавалъ вѣстникъ и чрѣзъ вѣстника даже ако възстане населението, за това пакъ има друго наказание. Ако допустнемъ, че Миларовъ е писалъ

въ вѣстника си да възстане българския народъ противъ правителството, то за това има прѣдвидено наказание въ 66 членъ. Този членъ не прѣдвижда таково наказание. Нека каже г-нъ прокурора, какви сплетни и споразумѣния е ималъ моя клиентъ за да улесни дѣйствията на неприятелската държава? Г-нъ прокурора трѣбва да изброи тѣзи неприятелски постжпки и послѣ да остави на сждътъ да ги оцѣни. Той каза, че Русия ни пращала ноти, скъсала сношенията съ васъ и пр. Развѣ Миларовъ е причината на тѣзи нѣща и той ги е прѣдизвикалъ? Таково нѣщо азъ не виждамъ. Тѣзи работи сж били отъ порано, и сж за по-други работи отъ колкото за нѣколко пари, дадени на Миларова. Азъ и днесъ ще заключа, г-да сждии, че нѣма нито едно отъ условията, отъ което да се види, че моя клиентъ Миларовъ е влизалъ въ сплетни и споразумѣния съ неприятелски настроена държава, чрѣзъ руския прѣдставитель въ Букурещъ. Азъ не съмъ съгласенъ, г-да сждии, съ почитаемия прокурорски надзоръ, който ви каза, че за да се влѣзе въ сплетни и споразумѣния съ една държава, не трѣбва непрѣменно да сж официални агенти, а може да сж и неофициални, като Аристова Кривцова и пр. Не е тъй, г-да сждии, закона изисква само агенти акредитирани за тази мисия. Щомъ сж други лица, той не подпада подъ ударътъ на 49-й членъ. Само акредитирани дипломати разбира закона, а не други хора. Та това мене ми се вижда погрѣшно, дѣто каза г-нъ прокурора, че въ закона не се изисква непрѣменно да бждатъ официални лица. Членъ 49-й казва така: „Който отъ мѣстнитѣ подданници влиза въ споразумѣния и въ сплетни съ иностраннитѣ държави или съ тѣхнитѣ агенти, за да подбужда и поощрява иностраннитѣ държави къмъ неприятелски постжпки или къмъ война противъ държавата, или имъ доставя срѣдства и начинъ за неприятелски постжпки и война, такъвъ наказва се на смъртъ, било че тѣзи споразумѣния и сплетни сж имали слѣдствие или не“. Тукъ ясно се вижда, че трѣбва да е влизалъ въ сплетни и споразумѣния съ официални агенти, а не и съ неофициални лица. Ако нѣкой влѣзе въ сплетни и споразумѣния съ неофициални лица, пакъ може да се накаже, но не по 49-й членъ. За да може, г-да сждии, да се приспособи този членъ на моя клиентъ, че той е влизалъ въ сплетни и споразумѣния съ руското правителство, главното е да се докаже, че цѣльта е била лоша. Той трѣбва да има прѣстжпническа мисълъ, а не както

мисли почитаемия прокурорски надзоръ, че може би тѣзи сплетни и споразумѣния да сж водени отъ Миларова съ цѣль за неговото добро и за доброто на България, но тѣ сж съвпадали съ цѣльта на Руссия. Тѣ може да съвпадатъ, но трѣбва щото Миларовъ да има лоша цѣль. Това, че той е взималъ пари за издаване на вѣстникъ, това още не значи, че той е улеснявалъ дѣйствията на чуждестранна държава и да заслужи главното наказание, което прѣдвижда 49-й членъ. Трѣбва да се види да ли желанието на Миларова е съвпадало съ онова на Руссия? Даже да отидемъ и до тамъ, пакъ трѣбва да се зададе въпроса: виновенъ ли е Миряловъ? Че той е улеснявалъ Руссия въ нѣщо, той може да не е мислилъ за това. Фактъ е, че България е освободена отъ Руссия, но нѣкои казватъ, че тя си имала своитѣ цѣли: тя може да ги има, то е нейна работа. Вкѣки човѣкъ, който върши нѣщо, той си има и своята цѣль. Г-да сждии, кланетата, които станали въ Батакъ и въ Пещера, произведоха най-голѣмо смущение и отвращение въ Англия. Какво направи Гладстонъ? повдигна английския народъ противъ турскитѣ звѣрства, взеха се мѣрки и даже послужи претексъ за освободителната война. Но и Гладстонъ си имаше своята цѣль. Той не направи това само и само за да помогне на християнитѣ, ами искаше още да подрови кабинета на Биконсвилда, за това, че той не обръща внимание на външната политика, за да спечели английското население къмъ себѣ си и да дойде на власть. Развѣ, г да сждии, за това, че Гладстонъ е ималъ политическа цѣль, ний трѣбва да затвориме очитѣ си прѣдъ факта, че Гладстонъ е причината да се прѣкратятъ тѣзи кланета? Не трѣбва да се гледа сполуката на Хитрово, ами трѣбва да се види, доказано ли е прѣстжпното намѣрение на Миларова. За това азъ заключавамъ, че нѣма нито едно отъ условията, които изисква 49-й членъ, за да може да се признае моя клиентъ за виновенъ, че той поддържалъ съ Руссия или съ Австрия; нѣма нито единъ отъ изискуемитѣ елементи.

Второто обвинение, което се поддържа отъ г-на прокурора, то е обвинението по 55 членъ, именно, че той е въоржжавалъ или е възбуждалъ населението да въстане съ оржжие въ ржка противъ правителството. Г-да сждии, по него азъ говорихъ и по-напрѣдъ и не намирамъ съ нищо да допълня това, което казахъ. Спорѣдъ мнѣнието на г-на прокурора иска се прило- жението на 55 членъ, но за да се истълкува по-добрѣ, т

каза, че трѣбва да се обърнемъ къмъ неговия източникъ, именно къмъ Code Napoléon. Тамъ казвало, че не трѣбва да бѫде испълнено едно прѣстѫпление, за да бѫде наказано, ами стига да има едно начало за извършвание. Тамъ, въ стария текстъ се говорило: „Който подбужда населението къмъ гражданска война“; не трѣбва да има бунтъ, ами гражданска война. Не могѫ да не се съглася съ г-на прокурора, че първата редакция е такава — гражданска война или междуособна война. Но пакъ азъ ще моля г-на прокурора да ни каже, какви доказателства прѣдстави той, исчерпани отъ прѣдварителното дарение, че моя клиентъ е подбуждалъ населението противъ правителството? Г-нъ прокурора каза, малко ли междуособни войни сме имали тука? Азъ съмъ напълно съгласенъ съ г-на прокурора, че имаше и печални явления въ нашата нова история, но тѣ трѣбва да иматъ свързка съ дѣлата на Миларова, та тогава да се иска за него това наказание. А че имало междуособни войни, че Миларовъ е написалъ дневникъ съ друго прѣстѫпно съдържание, това не може да се откаже. По този членъ, г-да сѫдии, не ще да говоря по-вече, че това прѣстѫпление е извършено отъ моя довѣренникъ, защото напълно съмъ увѣренъ, че такова обвинение нѣма основание да се поддържа. Сериозно е третото и послѣдно обвинение, което се прѣписва на моя клиентъ отъ г-на прокурора, а именно — за съзаклятието. Това може да се признае, но трѣбва да се види какъ се е развило то, отъ какво качество е, какъ се наказва, каква е прѣстѫпническата му цѣль и пр. Г-нъ прокурора даде нѣкои обяснения по това прѣстѫпление, по които азъ по най-формаленъ начинъ искамъ да говоря нѣщо. Г-да сѫдии, по този въпросъ, азъ ще захвана отъ тамъ, гдѣто по-напрѣдъ г-нъ прокурора каза, че съзаклятието било узрѣло до степеньта на покушение. Днесъ, обаче, въ втората си рѣчь, г-нъ прокурора намѣри, че има покушение и ви каза да се съобразите съ членъ 1-й отъ закона за прѣстѫпнитѣ дѣяния противъ особата на Негово Царско Височество Князьтъ. Г-нъ прокурорь навежда и 715 членъ отъ военно-сѫдебния уставъ. За да бѫдемъ по-ясни върху този въпросъ, азъ съмъ длъженъ да цитирамъ този членъ; той е кратъкъ: „За основание на въпроситѣ за виновностьта или невиновностьта на подсѫдимия, трѣбва да служатъ не само изводитѣ на обвинителния актъ, но и сѫдебното дирение и заключителнитѣ прѣния, до колкото

послѣднитѣ развиватъ, допълнятъ или измѣняватъ тия изводи". Никой не е противъ членъ 715, но да видимъ какво върши г-нъ прокурора, като признава Миларова за виновенъ не че е правилъ комплотъ, а атентатъ; измѣнява ли прѣстжплението или не. Разбира се, г-да сждии, че го измѣнява. Нѣма никакво съмнѣние, че атентатътъ е по-тѣжко прѣстжпление и, както ви е извѣстно, за атентатътъ има друго наказание, а за комплота съвършенно друго. Г-да сждии, развѣ може г-нъ прокурора да си затвори очитѣ прѣдъ 716 статия, която казва, че ако при сждебното дирение се открие прѣстжпно дѣяние, което не е прѣдвидено въ обвинителния актъ и което влече за виновния по-тѣжко наказание отъ предвиденото въ този актъ дѣяние, то сждътъ, безъ да постанови присжда, връща дѣлото за допълнително прѣдварително дирение и пр. Ами г-нъ прокурора инакъ мотивира наказанието. Той каза, че вмѣсто да кажа, че 1-й членъ е меродавенъ, казалъ, че е 2-й; то не е тъй, г-да сждии. Но, разбира се, че по нѣкога единъ прокуроръ, по едно прѣстжпление указва на единъ членъ, а сждътъ прилага другъ. Г-нъ прокурора може, като стои въ рамкитѣ на съзаклятието, да укаже и на другъ членъ, но за сжщото обвинение, а не за друго — за ново. Комплотъ и атентатъ сж съвършенно други прѣстжпления и на това ще се съгласи и г-нъ прокурора съ мене. Г-нъ прокурора тукъ прибавя едно ново прѣстжпление за моя клиентъ именно атентатъ. До сега той се обвиняваше само въ съзаклятие, а сега и въ покушение. Нека кажемъ, че е така, че всичкитѣ приготовителни дѣйствия съставляватъ покушение, но вий нѣмате право да приложите по-тѣжко наказание, защото това обвинение е ново въ обвинителния актъ. Г-нъ прокурора нѣма право, по принципъ, да приписва ново прѣстжпление на моя клиентъ и той да се сжди за това прѣстжпление. Слѣдователно, отъ формална страна заключавамъ, че не е право дѣто прокурорския надзоръ е прибавилъ още едно прѣстжпление на моя клиентъ.

Азъ мисля, г-да сждии, че това, което казахъ е достатъчно да ви убѣди, чи вий не трѣбва да се съгласите съ г-нъ прокурора, че сжществува ново прѣстжпление. Но понеже всичко е възможно въ свѣтътъ, т. е., че вий може да се съгласите съ г-на прокурора, то нека кажа нѣколко думи, дали има или не покушение и съ това свършвамъ. Почитаемия прокуроръ намира една неясность въ закона за прѣстжпнитѣ дѣяния про-

тивъ особата на Негово Царско Височество Князьтъ и не може да си истълкува тази неясность, освѣнъ ако се приеме, че и 2-й членъ говорилъ за онова съзаклятие, което се намира още въ зародишътъ си. Безъ да има други приготовителни дѣйствия, само съ купуванието на револвери и други оржжия, той казва, че то е вече атентатъ и иска приспособлението на 2-а статия отъ този законъ. Г-да сждии, азъ имахъ честьта да бждж изслушанъ прѣдъ васъ по този въпросъ и сега нѣма да се червя да ви кажа, че теорията на политическото законодателство, не е съгласна съ тѣзи възгледове, които се развиха отъ г-на прокурора. Покушение или атентатъ трѣбва да има начало на извършвание, а не само купувание на револвери. Азъ съмъ съгласенъ съ почитаемия прокуроръ, че въ дадения случай, комплота е свършенъ още въ Одесса и не може да се испълни плана. Това е било за щастието и на Миларова и на Българския народъ. Членъ 2-й прѣдвижда напълно онова прѣстжпление, което, напримѣръ, намираме извършено отъ Миларова и отъ неговитѣ другари. Чл. 2-й казва: „За извършвание на приготовителни дѣйствия съ цѣль за лишавание отъ животъ Негово Царско Височество Князьтъ, но неиспълнени по причини независящи отъ виновницитѣ и пр.“ Този членъ, г-да сждии, може да се формулира и тъй: „за извършвание на приготовителни дѣйствия съ цѣль *осжществлението на комплота*“ . . . . . , защото може да сжществува комплотъ, но да не е пъленъ. Кадѣ намира г-нъ прокурора тукъ осжществлението? Азъ ви казахъ, г-да сждии, че комплота има двѣ степени. първата степень е тази, както напримѣръ е билъ въ Одесса, а втората степень е, когато вече се употрѣби оржжие или пъкъ взето оржжието отъ ржката на този, който е искалъ да гръмне. Г-нъ прокурора каза, че Миларовъ нагласилъ оржжието си, но кадѣ? въ нужникътъ. далече отъ Негово Царско Височество и то два часа прѣди да пристигне Князьтъ на гарата. Бждете справедливи, г-да сждии, това опитъ ли е за покушение? Имали тукъ commencement d' exocution? Ще накажете Миларова за комплотъ, но, за Бога, недѣйте казва, че той е извършилъ атентатъ съ всичкитѣ условия, които се изискватъ за това. Най-послѣ сравнявайте всичкитѣ криминалности. Азъ по-напрѣдъ не говорихъ за германската криминалность, за да не се каже, че нишия наказателенъ законъ не е истълкуванъ отъ германския, но силавамъ се и на нея и всич-

китѣ криминалности ще покажатъ, че колкото и да има приготвителни дѣйствия, това още несъставлява покушение. Трѣбва да има начало на извършване и въ метериаленъ актъ вършено. Рѣдко отива човѣкъ да прави атентатъ и ако не сполучи да го извърши, казватъ, че е станалъ опитъ за покушение. Ако даже приемемъ, че вистрѣла е станалъ не нарочно, както обяснява Миларовъ, а случайно, като го нагласявалъ — това не можемъ да го знаемъ, защото не можемъ да вникнемъ въ душата на Миларова — по неправилно дѣйствие станалъ вистрѣла, само тогава е приложимъ 2-й членъ, въ свърска съ членъ 3-й. Инакъ, г-да сѫдии, ако се приеме, че тукъ има атентатъ, по-нататъкъ ще има голѣма непослѣдователность. Ами ако се прѣдстави доказателство, че прѣстѫпника хвърлилъ револвера или се прѣдалъ на полицията, спорѣдъ г-на прокурора пакъ трѣбва да се накаже! Законодательтъ това не го разбира така, той дава възможностъ до послѣдната минута и послѣ отваря поле на наказуемостъ. Колкото се отнася за сравнението, което направи г-нъ прокурора на членъ 2-й съ членъ 58-й отъ наказателния законъ, за това може общо да се каже, че отъ научна точка зрѣние, може да бѫде право, но ad hoc не може да бѫде меродавно, защото онзи комплотъ по 58-й членъ е за прѣстѫпления политически, а държавнитѣ прѣстѫпления сѫ други. Всичкитѣ държавни прѣстѫпления сѫ и политически, но не и всичкитѣ прѣстѫпления сѫ политически и държавни. Та сравнението, което прави г-нъ прокурора, не е толкова на мѣстото си. Единия комплотъ прѣдвижда прѣстѫплението противъ особата на Негово Царско Височество, а другия противъ държавния строй. Увѣренъ съмъ, г-да сѫдии, че сравнението на г-на прокурора не ще бѫде въ състояние да ви убѣди, че спорѣдъ членъ 2-й сѫ биле онѣви приготвителни дѣйствия, които станали въ Руссия съ Мусевича. Държавенъ строй и държавенъ глава не сѫ едно и сѫщо нѣщо. Щомъ има посѣгание върху живота на държавния глава, законодателя приспособява най-строгото наказание. Но трѣбва най-внимателно да се оцѣняватъ всичкитѣ тѣзи условия, прѣстѫплението да се кръсти съ своето собственно име и да се раздаде правосѫдие както трѣбва. Азъ като свършвамъ по този въпросъ, мисля, че нѣма да се съгласите съ г-на прокурора, като влезете въ материята на въпроса, че моя клиентъ е извършилъ атентатъ. Това е нѣщо, което азъ не могѫ да го разберѫ. Има приготвителни дѣйствия,

които съставляватъ неопасни комплоти и които се наказватъ съ 3, 5, 10 и 15 години. Азъ ще ходатайствувамъ, г-да сѫдии, ако се съгласите даже, че моя клиентъ е направилъ атентатъ, да не намѣрите, че той е извършенъ, и че подпада подъ ударътъ на членъ 2-й отъ закона за прѣстѫпнитѣ дѣяния противъ особата на Негово Царско Височество Князьтъ, като си зададете въпросътъ: по независящи ли причини е станалъ вистрѣла въ Пловдивската гара?

Азъ свършвамъ съ отговорътъ на репликата на г-на прокурора. Като не искамъ да приповторя, както видѣхто, г-да сѫдии, азъ и въ първата и въ втората си рѣчь желаяхъ да се държа по-обективенъ по въпросътъ, който ни занимава. Имахъ куражътъ, г-да сѫдии, да кажа прѣдъ васъ моя взглядъ, моето мнѣние по тѣзи въпроси, за които, при всичко като защитникъ, не давамъ никому отчетъ. Вий, г-да сѫдии, сте найосвѣтлени, но пакъ искамъ да кажа своето убѣждение по тѣзи обвинения, какъ трѣбва да се погледне на тѣхъ. Това казано азъ свършвамъ, като ви моля, че ако намрѣите даже, че моя довѣритель е извършилъ атентатъ, като вземете прѣдъ видъ обстоятелствата и срѣдата, въ които е живѣлъ, ще бѫдете найснисходителни къмъ него

Защит. Плакуновъ: Г-да сѫдии! Не бихъ взелъ думата да възразя на г-на прокурора, ако той, въ своето възражение, не бѣ заявилъ, че обвинителната власть има право да иска повече отъ онова, което се намира въ обвинителний актъ. Наистина, по тоя въпросъ, се казаха нѣколко думи отъ г-на Помянова, но азъ намирамъ за нуждно да прибавя още нѣщо. За да можете да се убѣдите, че обвинителната власть нѣма право да иска по-голѣмо наказание отъ онова, което е прѣдвидено въ обвинителний актъ, азъ ще ви прочета тука слѣдующитѣ членове отъ Военно-Сѫдебний Законъ: Въ чл. 426 се казва: „Военния прокуроръ не може съ собственната си власть: нито да измѣни подсѫдностьта на дѣлото, нито да прѣкрати или приостанови прѣдварителното дирение, нито пъкъ да раздѣли прѣдмѣтитѣ на дирението, които иматъ свързка по между си; но всичко това той може да изложи въ заключението си, което съобщава на военния началникъ“.

По нататъкъ чл. 427 казва; „Слѣдъ като получи прѣдварителното дирение, военния прокуроръ е длъженъ, не по-късно

отъ десеть дена, да испрати дирението съ своето заключение до оня военен началникъ, отъ властьта на когото зависи прѣдаванието обвиняемия на сѫдъ; ако обвиняемия не е извѣстенъ, то на оня военен началникъ, по распорѣжданието на когото е станало дирението. Въ заключението на военния прокуроръ трѣбва да бѫде изложено мнѣнието му: или 1) за прѣдаванието обвиняемия на военния или полковия сѫдъ, или 2) за възможността да се свърши дѣлото по дисциплинаренъ рѣдъ, или 3) за прѣкратяване или прѣостановявание на дѣлото, или 4) за неподсѫдностьта на дѣлото на военния сѫдъ".

Значи въ заключението на Военния Прокуроръ трѣбва да бѫде изложено мнѣнието му: или за прѣдаванието на обвиняемия на военния или полковия сѫдъ, или за възможностьта да се свърши дѣлото по дисциплинаренъ рѣдъ, или за прѣкратявание или прѣостановявание на дѣлото, или за неподсѫдностьта на дѣлото на военния сѫдъ, а тукъ щомъ нѣма такова нѣщо да е станало, не може и да се иска наказание, особенно за по-голѣмо прѣстѫпление. Въ чл. 428 се казва: „Въ заключението си за прѣдавание обвиняемия на военния или полковия сѫдъ. военния прокуроръ, е длъженъ да укаже, както сѫщностьта на събранитѣ по дѣлото доказателства и улики противъ обвиняемия, така сѫщо и прѣстѫплението, на което отговарятъ, спорѣдъ закона, признацитѣ на издиреното дѣяние и статиитѣ, подъ които трѣбва да се доведе".

Въ чл. 420 е казано: „Военния началникъ, като получи прѣдварителното дирение и заключението на военния прокуроръ, е длъженъ да разглѣда дѣлото, по рѣда указанъ въ 427 сг., и да му даде по-нататъшно направление по долѣуказания рѣдъ, не по-късно отъ десеть дена, отъ деньтъ на получванието му".

Въ чл. 430 е казано: „Ако военния началникъ е съгласенъ съ заключението на военния прокуроръ, то прави распорѣждание: или за прѣдавание обвиняемия на военния или полковия сѫдъ, или за налагание на обвиняемия дисциплинарно наказание, или за съвършенно освобождавание обвиняемия отъ прѣслѣдвание, или за прѣкратявание и прѣостановявание производството, или пъкъ, най-послѣ, за прѣдавание дѣлото на гражданската сѫдебна власть".

Въ чл. 431 е казано: „За всичко изложено въ прѣдидущата статия, военния началникъ съобщава незабавно на военния

прокуроръ, а пъкъ ако е било рапортирано за происшествието на горнето началство, то донася за казаното и на това началство".

Въ чл. 432 е казано: „Когато военния началникъ не се съгласи съ мнѣнието на военния прокуроръ, то се съблюдаватъ слѣдующитѣ правила:

1) Ако военния началникъ намѣри, че обвиняемия трѣбва да се прѣдаде на Военния сѫдъ, то военния прокуроръ е обязанъ да внесе дѣлото съ обвининителенъ актъ въ воененъ сѫдъ;

2) Ако военния покурорътъ намира, че по открититѣ обстоятелства на дѣлото, обвиняемия трѣбва да се прѣдаде на военния сѫдъ, а военния началникъ признае, че той не трѣбва да се прѣдаде на тоя сѫдъ, то тогава се постѫпя така:

а) Въ случай на несъгласие между полковия командиръ и военния прокуроръ, прѣдварителното дирение се прѣдставлява отъ първия на бригадния командиръ и, ако той се съгласи съ мнѣнието на военния прокуроръ, обвиняемия се прѣдава на военния сѫдъ, а въ случай несъгласие и на бригадния командиръ, послѣдния прѣдставлява дѣлото на Военний Министръ;

б) Военний Министръ, като поиска мнѣнието на Главния Воененъ Прокуроръ, или разрѣшава възникналата прѣпирня по взаимното съгласие съ послѣдния, или пъкъ прави распорѣждание да се внесе дѣлото за разрѣшение въ Главния Военно-Кассационенъ Сѫдъ".

Въ чл. 433 е казано: „Въ случаитѣ, когато обвиняемия се прѣдава на военния сѫдъ, както по взаимното съгласие на военния прокуроръ съ военния началникъ, така и на основание п. 1 отъ прѣдидущата статия, прѣдварителното дирение, заедно съ прѣписа отъ приказа за прѣдавание обвиняемия на военния сѫдъ, се връща незабавно на военния прокуроръ за съставяние обвинителенъ актъ. При което, въ първия случай, военния началникъ, може да укаже още на нѣкои допълнения къмъ заключението на прокурора, а въ послѣдния — трѣбва да изложи основанията за прѣдавание виновния на военния сѫдъ и да посочи по възможность на ония лица, които трѣбва да се извикатъ въ качество на свидѣтели".

Отъ това се разбира, че прокурорътъ служи само като передаточна инстанция, защото безъ разрѣшението на военний началникъ, той не може да направи нищо, и защото, ако той би могълъ да върши нѣщо, щѣше да се разбира, че той може

да върши всичко безъ разрѣшението на военний началникъ, а пъкъ вамъ е извѣстно, че отъ военний началникъ, зависи да прѣдаде или не извѣстно лице на съдъ. Слѣдователно, спорѣдъ ст. 433, искането на прокурора се ограничава и той се лишава отъ правото да иска каквото и да била по-голѣмо наказание, слѣдъ като е свършено изслѣдването и слѣдъ като е даденъ далнѣйший ходъ на съставений обвинит. актъ. Въ дадений случай, цитираната отъ г-на прокурора 715 ст. не може да има никакво значение, а особенно за да подкрѣпи искането му да се приспособи на подсъдимия К. Поповъ чл. 1-й отъ закона за прѣстъпнитѣ дѣяния противъ особата на Негово Царско Височество Князьтъ, защото 715 ст. установява само правилата по които могжтъ да се задаватъ въпроситѣ. Г-нъ прокурорътъ не може да се основава въ тоя случай нито на ст. 716, нито на ст. 737 отъ В. С. Законъ. Въ 716 ст. се прѣдвижда само какво трѣбва да прави сждътъ, ако при сждебното дирение се открие ново прѣстжпно дѣяние, което не е прѣдвидено въ обвинит. актъ, а не и да се иска и налага наказание за него, т. е., тази статия прѣдписва, че щомъ при сждебното дирение се открие ново прѣстжпно дѣяние, то сждътъ, безъ да постанови присжда, връща дѣлото за допълнително прѣдварително дирение, ако това се укаже нуждно, и за съставяние на новъ обвинит. актъ на общо основание и съ излагание всичкитѣ прѣстжпни дѣяния на подсждимия. Въ ст. 737 пъкъ се прѣдвижда случая за такива обстоятелства, които се откриятъ при сждебното дирение и които се касаятъ до лица, които сж не причастни къмъ дѣлото. Слѣдователно, азъ вѣрвамъ, че г-нъ прокурорътъ не може вече да настоява прѣдъ сжда и да иска да се наложи наказание на подсждимия К. Поповъ за друго по-голѣмо прѣстжпление, което не е прѣдвидено въ обвинител. актъ. Всичкото обвинение, което се прѣписва на тая подсждимъ, се основава исключително на Миларовий дневникъ и на самопризнанието му, и защото то е прѣдвидено въ обвинит. актъ, вѣрвамъ, че почитаемий сждъ ще вземе прѣдъ видъ и разгледа само него, а не и това, което сега г-нъ прокурорътъ иска. Относително обвинението противъ К. Попова, че е влизалъ въ споразумѣния и сплетни съ иностранна държава, неприятелски настроена противъ нашата, азъ казахъ, че Миларовъ може да е правилъ това, но не и Поповъ. Поповъ признава участието си въ заговора, но той отрича да е ималъ какво-годѣ споразумѣние

съ нѣкой русски правителственъ агентъ, или пакъ да е получавалъ нѣкакви срѣдства, било отъ славянский благотворителенъ комитетъ, било отъ кое и да е друго лице. И това е твърдѣ за вѣрвание, защото той не прѣдставлява отъ себе си нищо друго, освѣнъ едно момче, не кадърно да обърне вниманието на нѣкой агентъ, както напримѣръ, може да се прѣдположи за Миларова. Г-нъ прокурора въстава противъ това и се помъчи да увѣри сждътъ, че К. Поповъ е знаялъ за сношенията на Миларова съ графътъ, съ Кривцова и че слѣдователно и Поповъ е вършилъ сжщото, но за това той не прѣдстави никакви доказателства. К. Поповъ призна тука всичко, което е вършилъ, но той не призна да е ималъ сношение съ никакъвъ чужди агентъ. Прочее кое трѣбва да е вѣрното? Азъ вѣрвамъ, че почитаемий сждъ ще приеме за вѣрно послѣднето, т. е., че Поповъ не се е сношавалъ съ никакъвъ чуждъ агентъ и че слѣдователно ще го признае за невиненъ по това обвинение.

За второто му прѣстжпление — участието въ заговора противъ живота на Н. Ц. Височество — нѣма какво да кажа, защото Поповъ самъ признава. Ще кажа само, че наказанието за това прѣстжпление се прѣдвижда отъ чл. 2-й отъ закона за прѣстжпнитѣ дѣяния противъ особата на Негово Царско Височество, и че само по тоя членъ той може да се накаже. Обаче при опрѣдѣлението на наказанието му, азъ вѣрвамъ, че почитаемий сждъ, като вземе въ внимание самопризнанието му, ще се покаже толкова великодушенъ, щото ще облегчи, до колкото е възможно, участьта му.

По въпроса за участието на К. Попова въ Бургазский бунтъ, г-нъ прокурорътъ каза, че е достатъчно доказано, щомъ тукъ се е установило, че той е билъ секретарь на приврѣменното правителство, но спорѣдъ мене това не значи, че той е билъ главатарь, за какъвто го счита г-нъ прокурорътъ. Тукъ се установи, че прѣдсѣдатель на приврѣменното правителство е билъ нѣкой си адвокатъ Горановъ и още други нѣкои, които и подписали и издали нѣкаква прокламация, но тя не е била подписана и отъ Попова, така щото самото това обстоятелство е достатъчно да ви увѣри, че Поповъ е единъ отъ второстепеннитѣ, ако не отъ третостепеннитѣ прѣстжпници. Освѣнъ това, почитаемий сждъ не трѣбва да губи изъ прѣдъ видъ и това, че съ исключение на главатаритѣ и инициаторитѣ, по разнитѣ приключения, всичкитѣ други пристжпници сж вече ам-

нистирани, така щото щомъ К. Поповъ не се явява тука като главатарь или инициаторъ, то той се счита за амнистиранъ. На всѣки начинъ, ако вий намѣрите, че по една или друга причина, подсѫдимий К. Поповъ, е виновенъ за това прѣстѫпление, то ще ви моля да не испускате изъ прѣдъ видъ и чл. 40 отъ Отом. Нак. Законъ, защото, когато той е извършилъ това прѣстѫпление, той не билъ по-голѣмъ отъ 17—18 години, т. е., малолѣтенъ е билъ тогава.

Относително подсѫдимитѣ Александръ и Григоръ Карагюлеви, нѣнамъ какво да кажа, така като г-нъ прокуроръ не възрази нищо на защитата, и за това азъ немогѫ да мисля друго освѣнъ, че той е съгласенъ съ възраженията на защитата, която счита обвинението противъ тия подсѫдими за неосновно. За това ще моля да бѫдѫтъ признати за невинни.

Защит. Капитанъ Ранковъ: Г-да сѫдии! Ако ставамъ и втори пѫтъ да кажа нѣщо по защитата на подсѫдимия Георги Василевъ, то не е да възразя нѣщо на г-на прокурора, а само да укажа на тия доказателства, който г-нъ прокурорътъ счита за недостатъчни, и възъ основанието на които той недопуща, че Георги Василиевъ се е отказалъ доброволно отъ заговора craналъ въ Одесса. По първото прѣстѫпление, за което се иска наказанието на Василиела по чл. 49 отъ Отом. Нак. Законъ, азъ нѣма да говоря нищо, защото прѣдъ сѫдътъ се прѣдставиха такива доказателства, отъ които се видѣ до колко могхлъ той да бѫде участникъ въ това дѣло. За това азъ мисля че сѫдътъ ще се съгласи да не признае Василиева за виновенъ по това обвинение. — За доказателство, че подсѫдимия Георги Василевъ самоволно се е отказалъ отъ заговора въ Одесса служи писмото № 1, което Св. Миларовъ е писалъ на Мусевича или Кривцова, — не помня добрѣ — въ което се казва, че К. Поповъ е оставенъ да наблюдава за Василиева и друго, че Василиевъ, като е билъ въ Одринъ, е заявилъ на Мусевича, че не иска да знае отъ никакъвъ заговоръ. Освѣнъ това Василиевъ като се е върналъ въ България, не е ималъ никакво сношение съ своитѣ другари и това мисля е достатъчно доказателство да ви увѣри, че той се е отказалъ отъ всѣкакъвъ заговоръ. За четвърто доказателство служи и писмото, съ което се е искало отъ Василиева да върни на Миларова и Попова нѣкакви пари и отъ това не може да се разбира друго, освѣнъ

че Василиевъ не е вземалъ никакво участие въ заговора. Всичко това, азъ мисля, че е достатъчно да се увѣрите въ невинностьта на Василиева и за това ще ви моля да го признаете за невиненъ. Но, ако вий намѣрите, че той е виновенъ въ вземание участие въ заговора и се съгласите да го накажете съгласно съ чл. 2 отъ закона за прѣстѫпнитѣ дѣяния противъ особата на Негово Царско Височество Князьтъ, тогава ще ви моля да не испускате изъ прѣдъ видъ обстоятелсвата, при които е билъ поставенъ Василиевъ въ Одесса и слѣдователно да се съгласите да му наложите най-малкото наказание, което прѣдвижда тоя членъ.

Защит. Марковъ: Азъ ще моля най-покорно почитаемий полевой воененъ сѫдъ, да ме изслуша върху единъ новъ въпросъ, който г-нъ прокурорътъ повдигна. Въпросътъ е - могѫтъ ли да иматъ едно и сѫщото понятие думитѣ: *укривателъ* и *съучастникъ* и въ послѣдствие да ли може да се подведе подсѫдимий Димитръ Попъ Стайковъ подъ чл. 66 отъ Отом. Нак. Законъ, а особенно, ако той се счете за укриватель, както иска г-нъ прокурорътъ? Г-да сѫдии, за прѣстѫпленията, които сѫществуватъ въ войската има специаленъ законъ и за това иска да видимъ какъ военний законодатель квалифицира тоя родъ прѣстѫпления. Въ чл. 11 отъ Военно-наказателний законъ виждаме, че законодателя квалифицира извѣстни пристѫпници така: *допустители* тия, които като сѫ имали власть или възможность да прѣдварятъ едно прѣстѫпление, съ намѣрение или поне съзнателно сѫ допуснали да се извърши; *скриватели* тия, които като сѫ се научили за извършеното прѣстѫпление, съзнателно сѫ спомогнали за скриване на диритѣ на прѣстѫплението или самитѣ прѣстѫпници и *недоносители* тия, които, като сѫ знаяли че ще се извърши нѣкое прѣстѫпление и като сѫ имали възможность да обадятъ за това на властитѣ, не сѫ испълнили тая обязанность. Ето ви тука една пълнота въ единъ чисто специаленъ законъ и ето ви още една непълнота пъкъ въ Отом. Нак. Законъ, въ който нито въ единъ членъ не се намира такова нѣщо. И отъ това не се разбира друго, освѣнъ, че законодательтъ не вмѣнява на гражданитѣ въ обязанность да доносятъ когато се научатъ за извѣстно прѣстѫпление. Тази обязанность даже не се вмѣнява и на чиновницитѣ, които нѣматъ право да се мѣсатъ въ окрѫга на другитѣ. И за това извѣ-

стний криминалистъ Фостенъ Ели казва, че законодательтъ не желае де вмѣни въ обязанность на гражданитѣ да донасятъ щомъ като имъ стане извѣстно за нѣкое прѣстжпление. Единъ прокуроръ може да съобщи на другъ, че въ неговий окржгъ е станало такова и такова прѣстжпление, за което единъ гражданинъ отъ окржга на вторий прокуроръ знае, но послѣдний като получи съобщението задоволява се само съ il vise. — Азъ признавамъ, въ тоя случай, че Димитръ Попъ Стайковъ е направилъ едно морално опущение, като не е донесълъ на врѣме за кроеното прѣстжпление, но при отсжтствието на специаленъ законъ, намирамъ, че той не може да се накаже. Тукъ, прѣдъ васъ, Стайковъ каза — и азъ не го крия, — че прѣзъ 1888 год., когато Тома Георгиевъ ходилъ за Панагюрище, го питалъ за вѣрни хора и той му показалъ Здракова, но за това той не обадилъ на никого, защото не счелъ работата за сериозна и защото, като познавалъ Тома Георгиева още отъ дѣтинство, не повѣрвалъ, че наистина се крои такова нѣщо, а още повече и да се извърши. Наистина Димитръ Попъ Стайковъ, чрѣзъ това, се е показалъ доста недовѣрчивъ, когато напротивъ, той е трѣбвало да вземе работата за сериозна и да се погрижи за отстранението на злото, но какво е можалъ той да направи, като не е могжлъ да вникне въ прѣстжпната мисълъ на човѣка. Той не е повѣрвалъ че е възможно да стане подобно нѣщо, и ето ти въ резултатъ неговото обвинение. И може ли, г-да сждии, да се откриятъ мислитѣ на единъ човѣкъ? Не може. *Шео Елу* по тоя въпросъ говори на дълго и широко въ страница 482 отъ своята книга и той казва сжщото. За това ний трѣбва всичко това да тълкуваме въ полза на подсждимия и по никой начинъ да не допускаме, че той е укривател. Той не може да бжде укриватель, защото тукъ не се установи, нито пакъ се настояваше на това, че Стайковъ е укрилъ нѣкакви прѣстжпници, или пъкъ, че е скрилъ нѣкоя вещь, употрѣбена или вземена при извършванието на злодѣянието. Законодательтъ изрично казва: установете че той е укриватель — il est receleur — и го накажете, но това трѣбва да сторите по единъ най-строгъ начинъ — d'un manier serré. Прочее, щомъ нѣма това да е установено тукъ, Стайковъ по никой начинъ не може да се счете за укриватель. Тома Георгиевъ не му е казалъ имената на хората, които ще се убиятъ, нито пакъ му е казалъ кога и гдѣ ще се извърши убийството,

а просто го е попиталъ за вѣрни хора, и той му показалъ Здравкова, а това е едно съобщение *vague*, както казватъ французитѣ. Слѣдователно и искането на прокурора да се приспособи чл. 63 отъ Отом. Нак. Законъ за Стайкова не може да се приеме, защото тукъ липсватъ абсолютно всичкитѣ условия, които се изискватъ отъ тоя 63 членъ. Подсждимия Димитръ Попъ Стайковъ не е управлявалъ никаква разбойническа шайка; той не е образувалъ такава шайка; той нито съ знание, нито волно е давалъ оржжие, припаси и други оржжия; той не е и давалъ или пращалъ храна; той не е ималъ никакво тайно споразумѣние съ управительтъ на четата; той не е знаялъ положението на четата, не е й давалъ мѣсто за лѣжение, скриване и събиране, нито пакъ е укривалъ нѣкого. Прочее, щомъ нѣма да е сторено ни едно отъ прѣстжпленията, споменати въ 63 чл. азъ незная какъ може да се иска приспособлението му. По дѣлото на разбойника Яко тия условия ги имаше, па сжщо ги имаше и по дѣлото на Братия Николови, защото тѣ имаха ятаци, които сж ги укривали, хранили и спомагали, но тукъ подобно нѣщо нѣма. Вий знаете, че въ „Държавний вѣстникъ“ често пжти се печататъ призовки или обявления, въ които се казва, че еди кой се търси, защото се обвинява да е укривалъ еди кой си прѣстжпникъ или вземена вещь, която е била употрѣбена или вземена при извършванието на извѣстно прѣстжпление и тоя, който се търси, е укриватель, а тукъ има ли такова нѣщо? Не. Тукъ, въ Министерский съвѣтъ не е влизалъ нѣкой съ кама или друго оржжие, да убива М-ритѣ, да избѣгва и да отива у Стайкова да го скрие, нито пакъ нѣкой отъ убийцитѣ на мжченика Бѣлчева е скритъ и отърванъ отъ ржцѣтѣ на властьта отъ Стайкова. Но, казва г-нъ прокурорътъ, това ще бжде неправилно, ако на Стайкова се вмѣни отговорность като недоноситель. Той е укриватель, прибавя г-нъ прокурорътъ, и като такъвъ трѣбва да се накаже. Не, казвамъ азъ, това не може да стане. Nula penis si non legé. Щомъ въ нашиятъ законъ нѣма нищо прѣдвидено за укривателитѣ, като Стайкова, той неможе и да бжде наказанъ. Димитръ Попъ Стайковъ не е извършилъ ни едно отъ тия прѣстжпления, които се прѣдвиждатъ отъ Отом. Нак. Законъ. Тукъ нѣма recelé de choses и за това той неможе да бжде наказанъ. Признавамъ, че тукъ има едно недонесение, но щомъ нѣма да се прѣдвижда наказание за него, то е ненаказуемо.

Това е всичко, което имахъ да възразя на г-на прокурора относително обвинението на Димитра Попъ Стайкова. За подсѫдимитѣ: Димитръ Ножаровъ, Петръ Македонски и Петръ Милковъ нѣмамъ какво да възразя, освѣнъ да благодаря на г-на прокурора за всичкото му безпристрастие, съ което той блѣсна тука, като заяви, че обвинението противъ тѣхъ му се вижда за ефимерна работа. Наистина въ репликата си, г-нъ прокуроръ дойде да заяви, че по начинъ византийски азъ съмъ извъртвалъ нѣкои факти, но отъ това не излиза, че моитѣ клиенти сѫ виновни, ако азъ съмъ употрѣбилъ нѣкоя византийщина. Тоя упрѣкъ, който ми се направи отъ страна на г-на прокурора, азъ не заслужвахъ, защото азъ не сторихъ нищо друго, освѣнъ че се коснахъ да обясна истинското значение на думата „ефимерно", която г-нъ прокуроръ не добрѣ обясни. Но като византиецъ нека обясня пакъ какво значи думата *ефимерно*. Тя състои отъ двѣ гръцки думи: — работа и — день и значи *работа за единъ день*. Това е правилното тълкувание на тая дума.

Защит. Константиновъ: Г-да сѫдии! Г-нъ прокурорътъ въ репликата си, дойде още веднажъ да счете подсѫдимия Петко Каравеловъ за главенъ интелектуаленъ виновникъ по това дѣло, безъ обаче да прѣдстави ония доказателства, които законътъ изисква. Когато обвиняваше подсѫдимия Св. Миларовъ, г-нъ прокурорътъ дойде та ясно очърта планътъ и цѣльта на комплота, защото имаше доказателства, но когато се косна до г-на Каравелова, той каза само, че сѫществували доказателства, обаче не ги указа кои сѫ и гдѣ сѫ тѣ. Г-нъ прокурорътъ дойде само да каже, че е било необходимо да се вземе едно рѣшение въ смисълъ, че се составя единъ заговоръ и че се опрѣдѣлятъ ролитѣ на лицата, които съставляватъ заговора, но съ нищо не подкрѣпи тукъ участието на г-на Каравелова въ заговора, нито пакъ указа на нѣкое условие, по което да може да се обвини г-нъ Каравеловъ. Прѣди всичко тукъ не се прѣдставиха доказателства, че г-нъ Каравеловъ е вдѫхналъ поне идеята у нѣкои за съставяние на заговорътъ, нито пакъ се яви нѣкое лице, което да каже, че Каравеловъ е говорилъ нѣщо въ тая смисълъ прѣдъ него. Единственното доказателство, което прѣдстави тукъ г-нъ прокуроръ, е показанията на подсѫдимия Спасъ Лепавцовъ, но тия показания не се изказаха

тъй, както се провѣриха при сждебното дирение. Вий чухте сами, че Лепавцовъ каза само това, че единъ день г-нъ Каравеловъ като искалъ да провѣри единъ слухъ, пръснатъ въ смисълъ, че Ризовъ билъ испратилъ нѣкакви хора да отмъщаватъ за Паница, попиталъ какво е станало съ тия хора, та ако това е тъй, то неможе да се счита, че Каравеловъ е главенъ виновникъ. Най-многото, въ което може да се обвини Каравеловъ, е да се счете за недоноситель, както Димитръ Попъ Стайковъ, а не повече. Спасъ Лепавцовъ е раскрилъ много работи, но той не е казалъ, че между него и Каравелова е станало дума за заговоръ, нито е било възможно да стане такава дума, понеже Каравеловъ е човѣкъ, който никога нѣма да си послужи съ такива срѣдства, за да дойде на власть. Г-нъ прокурорътъ като очъртаваше какви могжтъ да бждхтъ фактитѣ за създаванието на една гражданска война въ страната, допусна, че убийството, станало на 15-й Мартъ 1891 год., е имало за цѣль да се промѣни сжществующий държавенъ строй и да се прѣдизвика гражданска война. Това, каза той, е неоспоримо, особено като се има прѣдъ видъ, че едно счупвание на джамове се считало за гражданска война, а колко повече едно такова убийство. Но, спорѣдъ мене, това не е достатъчно. За да може да се прѣдизвика една гражданска война, каквато разбира г-нъ прокурора, нуждно е щото заговора за това да е устроенъ на повече мѣста; да стане спирание на телеграфнитѣ съобщения съ цѣль да се прѣсечатъ нѣкой дѣйствия, които можатъ да се прѣдприематъ отъ противната страна и пр. и пр. Но такова нѣщо тукъ не се указа. Г-нъ прокурорътъ каза, че Ризовъ билъ инициаторъ за испращанието на хора да убиватъ, но той не доказа тука, че тия хора сж испращани до г-на Каравелова, нито пакъ, че г-нъ Каравеловъ е заведвалъ или устроявалъ нѣкакъвъ заговоръ. Не, казва г-нъ прокурорътъ, Каравеловъ има съмисленници и тѣ всичко каквото вършатъ, вършатъ го за въ негова полза и отъ това трѣбва да се вади заключението, че Каравеловъ е одобрявалъ или похвалявалъ дѣйствията имъ. Но това твърдение на г-на прокурора не може да бжде вѣрно, защото, ако нѣколко Дупнишки харамии станатъ и извършатъ нѣщо, въ слѣдствие на което да дойде другъ нѣкой на власть, то не ще значи, че дошлиятъ на властъ е тѣхенъ съучастникъ. Въ углавний процессъ право е казано, че всѣкой отговаря за дѣйствията

си, за себе си лично, а не и оня. който по-сетнѣ е дошълъ на власть по поводъ на дѣйствията на другитѣ. Тома Георгиевъ ви заяви, че той никога нищо не е вършилъ отъ името на Каравелова, нито пакъ по личнитѣ негови указания, ако и да е билъ неговъ едномисленникъ. Г-нъ Каравеловъ има съмисленници. но ако нѣкой отъ тѣхъ е направилъ нѣщо прѣстжпно, то не може да се каже, че Каравеловъ е виновенъ за това. Спасъ Лепавцовъ е казалъ, че когато билъ у г-на Каравелова, станало дума за нѣкакви хора, пратени отъ Ризова, за което по-напрѣдъ говирихъ, но отъ това не може да се вади заключението, че Каравеловъ е главенъ интелектуаленъ виновникъ. Като всѣки човѣкъ, г-нъ Каравеловъ се научилъ, че Ризовъ билъ пратилъ нѣкакви хора да убиватъ, но защото незналъ вѣрно ли е или не това, той пожелалъ да узнае и попиталъ Лепавцова, обаче г-нъ Каравеловъ не може да се обвинява за това, защото, ако го счетемъ за виновенъ, тогава трѣбва да̀ вземемъ за такива всички ония, на които тоже е дошло до ушитѣ това. — Въ обвинителний актъ се говори за нѣкакви писма адресирани до Н. Ц. Височество и писани на бланки отъ Дирекцията на Общитѣ Сгради, за които Лепавцовъ казва, че по всѣка вѣроятность трѣбва да сж писани въ бирхалето. Тѣзи писма навѣрно може да сж писани отъ Тюфекчиева, който билъ чиновникъ въ тая Дирекция и който ги е написалъ на бланки кой знае защо, но отъ всичко това не може да се мисли, че г-нъ Каравеловъ е автора имъ. Г-нъ Каравеловъ е човѣкъ, който е билъ дълго врѣме Министръ; той е човѣкътъ, който поддържа и направи съединението; той е човѣкъ съ качества, каквито рѣдко се срѣщатъ у другитѣ хора, — та слѣдователно, той нѣма да отиде да падне толкова низско, щото да кара единъ писарь, като Тюфекчиевъ, да пише такива писма, особенно на бланки отъ Дирекцията на Общитѣ Сгради, когато той много добрѣ разбира значението на бланкитѣ. За всичко това, азъ намирамъ, че г-нъ прокуроръ съ нищо не е доказалъ обвинението, което приписва на г-на Каравелова и за това ще ви моля да го признаете за невиненъ.

За подсждимия Трайко Китанчевъ тоже не се прѣведоха вѣрно показанията на Лепавцова. Тѣ се исказаха сжщо така, както сж и въ обвинителний актъ, но на тия показания не може да се съгради неговото обвинение. Лепавцовъ не е казалъ тукъ въ засѣданието, нищо повече противъ Китанчева, а напро-

тивъ, това, което показа тукъ, е въ полза на Китанчева. Когато се попита Лепавцовъ да каже какво му е казалъ Китанчевъ, той каза, че когато да замине Китанчевъ за Търново, билъ му казалъ да си мълчи и да не говори никому нищо за Тюфекчиевата работа, която Георговъ му съобщилъ, защото било възможно да бѫде подвъргнатъ подъ отговорность. Това е казалъ Лепавцовъ, обаче работата е наопаки: не Китанчевъ е казалъ това на Лепавцова, а Лепавцовъ като говорялъ за това на нѣкого, Китанчевъ се обадилъ и му казалъ: не говори за такива работи, защото може да отговаряшъ единъ денъ. И отъ всичко това излиза, че Китанчевъ е единъ благоразуменъ човѣкъ, който не само себе си е вардѣлъ, но и хората. За това именно, г-нъ прокурорътъ иска да се счете Китанчева за укриватель и като такъвъ да се накаже; обаче укриватель на прѣдполагаемо дѣяние не може да се наказва. Г-нъ прокурорътъ каза още, че Китанчевъ трѣбвало да се третира като укриватель и за това, защото билъ виденъ членъ на партията, но това е вече вънъ отъ всѣко право. Наистина, трѣбва да призная, че г-нъ прокуроръ каза това условно, т. е., ако се признае Китанчевъ за такъвъ. да се счете за укриватель, обаче, макаръ и условно да се каза, се пакъ не е мотивъ за обвинението на Китанчева. Вамъ ви е извѣстно, г-да сѫдии, че убийството на г-на Бѣлчева стана на 15 Мартъ 1891 год., а пъкъ по-рано— прѣзъ мѣсецъ февруарий, г-нъ Китанчевъ е заминалъ за Търново, за да се приготви да издържи испитъ за адвокатъ, та слѣдователно не може и да се мисли, че той е ималъ пръстъ въ това дѣло.

Защ. Бобчевъ: Г- да сѫдии! Азъ трѣбва да отговоря на репликата на г-на прокурора, защото тази реплика не бѣше друго, освѣнъ единъ новъ обвинителенъ актъ за подсѫдимия Виликова, моя клиентъ. Това не може да се каже реплика, защото се наведе ново обвинение, което не е споменѫто нито въ обвинителния актъ. Въ тази си реплика, г. прокурора каза, че Великовъ се прѣдава на сѫдъ за това, че е влизалъ въ споразумѣния и сплетни съ чужда държава, неприятелски настроена къмъ България, обвинение, за което нито въ обвинителната му рѣчь, която държа, не бѣше казано нѣщо за това. Ако въ репликата си г. прокурора иска да каже, че Великовъ се обвинява още и затова, че влизалъ въ сплетни съ неприя-

телски намъ настроената русска държава, именно за това, че той билъ получавалъ помощь, субсидия за издаванието на в. „Деветий Августъ“, за това сега азъ трѣбва да отговоря на г-на прокурора, на тази му реплика.

Да ли почит. Воененъ Полевой Сѫдъ може да разгледа сега това новоиобвинение, азъ ще трѣбва да се косна до формалната страна на това обвинение, и да видя да ли може то да бѫде разгледано или не отъ почит. сѫдъ. Настоящето дѣло за всички обвиняеми е прѣдадено на военния сѫдъ по единъ приказъ по военното вѣдомство, въ който приказъ е показано кои обвиняеми се прѣдаватъ, кои ще се сѫдятъ и за какво прѣстѫпление всѣки единъ.

Въ този приказъ, г-да сѫдии, азъ казахъ и по напрѣдъ, и сега трѣбва да обясня, че обвинението е опрѣдѣлено казано за всѣки едного, и въ него никакъ не е казано, че Великовъ трѣбва да се сѫди и затова, че е издавалъ вѣстникъ въ чужда държава, въ Румъния, и затова да се прѣслѣдва по чл. 66-й, и по чл. 55-й отъ Отом. Наказ. Законъ за влизание въ сплетни съ чужда, неприятелски настроена държава. За всичко това той не е даденъ подъ сѫдъ. И азъ мисля, че тукъ му е сега рѣда и мѣстото да възразя на г-на прокурора, че Георги Великовъ неможе да се прѣслѣдва, подиръ този приказъ, и по чл. 49-й. Сега остава да видимъ дали може да бѫде сѫденъ Великовъ и по този чл. 49-й.

Този приказъ, на основание чл. 13-й отъ закона за разбойничеството, е издаденъ. Защото тамъ е казано, между другото, че и всички лица, които съ орѫжие въ рѫка би си позволили да произвеждатъ или би произвели бунтъ срѣщу държавата, се сѫдятъ отъ полевитѣ военни сѫдилища, та затова е дошло дѣлото и прѣдъ почит. полевий сѫдъ, като политическо прѣстѫпление. Сега, ако е казано, че това дѣло подхожда да се сѫди по чл. 13-й, трѣбва да видимъ какво казва тоя членъ, за да видимъ дали военния сѫдъ може да разшири своята компетентность на дѣятелность, дали и други обвинения могѫтъ да влизатъ въ това дѣло, и дали може да сѫди и други прѣстѫпления по сѫщия членъ. Чл. 13-й, г-да сѫдии, казва: „Разбойницитѣ, укривателитѣ и съучастницитѣ имъ, както и всички лица, които съ орѫжие въ рѫка би си позволили да произвеждатъ или би произвели бунтъ срѣщу държавата, се сѫдятъ отъ полевитѣ военни сѫдилища“. Т. е., за тия лица,

тивъ, то ... ъ ржка би
се попа ... ждание насе-
той ка ... извели бунтъ
казалъ ... хичъ не е до-
чиеват ... ганови. Искамъ
можно ... къ по това ново
Лепат
това ... и 716-й членове отъ
нѣко ... казватъ тъй, то нѣка
кива ... както и 716. Защо,
всп ... може да се искара тази
вѣк ... жано за да може да ги гдѣда
име ... това, то защо противното
ват ... г казва, ако не тъй, то защо да
по ... е тъй, но ако се касаеше рабо-
ка ... Но тукъ има въпросъ за подсжд-
т ... макаръ и за малко прѣстжпление, да ли
т ... гледа това прѣстжпление заедно съ дру-
... нѣма тази компетентностъ. Вѣрвамъ, че
... на формалната страна на въпроса, ще се
... мене въ това, относително сждението на Великова
... членъ. Сега да додемъ по сжществото на обвинението.
... е извѣстно какво гласи чл. 49-й, а пъкъ г. прокурора
... и затова наказание, че зималъ помощь отъ русското въ Букурещъ агентство за издаванне на вѣстникъ. Дали тази помощь може да се вмѣни за вина на Великова по 49-й членъ, азъ мисля, че това е много далечъ и много насилено. Дали съ тази помощь Великовъ е настроилъ тази държава. Както виждате, чл. 49-й иска: който да е неприятелски настроилъ една чужда държава, за такъвъ иска наказание. Великовъ какво е направилъ? Съ какво доказа г-нъ прокурора, — въ дѣлото поне нѣма, — че Великовъ именно е настроилъ русската държава неприятелски къмъ насъ? Подиръ това, азъ мисля, че 49-й членъ си нѣма тукъ мѣстото. Помощитѣ, които се даватъ за тоя или оня вѣстникъ, не сж прѣстжпление, и тѣ не се наказватъ. Не е само „Деветий Августъ“ дѣто е получилъ помощь. Могж да кажа, че едва ли има на свѣта вѣстникъ, който да не е получилъ помощь. Ако това бѣше отъ правителството да е давана тази помощь, и, ако бѣше прѣстжпление за което

се прѣдвижда наказание съ смърть, тогава кой е този, който ще доде да издава вѣстникъ за 50 или 100 лева да си сложи главата? Такова тълкувание е и много насилено и много е далеко.

Намекна ми се, че Великовъ получилъ пари още и отъ Бѣлградското агенство. Това въ сѫдебното дирение не се установи. Великовъ каза, че той не е получилъ, но че Теневъ ги донесълъ, отъ гдѣ, — не се знае. Това не е установено и затова Великовъ неможе да се сѫди.

Азъ свършвамъ, като апелирамъ на вашитѣ патриотически чувства, и ви моля, г-да сѫдии, да постѫпите въ рамкитѣ на закона при издаванието на прѣсѫдата.

Защит. Д-ръ Даневъ: Твърдѣ малко ще прибавя, г-да сѫдии, къмъ това, което вече казахъ. Г-нъ прокурора не се косна до моя клиентъ Д-ра Моллова въ репликата си, а само спомѣна нѣщо отъ това, което въ обвинителната си рѣчь на дълго и широко говори, и заключи, за Д-ръ Моллова и Карастоянова, моитѣ клиенти, че обвинението противъ тѣхъ остава да почива на шаткава почва, и азъ моля почит. сѫдъ да вземе това въ внимание и да ги оправдае.

Защит. Н. Мановъ: Азъ нѣмамъ нищо да добавя, тъй като г-нъ прокурора въ първата си вече рѣчь оттѣгли обвинението, и азъ считамъ че обвинението е паднало. Затова моля освобождението на Милкова.

Защит. Кукурешковъ: Г-нъ Прокурора, г-да сѫдии, въ своята послѣдна рѣчь, като говореше по приложението на чл. 55-й отъ Отоман. Наказ. Законъ, постави го въ свързска съ чл. 58-й отъ сѫщий законъ.

Чл. 55-й за какво говори? За въстание противъ правителството, или, както г-нъ прокурора искаше да каже, за комплотъ противъ Височайшата особа. Той каза, че имаме прѣдъ очи, като дѣло свършено, убийството на единъ министръ и покушението върху живота на г-на Стамболова. Щомъ имаме убийството на единъ министръ, имаме вече и комплотъ. Щомъ има това, то вечь има начало на испълнение.

Г-да сѫдии! Твърдѣ много се говори, доста теоритически сѫждения се наведоха и доста анализирания се направиха на

членоветѣ. Затова, азъ нѣма да се впускамъ въ теория, а чисто практически ще погледна на дѣлото. Да се съгласимъ на минута съ г-на прокурора, че въпрѣки всичката морална несъстоятелность на свидѣтелитѣ, съ исключение на онзи Българинъ, който исповѣдва Християнска Православна Вѣра, макаръ че е шопъ, и на оня честний нѣмецъ, които дадоха вѣрни показания, показанията на всички други свидѣтели хвърлиха голѣмо подозрѣние и съмнѣние и на васъ и на публиката, че невѣрни показания дадоха, нѣка допустнемъ, казвамъ, всичко това, и самопризнанието на нѣкои отъ подсѫдимитѣ и тѣхнитѣ обяснения, но какъ сѫ дадени тия показания, то е важно, но нѣка да признаемъ всичко това, че е тъй, то какво излиза! Излиза, че дѣйствително е сѫществувалъ комплотъ, цѣльта на който е била, да се направи покушение противъ живота на първия министръ г-на Стамболова. Но г-да сѫдии, до когато вий незнаете кои сѫ лицата, които сѫ направили това покушение, слѣдствието на което е убийството на г-на Бѣлчева, можете ли да признаете, че това убийство и покушение непрѣменно е вслѣдствие отъ този комплотъ?

Г-да сѫдии! Нестига само, че единъ отъ моитѣ клиенти — Бобековъ да е искалъ да вербува съ Здравкова да направи това и това; нестига Тома Георгиевъ да е говорилъ прѣдъ Лепавцова, че г. Стамболовъ миналъ срѣдъ съзаклятницитѣ, и уж като убийцитѣ не го видѣли, ненаправили нищо; нестига че Тома Георгиевъ е искалъ отъ Митакова хиляда лева; нестига да се намѣрятъ револвери само туку тъй, които тукъ стоятъ прѣдъ васъ, които сѫ сходни съ тия на братия Тюфекчиеви, и съ които, се казва, че се е искало да се улѣсни Тюфекчиевъ въ своето дѣло; нестига всичко това за да признаете, че дѣйствително Иванъ Бобековъ и Тома Георгиевъ сѫ стояли близо до убийцитѣ, че тѣ сѫ непосрѣдственнитѣ убийци, до когато ненамѣрите самитѣ истински убийци и до като не се докаже. че между всички тия, между убийцитѣ и тѣхъ — Бобековъ и Георгиева сѫществува една свързка, когато напротивъ, между всички тия сѫществува една голѣма разлика.

Ами какво би излѣзло, ако въвъ основание на всички само тия доказателства, вий признаете, макаръ като съучастници сѣдящитѣ сега тукъ на скамейкитѣ и ги осѫдите. спорѣдъ както иска г. прокурора, на смъртъ, испълни се смъртната присѫда, и слѣдъ това се издириха самитѣ убийци, и

отъ тѣхъ се докаже, че нито Иванъ Бобековъ, нито Тома Георгиевъ, нито единъ не сж ги познавали, не сж имали зимание-даване съ тѣхъ, какво ще излѣзе тогава? Ако е доказано сжществуванието на единъ комплотъ устроенъ отъ тия, които сега тукъ се сждятъ, недопущате ли, че може да сжществува и другъ комплотъ пакъ противъ г. Стамболова? Че 3, 4 души намѣриха другъ случай, направиха другъ комплотъ, и направиха убийство безъ да сж влизали въ споразумѣние съ тия, които сж тукъ подсждими, и безъ да знаятъ тѣ нѣщо за това?

Отъ писмото, което е при дѣлото, вий можете да глѣдате да ли това е тъй или не е, и колко е опасно да се поставя по него свързска между комплота и убийството. Заговорщицитѣ Стою Джуджевъ и Иванъ Бобековъ, се вижда отъ всичко, че въ прѣдвечерието на убийството, именно това се вижда отъ писмото съ дата 10-й Мартъ 1890 год., че тия хора, въ врѣме на убийството сж били обвзети отъ съвършенно друга мисълъ, отъ съвършенно посторенни нѣща на комплота. Бобековъ цѣлъ билъ обзетъ отъ намѣрението да махне отъ Панагюрище, родния му градъ, околийския началникъ, който, спорѣдъ него, е билъ цѣлъ сатрапъ. Той пише на Джуджева, прави каквото правишъ, да се осжществи това. Когато се е вършилъ комплота, когато е ставало убийството, тия хора не сж имали даже врѣме да заговарятъ, а сж били обзети отъ мисълта и намѣрението на друга работа, сваляннето на околийския началникъ, и даже да се докаже комплота, то пакъ неможе да се мисли друго, освѣнъ че тѣ не сж били въ комплота, и слѣдователно, нѣма никаква свързска между тѣхъ и самитѣ убийци, които още не сж изнамѣрени.

На основание на всичко това, азъ ви моля, въ името на правосждието, да обърнете внимание най-сероозно върху отсжтствието на тия двѣ прѣстжпни дѣяния, и безъ да се влияете отъ каквито и да сж посторенни внушения, съ чиста сждийска съвѣсть да произнесете своята присжда, основана на правосждието и на гласа на вашата съвѣсть върху моитѣ клиенти.

V

ПОСЛѢДНЯТА ДУМА НА ОБВИНЯЕМИТѢ.

Подсжд. Д. Ножаровъ: Вий слушахте, г-да сждии, моята защита. Азъ ви моля да бждете справедливи. Вѣрвамъ, че вий

ще ме оправдаете, защото, азъ ви казахъ, като прѣдъ Бога, че нищо не зная по това дѣло. Повече нѣмамъ нищо да кажа.

Затворенъ съмъ отъ 15 Мартъ 1891 година.

Подсжд. П. Милковъ: Азъ нѣмамъ какво да кажа, като мисля, че почитаемия сждъ е достатъчно освѣтленъ по дѣлото, както отъ защитата, така и отъ другитѣ обяснения, които се дадоха тукъ. Азъ нѣмамъ какво да добавя повече и вѣрвамъ на сжда, въ неговата справедливость.

Азъ съмъ затворенъ отъ 29-й Юний 1891 год.

Подсжд. Д. Карастояновъ: Само това азъ ще да кажа, че ви моля, г-да сждии, да вземете въ внимание отъ кога съмъ пратилъ шаяка. Азъ не съмъ ималъ никакво намѣрение съ испращанието на тоя шаякъ. Не съмъ зималъ никога никакво участие въ такава работа. Този шаякъ азъ го пратихъ просто отъ едно приятелство.

Азъ съмъ затворенъ на 7 или 8 Септемврий 1891 год. Лѣжалъ съмъ осемь мѣсеца всичко.

Подсжд. Д-ръ Молловъ: Г-да сждии! Вий видѣхте и чухте презумпцията, върху която почива моето обвинение. Азъ като мисля, че както отъ г-на прокурора, тъй и отъ защитата се расчѣпкаха показанията на свидѣтелитѣ Пенкова и Здравкова, убѣденъ сжмъ, че всичко това вий ще вземете въ внимание съ всичката подобающа стойность — показанията на тия свидѣтели и уликитѣ, които сж насочени противъ менъ.

Г-да сждии! Още прѣди единъ вѣкъ извѣстния Швейцарецъ Лафлатеръ е казалъ, че най-добритѣ дѣйствия се срѣщатъ между военнитѣ, че най-честнитѣ и най-стройнитѣ хора сж военнитѣ.

Сжщото е казалъ и Италиянския профессоръ Пароци. Но нѣма за менъ нужда да указвамъ на тѣхъ, защото, въ войната ни съ сърбитѣ, азъ самъ видѣхъ, че вий притѣжавате тия качества. И съ нетърпѣние очаквамъ вашето безпристрастие.

Арестуванъ съмъ отъ 15 Мартъ 1891 год.

Подсжд. П. Македонски: Г-да сждии! Вѣрвамъ че сте се убѣдили въ моята невинность и ще ме оправдаете.

Арестуванъ съмъ отъ 12 Ноемврий 1891 год.

Подсжд. Г. Великовъ: Г-да сждии! Както въ прѣдварителното слѣдствие, така и въ сждебното дирение ясно стана за сжда, че отъ 1886 год., отъ 22 Май до 12 Декемврий 1891 год., азъ не само че не съмъ дохождалъ, но крака ми не е стжпвалъ въ България. И азъ не съмъ се занимавалъ съ такива работи, за каквито г. прокурора ме обвинява.

Като се вземе въ внимание всичко това, увѣренъ съмъ, че моята невинность се констатира и затова моля почитаемия сждъ да ме признае за невиненъ.

Колкото за издаванието ми на в. „Деветий Августъ". и Миларовъ, който ми е билъ участникъ въ това и е амнистиранъ, азъ мисля, че и азъ съмъ така сжщо амнистиранъ, и че затова не могж да бждж прѣслѣдванъ.

Като вѣрвамъ, че всичко това ще вземете въ внимание, апелирамъ на вашитѣ чувства и надѣвамъ се, че ще ме признаете за невиненъ.

Азъ съмъ арестуванъ отъ 22-й Априлий 1891 год. Лѣжалъ съмъ 15 мѣсеца въ затворъ.

Подсжд. Гр. Карагюлевъ: Г-да сждии! Ще ви моля, като ставатъ 14 мѣсеци какъ съмъ оставенъ да стоя въ затвора, и този човѣкъ отъ 50 крачки съмъ го видѣлъ, и по това нищо незнамъ, както казахъ, моля ви, г-да сждии, да ме оправдаете. Азъ съмъ затворенъ отъ 2-й Юний 1891 год.

Друго нищо нѣмамъ да кажа.

Подсжд. Алек. Карагюлевъ: Азъ съвършенно малко ще кажа, за да кажа, че слѣдъ жестокитѣ наказания, които ми се нанесоха, щастливъ се считамъ и благодаря Бога, че излѣзохъ прѣдъ сждъ, сега тукъ прѣдъ васъ, и че въ вашето лице виждамъ, че вий ще вникнете въ дъното на правдата и ще произнесете доблѣстно и добросъвѣстно, както за менъ, така и за всички, своята присжда. Азъ не съмъ въ състояние сега да ви очертавамъ моето битие и моя животъ. Има лица въ коммиссията, които може да ме познаватъ, както и между васъ, че азъ съмъ човѣкъ, който исключително съмъ билъ прѣдаденъ на търговията, че нищо общо не съмъ ималъ по това дѣло, че ни на една партия не съмъ принадлѣжалъ, даже не ми е било понятно сжществуванието у насъ на партиитѣ, нито съмъ знаялъ или сподѣлятъ възглядоветѣ на една или друга партия. Даже нѣщо повече. Азъ може-би, ако да съмъ искалъ, можахъ да бждж

въсползуванъ по този случай съ 20 хиляди лева и съ свобода, което е по-важно за менъ и най-драгоцѣнно. Но азъ си гледахъ работата, глѣдахъ си търговията, и оставихъ това материално въсползувание на други.

Колкото за свидѣтелитѣ, за свидѣтелскитѣ показания на моята жена, на моитѣ роднини, като братъ ми и други, вий имате чувства, имате разумъ, и ще бѫдете въ състояние повече отъ всѣки други да дадете заслужената оцѣнка, и ще знаете най-добрѣ какъ ще се отнесете и какъ трѣбва да поглѣднете на тѣхъ, — на тѣхнитѣ показания. Повече да се простирамъ — неискамъ. Оставамъ на вашата просвѣтена сѫдейска съвѣсть.

Азъ съмъ арестуванъ отъ 17-й Мартъ 1891 год. Повече нѣмамъ какво да кажа.

Подсѫд. Тр. Китанчевъ: Само нѣколко думи ще кажа. Прѣди всичко, г-да сѫдии, искамъ вашето снисхождение, да ме изслушате и да ми простите, ако не бѫдѫ спокоенъ съвършенно, защото, човѣкъ, който цѣла почти година е стоялъ единочно, който въ деветъ мѣсеца не е виждалъ никого, никакво човѣшко лице, освѣнъ човѣка, който му е носилъ ястие, мѫчно е и твърдѣ много е мѫчно за такъвъ да бѫде спокоенъ, когато е дошло и той най-послѣ да види Божието слънце, небесната свѣтлина, подиръ толкова врѣме лѣжение въ затворъ, между четири хладни зидове въ полицейскитѣ тунели. Най-сѣтнѣ, азъ благодаря на моя защитникъ, че ми забѣлѣжи, че не съмъ спокоенъ. Азъ ви моля да ме извините, ако къмъ нѣкого и сега си допустна да искажа нѣкои излишни думи, като имамъ прѣдъ видъ, че за никаква вина ме грабнаха отъ Търново, доведоха ме тукъ, дадоха ме подъ сѫдъ и ме държаха толкова врѣме затворенъ, безъ никакво обвинение и безъ сѫдъ, то азъ не съмъ и немогѫ да бѫдѫ спокоенъ. Сега, като имамъ послѣдната дума, азъ моля снисхождението ви да ме изслушате.

Най-напрѣдъ за какво се обвинявамъ и какво наказание се иска за менъ. Обвинявамъ се, че съмъ правилъ заговоръ съ цѣль да се прѣдизвика измѣнение на сѫществующий държавенъ строй. Послѣ, че съмъ ималъ участие въ покушението противъ Стамболова и убийството на Бѣлчева. И какво наказание се иска за менъ? — малко нѣщо, смъртъ, бѣсилка, вѫже, — това се иска. Но нека да видимъ кое е обвинението, за което се иска на менъ наказание *смърть*. На страница 2-ра,

отъ обвинителния актъ, въ края се казва така: „На полицията се удало възможность да падне на слѣдитѣ на важни комплоти, отъ които освѣтлѣнитѣ до сега сѫ слѣдующитѣ“ . . . . и почва да ги наброява. И наистина доста комплоти. Но какви? Измислѣни отъ Здравкова, отъ Пенкова, отъ Карагюлева, Тома Георгиева и проч. сумма комплоти, и тѣ сѫ освѣтленитѣ. Ами неосвѣтленитѣ? Колко ли и какви ли сѫ! . . . . И сега, г-нъ прокурора като е ималъ голѣмата възможность да знае всичко отъ полицията, като е ималъ прѣдъ себе си твърдѣ богатъ материалъ отъ слѣдствието и прислѣдванията, които сѫ извършени пакъ отъ полицията, дохожда тукъ тържественно да признае, че има и неосвѣтлени комплоти. Нека да ми се каже тогава, въ кои неосвѣтлѣни или освѣтлени комплоти съмъ зималъ участие, и тогазъ да укаже положително, че въ освѣтлѣнитѣ съмъ зималъ участие такова и такова, или въ неосвѣтлѣнитѣ съмъ зималъ еди какво-си участие. Нека ми каже, въ кой именно отъ тия комплоти може да ме обвини, че съмъ зималъ участие, че съмъ го устроявалъ даже. Нека се докаже че съмъ участвувалъ въ единия или другия комплотъ и какво именно участие съмъ зималъ. Гдѣ е констатирано, че азъ съмъ ималъ лошо намѣрение, искалъ съмъ да посѣгамъ върху живота на хора, да убивамъ и проч. Отъ гдѣ вади, г-нъ прокурора това заключение, че азъ съмъ станалъ лошъ человѣкъ, и какъ е станало да имамъ лошо намѣрение, лошо да дѣйствувамъ. Отъ гдѣ намира той това заключение?

Отъ гдѣ се е констатирало, че съмъ отивалъ да търся срѣдства, да диря хора, които да испълнятъ това ми лошо намѣрение? Гдѣ сѫ тия доказателства? Отъ гдѣ се е даже констатирало че сѫ ме канили да взема участие въ единъ или другъ комплотъ? Но доказателства отъ страна на г-на прокурора, доказателства даже ужасни противъ менъ сѫ показани въ обвинителния му актъ, и отъ еднитѣ единственни показания на Лепавцова сѫ основани всички тия доказателства. Но Лепавцовъ какво е показалъ? Той показва противъ менъ само една фраза, че съмъ ималъ разговоръ съ него веднѫжъ. За другитѣ му показания бихъ могълъ да говоря много, че имамъ право, защото, всичкитѣ тѣхъ могѫ да оборя, тъй като той всичко което говори, въ всичкитѣ си показания, той неказа нищо право, и благодарение на защитата, може да се направи разборъ на това, което той говори. Азъ ще се огранича само

да кажа, какви сѫ показанията на тоя свидѣтель противъ менъ. Той е много страненъ по чувствата си; той е единственний свидѣтель по рода си, и благодарение на неговитѣ показания, азъ съмъ хвърленъ въ затворъ, както и нѣкои други.

Най-напрѣдъ когато ме докараха въ София, излѣзохъ прѣдъ коммиссията, и ме питаха: разговарялъ ли си съ Лепавцова? — Казахъ: дà. — Отбивалъ ли си се въ дюкяна му? — Дà. А какво му си говорилъ? За Тюфекчиева не станали дума и за нѣкои други? Какво си му казалъ за Тюфекчиева? Не си ли му казалъ туй и туй? — Незная. Но Лепавцовъ казва, че си знаялъ, че Илия Георговъ му казалъ, че ти си знаялъ това и това? — Незная. Ако вземемъ теорията на г-на прокурора, нетрѣбваше никакъ да ме арестуватъ. Защото, първий пѫть питанъ Лепавцовъ, казалъ, че не е говорилъ нищо съ менъ, че незнае нищо да ми е казалъ. Вторий пѫть питанъ, казалъ, че Илия Георговъ казалъ нему, че азъ зная, но да не казва и пр. Подобни показания има отъ Лепавцова, значително различни, и вий виждате, че е било нуждно на нѣкои хора да се държа въ затворъ, гдѣто никаква свѣтлина не съмъ виждалъ. Но недоволни отъ това, за да ме държатъ още въ затвора дохождатъ трети показания, които виждамъ въ обвинителния актъ. Не въ обвинителния актъ впрочемъ, но отъ протокола, които ми се показа отъ слѣдователя Ташевъ. Тамъ изрично е казано: „Азъ зная че ти знаешъ за работитѣ на Тюфекчиева, което ти каза Георговъ, но да не казвашъ ти никому“. Но вий виждате, че обвиненията вървятъ доста изкривено, и че даже се ссилаватъ на едни невинни думи: „Знамъ за гдѣто ти е открилъ Георговъ“, и това е дало основание на нѣкои хора да ме държатъ въ затвора. Четвърто показание е това противъ менъ. Въ обвънителния актъ се казва: „За първия — Китанчева, Лепавцовъ мисли, че и той да е въ числото на заговорщицитѣ, защото, когато щѣли да го интерниратъ, той се отбилъ при него и му казалъ, че знаялъ, за гдѣто Георговъ му открилъ работата на Тюфекчиева — относително заговорътъ, но да си мълчалъ и никому нищо да не говори“. Освѣнъ гдѣто Лепавцовъ е показалъ противъ менъ, явява се и г-нъ прокурора като втори свидѣтель, и азъ никакъ незная защо той прави това. Обърнете внимание на протокола, листъ 4-й, папка IV-та, и тамъ ще видите, че не е тъй работата, както я прѣдставя г-нъ прокурора, и че Лепавцовъ не е казалъ туй, което при-

вежда въ своя обвинителенъ актъ. Г-нъ прокурора се обръща и казва: „На основание тия показания на Лепавцова, тѣ сж лоши хора, тѣ сж заговорщици“. Кой знай, г. прокурора може да мисли, че въ ново врѣме може да има нови правила, нови закони, нови доблѣсти, но азъ ги незная, и това обвинение не си е никакъ на мѣстото.

Показанията на Лепавцова сж такива разнообразни, щото не е възможно да бждатъ истинни. Защото, веднъжъ той показва, че като съмъ разговарялъ съ него, и като ми казалъ какво той знае за всичко по заговора, казалъ съмъ му билъ: „неприказвайте тия глупости“, и други пжть, по сжщо, показалъ съвсѣмъ друго, като шестото му показание, направено тукъ, гдѣто запитанъ, той каза, че не азъ съмъ му казалъ за заговора, а той на менъ казалъ, и обратно, щото, давайте каквато щѣте вѣра, цѣнете както щѣте всички негови показания, но тѣ сж съвършенно разнообразни, тѣ сж своего рода показания и немогжтъ никога да бждатъ вземени за истински, както и да се погледне на тѣхъ.

Но има едно седмо обвинение противъ менъ, което вѣроятно азъ ще призная, че може би г. прокурора по погрѣшка го каза. Г-нъ прокурора казва, че Китанчевъ е казалъ на Лепавцова, като разговаряли за тия работи, че той — Лепавцовъ не трѣбва да обажда никому, а още по-малко на полицията, па даже въ случай, че би го арестували. Това го било имало въ протокола, казва г. прокурора. Но то е погрѣшка, която самъ г. прокурора сега ще признае, като прѣглѣда по-добрѣ и протокола и обвинителния си актъ, че това се отнася за другиго, за съвършенно друго лице, а никакъ не за менъ. Освѣнъ тия разнообразия, по седмото обвинение пакъ има, намиратъ се още и нѣкои прибавки, азъ обръщамъ вашето внимание да гледате и на мѣстото и на врѣмето гдѣто и когато съмъ билъ казалъ на Лепавцова тая фраза. Той и прѣдъ слѣдственната власть е казалъ, че най-напрѣдъ, като съмъ отивалъ да се прощавамъ съ него на дюкяна му съ шейната, когато заминавахъ за Търново, тогава му съмъ казалъ фразата. Това и азъ казахъ прѣдъ слѣдственната власть, когато най-напрѣдъ ме запитаха по туй. Сега Лепавцовъ казва, хайръ, не бѣше така, не бѣше тогава, но единъ денъ по-напрѣдъ, прѣди тръгването му, дойде Китанчевъ, сѣдяхме въ дюкяна прѣдъ собота, той тъй ми рѣче, и азъ тъй. Сега, г-да сждии, даже за една ми-

нута да додемъ да се съгласимъ, че Лепавцовъ казва вѣрно, то вий кое ще вземете за вѣрно, при таквозъ голѣмо резнообразие? Г-нъ прокурора, въ първата си рѣчь, зима за достовѣрно това, което е казано въ обвинителния му актъ, а посетнѣ, доде да каза, че трѣбва да сеземе за достовѣрнó туй, което Лепавцовъ е казалъ въ прѣдварителното дирение, и че сѫда даже може да си избира, да зима тия показания, които иска. Но моя защитникъ му каза, че неможе да се вземе за достовѣрно това, а да се вземе това. И, ако е да си избираме показанията и доказателствата, то може г. прокурора да си избере туй, което е най-строго и най-добрѣ обмислено казано. Но тогава нека да си избера и азъ, да взема това, което е лѣсно за менъ, т. е., че като съмъ чулъ Лепавцова да говори, казалъ съмъ му да не дрънка такива глупави работи. Азъ мисля, че трѣбва да се приеме за вѣрно това, което се казва на сѫдебното дирение, но и азъ сега незная кое да взема за вѣрно, когато тукъ се разви съвършенно друга теория. Азъ настоявамъ, че нищо подобно не съмъ говорилъ никога на Лепавцова, както се показа тукъ. Даже мисля, че бихъ могълъ да намѣря доста разнородни показания освѣнъ тия, за които говорихъ, и, като знаяхъ отъ по-напрѣдъ тия голѣми противорѣчия, за това азъ съ своето заявление до военния полевой сѫдъ, отъ 15-й Юний т. г., искахъ да прѣгледамъ тия Лепавцови показания, но съ постановление №. 17 отговорими се, че това мое искание било неосновательно и не се удовлетвори. Азъ бихъ намѣрилъ много още повече разни показания, защото самъ съмъ виждалъ, собственноржчни показания такива, какъ се правятъ, какъ се укастрятъ, и въобще какъ се правятъ, както е тѣмъ угодно било. Сега, върху такива оригинални показания да се иска наказание, незная до колко това ще бѫде основано на справедливостьта, на закона. И г. прокурора, пакъ върху тия показания, намира, не само да съмъ виновенъ, и да се накажа съ малкото наказание — съ смъртъ, като главенъ мораленъ виновникъ, но още и като вдѫхновитель на заговорщицитѣ. А на какво основание той иска това наказание? На какво гради туй свое обвинение? На това, че „мисли Лепавцовъ" казва, „да е въ числото на заговорщицитѣ и Китанчевъ", когато въ показанията на Лепавцова, това го нѣма.

Дѣйствително, г-нъ прокурора, като говори, въ рѣчьта си, при всичко че каза, че като за насъ тукъ прѣстѫпници, той

счита за гражданска доблесть да говори противъ насъ, азъ мислихъ че е на лъжа, защото нѣма никакви показания, и на туй основание, мисля, че не е никакъ доблесть да искашъ наказание на такива хора, но и да не е така, види се, трѣбваше да се каже че е доблесть, но позволете ми да кажа, че това въ този случай не се вика доблесть, а иначе се казва.

Понататъкъ, г. Прокурора, незная какъ, додѐ самъ да призна въ рѣчьта си, че отъ показанията само на Лепавцова, не може да се сѫди за участието, което съмъ зималъ, нито пъкъ да се провѣри да ли азъ съмъ участвувалъ даже въ този комплотъ, но може да се мисли, че съмъ единъ отъ заговорщицитѣ, и че тия показания, като недостатъчни, г-да сѫдиитѣ могѫтъ да си ги допълнятъ. Значи, г-да сѫдиитѣ сами да си градятъ показания, върху които да основатъ своята присѫда, както погрѣшно се изрази г. прокурора, да градятъ сами г-да сѫдиитѣ показания. Това може да станеше, но ако имаше що годѣ достовѣрни показания, ако се имаше колко годѣ вѣра на показанията на Лепавцова, като на тия на Здравкова. Но даже и такива показания дайте противъ менъ, като показанията на Здравкова; дайте ми показанията на единъ като него, на Митакова, на Стоименова, ако щѣте. Имате ли противъ менъ баремъ и такивато показания — като на чеха Антонъ Петровъ, на оригиналния свидѣтель Христо Тепавичаровъ, или на Здравкова? Има ли противъ менъ други показания, освѣнъ тия на Лепавцова, когото, азъ вѣрвамъ, че, ако сега пакъ го попитате за едно и сѫщо нѣщо, той може да ви покаже съвършенно друго нѣщо, утрѣ ще ви каже пъкъ друго. Както му кажете, така ще каже. Такъвъ е тая свидѣтель.

Сега, на това основание да се гради обвинение противъ менъ, като на моралenъ виновникъ, — това и да е така, — пакъ трѣбваше поне à priori да се докажеше метафизическата страна на дѣйствието. Но нестигаше това, види се, въ втората си рѣчь, г. прокурора счете за нуждно и за своя доблесть да каже, че, ако азъ не бѣхъ, то нѣмаше да има и убийство, нито комплотъ. Излиза, че азъ съмъ помогналъ на всичко това. Какво ужасно нѣщо! И азъ това нѣма и да го опровергавамъ, защото трѣбва да е очевидно.

Но може да се попитате: Че защо Лепавцовъ да говори така, ако не бѣше така? Вий помните, че азъ като му зададохъ въпросъ: на сѫдебното дирение, говорилъ е той, че ми

е казвалъ за заговора, — той отговори – „Не, не съмъ казвалъ“. За Тюфекчиева да ми е говорилъ — каза: не. Ами за Каравелова, за всички въобще, какви ужасни работи знаете, питанъ на сѫдебното дирение, и особенно зарадъ менъ, — той буквално каза така: „Че какво знамъ, та какво да покажа“. Излиза, че человѣка нищо незнае и неможе да каже. Азъ признавамъ, че не съмъ билъ въ неприятелски отношения съ него, ходилъ съмъ въ дюкяна му, ближенъ и въобще добрѣ съмъ билъ съ него, щото той самъ ми е казвалъ за револвера като ходилъ на телеграфо-пощенската станция, както и за брошуркитѣ, гдѣто Ризовъ му билъ пратилъ. Щото, той или незнае нищо, или тъй иска та казва зарадъ менъ. Зарадъ туй, азъ оставамъ на васъ, да сѫдите вий сами за показанията на тоя свидѣтель единственъ противъ менъ, и възъ основание на които се иска отъ г. прокурора моето наказание съ смърть. Сами остава вий да сѫдите за него, защо да казва той противъ менъ така. Като го запитахъ тукъ: ходилъ ли е при г-на Стамболова? — каза: — „Ходихъ“. Пита ме за Китанчева, да ли зная нѣщо за него или незная. И Лепавцовъ казалъ, че съжелява, за гдѣто е уплѣлъ и менъ въ тая работа. Отъ което е ясно, че не само хората се интересуватъ да се заплѣта въ туй дѣло, но и той самъ исповѣда. Понататъкъ ще обърна вниманието на г-да сѫдиитѣ върху това, че г. прокурора направи единъ тънакъ намекъ, че наистина много нѣща може да се узнаятъ още, но тѣ въ партизанскитѣ работи може да не се исказватъ, защото, между хората отъ партиитѣ, има мнозина, които знаятъ и да лъжатъ. Смѣло мога да увѣря, че може да има такива хора, но въ менъ нѣма такова нѣщо. Като се вземе въ внимание, че противъ менъ има само показанията на единъ свидѣтель, който е подсѫдимъ, който може да има интересъ да дава такива показания, за да свали на моя гърбъ своята вина. Като имате прѣдъ видъ, че той съжелява за менъ гдѣто ме оплѣлъ въ тази работа, както и многото разнообразни показания, върху които е основано моето обвинение, то вѣрвамъ, надѣвамъ се и се осланямъ на вашата съвѣсть, че ще ме признаете съвършенно за невиненъ и ще ме признаете за съвършенно свободенъ, като ме оправдаете.

Азъ отъ васъ неискамъ милость, а искамъ правда, защото не съмъ виновенъ.

Подсжд. П. Каравеловъ: Най-напрѣдъ, г-да сждии, ще моля да бждете снисходителни. Моята рѣчь нѣма да повтаря онова, което се каза отъ защитницитѣ. Азъ ще отговоря само на онова, което каза г-нъ прокурора въ своята обвинителна рѣчь. Вий помните неговата рѣчь, тя бѣше полититическа; вий знаете юридическото правило, че ако изслушате едната страна, трѣбва да изслушате и другата, значи ако изслушахте него, трѣбва да изслушате и мене.

Г-нъ прокурора каза, че азъ съмъ съжалявалъ, гдѣто съмъ ималъ 5—6 души партизани. Вий чухте, г-да сждии, че азъ казахъ, че нѣмамъ партия, защото партия и партизани за да сжществуватъ трѣбва да има извѣстни условия. Друго нѣщо е въ монархическитѣ държави, тамъ и въпросъ не може да бжде за партия. За това казвамъ, че колко души партизани имамъ незная, но ако бѣха дали свободни избори, свобода на печата, свобода на вѣстницитѣ, то е другъ въпроса; г-нъ прокурора можеше да види да ли 6 души партизани имамъ или 600,000 души.

Въ втората точка г-нъ прокурора каза, че съмъ ималъ голѣма отсталость, че не съмъ забѣлѣжилъ прогреса, който е направилъ народа. Сега, отсталъ ли съмъ човѣкъ или не, то е въпросъ. За покровителството, за което каза г-нъ прокурора, азъ ще кажа, че азъ не съмъ ималъ никакво покровителство и и отъ никждѣ, нито пакъ съмъ говорилъ за подобно нѣщо. Руссия се нарича наша освободителка, а покровителството то е съвършенно друго нѣщо; то води началото си отъ възкачването на сегашния царь на прѣстола. Вий знаете, че думата „покровителство“ не значи протекторатъ, не значи сюзеренъ и васалъ, и азъ съжалявамъ, че г-нъ прокурора не знае тия работи. Гърция е подъ покровителството на Франция, но тя е независима държава, не е васална, сжщо и Португалия е подъ покровителството на Англия, както и други малки държави сж подъ покровителството на разни държави. Така щото азъ незная Русския Императоръ съ тая дума покровителство, да е искалъ да стане господарь на България. Азъ тукъ чухъ да се въсхвалява и Берлинския договоръ. Какъ се пишатъ трактатитѣ вий знаете, голѣмитѣ държави ги пишатъ и ги налагатъ на малкитѣ държави, които иматъ само обязанности, а не и Така щото, да сѣдимъ да хвалимъ Берлинския тракт унищожаваме Св. Стефанския, нѣма си значение. Ка

шение съмъ ималъ съ нѣкакво си покровителство и има ли такова или не, това за мене не е важно. Така щото, струва ми се, това обвинение е малко странно и свършено, защото азъ никога не съмъ ималъ особенното расположение къмъ мене на такива влиятелни русски кръгове, за да могѫ да убѣждавамъ тогова или оногова. Г-нъ прокурора каза, че иска да очертае моята личность и призна, че съмъ билъ благоразумѣнъ, интелигентенъ и пр., но не съмъ ималъ достатъчно куражъ и енергия. Благодаря му за умственнитѣ качества, които ми признава, защото да притѣжава човѣкъ такива качества не е злѣ. Колкото за другитѣ качества, които, спорѣдъ г-на прокурора, не съмъ притѣжавалъ, азъ имамъ честь да ви поговоря. Вий помните, че въ 1886 год. когато се събра Нар. Събрание, азъ казахъ на народнитѣ прѣдставители, че благодарение на якитѣ крака на войницитѣ, които спасиха България, ний днесъ сме събрани въ Нар. Събрание. Днесъ съмъ принуденъ да говоря пакъ за тая война и за себе си. Вий знаете, че на 5, 6 и 7 Ноемврий, нѣмаше нито единъ отъ моитѣ другари М-ри, всичкитѣ се бѣха искрили, азъ бѣхъ главенъ интендантъ, трѣбваше да испращамъ войници, трѣбваше да испращамъ храна и всички потрѣби. Значи това куражъ ли е или не, остава вамъ да сѫдите, азъ съмъ направилъ онова, което трѣбваше да направи всѣки М-ръ и нѣма да се срамувамъ отъ направеното. Каза ми г-нъ прокурора, че азъ съмъ билъ безъ программа, безъ цѣль. Когато стана съединението Княза имаше едно мнѣние, а азъ друго. Княза желаеше да направимъ съюзъ съ Гърция и Сърбия, а азъ бѣхъ противъ това. Даже мене ми пратиха писмо съ г-на Стоилова, азъ го скрихъ въ ясчика и тамъ си остана. Съюзътъ не се подписа, но ако станеше, бѣше лошо за България. Моята программа бѣше да държимъ съ Турцитѣ, да ходимъ въ джамиитѣ имъ, както и стана съ Княза въ Пловдивъ и за туй мене много ме укоряваха, но азъ мислямъ, че това бѣше най-доброто. Ако бѣхме направили съюзъ съ Сърбия, трѣбваше да ѝ отстѫпимъ Виднвъ и Трънъ, а ако бѣхме се съюзили, трѣбваше да се биемъ съ Турция, а вий знаете, че турцитѣ знаятъ да се биятъ. Азъ бѣхъ съгласенъ да оставимъ Румелия, но да не даваме педа отъ България. Това г-нъ прокуроръ счита, че не било программа! Азъ не зная какво друго може да бѫде программа. Колкото за цѣльта, по управлението на страната, цѣльта на правителството ми бѣше добри закони и нарѣдби. Моитѣ закони

сѫществуватъ отъ 1880 година и не сѫ отнѣнени, дори и циркуляритѣ, които съмъ издавалъ още тогазъ не сѫ отмѣнени. Тъй щото качествата, които ми приписва г-нъ прокурора, че съмъ ги нѣмалъ, азъ съмъ ги ималъ. Азъ най-много съмъ способствувалъ да имаме голѣма войска, когато Цанковъ въставаше противъ това и казваше да имаме само милиция; за това може да питате,когото искате. Г-нъ пуокурора казва, че съмъ билъ сатранъ, това може да бѫде въ Турско и въ Персия. Ако има М-ръ, който не е правилъ разлика между хората, то съмъ азъ. Азъ никогажъ не затворихъ портата на моята кѫща, всѣки селенинъ е могѫлъ да влѣзе да ми се оплаче и да го изслушамъ; никогажъ не съмъ ходилъ съ стражари и шпиони, само когато паднахъ отъ М-рството видѣхъ стражари да вървятъ подиря ми. Кривъ ли съмъ, че съмъ разговарялъ съ селенитѣ, азъ като български гражданинъ ималъ съмъ право да говоря съ тѣхъ. Каза г-нъ прокурора, че съмъ ограничавалъ свободата на гражданитѣ, че съмъ интерниралъ и пр. Питаше и могѫ да кажа onus propandis. Азъ мисля, че когато се обвинява единъ човѣкъ, трѣбва всичко да се докаже. Питамъ колко интернирания сѫ станали въ моето управление? Всичкитѣ сѫ тѣзи: Зивговъ, Бобчевъ и Маджаровъ. За истезания, ако знае г-нъ прокурора, да каже; но азъ чувамъ, че вѣстникарски клюки се повтарятъ тукъ. Азъ мисля, че това не е вѣрно и ще докажа, че три деня се борихъ съ опозицията въ Събранието, когато бѣхъ М-ръ, а опозицията бѣше силна, защо тогава не се яви поне единъ човѣкъ да каже, че съмъ билъ истезавалъ хора, не каза ни единъ, че азъ съмъ направилъ такова и такова нѣщо. Четете моята рѣчь и ще видите. Тѣ нападаха на мене съ страшно ожесточение, но никой не каза, че съмъ истезавалъ хора. Казаха ми, че било обявено военно положение, но вий знаете, че при изборитѣ въ Ст. Загора бѣше убитъ офицерина Сербезовъ, тъй щото имаше си причина. Азъ тогава бѣхъ въ Варна.

Г-нъ прокурора ни расказва за френската и английската революции, като прибави, че азъ съмъ ги знаялъ. Дѣйствително зная ги. Могѫ да кажа, че въ най-размирнитѣ врѣмена английский народъ е ималъ доста здрава мисълъ, не е направилъ нѣкакъвъ excessif, а това е честь и хвала на англичанитѣ. Колкото за французската революция, тя е много шарена. Азъ ще му кажа, че не съ Септемврийскитѣ събития, съ убийства

се слави французската революция. Напротивъ, тя се слави съ издаденитѣ закони почивающи на благородни принципи, които сѫ направили всичко въ Европа; още тая революция се слави и съ това, че никогажъ народъ въ историята на человѣчеството не е ималъ толкова благородни войници граждани. Азъ могѫ да ви укажа примѣрътъ отъ извѣстния генералъ Хошъ, на когото днесъ всѣка година му празднуватъ деня. Когато единъ развалeнъ адвокатинъ Роберспиеръ казалъ на генерала Хошъ, че иска да се казнятъ всичкитѣ вандейски партизане, той му отговорилъ много сърдито: „между моитѣ солдати нѣма нито единъ джелатинъ; ако имате такива въ Парижъ, то е другъ въпросъ". Тоя отговоръ на генерала е спасилъ отъ смърть доста граждани. Имало е въ французската революция нѣкои извънрѣдни работи, но имало е и хубави закони и хубави граждани солдати.

Г-нъ прокурора казва, че азъ съмъ управлявалъ съ милиони щикове, съ русски генерали, съ помощьта на консули, но не съ идеалитѣ на народа. Милиони щикове, казва г-нъ прокурора, че съмъ располагалъ. Знаете ли какво ми дохожда на умъ при тия думи? Г-нъ прокурора каза като Гоголевия Хлестаковъ: 30,000 куриери пратили да говорятъ. За какви милиони щикове казва г-нъ прокурора, азъ незная! За русскитѣ генерали ще кажа, че тѣ направиха прѣврата и ме интернираха отъ тукъ. Знае ли нѣщо повече г-нъ прокурора? Азъ бѣхъ учитель въ Пловдивъ. Никакви русски генерали и консули не съмъ виждалъ. Русскитѣ консули бѣха противъ мене. Ако знае г-нъ прокурора, че азъ съмъ ималъ поддръжка отъ консулитѣ, нека да каже; но азъ казвамъ че не съмъ се ползувалъ отъ благоволението на консулитѣ. Хубаво ли е, лошо ли е, това е.

Идеалътъ на Българския народъ е да бѫде свободенъ, да се обединятъ всичкитѣ български земи. По тоя въпросъ азъ направихъ нѣщо за съединението на Румелия, даже нѣщо повече отъ тия, които прокламираха съединението. Лесно бѣше да се каже: съединихме се, но мѫчно бѣше другото, да се свърши до край. Азъ могѫ ди ви укажа на „Синята Английска книга", тамъ може да видите работилъ ли съмъ дѣйствително по това.

Г-нъ прокурора каза, че съмъ се билъ уплашилъ отъ Руссия. Г-да сѫдии! Мисля, че Руссия съ своя сто милионенъ

ъ не може да смущава мене, говоря за себе си, защото
натрупано богатство, та непрѣменно да се уплаша какво
: но мене ме е страхъ, че единъ день тоя народъ,
. може да бжде принуденъ да направи зло на

ождането на Князя Александра, азъ ви казахъ,
и сега да повторя, че азъ не съмъ знаялъ и никакво
не съмъ зималъ. Нека покаже г-нъ прокурора доку-
ти. Азъ казвамъ фалшифицирана е телеграммата съ моето
до окржжнитѣ управители; още по лоши сж показанията
на Бендерева и Груева, дадени въ Търново, които сж били
уплашени, че ще загубятъ главитѣ си. Азъ си стояхъ тукъ, защо
не ме дадоха подъ сждъ и до сега чакамъ, а да се пишатъ
пасквили на казионни срѣдства, това незначи нищо, това не
е доказателство.

Колкото за назначението ми за регентъ, ако е нѣкой виновенъ, то Князь Александръ; азъ съмъ назначенъ отъ него за регентъ. Азъ се отказахъ съ телеграмма до Великото Нар. Събрание, защото считахъ врѣдни оная крайни мѣрки, които се зимаха тогава. Това неможе да ми се впише въ вина.

Билъ съмъ, каза г-нъ прокурорь, противъ това да имаме войска, но при кое М-рство станаха първитѣ български офицери капитани? Не ли азъ бѣхъ М-ръ? Не само че съмъ настоявалъ да имаме войска, но настоявалъ съмъ и за производството на капитанитѣ. Може да четете протоколитѣ на М-рския Съвѣтъ и Нар. Събрание и да видите. Но незная може да имате нѣкои особенни свѣдения, които азъ не могж да си припомня и въ които да се казва, че Каравеловъ не желаялъ да имаме войска.

Г-нъ прокурора пита: „какво искаше, искаше ли да управлявашъ страната"? Искахъ, но сега не искамъ нищо. Искахъ да попадна въ Нар. Събрание. Каква ви е программата, пита той. Программитѣ се пишатъ отъ държавнитѣ мжжье или въ вѣстницитѣ прѣди изборитѣ, или въ самото Събрание; но не всички държавни мжжье пишатъ программи. Ако имаше свобода да се издаватъ вѣстници, азъ щѣхъ да направя това; ако се изберяхъ за прѣдставитель, да станяха свободни изборитѣ, тогава е друго; но въ всѣки случай программата щѣше да бжде за интересъ на Българския народъ.

Г-нъ прокуроръ каза, че съмъ искалъ всички да блѣятъ подиря ми. Азъ ще кажа, че не сж блѣяли подиръ мене; блѣяли сж подиръ ония, които сж ходили отъ село на село. Азъ не съмъ каралъ да ме срѣщатъ съ жандарми, напротивъ всички сж били свободни, ако щатъ да ме срѣщатъ, ако щатъ да ме не срѣщатъ, когато съмъ пжтувалъ самъ.

Г-нъ прокурора каза още, че съмъ искалъ да бжда пѣтелъ. Азъ бихъ желалъ всички български М-ри да бждатъ пѣтли, да не носятъ яйца на чужди полови.

Каза г-нъ прокуроръ, че съмъ нападалъ сопаджиитѣ. Знаете ли г-да какво ми дохожда на умъ. Миналия вѣкъ, въ една война, единъ французски генералъ, главно командующий на една войска, въ врѣме на едно сражение скрилъ се въ една воденица. Свършило се сражението и когато се възвърналъ генерала въ Парижъ, хората казали, че той се покрилъ не съ слава, а съ паспалъ. Азъ могж да кажа, че единъ офицеринъ, прѣдъ единъ офицерски сждъ да излиза да хвали сопата, да говори, че вързанъ човѣкъ може да се бие, че десетъ души могжтъ да паднатъ на еднажъ, това е странно. Могж да ви кажа, никога да ви не иде на умъ, че сопата може да бжде благородна. Ако нашата армия се въспитава отъ такива чувства, то имаме добро име за армията! Сопата да хвалишъ, вързанъ човѣкъ да биешъ, това не е кавалерство.

Г-нъ прокуроръ каза, че въ Европа сжществували закони за шпионството, азъ такова нѣщо не зная. Той каза, че имало и военни шпиони, и такова нѣщо нѣма Военнитѣ просто пращатъ нѣкои хора да разузнаятъ нѣкои работи. Азъ могж да кажа на г-на прокурора единъ примѣръ. Въ миналия вѣкъ въ врѣме на Севѣро-Американската война, отива единъ прѣдрѣшенъ офицеринъ въ Америка и го хващатъ. При всичкитѣ настоявания на Вашингтона не може да се спаси майоръ Андре. Обѣсили го, но не като мирски човѣкъ, не като шпионинъ, а като военeнъ. Така щото военно шпионство е немислимо, даже въ гражданското шпионство хората получаватъ жалвание да мжтятъ водата, да ги оставатъ тѣхъ да распорѣждатъ.

Г-нъ прокурора каза, че азъ съмъ стоялъ въ бездѣйствие прѣстжпно и не морално. Азъ незная до колко бездѣйствие може да бжде това и азъ не зная въ какво може да се обвинявамъ, ако немогж да съчуствувамъ на дѣйствията на нѣкои хора. Ако стоишъ на страна, ако не вършишъ нищо, то било

прѣстѫпление, защото страната се нуждаяла отъ моята помощь; нуждаяла ли се е или не, то е другъ въпросъ.

Друго едно доста печално, което ми каза г-нъ прокурора е, че не само съмъ бездѣйствувалъ, но съмъ и получавалъ русски рубли, русско злато. (*Прокурора*: Такова нѣщо не казахъ). Много се радвамъ, че се отказвате, защото едно могѫ да кажа, че азъ никога не съмъ получавалъ русско злато и отъ никого. Даже най-голѣмитѣ ми врагове, които всичко сѫ писали за мене, не сѫ писали, че азъ съмъ получавалъ пари.

Г-нъ прокурорътъ каза, можеше да се откажешъ отъ тая бездѣятелностъ, отъ личнитѣ си ненависти и да влѣзешъ въ кабинета, или пакъ нищо да не правя, да стоя у дома си. Азъ ще отговоря на това, че да влезешъ въ единъ кабинетъ на когото не съучаствувашъ на програмата, това ще бѫде една нелѣпость; то не е и патриотизмъ, защото да влѣзехъ въ кабинетъ на когото не съчуствувамъ на програмата, значи да ме обвиняватъ че обичамъ паритѣ — русски или български пари все едно. Азъ прѣдпочитамъ да гладувамъ, отколкото да влева въ такъвъ кабинетъ.

Иска г-нъ прокурора программа за бѫдѫщитѣ ми дѣйствия, ако бихъ дошълъ на власть, именно за бѫдѫщитѣ ми дѣйствия спрямо короната. Ако бѣхъ сполучилъ да влѣза въ Нар. Събрание и да получахъ властьта, тогава ще видѣхъ, на какви условия ще се поставя спрямо короната, тя ще говори и азъ ще говоря. Въ всѣки случай моята минала дѣятелность е гаранция, че азъ нѣма да пожертвувамъ интереситѣ на България.

Г-нъ прокуроръ каза още, че азъ съмъ съставлявалъ отъ врѣме бунтове и за това съмъ ималъ съдѣйствието на Цанковиститѣ, именно това заключава по избоpитѣ. Това не е тъй. Азъ мисля, че участието въ изборитѣ не е прѣстѫпление. На всѣкѫдѣ въ врѣме на изборитѣ ставатъ коалиции. Даже могѫ да кажа, че въ Италия, въ растояние на 30 години, всичкитѣ правителства сѫ били коалиционни. Така щото, това не е прѣстѫпно.

Г-нъ прокуроръ каза, че съмъ приемалъ Бобекова, който билъ краенъ руссофилъ, че не признавалъ съединението. Не съмъ го питалъ за съединението, той може да си има свои мнѣния, което за мене се не лѣпи. Чисто сѫдебната часть на рѣчьта азъ нѣма да повтарямъ, но могѫ да кажа съ думитѣ на италиянския поетъ

Люкреция: „който не знае работитѣ, той се радва на своитѣ въображения“. Вий знаете обвинителния актъ, чухте свидѣтелскитѣ показания и г-на прокурора, който се основава на тѣхъ, но мене ми се струва, че като съединимъ двѣ нули не ще направимъ една матиматическа величина. Вий помните въ обвинителния актъ се казва, че Здравковъ чулъ отъ нѣкого си, а Стоименовъ чулъ отъ него. Вий помните много хубаво, че въ първитѣ числа нищо подобно не се показало отъ свидѣтелитѣ. Чакало се е 17 Априлия. Азъ разбирамъ тия работи, тѣ сѫ станали така: „хвърлили сертмето, хвана се моруната, питали за косатъ“. Така се е попадналъ прѣдъ васъ Каравеловъ. Това е естественно. Тоя Гоголевски типъ не рѣдко се срѣща.

Сега ида на свидѣтелскитѣ показания на Лепавцова. Азъ завчера казахъ, какво го е накарало да направи това, а Лепавцовъ каза, че ме е излъгалъ. Г-нъ прѣдсѣдательтъ каза, че той билъ казалъ това и на сѫдебното слѣдствие. Разбира се. бѫдѫщето и пубкиката ще знаятъ това. На г-нъ прокурора ще кажа латинската пословица: „Който лъже въ едно, лъже въ всичко“. Това е презумпция, за която много говори г-нъ прокурора. Не е обвинение, до като не се докаже. Веднажъ изслушанъ Лепавцовъ, тукъ тържественно каза, че той лъгалъ. трѣбва специално да се докаже, че той не е лъгалъ, за да се приеме истинско неговото показание. Какъ разбира това г-нъ прокурора, азъ незная.

Още г-нъ прокурора каза, че съмъ ималъ нѣкоя дѣсна рѫка; казвамъ, че имамъ само двѣ рѫцѣ. Колкото за Т. Георгиева могѫ да му кажа, че той не е игралъ никаква роль по изборитѣ, освѣнъ въ Панагюрище чрѣзъ приятели. Ще кажа. че нѣкои приятели, повече сѫ дрънкали, отъ колкото дѣйствували. Азъ ще кажа, че когато бѣхъ М-ръ нѣкои мои приятели разграбиха склада въ Дубница, зимаха орѫжие и го дали на нѣкои арамии да освобождаватъ Македония. Тия приятели трѣбваше да се накажатъ, но бѣше кѫсно. Други мои приятели, които бѣха дали орѫжие на Сърбскитѣ емигранти и тѣ трѣбваше да се накажатъ, но послѣ научихъ това. Така щото азъ не намирамъ, че аргументитѣ на г нъ прокурора сѫ основателни. Неговата рѣчь прилича на това: нарѣчи кучето бѣсно, па го обѣси. Г-нъ прокурора каза, че съмъ билъ немораленъ. Тая дума значи безнравственъ, пакъ азъ считамъ себѣ си за доста мораленъ; моитѣ противници могѫтъ да говорятъ колкото искатъ.

Г-нъ прокурора каза за аргументитѣ, че на основание на метафизиката, на основание доказателствата à priori може да се сгрупира нѣщо. Съ тая наука метафизиката азъ съмъ се занимавалъ, но тя е наука малко погрѣшна. Каза г-нъ прокурора на основание на метафизиката. Защо да не бѫде на основание на астрономията? Нѣкои даже учени хора, отказватъ сѫществуванието на тая наука. Да се казва, че Каравеловъ билъ замѣсенъ, понеже ималъ интересъ, понеже не зная какво щѣло да стане, той е инициатира, той е направилъ всичко, това не е лесно; трѣбва да има доказателства.

Азъ желая на моитѣ върли врагове да живѣятъ, нека всѣки живѣе да види какви послѣдствия ще излѣзатъ, азъ не съмъ убиецъ, ако да бѣхъ такъвъ нѣмаше да събирамъ по пара, по петь да се храна. Азъ не желая да насилвамъ вашата съвѣсть, но ако вий ме намѣрите за виновенъ, осѫдете ме, но вашето търпѣние, съ което ме изслушахте, е достатъчна гаранция за мене, и азъ вѣрвамъ и надѣвамъ се, че ще издадете оправдателенъ вердиктъ за мене.

Арестуванъ съмъ на 15 Мартъ 1891 год.

Подсѫд. Си. Лепавцовъ: Азъ ще ви моля да ми позволите да кажа нѣколко думи срѣщо обвинението, което ми правятъ подсѫдимитѣ, именно: г-да Китанчевъ и Каравеловъ и защитницитѣ.

Най-напрѣдъ ще започна съ защитника на Т. Георгиевъ. Г-нъ Калинковъ захвана да казва, че знаменития Лепавцовъ е далъ показания за разни хора, но г-нъ прокурора по разни съображения не далъ всичкитѣ тия хора подъ сѫдъ, защото Лепавцовъ самъ се билъ отказалъ отъ показанията си за тѣхъ; Лепавцовъ е направилъ тъй, чуть ли не, както и Пенковъ е направилъ. Азъ, г-да сѫдии, не съмъ давалъ показания за много хора; далъ съмъ показания за Каравелова, Трайковича и за други, за които казахъ тукъ, а за други не. Споменуватъ се имената на много души, по списъка, за който се говори въ обвинителния актъ и въ който се споменувало името на Д-ръ Моллова и Орашакова, такова нѣщо не съмъ казвалъ азъ. За тия послѣднитѣ азъ казахъ: може да знаятъ, съ мене не сѫ приказвали за това. Тъй щото, ако нѣкой отъ указанитѣ отъ мене лица сѫ дадени подъ сѫдъ, то нека се обърнатъ къмъ г-на прокурора.

Г-нъ Калинковъ като говореше, говореше върху мене и за тия 2000 лева, косвенно даде да се разбере, че може да сж накарали Лепавцова да лъже. Нека г-нъ Калинковъ да се обърне къмъ Каравелова и Китанчева и да ги попита могж ли да ги клѣвета азъ и ако тѣ кажатъ че азъ съмъ способенъ да ги клѣвета, тогава азъ имъ давамъ право да кажатъ, че всичкитѣ ми показания сж лъжливи. Отъ въпроситѣ, които ми зададоха, както Калинковъ, тъй и Т. Георгиевъ излѣзе на яве, че сами тѣ правяха противорѣчия.

Понататъкъ г-нъ Константиновъ каза, че съмъ далъ за Китанчева едно показание прѣдъ слѣдственната коммисия, а прѣдъ васъ послѣ съмъ далъ друго. Прѣдъ слѣдственната коммисия давалъ съмъ три пжти показания. Единъ пжть за Тюфекчиева и бирхала, другъ пжть за писмата, а за Китанчева единъ пжть съмъ далъ показания, именно на 21 Май 1891 год. Тия показания сж писани съ моя ржка и въ тѣхъ е казано, че Китанчевъ ми е казалъ за работата на Тюфекчиева да мълча. Каза г-нъ Канстантиновъ, че имало противорѣчия въ моитѣ показания; каза още, че имало погрѣшка въ обвинителния актъ и г-нъ прокурора каза, че може да има погрѣшка, но азъ за туй не съмъ виноватъ.

Днесъ г-нъ Китанчевъ, като излѣзе да се защищава каза, че шесть пжти съмъ давалъ показания за него и че той челъ три мои показания. Азъ казахъ, че за Китанчева съмъ написалъ два рѣда, а ако той е челъ други показания за него, азъ други показания не съмъ давалъ. Сжщо Китанчевъ казваше на сждебното дирение, че азъ съмъ билъ казалъ на Д-ръ Моллова, че съмъ съжалявалъ, гдѣто съмъ заплѣлъ въ тая работа и Китанчева. Когато дойде Д-ръ Молловъ азъ го попитахъ—говорилъ ли съмъ му такова нѣщо и той каза, че не съмъ му говорилъ. Днесъ Китанчевъ казва, че не на Д-ръ Моллова, а на Каравелова съмъ билъ казалъ. Всички казватъ, че азъ съмъ ималь нѣкакъвъ си интересъ за да говоря така, че съмъ билъ битъ — когато това не е вѣрно — но даже за минута да приемемъ, че съмъ билъ битъ, туй не значи, че моитѣ показания не сж вѣрни, че сж фалшиви.

Г-нъ защитника на Г. Великовъ като го защищаваше каза, че мене сж принудили да кажа името на Георги Великова и азъ го съмъ билъ казалъ. Азъ и понапрѣдъ обяснихъ прѣдъ сжда, че не съмъ казалъ за Георги Великова. Прѣдъ комис-

сията, когато ме питаха, кои сѫ тия хора, които щѣха да извършатъ убийството, азъ казахъ: Димитръ и Никола Тюфекчиеви, Козаровъ и нѣкой си Георги. Мене ме попитаха, кой е тоя Георги, не е ли Г. Великовъ, азъ казахъ не знамъ, може, но тая дума „може“, не може да се земе за обвинение, г-да сѫдии.

Каза се, че нѣмало логика въ моитѣ показания. Логика нѣма тамъ, гдѣто се кроятъ показанията. Това, което казахъ, азъ го казахъ, защото съмъ го чулъ, понататъкъ не зная, азъ не съмъ се интересувалъ отъ тѣхнитѣ дѣйствия, не съмъ участвувалъ въ никое тѣхно събрание, защо да давамъ лъжливи показания.

Г-да сѫдии! Сега азъ ще ви моля тия показания, които съмъ далъ прѣдъ слѣдствената коммиссия и въ обвинителния актъ, понеже азъ казахъ още отъ начало че сѫ се вмъкнали нѣкои погрѣшки, да не ги взимате въ внимание, а да считате за достовѣрни тия показания, които азъ дадохъ тукъ прѣдъ васъ. Интересътъ за да дамъ тия показания е, че азъ съмъ мислилъ, че за онзи, който знае нѣщо и го крие е по голѣмо наказанието, отколкото, който знае и го каже. Сега да ли тая моя мисълъ е била справедлива или не, това ще покаже вашата прѣсѫда. Г-нъ Китанчевъ каза, че г-нъ Стамболовъ ми обѣщалъ нѣщо; но азъ не зная въ каква форма е прѣдставено това обѣщание на Китанчева. На 29 Май дадохъ първитѣ си показания, на 30 Май коммиссията ме пита по сѫщитѣ показания, а вечерьта на 30 Май заобиколенъ отъ четирма стражари отидохъ въ градоначалството. Въ канцелариятa на градоначалника бѣше г-нъ Стамболовъ, Лукановъ и Карагьозовъ. Г-нъ Стамболовъ ми зададе сѫщитѣ въпроси, които бѣха ми зададени и отъ коммиссията. Азъ направихъ единъ дългъ на братъ и човѣкъ, като помолихъ г-на Стамболова да освободи брата ми, защото той нищо не знае отъ работата. Не съмъ казалъ на Каравелова, че г-нъ Стамболовъ ми е обѣщалъ да ме освободи, напротивъ казахъ му, че съмъ молилъ г-на Стамболова да освободи брата ми. Ако въ показанията на 500 души бѣше констатирано нѣщо, съ което да се обвинява братъ ми, тогава само г-нъ Калинковъ може да казва, че азъ съмъ искалъ да оправдая брата си, но такова нѣщо нѣма. Г-нъ Калинковъ каза, че азъ съмъ билъ причината щото много хора да стоятъ на скамейката на подсѫдимитѣ, но азъ казвамъ, че не съмъ азъ прямата причина, а косвенната. Кой е станалъ причина за туй

гдѣто азъ съмъ билъ издатель на тѣхъ, а въ сѫщото врѣме съмъ и подсѫдимъ? Пакъ тѣ. Тѣ злоупотрѣбиха съ моето довѣрие — не говоря за Каравелова и Китанчева — тѣ ми казаха, Лепавцовъ на тия писма да ги пуснешъ въ кутията. Сега азъ казвамъ тия нѣща, които сѫ били.

Ще кажа нѣколко думи за обвинението ми отъ страна на г-на прокурора. Моя защитникъ добрѣ обясни работата, но пропусна нѣкои нѣща, за които азъ ще кажа нѣколко думи. Лепавцовъ, каза г-нъ прокурора, може да се счита за недоноситель, но може да се счита и за съучастникъ, защото е държалъ у себе си писма, защото е държалъ кутия съ револвери, защото е давалъ пари да се купатъ револвери, защото е ходилъ при Команова да види, кой отъ м-ритѣ е тамъ. У Команова съмъ ходилъ и обадихъ на Т. Георгиева, кой е тамъ, но това бѣше прѣзъ мѣсецъ Октомврий, когато азъ нищо не съмъ знаялъ, че се готви убийството на г-на Стамболова. Писмата бѣха донесени у мене и ми бѣше казано щомъ стане убийството да ги пусна въ пощенската кутия, но Ил. Георговъ ми каза да ги изгоря и азъ прѣди да ги изгоря прочетохъ ги. Кутия съ револвери оставиха при мене, като ми бѣше казано да я прѣдамъ на Т. Георгиева, но какво е имало вѫтрѣ въ кутия, до когато я отвориха, азъ незнаяхъ. Тюфекчиевъ я донесе. Не само той, но и други хора оставяха при мене нѣкои работи и послѣ си гя зимаха. Ако впослѣдствие въ тая кутия се указаха револвери и писма, азъ мисля че не съмъ виновенъ. Далъ съмъ пари на Т. Георгиевъ, но той револвери ли е купувалъ, това азъ не знаяхъ, когато му дадохъ паритѣ. Възможно е било да ги употрѣби за убийство на нѣкой човѣкъ, за туй азъ мисля не съмъ виноватъ. Въ това, за което мога да се обвинявамъ, то е че мога да си считамъ за недоноситель. За убийството въ първо врѣме азъ не обадихъ, защото се бѣхъ уплашилъ, но като ме арестуваха и направиха обискъ, намѣриха нѣкои писма, тогава азъ казахъ каквото знаяхъ.

Свършвамъ като се надѣвамъ, че вий ще имате прѣдъ видъ всичко това, което казахъ, и ще бѫдете справедливи да ме оправдаете. Арестуванъ съмъ на 19 Мартъ 1891 год.

Подсѫд. Д. П. Стайковъ: Г-да сѫдии! Както прѣдъ слѣдственната коммиссия, така и прѣдъ васъ тукъ азъ ясно показахъ всичко, което знаяхъ по дѣлото. Ако нѣкои работи не

разяснихъ, благодаря на защитника ми, който има грижата да ги разясни. Азъ се обвинявамъ за туй, защото не съмъ съобщилъ, и второ, защото, като съмъ знаялъ за заговора не съмъ научилъ планове за дѣйствията на заговорщитѣ и т. н. Азъ по това съмъ направилъ една грѣшка, за която моля отъ почит. сѫдъ прошка. Тая грѣшка мене ми навлече 15 месѣченъ затворъ и не малко растрои материалното ми състояние, понеже имамъ доста голѣмо семейство, за прѣхраната на което трѣбваше да се грижа. Сега азъ съзнахъ, че недоносителство било грѣшка, но азъ, както казахъ, не съмъ мислилъ тогава, че това е грѣшка, за това моля почит. сѫдъ да счита тая моя грѣшка за несъзнателна и да ми даде възможностъ въ бѫдащия ми кратъкъ животъ, защото азъ съмъ болѣнъ, да докажа, че азъ не съмъ такъвъ човѣкъ, да разбере и свѣта, че не съмъ човѣкъ, който взима участие въ бунтове и пр. Азъ желая почит. сѫдъ да раздава правосѫдие и милостъ, прося милостъ, моля да ме оправдаете.

Арестуванъ съмъ на 20 Мартъ 1891 год.

Подсѫд. Тома Георгиевъ: Г-да сѫдии! Обвиненията, които ми се приписватъ отъ прокурорский надзоръ, състоятъ отъ показанията на А. Здравкова, Митакова и Лепавцова. Въ показанията на Здравкова и Митакова има доста противорѣчия. Митаковъ говори за 10 души емигранти, а Лепавцовъ говори за хората на Тюфекчиева, които азъ не познавамъ и не е имало никакво показание, че азъ съмъ ималъ съ тѣхъ сношение. Имахъ честь и по-прѣди при сѫдебното дирение да кажа, че паритѣ които съмъ искалъ отъ Митакова, не сѫ били за друга цѣль, а за частна моя работа. Тѣ сѫ искани още прѣзъ м. Септемврий, а Лепавцовъ твърди, че това е било прѣзъ м. Декемврий. Попита се Ножаровъ за това, той се прѣкръсти и се заклѣ въ челядьта си, че това е било дѣйствително така, както азъ казахъ и отъ това видѣхте, г-да сѫдии, че не съмъ искалъ никакви пари за емигранти. Тъй щото по показанията не остава нищо да говоря. Показанията на Здравкова се расчепкаха доста и обръщамъ вниманието Ви, г-да сѫдии, върху това обстоятелство, което е казалъ на прѣдварителното слѣдствие Здравковъ, че прѣзъ м. Декемврий когато сме били въ кафенето Панахъ съмъ му скимналъ съ очи да излѣзе, но Стоименовъ и Акрабовъ не го подтвърдиха това, слѣдователно не е дока-

зателство, че азъ му съмъ говорилъ по пжтя за нѣкакъвъ комплотъ. Но да допустнемъ за минута, че е така, както казва той. Здравковъ каза, че азъ съмъ му билъ говорилъ, да се завземемъ интелигентни хора, да извършимъ акта, защото подкупенитѣ хора не сж могли да извършатъ това. Г-да сждии! Моето минало е достатъчна гаранция, че азъ не могж да направя такова прѣстжпление, за каквото по настоящемъ се обвинявамъ. Азъ съмъ билъ отъ тия хора, които сж били въ рѣдоветѣ на първитѣ борци, азъ съмъ се борилъ за освобождението на България, азъ нѣма да влѣза въ сношение съ хора, които сж противъ България. Слѣдователно това е клѣвета голѣма, което се говори противъ мене. Ако допустнемъ, че това е вѣрно, което казва Здравковъ, че е имало такива хора подкупени, че азъ съмъ му билъ прѣдложилъ за това, то питамъ азъ, какъ може Здравковъ и Бобековъ да завербуватъ хора прѣзъ Августъ, когато азъ се запознавамъ съ Здравкова прѣзъ м. Декемврий? Послѣ каза Здравковъ, че на 9 Декемврий му съмъ съобщилъ, за главатаря на комплота, че имало извѣстие, че плана се измѣнилъ, на мѣсто Княза, да се убие г-нъ Стамболовъ: ами какъ тогава Джуджевъ съобщава на Здравкова, че атентата въ Драгоманъ билъ отложенъ за подиръ снѣга, какъ тогазъ плана е измѣненъ съ убийството на г-нъ Стамболова? Колкото до запознанството ми съ Здравкова, Акрабовъ и другитѣ свидѣтели признаха, че азъ не съмъ говорилъ нищо, освѣнъ по боя на Здравкова съ тулумбаджиитѣ. Слѣдователно, азъ съмъ правъ, че първото ми запознавание съ Здравкова е било въ Панаховото кафене. Въпроса за револверитѣ ми се вижда доста не ясенъ и не разясненъ отъ моята защита, за това искамъ да поговоря. Свидѣтеля Антонъ Петровъ казва за едно обстоятелство, за обстоятелства, които му показания се отнасятъ за м. Септемврий, а той твърди че сж били прѣзъ м. Декемврий. Лепавцовъ казва, че на 8-й Ноемврий 1890 год. Никола Тюфекчиевъ му показалъ револверъ отъ сжщата система, а свидѣтеля Пѣевъ твърди, че Наумъ Тюфекчиевъ е продавалъ самъ револвери отъ сжщата система. Лепавцовъ е казалъ въ прѣдварителното дирение, че съмъ му билъ искалъ 50—60 лева, а той ми билъ далъ 100 л. Съ 50—60 лева не се купуватъ 2 револвери, които, спорѣдъ показанията на Пѣева, стрували 140 л., и спорѣдъ показанията на другъ единъ свидѣтель, който казва, че за два револвери били платени 6 наполеона и петь пендофранги. Азъ казахъ

прѣдъ васъ, че отъ Лепавцова пари не съмъ искалъ, нито съмъ взималъ. Но за да видите, че показанията на Лепавцова не сж вѣрни, обърнете внимание върху това обстоятелство. Лепавцовъ казва, че азъ съмъ искалъ отъ него въ началото на м. Октомврий пари, а пъкъ свидѣтеля Пѣевъ казва, че Тюфекчиевъ оставилъ револверитѣ въ дюкяна му за проданъ прѣзъ мѣсецъ Януарий. Ако Лепавцовъ ми е далъ петь наполеона за купувание на револвери, азъ не съмъ можалъ да ги купя, защото той каза, че въ сжщий день съмъ му далъ паритѣ. По-вече нѣма отъ това що да казвамъ. Г-нъ прокурора по погрѣшка ми приписваше едно обвинение, именно за разговора на Лепавцова за нѣкаква корреспонденция съ Ризова, за нѣкакви хора познати въ бирхалето и пр. Тия работи не се отнасятъ до мене. И г-нъ прокурора е градилъ своето обвинение противъ мене по това. Това, г-да сждии, не се отнася до показанията на свидѣтелитѣ. По въпроса за моето самопризнание, г-да сждии, азъ не считамъ за нуждно и да говоря, защото г-нъ прокурора самъ се е убѣдилъ въ сериозностьта на причинитѣ, които сж ме заставили да давамъ такива самопризнания, които той не е счелъ за нуждно даже да тури въ обвинителния актъ. Но за да не остане ни капка съмнѣние въ това, азъ ще кажа пакъ, г-да сждии, че въ моята кжща се случи смъртьта на единственний ми старъ родитель, жена ми е била прѣслѣдвана и арестувана по чл. 49 отъ От. Нак. Законъ, дѣцата ми сж били болни, безъ да има кой да имъ помогне. Добавете всички тия обстоятелства и направете сждение, г-да сждии, въ какво положение съмъ билъ. Толкозъ по това. Заявявамъ ви тържественно, г-да сждии, още веднъжъ, че азъ не симъ участвувалъ въ никакъвъ заговоръ, въ никакво убийство, не съмъ присжтствувалъ въ никакво събрание, не съмъ давалъ на никого никакви съвѣти за подобно нѣщо, нито ми е искалъ нѣкой такива. Като заявявамъ това, г-да сждии, аппелирамъ къмъ вашата съвѣсть и очаквамъ оправдателенъ вердиктъ.

Арестуванъ съмъ на 15 Мартъ 1891 год.

Подсжд. Ив. Бобековъ: Г-да сждии! Има прѣдварително нѣщо да кажа, но по обвинението, което се възлага върху менъ ще кажа, тъй като г-да защитницитѣ, види се по не расположение не сж могли да прѣглѣдатъ добрѣ обвиненията, които се хвърлятъ противъ мене и голѣмитѣ противорѣчия,

които се срѣщатъ въ обвиненията. Това едно. Друго, върху епитетитѣ, които прикачва г-нъ прокуроръ върху менъ. Прѣди всичко, г-да сѫдии, виждате вий въ обвинителния актъ е казано, на 26 страница, че азъ когато съмъ видѣлъ Здравкова, съмъ му билъ съобщилъ сѫщото това, което Стою Джуджевъ послѣ му съобщилъ, т. е., казалъ съмъ му плана на заговора за убийството на Княза въ Драгоманъ-буазъ. Това е тъй казано въ обвинителний актъ, отъ г-на прокурора, а отъ гдѣ ги е черпилъ той тия свѣдения, азъ не зная; тъй като свидѣтеля Никола Стоименовъ, азъ не считамъ свидѣтель противъ мене, защото той казва, че тия свѣдения, които е получилъ отъ Здравкова за сѫществуванието на заговора, не ги е получилъ отъ мене, а отъ другъ човѣкъ. Вѣрно ли му ги е съобщилъ тия свѣдения този човѣкъ, имало ли е заговоръ нѣкакъвъ или не, азъ не зная, но той прѣдъ васъ подтвърди, че заговора му билъ съобщенъ отъ моя сънотечественникъ и приятель Стою Джуджевъ. Азъ питахъ Здравкова тукъ да каже, да ли отъ Ст. Джуджевъ е чулъ това и той подтвърди това и каза, че заговора е ималъ единственно за цѣль убийството на Княза, а не и на г-на Стамболова. Значи азъ тукъ падамъ въ недоумѣние. Не зная, кое да вѣрвамъ, кое е вѣрно, това ли което е въ обвинителний актъ е вѣрно или това, което хората, свидѣтелитѣ твърдятъ тукъ прѣдъ васъ? При това Ат. Здравковъ сѫщо тъй прѣдъ васъ, г-да сѫдии, исповѣда, че азъ когато съмъ открилъ този планъ, когато съмъ се завръщалъ отъ София, въ началото на м. Августъ 1890 г. открилъ съмъ му този заговоръ въ хана на Маринъ Шишковъ и въ присѫтствието на ханджията. Този свидѣтель или този слушатель не е питанъ за този фантастиченъ и ужасенъ планъ, азъ до колкото зная, въ никой протоколъ не фигуриратъ неговитѣ показания, показанията на ханджията. Слѣдствениата коммисия не е задавала такъвъ въпросъ. Ако азъ съмъ говорилъ въ присѫствието на този човѣкъ Здравкову това, то за подкрѣпление, за да се удостовѣри, да ли е това истина, трѣбваше да се пита самий ханджия Мар. Шишковъ. За подкрѣпление на показанията си самъ Здравковъ трѣбваше да укаже на този свидѣтель, за да се испита и той по това, той е човѣкъ честенъ, търговецъ и щѣше да каже, ако знае такова нѣщо.

За Здравковитѣ коказания до колко може да имъ се дава вѣра, то оста[illegible] да сѫдитѣ, тъй като вий видѣхте сами

какъвъ човѣкъ е. Той самъ показа прѣдъ васъ своитѣ дѣла, той прѣдстави прѣдъ васъ такава сцѣна, описа своя характеръ, своето минало, което не говори, тъй да се каже, въ полза на неговата нравственна стойность. Привлеченъ съмъ азъ въ качество на обвиняемъ по убийството на М-ръ Бѣлчева и покушението на г-нъ Ст. Стамболова. Това нѣщо много странно ми се вижда, защото такъвъ въпросъ въ слѣдственната коммиссия не ми е задаванъ. Не задаваха ми се въпроси: знаешъ ли убийцитѣ кои сѫ, участвувалъ ли си въ заговора противъ г-на Стамболова и пр., такова нѣщо не съмъ питанъ, за това защото тамъ въ коммисията, мисля, имаше нѣкои близки хора на г-на Стамболова, които знаяха моето отношение къмъ г-на Стамболова, знаяха моитѣ чувства, които ме въодушевляваха за тоя човѣкъ, защото съвѣстьта имъ не позволяваше тѣмъ, да ми задаватъ такива въпроси не лѣпи, а защо съмъ ималъ такива чувства къмъ г-на Стамболова, това азъ подиръ ще кажа. Що се касае до обвинението ми за знаяние на нѣкакъвъ заговоръ, който е билъ направенъ за убийството на Н. Ц. Височество, то азъ категорически прѣдъ васъ заявявамъ, че такова нѣщо не зная, не ми е съобщавано такова нѣщо отъ София, нито съмъ ималъ съ нѣкого разговоръ за подобно нѣщо, защото азъ съмъ билъ всѣкога противъ такива дѣйствия, които иматъ искуственно промѣнение на държавния строй, защото само онова, което се върши отъ народа, отъ инициативата на самий народъ, то е народно, а ако то е искуственно, то ще се изрази въ врѣда, тъй да се каже, на самий този народъ. Заради това азъ съмъ билъ всѣкога противъ такива промѣнения искуственни на държавнитѣ ни работи, за туй не е могло да ми се съобщаватъ такива заговори. Сѫщо тъй на Здравкова, когато отивахъ отъ София на Татаръ-Пазарджикъ, азъ положително нищо подобно не съмъ му съобщавалъ. Той казва, че съмъ му говорилъ по въпроса за изборитѣ. Тогава възможно ли е, въ едно и сѫщо врѣме да му откривамъ плана на заговора и да му говоря за избори? Това е цѣлъ абсурдъ. Може ли да се говори въ едно и сѫщо врѣме и за избори и за заговоръ? Той самъ ще се усъмни и ще се противи на това. Азъ мисля, че не трѣбва много умъ, да се разбере това. Азъ като воененъ човѣкъ, който съмъ служилъ 10 години военна служба, прослужилъ съмъ, както съмъ можалъ и въ мене се е отразилъ характеръ на искренъ воененъ човѣкъ. Откровенъ съмъ билъ

които с
епитет
всичко,
на 26
му би
му ст
ствот
обви
той
Сто
зап
З
от
т.

..., че воененъ
...рокурорь при
... познава, който
... разборъ на всѣко
... ме на прѣврата, се
... можахъ да проявя
... моментъ, ако бѣхъ
... заклонности. Г-нъ про-
... зянофилъ и като такъвъ
... ислушате, защото ще ви
... руситѣ, русския народъ.
... че азъ съмъ му съобщилъ
... нето на г-на Маринъ Шиш-
... канъ и г-нъ Маринъ Шишковъ
... ѣпя своето показание съ това,
... нѣкакви дълги, усукани, тѣжки
... дава нѣкаква тайнственность на
... да е имало динамитъ. Азъ, г-да
... ава на динамита, но какъвъ цвѣтъ,
... форми има, никога въ живота си не
... явявамъ, г-да сѫдии, искренно, че нѣ-
... тая торба, освѣнъ убущата ми. Не е
... Здравковъ. Какъ така, азъ да му съ-
... на заговора и да не му кажа какво нѣщо
... що той да не се заинтересува и да ме по-
... торбата и ако азъ съмъ му съобщилъ за
... кажа и това непрѣменно. Азъ ако бѣхъ зна-
... дна въ сѫдъ за такива нелѣпи донесения,
... че азъ имахъ да събера прѣдварително данни
... на г-на Здравкова, за да го опиша цѣль и щѣхъ
... що е той направилъ това. Що се касае до обви-
... за убийството на г-нъ м-ръ Бѣлчева и покушението
... Стамболова, това е цѣла нелѣпость. Може да ме об-
... въ какъвто щѣте заговоръ, но що се касае до обви-
... за г-нъ Стамболова, за неговото убийство, това не
... било, това не може да ми приписвате, тѣзи хора,
... не знаятъ, нѣма ни да помислятъ да ме обвиняватъ за
... нещо. Г-на Стамболова, г-да сѫдии, азъ го познавамъ отъ
... отдавна врѣме, отколкото го знаятъ нѣкои сегашни негови
... приятели. Познавамъ го още отъ 1877 год. въ Букурещъ ко-

гато бѣше. И го зная отъ слѣдующата случка. По онова врѣме братъ ми покойния Бобековъ бѣши емигриралъ въ Букурещъ и ний съ майка ми за да не теглимъ отъ турцитѣ и нашитѣ съотечественници, защото каквото и да ставаше, се на насъ се приписваше и ни се натякваше за брата ми и ний се принудихме и намѣрихме се въ Букурещъ. Това бѣше въ 1877 год. Като си сѣдѣхме въ квартирата съ майка ми, дойде братъ ми, съ единъ човѣкъ непознатъ, малко нисъкъ, и щомъ влѣзоха братъ ми му каза, тази е майка ми и каза на насъ „този е моя спаситель", като посочи къмъ г-на Стамболова. Слѣдъ това азъ постжпихъ въ опълчението и не го виждахъ доста врѣме. Виждахъ го единъ пжть въ послѣдно врѣме, слѣдъ смъртьта на брата ми въ църква, гдѣто държеше слово и описваше нѣкои нѣща за възстанието и въ врѣме на Руско-Турската война. А защо братъ ми нарѣче г-на Стамболова спаситель, бждете любезни да ме изслушате.

Послѣ възстанието Панагюрско, братъ ми, слѣдъ като се избавилъ, избѣгалъ въ Копривщица съ двама другари, като мислилъ отъ тамъ да избѣга въ Стара-Планина и да замине за Ромжния. Отишълъ въ Копривщица, но тамъ намѣрили за добрѣ та ги затворили — нѣкои въ църквата и други въ аптеката, съ цѣль като дойдатъ турцитѣ да имъ кажатъ — ето тѣзи сж бунтовницитѣ. Забѣлѣжили другаритѣ на брата ми неговото положение, искали да ги освободятъ, като казвали, че турцитѣ сж разбити, но тѣ не вѣрвали на това и не рачили да ги пуснатъ, но най-послѣ се принудили и ги пуснали; излизатъ и 35 души потеглили веднага за Стара-Планина, отъ които само трима сж могли да се домогнатъ до едно село Самоводени. Братъ ми и единъ неговъ другарь сж били разбити и хванати отъ българитѣ, които като ги видѣли, взели ги за съмнителни лица и отишли да съобщатъ на турцитѣ, обаче тамъ за щастие се намѣрилъ г-нъ Стамболовъ и прѣди да направятъ това селянитѣ съобщили му, че такива и такива хора сж дошли и какво да правимъ съ тѣхъ. Той полюбопитствувалъ да види кои сж тия хора и отишълъ при тѣхъ и видѣлъ брата ми и неговий другарь, убѣждава селянитѣ да не ги прѣдаватъ, и се крили заедно, хранили сж ги тамъ, облачили сж ги, въобще всичкитѣ удобства имъ сж давали, и благодарение на г-на Стамболова сж се спасили отъ смъртъ въ това село. Азъ като зная това могж ли да имамъ замисълъ противъ г-на Стамболова? Азъ могж да ви кажа, че идеала,

моята любовъ, колкото я имахъ къмъ нашата страна, къмъ отечеството ни, азъ съмъ я придобилъ по причина на своя братъ. Моя братъ тогава е билъ извѣстенъ на всичкитѣ тогавашни борци. Азъ не вѣрвамъ г-нъ Стамболовъ тъй лесно да е повѣрвалъ, което му е казвано за мене. Богъ знае какви доказателства му сѫ прѣдставили за мене! Истина е, че азъ съмъ билъ противъ неговата политика, но не съмъ искалъ никога тоя човѣкъ да умрѣ. Азъ съмъ му прѣдставлявалъ работитѣ, положението въ Панагюрище лично и писменно нѣколко пѫти, той е ималъ случай да се убѣди и знае моитѣ убѣждения, защото никога не съмъ ги скривалъ. Когато искахъ, въ началото на 1890 год. служба въ войската отъ г-на Стамболова, не скрихъ своитѣ убѣждения, а му казахъ всичко, каквото мисля, казахъ му, че искамъ това на основание моитѣ заслуги къмъ отечеството си, като Панагюрецъ и като българинъ искамъ тази длъжность. Не ми се даде това, понеже, твърдѣ е възможно, той да е намѣрилъ за не удобно да ми се дава длъжность въ войската. Но искамъ да ви кажа че съмъ билъ противъ политиката на този човѣкъ, но всѣкога е билъ въ моитѣ очи спаситель на моя братъ и никога не мога помисли за такова нѣщо, за каквото се обвинявамъ сега.

Г-нъ прокуроръ въ своята рѣчь ме нарѣче „форменъ русски човѣкъ". Нѣма съмнѣние, че той за да ме нарѣче тъй, трѣбва да ме знае по-напрѣдъ, за това казвамъ си е позволилъ, тъй да ме нарѣче. Истина е, че азъ обичамъ русситѣ по вече отъ много други българи, които сѫ видѣли много добрини отъ русситѣ. Азъ лично отъ русситѣ положително нищо добро не съмъ видѣлъ. Азъ съмъ видѣлъ освобождението на България отъ русситѣ. За освобождението на България сме работили: баща ми, братъ ми, азъ и майка ми. Значи освобождението си азъ длъжа на себе си. Училъ съмъ се въ Руссия, но не съмъ ходилъ при никакви славянски коммитети за помощь и азъ тѣмъ лично нищо не длъжа. Твърдѣ е възможно при една война да отида да воювамъ противъ враговетѣ на Руссия, но това не значи, че азъ съмъ форменъ русски човѣкъ. Обичамъ русситѣ, защото нашето възраждание, нашето име българинъ сме го чули отъ тѣхъ. Тѣхнитѣ направени войни съ турцитѣ сѫ имали за резултатъ първоначално и послѣ нашето духовно и политическо освобождение. Кажете моля ви се, азъ като зная всичко това, което е нѣщо неопровержимо, може ли да питая къмъ русситѣ лоши чувства? Никога не съмъ искалъ никога нищо да направя

за полза на Руссия, което да бжде въ ущърбъ на България. Кажете ми че съмъ наравилъ нѣщо, за да се подчини България подъ властьта на Руссия, нека ми се каже това мое дѣйствие. Ако наистина влиянието на русското покровителство е полезно, то рано или кжсно, колкото и да се попрѣчва, то само по себе си ще дойде и никакви противодѣйствия не могжтъ отдалечи това. За тога азъ не съмъ никога дѣйствувалъ съ насилственни срѣдства и не съмъ ималъ желание да подчинявамъ България подъ Руссия. Това нѣщо не може да ми се приписва. Що се касае до епитета, който ми прикачи г-нъ прокурора, като ме нарѣче славянофилъ, азъ не могж да откажа, че съмъ ималъ възможность да прочета нѣкоя и друга книга за славянството и че обичамъ славянството, славянскитѣ народи; но би било смѣшно, ако ми се дава думата славянофилъ, защото тѣ, славянофилитѣ сж хора учени, образовани, а не като мене. Азъ могж само да имъ съчувствувамъ, защо да ми се дава такова название, което азъ не могж да го понеса. Азъ признавамъ тѣхнитѣ заслуги на нашия народъ, това го не отказвамъ. Вий, които сте чели внимателно българската история знаете, че първия български пастирь, който е далъ свѣдѣния, че и ний сме сжществували като народъ политически, той е, както ви е извѣстно, праотеца на българската история отецъ Паисий въ 1762 год. Първитѣ негови бѣлѣжки сж извѣстни за нашата история. Какво казва тоя човѣкъ? Той казва, че ний сме биле народъ съ добро минало, че ний си имаме история, че ний не сме гърци и пр. Значи за да почерпимъ тия свѣдѣния по нашата история, трѣбвало е да изучимъ гръцки и русски, за да узнаемъ за сжществуванието на нашето минало. Послѣ за да видимъ, кои сж първитѣ историци, които сж казали нѣщо за нашия народъ, за нашата история. Искамъ да кажа, че нашето възраждание се дължи на хора: русси, сърби, и пр., съ една рѣчь на славянскитѣ народи. Историцитѣ: Юрий Венелинъ и Шафарикъ сж славяни. Първитѣ наши дѣйци сж получили образованието си въ Руссия. Нашето политическо освобождение е плодъ на възстанието на Босна и Херцеговина. Ний бѣхме хора не зрѣли още, когато сърбитѣ се бияха за своето политическо възраждание. Ний, както нашето духовно, така и политическо освобождение дължимъ на славянскитѣ народи. Азъ даже нѣма да говоря за Аксакова. По-вече азъ нѣма какво да говоря за тѣзи названия и епитети, които ми прикачи г-нъ прокурора. Азъ

мисля, че е достатъчно, да се убѣдите, че азъ съмъ ималъ основание да бѫдѫ привързанъ на своитѣ убѣждения.

Пропуснахъ едно нѣщо да кажа. Ако дѣйствително на 19-й Августъ Здравковъ и Стоименовъ сѫ съобщили на г-на Стамболова за заговора, то г-нъ Стамболовъ подиръ 3 – 4 дни като замина прѣзъ Пазарджикъ за Пловдивъ и инспектора като го попиталъ да ли да бѫда приетъ за учитель и г-нъ Стамболовъ е казалъ да бѫдѫ условенъ за учитель; ако дѣйствително е той зналъ за заговора, въ който азъ съмъ взималъ участие нѣмаше да каже на инспектора да ме приематъ за учитель, да ме условатъ, може ли казвамъ да се допусне такова нѣщо? Послѣ, за да се удостовѣрите най наглѣдно, до колко е вѣрно това, що ми се приписва, може да се удостовѣрите отъ това писмо, което съмъ писалъ на Джуджева на 9-й Мартъ. Азъ ако съмъ писалъ, че не се връщай въ Панагюрище безъ работа, вземи я каквато ти се дава, като съмъ считалъ, че тя е врѣменна и като считамъ, че въ бѫдѫще спорѣдъ положението си може да получи. Значи ако съмъ зналъ за такъвъ заговоръ, това е било съвсѣмъ излишно. Азъ съмъ му писалъ това писмо въ отговоръ на едно негово писмо, въ коемо ми е казалъ, че му прѣдложили нѣкаква служба. Това нѣщо опровергава, че азъ съмъ билъ въ заговоръ замѣсенъ. Г-нъ прокурорь каза, че азъ когато съмъ ходилъ въ Бѣлово, отбилъ съмъ се на станцията и съмъ подавалъ нѣкакъвъ пакетъ. Азъ незная отъ кждѣ го е почерпилъ това. Азъ се отбивахъ дѣйствително въ Бѣлово,да се вида съ Владикина, извѣстний литераторъ, който издаваше едно периодическо списание, на когото бѣхъ далъ една книга да се напечати въ журнала му и азъ искахъ прѣдъ слѣдственната коммисия, да се прѣдстави напечатаната книга, и ако желаете азъ ще я прѣдставя. Азъ съмъ се спиралъ въ Бѣлово само за това. Стою Джуджевъ не ми е давалъ нищо, нито съмъ му азъ давалъ нѣщо. Цѣльта ми за дохожданието ми въ София е била да ми се позволи да учителствувамъ въ 1889 год., искахъ да ми се позволи това, но не ми се позволи това отъ инспектора. Азъ, като не ми се вървеше дойдохъ прѣдъ г-на Стамболова и той каза, че може да ми се разрѣши такова нѣщо. Азъ отивахъ послѣ прѣдъ инспектора и му казахъ това и му поискахъ разрѣшение, а той каза че ще иска разрѣшение отъ м-рството. Азъ пакъ дойдохъ въ м-рството и искахъ позволение и ми се каза да

подамъ заявление, което и направихъ, когато отивахъ заедно съ инспектора въ м-рството. Казаха ми послѣ, да си отида въ Панагюрище и ще ми се съобщи и което дѣйствително ми се съобщи, но инспектора пакъ не смѣя веднага да ме назначи, а поиска разрѣшение отъ г-на Стамболова и той му разрѣши да ме назначи за учитель. За туй съмъ отивалъ въ София, а за нищо друго. Никакви заговори не съмъ приготвялъ. Говорилъ съмъ за избори, това съмъ се интересувалъ по политически работи. Посторанна цѣль бѣше, гдѣто говорихъ съ Каравелова. Ако може да се обвинявамъ за моитѣ политически убѣждения, то остава вий да разрѣшитѣ това. Считамъ за длъжность да кажа, че се зарадвахъ, когато се научихъ, че ще бѫда сѫденъ отъ военень сѫдъ. Азъ не съмъ ималъ врагове въ войската и не съмъ мислилъ, че ще има човѣкъ, който ще се отнесе пристрастно къмъ мене, а даже се зарадвахъ, защото нѣма военнитѣ да се повлияятъ отъ нищо. Заради това при всичко че се прѣдставихъ прѣдъ васъ съ всичката си откровенность, вий ще видите въ мене единъ човѣкъ, честенъ и откровенъ, и моитѣ убѣждения никога не сѫ били врѣдни за страната въ никакво отношение. Остава вашата просвѣтена съвѣсть да се произнесе за моята виновность или невиновность.

Арестуванъ съмъ на 19-й Мартъ 1891 год.

Подсѫд. Ст. Джуджевъ: Г-да сѫдии! Ако би било възможно да се познае човѣкъ външно, азъ вѣрвамъ, че вий бихте познали въ мене, че азъ не съмъ заслужилъ ни най малко ония обвинения, които ми се приписватъ. Но понеже това е не възможно, то вий би си съставили понятие за мене по моитѣ дѣла. За това и азъ ще кажа нѣколко думи. Както ви съобщихъ и при сѫдебното дирение, азъ бѣхъ служащъ по тукашната желѣзница; недоволенъ отъ заплатата, която получавахъ, почнахъ да искамъ да ми се даде по добра служба, за да могѫ да се прѣпитавамъ както азъ, така сѫщо и бѣднитѣ ми родители — баща, майка и двѣтѣ ми сестри. Но понеже не ми се даде по-добра служба, азъ намислихъ да отида въ Панагюрище и да дѣйствувамъ въ общинскитѣ избори за да бѫдѫ избранъ въ Панагюрище. Прѣди това обаче, ходилъ съмъ въ кѫщата на г-на Караверова и съмъ говорилъ по изборитѣ и за сѫщата цѣль съмъ говорилъ и на Здравкова, което, ако е прѣстѫпление,

признавамъ се че съмъ виновенъ въ това. Слѣдъ като не можахъ да бѫдѫ избранъ въ градскитѣ избори, азъ се отнесохъ до Панагюрскитѣ прѣдставители, да подѣйствуватъ изново за назначаванието ми на служба. За тази цѣль азъ прѣзъ м. Декемврий 1890 год. дохождахъ въ София и г-нъ м-ръ прѣдсѣдателя, като го молихъ, ми се обѣща, че ще ми се даде подобра длъжностъ. Обаче азъ узнахъ отъ прѣдставителитѣ, че той казалъ, „да си помисля, ще видимъ“. Заминахъ си за Панагюрище съ надежда, че може да ми се даде служба и чакахъ назначение; стояхъ въ Панагюрище до 17 Февруарий и въ това врѣме се състави едно прошение отъ Панагюрскитѣ граждани противъ Панагюрския Окол. Началникъ и ме помолиха да го занеса въ Пловдивъ, да взема прѣдставителя Манчо Маневъ и да дойдемъ заедно въ София и да дѣйствувамъ прѣдъ Манчо Мановъ и Павелъ Икономовъ за прѣмѣстванието на Панагюрския Околийски Началникъ, като въ сѫщото врѣме дѣйствувахъ прѣдъ тѣхъ и за назначението ми на служба, за туй дойдохме съ Манчо Маневъ, дадохме прошението и г-нъ м-ръ прѣдсѣдателя бѣше казалъ „на ли е Джуджевъ тукъ, ще видимъ, може да му се даде служба“. Азъ тогава останахъ да чакамъ, да ми се даде служба и на 15-й Мартъ пакъ идва едно писмо на г-на Стамболова, съ което се моляше да ми даде служба. Вечерьта обаче, слѣдъ като бѣхъ съ нѣколко приятели въ Княжево, на които говорихъ да ми помогнѫтъ да бѫдѫ назначенъ на служба и нѣкои отъ тѣхъ ми обѣщахъ, че ще испитатъ по желѣзницата кѫдѣ има вакантно мѣсто за служба, отивамъ си въ дома и таманъ вечеряхме дохожда единъ стражаръ и единъ старший и ми казаха „викатъ ви въ участъка“. Отивамъ въ участъка и слѣдъ малко вика ме г-нъ Стамболовъ горѣ и ми казва, познавашъ ли това лице, което се обръщà къмъ г-на м-ръ Бѣлчева, азъ казвамъ — познавамъ го. Пита ме, отъ кога го познавамъ, азъ казахъ — отъ миналата година го познавамъ. „Виждашъ ли, казва, жертвата си, вий искахте да убиете мене, а вмѣсто мене убихте моя другарь“. Азъ казахъ на г-на Стамболова, че азъ нѣмамъ хаберъ отъ тия работи, казахъ му, какъвъ съмъ билъ и какво съмъ правилъ и че той ако се съмнява въ менъ, това сѫ направили нѣкои клѣветници за свои лични облаги. И дѣйствително когато слѣдственната властъ почна да изслѣдва дѣлото, явява ми се, че когато съмъ миналъ прѣзъ Пазарджикъ, говорилъ съмъ на Здравкова по нѣ-

какъвъ заговоръ. Понеже защитника ми не може да укаже на всичкитѣ противорѣчия, които се срѣщатъ въ показанията на Здравкова, така и въ показанията на другитѣ свидѣтели, азъ ще да укажа на нѣкои отъ тѣхъ тукъ. Мислимо ли е, г-да сѫдии, да говоря азъ на Здравкова за нѣкакъвъ заговоръ? Съ Д. П. Стайковъ съмъ говорилъ по изборитѣ. Може ли да се вѣрва, че съмъ съобщавалъ Здравкову, какво г-нъ Каравеловъ и Молловъ сѫ ме испратили да вербовамъ хора за убийството на г-на м-ръ прѣдсѣдателя и Княза, когато азъ се познавамъ твърдѣ малко съ Каравелова и съмъ ходилъ единъ два пѫти въ него, а съ Моллова никакъ не се познавамъ? Азъ мисля, че здравий разумъ не може да допустне такова нѣщо. Ако азъ съмъ говорилъ на Здравкова за нѣкакъвъ заговоръ, то какъ така прѣзъ 1890 год., прѣзъ м. Декемврий, когато той е билъ въ София, да се срѣщамъ съ него тъй често и нищо да му не кажа по този заговоръ? Азъ мисля, че ако съмъ му говорилъ по-напрѣдъ за избори, ако е имало такова нѣщо по-напрѣдъ, щомъ сме се срѣщнали тукъ въ София трѣбвало би да му говоря за този заговоръ и тукъ. Сѫщий свидѣтель казва, че прѣзъ м. Февруарий 1891 год. когато съмъ минавалъ прѣзъ Пазарджикъ съмъ му билъ казалъ, какво съмъ се билъ съмнявалъ въ него, какво съмъ чувалъ отъ Богданъ Величковъ, който ми билъ казалъ, че трѣбва да се вѣрва въ Здравкова, щомъ се е наелъ да извърши убийството, какво не е имало въ такъвъ случай защо да се съмнявамъ въ него и съмъ дошълъ въ София. Не е ли смѣшно отъ една страна да му говоримъ за заговоръ, а отъ друга страна по причина на снѣга, за който е казано въ обвинителний актъ, да му казвамъ, че заговора е отложенъ по причина на снѣга. Въ обвинителний актъ стои, че прѣзъ м. Септемврий съмъ му говорилъ по комплота, а сѫщо въ сѫдебното дирение се каза, че прѣзъ м. Юлий е било това. Не е ли това едно явно противорѣчие на свидѣтеля Здравкова, не е ли баснословно нѣщо, щото трима или четирма хора да хващатъ Княза на Драгоманъ, да спиратъ трена? Не само, че не можатъ да го извършатъ четирта, но едва ли би биле въ положение и 20—30 души това да направятъ. Да кажа нѣколко думи и по показанията на свидѣтеля Митакова. На прѣдварителното слѣдствие този свидѣтель казва, че съмъ се срѣщалъ съ него въ градската градина и му съмъ говорилъ по заговора и казалъ съмъ си името Караконовъ. Е, г-да сѫдии, вий чухте отъ

свидѣтеля Лулчо Гуговъ, че азъ се познавамъ съ него отъ м. Май, когато той ме е запозналъ. Може ли да се допустне. че азъ съмъ се познавалъ съ него прѣзъ м. Май и да си кажа името въ градската градина прѣдъ него Караконовъ? При сѫдебното дирение обаче той каза, че може Джуджевъ да се е казалъ, но мене така ми се е сторило. Но за това негово казвание той си е припомнилъ едвамъ когато видѣлъ Лулчо Гуговъ, че азъ се познавамъ съ Митакова отъ тогава, отъ когато Гуговъ ме е запозналъ съ него. Може ли да се даде вѣра на неговитѣ показания? Вий помните, г-да сѫдии, че когато го запитахъ азъ, колко врѣме сме сѣдѣли въ градската градина, какво е било врѣмето може ли положително да опрѣдѣли, че прѣзъ м. Декемврий съмъ се срѣщалъ съ него въ градината, той каза че сме се срѣщали прѣзъ Декемврий, не помни врѣмето какво е било, врѣмето било ту хубаво, ту снѣгъ имало, имало канапета на които сме сѣдѣли. Азъ мисля, г-да сѫдии, че ако нѣкои отъ васъ е билъ прѣзъ м. Декемврий 1890 год. въ г. София знае много хубаво какво бѣше врѣмето тогава, имаше много снѣгъ и не е било възможно въ никакъвъ случай да се сѣди и да се приказва въ градската градина 15 или 20 минути. Има и двѣ писма, които служатъ като веществено доказателство по моето обвинение. Тѣзи писма обаче като ги прочетете ще видите, вмѣсто за обвинение, ще се убѣдите, че тѣ служатъ повече за мое оправдание. Г-да сѫдии, ако въ старитѣ и срѣднитѣ вѣкове народитѣ се прѣдставлявани отъ богинитѣ, но съ свързани очи, символъ на безпристрастието. то нѣма никакво съмнѣние, че това безпристрастие въ сегашний XIX вѣкъ, вѣкътъ на разума, на хуманностьта, вѣрвамъ да бѫде на върха на своето положение. Като казвамъ това, азъ не се съмнявамъ ни най-малко въ вашата просвѣтена и безпристрастна съвѣсть. Счетохъ за нуждно да спомена, какъ сѫ гледали на правосѫдието въ най отдалеченитѣ врѣмена. Г-да сѫдии, прѣди да пристѫпите до произнасяние на присѫдата, да ли азъ съмъ виновенъ или не, имайте прѣдъ видъ, че при подобни политически процесси, какъвто е настоящий, много пѫти се е случвало за лични свои облаги, както е случая съ мене, нѣкои лица да наклѣветятъ други и по тоя начинъ да се осѫдатъ и прѣтърпятъ наказанието съвършенно невинни хора. Имайте прѣдъ видъ, че когато е станало убийството, азъ съмъ ималъ грижата само да могѫ да взема нѣкаква работа за да се прѣхрана, както азъ, така

и домашнитѣ ми. Имайте прѣдъ видъ, че съмъ членъ на тази Джуджева фамилия, която е дала жертва тъкмо 9 души въ 1876 год. въ Панагюрското въстание, по нашето освобождение, имайте прѣдъ видъ. че съмъ единственъ синъ на стари и бѣдни родители, които исключително отъ мене очакватъ прѣхраната си.

Арестуванъ съмъ на 15-й Мартъ 1891 год.

Подсжд. Георги Василиевъ: Г-да сждии! Азъ благодаря на защитника ми г-нъ Капит. Ранковъ, който обясни много-добрѣ моята невинность, тъй сжщо моля, да ме изслушате, че отъ началото на заговора, когато се казва отъ г-на Миларова за заговора, че било прѣзъ м. Януарий 1889 год., азъ не съмъ знаялъ за заговоръ прѣзъ това врѣме, не съмъ присжтствувалъ на засѣдание въ гостинницата въ Одесса, а съмъ си глѣдалъ работата до 1890 год. Върнахъ се послѣ дома и си глѣдахъ своята частна работа и не се считамъ виновенъ въ никакъвъ заговоръ, защото не съмъ знаялъ нищо, нито съмъ направилъ нѣщо. Вѣрвамъ, че поч. Полевой воененъ сждъ ще се увѣри въ моята невинность, за туй се надѣвамъ, че ще издаде оправдателенъ вердиктъ за мене.

Арестуванъ съмъ на 13-й Юлий 1891 год.

Подсжд. К. Поповъ: Въ репликата си г-нъ прокурора остави на сжда да се произнесе, да ли съмъ билъ единъ отъ главатаритѣ на Бургазский бунтъ. Длъженъ съмъ да ви се призная, г-да сждии, че съ удоволствие посрѣщнахъ това заявление на г-на прокурора, като съмъ увѣренъ, че поч. сждъ, който е безпристрастенъ, ще рѣши този въпросъ справедливо, като има прѣдъ видъ възрастьта, която имахъ тогава, билъ съмъ на 17 год., ще има прѣдъ видъ свидѣтелскитѣ показания и моето самопризнание по това дѣло. Г-нъ Плакуновъ, моя защитникъ, въ защитителната си рѣчь каза, че Алекси Кюмюровъ отъ Стара-Загора билъ станалъ емигрантъ тогава и се завърналъ въ отечеството си. Г-нъ Плакуновъ по погрѣшка каза, че той е участвувалъ въ това дѣло, въ Бургазский бунтъ. Тѣ бѣха, освѣнъ него и други въ четата на капитанъ Бояновъ и слѣдъ амнистията тѣ се завърнаха въ България и се радватъ днесъ на пълна свобода и сѣдятъ у дома си. Г-нъ прокурора ми иска живота за това, че съмъ влизалъ въ нѣкакви споразумѣния и сплетни съ Русското правителство спрямо своето отечество. Въ

какви сплѣтни и споразумѣния съмъ влизалъ, азъ не могѫ да си обясня отъ прочитанието на обвинителния актъ. Каза се, че г-нъ Миларовъ вземалъ нѣкакви пари отъ нѣкакъвъ благотворителенъ коммитетъ, за които пари азъ нѣмамъ никакво извѣстие; каза ми се, чо отъ Бендерева били отпустнати тия пари, а не отъ нѣкакво общество. Иска се моето наказание по чл. 49 отъ Отоманския Нак. Законъ. Самий дневникъ, който се прочете отъ васъ, свидѣтелствува, че азъ не съмъ знаялъ отъ гдѣ се взиматъ тия пари, а ако г-нъ Миларовъ иска, може да каже това нѣщо сега. Така щото, азъ не виждамъ, да съмъ виноватъ по никакво споразумѣние и сплетни, и азъ не съмъ никога влизалъ въ такива срѣщу моето отечество. Послѣ имамъ двѣ писма, които се прочетоха въ сѫдебното дирение. За Димотичното писмо има да кажа, че въ края на това писмо се казва: „азъ се отричамъ отъ това дѣло, ако Мусевичъ не вземе участие". Излиза, че азъ съмъ се отрѣкълъ и подтвърдявамъ това въ туй писмо. Второ, г-нъ прокурора говори въ обвинителний актъ, а упомена го и въ рѣчьта си, че по независящи отъ мене причини не се е извършило убийството противъ Княза на гарата въ Пловдивъ и че е имало нѣкакво покушение направено върху живота на *Н. Ц. Височество*. Когато стана случката съ револвера на г-нъ Миларова и се арестува той, тамъ цѣлъ часъ стояхъ, дойде Князa, замина за Пловдивъ и азъ тогава си отидохъ въ квартирата. Н. Ц. Височество замина покрай мене, и ако азъ искахъ, можахъ да извърша убийството. Това нѣщо не е станало по независящи, а стана по зависящи отъ мене причини, за това г-нъ прокурора твърдѣ несправедливо ми иска това наказание. Благодаря на защитника г-на Плакунова, гдѣто прие да ме защищава.

Арестуванъ съмъ въ Турция на 21 Юлий 1891 год. и прѣдаденъ съмъ на Българскитѣ власти на 29 Октомврий миналата година.

Подсѫд. Св. Миларовъ: Моля, позволете ми да кажа нѣколко думи.

Прѣди всичко, длъженъ съмъ отъ сърдце да благодаря на сѫдътъ за назначението на г-на Д-ръ Помянова за мой защитникъ, а така сѫщо нему за трудътъ, който положи да изучи моето дѣло и да го прѣдстави тъй ясно прѣдъ поч. сѫдъ.

Неговитѣ заслуги пó-вече биятъ въ очи, защото само 5 или 10 минути прѣзъ миналий мѣсецъ се срѣщна съ мене, а прѣзъ другото врѣме е билъ независимъ и глѣдалъ е на дѣлото безпристрастно.

Слѣдъ такава защита, не остава за мене какво да кажа.

По първия пунктъ, относително влизанието ми въ прѣдателски и душмански заговоръ, не считамъ за нуждно да прибавя друго отъ това, което е казалъ защитника. Настръхвамъ, като се туря такова обвинение, толкова пó-вече, послужи дневника, тъй като у него се съдържатъ неопровержими доказателства противъ самото това обвинение. Но не трѣбва да говоримъ, че душманинъ на тази България е освободителката Руссия.

Азъ по долѣ писвамъ, че въ Одесса съмъ водилъ прѣговори за пари и то само за пари съ двамина: Кривцова и Аристова, а никакъ съ Цанкова или Игнатиева. И ако моя защитникъ въ рѣчьта си е счелъ за нуждно да допустне, че съмъ могълъ да правя прѣговори даже съ генералъ Игнатиева, то е било да докаже, че и въ този случай не може да ми се прикачи наказание по 49-та статия отъ Отоман. Наказ. Законъ. Съ сѫщото негодование отхвърлямъ другото обвинение за изданието Вѣстника „9-й Августъ“, че съмъ получавалъ пари отъ Хитрова въ Букурещъ, защото считамъ достатъчно обяснението на моя защитникъ. Само ще изложя, че освѣнъ вѣстника 9-й Августъ, азъ самъ на право, на свои собственни разноски съмъ издавалъ и „в. 19-й Февруарий“.

Още ще приложа, че и двата вѣстника се издаваха прѣзъ 1887 година, а амнистията издадена отъ Нар. Събрание въ извѣстна форма бѣше прѣзъ 1888 година.

Колкото за пункта относително нарочностьта или не нарочностьта на изгърмѣванието револвера при Пловдивската гара, поддържамъ растълкуванието на моя защитникъ г-на Помянова, прѣдставено въ първата му рѣчь въ отговоръ на обвинителната рѣчь на г-на прокурора, което е съгласно съ прѣдварителнитѣ показания въ слѣдствието, отъ свидѣтелитѣ повикани отъ прокурорския надзоръ, а сѫщо и отъ г-на Хр. Дюкмеджиева. При това тѣзи растълкувания се съвпадатъ съ самородното явление, въ онзи психически въпросъ, който се е вършилъ въ думата на Миларова.

Ако въ репликата г-нъ Помяновъ допустна, за минута, че револвера не можалъ да се испразни нарочно, а случайно, очевидно е, че и по този случай не може да ми се прикачи 55 статия отъ Отоман. Наказат. Законъ, макаръ че това го желае г-нъ прокурора.

Колкото за Александра Пенковъ, ще мина за сега край и нѣма да казвамъ дума за него.

Да дойдемъ на самия заговоръ и на неговото кадро въ Одесса — дневника. Самия прокуроръ се изрази отъ мѣстото си, че този дневникъ е писанъ съ кръвъ и огънъ и такова впечатлѣние е оставилъ и въ други, които сѫ го чели.

Що значи това г-да сѫдии?

Значи крайно възбуждание и изострѣние на нѣкакви единъ видъ психически трѣски.

Дневника г-да, е писанъ слѣдъ единъ видъ душевна трѣска и естественно признавамъ, че имамъ едно смѫтно понятие за дневника. Той (дневника) се изобразява въ менъ като единъ тъменъ сънъ и като го четоха, ми се струваше, че пръвъ пѫтъ го слушамъ и бѣхъ като въ огънъ, слѣдъ което първата мъгла ме покри, а и сега ми се прѣдставя не по ясенъ, отъ колкото първия пѫтъ. И спорѣдъ това, ако на г-на прокурора бѣше чудно, ако азъ тукъ въ първия си расказъ по сѫдебното слѣдствие, дѣйствително въ единъ видъ встѫпление говорихъ по дневника, като не знаяхъ, какъ да си го прѣдставя и какво е писано у него, защото като облакъ ми се прѣдстави, то сега има случай да се разясни и всѣки експертъ по този видъ появление отъ човѣческия животъ ще му подтвърди туй буквално. Заявявамъ го, и нека го знае това г-нъ прокурора. Само това зная отъ дневника, че е ясно изображенъ вѫтрѣшния моя миръ и характеръ, и ако е така, не ме е срамъ да излѣза съ него прѣдъ цѣлия свѣтъ, и че той ми е най-добрата защита. Това е то историята на този пунктъ по заговора.

Той е билъ единъ епизодъ въ моя животъ, както отъ външни причини, — било отъ политически събития въ България, било отъ самитѣ собственни моя неволи и страдания,— когато се яви замисълъ за този заговоръ и че слѣдъ това нѣкои причини рѣшително повлияха въ мене за да се отвърна отъ зи замисълъ, както съмъ си и по естество.

Както вѣрвамъ, вий сте разумѣли и схванали отъ самия расказъ и самия дневникъ, отъ всичкия ми досегашенъ животъ, отъ тази малка познанность, на която се наслаждавамъ, вѣрвамъ, че ще признаете, че имате прѣдъ себе си не убиецъ, а човѣкъ въодушевенъ, който въ една минута може да се увлече въ работи, които не сѫ спорѣдъ естеството му.

Спорѣдъ това, като се свърши историята въ Пловдивъ, като се върнахъ отъ Карнобатъ, компромисса на моитѣ мисли бѣ да оставя да се не влияя отъ Одесското общество и се възвърнахъ къмъ естественния полюсъ и захванахъ своитѣ любими занятия.

Всичката отговорность по заговора въ границитѣ, които описахъ, — както казахъ и въ прѣдварителното слѣдствие,— взимамъ отгорѣ си, защото азъ бѣхъ рѫководитель по него и прѣговоритѣ, които се водяха съ Кривцова и Аристова, знаялъ съмъ ги азъ самъ.

Могѫлъ бихъ тукъ, ако искахъ, да ви главоболя и да изброя причинитѣ, които сѫ ме накарали да дойда до замисълъ за такъвъ заговоръ.

Началото е отъ 6-й Септемврий и стига сѫдътъ да си прѣдстави този моментъ и за насъ 18 души обвиняеми е най-добръ резултатъ прѣдъ вашитѣ очи и прѣдъ свѣта и е най хубавата илюстрация за сѫществуващия законенъ рѣдъ на правителството.

Сѫщо така могѫлъ бихъ да изложа къмъ това моитѣ собственни страдания и какъ по неволя станахъ емигрантинъ.

6-й Септемврий ме свари въ Пловдивъ. При всичкото ми вѫтрѣшно неудобрѣние на ерата, която се отваряше съ прѣврата, увлеченъ отъ общото въодушевление на населението, азъ постѫпихъ въ съставената отъ Паница градска легия, въ която се изискваха интелегентни сили, и която, като държавна войска, да излѣзе противъ неприятеля въ случай на нужда. Но слѣдъ нѣколко дена ме извадиха отъ легията, испѫдиха ме въ София и бѣхъ виканъ въ 3-й участъкъ мисля, кѫдѣто ми се заяви, че трѣбва да вървя тозъ часъ подъ канвой къмъ Орхание и прѣзъ нощьта тръгнахме. Стигнахме до Ташъ-Кесенъ. На зараньта между Ташъ-Кесенъ и Араба-Конакъ. — както имахъ случай да изявя въ прошението си прѣдъ сѫдътъ, бѣше поставено върху живота ми посѣгателство отъ извѣстна тогава

Ако въ репл...
че револвера не ...
очевидно е, че н...
55 статия отъ Ог...
желае г-нъ про...

Колкото за...
и нѣма да ка...

Да дойде...
Одесса — дн...
си, че този...
впечатлѣние...

Що з...

Значи...
видъ пен...

Дн...
трѣска...
понятие...
като е...
че пр...
първ...
отъ ...
кур...
съд...
гов...
ст...

...лиса, ако

...ранъ и тамъ
... да отиде на
...ше тамъ, като
... Отъ него ис-
...ата, защото това
... отечеството и което
... да отидж съ вой-

...то бѣха слѣдъ 9-й Ав-
...ъ заминуванието на Ка-
... пѣшъ въ всѣизвѣстното
...-Конаре.

... отъ градоначалството и да
...ъ Цариб родъ. Пиротъ и оти-
... Его обстоятелствата, по които

... се, съ тѣзи нѣколко кратки думи
...ня Д-ра Помянова и ви прѣдставихъ
... именно точкитѣ, по които се обви-
... не чувствувамъ себѣ си за виновенъ,
...защото самъ го съсгавихъ, самъ го разва-
... не се чувствувамъ виновенъ въ заговоръ съ
...ства въ прѣдателство на отечеството ми Бъл-

... за третия пунктъ за Пенкова могж нѣколко думи

...-те сѫдии! Всички сте забѣлѣжили, че дневника ми не
... и че на края нѣколко листа сѫ откѫснати. Какъ е ста-
...ъ това откѫсване?

Този дневникъ прѣди заминаванието си отъ Одесса за Цариградъ, прѣди 4 Мартъ 1888 година, азъ го пратихъ на извѣстно лице въ Букурещъ, и пакъ не искамъ да кажа името на тава лице, за да не му остане паметникъ, като онзи на Херострата. Азъ му го проводихъ за всѣки случай, т. е., ако стане извѣстна работата, да ми телеграфира, а дневника да испрати на майка ми въ Карнобатъ, защото спорѣдъ този фанатизмъ — трѣската, която ме държеше, — мисляхъ, че само единъ или два мѣсеца още ще живѣя, и расчитвахъ, слѣдъ

първия гърмежъ, втория да бъде за мене. Ето причинитѣ, спорѣдъ които се не унищожи дневника, като имахъ довѣрие въ лицето и като при това считахъ живота си на края и че на скоро нѣма да ме има на свѣта, да се сѣтятъ хората, че тоя дневникъ е оставенъ за майка ми. Дневника бѣше свитъ въ други книжя и запечатанъ хубаво. Този дневникъ, както и други нѣкои книжя, както илюстрира г-нъ прокурора и нѣкои свидѣтели, сѫ били продадени отъ Букурещъ за една кръгла сумма. За какво лицето, което е го продало е откѫснало нѣколко листа отъ дневника, това се не знае. Заявявамъ, че при слѣдствието, което имахъ въ 4-й участъкъ, гдѣто бѣха почти всички коммиссари, видѣхъ го цѣлъ цѣлокупенъ, само, че двѣтѣ половинки бѣха съставени, понеже той бѣше на двѣ, а азъ въ Одесса го подвързахъ въ едно. Тѣ (коммиссаритѣ) го прѣлистиха и впечатлѣнието, което ми остана е, че бѣше цѣлокупенъ. Сега какъ е скъсанъ този дневникъ? Това е чудно. Този дневникъ е прѣдставенъ на една слѣдственна власть и може ли той да се накаже? Нѣма ли законъ, който въспрѣщава това? Но ще ми се възрази може би, че на кого е било нуждно да кѫса дневника. Азъ мисля, че ето за какво. Дневника е откѫснатъ тамъ, гдѣто се говори за бомби и откѫснати сѫ още листове*), въ които се казва, че се уповавамъ на револверитѣ само. И веднѫжъ когато азъ говорихъ по поводъ на това обвинение на Александра Пенкова, г-нъ прокурора проницателно глѣдà края на дневника, гдѣто се говори за бомби и динамитъ, които съмъ приготвилъ и свърши разговора, както и Пенковъ.

Прѣдъ ваше лице се прѣдстави Пенковъ, както стои сега Миларовъ и мисля, че сте проникнали въ неговитѣ показания. Пита се: отъ кѫдѣ на кѫдѣ такава наглѣдна свързска между Пенковия расказъ и скъсванието листоветѣ на дневника. Тукъ се вижда вечь, че дневника е скъсанъ съ перфидна цѣль. Главата ми се иска, г-да, и азъ казвамъ интригата, която е направена противъ мене.

Ето ме цѣлъ прѣдъ васъ, вий сте въ състояние да глѣдате въ менъ даже прѣзъ микроскопъ, да глѣдате моитѣ дѣйствия и характеръ и да си доставитѣ опровержение на прòизволното обвинение противъ мене. Глѣдайте и сѫдете. Ако не

*) Дневника е прѣдаденъ на слѣдственната власть, тъй както е прѣдставенъ въ сѫдътъ. Заб. отъ издателя.

зная да убивамъ, зная да умрѫ съ гордость на лицето си, което и казвамъ на прокурора. Макаръ да имамъ доста работи да говоря за него, но възбужда се у мене съжаление, великодушие и си спомнювамъ узрѣчението: „лѣжачаго не биютъ“. Азъ съмъ прѣдъ васъ, знаете ме, а знаете и дѣлото. Отъ васъ зависи. Не ме е страхъ отъ смъртьта, но и не я желая. Защо? Може помалко за себѣ си — 25 годишния си юбилей ще празднувамъ, ако остана живъ. Не желая смъртьта, защото ми е жаль за България, която ми е единственната страсть на свѣта, и убѣденъ съмъ въ душата си, че нѣма да излѣзе такава присѫда срѣщу мене.

Азъ вѣрвамъ въ себѣ си, че съмъ напълно невиненъ, както по заговора, тъй и по споразумѣние съ иностранни правителства за прѣдателство на отечеството ми България.

Съ тѣзи ми послѣдни думи отдѣлямъ се отъ васъ и ви моля да бѫдете справедливи и прѣдвидливи. Не е фраза, не е ласкателство, и въ тѣзи моменти не чувствувамъ ни най-малко нужда за да прѣиначавамъ моитѣ чувства, не е фраза, ако казвамъ, че дѣйствително се зарадвахъ, когато узнахъ че ще ме сѫди военѣнъ сѫдъ, може най-право и най-безпристрастно.

Вѣрвамъ, че вий, г-да сѫдии, ще оправдаете както своитѣ частни лица, така и сѫдейския санъ и ще оправдаете надѣждитѣ на България, която желае миръ и спокойствие да се спрѣ на едно мѣсто и да се започне нова ера по честна, по благородна, както за вѫтрѣшнитѣ наши работи, тъй и за външнитѣ.

За свѣдение на поч. сѫдъ ще кажа, че ме арестуваха прѣзъ Юний мѣсецъ миналата година.

До тукъ се свършва послѣднята дума на обвиняемитѣ и на 8-й Юлий 1892 год. Прѣдсѣдателя на сѫда обяви, че сѫдътъ се оттегля на съвѣщание, което има за резултатъ онова, що е изложено въ напечатаната по долѣ присѫда.

Кратки черти отъ биографията на покойния Министръ Бѣлчевъ.

Покойния се е родилъ въ г. Велико-Търново и слѣдъ като свършилъ тамъ четириклассното училище, заминалъ съ най-скромни срѣдства да се образова въ далечна чужбина, а именно въ Загребъ (Хърватско), гдѣто при лишения, на каквито рѣдко сѫ се подвъргавали други ученици, той съ отличенъ успѣхъ можалъ да свърши гимназически курсъ и да слѣдва въ течение на една година въ философския факултетъ на университета въ сѫщия градъ. Той училъ прѣзъ всичкото това врѣме други ученици, за да може и той да бѫде ученикъ, който при всичко това смогвалъ по успѣхитѣ първъ да бѫде между другаритѣ си. Истъщенъ така, при всичката чрезвичайна устойчивостъ, съ която не е прѣставалъ да се отличава, той трѣбваше да прѣкъсне занятията си въ университета и да се завърне въ освободената вече България, гдѣто на 1-й Юлий 1878 г. постѫпилъ на писарска служба въ управителния съвѣтъ въ градъ Севлиево, родния градъ на многолюбимата му и сега така дълбоко съкрушена и въ неисказана жалостъ потопена съпруга. Едвамъ слѣдъ два мѣсеца писарство, той билъ назначенъ буххалтеръ въ ковчежничеството въ тоя сѫщия градъ, а на 1 Февруарий 1880 г. е назначенъ секретаръ на съвѣтника по казеннитѣ дѣла въ Търновската Губерния. Като наченѫ отъ най-ниското стѫпало на чиновничеството, той по характера си, съ какъвто се отличаваше, никога не търсеше службитѣ; той все биваше виканъ на по-голѣми длъжности, заради точното, неукоризненото и отлично службувание, та вече на 1 Априлий 1880 г. е назначенъ подначалникъ въ отдѣлението за косвеннитѣ даждия въ Министерството на Финанситѣ, а слѣдъ мѣсецъ и половина завзелъ длъжностьта първи помощникъ въ слѣтото отдѣление при сѫщото Министерство за прямитѣ и косвеннитѣ налози. Въ самото начало на 1881 г. покойния завзе упразненото мѣсто на Директора на Статистическото Бюро; но при голѣмата си жажда да завърши висшето си образувание той не иска да се застои на тая висока длъжностъ, а склони да отиде като държавенъ стипендиянтъ въ Парижъ, гдѣто слѣдъ свършванието пълния курсъ на наукитѣ си въ Ecoles des sciences politique, му е било възложено и практическото изучване данъчната система на Франция, а особенно устройството на ка-

Хр. Бѣлчовъ

дастра, за която цѣль е останжлъ тамъ още една година и е билъ нарочно прѣпоржчанъ на Френското правителство. Така солидно приготвенъ, той веднага слѣдъ завръщанието си отъ Парижъ, на 6-й Ноемврий 1884 г., завзе длъжностьта на главенъ ревизоръ при Министерството на Финанситѣ. Отличното негово служение, незакъснѣ да го прѣпоржчи на важната длъжностъ Главенъ Секретарь при сжщото Министерство, на която и биде назначенъ на 17 Августъ 1885 година. Испълнявалъ е тая длъжностъ така примѣрно, така неуморно и вѣщо, щото всички, които слѣдятъ вървежа на нашитѣ държавни работи, трѣбваше съ всичкото довѣрие, съ най-пълно удобрѣние да посрѣщнжтъ назначението му Министръ на Финанситѣ на 2 Ноемврий 1890 година. *Уви, само кратко врѣме му бѣ прѣдопрѣдѣлено да дѣйствува на този си велеваженъ постъ.*

Прѣзъ врѣме на службуванието си покойния е билъ натоварванъ съ разни важни миссии, които той при високата си образованностъ и подготовка и при владението на езицитѣ: френски, нѣмски и английски, винаги е можилъ най-задоволително да испълни и да си остави най-добри спомѣни при всички лица, съ които е имапъ да работи.

Министръ Христо Бѣлчовъ е убитъ на 15-й Мартъ 1891 год.. часътъ около 8 вечерьта, въ Столицата, на улица «Войнишка» до Градската градина, когато злодѣйцитѣ сѫ искали да убиятъ Господина Министра Прѣдсѣдателя Стефана Стамболова, но по погрѣшка вмѣсто послѣдния убиватъ първия. Проведението Божие чудесно запази отъ злодѣйската рѫка живота на Господина Министра-Прѣдсѣдателя Стамболова — отличния поборъ за независимостьта и свободата на България.

Бившій Министръ на Финанситѣ Хр. Бѣлчовъ.
(† на 15 Мартъ 1891 год.

ПРИСѪДА

№ 1.

Въ името на Негово Царско Височество Българский Князь

ФЕРДИНАНДЪ I.

На 1892 год., Юлий 7-й день, Полевой Врѣмененъ Софийский Воененъ Сѫдъ, въ своето открито сѫдебно засѣдание, въ което присѫтствуваха:

Прѣсѣдатель: Подполковникъ **Андрѣевъ**.

Членове:
Подполковникъ **Кутинчевъ**.
Подполковникъ **Галунский**.
Майоръ **Драгановъ**.
Майоръ **Фичевъ**.

при Военний Прокуроръ на Софийския Полевой Врѣмененъ Воененъ Сѫдъ — Майора **Стайкова** и при дѣлопроизводителя Поручикъ Желѣзовъ, изслуша дѣлото, заведено по обвинението на Свѣтославъ Миларовъ, Константинъ Поповъ, Георги Василевъ, Стою Джуджевъ, Иванъ Бобековъ, Тома Георгиевъ, Димитръ Попъ Стайковъ, Спасъ Лепавцовъ, Петко Каравеловъ, Д-ръ Молловъ, Трайко Китанчевъ, Александръ Карагюлевъ, Григоръ Карагюлевъ, Петръ Македонский, Георги Великовъ, Димитръ Карастояновъ, Димитръ Ножаровъ и Петръ Милковъ, обвиняеми въ покушение да прѣдизвикатъ промѣнение въ сѫществующий държавенъ строй и други прѣстѫпления.

Обвиняемитѣ присѫтствуваха лично въ сѫдебното засѣдание, при своитѣ защитници: Д-ръ К. Помяновъ, Плакуновъ, Капитанъ Ранковъ, Расолковъ, Кукурешковъ, Калинковъ, Марковъ, Капитанъ Жебаровъ, Константиновъ, Д-ръ Даневъ и Мановъ.

Обстоятелствата на дѣлото сѫ слѣдующитѣ:

На 15 Мартъ 1891 г. къмъ 8 часа вечерьта Министръ-Прѣдсѣдателя Стамболовъ, заедно съ Министра на финанситѣ Христа Бѣлчова, въ съпровaждание на полицейския стражаръ Спасъ Антонова, при градската градина, на Войнишката улица, сѫ биле нападнати отъ четирма неизвѣстни хора, отъ които единия гръмналъ връхъ тѣхъ два пѫтя, а другъ веднажъ съ револверъ, въ слѣдствие на които вистрѣли Министра Бѣлчовъ падналъ убитъ. По поводъ на това убийство сѫдебно-полицейскитѣ власти на прѣдварителнитѣ дирения сѫ раскрили сѫществуванието на слѣдующитѣ комплоти: I-во. По донесението на Сливенския житель Александръ Пенковъ прѣзъ мѣсецъ Май 1891 год. до Сливенский Околийский Началникъ, бившпй емигрантинъ Свѣтославъ Миларовъ е билъ привлѣченъ въ качество на обвиняемъ за съставяние заговоръ противъ живота на Министра Стамболова, като въ сѫщото врѣме е билъ направенъ и обискъ въ квартирата му, гдѣто сѫ намѣрени нѣколко компромитирующи го писма, а въ послѣдствие е приловенъ собствения му дневникъ, воденъ прѣзъ 1889 година, по подготовлението на заговора противъ живота на Негово Царско Височество.

На първитѣ распитвания въ прѣдварителнитѣ дирения обвиняемия Свѣтославъ Миларовъ е отказвалъ сѫществуванието на всѣкакви комплоти и заговори, а слѣдъ прѣдявяванието на дневника му, е призналъ: че на 28 Януарий 1889 година въ г. Одесса се събирали въ домътъ на емигрантина Мусевича (въ централна гостинница Н-ро 59), обвинения Миларовъ и емигрантитѣ: Константинъ Поповъ (обвиняемъ), Георги Василевъ (обвиняемъ), Юрданъ Бѣловъ и Петръ Мусевичъ-и съ клѣтва рѣшили: да пожертвуватъ живота си и всичко мило и драго на тоя свѣтъ, за да примахнатъ Негово Царско Височество съ револверъ и кама. Въ сѫщото това събрание сѫ е рѣшило още: а) Свѣтославъ Миларовъ да бѫде главатарь на прѣдприетото дѣло; в) Да се исходатайствуватъ отъ Петербургъ 4000 рубли за разноски по дѣлото; г) П. Мусевичь да се яви въ Петербургъ, като делегатъ отъ съзаклятническата дружина, за да урѣди начина за отпусканието и прѣпращанието на помѣнатитѣ 4000 рубли, а сѫщо и за одобрението на расходванието имъ, изложено въ особенъ

[illegible]

... Павел ... [illegible]

... вича ... [illegible]

... ни на Пловдив ... [illegible]

... тконче от ... [illegible]

... ние, първ ... [illegible]

... ние ... ваньл за ... [illegible]

... писния жител ... [illegible]

... свидетель ... [illegible]

... шнемян Тома ... [illegible]

илъ, че въ гр. София имало скрити емигранти, които щѣли убиятъ Княза и Стамболова и че за поддържанието имъ ѣбвало пари, които той нѣмалъ и го молилъ да му заеми ЮО лева. Свидѣтеля обѣщалъ да даде, но срѣщу сигурна поица, каквато Георгиевъ, като не можалъ да прѣдстави, то той / отказалъ заема. Нѣколко дена слѣдъ това въ градската адина въ София сжщий свидѣтель се срѣщналъ съ единъ познатъ човѣкъ, въ когото отпослѣ узналъ обвиняемий жуджевъ, който му се отрекомандувалъ и почналъ да го зали за патриотизма му и му прѣдалъ, че се тъкмѣлъ заоворъ за убиванието на Княза и Стамболова и че за тази ѣль ставали приготовления, прѣдложилъ Митакову да вземе частие въ заговора и дозволи скриванието на нѣколко пушки ъ карницата му при Драгоманъ.

Свидѣтеля Никола Стоименовъ показа, че сжщий Тома еоргиевъ го е молилъ да го запознае съ Атанаса Здравковъ, ойто билъ юнакъ-човѣкъ, което свидѣтеля и испълнилъ. Сжций свидѣтель узналъ и отъ по-напрѣдъ отъ Здравкова, че жществува заговоръ за убиванието на Господаря и Министра-Iрѣдсѣдателя.

Татаръ-Пазарджикския жител Атанасъ Здравковъ свидѣтелствува, че въ Септемврий мѣсецъ 1890 г. обвиняемия Димитръ Стайковъ го срѣщналъ, съобщилъ му за комплота, ie отъ София билъ дошълъ човѣкъ да търси сигурни хора, който искалъ да се запознае съ Здравкова. Тоя човѣкъ билъ Стою Джуджевъ, който при срѣщанието си съ Здравкова му расправилъ, че комплота е образуванъ по инициятивата на I. Каравеловъ и Д-ръ Молловъ, и че не оставало друго освѣнъ да се вербуватъ надежни лица. Двѣ седмици слѣдъ това свидѣтеля Здравковъ се срѣщналъ съ запасний поручикъ Бобековъ, който му расказалъ сжщото, което му съобщилъ и Джуджевъ, като му добавилъ, че той щѣлъ да получи телеграмма отъ София, когато ще стане заговора и когато ще трѣбва да заминатъ и тримата за София. При това Бобековъ му съобщилъ плана на заговора, който се състоялъ въ това, че когато Негово Царско Височество отиде да посрѣщне майка си въ Царибродъ, да се заеме отъ заговорщицитѣ Драгоманската гара, да се арестоватъ находящитѣ се тамъ чиновници и стражари, да се спрѣ трена когато иде отъ Царибродъ, да се убие Господаря и свитата му и слѣдъ това да се замине

... атентатъ ...

... Драгоманъ. На друга ...

... Георгиевъ, което подѣдяла ...

... Славатаря на заговорщицитѣ ...

... измѣнение въ плана на заговора, ...

... Симеоновъ, понеже, ако се убиятъ Н. П...

... не можалъ да удържи положе...

... Стамболовъ щѣли да распратятъ ...

... до лицата, които би могли ...

... положение, че ще бѫдѫтъ избити, ако ...

... слѣдъ което щѣло да принуди Го...

... Ако тоги убийство на м-ръ Стам...

... било да се тури въ испълнение за...

... прѣдположение, че може би и ми...

... съ Господаря. По-нататъкъ Геор...

... Дръ Молловъ, които били съгласни: Д.

... и подготовили се

... прѣмо свидѣтеля Здравковъ ...

... съ Стою Джуджевъ и чулъ

... на заговора било отложено по при-

... нещастието.

... Антонъ Петровъ показва, че прѣзъ 1890 г.

... въ фабриката на Александра Карагю-

Декемврии ...

а въ с. Петричь, въ негово присжтствие братовчеда на А. Карагюлева, Георги Кузмановъ, съобщилъ, че бившия майоръ ...ница билъ вече застрѣлянъ по распорѣжданието на м-ръ Стамболова, и че ако се намѣрялъ нѣкой да убие г. м-ръ Стамболова, то партията на Каравелова щѣла била да заплати 1000 лири. Тукъ при разговора е билъ и А Карагюлевъ, който имал въ ржцѣтѣ си единъ малакъ револверъ, съ бѣла дръжка, сжщо като тия, които сж немѣрени въ градската градина въ врѣме на убийството на м-ръ Бѣлчевъ; такива сжщо револвери свидѣтеля виждалъ у Н. Тюфекчиевъ и у братовчеда му Унча.

Прѣзъ Януарий мѣсецъ 1891 год. сжщия свидѣтель чулъ отъ жената на А. Карагюлевъ да се удивлява, че мжжъ ѝ ималъ събрание въ дома си за съставяние заговоръ за убиванието на г-нъ Стамболова и че послѣ била паета кжща около квартирата на г. Стамболова, въ която сжщо е имало събрание. Антонъ Петровъ е чувалъ и другъ пжть отъ г-жа Карагюлева за подобно събрание и се опасавала да не би да се открие и незнаяла какво ще говори, ако я распитватъ за това. Веднжжъ, когато Карагюлевъ, заедно съ Антона Петрова, по ломското шоссе срѣщпали м-ръ Стамболова, Карагюлевъ му казалъ, че ей-сега би убилъ м-ръ Стамболова, ако би имало възможностъ. Свидѣтеля ималъ подобни разговори съ Карагюлева и другъ пжть, а веднжжъ е чулъ отъ братовчеда му Кузмановъ, че той, Кузмановъ, съ още двама македонци щѣли да убиятъ г-нъ м-ръ Стамболова. Като на главни съмишленници на А. Карагюлевъ свидѣтеля посочва на: П. Македонски, когото видѣлъ на фабриката въ с. Петричъ нѣколко пжтя, че говорялъ тайно съ Карагюлева, и наедно друго непознато нему лице, което А. Карагюлевъ нарѣкалъ, че билъ майсторъ за правяние ледника на фабриката. Това непознато лице отъ послѣ се указало, че е емигрантина Ив. Козаровъ, когото А. Карагюлевъ укривалъ въ фабриката си. По фотографическитѣ карточки на Ив. Козарова свидѣтеля познава, че лицето, което се е укривало въ Карагюлевата фабрика, било сжщото, т. е., Ив. Козаровъ. Освѣнъ това свидѣтеля показва, че веднжжъ е имало събрание въ кжщата на Софийский гражданинъ Стоянъ Марковъ, у когото е живѣялъ А. Карагюлевъ и въ което събрание сж присжтствували Иванъ Козаровъ, П. Македонский и още десетина и повече лица. Сви-

дѣтеля Апостолъ Ивановъ, бивши слуга у А. Карагюлевъ, показва, че Кузмановъ се готвялъ да убие г. Стамболова срѣщу 2000 лири възнаграждение, и че видѣлъ веднѫжъ събрани у Карагюлевата квартира около 15—20 души, и че когато искалъ да влѣзе въ стаята при господаря си, то билъ спрѣнъ отъ господарката си, която му казала да дойте по-послѣ.

Свидѣтеля Димитръ Карагюлевъ показва: а) че една вечерь, когато билъ въ гости у брата си въ с. Петричь, кѫсно прѣзъ нощьта тръгнали за София съ колата на брата си А. Карагюлевъ: той, братовчедъ му Кузмановъ, братъ му Александръ и едно непознато лице, облѣчено въ селски дрѣхи. Въ София това лице слѣзло въ А. Карагюлевата квартира, а свидѣтеля заедно съ Кузманова отишле на хана. По пѫтя А. Карагюлевъ по албански порѫчалъ на Кузманова да намѣри квартира за непознатото лице; б) въ началото на 1891 г. единъ непознатъ на свидѣтеля човѣкъ, слѣзалъ на фабриката, гдѣто Карагюлевъ го нахранилъ, говорилъ тайно съ него и на собствения си конь, наедно съ слугата си Денко, го испроводилъ на Сливнишката гара, като при това му далъ да обуе собственнитѣ си чизми; в) Свидѣтеля познава по фотографическитѣ карточки на Ив. Козарова сѫщото лице, което е било на фабриката и заминало за Сливница; г) когато А. Карагюлевъ билъ арестуванъ, снаха му Клия го пращала да отиде и униччтожи нѣкаква си искуственна брада, която се намѣрвала въ тавана на фабриката; д) че въ първитѣ числа на мѣсецъ Декемврий 1890 год., като отивалъ отъ Петричь за София да получи отъ П. Македонски събраната въ пощата за брата му кореспонденция, срѣщналъ единъ селенинъ съ писмо да братъ му Александра, распечаталъ и прочелъ писмото. Съ това писмо П. Македонски викалъ А. Карагюлевъ да отиде немедлено въ София, гдѣто ималъ да му съобщи важни новини; е) че видѣлъ у брата си револверъ сѫщо като намѣренитѣ въ градината по убийството на министра Бѣлчева; ж) че чулъ отъ снаха си Клия да е имало събрание въ кѫщата на Стояна Марковъ, гдѣто се заговаряло убийството на г-на Стамболова и че на Кузманова се прѣдлагало 1000 лири; з) когато е билъ арестованъ самъ свидѣтеля чулъ отъ арестования Георги Сотировъ, че лицето, което въ селски дрѣхи се крило изъ фабриката било Ив. Козаровъ. Тия показания се подтвърждаватъ и отъ показанията на свидѣтелитѣ: Клия Карагюлева,

Стоянъ Марковъ, Денко Илиевъ и Стефанъ Николовъ, отъ които послѣдния показва още, че еднжжъ нѣкой си непознатъ човѣкъ го пазарилъ да го откара въ с. Петричь въ 3 часа сутриньта; това лице дошло въ хана, гдѣто билъ файтонджията, качило се на файтона и се отправило къмъ градската градина, гдѣто спрѣли. Непознатото лице влѣзло въ градината и слѣдъ малко се явило съ друго, тоже непознато лице, като се качили на файтона за къмъ Александровската площадъ. Тукъ пазарившето файнона лице слѣзло отъ файтона, а другото лице било откарано въ с. Петричь. Обратно съ сжщия файтонъ отъ Петричь се върналъ А. Карагюлевъ съ Госпожата си.

Свидѣтеля Хр. Тепавичаровъ показва, че чулъ отъ Григора Карагюлева тъкменото убивание на г-на Стамболова и че той, Григоръ, го каралъ да вземе участие. Това убийство щѣло да стане когато министра—прѣдсѣдателя отидѣлъ на ловъ въ с. Петричь. Сжщий свидѣтель добавя, че когато А. Карагюлевъ заминавалъ за Виена, тоя послѣдния му билъ написалъ една телеграмма, която братъ му да му подаде, когато благополучно се извърши атентата. Освѣнъ това свидѣтеля билъ виждалъ П. Македонски, че отивалъ често въ фабриката на А. Карагюлева въ с. Петричь.

Привлечения като обвиняемъ Спасъ Лепавцовъ е показалъ: а) че прѣзъ Октомврий мѣсецъ 1890 год. чулъ отъ Райка Трайковичь за пристиганието на емигрантина Иванъ Коваровъ, а отъ Илия Георгова — че Димитръ Ризовъ испратилъ отъ Бѣлградъ нѣколко души да убиятъ г-на Стамболова и че въ това число билъ и Ив. Козаровъ, който се криялъ въ нѣкоя си кжща въ София; б) че веднжжъ Наумъ Тюфекчиевъ му билъ оставилъ на хранение единъ запечатанъ пликъ; слѣдъ малко тоя пликъ билъ поисканъ отъ Илия Георговъ, който на тръгвание прѣдопрѣдилъ Лепавцова да не казва Тюфекчиеву, че Георговъ е взелъ пликътъ, а че го е изгубилъ. На исканието писмото отъ Тюфекчиева, Лепавцовъ дѣйствително казалъ, че е изгубилъ пликътъ, за което Тюфекчиевъ се скаралъ силно съ него и му угрозилъ, че ще му свѣти маслото, ако каже нѣкому; в) че съдържанието на запечатания пликъ той узналъ отъ Илия Георгова; г) — че Тома Георгиевъ е искалъ да ги мири съ Наума Тюфекчиева и го е посвѣтилъ въ заговора по убиванието на министра Стамболова, съ прѣдо-

прѣждение, да пази въ тайна това, па даже и ако го арестоватъ; при това чулъ отъ Тома Георгиева още, че прѣзъ Януарий 1891 год. полицията била дирила Тюфекчиева да го арестова и че Георгиевъ го е съвѣтвалъ да избѣга; сжщия Георгиевъ питалъ Лепавцова да ли сж освободили Карагюлева изъ подъ арестъ, защото се е боялъ да не искаже приятелитѣ за убийството на г-на Стамболова хора; д) че чулъ веднжжъ отъ Кушлева, че отъ Ризова и Цв. Тюфекчиева било възложено Кушлеву да заведва прѣхраната на лицата, които щѣли да извършватъ убийството и че за тия, които биле укрити въ бирхалето на Прайзера е произвѣждалъ разноскитѣ той, а за ония, които сж се крияли въ фабриката на Карагюлева, се грижилъ самъ Карагюлевъ; е) подробности по испълнението на заговора Лепавцовъ е узналъ отъ Илия Георгова и че за тая цѣль се е слѣдило за г-на Стамболова много по-отъ рано, а именно: единъ день прѣзъ есеньта 1890 година Тома Георгиевъ дошълъ въ дюкяна на Лепавцова, гдѣто е билъ Илия Георговъ и прѣдалъ на послѣдния, че министра билъ въ аптеката на Странски. Веднага слѣдъ това и двамата Георговци излѣзли отъ дюкяна на Лепавцова и се распиляли по разни страни. Другъ пжтъ Илия Георговъ е питалъ Лепавцова: да ли г-нъ Стамболовъ не е влизалъ въ двореца; третий пжтъ Тома Георгиевъ му е казалъ: «язъкъ, снощи неможи да стане оная работа, Стамболовъ се расхождаше съ Грекова отъ Панаха до книжарницата Лой, а онѣзи хора стояха въ градината и глѣдаха сеиръ; четвъртий пжтъ Тюфекчиевъ и Тома Георгиевъ пращали Лепавцова въ дюкяна на берберина Команова за да узнай кой отъ министритѣ е билъ тамъ, понеже имало стражаръ отъ вънъ. Лепавцовъ ходилъ и узналъ, че е билъ Министръ Живковъ и имъ съобщилъ. Петий пжть, около 6 Ноемврий 1890 година Никола Тюфекчиевъ питалъ Лепавцова да ли е влизалъ въ двореца министръ Стамболовъ и като получилъ отрицателенъ отговоръ, казалъ му: ако види, че М-ръ Стамболовъ влезе въ двореца, то да се завтече въ бирхалето на Прейзера и да каже за това на скрития тамъ нѣкой си Георги и още единъ непознатъ нему, като за условенъ знакъ имъ покаже карандаша, който Тюфекчиевъ му е далъ; това обаче Лепавцовъ не е испълнилъ; ж) — че Илия Георговъ му е раскрилъ, че хората, които сж се крияли въ бирхалето биле Иванъ Козаровъ и нѣкой си Георги и че освѣнъ тѣхъ въ убий-

ството щѣли да участвуватъ: Георги Кузмановъ и Никола Тюфекчиевъ и нѣкой си сърбинъ; з) — че Никола Тюфекчиевъ самъ му се е призналъ, че ще участвува въ убийството и му показалъ единъ револверъ съ бѣлъ кокалъ, който носялъ въ джеба си; изобщо слѣдѣнието на министра-президента е било възложено Лепавцову, както отъ Никола Тюфекчиева и Илия Георгова, тъй и отъ Тома Георгиевъ; и) — че Илия Георговъ е укорявалъ и изобличавалъ въ срахъ Никола Тюфекчиевъ, за гдѣто е пропустналъ случая да испълни заговора, когато г-нъ министръ-президентъ е билъ на расходка къмъ кавалерийскитѣ казарми; і) — Че Тома Георгиевъ го е канилъ да му стане поржчитель за заемъ отъ 500 1000 лева отъ Митакова, които пари Тома Георгиевъ щѣлъ да употрѣби въ едно патриотическо дѣло; к) — че Илия Георговъ и Наумъ Тюфекчиевъ сж водили корреспонденция съ емигрантина Д. Ризовъ въ Бѣлградъ, който чрѣзъ Тюфекчиева е билъ испратилъ 100 200 екземпляра отъ политическитѣ му брошури. Тия брошури Тюфекчиевъ далъ по една на: Лепавцова, Тома Георгиева и Илия Георгова; л) — че на 7 Ноемврий 1890 година, когато въ врѣме на парада се тъкмяло да стане убийството на министра-президента, Наумъ Тюфекчиевъ му е оставилъ единъ пакетъ съ книжна обвивка, като му възложилъ да го пустне въ пощенската кутия веднага слѣдъ убийството. Вечерьта, като е прѣдполагалъ, че убийството може да се извърши, затворилъ е ³/₄ часа по-рано дюкяна си, съ цѣль да замаскира участието си въ това дѣло; но понеже то не се е състояло нея вечерь, то на другия день отворилъ прѣдадения му пакетъ, въ който имало три писма адресирани: едното до Н. Ц. Височество, другото до министерския Съвѣтъ, а третото безъ адресъ. Писмото до Н. Ц. Височество съдържало: Господаря да остави страната, ако не иска да испита участьта на министра си, а тъй сжщо да не прѣслѣдва убийцитѣ, въ случай че бждѫтъ уловени. Другитѣ двѣ писма не прочелъ, като прѣдполагалъ, че иматъ сжщото съдържание. Тритѣ тия писма сж биле написани отъ нѣкакъвъ си централенъ Български революционенъ комитетъ и подпечатани съ печатъ съ сжщия надписъ и въ срѣдата съ левъ. Тия писма Лепавцовъ ги изгорилъ и за това е билъ упрѣкаванъ отъ Никола Тюфекчиева, понеже прѣписванието имъ ако и да било лѣсно, но нѣмало съ какво да ги подпечататъ, тъй като нѣкой си

Георги, у когото се е пазилъ този печатъ, билъ заминалъ за нѣкакъвъ си чифликъ; м.) — че спорѣдъ него съучастници въ този комплотъ сѫ: Трайко Китанчевъ и Петко Каравеловъ, за това, че първия го уговарялъ да не исказва съобщението му отъ Илия Георговъ, а втория го распитвалъ за хората на Тюфекчиева, които щѣли да убиватъ Стамболова и за които Тома Геиргиевъ го увѣрявалъ, че били надеждни хора; н) — че Каравеловъ въ затвора, прѣзъ просвѣта на вратата, която ги е дѣляла, го съвѣтвалъ да оттегли прѣдъ сѫда показанията си, дадени срѣщу него (Каравелова) и Китанчева, или-же да говори уклончиво; о) — че на 15-й Мартъ 1891 год. 7 часа вечерьта, когато министръ Стамболовъ съ министръ Бѣлчевъ вървели по Цариградското щоссе, къмъ Княжеския палатъ, той видѣлъ Д. Тюфекчиева да върви на нѣколко крачки задъ министритѣ, като го изглѣдалъ подозрително. Министритѣ влѣзли въ Панаховата сладкарница, отъ гдѣто въ 8 часа, по Войнишката улица, се отправили за по домоветѣ си.

Свидѣтеля Спасъ Антоновъ, който въ качеството си на полицейски стражаръ, на 15 Мартъ вечерта е вървелъ на 5—7 крачки слѣдъ министритѣ Стамболова и Бѣлчева, показа слѣдующето: Когато стигнали послѣдната врата на градската градина, четирма непознати хора ги настигнали, грѫмнали два вистрѣла, по които министръ Стамболовъ истичалъ напрѣдъ, а — Бѣлчевъ извикалъ «помощь». Единъ отъ убийцитѣ хваналъ Бѣлчева за пардесюто, а свидѣтеля съ извадена шашка се е спусналъ върху убиеца, гонилъ го по Асѣновската улица и грѫмналъ веднѫжъ подиря му. Когато се върналъ на мѣстото на произшествието намѣрилъ министръ Бѣлчевъ падналъ мъртавъ въ градината. Свидѣтеля добавя още, че единъ отъ убийцитѣ избѣгалъ прѣзъ градината, а другитѣ двама несъглѣдалъ. Свидѣтелитѣ: Никола Василиевъ и Никола Наумовъ показватъ, че въ градината срѣщнали двама, които избѣгали силно прѣзъ градинскитѣ врати срѣщо Сръбското агенство и че чули четири гърмежа.

При оглѣда на мѣстото на произшествието сѫ констатирани слѣдующитѣ данни: по Войнишка улица и при послѣдната градинска врата отъ вѫтрѣ капки и пятна кръвави отъ убития министръ Бѣлчева. Въ различни мѣста изъ градината намѣрени: 1. единъ револверъ «смитъ весона» № 6814, зарѣденъ съ 6 патрона, отъ които двата грѫмнати; 2. два ре-

волвера №№ 4 и 8 системата «хамерлесъ», които по показанията на нѣкой лица, имали нѣкакви подобрѣния отъ техника Н. Тюфекчиева, двата зарѣдени съ по 5 патрона, отъ които само единъ патронъ грѫмнатъ; 3. Осемъ револверни патрони «хамерлесъ» и 4, вънъ отъ градината на тротоара по Асѣновската улица е намѣренъ единъ грѫмнатъ отъ револверъ куршумъ. Спорѣдъ сѫдебно-медицинския актъ, по тѣлото на покойния министръ Бѣлчева сѫ намѣрени двѣ рани отъ револверни куршуми, отъ които едина ударилъ дѣсния лакътъ отъ вънъ, миналъ прѣзъ мускула на рѫката подъ костьта, проникналъ въ дѣсната мишца и безъ да поврѣди грѫдния кошъ излѣзалъ отъ прѣдъ гѫрдитѣ; другия — ударилъ подъ дѣсната мишца, счупилъ третото ребро, пронизалъ дробоветѣ и аортата и застаналъ подъ левата цица. По мнѣнието на експертитѣ — лѣкари, смъртьта моментално е била причинена отъ втория куршумъ. Свърска съ намѣренитѣ револвери №№ 4 и 8, обвиняемия Лепавцовъ показа, че въ края на Октомврий мѣсецъ 1890 год. Наумъ Тюфекчиевъ донесълъ въ дюкяна му една кутия запечатана и му заржчалъ, да я прѣдаде на Илия Георговъ, но сѫщия денъ дошълъ и си я взелъ, а на 9 или 10 Ноемврий с. г. пакъ я донесълъ, но съ счупени печати, като му е казалъ, да я прѣдаде на Тома Георгиевъ. Тома Георгиевъ се е явилъ за кутията, помолилъ Лепавцова скрито да я отвори и да му даде находящитѣ се въ нея нѣща, които не биле друго, а три револвера, двата сѫ биле кокалени, а третия съ сидефена дръжка, една кутия съ револверни патрони и единъ securepъ съ писма. Тома Георгиевъ ги е натурялъ изъ джобоветѣ си и си заминалъ. Нѣколко дни прѣди да се яви тази кутия, сѫщия Тюфекчиевъ ходилъ при Лѣпавцова, молилъ го да извади отъ митницата пристигналия отъ странство неговъ единъ револверъ, Лепавцовъ испълнилъ просбата му и извадения револверъ прѣдалъ на Тома Георгиевъ, за да го занесе на Тюфекчиева. Въ началото на Декемврий 1890 год. Т. Георгиевъ, подъ прѣдлогъ, че е билъ проигралъ въ карти, искалъ отъ Лепавцова 5 напалеона, за да се отиграй, но до вечерьта ги е повърналъ и му казалъ, че истинската причина на заема е съвсѣмъ друга, която се обяснява да е слѣдующата: Наумъ Тюфекчиевъ прѣди нѣколко врѣме билъ оставилъ за продань у свидѣтеля Кръсто Пѣева 5 револвера «хамерлесъ», отъ които двата биле продадени, а другитѣ три

...казалъ за срѣщата си ...ѣколко дена слѣдъ това ...въ Варна, гдѣто е билъ ...лацъ съ емигрантитѣ и отъ ...въ Бургазъ, гдѣто въ поли...озналъ въ лицето на обвиняе... ...рекомандувалъ въ Галацъ, че ...

...ление, обвиняемия поддържа по...ложително срѣщата имъ въ Галацъ, ...казалъ, че участвувалъ въ въпрос...управление на домогванието сочи на ... 1891 год. е билъ писаръ въ Радуе...управление и не е ималъ възмоностъ да ... прѣстжплението. Отъ направената ... каналъ сж констатира, че е билъ ... писаръ, но съ нищо не се доказва; ... прѣзъ врѣмето, когато е извър...

... К. Поповъ въ дѣлото, освѣнъ даннитѣ, ... срѣщу него по заговора съ обвиняемия ... Василиевъ, има още слѣдующето: 1) ... г. той, въ качеството си на писаръ въ ... Управление, е ималъ срѣщи съ съмиш...ний русси капитанъ Набоковъ, а особенно ... Горанова, който му открилъ, че бун...ството е единъ отъ най-жизненнитѣ инте...ни и трѣбвало да се извърши до като е ... въ България. Открилъ му още, че имало ... въ: Бургазъ, Айтосъ, Сливенъ, Стара-За..., като му подробно расказалъ за начина ..., когото той (Поповъ) напълно одобрилъ. ...нието на бунта, обвиняемия е билъ назначенъ ... врѣменното правителство, на чело на което ... Слѣдъ потушаванието на бунта, обвинаемия ... отъ наказание, е избѣгалъ въ русското Бур..., отъ гдѣто, закованъ въ единъ архивенъ ... отнесенъ на русския клиперъ «Забьякъ» и ... Одесса. 2) Прѣзъ врѣме на прѣбиванието си въ ... К. Поповъ е присжтствувалъ на много съ-

брания, гдѣто сж се разисквали разни членове за устройството на комитета въ: Одесса, Букурещъ, Цариградъ и Бѣлградъ. Въ помощь на Горанова, който отъ Цариградския комитетъ билъ избранъ да дѣйствува по пограничнитѣ мѣстности между Бургазъ и Едрене, билъ даденъ обв. К. Поповъ, които, до като се приготвяли да заминатъ за назначеното имъ мѣсто, Цариградския комитетъ измѣнилъ своето рѣшение и постановилъ да се образува подъ командата на капитанитѣ: Набокова и Боянова чета отъ 70—100 души. Направили се нуждпитѣ приготовления, доставили се оржжие, наелъ се единъ малъкъ гръцки параходъ и на 23 Декемврий 1887 г. вечерьта, наетия параходъ, заедно съ четата, припаситѣ и оржжията, тръгналъ отъ Цариградъ и пристигналъ на българския брѣгъ на мѣстностьта «Атъ-Лиманъ», отъ гдѣто четата навлѣзла по пжтя си за Бургазъ, повдигала селата на възстания, до като пристигнала мѣстностьта називаема «Подъ», гдѣто се е расположила на позиция и на сутриньта срѣщнала съ огънъ пристигналата войска; слѣдъ убиванието на нѣколко души отъ четата, между които билъ и капитанъ Бояновъ, останалитѣ се разбѣгали, въ което число е билъ и обвиняемия К. Поповъ, който е намѣрилъ убѣжище въ Турция. Изложенитѣ до тукъ обстоятелства се подтвърждаватъ напълно отъ обвиняемия и по-голѣмата часть се подкрѣпятъ отъ показанията на свидѣтелитѣ: Никола Стефановъ, Слава Тодоровъ, Вичо Ивановъ, Коста Сапуновъ, Руси Ставревъ бивши капитанъ, а сега подполковникъ Караивановъ, Василъ Драгуловъ, Хр. Сл. Януловъ и Георги П. Керимидчиевъ. Врѣменний Воен. Пол. Сждъ, слѣдъ като изслуша сждебното дирение, прѣнията на странитѣ, послѣдната дума на обвиняемитѣ и провѣри веществениитѣ доказателства за разрѣшение на настоящето дѣло, взе прѣдъ видъ:

1). Че обвиняемитѣ С. Миларовъ и К. Поповъ, самопризнаватъ: а) че прѣзъ м. Януарий 1889 г. заедно съ емигрантитѣ: Г. Василиева, Юрданъ Бѣлова и П. Мусевича съставили въ гр. Одесса съзаклятие, съ цѣль да убиятъ Негово Царско Височество; дали клѣтва, че ще дѣйствуватъ самоотвържено; избрали за главатарь на заговорщицитѣ С. Миларова; рѣшили атентата да стане съ револвери и ками, или динамитни бомби; установили бюджетъ за разноски отъ 2000 рубли; избрали П.

Мусевича за делегатъ, като му възложили да иде въ Петербургъ, за да прѣдстави и получи одобрѣние за плана на комплота отъ управляющитѣ Сл. Бл. Общество, а така сжщо и отъ емигрантина Д. Цанковъ, а заедно съ това да урѣди въпроса за паричнитѣ срѣдства; б) че Мусевичъ е донесълъ отъ Петербургъ одобрѣние на плана; 2000 р. за дѣлото ще получатъ отъ Одесския делегатъ на Сл. Бл. Общество Кривцовъ; тая сумма получилъ Миларовъ, като издалъ расписка на името на Цанковъ, раздѣлили по между си паритѣ, като оставили една часть отъ тѣхъ (резервенъ фондъ) да се пази у Василиева; освѣнъ Миларова и Юрданъ Бѣлова (когото отхвърлили отъ заговора), получили отъ Кривцова по единъ ревелверъ и патрони; Георги Василиевъ и К. Поповъ испитали, че револверитѣ биятъ добрѣ: рѣшили да заминаватъ за Цариградъ, Георги Василиевъ искалъ два мѣсеченъ отпускъ отъ полка си и се снабдили съ турски паспорти, слѣдъ което въ разни врѣмена заминавали за Цариградъ. в) че отъ Цариградъ С. Миларовъ съ разрѣшение на бълг. дип. агентъ заминалъ за България, гдѣто на 5 Апр. 1889 г. пристигналъ въ София, а К. Поповъ съ прѣправена физиономия и чужда фамилия (Павелъ Тодоровъ) слѣдъ 5—6 дни пристигналъ въ столицата. Мусевичъ и Георги Василиевъ останали въ Одринъ, за да служатъ за връзска между Миларова, Попова отъ една страна и Кривцова отъ друга, въ случай на не сполучливъ атентатъ да вcase на себе си довършванието му. г). Че съ интернированието на Миларова въ гр. Пловдивъ, К. Поповъ е отишълъ подирѣ му въ този градъ, гдѣто С. Миларовъ му е намѣрилъ кжща за живѣение и скривание; тукъ Миларовъ е оставилъ К. Попова, за да слѣди за прѣдстоящето минавание на Н. Ц. Височество отъ Карлово, Пловдивъ, София, а самъ е отишълъ въ Карнобатъ, за да се види съ майка си; обаче като билъ извѣстенъ отъ К. Попова, съ писмо, че Н. Ц. Височество на 30 Май ще замине прѣзъ Пловдивъ за София, той напустналъ Карнобатъ и дошълъ въ Пловдивъ за осжществление на комплота. д). Че на 30 Май 1889 г. когато Н. Ц. Височество щѣлъ да замине за София, Миларовъ и К. Поповъ сж ходили въ Пловдивската гара, въоржжени съ револворитѣ си, за да извършатъ атентата, но нито единъ отъ тѣхъ не стрѣлялъ по нерѣшителность. е). Че слѣдъ испущание този благоприятенъ случай, на 30 Май рѣшили да дирятъ другъ случай и такъвъ се прѣд-

ставилъ на 8 Юлий 1889 г., когато Н. Ц. Височество се е очаквалъ отъ София въ Пловдивъ; наистина Св. Миларовъ и К. Поповъ сѫ отишли въ Пловдивската гара, за да причакатъ Н. Ц. Височество, за да извършатъ атентата, за което пакъ били въоръжени съ револвери; както едина, така и другия се поколебали и почнали да диратъ начинъ, за да снематъ отъ себе си задължението по испълнението на заговора, като си скривали единъ отъ другъ намѣрението си; сгоденъ случай за това, както казва Миларовъ, е измислилъ: да отиде въ нуждника на гарата да гръмне и по такъвъ начинъ като привлѣче вниманието на себе си, да бѫде задържанъ отъ властитѣ, чрѣзъ което да може да прѣдстави на своитѣ другари, прѣдъ които е далъ задължение, че атентата е невъзможенъ прѣдъ видъ на това, че полицията го е подозрѣла. ж). Че слѣдъ този случай Миларовъ и К. Поповъ се отказали съвършенно да испълнятъ заговора и се разотишли: Миларовъ интерниранъ въ Карнобатъ, а К. Поповъ отпѫтувалъ за Одринъ.

2. Че обвиняемия Г. Василиевъ, макаръ и да отказва участието си въ комплота, обаче, показанията на обвиняемия С. Миларовъ и К. Поповъ, дневника на С. Миларовъ, писмото на Миларова до Александра Александровича Кривцова, писмото на К. Попова до Миларова (Трипанича) отъ 18 Октомврий 1889 г. и писмото отъ К. Попова до Василиева отъ 5 Юний 89 г., напълно подтвърдяватъ неговото съучастничество въ комплота и идванието съ дружина въ Одринъ за извършвание.

3. Че Св. Миларовъ и К. Поповъ отказватъ да сѫ влизали въ споразумѣния и сплетни съ неприятелски настроеното къмъ България Русско правителство, като не считатъ за официални агенти управляющитѣ Слав. Благотворително Общество; ако при всичко това Св. Миларовъ не отказва да е получавалъ отъ Русския дипломатически агентъ г. Хитровъ парични помощи за издаванието на революционний в. «Деветий Августъ».

4. Че Св. Миларовъ и К. Поповъ, ако и да увѣряватъ, че слѣдъ случая на 8 Юний 1889 г. на Пловдивската гара сѫ се отказали съвсѣмъ отъ извършванието на атентата, обаче това имъ увѣряване е не вѣрно, понеже както се вижда отъ писмото, приложено къмъ дѣлото (писмо на К. Попова) (архива) до Миларова (Трипаничъ) отъ 18 Октомврий 1889 г. К. Поповъ

настоява да извършатъ атентата, като му съобщава, че тоя пѫть щѣлъ да вземе участие и Мусевичъ (Баковъ).

5. Че К. Поповъ самопризнава да е участвувалъ въ Бургазския бунтъ прѣзъ Октомврий мѣсецъ 1886 г., но не като главенъ дѣецъ, а като подчиненъ на рѫководителя на тоя бунтъ адвоката Горановъ и че слѣдъ умѣряванието на бунта той съ помощьта на Русския Бургазски консулъ Емилианова, като канцелярски архивъ, е билъ прѣвозенъ въ Одесса на Русския клиперъ «Забьякъ».

6. Че К. Поповъ прѣзъ мѣсецъ Декемврий 1887 год. е билъ подговоренъ отъ капитана Боянова, Горанова и Русския капитанъ Набокова, безъ да знае за цѣльта и намѣрението да се качи на единъ гърцки параходъ и да дойде заедно съ горнитѣ лица въ България, за да се залови на мирни занятия и че когато излѣзли въ залива при с. Кюприя, Бургазски окрѫгъ, едвамъ тогава узналъ, че всички находящи се въ парахода сѫ биле бунтовническа чета, прѣдводителствована отъ Боянова, Набокова и Горанова, съ цѣль да произведе смущение противъ законно установенитѣ власти. Тукъ обвиняемия казва, че строгостьта на дисциплината, която е имало въ четата и бдителностьта на назначенитѣ хора отъ четата за наблюдение не му дали възможность да се отклони или избѣга.

Обаче отъ показанията на свидѣтеля Георги Колевъ Керимидчиевъ се подтвърдява, че К. Поповъ когато четата на Набокова е заела с. Кюприя, се е намиралъ постоянно въ срѣдата на началницитѣ на четата: Капитанъ Набоковъ, Бояновъ и Горановъ, и е земалъ участие по распорѣжданията за земание пушки отъ селото за въорѫжавание невъорѫженитѣ бунтовници отъ четата; независимо отъ това обвиняемия К. Поповъ, самопризнава, че въ Цариградъ, заедно съ капитанитѣ Набоковъ и Бояновъ, е ходилъ на пристанището за спазарявание параходъ за четата.

7. Че обвиняемия Стою Джуджевъ, ако и да отказва категорически всички обвинения, които му се прѣписватъ отъ обвинителния актъ, обаче признава, че безъ да се познава съ П. Каравелова единъ день е билъ заведенъ отъ Тома Георгиевъ въ кѫщата на горѣпомѣнатия, гдѣто имали разговоръ само за прѣдстоящитѣ избори прѣзъ 1890 година. Но отъ показанията на свидѣтелитѣ: Здравкова и Митакова и обви-

няемия Димитръ П. Стайковъ се потвърждава: а) че по негово Джуджево) искание Димитръ Попъ Стайковъ го запозналъ съ Атанасъ Здравковъ въ г. Т.-Пазарджикъ, слѣдъ като прѣдварително се е удостовѣрилъ, че Здравковъ може да бжде надеженъ човѣкъ за нѣкои важни работи, казалъ му, че се тъкми по инициятивата на Каравелова и Моллова заговоръ противъ Н. Ц. Височество и Министра прѣдсѣдателя Стамболова и че му сж нуждни хора, като Здравкова, за извършванието на атентата и че за срока на атентата Стою Джуджевъ щѣлъ да му съобщи и ще тръгнатъ заедно за София; обаче Стою Джуджевъ безъ да съобщи Здравкову заминалъ за София, гдѣто се намѣрилъ въ деня, когато е падналъ убитъ Министра на Финансиитѣ Христо Бѣлчевъ. При това Стою Джуджевъ съобщилъ Здравкову, че въ заговора щѣли да вzематъ участие: той (Джуджевъ), Бобековъ, Тома Георгиевъ и още двама души, които Джуджевъ възложилъ на Здравкова да намѣри; б) че по показанията на свидѣтеля Никола Митаковъ се потвърждава, какво веднжжъ Тома Георгиевъ запозналъ Джуджева съ Митакова и първия като похвалилъ Митакова като патриотъ, загатналъ му за стъкмения заговоръ и слѣдъ като му се довѣрилъ, помолилъ го да се съгласи за скриванието на 10 пушки въ варницата си, коятоималъ при с. Драгоманъ; още че въ заговора щѣли да участвуватъ и емигранти, които сж биле дошли въ София.

8. Че обвиняемия Иванъ Бобековъ, ако и да отказва категорически всички обвинения, които му се прѣписватъ отъ обвинителния актъ, признава, че когато билъ въ София, (прѣзъ 1890 г.), безъ да се познава съ П. Каравеловъ е ходилъ въ кжщата му съ Тома Георгиевъ и се е разговарялъ по изборитѣ, като му е съобщилъ, че е невъзможно да се прѣкара кандидатурата му въ Панагюрище. Но отъ показанията на свидѣтелитѣ Атанасъ Здравковъ, Никола Стоименовъ и на обвиняемия Петко Каравеловъ се вижда: а) че обвиняемия Иванъ Бобековъ прѣзъ Юлий мѣсецъ 1890 год., се е виждалъ въ Пазарджикъ съ свидѣтеля Здравкова и като му е раскрилъ за заговора, който се тъкмялъ противъ Негово Царско Височество и Министръ Стамболова, устроенъ по инициативата на Петка Каравелова и Д-ръ Моллова, прѣдложилъ му да вземе участие и да намѣри нѣкои надежни хора за дѣлото, при това Бобековъ открилъ на свидѣтеля Здравкова, че като билъ въ

София, той ходилъ въ кжщата на Карагюлева, гдѣто е говорилъ по заговора и че заговора щѣлъ билъ да се испълни на Драгоманската желѣзно-пжтна станция, гдѣто съ приготвени хора да нападнатъ на влака, който води Н. Ц. Височество, ще убиятъ свитата му и Него, и ако има съпротивления ще хърлятъ съ динамитъ трена; освѣнъ това, Бобековъ съобщилъ свидѣтелю Здравкову, че когато стане врѣме, за да се испълни заговора, ще мине прѣзъ Пазарджикъ и ще заминатъ заедно съ Здравковъ за София; а) свидѣтеля Никола Стоименовъ показва, какво да е чулъ отъ Здравкова, че Бобековъ му е говорилъ за съзаклятието противъ Н. Ц. Височество и било рѣшено да се убие м-ръ прѣдсѣдателя г. Стамболовъ; б) че обвиняемия *Петко Каравеловъ* отказва, че когато Ив. Бобековъ билъ у дома му да е имало дума за компромисъ между Цанковисти и Каравелисти или да се е говорило за избори и че обвиняемия Каравеловъ никога не си е билъ поставилъ кандидатурата въ Панагюрска околия.

9. Че обвиняемия Тома Георгиевъ отказва всичкитѣ обвинения, които му се прѣписватъ въ обвинителния актъ, като признава само отъ прѣдварителнитѣ си показания, обстоятелствата: 1) запознаванието си съ Здравкова въ Панаховото кафене, въ присжтствието на Никола Стоименовъ и Стояна Акрабова, житель отъ гр. Пазарджикъ, 2) ходението на свидѣтеля Здравковъ у дома му на 9-й Декемврий 1890 г., 3) исканието пари въ заемъ отъ Никола Митаковъ, но за свои частни нужди, 4) да е получавалъ политическата брошура на Ризова отъ Лепавцова, 5) да е водилъ обвиняемитѣ Стою Джуджевъ и Ив. Бобековъ въ дома на Петко Каравеловъ, 6) да се е срѣщналъ въ 1888 год. въ гр. Т.-Пазарджикъ съ обвиняемия Димитръ П. Стайковъ, но че билъ говорилъ съ него за изборитѣ на народнитѣ прѣдставители. Обаче отъ свидѣтелскитѣ и тия на обвиняемитѣ показания се утвърдява:

а) Отъ показанията на свидѣтеля Здравковъ, че слѣдъ като се е запозналъ съ обвиняемия Тома Георгиева въ Панаховото кафене, той го билъ поканилъ да иде дома му, за да поговорятъ подробно за съзаклятието; Тома Георгиевъ е говорилъ Здравкову, че тъкмѣли да убиятъ Н. Ц. Височество, но не успѣли, защото нѣмали за това рѣшителни хора, тъй като подкупенитѣ за тази цѣль хора не можали да извършатъ нищо, та за тази цѣль сж биле потрѣбни интелигентни хора, които да сж водими не

отъ користни цѣли, а отъ идея да извършатъ това патриотическо дѣло. При това обвиняемия Т. Георгиевъ му е съобщилъ плана за извършването на съзаклятието, който се е състоялъ въ слѣдующето: да се убие м-ръ прѣдсѣдателя Стамболовъ, да се напишатъ заплашителни писма до Н. Ц. Височество да напустне страната въ 24 часа, а тъй сжщо и на всички влиятелни лица и министри да не съставятъ правителство подъ страхъ на смъртъ и по тоя начинъ да се постигне помирението съ Руссия; въ случай, че този заговоръ не може да се испълни въ града, то да се опитатъ да извършатъ убийството на Драгоманската гара, когато пжтува Н. Ц. Височество и го придружава министръ-прѣдсѣдателя Стамболовъ. Освѣнъ това свидѣтеля показва още, че за тази цѣль е имало съгласие между Цанковиститѣ и Каравелиститѣ, за която цѣль се водѣли прѣговори между шефоветѣ на тѣзи двѣ партии. За да убѣди Здравкова да приеме участие въ заговора, Тома Георгиевъ му е съобщилъ още, че на тѣхна страна имало 11 роти пѣхота, но имъ липсвало единъ висши офицеръ, когото прѣдполагали обаче скоро да намѣрятъ. При раздѣлата си съ Тома Георгиевъ, послѣдния му е казалъ, че за врѣмето, когато ще трѣбва да се испълни заговора ще му телеграфира условно: нему, Бобекову и Джуджеву.

б) Отъ показанията на свидѣтеля Никола *Стоименовъ,* че Т. Георгиевъ се е интересувалъ силно отъ личностьта на Здравкова и прѣзъ Септемврий 1890 година, когато Стоименовъ е билъ въ София, распитвалъ е за юначеството на Здравкова, а другъ пжть, когато Стоименовъ и Здравковъ сж били въ Ст. София, първия е запозналъ въ Панаховото кафене Здравкова съ Георгиева и най-послѣ Никола Стоименовъ подтвърдява, че чулъ отъ Здравкова за всичко, което му е говорилъ и прѣдлагалъ Т. Георгиевъ.

в). Отъ показанията на свидѣтеля *Читаковъ* се вижда, че Т. Георгиевъ му е говорилъ, че се е тъкмяло заговоръ за убиванието на Негово Царско Височество и че това дѣло е трѣбвало да се поддържа и отъ като него патриотъ, за която цѣль го е молилъ да му даде 1000 лева въ заемъ.

г). Отъ показанията на обвиняемия Димитръ П. *Стайковъ* се подтвърдява, че прѣзъ 1888 година въ гр. Панагюрище Т. Георгиевъ му е съобщилъ, че се е тъкмяло убиванието на министритѣ, което щѣло да стане отъ приготвенитѣ за тази

цѣль хора, които подъ прѣдлогъ, че ще подадѫтъ прошения на Министерския Съвѣтъ и по този начинъ, съ ками да избиятъ всичкитѣ Министри, освѣнъ това Т. Георгиевъ е прѣдалъ Стайкову да намѣри 3—4 надежни хора за сѫщата цѣль, като му телеграфира условно «коне има».

д). Отъ показанията на обвиняемия Спасъ *Лепавцовъ* се подтвърдява: 1) че Тома Георгиевъ му е казалъ, че лицата, които ще убиятъ Негово Царско Височество и министра Стамболова се криятъ въ фабриката на Карагюлева, 2) че когато Лепавцовъ се е скаралъ съ Наума *Тюфекчиева* за това, че прѣдалъ Илия *Георгову* оставения отъ Тюфекчиевъ запечатанъ пликъ, Тома Георгиевъ е отишълъ да ги мѣри и е прѣдлагалъ Лепавцову да не говори никому за заговора, за който е чулъ отъ обвиняемия Илия Георговъ, па даже ако би да го улови полицията и истезава; 3) че Тома Георгиевъ го е молилъ да му стане порѫчитель, за да вземе 1000 лева отъ Никола Митаковъ за едно патриотическо дѣло; 4) че далъ петъ наполиона въ заемъ Т. Георгиеву, а този послѣдния ги далъ Науму Тюфекчиеву за откупуванието на два револвера отъ магазина на Кр. Пѣевъ, гдѣто Тюфекчиевъ ги билъ оставилъ за проданъ; 5) че прѣзъ Октомврий или Ноемврий м-цъ 1890 год. една вечеръ дошълъ въ дюкяна му Т. Георгиевъ и казалъ на находящия се тамъ Илия Георговъ, че човѣка билъ въ аптеката на Странски, слѣдъ което и двамата съ Ил. Георговъ излѣзли: едина по Цариградската улица, а другия по Войнишка улица; отъ послѣ узналъ, че този «човѣкъ» е г-нъ Стамболовъ; 6) че отношенията между Т. Георгиевъ, Наумъ Тюфекчиевъ и Илия Георговъ сѫ биле твърдѣ интимни; 7) че отъ Тюфекчиевъ и Т. Георгиевъ узналъ, че лицата, които биле приготвени да убиятъ м-ра Стамволова, биле скрити въ Бирхалето на нѣкой си Прейзеръ и се именуватъ Иванъ *Казаровъ* и нѣкой си Георги; 8) че пристигналитѣ на Н. Тюфекчиева адресъ револвери, Лепавцовъ слѣдъ като ги извадилъ отъ митницата, далъ ги Т. Георгиеву да ги отнесе Науму Тюфекчиеву.

10). Че обвиняемия Димитръ Попъ *Стайковъ* самопризнава: 1) да е посрѣдствувалъ за запознаванието на Джуджева съ Здравкова, обаче Джуджевъ му е казалъ, че Здравковъ билъ нуженъ за нѣкои важни работи; 2) че Т. Георгиевъ прѣзъ 1888 год. му е възлагалъ да дири хора за убиванието на ми-

нистритѣ и ако намѣри такива да му телеграфира условно, и 3) че тоя заговоръ се е правилъ съ цѣль да се постави на властъ *Каравеловата партия* и че Петко Каравеловъ е знаялъ за това.

11. Че обвиняемия Спасъ *Лепавцовъ* самопризнава всичкитѣ обвинения, които му се приписватъ по обвинителния актъ, а именно: 1) че му е било извѣстно отъ Т. Георгиевъ, Илия Георговъ, Н. Тюфекчиевъ за комплота, който се е тъкмялъ противъ живота на м-ра Стамболова и мѣркитѣ, които щѣли да бѫдътъ взети за промѣнението на сѫществующия държавенъ строй; 2) че му е било извѣстно, че между убийцитѣ сѫ били и емигрантитѣ Иванъ Козаровъ и нѣкой си Георги, и че една часть отъ тѣхъ се крияли въ Бирхалето на Прейзера и фабриката на Карагюлева въ с. Петричь; 3) че е освобождавалъ отъ митницата револверитѣ на Тюфекчиева и му ги е прѣдавалъ чрѣзъ Т. Георгиевъ; 4) че Т. Георгиевъ, Илия Георговъ, Н. Тюфекчиевъ и Трайко Китанчевъ сѫ го заплашвали да не издаде заговора, ако би да го хване полицията; 5) че на два пѫти Н. Тюфекчиевъ, когато е минавалъ м-ръ президента по Войнишката улица, е пращалъ Лепавцова да иде въ Бирхалето на Прейзера и съобщи на укриващитѣ се емигранти за това, като имъ покаже единъ карандашъ, който му далъ Н. Тюфекчиевъ; 6) че веднѫжъ прѣзъ Ноемврий мѣсецъ 1890 год., когато м-ръ Стамболовъ е билъ на расходка кѫдѣ кавалерийскитѣ казарми, Илия Георговъ е прѣдалъ Лепавцову своето съжаление, че Тюфекчиевъ бездѣйствувалъ и испусналъ добрия случай, за да се убие Стамболовъ; 7) че Илия Георговъ и Наумъ Тюфекчиевъ сѫ водили прѣписка съ Ризова въ Бѣлградъ; 8) че прѣзъ Ноемврий мѣсецъ 1890 г. Илия Георговъ и Наумъ Тюфекчиевъ казали Лепавцову да слѣди, кога излизалъ и влизалъ м-ра президента отъ двореца и да имъ съобщава за това; 9) че чулъ отъ Кушлева, че билъ упълномощенъ да храни скрититѣ въ Бирхалето емигранти, а Карагюлевъ е хранилъ тия, които сѫ се крияли въ фабриката му въ с. Петричь; 10) че въ Януарий мѣсецъ 1891 год. Илия Георговъ съвѣтвалъ Наума Тюфекчиева да избѣга, понеже го диряла полицията вече; 11) че му сѫ били довѣрявани отъ Наума Тюфекчиева и Илия Георгова да пази и прѣдаде на пощата заплашителни писма, които трѣбвало да се распратятъ слѣдъ извършване на убийството; 12) че

като открилъ писмото адресирано до Негово Царско Височество, въ което му се съобщавало, че ако не напустне страната, то ще го постигне участьта на министра му, забѣлѣжилъ единъ печатъ, който, до колкото помни, ималъ слѣдующия надписъ: «Български Централенъ Революционенъ Комитетъ», а въ срѣдата левъ; 13) че този печатъ прилича на отпечатака, който се намира въ тефтерчето на обвиняемия Георги Великовъ; 14) че веднѫжъ прѣзъ Февруарий 1891 год., когато билъ въ кѫщата на П. Каравелова, той го е билъ питалъ, какво е станало съ убийството на Стамболова и Тюфекчиевитѣ хора и да ли това не е било бошъ лафъ и че подобно распитвание Каравеловъ му е правилъ и другъ пѫтъ; 15) че Каравеловъ въ затвора, когато сѫ биле въ прѣдварителенъ арестъ, го е наговорилъ да се откаже отъ показанията си срѣщу него и Трайко Китанчева; 16) че Китанчевъ, когато е заминавалъ за Търново прѣзъ Януарий или Февруарий 1891 г., напомнилъ му е да мълчи и да не открива за заговора: 17) че обвиняемия С. Лепавцовъ съзнава да е станалъ орѫдие на заговорящитѣ, но не е исказалъ отъ страхъ и отъ влиянието на по-старшитѣ си отъ него приятели и 18) че прѣзъ Ноемврий или Декемврий мѣсецъ 1890 год. Тома Георгиевъ го е молилъ да му стане порѫчитель прѣдъ Никола Митаковъ за 1000 лева, които щѣли били да се употрѣбятъ за съдържанието на приготвенитѣ хора за убийството на министръ Стамболовъ и че далъ Т. Георгиеву петъ наполеона, които той взелъ отъ г. Кумановъ, съ което Наумъ Тюфекчиевъ купилъ два револвера отъ магазина на Кр. Пѣевъ.

12). Че обвиняемия *П. Каравеловъ*, ако и да отказва всички обвинения, които му се приписватъ по обвинителния актъ, обаче отъ показанията на свидѣтелитѣ: Здравкова, Стоименова, Митакова, и обвиняемитѣ: Лепавцовъ, Димитръ П. Стайковъ, Бобековъ и Джуджевъ се вижда: а) че той (Каравеловъ) е знаялъ и сѫ е интересувалъ за хода на съзаклятието противъ живота на Н. Ц. Височество и министра Стамболова; б) че е ималъ съобщение съ съучастницитѣ на съзаклятието: Тома Георгиевъ, Бобековъ, Джуджевъ и Лепавцова и в) че обвиняемия не отказва да е приемалъ у себе си дома съвършенно непознатитѣ нему обвиняеми Бобековъ и Джуджевъ.

13). Че обвиняемия Трайко *Китанчевъ*, ако и да не признава обвиненията, които му се прѣписватъ по обвинителния

актъ но не отказва да се е виждалъ съ Лепавцова при заминуването за гр. Търново въ началото на 1891 год. При това свиждание обвиняемия Лепавцовъ твърди, че Т. Китанчевъ го прѣдопрѣдилъ да не съобщава нищо за заговора, ако бѫде заловенъ и распитванъ отъ полицията. Освѣнъ указаното, Т. Китанчевъ не отказва, че е билъ въ близски и тѣсни сношения съ Наума Тюфекчиева и Лепавцова.

14). Че обвиняемия Александръ Карагюлевъ отказва всички обвинения, които му се прѣписватъ по обвинителния актъ, обаче отъ показанията на свидѣтелитѣ: Антонъ Петрова, Денко Илиева, Клия Карагюлева, Д. Карагюлева, Апостолъ Иванова и Стефанъ Николова и обвиняемия Лепавцова, сѫ отвърдява: а) По показанията на Антонъ Тодорова: че Карагюлевъ, като е оплаквалъ положението на България, слѣдъ убийството на майора Паница, исказвалъ е желание за подобрѣние съ Руссия, че за Паница трѣбвало да се отмъсти, като се убие министръ Стамболовъ, че ако се намѣри такъвъ човѣкъ, щѣло да му се заплатятъ 2000 лири; че въ квартирата му въ Петричь е идвалъ често Наумъ Тюфекчиевъ; че веднажъ заедно съ Карагюлева, като срѣщнали по Ломското шоссе министра Стамболова, Карагюлевъ е съжалявалъ, че нѣмалъ въ него врѣме възможностъ да убие г. Стамболова; че въ фабриката на Карагюлева въ края на 1890 год. е идвало нѣкое непознато лице въ шопски дрѣхи, което лице Ал. Карагюлевъ нарѣкалъ, че е майсторъ за правение ледникъ при фабриката, докаралъ го въ града и обратно въ с. Петричь; че това сѫщото непознато лице Ал. Карагюлевъ отправилъ съ своя конь и чизми до дѣдо Тончевия ханъ въ Драгоманското дефиле, и че за да върне коньтъ и чизмитѣ назадъ, заедно съ непознатото лице е ходилъ слугата Денко Илиевъ; че А. Петровъ виждалъ у Карагюлева единъ револверъ, който приличалъ на тия, които сѫ намѣрени въ градината послѣ убийството на министръ Бѣлчева, съ сидефена дръжка и най-послѣ свидѣтеля А. Петровъ познава отъ имѣющитѣ се въ дѣлото фотографически карточки на Ивана Коварева, че непознатото лице, което е идвало на фабриката въ Петричь, е сѫщото; б) по показанията на Д. Карагюлевъ и Клия Карагюлева, че у тѣхъ дѣйствително е идвало нѣкое непознато лице къмъ края на 1890 год., проживѣло нѣколко дена и отъ послѣ А. Карагюлевъ го е пратилъ съ коня си и слу-

гата си на с. Сливница, че у дома имъ е имало събрание отъ нѣколко души и се е прѣдлагало 1000 лири на Г. Кузманова за убийството на министръ Стамболова; че непознатото лице Алек. Карагюлевъ заедно съ брата си Д. Карагюлевъ и Г. Кузманова кжсно една нощь съ колата на А. Карагюлева довѣли въ града и изъ пжтя А. Карагюлевъ по албански говорилъ на Г. Кузманова да намѣри квартира за това лице. Въ града А. Карагюлевъ и непознатото лице останали въ квартирата на Карагюлева, а Кузмановъ и Д. Карагюлевъ заминали за ханътъ да оставятъ файтона; че А. Карагюлевъ е ималъ револверъ съ сидефена дръжка, като тия, които сж при дѣлото; че непознатото лице, което А. Карагюлевъ нарѣкълъ майсторъ за правение ледника му, прилича на имѣющитѣ се при дѣлото фотографически карточки на Ивана Козарова и че братя Тюфекчиеви сж идвали нѣколко пжти на фабриката; в) отъ показанията на Денко Илиева: че веднжжъ господаря му А. Карагюлевъ, къмъ края на 1890 г., го е пращалъ да съпровождава съ коня до Драгоманското ханче едно непознато лице и че Денко Илиевъ като повърналъ коня непознатото лице му дало едни чизми да повърне на господаря си. При това свидѣтеля добавя, че коня го е осѣдлалъ А. Карагюлевъ; г) отъ показанията на Апостолъ Ивановъ: че около 20 Септемврий 1890 год., чувалъ отъ г-жа Клия Карагюлева, че мжжа ѝ билъ въ заговоръ; чулъ отъ Г. Кузмановъ да се хвали, че му давали 2000 лири, ако убие министръ Стамболова; че често сж идвали въ Петричь братя Тюфекчиеви, че е идвало въ фабриката едно непознато лице, което А. Карагюлевъ наричалъ майсторъ и че А. Карагюлевъ ималъ револверъ, който е билъ съ седефена дръжка, като тия, които сж при дѣлото; д) отъ показанията на Стеф. Николовъ: че прѣзъ есеньта 1890 год. прѣзъ нощьта въ 3 часа е докаралъ въ с. Петричь едно непознато лице, което се качило на файтона отъ градската градина — гдѣто файтона билъ докаранъ отъ хана отъ друго едно непознато лице, което испратило до Алексадровския площадъ, първото заминало за Петричь нощѣ и че съ сжщия файтонъ заранъта сж дошле въ града А. Карагюлевъ съ жена си; е) отъ показанията на С. Лепавцова, да е чулъ отъ Тома Георгиева, че отъ дошлитѣ отъ Сърбия емигранти за убиванието на министра-прѣдсѣдателя, нѣкои си сж живѣли въ града, за прѣхраната на които се

грижилъ Кушлевъ, а други сж се крияли въ фабриката на Алекс. Карагюлева въ с. Петричь, за които се грижилъ самъ А. Карагюлевъ, и че обвиняемия Илия Георговъ се е интересувалъ за освобождението отъ подъ прѣдварителния арестъ А. Карагюлева, като се е боялъ послѣдния да не издаде нѣщо по заговора. Това е било прѣзъ Януарий мѣсецъ 1891 год., когато А. Карагюлевъ е билъ първъ пжть арестуванъ.

15. Че обвиняемия Георги Великовъ, ако и да се не признава за виновенъ по обвиненията, които въ обвинителния актъ му се прѣписватъ, обаче признава: а) че прѣзъ 1890 год. отъ Мартъ м-цъ и до Мартъ 20-й 1891 год. е билъ въ Нишъ, гдѣто сж биле и емигрантитѣ: Иванъ Коваровъ, Вълко Нейчовъ, С. Таневъ, Калчевъ, Цвѣтко Радковъ, К. Маджунковъ и Стояновъ и е тъкмилъ, заедно съ тѣхъ, да минатъ въ България прѣзъ Юлий или Августъ 1890 год. съ цѣль да агитирали по производящитѣ се въ Августъ м-цъ избори за народни прѣдставители; б) че въ битностьта имъ въ Нишъ за поддържанието имъ сж получавали *пари отъ русското въ Бълградъ консулство,* часть отъ които Георги Великовъ харчилъ по надобноститѣ на емигрантитѣ, а именно: за храна, облѣкло, пощенски разноски, *подкупувание сърбски чиновници,* оржжия, царвули, кръстове, ремъци, пжтни пари и др. в) признава, че имѣющето се към дѣлото тефтерче и въ него бѣлѣжкитѣ по издържанието на емигрантитѣ да сж негови, и че снимката отъ печата, който се намѣрва въ тевтерчето «Комитетъ на Свободна България» и по срѣдата левъ, да е печата на дружината, съ който щѣли да си служатъ въ корреспонденциитѣ по агитациитѣ имъ въ изборитѣ, когато минатъ въ България.

16. Че свидѣтеля Ернестъ Прейзеръ подтвърдява, че Тюфекчиевъ билъ наелъ у него стая да живѣятъ нѣкои ученици, че въ наетата стая живѣяли двѣ непознати нему лица и че Димитръ Тюфекчиевъ (който е умрѣлъ) — когото той на очната ставка позналъ — е идвалъ често да прислужва на живущитѣ тамъ двѣ лица.

17. Че свидѣтеля стражаръ Спасъ Антоновъ подтвърдява, че на 15 Мартъ 1891 г. като слѣдвалъ министритѣ: г-да Стамболова и Бѣлчева, по Войнишката улица, къмъ края на градската градина, близо до дома на общинското градско управление, четири непознати нему лица ги настигнали и като се подравнили съ г-да министритѣ дали два вистрѣла, отъ които министра Бѣл-

като открилъ писмото адресирано до
честно, въ което му се съобщавало, и
ната, то ще го постигне участьта на
единъ печатъ, който, до колкото и
надписъ: «Български Централенъ Ре
въ срѣдата левъ; 13) че този печат
който се намира въ тефтерчето на
ковъ; 14) че веднъжъ прѣзъ Фе
билъ въ кѫщата на П. Каравело
какво е станало съ убийството на
хора и да ли това не е било бонъ
Каравеловъ му е правилъ и др
въ затвора, когато сѫ биле въ
наговорилъ да се откаже отъ
Трайко Китанчева; 16) че Кr
за Търново прѣзъ Януарий и
му е да мълчи и да не отк
няемия С. Лепавцовъ съзна
ворящитѣ, но не е исказалъ
по-старшитѣ си отъ него пр
или Декемврий мѣсецъ 189
да му стане поръчителъ
лева, които щѣли били
на приготвенитѣ хора за
и че далъ Т. Георгиеву
г. Кумановъ, съ което Н
вера отъ магазина на

12). Че обвиняеми
обвинения, които му се
обаче отъ показанията
нова, Митакова, и об
ковъ, Бобековъ и Д
е знаялъ и сѫ е и
тивъ живота на Н.
че е ималъ съобще
Тома Георгиевъ, Г
виняемия не отка
шенно непознати

13). Че об
знава обвинения

свидѣтеля — успѣе
тагали и нито единъ
ъ, макаръ да ги е

—капитана Толчева
намѣренитѣ въ град-
дефени дръжки подъ
другъ подъ № 6814
е нанесе убийство.
приложенъ къмъ дѣлото
тра Бѣлчева е причинена
сона», съ които сѫ нане-

както и отъ свидѣтелскитѣ
ятъ обвиненията противъ
Петръ Македонский, Ди-
нова, Димитръ Ножарова.
и сѫдебното дирение доку-
(Сърбия), писани отъ обви-
16-й Мартъ 1891 год., които
та Д-ра Цонева на сѫдебното
обвиняемъ, се констатира, че
то е убитъ министра Бѣлчевъ,
въ село Радуевацъ, гдѣто се е
чки писаръ, а слѣдователно прѣ-
нителния актъ обвинение не може

къмъ дѣлото веществении доказа-
ченика на обвиняемий Свѣтославъ
иръ подъ № 22113 и разни писма,
орги Василиева, Стоя Джуджева, Тома
въ папка XI—обвиняемитѣ признаватъ
при обиска на прѣдварителното дирение.
ачко и съгласно статия 722 отъ Военно-
да:

ПРИЗНА

1. Свѣтославъ *Миларовъ* виновенъ:

а) Че прѣзъ 1889 година въ битностьта му емигрантинъ въ Руссия да е влизалъ въ спорозумѣния и сплетни съ неприятелски настроеното къмъ България Русско правителство, като е улеснявалъ неприятелскитѣ му постѫпки спрямо отечеството ни, при обстоятелства увеличающи вината му; б) че по прѣдварително съставено съзаклятие въ 1889 год., е извършилъ приготовителни дѣйствия, съ цѣль за лишавание отъ живота Негово Царско Височество Господаря, но не испълнено по причини независящи отъ него, при обстоятелства увеличающи вината му.

2. Константинъ *Поповъ* виновенъ:

а) Че прѣзъ 1889 год. въ битностьта му емигрантинъ въ Руссия, влизалъ въ спаразумѣния и сплетни съ неприятелски настроеното къмъ България Русско правителство, като е улеснявалъ неприятелскитѣ му постѫпки спрямо отечеството ни; б) че по прѣдварително съставено съзаклятие въ 1889 год. е извършилъ приготовителни дѣйствия, съ цѣль за лишавание отъ живота Негово Царско Височество Господаря, но не испълнено по причини независящи отъ него, при обстоятелствата увеличающи вината му; в) Че е взималъ участие като подбудитель въ четата на убития русски капитанъ Набоковъ, която чета прѣзъ 1887 год. е навлѣзла въ България, изъ задъ граница, съ цѣль да подбуди населението на Княжеството къмъ въстание противъ законно установенитѣ власти, да въорѫжи населението на междуособна война и се е сражавалъ съ испратенитѣ срѣщу нея правителственна войска, при обстоятелства увеличающи вината му.

3. Георги *Василевъ* виновенъ:

а) Въ това, че по прѣдварително съставено съзаклятие въ 1889 год., е извършилъ приготовителни дѣйствия, съ цѣль за лишавание отъ живота Негово Царско Височество Господаря, но не испълнено по причини не зависящи отъ него.

4. Тома *Георгиевъ* виновенъ:

а) Въ това, че е съставлявалъ съзаклятие, съ цѣль да се прѣдизвика промѣнение на сѫществующия държавенъ строй, което съзаклятие е получило едно начало на извършвание съ покушението на живота на г-на министра прѣдсѣдателя Стам-

чевъ е падналъ убитъ и до гдѣто той — свидѣтеля - да довтаса на помощь, убийцитѣ се разбѣгали и ни отъ тѣхъ не е билъ хванатъ или ударенъ, макар годилъ и стрѣлялъ слѣдъ тѣхъ.

18. Че отъ показанията на експертитѣ—капи и техника Попова се установява, че съ намѣрен ската градина три револвера: два съ седефени №№ 4 и 8 система «хамерлесъ» и единъ друг система «смитъ и вессона», може да се нанес

19. Че отъ медицинския актъ приложе се установява, че смъртьта на министра Бѣ отъ револвери, система «смитъ и вессона», сени двѣтѣ рани.

20. Че на сѫдебното дирение, както г показания, не можаха да се подтвърдятъ подсѫдимитѣ: Григоръ Карагюлева, Пет митръ Моллова, Димитръ Карастоянова,

21. Че отъ прѣдставенитѣ при сѫ менти отъ Радуевацката община (Съ няемия Петра Милкова на 15 и 16-й документи сравнени отъ експерта Г дирение съ почерка на самия обв Петръ Милковъ въ деня, когато се е намѣрвалъ дѣйствително въ намѣрвалъ на служба, общински писваемото се нему по обвинит да се поддържи.

22. Че приложенитѣ къмъ телства, а именно: 1) Днев Миларовъ, неговъ револверъ намѣрени у Миларова, Георг Георгиевъ — пришити въ да сѫ намѣрени у тѣхъ пр

На основание всичк Сѫдебний законъ, сѫда

...юлезъ, Петра ...
...новъ, Дими...

...ното с...

...д
...рѣ
...ь ...
...зъ об...

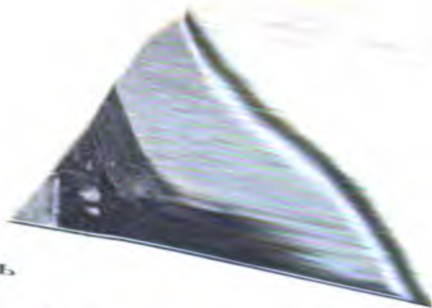

въ

...нъ Поповъ, българинъ,
...ъ г. Айтосъ, подъ сжд...
...ст. 49 и 57 отъ Отом...
ст. 2 и 3 отъ Закона за
...а на Н. Ц. ... и сочество и с...
...вателния Законъ, да се пак...

3-о Георги *Василевъ*, българинъ, православенъ, не жененъ 32 годишенъ, отъ гр. Сливенъ, запасенъ поручикъ, подъ сѫдъ и слѣдствие не е билъ; на основание ст. ст. 2 и 3 отъ Закона за прѣстѫпнитѣ дѣяния противъ Особата на Н. Ц. Височество, да се накаже на *деветъ години загворъ въ окови*, съ послѣдствията прѣдвидени въ ст. 21 отъ В. Н. Законъ.

Г. Василевъ

4-о Тома *Георгиевъ*, българинъ, православенъ, жененъ, 34 годишенъ, отъ г. Панагюрище, подъ сѫдъ и слѣдствие не билъ,

Т. Георгиевъ

на основание ст. ст. 58 и 56 отъ Отоманский Наказателенъ Законъ, да се накаже *съ смъртъ чрѣзъ обѣсване*.

5-о Александъ *Карагюлевъ*, българинъ, православенъ,731 женъ, 34 годишенъ, отъ гр. Охридъ, житель Софийски, подъ

А. Карагюлевъ

сѫдъ и слѣдствие не билъ, на основание ст. ст. 58 и 56 отъ Отоман. Наказателенъ Законъ, да се накаже *съ смъртъ чрѣзъ обѣсвание.*

6-о Стою *Джуджевъ*, българинъ, православенъ, не жененъ, 28 годишенъ, отъ гр. Панагюрище, подъ сѫдъ и слѣдствие не билъ, на основание ст. 58, алинея първа, отъ Отомански Наказателенъ Законъ, да се накаже съ *вѣчно заточение*; но на основание кассационнитѣ рѣшение на Главния Воененъ Кассационенъ Сѫдъ, това му наказание да се замѣни съ *десеть годишенъ обикновенъ тъмниченъ затворъ.*

С. Джуджевъ

3-о Георги *Василевъ*, българинъ, пр...
32 годишенъ, отъ гр. Сливенъ, запасенъ поручикъ, подъ сѫдъ и слѣдствие не е билъ; на основание ст. ст. 2 и 3 отъ Закона за прѣстѫпнитѣ дѣяния противъ Особата на Н. Ц. Височество, да се накаже на *девеtъ години затворъ въ окови*, съ послѣдствията прѣдвидени въ ст. 21 отъ В. Н. Законъ.

Г. Вас...

4-о Тома *Георгиевъ*, българинъ, право... годишенъ, отъ г. Панагюрище, подъ сѫдъ ...

Т. Георгиевъ

на основание ст. ст. 58 и 56 отъ Отоманский Законъ, да се накаже *съ смъртъ чрѣзъ обѣсване*...

...оръ *Карагюлевъ*, българинъ, православенъ, не же-
...енъ, отъ г. Охридъ, житель Софийский, подъ

Г. Карагюлевъ

...е билъ, да се счита *оправданъ по сѫдъ по*

...*кедонский*, българинъ, православенъ, же-
...отъ г. Охридъ, житель Софийский, подъ

Македонский

сждъ и слѣдствие не билъ, да се счита *оправданъ по сждъ по недоказанность.*

15-о Димитръ *Ножаровъ*, българинъ, православенъ, женъ, 50 годишенъ, отъ гр. Неврокопъ, житель Софийский,

Д. Ножаровъ

подъ сждъ и слѣдствие не билъ, да се счита *оправданъ по сждъ по не доказанность.*

16-о Димитръ *Карастояновъ*, българинъ, православенъ, не

Д. Карастояновъ

жененъ, 33 годишенъ, житель Софийский, подъ сждъ и слѣдствие не билъ, да се считa *оправданъ по сждъ по не доказанность.*

17-о Димитръ *Molловъ*, българинъ, православенъ, жененъ,

Д. Молловъ

48 годишенъ, житель Софийский, подъ сждъ и слѣдствие не билъ, да се считa *оправданъ по сждъ по не доказанность.*

18-о Петръ *Милковъ*, българинъ, православенъ, 34 годи-

П. Милковъ

шенъ, жененъ отъ гр. Търново подъ сѫдъ и слѣдствие не е билъ, да се *счита оправданъ.*

Прѣдварителния затворъ на осѫденитѣ: Георги Василиевъ, Стою Джуджевъ, Иванъ Бобековъ, Петко Каравеловъ, Трайко Китанчевъ, Димитръ Попъ Стайковъ, Георги Великовъ и Спасъ Лепавцовъ да имъ се зачита.

Всичкитѣ вещественни доказателства по това дѣло да се конфискуватъ за въ полза на хазната.

Сѫдебнитѣ разноски по това дѣло, на основание 929 статия отъ Военно Сѫдебния Законъ. да се заплатятъ солидарно отъ всичкитѣ осѫдени.

На първообразното подписали: Прѣдсѣдатель на сѫда: подполковникъ Андрѣевъ, членове: подполковницитѣ—Кутинчевъ и Галунски, майоритѣ—Драгановъ и Фичевъ.

Приподписалъ Дѣлопроизводитель—поручикъ Желѣзовъ.

Тая присѫда, съгласно ст. 1009 отъ В. Сѫдебния законъ, въ свършена форма се прочете на осѫденитѣ днесъ, на 9-й Юлий 1891 г., 6½ часа подиръ обѣдъ, отъ члена на сѫда майоръ Фичевъ, въ присѫтствието на Полевия Воененъ прокуроръ—майоръ Стайковъ и на дѣлопроизводителя—поручикъ Желѣзовъ; при това още на осѫденитѣ се заявява, че законътъ (ст. 1012 отъ Военния Законъ) имъ дава право да подадѫтъ въ продължение на 24 часа отъ сега кассационно заявление противъ присѫдата, ако не сѫ доволни отъ нея.

(Подп.) Членъ на сѫда—майоръ Фичевъ.

Съ първообразно вѣрно: Дѣлопроизводитель,

Поручикъ Желѣзовъ.

Присѫдата е утвърдена отъ Княжеския Намѣстникъ Министра-Прѣдсѣдателя Господина Стамболова, на 14-й Юлий 1892 год. въ Бургазъ.

Въ отношение осѫденитѣ на смъртъ, а именно: Свѣтославъ Миларовъ, Константинъ Поповъ, Александръ Карагюлевъ и Тома Георгиевъ, присѫдата е испълнена на 15-й Юлий 1892 год., въ който день часътъ на петь сутриньта въ Оградата на Софийския Окр. Затворъ «Черната Джамия» сѫ екзекутирани (обѣсени).

Освѣнъ лицата, които сж сждени отъ Временния полевой сждъ, по сжщото дѣло е имало привлѣчени въ качество на обвиняеми и други лица, между които сж и Димитръ Ризовъ, Ставри Кръстевъ, Иванъ Козаровъ, К. Кушлевъ и Наумъ Тюфекчиевъ. Фотографиитѣ на тѣзи послѣднитѣ сж напечатани по долѣ.

Д. Ризовъ

Н. Тюфекчиевъ

И. Козаровъ

Ставри (Кръстю) Петковъ

ВЕЩЕСТВЕНИ ДОКАЗАТЕЛСТВА

Ставри (Кръстю) Петковъ

ВЕЩЕСТВЕНИ ДОКАЗАТЕЛСТВА

съмъ държалъ контрола надъ себе си? че не съмъ се ржководилъ отъ по-високи и по-доблестни идеи и стремления? че съмъ правилъ работи, за които би трѣбвало самъ да се стидя? И могж ли азъ самъ да отсждя? Не влияе ли върху ми помисъльта, съвсѣмъ природната и най-сжщественната за человѣка, да се покажа по-инакъвъ отъ колкото съмъ билъ и съмъ, като се страхувамъ или даже желая, щото и други да четжтъ настоящето? Ха, Лапчо, отговаряй! — Тебѣ питамъ, отговаряй! —

— Не съмъ вече до толкозъ наивенъ, за да отговоря че се наимамъ да отсждя както забулената Юстиция, но се зарчамъ да сждя обективно и си давамъ куражъ да искажа, каквото смисля.

Правото е да оцѣня, че прѣзъ тия десять години на крайни междуособни терзания между лицата, партиитѣ и всички, посрѣдъ вѣковната борба между сѣверъ и западъ — и азъ като членъ на една отъ партиитѣ, и отъ най-безпокойнитѣ, най-самопожертвователнитѣ, не съмъ остапжлъ чистъ отъ съвременнитѣ наши страсти, слабости, глупости — а и пизости. Въ Бѣлградъ, въ 1879-80, говорилъ съмъ прѣдъ чужденци противъ (макаръ и несъстоятелниятъ умственпо и нравствено) бъл. дипл. геантинъ Кировича. Въ София въ 1880, писалъ съмъ и говорилъ партизански, заблудено, както и другитѣ. Въ 1881 служилъ съмъ въ Мин-то на Вънншнитѣ дѣла честно и трудолюбиво, но увлѣкохъ се въ борбата противъ превратътъ отъ 27 Априлий едва ли не по-вече отъ всички и направихъ много халосани работи, особенно като допуснахъ и дѣцата ми отъ училището да демонстриратъ явно и каррикатурно по поводъ на заточението Цанково въ Враца.

Азъ отъ край си имамъ слабость и самомнѣние на заговорщикъ,съзаклѣтникъ. Спокойна и честна, честна и същевременно спокойна, борба бѣше у насъ невъзможна. Нето бѣше възможно стоянието надъ партиитѣ, още по-малко — отвънъ партиитѣ, на единъ явенъ бълг. дѣятель. Посрѣдъ обикновеннитѣ въ всѣка, особенно млада нация лични и партийни борби, у насъ имами съзаклятие противъ самата България, като славянска и православна, като свързана съ Руссия по кръвъ и вѣра, по освобождение просвѣтително, църковно и политическо, завѣщано отъ С. Стеф. трактатъ бждяще. Да, понятията посрѣдъ интелигентната, младата и дѣятелната

масса бѣха до толковъ не ясни, разбъркани и даже противни на горѣ-рѣченото опредѣление, щото за подобни съзаклятници се считаха и онни, които милѣеха и ридаяха за Славянска България. За самаго мене бѣха понятията не ясни, не само това, но и азъ съмъ зазиранъ отъ Руссия, отъ превратътъ на 27 Априлий до (рѣчи го) испъжданието на Соболева и Каулбарса отъ България, до краятъ на 1883. А че имаше донегдѣ поврать къмъ заблуждението ми и прѣзъ зимата на 1884 — 5, когато издавахъ «Клепало». Отъ пролѣтьта на 1885 трая си горѣ-долу до сега въ българо-славянскитѣ убѣждения и стрѣмления. Но понятията ми, прѣзъ 1877 и 8 относително Руссия се обистриха много и, при все това, азъ се затвърдихъ още по вече въ послѣдната посока.

Единъ само отъ виднитѣ български дѣятели, Тодоръ Икономовъ бѣ замислилъ още отъ начало да остане надъ и отвъдъ настанжлитѣ лични и партизански борби. Но и той не дотрая, — и той трѣбваше най-сетнѣ да се опълчи рѣшително противъ агенти-българо-славянскитѣ стремления, които отъ 6 Септем. взеха рѣшително върхъ.

Азъ до края на 1884 бѣхъ рѣшителенъ поклонникъ, борецъ за търновската Конституция, противъ Батемберга и консерваторитѣ. Каравеловий режимъ ме разочарова и, като повникнжхъ въ тая конституция, открихъ въ нея безбройни неясности, противорѣчия, безсмислици и недостатъци. Отъ пролѣтьта на 1885 се предадохъ рѣшително противъ Батемберга и неговата коварна политика, почнахъ заговорътъ за испъжданието му и се борихъ и боря противъ режимитѣ и лицата които го наслѣдиха.

Но прѣзъ вситѣ тия 10 години азъ съмъ задържалъ по простата сила на инерцията, оная посока на уважение къмъ себѣ си, къмъ думата си и къмъ дѣлото си въ разнитѣ борби, онова инстиктивно странение отъ частна партизанска или пъкъ лична безчестность, посока, въ която бѣхъ тласнжтъ слѣдъ горчивото ми разскайвание въ тъмницата и отъ замислитѣ ми да прѣобразувамъ свѣтътъ възъ началата на добродѣтельта. Азъ не съмъ билъ и не съмъ зълъ, нито коваренъ, нито страхливъ. Всѣкога съмъ обичалъ да помагамъ на другитѣ и да се жертвувамъ за дѣлото. Но радвалъ съмъ се и съмъ желалъ и желая нещастието на личнитѣ си и партийни неприятели. Моитѣ лични неприятели обикновенно сж

подли или коварни хора: естественно. Политическитѣ ми неприятели сѫ бивали, може и сега да сѫ, по нѣкога по-умни и тоже благородни хора. Но азъ не съмъ живо проницателенъ. Не могѫ да распознавамъ характеритѣ, слабостнитѣ и прѣимуществата на хората. Защото отъ малъкъ прѣмного ли съмъ плавалъ изъ по-високитѣ, и най-високитѣ, сфери на идеалътъ или на историкофилософическитѣ наблюдения, но фактъ е, че сѫщинский обиденний животъ: слабости, хитрости, интереси, страсти, прѣимущества, съ безбройнитѣ минутни случайности и настроения у хората, е за мене като въ мѫгла. При това азъ не умѣя да владѣя себе си постоянно зрѣло и хладнокръвно: демократизмъ у мене има чисто еснафски, законенъ и въ най дребнитѣ работи да не обидя нѣкого съ нѣщо, въобще уважавамъ хората, не зная хладно да прѣзирамъ. — Трѣбва да приложа, че ония, които считамъ за низски характери и съмъ ги упазвалъ съ много разноски, прѣзирамъ ги дълкоко въ душата си, но рѣдко умѣя да скривамъ това и давамъ да се чувствува. Още да приложа, че умѣя да се присторя любезенъ и довѣрчивъ и вънъ такова, но когато другъ по високъ интересъ ме рѫководи. Най-сетнѣ азъ лесно се увличамъ отъ външностьта и думитѣ на искуснитѣ и хитритѣ. Често чувствувамъ коварнитѣ характери, но често и не. Трѣбва да кажа още че самомнѣнието ми за благородство ме е спасявало отъ низски постѫпки и отмѫщения. По нѣкога склѣщенъ въ трудно положение отъ чистъ мой деванеликъ, намиралъ съмъ убѣжище въ повисокий крѫгъ на благородството. Азъ обичамъ да си припознавамъ погрѣшкитѣ: съ евангелска кротость покривамъ волни и неволни погрѣшки и прòмахи. Нѣмамъ бърза съобразителность. Мѫчнитѣ и заплетени ситуации ме сливатъ. И азъ съмъ като на вѣтърътъ: тъй прѣдъ 6 Септ. и слѣдъ 9 Августъ. За да си улесня ежедневната ситуация, трѣбва много и подробно да мисля, — инъкъ имамъ склонности и къмъ воленъ и приятенъ животъ, отъ нѣкогашний ми аскетизмъ малки слѣди сѫ останѫли: темпераментъ имамъ веселъ и безгриженъ. Но и когато мисля, та случайно намисля нѣщо необикновенно, смѣло и рисковано, не смогвамъ да го затая, а написвамъ, исказвамъ или——направямъ (!) рѣшеното т. е. недорѣшеното и самопомисленното. Въ себѣ си, повечето инстинктивно съмъ много гордъ: азъ уважавамъ дълбоко нѣкой лица, но

и най голѣмиятъ да не ме докачи лично, понеже лесно и на часътъ исплуввамъ на поврѫхнината, на която плава той. Справедливия указъ или осѫждание припознавамъ лесно: пò-лесно колкото отъ по горѣ дохажда, — но понеже съзнателно и безпричинно не съмъ да правя низости и глупости, способенъ съмъ и да се обновя нравственно чрѣзъ раскаяния и да възвърна уважението къмъ себѣ си, слѣдственно и да се считамъ равенъ и съ най добритѣ.

Сѫщеврѣменно имамъ слабость и не рѣдко, да натъртевамъ върху заслугитѣ си, страданията си, доблеститѣ си: и правя това искренно безъ да чувствувамъ неприятностьта, нито лошитѣ послѣдствия за чуждитѣ уши и завистливи или прѣсмѣхулни слабости. Въобще не ми възразяватъ; но нѣкога пъкъ съ още по-натъртени утвърждения, примѣри и доказателства принуждавамъ неувѣрения оспорвачъ да млъкне, ако не да признае.

Имамъ сѫщественъ недостатъкъ че когато сръбнѫ повече отъ обикновенното, лесно се въодушевявамъ, но сѫщо тъй и кипвамъ та се исказвамъ пò-вече отъ колкото трѣбва по нѣкога даже съ опасность за дѣлото или за мене лично. Съ една дума: стоението на страна отъ свѣтътъ т. е. утайванието на точката отъ която сѫдя и дѣйствувамъ за хората и работитѣ, съ една дума: хитруванието, актеорствованието — не е ме обзело, но чувствувамъ, че влизамъ въ тая роля, ако и грубо, недодѣлано и много непостоянно. Много милѣя за досегашната си оптимистна сфера на воленъ и щастливъ скитникъ. Чини ми се че ако се отдѣля отъ нея не щѫ съмъ вече *азъ* и че не заслужва да се живѣе пошлиятъ животъ на другитѣ.

Чувството за личното благо, за материалния ми интересъ, за обезпечението на бѫдѫщето ми е въ мене, страхувамъ се съвсѣмъ

. . Здравата ми натура и привичката да страдамъ и се лишавамъ, много сѫ ми спомагали до сега.

Обичамъ да мастурбирамъ мозъка си т. е. да не пропущамъ да се вглѣдамъ въ хубава жена или момиче и обикновенно чувствувамъ отъ това сладострастие, — но въобще не съмъ женкаръ, не тичамъ и не ламтя по жени — та и въ живота си въобще не съмъ билъ толкозъ награждаванъ по тая часть: напротивъ, едва ли не два или три пѫтя само съмъ ималъ случай да живѣя съ жена по единъ, два или три мѣ

сеца. Азъ не умѣя да кжсамъ златнитѣ ябалки, — ако не съ кола на зайци, то съ дълги мердевени се качувамъ на дребни златоплодни дръвцета, но нѣкога и прѣдъ посътъ ми ябалката, пакъ не умѣя да си откжсна. И по тая часть съмъ до негдѣ атрофиранъ. Но така нарѣченото . - . . . . . имамъ си го! Но обичъ като къмъ жена, нечувствувамъ къмъ никоя: похотъ даже къмъ не до тамъ пригоядннтѣ, — да, — признакъ че съмъ постоянно гладенъ.

Въобще не съмъ взискателенъ за обстановка, ядение и пиение. Самъ за себе си малко харча. Но въ компания обичамъ да се располагамъ, да гощавамъ и черпя. Пò обичамъ азъ да платя, отъ колкото другъ. Нито за дрѣхи съмъ достатъчно грижливъ, кждѣ ли за луксъ! или излишества! — нито пъкъ за прѣвозни срѣдства. Въ това отношение съмъ си даже непростително немарливъ, толкозъ пò-вече че обичамъ да си калямъ дрѣхитѣ, даже и кога ямъ съ прѣстилка.

Доста съмъ податливъ. Въобще необичамъ да отказвамъ молба или наговоръ наложителенъ отъ искусно и уважаемо лице влияе върху мене въ добъръ или лошъ смисъль, — признакъ, че съмъ доста разхайтенъ, разнесенъ, недостатъчно грижливъ. Аскетизмътъ ми отъ 1871—1879, особенно по врѣме на първия ми дневникъ, ме туряше въ противната крайность прѣмного бѣхж строги и опрѣдѣленни и малѣйшитѣ ми думи и постжпки.

Но стражарътъ на вжтрѣшния мой миръ, е било всѣкога отечеството, даже той се криеше и посрѣдъ . . . . на новата моя религия: азъ чрѣзъ нея искахъ да възвелича народа си, както Моисей своятъ Израиль. И прѣзъ него периодъ, азъ непрѣставахъ да участвувамъ въ Църковната и политическа наша борба. За България рискувалъ съмъ даже живота си: въ турско врѣме, прѣзъ войната, по първия превратъ, по втория и по третия. Но рискувалъ съмъ го несъзнателно — т. е. не съмъ отивалъ на явна несъмнѣнна смъртъ. Това чувство не съмъ го испитвалъ до сега. Носилъ ме е, тъй да кажа, вѣтърътъ и честито съмъ се избавялъ.

Лани прѣзъ лѣтото се увлѣкохъ да мисля и предприехъ направата на бомби, които да се прѣнесжтъ въ България и да убиятъ Кобурга и С-іе разбира се не азъ, а други. Графътъ, разбира се не ясно, одобряваше тая мисъль а и Цанковъ посетнѣ сжщо. Прѣзъ лѣтото забатачи се работата по причина

че нѣмаше пари. Кривцовъ, като заминавахъ за Ромѫния (въ началото на Септ.) ми напомни да напиша на Графътъ и да възбудя дѣлото. Азъ направихъ това въ краятъ на сѫщий мѣсецъ отъ Букурещъ. Одобрението и отпущанието на срѣдства се проточи до въ послѣдне врѣме. Между тѣмъ азъ пратихъ съзаклѣтника ми Константина Попова въ Севастополь, сетнѣ въ Вильно да покани художницитѣ на бомбитѣ да почнѫтъ отъ ново направата, но напразно: и двамата сѫ на друга работа и отказахѫ. Между тѣмъ надоде пустата Стамболовска амнистия: азъ се увлѣкохъ да мисля да се върна и да рѫководя дѣлото на бомбитѣ. Обаче тия послѣднитѣ изостанѫха, пъкъ азъ се намѣрихъ вечъ въ посоката да вървя за България и бѣхъ вече писалъ на Стамболова, Петкова, Вацова за това, сѫщо и на други и бѣхъ прѣснѫлъ това тука изъ орталъкътъ. А главното, съ Попова бѣхме прѣдварително рѣшили въ случай че липсатъ бомби, то съ револвери и стилети лично да свършимъ работата. А най-главното Поповъ абсолютно не е въ състояние да се върне въ България, като съучастникъ на послѣдното бургазско (уж „злодѣйско") движение, — пъкъ азъ вчера написахъ и днесъ испратихъ писмо до Вас. Ив. Кръстова съ тържественно заявление и завѣрение, че азъ ще се опитамъ да проникна самъ въ България макаръ да ме затворятъ, че азъ ще се освободя подъ порѫчителство, че безусловно ще жертвовамъ живота си, стига да намѣря още двама другари и че П. М[illegible]вичъ ми е обѣщалъ да ги намѣри. Сѫщо и [illegible] се [illegible] М[illegible]вича и Кривцова.

Ето какъ [illegible] работата:

[illegible] Ти [illegible] въ състояние ли си, съ [illegible] и [illegible] да усто[illegible] [illegible] ли си, т. е. человѣкъ ли си, да [illegible] въ [illegible] К[illegible]а и сетнѣ [illegible] да [illegible] М[illegible] ли ти да [illegible] и [illegible] М[illegible] ли да [illegible] отъ [illegible] и отъ [illegible] и [illegible] на [illegible] . . . .
Х[illegible]

[illegible]

[illegible]

рѣшителенъ и честенъ колкото скроменъ момъкъ и когото тъкмяхъ до пратя въ София съ нѣкой тайни поръчки. Заговорихъ му, загатняхъ за дѣлото, изложихъ му до негдѣ, той се съгласи и го заведохъ при Мусевича гдѣто станѫ окончателно обвързвание. Сѫщо слѣдъ това, срѣщнахъ Йордана Бѣлчова, съ когото сѫщо тъй сме тъкмели подобни прѣдприятия. Заведохъ го, обѣдвахме, говорихъ му рѣшително и на улицата, прѣдъ полицейския домъ се цѣлунахме въ знакъ на завѣрение за безусловна жертва. Извѣстихъ и да ми испратятъ Радомирския хайдукъ Алекса Антова за утрѣ. Ще видимъ и съ него, ако е рѣкълъ Господь. Съ Вазова се уговорихме, да вървимъ заедно въ първитѣ дни на Февруария. И Бахчевановъ щѣлъ да ни придружава. . . . И той не отива ли съ нѣкоя поръчка? Кривцовъ трѣбва да знае нѣщо.

Азъ прочетохъ писаното снощи и имамъ да направя нѣкои допълнения относително собствения ми характеръ изобщо. Но то други пѫтъ, когато имамъ по-вече време. А сега да кажа, че азъ въобще се стрѣскамъ отъ, и ми е противно глѣданието болни, ранени или грозни хора и зрѣлища. Помня обаче, по времето на войната че съмъ глѣдалъ подобни сцени доста и можѣхъ да заттѫня своето гнусение. Азъ естественно съмъ съ по долни нерви: даже гнуся се, кога и чуя нѣкой нечисти фрази и описи. Истина, по войната съмъ билъ като въ трѣскаво състояние и може за това да е било така. При това въ живота си въобще не съмъ билъ побойникъ, отстранявалъ съмъ се отъ рѫчни расправии. Били сѫ ме, не съмъ билъ. Съ орудие или орѫжие не съмъранявалъ никого. Даже животни, като кокошки напр., не съмъ клалъ. Кръвьта въобще ми е противна. Но ако бихъ се пуснѫлъ да се бия, незнамъ да ли бихъ знаялъ граница; мисля че бихъ се унесълъ по-вече отъ колкото би трѣбвало.

Струва ми се, че ще трѣбва да свикамъ и четворицата (или петимата) на едно мѣсто и да си изберемъ едного за рѫководитель, комуто безусловно да се повиняваме, но който ще се съвѣтва съ всички ни. Каква форма, т. е. клѣтва да направимъ? — «Долуподписанитѣ, X. Y. Z. и пр., заклѣваме се въ честьта си и въ името на отечеството ни България, че безъ омисълъ ще жертвоваме живота си и всичко мило и драго на тоя свѣтъ, за да махнемъ отъ свѣтътъ Фердинанда Кобургски или който подобенъ би го наслѣдилъ — и че за по-

стигването на тая цѣль ний се повѣряваме безусловно на Х. У. — когото избираме за нашъ ржководачъ и веленията на когото ще испълняваме точно и безпрѣкословно. За живъ и вѣренъ спомѣнъ въ подписа си примѣсвамъ капка отъ собственната си кръвъ».

Лапчо, забѣлѣжвамъ че тая вечерь, ти не писа ясно и отчетливо, може и не съвсѣмъ обективно. Други пжть сърѣдочавай се, а за това трѣбва да избирашъ по-охолно и спокойно врѣме. А сега пошолъ спать.

28 — I. $11^1/_2$ ч. в.

По вечеря на 5 частъть събрахме се въ стаята на г. Мусевича, Центр. гостинница 59: азъ, Иорданъ Бѣловъ, Пор. Василиевъ, Константинъ Поповъ и Петъръ Мусевичъ и разисквахме и рѣшихме: а) Четирмата, колкото сме, да се ограничимъ и да не привличаме въ съзаклятието по-вече лица; б) прие се слѣдующий бюджетъ: по 50 р. за пжтни разноски, съ още 40 р., за заплащание дългътъ си на Пор. Василиева; — по 75 р. за ония, които ще има да се бавятъ по Ц-градъ и Одринъ; — по 32 р. на всички за купувание револверъ и стилетъ — по 75 р. мѣсечно пособие прѣзъ течението на три мѣсеца отъ встжпванието въ България; — всичко около 2000 р. (въ туй число и Алекси Антовъ съ когото остава да ся грижа азъ самъ); — други двѣ хиляди рубли за непрѣдвидени, отъ които хилядата ще бждять съ насъ въ България, а втората хиляда съ г. Мусевича; в) Мусевичъ да се яви въ П-гъ като делегатъ на съзаклятническата дружина, но безъ да исказва имената, освѣнъ моето, което е вече знайно тамо и да представи бюджета и да нарѣди »какъ ще се препрати или приеми парата; г) да иска и да настоява неотстжпно за получвание на бомби, като се погрижи за тѣхното прѣнасяние въ Турско и България; д) Мусевичъ да остане въ Одринъ, да служи като посрѣдникъ между насъ и Руссия, и да се грижи за всичко което може да се случи съ насъ и по нашето дѣло, като напр. въ случай на избѣгвание или тръгвание; е) особенно да се грижи, да се не прѣкратява дѣлото, въ случай че ние изгинемъ или че и подиръ Кобурга потрѣбватъ втори трудове и жертви за наслѣдника му, все до гдѣ

се не свърши цѣлото дѣло; ж) въ безотложна нужда и очелидна полза, да влезе и той, Мусевичъ, въ България и да подкара или самъ извърши дѣлото; з) той самъ да се грижи за втората, отъ негови по-прати хора дружина, която ще има сѫщата цѣль, която и ние; и) К. Поповъ да мине и той, макаръ тайно, въ България и да участвува, ако бѫде възможно, въ дѣлото; к) Св. Миларовъ се избра за главенъ въ дружината, който ще надзирава всичкото дѣло, ще се споразумява съ другаритѣ и ще дава планъ; л) Пор. Василиевъ се опрѣдѣли да държи, резервната сумма отъ 1000 р.; м) който по просто лекоумие или въ пиянство, макаръ неволно или несвѣстно, пропустне нѣкоя дума, която би скромпрометирала дѣлото — да се накаже съ самоубийство по американски или пъкъ просто да се затрие отъ другаритѣ си, н) въ случай че се има бомба, съ жребие да се опредѣли оня който ще я хвърли, а другаритѣ ще способствуватъ и спомагѫтъ за укриването му.

Не се прие да стане нѣкакво писменно формално обвързвание; разискванията бѣхѫ живи, но свършихме всичко благополучно и съ общо задоволство, — а тъкмежа си скрепихме съ взаимни цѣлувки отъ все сърце и душа.

Кривцовъ не е получилъ писмо отъ Вас. Ив-ъ вече скоро двѣ недѣли. Има нѣщо противъ него. Той замина днесъ за Киевъ — защо? Незная. Неможахме да се видимъ. Ганка Георгиевна Павлова замина днесъ; утрѣ вечеръ ще испратимъ Мусевича. Ще трѣбва утрѣ да напиша писмо на Вас. Ив-ча и Цанкова. Главното е за паритѣ по-скоро.

Колкото по-вече мисля за убиванието съ стилетъ, толкозъ по-вече ми се вижда работата проста и възможна, особенно получвамъ подкрѣпа отъ рѣшителностьта на другаритѣ, вѣрвамъ не по-малко, ако не по-вече, искренна дълбока и безусловна отъ колкото моята. Впрочемъ съгласно съ вътрѣшната ми гордость и слѣпо уважение на веднажъ дадената си дума, азъ логически и искренно постѫпамъ въ пѫтятъ нататъкъ и отъ само себѣ си ще бѫдѫ, спорѣдъ самото естественно развитие на дѣлото, докаранъ до стѣната, да я пробивамъ съ глава. А колкото повече и по-безусловно смисля за това, толкозъ по-лекко и като че аслѫ не може иникъ, — ще си строша главата. Нейсе. За сега могѫ да кажа само толкозъ. Утрѣ, въ други день, ще се успокоя отъ второ — и

трето-степенни главоболия повече и ще сѣдна да се посъвѣтвамъ рѣшително съ себѣ си. Лапчо! Ти не ще можешъ де се отрѣчешъ отъ думата си, отъ клѣтвата си, — и колкото по безусловно рѣшителенъ бѫдешъ, толкозъ по износно ще бѫде за самото дѣло, а и за тебе лично! Ето твоята крѣпка, слѣпа рѣшителность, събра около тебѣ други 4—5—ма. Това смѣя да кажа за твоя похвала. Похвалностьта, за зла честь, може да влияе върху тебѣ. Ти не си съвършенно?! неприкосновенъ отъ къмъ обикновенни — хорски слабости. Ти още не си се възвисилъ до тамъ, до идеала си, и на-да ли ще можешъ да постигнешъ това. Ето сега има случай добъръ за да се упражнишъ въ това. Опитай се, ако дѣйствително си прѣжалилъ живота си.

Кои сѫ ми недостатъцитѣ? Нека прегледамъ описътъ за себѣ си въ началото и да ги побѣлѣжа рѣдомъ.

1. Партизанинъ Цанковистъ.

2. Злорадството за нещастията на личнитѣ си и партийни неприятели.

3. Невникванието, небѣлѣжението, неизучванието личнитѣ прѣимущества и недостатъци, интереси и страсти, глупавини и хитрости или каварство на хората, съ които се срѣщамъ, говоря или работя.

4. Не държа себѣ си на равна върхнина, височина, еднаквость въ сношенията съ хората и приятелитѣ високопоставени, срѣдни или долни.

5. Не съмъ привикналъ да затаявамъ прѣзрѣнието си, ядосванието си, възхищението си, догадата си (eunui),—често съмъ нетърпѣливъ или пъкъ любезенъ не на мѣсто и грубъ не намѣсто и не съ мѣрка.

6. Много съмъ довѣрчивъ.

7. Не съмъ охолно и леко съобразителенъ.

8. Не постоянно размишлявамъ и изучвамъ ситуациитѣ.

9. Често правя прѣнаглени, младчески и рисковани опити.

10. Не умѣя умерено да ямъ и пия. Пиението по-лесно ми е да го напустнѫ съвсѣмъ, отколкото съ мѣрка.

11. Обичамъ да се хваля, често даже наложително!..

12. Не се грижа да имамъ въ резерва пари, да се нося чисто и да живѣя, »sur un cevtain pied.«

13. Не се упражнявамъ въ подзаговорванието на дами, въ тия **banalités, fouvent précieuses.**

14. Твърдѣ неумѣрено харча въ компания.

15. Постоянно съмъ, и неумѣрено, откровененъ: всички третирамъ като да ги въздигамъ до равна съ мене нравствена височина.

16. Доста съмъ податливъ и се влияя отъ други.

29—I. $11^3/_4$ ч. в.

Днесъ беше тоже день доста честитъ за дѣлото. Написахъ писма на Вас. Ивановича, доста дълго и убѣдително и го молихъ за паритѣ, бомбитѣ, отровнитѣ пиллюли: сѫщо и на дѣда Цанкова — працални и двѣтѣ . . . . . Мусевичъ ги занесе повечеря и двѣтѣ за П-гъ — но той ми каза че отъ П-гъ имало телеграмма за Ал. Ал-ча, който сега отсѫтствува. Не е ли тя отговоръ на моето поканване за бомби въ пръвньото писмо? . . . . О, дай боже, да е честито!

Но главното бѣше разговоритѣ ми съ Конст. Попова.

По пладнѣ туй момче бѣше хванѫло да ми говори отчаяно за своето прѣминавание тайно въ България и че не ще бѫде въ състояние да помогне и т. н. Даже нѣщо бѣше захванѫлъ да прѣдсказва и за менѣ, че не ще могѫ да свърша нищо, но кипнѫхъ и не помня точно за какво бѣше думата. Между тѣмъ ние се поуспокоихме и послѣдвахме разговора си пò-човѣшки и съгласно, като рѣкохме да се срѣщнемъ у Мусевича и да углавимъ за начинътъ на прѣминаванието му въ България. По вечеря слѣдъ като останахме сами въ кафенето, той подкачи пакъ въпросътъ, като исказа сѫмнѣние че другитѣ ни двама другари биха могли въ послѣдний мементъ да се поколебаятъ, и че стигало единъ да направи това, щото и той да се откаже не отъ друго, а отъ проклетата си нервозность, табиятъ, за което ми приведе единъ примѣръ. Разискахме дълго тая случайность, посъвѣтвахме се, да ли да се отвори тоя въпросъ въ нѣкое засѣдание, намѣрихме това за докачително и врѣдно даже, рѣшихме че най-добрѣ е съ пълна вѣра да глѣдаме на дѣлото, а азъ да поддържамъ моралътъ и когато казахъ че най-голѣмата поддръжка е примѣрътъ въ рѣшителниятъ моментъ — той се съгласи и ми даде лична вѣрна дума, че ще бѫде съ менѣ до послѣдната крайность. Той е момъкъ много честолюбивъ,

изказа че ще го докачѫ, ако си позволя да го въодушевлявамъ, че той смъртьта си е взелъ прѣдъ очи и — свършено. Признавамъ че азъ напълно вѣрвамъ и съмъ увѣренъ за безусловното другарство на Попова. Господи, благодаря ти! — Азъ, отъ своя страна, исказахъ че съмъ рѣшилъ: отпадне ли единъ, да послѣдвамъ дѣлото съ трима, отпаднатъ ли двама — съ останалитѣ двама, — остане ли единъ — да погинѫ и самъ. — Все едно — смърть; и мисля да не съмъ исказалъ друго, освѣнъ че съмъ направилъ логически изводъ отъ взетото си веднъжъ рѣшение, т. е. отъ даденото си вече обѣщание!.... Да, но то е още единъ примѣръ отъ оная посока, въ която азъ беззаставно крачя, т. е. дѣто полусъзнателно съмъ тласканъ отъ самата основа, на която съмъ застаналъ отъ край, и която единъ день и въ единъ моментъ, логически ще ме приведе прѣдъ сфинксътъ на смъртьта.

Но нека направя прѣглѣдъ и за приимуществата си:

1. И като чиновникъ и като съ друга работа съмъ се зималъ да върша, вършилъ съмъ добросъвѣстно и трудолюбиво.

2. Билъ съмъ искрено убѣденъ партизанинъ и съмъ билъ готовъ да жертвувамъ имотъ и свобода за убѣжденията си.

3. Искрененъ съмъ билъ къмъ себѣ си и къмъ другитѣ, залягалъ съмъ да увеличавамъ и усъвършенствувамъ незнанията си, раскайвалъ съмъ се отъ заблужденията си, припознавалъ съмъ грѣшкитѣ си.

4. Всѣкога съмъ ималъ, главно, предъ видъ доброто на отечеството, неговий прогресъ и благоденствие, неговата бѫднина.

5. Въ дълбочината на сърдцето ми пазило се е всѣгда, но нѣкога тайно, съзнателно за присѫдната важность на Руссия относително България, т. е. това чувство което съмъ нарѣкълъ въ историята си „култусъ." До превратътъ отъ 27 Апр. не съмъ зазиралъ или се страхувалъ отъ Руссия. „Медътъ и жилото" моленса и мене. Въ извѣстнитѣ рѣдовце на „историята" говореше умътъ ми, не сърдцето ми. А това заговори инстинктивно слѣдъ махванието на Ген. Соболева и Каулбарса. Играта на Кояндера съ Батемберга и у насъ прѣзъ 1884 произведе до извѣстна степень поврать, но не значителенъ. но отъ сетнѣ оздравихъ съвсемъ, особенно отъ какъ повникнахъ по хубаво въ това що се вика Руссия.

6. Не съмъ изгубвалъ уважението къмъ себѣ си, почиталъ съмъ си думата, понѣкога съмъ неимовѣрно гордъ въ себѣ си.

7. До сега не съмъ осѣщалъ това що се нарича страхъ, уплашване, да не зная себѣ си; като че полунесъзнателно съмъ аффронтиралъ бѣдитѣ си. Помня че, когато на 16 Авг. арестуваха другитѣ, за единъ мементъ мисляхъ да се самоубия, — но бързо рѣшихъ противното и излѣзохъ охолно на пѫтътъ гдѣто ме и арестуваха.

8. Подълъ, коваренъ непомня да съмъ бивалъ нѣкога.

9. Злоба и отмѫстителность съмъ чувствувалъ доста често, но низко не помня да съмъ си отмѫщавалъ. Склоненъ съмъ билъ да си отмѫстя, като покажа или докажа че съмъ пò-уменъ и пò-благороденъ, отъ колкото ме мислятъ и да възбудя, ако не уважението, то поне безсилната злоба или пъкъ да обезоружа противника си. Примѣръ съ »централния«, Д. К. Попова . . . . !

10. Безочливость и »нахалность« не съмъималъ никога; но подобни качества у другиго сѫ ме обезславили, стидилъ съмъ се и мълчалъ, освѣнъ въ нѣкой случай, когато съмъ могѫлъ да импонирамъ.

11. Рѣдко съмъ отказвалъ да хлопоча за нѣкого или да му помогнѫ, съ що могѫ, даже обикновенно въ своя лична щета.

12. Имамъ темпераменъ веселъ и съобразителенъ, по нѣкогн могѫ да увлека съ думитѣ си, които биватъ сладки, а гласътъ ми убѣдителенъ.

В. Високо почитамъ и обичамъ майка си, — имамъ склонность да съмъ предупрѣделителенъ къмъ старитѣ:

14. Чувствувамъ много живи болки къмъ нещастията на другитѣ, особенно на ближнитѣ си познати и приятели и имъ помагамъ по чистъ принципъ и чисто чувство.

15. Никога не съмъ билъ безобразенъ съ името на Бога, всѣкога съмъ почиталъ и благовѣйствовалъ въ храмоветѣ, а е останѫло едно мистическо чувство и съмнѣние за божеството.

16. Види се способенъ съмъ да се рѣша на явна смърть,

XVII

30—I. 11 ч. 7 м. в.

Днесъ тоже бѣше день доста честитъ за дѣлото. Отзарана дойде при мене Алексий Антовъ. Разказа ми за бомбитѣ (5) дадени нему въ Букурещъ и оставени при единъ българинъ въ Нишъ, а отъ тамъ прѣнесени въ домътъ на единъ Сърбинъ — депутатъ, родомъ отъ Нишъ. Той писалъ да пита, да ли тоя българинъ се намира още въ Нишъ. И отказа, че той може да мине прѣзъ Сърбия, но безъ да се явява въ Нишъ, Бѣла Паланка и пр., а въ България не може да се явява въ градищата, а съ чета по Радомирско, Дупнишко, Кюстендилско и ми се завѣри за държание въ строга тайна, каквото сме говорили и въ рѣшението си да погине, за да се постигне дѣлото. Пожела да му доставя особенно отровни пиллюли за сигурность, че не ще бѫде истезаванъ. Особенно потвърди че може да олучва човѣка на 500 крачки. Разказахъ му, какви забикалки згодни да каже на Тодорова, за да се замие работата съ него. Казахъ му въ четвъртъкъ да дойде пакъ. Особенно настояваше Алексий, да се споразумяваме съ него за всичко и да не е просто орудие.

Чини ми се че ще бѫде полезно да подхванѫ пò-аскетиченъ животъ, т. е. по малко да се срѣщамъ и да не се заглавичквамъ съ легкоумни общества, или гдѣто трѣбва много да се приструвамъ — а по често да самувамъ и да мисля за прѣмеждието. Това да имамъ прѣдъ видъ особенно въ България. Добрѣ не пия, немогѫ ли да прѣстанѫ и да пуша? . . . Трѣбва да зная че София е подъ терроръ, че ще дрѣбва да се стрѣскамъ отъ всѣки жандаринъ и воененъ и че то доста влияе върху моралътъ: то обезсилва. На това срѣдството? — Като новъ дошълъ и гдѣто всички ме познаватъ, всѣка крачка ще е бѣлѣзана, т. е. по крайней мѣри ще бие въ очи. За да замазвамъ работата, ще трѣбва пакъ да се веселя, да се срѣщамъ, да гуляя. Пакъ мишъ-машъ! . . . Пъкъ аскетизмъ? — Впрочемъ Лапчо, както бѫде рѣкалъ Господъ. Едно трѣбва да си знаешъ, че до урѣченото време, ти трѣбва да си свършилъ работата и — починѫлъ — защо мисълъта за самоубийството ти се види блага въ сравнение съ убийството? — Не както ли на осѫдениятъ на смъртъ, който прѣдпочита да умрѣ самъ отколкото да го бѣсятъ? — Не уже ли бѣсенето може да се сравни съ убиванието на единъ

е безусловно нужденъ. Остава да го [illegible] и той въ София тайно. Но и на това не ще бѫде още времето му. Относително устройването на тѣхъ [illegible] ще помислимъ и сами, какъ, въ кое място да [illegible] планъ и какъ да го свържа съ общото [illegible]. Хората на Мусевича не могатъ ли състави [illegible] дружини, чета, въ горитѣ, на желѣзницата или въ градътъ [illegible] съ Алексия? Въ нѣкой случай, азъ трѣбва [illegible] да заловя Алексия утрѣ, [illegible] съ що? —

Да, съ що?

Какъ ли да поддържаме бърза и [illegible] свръзка съ него въ горитѣ? На и време ли му е за чета? А [illegible] щомъ почне Гергьовдень се облича гората. Не може [illegible] селата. Но отъ где [illegible] людии изъ Витошкитѣ села? Тамъ нито Алексий, нито Панарагичния иматъ духовни свръзки. Азъ утрѣ трѣбва да попитамъ обещанията си [illegible] нѣщо ново. То е необходимо. Първо ще го разпитамъ по дѣлото му за бомбитѣ: готови ли, и колко, поставилъ, защо ги е затренилъ въ Нишъ? Да рекемъ че ще му кажа да се готви за пѫть? — рано е. Ще го питамъ може ли той самъ да състави чета и въ колко време, също и относително свръзкитѣ му съ мене въ града? Впрочемъ la nuit porte conseil. Лека нощь.

Трѣбва да ида да видя Дим. Попова централниятъ.

2 II 11 ч. (вчера бѣше 1-й . . . !)

Днесъ нѣкои работи доста неприятни. Бѣше Алексий и два часа бихме пили въ чутура. Все на сѫщото останахме, въ недѣля ще дойде пакъ. Лазаръ Хаджиевъ билъ много помогналъ, и Пачевъ Цукалото тоже съ него въ компания. Напомнихме си за утвържденията въ Букурещъ въ първитѣ мѣсеци на 1887 за паритѣ, които Цукалото билъ зелъ, за да свърши работа, но той ги билъ утаилъ, или часть отъ тѣхъ. Бомбитѣ ще сѫ прости разривни гранати. Разказами и други незначителни за нашето дѣло дребелии.

По пладнѣ се видѣхъ съ Кривцова. Двѣ телеграмми отъ Василия Ив. [illegible]ча; първата: «Получихъ писмо отъ Ларова и ваше, хорошо прѣдвидѣлъ що гора мыша родитъ, виляютъ». Втората: «прѣѣжайте немедленно по дѣлу Ларова, Иванова,

Зелаца«. Въ писмото що ми чети по вечеря: »Подсолите перцу въ извѣстное мѣсто Мыларова, авось въ XX — вѣкъ рѣшится исполнитъ«. А Кривцовъ ми дума че пари нѣматъ, — всичко може да иматъ до 2000, бюджетътъ ни нѣма да се приеме, да искаме 1 ½ х. — Какво да правимъ? — Прѣди всичко утрѣ трѣбва да ги събера на съвѣщание.

Повечеря на съвѣщанието, що го държахме у К. Попова, въобще ми се хареса. Но забѣлѣжвамъ че Юрданъ е повлиялъ на Василиева относително прошението му за уволнение, което да се не пращало догдѣ се не приемяло изсѣстие че Мусевичъ е успѣлъ напълно въ мисията си. Нѣма що да се прави. Заключихме да се почака и тогава, да се прибърза съ изработванието на уволнението телеграфическимъ путемъ. Увѣрявахѫ ме, че въ 6 — 10 дена може всичко да се свърши. Отворихъ рѣчь за негодностьта на бомбитѣ и, чудно! — не срѣщнѫхъ протести нето отъ Василиева нето отъ Бѣлова. Напротивъ за револвери и ками и т. н. говорихме складно. Но осѣтихъ, че и Бѣловъ, макаръ покрито, тръгванието си туря до нѣгдѣ въ зависимость отъ П-буржкото извѣстие. Нѣма що та се прави. Инакъ никаква друга храпавина не се забѣлѣжи.

Кривцовъ ми каза че Мусевичъ спорѣдъ снежнитѣ заноси ще пристигне горѣ чакъ утрѣ или други денъ. Трѣбва да истъкмя писмото, за да може да се прати съ утрѣшниятъ курриеръ.

Друга голѣма беля на главата ни отъ Узелца. N. В. Трѣбва да напиша писмо и на дѣда Цанкова. N. В. Той съ писма до графа клѣвети Кривцова че съ мене предприемалъ нѣкоя работа въ България, и че »българе« биле му това съобщили: че »Нобилсинъ« знаялъ тая работа и че ще ли сме нарочно да компрометираме графа; — Графътъ билъ много недоволенъ отъ Кривцова зарадъ българофилството му и пр., че той вѣрвалъ Узелцу, защото го познавалъ отколѣ и пр. Аристовъ извѣстява още че Императорътъ турилъ на страна Игнатиева и отстранилъ кандидатурата му за бъл. прѣстолъ, че Вл. Ал-чу позволилъ да се ожени за дъщеря му, но подъ условие да се отрѣчалъ той отъ правата си върху Русский престолъ; че относително кандидата на б. прѣстолъ, пълна неизвѣстность: нещѫтъ Мингрели, нето Валдемара, нето Карагеоргиевича, нето нѣмецъ и пр., — а слѣдственно, види се, ще кандидираме родътъ на вел. князъ съ Игнатовата фамилия.

знаешъ да даращъ отчетъ, ако се може на часътъ, — или пакъ мълчи, прѣсмѣтай и го ори. Недѣй си оставя сърцето на непжтни сантименталности. Знай че трѣбва да те ангажирва изцѣло само захванжтото дѣло. Всичко друго оставяй на страна или върши мимоходомъ.

4—II. 11¾ ч. в.

Днесъ ничевó, даже до извѣстна степенъ добрѣ. Отзарана първъ дойде Алексий. Догдѣ да влеземъ въ сжщината на разговорътъ, на — дойде Драгановъ, а сетнѣ Д. Пеневъ. Най послѣ Алексий успѣ да ми пришепне че окончателното му рѣшение е: »въ градъ не стжпамъ, съ като К. Попова (той е доста — не ами много — младоликъ и невнушителенъ на видъ) другаръ, за такава работа не ставамъ, а вижъ за въ гора, за чета и т. н. отъ вся душа.« Азъ разбира се тамъ го и връзахъ. На Драганова съобщихъ, да извѣсти Тодорова и, по 5 ч. в., да се съберемъ на съвѣщание у К. Попова.

То станж. Разискахме предложението на Алексия. Намѣрихме го за добро, ако и доста прозрачно, — но о паритѣ, се разби окончателно, понеже азъ заявихъ че, не само 1000 лири за кандардисвание на шайкаджийтѣ, но не могж намѣри пари нито за пжть за него до въ Сърбия и България. Това заявление се стори на приятелитѣ много възможно и вѣрно. А между тѣмъ заявихъ, че пари бихъ могжлъ да сполуча, ако се обвържа лично съ главата си, ако се заложж, за което обаче ще ми трѣбватъ най-малко още двама другари да се пожертвуватъ сжщо тъй безусловно. Драгановъ и Тодоровъ единъ прѣзъ други ме увѣрявахж, че не само тѣ неможатъ се обвърза така, но че и за мене е язжкъ като ще отида, да ме затворятъ и измжчатъ и че всичкия ми планъ е чиста практическа невъзможность, понеже съ револвери и ками, не можемъ нито доближи до Кобурга, че (Тодоровъ) ако прозиралъ ясно тая невъзможность, то есть, ако би било възможно убиванието на Кобурга, той щѣлъ да ми даде дума, но, така не иска нето да се лъже, нето напразно да гине.

Азъ заключихъ: братци, до тукъ бѣше нашата работа, която съ толкозъ хжзъ и одушевление нж бехме заченжли. Тука да я завържемъ окончателно. Азъ, истина, голѣмо разо-

чарование осѣщамъ сега, но не могж освѣнъ да призная че ния честно и откровенно сме се отнасяли помежду си въ всичката тая работа. И тъй сбогомъ . . . . ! Поповъ доста искусно ме поддържаше; той заяви че неможе въ никой случай да се зачърне въ България, нето пъкъ приема да влезе въ четата на Алексия и пр., и азъ имахъ случай да изявя очудванието си и недоволствието си като прѣдъ человѣкъ, който въ едно ми се е клѣлъ, а друго излиза отпослѣ. Нейсе, тукъ я сдържи, Лапчо, и тури точка. Азъ се убѣдихъ че Драгановъ и Тодоровъ сж хипнотизирани и че ще мжлчатъ за минжлото.

Argoros. И. Д. Поповъ, централния, недоумѣвалъ предъ Тодора за моето заминавание . . . . Ехъ че ги сърби задника него и Бахчеванова! . . . .

Вазову се не рачи да ходи въ идущата сжббота, на 11 т. Да не бжде го уплашилъ Нострадамусъ? — На него е могло то да повлияе. Впрочемъ, то мене не ми врѣди. Утрѣ могж да получа телеграмма отъ П-гъ, а въ вторникъ писмо. — Работата отсамъ се изхлува полека-лека доста добрѣ, — но да видимъ отъ горѣ каква пѣсенъ ще ни запѣятъ агитѣ . . . . ! прѣдчувствувамъ не до тамъ добро, но не и до тамъ лошо! Ехъ само да побързахж . . . Впрочемъ и тоза, кой знае за какво добро може да бжде?! . . Не е ли добро да напиша Аристову писмо? — Почакай, Лапчо, догдѣ получишъ отъ Мусевича.

Днесъ подиръ пладнѣ намѣри ме Керемедчиевъ и ми съобщи, че прѣдъ 2½ мѣс. се запозналъ съ бивний Кавал. кап-нъ въ Румелия, Чорбаковъ, който билъ на служба нѣщо при Телегр. станция на Кулиновския вогзалъ, съ 63 р., освѣщение и отопление, бръснжтъ, бронетъ, срѣденъ, военни мустаци и инакъ охолно живѣялъ. Той му съобщилъ че организовалъ дружина отъ 9 или 13 души само русси безъ участието на ни единъ българинъ, която въ Априлия или Мая щѣла отъ Цариградъ, Руссе, Свищовъ, Видинъ да навлѣзе подъ извѣтъ на търговски куповки — продавки въ България и да хване или убие Кобурга. Тѣ отъ себе си щѣли да направатъ това, отъ »православизмъ« (се изразява г. Кереметчиевъ), понеже Българитѣ ни единъ се не жертвувалъ да спаси България. Чорбаковъ възразявалъ за мжчнотиитѣ сами тѣ да свър-

пать работата безъ участието [illegible] Българинъ даже не [illegible] такия дѣла вѣдать . . . . Що да [illegible] да [illegible] за той [illegible] . . . . догдѣ още не [illegible] — но той скоро се [illegible] бѣ било за цѣлия народъ [illegible] тая работа: пъкъ [illegible] тоя случай имали [illegible] кадъѫри и нич- [illegible] патяк- [illegible] — [illegible] по неумо- [illegible] — [illegible] по тая ра- бота [illegible]

[illegible]

[illegible] имахъ една двѣ от- [illegible]

[illegible] казахъ [illegible] рѣче, че е добрѣ [illegible] за бѫдущето, азъ [illegible] дневника си по — [illegible] Чистата мисль за [illegible] великата облага [illegible] обрѣщамъ ти. [illegible] къмъ падение [illegible] знай че дневникътъ ти [illegible] ти трѣба [illegible] прахътъ отъ [illegible] и [illegible] земно, [illegible] и [illegible] тиямъ да [illegible] другъ. Не [illegible] при сто ми, [illegible] речки . . . . [illegible] — Да, [illegible] да се [illegible] тая вечеръ [illegible] да бѫдѫ съ [illegible]

и бодъръ — Нейсе, ще помня, но и ти да помнишъ. Утрѣ и въ други день сме свободни.

Д. Поповъ се хванж и той да яде тамъ гдѣто азъ, при Спира на Ралли. Днесъ играхъ прѣдъ него ролята си и, надѣя се, доста сполучливо. Направихъ се съвсѣмъ разочарованъ отъ Руссия и полудѣхъ отъ «тоска по родинѣ». Той ме попита за работата ми, за която му бѣхъ разказалъ въ Букурещъ, когато ж бѣхъ подновилъ съ писмото си до Графа и ж бѣхъ прѣкжснжлъ съ идването си тука, разбира се, само да го залъжа, понеже бѣхъ изгубилъ довѣрието си въ искреностьтà му къмъ мене даже въ тоя чисто патриотическо предприятие. У него и Бахчевановата бѣше останжло сжмнѣние, особенно подхранено отъ ходението на К. Попова въ Севастополь. Азъ му отговорихъ че работата пропаднж, като Кривцовъ не е человѣкъ да се прѣдприема съ него подобно нѣщо и като съмъ се скаралъ жестоко съ Аристова, притурихъ, като го поглѣдахъ: кжса-кесъ . . . .

А по мръкване, Кривцовъ ми съобщи че получилъ телеграмма отъ горѣ, въ която се казва че «Цанковъ на 8 т. ще има втора ауденция у Императора и че го викатъ (А А-ча) да побърза за да се види съ Цанкова». Кривцовъ заключава че е повѣялъ добъръ вѣтъръ къмъ наша страна, вѣроятно вслѣдствие писмото ми послѣднето и Мусевича. Но пакъ каза че не може замина до идущата Сжббота. При това ме увѣри че ще ми достави 5 стъкленца мжнини съ най-силната отрова «стрихнинъ», отъ която човѣкъ въ двѣ три исхърквания изпущалъ духъ, и която можела да трае безъ да се поврѣжда отъ влага и пр.

6—II. 2 ч. 5. м. сл. о.

Днесъ доста забѣлѣжително начало. Станжхъ по-рано, четохъ до пладнѣ, отидохъ и нахранихъ се, дойдохъ си и сѣднжхъ да пиша. Орловски, който ми дрънкаше разни неврѣли спомѣна ми че моето отиване въ България било необяснимо че «ишъ-арасжнда ишъ варъ» и т. п. Моитѣ обикновенни възражения не много повлияха на него. И наистина, добрѣ е да си промисля, не ще ли бжде полезно да измисля нѣкой новъ резонъ, ужъ таенъ, като че ме пращатъ съ писмо до Стамбо-

лова или т. н. — на пр. съ мисеия до нѣкого? или пъкъ просто да кажа, че въ Ц-дъ ще остаиж, ако Вълковичъ не получи отговоръ че съмъ свободенъ да се върнж? И, безъ да се прощавамъ да рѣкж че е вѣроятно скоро да се върнж? Или при първото извѣстие за нѣкои лошотии изъ България, да заявя че нѣма да си ходя, а сетнѣ че пакъ ще ида—само до Ц-дъ? Ако Поповъ ме е попиталъ върху «прежнето прѣдприятие», значи нѣма перфидна мисълъ,—а Бобчевъ най-вече ще си желае да ме нѣма тука, - а за друго не ще да е и той воленъ. Така прѣдполагамъ. — До днесъ нѣмамъ извѣстие отъ Мусевича. Вѣроятно Вас. Ив-чъ му е казалъ че ще чакамъ Кривцова и той е прѣдпочелъ съ писмо да ми съобщи това. Писмото може да го получа въ други день, срѣда. — Отъ Орловски могж да узная, да ли има нѣщо вѣрно въ съобщението на Керемедчиева, които щѣлъ да ходи за служба въ Новгородъ. — Дѣйствително, слѣдъ написванието познатата исповѣдъ на себе си, — по мисъльта за дѣлото ми се явява съвсѣмъ лесна и «обстановкитѣ» съвсѣмъ не ми стѣсняватъ душата.

10—II. 11 ч. пр. о.

Нарасна другъ единъ въпросъ, не по-малко важенъ за мене лично отколкото оня, безусловното прежелвание живота ми. Нека тозъ часъ забѣлѣжа че той нѣма еднакво значение съ първия. Защото живота ми ако се свърши, честьта ще прѣостане, т. е. че именно съ пожертвание на живота ще се отвърди честьта ми; даже въ дадения случай, тя ще се спаси. Излиза че въпросътъ за живота ми е подчиненъ на въпросътъ на честьта ми.

Чудно сплитание на работата! за да могж да си пожертвувамъ живота, трѣбва прѣдварително да си пожертвоватъ честьта

3 ч. сл. о.

Орловски дойде и ми поразказа нѣщо за компанията на Чорбакова, но осѣщамъ, че той ще знае за нея отъ Керемедчиева, не отъ себе си. Той се кълне че ще си пожертвува живота за Вълковича. Нейсе. . . .

XXXIII

Защо, Лапчо, ти снощи въ разговора си съ К. Попова по тоя въпросъ, така излеко погледна на него и чакъ следъ като повникнж, ти осети всичката му важность, т. е. не пакъ всичката, защото до тая заранъ ти не бе провикнжлъ съвсемъ? — Добре, но не говорихъ ли, макаръ и полунесъзнателно, тъй както требваше да говоря? Не е ли повторение на както станж съ първиятъ въпросъ, жертвованието на живота? — Да, повторение, но жално, като виждамъ, че и въ капиталните въпроси немаше си ясно отсечени понятия. — Забележвамъ поне, че говоря, както требва да се говори, макаръ по некога само инстинктивно.

Работата е, че азъ още при първото си срещание съ Д. Попова при Спира, така завъртехъ една приказка, щото да му дамъ да помисли, че азъ съмъ кандисалъ на тоя светъ и на борбата си противъ непраздите народни и человечески, и като че се черзя отъ това си признание. Който си желае нещо, лесно го верва. Тана и Поповъ и, види се, по негово скритно подказвание и Горановъ на дважъ, на трижъ поиска да се изрази че съмъ «върти-опашка» и «изменчивъ» и т. н. Тоя и Поповъ много ясно се изразили предъ К. Попова и го приклането да мине въ техния синедрий у Бобчева. Тозъ день щелъ да дойде отъ П-гъ единъ «протестъ» отъ Цанкова противъ Кобурга по поводъ на распъжданието синодалните архиереи, за да се подписва отъ емигрантите, та искали да видятъ да ли ще го подпиша и азъ.

Азъ решавамъ да го не подписвамъ. Отъ една страна техна милость, особенно палетата имъ, ще дигнжтъ голема гюрултия противъ мене, може да пишатъ на други емигранти да известятъ това даже въ България, па да ме омаскарятъ и въ некой вестникъ. Отъ друга страна всичко това ще ми бжде доста полезно, за по-охолното ми връщание въ България. Но има че, ако би да не подпиша, мнозина отъ емигрантите може да се оттеглятъ и да откажатъ подписа си. Нема ли това да произведе още по-голямъ скандалъ? Впрочемъ мисля да расправя на Попова причините за отказванието подписа си, т. е. че това би било да попречи на завръщанието ми и да приложа, да говоря, че следъ всички ще се подпиша и азъ. Но ако би това, като се узнае по сетне, да ми донесе още по-вече главоболия? . . . . Впрочемъ . . . . faut laiqer toujours

8

quelquechose a l'imprévr. Аллахъ-керимъ! — Ако е божа в... примката, която ми тъкмятъ, може да се обърне на до...

Кривцовъ има нова телеграмма, съ която го канятъ ... отиде по скоро въ П-гъ по моята работа и по оная ... Иванова, защото и дѣтѣ заплашвали да иматъ, »резу... ноль« и само той могжлъ да »разхлебыватъ кашу.« Тая ... той отива за на-горѣ. Азъ отъ Мусевича и днесъ нѣмамъ ... беръ. Както да правя? Какво ново могж да му напиша ... или на Аристова. — Да ходя ли да вида на гарата Кр... Не е ли по добрѣ да оставя всичко да се распрази както ... — Взети ли сж всички мѣрки отъ мене?

4 ч. $^1/_2$

Написахъ писамце лично до Кривцова, което ще му ... неса на гарата, на 7 ч. А сега да си почита Забѣлина.

11 $^3/_4$ в.

Кривцовъ ме пита, гдѣ съмъ казалъ за Цанкова, че ... да бжде приетъ повторно отъ Императора. Очевидно, че ... повъ или Бахчевановъ — все едно — сж му доставили ... свѣдѣние, т. е. тѣ сж ме шпионисали прѣдъ Ал-ча. То... сѣща че Д. Поповъ таи неимовѣрна злоба противъ мене. ... се изрази днесъ, че по негово »мнѣние и пророчество« азъ ... завърщанието си ще бждж арестованъ. Твърдѣ вѣроятно ... направятъ нѣщо като »монафаклъкъ«, обаждание, клѣвета ... въ София противъ мене.

Какво да правя? Тѣ нѣщо достовѣрно за работата ... ще знаятъ. Даже сънмѣнията имъ трѣбва да сж се разс... отъ поведението на К. Попова въ послѣдне врѣме, на к... види се, тѣ сж повѣрвали. Ако би и да направятъ нѣщо, т... бжде просто за подозирание. Но азъ едно трѣбва хуба... схванж: че вися надъ главата на Попова като Домакловъ ... и че той ще си счита за *щастие*, ако се прѣмахнж отъ ... тътъ. А сега му е, мисли си той, случятъ, и всичко ще за... отъ искуството му, да ми ископае преждевременно гробъ, ... поне да ме съсипжтъ отъ бой или мжки. Но какво да пр...

— Да се помиря съ него? — Но той, и когато му правихъ само добро, когато бѣхъ за него едва ли не по-вече отъ роданъ братъ, ми е мислимъ злото и ми е пакостилъ. А сега, слѣдъ гръмоносното изобличение що му направихъ, — толкозъ повече. Но що да чинѭ? — да го стегнѭ съ нѣкой предупреждения, като зема поводъ отъ думитѣ на Кривцова? — Каква практическа полза отъ това?

За всѣкий случай ще бѫде добрѣ, ако препиша въ дневника си писмото ми отъ Букурещъ до Д. Попова относително тайната между насъ расправа.

Въ всѣки случай, да почакамъ съ въпросътъ какво да правя съ Д. Попова.

Получихъ отъ Мусевича писмо, отъ което виждамъ че самъ Аристовъ запъва работата и може да повлияе и върху Кривцова за това. На и Цанковъ трѣбва да е заминѫлъ днесъ въ П-гъ . . . . ами тогазъ? —

Възможно е да ни мѫчатъ още: Кривцовъ чакъ въ вторникъ ще стигне въ П-гъ — и щѣлъ да се върне прѣзъ бѫдущата недѣля! . . . Ами ако отъ всичкото не излѣзе нищо? Въ всѣки случай азъ не трѣбва да кипвамъ и да си изливамъ ядътъ прѣдъ никого. Може Аристовъ да е злобенъ и да иска да ме компрометира окончателно. Тѣ обичатъ личнитѣ си честолюбия и слабости да смѣсватъ съ общото дѣло. Азъ трѣбва да се вардя и да се екзикутирамъ . . . ! — Азъ все пакъ трѣбва да погина . . . ! А за това ще трѣбва макаръ и самъ да посѣгна върху Кобурга. Нѣма другъ исходъ. Жертвата трѣбва да се испира до края. Лапчо, Лапчо! има още много да си патишъ! какво да ти права?! – И другаритѣ, вѣрвамъ, поне нѣкой не ще искатъ да батилятъ токо тъй това дѣло. Може тъй да бѫде било писано. Кривцовото поведение, снощи и днесъ, не ме топли много. Впрочемъ Богъ съ нами! . . . . .

Богъ съ нами! ами пари? пари? пари? . . . . Азъ може да отида слѣпата, че да ме правятъ каквото завърнатъ. И Бѣловъ може да замине. Ами Поповъ? Василевъ? — Ами орѫжие?

Впрочемъ, азъ като че предвеличавамъ опасностьта отъ П-гъ. Аристовъ самъ го моли да отиде за да расправи работата. Чудно ако. му покаже писмото ми, гдѣто бѣлѣжа да се снася Аристовъ направо съ нашия делегатъ, по мимо, подразумѣва се, Кривцова? — Нѣма ли да го увлече противъ мене? А може да накара Кривцова за да падне върху него *отец*-тъ ни за неспокойствата. Той е доста хитъръ за тъкава работа. А сега и Цан-

[illegible] работат. [illegible]

[illegible]

[illegible] знает [illegible]

[illegible] Поле [illegible]

поне както го азъ знаяхъ, както си го азъ въображавахъ.

При всичко тога азъ ти повѣрихъ напослѣдъкъ корреспонденцията си и тайнитѣ си.— Защо? — Такъвъ прѣкрасенъ случай да си отмъстя, не смогнжхъ да избѣгнж. Ти напразно ме считашъ, че лесно забравямъ обидитѣ. Не. Само че азъ своеобразно отмъщавамъ, т.е. като завардвамъ сжщевременно всичката си почетъ къмъ себе си, нѣщо което желая и другитѣ да усвоятъ, именно ония, които мислятъ че пакостятъ нѣкому, като плюятъ сами върху образа си. . . . При това, Попче, азъ имамъ, не могж да скрия тога, извѣстна слабость къмъ тебе и искамъ да съмъ увѣренъ, че не си въ състояние да злоупотрѣбляващъ довѣрието на когото и да било относително едно *общо* дѣло.

Попче, *никога нищо* лошо и безчестно за тебе не съмъ помислювалъ, нето направвялъ. Напротивъ . . . . Знаешъ лане, а виждашь и сега. . . . Защо ме ти ненавиждашъ, — неразбирамъ — но то е твоя работа. Само че трѣбваше да се разясни това мѣжду насъ отношение,—което става сега съ настоящето писмо. Чистъ хсатъ—добри другари, сж казвали старитѣ — и сега, като знаешъ че те зная, много пò-лесни и пò-честни ще сж нашитѣ отношения и сношения. Дѣлото за *личнитѣ* ни чувства и отношения да го отдѣлимъ отъ общото дѣло и да си го знаемъ сами, — поне отъ своя страна азъ ще слѣдвамъ тактиката отъ лане, м. Ноемврия, — а общото дѣло, което се касае не само лично до насъ двама ни, въ него да сме си като честни търговци, които може и хичъ да се непознаватъ, — и за това, по послѣднето това дѣло, очаквамъ кратки свѣдѣния и извѣстия.

Твоятъ: С. Мыларовъ

II.

Б-щъ, 10—XI.—88. Драгий Поповъ! Отговора ти отъ 2-й т. Ноемврий, увѣри ме за жалость, че ти още не си хубавѣ разбралъ положението, нето си усвоилъ съвѣстно прѣостающата за тебе роль къмъ мене, т. е. смѣло да ми пишишъ (ако това ти прави удоволствие) излияния отъ качества за честность и чувства за симпатия, но съ дълбоко убѣждение,

че е то само за форма и че те азъ *добрѣ* познавамъ, като при това незабравяшъ да бѣлѣжишъ свѣдѣния и разсѫждения по-общитѣ дѣла, за които ти е извѣстно че азъ искренно съмъ ти ги повѣрилъ и те считамъ, до тоя часъ, за неспособенъ да измѣнишъ; мѣжду тѣмъ писмото ти, по послѣдния тоя пунктъ, нигдѣ или твърдѣ малко говори, а и до сега, ето има днесь вече двѣ недѣли, още нѣмамъ извѣстие отъ тебе.

За това, бае Поповъ, остави временно другото на страна, приимни молбата ми и побързай да ми напишешъ нѣщо по-обширно относително въпроситѣ, които занимаватъ нашата емиграция и нашия шефъ. Побързай да сѫ явишъ съ такова писмо, понеже има и други работи, които трѣбва да ти съобща все по общитѣ интереси.

Твоятъ: С. Мыларовъ.

Аргоров. Ако ли пъкъ не искашъ да работишъ съ мене по общото дѣло, тогазъ най-рѣдовното е, да ми явишъ това. Въобще, Попче, желателно бѣше, да схванешъ и разберешъ, че епохата на легкоумията, на прѣстѫпнитѣ легкоумия, се е минѫла вече и за тебе. Още малко и търпението ми може да се изчерпе. За туй поне въ тоя случай бѫди по лойяленъ и си кажи отворено; съгласенъ съмъ да работя и ето ти доказателствата, или пъкъ: извини ме, но не ти щѫ медътъ, нето жилото.

П. П. Като прочетохъ горнето, изстуди ме, че не ще е то достатъчно, да разсѣе въ тебе всички илюзии и, за да се изчерпе въпросътъ за мѣжду особнитѣ ни отношения, рѣкохъ да доприложа слѣдующето отдѣлно и безъ свързска съ *дѣлото*, което до тозъ часъ ни върже.

Попче, ако добрѣ помня, въ първото си писмо, азъ ти бѣхъ заявилъ още отъ начало, че знаяхъ *всичко*. Тозъ подчеркнатъ терминъ трѣбваше да те подсѣти, че азъ съмъ билъ извѣстенъ и за по други работи, отколкото само за нещастнитѣ букви историята на които се показва, до колко е вече издрѣбненъ, «измелчалъ» твоятъ умъ и твоятъ характеръ и е само резултатъ отъ предварителни и по важни обстоятелства. Ти можеше, ако само имаше довѣрие въ себѣ си, да ми кажешъ простичката: менѣ, бае Мыларовъ, пари ми трѣбватъ; има

случай да се продадѫтъ буквитѣ тука за 200 фр., прѣжали ги. Азъ, безъ да му мисляхъ много и при всичко че си знаяхъ чедото, щѣхъ да се потрудя да ти намѣря тия 200 фр. или пъкъ най-сетнѣ щѣхъ да явя на Христа (Шайнова) да прати буквитѣ. Ами ти, какво направи? Първо, измами единъ честенъ и почтенъ човѣкъ, който най скъпоцѣнни добрини ти е направилъ, който на послѣдъкъ ти е спасилъ и живота, именно Христа Шайкова, за да ти испрати буквитѣ, та сега, горкиятъ си кѫса космитѣ и те продава за 2 пари изъ Северинскитѣ пияци; второ, — ти игра една скритна, нечиста роль съ Ивана Ивановича и Cie, прѣдъ очитѣ на най честнитѣ ти приятели; третьо,—оправдавашъ се че, ако да си ми билъ казалъ, щѣли сме да се скараме — защо? — за буквитѣ? или за паритѣ? Всички които ме познаватъ, а тѣ сѫ не малко, ще те увѣрятъ, че азъ за такива работи не се карамъ, нето съ приятель, нето съ неприятель; четвърто,—«съ апломбомъ» пишешъ, че «хладни цифри» щѣли да докажатъ твоето по̀-голѣмо право върху буквитѣ . . . . Бе Попче! пакъ ще ти повторя, работата не е за буквитѣ — по дяволитѣ нѣка идатъ! — азъ съмъ ти далъ нѣщо много по драгоцѣнно, което съ пари не се купува: дигнѫхъ те до рамото си и те държахъ, па те държѫ и до сега, предъ свѣтътъ. Кой другъ щеше да тури името ти при своето въ послѣдния брой на «19-й Февр.»? — Ти не помнишъ ли обясненията ни една вечеръ въ Северинъ, — не помнишъ ли самопризнанието си? . . . Кой другъ щѣше да се бори цѣла година съ тебе, за да ти спасява образа и честьта по мимо самаго тебе и противъ самото твое заслѣпление? (И какво заслѣпление! — като онова, гдѣто си билъ държалъ черновата отъ възванието въ послѣдния брой!! — О блаженно нищенство духа!!!) — Слѣдователно, не е въпросътъ за буквитѣ, — но ти толкозъ ли си се забравилъ, щото да не помнишъ, че буквитѣ сѫ купени отъ ония 2500 л. златни за м. Мая, отъ които ти само 1000 л. ми прати въ Браила чрезъ Бр. Пеневи и други само 300 имаше право да задържишъ за себѣ си? — да речемъ че и за м. Юний ималъ си право върху други триста, останаха още 900 зл. л., въ които влѣзоза пѫтнитѣ ти разноски и буквитѣ —: всичко това е побѣлѣжено въ голѣмия ми рапортъ, който ти самъ занесе на Михаила Александровича въ Букурещъ. Най-сетнѣ ти, за подходяща коронация на всичката си аргументация, трѣбваше най-сетнѣ да ми пишешъ, че

Второ, стигаше лане прѣзъ Ноемврия да мине прѣзъ Северинъ единъ Господинъ Кръстьо (Бахчевановъ), да ти пришепне двѣ-три военно-дипломатически хемъ дълбоки, щото ти да загубишъ и ума и дума и по такъвъ *позоренъ* (слаба е думата да изрази качеството) начинъ да избѣгашъ нощѣ отъ квартирата ми и да се омазвашъ около ония, противъ които азъ се бѣхъ вече изразилъ явно и гласно, че ги не считамъ за хора — и да злословишъ противъ мене, па исфъркнѫ за Бѣлградъ, като захвърли и мене и вѣстникътъ и борджоветѣ си и образа и честьта си и всичко! . . . . — Помнишъ ли кога съставихме обвинителниятъ си актъ противъ Красилникова, когато се изрази че не маришъ да играешъ и да лъжешъ, да лѫжесвидѣтелствувашъ и покорствовашъ, само да си отмъстишъ, което станѫ причинѫ да напиша *отдѣлно* обвинението си противъ сѫщаго! — Знаешъ че тогава думата ти и поглѣда ти ми жегнѫ, както змийско жило сърцето?.

Попче, при всити тия печални дни, ти чули отъ мене поне горчива дума, поне единъ оскърбителенъ поглѣдъ? — Не, азъ само сълзитѣ си не можѣхъ да прѣглъщамъ, — всичко друго жертвовахъ — защо? — по-сетнѣ ще кажа.

Но ти едно нѣщо капитално показа и доказа: първия пѫть отъ Браила, втория отъ Северинъ, именно че си ми билъ чуздъ за мене и за вѣстницитѣ ми, че си ми билъ простъ наемни работникъ, — азъ те казвахъ и турѣхъ за вторъ родителъ на «9-й Августъ» и «19-й Февр.», ти избѣгваше прѣзъ заднитѣ врата, като провинилвший се слуга, съ умраза въ сърце, срѣщу домътъ и господарьтъ. Така сѫщо и напослѣдъкъ: ти се вмѫкна скришомъ прѣзъ заднитѣ врата и, безъ да те осѣти нѣкой, *откраднѫ формално* буквитѣ на печатницата, въ която си служилъ. — Разбирамъ да си чувствовалъ че не заслужвашъ за родителъ, което впрочемъ си и изказа извѣстната вѣчеръ на обѣсненията ни въ Ноемврия въ Северинъ, — но *неразбирамъ*, защо си ме мразилъ и така тъпчеше собствената си честь. При все това, една думица не бѣ излѣзла отъ мене противъ тебе, напротивъ закрилѣхъ ти безразсѫдствата съ разни обстоятелства и пр.; исплатихъ всичкитѣ ти борчове и направихъ всичко, за да се заглади работата съ надѣжда . . . Защо? ще кажа!

И ето най- сетнѣ поболѣвашъ се опасно, — азъ на часътъ щомъ се научихъ за това, положихъ всички усилия, за

да ти се доставятъ пари и даже самъ се наканихъ да дойда до Северинъ, за да видя какво трѣбва да се прави. При всичко че си имахъ вече за тебе опредѣлено мнѣние, мене сърцето ми пакъ пòвече ме заболѣ, отъ колкото на кой да е отъ твоитѣ познати. Дойдохъ до тука, гдѣто сварихъ твойто слатко-слатко писамце, съ което съвсѣмъ повѣряваше себѣ си на мене, т. е. съ което диреше да се пѫхнешъ въ пазвата ми. . . . . И тукъ те приехъ при себе си, повѣрихъ ти всичко и корреспонденцията си и пр. — — но да оставимъ Букурещътъ.

Попче, ако азъ съмъ се отнесѫлъ така, — какъ да се изразя, съ такава човѣшка благость и добрина къмъ тебе, ако азъ съмъ преглѫщалъ толкозъ обиди и маскаралъци отъ тебе, ако азъ и сега ти отмѫщавамъ съ нищо друго освѣнъ съ това *само на тебе* извѣстно писмо, за всичко това има си двѣ-три причини: 1) азъ, дѣйствително, имамъ слабость, симпатия къмъ тебе, — най сигуренъ знакъ, че ти можеше да бѫдешъ отличенъ, благороденъ момъкъ; 2) Една фатална дума бѣ казана въ началото, чини ми се отъ Красилникова, че нѣма нито двамина българе, които да сѫ добрѣ по-между си, които да не се клѣветятъ единъ-другъ — : азъ искахъ да опровѣргая тая дума съ примѣра на насъ двама ни. *До тоя часъ* азъ не съмъ сгрѣшавалъ противъ веднажъ взетото си рѣшение.

Бѫдущето отъ **тебе** зависи.

3) Азъ съмъ си затѝ въобще такъвъ: гламавъ ме кажи, търпеливъ, добъръ християнинъ, човѣкъ, — мнозина сѫ, които съмъ имъ правилъ най-значителни добрини, и които сѫ ме гонили и гонѭтъ, — но не съмъ се отричалъ отъ това — свойство ли, начало ли, просто тѫпоумие ли е, незная, — но азъ си нося тоя кръстъ и съ него на рамо искамъ да слезя въ гроба.

Най-сетнѣ, Попче, да ти кажя ли? — ако въ твоята главица има още малко здравъ мозѫкъ, ти ще прочетешъ и изучишъ хубаве това мое писмо и, на мѣсто да си губишъ умътъ изъ пусти пустини, ще си поплачешъ християнски, ще се покаешъ вѫтрѣшно и ще ми напишешъ едно свѣстно писмо, което да служи за прѣдѣлъ на новия ти животъ. Отъ моя страна, готовъ съмъ да забравя всичко. Ако ли пъкъ слѣпото ти самолюбие наддѣлѣе, или пъкъ си морално толкозъ испаднѫлъ, щото да не чувствовашъ вече ужасътъ на положението си, то да знаешъ че съмъ рѣшилъ да се осво-

бодж вече отъ търпѣнието си и да хвана да ти се отхапвамъ. При това, има още че азъ тъкмя мемоаръ по емегранствуванието си, въ който твоята историйка може да послужи за любопитенъ материалъ.

И тъй още веднажъ, Попче, всичко посткриптумъ не е въ свързка съ главното ми писмо. Ти, ако искашъ, можешъ да ми отговоришъ, безъ даже да загатвашъ за П-ма. Чини ми се че за сега тъй ще бжде най-добрѣ.

Азъ още болѣдувамъ. Аргоросъ, отъ кого сж корреспонденцитѣ въ »Нов. Тел«, съ подписъ *Осъ?*

Сжщий.

Токо що получихъ писмо отъ Бахчеванова. Благодаря му за извѣстията, но кажи му че неговата »тактичность« съвсѣмъ си е не на мѣсто. 10-тѣ рубли, що ми длъжи той, сж срѣщу 10-тѣ рубли, що ми бѣ далъ Кривцовъ за тебе. Азъ му бѣхъ явилъ чрезъ Г. Тенева, да ти ги прати, заедно съ другитѣ въ Северинъ, но той не бѣ направилъ това. Впрочемъ, Попче, по-добрѣ ще бжде, да не показвашъ писмата ми другиму. Ти разбирашъ че не за себе си говоря. Бой се отъ »умышленни съвѣти«.

11—II, 11 ч. в.

Днесъ събрахъ дружината и четохъ писмото на Мусевича. Василевъ ми разказа, по кой начинъ лесенъ ще може да се откачи отъ тука и въобще забѣлѣзахъ че всички сж мълчаливи, очевидно че, както и азъ, тѣ отъ день на день обрждяватъ и се настжрвяватъ още по вече.

Воиновъ ми съобщи, че Христо Ивановъ се връщалъ съ добри извѣстия за работитѣ си отъ П-гъ, че поздравлява [illegible] наречно и мене, и че Цанковъ слѣдъ два-три дена щѣлъ да стигне тука и отъ тукъ — за Букурещъ, гдѣто щѣлъ [illegible] и Люцкановъ.

Виждамъ се, че отлагането на заминаването ми [illegible] за утвържението ми въ прѣдприятието. В[illegible] безъ твоята невѣдома мждростъ святото дѣло [illegible]

лучи! Ти виждашъ че побужденията ни сж чисти, че рѣшителностьта ни искренна и безусловна, благослови предприятието ни и дай да се извърши благополучно — а ния макаръ да истърпимъ най ужасни мжки и смърть! — —

12—II. 11 ч. 50 м.

Тая вечеръ като се връщахъ отъ Иванови, гдѣто съ Варя и другитѣ ужъ се забавлявахме и гдѣто не правихме друго освѣнъ да биемъ вода въ чутура, но гдѣто азъ пакъ бѣхъ се унѣсълъ на леки облаци, сепнж ме малко сърдцето, като намислихъ за безисходната си сждба. Като че такива забави ме унисатъ по-вече отъ колкото трѣбва, като че тѣ подмиватъ моето рѣшение, по-добрѣ да се изразя: като че отвличамъ духа ми отъ постоянното присжтствие и крѣпнение въ областьта на дѣлото. При това прѣзъ денѣ си не веднажъ осѣтихъ въ себе си една малка досада отъ помисъльта да се вращамъ дома и да си работя. Нетрѣбва ли, Лапчо, да се зематъ нѣкой мѣрки срѣщу тия твои склонности и слабости? — Помисли си самъ и рѣши отъ само-себе за да не стане, да те насилвамъ. Цѣльта ми е да привикнешъ и да си охоленъ въ длъжноститѣ на предприятието и да ги вършишъ безъ принуждение, отъ мила воля. Я си помисли! истина е че ти желаешъ, а и полезно е за здравието ти, да ходишъ, па и не врѣди, ако се скиташъ, понеже случаятъ често ти носи самъ добри вѣсти и мисли. Но, кажи ми, каква полза, има днесъ цѣла вечеръ, или пъкъ, — но за снощи нѣма да те коря: народнитѣ пѣсни, които пѣ съ дружината, макаръ че продължиха събранието, но тѣ отговаряха на извѣстна цѣль. Не ти браня много ходението, но само не прекалявай.

Снощи ми хрумна друга мисълъ относително слѣдствията отъ убиванието на Кобурга за мене лично. Но да оставимъ да поозрѣе тя. А сега свържи втора тетрадъ за дневника и прѣглѣдай какво си ималъ до сега, т. е. какъ е тѣкло собственното ти самосъзнание и дѣлото.

13 — II. 10 ч. 8 м. в.

Преди всичко нека забѣлѣжа, че се видѣхъ съ Христа Иванова, който ми разказа че и Аристовъ и Цанковъ гово-

рили въ П-гъ противъ мене, защото съмъ искалъ да си ходя и защото съмъ писалъ писмо даже на Свирчо. Всичко това е направено, спорѣдъ мои собственни преднапомнювания и то си произвело дѣйствието: днесъ Горановъ не искаше нето да ме поглѣдне и даже по единъ незначителенъ поводъ безгласно измърморя съ уснитѣ си една попържня. А К. Поповъ ми казва, че Герановъ рѣкалъ, какъ Х. Ивановъ расправялъ за Мусевича че има работа у Слав. Комитетъ и че съ него нѣмалъ случай да се разговори. Пъкъ Хр. Ивановъ ми досказа, че и той мислялъ да си ходи, но като се отворели параходитѣ по Дунавътъ. Отъ това може да се сѫди, че въ П-гъ сѫ му одобрили предложението. Вѣроятно е щото Бахчевановъ и Поповъ, а може и други, да тъкмятъ съ Иванова нѣкое въстание. Впрочемъ то е тѣхна работа. Азъ, като че се увѣравамъ, какъ и на Христа горѣ не е нищо казано относително нашето дѣло. Въ всѣки случай, добрѣ ще бѫде да се видя съ Христа на-самѣ и може да позагатнѫ или пъкъ той да направи това. Впрочемъ за мене е все едно. Сега се сѣщамъ, гдѣто Кривцовъ ми е казвалъ че ще бѫде добрѣ да взема въ съобщничество и Бахчеванова, понеже изнасѣло да се скомбинирали дѣйствията ни.

Да направя сега единъ кратъкъ прѣглѣдъ на постигнѫтитѣ по прѣдприетото дѣло резултати:

Днесъ се навършватъ 20 дена, отъ какъ предприехъ да пиша дневникътъ си.

На 25 м. Януарий нѣмахме нищо. Само имаше единъ Мусевичъ и едно зàлудо дадено мое писмо до Аристова, т. е. едно мое условно рѣшение за да пожертвовамъ себе си.

Отъ тогава спечелихъ.

1) Самаго себе си, съзнателно и окончателно.

2) Още трима другари, вървамъ предадени сѫщо тъй съзнателно и окончателно на дѣлото.

3) Поустроихме се по-между си и пратихме делегатъ, да дѣйствова лично въ П-гъ.

4) Уталожихъ работата съ вѣхтитѣ и «условни» другари: Тодорова и Драганова.

5) Сѫщо тъй ж уталожихъ и съ Алексия Антова.

6) Увѣрихъ се, че въ групата на Бахчеванова незнаятъ за нашето дѣло.

7) Успѣхъ да разбъркамъ понятията и да възбудя подозрѣния противъ себе си въ душевно и патриотическо отпадванне.

8) Прѣтеглихъ горѣ-долу себе си: слабоститѣ си и прѣимуществата си, приблизително вѣрно.

9) Особенно пъкъ дѣто осѣщамъ че ще могѫ да поднасямъ подозрѣнията и прѣзрѣнието за непатриотизмъ.

Много горчиво, но нѣма що да се прави.

Остава още:

1) Да вникня по̀-добрѣ въ статията за себе си лично и да се опитамъ да се принудя, спорѣдъ едновременния способъ, за да намалявамъ недостатъцитѣ си.

2) Да свърши Мусевичъ горѣ работата и да дойдатъ паритѣ, за да се приготвимъ и заминемъ.

За бомби и отрова, вѣроятно ще се разрѣши въпросътъ сѫщевременно въ П-гъ.

Подробнитѣ условия, ключеве за писма и пр. тоже кога дойде благоприятно извѣстие отъ горѣ.

За всичко това ще трѣбва да се чака, т. е. ако бѫде благополучно, за да можемъ да заминемъ, до кѫдѣ краятъ на тек. мѣсецъ.

Прѣзъ това време какво могѫ да правя?

— Каквото и до сега: да поддържамъ бърканнята на понятията относително мене лично, но, кога се може, безъ да ги оставямъ да кипноватъ скандалиозно. За това азъ може и да се отстраня отъ срѣщание съ нѣкои лица: главното е съ Горанова, който не може лично да спокойствова. Той е златенъ характеръ, — но «довольно не далекій». Впрочемъ това да направа, слѣдъ като се даде поводъ по-осѫдителенъ. Трѣбва да се спрекажа съ Попито.

3) Забѣлѣжвамъ че недостатъчно си въобразявамъ самото дѣло съ Кобурга, какъ ще стане. Да допълня това.

4) Да примисля въпросътъ за възможностьта да се не убивамъ тозъ часъ слѣдъ извършванието.

5) Сѫщо да смисля нѣщо по̀-реално и възможно за окриванието на Попито въ София и за начинътъ, по който ще може по̀-лесно да учавствова въ рѣшителния моментъ.

Тука принадлежи и [illegible] чето сгодния моментъ отъ

всички ни: какъ ще се сдогваряме и стъкмяваме ние въ София или Пловдивъ.

Съ една дума, Лапчо, ти съ досегашния резултатъ можешъ да си доволенъ, — а имашъ врѣме да примислишъ подробно и което остава. Очевидно е, че Богъ помага и самото забавяние на работата е за добро.

Въ всѣки случай ти трѣбва да бързашъ уяснението на прѣостающитѣ въпроси, — за да те несвари разрѣшението на въпросътъ въ П-гъ неприготвенъ,

Постѫпай умно и полека и прибирай се по̀-рано дома. Това послѣднето е най доброто. А сега хайде да те видя на работа.

---

11 ч.

Съ тебе, Лапчо, какво може да се случи въ България?

— Биръ-билюкъ работи: а) може да не искатъ да ме пуснѫтъ, т. е. може да ме нѣма въ испратенията отъ София списъкъ.

— Тогава ще останешъ въ Ц-дъ и ще пишешъ въ София до всички, които могѫтъ да спомогнѫтъ позволението да се върнешъ, ще молишъ и плачешъ, ще вричашъ за всичко. Сѫщо ще се молишъ и Вълковичу.

— б) Може да ме пуснѫтъ, но да ме интерниратъ негдѣ каквото въ Карнобатъ или Голѣмо-Канаре или пъкъ въ Ловечъ, или гдѣ да е, но не тамъ гдѣто ти изнася. Тогава?

— Тогава пакъ ще се молишъ и пр. и най-сетнѣ ще траешъ и ще чакашъ времето си. Да избѣгашъ е мѫчно, понеже въ главнитѣ центрове особенно тѣ познаватъ.

— в) Може да ме пуснѫтъ въ София, а Кобургъ да се расхожда изъ Пловдивъ или гдѣ да е.

— Тогава ти ще минешъ въ Пловдивъ съ дружината, и ще правишъ, каквото би правилъ въ София.

— г) Но може да ме пустнѫтъ нарочно и, ако ме подозрятъ, да ме хванътъ и съ истязания да искатъ да истръгнѫтъ изъ мене признания или открития. — Тогава?

— Тогава не ще остане друго, освѣнъ да търпишъ. За всѣки случай, ти ще имашъ отровата съ себе си. И вѣрвамъ че ще предпочетешъ да се отровишъ, отъ колкото да иска-

жешъ и най-малкото относително лицата и работата. Но наклоненъ съмъ да подозирамъ, че ти ще предпочетешъ да истърпишъ всичко, отколкото даромъ да си жертвовашъ живота. Примѣръ за подобни истѣзания има множество и ще си знаешъ че ти не си освѣнъ единъ отъ многото страдалци.

N. B. Добрѣ е да си прѣмисля, какви уйдурми можешъ предходно да искажешъ, въ кръгътъ на които и да се въртишъ. Призрачната истина най-лесно покрива сѫщинската истина.

— д) Най-сетнѣ, да минемъ извършванието на самото дѣло, но при тоя случай може да ме убиятъ.

— Толкозъ пò-добрѣ, ще кажѫ.

— е) Може да ме ранятъ.

— Тогазъ тоже добрѣ: нѣма да те мѫчатъ, а ще те лѣкуватъ и сѫдятъ.

— ? ? !

— Разбирамъ какво искашъ да кажешъ: може при тоя случай, да те сѣкѫтъ и маскарѫтъ на парчета, като побѣснѣли.

— Да.

Каквото направиха съ Тодорова, на 6-й Септемврий въ Пловдивъ . . . . Но не вѣрвамъ единъ Кобургъ да може да възбуди такъвъ фанатизмъ. Само дѣлото за съединението можеше да направи това. Нето Батембергъ възбуди такива страсти. «Отмѫстителитѣ» ужь на Батемберга свидѣтелствовахѫ пò-вече срѣщу Каравелова, отколкото срѣщу самитѣ автори на испѫжданието му. Въ тоя случай може да се възбудятъ, — не, ами да се излѣятъ буйствата върху самаго Стамболова. Па въобще, мисля, яроститѣ да сѫ затѫпели вече и понятията посклонили за невъзможностьта да трае днешното положение съ Кобурга. Но неизказвамъ нищо отсѣчено. Възможно е щото, ако при сѫщий случай се убиятъ и нѣкой отъ офицеритѣ, които ще придружаватъ Кобурга, да се възбудятъ подобни страсти, — но и то не е толкозъ вѣроятно: всѣкой отъ тѣхъ си има завистници и неприятели пò-вече отъ колкото добри другари. Впрочемъ, ако бѫдешъ въ състояние, доубий се въ такъвъ случай и самъ, или пъкъ ще претърпишъ всичко, като си помислишъ че тъй било сѫдено. Всичко е въ рѫка Божия! —

ж) Нека тъй да е. Но може да ме хванжтъ или самъ да се предамъ.

— Тогазъ дѣйствително може да те мжчатъ, за да предизвикатъ признания полезни за Начовичовата партия. Мисля че съ убиванието на Кобурга, и Стамбуловъ ще падне. Военнитѣ ще зематъ властьта въ ржцѣтѣ си и Начовичъ съ тѣхъ. Ако другитѣ се завѣрятъ да признаятъ че ти си инициаторъ на всичкото, тогазъ на твоята глава «търновий вѣнецъ». Говори, както ти дойде, главното ще бжде за срѣдствата. Можешъ да кажешъ че си спистилъ пари отъ 9-й Августъ и 19-й Февр.; отъ брошурата за Априлова и отъ това, което си получавалъ отъ Кривцова и т. н. И, ако можешъ, утърпи истезанията, за да те обѣсятъ или застрѣлятъ, или пъкъ измисли нѣщо, за да привлечешъ сждението и да изчакашъ случайно преобращание на работитѣ: което би ти дало възможность да живѣешъ въ тъмницата и да си пишешъ. Въ всѣкий случай въ ржката ти ще е живота ти; кога ти скимне, можешъ да се отровишъ и свършено.

— Въ това е главния въпросъ, за който искамъ да се посъвѣтваме. Да рѣчемъ че истѣзанията бихъ могжлъ да ги прѣнесж, като се искажа откровенно или пъкъ съ уйдурма. Но ти вѣрвашъ ли че би могло да стане, че е възможно да се помисли, щото да се не осжди на смъртъ убиецътъ на единъ Кобургъ-Готски принцъ? особенно, като си знаешъ, че всичка Европа, на чело съ Германия, и званичната даже Руссия, ще налягътъ политически и морално за това?

— Дѣйствително мисля, че инакъ не може да бжде. Особенно, че управницитѣ ще побързатъ съ екзекуцията. Ако другитѣ хвърлятъ всичката вина отгорѣ ти и ти вземешъ всичко отгорѣ си, тогава тѣ може да се спасжтъ, каквото не всички съзаклятници противъ живота на покойния Александръ II се наказаха съ смъртъ. Но въ всѣки случай ти ще се съгласишъ, ако ——

— Моля ти се, остави ме да доискажа, понеже то е мое чувство, не твой разумъ: азъ нѣма да се самоубивамъ; за да взема всичко отгорѣ си и да спася, ако се може животътъ на другаритѣ.

— Въ всѣки случай позволи ми да кажа, че не може ясно да се предвиди, какво може станж съ тебе. Ако убиванието на Кобурга бжде прѣломъ въ духоветѣ? Ако офице-

[illegible]

— [illegible]

— [illegible]

— [illegible]

— [illegible]

— [illegible]

— [illegible]

[illegible]

[illegible]

LI

11 ч. — 15 в.

Осѣщамъ че прекалявамъ въ страховетѣ си, подозрѣнията си отъ страна на Д. Поповци и С-іе. Днесъ Воиновъ ми казваше, че Хр. Ивановъ не е сполучилъ въ П-гъ, т. е. че пари не сж му дали и че работата оставили на Цанкова. Каква работа? — За да се поправятъ, дума, работитѣ въ България загатнахъ му за миналогодишния планъ на шопското въстание. Той се изрази, че то съвсѣмъ пропаднжло, «не може да стане нищо, като народътъ нѣмалъ оржжие». Между тѣмъ съобщи ми че той отива за агентинъ на Пар. Об. въ Радуевацъ, «кюшето между България, Сърбия и Румжния, гдѣто можело лесно да се прѣнасятъ хора и оржжие и имало тамъ «складъ,» варденъ само отъ 4-ма души, които можело да се опиятъ и подкупятъ и пр.» Че Хр. Ивановъ го не бивало да му се повѣрятъ сумми, че Цанковъ трѣбва да си знае и да си има хората». Загатнж ми за Бендерева, за Радко Димитрова, а за Бахчеванова се изрази, че не билъ човѣкътъ за такава работа. А и Попито ми съобщи че Д. Поповъ и Горановъ тайнствено спомѣнували за «неприятни извѣстия», които можели да дойдатъ отъ Цанкова и че Хр. Ивановъ, Д. Поповъ и Горановъ се сдумвали и распитвали единъ за другиго и пр. т. п. Вижда се, че има нѣщо да се тъкми. — Ивановъ трѣбва да е отишълъ съ писма до Цанкова и графа отъ тѣхна страна, каквото Мусевичъ подобно отъ наша. Но пакъ мисля, че тѣ не щѫ иматъ сериозно подозрѣние за отъ насъ тъкменото дѣло.

«Протестътъ» по распжжданието на синодътъ дошълъ, казваше ми Метителовъ въ недѣля, и той го пратилъ до Бобчева; билъ подписанъ въ П-гъ и Москва отъ близо 30—40 души; отказали подписа Кърджиевъ и Матеевъ. Той билъ страшно безграмотно и безсмисленно съчиненъ и написанъ, казваше Метителовъ. Казваше ми Воиновъ, че Бобчевъ и Бахчевановъ не искали да го подпишатъ. Нейсе, то е на добро.

И днесъ нѣмамъ писмо отъ Мусевича!

— Да, тѣ чакатъ Кривцова. Мусевичъ трѣбва да е на мжки сега. То е неименуемо въ П-бурѫската сфера.

Сладкаровъ и Георги Димовъ (!) заминжха днесъ за Цариградъ. Да видимъ Сладкаровъ какво ще ми напише за Вълковича.

12[illegible] — B.

NB. Чини ми се, че ще бъде безполезно, ако слѣдъ [illegible] нашето намѣрите въ писма ми една кратка [illegible] Защо искамъ да [illegible] Коопреа? — За това, ще трѣбва да си [illegible] [illegible] този въпросъ още отъ сега.

Второ, [illegible] ли ще бъде на свобода на [illegible] както [illegible] вчера, рѣшението си за земя край[illegible] [illegible]

[illegible]

4. Случва се да ходи за пѫть, или да срѣща отъ пѫть, на желѣзнопѫтната станция.

5. Въ тържественни дни ставатъ церемонии въ военното училище, тоже въ казармитѣ или на други мѣста.

6. По нѣкога прави визити на Министритѣ си, а и на други лица.

7. По-прѣди излизалъ пѣшъ и едва ли не самъ изъ чаршията, да зяпа. Ехъ случай! . . . .

8. Разни други случайности.

Той ходи пѣшъ, на конь или въ кола.

Посѣгването върху живота му не може станѫ въ случаи, които не сѫ прѣдвидѣни или за които ний не бихме могли да се прѣдизвѣстимъ. За това главното ще глѣдаме, когато той излѣзе негдѣ, било за черква или за расходка, щото да имаме време и се истъкмиме всички на едно опрѣдѣлено мѣсто.

Обикновенно кога е на конь или въ кола, придружава го конвоятъ му; а кога пѣшъ. извѣстна свита трѣбва да полагаме отъ нѣколко души.

Мисля, че най-мѫчна ще е сполуката кога би билъ на конь. Впрочемъ ако съ едно-двѣ гърмгания се свали коньтъ, — то той може да се рани и да избѣга. Затова ще трѣбва д'амипа въ него, а другитѣ въ коньтъ, — особенно въ главата. Но то е само честитъ случай, като отъ насъ стрѣлци. . . Но и въ такъвъ случай свитата ще бѫде и тя на коньe и ще се спусне отъ горѣ ни. Слѣдователно опитванието на конь ще е най-несполучливото.

Да видимъ ако ще бѫде въ кола . . . Прѣсрѣщанието и изгърмяванието въ конетѣ, по вѣроятно може да парализиратъ колата, — но и тогава настигва свитата и въспрепятствова на извършванието, т. е. на пълното извършвание, безъ което нѣма никакъвъ смисълъ и да се опитваме.

Остава за пѣшакъ — и то, чини ми се, най-сигурно въ черквата.

XB. Въ случай че бихме имали бомби, добри бомби, прѣмахванието му би било сигурно, безъ да пострада посторонно лице. Намирамъ то а, слѣдъ като смислювамъ по-точно самата работа. Да пиша на Мусевича и да занесѫ писмото на гарата.

Ами ако бѫде въ Пловдивъ? — Чини ми се, че ще се явяватъ сѫщитѣ случайности и сѫщитѣ условия.

NB. Ами даже и свитата, ако, въ случай, че той си слѣвалъ отъ колата или отъ коньтъ, трима се опълчатъ срѣщу нея, а четвъртиятъ съ револверъ и кама върху Кобурга! — Не е възможно, но всичко зависи отъ случаятъ и отъ умѣнието да се ползувашъ «на лету» отъ него.

Ако се неможе инъкъ, не можемъ ли си истъкми 4 мартинки и отведнажъ да грѫмнемъ върху му при нѣкой сгоденъ случай, кога той стои или върви?

---

1 ч. — 20 м.

Нѣка се поисповѣдамъ самичъкъ относително Кобурга! — Защо съмъ се рѣшилъ да го убия?

Ти, Лапчо, не си лошъ по натура, но и добъръ човѣкъ може да убива; убиванието не изисква безусловно естественна лоша подлога или пъкъ крайно развращение. Убийствата ставатъ или за грабежъ или за отмѫщение или за идея.

Лично Кобургъ зло не е ти направилъ. Скитанието ти по чужбина не е отъ него. Ти срѣщу Батемберга чувствуваше повече умраза въ сърдцето си, колкото срѣщу Кобурга. Тоя даже ти се види незначителенъ, смѣшенъ, глупавъ, sans consequence.

Защо искашъ да го убивашъ?

Ти даже чувствувашъ отвращение отъ убийство. Не си привикнѫлъ на това, нето на подобно нѣщо. Тъкмилъ си истина, едно врѣме подобно покушение върху Начовича, но ти бѣше като омаянъ, нето осѣщаше всичката сериозность на това, па и за послѣдствията хичъ не мислѣше или се не страхуваше. Защо сега си рѣшилъ да убивашъ съ пълно съзнание и при това, като си най-добрѣ убѣденъ, че ще погинешъ и ти, даже се страхувашъ, че би могло да се не случи едното и другото? Приемашъ на драго сърдце второто само да се свършеше първото!

Какви и кои сѫ причинитѣ за това твое необикновенно прѣобразяване?

Забѣлѣжвамъ че тебе отъ край те е понесълъ подобенъ вѣтъръ — още отъ 1867 въ Бѣлградъ, а отъ 1868, въ Босна, захвана да правишъ съзаклятия и комитети политически. Това

ще е подлогата, най-долния пластъ. И изъ пжтьтъ, въ който си тръгнжлъ отъ начало, ти логически, съ помощьта на обстоятелствата, трѣбваше да се осжвършенствувашъ и да стигнешъ до края. Отъ тукъ на тамъ, нѣма вече друго.

Въ послѣдно врѣме много е спомогнжло за такова твое рѣшение и зададената ти на Попито, особенно на Аристоваа и на Цанкова дума, макаръ полусъзнателно,—но ти си слѣпъ покорникъ на, за юнашка и висока цѣль, дадената си дума. Въ това е спомогнжло и твоето тщеславие, понеже ти имашъ доста видно и осѣтно тщеславие. Добрѣ че то се е упражнявало въ да страда за пò-чиста и пò-висока похвала.

Добрѣ, но какъ тълкувашъ височината и благородството на това убийство?

Виждамъ че то ще бжде пòчетно и полезно за отечеството, за бждящето на отечеството, което е твой идолъ, сжщо и за славянската идея, която е затоплила гръдитѣ ти, както нова, макаръ и далечна, необикновенна и чрезвичайна свѣтлива зора.

Пòчетно?

Да. Ще се прѣчупятъ краката за България на такиви «паршиви» швабо-маджари, за винаги. Съ кървь ще се отдѣли България отъ германо-романскиятъ западъ, отъ тая коварна блудница, която съ свѣтлива чаша трови, която като властолюбива и лукава куртизанка граби, бие и прѣзира, която накарва човѣка да трѣпе майка си и дѣцата си, която обсѣбва кжщата ти и съ псувни и бой те испъжда голъ и босъ на пжтищата. Ще се познае, че ние умѣемъ да отсѣчемъ отъ тѣлото си подобенъ гнусенъ кърлишъ. Не Европа, сжщата тая джадия, която ни е испратила Кобурга, но историята ще одобри и похвали убийството. Тя ще го разтжлкува справедливо и ще отдаде честь на народа, който е съумѣлъ дасе избави, по подобенъ начинъ отъ Батемберга, а още пò-добрѣ отъ Кобурга.

Помисли си, не тържествувашъ ли вжтрѣшно, че си билъ правъ за презпранието си на Батемберга и за турянието въ ходъ на зговорътъ срѣщу него, когато той, най-сетнѣ отива да се жени за Лоизингеръ, пѣвица, дъщеря на единъ *лакей?*

Толкозъ пò-вече си правъ за Кобурга, който е много пòнезначителенъ, сигурно и пò-развратенъ отъ Батемберга, при това е нароченъ агентинъ на Австрия и на папата, когато пъ[...] вията все още се склонеше и къмъ Руссия нето отиваш

[illegible] по-вече [illegible] отстъпването на [illegible] компромис [illegible]

[illegible]

LIX

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] Тур-
[illegible] про-
[illegible] на
[illegible] ме
[illegible] другого, ка-

захъ: Да помнемъ, който изъ между насъ остане, за да помѣнуваме, на 19-й Февр. при другитѣ мѫченици и жертви, и Цвѣтана Тутманикова.

Снощи не се събрахме у мене; само К. Поповъ дойде да ми съобщи че, спорѣдъ »масляницата« сѫ заети другаритѣ. Отзарана видѣхъ Василиева, който ми съобщи, че подалъ вече прошение за откомандировка. Слѣдъ обѣдъ надойде Бѣловъ и К. Поповъ и поговорихме основно: за начинътъ на заминаванието на Попова, смислихме да си земе отъ вогзалътъ билетъ близакъ, да го испроводятъ, като че заминава за Румѫния и да слезе отъ »Большой вогзалъ« тайно въ градътъ, па на иностраненъ параходъ — въ Ц-дъ. А за паспортътъ по вечеря самъ Поповъ умисли, щото чрезъ Знаменски да си извади отъ полицията билетъ за свободно пѫтуване, а отъ другаритѣ двама да испълнятъ формалноститѣ за паспортътъ въ тур. Консулство, разбира се, слѣдъ като тѣхната гражданска личность се удостовѣри отъ по двама и турско-подапни. За маскирванието му смислихме да потълкувамъ съ Кривцова, който за подобро нѣщо ми се хвалеше лане, че можелъ да намѣри. За мѣстото на укриванието му въ София, останѫ да мислимъ. Бѣловъ ще напише удрѣ прошение за завръщание до Стамболова. За знаковетѣ останѫ азъ да направя Словарътъ.

NB. Драгановъ и Тодоровъ скритно ми съобщиха отзарана, че се изнамѣрилъ трети артистъ на бомби и ме канѣха. Азъ, разбира се, отсѣкохъ че пари нѣма, че съмъ се скаралъ съ всички и че съмъ напуснѫлъ всичко. Но, Лапчо, тебѣ чакъ сега ти иде на умътъ, че това е могло да бѫде чиста уйдурмация отъ лукавия Тодоровъ, който все още нѣщо подозрѣва! — Обръщамъ ти най-сереозното внимание, понеже когато ти можешъ да хитрувашъ, колко по-вече други нѣкой!

На тебе остава да напишешъ утрѣ второ прошение до Стамболова и при това друго до Знаменски, което и Вазовъ да подпише. При това да изнамѣришъ рѫкописътъ на Златоустова и да се видишъ съ Кап. Тодорова, който въ други денъ ще замине за Севостополъ. При това да смислишъ и за другата си корреспонденция.

Нека сега си прѣмисля за »знаковетѣ«.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Знакъ за *срѣщание*: пълно потриване на ржцѣтѣ, като кога се миятъ.

Градината: крѣпко почесвание срѣдата на бюстътъ.

Гостилницата: дъвкание съ уста, като че има нѣщо слатко въ тѣхъ.

Револверъ: исправяние като въ възелъ петьтѣ пърста и упиранието имъ до устата.

Кама: единъ пръстъ до челото.

21—II. $10^1/_4$ ч. в.

Получихъ писмо отъ Мусевича, не пълно, не ясно, съ много оговорки. Говори ми, че писмото ми до Аристова възбудило голѣмо неудоволствие и колебания, но че всичко било помирено и да съмъ билъ спокоенъ; че работата била свършена, но не както сме искали, понеже срѣдствата биле давани като отъ частни лица и че (на друго мѣсто) за едното и другото се срѣщали голѣми спънки; че щѣлъ да тръгне въ понедѣлникъ и намъ-що си още . . . . Мусевичъ, или азъ те не разбирамъ или ти мене! Главното е какво станж съ *работата?!*

Въ писмото ми до Аристова, както и до него, азъ полагахъ три точки: пари, бомби, отрова. За паритѣ безъ друго трѣбва да сж намалили суммата. Но до толкозъ ли, колкото ми поменаваше Кривцовъ? — т. е. на 1500? Ами за бомби? — За отровата е по-лесно, но за бомбитѣ? Не сж ли завързали въпросътъ съ обѣщания и не на Кривцова ли пакъ сж възложило дѣлото за паритѣ? — Не по-рано ли ще пристигне Кривцовъ тука? На всички тия въпроси ще се чака отговоръ отъ Мусевича и Кривцова!— До кога? — До четвъртъкъ и петъкъ, 23 и 24 того! — —

Но защо Мусевичъ избѣгва да ми съобщи нѣщо по-ясно? Страхъ ли го е, да се повѣри на писмото? — или си мисли че непълната сполука би могла да ни уплаши, та по-добрѣ самъ лично да расправи? — Не! въ всѣки случай този човѣкъ ми се вижда не до тамъ смисленъ, колкото полагахъ — или пъкъ наистена П-гъ му е завилъ умътъ. . . .

N. B. Въпросителенъ знакъ: въртението очитѣ около орбитата.

[illegible] отъ [illegible] да [illegible] проектътъ [illegible] поправки [illegible]

[illegible] П-гъ [illegible] утрѣ [illegible] стѣгамъ [illegible] на Пол[illegible]

[illegible] любопитни [illegible] си. Гра[illegible] правялъ [illegible] като сума[illegible] при [illegible] А-ча на [illegible] си, [illegible] и при[illegible] хора. [illegible] до [illegible] е забра[illegible] му [illegible] съ послѣдното си писмо [illegible] четири [illegible]

е прѣстжпно въ званично писмо, а не е зналъ че прѣднето писмо, въ което му бѣхъ писалъ за бомбитѣ е било четено и пратено отъ самаго Кривцова . . . . Може и тоя нарочно да го е пратилъ така, само да ме сбърка съ Аристова! . . . А за бомби и отрова не е давалъ нето да се говори. А за пари най-сетнѣ Графътъ казалъ че ще се дадѫтъ 1500 р., а Кривцовъ при тръгванието на Мусевича отъ П-гъ, че сѫ отпуснѫти само 1200 –1300 и че той нѣмало да ги даде наведнажъ, аималъ чрезъ него да ги праща въ София! . . . .

Хе Лапчо, какво казвашъ на това? — Но има друго още по хубаво.

Повечеря събрахме се у Мусевича съ Бѣлова и Попова. Василевъ, дежуренъ, отсѫтствуваше. Слѣдъ като поисказа Мусевичъ за работата, особенно за *паритѣ*, исказа — недоисказа Бѣловъ го прѣкѫснѫ: «кажи на Кривцова да си подсмърча на паритѣ, намъ не ни трѣбватъ, а ние да напустнемъ работата и да си върви кой кѫдѣто знае». А по сетнѣ исказа: *На паритѣ не е главното да живѣемъ въ България, слава Богу азъ сѫщо и другитѣ, напримѣръ, можемъ да поживѣемъ и 2 и 3 мѣсеца, но тѣ сѫ напримѣръ, ний като интилигентни какво ще ходимъ на бѣсилото, то други съ пари можатъ да свършатъ работата. Какво ще ходя азъ да се люлѣя на вѫжето за кефатъ на Кривцова и намъ-кого си! Азъ искамъ да се наслаждавамъ отъ дѣлото!* . . . .

Слѣдъ дълга пауза и слѣдъ като си похапнахме, азъ отворихъ пакъ въпросътъ и заявихъ че съмъ рѣшилъ да се забатали всичкото ни предприятие, така като Бѣловъ се оказва невѣренъ на зададената си клѣтва, че азъ го считахъ за рѣшенъ на безусловно загинвание, а сега загубвамъ довѣрието си и къмъ другитѣ. Благодарихъ горѣщо на случаятъ който показа човѣка и предвари да стане това въ послѣдний моментъ въ София. Бѣловъ се опита да отговаря и се исказа още по ясно, именно, че той е убѣденъ какъ всички ние сме мислили въ себе си както той. Допуснѫ си даже и косвенна попържня, която азъ честито прѣглътнѫхъ. Азъ предложихъ утрѣ, между 5 и 6 да се съберемъ пакъ и формално, въ границата на длъжимото си междуособно уважение, да се разидемъ. Прие се.

А това направихъ ето съ коя цѣль: Бѣлова да отстранимъ, както Тодорова и Драганова, сирѣчъ прѣдъ него да баталимъ,

[illegible]

случай, да завършешъ работата самъ и да се откажешъ отъ всичко. Но не е и тамъ въпросътъ – Ето го гдѣ е: Ти, кога даже и не биха ти дали ни пара и би останжлъ самъ-самненичакъ, воленъ ли си още да се самопожертвувашъ?

— — — — — — — — — — — — — —

Забѣлѣжвамъ, че отъ нѣколко дена насамъ сърцето ти се е поотпуснжло. Ти не ламтишъ вече за дневникътъ си. Както нò-прѣди и сега осѣщамъ че, макаръ и да не осѣщашъ прелестьта отъ живота си, въ случай че би напуснжлъ дѣлòто, но сжщо тъй не осѣщашъ живо прелестьта и отъ испълнението. Каква промѣна се върши въ тебе? Само временна пауза, почивка ли е, или пъкъ е кулминация на великиятъ ти походъ, и отъ тукъ на-сетнѣ ще хванешъ да слазѣшъ къмъ обикновенния човѣшки, скотски животъ?

— — — — — — — — — — — — — —

Още ли мълчишъ, да те оставя ли до утрѣ, или пъкъ ще почакашъ, догдѣ се разрѣши въпросътъ за дружината? Дà, но тоя въпросъ зависи отъ *собственното ти рѣшение.*

— — — — — — — — — — — — — —

Виждамъ те, че си отслабнжлъ духомъ и сърдцемъ. И не е чудно подиръ толкозъ сътрясения. Хайде върви си лягай, Лапчо, Богъ да те просвѣти. Хичъ те днесъ неразбирамъ.

25—II—$10^3/_4$ в.

Повечеря на 5 ч. намѣрихме се у Мусе ича — Василевъ, Поповъ и азъ. Бѣловъ дойде чакъ на $6^1/_2$ и ний имахме време да си поприказваме безъ него. Василевъ щомъ му разказахъ за Бѣлова, осжди го на часътъ и заяви, че той си стои твърдо на зададената си дума, съгласи да отстранимъ Бѣлова отъ дружината и да караме сами до краятъ. Мусевичъ предложи да отложимъ до утрѣшното събрание, слѣдъ зрѣло и дълбокосъвѣстно прѣтегловане и обмисловане, подновяванието на предприятието, съ твърдо и съзнателно рѣшение, че ще има да се гине. Приехме. — Въ това време надойде Бѣловъ, и слѣдъ чаятъ азъ подновихъ вчерашното си заявление. че напущамъ дѣлото по разни причини (въ които непричислихъ Бѣлова, отъ вѣжливость). Сжщо се отрѣкохж, Поповъ и Василевъ, че и Бѣловъ. Но тоя подкачи да се извинява че не сме

му разбрали вчерашнитѣ думи и свърши, като ги потвърди пакъ. Азъ му възразявахъ благо и помирливо. Нейсе, то се свърши доста леко. Слава Богу!

Но догдѣ бѣхме още сами, К. Поповъ съобщи, че познатиятъ и мене служащий въ «Обществo параходства и пр.» Бѣлявинъ му предлагалъ да направи фишецитѣ отъ динамитъ. Слѣдъ продължителенъ разговоръ по тоя прѣдметъ, ние опълномощихме Попова да се срѣщне съ Бѣлявина да го посондира и да му предложи направата на фишеци, а и на бомби, ако само умѣе. Паритѣ, рѣкохъ, че ще дамъ азъ. Кой знае може въ послѣдний моментъ Господъ да помогне и въ това.

Нейсе, да оставимъ всичко това и да дойдемъ на снощния въпросъ.

Азъ направихъ двѣ бѣлѣжки, т. е. забѣлѣзахъ двѣ нѣща въ себе си днесъ. Отзарана като се събудихъ и си лѣжахъ тъй, помисълта, че предприятието излита изъ ржцѣтѣ ми, ме уплаши и осѣтихъ въ главата си тежкия звонъ и страшното почукване на съвѣстьта. Още въ нищо формално не бѣхъ се провинилъ предъ нея—а тя ме подсѣщаше съ грозното си ржмжение. Никакви помисли за свобода и рахатливъ животъ не ме съблазняваха. Срѣдъ палати и слава азъ не бихъ можалъ да се отървж отъ страшния звѣрь когото не можешъ уби, понеже е въ мене, въ главата ми, въ грждитѣ ми. Могж ли азъ искорени съвѣстьта си? и това нѣщо токо тъй ми бѣ хрумнжло = но . . . не сж ли по-честити тия, у които тя не е бивала ни събуждана? — Азъ не могж искорени съвѣстьта си. Тя въобще до сега е била будна въ мене и въобще тя ме е командувала. Ако бихъ напуснжлъ токо тъй това дѣло не само че ще съмъ виновенъ предъ графътъ и Цанкова, но главно прѣдъ себе си. Съ тѣхъ азъ може и да се не срѣщамъ, но гдѣ да се укрия предъ звѣра, който е въ мене и който, колкото по-вече се минава, толкозъ по страшно ще ме мжчи. Азъ ще загубя уважението къмъ себе си, къмъ Лапча, и ще го мжча тозъ Лапчо ужасно, щото ще го направя смахнатъ, лудъ, дѣто самъ да се убие.

Второ. Дѣйствително дневникътъ е загубилъ за мене малко — не, но нека кажа *досега* — отъ предишното си обѣснение, — но само отъ обѣснението си, не отъ уважението и цѣнностьта, на която той се радва. Защо? — Не за туй ли,

че той «сослужилъ свою службу», че той помогна, да открия и закрѣпя вече самъ себе си, че за мене всичката работа не се представлява вече въ такова «грозно и страшно величие», както въ началото, съ една дума, че Лапчо, слабото ми сърдце, е вече до толкозъ заякнжло, щото и съзнателно не пречи вече менѣ да си карамъ хладнокръвно и логически работата нататъкъ? . . . . Възможно е тъй да бжде. Въ началото, тъй да кажа ний бѣхме, както двама влюбени, сега си познахме сладостьта и сме си все пакъ добри приятели и азъ вѣрвамъ, стига ехъ! дѣлото да се свършение и азъ да останехъ като отъ чудо Божие, живъ, — вѣрвамъ че до край ще си прѣбждемъ най-добри приятели. Дневникътъ, горѣ-долу, до сега честно се е отнасялъ къмъ мене: бѣлѣжилъ е доста вѣрно, мисля, съвѣстьта, умътъ и сърцето. И тритѣ тия мои сили трѣбва да му см благодарни, толкозъ по-вече, че . . . но по добрѣ да прѣкжсня, и да си кажа, че Лапчо снощи не отговаряше отъ неволя, а отъ горда и спокойна воля, че вълнитѣ, които ме блъскаха и блъскатъ, не досѣгатъ до устата ми, а зѣя по тѣхъ полу-мрачно, полу-ядосано, полу-разсѣяно.

26 — II — 11 ч. 35 м. в.

Видѣхъ Кривцова! Той ми каза най-напрѣдъ, че били отпуснжти 1000, отъ които далъ 100 за революрвеи и сто за Мусевича, останжли 800 за да свършимъ работата. — Азъ му отсѣкахъ че прѣкъсвамъ всичката работа, — той не одържѣ и ме помоли да останж за да си поговоримъ. Почнж смѣтки нѣкакви и прочее и свърши че ще даде револвери четири, 1000 р. читави и слѣдъ мѣсецъ въ началото на Апр. други 500 ще прати чрезъ Мусевича въ Одринъ. Азъ се съгласихъ. Останж утрѣ за 4 часа, да се видимъ и пр. Три револвера съ патронитѣ взехъ тозъ-часъ. Кривцовъ играеше на въже и се прививаше като циганинъ. Ще го видя утрѣ . . . . . Паритѣ идели като отъ Цанкова и на негово име трѣбвало да дамъ расписката.

К. Поповъ говорилъ съ Бѣлявина, който се врѣкълъ да говори съ другъ единъ приятелъ, който знаялъ да прави бомби и че вторникъ вечеръ щѣлъ да му съобщи окончателно, сжщо и за диамантитѣ фишеци.

LXXIV

Но вечерьтá по 5 и сетнѣ, Василиевъ не дойде на урѣченото събрание. Има хасъ пъкъ отъ тая страна да се появи нѣкоя комедия! О Господи! не уже ли калпавщината или безсмислието е до толкозъ общо межђу нашитѣ? ! — Утрѣ ще идимъ да го намѣримъ съ Попова.

Поповъ се оказва дѣйствително молодецъ! Той още подържа въ мене вѣрата, че по това дѣло ще може да стане поне опитъ.

Мусевичъ снощи рѣче, да сме си промислели прѣди да дамъ окончателна дума! — Види се, Василиевъ не е мислилъ нѣма обичай да мисли, или пъкъ не знае да мисли. Има такива хора! Рѣкли му да мисли и той все мисли и мисли, както, прости ме Господи, животното на Буридена. Впрочемъ, ще видимъ утрѣ. Да, но това негово мисление спира течението на работата. Тъзъ вечеръ можехме да прѣмислимъ и рѣшимъ за подробноститѣ, Мусевичъ заминава вдруги день.

Кривцовъ разказва, че Гиртвича и другитѣ уйдурдисалъ че ужъ Мусевичъ тъкмялъ да състави чети. Добрѣ, ако е истина. Една работа наша добрѣ се укрива, съ друга ней подобна.

Чини ми се, нѣма вече що да се говори. Кривцовъ ми казва отъ Ц-дъ да сме земѣли стрихнинъ. Впрочемъ, ако си имаме ками, за какво ни е отрова? — Ще видимъ при разговора си по тая часть. Словарътъ е лесенъ. Ключоветѣ за писма имаме си. За бради и мустаци Кривцовъ казва че лесно се отлѣпятъ, че не биле практични, а Поповъ, само коситѣ си да намажи и да се обръсне! — За това въ други день да мисля. Ами за паспортъ нему? — Сѫщо утрѣ ще рѣшимъ. Стига . . . . Василиевъ! — впрочемъ Богъ съ него, както и съ Бѣлова! — Все едно най-сетнѣ. Мене остава да си причистя и осигоря писмата.

Второ, писма да напиша. Третьо, на хазайката утрѣ да дамъ пари. Четвърто, книгитѣ за . . . . да купя и испратя. Пето, паспорта си въ Тур. Консулство да визирамъ. Нѣмали да ми го отнематъ на парахода, ме увѣри Путята. До сѫббота трѣбва да свърша всичко и да замина. Аргорос, да не забравя за адреситѣ за тайнитѣ имена.

Да не забравя, вторникъ по 10 — 11 да видя Вазова на Фалнопи за да ходимъ долу по параходни билети. . . .

Но ще зависи утрѣ отъ Василиева и Кривцова. Дай Боже а излезе всичко честито.

LXXV

Азъ могѫ охолно да се спрѫ въ Пловдивъ при брата си, сетнѣ могѫ да заминѫ до София и пакъ да се върнѫ.

Сега Кривцовъ ми допскарва душата съ пустата си циганщина и халосность. —

На Василиева могѫ ли да пусиѫ прямо и чувствително влияние? — Ще се одържи ли до край? — Пази Боже отъ малоразбрани! — Но все искамъ да съмъ увѣренъ, че е честенъ и искренно преданъ на дѣлото. Впрочемъ, лане като замръзна . . . . , че тъй си и бѣ заглъхнѫлъ до дѣлото, чакъ до въ послѣдне време. Ами ако Бѣловъ е повлиялъ върху него? . . . . Vedrómo.

27 — II — $11^1/_2$ ч. в.

Tanden aliquando . . . . .

Зехъ отъ Кривцова 1000 р., подписахме съ Мусевича расписката на Цанковово име, обѣща се твърдо, че въ първитѣ дни на Априлия ще испрати въ Одринъ Мусевичу други 500 р. Събрахме се на 6 часа въ Централната. Василиева намѣрихме по пладнѣ съ Попова, той каза че билъ задържанъ снощи на гости и говорене съвсѣмъ като другаръ, безъ най-малка противна омисль. Рѣшихме да се дадѫтъ Мусевичу 100 р. за до Одринъ, Василеву 150 за дългове, дрѣхи и пѫтъ, Попову 150, менѣ 100. = 500 р. Рѣшихме утрѣ да стане опитъ съ даденитѣ отъ Кривцова револвери и ако се намѣрѫтъ не до тамъ добри, да се купятъ въ Цариградъ Голдови 3 по 5 л. т. = 15 = 135 р., 4 ками = 5 л. = 45 = и т. 280 р. — Уговорихме за стрихнинъ да распита Мусевичъ нѣкой си гръкъ аптекаренъ въ Ц-дъ, Василевъ нѣкой си Ерменецъ въ Ортакьой = 1 л. т. = всичко за орѫжие = 200 р. Останѫлитѣ триста, прие Мусевичъ и азъ по 50, на другитѣ двама останѫха по 100 р.

За Попова изложихъ списъкъ на въпроси, които да зададе Бѣлявину и да рапортира на утрѣшното събрание въ 6 ч. Останѫ да опрѣдѣлятъ мѣстото Василевъ и Поповъ, които утрѣ ще се намѣрѫтъ за да опитватъ револверитѣ.

Мусевичъ отива утрѣ за Ц-дъ, гдѣто ще се побави колкото за револверитѣ и стрихнинътъ и ще ми остави писмо

[illegible]

вѣроятно избѣгвание. Азъ отговорихъ че ще да напиша Цанкозу, Мусевичъ потвърди че е увѣренъ вече какъ Кривцовъ ще прати паритѣ и приложи че, той отъ Одринъ ще му пише и вспомни че закъсняванието по испращанието може да спре работата, за което той ще бѫде отговоренъ, — даже че ще пише и на Графътъ. Най-сетнѣ азъ заявихъ че ще се погрижа щомъ стигнѫ въ София да намѣря, независимо отъ Кривцовитѣ пари, до 100 л. и пр. и пр. А като Попову и всичко това си бѣше достатъчно и ме чукаше съ тоя въпросъ, втори пѫтъ пламнѫхъ и му говорихъ доста грубу, ако и безъ да докача високата му почетъ като другаръ въ дѣлото. И той се расърди и казваше че пари му нетрѣбватъ, че той самъ ще намѣри срѣдства за да стигне въ София и пр.. — Азъ се извинихъ и той утихнѫ и си послѣдвахме разискванията, като че нищо не е бивало.

Поповъ, при всичко това, е молодецъ по-вече отъ колкото можѣхъ да си мисля.

Мусевичъ ме съвѣтва да не оставамъ сами тука другаритѣ, а да ги имамъ всѣкога прѣдъ очи. Казахъ му че предпочитамъ самъ да свърша, отколкото съ некадърни другари.

28 — II — 12 ч. в.

К. Поповъ ме извѣсти, че револверитѣ сѫ намѣрили добри, на 25 крачки опиватъ се цѣли въ дървото. Видѣхъ се съ Мусевича, оставихъ да си зема азъ револверъ и ками отъ Цариградъ и говорихме, щото да се неотбивамъ въ Одринъ, което отъ друга страна ми е полезно. Той ми каза че въ Пловдивъ срѣщанието на другаритѣ ще е най-удобното на Бунарджикътъ, а Поповъ да кондиса на х. «Марица». Василевъ може на «Адрианополъ» или «Кацигра». Револверитѣ и камитѣ въ Цариградъ се продавали въ голѣмата мааза близо Енидженмая. Той ще се погрижи само за стрихнинъ и ще остави писмо.

По 6 ч. се събрахме у мене. Поповъ разказа, че Бѣлягинъ писалъ въ Севастополъ и очаквалъ въ нетъкъ нитроглицеринъ, колкото иматъ, ако билъ останѫлъ още. Бомби не може да прати, а фишеци колкото за 3 фунта въ 12 дена, 10 – за да се събере отъ аптекитѣ, а 2 дни да се изрaбо

[illegible] подалъ докладъ [illegible] лично съ Б[illegible] [illegible] Той мисли че ще [illegible] — [illegible] билъ дотегнжлъ [illegible] да вземе участие въ тая работа [illegible] противни на това.

ПИСМО

отъ

Константинъ Поповъ до Св. Миларовъ

Гр. Дълбочица. 18 Октомврий 1889 г.

Бае Граматичъ! [1])

Завчера се научихъ, че Крифулисъ [2]) искалъ настоятелно свършванието на прѣводътъ отъ книгата »Боруновъ,« [3]) който се обѣщахме че ще извършимъ. Азъ отъ както ми испрати при писмо едната ѝ часть за да му я прѣпрозодя нищо не зная за Васъ и това ме безпокои. Перемените, които станаха съ мене между това врѣме, прѣди нѣколко дни Ви съобщихъ. Моля постарайте да ми явите обстоятелствата, въ които сте поставени, позволяватъ ли Ви да отидете въ Ефтенито и турате подъ печать и послѣдната ѝ часть, ако е вѣче свършена. Азъ съмъ готовъ да пожертвувамъ и учителското си положение, отъ което си вадя сега хлѣбеца. Буда-Зиленътъ [illegible] само отпослѣ, ако не ни се покриятъ разноскитѣ и не ни останатъ срѣдства за прѣживяване, поне до нѣколко [illegible] тоя грѣхъ да остана изъ улицитѣ.

[illegible] да вземе участие: е тогай [illegible] думитѣ ми, [illegible] чрѣзъ твоето ми писмо, за [illegible] ми съ

[illegible]

прѣводътъ, ако и той — Бановъ — участвува най малко въ него, за не би вали; но всички оний относително мискиналицитѣ му—за дѣйствителни и най малката часть отъ оно: а, което негоната душица е достойна да изврьши. Този человѣкъ затж на менъ отъ началото още ми се показа за твърдѣ голѣмъ егоистъ, перфиденъ и тъмна физиомордия.

Чакамъ съ пър а поща отговора ти.

Съ поздравъ сърдеченъ:
Вашъ *Архивовъ*[1])

Адреса ми: Въ г. Димотика, Одрински Вилаетъ — Турция, за К. П. Димотишки Български учитель

ПИСМО

отъ

Константинъ Поповъ до Георги Василиевъ

Г. Пловдивъ, 5 Юлий 1889 г.

Любезний ми приятелю Г. *Василиевъ*,

Ний, братъ, до днесъ по причина на нѣкои обстоятелства не можахме да свършимъ нищо, но сме въ намѣрение да слѣдваме дѣлото. Натоваренъ съмъ отъ другаритѣ да ви помоля да внесете телеграфически Г-ну Мусевичу въ Одринъ, паритѣ, които получихте, защото имаме голѣма нужда отъ такива, почти сме гладни. Други пари не ни сж внесени отъ никадѣ. Разноскитѣ по вписанието имъ можете да си ги задържите. Въ случай че ви е невъзможно да ги внесете телеграфически чрѣзъ Банкъ Отоманъ Г-ну Мусевичу за да ни ги прѣпрати, то пратете ги съ пощата, но по възможности по скоро. Адреса на Г-на Мусевича е, който той ще ви укаже съ свое писмо.

Всичко това, моля, запазете въ най силенъ секретъ защото вий знаете какви критики може да има.

Съ поздравъ: *К. Поповъ.*

П. П. Отговора Ви чакаме съ нетърпѣние.

Сжщий

---

[1]) Константинъ Поповъ.

LXIX

ПИСМО

отъ

П. Кисимова до Св. Миларовъ

София, 21 [illegible] 18[illegible]9 г.

[illegible]

[illegible] да те поздравя и [illegible] отъ Бога за Ваше [illegible] и прив[illegible] да те цътупа [illegible] четано въ [illegible] отъ К[illegible] си идеалист[illegible] прѣжив[illegible] до дне[illegible] маскир[illegible] свобод[illegible] и [illegible]

[illegible] дума, и ще [illegible] врѣхъ [illegible]

[illegible] того, и [illegible] хладнокръ[illegible] [illegible] Н[illegible] една [illegible] врѣхъ [illegible]

[illegible] насѣя [illegible] сѣятеля [illegible] нива[illegible] каквито [illegible] да [illegible] погуб[illegible] и я пaз[illegible] да [illegible]

/

LXXXI

Сега. Ти си философъ и азъ богословъ. Азъ ти разбрахъ философията; ти разбирашъ ли ми богословията? Въ България недѣй търси вече чисто поле за парламентарна и конституционна борба; кжклицата ще удави чистото жито и ще развали чистата нива, ако добрия сѣятель не дойде да я истърга и да очисти нивата. Ами, кой е този сѣятель и радѣтель за спазванието на нивата и чистата пшеница? наведнжждъ ще се попитами и двама. А че туй е то бѣлята я, — *народътъ* ще бжде отговорътъ и на двама ни, зеръ, народътъ! анна да махне, демея, . . . Нейсе, нейсе! даха нелеръ варъ!

Твоя:

П. Кисимовъ.

IV

ПИСМО

отъ

П. Кисимова до Св. Миларова.

София, 15 Декемврий 1889 г.

Драгий ми Св. Миларовъ,

Безъ да ти казвамъ, ти се сѣщашъ, че съмъ получилъ послѣдното ти и съмъ далъ притвореното на приятеля. Ето ви тука три пощенски бона за 50 л., $^2/_3$ часть отъ които сж отъ други побратимъ, а $^1/_3$ отъ приятеля, който даде обѣщание за нѣщо по сетнѣ и отъ брата си.

И така, дай Богъ животъ и здравие, да прѣкараме и вий тамъ и ний тукъ праздницитѣ на Рождество и нова година, до колкото можемъ — весело и да благослави ни [illegible] година ново щастие за сичкома ни!

На твоята философия и на моята [illegible] възразява реалната и натуралната наука, която [illegible] «на зла круша зълъ пжрть!» Прѣдъ тази [illegible] да млъкнатъ философитѣ и богословитѣ [illegible] А пъкъ, [illegible] спорѣдъ тия науки: «съ сухото [illegible]»

LXXXIII

Отъ г. Миларовъ получихъ писмо, съ което особенно ме задължава да ви питамъ за сжщото.

Одринъ, 1889—18 Юлий.

Съ поздравъ Вашиятъ:
П. *Муссевичъ.*

П. П. Адресъ по Български, — ако съ телеграмма ги внесете, така: Адрианополь — Матейчовъ ханъ — Муссевичу, ако ли ми пишете съ поща — то: Адрианополь Топъ-Капу д. Кетенидисъ Муссевичу. На Французски съ написанитѣ сжщитѣ тѣзи адреси на срѣщната страница.

Сжщий.

VI

ПИСМО

отъ

Емигранта Юрданъ Бълова до Василиева.

Одесса, 25 Октомврий 1889 г.

Дорогой Василиевъ!

Утрѣ е Димитровъ день; тъкмо три години отъ какъ прѣстанахме или, по добрѣ да кажа, прѣстанаха да ни считатъ за Сливенски граждане. Поздравлявамъ те съ тоя день и ти напомнювамъ за всички душевни треволнения, които прѣкарахме тогива. Не ги забравяй, както и азъ не ги забравямъ, за да ни послужатъ като основа за напрѣдъ при нашитѣ дѣйствия, ако се случи отъ ново да дѣйствуваме съвмѣстно при достиганието на нашата цѣль и идея. Бжди здравъ. Напълно съмъ увѣренъ, че идущия Димитровъ-день ще го празднуваме въ Сливенъ и то при благоприятни за насъ условия.

Твой:
Бъловъ.

LXXXIV

VII

ПИСМО

от

Пенчева*) до Георгя Василиевъ.

Бай Василиевъ!

Писмото ми не е за друго нищо, освѣнъ да се разбереме единъ другиго съ здравията си.

Приятелю, коя е причината, гдѣто не пишешъ до сега, не зная; твойтѣ думи при заминуванието си обѣщаваха нечути златни гори, че вий щомъ пристигнете ще ми пишете, става година нищо нѣма, кждѣ останаха вашите обѣщания? Дѣйствително, гдѣто казва пословицата: «на прѣхвалени ягоди съ голѣма кошница не ходи», и азъ като се оповавахъ на тия твои прѣхвалени думи не сж и надѣвахъ, че ти ще ми пишешъ, понеже зная че си трусъ (страхливъ) на едно кратко врѣме да ми пишешъ до като не разберешъ работата кждѣ отива, но като се измина толкова врѣме и твоето дълго мълчание ме прави да се съмнявамъ въ тебе да не си станалъ сопаджия и това нѣщо е за вѣрвание при твоето мълчание.

Азъ не искамъ да ми пишешъ за политиката и вървежа на работитѣ, понеже ний ги и отъ тука добрѣ знайме какъ се располага мерзавеца Стамболовъ съ своитѣ террори и съ сждбата на цѣлий Български народъ, а просто двѣ три думи, за вашето пристигание и какъ сте съ здравието, на каква работа се намирате и пр. Ако те е страхъ, че може да отрнятъ писмото, не се подписвай, азъ и тъй ще позная, че е отъ тебе: за срѣдство на едно писмо вѣрвамъ че имашъ, ако нѣмашъ, то ще ти проводя, само пиши нѣколко думи, но само ржката си да проводя не могж. Друго ако не пишешъ, поне съ една дума свързвай своитѣ приятели и ти ако не го направишъ, то ний ще го направиме.

Бабамъ Одесса, располага и твоята Заляска и Мария Ноневичъ, сега Станю отидѣ въ Москва при брата си, а тия

*) Пенчевъ е бивши българскии подпоручикъ, който взе участие въ Бургазския бунтъ и избѣга.

тука царуιатъ. Приеми поздравлението ми и отъ приятели, офицеритѣ всѣкога ме питатъ за тебе, пишешъ ли нѣкому — твоя ротенъ командиръ произведоха Подполковникъ и командува 2-й баталионъ, а Якубовски Воински Началникъ назначенъ.

Прѣдай поздравление на приятели, които сж въ Сливенъ, а ако не пишешъ да те . . ., у брѣ!!.

г. Одесса 21/II 1891 г.

Пенчевъ.

VIII

Черновка отъ писмото на Г. Василиева до Пенчева.

Бай Пенчевъ!

Писмото ти получихъ и крайно останахъ доволенъ, за гдѣто си приелъ да напишешъ като на мене сопаджия . . . .

Приятелю, защо ме питашъ да ни съмъ станалъ сопаджия!!! Трѣбва да знаешъ, че байно ти е се той и тамъ кждѣто е билъ — чюли и разбрали душя моя . . . .

А колкото за писма, гдѣто казвате че не съмъ пишалъ и съмъ билъ трусъ и страхливъ, трѣбва да знаешъ, че азъ умирамъ по гяура . . . . вермемъ. До настояще врѣме съмъ писалъ, но нашата поща е по усмотрѣние, ако иска отпуща на вънъ, ако не непуща, чули, т. е. вината е на пощата, защото за менъ нѣма поща, защото не подкрѣпямъ баджата... и т. н. чули и разбрали, че татари минаха и дѣца и моми заробиха . . . . . .

Друго ако питашъ за менъ азъ съмъ въ К.-Агачъ търговецъ, т. е. фабрика имаме, заводъ за спиртливи пития, за водка . . .

Като нѣмаше що да се прави съ притесненията на настоящето правителство, то можахъ да си намѣра диритѣ тукъ въ К.-Аг. Които не слуша, нека тегли сега, вѣрвай че ще умра съ дни отъ да глѣдамъ безобразия и не рѣдовности, но що да се прави, като дойде — трѣбва да се тегли.

Поздрави всички наши приятели познати, именно: Г. г. Мартиновъ, Каминский, Стайноглу, Вайсовичъ, Бѣсодовский, Цалий, Пейкеръ и Икономовъ и други всички наши.

LXXXVI

Когато ми пишешъ да испращашъ писмато до настоящия адресъ.

Г-ну Михаилу Василеву въ Канторага . . . . . .

IX

Писмо отъ Д. Ризова до Димитра Петкова, Подпрѣдсѣдатель на Народното Събрание.

Бѣлградъ, 10/VI 90 год.

Петковъ,

Тоя пжтъ ти пиша не като на зетъ, а като на едновременно свой близакъ приятель. Самото туй обстоятелство, вѣрвамъ, лѣсно ще ти даде да разбѣрешъ, че настоящето ми писмо ще бжде проникнато отъ оная дълбока искренность, съ която, ти знаешъ, винаги третирамъ своитѣ приятели.

Прѣдмѣта за който има да ти пиша, е слѣдующия.

Отъ вѣстницитѣ научихъ, че присждата по нашия заговоръ е вече утвърдена отъ Главния Военно-Касационенъ Сждъ, и, разбира се, на скоро ще бжде турена въ дѣйствие. Спорѣдъ тая присжда, както помнешъ, Паница бѣ осжденъ на смъртъ, съ ходатайство на 15 години строгъ тъмниченъ затворъ. По всичкитѣ закони въ свѣта, а слѣдователно и по нашитѣ, ходатайството на единъ сждъ е задължително за държавния глава, защото туй ходатайство съставлява единъ отъ неотемлимитѣ елементи на самата присжда. Въ днешно врѣме, обаче, у насъ не се обрьща особенно внимание на законитѣ, та нѣма да бжде страшенъ сюрпризъ, ако държавния Глава се рѣши да отблъсне туй ходатайство. Че такова намѣрение е възможно да сжществува у вашитѣ управляющи крѫгове, азъ искамъ да заключа, не само отъ миналото, но и отъ прѣснитѣ факти, че г. г. Странский и Салабашевъ сж се отеглили отъ кабинета, и че Князя и г. Стамболовъ сж рѣшили да не се случатъ въ София прѣзъ периода когато въпросната прѣсжда влѣзе въ законна сила. — Всичко това дава ми поводъ да ти ява, че, както азъ, тъй и нѣколко отъ другаритѣ окон-

чателно и безвъзвратно сме рѣшили и даже сме взели взаимно клѣтвенно задължение, щото, ако главата на Паница падне, то да я искупимъ съ главата на г. Стамболова, когото, като ступанинъ на днешното положение въ България, считаме за главния, ако не и единственния, виновенъ на подобна една пакость.

Като ти явявамъ туй, азъ те моля, — въ името на едноврѣмешното ни приятелство и въ свѣщения принципъ за нелѣението на човѣшка кръвъ, да повлиаешъ на С. Стамболова за прѣдотвръщението на това двойно човѣкоядство. Азъ мисля, че ти ме познавашъ толкозъ добрѣ, колкото е нуждно, за да не считашъ туй ми съобщение, като просто заплашвание. Но, ако ти поглѣднешъ на него инакъ, то азъ още отъ сега слагамъ върху тебе всичката отговорностъ за нещастията, които има да произлѣзатъ отъ това, и, като Пилата, омивамъ си ржцѣтѣ отъ кръвьта, въ която ще съмъ принуденъ да ги мацамъ.

Твой едноврѣмешенъ приятель:
Д. Ризовъ.

X

Писмо отъ Стоя Джуджевъ до Тома Георгиевъ.

Бае Тома,

Писахъ ви на 6-й того съ адресъ въ Дирекцията на желѣзницитѣ, но не зная да ли си получилъ това мое писмо, защото се научавамъ, че вий не сѣдите вече тамъ, понеже ви се закрила длъжностьта, но до колко е това вѣрно, остава вамъ да ми съобщите самата истина, като оставите, разбира се, малко на страна хайлязлжка, и си дадете на минута трудъ за да напишете едно писамце поне отъ два рѣда. Ако не сте получили горньото ми писмо, потърсете го и ще видите що Ви съмъ писалъ. Съ настоящето си приповтарямъ молбата си въ първото си писмо, като ви съобщавамъ при това, че днесъ писахъ и на право г-ну Икономову.

Тукъ произведе лошо впечатлѣние екстернирането на Китанчева, Георгова и Стефанова. Пиши, коя е причината на тѣхното екстерниране, защото това ясно не може да се разбере отъ вѣстницитѣ. Истина ли вашъ Стефанъ е лицето, което ранило смъртоносно Воинскийтъ Началникъ и друго въ Ловечъ, за което съобщава и Свобода? При какви ли обстоятелства е станало това? По причина, че закжснѣвамъ за пощата, азъ прѣкръщавамъ настоящето си, при всичко, че ми се щѣше да Ви пиша по-вечко нѣщо.

Поздрави всичкитѣ Ваши домашни и Стефанови, а слѣдъ това приеми и ти най-сърдечнитѣ поздравления.

Гр. Панагюрище, Отъ твоя:
20 Януарий 1891 г. *Джулжевъ.*

XI

Писмо отъ Ставря (Кръстя) Петковъ до Димитра Ножаровъ.
Бѣлградъ, 19-й Февруарий 1891 год.

Милий ми Уке!

Вчера ти писахъ отговоръ на писмото ти отъ 16-й того, а днесъ бързамъ да допълня вчерашното си писмо. Азъ вчера ти писахъ и те молихъ да ми разрѣшишъ, за да остана още за нѣколко врѣме тука, но отъ снощи до сега азъ все размишляхъ върху този въпросъ и най-послѣ додохъ до заключение да си дойда, като съмъ увѣренъ, че устно по-лестно можемъ да се споразумѣемъ по моето възнаграждение, отъ колкото писменно, а още по-вече да не би да пострадатъ както твоитѣ, тъй сжщо и моитѣ кости и интереси, а още повече, като съ здравието не си добъръ. За това азъ мисля, че не ще да бжде лошо, ако съ едно прѣпоржчено писмо ми испратишъ книжята отъ Пиротското дѣло, за да видя какъ стои работата въ Пиротъ, сжщо да ми проводишъ пжтни пари и на края на този мѣсецъ непрѣменно ще замина за София; не зная какъ си казалъ на Бай Тодораки за мойто

отсжтствие, ако си му казалъ правичката, че азъ съмъ ви напусналъ, защото до сега нищо не сте ме възнаградили, тъй сжщо като си дода пакъ на фабриката, да не би той да мисли, че азъ пакъ нахално стоя въ фабриката, тъй щото въ такъвъ случай е малко неловко, но, както и да е, азъ ще си дода, че той какво ще нека мисли.

Азъ на първий Мартъ най-късно трѣбва да замина, за да не плащамъ на хозяитѣ още за (15) дена кирията на празно, за това по-скоро проводи това, което ти пиша по-горѣ.

Толкова пжти ти пиша, но все забравямъ да ти пиша, че азъ ходихъ дома му на г-нъ Илгенъ, още когато додохъ, нарочно те поздравлява, азъ много помислихъ, за да му кажа за онѣзи пари, но срамъ ме бѣше, тъй като никогашъ човѣкъ не може да си допусне, че Илгенъ тѣзи пари не ги е далъ на Робевъ, азъ видохъ, че този човѣкъ не е нѣкой доленъ, а както ми казватъ, че той много голѣми прѣдприятия зема, обѣща да ме води въ Монопола, за да видя какъ работятъ, но за жалость, че сега Монопола не работи, тъй като голѣмъ кесатлъкъ, че има прѣтрупано много стока.

За сега друго нѣма какво да ти пиша. Поздрави домашнитѣ.

Цалувамъ ти ржката.

Твой сестриникъ: *Ставри*.

Поздрави Бай Иванчо. Адреса ми е сжщия. Тѣзи дене чакамъ отговоръ.

Съдържание

Стр.

Filmed by Preservation NEH 1992